2 + [illegible]

XXIV

de MARINIS

[illegible] 2. TH[illegible]

2-4-107

DOMINICVS
DE MARINIS,
ARCHIEPISCOPVS AVENIONENSIS,
In Tertiam Partem Summæ D. Thomæ,
DE INCARNATIONE.

ã 2

2-4-109

EXPOSITIO COMMENTARIA IN TERTIAM PARTEM SVMMÆ DOCTORIS ANGELICI SANCTI THOMÆ,

PER ILLVSTRISSIMVM, AC REVERENDISSIMVM D.D.

DOMINICVM DE MARINIS

ROMANVM, PATRITIVM GENVENSEM,

AVENIONENSEM ARCHIEPISCOPVM;

& Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ aſſiſtentem, ex Ordine Prædicatorum aſſumptum.

COMPLECTENS EA, QVÆ SPECTANT AD INEFFABILE

INCARNATIONIS MYSTERIVM.

LVGDVNI,

Sumptibus { PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD, PETRI BORDE, & GVILLELMI BARBIER.

M. DC. LXVI.

CVM APPROBAT. ET PERMISSV.

AVCTOR AD LECTOREM.

SI fortè non invtiles fuere tibi, Lector benevole, quos nuper edidimus Commentarios in primam, & ſecundam partem Summæ Theologiæ Doctoris Angelici Sancti Thomæ, futurum ſperamus, vt fructum aliquem, nec minorem, percipias ex iis, quos in præſentiarum damus in Terriam Partem eiuſdem Summæ: maximè verò ex tractatione iſtâ de Myſterio Incarnationis, quam ne in molem ingentiorem opus excreſceret, ſeparatìm edendam eſſe cenſuimus. In eâ quippe Sanctus Doctor contractam velut in Epitomen vniverſam Theologiam intuetur, dum perſonam Verbi conſiderat humanitati coniunctam, gratiarum dona eidem vbertimè collata, adiuncta Operis huius tam inſoliti, ac ſtupendi, convenientia, repugnantia, quidquid demùm Incarnatus Dei filius pro nobis operatus, & paſſus, quantùmque ſuis meritis ſibi, nobiſque conſecutus. Quorum omnium ſolers, & accurata Tractatio nihil fermè in ſcholaſticâ Theologiâ relinquit intactum, ideóque rerum omnium notitiam poſtulat, quæ in ſingulis huiuſce diſciplinæ partibus explicantur. Quamobrem nec levi manu tantum materiæ pertractari potuit, nec exiguo labore tam multiplex quæſtionum diverſitas examinari. Hinc enim accidiſſe reor, vt interpretum non pauci, dum in hac parte, diffusè nimiùm, prolixèque verſantur, obſcuram illam, difficilemque reddiderint: Cùm tamen in eâ ſeipſo maior, excelſiorque viſus ſit divinus Thomas, adeò vt ipſummet Dei filium, cuius hic effigiem perfectiſſimam expreſſerat, tam excellentis operis velut amore, ſic admiratione captum impulerit, vt in hoc ipſius glorioſum Elogium prorumperet (*Benè ſcripſiſti de me, Thoma,*) Videbis ergo eò me imprimis intendiſſe animum, vt Authoris doctrinam traderem, nihilque non ab eo, quamvis ab aliis dictum ſit, dedu-

ctum, derivatumque proponere: quæ quidem partes ſunt veri, ac fidelis Interpretis, qualem me præſtare ſemper in animo habui. Hunc verò ſimilem arbitror eſſe oportere periti, prudentiſque Medici, cuius ea demùm curarum ſumma eſt, non vt crebro, & multiplici medicamine languentem obruat; ſed vt naturam obſervet, & quâ parte iuvari poſſit, intelligat, vt per eam præcipuè morbum depellat: Ita ferè dixerim veri Thomiſtæ munus eſſe vnicum obſervare Thomam, ac dilucidare, vimque, & energiam eius quaſi exerere. Is enim quandoque pro ingenij ſui, atque doctrinæ ſublimitate tam argutè veritatem docuit, tam ſubtilitèr expreſſit, vt non cuivis in promptu ſit reconditos ſenſus illicò penetrare, quos eius Angelica mens vno perſpiciebat obtutu, vnicâ voce comprehendebat. Porrò lucubrationem hanc noſtram, ſi diligentèr inſpexeris, animadvertes quidquid in textu Beati Doctoris obſervatione dignum videri poterat, explicatum à nobis, & in hoſce Commentarios inſertum, eo ſcilicet fine, vt Novitius Theologus ſuccum illum cæleſtem vel inopinans hauriat, combibatque, quem Interpretes propinare interdûm negligunt, ſeu omittendo, ſeu ab Auctore traditum, expreſſumque ſupponendo, dum in ſuâ ipſorum ſententiâ docendâ, vel aliorum explicandâ, ſimul & impugnandâ libentiùs hærent, & paginas implent, quàm in exponendo Tyronibus inculcandoque, eo quod Textus Authoris exprimit, aut comprehendit. Cuius admirabilem vim, & copiam, neque antiquiorum vllus æquavit, nec poſterorum quiſquam vllo additamento ſuperare viſus eſt. Vale, Amice Lector, & hoc noſtrum, qualecunque eſt opus, pro tuâ humanitate boni conſulito, & precibus Authorem iuvato.

APPRO

APPROBATIO.

COmmentariorum in vniuerſam Summam Doctoris Angelici Tomus Tertius, & Primus in terriam partem *ab Illuſtriſſimo D.D. Archiepiſcopo Aueniomenſi Dominico de Marinis* egregiè, & dilucidè elaboratus, nihil fidei, nec bonis moribus diſſonum habet. Lugduni, die decima nona Ianuarij 1666.

MORANGE Doctor, & ſocius Sorbonicus.

TErtius prodit tomus Commentariorum in Summam Doctoris Angelici ad tertiam illius partem ſpectans, Myſterium Chriſti Saluatoris dunraxat complectens, qui non eſt minus admiratio Theologorum, quam fœrus ingenij *Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Domini Archiepiſcopi Aueniomenſis Dominici de Marinis Patritij Genuenſis, & Sanctiſſimi noſtri Papæ aſſiſtentis ex Ordine Prædicatorum aſſumpti*, in quo ſic clarè, ſic facile, ſic dilucidè nodos tanti arcani, quantumvis inextricabiles, ſoluit, vt Theologus nemo nedum inoffenſo, ſed & expedito & libero pede decurrat. Hoc ego, qui hunc euolui Tomum, non tam quatenùs Doctor Theologus Pariſienſis approbans, quam tanti Præſulis profundam ſuſpiciens, & admirans doctrinam teſtimonium, retuli hac die ſexta Ianuarij, anni Domini 1666.

Fr. I. ROBE'.

Approbatio Ordinarij.

VIſa Doctorum Approbatione *hunc tertium Tomum Commentariorum in vniuerſam Summam & Primum in tertiam partem Doctoris Angelici*, ab Illuſtriſſimo D.D. Archiepiſcopo Auenionenſi Dominico de Marinis conſcriptum, digniſſimum etiam iudicamus, qui in lucem prodeat, & typis manderur. Lugduni die 19. Ianuarij 1666.

DE NEVF-VILLE, Vic. Gen.

CONSENSVS.

VIſis ſupradictis approbationibus, non impedio pro Rege, quin permittatur PHILIPPO BORDE, & LAVRENTIO ARNAVD Bibliopolis Lugdunenſibus, Prælo ſubjici librum, cui titulus eſt *Expoſitio Commentaria in tertiam partem S. Thomæ per Illuſtriſſimum & Reuerendiſſimum DD. Dominicum de Marinis Archiepiſcopum Auenionenſem, &c.* cum prohibitionibus in huiuſmodi caſibus requiſitis. Datum Lugduni die vigeſima Ianuarij 1666.

BOILLOVD-MERMET.

PERMISSIO.

FIat iuxtà Concluſiones Aduocati Regij. Datum vigeſima Ianuarij anno 1666.

DE SEVE.

ELENCHVS
PRÆCIPVORVM CAPITVM,
Ex quibus conſtat Tractatus
DE INCARNATIONE.

PRÆAMBVLA ad tractatum de ineffabili Incarnationis Myſterio. pag. 2
De ſatisfactione puri hominis, & Dei hominis. 18
De modo vnionis hypoſtaticæ humanæ naturæ cum verbo diuino. 106
De Gratia Chriſti. 144
De ſcientia Chriſti. 189
De conſequentibus ad vnionem hypoſtaticam. 268
De pertinentibus ad vnitatem in Chriſto. 283
De merito Chriſti. 303
De his quæ Chriſtus meruit. 317
De conuenientibus Chriſto per comparationem ad Patrem, & Patris ad ipſum. 331

INDEX
QVÆSTIONVM, ARTICVLORVM, AC CAPITVM,
quæ in hoc opere continentur.

CAP. I. De obiecto huius operis, ſiue huius tertiæ partis ſummæ ſancti Doctoris, nec non & præſentis tractatus. pagina 2

CAP. II. Explicatur, & ſtabilitur magis prædicta veritas, & additur, quòd etiam de ſingularibus actionibus Chriſti poteſt dari ſcientia. 3

CAP. III. Indicabitur Incarnationis poſſibilitas, & hæreticorum inſania contrà illam. 4

CAP. IV. Occurritur argumentis, quæ militant contrà poſſibilitatem Incarnationis. 7

CAP. V. An ſolo lumine naturali poſſibilitas Incarnationis attingi poſſit. 9

QVÆSTIO PRIMA.

De conuenientiâ Incarnationis.

ARTICVL. I. Vtrùm conueniens fuerit Deum Incarnari. 11

CAP. I. De conuenientia Incarnationis. ibid.

CAP. II. Exploratur robur rationis adductæ ex corpore articuli. 12

ART. II. Vtrùm neceſſarium fuerit ad reparationem generis humani Verbum Dei Incarnati. 14

CAP. I. De neceſſitate Incarnationis ad reparandum hominem. ibid.

CAP. II. De neceſſitate Incarnationis ad redimendum hominem. 16

CAP. III. Quid in hoc ſentiendum, alio ſuppoſito decreto. 17

CAP. I. Præmittuntur neceſſaria ad intelligendum naturam ſatisfactionis perfectæ & imperfectæ 18

CAP. II. Examinatur id, quod primò Author aſſerit, quòd puri hominis ſatisfactio ſufficiens eſſe non potuit pro peccato. 19

CAP. III. Quid ſentiat Author de infinitate peccati, dum aſſerit quamdam infinitatem habere. 21

CAP. IV. An, dato quòd infinitas peccati in ratione offenſæ ſit tantùm ſecundùm quid, adhuc cenſenda ſit impoſſibilis rigoroſa ſatisfactio à purâ creaturâ exhibita. 24

CAP. V. Vtrùm Chriſtus pro peccato hominis ſatisfecerit, eumque redemerit, & de eius ſatisfactionis infinitate. 25

CAP. VI. Explicatur magis, quomodò ſatisfactio Chriſti debeat attribui ſuppoſito, & quomodò naturæ; & valor ſuppoſito diuino attribuatur. 28

CAP. VII. Afferuntur duo modi explicandi, quomodò ex ſuppoſito diuino intrinſecus valor communicetur ſatisfactioni Chriſti. 30

CAP. VIII. Vtrùm in ſatisfactione Chriſti

Chriſti omnes conditiones iuſtitiæ commutatiuæ ſeruatæ fuerint. 32

CAP. IX. Examinantur conditiones aliæ, & oſtenditur eas ſatisfactioni Chriſti conuenire. 35

CAP. X. Quid in hac ſatisfactione de alia conditione, ſcilicet obligatione in Deo ad illam acceptandam. 37

CAP. XI. An ſatisfactio Chriſti proceſſerit à verâ iuſtitiâ commutatiuâ, & ex eadem, in Deo, eius acceptatio. 39

CAP XII. De iuſtitia commutatiua in Deo acceptante ſatisfactionē. 42

CAP. XIII. Occurritur obiectionibus contra veritates ſtabilitas, quibus ex dictis non remanet expreſsè ſatisfactum. 43

ART. III. Vtrùm, ſi homo non peccaſſet, Deus Incarnatus fuiſſet. 47

CAP. I. Quomodò iuxtà diuerſitatem ſentiendi in quæſtione propoſita, diuerſimodè Theologi diſcurrant circà prioritatem rationis in rebus à Deo præuiſis, & volitis. ibid.

CAP. II. Eligitur modus ordinandi ſigna rationis in diuino intellectu, & voluntate reſpectu volitorum, veritati magis conſonus, & ad occurrendum Aduerſariis magis accommodatus. 49

CAP. III. Quomodò Chriſtus volitus fuerit vt finis propter quem Incarnationis, & tamen Incarnatio volita in remedium peccati. 50

CAP. IV. Authoritate, & ratione ſtabilitur, quòd peccato non exiſtente, Incarnatio non fuiſſet. 52

CAP. V. Occurritur argumentis aduerſæ ſententiæ. 55

ART. IV. Vtrùm principaliùs Chriſti Incarnatio fuerit ad tollendum peccatum originale, quàm actuale. 58

CA. VNI. Explicatur, & ſtabilitur Doctrina Articuli. ibid.

ART. V. Vtrùm conueniens fuerit Deum Incarnari ab initio mundi. 59

ART. VI. Vtrùm Incarnatio differri debuerit vſque ad finem mundi. ibid.

CAP. VNIC. Sicut non fuit conueniens, quòd in principio mundi Deus carnem aſſumeret, ita nec conuenienter Incarnatio vſque ad finem mundi differri debuit. ibid.

QVÆSTIO II.

De modo vnionis verbi Incarnati.

ART. I. Vtrùm vnio verbi Incarnati ſit facta in naturâ. 61

CAP. VNIC. An verbum, & humana natura ſint vnita in vna eſſentia, ſiue conuenerint ad integrandam vnam eſſentiam. ibid.

ART. II. Vtrùm vnio verbi Incarnati ſit facta in perſonâ. 63

CAP. VNIC. Humanitas non ſic verbo vnita fuit, vt ex hac vnione duplex perſona reſultauerit, ſed ipſi perſonæ verbi fuit vnita, & non per aliam ſubſiſtentiam ſubſiſtit. ibid.

CAP. II. Occurritur aliquibus obiectionibus contrà prædictam veritatem. 65

ART. III. Vtrùm vnio verbi Incarnati facta ſit in ſuppoſito, vel hypoſtaſi. 67

CAP. VNIC. Secundùm fidem Catholicam tenendum eſt, vnionem verbi Incarnati eſſe factam in ſuppoſito, & hypoſtaſi, ibid.

ART. IV. Vtrùm perſona, vel hypoſtaſis Chriſti per Incarnationem ſit compoſita. 68

CAP. I. Indubitàter tenēdū eſt perſonā, ſeu hypoſtaſim Chriſti poſt Incarnationem

nationem eſſe compoſitam. ibid.
CAP. II. Huius compoſitionis extrema magis explorantur, & modus loquendi de illâ ſtabilitur. 71
CAP. III. Obiiciuntur, & ſoluuntur quæ militant contrà prædicta. 73
ART. V. An facta ſit in Chriſto aliqua vnio animæ, & corporis. 76
CAP. VNIC. Expenditur Doctrina Articuli. ibid.
ART. VI. Vtrùm natura humana fuerit vnita verbo Dei accidentaliter. 77
CAP. VNIC. Stabilitur præfata concluſio aduersùs extremos hæreticorum errores, & non conſonum aliquorum Theologorum modum loquendi. ibid.
ART. VII. Vtrùm vnio naturæ Diuinæ, & humanæ ſit aliquid creatum. 79
CAP. I. Explicatur, & ſtabilitur Doctrina articuli, & oſtenditur quid ſit terminus totalis, quid formalis vnionis hypoſtaticæ. ib.
CAP. II. Refellitur illorum ſententia, qui pro termino huius vnionis, ſiue actionis vnitiuæ, & ad alia munia ſubeunda, ponunt aliquem modum de nouo in humanitate productum. 82
ART. VIII. Vtrùm vnio verbi Incarnati ſit idem, quòd aſſumptio. 85
CAP. I. An creatio animæ Chriſti, productio eius humanitatis, & aſſumptio illius ad verbum, ſint actiones diſtinctæ. ibid.
CAP. II. Occurrendo aliis obiectionibus explicatur ordo prioritatis, & poſterioritatis, in prædictis actionibus. 87
ART. IX. An vnio duarum naturarum in Chriſto ſit maxima vnionum. 88
CAP. VNIC. Explicatur, & ſtabilitur veritas prædictæ concluſionis. 89
ART. X. Vtrum vnio duarum naturarum in Chriſto ſit facta per gratiam. 91
CAP. VNIC. Examinatur Doctrina articuli, & excluditur omnis diſpoſitio phyſica ab hac vnione. ibid.
ART. XI. Vtrum vnionem verbi Incarnati aliqua merita præceſſerint. 93
CAP. I. An Chriſtus Dominus meruerit ipſam hypoſtaticam diuini verbi cum noſtrâ humanitate vnionem. ibid.
CAP. II. An Chriſtus mereri potuerit circunſtantias ſuæ Incarnationis, vel eius continuationem. 96
CAP. III. Occurritur obiicientibus contrà prædicta. 98
CAP. IV. Examinatur dictum Authoris, quòd neque opera alterius cuiuſcumque hominis potuerunt eſſe meritoria huius vnionis ex condigno. 99
CAP. V. An Patres antiquæ legis Incarnationem Chriſti de congruo meruerint. 101
ART. XII. Vtrum gratia vnionis fuerit Chriſto naturalis. 104
CAP. VNIC. Explicatur doctrina huius Articuli. ibid.

QVÆSTIO III.

De modo vnionis ex parte perſonæ aſſumentis.

ART. I. VTrùm aſſumere conueniat perſonæ Diuinæ. ib.
CAP. VNI. Oſtenditur nullatenus fieri poſſe, vt perſona creata aſſumat ſibi alienam naturam, illamque ſuſtentet. ibid.
ART. II. Vtrùm diuinæ naturæ conueniat aſſumere. 108
CAP. I. Explicatur Doctrina Articuli, & ſtabilitur naturam humanam de facto terminatam immediatè fuiſſe per aliquod relatiuum, non per abſolutum. ibid.
CAP. II. Prædicta veritas elucidatur magis, & Durãdo occurritur. 110
ART. III. Vtrùm abſtracta perſonalitate per intellectum, natura poſſit aſſumere. 112

CAP. VNIC. Stabilitur, & explicatur mens Authoris in hoc Articulo ibid.

ART. IV. Vtrum vna perſona diuina poſſit ſine aliâ naturam creatam aſſumere. 113

ART. V. Vtrum quælibet perſona diuina potuerit humanam naturam aſſumere. ibid.

ART. VI. Vtrum plures perſonæ diuinæ poſſint aſſumere vnam numero naturam. 114

ART. VII. Vtrum vna perſona diuina poſſit aſſumere duas humanitates. ibid.

CAP. I. Expenditur doctrina Articuli quarti, & quinti. ibid.

CAP. II. An plures diuinæ perſonæ poſſint eamdem numero naturam, ſeu humanitatem terminare. 115

CAP. III. An, ſi tres perſonæ aſſumerent eamdem humanitatem, eſſent ſimplicitèr vnus homo, an plures. 117

CAP. IV. Vnam perſonam diuinam poſſe aſſumere duas naturas humanas; nec proindè dici poſſe duos homines, ſed vnum hominem. 119

ART. VIII. Vtrum fuerit magis conueniens, quòd perſona filij aſſumeret humanam naturam, quàm alia perſona diuina. 122

QVÆSTIO IV.

De modo vnionis ex parte naturæ humanæ aſſumptæ.

ART. I. Vtrùm natura humana fuerit magis aſſumptibilis à filio Dei, quàm aliqua alia natura. 122

CAP. VNIC. De aſſumptibilitate humanæ naturæ inter omnes alias, & de modo quo Theologus in hac materiâ loqui debet. ibid.

ART. II. Vtrùm filius Dei aſſumpſerit perſonam. 124

CAP. I. Inſinuantur aliqua ex ſtabilitis primâ parte circa ſubſiſtentiam, ad maiorem intelligentiam dicendorum. ibid.

CAP. II. Vtrum natura humana manens in propriâ perſonâ, & verbo Dei, aſſumi potuerit. 125

CAP. III. An humanitas Chriſti habeat naturalem appetitum ad propriam perſonalitatem. 127

ART. III. Vtrùm perſona diuina aſſumpſerit hominem. 128

ART. IV. Vtrùm filius Dei debuerit aſſumere humanam naturam abſtractam ab omnibus indiuiduis. ibid.

ART. V. Vtrùm filius Dei naturam humanam aſſumere debuerit in omnibus indiuiduis. ibid.

ART. VI. Vtrùm conueniens fuerit, quòd filius Dei humanam naturam aſſumeret ex ſtirpe Adæ. ibid.

QVÆSTIO V.

De modo vnionis ex parte partium humanæ naturæ.

ART. I. Vtrùm Dei filius debuerit aſſumere verum corpus. 129

ART. II. Vtrùm Dei filius debuerit aſſumere corpus terrenum, ſcilicet carnem, & ſanguinem ibidem.

CAP. I. Quæ in humanitate fuerunt immediatè à Verbo aſſumpta, vbi ſpecialitèr de ſanguine. ibid.

CAP. II. Eadem difficultas vlterius diſcutitur. 131

CAP. III. Quid ſentiendum ſit de particulis ſanguinis, quæ tanquam à corpore Chriſti emanatæ, in aliquibus Eccleſiis coluntur, vbi de vnione ad Verbum, reſpectu aliorum, quæ ad humanitatem pertinent. 133

ART. III. Vtrùm filius Dei aſſumpſerit animam. 135

ART.

Art. IV. Vtrùm filius Dei aſſumere debuerit intellectum. ibid.

QVÆSTIO VI.

De ordine aſſumptionis prædicta.

Art. I. Vtrùm filius Dei aſſumpſerit carnem, mediante animâ. 135
Art. II. Vtrum filius Dei aſſumpſerit animam mediante ſpiritu. ibi.
Art. III. Vtrùm anima à Dei filio prius fuerit aſſumpta quàm caro. ibid.
Art. IV. Vtrùm caro Chriſti fuerit prius à Verbo aſſumpta, quàm animæ vnita. 136
Art. V. Vtrùm tota natura humana ſit aſſumpta, mediantibus partibus. ibid.
Cap. I. Examinatur veritas illorum, quæ Author habet, præcipuè in primo articulo. ibid.
Cap. II. Exploratur veritas aliorum, quæ in præcedentibus Articulis Author ſtabiliuit. 138
Cap. III. An partes humanitatis ordine executionis ſint priùs aſſumptæ, quàm totum, vel è conuerſo. 141
Art. VI. Vtrùm humana natura fuerit aſſumpta, mediante gratiâ. 143

QVÆSTIO VII.

De gratiâ Chriſti, prout eſt quidam ſingularis homo.

Art. I. Vtrùm in animâ Chriſti ſit aliqua gratia habitualis. 144
Cap. I. In Chriſto fuiſſe gratiam habitualem, & quâ certitudine id tenendum ſit. ibid.
Cap. II. Occurritur obiectionibus, quæ contrà prædicta fieri poſſunt. 146
Cap. III. Quomodò gratia vnionis humanitatem Chriſti ſanctificat; vnde neceſſitas gratiæ habitualis ex doctrinâ Authoris magis elicitur. 148
Art. II. Vtrùm in Chriſto fuerint virtutes. 150
Art. III. Vtrùm in in Chriſto fuerit fides. ibid.
Art. IV. Vtrùm in Chriſto fuerit ſpes. ibid.
Art. V. Vtrùm in Chriſto fuerint dona. 151
Art. VI. Vtrùm in Chriſto fuerit donum timoris. ibid.
Art. VII. Vtrùm in Chriſto fuerint gratiæ gratis datæ. ibid.
Art. VIII. Vtrùm in Chriſto fuerit prophetia. ibid.
Cap. I. Omnes virtutes ſupernaturales, quæ nullam intrinſecam imperfectionem in habente poſtulant, fuerunt Chriſto cum gratiâ infuſæ. ibid.
Cap. II. Non fuiſſe in Chriſto fidem. 153
Cap. III. Spem Theologicam non fuiſſe in Chriſto ſpecialitèr oſtenditur. ibid.
Cap. IV. Fuiſſe in Chriſto Domino virtutes morales infuſas, illis exceptis, quæ eius perfectioni non repugnabant, vbi ſpecialitèr de pœnitentiâ. 156
Cap. V. An in Chriſto fuerint virtutes morales ex genere ſuo acquiſibiles propriis actibus acquiſitæ, vel potius infuſæ. 158
Cap. VI. An in Chriſto fuerint dona. 160
Cap. VII. An donum timoris fuerit in Chriſto, & quem actum habuerit. 162
Cap. VIII. Vtrùm in Chriſto fuerint gratiæ gratis datæ. 164
Cap. IX. In Chriſto verè fuiſſe donum prophetiæ. 165
Art. IX. Vtrùm in Chriſto fuerit plenitudo gratiæ. 167
Art. X. Vtrùm plenitudo gratiæ ſit propria Chriſto. ibid.

Art. XI. Vtrùm Chriſti gratia ſit infinita. ibid.
Art. XII. Vtrùm gratia Chriſti potuerit augeri. ibid.
Cap. I. Fuiſſe in Chriſto omnem plenitudinem gratiæ, eſſeque illi propriam. 168
Cap. II. De infinitate gratiæ Chriſti. 169
Cap. III. An de potentia abſoluta, gratia Chriſti potuerit augeri. 171
Art. XIII. Qualiter gratia Chriſti habitualis ſe habeat ad vnionem. 174

QVÆSTIO VIII.

De gratia Chriſti, ſecundùm quòd eſt caput Eccleſiæ.

Art. I. Vtrum Chriſtus ſit caput Eccleſiæ. 175
Art. II. Vtrum Chriſtus ſit caput hominum, quantùm ad corpora, vel ſolùm quantùm ad animas. ibid.
Cap. Vnic. Explicatur, & ſtabilitur veritas prædictorum articulorum. ibid.
Art. III. Vtrùm Chriſtus ſit caput omnium hominum. 176
Cap. I. An Chriſtus verè, & propriè ſit caput omnium hominum, qui poſt peccatum Adæ fuerunt. ibid.
Cap. II. Veritates in præſenti quæſtione ſtabilitæ ex ſolutione argumentorum elucidantur. 179
Art. IV. Vtrum Chriſtus ſit caput Angelorum. ibid.
Cap. I. An Chriſtus, in quantùm homo, verè, & propriè ſit caput Angelorum. 182
Cap. II. Vtrùm Chriſtus, vt homo, ita ſit caput Angelorum, vt etiam gratiam & gloriam eſſentialem ex eius influxu perceperint. 183
Cap. III. Occurritur Aduerſariorum argumentis. 185
Art. V. Vtrùm Chriſti gratia, ſecundùm quod eſt caput Eccleſiæ ſit eadem cum gratia habituali eius, ſecundùm quod eſt quidam homo ſingularis. 187
Cap. Vnic. Ex Doctrina Authoris, & ex ſuprà dictis ſtabilitur concluſio Articuli. ibid.
Art. VI. Vtrùm eſſe caput Eccleſiæ ſit proprium Chriſto. 188
Art. VII. Vtrùm Diabolus ſit caput omnium malorum. 189
Art. VIII. Vtrum Antichriſtus poſſit etiam dici caput omnium malorum. ibi.

QVÆSTIO IX.

De ſcientia Chriſti in communi.

Art. I. Vtrùm Chriſtus habuerit aliquam ſcientiam præter diuinam. ibid.
Cap. I. Explicatur & ſtabilitur concluſio. ibid.
Cap. II. Explicatur robur rationum, quibus Author præfatam veritatem probat, & impugnantibus occurritur. 191
Art II. Vtrùm Chriſtus habuerit ſcientiam, quam habent Beati & comprehenſores. 192
Cap. Vnic. Vtrum ab inſtanti ſuæ creationis anima Chriſti ſcientiam Beatam habuerit. ibid.
Art. III. Vtrùm Chriſtus habuerit ſcientiam inditam, vel infuſam. 193
Cap. Vnic. Hæc veritas ſtabilitur. ibid.
Art. IV. Vtrùm chriſtus habuerit aliquam ſcientiam acquiſitam. 194
Cap. I. Oſtenditur veritas huius concluſionis. ibid.
Cap. II. An prædicta ſcientiâ ex naturâ ſuâ acquiſibilis, fuerit propriis actibus à Chriſto Domino acquiſita, vel per accidens ipſi in primo inſtanti infuſa. 195

QVÆST.

QVÆSTIO X.

De ſcientia beata animæ Chriſti.

ART. I. VTrùm anima Chriſti comprehenderit verbum ſiue naturam diuinam. 197
CAP. VNIC. Doctrina Articuli explicatur, & ſtabilitur. ibid.
ART. II. Vtrùm anima Chriſti in verbo cognouerit omnia. 198
CAP. VNIC. Expenditur doctrina Articuli. ibid.
ART III. Vtrùm anima Chriſti in verbo cognoverit infinita. 199
CAP. I. Examinatur veritas huius articuli. ibid.
CAP. I I. Explicatur ampliùs modus, quo anima Chriſti videt in verbo infinita in actu. 201
ART. IV. Vtrùm anima Chriſti videat verbum, ſeu diuinam eſſentiam clariùs, quàm alia creatura. 203

QVÆSTIO XI.

De ſcientia indita, vel infusâ animæ Chriſti.

ART. I. VTrùm ſecundùm ſcientiam inditam, ſeu infuſam, Chriſtus omnia ſciat. 203
CAP. I. Expenditur littera, ex qua Authoris intentum eluceſcit. ibid.
CAP. II. An Chriſtus per ſcientiam infuſam cognoſcat omnia, quæ ab humano, vel Angelico intellectu naturaliter ſciri poſſunt. 204
CAP. III. Occurritur Aduerſario, & ſimul ſtabilita magis elucidantur. 206
CAP. IV. An per ſcientiam infuſam Chriſtus cognoverit omnia illa, quæ per reuelationem diuinam hominibus innoteſcunt, vbi de cognitione cogitationum, & futurorum contingentium. 208
CAP. V. An anima Chriſti per ſcientiam inditam euidenter cognouerit ſupernaturalia, & myſteria gratiæ. 210
CAP. VI. An per ſcientiam infuſam Chriſtus cognouerit euidenter myſterium Trinitatis, quoad an eſt. 211
ART. II. Vtrùm Chriſtus hac ſcientia vti potuerit, non conuertendo ſe ad phantaſmata. 214
ART. III. Vtrùm hæc ſcientia fuerit collatiua. ibid.
ART. IV. Vtrùm hæc ſcientia in Chriſto fuerit maior ſcientia Angelorum. ibid.
CAP. VNIC. Prædictorum Articulorum Doctrina expenditur. ibid.
ART. V. Vtrùm hæc ſcientia fuerit habitualis. 216
ART. VI. Vtrùm hæc ſcientia fuerit diſtincta per diuerſos habitus. ibid.
CAP. VNIC. Exploratur, & ſtabilitur ſenſus S. Doctoris in prædictis concluſionibus. ibid.

QVÆSTIO XII.

De ſcientiâ animæ Chriſti acquiſitâ.

ART. I. VTrùm ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus cognouerit omnia. 117
ART. II. Vtrùm Chriſtus in hac ſcientia profecerit. 118
ART. III. Vtrùm chriſtus ab homine aliquid didicerit. ibid.
ART. IV. Vtrùm Chriſtus aliquid acceperit ab Angelis. ibid.
CAP. VNIC. Diſcutitur Doctrina, quam Author habet in præcedentibus Articulis. ibid.

QVÆSTIO XIII.

De potentia animæ Chriſti.

ART. I. VTrùm anima Chriſti habuerit omnipotentiam ſimpliciter. 220

CAP.

CAP. VNIC. Exploratur veritas concluſionis. ibid.
ART. II. Vtrùm anima Chriſti habuerit omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum. 221
CAP. I. An iuſtificatio noſtra, & alij ſupernaturales effectus, nec non miracula procedant ab humanitate Chriſti, non ſolùm vt à cauſa principali morali, ſed etiam phyſica. ibid.
CAP. II. An præter influxum moralem Chriſti, humanitas influat phyſicè inſtrumentaliter, & ad opera miraculoſa ſimiliter concurrat. 223
CAP. III. Inſinuata ſententia S. Doctoris circà hanc phyſicam cauſalitatem humanitatis Chriſti ſtabilitur. 225
CAP. IV. Per quam virtutem conſtituatur humanitas Chriſti cauſa inſtrumentalis phyſica effectuum ſupernaturalium. 227
CAP. V. Refellitur alius modus explicandi hanc virtutem phyſicam inſtrumentalem, & quid iuxtà ſanctum Doctorem ſentiendum ſit. 229
CAP. VI. An concedendum ſit, humanitatem Chriſti habere poteſtatem cauſandi gratiam, & effectus alios miraculoſos permanenter. 232
CAP. VII. Afferuntur, & ſolvuntur præcipua argumenta, quæ militant contrà veritates ſuperioribus capitibus ſtabilitas. 233
CAP. VIII. Quid ſanctus Doctor intendat, dum requirit in inſtrumento actionem præuiam, quæ diſpoſitiuè ſe habeat ad effectum principalis agentis. 234
CAP. IX. Quomodò prædicta non eneruent vim rationis, quâ S. Thomas oſtendit creaturam non poſſe aſſumi, vt inſtrumentum ad creandum, vbi præcedens Doctrina magis explicatur. 237
CAP. X. Ex Doctrinâ traditâ occurritur cæteris, quæ ab Aduerſario obiici poſſunt. 239
CAP. XI. An Chriſti paſſio, eiuſque reſurrectio noſtram per modum inſtrumenti phyſici operentur ſalutem. 240
ART. III. Vtrùm anima Chriſti habuerit omnipotentiam, reſpectu proprij corporis. 242
CAP. VNIC. Stabilitur veritas harum concluſionum. ibid.
ART. IV. Vtrùm anima Chriſti habuerit omnipotentiam, reſpectu executionis ſuæ voluntatis. 244
CAP. VNIC. Expenditur Doctrina huius Articuli, & obiicientibus occurritur. ibid.

QVÆSTIO XIV.

De defectibus corporis aſſumptis à filio Dei.

ART. I. VTrùm filius Dei debuerit aſſumere in humana natura, corporis defectus. 245
ART. II. Vtrùm Chriſtus neceſſitatem his defectibus ſubiacendi aſſumpſerit. ibid.
ART. III. Vtrùm Chriſtus defectus corporales contraxerit. 246
ART. IV. Vtrùm Chriſtus omnes defectus corporales hominum aſſumere debuerit. ibid.
CAP. I. Exploratur robur prædictarum concluſionum, & afferuntur, quæ circà illas occurrunt. ibid.
CAP. II. De neceſſitate aſſumendi hos defectus, & an dici poſſit illos Chriſtum contraxiſſe. 247
CAP. III. Non fuiſſe conueniens, vt chriſtus omnes defectus, & infirmitates hominum aſſumeret. 248

QVÆST.

QVÆSTIO XV.

De defectibus animæ à Chriſto aſſumptis.

ART. I. AN in Chriſto fuerit peccatum. 250
CAP. I. Fide & ratione oſtenditur in Chriſto non fuiſſe peccatum. ibid.
CAP.II. An de potentia Dei abſoluta, poſſit compati peccatum in humanitate à verbo aſſumptâ. 252
CAP.III. Confirmatur adhuc prædicta veritas,& quòd etiam repugnet aſſumi à perſonâ diuinâ naturam maculâ peccati infectam. 255
ART.II. Vtrùm in Chriſto fuerit fomes peccati. 257
CAP.VNIC. Fomitem peccati, ſiue quoad habitum, ſiue quoad actum repugnare Chriſto etiam de potentia abſoluta. ibid.
ART.III. Vtrùm in Chriſto fuerit ignorantia. 259
CAP. I. Vtrùm de facto, vel de potentia abſoluta potuerit in anima Chriſti eſſe iudicium erroneum intellectus. 260
CAP. II. An in Chriſto potuerit eſſe error in parte ſenſitiua. 261
ART. IV. Vtrùm anima Chriſti fuerit paſſibilis. 263
ART.V. Vtrùm in Chriſto fuit dolor ſenſibilis. ibid.
ART.VI. Vtrùm in Chriſto fuerit triſtitia. ibid.
ART. VII. Vtrùm in Chriſto fuerit timor. ibid.
ART. VIII. Vtrùm in Chriſto fuerit admiratio. ibid.
ART. IX. Vtrùm in Chriſto fuerit ira. ibid.
CAP.I. An,& quomodò in Chriſto fuerint paſſiones. ibid.
CAP. II. Triſtitiam,timorem,admirationem,& iram fuiſſe in Chriſto, & quomodò. 265
ART.X. Vtrùm Chriſtus ſimul fuerit viator & comprehenſor. 267
CAP.VNIC. Explicatur, & ſtabilitur Doctrina Articuli. ibid.

QVÆSTIO XVI.

De conſequentibus vnionem, quantùm ad ea,quæ conueniunt Chriſto ſecundum eſſe,& fieri.

ART. I. VTrùm hæc ſit vera,Deus eſt homo. 269
CA.I. Veritas prædicta examinatur.ibi.
CAP.II. Explicatur, & ſtabilitur magis, quomodò hæc propoſitio, Deus eſt homo,ſit vera & propria, & in materiâ naturali. 270
ART. II. Vtrùm hæc ſit vera, homo eſt Deus. 272
CAP. VNIC. Veritas prædictæ concluſionis explicatur. 273
ART. III. Vtrùm Chriſtus poſſit dici homo Dominicus. ibid.
ART. IV. Vtrùm omnia, quæ conueniunt filio hominis, poſſint prædicari de filio Dei,& è conuerſo. ibid.
ART. V. Vtrùm ea, quæ conueniunt filio hominis, poſſint prædicari de diuina natura : & de humana,ea,quæ conueniunt filio Dei. ibid.
CAP. I. Doctrina præcedentium Articulorum expenditur. 274
CAP.II. Ex Doctrina Authoris in ſupradictis, & ſequentibus Articulis, ſequentes regulæ emergunt. 275
ART. VI. Vtrùm hæc ſit vera, Deus factus eſt homo. 276
ART. VII. Vtrùm hæc ſit vera, homo factus eſt Deus. ibid.
ART. VIII. Vtrùm hæc ſit vera, Chriſtus eſt creatura. ibid.
ART. IX. Vtrùm hæc ſit vera, iſte homo,demonſtrato Chriſto, incepit eſſe. ibid.
ART. X. Vtrùm hæc ſit vera, Chriſtus ſecundùm quod homo, eſt creatura. ibid.

ART. XI. Vtrùm hæc ſit vera, Chriſtus ſecundùm quod homo, eſt Deus. ibid.

ART. XII. Vtrùm hæc ſit vera, Chriſtus ſecundùm quod homo, eſt hypoſtaſis, vel perſona. ibid.

CAP. I. Adducitur, & exploratur Doctrina præcedentium Articulorum. ibid.

CAP. II. Hæc non eſt vera, Chriſtus eſt creatura. 278

CAP. III. Hæ propoſitiones, Chriſtus incipit eſſe: hic homo, demonſtrato Chriſto, incipit eſſe, & ſimiles ſunt falſæ. 280

CAP. IV. Vtrùm hæ, Chriſtus, ſecũdùm quòd homo, eſt creatura, ſecundum quòd homo, eſt Deus, ſecundùm quod homo eſt hypoſtaſis, ſint veræ. 281

QVÆSTIO XVII.

De pertinentibus ad vnitatem Chriſti quantùm ad eſſe.

ART. I. VTrùm Chriſtus ſit vnũ, vel Duo. 283

CA. VNI. Explicatur, & examinatur veritas prædicta. ibid.

ART. II. Vtrùm in Chriſto ſit tantum vnum eſſe. 284

CAP. I. Quomodò de exiſtentia, reſpectu cuiuſcunque eſſentiæ philoſophetur S. Thomas, & quid alij ſentiant. ibid.

CAP. II. Humanitatem Chriſti tantùm Diuini verbi exiſtentiâ exiſtere oſtenditur. 286

CAP. III. Ex prædictis, valida ratione Theologica, prædicta veritas confirmatur. 288

CAP. IV. Eadem veritas confirmatur aliis rationibus ex Authore, in hoc articulo. 290

CAP. V. Occurritur ponentibus creatam exiſtentiam in Chriſti humanitate. 291

QVÆSTIO XVIII.

De pertinentibus ad vnitatem Chriſti, quantum ad eius voluntatem.

ART. I. VTrùm in Chriſto ſint duæ voluntates: 292

ART. II. Vtrùm in Chriſto fuerit aliqua voluntas ſenſualitatis præter rationis voluntatem. ibid.

ART. III. Vtrùm in Chriſto fuerint duæ voluntates, quantùm ad rationem. ibid.

ART. IV. Vtrùm in Chriſto fuerit liberum arbitrium. 293

CAP. VNIC. Expenditur Doctrina præcedentium Articulorum. ibid.

ART. V. Vtrùm voluntas humana Chriſti fuerit omninò conformis diuinæ voluntati. 294

ART. VI. Vtrùm in Chriſto fuerit contrarietas voluntatum. ibid.

CAP. I. Quomodò ſtet, quòd voluntas Chriſti fuerit omninò conformis diuinæ voluntati, & tamen aliud aliquando voluerit, quàm Deus. 295

CAP. II. Non fuiſſe in Chriſto contrarietatem voluntatum. 296

QVÆSTIO XIX.

De pertinentibus ad virtutem Chriſti, quantùm ad operationem.

ART. I. VTrùm in Chriſto ſit vna tantùm operatio Diuinitatis, & humanitatis. 297

ART. II. Vtrùm in Chriſto ſint plures operationes humanæ. 298

CAP. I. Duas in Chriſto ponimus operationes, Diuinam ſcilicet, & humanam. ibid.

CAP. II. Ex ſolutione argumentorum prædicta veritas magis elucidatur. 299

CAP. III. Quomodò intelligi debeat, quòd in Chriſto vna tantùm fuit operatio humana. 301

Art.III. Vtrùm actio humana Chriſti potuerit eſſe ſibi meritoria. 302
Art.IV. Vtrùm Chriſtus aliis mereri potuerit. ibid.
Cap.I. In Chriſto Domino reperiri omnes conditiones requiſitas, vt eius operatio meritoria ſit. 303
Cap.II. Chriſtum Dominum de facto meruiſſe apud Deum, & in primo inſtanti ſuæ conceptionis. 304
Cap.III. Eadem veritas confirmatur magis, & oſtenditur meritum Chriſti non fuiſſe interruptum. 307
Cap.IV. Occurritur obiicientibus in contrarium; & ſpecialiter Chriſtum in actu charitatis meruiſſe oſtenditur. 308
Cap.V. Refelluntur diuerſa Theologorum placita de merito in ordine ad alios actus, quos Chriſtus habuit in præcepto. 310
Cap.VI. Refelluntur efficaciter prædictæ ſententiæ, & ſtabilitur præceptum moriendi Chriſto impoſitum. 311
Cap.VII. Quid communiter iuniores Thomiſtæ ſentiant in hac difficultate. 313
Cap.VIII. Excogitatur alia via ad ſolvendam, vel euadendam difficultatem. 314
Cap.I. An Chriſtus meruerit ſibi de facto, vel ſaltem de potentia abſoluta mereri potuerit gratiam, vel gloriam eſſentialem. 317
Cap.II. Arguitur contrà præfatas veritates. 319
Cap.III. De merito Chriſti in ordine ad gloriam ſui corporis, nominiſque exaltationem. 321
Cap.IV. De his, quæ nobis Chriſtus meruit. 323
Cap.V. Sigillatim præfatæ ſententiæ redarguuntur. 325
Cap.VI. Præcedens veritas magis ſtabilitur, & meritum Chriſti cauſam vniuerſalem eſſe noſtræ ſalutis. ibid.
Cap.VII. An Chriſtus Dominus etiam noſtram prædeſtinationem meruerit. 327
Cap.VIII. Obiiciuntur aliqua contrà veritates capite quarto, & quinto ſtabilitas. 329

QVÆSTIO XX.

De ſubiectione Chriſti ad patrem.

Art.I. Vtrùm dicendum ſit Chriſtum eſſe ſubiectum patri. 331
Art.II. Vtrùm Chriſtus ſit ſubiectus ſibi ipſi. ibid.
Cap.I. An abſolutè, & abſque addito hæc propoſitio in rigore vera ſit, Chriſtus eſt ſubiectus patri. ibid.
Cap.II. An in rigore hæc propoſitio ſit vera, abſque vlla determinatione, Chriſtus eſt ſervus Dei. 333

QVÆSTIO XXI.

De oratione Chriſti.

Art.I. Vtrùm Chriſto competat orare. 335
Art.II. Vtrùm chriſto conueniat orare ſecundùm ſuam ſenſualitatem. ibid.
Art.III. Vtrùm conueniens fuerit Chriſtum pro ſe orare. ibid.
Art.IV. Vtrùm oratio Chriſti ſemper fuerit exaudita. 336
Cap.I. De oratione Chriſti pro nobis. ibid.
Cap.II. De oratione Chriſti pro ſeipſo. 337

QVÆSTIO XXII.

De Sacerdotio Chriſti.

Art.I. Vtrùm conueniat Chriſtum eſſe Sacerdotem. 339

ART. II. Vtrùm Chriſtus ſimùl fuerit Sacerdos, & hoſtia. ibid.
ART. III. Vtrùm effectus Sacerdotij Chriſti ſit expiatio peccatorum. ibid.
ART. IV. Vtrùm effectus Sacerdotij Chriſti non ſolùm ad alios pertinuerit, ſed etiam ad ipſum. ibid.
ART. V. Vtrùm Sacerdotium Chriſti permaneat in æternum. 340
ART. VI. Vtrùm Sacerdotium Chriſti fuerit ſecundùm ordinem Melchiſedech. ibid.
CAP. I. Eſſe Chriſtum Sacerdotem, & ſimul hoſtiam. 342
CAP. II. An Sacerdotium Chriſti habeat hunc effectum, qui eſt expiare peccata. ibid.
CAP. III. Effectum ſui Sacerdotij, Chriſtus ſecundùm quid participauit, non ſimpliciter. 343
CAP. IV. Chriſti Sacerdotium in æternum permanere, & quomodò fuerit ſecundùm ordinem Melchiſedech. 344
CAP. V. Prædicta magis elucidantur, & quid de perſonâ Melchiſedech ſentiendum. 345

QVÆSTIO XXIII.

De adoptione Chriſti.

ART. I. Vtrùm Deo conueniat filios adoptare. 347
ART. II. Vtrùm Adoptare conueniat toti Trinitati. ibid.
ART. III. Vtrùm adoptari ſit proprium rationalis creaturæ. ibid.
ART. IV. Vtrùm Chriſtus, ſecundùm quod homo, ſit filius Dei adoptiuus. ibid.
CAP. I. De fide tenendum eſt Deo conuenire filios adoptare, & indubitanter hæc eſt propriè adoptio. ibid.
CAP. II. Veritas, & excellentia huius adoptionis magis oſtenditur. 348
CAP. III. Adoptari conuenit ſolùm creaturæ rationali, & adoptare toti Trinitati. 349
CAP. IV. Magis explicatur, quibus conueniat adoptio. 351
CAP. V. Chriſtus, ſecundùm quod homo, non eſt filius Dei adoptiuus. 353
CAP. VI. Vtrùm hoc dictum: Chriſtus, ſecundùm quod homo, eſt filius Dei adoptiuus, adverſetur fidei. 355
CAP. VII. Obiiciuntur, & ſolvuntur, quæ militant contrà ſtabilitas veritates. 356

QVÆSTIO XXIV.

De prædeſtinatione Chriſti.

ART. I. Vtrùm Chriſto conueniat prædeſtinatum eſſe. 357
AR. II. Vtrùm hæc ſit falſa, Chriſtus ſecundùm quod homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei. 358
CAP. I. Quid ſenſerit Apoſtolus in prædicto loco ad Rom. primo, & ſternitur via ad intelligentiam dicendorum in hoc tractatu. ibi.
CAP. II. An Chriſtus ſit prædeſtinatus, ſiue ſit prædeſtinationis obiectum. 359
CAP. III. Vtrùm Chriſtus, inquantum homo, ſit prædeſtinatus ad filiationem Dei naturalem. 361
CAP. IV. Stabilitur magis præfata veritas, elucidando terminum, & obiectū huius prædeſtinationis. 363
CAP. V. Ex dictis ſolvuntur obiecta, & difficultas magis enodatur. 365
CAP. VI. Omnia hactenùs dicta ab Authore comprehenduntur. 366
ART. III. Vtrùm prædeſtinatio Chriſti ſit noſtræ prædeſtinationis exemplar. 367
ART. IV. Vtrùm prædeſtinatio Chriſti ſit cauſa noſtræ prædeſtinationis. 368
CAP. VNIC. Expenditur Doctrina Authoris in prædictis articulis. ibid.

Illuſtriſſimi

Illuſt^mi & Reuer^mi Dñi Dñi Dominici

DE MARINIS

ARCHIEPISCOPI AVENIONENSIS, EX ORDINE Prædicatorum aſſumpti;

COMMENTARIA IN TERTIAM Partem Summæ ſancti Thomæ.

CONSIDERATIS vltimo fine humanæ vitæ, & virtutibus, ac vitiis, quibus ad illum ſternitur, vel occluditur via; de Ieſu Chriſto Saluatore, qui viam veritatis in ſe ipſo nobis demonſtrauit, per quam ad beatitudinem immortalis vitæ peruenire poſſimus, luculentam, & profuſam diſputationem Angelicus Doctor aggreditur. Quam bipartitam videbimus: Primò enim de ipſo Saluatore; Secundò de Sacramentis eius, quibus ſalutem conſequimur, differit. De Saluatore abſolutum opus habes à primâ vſque ad ſexageſimam Quæſtionem; de Sacramentis verò à ſexageſimâ vſque in finem.

Iterùm Tractatus de Chriſto Saluatore in duas præcipuas Partes ſecatur. In alterâ agitur de ipſo Incarnationis myſterio, ſecundùm quod Deus pro noſtrâ ſalute factus eſt Homo. In alterâ de his, quæ per ipſum Saluatorem noſtrum Deum Incarnatum ſunt acta, & paſſa.

Praambula ad Tractatum de ineffabili Incarnationis Myſterio.

Capvt Primvm.

De obiecto huius Operis, ſiue huius Tertiæ Partis Summæ Sancti Doctoris, necnon & præſentis Tractatûs.

Vis huius termini Incarnatio.

CAIETANVS in Commentario Articuli primi huius tertiæ Partis aduertit, quòd hic terminus Incarnatio, plus ſignificat quàm exprimat: Cum enim ſignificet aſſumptionem totius humanitatis, ſolùm exprimit aſſumptionem carnis; ſiue ſignificat fieri hominem etiam ſecundùm carnem. Ita quòd, inquit Caietanus, Caro vt infimus terminus, quidquid nobilius eſt in homine, concludit, & ſic denominat naturam integram.

Acuta Caietani obſeruatio.

In quo ſolito ſuo acumine, Myſterium hic Author inuolutum aperit, videlicet quòd Patres, & Theologi diuinæ bonitatis immenſitatem hoc verbo exprimere voluerint, dum Deus vſque adeò exinaniri voluit, vt etiam noſtram carnem, eiúſque mortalitatem induere non horruerit. Quem myſticum modum loquendi ab ipſo Ioanne Euangeliſta emendicatum agnoſcimus, dum primùm protulit. Et Verbum caro factum eſt. Quo etiam termino communiter totus homo in ſcripturis ſignificatur, dum Geneſ 3. dicitur. *Omnis quippe caro corruperat viam ſuam.* Et Pſ. 144. *Benedicat omnis caro nomini ſancto eius.* Vbi caro pro toto homine ſumitur.

Cenſura infideliũ circà nomen Incarnationis obiter confutatur.

Nec immorabimur in refutandâ Grammaticorum Gentilium, vel malè de fide ſentientium cenſurâ contrà iſtam vocem, *Incarnatio*, quam apud Tullium, alioſque Latinæ elocutionis parẽtes non inuenerunt: Quaſi Theologia, quæ omnibus artibus, & ſcientiis imperat, Grammaticorum arbitrio ſubderetur; vel obeſſet clauis lignea quæ aperit, & poſtponenda veniret aureæ quæ non aperit; vel forſitan contra regulas artis ille procederet, qui rei de nouo inuentæ nouum vocabulum ad illam benè exprimendam adinueniret: cùm potiùs familiare hoc ſit apud omnes nationes, & Linguas.

Ad vtiliora applicantes animum, primum, quod ſe offert, inueſtigandum, eſt obiectum materiale huius tertiæ Partis. Et quidem ſi attentè Tyrones noſtri conſiderent, quæ in proœmialibus Theologiæ de illius obiecto tractauimus, & ſecunda ſecundæ de obiecto fidei, faciliter ab hâc difficultate ſe poterunt expedire. Nihilominùs ad vbertatem & facilitatem doctrinæ varios ſentiendi modos Theologorum recenſere, & veriorem ſtabilire non grauabimur.

Varia ſententia circà obiectum materiale tertiæ Partis.

Aliqui conſiderantes, quòd ſcientia non poteſt eſſe, niſi de vniuerſalibus, voluerunt obiectum huius Operis & Tractatûs eſſe Incarnationem in communi.

Alij, ad hunc modum loquendi declinantes, magis tamen accedentes ad veritatem, dicunt quòd Theologus, quamuis de Incarnatione, & de Chriſto Domino tractet; non tamen de illis vt ſingularia ſunt, ſed de horum eſſentia, & quidditate, quæ propter ſuam excellentiam in vno ſolo indiuiduo Chriſto reperitur: Vnde licèt agat de eius indiuiduâ Incarnatione, non proinde debet dici agere de ſingularibus, ſed de eſſentiâ & quidditate Incarnationis, quæ in hoc vnico indiuiduo Chriſto facta fuit; ſicut Aſtrologus & Philoſophus ſcientificè tractant de Sole, Lunâ, cæteríſque Planetis, conſiderando quidditatem, quæ in vno tantùm indiuiduo reperitur.

Vera eligitur.

Alij, omninò ad veritatem accedentes, aſſerunt obiectum huius tertiæ Partis & Tractatûs de Incarnatione eſſe Ieſum Chriſtum.

Probatur I.

Hoc tanquam noſtram Concluſionem ſtabiliemus, quod videtur inſinuatum ab Authore, & Caietano in Prologo, & probatur. Nam idem eſt obiectum materiale viſionis beatæ, fidei, & Theologiæ: ſed Chriſtus eſt obiectum materiale ſaltem ſecundarium viſionis beatæ, vt patet ex illo Ioan 17. *Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum.* Et fidei: quia plures articuli fidei ſunt de Chriſto: Ergo etiam debet eſſe obiectum materiale

riale Theologiæ, ſed non alibi, quàm in hac tertia parte de Chriſto agitur. Ergo eſt huius tertiæ partis obiectum.

Probatur 2. Secundò probatur. De Chriſto Domino poſſunt formari & conſtitui propoſitiones neceſſariæ. V.G. per bonam conſequentiam ex principiis fidei de Deo incarnato poſſumus inferre quod ſit immortalis, & quod ſit mortalis; quod habeat voluntatem diuinam & humanam. Ergo vera ſcientia Theologiæ poteſt de Chriſto haberi.

Confirmatur, & explicatur. Quod confirmatur, & explicatur ampliùs ex differentiâ inter ſcientias naturales & ſupernaturales; Quòd principium cognoſcendi ea quæ demonſtrantur in ſcientiis naturalibus eſt eſſentia obiectorum, & ita illa ſolùm poſſunt demonſtrari, & ſciri in vnaquaque ſcientiâ, quæ habent neceſſariam connexionem cum ſuo obiecto, & quia obiectum ſolùm habet neceſſariam connexionem cum ſuis paſſionibus, & non cum accidentibus, quæ contingenter illi ſuperueniunt, ideò ſcientiæ naturales ſcientificè ſolùm demonſtrant paſſiones ſui obiecti; Et ideò per ſcientiam hominis V. G. poteſt quis attingere quod ſit riſibilis, non autem quod cras ſit facturus hoc, vel illud: At verò principium cognoſcendi futura, præterita, vel præſentia omninò contingentia & libera, in ſcientiis ſupernaturalibus eſt determinatio diuinæ voluntatis, quæ eſt cauſa ſufficiens, & infallibilis eorum, non minùs infallibiliter inferens ea, quàm eſſentia inferat paſſiones: Et ita per cognitionem talis determinationis poſſunt hæc contingentia ſciri infallibiliter.

Diſcrimen inter ſcientias naturales & ſupernaturales.

Principium cognoſcendi in ſupernaturalibus eſt determinatio diuinæ voluntatis.

Ex quâ doctrinâ non ſolùm videtur ſolutum inſinuatum Aduerſariorum fundamentum, ſed aliqui Thomiſtæ inde argumentantur non tantùm ad probandum quod intendimus, quòd de Chriſto poſſit dari ſcientia ſecundùm ſuas conditiones ſingulares, ſed ſecundùm omnes eius actiones indiuiduales. Quod Capite ſequenti clariùs apparebit.

Caput II.

Explicatur, & ſtabilitur magis prædicta veritas, & additur, quòd etiam de actionibus ſingularibus Chriſti poteſt dari ſcientia.

Licèt prædicta ſufficerent ad ſtabiliendam veritatem Capite ſuperiori ſtabilitam, nempe quòd obiectum huius tertiæ partis, & Tractatûs de Incarnatione ſit Ieſus Chriſtus; & quòd de illo ſcientificè Theologus tractare poſſit. Ad quod etiam ſufficeret, quòd de ipſo Chriſto Theologus non tractat, niſi vt ordinatur ad Deum, ac per conſequens (vt tam in proœmialibus primæ partis, quàm de obiecto fidei ſecundâ ſecundæ ex Authore oſtendimus) cùm de Deo citrà omne dubium ſcientia dari poſſit; imò in infinitum (ſicut in cæteris) in hoc, ens increatum creata tranſcendat. Sufficit, inquam, hoc, vt huius tertiæ partis obiectum materiale ſit ipſe Chriſtus, iuxtà doctrinam Authoris locis citatis, præcipuè art. 7. prædictæ quæſt. 1. part. 1. Vbi hæc ait. *Quidam verò attendentes ad ea, quæ in iſtâ ſcientiâ tractantur, & non tam rationem, ſecundùm quam conſiderantur, aſſignauerunt aliter ſubjectum huius ſcientiæ, vel res, & ſigna, vel opera reparationis, vel totum Chriſtum, id eſt, caput & membra: De omnibus enim iſtis tractatur in iſtâ ſcientiâ, ſed ſecundùm ordinem ad Deum.* Sufficit ergo, quòd Theologus in hac tertiâ parte de Chriſto tractet in ordine ad Deum, vt Deus ſit ſubiectum etiam huius tertiæ partis: ſubiectum, inquam, primarium, & ipſe Chriſtus ſit ſubiectum ſecundarium; hoc immediatum, & illud mediatum; quia omnia, de quibus in hac parte tractatur, ad Chriſtum immediatè, ad Deum tandem mediatè reducuntur.

Expenditur ratio quæſiti.

Deus eſt ſubiectum primarium tertiæ partis; Chriſtus verò ſecundarium.

Prædicta, vt diximus, ſufficerent noſtro Tyroni Theologo. Cæterùm peritiorū Theologorū ſubtilitas vltrà progreditur, & ad repellēdum illorū ſcrupulum, qui de Chriſto veluti de aliquo ſingulari ſcientiam dari non poſſe contendunt, in aliud extremum declinat.

Innixi igitur doctrinâ à nobis Capite ſuperiori inſinuatâ, ſic argumentari poſſumus ad ſtabiliendum, quòd de omnibus actioni-

Poteſt dari ſcientia de actionibus Chriſti.

bus indiuidualibus Chriſti, ſcientia Theologica dari poſſit. Ad rationem ſcientiæ ſupernaturalis ſatis eſt, ſi ex causâ omninò infallibiliter connexâ cum effectu inferatur concluſio, ſed in Theologiâ reſpectu contingentium, & ſingularium actionum Chriſti hoc poteſt contingere: Nam in Theologiâ ſecundùm ſe, pro vt eſt in Beatis, hoc de facto contingit:

Probatur Concluſio.

Beati enim vident decretum diuinæ voluntatis de actionibus Chriſti; ſed idem decretum per reuelationem nos habemus. Ergo in Theologiâ, & ſecundùm ſe, & pro vt eſt in nobis, demonſtrari poſſunt actiones Chriſti ſingulares, & contingentes.

Quâ doctrinâ occurritur contendentibus de his actionibus ſingularibus Chriſti non dari ſcientiam, quia ſunt contingentes.

Explicatur fuſius.

Explicatur hoc ampliùs. Illa contingentia ad Theologiam pertinent, ex quibus doctrinalis concluſio deduci poteſt, ad communem Eccleſiæ vtilitatem pertinens; Et cùm omnis Chriſti actio, noſtra ſit inſtructio, conſequenter videtur ad communem Eccleſiæ vtilitatem, & doctrinam pertinere; Et ideò de omnibus actionibus ſingularibus Chriſti Domini, quæ ex principiis fidei deducuntur, Theologus ſcientificè tractare poteſt. Exempli gratiâ, conſtat nobis ex fide, atteſtante Apoſtolo ad Epheſ.1. *Quod Deus decreuit in Chriſto reſtaurare omnia, quæ in Cælis, & quæ in terrâ ſunt.* Ex hoc principio deducitur hæc Theologica Concluſio ſingularis, & ſuapte naturâ contingens. Ergo Deus in Chriſto reſtaurabit ruinas Angelorum, aſſumendo homines ad ordines eorum. Quæ Concluſio euidenter deducitur ex dicto principio, quia ſuppoſitâ dæmonis obſtinatione, reſtauratio in cœlis facta per Chriſtum hominem Redemptorem, non aliter intelligi poteſt, quàm per aſſumptionem hominum ad ordines Angelorum, vt dictum eſt. Similiter, quia ad Hebr.10. de Chriſto habetur. *Ideò ingrediens mundum dicit: hoſtiam & oblationem noluiſti, corpus autem aptaſti mihi &c.* in quâ voluntate ſanctificati ſumus per oblationem corporis Ieſu Chriſti ſemel &c. Ex hoc principiò Theologi per euidentem conſequentiam deducunt, Chriſtum meruiſſe in primo inſtanti ſuæ conceptionis, & in ſuâ paſſione,

Ruina Angelorum reſtauranda quâ ratione & quomodò.

Meritum Chriſti à primo inſtanti ſuæ Conceptionis.

quia tam voluntas offerendi ſe pro nobis, quàm ipſa paſſio fuit meritoria.

Extenſio prælibata doctrina.

Et huiuſmodi ſingularia, vt inſinuauimus, poſſunt non ſolùm eſſe de Chriſto, ſed de quocumque alio, dummodò ad communem vtilitatem & doctrinam Eccleſiæ ordinentur, ſiue pertineant. Vnde Theologus ex hoc principio, quòd Beatiſſima Virgo fuit Mater Dei, & gratiâ plena, infert habuiſſe maiorem gratiam, quàm omnes Beati, & omnes gratias gratis datas. Et ex illo ad Rom.8. *Nos ipſi primitias ſpiritûs habentes*, euidenter D. Thomas deducit nullum Sanctum ſuperare Apoſtolos. Quæ ſunt concluſiones pertinentes ad communem Eccleſiæ doctrinam, & cultum Beatiſſimæ Virginis, & Apoſtolorum.

Occurritur argumento Aduerſariorum.

Ex his occurritur ad hoc, quod Aduerſarius obiicit ex ipſo Authore noſtro 1. part. quæſt.1. art.2. ad 2. Vbi obiiciens ſibi Aduerſariorum fundamẽtum, ſcilicet, Scientia non eſt ſingularium; ſed ſacra doctrina tractat de ſingularibus, putà de geſtis Abrahæ, Iſaac, & Iacob, & ſimilibus. Ergo ſacra doctrina non eſt ſcientiâ. Et reſpondet, quòd *ſingularia traduntur in ſacrâ doctrinâ, non quia de his principaliter tractetur: ſed introducuntur; tum in exemplum vitæ, ſicut in ſcientiis moralibus; tum etiam ad declarandum authoritatem virorum, per quos ad nos reuelatio diuina proceſſit, ſuper quã fundatur Sacra Scriptura ſeu doctrina.*

Occurritur, inquam, faciliter quòd S. Doctor non loquitur de illis ſingularibus, de quibus hactenùs dictum eſt, ſed de illis, ex quibus nullæ ſimiles prædictis concluſionibns, deduci poſſunt, ad communem vtilitatem, & doctrinam Eccleſiæ pertinentibus.

Capvt III.

Indicatur Incarnationis poſſibilitas, & Hæreticorum inſania contrà illam.

Ratio quæſiti.

Non defuerunt exiſtimantes, ad Theologum non pertinere, de Incarnationis poſſibilitate diſputare, hâc ducti ratione, quòd omnis ſcientia ſua principia ſupponit: Quantò magis ea quæ vt præambula ad ipſa principia haberi debent, pro vt eſt poſſibilitas prædicta; Articuli enim fidei de Myſterio Incarnationis ſunt principia Theologiæ, & tamen ſuppo-

nunt

nunt Incarnationem eſſe poſſibilem. Cæterùm omnes Theologi, & recentiores præcipuè Commentatores hîc, ad Theologum pertinere de Incarnationis poſſibilitate diſputare iudicarunt, & diſputant, Scholaſticos ſecuti, qui in 3. diſt. 1. hanc diſputationem præmittunt, quod & ipſe D. Thomas officium tunc Commentatoris, & non Authoris exoluens præſtitit.

De aliis præambulis diſputat Theologus.

Nec argumentum adductum pro Aduerſariis vrget; nam Deum eſſe, poſſe creare, poſſe videri, præambula ſunt ad Theologiæ principia, & articulos fidei, Deum eſſe trinum, creaſſe mundum in initio temporis, actu videri à Beatis: Et tamen de omnibus his præambulis Theologus diſputat 1. p. qu. 2. q. 12. q. 45. Ergo. Et meritò, cùm enim ad Theologiam pertineat explicare, roborare & defendere quidquid ex principiis fidei, & ex reuelatis habetur, ad illam pertinebit nec non occurrere Aduerſariorum argumentis ad illius impoſſibilitatem tendentibus.

Emergit difficultas.

Emergit inde dubium, quare Author noſter hanc de poſſibilitate Incarnationis diſputationem omiſerit. Quæ difficultas, primò à Caietano mota, & dupliciter ab illo ſoluta longam materiam diſputandi aliquibus poſt illum Commentatoribus aperit. Cùm tamen altera ex rationibus à Caietano adductis ſatis ſuperque ſufficiat, videlicet quòd poſſibilitas Incarnationis includitur in conuenientiâ: ſi enim Incarnatio conuenit Deo ſecondùm eſſentiam, & rationem boni, vt infrà patebit, erit ſaltem vt poſſibilis perfectio, & erit in Deo. Vnde D. Thomas diſputans, & ſtabiliens Incarnationem eſſe conuenientem ex parte Dei prædicto modo, ſuperfluum illi erat de eius poſſibilitate diſputare: præcipuè, cùm Author noſter oſtendẽdo in decurſu huius Tractatûs, quomodò hæc Incarnatio, ſiue vnio humanitatis cum Verbo facta fuerit, eius poſſibilitatem abundè edoceat. Et inanem omninò iudicamus aliquorum recentiorum conatum ad vtraſque Caietani rationes refellendas intentum, quibus diligenter occurrit inter cæteros recentiores Gregorius Cipullo.

Reſoluitur ex hoc quòd Incarnationis poſſibilitas in eius conuenientia includitur.

Concluſio.

Ad punctum igitur difficultatis de Incarnationis poſſibilitate deuenientes, dicimus Incarnationem eſſe poſſibilem.

Eſt de fide.

Hanc Concluſionem fusè confirmat Angelicus Doctor 4. contrà Gentes à cap. 17. & conſequenter errores varios Hæreticorum contrà hoc myſterium enatos affert, & impugnat, vt mox patebit; Eſt igitur de fide Incarnationem eſſe poſſibilem, quod apud fideles firmiſſimâ ratione oſtenditur ab actu ad potentiam, cùm fides doceat, Deum de facto Incarnatum fuiſſe.

Probatur ratione præcipuâ

Summa autem omnium rationum, quæ adducuntur à Patribus, & Theologis eandem poſſibilitatem contrà omnes Infidelium cateruas deſcendentibus, hæc eſt. Hoc myſterium non repugnat nec ex parte Dei, nec ex parte creaturæ, ergo non eſt impoſſibile. Ex parte quidem Dei non repugnat, quòd perſona diuina vniatur perſonæ humanæ per modum termini; nec ex parte naturæ humanæ, quòd hæc ſingularis, vtpotè prior ſuâ perſonalitate, ſeparetur ab illâ: In quibus Incarnationis Myſterium conſiſtit. Ergo eſt poſſibile.

Probatur Incarnatio ex Scripturâ.

Ad oſtendendum autem Incarnationem de facto fuiſſe factam, & conſequenter eſſe poſſibilem, nihil fortius, contrà hæreticos Theologus adducere poterit, quàm quæ S. Doctor habet loco citato contrà Gentes c. 27. & ſeqq. vbi ſic exorditur. Hanc autem Dei Incarnationem mirabilem, authoritate diuinâ tradente, confitemur: Dicitur enim Ioan. 1. *Verbum caro factum eſt, &c.* Et Apoſtolus ad Philip. 2. dicit, de filio Dei loquens. *Cùm in formâ Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo: ſed ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo.* Hoc etiam ipſius Domini Ieſu Chriſti verba manifeſtè oſtendunt, cùm de ſe quandóque loquatur humilia, & humana: vt eſt illud. Pater maior me eſt. Et triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. Quæ ei ſecundùm humanitatem aſſumptam conueniunt. Quandoque verò ſublimia, & diuina, vt eſt illud. Ego & Pater vnum ſumus, & omnia, quæ habet pater, mea ſunt. Quæ certum eſt ei ſecundùm naturam diuinam competere.

Ex verbis Chriſti.

Ex factis eiuſdem.

Oſtendunt etiam hoc ipſius Domini facta, quæ de ipſo leguntur: Quòd enim timuit, triſtatus eſt, eſuriit, mortuus eſt, pertinet ad humanam naturam.

ram. Quòd propriâ poteſtate infirmos ſanauit; quòd mortuos ſuſcitauit,& elementis mundi efficaciter imperauit; quòd dæmones expulit; quòd peccata dimiſit; quòd à mortuis, cùm voluit, reſurrexit; quòd denique cœlos aſcendit, diuinam in eo virtutem demonſtrant. Hæc D. Thomas.

Quibus generaliter contrà omnes Hæreticos adductis, proſequitur diſputationem in ſpecie contrà omnes Hæreticos Incarnationem negantes, vel de illâ malè ſentientes.

Hæreticorũ errores circa Incarnationem. Imprimis igitur prædicta militant contra Ebionitas, Cherinthum, Paulum Samoſetanum, & Photinum, qui in Chriſto ſolam naturam humanam confitentur. Deinde contrà Manichæos, qui veritate Incarnationis negatâ, quamdam fictitiam Incarnationis ſimilitudinem introduxerunt, dicentes Dei Filium non verum corpus, ſed phantaſticum aſſumpſiſſe: Quibus propinquè de myſterio Incarnationis ſenſit Valentinus, aſſerens, quòd Chriſtus non terrenum corpus habuit, ſed de cœlo attulit, & quod nihil de Virgine matre accepit; ſed per eam, quaſi per aquæ ductũ tranſiuit. Quibus etiam irrationabiliùs circà Incarnationis myſterium Apollinaris errauit: In hoc tamen cum prædictis concordans, quòd corpus Chriſti non fuit de Virgine aſſumptum: ſed quod eſt magis impium, aliquid Verbi dicit in carnem fuiſſe conuerſum. Non ſolùm autem circà corpus Chriſti, ſed etiam circa eius animam aliqui malè ſenſiſſe inueniuntur: Poſuit enim Arrius, quòd in Chriſto non fuit anima; ſed quòd ſolùm carnem aſſumpſit, cui diuinitas loco animæ fuit. Euangelicis teſtimoniis adductis, Apollinaris conuictus, confeſſus eſt in Chriſto animam ſenſitiuam fuiſſe, tamen ſine mente & intellectu: Ita quòd Verbum Dei fuerit illi animæ loco intellectûs, & mentis.

Circà corpus Chriſti.

Circà animam eiuſdem.

Nec defuerunt, qui negare non valentes in Chriſto veram naturam diuinam, nec verum corpus humanum, nec etiam humanam animam, tamen circà horum vnionem errarunt. Theodorus Mauſeſtenus, & Neſtorius eius ſectator, dixerunt, quòd anima humana, & corpus humanum naturali vnione conuenerunt in Chriſto ad conſtitutionem vnius hominis, eiuſdem ſpeciei, & naturæ cum aliis hominibus, & quòd in hoc homine, Deus habitauit ſicut in templo ſuo, ſcilicet per gratiam. Eutiches, vt vnitatem perſonæ contrà Neſtorium ſeruaret in Chriſto, dixit, in Chriſto eſſe etiam vnam naturam: ita quòd quamuis ante vnionem eſſent duæ naturæ diſtinctæ diuina, & humana, in vnionẽ tamen coïerunt in vnam naturam: Et ſic dicebat Chriſti perſonam ex duabus naturis eſſe, non autem in duabus naturis ſubſiſtere. Macarius Antiochenus ferè in idem redire videtur, dum dicit in Chriſto eſſe vnam tantùm operationem, & voluntatem.

Circa vnionem vtriuſque partis.

Confutãtur à D. Thoma lib. 4. contra Gentes. Hos, & alios poſſibilitatem, vel exiſtentiam Incarnationis negantes, vel aliter contrà hanc ineffabilem vnionem errantes, & blaſphemantes, loco citato Author incomparabili eruditione, & ſol ditate procedens, ex adductis Sacræ Scripturæ teſtimoniis, & eorum ſanâ intelligentiâ confutat, adeò vt ſtudioſo Theologo, nihil deſiderandum, ad Hæreticos impugnandum, vel eorum argumenta ſoluendum, reſtet: Quod & præſtat in toto hoc Tractatu, dum ſpecialiter de omnibus, quæ ad modum quo hæc vnio facta eſt, vel quomodocumque ad illam pertinet, luculenter diſputat, & nos pro viribus explicabimus.

A Sanctis Patribus aliavia. Aliter contrà Gentiles hoc myſterium negantes Incarnationis poſſibilitas oſtendi debet, vel per recurſum ad Sybillarum vaticinia, ad illorum oracula, ad miracula ipſius Chriſti ab ipſis Gentilibus relata, de quibus videri poterit Chryſoſt. Tom. 1. in Apologiâ contrà Gentiles, Clemens Alexandrinus lib. 7. Stromat. Cyrillus 8. contra Iulian. Lactantius lib. 4. cap. 15. 17. & 18. Auguſt. lib. 18. de Ciuit. cap. 46.

Auctoritates contrà Iudæos adducendæ. Denique contrà Iudæos valebunt veteris Teſtamenti Scripturæ, in quibus habetur Chriſtum non ſolùm futurum verum hominem, ſed etiam verum Deum, vt ex illo Iſaiæ 9. *Paruulus datus eſt nobis*, in quo declaratur humanitas, *& vocabitur Deus fortis*, per quod diuinitas explicatur. Et ex illo Iſaiæ 53. *virum dolorum.*, ecce humanitas: *Generationem eius quis enarrabit*, ecce diuinitas. Quo teſtimonio noſtram veritatem confirmant Athanaſius in Orat. de Incarn. Et Epiphanius hæreſi 54.

CAPVT

Catvt IV.

Occurritur argumentis, quæ militant contrà poſſibilitatem Incarnationis.

Summa obiectionum. REduximus Capite ſuperiori omnia argumenta, quæ à Patribus, & Theologis ad probandam Incarnationis poſſibilitatem adducuntur, ad hoc Enthymema. Incarnatio non repugnat, nec ex parte Dei aſſumentis, nec ex parte humanitatis aſſumptæ. Ergo. Similiter ex oppoſito omnia argumenta, quæ contrà Incarnationis poſſibilitatem formantur, ad hoc Enthymema reduci poſſunt. Incarnatio eſt impoſſibilis tam reſpectu Dei, quàm reſpectu humanitatis. Ergo. Quòd repugnet humanitati oſtendi poteſt, vel ex diſtantiâ infinitâ, inter illam, & diuinum ſuppoſitum, quæ ſunt extrema vnibilia; vel inde repugnantiam argues, quia ſubſiſtentia diuinæ perſonæ non poteſt vniri vt actus humanæ naturæ, ita vt ex ipſis verè fiat vnum totum per ſe: quia ſic oporteret quòd diuina ſubſiſtentia haberet rationem formæ: cauſalitas autem formalis, ſicut & materialis, cùm eſſentialiter includant imperfectionem, & rationem compartis, à Deo ſunt excludenda, prout omnium Theologorum fert conſenſus.

Quòd autem Incarnatio ſpecialiter repugnet Diuinitati, ex eius immutabilitate deducitur: vnde ſic arguere poſſumus. Impoſſibile eſt Deum mutari. Ergo etiam eſt impoſſibile incarnari, & hominem fieri. Antecedens conſtat, & conſequentia probatur: quia Incarnatio includit mutationem, ſiquidem per illam Deus aliter ſe habet, quàm anteà ſe habebat. Ergo.

Reſoluitur quoad priorem partē. Hoc argumentum, quoad priorem partem faciliorem habet ſolutionem, quæ communis eſt inter Theologos, videlicet quòd infinita diſtantia, quæ intercedit inter Deum, & creaturam in eſſe entis, non officit: ſufficit enim quòd in ratione termini, & terminabilis hæc diſtantia ſit ſuperabilis, quamuis enim diuina ſubſiſtentia in ſubſiſtendo habeat infinitatem, illamque in terminando diuinam naturam, & conſtituendo perſonam diuinam exerceat: Verùm quia in terminando humanam naturam non ſe communicat infinito modo, ſed limitato, & iuxtà capacitatem naturæ eam terminat, eamque ſubſiſtere faciat, nihil officit, quòd ex ſe diuina ſubſiſtentia ſit infinita: Et ita in hâc vnione eodem modo ſe habet ſubſiſtentia diuina in terminando humanam naturam, ſicut eſſentia diuina ſe habet, dum intellectui creato vnitur per modum ſpeciei intelligibilis: vnitur enim finito, & limitato modo, quamuis in ſe in repræſentando, & vt ipſi diuino intellectui obiicitur, omnimodam habeat infinitatem, eámque exerceat. *Subſiſtentia diuina poteſt conſiderari in eſſe entis, & in eſſe termini.*

Quo etiam exemplo occurres inſinuatæ impoſſibilitati, quæ ex repugnantiâ cauſalitatis formalis in Deo deducitur. Implicat enim in illo informatio, & inhærentia; ſed non terminatio, & adhærentia, quamuis intima: ſicut vnio diuinæ eſſentiæ cum intellectu creato per modum ſpeciei fit per intimam adhæſionem diuinæ eſſentiæ ad intellectum Beati, & viciſſim intellectûs ad eſſentiam, omni prorsùs informatione, & inhæſione repulsâ. Quod ſolet ampliùs explicari, quia de ratione formæ, & cauſalitatis formalis, quæ Deo repugnat, eſt, quod ſit aliquid incompletum ordinatum ad perficiendum materiam ſiue ſubiectum, & ſimùl cum illo ad componendam vnam naturam, quod perſonalitati diuinæ non competit, quia non ordinatur ex ſe ad humanam naturam, nec ex illâ, & humanitate reſultat vna natura compoſita, ſed ſolùm reſultat ſuppoſitum, & ita vnitur illi per modum termini; tribuit tamen ſine informatione omnem perfectionem formæ, & ita tribuit humanitati eſſe in actu, & ſubſiſtere. Quæ omnia hîc ſummis labiis inſinuata in decurſu Tractatûs dilucidabuntur. *Implicat Deum informare, nō terminare; inhærere nō adhærere.*

Longè magis moleſtum argumentum ex Dei immutabilitate conſurgit, quod ſicut & cætera argumenta, quæ hîc adduci ſolent, obiicit ſibi S. Doctor in 3. diſt. 1. quæſt. 1. art. 1. & loco citato contrà Gentes cap. 30. & in hac parte quæſt. 16. art. 6. ad ſecundum. Vnde communiter Theologi ad ſolnendum hoc argumentum ad ipſum S. Thomam recurrunt. Communiter, inquam, licèt enim aliqui videantur recedere; in ſolutionem *Argumentum deſumptum ex immutabilitate Dei.*

tamen

tamen S. Thomæ reincidunt. Igitur Angelicus Doctor infrà loco citato, cùm ſibi obiecifſet hoc argumentum. Cùm homo ſignificet ſubſtantiam, fieri hominem, eſt fieri ſimpliciter, ſed hæc eſt falſa, Deus factus eſt ſimpliciter: Ergo hæc eſt falſa, Deus factus eſt homo.

Solutura D. Thomæ.

Reſpondet, quòd *fieri importat quod aliquid prædicetur de nouo de altero. Vnde quandòcunque aliquid de nouo prædicatur de altero, cum mutatione eius de quo dicitur, tunc fieri eſt mutari. Et hoc contingit in omnibus, quæ abſolutè dicuntur: Non enim poteſt albedo, aut magnitudo de nouo aduenire alicui; niſi per hoc quod de nouo mutatur ad albedinem, vel magnitudinem. Ea verò, quæ relatiuè dicuntur, poſſunt de nouo prædicari de aliquo abſque eius mutatione: ſicut homo de nouo fit dexter abſque ſuâ mutatione, per motum illius, qui fit ei ſiniſter. Vnde in talibus non oportet omne quod dicitur fieri, eſſe mutatum: quia hoc poteſt accidere per mutationem alterius: Et per hunc modum Deo icimus, Domine refugium factus es nobis.*

Mutatur homo non Deus in vnione Verbi cum homine.

Eſſe autem hominem conuenit Deo ratione vnionis, quæ eſt relatio quædam: Et ideò eſſe hominem prædicatur de nouo de Deo abſque eius mutatione, per mutationem humanæ naturæ, quæ aſſumitur in diuinam perſonam: Et ideò, cùm dicitur, Deus factus eſt homo, non intelligitur aliqua mutatio ex parte Dei, ſed ſolùm ex parte humanæ naturæ. Hæc D. Thomas.

Noua obiectio ex vnibilitate DEI deducta.

Et loco citato ſententiarum, cùm ſibi obiecifſet. Omne quod eſt alteri vnibile, poſſibile eſt ad vnionem: ſed omne poſſibile ad aliqnid reducitur ad actum per motum, vel paſſionem, & ab aliquo alio primo agente, cùm non ſit idem mouens, & motum, agens & patiens: Cùm ergo impoſſibile ſit Deum mutari vel pati: nec aliquid prius eo eſſe poſſit: videtur, quòd carni vnibilis non fuerit.

Soluitur ab eodem D. Thoma.

Reſpondet, quòd contingit aliquando in relatiuis aliquid relatiuè dici, non quia ipſum referatur · ſed qnia alterum refertur ad ipſum: vt dicitur in 5. Metaph. ſicut ſcibile relatiuè dicitur ad ſcientiam: Et in talibus aliquid incipit dici de nouo quod priùs non dicebatur nullâ mutatione factâ circà ipſum, ſed circa alterum. Nullâ enim mutatione factâ circa ſcibile incipit eſſe à me ſcitum per mei mutationem: Et ſimiliter dicitur res ſcibilis, non per potentiam paſſiuam, quæ ſit in ipsâ: ſed per potentiam, quæ eſt in ſciente. Et ſic eſt in propoſito, non enim poteſt eſſe, vt Creator ad creaturam referatur, niſi quia creatura ad ipſum refertur, in quâ relatio realiter exiſtit: Et ideò Deus dicitur vniri non per mutationem ſui; ſed eius cui vnitur. Et ſimiliter cùm dicitur vnibilis, hoc dicitur non per potentiam ali. quam paſſiuam in Deo exiſtentem: ſed per potentiam, quæ in creaturâ eſt, vt vniri poſſit. Hæc D. Thomas.

Fieri hominem importat mutationem in materia, non in perſona.

Hæc S. Tho. doctrina profundè explicatur à Caietano infra quæſt. citatâ 16. art. 1. in reſponſione ad vltimum, & art. 6. in reſponſione ad ſecundum, vbi ait. Quòd licèt fieri hominem abſolutè importet mutationem in ſubiecto acquirente humanam naturam, putà in materiâ: attamen perſonam aliquam fieri hominem, non importat mutationem in perſonâ acquirente naturam humanam. Et ratio diuerſitatis eſt: quia ſubiectum quod fit homo, per tranſmutationem ſui acquirit eſſe humanum: ſed perſona, quæ fit homo, ſolâ nouâ perſonatione humanæ naturæ fit homo. Perſonare autem naturam humanam, non eſt mutari; ſed ſubſiſtere nunc primò in illâ. Et ideò Filius Dei prius non erat homo, quia non perſonabat naturam humanam; & in tempore factus eſt homo, quia incepit quandoque perſonare naturam vnam humanam. Et per hoc acquiſiuit primò eſſe ſubſtantiale humanæ naturæ, & non tantùm eſſe relatiuum: factus enim homo, factus eſt ſubſtantia animata ſenſibilis, rationalis & non ad aliquid, non ad humanam naturam. Et eſt non ſolum ſubiectum propoſitionis ly Deus, cùm dicitur, Deus factus eſt homo, ſed vt ſubiectum factionis, hoc eſt, perſonationis nunc primò, hoc enim fieri nihil aliud eſt, quàm perſonare nunc primò Et ſic habes ſubſtantialem factionem, & terminum, & ſubiectum abſque mutatione ſubiecti. Et ſi tibi apparet mirabile, memento quia nihil eſt mirabilius, quàm Verbum caro factum eſt, poſt Trinitatis arcanum. Hactenùs Caietanus.

Filius DEI acquiſiuit non ſolùm eſſe relatiuum naturæ humanæ; ſed et am ſubſtantialo.

Expenditur præclara Caietani Doctrina.

Quæ ita profundè conſiderata non ſolùm oſtendunt (eo modo quo hoc ineffabile Sacramentum oſtendi poteſt) id quòd S. Thomas docet abſque vllâ mutatione ex parte Verbi hanc vnionem habuiſſe effectum: ſed inſuper

ſuperhabes perfectam intelligentiam ſenſûs verborum D.Thomæ, videlicet eſſe hominem conuenit Deo ratione vnionis, quæ eſt relatio quædam. Quod dictum (præter relata) inſuper ab ipſo Caietano explicatur eadem quæſt. 16.art.1. in reſponſione ad quartum, quæ reſponſio Authoris hæc erat. Dicendum, quòd hoc nomen homo prædicatur de Deo ratione vnionis in perſonâ: quæ quidem vnio relationem importat, &c.

Difficultas emergens circa reſpõſionem S. Doctoris. Contrà quod obiicit Caietanus, quoniam reſponſio iſta videtur contradicere doctrinæ iam habitæ, & eneruare illam. Nam ſi homo prædicatur de Deo ratione relationis, vt in hac reſponſione dicitur, ſequitur, quòd non prædicatur eſſentialiter, ſicut ſpecies de ſuâ hypoſtaſi, vt in reſponſione ad primum dictum eſt.

Reſoluitur 1. Et ſic Caietanus ſibi occurrit, quòd Author non dicit, quòd vnio, ratione cuius eſt iſta prædicatio, eſt relatio, aut relatiua, ſed dicit quod relationem importat, hoc eſt, connotat: importatur enim non ſolùm res ſignificata, ſed connotata.

Et propterea, licèt vnio naturæ humanæ ad Deum ſit ſubſtantialis: quia tamen connotat relationem, ideò nomen prædicatum ſecundùm illam, non ſequitur regulam eorum nominum, quæ abſolutè prædicantur de Deo ab æterno.

Reſoluitur aliâ & nobiliori viâ. Altiùs (ſubdit Caietanus) poſſet exponi hæc reſponſio, dicendo, quòd homo prædicatur de Deo ratione vnionis in perſonâ, quam vnionem conſtat ex ſupradictis fundamentaliter eſſe ſubſtantialem, formaliter relatiuam; ſed prædicatio eſt ratione vnionis fundamentalis, quæ ſignificatur per vnionem formaliter, vt differentia per proprietatem conſueuit ſignificari. Et quia illa fundamentalis vnio, quę fundat prædicationem iſtam, habet modum relatiuum, quoad hoc, quòd de nouo poſita in perſonâ diuinâ, nullam in illâ mutationem ponit, niſi relatiuam relatione non reali ſed rationis, ideò dictum eſt quòd relationem importat. Et ideò non ſequitur regulam abſolutorum ab æterno, quæ ſi de nouo apponerentur, aut tollerentur à Deo, mutationem in ipſo ponerent. Hæc acutiſſimè Caietanus.

Caput V.

An ſolo lumine naturali poſſibilitas Incarnationis attingi poſſit?

Opinio Alexandri de Ales. PArùm immorandum nobis erit in examinandâ Alenſis opinione, qui 3.part.quæſt.16.memb.1.& 2.aſſeruit, non ſufficere ad cognitionem huius myſterij lumen Theologicum, ſed requiri lumen ſuperius, quod appellat ſcientiam vnionis: hoc enim meritò ab omnibus reiicitur. Si enim Deus abſtractiuè poteſt cognoſci per Theologiam; & Deus, & homo non eſt perfectior Deo, per Theologiam poterit ſimiliter cognoſci. *Obiter reijcitur.* Prætereà ad Theologum pertinet explicare omnes articulos fidei, & ex illis concluſiones deducere: Ergo etiam articulos illos, qui hoc myſterium concernunt.

Id igitur, quod rationabiliùs hîc vertitur in dubium, eſt: an lumen naturale ſufficiat ad poſſibilitatem huius myſterij euidenter cognoſcendam.

Ratio & ſenſus quæſiti. Et quidem, quòd ad perfectam cognitionem natura pertingere nequeat, videtur communis ſenſus Theologorum. Non tamen hoc adeò certum eſt, ſi de cognitione euidenti imperfectâ loquamur. Aliqui enim hoc facultati naturali non denegant, de quorum numero eſt Gregorius de Valentia diſp.1. quæſt.1. puncto 2. Exiſtimat enim quòd conditionali, & imperfectâ notitia, vt ipſe loquitur, euidenter poſſit myſterij huius poſſibilitas cognoſci, & concludi. *Opinio Gregorij de Valentia.* Huic innixus rationi, quoniam vt hoc modo cognoſcatur, & concludatur aliquid eſſe poſſibile, ſatis eſt argumenta ſoluere quæcumque fiunt ad probandam rei impoſſibilitatem: ſed argumenta omnia quæ ad probandam impoſſibilitatem huius myſterij fiunt, poſſunt euidenter à nobis ſolui; Ergo, &c.

Concluſio. Dicendum nihilominùs eſt, quòd nec etiam cognitione imperfectâ poteſt euidenter cognoſci ſolo lumine naturæ Incarnationis poſſibilitas.

Probatur. Hæc Concluſio probatur: quia ad euidenter cognoſcendam poſſibilitatem Incarnationis, ſiue perfectè, ſiue imperfectè, dommodò euidenter cognoſcatur, requiritur (niſi velimus abuti terminis) vel quòd à priori per cauſam, vel à poſteriori per ali-

quem effectum eius poſſibilitas innoteſcat: hoc enim propriè eſt euidenter cognoſcere, ſed nihil horum hîc reperitur: Ergo. Quòd non à priori, omnes fatentur. Quòd verò nec à poſteriori patet: quia nullus datur effectus, per quem poſſimus venire in cognitionem Incarnationis: Omnes enim effectus naturales ducũt quidem nos in cognitionem Creatoris: nullum tamen reperies, qui ad cognitionem huius myſterij nos manuducat.

Effectus naturales ducunt ſolum in cognitionem DEI Creatoris.

Cõfirmatur concluſio.

Quod ampliùs confirmari poteſt omnibus illis locis Sacræ Scripturæ, quibus hoc myſterium humanum captum ſuperare indicatur, vt ex illo primæ ad Cor. 2. vbi Apoſtolus de illo loquens ait. *Oculus non vidit, neque auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit.* Et fauet totum Caput tertium Epiſtolæ ad Epheſios, necnon plura alia loca tam ex veteri, quàm ex nouo teſtamento.

Inſurgunt Aduerſary.

Sed contrà hanc veritatem ſic inſurgunt. Euidenter oſtenditur Myſterium Incarnationis eſſe credibile: Ergo euidenter oſtenditur eſſe poſſibile. Id enim, quòd eſt impoſſibile, incredibile eſt. Quòd autem euidenter oſtendi poſſit naturaliter hoc myſterium eſſe credibile, patet ex ipſo Authore ſecunda ſecundæ quæſt. 1. art. 4. ad ſecundum, & tertium. Et nos ibidem cap. 6. & 7. oſtendimus de his quæ fides docet, dari euidentiam credibilitatis.

Aliud eſt oſtendere euidenter myſteria fidei eſſe credibilia & aliud eſſe poſſibilia.

Ad ſoluendum hoc, & ſimilia, quæ tyronem Theologum moleſtiâ afficiunt, recolendum eſt id quod etiam loco citato ſecunda ſecundæ docuimus, videlicet quòd aliud eſt oſtendere euidenter myſteria fidei eſſe credibilia, & aliud euidenter oſtendere eſſe poſſibilia. Ad primum enim ſufficit afferre rationes congruentes, & reſpondere argumentis, quæ ad illorum impoſſibilitatem conuincendam obiiciuntur. Ad ſecundum autem hoc non ſufficit, vt mox patebit.

Doctrina Caietani.

Aduertenda igitur eſt doctrina Caietani part. 1. quæſt. 1. art. 8. quòd Theologus de facili poteſt ſoluere argumenta, quæ contrà poſſibilitatem myſteriorum fidei eliciuntur: quia hæc intereſt differentia inter probationis, & ſolutionis naturam, quòd probatio eſt ex euidentibus, ſolutio autem eſt etiam ex his quæ non apparent eſſe falſa, dato quòd non ſciantur eſſe vera. Et proptereà Theologus poteſt ſemper ſoluere, nunquam coacto intellectu ab aliquâ propoſitione contrariâ his quæ ſunt fidei, quamuis eorum falſitatem non videat.

Diſcrimen inter probationis, & ſolutionis naturam.

Soluit ergo euidenter Theologus omnia, quæ contrà fidem obiici poſſunt, ſiquidem nullum argumentum contrà illius veritates poteſt eſſe vtile, vel demonſtratiuum: ſed omnia, quæ contrà veritatem obiiciuntur futilia, & falſa eſſe neceſſe eſt: quia contrà veritatem non poteſt fieri demonſtratio, quia verum vero conſonat, dato etiam quod eorum falſitatem Theologus euidenter non cognoſcat, ſufficit quod eius intellectus non poteſt ab illis cogi, & ita etiam ex non ſibi apparentibus veris euidenter reſpondet iuxtà commune proloquium. Qui ſoluit probabiliter ſoluit euidenter. Soluendo igitur Aduerſariorum argumenta, quæ contra impoſſibilitatem myſteriorum fidei obiiciunt, & adducendo optimas rationes ex congruentiâ deductas (de quibus loco citato) euidenter Theologus oſtendit myſteria fidei credibilia. Sed non proinde euidenter oſtendit eſſe poſſibilia: quia ad hoc requireretur, vel quòd à priori, vel à poſteriori, per cauſam, vel effectum illius poſſibilitatem naturaliter oſtenderet.

Contrà veritatẽ nulla poteſt fieri demonſtratio.

Commune proloquium circà ſubiectam materiam.

Reſpõdetur rationi Aduerſariorũ.

Vnde ad illud Enthymema propoſitum, euidenter oſtenditur hoc myſterium eſſe credibile. Ergo euidenter oſtenditur eſſe poſſibile. Concedimus antecedens, & negamus conſequentiam; Et ad probationem, quæ erat. Id quod eſt impoſſibile, eſt incredibile: Ergo ſi cognoſcitur eſſe credibile, cognoſcimus euidenter eſſe poſſibile, negamus conſequentiam. Aliud eſt enim, quòd ita in re ſit, quòd id quod eſt euidenter credibile, ſit poſſibile: Aliud eſt, quòd euidenter cognoſcatur eſſe poſſibile: quia, vt diximus, ad oſtendendum eſſe euidenter credibile, ſufficit procedere ex his quæ non apparent eſſe falſa, quamuis non appareant eſſe vera; ſiue, quod idem eſt, ſufficit procedere ex probabilibus. At verò ad cognoſcendam euidenter poſſibilitatem rei, oportet vel à priori, vel à poſteriori illam attingere.

Explicatur

Explicatur fuſius reſponſio. Explicatur hoc magis, Theologus omnia argumenta, quæ ab infideli proponi poſſunt contra impoſſibilitatem myſteriorum fidei ſoluere poteſt: quia, vt inſinuauimus, non poſſunt eſſe niſi fallaciæ: ſed inde non infertur, quòd euidenter oſtendat eorum poſſibilitatem.

Pro cuius adhuc maiori claritate addendum eſt, quòd quamuis verum ſit, quòd inter hæc duo, hoc myſterium eſt poſſibile, hoc myſterium non eſt poſſibile, in re non detur medium: quia opponuntur contradictoriè, tamen non eſt neceſſe, quòd alterum extremorum euidenter cognoſcatur naturaliter. Imò lumine naturæ nec euidenter cognoſcimus hoc myſterium eſſe impoſſibile, nec euidenter cognoſcimus eſſe poſſibile: quia natura non ſe extendit ad ea quæ ſunt ſuprà ipſam. Vnde ſi arguas, Myſterium Incarnationis vel eſt poſſibile, vel impoſſibile; ergo vel naturaliter cognoſcitur eius poſſibilitas, vel impoſſibilitas: Defectum conſequentiæ euidenter cognoſces: Aliud enim eſt, quòd in re inter iſta duo non detur medium, vel eſt poſſibile, vel impoſſibile, quia ſunt contradictoria, affirmatio & negatio eiuſdem de eodem: Aliud eſt, quòd inter iſtas duas propoſitiones, Cognoſcere poſſibilitatem Incarnationis euidenter, Cognoſcere impoſſibilitatem euidenter, non detur medium: hoc enim eſt falſum: Iſtæ enim propoſitiones non ſunt contradictoriæ; ſed ambæ affirmatiuæ, & datur medium, ſcilicet nec cognoſcere euidenter poſſibilitatem, nec cognoſcere euidenter impoſſibilitatem; pro vt de facto naturaliter accidit: quia, vt diximus, lumen naturale non extenditur ad ſupernaturalia.

Cognoſcere poſſibilitatem, & cognoſcere impoſſibilitatem Incarnationis euidenter, non ſunt contradictoria.

Noua obiectio. Denique poſſumus obiicere, quòd Angelus potuit cognoſcere euidenter hoc Myſterium eſſe poſſible: quia naturaliter cognoſcit omnem entitatem creaturæ rationalis. Et conſequenter poteſt videre eſſe in illâ potentiam obedientialem etiam ad hoc, quod terminetur perſonalitate diuinâ.

Reſpondetur. Reſpondetur, quòd Angelus cognoſcit omnem potentiam obedientialem, quam habet creatura ad Deum, vt Authorem naturæ, non autem omnem, quam habet ad illum, vt Authorem ſupernaturalem.

QVÆSTIO PRIMA.

De conuenientiâ Incarnationis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm conueniens fuerit Deum incarnari?

CONCLVSIO. Conueniens fuit Deum incarnari.

Probatur. Vnicuique rei conueniens eſt quidquid competit illi ſecundùm rationem ſuæ naturæ. Ergo Deo conueniens eſt quidquid pertinet ad rationem boni. Ergo Deo conueniens eſt ſummo modo ſe communicare creaturæ. Ergò conueniens fuit Deum incarnari.

CAPVT PRIMVM.

De conuenientia Incarnationis.

Neglectâ illorum imperitiâ, qui vanam, & ſuperfluam Theologorum diligentiam iudicant, in diſputando de Incarnationis conuenientiâ: credunt enim, quòd Incarnatione iam factâ eius conuenientiâ manet demonſtrata, ſiquidem Deus nihil quòd inconueniat, eſt operatus, qui menſuram conuenientiæ rerum, non ab alio, quàm à propriâ voluntate emendicat: Ita vt ipſi ſoli conueniat dictum. Sic volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas. Neglectâ, inquam, ſic autumantium imperitiâ, quam Bartholomæus de Medina Grammaticis, & Hæreticis adſcribit, qui hoc modo grauiſſimas noſtræ fidei difficultates diſſoluunt; Iure optimo Theologus de conuenientiâ Incarnationis ex profeſſo agere debet, cùm hoc myſterium apud Gentiles pro ſtultitiâ reputetur. Ideò tam exactè Author in hoc articulo, & ſequenti de eius conuenientiâ, neceſſitate, & vtilitate diſſerit, quod in aliis etiam ſuæ doctrinæ

Ratio quaſiti contrà quoſdam imperitos.

ctrinæ locis diſertiſſimè præſtat. De quo argumento Patres abundè, & luculenter ſcripſerunt.

Concluſio. Statuit ergo Author pro concluſione, Conueniens fuiſſe Deum incarnari.

Probatur in argumento ſed contrà. Hanc conuenientiam oſtendit in argumento ſed contrà: quia illud videtur eſſe conuenientiſſimum, vt per viſibilia monſtrentur inuiſibilia Dei: Ad hoc enim totus mundus eſt factus, vt patet ex illo ad Rom. 1. *Inuiſibilia enim ipſius à creaturâ mundi, per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur*: Sed, ſicut Damaſcenus dicit in principio tertij libri fidei orthodoxæ cap. 1. per Incarnationis myſterium monſtratur ſimùl bonitas, & ſapientia, & iuſtitia, & potentia Dei, vel Virtus. Bonitas quidem, quoniam non deſpexit proprij pſalmatis infirmitatem: Iuſtitia verò, quoniam homine victo, non alio quàm homine fecit vinci tyrannum, neque vi eripuit ex morte hominem: ſapientia verò, quoniam inuenit difficillimi pretij decentiſſimam ſolutionem: Potentia verò, ſiue virtus infinita, quia nihil eſt maius, quàm Deum fieri hominem: Ergo conueniens fuit Deum incarnari. *Attributa DEI elucent in Incarnatione.*

Probatur 2. in corpore. Et in corpore efficaciſſimâ ratione à priori idem oſtendit. Vnicuique rei conueniens eſt illud quod competit ſibi ſecundùm rationem propriæ naturæ: ſicut homini conueniens eſt ratiocinari, quia hoc conuenit ſibi, in quantum eſt rationalis ſecundùm naturam ſuam. Ipſa autem natura Dei eſt eſſentia bonitatis: Ergo quidquid pertinet ad rationem boni, conueniens eſt Deo. Pertinet autem ad rationem boni, vt ſe aliis communicet: Ergo ad rationem ſummi boni pertinet, quòd ſummo modo ſe creaturæ communicet, quod quidem maximè fit per hoc, quod naturam creatam ſic ſibi coniungit, vt vna perſona fiat ex tribus, Verbo, animâ, & carne, vt ait Auguſtinus 13. de Trin. cap. 17. Ergo conueniens fuit Deum incarnari. *Natura DEI eſt ipſa bonitas.*

Capvt II.

Exploratur robur rationis adductæ ex corpore Articuli.

Ratio quæſiti. Prædictæ rationis ſoliditas, & efficacia eſt explicanda, non enim in illius intelligentiâ omnes conueniunt: Licèt enim nullus Theologorum dubitet, quòd loquendo de conuenientiâ, pro vt idem ſonat quòd conſonantia, Incarnatio conueniat Deo propter rationes ex Damaſceno adductas, ad quas aliæ omnes faciliter reduci poſſunt. Non tamen omnes credunt mentem D. Thomæ eſſe, quòd Incarnatio ſic Deo conueniat, tanquam orta ex principiis eſſentiæ ipſius diuinæ bonitatis: Quòd nihilominùs ſine dubio eſt ſenſus Authoris, vt ex ipsâ litterâ apparet.

Ne autem durum videatur, quomodò actualiter ſe communicare & incarnari oriatur ex eſſentiâ bonitatis, recolenda erit doctrina ipſius Authoris, quam habet primâ ſecundæ quæſt. 10. art. 1. ad ſecundum argumentum, quod erat. Id quod eſt naturale, ineſt alicui ſemper, ſicut igni eſſe calidum; ſed nullus motus ineſt voluntari ſemper: Ergo nullus motus eſt naturalis voluntati.

Et reſpondet, *Id quod eſt naturale quaſi conſequens formam tantùm, ſemper actu ineſt, ſicut calidum igni. Quod autem eſt naturale, ſicut conſequens materiam, non ſemper actu ineſt, ſed quandoque ſecundùm potentiam tantùm. Nam forma eſt actus, materia verò potentia. Motus autem eſt actus exiſtentis in potentiâ, & ideò illa, quæ pertinent ad motum, vel quæ ſequuntur motum, in rebus naturalibus, non ſemper in ſunt: ſicut ignis non ſemper mouetur ſursùm, ſed quando eſt extrà locum ſuum; & ſimiliter non oportet quod voluntas, quæ de potentiâ in actum reducitur, dum aliquid vult, ſemper actu velit, ſed ſolùm quando eſt in aliquâ diſpoſitione determinatâ.* Hæc D. Thomas. *Quod eſt Naturale, poteſt conſequi formam, vel materiam.*

Obſeruatio Caietani circà doctrinam Authoris. Vbi Caietanus ait. Diligentiſſimè notato doctrinam traditã circà diſtinctionem cõuenientium alicui naturaliter, id eſt, per ſe, & ſecundum ſubſtantiam, in conſequentia formam, vel actum, & conſequẽtia materiam, vel potentiam, & conditionem eorundem: quia ſcilicet perſeïtas in illis infert coæuitatem abſolutè:

abſolutè: in iſtis verò non abſolutè, ſed quod in certa diſpoſitione. Et ea eſt differentia inter potentiam, & actum, vt in litterâ dicitur: Ex hac enim Doctrinâ habes, vir docte, quod non ſolum aptitudo ad motum, & operationem ineſt ſubiecto per ſe, vt grauitas, & riſibilitas: ſed motus ipſe, & operatio, vt deſcenſus & riſus, &c. Sic Caietanus.

Ex quibus habemus, quòd quamuis potentia ad actum ſemper ſubiecto conueniat, & non ſemper conueniat actus, non proinde actus minùs naturaliter conuenit, quam potentia: imò magis actus eſt naturalis ſubiecto, & magis ab intrinſeco cenſendus eſt illi conuenire, quàm ipſa potentia, quia potentia naturaliter ineſt propter actū: vnde magis naturaliter cenſendus eſt cōpetere homini actus ridendi, quàm riſibilitas ipſa: quia, quamuis actus non ſemper inſit, non proinde à ratione connaturalitatis egreditur, ſed hoc prouenit ex conformitate, quam actus dicit ad ſubiectum, ex cuius diſpoſitione dependet, vt exerceatur. Vnde actus liber, qui à voluntate procedit, non minùs cenſendus eſt ab intrinſeco homini conuenire, quàm potentia ad illum ordinata: quia, quòd ſemper actus ille non eliciatur, prouenit ex conformitate, quàm haber, ad principium liberum, vnde egreditur; & non eſſet proportionatus, ſi ſemper adeſſet, & non pro libertate operantis.

Actus eſt magis naturalis ſubiecto quàm potentia.

Ex his apparet, quomodò actualiter ſe communicare oriatur ex principiis intrinſecis ipſius bonitatis, & eſſentiæ Dei, quamuis liberè ſe communicauerit: quia eſt operatio, & proportionari debet conditioni operantis, vt dictum eſt.

Conſequentia ex dictis.

Oſtenditur adhuc magis efficacia rationis adductæ à S. Thoma, & quomodò per Incarnationem ſummo modo ſe Deus communicet, & ideò ſit conuenientiſſima: quia ſummo bono competit ſummo modo ſe communicare, in quo conſiſtit vis prædictæ rationis: Et quòd hæc conuenientia ſit, vt diximus, ab intrinſeco ex eſſentiâ ipſius bonitatis,

Vis rationis D. Thomæ.

Incarnatio igitur eſt ſumma Dei communicatio tam intenſiua, quàm extenſiua quòd ſic oſtendere poſſumus: Tres enim ordines bonitatis poſſumus imaginari in Deo formaliter, vel eminenter contineri, ad quas omnis bonitas poſſibilis reduci debet. Habemus in illo formaliter ſuã increatam bonitatem; inſuper agnouimus in illo eminenter bonitatem naturalem omnium creaturarum, & bonitatem ſupernaturalem ordinis gratiæ, vel gloriæ. Vt ergo daretur communicatio proportionata Deo habenti omnes prædictos gradus bonitatis, debuit diuina ſapientia inuenire talem modum communicationis, per quem Deus ſe communicaret ſecundùm omnes iſtos gradus, quod effectum fuit in Incarnatione, vbi Verbum diuinum perſonando naturam humanam, communicauit illi ſuam bonitatem increatam: naturalem verò, dando ipſam humanitatem: ſupernaturalem autem gratiæ, & gloriæ in plenitudine bonorum, quæ contulit animæ Chriſti.

Tres ordines bonitatis in Deo.

Communicatur beneficio Incarnationis.

Fuit etiam ſumma communicatio extenſiua: Cùm enim homo ſit quodammodò omnis creatura, vt enim optimè Gregorius in homil. ſuper vltimum caput Marci, & vltima verba Saluatoris ad Diſcipulos. Prædicate Euangelium omni creaturæ. Omnis quippe (inquit) creatura eſt homo: habet enim commune eſſe cum lapidibus, viuere cum arboribus, ſentire cum animalibus, intelligere cum Angelis. Communicando ergo ſe Deus humanæ naturæ, omnibus creaturis ſe quodammodo communicauit. Et inſuper Incarnatio vniuerſum adintegrauit. Cùm enim præter ordinem naturæ, & gratiæ poſſibilis eſſet tertius ordo, ſcilicet ordo vnionis hypoſtaticæ, hæc vniuerſo poſſibilis perfectio per Incarnationem fuit cumulata. Vnde Apoſtolus ad Epheſ. 1. ait. *Vt notum faceret nobis Sacramentum voluntatis ſuæ ſecundùm beneplacitum eius, quod propoſuit in eo, in diſpenſatione plenitudinis temporum, inſtaurare omnia in Chriſto quæ in Cœlis, & quæ in terrâ ſunt, in ipſo.*

Communicatio Incarnationis ſumma fuit non ſolùm intēſiuè, ſed etiam extenſiuè.

Argumenta, quæ contrà ſtabilitam veritatem ſibi obiicit Author, ſunt eadem, quæ nos ſuprà contrà poſſibilitatem Incarnationis adduximus, vbi videbis, vt ſuprà docuimus, quòd D. Thomas in diſputatione de conuenientiâ quæſtionem de poſſibilitate complectitur. Et primum argumentū eſt. Cum Deus ab æterno ſit ipſa eſſētia bonitatis, ſic optimum eſt ipſum eſſe, ſicut ab æterno fuit: ſed Deus ab

Obijcitur 1.

æterno fuit abſque omni carne. Ergo conuenientiſſimum eſt ipſum non eſſe carni vnitum.

Reſpondetur.

Reſpondet (iuxtà Doctrinam à nobis ſuprà traditam) quòd Incarnationis myſterium non eſt impletum per hoc, quòd Deus ſit aliquo modo à ſuo ſtatu immutatus, in quo ab æterno fuit: ſed per hoc quod nouo modo ſe creaturæ vniuit, vel potius eam ſibi. Eſt autem conueniens, vt creatura, quæ ſecundùm rationem ſui mutabilis eſt, non ſemper eodem modo ſe habeat. Et ideò ſicut creatura incepit eſſe, cùm priùs non eſſet: ita conuenienter, cùm priùs non eſſet vnita Deo in perſonâ, poſtmodùm ei fuit vnita.

Duplex modus loquendi de Incarnatione diſcutitur à Caietano.

Vbi monet Caietanus, vt aduertamus duplicem modum loquendi de Incarnatione; vel dicendo, Deus vniuit ſe creaturæ; vel dicendo, Deus vniuit creaturam ſibi. Vterque ſanus eſt & Catholicus: Et ideò vterque in litterâ ponitur: ſed ſecundus melior, quia formalis: Et ideò in litterâ primus corrigitur quodammodò per ſecundum. Et ratio eſt: quia ſecundus modus dicendi mutabilitatem ſignificat in creaturâ, tanquam rem allatam ad Deum, & Deum ſignificat vt terminum, ac per hoc Deus ſignificatur vt immutatus: terminus enim abſque ſui mutatione terminare poteſt: In primo autem modo ſignificatur è contra, quantum eſt ex modo dicendi, non quoad rem dictam. Melius eſt igitur vti ſecundo modo loquendi, & dicere, Deus vniuit creaturam ſibi. Hæc Caietanus.

Nec prætermittenda eſt aduertentia eiuſdem Caietani circà verba Authoris in ſolutione ad ſecundum. Argumentum erat, quæ ſunt in infinitum diſtantia inconuenienter iunguntur; ſed Deus, & caro in infinitum diſtant, cùm Deus ſit ſimpliciſſimus, caro autem maximè compoſita & præcipuè humana; Ergo.

Et occurrit Doctor, quòd vniri Deo in vnitate perſonæ non fuit conueniens carni humanæ ſecundum conditionem ſuæ naturæ, quia hoc erat ſuprà dignitatem ipſius. Vbi Caietanus ait. Nota in litterâ haberi negatiuam, ſcilicet vniri Deo in perſona non fuit conueniens carni humanæ, ſecundùm conditionem ſuæ naturæ, & non habetur affirmatiua inconuenientis. Et meritò quia verè negatur

Aduertentia Caietani.

de quacumque creaturâ conuenientia, & quæcumque naturalis potentia ad vnionem perſonalem cùm Deo: falsò tamen affirmantur repugnantia, aut incōuenientia ad huiuſmodi vnionem, quoniam neutram partem ſibi creatura vendicat: creatura enim ſecundùm naturæ ſuæ conditionem, non habet, vnde ſibi vendicet conuenientiam ad talem vnionem, nec habet vnde ſibi vendicet inconuenientiam ad eandem: ſed totus ordo creaturæ ad huiuſmodi vnionem ad excellentiam bonitatis, & poteſtatis diuinæ ſpectat, ſola logica & obedientiæ potentia in creaturâ ſaluatur. Hactenus Caietanus.

Creatura ſecundùm ſuam cōditionem, nec cōuenit, nec inconuenit vnio cum DEO.

ARTICVLVS II.

Vtrùm neceſſarium fuerit ad reparationem generis humani, Verbum Dei incarnari?

CONCLVSIO. Verbum incarnari non fuit ſimpliciter neceſſarium ad reparationem generis humani: fuit tamen neceſſarium ſecundùm quid, & ad melius eſſe.

Primò erit nobis examinanda, & probanda hæc concluſio, deinde fuſiùs, quæ Author habet in ſolutione ad ſecundum, diſcutienda erunt.

CAPVT PRIMVM.

De neceſſitate Incarnationis ad reparandum hominem.

NVllam prorsùs difficultatem inuoluit prima pars Concluſionis, quam firmat Author in hoc Articulo, videlicet Deum Incarnari, non fuiſſe ſimpliciter neceſſarium pro humana reparatione.

Quomodò intelligendi ſunt Patres aſſerētes Incarnationē fuiſſe ſimpliciter neceſſariam?

Ita communiter ſenſere Patres, & Scholaſtici, cum Magiſtro in 3. diſt. 20. Quòd ſi aliqui ex Patribus oppoſitum ſentire videantur, intelligendi ſunt non de neceſſitate finis ſimpliciter, id eſt, quòd fuerit ſimpliciter neceſſaria Incarnatio pro humana reparatione, ſed de neceſſitate infallibilitatis, ſiue de neceſſitate ex ſuppoſitione decreti.

Et

Reparatio hominis in quo cõſiſtit?

Et ratio Authoris conuincit, quia reparatio hominis conſiſtit in remiſſione culpæ,& collatione gratiæ,æqualis vel maioris, quàm habuerit in ſtatu innocentiæ; ſed potuit Deus hoc præſtare ſine Incarnatione, & ſatisfactione Chriſti.Ergo.Maior,& Conſequentia patent, & Minor probatur. Deus eſt pars offenſa, ſupremus Iudex, & Dominus,ergo potuit gratis, ſi voluiſſet, remittere offenſam, quando enim non agitur de iniuriâ tertij, tunc ſupremus legiſlator, Dominus,& Iudex gratis remittere poteſt offenſam. Inſuper Deus per ſuam omnipotentem virtutem poterat humanam naturam multis aliis modis reparare: Ergo Incarnatio ad hoc non fuit ſimpliciter neceſſaria.

Concluſionis 2.pars.

Secundam autem partem ſuæ Concluſionis, quòd Incarnatio fuerit ad reparationem humanam neceſſaria ad melius, & conuenientius eſſe.

Probatur 1. ex Auguſtino.

Oſtendit Author primò ex Auguſtino lib.13. de Trin. c.10. vbi ait, *Verùm etiam oſtendamus non alium modum poſſibilem Deo defuiſſe (cuius poteſtati omnia æqualiter ſubiacent) ſed ſanandæ miſeriæ noſtræ conuenientiorem alium modum non fuiſſe.*

Probatur 2. multiplici ratione.

Quod inſuper efficaciter Author oſtendit tripliciter. Primò ex vtilitate ad promouendum hominem ad bonum. Et primò quoad fidem, quæ magis certificatur ex hoc, quod ipſi Deo loquenti credit. Vnde Auguſt. 11. de Ciuitate cap.2. dicit, *Vt homo fidentiùs ambularet ad veritatem, ipſa veritas, Dei Filius, homine aſſumpto conſtituit, atque fundauit fidem.* Secundò quantum ad ſpem, quæ per hoc maximè erigitur. Vnde Auguſt. 13. de Trin. cap.10. dicit. Nihil tam neceſſarium fuiſſe ad erigendam ſpem noſtram, quàm vt demonſtraretur nobis, quantum diligeret nos Deus: Quid verò huius rei iſto indicio manifeſtius, quàm quod Dei Filius, naturæ noſtræ dignatus eſt inire conſortium? Tertiò quantùm ad Charitatem, quæ maximè per hoc excitatur. Vnde Auguſtinus lib. de Catechiſ.rudibus, cap.4. dicit. *Quæ maior eſt cauſa aduentûs Domini, niſi vt oſtenderet Deus dilectionem ſuam in nobis?* Et poſteà ſubdit. *Si amare pigebat, ſaltem redamare non pigeat.* Quartò quantùm ad rectam operationem, in quâ nobis exemplum ſe præbuit. Vnde Auguſt. dicit In quodam ſermone de Natiuit. Domini. *Homo ſequendus non erat, qui videri poterat; Deus ſequendus erat, qui videri non poterat: vt ergo exhiberetur homini, & qui videretur ab homine, & quem homo ſequeretur, Deus factus eſt homo.* Quintò ad plenam participationem diuinitatis, quæ vera eſt hominis beatitudo, & finis humanæ vitæ: Et hoc collatum eſt nobis per Chriſti humanitatem, dicit enim Auguſt. Serm. 9. de Natiu. Domini. *Factus eſt Deus homo, vt homo fieret Deus.*

Incarnatio maximum diuini ergà nos amoris argumentum,& noſtri ergà Deum incentiuum.

Oſtenditur neceſſitas Incarnationis ex vtilitate, quæ in hominem redundauit.

Firmata neceſſitate Incarnationis ex vtilitate ad promouendum hominem ad bonum, firmat eam ſecundò, Sanctus noſter Author, ex vtilitate,quam ex Incarnatione homo reportauit, vt remoueatur à malo. Et primò quia per Incarnationem homo inſtruitur, ne ſibi Diabolum præferat,& eum veneretur qui eſt author peccati. Vnde Auguſt. 3. de Trin. cap.17. ait. Quandoquidem ſic potuit Deo coniungi humana natura, vt fieret vna perſona, ſuperbi illi maligni ſpiritus, non ideò ſe audeant homini præponere, quia non habent carnem. Secundò per hoc inſtruimur, quanta ſit dignitas humanæ naturæ, ne eam inquinemus peccando. Vnde Auguſt. lib. de verâ Religione cap.16. ait, quòd demonſtrauit nobis Deus, quòd excelſum locum inter creaturas habeat humana natura, in hoc quod hominibus in vero homine apparuit. Et Leo Papa in Serm.1. de Natiu. *Agnoſce*, inquit, *ô Chriſtiane, dignitatem tuam.: Et diuinæ conſors factus naturæ noli in veterem vilitatem degeneri conuerſatione redire.* Tertiò quia ad præſumptionem hominis tollendam, gratia Dei, nullis meritis præcedentibus in homine Chriſto, in nobis commendatur, vt dicitur 13. de Trin. cap. 13. Quartò quia ſuperbia hominis, quæ maximè impedimento eſt, ne inhæreat Deo, per tantam Dei humilitatem redargui poteſt, atque ſanari, vt prædicto loco Auguſt. Quintò ad liberandum hominem à ſeruitute peccati, quod quidem, vt Auguſt. dicit ibidem, fieri debuit ſic, vt Diabolus iuſtitiâ hominis Ieſu Chriſti ſuperaretur, quod factum eſt, Chriſto ſatisfaciente pro nobis. Homo autem purus ſatisfacere non poterat pro toto humano genere: Deus autem ſatisfacere non debebat: vnde oportebat Deum, & hominem

Purus homo pro toto genere ſatisfacere non poterat, Deus autẽ non debebat.

minem eſſe Ieſum Chriſtum. Vnde & Leo Papa loco citato eleganter dicit. Suſcipitur à virtute infirmitas, à maieſtate humilitas, vt quod noſtris remediis congruebat, vnus atque idem Dei, & hominum mediator, & mori ex vno, & reſurgere poſſet ex altero. Niſi enim eſſet verus Deus non afferret remedium, niſi eſſet verus homo non præberet exemplum.

Sunt autem & aliæ plurimæ vtilitates, inquit D. Thomas, quæ conſecutæ ſunt, ſuprà apprehenſionem ſenſûs humani. Prædictis autem paucis omnia Author, ipſe quæ excogitari in hâc materiâ poſſunt, vel tangit, vel complectitur.

CAPVT II.

De neceſſitate Incarnationis ad redimendum hominem.

Concluſio.

PRædicta magis explicantes, Dicimus Incarnationem Verbi ex parte naturæ humanæ fuiſſe medium cõuenientiſſimum omnium, quæ Deus de ſuâ potentiâ abſolutâ potuit eligere, ſiue ad reparationem, ſiue ad redemptionem generis humani.

Probatur 1. ex D. Auguſtino.

Hæc Concluſio eſt ſine dubio intentum Authoris hîc, & Auguſtini in illis verbis cap. 1. citatis ex 13. de Trinitate cap. 10. Vbi aſſerit, quod, licèt oſtendamus non alium modum poſſibilem Deo defuiſſe, cuius poteſtati omnia æqualiter ſubiacent, ſed ſanandæ miſeriæ noſtræ conuenientiorem alium modum non fuiſſe, intelligere de eâdem potentia.

Probatur 2. efficaciſſima ratione.

Quod efficaciter oſtenditur: quia ſi Deus voluiſſet alio modo quàm per Incarnationẽ hominem redimere, vel reparare; vel eſſet gratis remittendo illi offenſam, vel per ſatisfactionem alicuius puræ creaturæ: vel hæc reparatio, & redemptio deberet fieri per Deum in aliâ naturâ aſſumptâ, ſed quocumque modo iſtorum fieret, non eſſet ita conueniens ex parte noſtrâ: Ergo. Conſequentia patet ex terminis, Maior à ſufficienti partium ennmeratione, & Minor probatur: quia ſi fieret primo modo, non eſſet propriè redemptio, quia redemptio ſupponit ſatisfactionem, quæ, cum ſit opus iuſtitiæ, quæ requirit duo extrema, non potuit fieri per ſolam Dei voluntatem: Et licet eſſet quidem reparatio, vt infrà dicemus, non adeò conueniret homini, quia non ita promoueretur ad bonum, nec retraheretur à malo, vt ſuprà oſtenſum eſt, nec adeſſent aliæ vtilitates, & conuenientiæ luculenter cap. 1. deductæ. Si fieret ſecundo modo, non eſſet perfecta ſatisfactio, quæ non eſt in purâ creaturâ, & dato quòd illam haberet, non conueniret hoc homini, quia deberet tunc puræ creaturæ ſalutem ſuam, & beatitudinem. Si denique tertio modo fieret, ſcilicet per Deum in aliâ naturâ aſſumptâ, putà naturâ Angelicâ, deficerent tunc rationes capite ſuperiori adductæ; non enim tantùm exaltaretur humanitas, non videretur ille cuius exemplum debemus ſequi, & ſatisfactio non fieret ab eo qui deliquerat, & deceptus fuerat, &c.

Satisfactio hæc requirit in finitam virtutem.

Quare Deus non aſſumpſit naturam Angelicam

Probatur 3. alia ratione.

Secundò idem probatur ſpecialiter quoad redemptionem. Redemptio eſt opus perfectæ iuſtitiæ ad æqualitatem, quæ non potuit fieri, niſi per perſonam diuinam, vtpote infinitæ dignitatis, vnitam naturæ Angelicæ, vel humanæ (vt ex infrà dicendis patebit) ſed ſaluatur iuſtitia exactiori modo per hoc quod redemptio ſit facta per perſonam diuinam vnitam humanitati, quia per hoc homo ſatisfacit, ſi homo peccauit. Ergo conuenientiſſimum omnium poſſibilium fuit medium Incarnationis ad redimendum hominem.

Confirmatur.

Et Confirmatur: quia licèt Deus aliis mediis potuiſſet hominem liberare, tamen ſuppoſito quòd vellet illum liberare ex perfectâ, & exactâ iuſtitiâ, modus ille, in quo iuſtitia magis eluceſceret, erat conuenientior. Sed, vt dictum eſt, & infrà oſtendetur, duo tantùm erant modi, quibus potuiſſet ex perfecta iuſtitia homo liberari, vel per perſonam diuinam vnitam naturæ Angelicæ, vel per eandem vnitam naturæ humanæ: ſed in hoc ſecundo modo magis reſplendet iuſtitia. Ergo ad redimendum hominem, ſiue ex perfectâ iuſtitiâ liberandum, omnium poſſibilium de potentiâ abſolutâ conuenientiſſimum fuit medium Incarnationis.

Iuſtitia magis elucet in aſſũptione natura humana.

Redemptio eſt opus iuſtitia.

CAPVT

Capvt III.

Quid in hoc ſentiendum alio ſuppoſito decreto?

Senſus, & ratio quæſiti.

NOn deſunt, qui adhuc in controuerſiam adducant, An abſolutè ad reparandum hominem alio ſuppoſito decreto, de potentiâ abſolutâ conuenientius medium ex parte Dei dari poſſit. Dixi ad reparandum, quia quoad Redemptionem iam probatum eſt abſolutè omnium poſſibilium conuenientiſſimum fuiſſe medium Incarnationis. Sed quæſtio eſt de reparatione, & non pro vt ſe tenet ex parte noſtrâ, quia ſic ex dictis ſimiliter habetur reparationem nobis conuenientiorem, ſicut & redemptionem de potentiâ abſolutâ fieri non potuiſſe.

Sed dubium eſt de conuenientiâ reparationis reſpectu Dei, ſiue abſolutè.

Mens S. Doctoris.

Quam difficultatem intactam non reliquit S. Doctor, ſed in 3. diſt. 20. quæſt. 1. art. 4. quæſtiunc. 2. de illâ ſic loquitur. *Dicendum, quòd quantum eſt ex parte noſtrâ conuenientior modus eſſe non potuit* (loquitur de reparatione, vt habetur ex antecedentibus) *ſed tamen Deo non aufertur potentia, quin potuiſſet alium modum conuenientiorem feciſſe, cuius potentia limitata non eſt: ſed hoc eſſet ſecundùm alium ordinem rebus impoſitum.* Hæc D. Thomas, nec aliud addendum iudico

Concluſio.

Denique dicimus, quòd nullus alius modus liberandi hominem, quàm per operationem procedentem à Deo hypoſtaticè vnito naturæ humanæ, vel Angelicæ haberet rationem redemptionis: Et nullus, qui fieret per imperfectam ſatisfactionem alicuius puræ creaturæ, vel per perſonam diuinam vnitam hypoſtaticè alicui naturæ præter humanam, haberet rationem reparationis.

Probatur 1. pars.

Prima pars Cõcluſionis eſt communis inter Patres, & Theologos, & patet ex dictis: quia redemptio eſt opus iuſtitiæ perfectæ, quæ ſolùm poteſt reperiri in actione elicitâ à perſonâ diuinâ, quæ cum ſit infinitæ dignitatis, eius actio eſt infiniti valoris ad ſatisfaciendum ex perfectâ iuſtitia, vnde, ſi Verbũ diuinum aſſumpſiſſet naturam Angelicam, quia poſſet in illa ſatisfacere, ſi offerret Deo vnam operationem elicitam à Deo Angelo, illa haberet rationem redemptionis; in naturâ verò irrationali, quia non poſſet habere hanc operationem, non poſſet redimere.

Probatur 2. pars.

Secunda pars Concluſionis docet, quòd, ſi Deus liberaret nos gratis remittendo offenſam, verè nos repararet, quia reſtitueret nos in gradum priſtinum. Si autem liberaret nos per operationem alicuius puræ creaturæ, vel per operationem perſonæ diuinæ vnitæ alteri naturæ ab humanâ, non repararet nos, quia non reſtitueret nos in gradum priſtinum, & antiquam dignitatem, quia tunc deberemus, vel perſonæ, vel naturæ creatæ noſtram gratiam & beatitudinem, ac proinde eſſemus illius ſerui, & ſubditi, cui ſeruitio anteà non eramus addicti, nec ſoli Deo pro noſtrâ ſalute aſtricti eſſemus, vnde peioris eſſemus conditionis, quàm anteà. Ergo ſi liberatio noſtra ſic fuiſſet facta, haberet quidem rationem imperfectæ redemptionis, non tamen reparationis. Quod ſi fuiſſet facta per operationem Dei Angeli, habuiſſet rationem perfectæ redemptionis, non tamen reparationis.

Quandonã liberatio hominis habet rationẽ, Redemptionis, aut reparationis.

Inſtantia 1. contrà prædicta.

Dices, Incarnatio habet rationem reparationis, & tamen non omnia ſunt nobis reſtituta: habemus enim pœnalitates, quas in ſtatu innocentiæ non habebamus: Ergo non obſtaret prædicta ſeruitus & ſubiectio, quæ nobis adueniret, quin minùs prædicta ſortirentur rationem reparationis.

Reſpondetur.

Reſpondetur, quòd per Incarnationem ſumus reparati, quantùm ad animam, & euecti ad ſtatum, ſi non innocentiæ originalis, innocentiæ Chriſtianæ, pro vt prima ſecundæ docuimus, in quo ſtatu ad maiorem gratiam reſurgimus, quàm fuiſſet nobis conceſſa in ſtatũ iuſtitiæ originalis. Verùm quantùm ad corpus reparatio eſt Imperfecta, ſed ita conueniens ad luctam, & militiam Chriſtianam. In patriâ autem perficietur, quando corpus longè maiora bona obtinebit, quàm in ſtatu iuſtitiæ originalis habuiſſet.

Reparatio imperfecta quãtum ad corpus, & quare?

Inſtãtia 2. ex Richardo à S. Vict.

Tandem ſi quis contrà dicta obiiciat ex Richardo de S. Victore lib. 1. de Incarn. cap 8. Incarnationem fuiſſe ſimpliciter neceſſariam ad hominis reparationem; aliàs remaneret illi opprobrium,

opprobrium, quòd fuiſſet victus à Diabolo, & non viciſſet illum: maneret etiam inquietus homo, quòd non ex perfectâ iuſtitiâ priſtina dignitas ipſi fuiſſet reſtituta.

Reſpondetur. Reſpondetur, quòd ad hoc vt homo in antiquam, & priſtinam dignitatem cenſeretur reſtitutus, & verè reparatus, non fuiſſet requiſitum, quòd non peccauerit, nec fuiſſet vnquam Diabolicæ ſeruituti ſubiectus; aliàs nec per Incarnationem eſſet perfectè reparatus, ſiquidem per illam nō potuit fieri, quòd homo non peccaſſet, nec Diabolo aliquādo ſubditus fuiſſet. Sed ad reparationem requiritur, & ſufficit, quòd quoad eſſentialia reſtituatur illi antiqua dignitas, ſcilicet quod reſtituatur ad gratiam, & dona ſupernaturalia, & ad immediatam ſubiectionem ad Deum, hoc eſt, quòd homo ſecundùm gradum intellectiuum, ſecundùm quē eſt capax beatitudinis, nulli niſi Deo immediatè ſubiiciatur. *Quid requiritur, & ſufficit ad reparationem.*

DE SATISFACTIONE PVRI HOMINIS, ET DEI HOMINIS.

Ratio tituli. IN ſolutione ſecundi argumenti, paucis Author tot complectitur, ad oſtendendam neceſſitatem Incarnationis ad rigoroſè ſatisfaciendum pro peccato hominis, & eius redemptione, vt Commentatores operæpretium ducant ex profeſſo hîc tractare de ſatisfactione tam puri hominis, quàm Dei hominis. In quo quidem argumento plus nimio aliquorum abundat labor. Solitâ tamen claritate, & breuitate, nihil omittemus in hâc materiâ Theologo neceſſarium, & ad perfectam intelligentiam eorum, quæ Author docet, & ad ſtabiliendam neceſſitatem omnimodam rigoroſæ ſatisfactionis, & conſequenter Incarnationis, ad reparandum, & redimendum genus humanum.

CAPVT PRIMVM.

Præmittuntur neceſſaria ad intelligendum naturam ſatisfactionis perfectæ & imperfectæ?

Obiectio difficultatem inducens. ADducenda imprimis nobis erit Doctrina Authoris, ex quâ omnia, quæ in hoc tractatu docebimus, originem trahunt. Argumentum erat. Ad reparationem humanæ naturę, quę per peccatum collapſa erat, nihil aliud requiri videbatur, quàm quòd homo ſatisfaceret pro peccato: ſed homo, vt videtur, ſatisfacere potuit pro peccato: non enim Deus ab homine plus requirere debet, quàm poſſit, & cum pronior ſit ad miſerendum quàm ad puniendum, ſicut homini imputat ad pœnam actum peccati, ita imputare debet ad meritum actum contrarinm. Non ergo fuit neceſſarium ad reparationem humanæ naturæ Verbum Dei incarnari.

Soluitur à D.Thoma. Huic argumento D.Thomas ſic occurrit. *Dicendum quòd aliqua ſatisfactio poteſt dici dupliciter ſufficiens. Vno modo perfectè, quia eſt condigna per quamdam adæquationem ad recompenſationem culpæ commiſſæ, & ſic hominis puri ſatisfactio ſufficiens eſſe non potuit pro peccato: tùm quia tota humana natura erat per peccatum corrupta, nec bonum alicuius perſonæ, vel etiam plurium poterat per æquiparantiam, totius naturæ detrimentum recompenſare: tùm etiam quia peccatum contrà Deum commiſſum, quamdam infinitatem habet ex infinitate diuinæ Maieſtatis. Tantò enim offenſa eſt grauior, quantò maior eſt ille in quem delinquitur. Vnde oportuit ad condignam ſatisfactionem, vt actus* *Satisfactio puri hominis non poterat eſſe ſufficiens adæquatè.*

ſatisfa

ſatisfacientis haberet efficaciam infinitam, vtpotè Deus, & homnis exiſtens.

Alio modo poteſt dici ſatisfactio hominis eſſe ſufficiens imperfectè, ſcilicet ſecundum acceptationem eius, qui eſt eâ contentus, quamuis non ſit condigna: Et hoc modo ſatisfactio puri hominis eſt ſufficiens. Et quia omne imperfectum præſupponit aliquid perfectum, à quo ſuſtentetur, inde eſt, quòd omnis puri hominis ſatisfactio, efficaciam habet à ſatisfactione Chriſti. Hæc D. Thomas, quæ erunt in hoc Tractatu diligenter examinanda.

Sed ſolùm ſecundū acceptionem.

Satisfactionis definitio. Ad intelligentiam igitur prædictæ doctrinæ, & ſternendam viam ad ea, quæ de ſatisfactione dicturi ſumus, eius definitio ſiue deſcriptio erit præmittenda. Satisfactio igitur iuxtà Theologos definitur, quòd ſit Redditio voluntaria æquiualentis pro æquiualenti. Redditio dicitur ad diſtinguendam ſatisfactionem ab abſoluta datione, quod exprimit illa vox (ſatis) quæ indicat aliquid præcedens. Et additur voluntaria ad differentiam ſatiſpaſſionis (aptum vocabulum à Theologis inuentum) ſatiſfactio enim dicit actionem voluntariam ſati-ſacientis: ſatis-paſſio verò dicit paſſionem, & ſufferentiam ab extrinſeco inflictam, prout eſt punitio malefactorum. Vnde Theologi docent, quòd animæ exiſtentes in Purgatorio ſatiſpatiuntur quidem, ſed non proinde ſatiſfaciunt. Diuinam enim punitionem ſubire coguntur, quæ non eſt ex propriâ electione, quamvis patienter tolerata. Vltima denique particula, ſcilicet æquiualentis pro æquiualenti dicit æqualitatem iuſtitiæ: hoc enim indicat ſatiſfactio, id eſt, tantum facio, quantum ſat eſt. Vbi non eſt prætermittendum, quòd ſatisfactio in præſenti ſumitur ſtrictè, vt importat recompenſationem offenſæ contrà Deum commiſſæ, & ſolutionem pœnæ æternæ illi debitæ. Aliter hoc nomen accipiunt Theologi in materiâ de Pœnitentiâ, vbi ſatisfactio eſt vna ex partibus Pœnitentiæ, quæ eſt Sacramentum, quę ſubſequitur contritionem, & confeſſionem, & ſupponit culpam iam remiſſam, & pœnā æternam in temporalem commutatam.

Diſcrimen inter ſatiſfactionē, & ſatiſpaſſionem.

Satisfactionis diuiſio in perfectā, & imperfectam. Diuidit autem S. Thomas, in ſolutione ſecundi argumenti paulò antè adductâ, ſatisfactionem ſufficientem, de quâ in præſenti, in perfectam, & imperfectam. Perfectam definit, ſiue de-

ſcribit, quòd ſit ſatisfactio ſufficiens perfectè, id eſt, condigna per quamdam adæquationem ad recompenſationem culpæ commiſſæ. Satisfactio autem hominis ſufficiens, ſed imperfecta, illa eſt quæ, quamvis ex ſe non ſit condigna, ſufficit tamen ſecundum acceptionem eius, qui eſt eâ contentus.

Conditiones requiſita ad ſaluandum rigorem Iuſtitia. Et relictâ hâc imperfectâ ſatisfactione, quæ ad redimendum hominem, & de rigore iuſtitiæ ſaluandum inutilis eſt. Ad rigoroſam iuſtitiam ſaluandam varias Theologi conditiones enumerant, quas aliqui ad tres, alij ad quinque; in re tamen omnes conueniunt, eaſdemque cōditiones requirunt vnâ, vel alterâ exceptâ, vt ex dicendis patebit. Prima ex potiſſimis eſt, vt bona, ſeu materia, ex quâ compenſatio fit, ſit ex propriis ipſius debitoris, quia ſi aliena ſunt, non compenſabunt, etiamſi adæquent debitum. Hæc conditio non eſt intelligenda negatiuè, id eſt, quòd ſatiſfactio non poſſit eſſe ſub dominio creditoris; ſed debet intelligi poſitiuè, id eſt, quòd fiat ex bonis propriis ipſius ſatiſfacientis, vt dictum eſt: quia non tollit ad rationem perfectæ ſatiſfactionis, quòd ſatiſfactor non habeat totale dominium talis rei, ſed ſufficit, quòd habeat æquale cum ipſo creditore. Et præterea ſufficit, quòd hoc ita ſit tempore ſolutionis: ita vt non tollat rationem perfectæ ſatiſfactionis reddere æquale debito, per id quod à creditore acceptum eſt, dummodò ſolutionis tempore, ipſe ſatiſfactor habeat, vel totale dominium rei, vel ſaltē æquale cum ipſo creditore. Secunda conditio eſt, quòd non fuit alio titulo debita. Tertia, quòd intercedat vera ratio ad alterum, & ſint diſtinctæ perſonæ creditor, & debitor. Quibus poſitis.

Capvt II.

Examinatur id, quod primò Author aſſerit; Quòd puri hominis ſatiſfactio ſufficiens eſſe non potuit pro peccato.

Duplex ratio D. Thomæ. Sanctus Thomas duplicem aſſignat rationem, quare hominis puri ſatiſfactio ſufficiens eſſe non potuit pro peccato: tùm quia tota humana natura erat per peccatum corrupta, nec bonum alicuius perſonæ, vel

etiam plurium poterat per æquiparantiam totius naturæ detrimentum recompenſare: tùm etiam, quia peccatum contrà Deum commiſſum, quamdam infinitatem habet ex infinitate diuinæ Maieſtatis; tantò enim offenſa eſt grauior, quantò maior eſt ille, in quem delinquitur; vnde oportuit ad condignam ſatisfactionem, vt actus ſatisfacientis haberet efficaciam infinitam, vtpote Dei, & hominis exiſtens.

Grauitas offēſa colligitur ex dignitate offenſi.

Ex primâ ratione colligitur, quòd loquitur de ſatisfactione puri hominis pro peccato alieno, ſcilicet totius naturæ; quamvis ſecunda ratio etiam conuincat inualidam eſſe ipſius hominis ſatisfactionem, etiam pro peccato proprio.

Verùm quidquid ſit de hac ſatisfactione hominis pro peccato proprio, cùm hæc materia pertineat ſpecialiter ad tractatum de pœnitentiâ, quamvis gratis à pluribus hîc immiſceatur, eſt extrà intentum Authoris, nec pertinet ad præſentem diſputationem de neceſſitate Incarnationis ad Redemptionem humanam. Nihilominus ex dicendis patebit, quòd nec pro peccato proprio mortali originali, ſeu actuali purus homo, etiam Dei auxilio adiutus, poſſit ſatisfacere. Ex quo argumentum à fortiori deſumi poterit, quod multò minùs hoc præſtare valebit pro peccato alieno, & longè minùs pro peccato totius humani generis.

Nec etiam pro peccato actuali purus homo poteſt ſatisfacere.

Status difficultatis. Videndum igitur nobis nunc eſt, An de potentiâ etiam abſolutâ potuerit purus homo, ſiue pura creatura ſatisfacere ad æqualitatem pro peccato generis humani.

Concluſio. In quo dicendum eſt omninò fuiſſe impoſſibile, etiam de abſolutâ Dei potentiâ, quòd pura creatura ſiue homo, ſiue Angelus quomodocumque Deo grata, & accepta, & eius auxilio adiuta potuiſſet ſatisfacere perfectâ ſatisfactione, ſiue ad æqualitatem pro ſalute totius generis humani.

Hæc Concluſio, quæ eſt intentum Authoris hîc, eius enim rationes etiam probant de potentiâ abſolutâ, eſt communis inter ſanctos Patres & Theologos. Ita Auguſt. de Conſenſu Euangeliſt. cap. 39. Et in Enchirid. c. 108. & Serm. 12. de Paſſione. Ambroſius pſal. 48. & alij plures, quos diligenter adducit Vaſquez diſp. 4. cap. 3.

Quam benè probant aliqui à poſteriori. Nam, ſi pura creatura potuiſſet ſatisfacere ad æqualitatem pro toto genere humano, & illud à ſeruitute Diaboli redimere, inde inferri poſſet Deum gratis, & ſine vrgenti neceſſitate naturam humanam aſſumpſiſſe, & pro nobis mori voluiſſe. Quo argumento videtur vſus Apoſtolus, dum ad Galat. 2. ad oſtendendam inualiditatem Moſaïcæ legis ad iuſtificandos homines, cóſque in vitam æternam perducendos ait. *Si enim per legem iuſtitia: ergo gratis Chriſtus mortuus eſt.* Et ad Hebræos 7. ad eandem veritatem oſtendendam eodem argumento vtitur dicens. *Si ergo conſummatio per ſacerdotium Leuiticum erat, quid alìud neceſſarium fuit ſecundùm ordinem Melchiſedech alium ſurgere ſacerdotem, & non ſecundùm ordinem Aaron dici?*

Probatur à poſteriori.

Sed à priori probatur ex S. Doctore in 3. diſt. 20. quæſt. 1. art. 2. vbi adducens, & magis explicans rationes, quas hîc habet, aliaſque ſuperaddens ait. *Oportebat, quòd pro peccato humana natura fieret condigna ſatisfactio: tùm quia aliter homo non reſtitueretur priſtinæ dignitati: tùm quia eſt conueniens eſſe vnum primum in genere ſatisfactionis perfectum, ſuprà quod omnes alia imperfecta ſatisfactiones fundentur. Ad hoc autem quòd ſatisfactio eſſet condigna, oportebat, quòd haberet virtutem infinitam: quia peccatum, pro quo fiebat ſatisfactio, infinitatem quamdam habebat ex tribus. Primò ex infinitate diuinæ Maieſtatis, inquantum offenſa fuerat per contemptum inobedientiæ: quantò enim maior eſt in quem peccatur, tantò eſt grauior culpa. Secundò ex bono quod per peccatum auferebatur, quod eſt infinitum, ſcilicet ipſe Deus, cuius participatione fiunt homines beati. Tertiò ex ipſâ naturâ, quæ corrupta erat, quæ quidem infinitatem quamdam habet, in quantum in eâ poſſunt ſuppoſita in infinitum multiplicari. Actio autem puræ creaturæ non poteſt habere infinitam efficaciam: Et ideò nulla pura creatura poterat ſufficienter ſatisfactionem facere.*

Probatur à priori ex D. Thoma.

Infinitas peccati originalis ex triplici capite.

Et hîc, vt vidimus, hæc habet. Peccatum contrà Deum commiſſum quādam infinitatem habet ex infinitate Diuinæ Maieſtatis; tantò enim offenſa eſt maior, quantò maior eſt ille in quē delinquitur, vnde oportuit ad condignam ſatisfactionem, vt actus ſatisfacientis haberet efficaciam infinitam, vtpote Dei, & hominis exiſtens.

Ad

Ad explorandam autem efficaciam prædictæ rationis fundamentalis videndum eſt.

CAPVT III.

Quid ſentiat Author de infinitate peccati, dum aſſerit quamdam infinitatem habere?

Ratio quæſiti. QVia præcipuum fundamentum, quo S. Thomas innititur ad excludendam à ſatisfactione puræ creaturæ condignitatem, & æqualitatem ad reſtituendum hominem priſtinæ dignitati, & pro illius peccato ſatisfaciendum, conſiſtit in infinitate malitiæ, quæ includitur in peccato, Ideò hæc venit omninò examinanda. Loco autem citato, & adducto ex 3. ſententiarum præter infinitatem præcipuam, quàm in peccato recognoſcit, de quâ mox dicturi ſumus, prout ſcilicet eſt offenſa Dei, alias duas infinitates inuenit, alteram ex bono, quod per peccatum auferebatur, quod eſt infinitum, ſcilicet ipſe Deus, cuius participatione fiunt homines beati; alteram ex ipsâ naturâ, quæ corrupta erat, quæ quidem infinitatem quamdam babet, in quantum in eâ poſſunt ſuppoſita in infinitum multiplicari. In præſenti tamen articulo Author de duabus tantùm infinitatibus loquitur; nam primò ſub aliis terminis infinitatem extenſiuam, quæ erat in peccato reſpectu totius naturæ humanæ per illud corruptæ, & deinde fuſiùs explicat præcipuam infinitatem, quàm in genere mali moralis peccatum habet, ſcilicet vt eſt Dei offenſa. De quâ hîc nobis præcipuè erit diſceptandum.

An ſcilicet hæc infinitas ſit infinitas ſimpliciter, ita vt per illam peccatum dicendum ſit moraliter ſimpliciter infinitum in genere mali moralis, vel tantum ſecundùm quid.

Cæterùm de infinitate prædictâ, quæ ſcilicet petitur ex bono, quod per peccatum aufertur, non eſt difficultas inter Theologos, nam licet bonum extrinſecum, quo hoc malum, ſcilicet peccatum, hominem priuat, ſit ſummum bonum, & infinitum ſimpliciter, ea tamen perfectio, quam intellectualis creatura ex coniunctione ad ipſum conſequitur, ſimpliciter eſt finita, & limitata, atque adeò ex illo priori titulo infinitas moralis malitiæ in peccato ab extrinſeco deſumitur, & non videtur eſſe infinitas ſimpliciter. Ita ſentiunt etiam illi, qui, vt infrà videbimus, ſuſtinent infinitatem peccati in ratione offenſæ, eſſe infinitatem ſimpliciter. *Infinitas moralis malitiæ in peccato quomodò deſumitur ab extrinſeco.*

De aliâ infinitate, quæ ſe tenet ex parte totius humanæ naturæ corruptæ, de quâ meminit D. Thomas hîc, & loco adducto rationabiliùs poteſt diſputari, An ſit infinita ſimpliciter. Et de illâ aliquo modo infrà redibit ſermo.

Cæterùm præcipua controuerſia eſt de infinitate, quam peccatum mortale, ſiue originale, ſiue actuale babet ex infinitate diuinæ Maieſtatis offenſæ. *Status Cõtrouerſiæ.*

Aliqui ex primæ notæ Theologis, de quorum numero eſt Alexander Alenſis 3. part. quæſt. 1. memb. 6. ad primum. Bonauen. in 3. diſt. 20. quæſt. 4. Ricardus eadem diſtinctione, & alij, & præcipuè Ioannes Vincentius Aſturicenſis in ſuo eruditiſſimo, & ſucculento opere de gratiâ Chriſti, iuxtà Romanam impreſſionem paginâ 301. exiſtimant peccatum mortale habere ſimpliciter infinitam malitiæ grauitatem in genere mali moralis. *Præſtantiũ Theologorũ ſententia.* Quæ ſententia inter Thomiſtas eſt communior, & videtur ad mentem S. Doctoris. *Communis eſt inter Thomiſtas.* Nam licèt hîc, & vbique dicat peccatum quamdam babere infinitatem ex infinitate diuinæ Maieſtatis offenſæ, tamen ſubiungit. Tantò enim offenſa eſt grauior, quantò maior eſt ille, in quem delinquitur; vnde oportuit ad condignam ſatisfactionem, vt actus ſatisfacientis haberet efficaciam infinitam, vtpote Dei, & hominis exiſtens. Exiſtimat autem Aſturicenſis, quod hæc verba vix poſſunt verificari, ſi malitia peccati ſecundùm quid tantùm eſſet infinita. Non enim verum eſſet ſimpliciter, quòd tantò grauior eſt offenſa, quantò dignior eſt perſona, quæ offenditur, neque ex infinitate offenſæ colligeret benè S. Thomas neceſſariam eſſe in ſatisfactione pro peccato efficaciam infinitam. *Ratiocinatio Aſturicenſis.*

Fundamentum præcipuum huius ſententiæ eſt diſcurſus ipſius D. Thomæ, ſcilicet quòd tantò magis creſcit offenſa in grauitate, quantò perſona, quæ offenditur, in dignitate augeſcit; Et cùm dignitas Dei in infinitum exuperet omnem dignitatem cu- *Fundamentum huius ſententiæ.*

iuſcunque perſonæ, cui poteſt irrogari offenſa, manifeſtè ſequitur, quòd grauitas offenſæ contrà Deum factæ in infinitum excedit in ratione offenſæ omnem offenſam, quæ irrogari poteſt alicui creaturæ.

Peccatum quomodò vergit in cõtemptum DEI.

Benè autem explicant, in quo conſiſtat iſta iniuriæ, & offenſæ diuinæ grauitas, videlicet quòd peccatum, quâ ratione contrariatur diuinæ legi, & auocat animum peccantis à Deo, vt à ſummo & maximo bono, creatum bonum illi præferens ipſum contemnit, debitumque illi honorem ſubtrahit, & quantum eſt ex ipſo peccantis affectu, mortale peccatum deſtructiuum eſt totius diuini eſſe: Et ſi in peccati, & peccantis poteſtate eſſet, Deum à ſuo regno deturbaret, & à ſupremâ Maieſtate deiiceret, & eius loco ſufficeret creaturam.

Et Confirmatur, ſiue magis explicatur vis prædictæ rationis. Diuina bonitas per peccatum mortale conſideratum in ratione offenſæ & iniuriæ, ſiue offenſiuæ & iniurioſæ auerſionis, offenditur quantum offendibilis eſt: quia quodcunque peccatum mortale, ſi adeò valeret effectu & efficaciâ, vt valet affectu, totum ipſum diuinum bonum totaliter deſtrueret, & demoliretur, & ſufficeret loco eius creatum & commutabile bonum. Ergo in ratione offenſæ habet infinitatem ſimpliciter. Sic efficaciter arguit prædictus Author.

Tendit ad deſtructionem diuini eſſe.

Sententia oppoſita Scoti.

In oppoſitum graues Theologi ſecuti Scotum in 3. diſt. 20. quæſt. 2. §. Contrà ea quæ dicuntur, & Paludanum eâdem diſt. quæſt. 2. exiſtimant infinitatem peccati eſſe dicendam tantùm ſecundum quid infinitam. Sic videtur ſentire Soto in 4. diſt. 19. qu. 1. art. 2. ad 1. Ita ex recentioribus Thomiſtis Nazarius hîc Controuerſia 1. Franciſcus Suarez diſp. 5. ſect. 7. Et videtur etiam ad mentem S. Thomæ locis citatis, vbi dicit, Peccatum contrà Deum commiſſum quamdam habere infinitatem ex infinitate Diuinæ Maieſtatis. Qui modus loquendi manifeſtè videtur inſinuare hanc infinitatem ſecundum quid: ſi enim peccatum ſimpliciter eſſet infinitæ malitiæ, & grauitatis, non diceret S. Thomas quamdam infinitatem habere, ſed potiùs abſolutè diceret peccatum eſſe infinitum malum, vel infinitam habere malitiam.

Quonam innititur fundamento.

Fundamentum horum Authorum eſt: quia peccatum mortale, neque ratione conuerſionis ad commutabile bonum, neque ratione auerſionis à bono incommutabili, habet ſimpliciter infinitam grauitatem, & malitiam. Ergo ex nullo capite. Minor probatur: quia quoad primam partem, quòd ratione conuerſionis ad commutabile bonum peccatum non ſortiatur malitiam infinitam, commune eſt apud Theologos, & ita non mereri pœnam damni, & infinitam, ſed tantùm pœnam ſenſûs, quæ finita eſt. Tota difficultas reſtat ex parte auerſionis, & inde nec deſumi poſſe malitiam, ac grauitatem infinitam ſimpliciter ſic oſtenditur. Tanta & non maior eſt malitia priuationis, quanta eſt bonitas eius habitûs, ſeu perfectionis, quâ priuat: quia tota priuationis ratio ex habitu penſanda eſt: ſed bonitas, quâ priuat auerſio mortalis peccati, non eſt bonitas infinita, ſed finita & limitata: Nam rectitudo debita in eſſe actui peccati, ſcilicet conformitas ad rationem & legem diuinam, & affectuoſa quædam ad Deum coniunctio, eſt bonum ſimpliciter finitum & limitatum, ergo malitia, & grauitas auerſionis peccati non eſt infinita ſimpliciter in ratione mali.

Tota priuationis ratio ex habitu penſanda.

Refellitur.

Quòd ſi dicas auerſionem à ſummo bono incluſam in peccato infinitam habere malitiam, & grauitatem, ex eo quod priuat animam Deo, qui eſt bonum infinitum: Ergo ipſa eſt infinitum malum.

Inſtant Aduerſary.

Contrà: quia Deus non eſt bonum intrinſecum animæ, neque ſe habet vt habitus, cui opponatur auerſio, prout eſt priuatio, ſed eſt bonum extrinſecum habens rationem obiecti, & finis: Ergo hâc ratione auerſio ſecundùm quid, & extrinſecâ quadam denominatione erit infinitè mala, & non ſimpliciter. Nam ſicut in entitate poſitiuâ perfectio, aut imperfectio ſimpliciter, non eſt penſanda ex aliquo extrinſeco principio, ſed ex principiis intrinſeceis: Ita in priuatione malitia, & imperfectio ſimpliciter ex intrinſecen habitu, quo priuat ſubiectum, & non ex aliquo extrinſeco penſanda eſt. Ita efficaciter etiam argumentantur Authores huius ſententiæ.

Tertia ſententia.

In tertiam veluti ſententiam mediam videntur aliqui inclinare, qui ſentiunt quidem cum primâ ſenten-

tiâ

tiâ peccatum in ratione offenſæ eſſe ſimpliciter infinitum, ſi ly ſimpliciter accipiatur pro eodem quod abſolutè; non verò ſi ſumatur pro eo quod eſt omnibus modis tale.

Conclusio. Dicimus ergo peccatum mortale, ſiue originale, ſiue actuale eſſe in genere iniuriæ, & offenſæ ſimpliciter infinitæ, non tamen proinde dicendum eſſe ſimpliciter infinitum omnibus modis.

Expeditur. Hæc Concluſio non adeò mordicùs prædictam infinitatem ſimpliciter aſtruit, vt prima ſententia: Ad hoc enim vt peccatum ex genere ſuo ſit infinitum abſolutè, & ſine addito, ſufficit quòd verè habeat genericè, vt ita loquamur, tollere ius infinitum, & infinitæ perſonæ dignitatem deprimere: quia verè, & abſolutè attingit genus infinitæ iniuriæ, licèt non omnem modum infinitæ iniuriæ attingat. *Gradus infinitatis infirmantur.* Sicut ſi daretur vna linea infinita versùs orientem, non repugnaret dari aliam infinitam versùs occidentem, & alias infinitas versùs alias partes, & quælibet illarum eſſet ſimpliciter, id eſt, abſolutè & verè infinita, quia haberet ſpeciem infinitæ lineæ; non tamen eſſet omnibus modis infinita, quia alia atque alia indiuidua ſub tali ſpecie infinitâ continerentur, quæ diuerſis modis infinita eſſent.

Sic explicat, & moderatur primam ſententiam Ioan. à S. Thoma hîc diſp. 1. art. 2. num. 48.

Occurritur argumento ſecūda ſententia. Et faciliùs hâc viâ occurritur difficili argumento, quod Authores ſecundæ ſententiæ obiiciunt: quia ponendo aliter, quòd peccatum mortale habeat malitiæ grauitatem infinitam ſimpliciter, videtur quòd vix poſſit vitari omnium peccatorum æqualitas. Quod quidem argumentum valdè Authores primæ ſententiæ (ſi prædictâ limitatione non vtantur) premere neceſſe eſt. At verò hâc limitatione adhibitâ, & accipiendo ſimpliciter pro eodem quod abſolutè, ruit argumentum, quia cum hoc benè ſtat, quòd peccatum in ratione iniuriæ ſit ſimpliciter infinitum, & tamen adhuc poſſit creſcere, quia non eſt omnibus modis infinitum in ratione offenſæ; *Infinitas malitiæ moralis pendere poteſt à pluribus circumſtantiis.* ſed eſt in hoc genere infinitatis, iniuriæ ſcilicet infinitè offenſiuæ, præcipuè, cùm ſimus in infinitate malitiæ moralis, quæ dependere poteſt à pluribus circumſtantiis, ex quibus diuerſificetur modus grauitatis iniuriæ, etiam intrà genus infinitæ iniuriæ ſimpliciter, ſiue infinitæ abſolutè.

Ex quibus apparet, quòd fundamentum primæ ſententiæ non aliam infinitatem conuincat, niſi hanc abſolutam, ſed non omnibus modis, ſiue adeſſe peccato genus offenſæ abſolutè infinitæ. *Diſcutitur prima ſententia.* Conuincunt ergo fundamenta primæ ſententiæ hanc infinitatem in peccato non eſſe extrinſecam, & ex parte obiecti, ſed intrinſecam ipſi peccato mortali, quia offendit Deum, in quantum offendibilis eſt, dum omnimodam eius bonitatem deſtruit, & rationem vltimi finis, & loco illius creaturam ſubſtituit: ſed non probant hanc infinitatem eſſe infinitam ſimpliciter id eſt, omnibus modis.

Occurritur argumentis ſecūda ſententia. Solùm reſtat, vt occurramus contendentibus hanc infinitatem eſſe tantùm ſecundùm quid, & ad id quod ex Authore obiiciebant ſcilicet, peccatum habere infinitatem quamdam, dicimus his verbis non intendere infinitatem ſecundùm quid; ſed id dicit ad excludendam infinitatem Phyſicam, & alias infinitates, quæ peccato non inſunt, & ad firmandum id, quod mox dicebamus, quod peccatum non eſt omnibus modis infinitum, vtitur illâ limitatione, habet infinitatem quamdam.

Reuocatur præcipuum. Ad præcipuum fundamentum, quo innituntur, cuius vis in hoc erat, quòd rectitudo debita ineſſe actui peccati, ſcilicet conformitas ad rationem, & legem diuinam, eſt bonum ſimpliciter finitum, & limitatum. Ergo malitia, & grauitas auerſionis peccati non eſt infinita ſimpliciter in ratione mali.

Eruitur. Reſpondemus in peccato includi auerſionem à ſummo bono, & contemptum illius, & affectiuè eius totalem deſtructionem: Et ita in ratione offenſæ habet infinitatem ſimpliciter, id eſt, abſolutè, & non tantùm ſecundum quid.

Vigens Aduerſarij. Contrà ſic vis argumenti propoſiti magis roboratur. Peccator per actum charitatis tantùm affectiuè Deo reddit, quantum peccatum mortale affectiuè ab illo abſtulit: ſi enim hoc rationem vltimi finis ab illo abſtulit tantùm affectiuè, charitas affectiuè eamdem rationem vltimi finis ipſi reddit, & tamen actus charitatis non dicitur infinitus

infinitus ſimpliciter, ſed tantùm extrinſecè, & ex parte obiecti. Ergo licèt peccatum, & peccator per affectum tollant à Deo rationem ſummæ bonitatis, non proinde infinitum intrinſecè dicendum eſt, ſed ſolùm obiectiuè & extrinſecè.

Reſpondetur. Reſpondetur, quòd actus tunc ſolùm poteſt dici infinitus in tali genere, quando attingit obiectum infinito modo in illo genere. Cùm igitur dignitas, ſiue pretium actûs amoris, vel honoris ex duplici capite deſumatur, & ex dignitate rei amatæ, & honoratæ, quàm vocabimus dignitatem obiectiuam, & ex dignitate amantis, vel honorantis, nunquam ex hoc capite actus charitatis, vel honoris infinitatem habebit, nec feretur in obiectum cum omni perfectione, niſi perſona amans, vel honorans ſit infinita. *Dignitas actus amoris & honoris attenditur ex duplici capite.* Cæterùm, cùm grauitas offenſæ ſumatur ex dignitate perſonæ, quæ offenditur, & ex vilitate offendentis: Et Deus ſit infinitæ dignitatis, offendens verò infinitæ vilitatis reſpectu illius, & non vtcumque offendat: ſed auferendo totam ſuam bonitatem, ſequitur quòd ex omni capite offenſa ſit infinita, id eſt, non ſolùm obiectiuè & extrinſecè, ſed etiam intrinſecè. Quæ magis patebunt capite ſequenti.

CAPVT IV.

An dato, quòd infinitas peccati in ratione offenſæ ſit tantùm ſecundùm quid, adhuc cenſenda ſit impoſſibilis rigoroſa ſatisfactio à purâ creaturâ exhibita.

Senſus Auctoris. STabilito ſenſu Authoris, & quod loquatur de malitiâ infinitâ ſimpliciter in ratione offenſæ, dum dicit peccatum habere infinitatem quamdam ex infinitate diuinæ Maieſtatis, optimè infertur ad condignam ſatisfactionem fuiſſe neceſſarium actum ſatisfacientis habentem efficaciam infinitam, vtpote Dei, & hominis.

Emergit noua difficultas. Verùm inde emergit dubium, an ſtante veritate ſententiæ illorum, qui negant infinitatem malitiæ reperiri in peccato mortali, ſed tantùm in ratione offenſæ eſſe infinitum ſecundum quid, & obiectiuè. Requiratur nihilominùs ad condignam ſatisfactionem exhibendam, quòd homo Deus ſatisfaciat. Videtur enim primâ fronte, *Sententia negatiua in ſpeciẽ probabilis.* quòd non: ſi enim peccatum non eſt infinitum in ratione mali, & offenſiui Dei, ſed grauitatis ſimpliciter finitę, nulla apparet cauſa, propter quam ad exactam eius compenſationem diuina iuſtitia expoſcere debeat ſatisfactionem ſimpliciter infinitam, prout eſt ſatisfactio Chriſti, de quâ infrà.

Cæterùm, antequàm quid ſentiendum in hâc quæſtione ſit, ſtabiliamus, aduertas quòd nihil nobis intuitu Scoti hîc agendum eſt: *Mẽs Scoti.* Ipſe enim, vt infra videbimus, quamuis concedat malitiæ peccati infinitatem extrinſecam: quia tamen negat intrinſecam infinitatem ſatisfactioni Chriſti, etiam prout connotat perſonam, ideò non vult eſſe neceſſariam hanc ſatisfactionem, etiam de potentiâ abſolutâ ad redimendum, de quo infrà fuſiùs loquemur. Procedit ergo dubium ſolùm in ſententiâ illorum, qui hanc infinitatem intrinſecam in Chriſti ſatisfactione recognoſcunt, & tamen extrinſecam tantum adeſſe peccato exiſtimant. *Status difficultatis.* An ſcilicet etiam ſecundùm hanc ſententiam cenſenda ſit impoſſibilis rigoroſa ſatisfactio à purâ creaturâ exhibita ad redimendum hominem, & requiratur omninò Dei hominis ſatisfactio.

Concluſio. Dicimus ergo quòd infinitas etiam extrinſeca in ratione offenſæ, quam omnes ad minus tenentur in peccato mortali recognoſcere, ſufficit ad ſaluandam efficaciam rationis adductæ ex ſancto Doctore, ſcilicet quòd ſtante infinitate in ratione offenſæ, quæ ex Maieſtate diuinâ attenditur, requirebatur, vt actus ſatisfacientis haberet efficaciam infinitam, vtpote Dei & hominis.

Expẽditur. Hæc Concluſio eſt omninò tenenda, nec Scholaſtica inter Thologos de prædictâ infinitate controuerſia (in quâ nihil certum omninò, etiam inter Thomiſtas, ſtabilire poſſumus) infringere debet veritatem à ſanctis Patribus, & Doctoribus tertiò repetitam, & à nobis ſuprà firmiter ſtabilitam, fuiſſe neceſſariam ſatisfactionem Dei hominis, & infinitam, ſuppoſito quòd decreuerit Deus humanum genus redimere, & à Diaboli ſeruitute eripere.

Recurſus quorundam Theologorũ inutilis. Nec recurrendum iudico ad ſtabiliendam infinitatem peccati in omniũ

ſententiâ

ſententiâ (ad effectum ſaluandi prædictam neceſſitatem ſatisfactionis per Chriſtum) ad infinitatem extenſiuam, quæ reperitur in originali peccato, quatenùs potens eſt totum humanum genus inficere. Quamuis non defuerint Theologi, qui ad illam recurrerint: fateor quidem hanc infinitatem extenſiuam (de qua capite ſuperiori aliquid diximus) & Author hîc, & in ſententiariis peccato attribuit. Prima enim ratio ex duobus in ſolutione ad ſecundum hanc infinitatem videtur clarè inſinuare, dum ait. *Hominis puri ſatisfactio ſufficiens eſſe non potuit pro peccato: tùm quia tota humana natura erat per peccatum corrupta, nec bonum alicuius perſonæ, vel etiam plurium poterat per æquiparantiam totius naturæ detrimentum recompenſare.* Sic D.Thomas. Vbi vides, quomodò inualiditas ſatisfactionis puræ creaturæ etiam ex hac parte firmetur.

Vis rationis D. Thomæ in quo conſiſtat?

Verùm, vt diximus, ad hanc infinitatem nobis recurrendum hîc non eſt, ſed ſufficit, quòd offenſa fuerit contrà perſonam infinitam, vt ſatisfactio requirat perſonam ſatisfacientis infinitam, in quo conſiſtit vis rationis S. Thomæ.

Quæ adhuc clariùs oſtenditur. Nam grauitas, quæ ex Maieſtate perſonæ læſæ, & offenſæ prouenit, non aliunde, quàm ex dignitate perſonæ ſatiſfacientis compenſationem admittit.

Compenſatio grauitatis offenſæ fit ex dignitate ſatiſfacientis.

Nam quantumcumque fuerit ſatisfactio, ſi non habeat valorem aliqualiter infinitum ex dignitate perſonæ ſatisfacientis deſumptum, non compenſabit etiam pro offensâ, quatenùs includit illam infinitatem ſecundùm quid & extrinſecam, ex maieſtate perſonæ læſæ, ad peccatum deriuata.

Inſtantia.

Quòd ſi dicas. Compenſabitur per actum Charitatis, qui ſimiliter habet infinitatem extrinſecam ex ipſo Deo, qui diligitur, & cui dignitas vltimi finis affectiuè ablata, affectiuè reſtituitur.

Soluitur.

Contrà quia prædicta grauitas in ratione offenſæ contrà perſonam diuinam patratæ non poteſt compenſari per prædictum actum Charitatis, quia infinitas prædicta eſt alterius rationis à quâcumque alia perfectione, & dignitate, quam inuenire poſſis in prædicto actu Charitatis, vel quovis alio opere ſatisfactorio. Illa ſiquidem infinitas in ratione iniuriæ nequit, vt diximus, æquari ab infinitate ſecundùm quid, quam habet Charitas, aut gratia: quia ſũt infinitates diſparatæ.

Diſcrimen inter infinitatem Gratiæ, & peccati.

Infinitas enim gratiæ, & Charitatis ſolùm eſt infinitas ex parte finis, ad quem tendit charitas ſub ratione formali, & modo attingendi finito. Infinitas verò peccati eſt infinitas offenſiua lædens ius infinitum. Iniuria autem Dei, ſiue ſit infinita ſimpliciter, ſiue ſecundùm quid, non reſarcitur per hoc, quòd Deus habeatur pro fine vltimo ab illo, qui læſit tale ius, hoc enim debebat facere, etiamſi non læſiſſet: ſed reſarcitur per hoc, quòd, ſicut perſona diuina per peccatum eſt offenſa, & humiliata in iure ſuo, ſeu diminuta: ita detur aliqua perſona diuina, quæ in naturâ aſſumptâ ſe humiliet, & diminuatur in iure ſuo ipſi Deo offenſo. Et per hoc fit æqualitas, quæ per actum charitatis quantumvis intenſum, quo Deus habeatur pro fine vltimo, fieri nequit. Quod quidem familiari exemplo aliquo modo oſtendi poteſt Si enim ruſticus Calce Regem peteret, ſi deinde Regem honoraret, provt debet, non proinde cenſeretur æqualem, & condignam ſatisfactionem Regi exhibuiſſe.

Exemplũ.

Capvt V.

Vtrùm Chriſtus pro peccato hominis ſatisfecerit, eúmque redemerit; & de eius ſatisfactionis infinitate.

Status quæſtionis.

EXcluſo, tanquam inſufficienti, omni valore, qui ex actione, & ſatisfactione puræ creaturæ haberi de quâcumque potentiâ poſſet: quia attentâ infinitate offenſæ requirebatur actus ſatisfacientis habens efficaciam infinitam, & actus Dei, & hominis, de hoc nobis agendum ex profeſſo nunc eſt. Diligenter ergo hæc ſatiſfactio per Deum hominem facta perluſtrabitur.

Et quidem non immorabimur in refellendis infidelium erroribus, qui Chriſtum Dominum pro nobis non ſatisfeciſſe, nec nos redemiſſe crediderunt, qui ad extrema declinarunt. Aliqui enim ex antiquis hæreticis ſecuti Iudæorum perfidiam, qui non ſolùm negant Chriſtum veniſſe, & nos redemiſſe; ſed illum adhuc expectant, non vt Redemptorem, ſed vt

Antiqui hæretici Iudæorum perfidiam ſecuti.

temporalem principem. Quorum, inquam, perfidiam aliqui ex antiquis hæreticis ſecuti, quamuis Chriſtum veniſſe crediderint: Negabant tamen datum fuiſſe in Redemptorem, ſed in Doctorem, & Legiſlatorem: Ad hoc inducti, quia negabant peccatum originale, & gratiæ neceſſitatem. Sic Pelagiani. Hos in parte ſecutus eſt Pettus Abailardus, vt habemus ex Bernardo Epiſt. 190. & 194. Hic enim, quamvis non negaret peccatum originale, quia tamen dicebat, quod homines poſt peccatum primi parentis, non tenebantnr captiui ſub Diaboli ſeruitute, ideò aſſerebat Deum non aſſumpſiſſe carnem ad hominem à peccato, & Diabolo liberandum, ſed ad oſtendendam infinitam charitatem ſuam, & hominem inſtruendum.

Error Petri Abailardi.

Contrà hos, & alios. Inconcuſſa ſtat Catholica veritas, quòd Ieſus Chriſtus pro nobis ſatisfecerit, & nos redemerit.

Quæ innumeris Sacræ Scripturæ locis firmari poſſet. Sufficerent contrà Pelagianos, quæ communiter Commentatores adducunt 1. ad Timoth. 2. dicitur. *Vnus enim Deus, vnus, & Mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus, qui dedit redemptionem ſemetipſum pro omnibus.* Et ad Tit. 2. *Dedit ſemetipſum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate.* Et ſpecialiter contrà Abailardum obiicit Bernardus illud 2. *ad Timoth. 2. Nequando Deus det illis pœnitentiam ad cognoſcendam veritatem, & reſipiſcant à Diaboli laqueis, à quo captiui tenentur ad ipſius voluntatem.*

Probatur Redemptio Chriſti auctoritatibus Scripturæ.

Ad aliud extremum declinarunt hæretici noſtri temporis, qui dum ſatisfactionem Chriſti extollere videntur, eam inſigni iniuriâ afficientes, velamen eam faciunt iniqnitatis noſtræ, dum negant proinde neceſſitatem operum, & ſatisſactionis noſtræ. Ita Lutherus, qni in Serm. de Pœnit. inquit. Poſt peccata etiam grauiſſima, ſatisfactio nulla facienda eſt à nobis, ne ſatisfactioni Chriſti derogemus. Idem ſentit Melancton in prima editione locorum communium cap. de Pœnit. Et Caluinus lib. 3. Inſtit. cap. 4. §. 25. & 30. De qnâ hæreſi fusè Controuerſiſtæ, qnos Scholaſticus conſulere poterit. Sufficiat pro nunc vnum, vel alterum Scripturæ locum ex pluribus, quæ adduci poſſunt, obiicere. Vt illud Lucæ 3. *facite ergo fructus dignos pœnitentiæ.* Vbi non ſolùm Ioannes homines ad pœnitentiam adhortatur, verùm & ad eius fructus, qui ſatisfactionem innuunt; Et, vt ait S. Thomas, in his verbis inſinuatur præceptum ſatiſfactionis, indicatur namque præceptum naturale pœnitentiæ, quòd de iure naturæ ortum habuit, & deinde per Chriſtum perfectionem ſuſcepit, & incrementum. Et contrà hanc eamdem hæreſim loquitur Concil. Trid. ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnitentiæ c. 4. 8. & 9. Argumento fundamentali horum hæreticorum infrà occurremus.

Hæretici noſtri temporis Chriſti ſatisfactionẽ probro afficiũt, dum magnificant.

Confutãtur auctoritate Scripturæ, & Concilij Trident.

Reiectis infidelibus, adhuc inter Catholicè ſentientes de Chriſti ſatiſfactione non omnium concordat ſententia. Scotus in 3. diſt. 19. quæſt. vnicâ. §. Quantùm ad ſufficientiam, loquens de Chriſti merito, & idem in propoſito de eius ſatisfactione, hæc ait. Dico quòd meritum Chriſti fuit finitũ, quia à principio finito eſſentialiter dependens, etiã accipiendo ipſum cum omnibus reſpectibus, ſiue cum reſpectu ad ſuppoſitum Verbi, ſiue cum reſpectu ad finẽ: quia omnes reſpectus iſti erant finiti, & ideò quomodocùmque circumſtantiatum, finitum erat. Et paulò pòſt, loquens de valore huius meriti, docet quòd ſolùm ex diuinâ acceptatione potuit applicari pro infinitis, licèt ex formali ratione ſuâ, quam habuit, non potuerit acceptari in infinitum pro infinitis, ſed pro finitis tantùm. Subdit nihilominùs in hæc verba. Tamen ex circumſtantiâ ſuppoſiti, & de congruo ratione ſuppoſiti habuit quamdam rationem extrinſecam, quare Deus potuit acceptare illud in infinitum, ſcilicet extrinſecè pro infinitis: ſi autem illud meritum fuiſſet alterius perſonæ, tunc nec ratione operis, nec ratione operantis fuiſſet congruitas acceptationis illius pro infinitis. Hæc Scotus. Quæ à viro Catholico tunc aperto ore proferebantur, quando res non erat adeò trita, & certa, provt fuit poſt Clementem VI. de quo infrà.

Diuerſa Catholicorum ſententia.

Scotus.

Sentit ergo præfatus Doctor ſatisfactionem quidem Chriſti fuiſſe infinitam, ſed ex Dei acceptatione, & quòd congruum fuit, quòd Deus acceptaret ſatisfactionem prouenientem à perſonâ infinitâ pro infinitis, qnamvis ex proceſſu à perſonâ infinitâ nulla infinitas

Explicatur fuſius mens Doctoris ſubtilis.

finitas ipſi ſatisfactioni adueniret, ſicut nec à quocumque alio principio Nec fuiſſet congruum, quòd Deus acceptaſſet pro infinitis ſatisfactionem alterius, qui eſſet pura creatura. In quo innuit, quòd ſatisfactio Chriſti fuit conueniens, & congrua, ſiue de potentiâ ordinariâ neceſſaria ad Redemptionem, quamvis de potentiâ abſolutâ, & ex merâ ſuâ voluntate potuiſſet Deus ſatisfactionem puræ creaturæ acceptare pro infinitis. Idem videtur ſentire Gabriël eâdem diſt. qu. 2. art. 1. Almaïnus qu. 1. Durandus diſt. 20. quæſt. 2.

Sententia oppoſita. In alio extremo ex ſententia illorum, qui ſatisfactionem Chriſti infinitam in ratione ſatisfactionis exiſtimant, ita vt hæc infinitas, non ex ſpeciali Dei beneuolentiâ, & in extrinſecâ ipſius ſatisfactoriæ operationis ratione habeatur.

Eſt D. Thomæ & omnium Thomiſtarum. Hæc ſententia eſt D. Thomæ hîc ad ſecundum, & infrà quæſt. 48. art. 2. & 4. in corpore. & 4. contrà Gentes cap. 54. & 55. & de veritate quæſt. 29. art. 7. & in 3. diſt. 20. quæſt. 1. artic. 1. Quam ſequitur Capreolus ibidē Concluſ. 2. Paludanus quæſt. 2. art. 2. Et eſt communis inter Cōmentatores S. Doctoris hîc, ita vt nullum Thomiſtam ab illa excludere poſſis. Suarez diſp. 4. ſect. 4. Cabrera diſp. 5. §. 4. Quam ſententiam defenderat S. Bonauentura diſt. citatâ, quæſt. 3.

Pro veritatis deciſione, & intelligentiâ mentis S. Doctoris, eiuſque diſcipulorum, præmittendum eſt, quòd, cùm de ſatisfactionis Chriſti valore; eiuſque infinitate inquirimus, ſermo eſt non de infinitate valoris in eſſe entis, ſed de valore morali: Imò nec quærimus an omnem valoris infinitatem habuerit; pro certo enim reputamus, quòd ſatisfactio Chriſti in ratione ſatisfactionis non habuit formalem meriti valorem, cùm alia ſit ratio meriti, alia ſatisfactionis: ſed quærimus tantùm an Chriſti ſatisfactio habuerit ſatisfactoriam virtutem infinitam, ita vt nulla maior, nullaque perfectior, aut æquiualentior fieri de potentiâ abſolutâ poſſit. *(Status quæſtionis.)*

Concluſio. Dicendum igitur eſt ſatisfactionem Chriſti non ſolùm tanti valoris fuiſſe, vt redderet Deo æquale pro omnibus noſtris offenſis, & pœnis pro illis debitis, ſed fuiſſe valoris infiniti ſimpliciter, ita vt hæc infinitas non ex ſpeciali Dei acceptatione, ſed ex intrinſecâ ipſius ſatisfactoriæ operationis ratione habeatur.

Hoc dictum plures continet partes, quæ ſigillatim erunt ſtabiliendæ. Et primò quòd ſatisfactio Chriſti fuerit ad æqualitatem, eſt de fide, & ſatis conſtat ex hactenùs dictis, ſed prætereà probatur ex illo ad Rom. 5. *Sed non ſicut delictum, ita & donum, ſi enim vnius delicto multi mortui ſunt, multò magis gratia Dei, & donum in gratiâ vnius hominis Ieſu Chriſti in plures abundauit, & non ſicut per vnum peccatum; ita & donum: nam iudicium quidem ex vno in condem nationem; gratia autem ex multis delictis in iuſtificationem.* Et vt docet Auguſtinus ſecundo de nuptiis, & concupiſcentiâ cap. 27. ex diſparitate, quam hîc affert Apoſtolus inter delictum, & donum, manifeſtè habetur non ſolùm à peccato Originali, ſed ab actualibus per Chriſtum nos liberatos. Ergo eius ſatisfactio fuit ad æqualitatem pro offenſâ. *(Probatur 1. pars.)*

Quòd verò fuerit æqualis etiam pro pœnis, eſt etiam de fide, nam pœnæ debitæ pro noſtis culpis erant mors, Tyrannis Diaboli, quâ opprimebamur, ingreſſus Cœli occulſus: ſed ab omnibus his eripimur per Chriſtum, nam mortem ſuperauit, eripuit nos de poteſtate tenebrarum, conſedere fecit in cœleſtibus. Ergo. Item per Sacramentum Baptiſmi remittuntur omnes peccatorum pœnæ, & per alia ſacramenta iuxtà diſpoſitionem ſuſcipientis; ſed omnia ſacramenta habent valorem ad ſufficientiam ex valore ſatisfactionis Chriſti. Ergo. Prætereà de fide eſt in Eccleſiâ eſſe poteſtatem ad concedendam plenariam indulgentiam pro pœnis debitis peccatis, ſed Indulgentiæ conceduntur ex Theſauro ſatiſfactionis Chriſti: Ergo hæc fuit æqualis pro omnibus pœnis. *(Probatur 2. pars.)* *(Pœna peccati.)*

Quòd verò valor iſte fuerit infinitus, & hoc habuerit ab intrinſeco, & non ex merâ acceptatione, probatur. Si enim non eſſet infinitus, non eſſet ad æqualitatem, quia vt ex ſupradictis conſtat, etiam dato quòd peccatum in ratione offenſæ non ſit infinitum ſimpliciter, includit tamen infinitatem ex parte perſonæ offenſæ. Vnde neceſſariò requirit infinitam dignitatem perſonæ ſatisfacientis. Et, ſi non eſſet ab intrinſeco huiuſmodi infinitus valor, teſtimonium adductum *(Probatur 3. pars.)*

Diſcutitur locus D. Pauli. ctum ex Apoſtolo ad Rom. 5. non haberet efficaciam, quia ibi Paulus (vt ſancti Patres teſtantur, Leo Papa Serm. 12. de Paſſione, & Agapitus Papa in Epiſt. ad Anthimum) docet ſatisfactionem, & donum Chriſti fortius, & efficacius eſſe peccato Adami: ſed hoc non haberet, ſi ex valore perſonali non eſſet ad æqualitatem, ſed ſolùm ex Dei acceptatione: quia ex peccato Adæ ex condigno, & ad æqualitatem intrinſecam illius, vt erat peccatum capitis, contraximus debitum originale, & non per ſolam extrinſecam imputationem.

Cõfirmatur alia auctoritate Apoſtoli. Et confirmatur ex illo ab Coloſſ. 2. *Delens quod aduerſum nos erat Chyrographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipſum tulit de medio, affigens illud Cruci, & expolians principatus, & poteſtates traduxit confidenter, palàm triumphans illos in ſemetipſo.* Ex quo ſic formari poteſt argumentum. Si Chriſti ſatisfactio ex ſe non eſſet æqualis, non poſſet Chriſtus confidenter traducere dæmones, & triumphare illos in ſemetipſo: nam poſſet timere, ſtante enim propriâ ſatisfactione inæquali, conſequenter confidentia non poterat eſſe in illius valore, ſed ſolùm in beneuolentiâ patris acceptantis, vt ſic triumpharet de hoſtibus, & non in ſemetipſo. Cùm ergo modò confidat, & triumphet illos in ſemetipſo, eius ſatisfactio ex ſe eſt ſufficiens, & æqualis. *Confidentia Chriſti arguit æqualē ſatisfactionem.*

Probatur inſuper diffinitione Clementis VI. Probatur præterea hic infinitus valor, & ab intrinſeco ex diffinitione Clementis ſexti, in Extrauaganti. Vnigenitus de Pœnitentiis, & remiſſionibus. Vbi docet quod gutta ſanguinis Chriſti propter vnionem ad Verbum pro Redemptione totius humani generis ſuffeciſſet. Et quòd propter infinita Chriſti merita, non poteſt conſumi, & minui Theſaurus Eccleſiæ relictus pro indulgentiis. Ex quâ Diffinitione manifeſtè habemus, non ſolùm meritum, ſiue ſatisfactionem Chriſti, ſiue effuſionem vnius guttæ ſanguinis eius, fuiſſe ſufficientem ad Redemptionem totius humani generis, & infiniti valoris, ſed hoc non prouenire ex acceptatione, ſed propter vnionem ad Verbum. Quod vnico verbo expreſſit S. Thomas in toties repetitâ ſolutione ad ſecundum, dicens. Vnde oportuit ad condignam ſatisfactionem, vt actus ſatisfacientis haberet efficaciam infinitam, vtpote Dei, & hominis exiſtens.

Capvt VI.

Explicatur magis, quomodò ſatisfactio Chriſti debeat attribui ſuppoſito, & quomodo naturæ; & valor ſuppoſito diuino attribuatur.

Ex dictis ſtabilitum relinquimus Chriſti ſatisfactionem fuiſſe ad æqualitatem, & infinitam; quod adeò certum eſt vt ſententia oppoſita, quæ aſſerit non fuiſſe æqualem, aut condignam, ſed ſolùm ſufficientem ex diuinâ acceptatione, variis cenſuris communiter à Theologis inuratur. Cabrera hìc diſp. 9. §. 2. num. 16. aſſerit hanc ſententiam nec eſſe probabilem, nec piam, nec fidei conſentaneam. Dominicus Soto in 4. diſt. 19. quæſt. 1. art. 2. & 3. De naturâ, & gratiâ cap. 6. hanc ſententiam Chriſto indignam dicit. Capreolus in 3. diſt. 20. quæſt. 1. concluſ. 2. reputat illam impiam, blaſphemam, & ſacrilegam, & alij aliis cenſuris ipſam inurunt, quibus libenter ſubſcribimus. Cæterum licet, ex dictis veriſſimum eſſe conſtet Chriſti ſatisfactionem fuiſſe infiniti valoris, & hoc intrinſecè. *Oppoſita ſententia variis cenſuris plexa.*

Examinandum nobis reſtat, & magis explicandum, ex quo principio hoc illi conueniat; & quamvis, vt etiam ex dictis apparet, Theologi communiter cum S. Doctore conueniant, quòd huiuſmodi valor infinitus à ſuppoſito proueniat; tamen Gabriël Vaſquez hìc diſp. 8. cap. 2. ſecutus Andræam de Vega exiſtimat hoc tribuendum eſſe naturæ, ſic enim ait. Humanæ naturæ in Chriſto, quatenùs ſanctificatæ ipsâ Deitate, tanquam proximo ſatisfacienti tribuendam eſſe ſatisfactionem noſtram: ſuppoſito autem diuino, remotè per communicationem idiomatum, quatenùs omnia opera humanitatis tribuuntur ſuppoſito diuino ſuſtentanti illam; neque ſolam ſatisfactionem tribuendam eſſe naturæ humanæ vt quo, ſed etiam vt quod. Hæc ille. *Ratio quæſiti. Opinio Vaſqueſij.*

Contrà quem modum dicendi meritò Thomiſtæ inuehunt, & Franciſcus Suarez diſp. 4. ſect. 5. & alij omnes recentiores, imò Nazarius Controu. 3. aſſerit ſibi hanc opinionem nedum falſam, *Damnatur ab aliis Theologis.*

falſam, ſed erroneam, & hæreſi proximam videri, cùm non ſolùm repugnet communi ſanctorum Patrum, & Theologorum ſententiæ; ſed etiam manifeſtiſſimis locis Sacræ Scripturæ, in quibus Chriſti ſatisfactio non humanæ naturæ, ſed Verbo in humanâ naturâ ſubſiſtenti tribuitur, vt ad Philipp.2. *Hoc enim ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu, qui cùm in formâ Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem Crucis propter quod & Deus exaltauit illum, &c.* Ecce illi, qui in formâ Dei eſt, tribuitur exinanitio, mors, redemptio, & ſatisfactio. Ergo hæc non eſt humanitati vt quòd tribuenda.

Aduerſatur ſcriptura.

Et quid certius iuxtà fidem, quàm quod Verbum diuinum, ſeu diuina perſona operationes humanas exercuerit in naturâ aſſumpta? Vnde verè dicimus filium Dei natum eſſe, & paſſum pro nobis, vt patet ex Symbolis Fidei, non attentâ ſolùm idiomatum communicatione, ſed tanquam perſona vera, & propria illius naturæ: ſicut enim perſona Petri ambulat, patitur, & agit; ſic perſona illius hominis ambulabat, agebat, & patiebatur, non autem erat alia perſona quàm diuina. Perſona autem non eſt principium quo, ſed quod, cùm ſit ipſum totum non forma, aut natura. Si ergo humanitas erat etiam principium operans vt quod, erant in Chriſto duo operantia vt quod, ſcilicet perſona, & humanitas; ergo erat aliud, & aliud. Nam ſi humanitas erat principium quod, diſtinguitur realiter à Verbo; ergo erat aliud à Verbo, eo modo quo erat principiũ quod ab illo diſtinctum. Dicere autem in Chriſto eſſe aliud, & aliud neutraliter, eſt omninò incidere in errorem illorum, de quibus meminit S. Thomas infrà, qui poſuerunt in Chriſto duo ſuppoſita, ſed vnam perſonam completam: Et ſic dicebant Chriſtum eſſe duo neutraliter, ſed non duos maſculinè. Imò hic modus loquendi videtur omninò accedere ad Neſtorianos, de quibus idem S. Thomas loco adducto ait, quòd ponentes in Chriſto duas perſonas dicebant Chriſtum non ſolùm eſſe duo neutraliter, ſed etiam duos maſculinè.

Perſona diuina verè, & propriè operata eſt in natura humana.

Error Neſtory.

Reiecto igitur hoc modo philoſophandi ſanæ fidei, & Philoſophiæ repugnante, qui in calce huius capitis amplius redarguetur.

Primò dicendum eſt, quòd ſatisfactio vt actio phyſica, & quantum ad ſubſtantiam, tribuenda eſt humanitati Chriſti tanquam quo; ſuppoſito diuino vt humano, tanquam quod.

Concluſio 1.

Hæc Concluſio probatur, ſupponendo commune proloquium Philoſophorum, quod actiones ſunt ſuppoſitorum, & non formarum, quia ſicut ens ſe habet ad eſſe, ita ſe habet ad operari: Operatio enim ſequitur eſſe, vt docet D. Thomas in 2. diſt.37.qu.2. art.2. in corp. ſed ſuppoſito conuenit propriè eſſe, & non formæ, quia illius eſt propriè eſſe, cuius eſt propriè fieri, ſed id quod propriè fit, eſt ſuppoſitum, cùm ſit terminus generationis, & non forma. Ergo actiones ſunt ſuppoſitorum: ſed in Chriſto nullum eſt ſuppoſitum, niſi diuinum: Ergo illi tribuenda eſt ſatisfactio, tanquam quod: humanitati verò, & naturæ tanquam quo. Et quia, quando principium quo, actionis eſt humanitas, principium quod debet eſſe ſuppoſitum humanum, vel diuinum vt humanum: Ideò non eſt attribuenda ſatisfactio ſuppoſito diuino, vt diuino, ſed vt humano.

Probatur.

Operari ſequitur ad eſſe, ſicut eſſe ad fieri.

Et confirmatur. Satisfactio eſt actio creata. Ergo nequit tribui ſuppoſito diuino, vt diuino, ſed vt humano: quia vt humanum facit totum quod faceret ſuppoſitum creatum, ſi adeſſet. Et ſicut, ſi adeſſet humanum ſuppoſitum, illi tribueretur ſatisfactio vt quod, ideò tribuitur ſuppoſito diuino vt gerenti vices illius, ſiue vt humano.

Confirmatur.

Dico ſecundò. Satisfactio vt habens infinitum valorem non eſt tribuenda humanitati, vt principio quod; ſed ſolùm ſuppoſito vt diuino.

Cõcluſio 2.

Explicatur Concluſio. Satisfactio eſt actio inferioris, æquale autem vt æquale non eſt inferius, vt igitur ſuppoſitum diuinum eliciat ſatisfactionem quantum ad ſubſtantiam, debet elicere illam, provt eſt ſubſiſtens in naturâ humanâ, ſiue provt eſt humanum, quia vt ſic eſt inferius Deo. Verùm, quia principium quod eliciens ſatisfactionem quoad ſubſtantiam, per humanitatem tanquam per princi-

Explicatur.

Satisfactio eſt actus inferioris, ac proinde Verbi ſubſiſtentis in natura humana.

 pium

pium quo, eſt idemmet ſuppoſitum diuinum, & æquale patri: ſatisfactio inde procedens iure optimo reputatur infiniti valoris, & meriti moraliter.

Principium totale ſatiſfactionis Deus, & homo. Tandem vnico verbo explic ntes principium totale ſatisfactionis Chriſti, dicimus quòd quoad omnem ſuam perfectionem phyſicam, & moralem Chriſtus non ſatisfecit infinitè, & de toto rigore iuſtitiæ, ſolùm vt homo, & inferior Deo: Nec ſolùm vt Deus & æqualis Patri, ſed vt ſimul erat Deus, & homo, æqualis, & inferior Patri: Ita ſcilicet quòd vt inferior elicit ſubſtantiam ſatisfactionis, vt æqualis verò tribuit illi infinitum valorem.

Reijcitur ſententia Vaſquez, & de Vega, vt abſurda. Ex quibus euidenter confutatur propoſitio Vaſquez, & de Vega, quocumque enim modo ſatisfactio conſideretur, ſiue phyſicè, ſiue moraliter, ſemper ſuppoſito tribuitur vt quod. Ergo non humanitati.

Prætereà validè etiam redarguitur: quia ſi ſolùm remotè per communic tionem idiomatum ſuppoſitum Verbi pro nobis ſatisfecit, ſequitur quòd non habuerit maiorem efficientiam comparatione ſatisfactionis, quàm h beat humanitas Chriſti in concreto ſumpta, reſpectu creationis mundi; quod eſt abſurdum. Et ſequela patet: quia eodem modo per communicationem idiomatum, eſt vera hæc propoſitio, ſignato Chriſto, hic homo creauit mundum. Ergo ſi eodem modo in noſtro caſu, per ſolam idiomatum communicationem eſt vera hæc, filius Dei redemit nos. Sequitur qnòd non habuerit maiorem efficientiam comparatione Redemptionis noſtræ, quàm humanitas Chriſti comparatione creationis mundi.

Argumenta, & teſtimonia, quæ adducit Vaſquez nihil probant, niſi humanitatem eſſe principium quo ſatisfactionis.

Capvt VII.

Afferuntur duo modi explicandi, quomodò ex ſuppoſito diuino intrinſecus valor communicetur ſatisfactioni Chriſti.

Omnes Theologos, imò Catholicos in hoc conuenire neceſſum eſt, quòd ſatisfactio Chriſti fuerit ex ſe, ſiue ex propriis, & ab intrinſeco condigna, & rigoroſa; imò ſuperabundans, & infinita in eſſe ſatisfactionis.

Prætereà conuenire debent, quòd hæc condignitas, ſiue valor infinitus à ſuppoſito diuino deriuatur, illique eſt attribuendus. Hæc omnia ex dictis remanent ſtabilita.

Verùm Scholaſticorum labor, dum nimis ex his reuoluendis feruet, confuſionem non modicam parit, quam vt vitemus, nec relinquamus ieiunum Nonitium Theologum de Doctrinâ, quæ communiter hîc coaceruatur, duos præcipuos philoſophandi modos afferemus, quos veroſimiliores exiſtimamus ad penetrandum, quomodò ex diuino ſuppoſito hæc ſatisfactio infinitè dignificetur. *Status difficultas.*

Ioannes Vincentius Aſturicenſis opere, & loco ſuprà citatis de Chriſti gratiâ, poſtquam eruditè probauit ſatisfactionem Chriſti fuiſſe infiniti valoris ſimpliciter in genere ſatisfactorio, quia Chriſtus obtulit vitam ſuam, & ſanguinem ſuum Deo, imò & ſemetipſum in ſatisfactione pro peccatis noſtris, ad Epheſ. 5. *tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem, & hoſtiam Deo*: Sed res iſtæ ſunt infiniti valoris, & æſtimationis coram Deo. Ergo Chriſtus obtulit Deo infinitum pretium pro noſtrâ Redemptione, atque exhibuit Deo ſatisfactionem infinitam, quæ tantùm excedit ſatisfactionem puræ creaturæ, quantùm perſona Chriſti in ratione perſonæ excedit creaturam, & in hoc omnes conueniunt.

Cæterùm fol. 317. tertiam adhibens rationem, propter quam qualitas, & dignitas perſonæ in valorem actionis ipſius refundatur, & ex quâ conſequẽter valorem diuini ſuppoſiti in ſatisfactionem Chriſti refundere proportionabiliter debeamus, docet quòd is, qui alteri ſatisfacit, non ſolùm ſuam operationem, ſed & ſemetipſum illi ſubiicit; & ſimiliter qui meretur, ſeipſum, ſuamque perſonam ſubmittit in obſequium eius, apud quem meretur: Vnde, cùm ſatisfactio includat intrinſecè ipſam perſonam ſatisfacientem, tanquam ſimul cum ipſâ actione ſubmiſſam, & ſubiectam ei, cui fit ſatiſfactio, nihil mirum quòd in ratione ſatisfactionis includat totum ipſum valorem, qui deſumi poteſt ex perſonæ dignitate. *Modus Philoſophandi Aſturicenſis.*

Optimus

Diſcutitur.

Optimus modus philoſophandi eſt iſte; verùm vt benè ipſe Aſturicenſis aduertit, inde inferre libet, quòd non in omnibus actionibus humanis dignitas perſonæ in ipſas actiones refundatur: non enim actus comedendi maioris eſt valoris abſolutè loquendo in duce, quàm in milite: Eſſet tamen dignior operatio ducis, militis operatione, ſi ad ſatisfaciendum militi, ipſe Dux genuflecteret, quàm ſi alius ex Commilitonibus idem æquali præſtaret. Ex quo vires ſumit aſſignata ratio, nimirùm quòd ob id in ſatisfactione creſcit moralis dignitas, & valor operationis: quia ipſe ſatisfaciens ſeipſum humiliat, & ſubmittit ei, cui ſatisfacit. Verùm inde infirmari videntur, & excludi à ſerie ſatisfactoriâ omnes illæ Chriſti actiones, quæ humiliationem, & ſubiectionem non important.

Creſcit ſatisfactio ex ſubiectione ſatisfacientis.

Aliter Philoſophantur quidā Thomiſtæ.

Vnde, aliter ſenſerunt aliqui Thomiſtæ aſſerentes, quòd omnis actus virtutis in Chriſto infinitum valorem, & dignitatem ex hoc præcipuè reportabat, quòd erat actus ab illâ perſonâ egrediens, & ſic reputabatur aliquid illius. Iudicant ergo eodem modo proportionabiliter philoſophandū eſſe de hoc valore, & æſtimatione, quo philoſophamur de valore ſatisfactionis, & merito in nobis: ſicut enim quilibet actus virtuoſus, etiamſi non ſit reflexiuus ſuprà perſonam, vt actus ieiunij, actus amoris, vel ſimilis, ſi procedat ab homine iuſto, & ex auxilio gratiæ, ſiue dignificato & adiuto per gratiam, illius actio dicitur intrinſecè digna, & meritoria, nec aliud ad hoc requirit Concil. Trident. Vnde ſeſſ. 6. can. 32. diffinit. *Si quis dixerit ipſum iuſtificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam, & Ieſu Chriſti meritum, cuius viuum membrum eſt, fiunt, non verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, &c. Anathema ſit.* Si ergo eò ſolùm quod bonum opus à iuſtificato homine, & digno per Dei gratiam & Ieſu Chriſti meritum proueniens æſtimatur ex ſe condignum, & meritorium vitæ æternæ, quare actus à perſonâ diuinâ infinitè dignâ, tanquam à principio quod proueniens, non infinitæ dignitatis, & meriti, ac valoris ſatisfactiui veniet reputandus? Nec magis requiritur ad hoc quòd actio valorem ſatisfactiuum à ſubiecto participet, quam valorem meritorium.

Concilium Trident.

Bonum opus hominis iuſtificati meretur vitam æternam.

Igitur quam diximus, exiſtimamus potiſſimam rationem, quare ſatisfactio Chriſti dicenda ſit ſimpliciter infinita.

Aduertas tamen, quòd valor dignitatis actionum Chriſti deſumi poteſt ex principio quo, & ex principio quod. A principio quo habet quidem valorem, & dignitatem, quaſi ſpecificam, & conſequenter non æqualem omnibus actibus: ſed iuxtà perfectionem diuerſarum virtutum à quibus elicientur; dubitari enim poteſt, quin actus ex parte principij quo, ſcilicet ex potentiâ, & habitu à quo procedit, habeat ſuam honeſtatem & moralitatem, cùm ſint eiuſdem ſpeciei cum actibus noſtris. Vnde actus Charitatis, humilitatis, abſtinentiæ, &c. in Chriſto habebant valorem ſeu perfectionem ſpecificam, quam noſtri actus habent. Sed quod dicimus eſt, dignitatem & valorem infinitum habere, à principio quod, ſiue à diuino ſuppoſito, à quo proueniunt.

Dignitas actionum Chriſti ſumitur ab vtroq; principio; magis tamen à principio quod.

Quælibet ergo actio Chriſti Domini, eo ipſo quòd ab infinitâ ſuâ diuinâ perſonâ procedebat, & Deo pro noſtrâ Redemptione, & ſalute offerebatur, reputabatur infiniti valoris ſatisfactiui: quia priùs acceptatur perſona, quàm munus, & ideò munus æſtimatur, quia perſona eſt accepta. Vnde dicitur in Scripturâ, quòd Deus ad Abel, & munera eius reſpexit, priùs enim reſpexerat ad Abel, quàm ad eius munera; & hæc ipſi grata fuerunt, quia Abel gratus erat: Ad Caïn autem, & munera illius non reſpexit, & hæc deſpexit, quia illum deſpexerat: Quia ergo munera aliquid ipſius Abel erant, digna fuerunt habita, vt acceptarentur: Non ergo recurrendum eſt ad reflexiuas actiones, ſed omnibus indifferenter actionibus Chriſti, quas pro noſtrâ ſalutè ab inſtanti ſuæ Conceptionis Æterno Patri obtulit, concedendus eſt iſte valor intrinſecus ſimpliciter infinitus in ratione meriti, & ſatisfactionis, quia in omnibus illis perſona operans, & dirigens eſt infinita, infinitè accepta, & grata.

Munera induunt cōditionē offerentis.

Modum prædictum libentiùs amplectimur, quia liberius incedit, nec ad hanc, vel illam actionem coarctatur, ſed indifferenter omnes Chriſti actiones magnificat, omnibus valorem merendi, & ſatisfaciendi æqualem tribuit.

Præligitur vltimus modus Philoſophandi.

Cenſeo

Cōcluſio cum primo.

Cenſeo tamen, quòd in re eiuſmodi modi coincidunt. Imò clarè ipſe Aſturicenſis tandem omnibus Chriſti actionibus indifferenter eumdem valorem attribuit; Ait enim, Quòd cùm Chriſtus in omnibus ſuis operationibus ex primariâ intentione operantis, & ex ſubſtantiali, & primariâ actionis ſpecie ſe gereret cum Deo, vt inferiorem, & minorem illo, ſeque proinde in Dei obſequium tradiderit, diuinæque eius voluntati ſe tutum, provt bumanum erat ſuppoſitum, ſubiiceret, non potuit omnis eius operatio iuxtà valorem, & dignitarem perſonæ Chriſti iu ſuo morali valore meritorio, & ſatisfactorio non creſcere; atque adeò, cùm perſona Cbriſti eſſet reuerâ infinita, infinitæque dignitatis, conſequens eſt vt dicamus, vniuerſas Cbriſti bumanas operationes infiniti valoris extitiſſe, fuiſſeque proinde infinitè meritorias, & ſatisfactorias. Hæc ille.

Vbi vides, quòd Aſturicenſis indifferenter omnibus Cbriſti actionibus valorem infinitum ad ſatisfaciendum tribuat, tanquam factis, & directis in obſequium Deo à perſonâ diuinâ in humanâ naturâ aſſumptâ ſe bumiliante, illaſque pro noſtra redemptione offerente, ac per conſequens in illis ſubiiciente ſuam diuinam perſonam. Videtur igitur præcipua diſcrepantia remota: Et cùm ex aliâ parte in vtroque modo dicendi dignitas diuinæ perſonæ offeratur, ſiue in opere quod reputatur tanquam aliquid perſonæ operantis (provt volunt Autbores ſecundi modi dicendi) ſiue in ipsâ perſonâ, quæ per opus ſubmittitur, videntur omnes ad idem tendere, & in eodem conuenire.

Quod ampliùs ſic explicare poſſumus, & Autbores meliùs concordare. Iudicarem enim quòd omnes Cbriſti actiones moralitatis capaces, eo ipſo quòd à perſonâ diuinâ gerente vicem ſuppoſiti bumani procedebant, babebant illam vim, vt ita dicam reflexiuâ ſuprà ſuppoſitum: Ita vt, quamvis non omnes ex naturâ, & ſpecie propriâ ſubmiſſionem importarent, omnes tamen habebant illam vim ſubmittendi ſuppoſitum, illudque bumiliandi & deprimendi, quia in hoc ipſo penſanda venit infinita, & ſumma ſubmiſſio perſonæ diuinæ, quòd in naturâ aſſumptâ bumanas actiones exercere dignaretur: Et ita omnis humana Chriſti actio eſt reflexiua in ſenſu prædicto, vt eſt à Deo in naturâ aſſumptâ gerente rationem ſuppoſiri illius; & eſt infinitæ humilitatis, & ſubiectionis ergà Deum, & conſequenter infinitè ſatisfactiva. Exemplum opportunum nunc occurrit in actionibus humanis, apparenter tamen factis à Raphaële Archangelo in auxilium Tobiæ: quamvis enim actiones illæ non eſſent ex ſe bumiliatiuæ, nihilominùs, quia erant viliſſimæ reſpectu naturæ adeò ſuperioris, iure meritò de illis admiramur, & Deum glorificamus quòd voluerit in gratiam fidelis Tobiæ facere Angelum medicum, exactorem pecuniarum, &c. Si ergo infinita diſtanria inter dignitatem Dei, & vilitatem actionis humanæ inuenitur, quare negabimus omnes humanas actiones, quas Verbum diuinum in perſonâ aſſumptâ exercebat, eſſe humiliatiuas, & ſubiectiuas diuinæ perſonæ, inquantum humiliabilis, & ſubiicibilis erat, ſcilicet in naturâ aſſumptâ. Erant ergo infiniti valoris ſatisfactorij, quia à perſonâ infinitæ dignitatis procedebant, & perſonam infinitam ſubmittebant.

Omnis Chriſti actio eſt reflexiua ſuprà ſuppoſitum.

Exemplū.

Capvt VIII.

Vtrùm in ſatisfactione Chriſti omnes conditiones Iuſtitiæ commutatiuæ ſeruatæ fuerint.

PRimâ facie videbitur ſuperflua hæc quæſtio, cùm ex dictis ſatis ſuperque conſtet ſatisfactionem Chriſti non ſolùm ad æqualitatem, ſed infinitam, & ſuperabundantem fuiſſe: Ita vt vbi abundauit delictum, & offenſa, ſuperabundauerit ſatisfactio. Verùm medullitùs re conſideratâ, apparet quòd benè potuit ſatisfactio ſuperabundanter reddere, quod per offenſam fuerat ablatum, & tamen eſſe locum diſputandi, an verè ex iuſtitiâ commutatiuâ ſaluis ad minus eſſentialibus huius virtutis, pertineat hæc Cbriſti ſatisfactio, tam reſpectu ſatisfacientis, an ſcilicet à virtute iuſtitiæ commutatiuæ ex parte Chriſti fuerit elicita, & ex eâdem iuſtitiâ ex parte Dei fuerit acceptata. Quod ſpecialiter examinabitur infrà cap. 11. prius tamen examinandum ſpecialiter eſt, an

Ratio quæſiti.

an conditiones rigoroſæ iuſtitiæ in illâ inueniantur. In quâ difficultate etiam adeò ſuperabundauit Theologorum diligentia, vt non modicam confuſionem pariant tot, & tam varij modi philoſophandi. Verùm vt certa ab incertis ſecludamus.

Conclaſio 1. Dicendum primò eſt, quòd ſuppoſitâ veritate præmiſſorum circà valorem ſatisfactionis Chriſti, & loca Sacræ Scripturæ in ſenſu proprio, provt debent, intelligendo; omninò tenendum eſt Chriſti Domini ſatisfactionem fuiſſe ex toto rigore iuſtitiæ, & quòd omnes conditiones ad rigoroſam iuſtitiam requiſitæ in illa ſeruatæ fuerint.

Probatur 1. ex prædictis. Hæc Concluſio eſt communis inter Theologos, qui nobiſcum in ſuperioribus ſenſerunt, &. in ſatisfactione æqualitatem, & infinitatem intrinſecam cognouerunt: Et probatur, nam ſi ſatisfactio Chriſti ita fuit perfecta, vtpotè à tali perſonâ procedens, vt non indiguerit fauore creditoris illam pro ſufficienti acceptantis, vt voluit Scotus. Ergo fuit ex toto rigore iuſtitiæ. Vbi enim omnes conditiones ad rigoroſam iuſtitiam requiſitæ non ſeruantur, recurrendum eſt ad creditoris *Vbi non ſeruatur rigor iuſtitiæ, ad creditoris fauorem recurrendum eſt.* fauorem, vt ſuppleat: Ipſe enim de rigore iuris omnes conditiones exigere poteſt, quæ ad faciendum perfectè æquale ſunt neceſſariæ. Ergo, ſi Chriſti ſatisfactio hac fauorabili creditoris acceptatione non indigebat, proculdubiò habebat omnes conditiones requiſitas ſaltem eſſentialiter ad rigoroſam iuſtitiam.

Probatur 2. ex Scriptura. Hæc innuunt omnia loca Sacræ Scripturæ, quæ de valore, & efficaciâ ſatisfactionis Chriſti loquuntur, vel in quibus hæc ſatisfactio dicitur iuſtitia, & pretium, vel ex iuſtitiâ ſatisfeciſſe pro nobis, nos redemiſſe, & nos liberaſſe, pretium ſoluiſſe, & ſimilia, quæ omnia ſunt actus rigoroſæ iuſtitiæ. Ad Rom. 3. *Quem propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius, ad oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ propter remiſſionem præcedentium delictorum, in ſuſtentatione Dei ad oſtenſionem iuſtitiæ eius.* Et ad Coloſſ. 2. *Delens quod aduersùs nos erat Chyrographum decreti, quod erat contrarium nobis.* Quo proprio loquendi modo Apoſtolus expreſſit perfectiſſimam iuſtitiam: tunc enim, iuxtà illam, Chyrographum deletur, quando nihil reſtat de debito. Et Pſ. 129. dicitur *apud Dominum miſericordia, & copioſa apud eum Redemptio.* Quam abundantiam clariùs expreſſit Ioan. epiſt. 1. cap. 2. dicens. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris; non pro noſtris autem tantùm, ſed etiam pro totius mundi.* Hierem. 33. *In tempore illo germinare faciam Dauid germen iuſtitiæ, & faciet iudicium & iuſtitiam in terrâ.* Iſaiæ 51. *Propè eſt iuſtus meus, egreſſus eſt ſaluator meus.* Et infrà. *Salus autem mea in ſempiternum erit, & iuſtitia mea non deficiet.* Et Iſai. 10. *Conſummatio abbreuiata inundabit iuſtitiam.* Et 1. ad Cor. 1. *Qui factus eſt nobis ſapientia à Deo & iuſtitia, & ſanctificatio, & Redemptio.* Alia plura loca à nobis in hoc tractatu adducta ſunt, quæ probant intentum.

Et cùm, quæ Sacra Scriptura nobis *Verba Scripturæ in proprio ſenſu explicãda, niſi inde ſequatur abſurdum.* tradit apertis verbis, ſint ſine metaphorâ in proprietate, & veritate ſermonis intelligenda, niſi aliquid inde ſequatur tam apertè abſurdum, vt cogat nos ad Metaphoras, vel improprias ſignificationes conuolare: Et nihil in Sacrâ Scripturâ frequentiùs habeamus, quàm in Redemptione generis humani factâ per Chriſtum, iuſtitiam fuiſſe ſeruatam, proculdubiò hoc intelligendum eſt de verâ & propriâ iuſtitiâ.

Dicendum ſecundò eſt, conditiones *Cõclaſio 2.* eſſentialiter requiſitas ad rigoroſam, & perfectam iuſtitiam fuiſſe in Chriſti ſatisfactione obſeruatas.

Probatur ex conditionibus iam aſſignatis. Hæc Concluſio non aliter erit probanda, quàm examine omnium conditionum in particulari.

Tres autem conditiones ad rigoroſam iuſtitiam aſſignauimus cap. 1. huius tractatûs, quarum prima eſt, vt bona, ſeu materia ex quâ compenſatio fit, ſit ex propriis ipſius debitoris, quia ſi aliena ſunt, non compenſabunt, etiamſi adæquent debitum. Quam conditionem ali- *Prima conditio.* qui (loquendo provt in propoſito de ſatisfactione pro offenſâ) dicunt non eſſe intelligendam negatiuè, id eſt, quòd ſatisfactio non poſſit eſſe ſub dominio creditoris; ſed debet intelligi poſitiuè, id eſt, quòd fiat ex bonis propriis ipſius ſatisfacientis, vt dictum eſt, quia non tollit rationem perfectæ ſatisfactionis, quòd ſatisfactor non habeat totale dominium talis rei, ſed ſufficit quòd habeat æquale cum ipſo creditore. Et præterea ſufficit, quòd hoc ita ſit tem-

pore ſolutionis: Ita vt non tollat rationem perfectæ ſatisfactionis reddere æquale debito per id quod à creditore acceptum eſt, dummodò ſolutionis tempore, ipſe ſatisfactor habeat, vel totale dominium rei, vel ſaltem æquale cum ipſo creditore.

Videtur omiſſa in ſatisfactione Chriſti.

Hæc conditio non videtur in Chriſti ſatisfactione ſeruata, quia opera, per quæ Chriſtus ſatisfecit, inquantum erant actiones creatæ, & ab humanitate, vt à principio à quo pendebant, erant ſub dominio Dei, & à totâ Trinitate procedebant, vt à causâ primâ vniuerſaliſſimâ. Et vt à diuino ſuppoſito, vt gerebat rationem ſuppoſiti humani, à quo procedebant vt quod, erant etiam ſub dominio Dei, quia vt ſic erant ſub dominio liberæ voluntatis Chriſti ſatisfacientis: In Chriſto autem ſolùm eſt duplex voluntas, diuina ſcilicet, & humana. Vel ergo, prout ſunt actiones ſuppoſiti, erant ſub dominio voluntatis diuinæ, vel humanæ. Si ſub dominio voluntatis diuinæ, cùm hæc ſit communis toti Trinitati, erant ſub dominio ipſius creditoris, id eſt, ſub dominio voluntatis Dei. Si ſub dominio voluntatis creatæ, illud dominium eſt creatum, & participatum à dominio Dei. Ergo talis actio etiam vt pendet à ſuppoſito, magis erit ſub dominio Dei, quàm ſub dominio voluntatis creatæ: ſicut omnis alia res, quæ eſt ſub dominio noſtro, magis eſt ſub dominio Dei, quia ab eo participatur dominium noſtrum.

Obiectio ad formam redacta.

Solvitur.

Diuerſimodè huic argumento occurrere conantur Theologi, ſed cæteris dicendi modis tanquam difficilioribus, & minùs certis omiſſis, diſtinguunt aliqui iuxtà inſinuatam intelligentiam, quòd eſto quòd in ſatisfactione, ſiue reſtitutione, quæ verſatur in datis, & acceptis, vt ſit ex perfectâ iuſtitiâ, requiratur, quòd non fiat ex bonis creditoris, vel illi ſubiectis; non tamen hoc requiritur in ſatisfactione, quæ verſatur in actionibus, prout eſt compenſatio iniuriæ, ſiue detracti honoris: Ad hanc enim ſufficit, quòd fiant ex bonis, quæ ſunt ſub dominio ſatisfacientis, aliàs non eſſet ad æqualitatem, & de rigore iuſtitiæ; ſi enim non ex propriis, non fieret æqualitas pro offensâ: quia nihil daretur pro illâ, non enim poteſt dari, quod proprium non eſt.

Quid requiritur ad ſatisfactionem in datis & acceptis.

Cæterùm dicimus, quòd, dum agitur de ſatisfactione in datis, & acceptis, hæc conditio quòd fiat ex propriis, debet magis ſtrictè intelligi; ita vt illa, quæ dicuntur propria, nullo modo ſub dominio creditoris ſint; quia, cùm hæc ſatisfactio verſetur in datis, & acceptis expoſcit, quod transferatur dominium rei, quæ reſtituitur, in creditorem, aliàs non fieret æqualitas, quandoquidem creditor non eſſet magis habens de rebus ſuis poſt reſtitutionem, quàm eſſet priùs. Requiritur ergo quòd id, quod reſtituitur, non ſit ſub dominio creditoris.

Quid ad compenſationem iniuriæ.

Satisfactio verò in materiâ honoris, ſiue pro offensâ, cùm verſetur circà actiones liberas ſatisfacientis, non requiritur, quòd per illam transferatur dominium ipſarum actionum in creditorem, ſed ſufficit quòd per actionem, quæ eſt ſub dominio ſatisfacientis, tantùm honoris impendatur perſonæ offenſæ, quanta fuerit iniuria illata. Eſto actio ſatisfactiua ſit etiam ſub dominio ipſius perſonæ offenſæ: Et ratio eſt, quia ex parte perſonæ offenſæ; non videtur aliud exigi, niſi vt tantum honoris ei deferatur, quantum fuit offenſa.

Inſtantia.

Dices quòd aliquem honorari rebus ſuis, videtur pugnare cum æqualitate ſatisfactionis.

Occurritur.

Occurras cum Suarez, cuius ſpecialiter eſt hic modus dicendi, quem ſequuntur plures, actum propriè non eſſe ſatisfactionem ratione Dominij, quod Deus habet in illum; ſed ratione dominij quod habet operans ipſe. Et cum Chriſtus verè eſſet Dominus ſuorum actuum, quos in Dei honorem, & ſatisfactionem offerebat, hoc ſufficit ad optimam proportionem in hac ſatisfactione neceſſariam. Nam etiam actus peccati, quatenùs res quædam eſt, eſt ſub dominio Dei: Vt verò eſt à proximo operante, qui ſuum etiam dominium in illum habet, cedit in iniuriam Dei. Et eodem modo inuenitur proportio inter meritum, & præmium: Qui enim meretur, non donat aliquid ei, apud quem meretur. Neque hoc poſtulat ratio merendi, ſed ſufficit vt operans habeat Dominium ſuorum actuum, quos exercet, & quaſi expendit in voluntate illius implendâ,

Ad rationẽ merẽdi ſufficit vt operans habeat dominium ſuorum actuum.

dâ, vel honorando illo, apud quem meretur: etiamſi aliàs actus illi cadant ſub dominium eiuſdem. Et eodem modo præmium reſpondens meritis ita datut à Deo ipſi merenti, vt ſemper tamen maneat ſub dominio illius.

Doctrina Ioannis à S. Thoma cõſona prædictis.

Quæ non videntur infringi ex his quæ Ioan. à S.Thoma diſp. 2. art. 2. num. 32. & ſequentibus obiicit: Imò benè conſideranti apparebit, quòd doctrina illius reïncidere debeat cum eâ quam adduximus, quod ſupetfluum eſt modò oſtendere.

CAPVT IX.

Examinantur aliæ conditiones, & oſtenditur eas ſatisfactioni Chriſti conuenire.

Secũda Cõditio requiſita ad ſatisfactionẽ Chriſti.

Aliam ex præcipuis conditionibus ad rigoroſam ſatisfactionem, ſuprà diximus eſſe quòd ſit ad alterum. Quæ Doctrina eſt communis, & colligitur ex S.Doctore variis in locis, præcipuè ſecunda ſecundæ quæſt. 58. art. 2. Vbi dicit, quòd iuſtitia propriè dicta requirit diuerſitatem ſuppoſitorum, & ideò non eſt niſi vnius hominis ad alium: ſed ſecundùm ſimilitudinem accipiuntur in vno, & eodem homine diuerſa principia actionum, quaſi diuerſa agentia, ſicut ratio, & iraſcibilis, & concupiſcibilis: Et ideò metaphoricè in vno & eodem homine dicitur eſſe iuſtitia.

Difficultas emergens.

Ex quo emergit difficultas: quia ſatisfactio Chriſti non videtur eſſe ad alterum: ſatisfecit enim Deo, à quo Cbriſtus non eſt alius.

Reſpondent aliqui ſatisfactionem fuiſſe factam Patri, & ideò ad alterum: qnia Chriſtus in perſonâ diſtinguitur à Patre.

Solutio prima reijcitur.

Verùm bæc ſolutio meritò reiicitur communiter à Tbeologis: licèt enim in ſcripturis ſæpiùs habeamus ſatisfactionem fuiſſe factam Patri, & illi nos eſſe reconciliatos, hoc per quandam accommodationem dicitur: quia, cùm ſatisfactio offeratur Deo, inquantùm eius Diuina Maieſtas paſſa eſt iniuriam per culpã, & in ſcripturâ familiare ſit attribuere Patri id quod in diuinis Excellentiam, & Maieſtatem importat; Ideò Patri factam ſatisfactionem ſcripturæ affirmant. Cæterùm in re ſatisfactio facta fuit per ſe primò Deo communi tribus perſonis; illi enim debuit fieri ſatisfactio, cui facta fuit offenſa: ſed hic Deus communis Patri, Filio, & Spiritui ſancto, quatenùs ſummum bonum Dominus, amicus, & legiſlatot fuit per ſe primò offenſus. Ergo ſatisfactio Chriſti illi per ſe primò facta eſt, & non tantùm Patri.

Satiſfactio fieri debuit tribus perſonis, & quare?

Opera ad extra in diuinis indiuiſa.

Inſuper ex prædictâ ſolutione ſequeretur, quòd Pater ex iuſtitiâ remiſiſſet offenſam, & filius, & ſpiritus ſanctus tantùm ex miſericordiâ, & non per ſatisfactionem ipſis exhibitam, quod eſt impoſſibile, cùm opera ad extrà in diuinis ſint indiuiſa. Ergo non potuit remiſſio ex iuſtitiâ tribui vni perſonæ, quin tribuatur omnibus.

Vera ſolutio difficultatis.

Reſpondetur ergo, quòd ſatisfactio Chriſti, etiam qnatenùs facta eſt ad Verbum vt ſic, fuit ad alterum, in naturâ, libertate, & veluti ſuppoſito, quia illud met ſuppoſitum diuinum filij exercebat etiam munus ſuppoſiti humani, & ita vt ſuppoſitum humanum ſatisfaciebat ſibi, vt diuino. Et hoc ſufficit ad rationem iuſtitiæ, ſicut ſufficiebat ad veram obedientiam, & religionem, quam Chriſtus habuit ad Deum: ſaluatur enim per hoc quòd eadem perſona Chriſti habuit duas naturas, duas libertates, & duplicem rationem ſuppoſiti; & ſecundùm vnam præcipiebat, colebatur, & acipiebat ſatisfactionem; & ſecundùm aliam obediebat, colebat, & ſatisfaciebat.

Satisfactio Chriſti habuit veram rationẽ iuſtitia ergà Patrem ſicut ergà ſe.

Eodem modo philoſophandum de Chriſti ſatisfactione, quatenùs facta eſt ad perſonam Patris, quod habuerit veram rationem iuſtitiæ, quia, licèt inter Patrem diuinnm, & Filium diuinum vt ſic non poſſit repetiri vera ratio iuſtitiæ, ſicut nec in humanis intet Patrem, & Filium, quia ſunt omninò eiuſdem indiuiſæ voluntatis: poteſt tamen perfecta iuſtitia interuenire inter Patrem diuinum, & Filium eius in naturâ aſſumptâ, quia tunc habet naturam, voluntatem, & rationem ſuppoſiti diſtinctam, per quam poteſt exercere actum iuſtitiæ ad ſuppoſitum dininum vt ſic ſubſiſtens in naturâ diuinâ.

Ex his habes ſolutionem ad difficultatem, quæ apparere poſſet in prædicto teſtimonio S. Doctoris, quòd iuſtitia propriè dicta requirit diuer-

ſitatem ſuppoſitorum, & ideò non eſt niſi vnius hominis ad alium.

Explicatur mens S. Doctoris. Intelligitur enim de diuerſis ſuppoſitis formaliter, vel virtualiter, id eſt, quando aliqua natura de ſe petit totale ſuppoſitum diſtinctum ab aliâ, & totalitas iſta, ſuppletur per vnum & idem ſuppoſitum, quod propter infinitatem ſuam præſtat id quod duo ſuppoſita limitata præſtarent. Tunc illa vnitas ſuppoſiti relinquit virtualem diuerſitatem, vt poſſint eodem modo ſe habere, ac ſi eſſent ſuppoſita diſtincta: quia id ſuppletur per infinitatẽ vnius. Sicut, ſi Verbum aſſumeret duas humanitates, vel naturam Angelicam, & humanam, illi duo homines inter ſe poſſent actus iuſtitiæ exercere, non minùs ac ſi terminatentur ſuis propriis ſuppoſitis, & homo ab Angelo moueri poſſet, non minùs quàm modò, dum ſunt in ſuis propriis ſuppoſitis. Vnitas ergo illa ſuppoſiti ſupplentis multorum pluralitatem tribuit eminenter perfectam rationem ad alterum.

Ariſtoteles. Nec ea quæ poſſent ex Ariſtotele contrà dicta obiici, aliquid faciunt; loquitur enim de iuſtitiâ, prout eſt in nobis: quia ipſe non cognouit duas naturas habentes duas voluntates liberas, & proprium dominium ſuorum actuum poſſe in vno ſuppoſito conuenire. Vnde nihil refert, quòd 1. Ethic. cap. 6. dicat inter Patrem, & filium non poſſe interuenire iuſtitiam, quia videlicet cum filius ſit aliquid Patris, propriè non eſt alter ab illo, & ſimilia.

3. Conditio. Tertia additur conditio rigoroſæ ſatisfactioni debita, ſcilicet quòd non ſit alio titulo debita.

Quæ conditio communiter à Theologis ſic intelligitur, vt non ſit alio titulo iuſtitiæ debita. Ita vt ſolutio debiti, vt iuſta ſit & perfecta, debeat fieri ex iis quæ non ſint debita illi, cui ſit ſatisfactio alio titulo iuſtitiæ. Quòd autem ſit debita alio titulo, vt gratitudinis, obedientiæ, miſericordiæ, vel quocumque alio, dummodò non ſit debitum pertinens ad iuſtitiam, non minuit perfectionem iuſtæ, & rigoroſæ ſatisfactionis. Sic Franciſcus Suarez diſp. 4. ſect. 6. §. Tertia conditio. Qui malè redarguitur à Gregorio Cipullo, cùm hic modus dicendi ſit verus, & communis inter Thomiſtas. Et firmatur, nam in humanis multoties contingit, quòd ſoluendo debitum iuſtitiæ ad æqualitatem, implet homo præceptum: Et ſimul poſſet verum, & formalem actum obedientiæ exercere, & miſericordiæ, & alios ſi neceſſitas, vel occaſio exercendi prædictas virtutes occurreret. Vnde, quando obligatio cadit ſuper eamdem materiam, poteſt vnico actu ex pluribus titulis ſiue obligationibus ſatisfieri, V.G. dum extremè indigenti debeo panem, vel pecuniam, illi dando, duplici præcepto ſatisfacio, & iuſtitiæ, & miſericordiæ, de qua in illo caſu præceptum poſitiuum currit. Et ille, qui ex voto ſingulis feriis ſextis per totum annum ieiunare tenetur, ieiunando in Quadrageſimâ ſatisfacit præcepto ſimul & voto. *Poteſt vnico actu pluribus præceptis, ac debitis ſatisfieri.*

Quomodo 2. Conditio neceſſaria eſt ad perfectionem iuſtitiæ. Et ratio huius eſt: quia hæc conditio, quòd id quod exhibetur in ſatisfactione, non debeatur alio titulo, in tantum eſt neceſſaria ad perfectionem iuſtitiæ, in quantum requiritur ad faciendum perfectè æquale. Quod ſolùm currit, quando duo debita ex iuſtitiâ concurrunt, tunc enim non ſeruatur perfecta æqualitas, ſi vno, & eodem pretio ſoluantur. In bonis enim temporalibus multiplicato debito iuſtitiæ, augetur res ipſa quæ debetur, prout de ſe patet: ſi enim debeo alteri decem ratione mutui, & alia decem ratione alicuius venditionis, iam ſimpliciter viginti ex iuſtitiâ debentur vnde neqnit ſic vni debito perfectè ſatisfieri, dando rem debitam alio iuſtitiæ titulo. Non ſic, ſi alio quàm iuſtitiæ titulo res debeatur.

Actiones Chriſti quanti valoris, ac meriti. Eò vel magis quod actiones Chriſti, cùm fuerint infiniti valoris, habebant vim ſatisfaciendi pluribus titulis inadæquatis diuerſarum virtutum: quia quælibet virtus non exhaurit totam infinitatem illius actûs. Vnde potuit actus à Chriſto elicitus, & ſatisfacere Deo pro honore læſo, & ex obedientiâ, & ex gratitudine, vel ex aliâ virtute, qnia quilibet ex huiuſmodi titulis non exigit totaliter totam infinitatem actûs: vnde actus propter infinitum valorem, quem à ſuppoſito reportabat, & poterat habere valorem infinitum in genere obeobedientiæ, vt in genere gratitudinis, & in aliis, & remanere nihilominùs eodem modo infinitus & ad æqualitatem in eſſe ſatisfactorio.

Ex his patet ad omnia, quæ obiici poſſunt. In hoc enim laborant, quòd non diſtingunt, quando debita ex

iuſtitiâ

iuſtitiâ concurrunt, & quando ex aliis virtutibus. Et in primo caſu, vt vidimus, non ſatisfit ex iuſtitiâ, ſi vnum tantùm reddatur: quia dum multiplicantur debita iuſtitiæ, augetur res ipſa, quæ debetur. In ſecundo autem quando vnus tantùm adeſt titulus iuſtitiæ, eſto ex aliis virtutibus multiplicentur tituli, nihil officit.

Ioannes à S. Thoma. Conſule Ioan. à S. Thoma hîc diſp. 2. art. 2. §. Quarta conditio, Dum occurrit Vaſquez, qui diſp. 8. cap. 6. ſententiam Anſelmi lib. Cur Deus homo cap. 20. de neceſſitate conditionis ad perfectam ſatisfactionē, ſcilicet quòd alio titulo non ſit debita, malè percepit, & ſuſtineri non poſſe iudicat, cùm Anſelmus benè intellectus nihil aliud intenderit, quàm quod hactenùs explicuimus.

Capvt X.

Quid in hac ſatisfactione de aliâ Conditione, ſcilicet obligatione in Deo ad illam acceptandam.

Ratio quæſiti. Circà aliam conditionem ad rigoroſam ſatisfactionem requiſitam, quòd creditor teneatur illam acceptare, multi Theologi laborant in explicando, quomodò hoc in Chriſti ſatiſfactione reſpectu Dei locum habere potuerit. Nec me latet, quod Valentia, & alij ſecuti Sotum in 4. diſt. 19. quæſt. 1. art. 3. vbi ait. Erat implicatio contradictionis id quòd ipſe (loquitur de Chriſto) Patri offerret non eſſe acceptum, non propter gratiam creatam, ſicut in nobis, ſed quia actiones eius non erant naturæ humanæ, ſed diuini ſuppoſiti per naturam humanam exercitæ. Hanc doctrinam, inquam, ſecuti iudicant abſolutè eſſe dicendum Deum adſtrictum fuiſſe ad acceptandam Chriſti ſatisfactionem. Qui modus loquendi, quamvis apparenter videatur differre ab illo, quem ſequemur, in re coïncidit: eadem enim ſupponit, quæ nos ſupponimus.

Concluſio. Dicimus ergo, quòd ſuppoſito diuino decreto, quod Verbum incarnaretur, & in carne, ſeu humanitate aſſumptâ opus ſuum, imò & vitam offerret pro peccato generis humani, & licèt in ſe non eſſet debitor, effectus tamen caput omnium debitorum, ſeu totius naturæ humanæ ſic pro illâ ſatisfaceret, tenebatur Deus ex iuſtitiâ illam acceptare.

Omnes Theologi, qui nobiſcum conueniunt in ſuperioribus dictis, & Chriſti ſatisfactionem eſſe cōdignam, ſuperabundantem, & infinitam affirmant, in hac concluſione conueniunt, quæ dignitatem ſatisfactionis Chriſti extollit, dum adeò illam de rigore iuſtitiæ fuiſſe aſſerit, vt induxerit obligationem in ipſum Deum, eam acceptandi.

Et probatur factâ prædictâ ſuppoſitione, ſi ſatisfactio Chriſti eſt condigna, prout ex ſupradictis, eſſe oſtendimus, tenetur Deus, vt iuſtus iudex, iudicare creditorem ad nihil ampliùs teneri, & Chyrographum decreti, quod erat contrarium nobis, iam eſſe deletum, & cruci affixum: Ergo Deus vt creditor ex iuſtitiâ tenetur illam acceptare. *Probatur.*

Confirmatur, & Explicatur hoc magis. Poterat Deus ex merâ liberalitate hominem reparare, vt ex ſupradictis conſtat; ſed decreuit vt hæc reparatio fieret ex iuſtitia, & eſſet vera redemptio: Et quamuis non teneretur ex iuſtitiâ acceptare ſatisfactionem vnius pro peccato alterius; tamen ſuppoſito quod hoc opus Redemptionis decreuit fieri per perſonam diuinam in humanitate aſſumptâ (vt etiam in hoc ſaluaretur forma iuſtitiæ; quòd homo, qui peccauit, ſatisfaceret) oblatâ ſibi à perſonâ diuinâ in naturâ aſſumptâ ſatisfactione, non potuit illam non acceptare, & non iudicare condignam, & ſuperabundantem, ac genus humanum omninò omni ſatiſfaciendi pro offenſâ debito, liberum: *Confirmatur & explicatur.*

Sed hoc ſufficit ad rigoroſam iuſtitiam, vt enim iuſtitiæ rigor perfectè ſeruetur, ſufficit quòd ſeruetur rigor ille, quem iuſtus Iudex ſecundùm veritatem rei tenetur iudicare eſſe ſeruandum, reddendo vnicuique quod ſuum eſt. Si ergo Deus procedendo vt iudex, tenetur iudicare Chriſti ſatisfactionem eſſe adæquatam debito, & quòd non poſſit maior exigi, ſed quòd illâ debeat ipſe Deus eſſe contentus (ſuppoſito quòd velit ſibi ſatisfieri) conſequenter tenetur ex rigore iuris iudicare debitorem ad nihil ampliùs teneri, & hoc ſufficit, vt intelligatur debitorem ſatisfeciſſe de rigore iuſtitiæ, & quòd Deus tenetur ex iu- *Quid requiritur ad perfectionē iuſtitiæ.*

ſtiriâ ſarisfactionem à Chriſto exhibitam acceptare.

Inſuper oſtenditur quàm conformiter ad iuſtitiam fuerit hæc ſatisfactio ordinata, & ex iuſtitiâ debuerit acceptari. Nam, ſicut S. Thomas infrà quæſt.48.art.2. ad primum docet, Caput, & membra ſunt vna perſona myſtica; vnde ſatisfactio, quam offert Caput pro membris, reputatur propria totius corporis myſtici, ſeu totius generis humani. Præſertim, cum ex duobus exiſtentibus in charitate poſſit vnus pro alio ſatisfacere: eò quòd vniuntur in eodem corpore per charitatem, & cum eodem Capite. Et ideò pœnam ſtatutam à Deo Geneſ. 2. *In quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris*. Perfectiſſimè exoluit genus humanum in ſuo Capite Chriſto. Nam in illo omnes mortui ſunt moraliter loquendo, vt dicit Apoſt. ſecundæ ad Cor. quinto, *ſi vnus pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt*. Et idem Apoſtolus, ex eâdem habitudine membrorum ad caput, & capitis ad membra, probat mortem, & ſatisfactionem Chriſti cedere in noſtram vtilitatem, ac ſi ipſum genus humanum ſatisfeciſſet.: ſicut peccatum Adæ, eò quòd erat Capitis totum humanum genus infecit. *Sicut vnius delictum*, inquit, *in omnes homines in condemnationem, ſic & per vnius iuſtitiam in omnes homines in iuſtificationem vitæ*: ſicut enim per inobedientiam vnius hominis peccatores conſtituti ſunt multi, ita & per vnius obeditionem iuſti conſtituentur multi.

Satisfactio capitis redundat in membra, ſicut & delictum.

Quâ ratione Deus poteſt obligari ex iuſtitia.

Quomodò autem poſſit Deus obligari alicui ex iuſtitiâ, Aluares diſp. 4. Suarez hîc diſp. ſimiliter 4. ſect. 1. & alij ſic explicant. Quòd licèt Deus abſolutè ex naturâ rei non poſſit alteri obligari, nihilominùs ſuppoſito pacto, & promiſſione diuinâ de acceptandâ ſatisfactione Chriſti pro iniuriâ ſibi illatâ per peccatum generis humani, iam tenebatur Deus illam acceptare, & vt iuſtus Iudex iudicare, nihil ampliùs à creditore exigi debere ex iuſtitiâ. Neque id arguit imperfectionem aliquam, vel indigentiam in Deo, quoniam obligatio hæc non provenit ab aliquo extrinſeco, ſed ex ipsâ rectitudine diuinæ voluntatis, quæ ex parte ſe voluit adſtringere ad illam ſatisfactionem acceprandam.

Inſtantia contra prædicta.

Quòd ſi dicas ex hâc doctrinâ non aliud inferri ex parte Dei, niſi obligationem ex fidelitate: non autem ex iuſtitiâ, provt Deus cenſebatur ex fidelitate adſtrictus ad aſſumendam naturam humanam ex promiſſione Patribus factâ.

Soluitur.

Reſpondent, quòd quando promiſſio fit abſque conditione oneroſâ ei, cui fit promiſſio, tunc cenſetur pertinere ad fidelitatem, provt in exemplo allato in argumento. At verò quando obligatio innititur promiſſioni factæ ſub conditione oneroſâ, tunc inducit obligationem veræ iuſtitiæ, & huiuſmodi eſt promiſſio facta Chriſto, quam videtur indicare Iſaias cap. 53. Et Dominus voluit conterrere eum in infirmitate: ſi poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longæuum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur. Et in aliis Sacræ Scripturæ locis.

Optimus dicendi modus.

Verùm quamvis hic modus dicendi optimus ſit; iudicarem tamen, etiam ſecluſo quocumque pacto inito cum Chriſto, ex eo ſolùm quòd Deus decreuerit, vt ille, qui ſibi ſatisfaceret, eſſet Deus homo, tenetur ex iuſtitiâ illius ſatisfactione eſſe contentus, & iudicare meliorem adhiberi non poſſe. Nec hoc vllam inducit in Deo imperfectionem; ſicut licèt Deus omnia ad extra liberè velit, tamen ex ſuppoſitione poteſt aliquid velle neceſſariò, vt habes ex his quæ 1. part. quæſt. 19. diximus. Quòd poteſt explicari exemplo iuſtitiæ punitiuæ, quâ vtitur Deus, licèt enim poſſit iuſtè peccatorem pœnâ æternâ punire, verùm ſuppoſito quòd decreuit ipſi condonare peccatum, & in priſtinam gratiam, & dignitatem reſtituere, non poteſt illum ampliùs pro vt merebatur punire. Licèt ergo Deus abſolutè non teneretur ex iuſtitiâ pro ſalute humani generis ſatisfactionem Chriſti acceptare, ſed poſſet velle humanum genus perire, tamen factâ ſuppoſitione, quòd vellet ſibi ſatisfieri, & per Chriſtum, tenetur ad hanc ſatisfactionem acceptandam, tanquam omnium, quæ exigi poſſent, perfectiſſimam.

Advertentia circà prædicta.

Aduertat tamen Nouitius noſter Theologus, quòd, dum in decurſu diſputationis diximus, quòd ſuppoſito quòd Deus voluerit ſatisfactionem Chriſti acceptare pro genere humano, tenebatur illam ex iuſtitiâ acceptare; quòd illa promiſſio acceptandi non reſpicit condignitatem operis,

quaſi

quaſi non eſſet ex ſe dignum, niſi acceptaretur; ſed ad hoc eſſe requiſitam diuinam acceptationem dicimus, quòd, cùm poſſet omnem recuſare ſatisfactionem, vel nolle ſibi ſatisfieri ab alio, quàm ab ipſomet homine, qui peccauerat, voluit, & acceptauit, quòd ſatisfactio ſibi fieret, & à proprio filio ſuo in humanitate aſſumptâ, ad quam ſatisfactionem acceptandam ex iuſtitiâ conſequenter adſtringitur ob infinitatem perſonæ ſatisfacientis, vt dictum eſt.

Neceſſitas acceptandi ex iuſtitia ſatisfactionem Chriſti eſt ex ſuppoſitione decreti. Denique vt omnem ſcrupulum deponas, quòd obligatio, vel meliùs dixerim, neceſſitas, quam ponimus in Deo, ad acceptandam ex iuſtitiâ Chriſti ſatisfactionem, nullam imperfectionem, vel ſubiectionem in Deo importet. Recole quæ diximus, quòd hæc neceſſitas eſt ex ſuppoſitione decreti, & non abſoluta, nec ab extrinſeco proueniens, ſed ex ſummâ diuinæ voluntatis rectitudine. Vnde potiùs hæc appellatur neceſſitas, quàm obligatio, & propriùs dicitur Deum neceſſitari, quàm teneri ad acceptandam Chriſti ſatisfactionem, vt benè Aſturicenſis aduertit.

Quod vt meliùs intelligas, & ſcias ſecludere ab imperfectionibus, quas iuſtitia commutatiua, prout eſt in nobis, inuoluit, prædictam Dei neceſſitatem ad acceptandam ex iuſtitiâ Chriſti ſatisfactionem, attende ad ea, quæ noſtræ commutatiuæ iuſtitiæ ſunt propria. Cùm enim hæc conſiſtat in æqualitate dati, & accepti, *Iuſtitia commutatiua conſiſtit in æqualitate dati & accepti.* hæc æqualitatis ratio inter Chriſtum, & Deum procul dubio inueniri non poteſt: Deus enim nihil accepit quod ad eius emolumentũ attineat, cùm nullo egeat, nec propria eius bona incrementum ſuſcipere valeant. Præterea noſtra commutatiua iuſtitia mutuam dependentiam conſtituit inter eos, in quibus reperitur, & quaſi ſubiectionem eò quod neceſſitas, & obligatio, qua quis alteri ex iuſtitiâ aſtringitur, prouenit ab extrinſeco, id eſt, ex vi operis inſti ab alio exhibiti. V. G. qui emit ab aliquo librum ex vi emptionis, & venditionis, & ex vi traditionis libri, tenetur pretium repẽdere, & hæc etiam obligatio, quia ab extrinſeco prouenit, inducit veluti quãdam ſeruitutem, & ſubiectionem. *Inducit mutuã ſubiectionem.*

Verùm neceſſitas, quâ Deus ad Chriſti meritum acceptandum inducitur, vt diximus, non ab extrinſeco prouenit, ſed ab intrinſeco ex ſummâ ſuæ diuinæ voluntatis rectitudine, infinitâ charitate, & zelo ſimul iuſtitiæ, quæ Deum impulerunt ad liberè operandum circà noſtram ſalutem (ſicut ad omnia, quæ ad extrà operatur, infinitè liber eſt) & ad decernendum non punire genus humanum, nec illud derelinquere; ſed potiùs vt alius pro illo ſatisfaceret, hæc omnia liberè voluit. Ex quâ liberâ voluntate originem habuit, neceſſitas ad acceptandum ex iuſtitia, decretam ſatisfactionem, quæ vtpote infinita, non poterat ex iuſtitia non iudicari ad æqualitatem, & qua melior exigi non poterat.

Vbi vides, quòd hîc ſaluantur ea, *Neceſſaria ad iuſtitiã commutatiuam.* quæ ſunt neceſſaria ad commutatiuam iuſtitiam, ſcilicet æqualitas rei ad rem, putà ſatisfactionis ad offenſam, & meriti ad præmium, & æqualitas inter ipſas perſonas Deum videlicet, & Chriſtum, & quod nulla nihilominùs inde imperfectio in Deo argui poſſit, quin potiùs in nullo opere magis infinitas ſapientiæ, & bonitatis ipſius relucet.

Quòd, ſi obligatio ex fidelitate iniurioſa Deo tibi non apparet, & verè Deum ex promiſſione Patribus facta de Incarnatione Verbi, ad eam ponendam neceſſitatem ſine ſcrupulo affirmas: quia neceſſitas hæc non prouenit ab extrinſeco, ſed ex viſceribus diuinæ bonitatis, quæ illum ad talem promiſſionem faciẽdam induxit. Quare in ſcrupulum incides, quod ex ſuppoſitione eiuſdem bonitatis, & decreti de ſatisfactione acceptandâ, factâ per Deum hominem, iniurioſè adueniat illi hæc neceſſitas, & obligatio acceptandi ex iuſtitiâ eandem ſatisfactionem, cùm ad hoc nihil amplius requiratur, vt oſtendimus, niſi ſatisfacientis, & ſatisfactionis æqualitas.

CAPVT XI.

An ſatisfactio Chriſti proceſſerit à verâ iuſtitiâ commutatiuâ, & ex eâdem in Deo eius acceptatio.

Ratio quæſiti. A Quâ virtute Chriſti ſatisfactio proceſſerit, dubium eſt apud Theologos, & ad varios ſenſus explicandos diffunduntur. Cæterùm quid

ſentiendum

ſentiendum ſit perſtringentes, non ſolùm inueſtigandum reſtat, an à iuſtitiâ commutatiuâ, vel ab aliâ virtute ſatisfactio ex parte Chriſti fuerit elicita, vel ſaltem regulata; ſed etiam an ex hac iuſtitiâ, quæ in Deo ſit, prædicta acceptandi neceſſitas ortum habuerit.

Et licèt omnia, quæ in hoc tractatu adduximus, ad infinitum valorem ſatisfactionis Chriſti ſtabiliendum, fortiter inducant animum ad aſſentiendum fuiſſe ex rigoroſâ iuſtitiâ; cæterùm non ſic conuincunt, vt qui tenent Chriſti ſatisfactionem infinitam fuiſſe, teneantur etiam mordicùs ſuſtinere, quod à iuſtitia commutatiua elicitiuè, vel ſaltem regulatiuè proceſſerit.

Aſturicenſis opinio. Imò Vincentius Aſturicenſis de infinitate, & condignitate ſatisfactionis Chriſti acerrimus propugnator, exiſtimat nihilominùs non ab vnicâ tantum virtute elicitam fuiſſe, ſed à pluribus, ſcilicet à charitate, humilitate, obedientia, & patientiâ. Et quamuis credat neceſſarium eſſe conſtituere in Chriſto virtutem aliquam, quæ aliarum virtutum officia ad ſatisfactionem Deo exhibendam pro hominum peccatis referat, & dirigat, non vult quòd hæc virtus ſit iuſtitia commutatiua: Exiſtimat enim, quòd hæc in Chriſti animâ ad Deum reperiri non poteſt, quia non poteſt eius obiectum formale, quod eſt æqualitas inter perſonas ſaluari, ſed duas aſſignat virtutes in Chriſto, ad quas ſpectauerit illa directio, & diſpoſitio, nimirùm charitatem, & religionem, ita vt charitas primaria fuerit, & radicalis origo, ex quâ omnes Chriſti actiones in noſtrum ſpirituale commodum fuerunt ordinatæ, & ad merendum nobis, & ad ſatisfaciendum pro nobis diſpoſitæ. Vnde dicebat Paulus ad Epheſ. 5. quòd *Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro eâ.* Et ad Galat. 2. *Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me.* Ex quibus duobus locis conſtat, quòd pretioſiſſima Chriſti paſſio, quatenùs ſatisfactoria, fuit ſecundùm ſufficientiam pro omnibus (quæ ſufficientia in primo teſtimonio denotatur) & quantum ad efficaciam pro electis, & prædeſtinatis (ad quam ſecundum teſtimonium pertinet) ad ipſam eximiæ charitatis Chriſti directionem, & imperium reducenda eſt. Et id ipſum colligitur ex illo Apocal. 1. *Dilexit nos, & lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo.*

Hæc, & alia eruditè, & probabiliter Aſturicenſis anteponit, ad probandum in Chriſto, à charitate, vel ab eius imperio omnes actiones aliarum virtutum ad ſatisfactionem Deo exhibendam fuiſſe relatas, etiam Religionem fuiſſe proximam regulam cæterarum virtutum, quæ earum actiones ſimiliter in ſatisfactionem pro peccatis noſtris ordinauerit, & direxerit ad eum modum, quo pœnitentiæ virtus, in quolibet noſtrûm ordinat aliarum virtutum operationes (quæ pœnalitatem habent admixtam) pluribus confirmat, vt videre poteris in impreſſione Romanâ fol. 175. Non enim penès me habeo recentiorem, quæ ſtudioſorum hominum diligentiâ Neapoli prodiit ad diſtinctionem doctrinæ eruditiſſimi operis huius Authoris, quæ valdè deſiderabatur.

Communis Recentiorũ ſententia. Communiter tamen inualuit apud recentiores opinio, quòd hæc ſatisfactio proceſſerit à Iuſtitiâ commutatiuâ, de quâ tamen nec vniformiter loquuntur. Franciſcus Suarez diſp. 4. ſect. 5. exiſtimat hanc iuſtitiam ſpecialem in Chriſto, eſſe diſtinctam à noſtrâ iuſtitiâ commutatiuâ ex hoc ſolùm, quia reſpicit ius altioris ordinis, prout diſtinguitur fidelitas, quâ implemus promiſſionem Deo factam, & quam hominibus fecimus. Alij exiſtimant ſimpliciter proceſſiſſe à iuſtitiâ commutatiuâ infuſâ, quæ ſecundùm ſuam ſpeciem phyſicam aliis hominibus communis eſt: verùm in Chriſto habet diſtinctam dignitatem moralem ratione ſuppoſiti, ex quo habet poſſe ſatisfacere, & reddere ad æqualitatem.

Concluſio. Dicendum tamen exiſtimo ſatisfactionem Chriſti in ratione ſatisfactionis fuiſſe, vel elicitam à iuſtitia commutatiua (quam in Chriſto credimus fuiſſe ſuperiorem) vel ab ipſa iuſtitia regulatam.

Probatur. Fuiſſe quidem à iuſtitia commutatiua, commune eſt apud recentiores: Et pro illa ſunt omnia ſacræ Scripturæ loca, quæ ſatisfactionem Chriſti commendant. Illa enim commodiùs explicantur, ſi eius ſatisfactionem à iuſtitiâ commutatiuâ elicitam, vel regulatam ponamus. Primæ ad Cor. 6. *Empti eſtis pretio magno.* Et Pſ. 129. *Copioſa dicitur apud eum Redemptio.* Emptio

autem

Iuſtitia cõmutatiua, ad quam pertinet redemptio, eſt perfecta. autem, & Redemptio pertinent ad iuſtitiam commutatiuam. Fauent inſuper omnia loca ſparſim in hoc tractatu adducta ad ſtabiliendum Chriſti ſatisfactionem fuiſſe ex rigoroſâ, & perfectâ iuſtitiâ: Iuſtitia autem perfecta eſt commutatiua. Adhuc adducunt aliqui Pſ. 88. vbi iuxtà interpretationem Auguſtini, Pſalmiſta loquitur de Iudæis, & Gentibus, Chriſti paſſionem exprobrantibus, dum ait. *Quod exprobrauerunt inimici tui, Domine, quod exprobrauerunt commutationem Chriſti tui.* Vbi mors Chriſti dicitur commutatio, quia per illam commutati ſumus de morte ad vitam, vt ſuper eundem Pſalmum, & in titulo Pſ. 44. Similiter iuxtà Auguſtinum nomen commutationis importat modum, quo Chriſtus per mortem ſuam nos ex iuſtitiâ à poteſtate dæmonis liberauit, & Deo pro peccato generis humani ſatisfecit, & inde eſt, quod titulus Pſ. 68. in quo ad litteram agitur de paſſione Chriſti, inſcribitur in finem pro his qui commutabuntur: quia per paſſionem Chriſti dato pretio ſanguinis, ex iuſtitiâ commutatiuâ redempti ſumus, & ex eâdem iuſtitia ſatisfactum eſt Deo pro offenſâ.

Mors Chriſti quare dicitur commutatio.

Hoc idem efficaciter probant omnia, quæ adduximus ad probandum Chriſti ſatisfactionem fuiſſe ex iuſtitiâ perfectâ: Ergo vel fuit ex iuſtitiâ diſtributiuâ, vel commutatiuâ, non enim habemus alias ſpecies iuſtitiæ particularis, niſi prædictas, vt Ariſtot. 9. Ethic. cap. 2. & S. Doctor ſecundâ ſecundæ quæſt. 61. art. 1. Et nos eum illo prima ſecundæ oſtendimus. Cùm ergo Chriſti ſatisfactio non pertineat ad iuſtitiam diſtributiuam, pertinere debet ad commutatiuam.

Probatur inſuper. Inſupèr probari ſolet à ſufficienti partium enumeratione, & excluſione aliarum virtutum, ad quas hanc ſatisfactionem pertinere alij Theologi credunt. Et primò ad pœnitentiam non poteſt pertinere, vt quidam exiſtimãt, hæc enim virtus, vt ex dicendis patebit, in Chriſto locum habere non potuit, eò quòd in Chriſto nullum potuit eſſe proprium peccatum, quod eſt neceſſaria materia pœnitentiæ. Nec eſt à virtute Religionis, vt alij volunt; Ad hanc enim pertinet reddere Deo debitum cultum pro beneficiis acceptis, nec pertinet ad illam ſatisfacere pro delictis.

Adhuc. Nulla virtus præter iuſtitiam commutatiuam aſſignabilis eſt, quæ reſpiciat obiectum proprium ſatisfactionis Chriſti, nempe Deum offenſum ſufficienter placandum, & diuinum ius læſum per peccatum, reſtaurandum: Ergo.

Senſus Cõcluſionis. Non excludimus, quòd charitati, obedientiæ, humilitati, aliiſque virtutibus poſſit attribui Chriſti ſatisfactio imperatiuè. Quis enim dubitare poterit, quin charitas Chriſti ipſum vrgeret ad ſatisfaciẽdum Deo pro nobis, & ſic de aliis virtutibus? Imò charitas imperium habet ſuper omnes virtutes, & ex amore quo Chriſtus diligebat Patrem, ipſumque genus humanum, procul dubio ipſius redemptionem, & ſatisfactionem, pro admiſsâ offenſâ, ſine menſurâ cupiebat. Sed dicimus, quòd opus Chriſti, vt ſatisfactorium eſt, eliciebatur à iuſtitia commutatiuâ, quæ omnes actus aliarum virtutum, prout ſatisfactorij erant, regulabat, & in finem ſatisfactionis dirigebat.

Charitas virtutum Regina.

Probatur ſeu explicatur id quod in Cõcluſione inſinuatum eſt. Diximus in cõcluſione iuſtitiã hanc commutatiuam Chriſti, fuiſſe iuſtitiam ſuperiorem, quo quidem dicto, & poſſumus comprehendere modum loquẽdi inſinuatum illorum, qui volunt quòd, quamuis phyſicè iuſtitia commutatiua in Chriſto ſit eiuſdem ſpeciei cum noſtrâ, in eſſe tamen morali ſit longè ſuperior, nec in puro homine reperiri poſſit; ſed in ſolo Deo homine, qui ſolus poterat ſatisfacere ad æqualitatem. Nihilominùs hoc dicto amplectimur potiùs ſenſum exiſtimantium eſſe iuſtitiam commutatiuam diuerſæ naturæ à noſtrâ, quia obiectum ſpecificum iuſtitiæ commutatiuæ ad Deum, non poteſt inueniri, nec reſpici à purâ creaturâ: Ergo non eſt capax talis virtutis; id enim, quod non eſt capax ſpecificationis, nec ſpecificati eſt capax. Ergo ſi ſpecificatiuum eſt extrà limites puræ creaturæ, etiam, & virtus, ſeu actus ſpecificatus. Quòd autem ſpecificatiuum iuſtitiæ commutatiuæ in ordine ad Deum ſit ſuprà capacitatem puræ creaturæ, videtur manifeſtum: quia ſpecificatiuum iuſtitiæ commutatiuæ in ordine ad Deum, eſt reddere æquale Deo: Nulla autem pura creatura poteſt reddere æquale Deo: Ergo.

Axioma.

Pura creatura non poteſt reddere æquale DEO.

Capvt XII.

De Iuſtitiâ commutatiuâ in Deo acceptante ſatisfactionem.

Ratio quæſiti. Qvoad iuſtitiam commutatiuam reſpectu Dei acceptantis ſatisfactionem, ſimiliter Theologi non concordant. Et ad id quod magis veritati conſentaneum apparet, ſtabiliendum.

Concluſio. Dicimus, quòd Iuſtitiæ commutatiuæ, quam poſuimus in Chriſto alterius, & ſuperioris rationis à nostrâ, non correſpondet in Deo alia iuſtitia commutatiua formaliter, ſed eminentialis quædam iuſtitia.

Expenditur. Hæc Concluſio eſt contrà aliquos Thomiſtas, de quorum numero videtur fuiſſe Capreolus in ſecundo diſt. 2. Voluit enim in Deo propriè eſſe iuſtitiam commutatiuam, etiam quando reddit præmia actibus noſtris meritoriis, prout ſunt à Spiritu ſancto, de quo plura nobis erunt dicenda in materiâ de pœnitentiâ, vbi de ſatisfactione puri hominis. Cæteri autem Thomiſtæ communiter videntur propriam iuſtitiam commutatiuam à Deo excludere. *Mens D. Thomæ.* Quod videtur ſenſiſſe S. Thomas 1. part. quæſt. 21. art. 1. & 1° contrà Gentes cap. 93. Vbi ait. *Similiter etiam iuſtitia, quantum ad commutationis actum, Deo competere non poteſt, cùm ipſe à nullo aliquid accipiat: vnde dicitur ad Rom. 11. Quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Et Iob. 41. Quis ante dedit mihi, vt reddam ei? Per ſimilitudinem autem dare aliqua Deo dicimur, in quantum Deus noſtra data acceptat. Non igitur ſibi competit commutatiua iuſtitia, ſed ſolùm diſtributiua.* Hæc D. Thomas. Et licèt in prædictis locis non loquatur de Deo in ordine ad Chriſtum, de quo ſine dubio diuerſimodè eſt philoſophandum, ac dum agitur de Deo reſpectu puræ creaturæ, nihilominùs, quia inuenimus in iuſtitiâ commutatiuâ ſtrictè, & rigoroſè acceptâ quamdam vim abſolutæ obligationis, quæ mutuò contrahitur inter partes, & hæc obligatio ſubiectionem importet, ideò formaliter rigoroſam iuſtitiam à Deo excludere debemus, & ipſum abſolutè obligari non poſſe affirmandum eſt.

Nihilominùs factâ ſuppoſitione, poteſt remanere obligatus ad acceptandum ex iuſtitiâ, qui eſt modus quidam eminentiſſimus iuſtitiæ fundatus, non in hoc quòd priùs acceperit, ſed in liberâ voluntate, quâ aliquid decreuit in ſatisfactionem acceptare, quod quidem, cùm ex ſe habeat condignitatem, & æqualitatem afferat, de rigore iuſtitiæ neceſſitatur Deus ad illud acceptandum, qui rigor iuſtitiæ dicitur eminentialis, eò quòd perfectionem iuſtitiæ includat, dum acceptat ſatisfactionem æqualem ab æquali ſatisfaciente, & imperfectionem iuſtitiæ formaliter ſumptæ, nempe ſubiectionem, & ſeruitutem, quam hæc inducit, omninò excludit.

Nec vrget ad ponendam formalem iuſtitiam commutatiuam in Deo, quòd ponamus illam in Chriſto, ſed ſufficit prædicta eminentialis, per quam tenetur Deus ex rigore iuſtitiæ Chriſti ſatisfactionem acceptare, tenetur, inquam, non abſolutè, ſed factâ ſuppoſitione. Et proportionabiliter quantùm ad hoc eodem modo philoſophamur, ac illi, qui inueniunt quidem ex parte Chriſti ſatisfactionem ex iuſtitiâ commutatiuâ exhibitam, & tamen ex parte Dei propter ipſius excellentiam, & vniuerſale dominium, quod habet ſuprà creaturas omnes, nullam prorsùs iuſtitiæ rationem agnoſcunt. *Inſtantia aduerſariorum ſoluitur.* Fatentur, inquam, quòd ex parte Chriſti, quatenùs offert ſatisfactionem creatam Deo, reperiatur ratio pertinens ad commutatiuam iuſtitiam, eò quòd eius ſatisfactio æquiualens eſt offenſæ, & ipſe Chriſtus eſt æqualis Deo, ex propriis, & non ex alienis ſatisfaciens. Et nihilominùs, quòd ex parte alterius extremi ſcilicet Dei, nulla reſpondeat iuſtitiæ obligatio, eò quòd id, quod ei datur in compenſationem pro offenſa, eo ipſo quòd ponitur in rerum natura extrà ſuas cauſas, pertinet ad ipſius dominium, etiamſi neque à Chriſto, neque ab alio offeretur. Quòd, ſi hæc probabiliter à doctiſſimis proferuntor, à fortiori nobis fas erit dicere inualidum eſſe argumentum ad ſuadendum in Deo acceptante formalem rationem iuſtitiæ commutatiuæ, ex eo quod hæc formaliter ponatur in Chriſto ſatisfaciente.

Capvt

Capvt XIII.

Occurritur obiectionibus contrà veritates ſtabilitas, quibus ex dictis non remanet expreſſè ſatisfactum.

ET primò facilè eſt hæreticis noſtri temporis occurrere, qui ex ſufficientiâ ſatisfactionis Chriſti, nullam proinde à peccatoribus aliam ſatisfactionem expoſtulandam aſſerunt.

Occurritur falſa hereticorum noſtri temporis conſequentia.

Ad hoc enim dicimus, quòd Chriſtus ſufficienter pro omnibus hominibus ſatisfecit: Imò eius ſatisfactio eſt adeò perfecta, vt etiam pro infinitis eſſet ſufficiens, ſi eſſent: Verùm eſt ſufficiens vt cauſa vniuerſalis, quia pro illis oblata eſt tali conditione, quòd ipſi per opera præcepta pœnitētiæ &c. tanquam cauſæ particulares ad ſuam ſalutem cooperentur. Quod clarè oſtendit Apoſtolus, dum ſecundæ ad Cor. 5. ait. *Omnia autem ex Deo, qui nos reconciliauit ſibi per Chriſtum, & dedit nobis miniſterium reconciliationis: quoniam quidem Deus erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi, non reputans illis delicta ipſorum, & poſuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Chriſto ergo legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos. Obſecramus pro Chriſto reconciliamini Deo.* Ecce

Expēditur auctoritas D. Pauli.

vtrumq; Apoſtolus indicat; dum enim ait Deum nos ſibi reconciliaſſe per Chriſtum, effectum ſatisfactionis ipſius tanquam cauſæ vniuerſalis, eiuſque ſufficientiam expreſſit. Dum autē ſubdit in Apoſtolis poſuiſſe verbum reconciliationis, illoſque legatione fungi tanquam Deo exhortante per illos, vt reconciliemur Deo, noſtram cooperationem reconciliationi factæ per Chriſtum indicat, vt in nobis habeat efficaciam.

Præterea id etiam oſtenditur Apoc. 1. vbi dicitur de Chriſto. *Lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo.* In quo ſignificatur ſufficientia Redemptionis Chriſti, vt cauſæ vniuerſalis, ſed vt habeat efficaciam, requiritur operatio cauſæ particularis, & ita ſubditur cap. 7. Iſti ſunt qui lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine Agni, ideò ſunt ante Thronum Dei.

Nihil detrahitur ex prædictis infinitati ſatisfactionis Chriſti.

Nec in hoc derogatur, vt diximus, infinitati ſatisfactionis Chriſti: quia hæc ſaluatur in ſufficientiâ, quam habet pro infinitis hominibus, ſi eſſent:

& in modo, quo pro omnibus ſufficienter, & pro aliquibus efficaciter ſatisfeceit, ſcilicet ad æqualitatem, & de rigore iuſtitiæ.

Quòd, ſi ſatisfactio Chriſti non fuiſſet cum hâc conditione oblata, quòd homines ipſi per opera præcepta pœnitentiæ &c. vt cauſæ particulares ſatisfacerent, ſed potiùs quòd nihil ex parte hominis poneretur, non deerat illi valor, vt ſic efficaciter ſine vllâ propriâ cooperatione homo ſaluaretur: ſed non ita Deus prouidit, nec ipſe Chriſtus ſuam ſatisfactionem ſic voluit offerre, vt nihil aliud ab hominibus poſtularetur, ſed volens homines perfectos facere, & non ſegnes, voluit quòd per ſacramenta, atque bona opera noſtra ſatisfactio Chriſti nobis applicaretur. Quod in magnam vtilitatem, & gloriam noſtram ceſſit: ita vt cum Apoſtolo iuſtus dicere audeat, bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui, de reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ.

Quare Deus exigit cooperationem hominis ad ſalutem.

Hoc idem Paulus ſignificabat, dum ad Coloſſ. 1. aiebat. *Adimpleo ea, quæ deſunt paſſionum Chriſti, in carne meâ pro corpore eius, quod eſt Eccleſia.* Non quòd Chriſti ſatisfactio non eſſet vndequaque perfecta in actu primo, & ſufficienter, ſed hominis cooperatio per miniſterium Pauli, eiuſque, & aliorum prædicationem exigebatur.

Argumenta autem, quæ contrà infinitatem valoris huius ſatisfactionis obiici poſſent, diluta manent ex dictis: habemus enim illam, infinitum ſuum valorem ſortitam fuiſſe ex ſuppoſito &c. Vnum ſolum ſupereſſe videtur, quòd, ſi ſatisfactio Chriſti eſſet ad æqualitatem, & infinita, ex eo quòd à perſonâ infinitâ procedit, vt mox diximus, cùm hoc ſit commune omnibus operationibus Chriſti, ſequeretur inde quòd per primam operationem, quam pro noſtrâ ſatisfactione Ieſus Chriſtus æterno Patri obtulit in hâc vitâ, iam eſſet pro genere humano ſatisfactum, portæ Cœli apertæ, animæ è lymbo liberatæ, & nos à Diaboli ſeruitute eruti, quòd eſt erroneum, cùm omnia hæc habuerimus per paſſionem, & mortem Chriſti. Ergo quòd ſatisfactio proceſſerit à perſona Diuina, non arguit in illa æqualitatem.

Argumentum præcipuum.

Relictis aliis modis dicendi, communis Theologorum ſolutio eſt, quòd

Soluitur.

quamuis quælibet operatio Chriſti pro nobis oblata habuerit ſufficientiam ad nos liberandum, propter rationem in argumento adductam. Cæterùm ex ſpeciali decreto Chriſtum non omnem operationem applicaſſe ad totaliter obtinendam completè remiſſionem culpæ &c. Sed ad hanc obtinendam applicaſſe omnem ſuam ſatisfactionem ſimùl cum morte, & ideò in ſcripturis ſpecialiter tribuitur Redemptio noſtra, Chriſti paſſioni, tanquam termino huius completæ ſatisfactionis. Vel dicas, & in idem redit, Chriſtum non ordinaſſe, quamlibet ſuam operationem meritoriam, & ſatisfactoriam, vt per eam abſque ſacrificio Crucis ſatisfaceret pro culpâ & genus humanum redimeret; ſed voluit, vt eius omnis actio, & ſatisfactio per decurſum vitæ æterno Patri exhibita, eſſet quaſi pignus abundantiſſimi pretij, per totius pretioſiſſimi ſui ſanguinis effuſionem in Cruce ſoluendi. Vnde ex infinitate cuiuſlibet actionis ſatisfactoriæ, non ſequitur, quòd ante mortem ipſius Genus humanum fuerit redemptum.

Omnis actio Chriſti pignus fuit abundãtiſſimi pretij in cruce ſoluendi.

Quam doctrinam à Durando inſinuatam optimè digeſſit Dominicus Soto in 4. diſt. 1. quæſt. 3. art. 5. docens, Quòd de vitâ Chriſti quantùm ad eius meritum, & ſatisfactionem attinet, ita ſentiendum eſt, ac ſi tota fuiſſet vnus actus ex pluribus partialibus actionibus conſtans, quæ quidem vita conſummata fuit in paſſione. Enimverò, cùm Chriſtus redempturus nos eſſet à peccatis, quæ per Adam contraximus, & illi, ſi de ligno ſcientiæ boni, & mali ederet, propoſita fuerit pœna mortis, decuit vt Chriſtus, non niſi per ſuam mortem plenè ſatisfaceret pro peccatis.

Hæc ergo fuit potiſſima, & ſapientiſſima Dei conſtitutio, quòd, licèt Chriſtus per quẽlibet actum nobis meruerit, nullum tamen obtulerit tanquam plenarium meritum, ac totalem redẽptionis noſtræ ſatisfactionem. Sicut, ſi per vnam actionem prolixam ſtatuiſſet Chriſtus nos redimere, non ſingulas partes obtuliſſet tanquam integrum pretium redemptionis, ſed tanquã partem. Conſequitur ergo, quòd per paſſionem non ſolùm magis meruit, aut ſatisfecit, quàm per alium actum, ſed quòd tunc expleuerit, aut perſoluerit redemptionis pretium. Quapropter vbique ſacræ Scripturæ conuenienter paſſioni attribuunt redemptionem noſtram. Ad Rom. 3. *Quem propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius.* Et Apoc. 1. *Dilexit nos, & lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo.* Ad Rom. 5. *Reconciliati ſumus Deo per mortẽ Filij eius;* Et tunc fuimus redempti à maledicto legis, iuxtà illud ad Galat. 3. *Chriſtus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum.* Et tunc liberati ſumus à poteſtate Dæmonum, vnde Ioan. 12. Imminente paſſione dixit Chriſtus. *Nunc princeps huius mundi eiicietur foras.* Tunc demum Cœlorum ianua nobis aperta eſt, iuxtà illud ad Hebr. 10. *Habentes fiduciam in introitu ſanctorum in ſanguine Chriſti.*

Chriſtus in Paſſione perſoluit redemptionis pretiũ.

Licèt ergo per quamlibet actionem Chriſtus meruerit nobis, & ſatisfecerit merito ex ſatisfactione, quæ ratione ſuppoſiti de ſe erant infinita quantùm ad ſufficientiam: tamen quantùm ad oblationem, & applicationem non fuerunt oblata tanquã totale, ſed tanquam pars illius quod erat in paſſione conſũmãdum. Vnde, licèt ſingula eorum meritorum, & ſatisfactionũ fuerint quoad ſufficientiam infinita, tamen quoad efficaciam, quantò plura fuerunt, tantò plus gratiæ confertur nobis per ſacramenta.

Denique aduertas (vt benè prædictus Doctor) quòd ſi tantùm Deus paſſus eſſet, vt nullum aliud feciſſet opus, non tantum nobis impenderetur gratiæ, quãdo efficimur eius membra: Abſurdum enim videtur negare, quin ſingulis operum Chriſti reſpõdeat in nobis ſingularis effectus gratiæ; aliàs fruſtrà, quantum ad nos attinet, tot fuiſſent exhibita: cùm tamen totam vitam in noſtrum commodum impenderit. Et hoc modo faciliùs oſtenditur, quã ratione virtus Sacramentorum, etſi generaliter à totâ vitâ Chriſti, tamen ſpecialiter ab eius paſſione deriuetur. Quæ doctrina eſt valdè notanda.

Singulis Chriſti operibus ſingularis reſpõdet gratia effectus.

Inde faciliter educes ſolutionem ad alia, quæ poſſunt obiici, quæ claritatis gratiâ inſinuabimus.

Obiiciunt ergo contrà infinitatem prædictam, quòd emergunt ex illâ plura inconuenientia. Primum quòd omnes ſatisfactiones Chriſti eſſent æqualis valoris.

Noua obiectio.

Ad quod patet ex dictis, quòd quamuis ex ſe eſſent æqualis valoris moralis; & poſſent, ſi ita directæ fuiſſent æqualiter

Soluitur ex dictis.

qualiter ſatisfacere:tamen non fuerunt ordinatæ ad æqualiter ſatisfaciendum, ſed omnes ſimul vniformiter difformiter ad totalem ſatisfactionem, & quæ ex naturâ ſuâ maioris erant pretij fuerant ordinatæ ad magis ſatisfaciendum: vnde magis ſatisfactum fuit per paſſionem, & mortem Crucis, & magis hæc in noſtram Redemptionem influxit tanquam complementum totius ſatisfactionis, & Redemptionis. Quamuis omnia Christi opera æqualem virtutem haberent ex ſe ratione eiuſdem ſuppoſiti operantis.

Inconueniens 2. Ad ſecundum inconneniens, quòd omnes ſatisfactiones Chriſti ſimul ſumptæ non eſſent maioris valoris, quàm vna, quod eſt falſum.

Diluitur. Reſpondetur omnes ſatisfactiones Chriſti ſimul ſumptas extenſiuè fuiſſe maioris valoris, tanquam totum reſpectu cuiuſlibet partis: Non tamen intenſiuè, quia valor omnium deſumitur,ab vnâ, & eâdem dignitate perſonæ, ſicut valor vniuſcuiuſque in ſingulari.

Inconueniens 3. Tertium, quòd dabitur tantùm vna operatio ſatisfactoria, & meritoria Chriſti, nam infinitum in aliquo genere tantùm, eſt vnum extrà quod non eſt aliquid accipere, vt dicetur 3. Phyſicorum. Sequela antem eſt contrà fidem,quæ docet Chriſtum habuiſſe plures operationes diuerſarum virtutum, quarum quælibet fuit ſatisfactoria, & meritoria.

Doctrina D. Thomæ prænotāda. Pro ſolutione huius notanda eſt doctrina, quam habet Author infrà qu.10. art.3. ad tertium. Vbi ait. *Quòd id quod eſt infinitum omnibus modis non poteſt eſſe niſi vnum, vnde Philoſophus dicit in primo de Cælo, quòd quia corpus eſt ad omnem partem dimenſionatum, impoſſibile eſt eſſe plurá corpora infinita: Si tamen aliquid eſſet infinitum vno modo tantùm, nihil prohiberet eſſe plura talia infinita, ſicut, ſi intelligeremus plures lineas infinitas ſecundùm longitudinem protractas in aliqua ſuperficie finitá ſecundum latitudinem.*

Quia igitur infinitum non eſt ſubſtantia quædam, ſed accidit rebus, quæ dicuntur infinita (vt dicitur tertio Phyſicorum) ſicut infinitum multiplicatur ſecundùm diuerſa ſubiecta, ita neceſſe eſt, quòd proprietas infiniti multiplicetur, ita quòd conueniat vnicuique illorum ſecundùm illud ſubiectum: Eſt autem quædam proprietas infiniti, quòd infinito non ſit aliquid maius. Sic igitur ſi accipiamus vnam lineam infinitam, in illá non eſt aliquid maius infinito, & ſimiliter ſi accipiamus quamcumque aliarum linearum infinitarum, manifeſtum eſt quòd vniuſcuiuſque earum partes ſunt infinitæ. Oportet ergo, quòd omnibus illis partibus infinitis non ſit aliquid maius in illá lineá. Tamen in aliâ lineâ, & in tertiá erant plures partes etiam infinita præter iſtas. Et hoc etiam videmus in numeris accidere: Nam ſpecies numerorum parium ſunt infinita, & ſimiliter ſpecies numerorum imparium, & tamen numeri pares, & impares ſunt plures, quàm pares. *Infinito ſimpliciter, & abſolutè non eſt maius, benè tamen infinito ſecūdum quid.*

Sic igitur dicendum eſt, quòd infinito ſimpliciter quoad omnia ſimpliciter nihil eſt maius: Infinito autem ſecundum aliquid determinatum non eſt maius in illo ordine: Poteſt tamen accipi aliquid aliud maius extrà illum ordinem. Hactenùs D. Thomas.

Et vt benè aduertit Caietanus tota vis præfatæ doctrinæ conſiſtit in hoc, quod proprietates infiniti,in quocumque ponatur infinitas, arctantur ad ſubiectum infinitatis. Infinitas ergo ſatisfactionis, quia eſt accidens ſatisfactionis, arctatur ad ſatisfactionem, & infinitas huius ſatisfactionis ad hanc ſatisfactionem in indiuiduo: vnde non implicat quòd detur in eodem genere infinitatis alia actio ſimiliter infinita, ſicut non implicat, quòd datâ vnâ lineâ infinitâ, detur alia linea ſimiliter infinita. Nullum igitur eſt inconueniens, quòd id quod non eſt infinitum in omni genere multiplicetur. Authoritas autem adducta Ariſtotelis intelligitur de infinito ſimpliciter, extrà quod non eſt aliquid accipere in genere entis, non autem de infinito in aliquo genere, prout in propoſito. *Proprietates infiniti determinātur per ſubiectum.*

Incōueniēs. Aliud inconueniens obiicitur: quia aliud Deus non poſſet dare præmium correſpondens merito Chriſti, ſi illud eſſet infinitum: Deus enim non poteſt facere præmium infinitum V.G. infinitam viſionem. Inconueniens autem videtur, quòd meritum, quod eſt aliquid conſequens actionem creatam, excedat infinitam potentiam Dei.

Diluitur. Ad hoc dicitur, quòd, quamvis præmium datum Chriſto non fuerit infinitum phyſicè, fuit tamen moraliter infinitum, vtpotè datum de toto rigore iuſtitiæ, quod facit præmium in ratione præmij infinitum moraliter: ſicut enim ſatisfactio fuit infinita,

quia à perſonâ infinitâ ſatisfaciente, ita præmium infinitum debet reputari, vtpotè à Deo collatum ex rigore iuſtitiæ. Adderem quòd, id quod in argumento inſinuatur, & habetur pro inconuenienti, quòd ſatisfactio conſequens actionem creatam excederet potentiam Dei, vel non poſſet illam Deus ad æqualitatem præmiare. Adderem, inquam, quòd infinitas illius actionis non ſequitur actionem creatam vt creatam, ſed infinitum valorem illa actio haberex ſuppoſito increato; Vnde non inconuenit, quòd Deus non poſſit reddere præmium propriæ ſuæ actioni æqnale.

Præmium datū Chriſto quomodò infinitū.

Inconueniens.

Denique etiam pro inconuenienti adducitur,quòd Deus exigeret à Chriſto maiorem ſatisfactionem, quàm fuerit offenſa, quod eſt contrà rationem iuſtitiæ. Ergo nequit ſuſtineri, quòd hæc ſatisfactio Chriſti fuerit infinita, & ſuperabundans.

Reiicitur.

Reſpondetur, quòd petere per ſe ſatisfactionem maiorem offensâ eſt contrà iuſtitiam: Non verò, ſi petatur ſatisfactio æqualis, & per accidens ratione alicuius circumſtantiæ maior exigatur. Ex. G. Non eſt contrà iuſtitiam, ex illâ aſtringere hominem, qui panem abſtulit ab extremè indigente, vt reddat pro pane pretioſiſſimum cibum, ſi aliud non habeat, quo fame pereunti ſuccurrat: Ille enim exceſſus per accidens, & materialiter exigitur. Non diſſimiliter in propoſito, cùm nulla poſſibilis eſſet ſatisfactio ad æqualitatem, niſi infinita, & hæc non poterat inueniri, niſi à perſonâ diuinâ exhiberetur. Inde per accidens debuit exigi longè maior ſatisfactio, & quòd infinitas ſatisfactionis adeò infinitatem offenſæ excederet.

Obiicitur vltimò.

Tandem arguitur, ad probandum ſimiliter Chriſtum non ſatisfeciſſe ex iuſtitia. Chriſtus non tenebatur ſatiſfacere ita vt, ſi non ſatisfaceret, eſſet iniuſtus. Ergo ſatisfactio eius non fuit ex iuſtitiâ. Conſequentia patet, & antecedens probatur primò: quia Iſaïæ 53. dicitur. Oblatus eſt,quia ipſe voluit, & ad ſummum oblatus eſt ex obedientiâ. Secundò probatur idem antecedens, nam homines, pro quibus Chriſtus ſatisfecit, non tenebantur ſatisfacere ex iuſtitiâ commutatiuâ, ſed ad ſummum ex pœnitentiâ, vel Religione. Ergo nec Chriſtus ſoluens pro nobis tenebatur ſatisfacere ex iuſtitiâ: nam fideiuſſor,qualis fuit Chriſtus reſpectu noſtri, non tenetur ſatisfacere maiori obligationi, quàm debitor principalis.

Reſpōdetur.

Argumentum probat,quòd,ſi Chriſtus non ſpopondiſſet, & ſuſcepiſſet in ſe tanquam fideiuſſor onus ſatisfaciendi, vt caput generis humani pro toto corpore, & omnibus membris in particulari, prout ſpopondit, & habetur ex illo Pauli. Ingrediens mundum dixit. Ecce venio, &c. ſatisfactio non fuiſſet ex iuſtitiâ. Nec officit, quòd ex Iſaïa obiicitur: Dicitur enim oblatus, quia ipſe voluit, ſponte enim prædictam obligationem in ſe ſuſcepit, & quia debitum iuſtitiæ non tollit voluntarium, aliàs faciens opus iuſtitiæ non mereretur.

Debitū iuſtitiæ nō tollit voluntarium.

Nec ſimiliter officit, quòd homo non teneretur ex iuſtitiâ perfectâ ſatiſfacere: hoc enim proueniebat ex impoſſibilitate debitoris. Pro quo notanda eſt Doctrina S. Doctoris ſecundâ ſecundæ, quæſt.61. De quo etiam plura diximus prima ſecundæ in tractatu de virtutibus, quòd ad iuſtitiam commutatiuam pertinet reddere æquale, ſiue pro rebus exterioribus iniuſtè acceptis, ſiue pro iniuriâ illatâ: Poteſt autem contingere, quòd quis deobligetur ab hâc rigoroſâ iuſtitiâ propter impotentiam: quia nimirùm ad æqualitatem ſatisfacere non poteſt: Nemo enim ad impoſſibile tenetur. Cum autem nullus purus homo poſſit Deo ſatisfacere ad æqualitatem pro beneficiis acceptis, vel pro iniuriis illatis, ſed quoniam tenetur ſatisfacere ſecundùm quod poteſt, ideò ponitur virtus religionis, quâ ſecundùm ſuum poſſe reddat Deo debitum pro beneficiis acceptis, & ſimiliter virtus pœnitentiæ, quâ ſatisfaciat Deo pro peccatis commiſſis. Quæ quidem virtutes adiunguntur iuſtitiæ tanquam partes potentiales eius, vt loco citato diximus. Et quia Chriſtus fideiuſſor, ſi ſatisfaciebat, non poterat id præſtare niſi ad æqualitatem, imò ſuperabundanter, ideò de rigore iuſtitiæ ſatisfecit. Eſto quòd ex impotentiâ debitor ad id non teneretur, quamuis offenſa ipſius id exigeret. Et hæc de ſatisfactione puri hominis, & Dei hominis.

Neceſſitas Religionis & Pœnitētia, & quomodò hæ virtutes sūt partes iuſtitiæ.

ARTICVLVS III.

Vtrùm, ſi homo non peccaſſet, Deus incarnatus fuiſſet.

Concluſio. CONCLVSIO. Conuenientiùs dicitur Incarnationis opus ordinatum eſſe à Deo in remedium contrà peccatum. Ita quod, peccato non exiſtente Incarnatio non fuiſſet: Quamuis potentia Dei ad hoc non limitetur: Potuiſſet enim etiam peccato non exiſtente Deus incarnari.

Ratio adducetur, & expendetur infrà.

CAPVT PRIMVM.

Quomodò iuxtà diuerſitatem ſentiendi in quæſtione propoſitâ diuerſimodè Theologi diſcurrant circà prioritatem rationis in rebus à Deo præuiſis, & volitis.

Senſus quæſiti. DVplicem ſenſum patitur quæſtio propoſita, An, ſi Adam non peccaſſet, Deus incarnatus fuiſſet. Vel enim ſic intelligitur, vtrùm ex vi decreti, quòd de facto Deus habuit, & ex vi cuius Incarnatio effectum ſecuta eſt, ſecuta eſſet, etiamſi Adam non peccaſſet. Vel ſenſus quæſiti ſit, An poſito, quòd Deus de facto non decreuerit Incarnationem, niſi in remedium peccati, An, ſi Adam non eſſet peccaturus, habuiſſet aliud decretum incarnandi propter aliquem alium finem. Et in hoc ſecundo ſenſu non procedit controuerſia; Imò temerarium videtur, aliquid circà hoc aſſerere. Quis enim nouit conſilium Domini, aut Conſiliarius eius vnquam fuit, vt noſcat, quid Deus eſſet facturus poſitâ hac conditione, quòd homo non foret peccaturus.

Sed dubium procedit in primo ſenſu, An ſcilicet Dei Incarnatio ex vi decreti, quòd de facto Deus habuit, cum noſtrâ redemptione connexionem habuerit; itavt decretum non fuerit de Verbo incarnando abſolutè, ſed in carne paſſibili, & ad redimendum genus humanum.

Varia Doctorum ſententia. Et in hoc ſenſu celebris eſt hæc controuerſia inter Scholaſticos Doctores, aliquibus affirmantibus decretum Incarnationis fuiſſe omninò independens à noſtrâ ſalute, & præceſſiſſe noſtro modo concipiendi voluntatem redimendi genus humanum, & conſequenter etiam peccato non futuro, Incarnatio Verbi habuiſſet effectum. Aliis omninò hoc decretũ cum noſtrâ Redemptione connexum aſſerentibus, & conſequenter peccato non futuro, nec Incarnationem futuram. Verùm quia volentes, quòd Incarnatio fuerit decreta antecedenter ad decretum noſtræ ſalutis, aliter ſeriem diuinorum decretorum ordinandam credunt, ac illi, qui Decretum Incarnationis ad noſtram Redemptionem ordinatum exiſtimant. Operæpretium erit aliquid de modo philoſophandi Theologorum in conſtituendâ prioritate, & poſterioritate rationis in obiectis à Deo præuiſis, & volitis, in medium afferre: Ex quo faciliter ad explorandam prædictam diuerſitatem in indiuiduo procedemus, & robur fundamenti vtriuſque oppoſitæ ſententiæ apparebit.

De actibus igitur diuini intellectus, eiuſque diuinæ voluntatis ſic noſtro modo concipiendi loquimur, ac ſi in eis vera prioris, & poſterioris ſucceſſio reperiretur: Qui modus Philoſophandi non eſt fictitius, ſed cum fundamento in re, & valdè accommodatus ad explicandum id quod verè, & realiter in diuinu intellectu, & voluntate verſatur. Licet enim omnia in Deo ſimul ſint, hoc non obſtat, quin in ipſis rebus à Deo intellectis, & volitis ad extrà, ſit verus ordo, & quòd vna realiter ad aliam ordinetur. *Quanam ſit prioritas, & poſterioritas in actibus diuini intellectus.*

Quod poſſemus explicare ex his quæ dicta primâ parte reliquimus in materiâ de Attributis, dùm in ipſis ordinem rationis reperimus, licèt omnis cauſalitas procul ab illis repellatur, vnde vnum Attributum ſic eſſe rationem alterius conſtat, vt, ſi in Deo vera cauſalitas locum haberet, vnum eſſet vera, & realis cauſa alterius: Excluſâ tamen ob ſummam Dei ſimplicitatem cauſalitate, remanet inter illa Attributa prout concipimus, verus ordo rationis, itavt licitum ſit immutabilitatem naturæ diuinæ, rationem eſſe eius æternitatis, aſſerere. *Vnde ordo rationis inter attributa diuina.*

Non diſſimiliter igitur de volitionibus diuinis philoſophamur, quamvis enim *Ordo diuinarum volitionum.*

enim vnius rei volitio alterius cauſa non ſit, cùm in diuinâ voluntate vnica, & ſimpliciſſima volitio reperiatur, nihilominùs ipſamet diuina volitio, provt attingit vnum obiectum, eſt ſibi ratio attingendi aliud; vnde concipimus quòd volitio, quâ Deus vult homini æternam beatitudinem, eſt ratio volendi ipſi gratiam, charitatem, & reliqua ſupernaturalia dona, quæ neceſſaria ſunt ad æternæ vitæ conſecutionem.

Tres ordines. ſecundum quos poteſt Deus ſe creaturis communicare.

Ex quibus faciliter deduci poteſt, quòd ex tribus ordinibus, iuxtà quos potuit Deus ſuam bonitatem creaturis communicare, ſcilicet ordo naturæ, ordo gratiæ, & ordo vnionis hypoſtaticæ. Si ad ordinē creationis attēdamus, non eſt dubium apud Theologos primum ordinem ſcilicet naturæ præſupponi ad ſecundum, & tertium, & eſſe vtriuſque fundamentum; nec diſſimiliter ſecundum, ſcilicet ordinem gratiæ præſupponi ad tertium, ſcilicet ordinem vnionis hypoſtaticæ.

Status Cōtrouerſiæ.

Sed controuerſia inter Doctores eſt de ordine intentionis, quiſnam ex tribus prædictis ordinibus in diuinâ intentione priorem locum habuerit, fueritque prius volitus, & intentus.

Auctores primæ ſententiæ, in quo conueniant, & in quo differant.

Authores ergo exiſtimantes, quòd, etiamſi Adam non peccaſſet, Deus incarnatus fuiſſet, in hoc omnes conueniunt, quòd ordine intentionis Incarnatio, ſiue Chriſtus tanquam caput omnium prædeſtinatorum, & primogenitus omnis Creaturæ, & finis totius vniuerſi, fuit priùs præuiſus, & intentus, quam præuiſa permiſſio peccati, eiuſque remedium volitum. Et licet in hoc, vt diximus, omnes prædicti Authores conueniant, in ordinandis tamen huiuſcemodi diuinis decretis ad varios diuertunt modos, quos licèt recenſere ſuperfluum eſſet, vnum tamen, vel alterum adducere vtile, vel neceſſarium erit.

Aliqui itaque docent Deum prædeſtinaſſe Chriſtum, priuſquam decreuiſſet creare hominem, Angelum, aut aliam quamlibet creaturam, ſiue corpoream, ſiue incorpoream. Ita Ambroſius Catharinus lib. 1. de eximiâ Chriſti prædeſtinatione, Albertus Pichius lib. 8. de libero arbitrio c. 2. & 3. Guillelmus Pariſienſis lib. 2. de Vniuerſo, Viguerius in inſtitutione Theologiæ in materiâ de Incarnatione c. 3. & alij.

Scotus.

Scotus verò, qui inter præcipuos defendentes Incarnationem, peccato non exiſtente, reputatur: in tertio diſt. 19. quæſt. vnicâ aliter hæc ſigna diſponit: Ita vt Deus in primo Intellexerit ſe ſub ratione ſummi boni, & ſic ſe amauerit; in ſecundo intellexerit creaturas, & voluerit eas ſecundùm eſſe naturale producere; in tertio prædeſtinauerit quoſdam ad gloriam, & gratiam; inter quos fuit Chriſtus prædeſtinatus omnium caput; in quarto præuidit peccatum Adæ; in quinto prouidit de remedio, atque Chriſtum iam ante abſolutè prædeſtinatum pręordinauit in remedium peccati, decreuitque, quòd in carne paſſibili veniret.

Albertus. Franciſcus Suarez.

Prædicti igitur Authores, & ex antiquis Albertus, & alij, provt inter recentiores Franciſcus Suarez diſput. 5. ſect. ſecunda, tertia, & quarta, quamvis in ordinandis huiuſmodi ſignis, cum prædictis non conueniant, in puncto tamen principali concordant, quòd Incarnatio fuit priùs ordine intentionis præuiſa, & volita, quàm præuiſum, & permiſſum peccatum, eiuſque remedium intentum: Et conſequenter ſimiliter aſſerunt, quòd ex vi decreti, quo incarnatio fuit primò volita, ſiue ordine intentionis volita, facta fuiſſet, etiamſi homo non peccaſſet.

Oppoſita Thomiſtarū ſententia.

Ex oppoſito omnes Thomiſtæ, & alij plures tam ex antiquis, quàm modernis, qui cum S. Thoma exiſtimant, quòd peccato hominis non exiſtente Verbum diuinum de facto incarnatum non fuiſſet, ex vi decreti, quod de Incarnatione Deus habuit: aliter huiuſmodi inſtantia, & prioritates volitorum diſponunt, & licet non diſſimiliter ab Aduerſariis in eis ordinandis diuersâ viâ incedant, in hoc tamen omnes conueniunt, quòd in aliquo ſigno rationis priùs præuideri debuit permiſſio peccati, eiuſque remedium decerni, quàm Verbi diuini Incarnatio; quia non niſi in remedium peccati eam decretam volunt, quod commodiùs capite ſequenti explicabimus.

CAPVT

CAPVT II.

Eligitur modus ordinandi ſigna rationis in diuino intellectu, & voluntate reſpectu volitorum, veritati magis conſonus, & ad occurrendum Aduerſariis accommodatus.

INter omnes modos explicandi mẽtem Authoris, & veritatem elucidandam in hâc controuerſiâ ſemper mihi arriſit ingenioſus,& benè fundatus diſcurſus illorum Theologorum, qui inſinuatæ à nobis Doctrinæ inhærentes, & ſimul attendentes ad dignitatem Christi tantoperè ab Apoſtolo commendatam, quòd ſit finis totius creaturæ,illarumque primogenitus (in quo præcipuè & fortiter Aduerſarius innititur, vt vidimus,ad ſtabiliendum præuiſum, & volitum Chriſtum fuiſſe ante præuiſionem peccati,eiuſque remedium) Ad hoc, inquam, prædicti Theologi prouidè attendentes ita philoſophandum iudicarunt.

Dignitas Chriſti ab Apoſtolo commendata.

Fatentur quidem Chriſtum fuiſſe primum omnium prædeſtinatorum, decretumque prædeſtinationis eius anteceſſiſſe decretum vtriuſque ordinis naturæ, & gratiæ producendi. Diſſentiunt tamen ab Aduerſario in hoc quòd ponunt, quòd hoc decretum Incarnationis Chriſti non fuit omninò abſolutum, & independens, ſed omninò dependens ab vtroque ordine naturæ, & gratiæ, quæ dependentia intrinſecè claudebatur in ipſo decreto prædeſtinationis Chriſti.

Verior mentis D.Thomæ interpretatio.

Nec me latet, quòd aliqui prædictam dependentiam in decreto Incarnationis Chriſti clauſam, ſe tenere tantùm ex parte executionis affirmant, & non ex parte intentionis. Quem modum philoſophandi videtur ſequi Lorca diſput.3. memb.2. Et fusè defendit tanquam probabilem Gregorius Cipullo dub.1.num.64. & ſequentibus. Et fundatur in Doctrinâ Authoris hîc in ſolutione ad quartum. Verùm an Authores huiuſmodi tantùm abutantur terminis, & recidant re in ſenſum, quem explicamus, poterit iudicare, qui legerit. Quòd ſi rigorosè hic loquendi modus accipiatur, omninò vitandus eſt: hoc enim firmum apud Thomiſtam eſſe debet, vt hanc dependentiam cognoſcat, non ſolùm ex parte executionis, ſed ex parte intentionis:quia Scotus etiam viâ executionis connexam voluit Incarnationem cum noſtro remedio.

Lorca & Cipullo.

Nouimus ergo hanc connexionem in ipſo primo decreto, ſiue in ipsâ intentione prædeſtinandi Chriſtum; & dicimus, quòd, licèt Chriſtus in genere cauſæ finalis præceſſerit in diuinâ intentione vtrumque ordinem, & naturæ, & gratiæ. In genere tamen cauſæ materialis oppoſito res contigit modo, quoniam Deus non prædeſtinauit Chriſtum, neque Verbi Incarnationem futuram eſſe voluit, niſi habitâ cõſideratione dependentiæ ad vtrumque ordinem, & naturæ,& gratiæ,non ſolùm vt à medio neceſſario requiſito ſecundùm executionem Incarnationis ipſius Verbi, ſed vt materia circà quam, & à quâ per ſe pendet in genere cauſæ materialis ipſa diuini Verbi Incarnatio, non ſolùm vt in executione ponitur, ſed etiam vt in intentione Dei præhabetur. Intrat igitur ordo naturæ, & gratiæ decretum prædeſtinationis Chriſti,quoniam Chriſtus,quatenùs obiectum formale talis decreti, intrinſecam habet,& neceſſariam dependentiam tanquã à materiâ,ab vtroque iſto ordine, eo quòd Chriſtus non abſolutè fuit prædeſtinatus (vt voluit Scotus) ſed vt reparator eiuſdem naturæ per peccatum infectæ; Et ſic per ſe loquendo decretum prædeſtinationis Chriſti reſpiciebat vtrumque ordinem,& gratiæ,& naturæ,vt reparandum per Chriſtum. Quæ ſequentibus dictis magis explicabimus.

Chriſtus prior & poſterior ordine naturæ, & gratia in diuerſo genere cauſæ.

Vterque ordo ingreditur decretũ prædeſtinationis Chriſti.

Dicimus ergo, quòd Incarnatio Verbi priùs eminenter prioritate pertinente ad genus cauſæ finalis,fuit prçuiſa, & intenta, quàm ordo naturæ, & gratiæ, & quàm peccatum intelligatur fuiſſe permiſſum.

Concluſio.

In hoc dicto conuenimus cum Aduerſariis, & hoc illorum argumenta conuincunt.Primùm poſſumus in confirmationem illius adducere Apoſtolum ad Coloſſ. cap. 1. Vbi Chriſtum appellat primogenitum omnis creaturæ, & loquitur de Chriſto ſecundùm eius humanitatem, provt intellexerũt Hieronymus, & Anſelmus. Ex quo teſtimonio ſic argumentari poſſumus. Chriſtus non eſt primogenitus omnis creaturæ in tempore, cùm poſt tot annos à mundi creatione Verbum factum ſit caro. Ergo ordine prædeſtinationis, & intentionis vocatur ab Apoſtolo primogenitus omnis creaturæ. Et ſubdit. Quoniam in ipſo condita

Probatur primò auctoritate Apoſtoli.

dita ſunt vniuerſa in Cœlis, & in terrâ, viſibilia, & inuiſibilia, &c. Omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt, Et ipſe eſt ante omnes, & omnia in ipſo conſtant, & ipſe eſt Caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex mortuis, vt ſit in omnibus ipſe Primatum tenens.

Diſcutitur locus D. Pauli.

Ex prædictis Apoſtoli verbis benè Theologi colligunt, quòd loquitur de Chriſto vt homine, nam hâc ratione eſt Caput corporis Eccleſiæ, eſtque primogenitus ex mortuis, id eſt, primus, qui ad immortalem vitam reſurrexit, & principatum in omnibus tenet. Præterea, quòd ideò omnia in ipſo creata eſſe, & conſtare dicuntur, quia ex vi primi decreti, quo Deus decreuit Verbum fieri hominem, omnia tam pertinentia ad ordinem naturæ, quàm ad ordinem gratiæ creata ſunt, & diſpoſita, vt permanenter in ſuo ordine perſiſterent, & vt ipſi Chriſto primo prædeſtinato, omnium rerum fini, & Capiti deſeruirent. Præterea colligunt, quòd dicimus, quòd diuinum decretum de Chriſti prædeſtinatione anteceſſit decretum vtriuſque ordinis naturæ, & gratiæ; hoc enim manifeſtè exprimunt illa verba, *Et ipſe eſt ante omnes.*

Confirmatur alia authoritate Apoſtoli.

Secundò idem confirmatur ex alio loco Apoſtoli ad Epheſ. 1. *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem.* Vbi, vt patet ex contextu, loquitur Apoſtolus de Chriſto, vt homine, & ſuffragatur ibidem Hieronymus. Et certè Paulus non intelligit Chriſtum elegiſſe prædeſtinatos antè mundi conſtitutionẽ, id eſt, antequàm crearet mundum; ſiquidem in hoc ſenſu hæc electio nihil deſignaret peculiare, in quo prædeſtinati reliquas mundi creaturas excederent; ſiquidem omnes creaturæ in diuina præordinatione actualem mundi creationem præceſſerunt. Electio ergo prædeſtinatorum in Chriſto præceſſit in diuino intellectu ipſam mundi conſtitutionem, id eſt, diuinæ mentis decretum de temporali mundi creatione: Ergo totus naturæ ordo in intentione diuinâ, poſterior fuit decreto Incarnationis Chriſti.

Electio prædeſtinatorũ præceſſit in diuino intellectu mũdi conſtitutionem.

Addere poſſumus ex veteri teſtamento locum ex 8. Prouerb. *Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum, antequàm quidquam faceret à principio.* Vbi ſermo habetur de ſapientiâ æternâ, quæ introducitur ibi loquens ſecundùm humanitatem aſſumendam iuxtà intelligentiam Clementis lib. 5. inſtitut. Apoſtol. c. 11. Athanaſij Serm. 3. contrà Arrianos, Gregorij Nazianz. Orat. 2. de Filio, Auguſtini Serm. 58. de Verbis Domini, Ambroſij lib. 1. de fide & gratiâ c. 7. Hilarij 12. de Trin. & aliorum.

Probatur ſecundò ratione.

Secundò ratione eadem veritas oſtẽditur: Chriſtus, vt patet ex dictis, eſt finis omnium, & meritò, quia Deus ſecundùm ſe eſt finis Vniuerſi: Ergo æquum eſt, vt in quocumque Deus reperitur ſpeciali modo, illud in quo ſic reperitur, ſit etiam finis vniuerſi ſibi inferioris. Et propterea docent Theologi, quòd, quia Deus ſpeciali quodammodo eſt in iuſtis per gratiam, ideò iuſti participant rationem finis omnium rerum ipſis inferiorum: ſimiliter, quia Deus ſpeciali quodam modo eſt in Sacramento Euchariſtiæ propter vnionem cum corpore Chriſti, quod eſt ibi ex vi Sacramenti. Hoc Sacramentum eſt finis aliorum, vt videbimus infrà in Tractatu de Euchariſtia: Ergo ſimiliter, quia Deus erat in Chriſto per vnionem perſonalem, ad ipſius prouidentiam pertinet omnia ordinare in illum tanquam in finem, vt perfectè ordinentur in Deum, & ſecundùm ſe, & in naturâ aſſumptâ.

Quomodò Deus in ſe, Chriſtus, & iuſti habeãt rationem finis totius vniuerſi.

Præterea omnia ordinantur à Deo ad complendum ſalutem prædeſtinatorum; ſed Chriſtus eſt finis prædeſtinationis Sanctorum: Ergo de primo ad vltimum eſt finis omnium aliarum rerum: Vnde Paulus primæ ad Cor. 3. prædeſtinatis dicit. *Omnia veſtra ſunt, vos autem Chriſti, Chriſtus autem Dei.*

Omnia ordinãtur ad ſalutem electorum.

Capvt III.

Quomodò Chriſtus volitus fuerit vt finis propter quem Incarnationis, & tamen Incarnatio volita in remedium peccati.

Concluſio.

Dicendum eſt ſecundò prioritate cauſæ materialis, & finis cui, priùs præuiſam fuiſſe naturam humanam ſecundùm ſe, & vt infectã peccato, eiuſque remediũ volitum, quã præuiſam, & volitam Incarnationẽ Verbi.

Expenditur, & confertur cum ſententia Aduerſariorum.

In hoc dicto ab Aduerſariis diſcrepamus. Volumus igitur, quòd, licet Chriſtus in genere cauſæ finalis præceſſerit in diuinâ intẽtione vtramque ordinem naturæ, & gratiæ; in genere cauſæ materialis, & finis cui, è conuerſo contingit. Cùm enim Deus

non

non prædeſtinauerit Chriſtum, neque Verbi Incarnationem futuram eſſe voluerit, niſi in Redemptionem humani generis, ab illâ dependebat; ita vt non potuerit conſtare decretum Incarnationis niſi præſuppoſitâ in aliquo priori ſigno præſcientiâ vtriuſque ordinis, quæ dependentia, vt diximus, pertinet ad genus cauſæ materialis. Et hoc faciliter intelligitur: cùm enim cauſæ ſint ſibi inuicem cauſæ, optimè ſtare poteſt, quòd vterque ordo naturæ, & gratia per ſe pendeat in genere cauſæ finalis à Chriſto, & ab eius prædeſtinatione, vt oſtendimus, & quòd è conuerſo Chriſti Incarnatio, ſiue ipſa Chriſti prædeſtinatio pendeat ab vtroque ordine naturæ, & gratiæ, ab eiuſque præſcientiâ in genere cauſæ materialis. Ita vt illa duo rationis ſigna, ad alterum, quorum pertinet præſcientia ordinis naturæ, & gratiæ, ad alterum ipſa Chriſti prædeſtinatio, noſtro concipiendi, & loquendi modo adintegrent, & conſtituant vnum ſignum rationis totale, & completum, in quo fuit tota Chriſti prædeſtinatio operata.

Ordo naturæ & gratiæ poſterior vnione hypoſtatica in genere cauſa finalis; prior verò in genere cauſa materialis.

Manifeſtatur hæc Doctrina exēplo a naturalibus deducto.

Quod in naturalibus manifeſtiſſimum eſt: ſicut enim inſtans introductionis formæ ſubſtantialis in materia complectitur diuerſa inſtantia naturæ, in quorum vno, diſpoſitio in genere cauſæ materialis intelligitur præcedere formam: In alio ipſa forma in genere cauſæ formalis intelligitur præcedere diſpoſitionem, quia ipſa diſpoſitio, putà Calor vt octo, eſt effectus ipſius formæ, & ita vt ſic forma intelligitur prior illo. Quia tamen hoc inſtans cauſalitatis formæ reſpectu diſpoſitionis formalior eſt, & principalior, ei abſolutè loquendo tribuimus totam ſubſtantialem generationem, & illud naturæ, & prioritatis inſtans, quod diſpoſitioni dicimus conuenire, conſideratur quaſi extrinſecum ipſi Generationi, & quaſi ei præſuppoſitum, quamvis realiter vtrumque prædictum inſtans claudatur in ipſâ ſubſtantiali generatione.

Eodem proportionabiliter modo Authores huiuſmodi dicendi philoſophantur in Chriſti prædeſtinatione, quòd, licèt tota ipſa ſubſtantialis prædeſtinatio prædicta duo ſigna complectatur: quia tamen illud ſignum, quod pertinet ad Chriſtum, & ad eius Incarnationem formaliùs, & principaliùs ad ipſam Chriſti prædeſtinationem pertinet. Ideò, quamvis ſignum illud rationis pertinens ad præſcientiam naturæ, peccati, eiuſque remedij ſpectet ad eamdem prædeſtinationem Chriſti, conſideratur tamen quaſi extrinſecum, & materialiter præſuppoſitum ad illam; & ſic loquimur de illo, ac ſi eſſet aliud rationis inſtans ab inſtanti prædeſtinationis diſtinctum.

Cōfirmatur Concluſio.

Denique Confirmatur. Incarnatio fuit volita in remedium peccati: Ergo in aliquo priori præceſſit præuiſio peccati præuiſionem, & voluntem Incarnationis. Patet Conſequentia, quia infirmitas priùs debet eſſe præuiſa, quàm medicina. Antecedens autem probatur ex omnibus Scripturæ locis, quorum aliqua capite ſequenti adducemus, in quibus manifeſtè dicitur Incarnationem fuiſſe volitam propter noſtrum remedium, & Redemptionem.

Quomodò autem ſtet, quòd Chriſtus ſit finis omnium creaturarum, & nihilominùs, quòd non fuerit volitus niſi ad finem noſtræ ſalutis, faciliter intelligetur ex doctrinâ S. Doctoris in primo diſt. 37. quæſt. 4. art. 1. ad ſecundum, & alibi, quòd finis eſt duplex. Primus eſt per ſe intentus, & amatus, ad quem ordinantur alia vt media. Secundus finis eſt, cui ex alio prouenit aliquod bonum, vel vtilitas, vt ruſticus eſt finis Regis: quia ex gubernatione, & regimine Regis prouenit ruſtico vtilitas pacis, & ſecundùm hunc finem Rex dicitur eſſe propter ruſticum. In propoſito igitur, quia ratio finis propter ſe intenti eſt diuerſa à ratione finis cui; Ideò eidem Incarnationi Chriſti conuenire poteſt, quòd ſit finis per ſe intentus, & amatus reſpectu creaturæ humanæ, & remedij peccati (quia hæc ordinantur ad Chriſti gloriam, & ex ipſius amore, & intentione volita à Deo fuerunt.) Et quòd nihilominùs ipſa Incarnatio Chriſti ſit volita propter noſtram ſalutem, tanquam propter finem cui. Verùm quia finis cui, non eſt ſimpliciter prior in intentione, ſed ſecundùm quid, ideò non debet verificari, quòd remedium peccati in genere cauſæ finalis ſit volitum ſimpliciter priuſquam Incarnatio,

Duplex ratio finis.

Incarnatio Chriſti volita propter ſe, & propter ſalutē noſtram ſub diuerſà ratione.

tio, ſed ſolùm ſecnndùm quid in illo genere.

Elucidatur magis Doctrina præfata.

Nec inconuenit, qnòd in eodem genere cauſæ finalis ſuhalterno diſtinguatur genus cauſæ finalis propter quem, & genus cauſæ finalis cui; nec ſimiliter inconuenit, quòd in aliquo priori vnumqnodque in ſuo genere particulari intelligatur præcedere alterum, & in alio genere eſſe illi poſtpoſitum, ſicut non inconuenit, quòd diſpoſitiones ad eſſe ſuhiecti, (quæ in genere cauſæ materialis cauſant ſubiectum, & è contrà ſubiectum in genere cauſæ materialis ſuſtentat illas) adinuicem conſiderentur priores, & poſteriores, priores vt intelliguntur cauſare ſuhiectum diſpoſitiuè, poſteriores vt intelliguntur ſuſtentari ah illo.

Sic in propoſito, Incarnatio vt alligata ſaluti noſtræ tanquam ipſius remedio, in aliquo priori præceditur à præſcientiâ, & volitione ipſius remedij, & noſtræ ſalutis in genere cauſæ materialis, & finis cui. Et ipſa Incarnatio ſiue ipſe Chriſtus ſimpliciter intelligitur præcedere tanquam finis propter quem, propter eins infinitam bonitatem præ omnibus volitus, & intentus, non tamen volitus, & intentus, niſi vt medicus, &, Redemptor. Et Incarnationem, quam Deus potuiſſet, ſi voluiſſet, abſolutè decernere, noluit ipſam niſi vt noſtræ ſaluti alligatam, provt Scriptura teſtatur, vt mox patebit. Hic modus philoſophandi adhuc magis explicabitur cap.5. in ſolutione argumentorum.

Capvt IV.

Authoritate, & ratione ſtabilitur, quòd peccato non exiſtente Incarnatio non fuiſſet.

PRæmiſſis, quæ neceſſariò duximus præmittenda, ad ſtabiliendum, quomodò diſcurrere debeamus circà præſcientiam, & decretum Incarnationis, in quo argumento tam varia Commentatorum eruditio Nouitij Theologi intellectum confundit, faciliùs doctrinam Authoris ſtabiliemns.

Concluſio.

Docet igitur, qnòd conuenientiùs dicitur Incarnationis opus ordinatum eſſe à Deo in remedium contrà peccatum, ita quòd peccato non exiſtente Incarnatio non fuiſſet.

Hæc vetitas eſt expreſſa à S. Thoma hîc, & in aliis locis vbicnmque de hoc ſermo occurrit, & defenditur ab omnibus eius diſcipulis, & aliis tam antiquis, quàm recentioribus. Prohat igitur ſuam Concluſionem S. Doctor hac ratione. Ea quæ ex ſolâ Dei voluntate proueniunt ſupra omne debitum creaturæ, nobis innoteſcere non poſſunt, niſi quatenùs in Sacrâ Scripturâ traduntur, per quam diuina voluntas nobis innoteſcit. Sed in Sacrâ Scripturâ vbique Incarnationis ratio ex peccato primi hominis aſſignatur: Ergo conuenientiùs dicitur Incarnationis opus ordinatum eſſe à Deo in remedium contrà peccatum; ita vt peccato non exiſtente Incarnatio non fuiſſet.

Probatur à D. Thoma.

Maior cum conſequentiâ patet, & Minor non aliter oſtenditur, quàm adducendo Scripturæ Sacræ, & Patrum teſtimonia, quorum aliqua hîc afferemus. Lucæ 19. ipſe Chriſtus de ſe dicit. *Venit Filius hominis quærere, & ſaluum facere quod perierat.* Ad Galat. 4. *Vbi venit plenitudo temporis miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege, vt eos qui ſub lege erant redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus.* Et primæ ad Timoth. primo dicitur. *Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus, quòd Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere.* Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt Filium ſuum unigenitum daret, vt omnis, qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.*

Incarnationis ratio deducitur in Scriptura ex peccato primi Parentis.

Hæc, & alia innumeta Sacræ Scripturæ teſtimonia oſtendunt Deum miſiſſe Filium ſuum in mundum, ſiue voluiſſe Incarnationem, quæ in tempore habuit effectum ad reparationem, & Redemptionem generis humani. Idem inſinuat parabola, quæ Lucæ 15. affertur de homine, qui relictis nonaginta nouem ouibus, vadit ad quærendum vnam, quæ perierat. Quæ parabola iuxtà communem Patrum ſenſum de Chriſto Domino narratur, qui relictis nouem Angelorum choris, humanum genus quærere in hunc mundum venit.

Parabola de centeſima oue quæſita.

Hoc

Symbolum Nicenum.

Hoc idem confirmant Symbolum Nicenum illis verbis. *Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem decendit de Cælis.* Vt oſtendat propter noſtrum commodum Deum fuiſſe incarnatum, nec Incarnationem voluiſſe, niſi noſtræ ſaluti alligatam.

Gregorius Nazianz.

Sic ſancti Patres ſenſere. Greg. Nazian. orat. 36. num. 6. *Qua autem*, inquit, *humanitatis à Deo propter nos ſuſcepta cauſa extitit? Profectò vt nobis ſalus pararetur: Quid enim aliud cauſa afferri poſſit?* Et clariſſimè Athanaſius lib. de

D. Athanaſius.

Incarnatione Verbi Dei ait. *Sed fortaſſis admireris cum propoſitâ mentione de Incarnatione Verbi, nunc de principio hominum verba faciamus: Verùm id non alienum eſt à ſcopo inſtituta orationis: Neceſſe eſt enim nobis diſſerentibus de Saluatoris noſtri ad nos aduentu, etiam diſſerere de hominum principio, vt cognoſcas noſtram culpam illi dediſſe occaſionem, vt deſcenderet, noſtramque præuaricationem Verbi Dei humanitatem elicuiſſe, vt ad nos contenderet, vt inter nos appareret Dominus: illius enim incorporationis nos cauſam dedimus, & ob noſtram ſalutem ita humanus extitit, vt in humano corpore, & eſſe vellet, & appareret.*

D. Ambroſius.

Ambroſius lib. de Incarnationis Domini ſacramento cap. 6. *Didiciſtis igitur, quia ſacrificium de noſtro obtulit, nam qua erat cauſa Incarnationis, niſi vt caro, qua peccauerat, per ſe redimeretur.*

D. Auguſtinus.

Auguſt. lib. 1. de peccatorum meritis, & remiſſione cap. 26. inquit. *Vnde commodius eſſe arbitror aceruatim cogere, qua occurrere potuerint, vel qua ſufficere videbuntur, quibus appareat Dominum Ieſum Chriſtum non aliam ob cauſam in carne veniſſe, ac formâ ſerui acceptâ factum obedientem vſque ad mortem Crucis, niſi vt hac diſpenſatione miſericordiſſima gratia, omnes quibus tanquam membris in ſuo corpore conſtitutis caput eſt, ad capeſſendum regnum cælorum viuificaret, ſaluos faceret, liberaret, redimeret.* Ex eodem Auguſtino Author in argumento ſed contrà adducit aliud teſtimonium ex ſerm. 9. de Verbis Apoſtoli. *Nulla cauſa*, inquit, *fuit veniendi Chriſto Domino, niſi peccatores ſaluos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla cauſa eſt medicina.*

D. Athanaſius.

Prætereà Athanaſius ſerm. 3. contrà Arrianos ait. *Vt fieret homo nunquam deſtinatum fuiſſet, niſi hominum neceſſitas huic rei cauſam præbuiſſet.*

D. Irenæus.

Irenæus lib. 5. contrà Hæreſes cap. 14. ait. *Si non haberet caro ſaluari, nequaquam Verbum Dei caro factum eſſet.* Leo Papa ſerm. 3. Pentecoſtes ſic inquit. Si enim homo ad imaginem, & ſimilitudinem Dei factus in ſuæ honore naturæ manſiſſet, & nec diabolicâ fraude deceptus à lege ſibi poſitâ per concupiſcentiam deuiaſſet, Creator mundi creatura non fieret, neque ſempiternus temporalitatem ſubiret, aut æqualis Deo Patri Filius Dei formam ſerui, & ſimilitudinem peccati aſſumeret. Item Auguſt. ſuper Pſ. 36. ſuper illa verba. *A Domino greſſus hominis dirigentur*, ait. *Si tu, ô homo, non dimitteres Deum, non fieret pro te Deus homo.* Et ſerm. 8. de Verbis Apoſtoli ait. *Si homo non periiſſet, Filius hominis non veniſſet.*

D. Gregorius.

Et Gregorius lib. 4. in cap. 8. libr. 1. Regum. cap. 1. *Niſi Adam peccaret, Redemptorem noſtrum carnem ſuſcipere noſtram non oporteret; non enim venit vocare iuſtos, ſed peccatores ad pænitentiam.*

D. Bernardus.

Bernardus Epiſt. 190. ad Innocentium ait. *Quid lex, quid Propheta, quid Apoſtoli, quid Apoſtolici viri aliud nobis Euangelizant, quàm Deum factum eſſe hominem, vt hominem liberaret? Etſi Angelus Dei de Cælo aliud nobis Euangelizauerit, Anathema ſit.*

Occurrunt Scotiſtæ.

Dupliciter occurrunt Scotiſtæ his teſtimoniis: Vel enim dicunt quòd Scripturæ, & Patres non intendunt Verbum Dei incarnatum fuiſſe propter noſtram ſalutem, & neceſſitate illius non vrgente non fuiſſe incarnatum abſolutè, ſed non fuiſſe incarnatum in carne paſſibili.

Reiicitur eorum ſolutio.

Sed hæc ſolutio attentè ponderanti verba teſtimoniorum; quæ adduximus, omninò futilis, & reiicienda apparebit, cùm teſtimonia non ſolùm loquantur de circunſtantia carnis aſſumptæ, ſed de ipſâ ſubſtantiâ carnis ſiue humanitatis, quam Verbum ſibi aſſumpſit.

Arguunt ſecundò.

Secundò reſpondent argumentum ex prædictis, & ſimilibus teſtimoniis adductum, eſſe argumentum merè negatiuum, & per conſequens inutile: Quòd enim Scriptura vnam cauſam aſſignauerit, non inficit, quòd aliæ non exiſtant, quibus ſubſiſtentibus Incarnatio eſſet ſubſecuta.

Reſpondent Thomiſtæ.

Sed contrà hanc ſolutionem efficaciter Thomiſtæ inſurgunt: quia argumentum negatiuum in hoc caſu, quãdo Scriptura intendit reddere rationem alicuius effectus, & ſemper

eamdem repetit (& idem de Patribus dicendum) eſt efficaciſſimum ad oſtendendum non aliam adeſſe cauſam, vnde Scriptura, & Patres diminutè procederent, dum intendentes cauſam aduentûs Chriſti aſſignare, illam inculcarent, quâ non ſtante Incarnatio aliis ex cauſis ſecuta eſſet.

Cauſa facti in Scripturis aſſignata cenſetur pracipua.

Et Confirmatur. Quotieſcumque in Saetis litteris aſſignatur cauſa alicuius facti, infallibili argumento colligimus illam eſſe ſolam cauſam, vel ad minus ſic principalem, ſine quâ res non fieret, Quod pluribus exemplis oſtendi poteſt: Ex eo enim quòd Scriptura docet ad Rom. 5. & 6. *Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors & ſtipendia peccati mors.* Inde Theologi efficaciſſimo argumento cum S. Doctore 1. part. quæſt. 97. art. 1. deducunt, quòd, ſi Adam non peccaſſet, mortuus non fuiſſet. Similiter quia in Sacris litteris expreſſam habemus mundi creationem, quamuis non dicat non fuiſſe alios mundos creatos: firmum tamen inde argumentum habemus, vnicum duntaxat mundum à Deo fuiſſe productum. Similiter quia Scriptura tres tantùm in Deo perſonas nominat, certâ fide quaternitatem à Deo excludimus. Item, quia Scriptura dicit Filium aſſumpſiſſe carnem humanam, licèt non dicat aliam perſonam diuinam illam non aſſumpſiſſe, argumentamur ſolum Filium fuiſſe incarnatum. Argumentum igitur negatiuum ex ſacrâ Scripturâ deſumptum, tunc efficaciſſimum cenſeri debet, quando de re grauiſſimâ, & magni momenti Scriptura ex profeſſo loquens, vt contingit in præſenti, non aliam illius aſſignat, & inculcat cauſam: tunc enim negatiua affirmatiuæ æquipollet, vt in recenſitis exemplis conſtat. Et ita dum intendens fidelibus cauſam tanti beneficij, & omnium beneficiorum compendium exponere, vnicam noſtram ſalutem pro cauſâ adducendo, idem eſt ac ſi apertè diceret, nullam aliam adeſſe cauſam ad minus ſufficientem.

Argumentum negatiuum ex Sacrâ Scriptura quãdonam cenſetur efficax.

Vldericus à Dionyſio Carthuſ. adductus.

Quibus benè conſideratis, non miror quòd Vldericus à Dionyſio Chartuſiano adductus in 3° diſt. 1. quæſt. 3. exiſtimauerit oppoſitam ſententiam eſſe plus quàm temerariam. Omittimus quantum deroget immenſitati inæſtimabilis huius beneficij humano generi exhibiti, illud ſic pro arbitrio diuidere, vt debeamus Deo gratias, quòd carnem paſſibilem pro nobis aſſumpſerit, ſed neutiquam quòd carnem aſſumpſerit, quod manifeſtè ex Scoti ſententiâ deducitur, dum vult Incarnationem fuiſſe volitam ante præuiſionem peccati, & non in illius remedium in illâ primâ intentione, in quâ nullo modo præuiſio peccati intelligitur, nec remedium illius cum illâ connectitur. Prædicta ergo cenſura ſatis rationabilis apparet, quamuis non me lateat, quòd S. Thomas in 3. diſt. 1. quæſt. 2. art. 3. hanc ſententiam probabilem dicat, & hîc familiari ſibi modeſtiâ vtens, ſolùm aſſerat, conuenientiùs dici Incarnationis opus ordinatum eſſe à Deo in remedium peccati.

Abſurdum ex ſententia Scoti ſubſequens.

Probatur ſecundò Concluſio contrà Scotum.

Probatur inſupèr Concluſio, redarguendo poſitionem Scoti ex vi decreti quod de facto Deus habuit antecedenter ad præuiſionem peccati, in viâ Scoti, Verbum Diuinum nec aſſumpſiſſet carnem paſſibilem, nec impaſſibilem peccato non exiſtente: Ergo non fuiſſet incarnatus. Conſequentia patet, & antecedens probatur. Decretum illud de aſſumendâ carne, vel erat de aſſumendâ carne paſſibili, vel impaſſibili; ſi de impaſſibili: Ergo etiam exiſtente peccato illam aſſumpſiſſet, & Verbum de facto veniſſet in carne impaſſibili, vt æternum Dei decretum efficax impleretur; ſi decretum fuit de aſſumendâ carne paſſibili, etiam non exiſtente peccato, illam debuiſſet aſſumere: hoc tamen repugnat Scripturæ ſuperiùs allegatæ aſſerenti mortem ingreſſam per peccatum: Ergo hoc non exiſtente, non potuiſſet aſſumere carnem paſſibilem.

Obiiciũt I. Scotiſta.

Reſpondent pro vt ſuprà diximus, quòd fuit quidem determinata Incarnatio quoad ſubſtantiam in illâ primâ intentione, quia ſtatutum fuit, quòd aſſumeret carnem, non autem quoad modum, ſcilicet quam carnem, impaſſibilem, vel paſſibilem.

Reſpondetur.

Contrà, quia prædeſtinatio Dei eſt perfectiſſima prouidentia, quæ proinde non ſolùm extenditur ad ſubſtantiam rei, ſed etiam ad omnes, & ſingulas illius circunſtantias, & modos: Ergo in eodem ſigno, in quo prædeſtinatum fuit, vt filius incarnaretur, fuerunt determinatæ omnes circunſtantiæ. Prætereà, cum in illo ſigno determinatum

minatum fuerit, quòd veniret in carne ſingulari, debuit determinari, quòd eſſet in carne paſſibili, vel impaſſibili: Implicat enim quòd aliqua Caro ſingularis non ſit, vel paſſibilis, vel impaſſibilis determinatè.

Euaſio aduerſariorũ precluditur.

Nec valet aliquorum euaſio, quòd Verbum Diuinum ex vi illius decreti aſſumeret carnem ſingularem, & indiuiduam eo modo, quo ipſam à parte rei inueniſſet: Et quia poſt peccatum inueniſſet eam mortalem, & paſſibilem, aſſumpſiſſet eam hoc modo. Peccato autem non exiſtente, quia illam inueniſſet impaſſibilem, hoc modo eam aſſumpſiſſet.

Dei prouidentia extenditur nõ ſolùm ad ſubſtantiã rei: ſed etiã ad omnes illius circunſtãtias, & modos.

Hoc, inquam, non valet; Maximè enim derogat diuinæ perfectioni, Prouidentiæ, & Prædeſtinationi: quia ex vi illius decreti commiſiſſet Deus Incarnationem, quantùm ad modum, & circunſtantias, futuro rerum euentui, & non determinaſſet myſterium Incarnationis quoad prædictum modum: Ergo ex vi decreti antedecentis præſcientiam peccati, nullo modo Deus aſſumpliſſet carnem humanam.

Confirmatur reſponſio.

Arguitur præterea, quia Scotus, & eius diſcipuli nullam aſſignare poterunt rationem, cur Deus in primâ illâ intentione, quâ aſſumptionem carnis voluit, manſerit ſuſpenſus, & expectauerit præuiſionem peccati, ſi ad illius remedium Incarnatio non intendebatur. Nec rationem aliquam aſſignare poterunt, cur Deus potius humanam naturam decreuerit aſſumendam, quàm Angelicam: Remotâ enim humani generis Neceſſitate, quod totum corruerat, quod non contigerat in naturâ Angelicâ, omnes aliæ rationes, & congruentiæ potiùs pro naturâ Angelicâ ſtarent, quæ eſt longè perfectior, & Verbum diuinum magis decebat. Quod, ſi alios Incarnationis fines à Scoto conſideratos inſpicias, in Verbo diuino vnito naturæ Angelicæ perfectiſſimè illos inuenies, eminentiam enim ſuprà omnem creaturam habent, earumque ſupremi Capitis dignitatem mereretur, & perficeretur vniuerſum hypoſtaticâ vnione habitâ cum Naturâ Angelicâ.

Capvt V.

Occurritur argumentis aduerſæ ſententiæ.

Obiectiones Aduerſariorũ ad duo capita reducũtur.

AD duo Capita omnia aduerſariorum argumenta reduci poſſunt. Alterum petitur ex dignitate perſonæ Chriſti, eiuſque prædeſtinatione, quâ prædeſtinatus eſt finis omnis creaturæ, earumque primogenitus. Quod argumentum iuxtà noſtrum philoſophandi modum non militat, vt patet ex dictis; Alterum deſumitur ex diuerſis motivis, quæ potuerunt diuinam voluntatem mouere ad volendam Incarnationem, etiam non ſtante peccato. Vtrumque argumentum complectitur S. Thomas quinque obiectionibus, quas in hoc articulo præmittit.

Prima Obiectio.

Quarum prima eſt, manente cauſâ manet effectus; ſed, ſicut Auguſtinus dicit 13. de Trin. Alia multa ſunt cogitanda in Chriſti Incarnatione præter abſolutionem à peccato. Ergo, etiamſi homo non peccaſſet, Deus Incarnatus fuiſſet.

Soluitur.

Reſpondet S. Doctor, quòd omnes aliæ cauſæ, quæ ſunt aſſignatæ art. 1. & 2. Vbi eas fusè deducimus, pertinent ad remedium peccati; ſi enim homo non peccaſſet, perfuſus fuiſſet lumine diuinæ ſapientiæ, & iuſtitiæ rectitudine perfectus à Deo ad omnia neceſſaria cognoſcenda, & agenda: ſed, quia homo deſerto Deo collapſus erat ad corporalia, conueniens fuit vt Deus carne aſſumptâ etiam per corporalia ei ſalutis remedium exhiberet. Vnde dicit Auguſtinus ſuper illud Ioan. 1. *Verbum Caro factum eſt. Caro te obcæcauerat, caro te ſanat: quoniam ſic venit Chriſtus, vt de carne carnis vitia extingueret.* Hæc D. Thomas. Legas ergo diligenter omnes conuenientias ab Authore præcedentibus articulis adductas; & videbis, quomodò omnia ad remedium peccati pertinent; ita vt illo non ſtante Incarnatio neceſſaria non eſſet.

Congruentia Incarnationis.

Secunda Obiectio.

Ex alio capite hanc neceſſitatem, ſiue conuenientiam incarnandi non ſtante peccato Author arguit. Ad omnipotentiam, inquit, diuinæ virtutis pertinet, vt opera ſua perficiat, & ſe manifeſtet per aliquem infinitum effectum:

fectum: ſed nulla pura creatura poteſt dici infinitus effectus, cùm ſit finita per ſuam eſſentiam. In ſolo autem opere Incarnationis videtur præcipuè manifeſtari infinitus effectus diuinæ potentiæ, per quam in infinitum diſtantia coniunguntur, in quantum factum eſt, quòd homo eſſet Deus. In quo etiam opere maximè videtur perfici vniuerſum, per hoc quod vltima creatura ſcilicet homo primo principio coniungitur, ſcilicet Deo: Ergo, ſi homo non peccaſſet, Deus incarnatus fuiſſet. Quibus verbis comprehendit Author plura argumenta, quæ diuerſimodè formari poſſunt tam deducta ex parte Dei, quàm ex parte Vniuerſi ab ipſo creati.

Diluitur. Eiſque ſic occurrit, Quod in ipſo modo productionis rerum ex nihilo diuina virtus infinita oſtenditur. Ad perfectionem etiam vniuerſi ſufficit, quòd naturali modo creatura ordinetur in Deum, ſicut in finem: Hoc autem exeedit limites perfectionis naturæ, vt creatura vniatur Deo in perſonâ.

Tertia obiectio. Obiicit tertiò S. Thomas, quia humana natura per peccatum non eſt facta capacior gratiæ: ſed poſt peccatum eſt capax gratiæ vnionis, quæ eſt maxima gratia: Ergo, ſi homo non peccaſſet, humana natura huius gratiæ capax fuiſſet: Nec Deus ſubtraxiſſet humanæ naturæ bonum, cuius capax erat. Ergo ſi homo non peccaſſet, Deus incarnatus fuiſſet.

Occurrit D. Thomas. Occurrit Author aſſignando doctrinam fundamentalem, & maximè notandam. *Dicendum*, inquit, *quod duplex capacitas attendi poteſt in humanâ naturâ: Vna quidem ſecundùm ordinem potentiæ naturalis, quæ à Deo ſemper impletur, qui dat vnicuique rei ſuam capacitatem naturalem: Alia verò ſecundùm ordinem diuinæ prouidentiæ, cui omnis creatura obedit ad nutum. Non autem Deus omnem talem capacitatem naturæ implet, alioquin Deus non poſſet facere in creaturâ, niſi quod facit, quod falſum eſt. Nihil autem prohibet ad aliquid maius humanam naturam productam eſſe poſt peccatum: Deus enim permittit mala fieri, vt inde aliquid melius eliciat. Vnde dicitur ad Rom. 4. Vbi abundauit delictum, ſuperabundauit & gratia. Vnde & in benedictione Cerei Paſchalis dicitur. O felix culpa, quæ talem, ac tantum meruit habere Redemptorem.* Hactenùs D. Thomas.

Doctrina notanda de duplici capacitate humanæ naturæ.

Et circà hanc reſponſionem Caietanus adnotandum monet, quòd diſtinctio de potentiâ naturali, & de potentiâ obedientiali hinc ſumitur, & quomodò diſtinguuntur, quòd naturalis infrà ordinem naturalem ſiſtit: Obedientialis verò ſecundùm ordinem ad diuinam potentiam attenditur: Illa ſemper impletur, iſta quandoque impletur, & quandoque non impletur. *Caietanus.*

Præfatam Authoris doctrinam ex ſolutionibus eius adducimus, vt eâ, tanquam claui, Nouitius Theologus vtatur ad aperiendam ſibi ianuam, & ſoluenda plura, quæ inutiliter ab Aduerſariis multiplicari poſſunt, ex capite conuenientiæ reſpectu Dei, & ex capite neceſſitatis, ſiue conuenientiæ creaturæ, vt Incarnatio abſolutè fieret, etiam non ſtante peccato.

In quarto argumento inſinuat Author, Alterum ex prædictis capitibus arguendi, ex Chriſti prædeſtinatione deductum, his verbis. Prædeſtinatio Dei eſt æterna: ſed dicitur ad Rom. 1. de Chriſto, *qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute:* Ergo etiam ante peccatum neceſſarium erat Filium Dei incarnari, ad hoc quod Dei prædeſtinatio impleretur. *Obiectio quarta.*

Huic argumento paucis Author occurrit, quibus complectitur omnia, quæ hactenùs diximus ad ſaluandum, quomodò prædeſtinatio Chriſti habuerit connexionem cum noſtro remedio. *Dicendum*, inquit, *quòd prædeſtinatio præſupponit præſcientiam futurorum: Et ideò, ſicut Deus prædeſtinat ſalutem alicuius hominis per orationes aliorum implendam; Ita etiam prædeſtinauit opus Incarnationis in remedium humani peccati.* *Prædeſtinatio ſupponit præſcientiam futurorũ.*

Vbi, ſtudioſe Lector, aduertas, ne in illorum ſenſum impingas, qui non conſiderantes, quòd exempla, & ſimilitudines vnico tantùm pede ambulant, crediderunt Authorem omninò eodẽ modo voluiſſe diſcurrere de connexione prædeſtinationis Chriſti cum noſtrâ ſalute, ac de connexione prædeſtinationis alicuius hominis cũ orationibus Sanctorum. *Expenditur reſponſio S. Thomæ.*

Inde ergo occaſionem ſumpſerunt dicendi dependentiam, quam decretum Incarnationis habet à noſtro remedio, quam dicimus intrinſecè clauſam in ipſo prædeſtinationis Chriſti decreto, ſe tenere tantùm ex parte

te executionis, & non ex parte intentionis, ſicut orationes Sanctorum: Imò orationes ipſius prædeſtinati, & alia media, & quidquid huiuſmodi, ſine quibus aliquis ſalutem non conſequitur (vt ipſis verbis S. Doctoris vtar prima part. quæſt. 23. art. 8.) Quem modum philoſophandi rigoroſè intellectum tanquam improbabilem inter Thomiſtas cap. 2. reiecimus: deficit enim in puncto principali.

Interpretatio dilucide recta.

In hoc enim eſt controuerſia inter nos, & Aduerſarios, quòd hi dependentiam in decreto Incarnationis à præuiſione peccati non negant interueniſſe viâ executionis, ſed hoc tantum ipſis ſufficit ad intentum, quòd in primâ intentione, quâ Deus prædeſtinauit Chriſtum, nulla interuenit dependentia, vel connexio, nec ſupponitur præuiſio peccati, & eius remedij.

Et nos omniuò volumus ſic prædeſtinationem Chriſti cum noſtro remedio connexam, quòd non poſſit Chriſtus intelligi prædeſtinatus nec intentus, niſi vt Redemptor, quia ipſa Redemptio fuit motiuum, ſine quo Chriſtus non fuiſſet prædeſtinatus, quia Deus Incarnationem, quam aliàs potuiſſet velle abſolutè propter ſuam gloriam; voluit quidem propter ſuam gloriam, tanquam propter finem vltimum, ſed voluit vt hæc gloria reſplenderet in Incarnatione, in quâ æquè reluceret & ſumma eius iuſtitiâ, & ſumma ipſius miſericordia, & conſequenter, quòd fuerit in carne paſſibili, vt poſſet ſatisfacere ex iuſtitiâ, & redimere, in quo ſummè iuſtitia reſplenduit, & vt totum hoc opus pro ipſis peccatoribus fieret, in quo infinitè eius miſericordia emicuit. Connectitur igitur decretum Incarnationis, quod de facto fuit cum paſſibilitate carnis, & noſtro remedio, nec aliter fuit intentum: vnde nequit intelligi intentio, & volitio Incarnationis, & quòd ibi non intendatur noſtrum remedium.

Gloria DEI finis vltimus prædeſtinationis Chriſti, & quomodò.

In prædictis ergo verbis S. Doctor hoc ſolùm intendit, quòd non officit æternæ Chriſti prædeſtinationi, quòd præintelligatur, in genere cauſæ materialis, & finis cui, in ipſo prædeſtinationis Chriſti decreto, præuiſio peccari, & voluntas remedij.

Vera mens D. Thomæ.

Præterea obiici poteſt, quòd, ſi decretum Incarnationis ſupponeret præuiſionem peccati, Incarnatio Verbi non fuiſſet per ſe intenta, ſed occaſionaliter, quod videtur falſum. Nec rationi conſonat, quòd per accidens, & non per ſe intendat Deus illud quod eſt ſupremum bonum inter omnia, quæ cadunt ſub eius prouidentia. Sequela probatur; nam peccatum per accidens ſe habet ad naturam humanam, & intentionem Dei: ergo, ſi Incarnatio ſupponit peccatum, non eſt de primæuâ intentione Dei, pro vt philoſophantur aliqui Theologi de pœnitentiâ, eamque non eſſe volitam à Deo dicunt ex primæua intentione, quia non poteſt eſſe volita, niſi ſuppoſito peccato, & eius permiſſione, quæ Deus ex ſe non vult. Et ita aſſerunt pœnitentiam non eſſe volitam voluntate Dei antecedente noſtra opera, ſed voluntate conſequente peccatum noſtrum: ergo ſimiliter, ſi Deus non vult Incarnationem, niſi ſuppoſito peccato, non vult illam voluntate antecedenti, & per ſe, ſed voluntate conſequenti, & per accidens.

Obiicitur vltimò.

Reſpondetur, quòd aliud eſt aliquid eſſe volitum per accidens, & non per ſe: aliud eſſe volitum occaſione alterius. Incarnatio igitur eſt per ſe primò intenta, & volita, & non per accidens, licèt non ſit volita, & intenta ſine occaſione peccati, quia eſt volita, & intenta, vt æquè in illâ diuina iuſtitia, & miſericordia reluceant: vnde non ſolùm à diuinâ prouidentiâ iudicari non debet alienum, quòd decreuerit Incarnationem non niſi connexam cum hâc occaſione peccati, eiuſque remedij, quin potiùs omninò longè magis diuinam ſapientiam, & prouidentiam extollit, quòd Incarnationem, quam ſuæ diuinæ Maieſtati ſemper glorioſam potuiſſet eligere, noluerit niſi in carne paſſibili, in quâ certatim omnium diuinorum attributorum infinitas poſſet emicare.

Reſpondetur.

Incarnatio volita per ſe, licet occaſione peccati.

Conſultò omittimus alia, quæ obiici poſſent, quia ex dictis faciliter Theologus ab illis ſe expediet. Et modus philoſophandi, quo in ordinandâ ſerie diuinorum decretorum vſi ſumus, præcipuum argumentorum caput ex integro recidat.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm principaliùs Chriſti Incarnatio facta fuerit ad tollendum peccatum originale, quàm actuale.

CONCLVSIO. (Ex doctrinâ corporis benè intellecta, & ex his quæ habentur ad ſecundum) Christus principaliùs venit abolere peccatum totius naturæ, ſiue peccatum Originale, quàm peccatum vnius perſonæ, ſiue Actuale.

CAPVT VNICVM.

Explicatur, & ſtabilitur Doctrina Articuli.

Obſeruatio Caietani. VT acutè Caietanus aduertit, primâ fronte videtur, quòd Author noſter directè non reſpondet quæſito, dum primò docet, quòd certum eſt Chriſtum veniſſe in hunc mundum, non ſolùm ad delendum illud peccatum, quod traductum eſt originaliter in poſteros; ſed etiam ad deletionem omnium peccatorum, quæ poſtmodùm ſuperaddita ſunt.

Deindè ſub diſtinctione loquens, ſubdit, quòd ſecundùm aliquid principalius venit pro vno, & ſecundùm aliquid principaliùs pro altero; vndè non apparet ſimpliciter concluſio reſponſiua quæſito, ſed ſolùm ſecundùm quid.

Verùm mens Authoris ex ratione, quam in fauorem peccati Originalis adducit, & expreſsè ex ſolutione ad tertium habetur. Et vt diſtinctè in hoc puncto grauiſſimo loquamur.

Concluſio 1. Dicendum eſt primò Chriſtum veniſſe in hunc mundum, non ſolùm ad delendum peccatum Originale, ſed etiam ad deletionem omnium peccatorum, quæ ſuperaddita ſunt.

Habetur expreſſè in litterâ authoris. Hæc Concluſio eſt ad litteram S. Doctoris, & ab illo explicatur, non quòd omnia peccata deleantur (quòd eſt propter defectum hominum, qui Chriſto inhærent ſecúdùm illud Ioan. 3. *Lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quàm lucem.*) Sed quia ipſis exhibuit, quòd ſufficiens fuit ad omnium peccatorum deletionem; Vnde dicitur ad Rom. 5. *Non ſicut delictum, ita & donum.* Et ibidem; *nam iudicium ex vno in condemnationem; gratia autem ex multis delictis in iuſtificationem.*

Hæc igitur Concluſio, & doctrina S. Doctoris ſic intellecta eſt de fide, & confirmat illam Cócil. Trid. ſeſſ. 6. Decreto de Iuſtificatione can. 2. Ex illo ad Rom. 3. *Quem propoſuit Deus propitiationem ad remiſſionem præcedentium delictorum.* Et ex illo primæ Ioan. cap. 2. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris: Non pro noſtris autem tantùm, ſed etiam pro totius mundi.* Quod paſſim in Scripturâ occurrit. *Eſt de fide.*

Ratione etiam patet: Nam ſacraméta præcipuè Baptiſmi, & Pœnitétiæ habent vim ad remittenda peccata, & pœnas pro illis debitas; ſed ſacramenta hanc virtutem non habent, niſi ab ipſo Chriſto vt inſtrumenta illius: ergo Chriſtus habuit vim ad hæc omnia. *Probatur ratione.*

Dicendum ſecundò, abſolutè concedendum eſſe Chriſtum principaliter veniſſe propter Originale. Hæc Concluſio eſt probata in Corpore, & explicita ad tertium. *Cõcluſio 2.*

Quæ etiam indiget explicatione: Dupliciter enim poteſt intelligi, vel quòd motiuum principale Incarnationis fuerit peccatum Originale, taliter quod illo non ſtante, & ſtante peccato actuali Chriſtus non veniret. Et hoc non eſt intentum D. Thomæ: Vel quòd ipſum peccatum Originale de ſe fuerit motiuum magis proportionatum ad excitandam diuinam miſericordiam, vt ad eius reparationem deſcenderet, Et hoc intendit S. Thomas. Quod eſt valdè notandum, ad occurrendum pluribus, quæ poterant aliàs difficultatem ingerere. *Explicatur in duplici ſenſu, & præligitur intentus à D. Thoma.*

Concluſio igitur ſic intellecta probatur: quia peccatum Originale eſt malum totius naturæ: Peccatum verò Actuale eſt malum particulare; ſed remedium mali communis, vtpotè bonum totius, eſt eminentius, quàm remedium mali particularis: ergo principaliùs venit Chriſtus ad tollendum Originale, quàm Actuale. *Probatur Concluſio.*

Præterea magis videtur miſericordiam Dei excitare peccatum quod in omnes homines ſine perſonali eorum conſenſu deſcendit, quàm illud, quod contrahitur ex propriâ volútate: ergo. *Cõcluſio 3.*

Dicendum tertiò, totale motiuum Incarnationis non fuiſſe liberationem à ſolo peccato Originali.

Probatur

Probatur 1. Probatur: nam quantùm ad motiuum Incarnationis, vt ex ſuprà dictis conſtat, illa ſolùm aſſequi poſſumus, quæ in Scripturis traduntur; ſed illarum teſtimonio habemus Chriſtum non ſolùm veniſſe ad liberandum nos à peccato Originali, ſed etiam ab actuali, vt conſtat ex ſuprà allatis teſtimoniis, & ex aliis innumeris: Ergo.

Probatur 2. Præterea Chriſtus prædeſtinatus fuit de facto, vt noſter Redemptor, per quē habeamus vitam abundanter, vt dicitur Ioan. 10. Sed hanc habere non poſſumus per ſolam liberationem à peccato Originali: Ergo motiuum totale Incarnationis non fuit ſolum peccatum Originale.

Ex quibus conſtat, quòd ex vi decreti, quod de facto Deus habuit, deficiente peccato actuali, Deus non eſſet incarnatus, quia, cùm motiuum totale eſſet remedium peccati tam Originalis, quàm actualis, altero deficiente, motiuum non ſubſiſteret.

Verùm autē, ſi Deus præuidiſſet ſolum Originale, & nullum futurū actuale; vel ſi non fuiſſet Originale, & plures extitiſſent infecti actuali peccato, habuiſſet Deus decretum incarnandi, vel non. Nihil in hoc ſine temeritate affirmare poſſumus, cum nihil de eo in ſcripturis habeamus.

ARTICVLVS V.

Verùm conueniens fuerit Deum incarnari ab initio mundi.

PRIMA conclusio. Non fuit conueniens ab initio humani generis ante peccatum Deum incarnatum fuiſſe.

Secunda Concluſio. Non fuit conueniens Deum incarnari ſtatim poſt peccatum.

ARTICVLVS VI.

Verùm Incarnatio differri debuerit vſque ad finem mundi.

CONCLVSIO. Non fuit conueniens Incarnationem differri in finem mundi.

CAPVT VNICVM.

Sicut non fuit conueniens, quòd in principio mundi Deus carnem aſſumeret; ita nec conuenienter Incarnatio vſque ad finem mundi differri debuit.

QVia doctrina, quam Author habet in his duobus Articulis, eſt ſcitu digniſſima, & Theologo neceſſaria, eam prætermittere non debuimus. *Ratio quæſiti.* Vt igitur benè aduertit Caietanus, titulus Articuli quinti, cùm quærat de conuenientiā Incarnationis ab initio mundi, in quo genus humanum in duplici fuit ſtatu, innocentiæ ſcilicet, & lapsûs, duplici concluſione vtrique ſtatui competenti Author reſpondet.

Docet igitur primò non fuiſſe conueniens à principio humani generis ante peccatum, Deum incarnatum fuiſſe. *Concluſio 1.*

Quod ſic probat. Cùm opus Incarnationis principaliter ordinetur ad reparationem humanæ naturæ per peccati abolitionem, manifeſtum eſt, quòd non fuit conueniens ante peccatum, non enim datur medicina, niſi iam infirmis. *Probatur.* Vnde ipſe Dominus dicit Math. 9. *Non eſt opus valentibus medicus, ſed malè habentibus.*

Secundò docet, Nec ſtatim poſt peccatum conueniens fuit Deum Incarnari. *Cõcluſio 2.*

Probat primò propter conditionem humani peccati, quod ex ſuperbiā prouenerat. *Probatur 1.* Vnde eo modo erat homo liberandus, vt humiliatus recognoſceret ſe liberatore indigere. Vnde ſuper illud ad Galat. 3. *Ordinata per Angelos, in manu mediatoris.* dicit Gloſſa. Magno Dei conſilio factum eſt, vt poſt hominis caſum non illicò Dei Filius mitteretur; reliquit enim Deus priùs hominem in libertate Arbitrij, in lege naturali, vt ſic vires naturæ ſuæ cognoſceret, vbi, cum deficeret, legem accepit, quā datā inualuit morbus; non legis, ſed naturæ vitio, vt ita cognitā ſuā infirmitate clamaret ad medicum, & gratiæ quæreret auxilium. *Aſſignatur ratio, cur Incarnationis remediū dilatum fuerit.*

Secundò propter ordinem promotionis in bonum, ſecundùm quem ab imperfecto ad perfectum proceditur. *Secunda ratio.* Vnde Apoſtolus dicit primæ ad Cor. 15. *non prius quod ſpirituale eſt, ſed quod*

animale, deinde quod ſpirituale: Primus homo de terrâ terrenus; ſecundus homo de Cælo, Cæleſtis.

Tertia ratio. Tertiò propter dignitatem Verbi Incarnati: quia ſuper illud ad Galath. 4. *At vbi venit plenitudo temporis*, dicit Gloſſa, Quantò maior iudex veniebat, tantò præconum ſeries longior præcedere debebat.

Quarta ratio. Quartò, ne feruor fidei temporis prolixitate tepeſceret: quia circà finem mundi frigeſcet charitas multorum. Vnde Luc. 18. dicitur. *Filius hominis veniens putas inueniet fidem in terrâ.*

Et quamvis Charitas non tardat ſubuenire amico neceſſitatem patienti iuxtà illud Prouerb. 3. *Ne dicas amico tuo: Vade, & reuertere, cras dabo tibi, cum ſtatim poſſis dare.* Non proinde debuit Deus ſtatim in principio incarnari: quia vt Author ait in ſolutione ad primum. Charitas non differt amico ſubuenire, ſaluâ tamen negotiorum opportunitate, & perſonarum conditione. Si enim medicus ſtatim à principio ægritudinis medicinam daret infirmo, minùs proficeret, vel magis læderet, quàm iuuaret. Et ideò etiam Dominus non ſtatim à principio Incarnationis remedium humano generi exhibuit, ne illud contemneret ex ſuperbiâ, ſi priùs ſuam infirmitatem non cognoſceret. *Charitas poteſt aliquando differre ſubſidium amico.*

Concluſio tertiò. Quòd autem Incarnatio conuenienter non debuit differri in finem mundi, oſtendit Author primò ex vnione diuinæ & humanæ naturæ.

Probatur 1. Quam rationem optimè ponderat Caietanus docens, quòd duplex eſt motus humanæ naturæ de imperfecto ad perfectum, vnus reſpectu ipſius naturæ, vt diſtinguitur contrà ſuppoſitum: alter reſpectu naturæ in ſuppoſitis propriis. Secundùm primum motum Incarnatio ſe habet vt terminus: quoniam in opere Incarnationis natura humana in Deum aſſumpta eſt. Iuxtà autem ſecundum motum, Gloriæ animæ, & corporis in futuro mundo ſe habet vt terminus, quando homines glorificabuntur conſummatè. Et in hoc ſecundo motu myſterium Incarnationis non ſe habet vt terminus, ſed vt principium effectiuum: Quoniam Chriſtus eſt dux omnium hominum ad gloriam conſummatam per ſuam reſurrectionem &c. Propter primum motum non decuit Incarnari Deum in principio mundi, vt prædictum eſt. Propter ſecundum motum non decuit differri Incarnationem in finem mundi. Ex ipsâ igitur vnione duarum naturarum, diuinæ ſcilicet & humanæ in Chriſto, neutrum conueniens eſſe patet: Quia primum aduerſatur progreſſui humanæ naturæ de imperfecto ad perfectum: ſecundum aduerſatur authoritati Diuini Verbi incarnati, ad deducendum de potentiâ ad actum conſummatum naturam humanam in propriis ſuppoſitis iuxtà ſecundum motum. Sic ſtrictè, & pro more acutè Caietanus. *Duplex motus humanæ naturæ de imperfecto ad perfectum notatur à Caietano.*

Probatur ſecundò. Secundò oſtendit eandem veritatem Author noſter ex effectu humanæ ſalutis: vt enim Auguſtinus Lib. de quæſtionibus noui Teſtam. quæſt. 83. ait. *In poteſtate dantis eſt, quando, vel quantùm velit miſereri.* Venit ergo quando, & ſubuenire debere ſciuit, & gratum futurum beneficium: Cùm enim languore quodam humani generis abſoleſcere cœpiſſet cognitio Dei inter homines, & mores immutarentur, eligere dignatus eſt Abraham, in quo forma eſſet renouatæ iuſtitiæ Dei, & morum. Et cum adhuc reuerentia ſegnior eſſet, poſteà per Moyſem legem litteris dedit. Et quia eam gentes ſpreuerunt non ſe ſubiicientes ei, neque hi, qui acceperunt, eam ſeruauerunt; motus miſericordiâ Dominus miſit Filium ſuum, qui datâ omnibus remiſſione peccatorum Deo Patri illos iuſtificatos offerret. Si autem hoc remedium differretur vſque in finem mundi, totaliter Dei notitia, & reuerentia, & morum honeſtas abolita fuiſſet in terris. *Opportunitas electionis Abrahæ, & legis datæ per Moyſem.*

Probatur tertiò. Tertiò apparet hoc fuiſſe conueniens ad manifeſtationem diuinæ virtutis, quæ pluribus modis homines ſaluauit, non ſolùm per fidem futuri, ſed etiam per fidem præſentis, & præteriti.

QVÆSTIO II.

De modo vnionis Verbi Incarnati.

EXPEDITA diſputatione de poſſibilitate, conuenientiâ, & neceſſitate Incarnationis, pergit Angelicus noſter Author ad conſiderandam eius quidditatem, & diſputat de modo, quo hæc vnio Verbi Incarnati facta eſt. Primò igitur agit de ipsâ vnione: Secundò de modo illius quantùm ad perſonam aſſumentem: Tertiò quantùm ad naturam aſſumptam.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm vnio Verbi Incarnati ſit facta in naturâ.

CONCLVSIO. Impoſſibile eſt vnionem Verbi Incarnati eſſe factam in naturâ. Probabitur infrà.

CAPVT VNICVM.

An Verbum, & humana natura ſint vnita in vnâ eſſentiâ, ſiue conuenerint ad integrandam vnam eſſentiam.

Expenditur Titulus.

TItulus huius Capituli explicat intentum Authoris, dum quærit, vtrùm vnio Verbi Incarnati ſit facta in naturâ, ſiue in eſſentiâ, vel quidditate: Hæc enim vox (natura) accipitur ab Authore, vt patet in litterâ, relictis aliis ſignificationibus, pro eodem quòd eſſentiâ, vel quidditas. Vbi præmittas, ſi placet, id quod ipſemet Angelicus Doctor habet quarto contrà Gentes cap. 41. Quòd vniri aliqua in naturâ, non eſt quòd duæ naturæ vniantur aliquo modo in perſonâ, ſed quòd ex illis reſultat tertia quædam natura. Sicut enim vniri duas naturas in perſonâ, eſt quòd terminus illius vnionis ſit vna perſona: ita vniri in naturâ, eſt quòd terminus illius vnionis ſit aliqua vna natura reſultans ex illis, vel tanquam partibus permanentibus, ſicut ex animâ, & corpore reſultat vna humanitas, vel tranſmutatis, ſi ſint entia totalia, vt mixtum reſultat ex elementis, in ſententiâ præcipuè illorum, qui volunt, quòd elementa non remaneant formaliter in mixto.

Quid ſit vniri in natura.

Concluſio.

In hoc ergo ſenſu procedit Concluſio Authoris adducta, & impoſſibilem docet vnionem Verbi Incarnati in naturâ eſſe factam.

Probatur primò auctoritate Conciliorū.

Quæ Concluſio eſt diffinita in Concil. Chalcedonen. Act. prima, & quinta, prout habes in argumento ſed contrà. *Confitemur in nouiſſimis diebus filium Dei vnigenitum in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indiuisè, inſeparabiliter agnoſcendum, nunquam ſublatâ differentiâ naturarum propter vnionem.* Et in ſextâ Synodo act. 11. 13. & 18. Et in Concil. Lateran. ſub Innocentio III. quod habetur cap. firmiter de ſummâ Trinitate, & fide Catholicâ. Et in aliis Conciliis.

Error Eutychis reuocatur, & damnatur.

Et eſt hæc Concluſio contrà Eutychem, qui (vt ſuprà, recenſentes varias antiquorum hæreticorum inſanias contrà hanc ineffabilem vnionem exortas, diximus) vt vnitatem perſonæ contrà Neſtorium ſeruaret in Chriſto, aſſeruit eſſe etiam in illo vnam naturam: ita quòd, quamvis ante vnionem eſſent duæ naturæ diſtinctæ, diuina, & humana; in vnione tamen coïerunt in vnam naturam: Et ſic dicebat Chriſti perſonam ex duabus naturis eſſe, non autem in duabus naturis ſubſiſtere. Macarius Antiochenus ferè in idem redire videtur, dum dicit in Chriſto eſſe vnam tantùm operationem, & voluntatem. Sic Eutychem ſenſiſſe Angelicus Doctor habet quarto, contrà Gentes à cap. 28. Vbi præcipuos antiquorum errores contrà hoc Myſterium recenſet, vt vidimus ſuprà.

Macarius Antiochenus.

Quod dixerim, quia non me latet aliquorum Commentatorum, commendandam quidem, verùm parùm ſuperfluam diligentiam, plura inſumere ad inueſtigandum prædicti Hæreſiarchæ genuinum ſenſum, quem ex D. Thoma adduxiſſe ſatis eſt. Videat, qui voluerit Gregorium Cipullo hic dub. vnic. §. 1.

Probatur ſecundò, Concluſio ratione.

Oſtendit autem D. Thomas efficaciſſimâ ratione eandem veritatem,

 Triplicite

Tripliciter enim aliquid vnum ex duobus, vel pluribus conſtituitur. Vno modo ex duobus integris, perfectis remanentibus: Quod quidem fieri non poteſt, niſi in his, quorum forma eſt compoſitio, vel ordo, vel figura: ſicut ex multis lapidibus abſque aliquo ordine adunatis, per ſolam compoſitionem fit aceruus: Ex lapidibus autem, & lignis ſecundùm aliquem ordinem diſpoſitis, & etiam ad aliquam figuram redactis fit domus. Et ſecundùm hoc poſuerunt aliqui vnionem eſſe per modum confuſionis, quæ ſcilicet eſt ſine ordine, vel per modum commaſſationis, quæ ſcilicet eſt cum ordine.

Vnio Incarnationis nō poteſt fieri ex duobus integ. & perfectis remanentibus.

Sed hoc, inquit Author, non poteſt eſſe: primò quidem, quia compoſitio, vel ordo, vel figura non eſt forma ſubſtantialis, ſed accidentalis: Et ſic ſequeretur, quòd vnio Incarnationis non eſſet per ſe, ſed per accidens, quòd infrà art. 6. improbabitur. Secundò quia ex huiuſmodi non fit vnum ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, remanent enim plura actu. Tertiò, quia forma talium non eſt natura, ſed magis ars: ſicut forma Domûs: Et ſic non conſtitueretur vna natura in Chriſto, vt ipſi volunt.

Alio modo fit aliquid vnum ex perfectis, ſed transmutatis: ſicut ex elementis fit mixtum. Et ſic aliqui dixerunt vnionem Incarnationis eſſe factam per modum complexionis.

Sed hoc non poſſet eſſe. Primò quidem, quia natura diuina eſt omninò immutabilis: Vnde nec ipſa poteſt conuerti in aliud, cùm ſit incorruptibilis: nec aliud in ipſam, cùm ſit ingenerabilis. Secundò, quia id quod eſt commixtum, nulli miſcibilium eſt idem ſpecie: Et ſic Chriſtus non eſſet eiuſdem naturæ cum Patre, nec cum Matre. Tertiò, quia ex his, quæ plurimùm diſtant, non poteſt fieri commixtio: ſoluitur enim ſpecies vnius eorum, putà ſi quis guttam aquæ amphoræ vini apponat. Et ſecundùm hoc, cùm natura diuina in infinitum excedat humanam naturam, non poteſt eſſe mixtio: ſed remanebit ſola natura diuina.

Nec ex eiſdem perfectis, ſed transmutatis.

Tertio modo fit aliquid vnum ex aliquibus non permixtis, vel permutatis, ſed imperfectis. Sicut ex animâ, & corpore fit homo: Et ſimiliter ex diuerſis mēbris vnū corpus conſtituitur.

Sed hoc dici non poteſt de Incarnationis Myſterio: Primò quidem, quia vtraque natura eſt ſecundùm rationem ſuam perfecta, diuina ſcilicet, & humana. Secundò, quia diuina natura, & humana non poſſunt conſtituere aliquid per modum partium quantitatiuarum, ſicut membra conſtituunt corpus: quia natura diuina eſt incorporea. Neque per modum formæ, & materiæ: quia diuina natura non poteſt eſſe forma alicuius, præſertim corporei. Sequeretur enim, quòd ſpecies reſultans eſſet communicabilis pluribus, & ita eſſent plures Chriſti. Tertiò, quia Chriſtus non eſſet humanæ naturæ, neque diuinæ naturæ: Differentia enim addita variat ſpeciem, ſicut vnitas numerum, ſicut dicitur in octauo Metaphyſicæ.

Neque etiā ex eiſdem perfectis, quamuis nō permixtis, nec transmutatis.

Obiectio. Obiicit ſibi Author, (qui nunquam ea, quæ difficiliora ſunt, omittit) Authoritatē Cyrilli, quæ inducitur in geſtis Concil. Chalcedonen. act. prima, Vbi retulit Euſthatius Berithi Epiſcopus hæc Verba tanquam ex Cyrillo. *Non oportet intelligere duas naturas, ſed vnam naturam Verbi Dei Incarnatam.* Quam ſententiam addidit Euſthatius Cyrillum confirmaſſe teſtimonio Athanaſij. Et certè Cyrillus lib. 1. de rectâ fide ad Reginas, inter alia hæc Verba ex Athanaſio refert. *Non duas naturas vnum filium, vnam quæ adoratur, & vnam quæ non adoratur; ſed vnam naturam Dei Verbi Incarnatam, & adorabilem cum carne ſuâ.*

Soluitur. Occurrit D. Thomas explicans prędicta Verba (quæ tamen non à Cyrillo dicta, imò communi Patrum Euſthatium audientium conſenſu, tanquam iniuriosè Cyrillo aſcripta, repulſa fuere) pro vt exponuntur in quinta Synodo, quæ eſt Conſtantinopolitana collat. 8. can. 8. vbi habes. *Si quis vnam naturam Verbi Dei Incarnatam dicens, non ſic accipiat, ſicut Patres docuerunt, quòd ex diuinâ naturâ, & humanâ, vnione ſecundùm ſubſiſtentiam factâ vnus Chriſtus effectus eſt, ſed ex talibus vocibus naturam vnam, ſiue ſubſtantiam diuinitatis, & carnis Chriſti introducere conatur, talis Anathema ſit.* Non ergo, inquit Author, ſenſus eſt, quòd in Incarnatione ex duabus naturis ſit vna natura conſtituta; ſed quòd natura Verbi Dei carnem vniuit ſibi in perſonâ.

Prædicta explicatio D. Thomæ eſt optima;

Vera mens DD. Cyrilli & Athanaſij. optima; & certum omninò debet reputari, Cyrillum duas naturas iuxta Catholicam veritatem ſemper faſſum eſſe in Chriſto. Et in prædictis verbis in argumento adductis ex lib. 1. de rectâ fide, nec Cyrillus, nec Athanaſius duas naturas ibi negandas cenſent, ſed diuerſitatem in illarum adoratione conſtituendam negant; ita vt alteri, nempe diuinæ, adoratio latriæ debeatur; alteri nempe humanæ, hoc debeat denegari. Et ſic prædicto modo loquendi vſi ſunt ad excludendum hæreticos, qui negabant vnionem fuiſſe factam in perſonâ, & duas in Chriſto perſonas conſtituebant, quarum alteram adorandam latriâ dicebant; alteram ſolâ duliâ.

ARTICVLVS II.

Vtrùm vnio Verbi Incarnati ſit facta in perſonâ.

CONCLVSIO. Vnio Verbi Incarnati eſt facta in perſonâ, ita quòd non in naturâ.

Probatur in argumento ſed contrà ex Synodo Chalcedonenſi, vbi habetur, non in duas perſonas partitum, aut diuiſum, ſed vnum, & eundem filium vnigenitum Deum Verbum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum confitemur. Ratio, quæ habetur in corpore, adducetur, & formabitur infrà.

CAPVT VNICVM.

Humanitas non ſic Verbo vnita fuit, vt ex hâc vnione duplex perſona reſultauerit, ſed ipſi perſonæ Verbi fuit vnita, & non per aliam ſubſiſtentiam ſubſiſtit.

Doctrina Articuli. STatuit S. Doctor in hoc articulo modum, quo fides Catholica agnoſcit hanc vnionem eſſe factam, nempe in perſonâ; ita vt humanitas propriam non habuerit ſubſiſtentiam, de quo inferiùs fusè; ſed ſubſiſtat per ſolam Verbi ſubſiſtentiam, & hoc eſt vniri aliquid alicui in perſonâ.

Quam veritatem ipſe Author fusè applicat, & vario tùm ex Authoritate; tùm ex ratione deducto argumento efficaciter conuincit quarto contrà Gentes cap. 34. contrà Theodorum, & Neſtorium, quorum hæreſim accuratiſſimè deſcribit dicens.

Theodorus igitur Moſueſtenus, & Neſtorius eius ſectator talem ſcientiam de prædictâ vnione protulerunt. *Error Theodori, & Neſtorij fuſius refertur.* Dixerunt enim quòd anima humana, & corpus humanum naturali vnione conuenerunt in Chriſto ad conſtitutionem vnius hominis eiuſdem ſpeciei, & naturæ cum aliis hominibus, & quòd in hoc homine Deus habitauit ſicut in templo ſuo, ſcilicet per gratiam, ſicut & in aliis hominibus ſanctis. Vnde dicitur Ioan. 2. quòd ipſe Iudæis dixit. *Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.* Et pòſt Euangeliſta quaſi exponens ſubdit. *Ille autem dicebat de templo corporis ſui.* Et Apoſt. ad Coloſſ. 1. dicit. *Quòd in ipſo complacuit omnem plenitudinem inhabitare.*

Et hoc conſecuta eſt vlteriùs quædam affectualis vnio inter hominem illum, & Deum, dum & homo ille bonâ ſuâ voluntate Deo inhæſit, & Deus ſuâ voluntate illum acceptauit, ſecundùm illud Ioan. 8. *Qui me miſit, mecum eſt, & non reliquit me ſolum, quia ego, quæ placita ſunt ei, facio ſemper.* Vt ſic intelligatur talis eſſe vnio hominis illius ad Deum, qualis eſt vnio, de quâ Apoſtolus dicit primæ ad Cor. ſexto. *Qui adhæret Domino, vnus ſpiritus eſt.*

Et ſicut ex hâc vnione nomina, quæ propriè Deo conueniunt, ad homines transferuntur, vt dicantur Dij, & Filij Dei, & Domini, & ſancti, & Chriſti; ſicut ex diuerſis locis Scripturæ patet: Ita & nomina diuina homini illi conueniunt, vt propter Dei inhabitationem, & vnionem affectûs dicatur, & Deus, & Dei Filius, & Dominus & ſanctus, & Chriſtus: ſed tamen, quia in illo homine maior plenitudo gratiæ fuit, quàm in aliis hominibus ſanctis, fuit præ cæteris templum Dei, & arctiùs Deo ſecundùm affectum vnitus, & ſingulari quodam priuilegio diuina participauit, & propter hanc excellentiam gratiæ conſtitutus eſt in participatione diuinæ dignitatis, & honoris, vt ſcilicet coadoretur Deo.

Et ſic ſecundùm prædicta oportet, quòd alia ſit perſona Verbi Dei, & alia perſona illius hominis, qui Verbo Dei

Diſcrimen inter vnionem affectualem, & hypoſtaticam Dei coaderetur. Et ſi dicatur vna perſona vtriuſque, hoc erit propter vnionem affectualem prædictam, vt ſic dicatur homo ille, & Dei Verbum, vna perſona; ſicut dicitur de viro, & muliere, quòd iam non ſunt duo: Sed vna caro, & quia talis vnio non facit, vt, quòd de vno dicitur de altero dici poſſit, non enim quidquid conuenit viro, verum eſt de muliere, aut è conuerſo. Ideò in vnione Verbi, & illius hominis hoc obſeruandum putant, quòd ea, quæ ſunt propria illius hominis ad humanam naturam pertinentia, de Verbo Dei, aut de Deo conuenienter dici non poſſunt; ſicut homini illi conuenit, quòd ſit natus de Virgine, quòd paſſus, mortuus, & ſepultus, & huiuſmodi, quæ omnia aſſerunt de Deo, vel de Dei Verbo dici non debere.

Sed quia ſunt quædam nomina, quæ etſi Deo principaliter conueniant, communicantur tamen hominibus per aliquem modum, ſicut Chriſtus, Dominus, ſanctus, & etiam Filius Dei, de huiuſmodi Nominibus ſecundùm eos nihil prohibet prædicta prædicari: Conuenienter enim dicitur ſecundùm eos, quòd Chriſtus, Dominus gloriæ, vel Sanctus Sanctorum, vel Dei Filius, ſit natus de Virgine, paſſus, mortuus, & ſepultus; vnde & Beatam Virginem non Matrem Dei, vel Verbi Dei, ſed Matrem Chriſti nominandam eſſe dicunt. *Error Neſtorij circà maternitatem Beatiſſimæ Virginis.*

Vbi aduertendum, quòd, licèt S. Thomas, quem ſequntur communiter Commentatores, Neſtorium à Theodoro Mopſueſteno hanc hæreſim hauſiſſe credat: Inualuit tamen inter Catholicos tempore Neſtorij Patriarchæ Hieroſolymitani, & ſubinde poſteà vſque ad noſtra tempora, in Eccleſiâ, vſus vocandi hanc hęreſim Neſtorianam; & meritò: quia eius operâ validum ſuſceperat incrementum. Imò ſi materialiter, vt ita dicam, hæc hæreſis ſumatur, tempore Apoſtolorum ortum habuit. Carpocrates enim, Ebion, & Cherintus, contrà quos præcipuè Ioannes Euangeliſta militat, qui Saluatoris diuinitatem negabant: dicentes ipſum eſſe purum hominem, negabant conſequenter vnionem fuiſſe factam in perſonâ, ſed non ſub ipſis forſitan formalitatibus. Vnde videtur, quòd meritò S. Doctor Authorem prædicti erroris præfatum Theodotum dicit. *Hæreſis Neſtoriana vnde dicta, & primò originem duxit.*

Contrà hãc hæreſim debellatum fuit in Concilio Epheſino primò contrà, & aliis Neſtorium congregato, Chalcedonen. Act. quinta, Lateranen. primo, ſub Martino primo, & Conſtantinopolitano ſecundo, act. 4. & cap. firmiter de ſummâ Trin. & fide Cathol. & in aliis Conciliis, & Pontificum decretis, quibus firmata fuit prædicta Catholica veritas & noſtra Concluſio. Quæ manifeſtatur etiam omnibus locis Sacræ Scripturæ, in quibus Diuinitas Saluatoris oſtenditur, quorum plura ab Authore adducuntur loco citato, & nos in initio huius tractatûs adduximus. Sufficiat nobis nunc Gabrielis Archangeli ad ſanctiſſimã Virginem oraculum à Luca cap. primo, relatum. *Quod naſcetur ex te ſanctum* (vbi denotatur eſſe Filium Virginis) *Vocabitur Filius Dei*, in quo deſignatur eſſe Deum. *Damnatur in Concilio Epheſino.* *Expenduntur Verba Gabrielis ad Mariam.*

Ratione eandem veritatem confirmat S. Thomas hîc in corpore, quæ diuerſimodè ad formam à Commentatoribus redigitur: Nos autem litteræ magis adhærentes, ita formabimus. Quidquid verè, & intrinſecè ineſt alicui perſonæ, ſiue pertineat ad naturam, ſiue non, vnitur ei in perſonâ, ſiue ſubſiſtit eadem ſubſiſtentiâ perſonæ cui vnitur. Vbi aduerte cum Caietano, quod loquitur D. Thomas de inhæſione intrinſecâ, & non de extrinſecâ inhæſione, prout ineſt veſtis, locus, & ſimilia; & ſic ſenſus aſſumptæ Maioris eſt, quòd omne illud, quod ineſt alicui perſonæ, ſi verè inſit, dicitur vniri illi in perſonâ. Sed humanitas verè, & intrinſecè vnitur Verbo Dei, vt fides docet: Ergo vnitur illi in perſonâ, & ſubſiſtit per eius ſubſiſtentiam. Vide Caietanum ſuprà hanc rationem. *Probatur Concluſio ratione.*

Secundò probatur ratione S. Doctoris loco citato contrà Gentes. Si quis enim diligenter conſideret prædictam Neſtorij poſitionem, videbit, quòd omnino Incarnationem excludit. Nam ſecundùm illam Verbum Dei non fuit homini illi vnitum, niſi ſecundùm inhabitationem per gratiam, ex quâ conſequitur vnio voluntatum: Inhabitatio autem Verbi Dei in homine, non eſt Verbum Dei Incarnatum: Habitauit enim Verbum Dei, & Deus ipſe in omnibus Sanctis à conſtitutione Mundi, ſecundùm *Secunda ratio Concluſionis.* *Inhabitatio DEI in Sãctis, maximè differt ab Incarnatione.*

illud

illud Apoſtoli ſecundæ ad Cor.ſexto. *Vos eſtis templum Dei viui, ſicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis.* Quæ tamen inhabitatiu Incarnatio dici non poteſt, alioquin frequenter ab initio Muudi Deus Incarnatus fuiſſet.

Nec ſufficit ad Incarnationis rationem, quòd Verbum Dei, vel Deus pleniori gratiâ habitauerit in illo homine; quia magis, & minùs ſpeciem non diuerſificant vnionis. Cùm igitur Chriſtiana Religio in fine Incarnationis fundetur, euidenter apparet, quòd prædicta poſitio fundamentum Chriſtianæ Religionis tollit.

Tertia ratio. Prætereà ſic arguit Author prædicto loco. Omne quod factum eſt aliquid, eſt illud quod factum eſt: ſicut quod factum eſt homo, eſt homo; & quod factum eſt album, eſt album. Sed Verbum Dei factum eſt homo, vt ex præmiſſis habetur: Igitur Verbum Dei eſt homo. *Impoſſibile eſt vbi ſunt diuerſa ſuppoſita, vt vnum de altero prædicetur.* Impoſſibile eſt autem, vt duorum differentium perſona, aut hypoſtaſi, vel ſuppoſito, vnum de altero prædicetur. Cùm enim dicitur homo eſt animal, idipſum, quod animal eſt, homo eſt; Et cùm dicitur homo eſt albus, ipſe homo albus eſſe deſignatur, licèt albedo ſit extra rationem humanitatis. Et ideò nullo modo dici poteſt, quòd ſortes ſit Plato, vel aliquod aliud ſingularium eiuſdem, vel alterius ſpeciei. Si igitur Verbum Caro factum eſt, id eſt, homo, vt Euangeliſta teſtatur, impoſſibile eſt quòd Verbi Dei, & illius hominis ſint duæ perſonæ, vel duæ hypoſtaſes, vel duo ſuppoſita. Vis huius rationis eſt eadem cum prædictâ ratione Articuli, quam adduximus.

Confirmatur. Et ab eodem S. Doctore confirmatur. Pronomina demonſtratiua ad perſonam referuntur, vel hypoſtaſim, vel ſuppoſitum: Nemo enim diceret: Ego curro, alio currente; niſi fortè figuratiuè, vtpotè quòd alius loco eius curreret: Sed ille homo qui dictus eſt Ieſus, dicit de ſe. *Antequam Abraham fieret, Ego ſum* Ioan.8. & Ioan.10. *Ego & pater vnum ſumus.* & plura alia, quæ manifeſtè ad Diuinitatem Verbi pertinent: Ergo manifeſtum eſt, quòd perſona illius hominis loquentis, & hypoſtaſis, eſt perſona illa Filij Dei.

Capvt II.

Occurritur aliquibus Obiectionibus contrà prædictam veritatem.

Prima obiectio. Obiicit S. Doctor contrà ſuam Concluſionem id, quod maximè vrgere poteſt, videlicet, quia perſona Dei non eſt aliud à naturâ ipſius, vt oſtenditur 1. part. qu.28. 29. & alibi. Si ergo vnio non eſt facta eſt in naturâ, ſequitur quod non ſit facta in perſonâ.

Soluitur. Occurrit Author, quòd *licèt in Deo non ſit aliud ſecundùm rem natura, & perſona; differt tamen ſecundùm modum ſignificandi; quia perſona ſignificat per modum ſubſiſtentis; Et quia natura humana ſic vnitur Verbo, vt Verbum in eâ ſubſiſtat, non autem vt aliquid addatur ei ad rationem ſuæ naturæ, vel vt eius natura in aliud tranſmutetur: Ideò vnio humanæ naturæ ad Verbum Dei facta eſt in perſonâ, non in naturâ.*

Inſtat Caietanus. Contrà hanc ſolutionem obiicit Caietanus, quoniam quæſtio, & argumentum eſt de rebus, ſcilicet de vnione naturæ humanæ ad diuinam perſonam, vel naturam. Reſponſio autem recurrit ad diſtinctionem rationis ſecundùm modos ſignificandi. Hoc autem non licere, patet ex eo quod abſtrahendo ab omnibus modis ſignificandi, quæ ad voces ſpectant, & contemplando intellectualiter Myſterium Incarnationis, ſicut Angeli; conſtat quòd vnio ſecundùm rem intelligitur facta in perſonâ, & non in naturâ Verbi. Nun erat igitur ad modos ſignificandi recurrendum pro ratione, quare vnio eſt facta in perſonâ Verbi, & non in illius naturâ.

Reſpondet. Reſpondet Caietanus, oſtendens vim, & acumen S.Doctoris in prædictâ ſolutione. Et quia hæc doctrina eſt vnica ad occurrendum pluribus, quæ ſemper moleſtant Tyronis intellectum, operæpretium duxi ipſius Caietani verba referre. *Author*, inquit, *altiſſimam reddit rationem, quare vnio eſt in perſonâ, & non in naturâ: Et eſt adeò profunda ac formalis, vt non ſolùm comprehendat, quare vnio eſt in perſonâ Verbi, & non in illius naturâ; ſed etiam comprehendat, quare vnio eſt in perſonâ Dei, & non in Dei naturâ: Ita quòd dato, quòd Deus non eſſet Trinitas, ſed Deitas ipſa per ſe-* *Vis rationis D.Thomæ.*

ipſâ perſona eſſet (vt Philoſophi intelligunt Deum ſubſiſtere) Reſponſio iſta inuenitur ſatisfactiua argumento, cùm non ſatisfaciant reſponſiones recurrentium ad diſtinctionem inter eſſentiam diuinam, & formale conſtitutiuum perſonæ, & alia huiuſmodi dicentium, vt patet: Meritò autem Author hoc fecit, quia argumentum ex identitate naturæ Dei, cum Dei perſonâ procedit, quocumque modo perſona in Deo ponatur, ſiue ſecundùm Philoſophos, ſiue ſecundùm veritatem reuelatam.

Diſcrimen naturæ, & perſonæ manifeſtat diuerſus modus ſignificandi. Stat igitur reſponſio in hoc, quòd, quia natura diuina habet rationem naturæ, & perſona diuina habet rationem ſubſiſtentis in naturâ, & hanc differentiam manifeſtat diuerſus modus ſignificandi; & vnio naturæ humanæ in Myſterio Incarnationis non addit aliquid rationi naturæ; ſed benè addit aliquid rationi perſonæ, quia addit ſubſiſtere in naturâ humanâ: Ideò vnio facta eſt nun in naturâ, ſed in perſonâ. Et quòd non adiunctum fuerit aliquid ad naturam Dei, probatur in litterâ: quia nec per appoſitionem, nec per tranſmutationem. Quòd verò adiunctum fuerit aliquid perſonæ Dei, probatur: quia humana natura vnitur perſonæ Dei, vt perſona Dei in naturâ humana ſubſiſtat: Ex eo enim quòd perſonæ, vt diſtinguitur contrà naturam, eſt ſubſiſtere in naturâ, ſequitur manifeſtè quòd apponendo perſonæ, quòd in aliquâ aliâ naturâ ſubſiſtat, vnio fit in perſonâ. Vnde patet, quòd paſſiones nominum ſecundùm modum ſignificandi, non pro ratione, ſed pro manifeſtatione differentiæ inter naturam, & perſonam Dei ſecundùm rationem, allata ſunt. Et ratio realis, inquit Caietanus, altiſſima ad realem concluſionem allata eſt, manifeſtans quòd etiam cum omnimodâ identitate formali naturæ, & perſonæ diuinæ ſtat, quòd vnio eſt facta in perſonâ, & nun in naturâ Dei.

Inutilis Theologorum labor. Infructuosè igitur communiter Theologi laborant in hoc puncto; dum conantur propoſitum argumentum ſolvere, recurrendo ad diſtinctionem inter eſſentiam diuinam, & formale conſtitutivum perſonæ, de quo plura hîc inculcare ſolent, quæ ſuum locum habent in materiâ de Trinitate, vbi nos prima, part. quæſt. 28. artic. 2. per plura capita digeſſimus, & explicuimus, quomodò relationes diuinæ ab eſſentiâ diſtinguantur. Sed infructuosè, inquam, ad hanc diſtinctionem recurres (vt benè Caietanus aduertit) ſi ex hâc præcisè diſtinctione per intellectum, argumento uccurras procedenti ab his quæ in re eſſentiæ non apponuntur, &. opponuntur perſonæ. Punctum ergo diuerſitatis in hoc eſt cum S. Doctore conſtituendum, quòd, cùm per Incarnationem ſic vniatur natura humana Verbo, vt Verbum in eâ ſubſiſtat, non autem vt aliquid addatur ei ad rationem ſuæ naturæ, vel vt eius natura in aliud tranſmutetur: Ideò vnio humanæ naturæ ad Verbum Dei facta eſt in perſonâ, non in naturâ. Sunt verba ipſius D.Thomæ, pauca quidem, ſed quæ magis hanc difficultatem explanant, quàm omnia, quæ hactenùs à Theologis ad hunc finem excogitata, & multiplicata videmus. *Nodus difficultatis.*

Obiectio ſecunda. Obiicit ſecundò S. Thomas. Natura humana non eſt minoris dignitatis in Chriſto, quàm in nobis: perſonalitas autem ad dignitatem pertinet, vt in primo habitum eſt. Cùm ergo natura humana in nobis propriam perſonalitatem habeat, multò magis habuit propriam perſonalitatem in Chriſto.

Reſoluitur. Occurrit dicendo, quòd perſonalitas in tantùm pertinet ad dignitatem alicuius rei, & perfectionem, in quantum ad dignitatem alicuios rei, & perfectionem eius pertinet, quòd per ſe exiſtat, quod in nomine perſonæ intelligitur: Dignius autem eſt alicui, quòd exiſtat in aliquo ſe digniori, quàm qoòd exiſtat per ſe. Et ideò ex hoc ipſo humana natura dignior eſt in Chriſto quàm in nobis, quia in nobis quaſi per ſe exiſtens propriam perſonalitatem habet: In Chriſto autem exiſtit in perſona Verbi. Sicut etiam eſſe completiuum ſpeciei pertinet ad dignitatem formæ, tamen ſenſitivum nobiliùs eſt in homine propter coniunctionem ad nobiliorem formam completiuam, quàm ſit in bruto animali, in quo eſt forma completiua. *Humana natura dignior in Chriſto, quia ſubſiſtit in Verbo.*

Obijcitur tertiò. Tertiò ſi arguit. Sicut Boëtius dicit in lib. de duabus naturis, perſona eſt rationalis naturæ indiuidua ſubſtantia:

tia: ſed Verbum Dei aſſumpſit naturam humanam indiuiduam: Natura enim vniuerſalis non ſubſiſtit ſecundùm ſe, ſed in nudâ contemplatione conſideratur, vt Damaſcenus dicit: Ergo humana natura habet ſuam perſonalitatem: Ergo non videtur, quòd vnio ſit facta in perſonâ.

Reſpondetur.

Reſpondet S. Thomas, quòd Verbũ Dei non aſſumpſit humanam naturam in vniuerſali, ſed in atomo, id eſt in indiuiduo, ſicut Damaſceuus dicit lib. 3. orthodoxæ fidei cap. 11. alioquin oporteret quòd cuilibet homini conueniret eſſe Dei Verbum, ſicut conuenit Chriſto: Sciendum eſt tamen, quòd non quodlibet indiuiduum in genere ſubſtantiæ etiam in rationali naturâ habet rationem perſonæ, ſed ſolùm illud, quod per ſe exiſtit, non autem quod exiſtit in alio perfectiori: Vndè manus fortis, quamvis ſit quoddam indiuiduum, non tamen eſt perſona, quia non per ſe exiſtit, ſed in quodam perfectiori, ſcilicet in ſuo toto. Et hoc etiã poteſt ſignificari in hoc quòd, perſona dicitur ſubſtantia indiuidua: non enim manus eſt ſubſtantia, ſed pars ſubſtantiæ. Licèt ergo hæc humana natura ſit quoddam indiuiduum in genere ſubſtantiæ: quia tamen non per ſe, ſed per actum exiſtit, in quodam perfectiori, conſequens eſt, quòd nou habeat perſonalitatem propriam.

Non omne indiuiduum etiam in rationali natura habet rationẽ perſona.

Et ne iunior Theologus in ſcrupulum incidat circa hanc doctrinam, eamque inſufficientem exiſtimet ad ſoluendum argumentum, hoc inductus errore, dum audit quòd Verbum aſſumpſit naturam indiuiduam; vt credat priùs fuiſſe indiuiduam quàm aſſumptam: Ideò monendum iudico, quòd vt ſuo loco inferiùs, priùs intelligitur natura aſſumpta, quàm creata, & exiſtens, quia aſſumpta dicit factum eſſe, vt natura humana per aſſumptionem habuit ſuam perfectionem, & complementum. Et ideò, quamvis priùs intelligatur creari, quàm aſſumi; non tamen priùs intelligitur creata, & exiſtens, quàm aſſumpta: quia per aſſumptionem habuit creatio ſuam perfectionem, & fuit poſita natura illa ſub exiſtentia. Hæc pro nunc difficiliora videbuntur, ſed inferiùs patebunt.

Natura priùs intelligitur aſſũpta, quàm creata & exiſtens.

ARTICVLVS III.

Vtrùm vnio Verbi Incarnati facta ſit in ſuppoſito, vel hypoſtaſi.

CONCLVSIO eſt affirmatiua. Probatur. Vnio eſt facta in perſonâ, vt articulo præcedenti oſtenſum eſt: Ergo, & in ſuppoſito vel hypoſtaſi: quia perſona ſupra hypoſtaſim, vel ſuppoſitum tantùm addit determinatam naturam.

CAPVT VNICVM.

Secundùm fidem Catholicam tenendum eſt, vnionem Verbi Incarnati eſſe factam in ſuppoſito, & in hypoſtaſi.

VT Author habet in hoc articulo, & quarto contrà Gentes cap. 38. Ignorantes habitudinem hypoſtaſis ad perſonam, licèt concederent in Chriſto vnam ſolam perſonam; poſuerunt tamen aliam hypoſtaſim Dei, & aliam hominis, ac ſi vnio ſit facta in perſonâ, non in hypoſtaſi: Ad quos refutandos operæpretium duxit Author hunc addere Articulum, & quæſitum, quod aliàs non videretur neceſſarium, ſi omnes, pro vt in bonâ philoſophiâ certum eſt, ſcirent quòd perſona eſt rationalis naturæ indiuidua ſubſtantia: Vndè, quamvis perſona ſit ſuppoſitum, non dicitur niſi in rationalibus, & in hoc ſolùm diſtinguitur à ſuppoſito, vel hypoſtaſi, quæ reperiuntur in aliâ quacumque naturâ completâ prædicamenti ſubſtantiæ.

Ratio tituli.

Ad refutandos autem hos hæreticos, eruditiſſimè Author procedit primò ex dictis, ex eo quòd perſona ſuper hypoſtaſim non addit, niſi determinatam naturam, ſcilicet rationalem, ſecundùm quod Boëtius dicit in libro de duabus naturis, quòd perſona eſt rationalis naturæ indiuidua ſubſtantia: Et ideò idem eſt attribuere propriam hypoſtaſim humanæ naturæ in Chriſto, & propriam perſonam. Quod intelligentes ſancti Patres in Concilio 5. quod eſt ſecun-

Prima ratio authoris.

Concilium Cõſtantino polit. II. dum Conſtantinopolitanum damnauerunt eos qui introducere conantur in Myſterio Chriſti duas ſubſiſtentias, ſeu duas perſonas, vt Anathema: Nec enim adiectionem perſonæ, vel ſubſiſtentiæ ſuſcepit ſancta Trinitas, Incarnato vno de ſancta Trinitate Deo Verbo. Subſiſtentia autem idem eſt quòd res ſubſiſtens, quòd eſt proprium hypoſtaſis.

Secũda ratio. Secundò ſic S.Thomas contrà præfatum errorem inſurgit: quia, ſi detur, quòd perſona aliquid addat ſuprà hypoſtaſim, in quo poſſit vnio fieri, hoc nihil aliud eſt, quàm proprietas ad dignitatem pertinens, ſecundùm, quod à quibuſdam dicitur, quòd perſona eſt hypoſtaſis proprietate diſtincto ad dignitatem pertinente. Si ergo facta ſit vnio in perſona, & non hypoſtaſi, conſequens erit, quòd non facta ſit vnio, niſi ſecundùm dignitatem quandam. Et hoc eſt, approbante Synodu Epheſinâ primâ, damnatum à Cyrillo ſub his verbis, quæ *Synodus Epheſina.* habentur Can. 3. *Si quis in vno Chriſto diuidi ſubſiſtentias poſt adunationem ſolâ copulans eas coniunctione, quæ ſecundùm dignitatem quandam, vel authoritatem eſt, vel ſecundùm potentiam, & non magis concurſu ſecundùm adunationem naturalem, Anathema ſit.*

Tertia ratio. Tertiò, quia tantùm hypoſtaſis eſt, cui attribuuntur operationes, & proprietates naturæ, & ea etiam, quæ ad naturæ rationem pertinent in concreto: Dicimus enim quòd hic homo ratiocinatur, & eſt riſibilis, & eſt animal rationale. Et hac ratione hic homo dicitur eſſe ſuppoſitum: quia ſcilicet ſupponitur his, quæ ad hominem pertinent, eorum *Vnde nomẽ ſuppoſiti.* prædicationem recipiens. Si ergo ſit alia hypoſtaſis in Chriſto præter hypoſtaſim Verbi, ſequitur, quòd de aliquo alio, quàm de Verbo verificentur ea quæ ſunt hominis, putâ eſſe natum de Virgine, paſſum, crucifixum, & ſepultum: Et hoc etiam damnatum eſt, approbante Cõcil. prædicto Epheſ. Can. 4. his verbis. *Si quis perſonis duabus, vel ſubſiſtentiis, eas, quæ ſunt in Euangelicis & Apoſtolicis Scripturis, impartitur voces, aut de Chriſto à Sanctis dictas, aut ab ipſo de ſe, & quaſdam quidem velut homini præter illud ex Deo Verbum ſpecialiter intellecto applicat, quaſdam verò velut Deo dicibiles, ſoli ex Deo Patre Verbo, Anathema ſit.*

Sic ergo patet eſſe hæreſim olim ab Eccleſiâ damnatam, dicere, quòd in Chriſto ſunt duæ hypoſtaſes, vel duo ſuppoſita, ſiue quòd vnio non ſit facta in hypoſtaſi, vel ſuppoſito. Vnde in eâdem Synodo Epheſinâ can. 2. legitur. Si quis non confitetur carni ſecundùm ſubſiſtentiam vnitum ex Deo Patre Verbum, vnumque eſſe Chriſtum cum ſua carne, eundem, ſcilicet Deum & hominem, Anathema ſit.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm perſona, vel hypoſtaſis Chriſti poſt Incarnationem ſit compoſita.

Concluſio prima. PRIMA Concluſio. Si perſona Chriſti conſideretur ſecundùm ſe, non eſt compoſita etiam poſt Incarnationem.

Probatur. Probatur: quia ſub hâc ratione eſt omninò idem cum naturâ diuina, ſiue naturâ Verbi; ſed naturâ Verbi eſt omninò ſimplex: Ergo.

Concluſio ſecunda. Secunda Concluſio. Si conſideretur perſona Chriſti in ratione perſonæ, vel hypoſtaſis, ad quam pertinet ſubſiſtere in aliquâ naturâ, ſic eſt perſona compoſita.

Probatur. Probatur: quia ſic conſiderata perſona Chriſti ſubſiſtit in duabus naturis: Vnde, licèt ſit ibi vnum ſubſiſtens, eſt tamen ibi alia & alia ratio ſubſiſtendi; & ſic dicitur perſona compoſita, inquantum vnum duobus ſubſiſtit.

CAPVT PRIMVM.

Indubitanter tenendum eſt perſonam, ſeu hypoſtaſim Chriſti poſt Incarnationem eſſe compoſitam.

Sententiæ omninò oppoſitæ. IN hâc celebri controuerſiâ duas extremas poſſumus referre ſententias: Primam negantium omninò perſonam Chriſti eſſe compoſitam. Ita Scotus in tertio, diſt. 6. quæſt. 3. Gabriel ibid. quæſt. 1. Marſilius in tertio, quæſt. 6. art. 3. Durandus diſt. 6. qu. 3. Albertus Magnus eâdem diſt. 6. Ricardus,

dns, & alij, quibus videtur fauere ipſe S. Thomas eâdem diſt. 6. quæſt. 1. dum dicit, quòd compoſitio, quæ in Chriſti perſonâ reperitur, non propria eſt, ſed ſecundùm quid. In aliu extremo eſt communis ſententia, non ſolùm apud Thomiſtas, ſed cæterus omnes Theologos Chriſtum eſſe perſonam compoſitam. Authores tamen eius ſententiæ in hâc explicandâ compoſitione, & in modo luquendi, ad varias diuertunt opiniones. Quæ tamen diuerſitas vt in plurimum potiùs ad modum loquendi reduci poteſt; Siquidem conueniunt in hoc, quòd verè & propriè compoſitio in perſonâ Chriſti reperiatur. Vnam tamen recenſebimus opinionem aliquorum Thomiſtarum, quam refellere oportet, quia in re, veram compoſitionem à Chriſto excludit.

Auctores non conueniunt in exponendâ ſecundâ ſententiâ.

Præmittendum tamen eſt, quòd hîc non diſputamus, an in Chriſto aliqua compoſitio reperiatur. Certum enim eſt, quòd humanitas Chriſti verè, & realiter eſt compoſita: Eſt enim Chriſtus verus homo conſtans ex corpore, & animâ rationali, vt diffinitur in Symbolo Athanaſij; & apud Theologum euidens eſt, in Chriſto metaphyſicam compoſitionem ex genere, & differentiâ reperiri, cùm conſtet ex animali, & rationali; Eſt enim animal rationale, ſicut quilibet noſtrûm. In præſenti ergo nihil de compoſitiunibus, quæ ad ſolam Chriſti humanitatem referuntur, agemus, ſed de illâ tantùm compoſitiune, quæ ad perſonam Chriſti pertinet, pro vt gemina ſubſiſtit natura, diuina ſcilicet, & humana.

Status difficultatis.

Aliqui igitur Theologi inter Thomiſtas, quos ſuppreſſu nomine refert Aſturicenſis quæſt. 7. pag. mihi 872, exiſtimarunt quòd, vt Chriſti perſona compoſita dicatur, non oportet, quòd humanitas formaliter intret in ratione compoſitionis, tanquam alterem extremum componens: ſed ipſamet Chriſti ſubſtantia cenſetur compoſita, quatenùs geminam induit ſubſiſtendi rationem; alteram per ordinem ad naturam diuinam; & alteram per reſpectum ad naturam humanam, quam actu terminat: Et quatenùs perſona Chriſti hanc duplicem ſubſiſtendi rationem includit, perſuna compoſita vocatur. Et ita humanitas in hâc compoſitione non intrat formaliter, ſed tantùm terminatiuè. Et inſupèr volunt Authores huius modi dicendi, quòd illa ſubſiſtendi ratio, quæ in Chriſti perſonâ conſideratur per reſpectum ad naturam humanam, in quâ ſubſiſtit, non ſit aliquid reale, ſed reſpectus rationis.

Quorundã Theologorum opinio.

Quem philoſophandi modum cum prædicto Authore validè redarguentes, ſimùl aperiemus viam ad plenam, prout datur, huius compoſitionis ineffabilis intelligentiam. Et aggredimur præcipuè pugnam contrà hoc vltimum dictum, quod veram, & realem compoſitionem à perſonâ Chriſti excludit.

Methodus ſeruanda.

Aliud eſt enim conſiderare diſtinctionem inter duo extrema; aliud vtriuſque extremi realitatem: contingit enim quòd duo extrema ſint realia, & tamen quòd eorum diſtinctio formaliter ſumpta ſit ens rationis. Homo enim, & animal in nobis ſolâ ratione diſtinguuntur, & eorum diſtinctio formaliter ſumpta eſt ens rationis, & tamen vtrumque extremum eſt ens reale. Vnde, licèt humanitas non intrinſecè cõſideretur in humanâ Chriſti ſubſtantiâ, ſed tantùm extrinſecè eius habitudinem terminet, eſt tamen ibi duplex ratio ſubſiſtendi vera, & realis, quamvis non realiter, ſed ſolâ ratione diſtincta: eadem enim perſunalitas Verbi, quæ eſt realiter ſubſiſtentia diuina comparata ad diuinitatem, relata ad humanitatem eſt etiam ſubſiſtentia humana, quatenùs verè, & realiter ſupplet vicem humanæ ſubſiſtentiæ in Chriſti humanitate, eius dependentiam terminat, & complet, & imperfectionibus ſublatis, in omnibus officium humanæ ſubſiſtentiæ exequitur. Et licèt ex hoc officio conſurgat in ipsâ ſubſiſtentiâ Verbi, reſpectus rationis ad humanitatem; non tamen ex illo reſpectu formaliter habet, quòd ſit humana ſubſiſtentia, licèt explicari non poſſit ratio ſubſiſtentiæ humanæ in Chriſti perſonalitate, niſi cum tali reſpectu.

Aliud eſt conſiderare diſtinctionem inter duo extrema, aliud vtriuſque extremi realitatem.

Eadẽ perſonalitas Verbi eſt diuina, & humana ſecũdùm diuerſos reſpectus.

Verbi igitur perſonalitas, eò quòd infinita eſt in ratione perſonalitatis, complet, & terminat humanitatis dependentiam, & humanæ, vt diximus, ſubſiſtentiæ, & exiſtentiæ officium exequitur, & reſpectus ille rationis concomitanter, & conſequenter ſe habet, nec formalem humanæ ſubſiſtentiæ rationem ingreditur. Quemad-

Eſt infinita.

I 3 modùm

modùm Deus non per reſpectum aliquem rationis, ſed per ſuam omnipotentiam, & intellectûs practici imperium creauit orbem, quamvis ratio Creatoris, nec explicari queat, nec concipi, niſi adhibito reſpectu rationis ipſius Dei ad creaturas.

Elucidatur difficultas per creationis exemplum.

Er clarè hoc ereationis Exemplum difficnltatem explanat; Sicut enim Deus per eandem omnipotentiam, per quam in ſemetipſu omnipotens eſt, creaturas producit ex nihilo: Ita diuinum Verbum per eandem perſonalitatem relatiuam, quâ in ſeipſo, & ex ſemeripſo eſt diuina perſona, terminat naturam humanam, eiuſque dependentiam complet. Vndè & rationem humanæ ſubſiſtentiæ ſortitur, quæ quidem ratio vera eſt, & realis, quia eſt ipſa verbi perſonalitas terminans,& complens humanitatem,quod rotum eſt reale. Erraret enim in fide, qui diceret hoc quod eſt verbi perſonalitatem terminare, & cumplere humanitatis dependentiam, eſſe tantùm reſpectum rationis: Verbum enim non eſſet verè, & realiter homo, ſicut cæteri homines: quia dato, quòd realiter non terminat naturæ alicuius dependentiam,non verè & realiter in ipsâ naturâ ſubſiſtit.

Duplex ſubſiſtendi ratio realis, quamvis ſola ratione diſtincta.

Duplex ergo illa ſubſiſtendi ratio, ſcilicet in naturâ diuinâ, & humanâ vera eſt,& realis, licèt inter ſe ſolâ ratione prædictæ rationes diſtinguantur. Reiiciendus ergo eſt iſte modus philoſophandi, qui ponit quidem in Chriſti perſona veram compoſitionem proprer duplicem ſubſiſtendi rationem: Ita vt ex alterâ earum Chriſtus habeat,quòd ſit diuina perſona, & tamen aſſerit, quòd in altero extremo, ſcilicet ſubſiſtentiâ humanâ, non includatur formaliter humanitas, ſed reſpectus dnnraxat rationis ad ipſam. Quæ doctrina ampliùs manebir confutata ex infrà dicendis.

Concluſio.

Dicimus ergo abſolutè concedendum eſſe, perſonam Chriſti verè & propriè eſſe compoſitam.

Probatur 1. ex Conciliis, & Patribus.

Hæc concluſiu eſt communis inter Thomiſtas, & Theologos, & omninò vera. Nobis enim de myſteriis, reuelatis aliter loqui non licet,quàm Concilia, Sancti Patres; Summique Pontifices loquantur: ſed ab his aſſeritur Chriſtum eſſe perſonam compoſitam, & ſic ab illis vocatur:Ergo. Minor probatur, nam in Concil. Conſtantinop. 2. qnod eſt quintum Generale act. 4. can. 4. ſic habetur. *Sancta Eccleſia vnionem Verbi ad carnem ſecundum compoſitionem confitetur*. Et can. 7. *Chriſtus habet duas naturas, ex quibus eſt compoſitus*. Er in Epiſt. Agarhonis Papæ, quam Patres in Concil. 6. Generali act. 4. magnâ cum veneratione ſuſceperunt,expreſsè diffinitur,Chriſtum eſſe ex duabus naturis compoſitum. Et act. 11. in Epiſt. Sophronij paſſim hæc veritas repetitur; Vbi Sophronius Neſtorium ſuccenſuit, quòd timens vbi non erat timor, formidauit vocare Chriſtum compoſitam ſubſiſtentiam. Nos verò, inquit, ſenſu vivido, ſtantes ſuprà petram pietatis, fatemur Chriſtum eſſe compoſitum. Et act. 13. can. 6. vniuerſi Concilij Patres in hâc fuerunt ſententiâ. Et ſic alia Concilia & Patres.

Occurrunt Aduerſarij.

Non me latet Aduerſariorum ſolutio, quòd Coocilia & Patres prædicto modo loquentes & diffinientes, non rigorosè de compoſitione fuiſſe locutos, ſed in latâ quâdam, & minùs propriâ acceptione; pro verâ ſcilicet, & reali vnione duarum naturarum in vno eodemque ſuppoſito:ſolùm enim intendebat refellere Eutychem negãtem duas naturas in Chriſto: Et ita intentum Patrum fuit ſolùm docere, & diffinire,quòd in vnâ,eâdemque Chriſti perſonâ duæ reperiuntur naturæ, Diuina ſcilicet,& humana, & hoc citrà vllam ipſarum naturarum confuſionem, ſed ſeruatis omnibus vtriuſque naturæ proprietatibus; & ad prædictam couſuſiunem excludendam, compoſitionem inducunt.

Reiicitur eorum ſolutio.

Huc, inquam, non me latet, & ſufficiẽs reputatur communiter à Theologis ad occurrendum cenſuræ, quâ primâ fronre oppoſira ſententia invrẽda veniret. Verùm quarè plus ſapere, quàm oporteat ſapere; & nullâ vrgente neceſſitate, pro libiro verba Conciliorum, non vt ſonant, intelligere debeamus, non ſatis capio: niſi velint in hoc perſiſtere, quòd compoſitio ex naturâ ſuâ imperfectionem invuluit, quod eſt falſum, vt ex dicendis patebit.

Concil. Lateranenſe 1.

Er vrgetur magis, quia vt benè aliqui ponderarunt, Cuncil. Lareran. primum can. 8. cùm plura dixiſſet de ſubſiſtentiâ verbi in duabus naturis humanâ, & Diuinâ, ſubiunxit. *Ex quibus & compoſitus eſt*. Ergo de verâ compoſitione ſunt accipienda hæc verba;

aliàs

aliàs oon tam conſideratè addita fuiſſent: quia totum, quod ad confutandas hæreſes Neſtorij & Eutychis neceſſarium erat, expreſſum in præcedentibus habebatur.

Probatur 2. ratione Concluſio. Secundò eadem veritas probatur ratione quâ vtitur Baſilius lib. 2. contrà Euoomium. Illud eſt compoſitum, quod vnum cùm ſit, conſtat ex diuerſis rebus; ſed perſona Chriſti eſt vna, & conſtat ex Diuinâ naturâ, & humanâ, vt ex dicendis ampliùs patebit: Ergo eſt compoſita.

Confirmatur. Et confirmatur. In Chriſto eſt vnica perſona in qua realiter conueniunt duæ naturæ, humana, & diuina, noo confusè & inordinatè. Ergo faciunt veram, & propriam compoſitionem: atque adeò Chriſtus eſt perſooa verè, & propriè ex duabus naturis compoſita. Cooſequentia probatur; nam vbi eſt multitudo rerum abſque compoſitione, non poteſt non adeſſe confuſio.

Probatur 3. Secundò probatur. Terminus huius vnionis non eſt aliquid ſimplex: ergo compoſitum: & non compoſitum accidentale, ergo ſubſtantiale: & non natura, ergo perſona. Omnia patent præter primum antecedens, quòd terminus huius vnioois non ſit aliquid ſimplex, quod probatur: quia vnio non terminatur ad aliquid ſimplex, hoc enim vnioni repugnat: Ergo ad aliquod compoſitum.

Confirmatur denuò. Et confirmatur, quia humanitas eſt ſimplicior quàm Chriſtus: ergo Chriſtus eſt aliquid compoſitum: & non ſecundùm naturam; ergo ſecundùm perſonam.

Caput II.

Huius compoſitionis extrema magis explorantur, & modus loquendi de illâ ſtabilitur.

Licèt ex dictis huius ineffabilis compoſitionis extrema ſatis appareant; magis tamen inueſtiganda ſunt.

Concluſio. Dicimus ergo primò, quòd in Chriſto reperitur compoſitio ex humanitate, diuinitate, & perſonâ Verbi.

Hæc Concluſio aſſeritur ab omnibus, veram in Chriſto compoſitionem agnoſcentibus: Et quoad humanitatem, & diuinitatem, ex prædictis, præcipuè ex adductis Conciliis, ſatis conſtat. De compoſitione autem ex humanitate, & perſonâ verbi non eſt minùs certa, & habetur in quinta Synodo Generali Collat. 8. can. 4. Vbi, qui non coofitentur vnitatem Verbi Dei ad carnem animatam animâ rationali & intellectuali ſecundùm compoſitionem, Anathematizantur. *Probatur authoritate 5. Synodi Generalis.*

Vbi aduertendum eſt, quòd, licèt communiter Concilia, & Patres non videantur mentiooem facere de compoſitione cum perſonâ verbi, non proindè ipſa perſona non reponenda eſt inter extrema huius compoſitionis: quia Patres non tam exactè attendebaot ad explicandam hãc compoſitionem, quàm ad confundendos hæreticos, qui vel duas in Chriſto conſtituebant perſonas realiter inter ſe diſtioctas, vel duas naturas, humanam, & diuinam in vnam confundebaot. Vnde, vt vtrumque errorem ſimul retunderent, definierunt vnam & eandem Chriſti perſonam compoſitam eſſe ex duabus naturis humanitate ſcilicet, & diuinitate, ſed non proindè perſonam non eſſe extremum huius compoſitionis iudicarunt. *Expenditur modus loquendi Patrum, & Conciliorum.*

Secundò hæc veritas probatur ratione: quia humanitas non vnitur immediatè diuinitati in abſtracto, vt infrà patebit; nec in concreto, nam hic Deus immediatè non fuit incarnatus, ſed vnitur immediatè Verbo. Ergo Verbum eſt extremum, ex quo immediatè conſurgit compoſitio perſonæ Chriſti. *Probatur 2. ratione.*

Et confirmatur: quia diuinitas eſt extremum huius compoſitionis: ſed id habet, quatenùs eſt forma ſubſtantialis Verbi, vt noſtro modo loquamur. Ergo compoſitio perſonæ Chriſti præcipuè penſanda eſt ex humanitate, & Verbo diuino, vt ſubſiſtente in diuinitate. Minor patet: quia diuinitas non compooit, quaſi humanitas vniatur illi immediatè, aut per eam terminetur, & ſubſiſtat. Ergo componit, quatenùs eſt forma perſonæ Verbi immediatè componentis. *Confirmatur.*

Prætereà probatur. Inter compoſitum ſubſtantiale, & formam accidentalem reperitur vera compoſitio: quia compoſitum ſuſtentat illam, & *Probatur inſuper.*

ab

ab illâ habet eſſe accidentale: ſed etiam humanitas ſuſtentatur à Verbo, & ab illo habet eſſe ſuppoſitum humanum: ergo inter Verbum, & humanitatem eſt vera compoſitio.

Noua difficultas. Adhuc autem difficultas reſtat inter Theologos: An etiam perſonalitas Verbi habeat rationem extremi in hâc compoſitione. Quod dubium magis accedit ad Metaphyſicam: ſufficit enim Theologo, veram compoſitionem ex humanitate, diuinitate, & perſonâ Verbi ſtabiliſſe ad adhærendum doctrinæ à Conciliis, & Patribus traditæ: vnde Vincetius Aſturicenſis negauit hanc Verbi perſonalitatem rationem extremi in hac compoſitione ſortiri; Quod olim, vt ipſemet fatetur, conceſſerat: Et negandum iudicauit ex eo quod huius compoſitionis mentio apud antiquiores non habeatur. Iudicauit ergo hic Author, quòd perſonalitas Verbi tantùm ſe habet vt medium, quo humanitas trahitur ad ipſum Verbum, quod eſt ſuppoſitum humanitatem ſuſtentans, & non habet rationem extremi componentis cum humanitate.

Opinio Aſturicenſis.

Communis Thomiſtarum ſententia. Nihilominùs communiter recentiores Thomiſtæ hanc doctrinam impugnant, exiſtimantes Verbi perſonalitatem veram rationem extremi huius compoſitionis ſortiri.

Probatur. Fundamentum illorum eſt: quia perſonalitas Verbi, & perſona Verbi realiter formaliter, & conuertibiliter ſunt idem, licèt ex modo ſignificandi diſtinguantur: verùm perſonalitati, vt ſignificatæ in abſtracto, non repugnat componere: ergo compoſitio in re fieri non poteſt proximè, & immediatè ex perſonâ Verbi, quin etiam fiat ex eius perſonalitate. Maior cum conſequentiâ patet: Et Minor probatur, & explicatur: nam licèt Pater, & paternitas in diuinis realiter formaliter, & conuertibiliter ſint idem, tamen Pater generat, & paternitas non generat: quia generare ſignificat actũ, & actus propriè ſunt ſuppoſitorum, & non formarũ. De quo S. Doct. 1. part. q. 40. art. 1. ad tertium, & nos ibidem in Tractatu de Trinitate plura diximus. Et ideò modus ſignificandi repugnat, & impedit, vt actus generandi prædicetur de Paternitate: eſſe verò extremum compoſitionis non repugnat formæ, etiam in abſtracto ſignificatæ; Ergo non eſt cur id repugnet perſonalitati Verbi, ſi conuenit perſonæ Verbi.

Actus ſunt ſuppoſitorum, & non formarum.

Occurritur rationi Aſturicenſis. Et ad id, quod Aſturicenſis inſinuabat, perſonalitatem eſſe medium, quo humanitas vnitur Diuinitati, &c. faciliter occurrunt: nam album non ſolùm componitur ex corpore, & albedine, ſed etiam ex quantitate, licèt quantitas ſit medium, quo albedo ineſt corpori. Ergo, licèt perſonalitas ſit medium, quo humanitas vnitur diuinitati, non proindè non erit etiam extremum, ex quo perſona Christi componatur.

Non latuit hæc ſolutio Aſturicenſem, vnde negat aſſumptum, vt videre poteris apud illum Concluſione 4. fol. 887. ſed quia ſuperfluum nobis eſt ampliùs in hoc immorari, adhæreat iunior Theologus ſatis benè fundatæ, & ſtabilitæ opinioni, & affirmet hanc Chriſti compoſitionem ex humanitate, Diuinitate, perſonâ, & perſonalitate Verbi conſtare.

Concluſio circa modũ loquendi. Quod autem attinet ad modum loquendi in hoc myſterio, dicimus, quòd ſimpliciter poteſt, & debet concedi Chriſtum eſſe perſonam compoſitam: De Verbo autem, aut filio Dei non eſſe abſolutè concedendum, eſſe perſonam compoſitam.

Probatur 1. pars. Prima pars huius dicti patet ex prædictis, nam hic modus loquendi eſt Patrum, & Conciliorum. Et præterea, quia ab eo quod res eſt, vel non eſt, propoſitio dicitur vera, vel falſa: ſed in re verum eſt perſonam Chriſti eſſe compoſitam: Ergo debet ſimpliciter ſic dici.

Cautela Caietani. Nec crediderim Caietanum in re ab aliis Thomiſtis diſcrepare, quamvis magis ſcrupuloſè videatur incedere, dum dicit, quòd cum addito, & moderamine poteſt dici perſona Chriſti compoſita, addendo, quòd hæc compoſitio eſt ineffabilis Circà enim ſenſum grauiſſimi huius Authoris eodem modo philoſopharer, ſicut in hoc tractatu videbimus, quòd aliqui philoſophantur de iſtâ propoſitione. Chriſtus eſt creatura, quod non debeat concedi, niſi cum addito, ne conueniamus cum hæreticis, quamvis in rigore concedi poſſet. Non diſſimilem cautelam iudicauit Caietanus neceſſariam ad tollendum imperitorum ſcandalum, qui hoc audito exiſtimarunt hanc compoſitionem eſſe ad modum earum quas nouimus; vnde addendum iudicauit

cauit eſſe compoſitionem ineffabilem, ſed non negauit veram ibi ineſſe compoſitionem, vt ex eius doctrinâ colligi poteſt, prout videbis capite ſequenti circà ſolutionem ſecundi argumenti ab Authore obiecti.

Probatur 2. pars. Secunda autem pars noſtræ concluſionis, ſcilicet quòd de Verbo, aut filio Dei non debet abſolutè concedi, quòd ſit compoſitus, probatur: quia participium (compoſitus) appellat ſuum ſignificatum formale, ſuper formale ſubiecti: Et ita facit hunc ſenſum, quòd Verbum diuinum, & filius Dei vt ſic, ſit compoſitus, quod eſt falſum. Quòd autem hoc participium compoſitus ſic appellet, patet: nam propter hoc, hæc conſequentia eſt nulla. Petrus eſt compoſitus ex materiâ, & formâ rationali, ſed Petrus eſt animal; Ergo animal eſt compoſitum ex materiâ, & forma rationali. Et propter eundem defectum hæc conſequentia eſt nulla. Chriſtus eſt compoſitus ex humanitate, & diuinitate, Chriſtus eſt Deus: Ergo Deus eſt compoſitus ex humanitate, & diuinitate: Ergo prædictæ propoſitiones non ſunt concedendæ. Verbum diuinum eſt perſona compoſita; Deus eſt compoſitus; ſed cum addito, ſcilicet filius Dei, vel Verbum diuinum, quatenùs eſt homo, eſt perſona compoſita: quia propter prædictam appellationem idem eſt dicere Filius Dei eſt compoſitus, ac dicere, quòd compoſitio conuenit Dei filio ratione diuinæ filiationis.

Compoſitio non conuenit Chriſto, niſi in quãtum eſt homo.

Capvt III.

Obiiciuntur, & ſoluuntur, quæ militant contra prædicta.

Obiectio prima. ET primò ſic ipſe Anthor ſibi obiicit. Omnis compoſitio videtur eſſe ex partibus: ſed diuina natura non poteſt habere rationem partis; quia omnis pars habet rationem imperfecti: Ergo eſt impoſſibile, quòd perſona Chriſti ſit compoſita ex duabus naturis.

Solutio D. Thomæ. Sanctus Doctor ſic reſpondet; quòd *illa compoſitio perſonæ ex naturis, non dicitur eſſe ratione partium, ſed potiùs ratione numeri: ſicut omne illud, in quo duo conueniunt, poteſt dici ex eis compoſitum.*

Diſcutitur à Caietano. Vbi cum Caietano eſt aduertendum, quòd Author non dicit, quòd compoſitio perſonæ Chriſti ex naturis eſt ratione numeri, vt primâ facie apparet; ſed comparatiuam dicit, quod potiùs eſt ratione numeri, quàm ratione partium. Quod eſt dicere, quòd naturæ illæ potiùs habent rationem duorum conuenientium in vnum, quàm rationem partium conuenientium in vnum: hoc autem conſtat eſſe veriſſimum: quia ratio partis repugnat diuinitati, & quodammodò humanitati; ratio autem duorum conuenientium in vnum repugnat eiſdem. Cum quo tamen ſtat, quòd compoſitio iſta longè maior ſit, quàm duorum conuenientium in vnam perſonam, vt patet ex dictis. Hæc Caietanus.

Damaſcenus docet hanc cõpoſitionẽ non eſſe ſecundùm quantitatem cõtinuam, ſed diſcretam. Præfatam doctrinam deſumpſit Author ex Damaſceno libro tertio de fide, capite octauo, docente hanc compoſitionem non eſſe ſecundùm quantitatem continuam, ſed diſcretam: quia duæ naturæ componentes verè poſſunt numerari; hoc tamen non tollit, quin ſit vera, & propria compoſitio: De ratione enim veræ, & propriæ compoſitionis non eſt, quòd componatur ex pluribus, tanquàm ex partibus, & habentibus dependentiam à toto, & poſterioribus illo; ſed ſufficit, quòd ſit vnum ex multis habentibus rationem extremi: Nec requiritur, quòd extremum ſit diuerſum à toto (niſi tanquam incluſum ab includente illud, & aliquid aliud) ſed ſufficit, quòd ab alio extremo realiter diſtinguatur. Exemplum huius ſit in viſione beatâ: Nam vnum principium Viſionis beatæ componitur ex intellectu, lumine gloriæ, & eſſentiâ diuinâ habente rationem ſpeciei; & tamen eſſentia diuina nullo modo habet rationem partis, nec dependet, nec eſt poſterior illo toto. Non diſſimiliter in noſtro caſu extrema componentia non habent rationem partis, ſed extremi; & ita diuinitas, & perſona Verbi poſſunt eſſe extrema illius, & componere cum humanitate: *Exemplum viſionis beatificæ.*

quia Deo ſolùm repugnat componere aliquid per modum partis, non tamen ratione numeri, vt in exemplo adducto de viſione beatâ.

Præfata cōpoſitio vera eſt & propria, quamvis ſingularis.

Et quamvis huius compoſitionis nullum in naturalibus habeamus exemplum; non tamen proindè negare debemus eſſe verè, & propriè compoſitionem: quia, quòd de aliquo ſupernaturali, non inueniatur in naturalibus exemplum, non eſt argumentum ad illius impoſſibilitatem probandam: ſicut, licèt nullum habeamus ſimile exemplum in naturalibus, modo exiſtendi corporis Chriſti in Euchariſtiâ, non tamen proindè talem exiſtentiam negamus.

Obiectio 2.

Secundò obiicitur. Quæ repugnant naturæ diuinæ, nequeunt dici de Chriſto, & propterea negamus Chriſtum eſſe factum, incipere eſſe, & ſimilia; ſed naturæ diuinæ repugnat eſſe compoſitam, vt demonſtratur primâ part. quæſtione tertiâ. Ergo abſolutè negandum eſt Chriſtum eſſe compoſitum.

Roboratur.

Et confirmatur: quia Chriſtus non eſt humanitas, & diuinitas: Ergo non componitur ex illis. Conſequentia patet: quia omne compoſitum identicè eſt id, quod ſuæ partes componentes; vnde homo eſt anima rationalis, & corpus ſimùl ſumpta. Ergo ſi Chriſtus non eſt humanitas, & diuinitas, non componitur ex illis. Antecedens autem probatur: quia in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 13. inter Hæreſes, & errores Ioannis Hus, damnatur hæc propoſitio, Chriſtus eſt diuinitas, & humanitas. Ergo.

Reſpondetur ad argumentum.

Ad argumentum reſpondetur, negando antecedens; nam de Chriſto dicimus, quòd eſuriit, quòd mortuus eſt, &c. ſed ideò negamus incipere eſſe, eſſe perſonam factam, & huiuſmodi: quia iſta prædicata important eſſe, quod eſt proprium ſuppoſiti; & ſignificant, quòd illud ſuppoſitum materialiter ſumptum ratione ſui proprij eſſe, incipiat eſſe, quod eſt hæreticum. At verò participium, *compoſitus*, appellat ſuprà formale ſubiecti, vt ſuprà diximus, & facit ſenſum, quòd perſona diuina non ſecundùm ſe, ſed vt ſubſiſtit in duabus naturis, ſit compoſita. Vbi aduertas, quòd, licèt compoſito vt ſic non repugnet fieri, tamen iſta propoſitio eſt neganda: Chriſtus eſt perſona facta, eſt perſona reſultans ex vnione hypoſtatica, Chriſtus fit: quia in omnibus his propoſitionibus ſubiectum accipitur materialitèr pro perſonâ diuinâ vt ſic, quæ nullo modo eſt facta, neque fit.

Ad Confirmationem.

Ad confirmationem reſpondetur, quod, quia Chriſtus non includit ſolam humanitatem, & diuinitatem; ſed etiam ſubſiſtentiam Verbi, & in illâ propoſitione, Chriſtus eſt diuinitas, & humanitas, videtur excluſa ſubſiſtentia, & perſonalitas Verbi, propter ſenſum formalem, quem faciunt illa prædicata abſtracta; ideò eſt neganda, & ab illâ cauendum erit, niſi aliquid addatur, vel explicetur.

Obiectio 3.

Tertiò arguitur: quia, ſi perſona Chriſti eſſet compoſita, eſſent in illo duæ perſonæ realiter diſtinctæ, ſimplex altera, altera compoſita, quod eſt hæreticum, vt patet ex ſuprà dictis. Sequela probatur: quia compoſitum diſtinguitur realiter à quolibet componentium; ſed vnum ex extremis componentibus perſonam Chriſti, eſt perſona Verbi: Ergo diſtinguitur ab illâ: Ergo ſunt duæ perſonæ realitèr diſtinctæ.

Soluitur.

Reſpondetur ex dictis compoſitum diſtingui realitèr à quolibet componentium, tanquam includens ab incluſo, non tanquam rem à re; Et ideò perſona Chriſti vt compoſita, diſtinguitur à perſonâ Verbi vt ſic: quia includit humanitatem, quam non includit perſona Verbi vt ſic.

Obiectio 4.

Quartò arguitur. Ex nullo ex aſſignatis extremis cum aliis compoſito reſultare poteſt vna perſona, quæ ſit omninò vna, & vnius rationis: ergo formaliter loquendo, Chriſtus non eſt perſona compoſita, ſed ſolùm materialiter; quia coniunguntur in eâ illa diuerſa extrema; eo modo, quo albedo, & dulcedo, cùm inhærent eidem ſubiecto, componunt vnum quale, quod eſt materialiter vnum, & formaliter multiplex. Antecedens autem patet: quia in Chriſto eſt duplex ratio ſubſiſtendi, & duplex ratio perſonæ diuinæ, & humanæ,

non

non vna ratio, quæ componatur ex vtrâque.

Soluitur.

Reſpondetur ex hâc compoſitione coaleſcere vnam perſonam, non vnius naturæ, ſed vnius rationis formalis: nam eſſe perſonam compoſitam, eſt vna ratio formalis perſonæ diſtincta à ratione perſonæ ſimplicis. *In quo conſiſtit ratio perſonæ compoſitæ.* Conſiſtit autem ratio hæc perſonæ compoſitæ, non in hoc, quòd ſit realiter diſtincta à perſona ſimplici Verbi, ſed in hoc, quòd ſubſiſtat in duplici naturâ, & ſubſtantialiter terminet eam. Neque eſt eadem ratio de albedine, & dulcedine, cùm inhærent eidem ſubiecto: nam altera illarum non trahitur ad eſſe alterius; humanitas verò trahitur ad ſubſiſtentiam Verbi.

Obiectio 5.

Quintò arguitur contrà id quod D. Thomas ait, quòd in Chriſto eſt alia, & alia ratio ſubſiſtendi; & ſic dicitur perſona Chriſti compoſita, in quantum vnum duobus ſubſiſtit. Ex hoc enim ſequi videtur, quòd Chriſtus ſit duplex ſubſiſtens, quod repugnat fidei. Sequela patet: quia multiplicatâ ratione formali, multiplicatur effectus formalis: ergo multiplicatâ ratione ſubſiſtendi, multiplicatur ſubſiſtens.

Prænotantur aliqua ad Reſponſionem.

Reſpondetur, prænotando quòd ratio ſubſiſtendi poteſt ſumi dupliciter, & pro naturâ, & pro perſonalitate Verbi, prout terminat naturam. Sumendo rationem ſubſiſtendi in primâ acceptione, certum eſt ſecundùm fidem, in Chriſto eſſe duplicem rationem ſubſiſtendi: vnam rationem ſubſiſtendi ſimplicitèr, quæ eſt natura diuina: aliam ſubſiſtendi in naturâ determinatâ, quæ eſt natura humana. Loquendo autem de ſubſiſtentiâ in ſecundâ acceptione, dicendum eſt, rationem ſubſiſtendi in humanitate, non diſtingui realiter à ratione, quâ Verbum ſubſiſtit in Deitate: *Ratio ſubſiſtendi dupliciter ſumpta.* Nam ratio ſubſiſtendi in humanitate, eſt eadem perſonalitas Verbi, cum quodam reſpectu rationis ſuperaddito, quatenùs terminat naturam humanam. Nihilominùs de ratione ſubſiſtendi in hâc acceptione, abſolutè concedendum eſt eſſe duas rationes reales ſubſiſtendi in Chriſto, vt ſuprà inſinuabamus; Nam, ſicut ſapientia, & iuſtitia Dei dicuntur duo attributa realia, quamvis ſolâ ratione diſtinguantur; & Paternitas, & ſpiratio actiua ſunt duæ relationes reales, & tamen inter ſe ſolâ ratione diſtinguuntur: Ita in præſenti, licèt hæ duæ rationes non diſtinguantur, niſi ratione, dici poterunt duæ reales rationes ſubſiſtendi.

Occurritur argumento.

Quibus præmiſſis, argumento occurrimus, quòd ad multiplicandum ſubſiſtens, ſiue perſonam, requiritur, quòd multiplicetur duplex ſubſiſtentia ſimplicitèr, quod hîc non fit; nam per diuinitatem ſubſiſtit Verbum diuinum ſimplicitèr; per humanitatem verò non habet eſſe ſimpliciter, ſed verbum, quod iam habebat eſſe ſimpliciter per diuinitatem, per humanitatem habet eſſe determinatum, nempè eſſe hominem. Licèt ergo ſit in Chriſto alia, & alia ratio ſubſiſtendi realiter diuerſa, ſumendo rationem ſubſiſtendi in primâ acceptione; & ſint duæ rationes reales ſubſiſtendi in ſecundâ acceptione, nihil inde ad arguendum in Chriſto dari duplex ſubſiſtens.

Obiicitur vltimò.

Denique obiicere poſſumus contrà ſtabilitam concluſionem ipſummet S. Doctorem, qui in 3. ſent. diſt. 6. quæſt. 2. art. 3. videtur omninò oppoſitum docere; ait enim, Perſona Chriſti poſt Incarnationem poteſt dici aliquo modo compoſita, in quantùm ibi ſaluatur aliqua conditio compoſiti; non tamen eſt ibi vera ratio compoſitionis: quia deficit ibi altera conditio; vnde etiam non eſt in vſu modernorum hanc opinionem tenentium, quòd dicant perſonam compoſitam.

Reſpondetur.

Reſpondetur, quòd S. Thomas loco citato, & alibi loquitur de compoſitione non ſecundùm ſe, ſed ſecundùm leges, quas compoſitio exigit in creatis: Et in hoc ſenſu indubitatum eſt compoſitionem à perſonâ Chriſti abeſſe, non autem excludit eſſentialia compoſitionis vt ſic, de quibus ſuprà dictum eſt.

ARTICVLVS V.

An facta ſit in Chriſto aliqua vnio animæ, & corporis.

CONCLVSIO eſt affirmatiua.

Probatur in argumento, ſed contrà: Corpus enim non dicitur animatum, niſi ex vnione animæ; ſed corpus Chriſti dicitur animatum, ſecundùm illud quod Eccleſia cantat. *Animatum corpus ſumens, de Virgine naſci dignatus eſt.* Ergo in Chriſto fuit vnio animæ, & corporis.

CAPVT VNICVM.

Expenditur doctrina Articuli.

Ratio quæſiti. Licèt videatur, quòd quæſitum huius Articuli remittendum potiùs eſſet ad quæſt. quartam & quintam, vbi de veritate humanitatis aſſumptæ agitur: Et ibi ipſe S. Doctor quæſt. 5. inquirit, vtrùm Dei filius aſſumpſerit verum corpus, & animam. Nihilominùs, vt benè Caietanus, oritur hìc hæc quæſtio, tùm ex difficultate rei in ſe: quia in Chriſto non eſt propria hypoſtaſis, quæ conſurgere deberet ex vnione animæ, & corporis: tùm ex erroribus eorum, qui negauerunt in Chriſto talem vnionem. Debebat igitur Author in hâc quæſtione, vbi agitur de modo vnionis diuini Verbi incarnati, hanc veritatem ſtabilire contrà illos, de quibus loquitur in ſolutione ad primum, qui non capientes, quomodò ex vnione animæ ad corpus non reſultauerit in Chriſto duplex perſona, ne in hunc errorem inciderent, iudicarunt negandam eſſe vnionem.

Concluſio. Statuit igitur, quòd neceſſe eſt dicere in Chriſto fuiſſe animã vnitam corpori, & oppoſitum eſſe hæreticum.

Probatur. Quod ſic probat. Ad rationem ſpeciei humanæ pertinet, quòd anima corpori vniatur: Ergo neceſſe eſt, quòd in Chriſto anima fuerit vnita corpori. Antecedens probatur dupliciter. Primò: quia forma non conſtituit ſpeciem, niſi per hoc, quod eſt actus materiæ; ex hoc enim patet, quòd non eſt ſpecies humana, niſi anima ſit actus corporis, quod eſt eſſe vnitum corpori: Actus enim eſt vnitus materiæ, cuius eſt actus. Secundò: quia hoc, ſcilicet animam eſſe in corpore, eſt terminus generationis ordinatæ à naturâ ad ſpeciem. Ex hoc namque, quòd natura per generationem tendit ad ſpeciem, & terminatur ad vnionem animæ, & corporis, manifeſtè patet, quòd ſpecies conſtituitur ex coniunctione animæ, & corporis. Sic probato Antecedenti, ſcilicet ad rationem ſpeciei humanæ pertinet, quòd anima corpori vniatur, probat S. Doctor ſuam conſequentiam, ſcilicet ergo neceſſe eſt, quòd in Chriſto anima fuerit vnita corpori; probat, inquam, euidenter: quia Chriſtus dicitur homo vniuocè cum aliis hominibus; eſt enim eiuſdem ſpeciei, in ſimilitudinem hominum factus. *Chriſtus dicitur homo vniuocè.*

Concluſionem prædictam eſſe de fide, & oppoſitum manifeſtam hæreſim, conſtat apud omnes Catholicos. In Concil. Epheſ. cap. 13. diffinitur, quòd Chriſtus carnem animatam animâ rationali ſibi copulauerit. Idem habetur in Concil. 3° Conſtantinopolitano act. 11. Et ſimiliter diffinitur ab Alexandro 3° Et fuit ſemper in Eccleſiâ hæc veritas de fide habita tanquam reuelata eiſdem teſtimoniis ſacræ Scripturæ, quibus aſſeritur Chriſtum fuiſſe verum hominem, verè eſſe mortuum, & reſurrexiſſe: quæ omnia veram vnionem animæ ad corpus ſupponunt. *Eſt de fide definita à Conciliis, & Pontificibus.*

Obiectio. Obiicit ſibi S. Doctor id quod potiſſimùm vrgere poſſet: ex vnione enim animæ, & corporis in nobis, cauſatur perſona, vel hypoſtaſis hominis. Si ergo anima, & corpus fuerunt in Chriſto vnita, ſequitur, quòd fuerit ex vnione eorum aliqua hypoſtaſis conſtituta: Non autem hypoſtaſis Verbi Dei, quæ eſt æterna: Ergo in Chriſto erit aliqua perſona, vel hypoſtaſis præter hypoſtaſim Verbi.

Soluitur. Pro ſolutione huius adducit S. Doctor doctrinam valdè notandam pro intelligentiâ huius Myſterij, his verbis. ***Dicendum, quòd ex hâc ratione moti videntur illi, qui negauerunt vnionem animæ, & corporis in Chriſto: Ne per hoc ſcilicet cogerentur perſonam, vel hypoſtaſim***

in

in Chriſto inducere: quia videbant, quòd in puris hominibus ex vnione animæ ad corpus conſtituitur perſona. Sed hoc ideò in puris hominibus accidit: quia anima, & corpus ſic in eis coniunguntur, vt per ſe exiſtant: ſed in Chriſto vniuntur adinuicem, vt adiuncta alteri principaliori, quod ſubſiſtit in naturâ ex eis compoſitâ; & propter hoc ex vnione animæ, & Corporis in Chriſto non conſtituitur noua hypoſtaſis, ſiue perſona: ſed aduenit ipſum coniunctum perſonæ, ſeu hypoſtaſi præexiſtenti. Nec propter hoc ſequitur, quòd ſit minoris efficaciæ vnio animæ, & corporis in Chriſto, quàm in nobis: quia ipſa coniunctio ad nobilius non adimit virtutem, aut dignitatem, ſed auget: ſicut anima ſenſitiua in animalibus conſtituit ſpeciem, quia conſideratur, vt vltima forma, non autem in hominibus, quamuis in nobis ſit virtuoſior, & Nobilior: Et hoc propter adiunctionem vlterioris, & Nobilioris perfectionis, ſcilicet animæ rationalis, vt etiam ſuprà dictum eſt. Hactenùs S. Thomas.

Diſcrimen inter vnionem animæ & corporis in Chriſto & in aliis hominibus.

Caietanus. Vbi Caietanus. Diſce, inquit, hinc optimum, & clarum loquendi modum in hoc Myſterio, ſcilicet quòd ex vnione animæ, & Corporis in Chriſto non conſtituitur noua perſona, ſed ad præexiſtentem perſonam Dei, compoſita natura ſingularis ex animâ & corpore adiuncta eſt. Oportet ergo ex hâc animâ, & ex hoc corpore vnitis, aut conſtitui nouam perſonam humanam, aut antiquam perſonam conſtitui in hoc, quod ſit perſona humana, & hoc ſecundum verificatur in Chriſto: Hypoſtaſis enim Verbi Dei, in quantum eſt hic homo, per naturam humanam hanc conſtituitur, vt Author in 4. contrà Gentes cap. 49. in ſolutione ſeptimæ obiectionis dicit. Quod eſt dicere perſonam Verbi conſtitui in hoc quod eſt eſſe perſonam humanam per hanc naturam humanam: hic enim homo perſonam humanam ſignificat. Sic Caietanus.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm natura humana fuerit vnita Verbo Dei accidentaliter.

Concluſio. CONCLVSIO. Vnio Verbi, & humanitatis non eſt facta ſecundùm naturam, vel eſſentiam; Neque ſecundùm accidens: ſed medio modo ſecundùm ſubſiſtentiam, vel hypoſtaſim.

Probatur. Probatur in argumento, ſed contrà. Illud, quod accidentaliter prædicatur, non prædicat quid, ſed quantum, vel quale, vel aliquo alio modo ſe habens: ſi ergo humana natura accidentaliter adueniret, cùm dicitur, Chriſtus eſt homo, non prædicaretur quid, ſed quale, aut quantum, aut aliquo alio modo ſe habens, quod eſt contrà Decretalem Alexandri Papæ dicentis. Cùm Chriſtus ſit perfectus Deus, & perfectus homo, quâ temeritate audent quidam dicere, Quòd Chriſtus ſecundùm quod eſt homo, non eſt quid?

CAPVT VNICVM.

Stabilitur præfata Concluſio aduersùs extremos hæreticorum errores, & non conſonum aliquorum Theologorum modum loquendi.

Ratio quæſiti. QVia vnio in perſonâ fieri poteſt, & ſubſtantialiter, & accidentaliter, ideò Author ſtabilito, quòd hæc ineffabilis vnio facta fuit in perſonâ, & non in naturâ, debuit neceſſariò inquirere, an accidentalitèr humanitas fuerit perſonæ Verbi vnita, vel ſubſtantialiter; Vbi iterùm de duabus hæreſibus extremè oppoſitis Neſtorianâ ſcilicet, & Eutychenianâ mentionem facere opus erat. Vnde fusè quid Neſtorius intenderit eodem prorsùs modo, quo nos ſuprà ex quarto contrà Gentes, hanc famoſam hæreſim accuratè recenſet, quod in litterâ patet, & poterit lector circà eam ad ſuperiora recurrere.

Hæreſes Neſtoriana, & Eutycheniana. Conſtat igitur prædictas hæreſes eſſe extremas, dum Eutyches coniunctionem in Chriſto adeò ſubſtantialem eſſe dicit, quòd ex duabus ſubſtantiis compoſita ſit vna natura. Neſtorius autem coniunctionem iſtam adeò accidentalem poſuit, vt ſeparauerit perſonam Filij Dei à perſonâ filij hominis: Ille confundit naturas, & vnam tàm naturam, quàm perſonam poſuit eſſe in Chriſto: Iſte ſeparauit, & naturas, & perſonas, dicens in Chriſto duas eſſe, & naturas, & perſonas: coniunxit

iunxit autem eas accidentali vnione, penès quinque. Primò ſecundùm inhabitationem. Secundò per vnitatem affectus. Tertiò ſecundùm operationem. Quartò ſecundùm dignitatem honoris. Quintò ſecundùm æquiuocationem, id eſt, ſecundùm communicationem nominum. Quæ omnia clarè ab Authore elucidantur, & fusè à nobis tradita fuerunt.

Errores Catholicorum ab illis hæreſibus ad extrema declinantium. Nec defuerunt Catholici, qui iuxtà fidem ſe loqui exiſtimantes, alias ſimiliter extremas opiniones, vt à prædictis erroribus declinarent, introduxerunt, referente Mag. ſentent. in tertio, diſt. 6. Quidam enim concedebant vnam Chriſti perſonam, ſed ponebant duas hypoſtaſes, ſiue duo ſuppoſita. Alij volentes ſeruare vnitatem perſonæ; poſuerunt Chriſti animam non eſſe corpori vnitam; ſed hæc duo ſeparata ab inuicem, eſſe vnita Verbo accidentaliter, vt ſic non creſceret numerus perſonarum. Quæ ab ipſo S. Doctore refutantur, & tanquàm manifeſtæ hæreſes damnantur, & opinionis titulo priuantur, ſiquidem reïncidunt in prædictos errores; imò ex parte peiùs incedunt, quod explicare ſuperfluum eſt: quia in litterá, quantùm ad hoc, omnia patent.

Antiquitùs excuſabiles; nunc verò damnati. Et benè Caietanus aduertit quòd tempore Magiſtri, quando res inter Theologos non erant adeò diſcuſſæ, & claræ, Doctores qui ſic loquebantur, excuſabiles erant. Verùm poſtquàm tempore S. Doctoris, & illius præcipuè labore, & induſtriâ, fidei myſteria clariùs explicata fuerunt, meritò nomen opinionis huiuſmodi figmenta perdiderunt, & tanquàm hæreſes ab Eccleſiâ fuerunt reputatæ.

Concluſio. Contrà quos omnes in medio ſtat Catholica veritas, ſcilicet quòd vnio eſt ſecundùm ſubſtantiã, vt ſubſtantia importatur per perſonam, hypoſtaſim, vel ſuppoſitum. Per quod excluditur Neſtorius, & prædicti malè ſentientes Theologi. Et quòd hæc vnio non eſt ſecundùm ſubſtantiam, vt ſubſtantia importatur per eſſentiam, naturam, ſeu quidditatem. Quod eſt contrà Eutychem, & Dioſcorum.

Probatur primò auctoritatibus Conciliorũ. Probatur hæc Concluſio ab Authore ex quinta Synodo, quæ eſt ſecũda Cõſtantinopolitana collat. 8. can. 4. Vbi dicitur. *Cùm multis modis vnitas intelligatur, qui iniquitatem Apollinary, & Eutychetis ſequuntur, interemptionem eorum, qui conuenerunt, colentes, id eſt, interimentes vtramque naturam, vnionem ſecundum confuſionem dicunt: Theodori autem, & Neſtorij ſequaces, diuiſione gaudentes affectualem vnitatem introducunt: Sancta verò Dei Eccleſia vtriuſque perfidiæ impietatem reiicient, vnionem Verbi Dei ad carnem ſecundùm compoſitionem confitetur, quod eſt ſecundùm ſubſiſtentiam.*

Eadem veritas diffinitur in Concil. Epheſ. primo, can. ſecundo. Vbi ſic dicitur. *Si quis non confitetur carni ſecundùm ſubſtantiam vnitum Dei Patris Verbum, Anathema ſit.* Et can. decimo tertio. Sic legis. *Verbum ſubſtantialitèr, ineffabilitèr, incomprehenſibilitèr factus eſt homo.* Idem diffiniuit Alexander III. in Epiſt. ad Remenſem Epiſcopum, quæ habetur in 2. Tom. Concil. cuius fragmenta reperies in Cap. Cùm Chriſtus de hæreticis, vbi anathematizatur, qui dixerit Chriſtum non eſſe aliquid, id eſt, ſubſtantiam. *Probatur ſecundo ratione.*

Quod poteſt explicari, & confirmari ex prædicto argumento ſed contrà: Quod illud, quod accidentaliter prædicatur, non prædicat quid, ſed quantum, vel quale, ſed aliquo alio modo ſe habens.

Ratione autem Theologus, ſuppoſitá fide de Incarnatione, eamdem veritatem corroborat. Chriſtus eſt verus homo, & vniuocè ſecundùm eamdem rationem cum cæteris hominibus; ſed, ſi humanitas vniretur illi accidentaliter, non eſſet homo vniuocè nobiſcum: Nam nos dicimur homines ſubſtantialitèr, Chriſtus verò accidentalitèr: Subſtantia verò, & accidens non conueniunt vniuocè: Ergo.

Confirmatur. Et Confirmatur. Terminus generationis temporalis Chriſti, & terminus generationis aliorum hominum, ſunt eiuſdem rationis, ſed, ſi humanitas vniretur Filio Dei accidentalitèr, & nobis ſubſtantialitèr, termini differrent ſpecie, & genere: Nam formaliter terminus generationis aliorum hominum eſt aliquid ſubſtantiale; Terminus verò Generationis Chriſti eſſet aliquid accidentale. Nec de veritate Maioris aſſumptæ eſt dubitandum, videlicèt, quòd ſint eiuſdem ſpeciei termini temporalis Chriſti generationis, & noſtræ: Nam generationes ſunt eiuſdem ſpeciei, & Beata Virgo

Virgo dicitur Mater vniuocè cum aliis.

Reijcitur opinio, & modus loquendi Durandi.

Ex quibus conſtat, reiiciendum eſſe modum ſentiendi, & loquendi Durandi, qui in tertio, diſt.6. quæſt.4. aſſeruit hanc vnionem eſſe aliquo modo accidentalem, eò quòd humanitas non dat Verbo eſſe ſimplicitèr: Et ſimiliter refellendus eſt Paludanus, qui ibidem quæſt.5. aſſerit hanc vnionem nec eſſe formaliter accidentalem, nec ſubſtantialem; ſed vtrumque eminenter. Huiuſmodi enim modi loquendi non conſonant Conciliis, nec cauent à verbis, quibus hæretici ſua dogmata explicant.

Obijcitur.

Obiicit ſibi Author. Omne, quod aduenit alicui poſt eſſe completum, aduenit ei accidentalitèr; hoc enim dicimus accidens, quod poteſt & adeſſe, & abeſſe alicui præter ſubiecti corruptionem: Sed natura humana aduenit ex tempore filio habenti eſſe perfectum ab æterno: Ergo aduenit ei accidentalitèr.

Quod aduenit poſt eſſe completum nõ aduenit accidentaliter, ſi trahatur in communionem illius eſſe cõpleti.

Occurrit quòd *illud, quod aduenit poſt eſſe completum, accidentalitèr aduenit, niſi trahatur in communionem illius eſſe completi: ſicut in Reſurrectione corpus adueniet animæ praeexiſtenti, non tamen accidentalitèr: quia ad idem eſſe aſſumetur, vt ſcilicet corpus habeat eſſe vitale per animam. Non eſt autem ſic de albedine: quia aliud eſt eſſe albi, & aliud eſt eſſe hominis, cui aduenit albedo: Verbum autem Dei ab æterno eſſe completum habuit, ſecundùm hypoſtaſim, ſiue perſonam: Ex tempore autem aduenit ei natura humana, non quaſi ſumpta ad vnum eſſe, prout eſt natura, ſicut corpus aſſumitur ad eſſe animæ: ſed ad vnum eſſe, prout eſt hypoſtaſis, vel perſona. Et ideò humana natura non vnitur accidentalitèr filio Dei.*

Inſtantia.

Contrà hanc ſolutionem obiicitur: quia, ſi Deus vniret ſibi immediatè accidentia, licèt traherentur ad eſſe Dei, vnirentur nihilominùs illi accidentalitèr: Ergo, licèt humanitas trahatur in communionem completi eſſe diuini, non indè inferri poteſt, quòd non adueniat accidentalitèr.

Diluitur.

Occurrimus, & mentem Authoris meliùs explicamus ex quarto contrà Gentes cap. 49. Vbi occurrens decimo tertio argumento contrà hanc ineffabilem vnionem adducto, quòd eſt idem argumentum hîc obiectum, ſic loquitur. *Non tamen ſequitur, quòd humana natura accidentalitèr Verbo adueniat, ex hoc, quod Verbum ab æterno praeexiſtit, ſicut vltima ratio concludebat. Sic enim Verbum humanam naturam aſſumpſit, vt verè ſit homo. Eſſe autem hominem, eſt eſſe in genere ſubſtantiæ: Quia igitur ex vnione naturæ humanæ hypoſtaſis Verbi habet, quòd ſit homo, non aduenit ei accidentaliter, nam accidentia eſſe ſubſtantiale non conferunt.*

Quod aduenit alicui poſt eſſe cõpletum, aduenit illi accidentalitèr, niſi det illi eſſe ſubſtantiale.

Quibus aureis verbis mentem ſuam aperit, & veriſſimum eſſe oſtendit, quòd illud, quod aduenit alicui poſt eſſe completum, accidentalitèr aduenit, ſi non det illi eſſe ſubſtantiale: Et quia humanitas dat eſſe ſubſtantiale, ideò non aduenit perſonæ diuinæ accidentalitèr. Itaque, quando hîc aſſerit non aduenire accidentalitèr id, quod trahitur ad eſſe completi in actu, ſic intelligendum eſt, ac ſi dicat, id, quod trahitur ad tale eſſe completum, tribuendo illi eſſe ſubſtantiale, non intelligitur aduenire accidentalitèr: Id verò, quod trahitur ad eſſe completum, tribuendo ei eſſe accidentale, accidentalitèr aduenit.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm vnio naturæ Diuinæ, & humanæ ſit aliquid creatum.

CONCLVSIO. Vnio, de quâ loquimur, quæ eſt relatio inter naturam Diuinam, & humanam, vt conueniunt in vnâ perſonâ Filij Dei, non eſt realitèr in Deo, ſed ſecundùm rationem: In humanitate verò eſt realiter, & ideò eſt aliquid creatum.

CAPVT PRIMVM.

Explicatur, & ſtabilitur Doctrina Articuli; & oſtenditur, quid ſit terminus totalis, quid formalis vnionis hypoſtaticæ.

Ratio quæſiti.

LIcèt S. Thomas ſatis mentem ſuam hîc aperiat: ex multiplicatione tamen eorum, quæ Commentatorum diligentia profert, Tyronis Theologi intellectus primâ facie confundi

confunditur. Ideò operæ pretium iudicauimus legitimum ſenſum Authoris cæteris dubiis hîc enucleari ſoliis anteponere. Vnio igitur, de qua S. Doctor inquirit, nihil aliud eſt, quàm relatio quædam inter duas naturas cõiunctas in vnâ perſonâ Filij Dei. In qua definitione, ſeu deſcriptione primùm ſtabilitur, quod quid eſt huius relationis, dum dicitur, quòd eſt relatio quædam: Deindè extrema dictæ relationis aſſignantur, dicendo inter diuinam naturam, & humanam: Denique fundamentum dictæ relationis perſpicies in illis verbis, ſecundùm quod conueniunt in vnâ perſonâ Filij Dei.

Vnionis hypoſtaticæ definitio.

Senſus quæſiti.

Hîc ergo eſt quæſtio de vnione quantùm ad relationem, quam ſignificat, & non de vnione quantùm ad fundamentum, ad quod conſequitur, quod eſt coniunctio naturarum in perſonâ Filij Dei, de quâ ex dictis maner iam ſtabilitum, eſſe vnionem ſubſtantialem, & non ſecundùm eſſe relatiuum. Vnde optimâ methodo Author priùs de ſubſtantiali vnione diſputauit, deinde de relatione, quæ ex ipsâ reſultat, ſermonem aggreditur.

Concluſio

Statuit igitur S. Doctor, quòd vnio pro relatione eſt aliquid creatum.

Probatur.

Hanc veritatem ſic probat. Omnis relatio, quæ conſideratur inter Deum, & creaturam, realiter quidem eſt in creaturâ, per cuius relationem talis relatio innaſcitur, non autem eſt realiter in Deo, ſed ſecundùm rationem tantùm: quia non innaſcitur ſecundùm mutationem Dei. Quæ doctrina conſtat ex dictis 1. part. quæſt. 13. art. 7. Sic ergo dicendum eſt, quòd hæc vnio, de quâ loquimur, non eſt in Deo realiter, ſed ſecundùm rationem tantùm: In humanâ autem naturâ, quæ creatura quædam eſt, realiter eſt, & ideò oportet dicere, quòd ſit quiddam creatum.

Nomine vnionis hypoſtaticæ tria poſſunt intelligi.

Quibus ſic ſtabilitis, examinanda reſtat quidditas termini huius vnionis, & an ſit quid creatum, vel increatum. Et pro intelligentiâ difficultatis præmittendum eſt, quòd nomine vnionis hypoſtaticæ tria intelligi poſſunt. Primum eſt actio vnitiua tenens ſe ex parte Dei, & toti Trinitati communis, quæ vnitio potiùs cõmunitèr à Theologis appellatur. Secũdum, quòd hoc nomine vnionis intelligi poteſt, eſt ipſa formalis ſubſtantialis vnio, ſiue coniunctio Verbi diuini cum humanitate, quæ eſt terminus prædictæ actionis vnitiuæ, quam vnionem paſſiuam dicere poſſumus. Prima ergo erit vnio actiua, & hæc vnio paſſiua, non diſſimilitèr ac in naturalibus, vocamus generationem actiuam, actionem vnitiuam animæ cum materiâ, & formalem coniunctionem vtriuſque extremi generationem paſſiuam appellamus. Tertium, quod nomine vnionis intelligi poteſt, & formaliùs, eſt relatio, quæ ex prædictâ coniunctione reſultat: In quâ acceptione nomen vnionis in hoc Articulo vſurpatur. Quæ quidem relatio, vt vidimus, ex parte humanitatis aſſumptæ realis eſt: quia humanitas per talem vnionem, & aſſumptionem realiter mutatur, dum incipit ſubſiſtere in Verbo per ſubſiſtentiam Verbi; Mutatur, inquam, non quòd humanitas illa antè aſſumptionem aliter extiterit, ſed quia realitèr, & ſubſtantialitèr de nouo trahitur ad ſubſiſtentiam Verbi: Ex parte autem diuini Verbi eſt relatio rationis: quia per hanc vnionem Deus non mutatur: Et licèt hæc relatio realis ſit in creaturâ, & rationis in Deo; optimè tamen in litterâ vocatur relatio æquiparantiæ, non quia eodem modo ſe habeat in vtroque extremo, ſed quia vtrumque extremum vnitum denominat.

Determinatur in quo ſenſu nomẽ vnionis hîc vſurpetur.

Status quæſtionis.

De termino igitur huius actionis vnitiuæ ſpecialitèr hîc eſt diſputandum, Quid ſit, ſitne creatum, vel increatum.

Et quidem de termino totali, nulla apparet apud Theologos diſputatio: Conueniunt enim omnes, terminum totalem vnionis hypoſtaticæ eſſe totum Chriſtum: Vnde nec eſt præcisè aliquid creatum, nec aliquid increatum, ſi rem ipſam attendamus; ſed includit vtrumque.

Chriſtus includit creaturam, & creatorem.

Quam veritatem communitèr ex Aſturicenſi, Commentatores Thomiſtæ afferunt. Et patet, quia Chriſtus includit Verbum, & humanitatem, quorum alterum creatura eſt, & alterum Creator, ſuntque ſimul in vnum diues, & pauper, vt aptè dictus Author. Dixi, ſi rem ipſam attendamus, nam ſi ad prædicationem applicemus, cùm Chriſtus ſit Deus, verè de illo dicitur, quòd eſt Creator, & ſubindè quid Increatum: In huiuſmodi enim prædicationibus Chriſtus, aſſumitur

mitur quaſi materialitèr pro ſuppoſito, quod ſine dubio increatum, imò omnium Creator eſt.

Præcipua difficultas. Sed difficultas inter Theologos eſt de termino formali: In omni enim ſubſtantiali vnione oportet ſignare terminum, qui in ipſo termino totali locum habet formalem, ac proinde formaliùs per vnionem intenditur. Exemplum afferamus in generatione naturali hominis, in quâ, licet totalis terminus vltimatè intentus ſit homo, ex humanâ carne, & rationali animâ conſtans: formalis tamen terminus eſt ipſa anima rationalis. Ita in hâc vnione reali, & ſubſtantiali habemus terminum totalem, qui eſt Chriſtus, & controvertitur de termino formali.

Methodus ſeruanda in eius reſolutione. In quâ controuerſiâ examinandâ, quia tota difficultas merè metaphyſica eſt, & obſcura, Tyronis intellectus primâ facie confunditur. Vnde ad meliùs veritatem elucidandam, diſputationem hîc, & controuerſiam domeſticam inter Thomiſtas examinabimus, & capite ſequenti opinionem quorumdam recentiorum, quæ in viâ D.Thomæ ſuſtineri non poteſt, refellemus.

Prima ſententia. Aliqui igitur inter Theologos terminum formalem huius vnionis voluerunt eſſe perſonalitatem Verbi, vt vnitam humanitati; Et conſequenter eſſe aliquid increatum. Et ratio eſt, quia diuinum Verbum in hâc vnione eſt quid præcipuum, & principalius intentum. Ergo formalior eius terminus eſt. Et verè S. Thomas præcipuè Articulo ſuperiori videtur præſupponere tanquam rem certam, principalem, & primarium huius vnionis terminum eſſe diuinam Verbi perſonam. Quod quidem, cum intelligi nequeat de termino totali, cùm hic, vt dictum eſt, ſit ipſe Chriſtus, neceſſariò intelligi debet de primario, & formali termino. Ita ſentit Caietanus, & fusè, & acutè oſtendit hîc, & articulo ſequenti.

Secunda ſententia. Alij Theologi intrà ſcholam D. Thomæ volunt abſolutè, quòd humanitas ſit terminus formalis Incarnationis. Quæ ſententia ſatis communis eſt inter Thomiſtas.

Tertia ſententia vtrãque Conciliãs. Alij (inſinuante Caietano, qui articulo ſequenti inquit, quòd ſecundùm varias conſiderationes variè poteſt aſſignari terminus huius vnionis) diſcordantes ſententias ſic conciliant; Et ſecundùm diuerſas conſiderationes diuerſos formales terminos huic vnioni attribuunt: Ita vt huic actioni vnitiuæ, vt eſt aſſumptio, dent pro termino ad quem, perſonam, quia ad ipſam terminatur aſſumptio: Eſt enim aſſumptio, quaſi ad ſe ſumptio: Et in propoſito eſt ad perſonam aſſumptio. *Aſſumptionis nomen Diſcutitur.* Vnitioni autem, vt eſt Incarnatio, tribuunt pro termino formali humanitatem: quia per Incarnationem Verbum factum eſt homo, & ſic humanitas eſt formalis terminus. Eidem vnioni, vt vnitiuæ tribuunt pro termino formali ipſam vnionem: quia per vnionem Verbum fuit coniunctum carni, & ſic vnio eſt forma, ad quam terminatur. Sic Lorca diſput.18. & Franciſcus Suarez diſp.8.ſect.2.

Examinatur vltima ſententia. Fateor, quòd hic modus concordandi hanc metaphyſicam controuerſiam mihi non diſplicet, quantùm attinet ad duas recenſitas ſententias: Quantùm autem ad id, quod inſinuat in fauorem illorum, qui ponunt animam eſſe terminum formalem, omninò diſplicet. In quo ſuperuacaneum eſt immorari: Sed placet concordia inter prædictas duas ſententias communes etiam intrà Scholam D.Thomæ,

Placet, inquam, quia ponentes humanitatem pro termino formali huius actionis, ad ſummum hoc tantùm probant, quòd vnitio ſumpta pro Incarnatione præcipuè terminetur ad humanitatem; Horum enim fundamentum hoc eſt: quia per hanc vnionem per ſe primò intenditur, vt Verbum, quod ſuppoſitum erat diuinum, eſſet per Incarnationem ſuppoſitum humanum; ab humanitate autem, tanquam à formâ, habet diuinum Verbum, quòd ſit ſuppoſitum humanum, loquendo formaliter de ſuppoſito humano, vt eſt humanum: Ergo humanitas formalior fuit huius vnionis terminus, quod eſt id, quod dicebamus, id eſt, quòd, ſi hæc vnio conſideretur in ratione Incarnationis, ſiue ſubſtantialis vnionis, per quam conſtituitur humanum ſuppoſitum ſecundùm formalem humani ſuppoſiti rationem. In hoc ſenſu humanitas videtur principaliter intenta, & ſortiri rationem termini formalis.

Cæterùm, ſi hæc mirabilis vnio conſideretur,

Terminus vnionis hypoſtatica diverſus ſecundum diverſas Conſiderationes.

ſideretur, provt eſt ſimplicitèr, & formalitèr aſſumptio; per quam humanitas aſſumitur, & trahitur ad ipſum eſſe perſonale Verbi, terminus primariò, & formaliſſimè intentus eſt ipſum eſſe perſonale diuini Verbi, non quidem abſolutè conſideratum, ſed vt terminans, ſuſtentans, complens, perficiens, & eleuans ipſam humanitatem.

Ex quibus ſatis liquet nos concordare poſſe Thomiſtas, dum alij humanitatem, alij hypoſtaſim Verbi pro termino formali huius ineffabilis vnionis conſtituunt. Et ſecundùm hanc loquendi formam, illi, qui conſiderant hanc vnionem, vt Incarnationem, terminum formalem huius vnionis dicunt eſſe aliquid creatum: Qui conſiderant illam, vt dicit formalitèr aſſumptionem, fateri tenentur eſſe aliquid increatum.

Capvt II.

Refellitur illorum ſententia, qui pro termino huius vnionis, ſiue actionis vnitiuæ, & ad alia munia ſubeunda, ponunt aliquem modum de nouo in humanitate productum.

Deus non fuit mutatus, ſed ſolùm creatura per vnionem hypoſtaticam.

Angelicus Doctor, tàm in hoc Articulo, quàm vbique, ſtatuit Deum per hanc vnionem non fuiſſe mutatum, ſed creaturam mutatam fuiſſe, vnicudo eam ſibi: Et ex ſuprà dictis Conciliis, & Patribus, & omnium Catholicorum ſenſu habemus, hanc vnionem realem, & ſubſtantialem eſſe, & mutationem phyſicam, & realem in humanitate aſſumptâ ex nouâ aſſumptione agnoſcimus, ex quâ reſultat in illâ relatio realis, de quâ ſuprà dictum eſt.

Iuniorum Theologorũ opinio.

Igitur iuniores aliqui Theologi (omittimus aliquorum antiquorum placita, quæ facilè ex dictis reiici poſſunt) non capientes, quomodò hæc immutatio in humanitate interuenire poſſit, ſi ſolùm ſubſtantia ipſius humanitatis conſideretur; aliquem modum de nouo productum addendum iudicarunt, per quem immutetur, & vniatur Verbo.

Abeunt in diverſas ſẽtentias.

Suarez.

Ita excogitarunt plures ex iunioribus Theologis, qui tamen in hoc modo ſtatuendo, & explicando non concordant. Franciſcus Suarez diſp.8. ſect.3. reiectis aliorum ſententiis dicendum iudicauit per hanc actionem aliquid factum eſſe in humanitate ab illâ diſtinctum ex naturâ rei, quod deſineret in illâ, ſi à Verbu ſepararetur; & ſubdit, quòd hoc, quod fit, non eſt aliquid accidentale, ſed ſubſtantiale; & eſſe modum quemdam ſubſtantialem ipſius humanitatis, quo intelligitur exiſtere in Verbo. Ita ſenſum ſuum explicat tribus dictis, quæ ferè ad Verbum retulimus. Gabriel Vaſquez diſp.18. cap.3. num. 20. Veram ſententiam aſſerit eſſe, quòd in humanitate vnitâ Verbo, præter materiam, & animam, & earum vnionem inter ſe, ſit etiam modus quidam ſubſtantialis, non abſolutus, ſed relatus ad Verbum, ratione cuius ipſa dicitur eſſe in Verbo, ei vniri, & ab illo ſuſtentari, & ſubſtantialitèr terminari.

Vaſquez.

Erroris occaſio.

Prædicti Authores, & alij philoſophantur eodem modo, quo in philoſophicis, & metaphyſicis: Conſtituunt enim modum vnionis, quo materia, & forma vniuntur, & eodem modo hîc ſentiendum iudicant.

Doctrina D. Thomæ oppoſita iuniorum ſententiis.

Quæ tamen ſententia nullo modo conſonat doctrinæ S. Doctoris. Et primò afferamus Textum ex tertio, diſt.2. qu.2. art.2. quæſtiunc.1. Vbi ait. *Sciendum eſt, quòd in humana naturæ vnione ad diuinam, nihil poteſt cadere medium formalitèr vnionem cauſans, cui per prius humana natura cõiungatur, quàm diuina perſona. Sicut enim inter materiam, & formam nihil cadit medium in eſſe, quod per prius ſit in materiâ, quàm forma ſubſtantialis; Aliàs eſſe accidentale eſſet prius ſubſtantiali, quod eſt impoſſibile: Ita etiam inter naturam, & ſuppoſitum non poteſt aliquid dicto modo cadere medium.*

Et idem Angelicus Doctor ibidèm ad quæſt.3. expreſſè de hâc vnione loquens, his verbis. *Inter humanam naturam, & diuinam neceſſe eſt cadere vnionem mediam, non ſicut cauſam, ſed ſicut effectum coniunctionem naturarũ conſequentem. Eſt enim natura relationis, vt in aliis rerum generibus cauſam habeat: quia minimam habet de naturâ entis, vt Commentator 11°. Metaph dicit, Vnde, quamvis relatio per ſe non terminet motum: quia in ad aliquid non eſt motus, vt probatur in 5. Phyſ. Tamen ex hoc quòd motus per ſe terminatus ad aliquod ens: De neceſſitate conſequitur relatio aliqua; Sicut ex hoc, quòd motus alterationis terminatur ad albedinem,*

Inter naturam diuinã & humanã cadit vnio media, non ſicut cauſa, ſed ſicut effectus conſequens naturarũ coniunctionem.

nem, cõſequitur relatio ſimilitudinis ad omnia alba. Similitèr etiam ex hoc quòd motus generationis terminatur ad formã, conſequitur hac relatio ſecundùm quam materia ſub formâ eſſe dicitur: Ita etiam ex hoc, quòd motus aſſumptionis humana natura terminatur ad perſonam, conſequitur hac relatio, qua dicitur vnio. Vnde vnio eſt medium, non ſicut aſſumptionem cauſans: ſed potiùs ſicut eam conſequens.

Illatio Thomiſtarũ ex dictis D. Thomæ.

Ex quibus, & ex aliis locis, quæ ex S. Doctore afferri poſſent, colligunt omnes Thomiſtæ, paucis iunioribus exceptis, nullo modo concedendum eſſe talem modum ſubſtantialẽ, qui ſit quaſi vinculum vniens naturam humanam cum diuinâ, ſed vnionem formaliter ſumptam eſſe relationem conſequentem ad prædictã vnionem, & reſultantem ex mutatione adueniente in humanitate ex coniunctione ad Verbum: Illa enim, quæ non erat vnita, vnitur, & ſic mutatur à non eſſe vnitum, ad eſſe vnitum, ſiue à non eſſe vnum, ad eſſe vnum in diuinâ perſonâ. Ex quo reſultat immediatè relatio vnionis, quæ eſt relatio prædicamentalis in creaturâ ad Deum.

Concluſio.

Probatur efficaciſſima ratione.

Quæ veritas præter S. Doctoris authoritatem optimâ ratione fulcitur. Et quidem, ſi aduerſarius in phyſicis conueniret nobiſcum, quòd ad vnionem formæ in materiâ, vel eius quod ſe habet vt forma, non requiritur, quòd informatio fiat mediante aliquo modo ſuperaddito formæ, vel materiæ, actum eſſet de iſto modo. Sed, vt inſinuauimus, hoc quod apud Thomiſtas eſt certum, negatur ab illo; vnde argumentum potiùs debet deſumi ex propriis, ad oſtendendam impoſſibilitatem huius modi in hâc ſpeciali vnione. Vnicum tamen verbum afferre poſſumus ad oſtendendam abſolutam impoſſibilitatem, ad hoc quod informatio fiat mediante aliquo medio ſuperaddito formæ.

Quod ſic oſtendo: quia informatio eſt immediata communicatio formæ; & effectus formalis eſt ipſa forma communicata; ſed ad effectum formalem in ſubiecto, non requiritur modus ſuperadditus, aut medium inter formam, & materiam, ſiquidem forma per ſe ipſam eſt forma, & non per modum. Ergo per ſe eſt informatiua, & per ſeipſam eſt immediatè proportionata materiæ ſeu ſubiecto, aliàs intrinſecè in ſe forma non eſſet. Ergo, vt det effectum formalem ſubiecto, nihil medium requiritur inter ipſam, & materiam, ſed applicatione in virtute cauſæ efficientis ſecutâ, ipſa forma per ſe ipſam informat: quia per ſe ipſam forma eſt, & non per modum aliquem additum.

Ad effectũ formalem in ſubiecto non requiritur modus ſuperadditus.

Prædicta doctrina, quæ euidens eſt in ſe, & apud Thomiſtas, & conuincens vniuerſalitèr in omni materiâ, falſa reputatur ad Aduerſario. Nihilominùs hîc magis vrgere videtur, quàm in naturalibus: Videtur enim derogare infinitæ actualitati perſonæ Verbi in ſubſiſtendo, quod per ſe ipſam non det ſuum effectum formalem terminandi, & perſonandi humanitatem, ſed indigeat alio medio; Et poſſet dici, quòd Verbum non eſt per ſeipſum perſona, & terminus humanitatis, nec humana natura formaliter diceretur perſonata, & terminata Verbo, quæ abſurditatem inuolvunt.

Verior eſt præfata doctrina in ſubiectâ materiâ, quàm in naturalibus.

Oſtenditur prætereà impoſſibilitas huiuſmodi, communiter à Thomiſtis: quia modus hic, vel eſt vnitus Verbo hypoſtaticè, vel non. Si primum, debet ſine dubio eſſe vnitus per alium modum ſubſtantialem, & ille per alium, & ſic in infinitum. Si ſecundum, aliud ſequitur inconueniens, quòd non fuerint vnita Verbo hypoſtaticè omnia ſubſtantialia, ſeu quidquid ſubſtantiale inuenitur in humanitate Chriſti: Et ita vnio hypoſtatica Verbi non fuiſſet perfectè facta cum humanâ naturâ, nec aſſumpſiſſet totum id, quod pertinet ad ipſam.

Impoſſibilitas huiuſmodi clariùs oſtenditur.

Confirmatur, & explicatur hoc magis. Iſte enim modus, qui in humanitate Chriſti conſtituitur, non pertinet ad eſſentiam ipſius, nec ad propriam eius ſubſiſtentiam, vel exiſtentiam; nec eſt idem entitatiuè cum eâdem eſſentiâ, ſubſiſtentiâ, vel exiſtentiâ. Quod euidentèr probatur: tùm quia huiuſmodi modus eſt ſupernaturalis: tùm quia eſſentiæ, & quantitates rerum non dependent ex tempore, vel ex aliquâ cauſâ efficiente: hic autem modus ponitur dependens ex cauſâ efficiente, ſcilicet ex actione diuinâ. Ergo non pertinet ad ipſam eſſentiam naturæ humanæ. Et multò minùs pertinet ad eius ſubſiſtentiam, vel exiſtentiam, ſiquidèm ſecundùm fidem Catbolicam humanitas Chriſti

Modus ille non poteſt pertinere ad eſſentiã, ſubſiſtẽtiã, aut exiſtentiam humanitatis Chriſti.

non habet propriam ſubſiſtentiam, ſed ſubſiſtit per ſubſiſtentiam Verbi; ſicut etiam per ipſam exiſtentiam Verbi immediatè exiſtit, vt ex dicendis infrà patebit. Si ergo modus ille ſubſtantialis identificatur cum altero ex duobus extremis, cum nequeat identificari cum humanitate, identificabitur cum perſonâ Verbi, quod eſt impoſſibile. Ergo.

Omninò inutilis eſſet. Nec immorabimur in refellendo hoc modo ex invtilitate: Non enim facile eſt aduerſario explicare ad quid deſeruiat, & quis ſit eius effectus formalis. Si dicas neceſſarium eſſe ad fundandam relationem realem vnionis; & inſupèr vt natura ſit realitèr, & ſubſtantialitèr immutata, & dependens à ſubſiſtentiâ Verbi, & deniquè eſſe neceſſarium tanquam terminum nouæ actionis, quæ verſatur circà humanitatem, vt vniendam Verbo. Si, inquam, hoc dicas, & ſic vnico verbo nobis offeras omnia adverſariorum fundamenta ad hunc modum ſtabiliendum excogitata, ſiquidem ad tria prædicta capita reducuntur.

Vnico Verbo ſubvertentur, Ad fundandam enim relationem prædicamentalem, de quâ ſuprà, ſufficit mutatio paſſiua in humanitate, vt aſſumptâ. Nec ad iſtam immutationem requiritur aliquis modus, ſed eo ipſo quòd aſſumitur, mutatur, vt ſuprà explicatum eſt. Nec pro termino actionis vnitivæ hic modus eſt ſtabiliendus: non enim eſt neceſſe, quòd iſta actio vnitiva ſit productiva, vt ex dicendis clariùs patebit. Ergo nulla adeſt neceſſitas ad talem addendum modum.

Obiicitur primò contrà Concluſionem. Ex dictis non ſolùm habes noſtram concluſionem ſtabilitam, ſed fundamenta præcipua Aduerſariorum inſinuata & diluta. Pro maiori tamen claritate, obiiciemus. Nulla datur actio vera ſine termino formali producto: Sed vnitio, de quâ loquimur, eſt vera actio: Ergo habet aliquem terminum productum. Sed non poteſt aſſignari alius terminus productus, niſi modus prædictus ſubſtantialis, quo humanitas Verbo coniungitur. Ergo.

Reſpondetur diſtinguendo actiones in productivas, & vnitivas tantùm. Ecce vnum ex capitalibus adverſariorum argumentis, ad quod Reſpondent cõmunitèr Thomiſtę diſtinguendo inter actiones: Quædam enim ſunt factiuæ ſeu productiuæ termini, aliæ tantùm ſunt vnitiuæ, & nihil producunt, quamvis per omnem actionem aliquid agatur, & fiat. Actiones ergo vnitiuæ hoc tantùm faciunt, vt vniant extrema: Non eſt ergo neceſſarium aſſignare alium terminum, nec quòd aliud operetur hæc actio vnitiua, niſi quòd vniat humanitatem Verbo.

Obijcitur ſecundò. Secundò arguitur, & eſt aliud argumentum principale. Impoſſibile eſt, quòd relatio realis ſit in aliquo ſubiecto, niſi in eodem ſubiecto aſſignetur aliquid reale, quod ſit fundamentum proximum eiuſdem relationis, ſed in ſententiâ D. Thomæ natura humana refertur ad Verbũ relatione reali vnionis, quæ vt diximus, eſt prædicamentalis: Ergo in ipſâ naturâ humanâ debet aſſignari aliquid reale ab ipſâ diſtinctum, ad minus ex naturâ rei, quod ſit fundamentum proximum eiuſdem relationis. Sed non eſt imaginabile aliud tale fundamentum proximum in humanitate, præter prædictum modum ſubſtantialem. Ergo neceſſe eſt conſtituere illum.

Oſtenditur inefficacia huius obiectionis ex dictis. Inefficacia huius argumenti apparet ex dictis. Vnico enim verbo ſuprà adductis locis S. Doctor aſſignat fundamentum proximum prædictæ relationis realis, quæ in humanitate reſultat, dicens. Ita ex hoc quòd motus aſſumptionis humanæ naturæ terminatur ad perſonam, conſequitur hæc relatio, quę dicitur vnio. Ex hoc ergo quòd humana natura vniatur Verbo, mutatur, & huius motûs, & mutationis terminus eſt eſſe vnitum. Benè ergo relatio vnionis ex hoc fundamento in illâ reſultat, nec ad fictitium vnionis modum proindè eſt recurrendum.

Obijcitur tertiò. Deniquè tertiò obiicitur, ex tertio capite præſumptæ neceſſitatis ad ponendum hunc modum. Extrema ſubſtãtialia nõ poſſunt diuerſimodè inter ſe referri, niſi in altero interueniat aliqua variatio realis: Sed humanitas, & perſona Verbi, quæ ſunt extrema vnionis hypoſtaticæ ſubſtantialia, poſt Incarnationem, aliter inter ſe referuntur, quàm anteà: Ergo per Incarnationem aliqua mutatio realis facta eſt in altero extremo, ſcilicet humanitate, quæ ſit fundamentum nouæ relationis realis, quæ certè intelligi non poteſt, niſi ponatur in humanitate aliquis novus modus, per quem alitèr ſe habere intelligatur: Ergo conſtituendus eſt hic modus ſubſtãtialis per

Incarnatio

Incarnationem productus, & ab eâ diſtinctus, qni ſit ratio vnionis hypoſtaticæ cum Verbo potiùs, quàm cum aliâ perſonâ.

Reſpõdetur & oſtenditur, quomodò mutata ſit humana natura in myſterio Incarnationis.

Ad hoc clarè patet ex ſæpiùs dictis, naturam humanam in Myſterio Incarnationis realitèr fuiſſe mutatam per hoc, quod, cùm priùs non eſſet Verbo vnita, nec haberet eſſe perſonale ipſius, per vnitionem illud habuit. Vnde ſine recurſu ad prædictum modum, habes fundamentum ad videndum, quare humanitas nouam induat relationem ad Verbum, quàm anteà non habebat.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm vnio Verbi incarnati ſit idem, quòd aſſumptio.

CONCLVSIO. Vnio non eſt idem, quod aſſumptio, ſed tripliciter differunt.

Vnio & aſſumptio in tribus differunt.

Probatur: Nam vnio importat relationem: Aſſumptio verò actionem & paſſionem. Secundò quia aſſumptio dicitur ſicut in fieri: Vnio verò ſicut in facto eſſe. Tertiò, quia aſſumptio importat terminum à quo, & ad quem ipſius actionis: Eſt enim aſſumptio, quaſi alicuius ad ſe ſumptio: vnde natura humana dicitur aſſumpta: non autem Verbum, vel natura diuina, quamvis dicantur vnita.

CAPVT PRIMVM.

An creatio animæ Chriſti, productio eius humanitatis, & aſſumptio illius ad Verbum, ſint actiones diſtinctæ.

Methodus auctoris.

INſtruit Angelicus Præceptor in hoc Articulo Theologum, vt norit in hoc Myſterio congruè loqui, & nominum proprietate ſeruatâ. Sufficit ergo attendere ad ea, quæ ex litterâ allata ſunt, de quibus fusè Caietanus, & aliqua Bartholomæus de Medina, qui videri poterunt. In præſenti ad difficiliora contendimus.

Status quæſtionis.

Et primò inquirimus de tribus actionibus, quæ in Incarnatione interueniunt, quæ ſunt, aſſumptio, ſiue actio vnitiva, creatio animæ Chriſti, & productio eius ſanctiſſimæ humanitatis, quomodò inter ſe diſtinguantur, & de eorum ordine in fieri, & in facto eſſe.

Franciſcus Suarez.

Quoad primum, Franciſcus Suarez diſp. 8. ſect. 1. dicit quoſdam modernos Thomiſtas, vt faciliùs ab humanitate Chriſti exiſtentiam creatam excludant, aſſerere Incarnationem, ſeu aſſumptionem non eſſe actionem merè vnitiuam; ſed productiuam etiam humanitatis non in ſe, ſed in Verbo: Ita vt creatio animæ, ſiue humanitatis productio, & aſſumptio non ſint niſi vna actio.

Opinio ſingularis Petri de Cabrera.

Verùm neſcio quos Thomiſtas Suarez viderit, & nullum reperio inter eos, quos videre potui, vnico Petro de Cabrera excepto, qui hoc ſentiat. Nec aliquid refert ad excludendam exiſtentiam creatam à Chriſto, ponas, vel excludas diſtinctionem inter prædictos actus, quod etiam ipſe Suarez fatetur, quamvis exiſtimet Thomiſtas hanc opinionem adinueniſſe ad conſequenter loquẽdum, quod nec etiam ſubſiſtit: optimè enim, & conſequentèr, vt ex dicendis patebit, diſtinctio entitatiua inter has actiones ſaluatur, & ſimùl nullam in Chriſto creatam adeſſe exiſtentiam.

Diſcutitur.

Sed quidquid in hoc ſit, prædictus Cabrera docet, quòd productio animæ Chriſti, & illius humanitatis, eiuſque aſſumptio ad Verbum, eſt vna & eadem actio ſecundùm rem, quæ ſimùl eſt vnitiua, & productiua animæ, & humanitatis, non in ſe, ſed in Verbo. Diſtinguit tamen huiuſmodi actiones, ſecundùm diuerſas rationes formales.

Concluſio.

Dicendum tamen eſt, creationem animæ, productionem humanitatis Chriſti, & aſſumptionem humanitatis ad verbum, fuiſſe tres actiones realitèr, tanquàm res à re, diſtinctas.

Hæc Concluſio ſine dubio eſt mens S. Doctoris, vt ex pluribus locis in hoc tractatu apparet: Et eſt certa non ſolùm apud antiquos Thomiſtas, & iuniores, ſed apud alios Theologos.

Præmittũtur aliqua ad eius intelligẽtiam.

Præmittendum tamen eſt, quòd hîc non loquimur de huiuſmodi actionibus, vt ſunt actiones immanentes in Deo: quia ſic acceptæ certum eſt, quòd ſunt eadem prorsùs actio, eadem ſcilicet diuina eſſentia:

vnde ſecundùm hanc conſiderationem non ſolùm creatio animæ Chriſti, productio eius humanitatis, & aſſumptio, ſed quælibet alia actio eſt eadem ſimpliciſſima cum aſſumptione. Sed hîc loquimur de huiuſmodi actionibus, vt habent veluti rationem paſſionis, & tenent ſe ex parte terminorum.

Probatur 1.

Sic intellecta concluſio probatur: quia creatio animæ, & productio humanitatis ſunt actiones naturales: Aſſumptio autem eſt actio ſupernaturalis. Prætereà actio productiua humanitatis Chriſti, & creatiua eius animæ, ſi non diſtinguerentur ab aſſumptione, non eſſent eiuſdem ſpeciei cum actione productiuâ humanitatis & creatiuâ animæ noſtræ, quia actio productiua humanitatis in nobis non eſt actio creatiua animæ, nec è conuerſo; & vtraque illarum in nobis diſtinguitur realiter ab aſſumptione: Ergo. Falſum autem eſt dicere, quòd actio creatiua animæ Chriſti, & productiua eius humanitatis fuerint diuerſæ ſpeciei ab aliis, cùm termini ſint prorsùs eiuſdem ſpeciei. Ergo. Præter eà probatur: quia actio identificatur cum ſuo termino adæquato: Ergo & creatio cum ſuo, nempe cum animâ, & productio humanitatis cum humanitate; ſed certum eſt humanitatem realitèr diſtingui ab animâ: Ergo. Secundò creatio animæ eſt actio ſolius Dei, & fit abſque vllo præſuppoſito ſubiecto: Productio humanitatis eſt actio puræ creaturæ, & fit ex præſuppoſito ſubiecto: Aſſumptio eſt quidem opus Dei, ſed etiam fit ex præſuppoſito ſubiecto.

Actio creatiua animæ Chriſti & productiua humanitatis eiuſdem non ſunt diuerſæ ſpeciei ab aliis.

Probatur inſuper Concluſio.

Inſupèr probatur. Beatiſſima Virgo, vtpotè vera Mater Chriſti, vt cauſa principalis concurrit ad productionem eius humanitatis: ſed ad creationem animæ, neque principalitèr, neque inſtrumentalitèr potuit concurrere: Iuxta doctrinam enim S. Doctoris, Creatura, nec vt inſtrumentum, ad creandum aſſumi poteſt. Similitèr ad aſſumptionem ad minus vt cauſa principalis concurrere non potuit: quia, vt ex dicendis patebit, nulla creatura poteſt concurrere ad minus vt cauſa principalis ad Incarnationem, cùm ſuperet omnem ordinem naturæ, & gratiæ: Ergo.

Adducũtur auctoritates.

Oppoſitum videntur ſentire Auguſtinus lib. de fide ad Petr. cap. 18. dum dicit. *Firmiſſimè tene, & nullatenùs dubites, non carnem Chriſti ſine diuinitate conceptum in vtero Virginis, priuſquam ſuſciperetur à Verbo: ſed ipſum Verbum Deum ſuæ carnis acceptione conceptum, ipſamque carnem Verbi Incarnatione conceptam.* Et clariùs Leo Papa Epiſt. 11. dicens. Natura noſtra non ſic aſſumpta eſt, vt prius creata, pòſt aſſumeretur, ſed vt ipsâ aſſumptione crearetur. Et idem videtur ſentire Fulgentius lib. de Incarn. & gratiâ cap. 3. vt videre poteris deductum apud Suarez loco citato.

tes D. Auguſtini & Leonis Papa in contrarium.

Explicantur, & oſtenditur eas ſolùm in ſpeciem aduerſari Concluſioni.

Communitèr prædictis teſtimoniis, & aliis Patribus apparentèr contrà noſtram concluſionem ſentientibus occurrunt Commentatores hîc, quòd prædicti Patres, nihil aliud voluerunt, quàm prædictarum actionum concomitantiam, & quòd in eodem inſtanti temporis extiterunt. Ita S. Doctor explicat Auguſtinum infrà, & benè Suarez: Nam Patres prædicti non diſputabant de metaphyſicâ diſtinctione, vel vnitate prædictarum actionum, ſed ſolùm contrà hæreticos contendebant, non priùs tempore fuiſſe animam, aut creatam, aut carni vnitam, quàm Verbo. Quod patet ex antecedentibus, & ſubſequentibus verbis eiuſdem Leonis: Ait enim. Arbitror talia loquentem hoc habere perſuaſum, quòd anima, quam Saluator aſſumpſit, priùs in Cœlis ſit commorata, quàm de Virgine naſceretur, eamque ſibi Verbum in vtero copularet: ſed hoc Catholicæ mentes, aureſque non tolerant. Et ad hoc propoſitum ſubdit infrà, animam ipsâ aſſumptione fuiſſe creatam, id eſt, in eodem inſtanti, quo eſt aſſumpta.

Elucidatur mens prædictorum Patrum, & aliorum.

Addas, quòd SS. Patres prædicti, & alij, dum videntur dicere per aſſumptionem animam Chriſti fuiſſe creatam, & ſimilia, exprimere voluerunt, quod nos infrà docebimus, creationem animæ Chriſti, & formationem humanitatis proprium complementum attigiſſe, per aſſumptionem. Quod mox explicaturi hîc præterimus.

Caput II.

Occurrendo aliis Obiectionibus explicatur ordo prioritatis, & poſteritatis naturæ, in prædictis actionibus obſeruatus.

Obiectio 1. DEindè ab inconueniente ſic contrà prædictam concluſionem arguitur: quia ex illâ videtur ſequi, Beatiſſimam Virginem non eſſe Matrem Dei: quia non concepiſſet, nec genuiſſet Deum. Si enim conceptio, & generatio fuit actio diſtincta ab aſſumptione, ſupponebatur ad illam, & priùs naturâ terminabatur ad humanitatem, quàm humanitas fuerit aſſumpta: Ergo non terminabatur ad Deum: Ergo non eſt dicenda Mater Dei, quod eſt hæreticum.

Soluitur & oſtenditur quid ſufficiat ad hoc vt Virgo dicatur mater DEI. Reſpondetur, quòd ad hoc, quod Beatiſſima Virgo ſit Mater Dei, & Deipara, ſufficit quòd in eodem inſtanti temporis, in quo conceptio fuit terminata, humanitas fuerit Verbo perſonata. Et ratio huius eſt, quia concipi, & generari eſt proprium ſubſiſtentis in humanitate: ſuppoſitum verò ſubſiſtens in illâ humanitate erat ipſe Deus: Et ita Deus fuit genitus per illam generationem, & Beata Virgo fuit Mater Dei. Solet ad hoc explicandum exemplum adduci. Bernardus in quodam ſermone de Paſſione Domini, vocat Crucifixores Chriſti Deicidas, quia interfecerunt Deum: licèt enim eorum actio per ſe primò terminaretur ad diſſoluẽdam vnionem animæ, & corporis Chriſti; tamen quia illa humanitas in illo inſtanti ſeparationis animæ à corpore erat vnita diuino ſuppoſito, & paſſiones ſint ſuppoſitorum, ſicut & actiones: Ideò carnifices illi occidentes Chriſtum, verè Deum occiderunt, & Deicidæ fuerũt. Secùs fuiſſet, ſi in illo inſtanti ſeparationis animæ à corpore Diuinum Verbum humanitatem reliquiſſet. Non diſſimilitèr Beata Virgo fuit Mater Dei: quia terminus formalis generationis illius, ſcilicèt humanitas Chriſti, in eodem inſtanti, in quo fuit formata, fuit perſonata Verbo. Argumentum autem haberet efficaciam, ſi conceptio Beatiſſimæ Virginis fuiſſet terminata in vno inſtanti, & in alio humanitas fuiſſet aſſumpta à Verbo: Tunc enim actio illa non fuiſſet terminata ad ſuppoſitum diuinum, & ſic Virgo non eſſet Mater Dei.

Quo ſenſu crucifixores Chriſti vocẽtur Deicidæ.

Obiectio 2. Secundò obiicitur ſimilitèr ab inconuenienti. Si ignis V.G. aliâ actione produceret calorem, & aliâ vniret illum ſubiecto, ſi impediretur ab hâc ſecundâ actione, non diceretur ignis ille facere calidum: quia ad hoc requiritur, quòd vniat calorem ſubiecto: Ergo, ſi aliâ actione producitur humanitas, & aliâ vnitur, Beata Virgo, quæ formauit humanitatem, non diceretur Chriſtum genuiſſe: quia ad hoc requiritur, quòd coniungat, & vniat humanitatem Deo.

Roboratur. Et confirmatur: quia per aliam actionem producitur anima hominis à Deo, nempè per creationem, & per aliam vnitur corpori, nempè per generationem, ideò Deus, qui creat animam immediatè, non dicitur proximum generans hominem: quia ad hoc requiritur, quòd proximè attingat vnionem animæ, & corporis. Ergo & in præſenti, ſi per diuerſam actionem Beata Virgo formauit humanitatem, diuerſam, inquam, ab vnione illius cum Verbo, non potuit dici Chriſtum genuiſſe.

Reſpondetur ad obiectionem. Ad argumentum dicimus, quòd, ſi actio, per quam producitur calor, ex ſe non haberet in eodem inſtanti eſſe ſimùl vnitiuam illius ad ſubiectum, ignis ille non diceretur facere calidum: ſecùs verò, ſi hoc haberet, & per aliam actionem impediretur, ne produceret, & vniret illum calorem proprio ſubiecto. Explicemus hoc magis. *Hypotheſis ad explicationem doctrinæ.* Ponamus caſum, quod ignis intendens calorem introducere in hoc ſubiectum, diuinâ virtute actio illa impediretur, ne produceret, nec vniret calorem huic ſubiecto; ſed Deus in eodem inſtanti, in quo producitur talis calor ab igne, vniret illum calorem alteri ſubiecto: tunc verè diceretur ignis ille feciſſe illud calidum. Non diſſimilitèr. quia actio, quâ Beata Virgo genuit humanitatem, ex naturâ ſuâ terminabatur ad productionem proprij ſuppoſiti, & vniebat humanitatem formatam proprio ſuppoſito, Virtute diuinâ fuit præuenta illa humanitas, & impedita, ne vniretur proprio ſuppoſito, & in inſtanti terminatiuo illius actionis, per actionem diuinam fuit humanitas illa vnita Verbo diuino. Ideò Beata Virgo verè genuit Deum.

Ad

Reſpõdetur ad Confirmationem argumenti.

Ad confirmationem dicimus, quòd ideò Deus non dicitur proximè generare hominem: quia proximè non attingit diſpoſitiones requiſitas ad vnionem animæ, & corporis. Et etiam quia illa creatio animæ ex ſe non pendet à corpore, cui vniatur: quia, cùm id, quod creatur, ſit ſubſiſtens, vt ſic non pendet à corpore, vt à ſubiecto; Productio verò humanitatis per ſe pendet à ſuppoſito ſubſtentante proprio, vel alieno. Vnde ſimilitudo non tenet.

Obiectio 3.

Tertiò obiicitur. Creatio animæ Chriſti eſt actio, per quam accipit eſſe; ſed accipit eſſe per aſſumptionem: Ergo aſſumptio non diſtinguitur à creatione. Maior patet, quia creari eſt tranſire de nihilo ad eſſe: Ergo creatio eſt actio, per quam res accipit eſſe, & terminatur ad eſſe. Minor probatur dupliciter: primò, quia humanitas Chriſti non habet aliud eſſe, niſi diuinum, ſed hoc non habet, niſi per aſſumptionem. Secundò probatur eadem Minor: quia per eamdem actionem natura diſponitur ad exiſtentiam, & tribuitur illi; & ita per eamdem actionem naturæ humanæ in nobis communicatur exiſtentia, per quam producitur perſonalitas, quâ redditur natura capax exiſtentiæ, ſed perſonalitas diuina communicatur humanitati per aſſumptionem: Ergo & per illam communicatur eſſe.

Soluitur.

Reſpondemus, quòd creatio ponit rem ſub eſſe, quod ipſa producit, quando ſortitur vltimum complementum, & relinquitur ſuæ naturæ; at ſi per aliam actionem ſimultaneam præueniatur, & creatura eleuetur ad aliud eſſe ſupernaturale, & diuinum; tunc creatio non terminatur ad eſſe immediatè, ſed mediâ illâ actione eleuante: Nec terminatur ad eſſe productum per ſe, ſed communicatum per eleuantem actionem. Et ita ſemper creatio dat eſſe, & terminatur ad eſſe immediatè, & per ſe productum, ſi non fuerit impedita; mediatè, & ab alio productum, vel communicatum, ſi fuerit impedita, vel præuenta. Et quia creatio animæ Chriſti fuit præuenta per ſimultaneam actionem, ſcilicet aſſumptionem, à quâ humanitas fuit tracta ad eſſe perſonale Verbi: Ideò actio creatiua animæ non dedit illi eſſe, quæ non impedita, & naturalitèr terminata dediſſet. Sed terminata fuit mediatè (ſcilicèt mediâ illâ aſſumptione) ad eſſe diuinum, quod in illo inſtanti anima habuit.

Creatio terminatur ad eſſe immediatè, ſi non fuerit impedita, mediatè vero, ſi præuenta fuerit, vt creatio animæ Chriſti.

Creatio animæ Chriſti poteſt conſiderari in fieri, vel in facto eſſe.

Pro clariori autem prædictorum intelligentiâ, & ad occurrendum omnibus, quæ obiici poſſent, Aduertas, quòd creatio animæ Chriſti dupliciter poteſt conſiderari, vel in fieri, vel in facto eſſe. Si cõſideretur in fieri, eſt prior naturâ, & cauſalitate, quàm aſſumptio: ſi verò conſideretur in facto eſſe, eſt poſterior, & aſſumptio in ſuo termino præintelligitur creationi in facto eſſe. Et prioritas iſta creationis in fieri, eſt prioritas in genere cauſæ materialis: quia, cùm aſſumptio ſit alicuius ad ſe ſumptio; ideò creatio, per quam producitur anima, quæ aſſumitur, ſaltem in fieri, debet in genere cauſæ materialis præcedere aſſumptionem: Aſſumptio autem ex parte termini eſt prior creatione animæ, quaſi in genere cauſæ formalis: Nam creatio animæ Chriſti, vt dictum eſt, non eſt conſecuta ſuum terminum, ſcilicet exiſtentiam, vel ſubſiſtentiam, niſi dependenter ab aſſumptione, per quam communicata eſt illi ſubſiſtentia Verbi. Vnde creatio animæ terminata fuit, & completa per ſubſiſtentiam Verbi: Terminus autem reducitur ad cauſam formalem.

Breuis Cõcluſio omnium prædictorum.

Ex his colliges, quòd propriè, & abſolutè loquendo, hæc propoſitio eſt falſa. Anima Chriſti priùs fuit creata, quàm aſſumpta, hæc autem eſt vera, Anima Chriſti priùs fuit aſſumpta, quàm fuerit creata. Quia illa vox, creata, dicit creationem terminatam, & in facto eſſe. Cæterùm, ſi creatio accipiatur in fieri propriè, eſt concedenda hæc propoſitio, Anima Chriſti priùs creatur quàm aſſumatur; quia vox, creatur, dicit creationem in fieri, quæ præſuppoſitur ad aſſumptionem.

ARTICVLVS IX.

An vnio duarum Naturarum in Chriſto ſit maxima vnionum.

CONCLVSIO. Ex parte eius, in quo extrema vniuntur, Vnio duarum naturarum in Chriſto eſt maxima vnionum. Sed ex parte eorum, quæ vniuntur, non eſt maxima vnionum.

Probatur; quia extrema coniunguntur

Vnio trium perſonarum in eſſentiâ maior eſt vnione hypoſtatica ex parte eorũ, qua vniuntur.

tur in vnitate perſonæ increatæ ipſius Verbi; Verbum autem diuinum eſt infinitum; ergo ex parte eius, in quo extrema vniuntur, hæc eſt maxima vnionum. Ex parte verò eorum, quæ vniuntur, non eſt maxima; quia vnio trium perſonarum in eſſentia maior eſt illâ, eò quòd quælibet perſona diuina eſt idem realiter cum eſſentia; ſed non quælibet natura exiſtens in Chriſti perſona identificatur realiter cum ipsâ.

Capvt Vnicvm.

Explicatur, & ſtabilitur veritas prædictæ Concluſionis.

Concluſio.

VT benè Caietanus aduertit, & ipſemet Author ſignificat. In hoc articulo vnio non ſumitur pro relatione, ſed pro fundamento, ſcilicet pro coniunctione, ad quam cõſequitur relatio vnionis. Et de hac inquirit, an ſit maxima omnium. Dicimus ergo, quòd vnio duarum naturarum, quæ ſunt in Chriſto ex parte verbi, in quo vniuntur, in ratione vnionis, eſt maxima inter omnes creatas.

Expeditur ſenſus illius.

Vbi non eſt omittendum, vt meliùs intelligas, de quo concluſio loquitur, quòd, licèt duæ naturæ vniantur in perſona Chriſti compoſita, tanquàm in termino totali, de quo fusè in ſuperioribus actum eſt; tamen etiam vniuntur in perſona Verbi, vt eſt diuina, tanquàm in medio, & vinculo vtriuſque naturæ.

Probatur ratione.

Ex quo ſumitur vis rationis, quâ prædicta concluſio ſuadetur, quia vnitas perſonæ Verbi, in qua coniunguntur natura diuina & humana, eſt adeò ſimplex, ſicut natura, Ideò coniunctio, quâ natura humana, & diuina coniunguntur in Verbo, ab illa vnitate ſimpliciſſima ipſius Verbi tantam eminentiam participat, vt in ratione vnionis emineat ſuper omnes creatas.

Confirmatur, & explicatur.

Confirmatur, & explicatur magis. Vnio eò eſt maior, quo terminus reſultãs ex illa eſt magis vnus; ſed terminus reſultans ex hac vnione eſt maximè vnus: ergo. Maior patet, quia ratio vnionis ſumitur ex vnitate termini. Minor probatur, nam terminus reſultans ex aliis vnionibus, vel eſt compoſitum accidentale, vel ſubſtantiale, vel eſſentiale, vel perſonale, vel integrale; ſed omnia iſta habent minorem vnitatem, quàm terminus reſultans per hanc vnionem, nam vnum ſubſtantiale eſt magis vnum, quàm vnum accidẽtale. Rurſus maior ſimplicitas vnius extremi cæteris paribus conducit ad maiorem vnitatem compoſiti; ſed hoc compoſitum eſt ſubſtantiale, & perſona Verbi, quæ eſt vnum extremum, eſt in infinitum magis ſimplex, quàm forma, quàm differentia, quàm perſona creata, & quàm pars integralis: Ergo compoſita, quæ ex prædictis extremis reſultant, non habent tantam vnitatem, ſicut habent natura humana, & diuina Verbo vnitæ, & coniunctæ.

Vnum ſubſtantiale eſt magis vnũ, quam vnũ accidentale.

Obiectio contrà rationem fundamentalem.

Contrà hanc rationem, quæ eſt fundamentum Authoris, obiicies. Si enim ſubſiſteret, hæc vnio non eſſet minor, quàm vnitas eſſentiæ diuinæ; ſi enim vnitatis, de qua loquimur, perfectio ſumitur ex vnitate perſonali Verbi, cùm hæc non ſit minor, quàm vnitas diuinæ eſſentiæ, conſequenter hæc vnio comparabitur vnioni diuinæ eſſentiæ, quod eſt omninò abſurdum: Ergo eminentia huius vnionis non prouenit ex parte eius, in quo naturæ vniuntur.

Supponẽda ad ſolutionem.

Ad hoc ſoluendum ſupponendum eſt, quòd vnio diuinarum perſonarum in eſſentia diuina, eſt maxima omnium, quia omnes perſonæ, quæ vniuntur in Trinitate, realiter formaliter identificantur cum eſſentia, in qua vniuntur, quòd in nulla alia vnione contingit, nec in ea, de qua loquimur; non enim in illâ omnia extrema identificantur in eo, in quo vniuntur. Nec ex eo quòd Author eminentiam huius vnionis ab excellentia ſimpliciſſimæ vnitatis perſonæ Verbi deſumit, inferre fas eſt, quòd velit hanc vnionem tàm perfectam inferre, ac eſt ipſa vnitas Verbi, vel vnitas diuinæ eſſentiæ cum perſonis, ſed mens ipſius eſt, quòd, ſicut ex vnione ad Verbum deriuatur ad humanitatem gratia maioris dignitatis, quam ſit quælibet alia creata; non tamen deriuatur tanta dignitas, quanta eſt ipſius Verbi. Ita ex vnitate, & ſimplicitate perſonæ Verbi, deriuatur ad naturas ſibi coniunctas maior vnitas, quàm ſit quælibet alia creata.

Mens D. Thomæ circà vnionem duarum naturarum in Verbo.

Et priuſquàm ad aliud propoſitum calamus diuertatur, Conſideret Theologus doctrinam, quam author habet in calce huius articuli, ad explican-

Authoritas D. Auguſtini.

dam mentem Auguſtini lib. 1. de Trin. cap. 10. Cùm enim Author in argumento ſed contrà adduxiſſet verba Auguſtini ſic loquentis. *Homo potiùs in filio, quàm filius in Patre :* Filius autem eſt in parte per vnitatem eſſentiæ, homo verò eſt in filio per vnionem Incarnationis : Ergo maior eſt vnio Incarnationis, quàm vnitas diuinæ eſſentiæ, quæ tamen eſt maxima vnionum : Et ſic per conſequens vnio Incarnationis importat maximam vnionem.

Explicatur à D. Thoma, & Conciliatur eã prædictu.

Cùm, inquam, Author prædicto modo argumentum ſed contrà formaſſet, iudicauit ad bonum, & legitimum ſenſum eſſe reformandum, & mentẽ Auguſtini explicãdam his verbis. *Quia verò illud, quod in contrarium obiicitur, falſum ſupponit, ſcilicet quòd maior ſit vnio Incarnationis, quàm vnitas perſonarum diuinarum in eſſentia, dicendum eſt ad authoritatem Auguſtini poſitam in argumento ſed contrà, quòd humana natura non eſt magis in filio Dei, quàm filius Dei in Patre, ſed multo minus : ſed ipſe homo, quantùm ad aliquid, eſt in filio magis, quàm filius in Patre, in quantum ſcilicet idem ſupponitur in hoc, quod hic homo, prout ſumitur pro Chriſto & in hoc dico, filius Dei; non autem eſt idem ſuppoſitum Patris, & Filij.*

Ex quibus non ſolùm habes ſolutum argumentum propoſitum, ſed acutiſſimè explicatam cernis authoritatem Auguſtini, quam S. Thomas in prædicto argumento adduxerat ad firmãdam eminentiam vnionis, de qua loquimur. Siquidem per illam, quantum ad aliquid, homo magis videtur eſſe in filio Dei, quàm filius in Patre, quia filius non eſt idem ſuppoſitum cum Patre, quamvis ſit idem eſſentiâ, & hîc, vnum, & idem ſuppoſitum eſt vtriuſque naturæ.

Cæterum etiam ex dictis cernis quãtùm ſimpliciter, & abſolutè vnitas diuina excellat, imò vnio triũ perſonarum in diuina eſſentia propriè non eſt vnio; ſed identitas, & ſimplicitas. Quia vt diximus diuina eſſentia realiter nõ diſtinguitur à diuinis perſonis, & ideò S. Thomas, vt videre poteris in littera, vnionem perſonalem in eſſentia, non vocauit vnionem, ſed vnitatem.

Illatio ex præfatis.

Ex quibus etiam inferre poſſumus vnionem hypoſtaticam abſolutè eſſe dicendam maximam omnium vnionum, quia in hac vniuerſali non comprehenditur vnio perſonarum in eſſentia, quæ non tàm vnio, quàm vnitas, & ſimplicitas eſt dicenda.

Obiicitur 1. contra Concluſionem.

Obiicit ſibi S. Thomas, quia vnitum deficit in ratione vnitatis ab eo quod eſt vnum, eò quòd vnitum dicitur per participationem, vnum autem per eſſentiam; Sed in rebus creatis aliquid dicitur ſimpliciter eſſe vnum, ſicut præcipuè patet de vnitate ipſa, quæ eſt principium numeri : Ergo huiuſmodi vnio, de qua loquimur, non importat maximam vnitatem.

Reſpondetur.

Reſpondet, quòd vnitas diuinæ perſonæ eſt maior, quàm vnitas numeralis, quæ ſcilicet eſt principium numeri : Nam vnitas diuinæ perſonæ eſt vnitas increata per ſe ſubſiſtens, non recepta in aliquo per participationem : Eſt etiam in ſe completa, habens in ſe quidquid pertinet ad rationem vnitatis: Et ideò non competit ſibi ratio partis, ſicut vnitati numerali. Et ideò quantùm ad hoc, vnio Incarnationis præeminet vnitati numerali, ratione ſcilicet vnitatis diuinæ perſonæ, non autem ratione naturæ humanæ, quæ non eſt ipſa vnitas diuinæ perſonæ, ſed eſt ei vnita.

Obiicitur ſecundò.

Præterea obiicit ſibi S. Thomas: quia per vnionem fit aliquid vnum : ſed ex vnione animæ, & corporis in nobis fit aliquid vnum in perſona, & natura: Ex vnione autem diuinæ, & humanæ naturæ fit aliquid vnum ſolùm in perſona: Ergo maior eſt vnio animæ ad corpus, quàm diuinæ naturæ ad humanam : Ergo vnio, de qua loquimur, non importat maximam vnionem.

Reſpondetur.

Reſpondet, quòd vnitas diuinæ perſonæ eſt maior vnitas, quàm vnitas, & perſonæ, & naturæ in nobis. Et ideò vnio Incarnationis eſt maior, quàm vnio animæ, & corporis in nobis. Quibus verbis S. Doctor hoc intendit, quòd licet ex vnione materiæ, & formæ efficiatur aliquid magis vnum extenſiuè, ſcilicet vnum in natura, & ſuppoſito, tamen ex humanitate, & perſonâ Verbi efficitur magis vnum intenſiuè, quia excellentia vnitatis, quam habet perſona Verbi, eſt in infinitum maior intenſiuè: Et ideò ex illa deriuatur maior vnitas intenſiua ad hanc vnionem.

In quo ſenſu vnio Incarnationis maior eſt vnione animæ, & corporis.

ARTICVLVS X.

Vtrùm vnio duarum naturarum in Chriſto ſit facta per gratiam.

CONCLVSIO. Si gratia accipiatur pro gratuitâ Dei voluntate, huiuſmodi vnio facta eſt per gratiam: Si autem nomine gratiæ intelligatur gratia habitualis, vnio duarum naturarum in Chriſto non fuit facta per gratiam.

CAPVT VNICVM.

Examinatur doctrina Articuli, & Excluditur omnis diſpoſitio phyſica ab hac vnione.

Methodus auctoris. EXcludit hîc S. Doctor omnem phyſicam diſpoſitionem, quæ poſſet imaginari ad hanc ineffabilẽ vnionem concurriſſe, & quia nihil magis ad hoc idoneum excogitari poterat, quàm gratia habitualis; ideò de illa ſpecialiter inquirendum iudicauit. Ad ſtabiliendum igitur gratiam habitualem non habuiſſe rationem diſpoſitionis ad vniẽdam humanitatem Verbo, vtitur hoc diſcurſu. Indiget natura humana gratuitâ Dei voluntate ad hoc, quod eleuetur in Deum, cùm hoc ſit ſuprà facultatem ſuæ naturæ. Eleuatur autem humana natura in Deum dupliciter. Vno modo per operationem, quâ ſcilicet ſancti cognoſcunt, & amant Deũ: Alio modo per eſſe perſonale, qui quidem modus eſt ſingularis Chriſto, in quo humana natura aſſũpta eſt, ad hoc, quod ſit perſona filij Dei. Manifeſtum eſt autem, quòd ad perfectionem operationis requiritur, quòd potentia ſit perfecta per habitum: Sed quod natura habeat eſſe in ſuppoſito ſuo, non fit mediante aliquo habitu. *Natura humana eleuatur in Deum dupliciter, ſcilicet per operationẽ, & per eſſe perſonale.*

Concluſio. Ex quo præſuppoſito concludit. Sic ergo dicendum eſt, quòd, ſi gratia accipiatur ipſa Dei voluntas gratis aliquid faciens, vel gratum, ſeu acceptum aliquem habens, vnio Incarnationis facta eſt per gratiam. Sicut, & vnio ſanctorum ad Deum per cognitionem, & amorem: Si verò gratia dicatur ipſum gratuitum Dei donum, ſic ipſum, quod eſt humanam naturam eſſe vnitam perſonæ diuinæ, poteſt dici quædam gratia, in quantum nullis præcedentibus meritis, hoc eſt factum: Non autem ita quòd ſit aliqua gratia habitualis, quâ mediante talis vnio fiat.

Vis præcedentis diſcurſus. Ex prædicto diſcurſu non ſolùm habemus fundatam concluſionem, ſed clauem ad aperiendam viam, & occurrendum omnibus, quæ obiici poſſent. Et in hoc eſt, quòd vnio hypoſtatica fit per eleuationem naturæ humanæ ad eſſe perſonale diuini Verbi, ad quod non requiritur aliquis habitus, aut diſpoſitio. Sicut enim non requiritur aliquis habitus, ſeu diſpoſitio, vt humanitas habeat eſſe in proprio ſuppoſito, ſic nec requiritur, vt habeat eſſe in ſuppoſito diuino. Vbi benè videre poteris, quòd ad hæc firmãda iuuãt ſuperiùs dicta, & recurſus ad infinitã actualitatem diuini ſuppoſiti, quæ in infinitum meliùs omnia præſtat, quæ propria ſubſiſtentia humanitati præſtitiſſet. Non autem ſic contingit naturæ humanæ, dum eleuatur ad Deum per operationem, putà ad videndum, vel amandum Deum. Hîc enim requiritur, quod potentia eleuetur, & diſponatur, ac perficiatur per habitum ſupernaturalem.

Noua ratio Concluſionis. Nec prætermittenda eſt alia ratio conuincens, quâ vtitur Author in ſolutione ad ſecundum, videlicet quòd gratia habitualis eſt ſolùm in anima, ſed vnio diuinæ perſonæ pertinet ad totam naturam humanam, quæ componitur ex anima, & corpore. Et per hunc modum dicitur plenitudo diuinitatis in Chriſto corporaliter habitaſſe: Quia eſt vnita diuina natura, non ſolùm animæ, ſed etiam corpori. Non ergo potuit gratia habitualis eſſe medium diſponens ad hanc vnionem.

Variæ Aduerſariorum ſententiæ. Contrà prædictam veritatem diuerſimodè ſenſerunt; Aliqui præquiſitam quidem dicunt, & neceſſariam diſpoſitionem, non tamen quòd habeat cum illâ hæc vnio, neceſſariam connexionem: Ita vt poſitâ diſpoſitione, vnio poni debuiſſet. Alij gratiam aſſerunt fuiſſe medium, & diſpoſitionem, non quidem neceſſariò præſuppoſitam, ſed ſecundùm congruentiam.

Inanis eorum conatus.

Verùm iſtorum conatus non poteſt infringere vim præfati fundamenti S. Doctoris. Quia, vt humanitas eleuetur ad eſſe perſonale, nulla requiritur diſpoſitio, nec poteſt in illa, diſpoſitio præintelligi, quæ ſit medium ad hanc vnionem & coniunctionem deſeruiens.

Inconueniēs primū quod ſequeretur, ſi humanitas Chriſti præintelligeretur diſpoſita ad vnionem verbi, per gratiam habitualem.

Quod ampliùs explicatur, & confirmatur. Antè eſſe ſimpliciter nullum poteſt intelligi in ſubiecto eſſe ſecundùm quid, ſed antecedenter ad aſſumptionem, natura humana non habet eſſe ſimpliciter: Ergo nec eſt capax eſſe ſecundùm quid, vel gratiæ habitualis, ſiue diſpoſitionis accidentalis.

Præterea, ſi humanitas Chriſti in aliquo inſtanti naturæ poteſt præintelligi diſpoſita per gratiam habitualem, antequàm Verbo intelligatur vnita, ſequitur meruiſſe de condigno ſui vnionem cum Verbo. Conſequens eſt falsū apud omnes Theologos, vt patebit articulo ſequenti; Ergo. Sequela probatur, quia in eo inſtanti, in quo humanitas intelligitur grata, poteſt intelligi cum habitu charitatis, & actu illius, qui de condigno, vel ſaltem de congruo eſſet meritorius talis vnionis, quia actus charitatis elicitus ab anima grata, eſt meritorius de condigno.

Inconueniens. 2.

Præterea, ſi poſſet præintelligi in humanitate gratia habitualis antè gratiam vnionis, præintelligeretur in Chriſto filiatio adoptiua antè gratiam vnionis, ſed patebit infrà quæſt. 23. quàm abſurdum ſit ponere filiationem adoptiuam in Chriſto. Ergo. Imò videtur, quòd nec etiam Deus poſſit hoc facere, quòd gratia habitualis ſit phyſica, & connaturalis diſpoſitio ad vnionem, hoc enim eſſet ipſius naturam immutare: Siquidem ex natura ſua non habet diſponere ad talem vnionem, nec vnio ex ſe hanc exigit diſpoſitionem: Ergo, ſeruatā vtriuſque naturâ, nequit hoc fieri. Explicatur hoc. Gratia enim, vtpotè participatio naturæ diuinæ non magis ex ſua natura diſponere poteſt ad vnionem cum Verbo, quàm cum aliis perſonis; imò potiùs diſponeret ad vnionem cum Deo, quē immediatiùs reſpicit, quàm perſonas: Ergo repugnat, quòd poſſit eſſe phyſica, & connaturalis diſpoſitio ad vnionem.

Obiicitur ex D. Thoma.

Communiter contrà dicta obiicitur ipſe S. Thomas, qui prima parte q. 12. art. 5. in corpore, vt ibi ponderauimus, ait, quòd omne, quod eleuatur ad aliquid excedens ſuam naturam, oportet, quòd diſponatur aliquâ diſpoſitione, quæ ſit ſuprà ſuam naturam. Et hac ratione probat intellectum creatum indigere lumine gloriæ, quo diſponatur vt eſſentia diuina in ratione ſpeciei intelligibilis vniatur illi; ſed vnio hypoſtatica eſt multò perfectior, & magis excedit naturam humanitatis Chriſti, quàm vnio beatifica: Ergo ad illam requiritur diſpoſitio.

Reſpondetur.

Occurrimus ex dictis, & ex diſparitate ab Authore aſſignatâ, id enim, quod eleuatur ad eſſe beatificum, eleuatur ad operari, & non eleuatur ad eſſe ſimpliciter. Imò ſupponit potentiam, quæ debet diſponi ad tale eſſe, & operari exiſtentem, & habentem eſſe ſimpliciter. At verò vnio hæc eſt exaltatio ad eſſe ſimpliciter, & ideò non poteſt ſupponere naturam, quæ debet eleuari, habentem eſſe ſecundùm qnid per aliquem habitum, & diſpoſitionem per quam eleuetur. Et etiam intellectus abſque lumine gloriæ non habet rationem potentiæ proximæ ad viſionem beatificam, & ita indiget, quòd diſponatur. At natura ſubſtantialis eſt de ſe determinata ad eſſe ſubſtantiale, & ita non indiget, imò nequit determinari ad illud per aliquam diſpoſitionem accidentalem: Et ideò ad hanc eleuationem nulla requiritur diſpoſitio, determinans potentiam obedientialem creaturæ. Et licèt inter humanitatem, & perſonalitatem Verbi in ratione entis ſit diſtantia infinita, non tamen in ratione determinantis, & determinabilis, ſed immediatè verbo vniri poteſt humanitas; ſicut materia, & forma; quamvis multùm diſtent in ratione entis; in ratione tamen determinabilis, & determinantis, actus, & potentiæ immediatè vniuntur.

Inter humanitatem, & perſonalitatem verbi eſt diſtātia infinita in ratione entis; non tamen in ratione determinantis, & determinabilis.

Nihil aliud ergo Author in adducto teſtimonio intendit, niſi quòd, quando aliquid eleuatur ad aliquam formam, & eſt capax diſpoſitionis ad illam, debet diſponi provt contingit, quando habet eſſe, & eleuatur ad operari, vel perficit iuxtà dicta.

ARTI

ARTICVLVS XI.

Vtrùm vnionem Verbi Incarnati aliqua merita præceſſerint.

Concluſio prima. PRIMA Concluſio. Nulla Chriſti opera fuerunt meritoria vnionis.

Probatur. Ille homo, qui eſt Chriſtus, à principio ſuę conceptionis fuit Filius Dei hypoſtaticè: Ergo illius hominis operatio ſubſecuta eſt vnionem: Ergo nulla eius operatio potuit eſſe meritum vnionis.

Secunda. Secunda Concluſio. Nulla operatio cuiuſcunque alterius hominis potuit eſſe meritoria huius vnionis ex condigno. Oſtendetur infrà.

Tertia. Tertia Concluſio. Sancti Patres meruerunt Incarnationem de congruo deſiderando, & petendo.

Probatur. Quia congruum eſt Deum exaudire ſibi obedientes.

Quarta. Poteſt addi quarta concluſio ex ſolutione ad quartum. Beata Virgo meruit portare Dominum omnium; non quòd meruerit ipſum incarnari; ſed quia meruit ex gratiâ ſibi datâ illum puritatis, & ſanctitatis gradum, vt congruè poſſet eſſe mater Dei.

CAPVT PRIMVM.

An Chriſtus Dominus meruerit ipſam hypoſtaticam diuini Verbi cum noſtrâ humanitate vnionem.

Varij hæreticorum errores. HÆretici, qui aſſerebant hanc vnionem eſſe factam per affectum, humanitatem Chriſti hanc vnionem meruiſſe aſſerebant. Idem potuit aſſerere Origenes, qui teſte S. Doctore ſuper primum caput epiſtolæ ad Hebræos lect. 49. docuit in lib. Periarchon cap. 6. Chriſti Domini animam ſimul cum Angelis, & aliis animabus à principio mundi fuiſſe creatam. Idem affirmare potuit Photinus, qui teſte eodem S. Thomâ hîc, & 4. contrà Gentes cap. 28. poſuit, quòd Chriſtus anteà fuerat purus homo, & poſteà per meritum bonæ vitæ obtinuerat eſſe Filium Dei.

Vera Catholicorum ſententia. Cæterùm omnes Catholici, qui firmâ fide confitentur, quòd à principio ſuæ conceptionis, ille homo verè fuit Filius Dei, vtpotè non habens aliam hypoſtaſim, quàm Filij Dei, vt ex prædictis manet ſtabilitum, omne meritum, tàm de condigno, quàm de congruo à Chriſto, vel eius humanitate excludunt reſpectu vnionis ad Verbum. Nihilominùs ad clariùs procedendum.

Concluſio prima. Dicemus primò. Chriſtus non meruit Incarnationem, vel, quod idem eſt vnionem diuini Verbi cum humanitate.

Barthol. de Medina. Inter Theologos ſolum reperio Bartholomæum de Medina aperto ore affirmantem & meritò, vt patebit, infrà, hanc veritatem eſſe de fide. Cæteri non tam rigorosè incedunt, quamvis omnes conueniant, quòd oppoſitum aſſerere ſit periculſoum in fide: Videtur enim ſupponere prædictos errores, & in illos incidere; videlicèt, quòd Chriſtus extiterit antè vnionem perſonalem cum verbo. *Expenditur ſententia appoſita.* Excuſant autem Theologi à manifeſto errore oppoſitum dictæ veritatis, ex eo, quòd vniverſa teſtimonia, quibus illa fulcitur, probant quidem efficaciter, quòd non præceſſerint aliqua merita in Chriſto, aut eius humanitate, quibus ſuam meretur Incarnationem, non tamen adeò efficaciter videntur conuincere de operibus, quæ poſt ipſam fuit operatus. Poſſet etiam dici, quòd in illis teſtimoniis non ſit ſermo de Incarnatione reſpectu Chriſti, eiúſque humanitatis, ſed reſpectu noſtri, vt ſit ſummum beneficium collatum nobis ſine noſtris meritis, ſed non proinde ſine meritis Chriſti.

Probatur prima Concluſio auctoritate Sacra Scriptura. Verùm quidquid ſit de cenſurâ contrà negantes noſtram concluſionem (de quo aliquid infrà) fulcitur illa communi Theologorum conſenſu. Scholaſtici omnes in eâ conueniunt in 3. diſt. 4. & Thomiſtæ hîc, & probatur ex omnibus Sacræ Scripturæ teſtimoniis, in quibus Incarnationis Myſteriū Dei ſpecialiſſimæ gratiæ, & beneuolentiæ tribuitur. Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret.* Et Lucæ 1. *per viſcera miſericordia Dei noſtri.* Et ad Epheſ. 2. *proptèr nimiam Charitatem ſuam, quâ dilexit nos.* Ad Tit. 2. *Benignitas, & humanitas apparuit Saluatoris noſtri Dei.* Et ſimilia innumera teſtimonia habemus in Scripturis, quæ cum proprietate intelligi non poſſunt, ſi Chriſtus Dominus de

condigno ipſam Incarnationem promeruiſſet.

Et in illis teſtimonii,ſin quibus ſpecialiter Incarnatio donum appellatur, & gratia, vt ex illo Ioan. 1. *de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratiâ.* Satis apertè inſinuatur non ſolùm comparatione ad cæteros homines, ſed abſolutè, & reſpectu etiam ipſius Chriſti, eiuſque humanitatis, Incarnationem eſſe donum,& gratiam Dei ſpecialiſſimam.

Adducitur communiter à Theologis,ad eamdem veritatem confirmandam, Auguſtini authoritas, qui paſſim ex Sacrâ Scripturâ eam elicit in lib. de dono perſeuerantiæ cap. vltimo. De Trin. cap.17. in Enchirid. cap.40. & de prædeſtinatione Sanctor.cap.15. ſpecialitèr ait. *Eſt etiam præclariſſimum lumen prædeſtinationis, & gratiæ ipſe Saluator, Ipſe mediator, Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus; qui,vt hoc eſſet,quibus tandem ſuis vel operum, vel fidei præcedentibus meritis natura humana, quæ in illo eſt,comparauit? Reſpondeatur, quæſo,ille homo, vt à Verbo Patri coæterno in vnitatem perſonæ aſſumptus Filius Dei vnigenitus eſſet,vnde hoc meruit? Quod eius bonum qualecumque præceſſit? Quid egit antè? Quid credidit? Quid petiuit, vt ad hanc ineffabilem excellentiam perueniret?* Et libro de correct. & gratia cap.11. expreſsè docet Deum animam rationalem, carnémque hominis ſuſcepiſſe, nullis iuſtitiæ ſuæ præcedentibus meritis.

Probatur ſecundò authoritate D. Auguſtini.

Diſcutitur præallata authoritas.

Auguſtini authoritas, eiúſque loquendi modus adeò fauet propoſitæ veritati, vt videatur tenere eam eſſe de fide: Quod, vt euitet Suarez (qui aliàs cum aliis ſentit) vim & mentem Auguſtini ad aliud intentum trahere conatur, quod inefficaciter præſtat, vt videre poteris apud Aluarez diſp.15. Saluo igitur meliori iudicio dicerem de mente Auguſtini non eſſe dubitandum, & quòd exiſtimauerit concluſionem noſtram eſſe ſecundùm fidem: Siquidèm, vt mox videbimus, ex prædeſtinatione Chriſti gratuitâ, infert aliorum prædeſtinationem non eſſe ex præuiſis meritis. Vndè arridet valdè cenſura Bartholomæi de Medina.

Probatur tertiò Concluſio ratione.

Deinde probatur concluſio, ratione S. Doctoris hîc. A principio ſuæ conceptionis ille homo verè fuit Filius Dei, vtporè non habens aliam hypoſtaſim, quàm Filij Dei, ſecundùm illud Lucæ 1. *Quod ex te naſcetur Sanctum, vocabitur Filius Dei.* Et idcò omnis operatio illius hominis ſubſecuta eſt vnionem: Ergo nulla eius operatio potuit eſſe meritum vnionis: quia de potentiâ ordinariâ, de quâ hic loquimur, meritum antecedit præmium; Quia meritum conſtituit ius ad præmium, & ita ex naturâ ſuâ præcedit illud.

Cõfirmatur primò.

Confimatur. Mereri, ſicut & operari, præſupponit eſſe. Nam ſicut res ſe habet ad eſſe, ita ſe habet ad operari; Sed Chriſtus Dominus,in quantùm homo, per vnionem ad Verbum totum ſuum eſſe acquiſiuit. Ergo nulla interfuit operatio meritoria antecedens vnionem, ſicut nulla interuenit antecedens eſſe.

Cõfirmatur ſecundò.

Confirmatur ſecundò. Quia non ſolùm in Chriſto nulla potuit operatio præcedere vnionem,per quam eſſe habuit, ſed nec in humanitate priùs natura,quàm à Verbo aſſumeretur aliqua operatio,præintelligi poteſt; quia, vt ex ſuprà dictis conſtat,nequit priùs naturâ intelligi ſubſiſtens humanitas, quàm intelligatur aſſumpta, & actiones ſunt ſuppoſitorum; Ergo nullum opus meritorium potuit interuenire reſpectu illius humanitatis præcedens vnionem.

Actiones ſunt ſuppoſitorum.

Secunda ratio Concluſionis.

Secundò probatur. Principium,ſeu prima radix meriti, non poteſt cadere ſub merito, vt conſtat ex Doctrina Theologorum in materiâ de merito, ſed Incarnatio fuit prima radix omnium meritorum Chriſti, à quâ infinitum valorem ipſius merita traxerunt, vt ex dictis in principio huius libri habetur. Ergo non potuit cadere ſub Chriſti merito, eſſeque illius præmium.

Concluſio ſecunda.

Secundò dicendum, quòd Chriſtus Dominus,vel eius humanitas, nec de potentiâ abſolutâ per opera antecedentia, vel ſubſequentia incarnationem, potuit mereri illam.

Expĕditur.

In hac concluſione non conueniunt omnes Theologi. Franciſcus Suarez diſp. 10. ſect. 4. reputat quidem illam probabilem; fatetur tamen ſe non videre in hoc tàm apertam contradictionem; Et idcò valdè probabile exiſtimat hoc fieri potuiſſe, quòd Deus conferret humanitati gratiam vnionis dependenter à futuris operibus, & in præmium eorum.

Nihilomi

Probatur ex D. Thoma. Nihilominùs concluſio eſt certiſſima, & prædicta poſitio de merito operum ſequentium redarguitur ab ipſo S. Doctore, qui quæſt. 29. de veritate art. 6. Vbi inquirit, an Chriſtus mereri potuerit, hæc ait. *Ad ſtatum quidem merendi requiritur quòd deſit ſibi id, quod mereri dicitur: quamvis quidam dicant, quòd aliquis poteſt mereri id, quod iam habet; ſicut dicunt de Angelis, quòd beatitudinem, quam ſimùl cum gratia acceperunt, meruerunt per opera ſequentia, quæ circà nos faciunt; ſed hoc non videtur eſſe verum propter duo. Primò, quia contrariatur probationi Auguſtini, per quam contrà Pelagianos probat gratiam ſub merito cadere non poſſe, quia antè gratiam nulla ſunt merita niſi mala; Cùm antè gratiam homo ſit impius, & meritis impij, non gratia, ſed pœna debetur. Non ergo poteſt dici, quòd gratiam quis meretur per operâ, quæ quis poſt acceptam gratiam facit.*

Nullus poteſt mereri quod iam habet.

Meritū eſt cauſa præmij, non per modū cauſa finalis, ſed potius efficientis. *Secundò quia eſt contrà rationem meriti, nam meritum eſt cauſa præmij, non quidem per modum finalis cauſæ, ſic enim magis præmium eſt cauſa meriti, ſed magis ſecundùm reductionem ad cauſam efficientem, in quantum meritum facit dignum præmio, & per hoc ad præmium diſponit: Id autem, quod eſt cauſa per modum efficientis, nullo modo poteſt eſſe poſteriùs tempore, cuius eſt cauſa: Vndè non poteſt eſſe, quòd aliquid mereatur, quod iam habet. Quòd autem in humanis aliquis pro accepto beneficio domino ſuo ſeruit, magis habet rationem gratiarum actionis, quàm meriti.* Hactenùs D. Thomas

Renouantur prædicta En habes formatam hanc veritatem, quòd Chriſtus Dominus per opera ſubſequentia, vnionem eam mereri non potuerit. Firmatam, inquam, non ſolùm S. Doctoris authoritate, ſed duobus efficacibus argumentis. Alterum eſt, quia ponere, quòd per ſubſequentia media poteſt quis iam habitam vnionem mereri, eneruat omninò efficaciſſimum Auguſtini argumentum, quo contrà Pelagianos oſtendit gratiam cadere non poſſe ſub merito, quia antè gratiam nulla ſunt merita, quod argumentum invalidum eſſet: Siquidèm poſſet dici, quòd gratiam quis meretur per opera, quæ poſt acceptam gratiam facit: Ergo non eſt ponendum, quòd Chriſtus mereri potuerit vnionem per operâ poſt illam facta.

Quod confirmare poſſumus. Dato enim, quòd poſſit Chriſtus mereri per ſubſequentia merita, prima gratia poſſet cadere ſub merito illius, in quo eſt. Ideò enim cadere ſub merito nequit; quia eſt prima radix omnium meritorum, ſed hæc ratio eſſet nulla: Siquidem non obſtante, quòd in Chriſto vn o ſit prima radix valoris, & meriti omnis operis meritorij, & ſatisfactorij quod fuit in Chriſto, potuiſſet tamen per dicta opera ipſam vnionem mereri.

Prima gratia non poteſt cadere ſub merito, cū ſit principium omnium meritorum.

Secunda ratio S. Doctoris. Secundum argumentum S. Doctoris procedit ſimilitèr ab intrinſeco ex ipsâ ratione, & eſſentiâ meriti, quæ mutari, & alterari nequit. Vndè procedit etiâ de potentiâ abſolutâ. Argumentum eſt, quia Incarnatio fuit cauſa efficiens omnium meritorum: Ergo non potuit habere rationem præmij reſpectu eorum meritorum. Patet conſequentia, quia idem reſpectu eiuſdem eſſet cauſa, & effectus in eodem genere cauſæ efficientis; Incarnatio enim fuit cauſa efficiens meritorum Chriſti, & ſi ipſa Incarnatio eſt præmium meritorum, ipſa merita fuerunt effectus cauſæ Incarnationis. Cauſa enim meritoria, cauſa efficiens eſt; Et ſic Incarnatio in genere cauſæ efficientis cauſa erit, & effectus meritorum Chriſti, quòd implicat.

Incarnatio cauſa efficiens omnium meritorum, non potuit habere rationem præmij.

Euaſio aduerſariorū. Ad vim huius rationis S. Doctoris eludendam, recurrunt Adverſarij ad diſtinctionem de cauſâ efficiente phyſicâ, & morali; Et aſſerunt, quòd Incarnatio potuit eſſe cauſa efficiens phyſica meritorum Chriſti, ipſius autem merita eiuſdem Incarnationis poſſunt eſſe cauſa efficiens, ſed moralis. Et non inconuenit, quòd vnum, & idem ſit cauſa, & effectus reſpectu eiuſdem, ſecundùm diuerſa genera cauſarum; ita vt ſit cauſa phyſica, & effectus moralis.

Precluditur. Verùm hæc euaſio ſupponit falſum. Scilicet, quòd Incarnatio non fuerit cauſa moralis meritorum Chriſti, ſiquidèm cauſauit non ſolùm phyſicè, ſed etiam moralitèr. Imò, vt ex dictis in materiâ de ſatisfactione habes, valor infinitus, qui ex hac vnione ad Verbum ad opera Chriſti meritoria, & ſatisfactoria deriuatur, proceſſit ab hac vnione, quodam eminentiori modo, qui efficientiam phyſicam, & moralem, eminentèr contineat: Ergo & in genere cauſæ efficientis phyſicæ, & moralis,

ralis, eadem Incarnatio eſſet cauſa,& effectus reſpectu eiuſdem.

Ex his manet ſtabilita concluſio de meritis ſubſequentibus, in quo erat difficultas; de antecedentibus enim, reſpectu Chriſti,nulla poteſt eſſe dubitatio, cùm,vt ſæpè diximus,niſi ponamus hunc hominem Chriſtum præceſſiſſe vnionem (prout Photinus, & rel.qui ſupradicti hæretici ſenſerunt) eius merita antecedentia non reperiemus. Imò, nec poſito hoc homine ante vnionem extitiſſe,merita Chriſti antecedētia ibi inuenire poteris:Opera enim illius hominis præcedentis vnionem huius humanitatis cum Verbo, non eſſent opera huius ſuppoſiti, vel perſonæ, quam dicimus Chriſtum, ſed alterius perſonæ. Vndè,ſi hæc humanitas fuiſſet antecedentèr ad vnionem cum Verbo, vnita Deo,vel Patri, aut Spiritui ſancto, ſine dubio opera illius hominis Dei, ſi ad merendum vnionem fuiſſent ordinata, potuiſſent de toto rigore iuſtitiæ illam mereri, quod nullus negat.

Opera Chriſti præcedentia vnionem Verbi fuiſſent alterius ſuppoſiti.

Vltima difficultas.

Solùm difficultas incedere poſſet de humanitate, An poſſibile ſit meritum inueniri in illâ priùs naturâ, quàm intelligatur Verbo vnita, præcipuè in ſententia illorum, qui humanitati propriam exiſtentiam concedunt. An anima Chriſti potuerit in illo priori, opus meritorium elicere: Quod apud Suarez, & extrà Scholam D. Thomæ probabile reputatur.

Reſoluitur ex prædictis.

Verùm ex hactenùs adductis pro prima, & ſecunda concluſione ſatis liquet, quomodò iuxtà ſanam Philoſophiam, & in via Ariſtotelis ante eſſe ſubſtantiale totius, nullum eſt imaginabile eſſe ſubſtantiale, nec eſſe accidentale, ſiue operari ante eſſe ſubſtantiale, nec operatio alteri, quàm ſuppoſito tribuenda ſit. Quod principium adeò certum eſt apud Philoſophos, & Theologos benè ſentientes, vt in Concilio Florentino,Patribus omnibus audientibus, & approbantibus, arguens Ioannes Theologus contrà Græcos ſeſſ.18. hoc innixus principio, quòd actiones ſunt ſuppoſitorum, efficacem rationem reddiderit, quare eſſentia non generat, & Pater generat. Cùm igitur in præſenti in illo priori, non ſolùm non intelligatur aliquod ſubſiſtens, ſiue ſuppoſitum: Quinimò nequeat intelligi anima creata, vel humanitas producta, priuſquàm intelligatur vnita, ſiquidem tam creatio animæ, quàm productio humanitatis mediâ aſſumptione, fuerunt completa, ideò non eſt poſſibile ponere aliquod meritum in humanitate antecedens vnionem.

Concilium Florentinũ determinat, quòd eſſentia non generat, ſicut Pater generat,& quare.

Caput II.

An Chriſtus mereri potuerit Circunſtantias ſuæ Incarnationis, vel eius continuationem.

Dicendum. Chriſtum nec meruiſſe, nec mereri potuiſſe circunſtantias ſuæ Incarnationis, V.G. quòd eſſet ex genere Dauid ſecundùm carnem, tali tempore, vel loco natus, & idem de aliis circunſtantiis formaliter conſideratis,vt ſunt circunſtantiæ ordinatæ ad ipſam Incarnationem.

Concluſio prima.

Hæc concluſio ſimilitèr defenditur ab omnibus, qui ſuperiorem tuentur, & à Thomiſtis communis probatur: Prædictæ enim circunſtantiæ, & ſimiles aliæ tenent ſe ex parte Incarnationis, conſtituuntque vnum opus cum eius ſubſtantia: Ergo tenent ſe ex parte principij totius meriti Chriſti, & conſequentèr non cadunt ſub ipſius merito.

Probatur, & explicatur.

Quod explicatur magis, iſtæ enim circunſtantiæ ſe tenent ex parte Incarnationis indiuiduando illam: Ergo non poſſunt cadere ſub merito, ſicut nec Incarnatio. Sicut, quia nullus poteſt mereri, quod ſit natus, nec poteſt mereri, quòd ſit natus tali, vel tali tempore; & quia nullus poteſt mereri primam gratiam, nec poteſt conſequenter mereri, quod ſibi detur in tali, vel tali intenſione, ſiue quòd tali, vel tali tempore detur: quia omnes hæ circunſtantiæ indiuiduant hæc beneficia.

Dicendum vltimò Chriſtum Dominum non meruiſſe, nec potuiſſe mereri continuationem ſuæ Incarnationis.

Concluſio ſecunda.

Hæc concluſio communis eſt inter Thomiſtas, eamque ſequitur Suarez loco citato, §. 5. Dici tamen poteſt, & pro eius intelligentiâ, & firmitate ſupponendum eſt,quòd,licet Chriſtus, vt homo,fuerit temporalis, & temporum mutationi ſubiectus: Vndè eius ætas computatur à Luca aliquandò octo

Præſupponenda ad eius intelligentiam.

octo dierum, duodecim annorum alibi, & triginta. Tamen ſi loquamur de vnione Verbi ad humanitatem, eo modo quò fuit facta, non eſt temporalis, ſed æterna, cuius totum ſuum eſſe eſt ſimul ſine aliquâ formali continuatione, & ſucceſſione. Ita ex D. Thoma infrà quæſt. 50. artic. 2. vbi ait. Quòd hæc vnio ex natura ſua eſt permanentior, quàm gratia. Quòd, ſi gratia adoptionis, quæ ſolùm ordinatur ad quamdam vnionem affectualem, numquam perditur, niſi poſitô impedimentô, & culpâ ex parte ſubiecti; à fortiori gratia hæc, quæ ordinatur ad vnionem perſonalem, eſt ex natura ſua immutabilis, & invariabilis: Si quidem nullum poteſt ex parte ſubiecti impedimentum induci. Imò plures Theologi docent gratiam ſaltem in ſuo perfecto, ac connaturali ſtatu eſſe æternam. Vndè operatio, quâ conſummatur, ſcilicet beatitudo, eſt æterna: Ergo à fortiori hæc vnio erit æterna.

Vnio Incarnationis eſt permanentior, quàm gratia; imò invariabilis.

Inſuper D. Thomas in 3. diſt. 21. qu. 1. art. 1. docet, quia Deus eſt ex ſe immutabilis, præſtat immutabilitatem ei, quod ſibi vnitur, ita vt vniatur immutabiliter; ſed immutabilitas eſt ratio à priori æternitatis. Ergo hæc vnio, quæ eſt perfecta adhæſio humanitatis ad Verbum, eſt immutabilis, & æterna.

Immutabilitas eſt ratio à priori æternitatis.

Nec iterùm pigeat ſupponere id, quod infrà quæſt. 6. artic. 5. fuſiùs explicabimus. Hæc vnio facta fuit, vt eſſet vna in actu, & duæ in potentia, & vt exiſtente humanitate, vnio Verbi cum ipſa ſecundùm ſe perſeueraret: Eâ verò non exiſtente, vnio Verbi maneret cum eius partibus, cum anima ſcilicet, & corpore ſeparatis, vt in triduo mortis Chriſti Domini contigit, quòd huius vnionis immutabilitatem non tollit, nec minuit: Cùm hoc non ex vnionis naturâ proueniat, ſed ex defectu ſubiecti, ſicut etiam eſſe animæ rationalis, de ſe eſt immutabile, & æuiternum; licèt enim aliquando communicetur corpori, & aliquando ſubtrahatur, hoc non prouenit ex defectu ipſius, ſed ex defectu corporis.

Vnio Incarnationis eſt vna in actu, & duæ in potentia.

Quibus poſitis euidenter probatur noſtra concluſio. In æternis, & immutabilibus nō datur aliqua formalis cōtinuatio, ſed in illis ſolùm reperitur vnum inſtans indiuiſibile formaliter, licèt coëxiſtenter ſit continuum, & diuiſibile; ſed primum inſtans Incarnationis non potuit cadere ſub merito: Ergo neque eius continuatio.

Probatur primò Concluſio.

Secundò probatur ratione ſuprà inſinuatâ. Gratia, quæ de ſe habet, quòd perſeueret, eſt immutabilis, & irreuocabilis, niſi ponatur impedimentum ex parte ſubiecti; ſed gratia vnionis de ſe habet, quòd perſeueret. Eleuat enim creaturam ad eſſe ipſius Dei: Ergo ex ſe habet irreuocabilitatem, & cùm ex alia parte nequeat aduenire impedimentum ex parte ſubiecti propter Chriſti impeccabilitatem; Ideò ſtabilito, quòd prima collatio huius gratiæ nequeat mereri; firmatur ſimiliter, quòd nec eius continuatio mereri potuerit.

Probatur ſecundò.

Nec erit Theologo difficile ex hactenùs deductis illorum opinionem reiicere, qui volunt Chriſtum meruiſſe vnionem humanitatis ad Verbum, quæ in reſurrectione facta fuit. Nulla ſiquidem ibi facta fuit vnio noua ad Verbum, vt ex dictis patet. Et dato, quòd facta fuiſſet, hæc conſequeretur naturaliter ad vnionem primam, & non caderet ſub merito, quia eo ipſo, quòd partes, nempè anima, & corpus, erant vnita diuinitati, reunitis in Reſurrectione, his partibus inter ſe, & animâ corpori reſtitutâ, humanitas per naturalem ſequelam reſultans, deberet ſubſiſtere per ſubſiſtentiam animæ, quæ, cùm non haberet aliam, niſi ſubſiſtentiam Verbi, conſequenter ſubſiſteret humanitas per illam & vniretur Verbo perſonaliter. Vndè hæc vnio per naturalem ſequelam, ſequeretur primam vnionem factam cum humanitate, ſicut de facto vnio Verbi ad formam cadaueris, per ſe connaturaliter ſecuta fuit ad vnionem Verbi, factam cum humanitate corruptibili; nam, quia talis vnio erat æterna, & inamiſſibilis, ſaltem ſecundùm partes; neceſſariò conſequitur, quòd poſt mortem debeat vniri formæ exiſtenti in materia, quam inamiſſibiliter aſſumpſit; quia, vt dicemus infrà, non poteſt aſſumi materia ſine forma; forma autem, quæ connaturaliter cōſequitur in materia poſt mortem hominis, eſt forma cadaueris; & ideò ex vi prioris vnionis, quam habuit ſine merito, aſſumpſit illam, quia nullus meretur id, quod naturaliter conſequitur illud, quod habet eſſe

Reycitur opinio aſſerens Chriſtū meruiſſe vnionem humanitatis ad Verbum in reſurrectione.

ſine merito. Idem dicendum eſt ſimiliter de iſta nouâ vnione humanitatis ad Verbum, ſi daretur.

Inſtantia contrà prædicta.

Dices. Gloria corporis Chriſti naturaliter ſequitur ad gloriam animæ; & tamen Chriſtus meruit gloriam corporis, & non gloriam animæ. Ergo, licèt vnio iſta per naturalem ſequelam, ſequatur primam, potuit nihilominùs cadere ſub merito Chriſti.

Diluitur ex S. Doctore.

Sed occurret tibi S. Doctor qu. 29. citatâ de veritate, artic. 6. ad 4. his verbis. *Dicendum, quòd gloria corporis ſequitur ex gloria animæ, quando anima eſt omni modo glorificata, ſecundùm ordinem ad Deum, & ſecundùm ordinem ad corpus. Sic autem anima Chriſti non erat glorificata, ſed ſolùm in ordine ad Deum, ſecundùm autem quod erat forma corporis, paſſibilis erat.* Hæc D. Thomas.

Anima Chriſti quomodo glorificata.

Meruit ergo Chriſtus Dominus beatitudinem animæ, vt reſpicit corpus, & vt actus illius; & ita potuit mereri beatitudinem corporis, licet non meruerit beatitudinem animæ vt reſpicit Deum, & vt mens eſt, quæ duo munia ab argumento confunduntur.

Capvt III.

Occurritur obiicientibus contrà prædicta.

Argumenta difficiliora jam ſoluta.

Argumenta, quæ difficultatem præ ſe ferunt contrà veritates hìc, & præcedenti capite ſtabilitas, ex dictis manent diluta; Vires enim deſumunt ex ſuppoſitione, quòd potuit concipi humanitas exiſtens, & operans, priuſquam conciperetur vnita, quod ex nuper dictis confutatum manet, & latiùs ex ſuperioribus non ſemel inculcatis circà ordinem, quem inter ſe habuerunt aſſumptio humanitatis, creatio animæ, & productio corporis; occurrendum attamen ſupereſt aliis.

Obijcitur tamen primò.

Et primò obiicitur ex Scriptura, in qua manifeſtè definitum videtur Chriſtum Dominum hanc vnionem ſibi meruiſſe. Apocalypſis quinto hæc habemus. *Dignus eſt agnus, qui occiſus eſt accipere diuinitatem, &c.* Sed agnus, qui occiſus eſt, id eſt Chriſtus, in ipſa Incarnatione diuinitatem accepit, ergo ex eius dignitate, & merito ipſi donata fuit. Et ad Philip. 2. *Propter quod, & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, &c.* Quod nomen Chriſto datum, non eſt aliud quàm illud, de quo ipſe Apoſtolus ad Hebræos primo, loquens de ipſo Chriſto dicebat. *Tantò melior Angelis effectus, quantò differentiùs præ illis nomen hæreditauit.* Et mox explicat, quale ſit illud nomen, ſubiungens; *ad quem enim aliquando Angelorum dixit Deus, Filius meus es tu, Ego hodiè genui te.* Vbi apparet quòd nomen datum Chriſto eſt nomen Filij Dei, quod in ipſo Incarnationis momento Chriſto conceſſum fuit. Quæ Incarnatio, generatio appellatur à Paulo, vſurpans prophetiam, & modum loquendi Dauidicum pſal. 2. Prætereà pſal. 44. dicitur: *dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem; propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis.* Quod teſtimonium, & prophetiam ſimiliter Paulus ad Hebræos 1. de Chriſto intelligit, & per hanc vnctionem deſignatur diuini Verbi Incarnatio, ſiue gratia vnionis. Sed hanc vnctionem accepit Chriſtus, eò quòd iuſtitiam dilexit, & odio habuit iniquitatem: Ergo propter meritum; ergo Incarnationem meruit.

Vnde Paulus vocat Incarnationem nomine Generationis.

Reſponſio communis Theologorum.

Communiter reſpondent Theologi ex viſitato more Scripturarum, vt tunc res dicatur fieri, quando apparet, iuxtà quem modum loquendi Chriſtus Dominus poſt ſuam reſurrectionem, referente Matthæo, dicebat: Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terrâ. Quæ, quamvis prius data fuiſſet, tunc ſibi datam dicebat, quando manifeſtabatur. Eodem ergo loquendi modo vſus eſt Ioan. loco citato Apocal. & dum dicit dignus eſt agnus accipere diuinitatem, &c. idem voluit dicere, ac ſi dixiſſet, Dignus eſt vt manifeſtetur diuinitas. Quam manifeſtationem ipſe Chriſtus petebat Ioan. 17. dum ad Patrem clamabat. *Clarifica me tu Pater, apud temetipſum claritate quã habui, priùſquã mundus eſſet apud te.* Quæ claritas ſole longè lucidior apparuit, dum reſurrexit, & cœlum conſcendit, & eodem modo Interpretandus eſt Paulus, dum dixit Datum fuiſſe illi nomen ſuper omne nomen, id eſt manifeſta fuit eius diuinitas, &c.

Claritatem, & nomen quomodo Chriſtus obtinuit.

Ad illud autem ex pſal. 44. *proptereà vnxit te Deus, &c.* Licèt eaſdem interpretatio applicari poſſit; pulcherrimam

cherrimam tamen Aſturicenſis adducit ex Auguſtino,quod dictio,propter, non meritoriam ,ſed finalem cauſam denotat, ideſt, vt diligeres iuſtitiam, propterea vnxit te Deus, &c. Quæ interpretatio tribuitur etiam Anſelmo, & Bedæ ad Hebr. primo.

Obijcitur ſecundò.

Secundò obijcere poſſumus cum Suarez: quia de facto data eſt gratia antiquis Patribus propter merita Chriſti nondum in executione poſita, ſed tantùm præuiſa: Ergo ad rationem meriti, non eſt intrinſecè neceſſarium, quòd antecedat præmium, ſed ſufficit, quòd ſit meritum præuiſum à præmiante antè ipſum præmium: Ergo nulla apparet impoſſibilitas, quin potuerit Chriſtus per opera bona ſubſequentia Incarnationem, eam mereri.

Vrgetur.

Et confirmatur: Quia non implicat, quòd Deus dederit humanitati Chriſti eſſe perſonale Verbi mutuatũ, vt per opera ſubſequentia faceret illud ſibi meritum. Ergo non implicat illud cadere ſub merito ſubſequente Incarnationem. Antecedens patet. Nam res ſemel habita; etiamſi ſit principium operis meritorij, poteſt cadere ſub illo merito, vt arma mutuatą à Rege poſſunt eſſe principium actus, quò pugno, & per talem actum poſſum illa mereri.

Reſpondetur ad argumentum.

Reſpondent communiter Thomiſtæ, quòd Incarnatio eſt principium, ex quo opera Chriſti valorem, & meritum acceperunt. Vndè debet præſupponi tanquàm principium, & cauſa effectiua illorum. Gratia autem collata antiquis Patribus ante Incarnationem non pendebat ex meritis Chriſti in genere cauſæ efficientis, ſed finalis, quatenùs videlicet Deus reſpiciens, ad merita Chriſti futura; quem vt finem reſpiciebat lex antiqua (prout indicat Apoſtolus ad Rom. 10. *Finis legis Chriſtus ad Iuſtitiam omni credenti*) Patribus antiquis gratiam conferebat. Cauſa autem finalis cauſat ſecundùm quod eſt in apprehenſione intellectûs, antequàm ſit iure. Vndè ex collatâ gratiâ, intuitu meritorum Chriſti, antiquis Patribus, non infertur contradictio ſuprà explicata, quòd eadem vnio, ſeu Incarnatio in eodem genere cauſæ efficientis eſſet ſimul effectus, & cauſa meritorum Chriſti. Et ex dicendis capite ſequenti magis patebit, quomodò Chriſtus fuerit cauſa meritorum antiquorum Patrum.

Gratia collata antiquis Patribus pendebat ex meritis Chriſti non in genere cauſæ efficientis; ſed finalis.

Reſpondetur ad Confirmationẽ.

Ad confirmationem ſimiliter ex S. Doctore occurrunt, quòd in illo exemplo meritum militis, ſeu bonus vſus armorum non dependet efficienter ab ipſis armis mutuatis, vel anticipatâ donatione collatis in præmium futurorum laborum: ſed procedit à virtute propriâ, & induſtriâ ipſius militis: Vnde non repugnat,quòd anticipata ſolutio poſſit eſſe præmium futuri meriti, ſed Gratia vnionis eſt primum principium effectivum, vt dictum eſt, cuiuſcumque meriti Chriſti Domini; & ideò non potuit eſſe terminus, ſiue effectus, aut præmium eiuſdem meriti; quæ ſolutio eſt S. Doctoris 1. 2. quæſt. 114. artic. 5. ad 3. Et primâ part. quæſt. 23. artic. 5. in corpore, vbi propter hanc rationem docet eſſe impoſſibile, quòd merita ſequentia effectum prædeſtinationis ſint ratio prædeſtinationis, vel meritum illius; quia id, quod eſt ex gratia, eſt prædeſtinationis effectus. Implicat autem, quòd idem reſpectu eiuſdem in eodem genere cauſæ, ſimul ſit cauſa, & effectus.

Gratia vnionis eſt primũ principium effectiuum meritorũ Chriſti.

CAPVT IV.

Examinatur dictum Authoris, Quòd neque opera alterius cuiuſcumque hominis potuerunt eſſe meritoria huius vnionis ex condigno.

Concluſio.

POſt ſtabilitam veritatem, Quòd Chriſtus non potuerit mereri Incarnationem, progreditur Author, & ſtatuit alterius hominis opera, non potuiſſe eſſe meritoria de condigno Incarnationis.

Expeditur, & aliqua præmittuntur ad eius intelligentiam.

Quæ concluſio procedit de potentiâ abſolutâ, & antequam ad eam ſtabiliendam procedamus, ſupponendum eſt, quòd meritum de condigno (prout hîc accipimus,& prout verè accipiendũ eſt iuxtà mẽtem S. Doctoris) dicit cõdignitatem,& æqualitatem ad præmium, & facit illud debitum de iuſtitiâ, ſaltem imperfectâ, quod non habet meritum de congruo: Imò omnis præparatio ad aliquid habendum, dicitur meritum de congruo, quod quidem non inducit obligationem ali-

Meritũ de condigno, & de congruo.

quam ex iuſtitia in præmiante. Vndè meritum de condigno eſt propriè, & ſimpliciter meritum: Meritum verò de congruo eſt largo modo meritum: Et indè eſt, quòd meritum de condigno infallibiliter acceptatur à Deo, & niſi mortificetur per peccatum, ſemper conſequitur ſuum effectum, quod non habet meritum de congruo: Cùm enim non inducat aliquam rationem Iuſtitiæ, nec etiam imperfectam, ſed ſolùm innitatur amicitiæ, & lex amicitiæ non ſit adeò ſtricti iuris, vt in omnibus amicus teneatur morem gerere amico, & eius voluntatem implere; ideò non infallibiliter conſequitur ſuum effectum.

Cõcluſio eſt de fide.

Certum igitur ſecundùm fidem eſt, quòd nullus de facto meruit Incarnationem de condigno. Quia, vt ſuprà oſtendimus, opus incarnationis vocatur, opus miſericordiæ in Scripturis, & omnis ratio iuſtitiæ reſpectu illius à nobis excluditur; non ex operibus iuſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundùm ſuam miſericordiam ſalvos nos fecit, & ſimilia ſæpiùs exclamat Apoſtolus.

Probatur à D. Thoma triplici ratione.

Et hoc conuincunt tres rationes adductæ à S. Doctore in articulo, quarum prima procedit à priori: quia opera meritoria hominis propriè ordinantur ad beatitudinem, quæ eſt virtutis præmium, & conſiſtit in plena vnionis fruitione: Vnio autẽ Incarnationis, cùm ſit in eſſe perſonali, tranſcendit vnionẽ beatæ mentis ad Deum, quæ eſt per actum fruentis: Et ideò non poteſt cadere ſub merito, ſiue, quod idem eſt, hæc vnio ſuperat omnem rationem meriti. Omne enim meritum ordinatur ad beatitudinem, tanquàm ad finem, & terminum: Beatitudo autèm eſt vnio ſolùm in eſſe intelligibili; vnio autem hypoſtatica eſt vnio ſubſtantialis, & perſonalis: Ergo excedit omninò, & ſuperat omne id, ad quod meritum gratiæ poteſt peruenire, omnemque eius dignitatem, & valorem omninò tranſcendit: Ergo nulla operatio alicuius puri hominis ex quacumque gratia habituali procedens, condignitatem habuit, vt de condigno dici poſſet hanc vnionem meruiſſe.

Omne meritum ordinatur ad beatitudinem.

Secundò idem oſtendit S. Thomas: quia hæc vnio eſt principium, & fons gratiæ; ſed gratia non poteſt cadere ſub merito: Ergo neque vnio. Vt enim ſuprà viſum eſt, principium meriti non poteſt cadere ſub merito.

Tertia ratio Authoris procedit: quia Incarnatio Chriſti eſt reformatiua totius humanæ naturæ; & ideò non cadit ſub merito alicuius hominis ſingularis: Quia bonum alicuius puri hominis, non poteſt eſſe cauſa boni totius naturæ.

Diſcutiuntur duæ primæ rationes.

Duæ primæ rationes procedunt à priori, & non ſolùm probant de facto nullum meritum puri hominis fuiſſe de condigno, ſed nec eſſe poſſe; ſi meritum de condigno ſumatur vt præfatum eſt, & prout verè debet ſumi, & quòd ex intrinſecis inducat obligationem ex iuſtitiâ. Et ſpecialiter efficacia ſecundæ rationis ad oſtẽdendam impoſſibilitatem huius meriti, conſtat ex dictis ſuprà; Ex quibus habes rationem impoſſibilitatis, quòd id, quod eſt principium effectivum meriti, poſſit cadere ſub merito.

Redigitur in formam ratio prædicta.

Poteſt autem iunior Theologus ad oſtendendam impoſſibilitatem meriti, de quo loquimur, de quacumque potentiâ, præſtringere vim prædictæ rationis D. Thomæ ad hanc formam. Quodcumque opus poſſibile alicui creaturæ, eſt inferioris ordinis ad ordinem vnionis hypoſtaticæ: Ergo nullum opus huiuſmodi poteſt habere intrinſecam proportionem, & condignitatem, ſiue qualitatem cum illa, nec illam mereri de condigno. Sicut, quia omnia opera naturalia, ſunt diuerſi ordinis ab ordine gratiæ, & gloriæ, non poſſunt mereri de condigno gratiam, vel gloriam. Ergo, &c.

Theologi malè diſtinguentes duplex meritum de Condigno.

Non deſunt Theologi, qui vt oppoſitum noſtræ concluſionis ſuſtineant, abvtentes terminis, diſtingũt duplex meritum de condigno. Aliud, inquiunt, in quo, licèt deficiat hæc æqualitas; tamẽ inter illa eſt quædam connaturalis habitudo, quatenùs ſunt eiuſdem ordinis, nempè ſupernaturalis. Docent ergo, quòd ſufficit ad meritum de condigno, quòd actus aliquis, ſupernaturalis ordinetur à Deo ad tale præmium obtinendum: Vndè, ſi Deus voluiſſet orationem, vel ieiunium alicuius ex merâ gratiâ habituali procedens, ordinare ad meritum huius vnionis, talis de cõdigno illam meruiſſet. Eſto quòd in re id factũ non fuerit.

Verùm vt diximus abutũtur terminis, & vt conſtat ex S. Doctore 1.2. qu. 114. art. 1.

art.1.eſt eſſentiale ipſi merito de cõdigno dicere æqualitatem cum præmio, & facere illud debitum ex iuſtitiã, vt dictum eſt: ſi autem meritum ſolùm ex ordinatione diuinã haberet condignitatem, & non intrinſecè non induceret aliquam obligationem ex iuſtitia. Vnde, ſi Deus in caſu poſito in præmium ieiunij, vel alterius operis, alicuius incarnationem promiſiſſet, ex merà fidelitate ad hanc vnionem teneretur, & nullo modo ex iuſtitia.

Probatur inſuper veritas præfata. Præterea eadem veritas probatur. Incarnatio eſt bonum ſimpliciter infinitum; quodcumque autem meritum puræ creaturæ, etiam ſi procedat à gratiã, eſt ſimpliciter finitum. Ergo non poteſt habere intrinſecam condignitatem cum Incarnatione. Ergo nec mereri illam de condigno.

Ex dictis refelles faciliter illorum opinionem, qui qnamuis nobiſcum ſentiãt de merito huius vnionis, quoad ſubſtantiam, admittunt illud quantùm ad ſecundarium effectum eius, ſcilicet apertionem Regni Cœlorum, & eius accelerationem, vel alias Incarnationis circunſtantias.

Incarnatio non potuit cadere ſub merito hominis etiam quantum ad Circunſtantias. Verùm ſine dubio falluntur, quia omnia prædicta continentur intrà ordinem vnionis hypoſtaticæ, & conſequenter ſunt ſuperioris ordinis, & tranſcendentis omne meritum ex gratia habituali proueniens.

Præterea, ſi hoc eſſet, quòd antiqui Patres Incarnationem præcedentes prædicta de condigno meruerunt, ſequeretur, quòd merita illorum elicita à minori charitate, eſſent magis meritoria de condigno, quàm merita elicita à maiori charitate ab homine iuſto in nouo teſtamento, ſiquidem illa meruiſſent de condigno, vltrà augmentum Charitatis, & virtutum, & beatitudinem, has circunſtantias Incarnationis, quæ ſunt altioris ordinis & tamen hoc noſtra merita non habent: ergo.

CAPVT V.

An Patres antiquæ legis Incarnationem Chriſti de congruo meruerint.

Difficultas circa Tertiam Concluſionem articuli. VT vides, non fuit admodùm difficile ſecundam S. Thomæ concluſionem ſtabilire, & omne meritum de condigno ab operibus ſanctorum hominum, qui incarnationem præceſſerunt, repellere. Verùm non ita faciliter ſtabiliemus concluſionem tertiam, quam habet Author in calce articuli his verbis. Ex congruo meruerunt ſancti Patres Incarnationem, deſiderando, & petendo: Congruum enim erat, vt Deus exaudiret eos, qui ei obediebant.

Certiſſima tamen eſt apud omnes eius diſcipulos, cum quibus dicimus, quòd Patres antiquæ legis meruerunt de congruo Incarnationem Chriſti Domini, quoad ſubſtantiam, & quoad tempus, & quoad eius effectus, & quoad omnes ipſius circunſtantias. Vbi aduerte, qnòd, licèt concluſio S. Doctoris tantùm videatur procedere de Patribus antiquæ legis, & illis, quibus datum eſt ſignum circumciſionis, eò quòd iis Patribus promiſſum fuit incarnationis beneficium; Cæteris autem iuſtis legis naturæ, quia nulla fuerat iis facta Incarnationis promiſſio iuxtà Apoſtolum ad Rom. 15. *Dico enim Chriſtum Ieſum Miniſtrum fuiſſe Circumciſionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promiſſiones Patrum, Gentes autem ſuper miſericordiã honorare Deum.* Non potuerunt petere, & ſic mereri, vt Deus mitteret, quem miſſurus erat: Tamen non ſunt excludendi omninò ab hoc merito, non ſolùm illi, quibus hoc myſterium reuelatum fuit, ſed etiam alij iuſti, qui infirmitatem humani generis agnoſcẽtes, opportunum remedium à Deo expetebant. Hi enim implicitè Incarnationem efflagitabant, eamque de congruo meruiſſe pariformiter dicendi ſunt. *Statuitur hic.* *Extẽditur ad omnes iuſtos etiã legis naturæ.*

Probatur Concluſio. Probatur igitur concluſio: vt enim ex ſupradictis conſtat, ad meritum de congruo requiritur in merente diſpoſitio, quòd ſit in gratiã, & amicitiã Dei, & in præmiante, hoc meritum nullam inducit obligationem, ſed quandam condecentiam. Et antiqui Patres ſe diſpoſuerunt, inculpabiliter viuendo, & per bona opera, & orationes inſtanter flagitando, vt Deus mitteret, quem miſſurus erat. Et condecebat diuinam bonitatem, vt ſeruorum, & amicorum ſuorum preces exciperet; ideò Incarnationem meruiſſe de congruo dicendi ſunt. Nec proinde ipſum redemptionis opus ex mera gratia, & miſericordia proceſſiſſe negandum eſt, quia hoc meritum de cõgruo obligationem ex iuſtitia non inducit.

quia in nobis gratia habitualis eſt primum principium merendi, in quo fundabatur, & radicabatur omne meritum ſanctorum Patrum; nam à Chriſto habuerunt efficaciam, & virtutem merendi: Ergo ipſa Incarnatio non potuit cadere ſub merito de congruo reſpectu antiquorum Patrum, vel cuiuſcumque hominis.

Reſpõdetur ad argumẽtum. Reſpondetur prædeſtinationem, & gratiam antiquorum Patrum omne eorum meritum præceſſiſſe, & fuiſſe principium effectiuum omnis ipſorũ meriti; Vndè non potuit cadere ſub merito, nec eſſe effectus, & terminus illius. Incarnatio verò, vt temporali executioni mandata, non fuit principium efficiens prædeſtinationis, & gratiæ Patrum, ſed ſolùm cauſa finalis, vt dictum eſt, & ideò cadere poteſt ſub merito, & ſic intuitu futurorum meritorum Chriſti, Deus prædeſtinauit, & dedit gratiam Patribus, qui poſteà per bona opera ſe diſponendo, Incarnationem ipſius Chriſti de congruo meruerunt. *Data fuit gratia antiquis Patribus, intuitu futurorum meritorum Chriſti.*

Obiicitur tertiò. Inſupèr obiicies, ex eo, quòd omne meritum, & præmium datum Patribus prouenit ex merito Chriſti, tanquàm ex cauſa vniuerſali, ſed Chriſtus non meruit de congruo ſuam Incarnationem: Ergo nec Patres meruerunt illam, aliàs meruiſſent aliquid melius, quàm Chriſtus.

Reſpondetur. Occurrimus, quòd, licèt Chriſtus vt cauſa particularis, non meruerit ſuam Incarnationem, vt dictum eſt, tamen, quia fuit cauſa vniuerſalis omnium meritorum & diſpoſitionis, per quam Patres meruerunt de congruo illam: Ideò negandum eſt meritum illorum ad aliquid melius ſe extendere, quàm meritum Chriſti. Ipſe enim Chriſtus, ſaltem vt cauſa vniuerſalis, aliquo modo attigit beneficium Incarnationis.

Sic Chriſtus, vt homo, nullum à Patribus antiquis beneficium accepit. Ex quibus patet, quomodò Chriſtus, vt homo non accepit aliquod beneficium ab hominibus antiquis. Licèt enim eius Incarnationem de congruo meruerint, cum hoc intuitu meritorum ipſius Chriſti præſtiterint, nullo modo Chriſtus eſt illis adſtrictus, eò, vel magis, quò hoc meritum congrui, nullam inducit obligationem in præmiante ad tale præmium; ſed vt ſe tenet hoc meritum ex parte Patrum, dicit ſolùm diſpoſitionem, vt non redderentur indigni tali præmio.

Obiicitur quartò. Quartò obiicitur. Si Patres meruerunt accelerationem Incarnationis, ſequitur, quòd decretum efficax, quó Deus decreuit mittere filium ſuum, fuerit dependens ex præſcientia meritorum antiquorum Patrum, ac per conſequens executio illius decreti dependeret ex eiſdem meritis, & Chriſtus non veniſſet, niſi illis meritis præuiis: Hoc autem non eſt dicendũ: Ergo Sequela probatur. Nam ex vi illius decreti, vt antecedit merita præuiſa ſanctorum Patrum, non fuit determinatum tempus Incarnationis; Nam hæc determinatio ponitur dependenter ex meritis ſanctorum Patrum: Ergo ex vi illius decreti non fuiſſet executioni mandata Incarnatio, non enim potuit executioni mandari, niſi in determinato tempore, & cum determinatis circunſtantiis. Ergo Patres, nec accelerationem, nec aliquas circunſtantias Incarnationis meruerunt de congruo.

Confirmatur obiectio. Et Confirmatur. Deus prædeffiniendo Chriſti Incarnationem efficaciter, etiam prædeffiniuit tempus illius, iuxtà Apoſtolum ad Galath. 4. *At vbi venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum.* Hoc autem tempus præueniri non potuit, aliàs decretum Dei efficax mutaretur. Ergo antiqui Patres non meruerunt accelerationem Incarnationis, ſed ſolùm quòd fieret tempore determinato, & ſtatuto.

Reſpondetur ad argumentum. Reſpondetur, quòd Deus ante præuiſa merita ſanctorum Patrum, ſuo æterno conſilio diſpoſuit futuram Incarnationem Verbi cum omnibus circunſtantiis loci, & temporis &c. Quod probat confirmatio argumenti; ſed in executione voluit, vt ſancti Patres ad Incarnationem recipiendam præpararentur meritis, orationibus &c. Et hæc præparatio fuit meritum congrui Incarnationis, & accelerationis illius, quatenùs congruum erat, vt diutiùs non prolongaretur.

Inſtantia. Quod, ſi cum Gabriele Vaſquez obiicias eodem modo philoſophandum eſſe de meritis reſpectu executionis, ſeu donationis rei, quæ fit in tempore, & de meritis prædeſtinationis æternæ. Quia idem ordo, quem res ſeruat in tempore ſecundùm cauſam, & cauſatũ, ſeruari debet in ipſa præſcientia, & prædeſtinatione Dei: Ergo, ſi Patres antiqui meruerint de congruo executionem Incarnationis Verbi; etiam meruerunt

ruerun eius prædeſtinationem. Et ſimiliter è conuerſo, ſi non meruerunt de congruo prædeſtinationem Incarnationis Verbi, nec meruerunt eius realem executionem.

Diluitur.

Reſpondebimus negando aſſumptum. Vt enim omnes Thomiſtæ docent, in materia de prædeſtinatione: Deus ante præuiſa merita prædeſtinauit in intentione efficaciter homines ad gloriam; & tamen in executione nulli adulto confertur gloria, abſque præcedentibus meritis gratiæ.

Vrgetur.

Dices forſitan. Impertinenter ergo conſtituitur tale meritum, ſuppoſito quòd, etiam illô non ſtante, ſtatutô per diuinum conſilium tempore, Incarnatio facta fuiſſet.

Reſpondetur.

Reſpondetur, quòd Incarnationem Verbi, quam ſuo æterno Conſilio diſpoſuerat tali tempore, & cum talibus circumſtantiis exequendam eandem executioni mandari diſpoſuit intuitu orationum, & petitionum præcedentium Patrum. Nec inconuenit ipſam Incarnationis executionem duplici titulo fuiſſe factam. Scilicet, & propter æternum Dei decretum, quod fuit cauſa efficiẽs Incarnationis, & propter meritum de congruo Patrum, quô mundus ad Incarnationem recipiendam diſpoſitus eſſet; Quin imò hoc ad dignitatem potiùs Incarnationis conducit: quod vulgari exemplo à Theologis explicatur, putà ſi Rex aliquis, vel princeps à capitali pœna Reum immunem facere apud ſe ſtatuiſſet; ad honorandum tamen familiares ſuos, diſponeret, vt pro vita ipſius Rei ſuppliciter Regem interpellarent, & quod aliàs diſpoſuerat executioni mandandum, in gratiam etiam familiarium exequeretur.

Potuit Incarnatio duplici titulo executioni mandari, ſcilicet propter æternum DEI decretum, & propter meritum de congruo SS. Patrũ.

Reſpõdetur ad Confirmationem præcipui argumenti.

Ad confirmationem patet ex dictis, quòd ſancti Patres non ideò dicuntur de congruo Incarnationis accelerationem meruiſſe, quòd propter merita illorum, ſtatutum tempus ex diuino decreto anticipatum fuerit, hoc enim eſt impoſſibile, ſed quia Incarnatio non ſolùm tali tempore facta fuit, nec ampliùs prolongata, propter decretum Dei, ſed etiam propter orationes, & merita Patrum: quia congruum erat, quòd ampliùs non retardaretur, & tali tempore fieret, quô Patres ad illam ſedis poſuerant. Sic Math. 24. dicitur. Dies tribulationis ſub Antichriſto breuiandos fore propter electos, non quòd aliqui ex ſtatutis diebus ſint ſubtrahendi; ſed quia ab æterno Deus diſpoſuit propter electos pauciores fore dies illos, quàm malorum iniquitas exigeret. Sic in præſenti tempus Incarnationis acceleratum dicitur propter Patres: Quia Incarnatio, & ex vi decreti, & propter Patres, non fuit prolongata, quantùm potuiſſet.

Quomodò dies Antichriſti breuiabuntur propter electos.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm Gratia vnionis fuerit Chriſto naturalis.

CONCLVSIO prima. Gratia, ſiue vnionis, ſiue habitualis, non eſt naturalis Chriſto, vt cauſata ex principiis humanæ naturæ.

Secunda concluſio. Vtraque gratia, tàm vnionis, quàm habitualis, poteſt dici naturalis Chriſto, quaſi prouenien ex natura diuina Chriſti, in naturam humanam eiuſdem.

Tertia concluſio. Gratia vtraque tàm vnionis, quàm habitualis, dicitur Chriſto naturalis, in quantum eam à natiuitate habuit.

CAPVT VNICVM.

Explicatur doctrina huius Articuli.

VT benè Caietanus, ideò in titulo huius articuli apponitur ly homini: quia non inquiritur, verùm gratia vnionis ſit Chriſto naturalis, ſed an ſit naturalis Chriſto homini, vt denotaretur, quòd difficultas huius dubij, ex parte eius, quod eſt eſſe hominem, ſe tenet. Non enim eſt quæſtio de Chriſto, ſecundùm quòd Deus; ſed ſecundùm quod eſt homo, an ſcilicet gratia vnionis ſit illi naturalis.

Obſeruatio Caietani.

In qua quæſtione; quamvis in re Theologi concordent; diſcrepant tamen in modo loquendi. Aliquibus aſſerentibus, quòd aſolutè, & ſine addito gratia debet dici Chriſto naturalis; alij, quòd hoc non poſſit ſine addito concedi.

Differunt Theologi ſolùm in modo loquendi.

Horum fundamentum eſt. Quia Auguſtinus citatus ab Authore in argumento ſed contrà in Enchirid. c. 40. ait,

ait, *In humana natura ſuſceptione, ſit quodammodò ipſa gratia illi homini naturalis, qua nullum poſſit admittere peccatum.* Vbi apparet, quòd Auguſtinus non abſolutè profert gratiam dicendam eſſe homini Chriſto naturalem, ſed quodammodò. Et D. Thomas videtur idem ſentire, dum ait; Quamvis poſſit dici naturalis, quaſi proueniens in naturam humanam Chriſti, cauſante diuinâ naturâ ipſius, qui modus ſentiendi videtur mihi valdè probabilis.

D. Auguſtinus, & D. Thomas videntur ſentire gratiam homini Chriſto eſſe naturalem ſolùm cum addito.

Nihilominùs apud recentiores Thomiſtas videtur probabilior prima ſententia. Quia vtraque gratia conuenit homini Chriſto ex vi natiuitatis. Pro cuius explicatione notandum eſt, quòd dupliciter aliquid dicitur conuenire alicui à natiuitate, vel concomitanter, vel ex vi natiuitatis. Chriſto autem non ſolùm conuenit gratia concomitanter, ſed etiam ex vi natiuitatis, & virtute principij actiui, quod eſt Spiritus ſanctus. Vndè dicitur Lucæ. 1. *Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi; ideóque quod naſcetur ex te, ſanctum &c.* Angelis verò & Adæ collata fuit gratia à Natiuitate ſolùm concomitanter, quia principium creationis de ſe non habuit facere hominem, vel Angelum Deo gratum: Chriſtus autem habet ex vi ſuæ natiuitatis, quòd ſit Deo maximè gratus. Non diſſimiliter, etiamſi Beata Virgo fuerit concepta ſine peccato originali, gratia fuit illi naturalis, ideſt, à natiuitate concomitanter, ſed non cauſaliter. Nam ex vi Natiuitatis ſuæ nata eſt filia iræ, & priuilegium fuit, quòd naſceretur in gratia.

Recentiorũ Thomiſtarũ opinio.

Aliquid poteſt conuenire à natiuitate, vel ex vi natiuitatis, vel ſolùm concomitanter.

Concluſio. Ex his faciliter ſtabiliri poteſt concluſio. Quòd vtraque gratia habitualis, & vnionis, poteſt dici Chriſto naturalis.

Probatur. Quod ſic oſtenditur. Id, quod conuenit alicui ex vi natiuitatis, dicitur illi naturale; ſed vtraque gratia conuenit Chriſto ex vi ſuæ natiuitatis, & virtute principij actiui, quod eſt Spiritus ſanctus, vt diximus; Ergo dicitur illi naturalis.

Confirmatur. Et confirmatur. Illud dicitur alicui naturale, quod illi conuenit à principio intrinſeco; ſed vtraque gratia conuenit Chriſto à principio intrinſeco actiuo, ſcilicet à virtute naturæ diuinæ, quæ intrinſecè competit Chriſto. Ergò.

Occurritur inſtantiæ. Nec obſtat, quòd vtraque gratia à diuinâ naturâ liberè procedat: Quia ſufficit ad hoc, quòd dicatur naturalis, quòd dimanet ab aliqua natura intrinſeca ipſi Chriſto, in ipſum Chriſtum, ſicut motus manus ſursùm eſt naturalis, licèt ſit à principio libero, ſcilicet voluntate, & homini eſt naturale ridere, & diſcurrere, quamvis liberè præſtet vtrumque.

Verùm, non proindè tibi erit permiſſum aſſerere gratiam habitualem Chriſti eſſe propriam eius paſſionem; nec in ipſo per propriam reſultantiam emanare.

Gratia habitualis Chriſti non debet cenſeri proprietas illius. Vtrumque ſic euidenter oſtenditur: quia propria paſſio eâdem actione producitur, ac ſubiectum, vel principium, à quo dimanat; & gratia habitualis non fuit producta, nec ſecundariò per eamdem actionem, quâ Verbum diuinum fuit vnitum ſubſtantialiter humanitati; ſed per alienam actionem, quâ Chriſti humanitas fuit formaliter iuſtificata, mediantè diſpoſitione liberi arbitrij, iuxtà doctrinam Authoris infrà quæſt. 34. art. 3. Vbi hæc ait. Cùm ergo ſanctificatio Chriſti fuerit perfectiſſima (quia ſic ſanctificatus eſt, vt eſſet aliorum ſanctificator) Conſequens eſt, quòd ipſe ſecundùm proprium motum liberi arbitrij in Deum, fuerit ſanctificatus. Qui quidem motus liberi arbitrij eſt meritorius.

Non poteſt dimanare à verbo, neque ab humanitate. Et confirmatur, quia gratia habitualis non dimanat vt paſſio à Verbo diuino: Cùm perſona Verbi ſit relatiua, & proprietas perſonalis, nequaquàm poſſit eſſe actiua alicuius paſſionis. Præterea paſſio naturaliter exit à ſuo principio; Verbum autem diuinum, nihil ad extrà operatur naturaliter. Inſupèr, quià gratia Chriſti toti Trinitati tribuitur, & ſpecialiter Spiritui ſancto: Ergo non dimanat, vt paſſio, à Verbo diuino. Nec ſimiliter dimanat vt paſſio ab humanitate ſecundùm ſe; aliàs omni homini conueniret: Nec ab humanitate vt eleuatâ; humanitas enim vt eleuata, non mutat naturam: Ergo nequit gratia, vt paſſio, ab illa naturaliter promanare, & vt à cauſa principali. Ergo nullo modo conuenit Chriſto, tanquàm propria paſſio.

Toti Trinitati tribuitur, & ſpecialiter Spiritui Sancto.

Non poteſt promanare per Phyſicam reſultantiam.

Et ſpecialiter probari poteſt, gratiam Chriſti non promanare per phyſicam reſultantiam; quia ſi hoc, maximè à perſona Verbi, quod non videtur dicendum: Aliàs enim gratia habitualis Chriſti, eſſet phyſicè infinita; proueniret enim à principio infinito, operante per modum naturæ, & per conſequens ſecundùm totam ſuam virtutem, quæ eſt infinita.

DE MODO VNIONIS HYPOSTATICÆ Humanæ naturæ cum Verbo Diuino.

QVÆSTIO III.

De Modo vnionis ex parte perſonæ aſſumentis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm aſſumere Conueniat perſonæ Diuinæ.

CONCLVSIO. Perſonę competit propriiſſimè aſſumere naturam.

Aſſumere vnde dicitur.

Probatur. Aſſumere eſt de ſe ſumere; vndè aſſumens debet eſſe principium, & terminus aſſumptionis, ſed perſona Diuina eſt principium aſſumptionis; quia aſſumptio eſt actio, & actiones ſunt ſuppoſitorum; & etiam eſt terminus aſſumptionis. Nam vnio facta eſt in perſona, vt ex ſuprà dictis conſtat: Ergò propriiſſimè competit perſonæ diuinæ alienam, ſiue creatam naturam aſſumere.

CAPVT VNICVM.

Oſtenditur nullatenùs fieri poſſe, vt perſona creata aſſumat ſibi alienam naturam, illamque ſuſtentet.

Ratio quaſiti.

QVia Author in ſolutione ad ſecundum, docet proprium eſſe diuinæ perſonæ propter eius infinitatem, vt fiat in eâ concurſus naturarum, non quidem accidentaliter, ſed ſecundùm ſubſiſtentiam, ſiue, quod idem eſt, proprium eſt diuinæ perſonæ aſſumere propter eius infinitatem, ideò communiter Commentatores ſequuti Caietanum diſputant hîc, an etiam de potentia abſoluta repugnet, quòd perſona creata alienam naturam aſſumat, ſiue ſubſiſtat in alienâ naturâ.

Variæ auctorum ſententiæ circà difficultatem propoſitam.

In quâ difficultate, quamvis in varias videantur Authores declinare ſententias; ad duas tamen extremas omnes reduci poſſunt. Alteram affirmantium id fieri poſſe de potentia abſoluta; alteram negantium. Primam tuetur Okam in 3° diſt. 1. quæſt. 1. Scotus quæſt. 4. Gabriel quæſt. 2. art. 3. dub. 3. & alij ex antiquioribus, & plures recentiores: Secunda tamen ſententia eſt omninò ad mentem ſancti Doctoris, vel expreſſa ab ipſo hîc, & alibi, quam proindè omnes Thomiſtæ, & alij plures ſequuntur, Franciſcus Suarez diſp. 13. ſect. 4. Vaſquez diſp. 25. & alij, quibus inhærentes dicimus nullam perſonam creatam, etiam de potentia abſoluta, poſſe terminare alienam naturam. *Concluſio*

Probatur.

Probatur ratione inſinuata à S. Doctore, petitâ ex infinitate requiſita ad hoc, quòd vna natura ſubſiſtat in alienâ, quæ infinitas ab Authore non explicata, ad hoc à Caietano, quantùm capere poſſum, reducitur, quòd non magis requiratur ad ſubſiſtendum in alienâ naturâ, quàm ad ſubſiſtēdum in infinitis naturis, ſi darentur; ita vt non minorem virtutem in ſubſiſtendo arguat in perſonâ creatâ. V. G. humanâ, naturam leonicam poſſe terminare, quàm poſſe terminare omnem naturam. Quæ Caietani doctrina benè intellecta, nihil aliud importat, niſi id, quod mox dicturi ſumus, & in quo omnes Thomiſtæ conueniunt; quamvis Gregorio Cipullo dub. vnic. paragraph. 2. non arrideat, nec vacat eius fundamenta referre.

Non magis requiritur ad ſubſiſtēdū in aliena natura, quàm ad ſubſiſtendū in infinitis.

Nulla forma finita poteſt tribuere effectum formalem alterius.

Sic igitur, & Authoris, & Caietani mentem intelligimus, propoſitumque dictum fundamus. Nulla forma finita poteſt tribuere effectum formalem, vel quaſi formalem alterius, ſed qualibet perſonalitas creata eſt finita: ergo nequit formaliter terminare naturam alienam: hoc enim eſt tribuere effectum formalem propriæ ſubſiſtentiæ illius.

illius. Minor patet, & Maior probatur: qoia, licèt cauſa efficiens ſuperior poſſit efficienter producere effectum inferioris cauſæ, vt ſol poteſt calefacere; tamen nulla cauſa formalis, quamtumvis ſuperiorem, & perfectam fingas, poteſt tribuere effectum formalem, vel quaſi formalem alterius. Vndè anima rationalis, qnamvis ſuperior ad formam equinam, nequit facere equum; Nec quantitas formaliter poteſt facere dulce, nec linea

Cauſa formalis continet effectū non in virtute, ſed actu.

poteſt terminare corpus. Et ratio eſt, quia cauſa formalis, vel quaſi formalis non continet effectum in virtute, ſed formaliter in actu, & ità ſeipsâ eſt cauſa effectus, & non habet eſſe aliud, niſi eſſe cauſam huius effectus; Et cùm nulla cauſa præter ipſam, ſit formaliter ipſa: Ideò nulla poteſt formaliter præſtare, quod ipſa poteſt. Cùm ergo perſonalitas formaliter terminet naturam, & perſonalitas hæc creata, ſit determinata ad formaliter terminandum hanc naturam, nequit Deus facere, quòd hæc perſonalitas terminet alienam naturam.

Quid præſtet infinitas in perſonalitate verbi.

Secùs contingit in perſonalitate Dei, quæ, quia infinita, ideò habet virtutem cauſandi omnes veluti effectus, quaſi formales aliarum perſonalitatum, qui non includunt imperfectionem, provt non includit alienam naturam terminare.

Euaſio aduerſariorū.

Dices forſitan. Eſto quod non valeat perſonalitas creata, tanquàm cauſa principalis terminare alienam naturam: Quia cauſa principalis ex ſe debet eſſe ſufficiens ad effectum, poterit ſaltem à diuinâ virtute eleuatâ, alienam terminare naturam.

Præcluditur.

Verùm non proinde difficultatem euades; licet enim fateamur, quòd Deus poteſt eleuare creaturam ad aliquid efficienter producendum, quod illa ex ſe præſtare non poterat, non tamen poteſt illam eleuare, ad hoc, quod formaliter, vel quaſi formaliter præſtet, quod ex ſe non poteſt; hoc enim nequit fieri, niſi per aliquam formam, vel quaſi formam: Deus autem ſupplere non poteſt effectum cauſæ formalis, vel quaſi formalis.

Oſtendunt alij Thomiſtæ hanc impoſſibilitatem ex eodem capite infinitatis requiſitæ ad terminandum alienam naturam ſequenti ratione (quæ eſt potiùs explicatio, & confirmatio præcedentis adductæ) ex conſideratione ipſius ſubſiſtentiæ, quæ propriè non eſt forma actuans, ſed terminus, & complementum naturæ.

De ratione termini creati eſt, quòd ſe limitetur à naturâ, cuius terminus eſt.

De ratione autem huius termini creati, & finiti eſt, quòd limitetur ab illâ naturâ, cuius terminus eſt, & à quâ reſultat, ita vt extrà illam naturam non poſſit terminare, ſicut implicat aliquod totum inueniri, & communicari extrà ſuas partes.: Quia ab illis reſultat, ſpecificatur, ac limitatur.

Subſiſtentia igitur ſe habet, ſicut terminus conſtituens ipſum totum incommunicabiliter. Et ſicut exiſtentia hominis ita limitatur ab homine, quòd non poteſt eſſe cauſa Equi, vel lapidis; ſic ſubſiſtentia vnius naturæ, non poteſt eſſe terminus alterius. Quia limitatur, & ſpecificatur ex illâ natura, cuius terminus eſt. Ita philoſophatur Ioan. à S. Thoma diſp. 6. art. 1. Quod benè conſideratum in ſupradicta redit.

Caietanus.

Et hoc crediderim voluiſſe etiam Caietanum, quia ſemel dato, quòd ſubſtſiſtentia creata non ſit formaliter limitata ad hanc naturam; ita vt extrà illam poſſit ſuum effectum communicare, induet modum ſubſiſtentiæ infinitæ, & ad terminandum infinitas Naturas valebit.

Perſonalitas irrecepta, poteſt p'ures naturas terminare.

Quod etiam videtur intentum aliquorum Thomiſtarum, Dum dicunt quòd illa ſolùm perſona poteſt vniri hypoſtaticè alienæ naturæ, cuius perſonalitas eſt irrecepta, atque per ſe ſubſiſtens, ac per conſequens infinita. Hæc enim, cùm, vt per ſe ſubſiſtens, non habeat vnde limitetur, poteſt propriam, & alienam naturam terminare. Cùm autem omnis creata ſubſiſtentia ſit, vt diximus, ad propriam naturam determinata formaliter, fieri non poteſt, vt ad alienam ſuſtentandam diſtrahatur. Quæ ad firmandam noſtram concluſionem ſatis ſuperque dicta ſint.

Obiectio Caietani contrà textum articuli.

Aliquid tamen videtur dicendum ad oſtendendam firmitatem, & ſubtilitatem eorum, quæ in eadem ſolutione ad ſecundum Author habet, videlicet, quòd perſona dicitur incommunicabilis, in quantum non poteſt de pluribus ſuppoſitis prædicari. Contrà quam doctrinam obiicit Caietanus, videtur enim ſatis rudis huiuſmodi aſſignatio incommunicabilitatis: Quoniam talis incommunicabilitas

municabilitas conuenit cuilibet ſingulari creato tam in genere accidentis, quàm in genere ſubſtantiæ; Nam hoc album, & ſimiliter hæc albedo, & hæc humanitas non poteſt de pluribus ſuppoſitis prædicari: Quia, vt in Antepræ dicamentis dicitur, cuilibet ſingulari conuenit non dici de ſubiecto.

Soluitur ab eodem Caietano. Occurrit ſibi acutiſſimè ipſe Caietanus, affirmans, quòd in Theologia non potuit fortè breuiùs, clariùs, & formaliùs deſcribi incommunicabilitas perſonæ, quàm prædictis verbis Author deſcripſit: Quia apud Theologos, omnis natura eſt communicabilis pluribus ſuppoſitis, quamvis diuerſimodè. Quia natura diuina communis eſt per identitatem Patri, & Filio, & Spiritui ſancto. Et hæc natura creata poteſt eſſe communis per aſſumptionem Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, vt infrà patebit. Perſona quoque communis eſt pluribus naturis, vt pater de perſona Filij Dei ſubſiſtente in duabus naturis, diuinâ, & humanâ, & de perſona Sorris communi pluribus, accidentalibus tamen naturis, vt in littera dicitur. Reſtat ergo, vt propria incommunicabilitas perſonæ conſiſtat in hoc, quòd non poſſit eſſe communis pluribus ſuppoſitis, hoc eſt, ſibi ipſi, & alteri ſuppoſito, & hoc eſt quod in littera exprimitur, per non poſſe prædicari de pluribus ſuppoſitis. *Incommunicabilitas propria Perſonæ, in quo conſiſtit.*

Vndè doctrina eſt ſubtiliſſima. Sed obiectio errat in hoc, quòd pro eodem accipit non prædicari de pluribus (de qua Ariſtoteles loquitur in Antepræ dicamentis) & non prædicari de pluribus ſuppoſitis, de quo Author in litterâ loquitur, cùm hæc diſtent valdè: quoniam non poſſe prædicari de aliquo, vel aliquibus, vt ſuperius de inferiori conuenit omni ſingulari, vt benè obiiciendo dicitur; ſed non poſſe prædicari de pluribus ſuppoſitis, ſoli perſonæ conuenit, quia ſoli perſonæ repugnat. Nam & hæc humanitas, & quæ illi ineſt hæc albedo, poteſt de pluribus ſuppoſitis prædicari, vt patet, ſi à pluribus diuinis perſonis aſſumeretur.

ARTICVLVS II.

Vtrùm diuinæ naturæ conueniat aſſumere.

CONCLVSIO. Naturæ diuinæ conuenit ſecundariò aſſumere naturam.

Probatur. Aſſumens eſt principium, & terminus aſſumptionis: ſed natura diuina eſt ſecundùm ſe principium, & non ſecundùm ſe, ſed ratione perſonæ habet eſſe terminum aſſumptionis: Ergo natura diuina eſt ſecundariò aſſumens, ſcilicet ad ſui perſonam.

CAPVT PRIMVM.

Explicatur doctrina Articuli, & ſtabilitur naturam humanam de facto terminatam immediatè fuiſſe per aliquod relatiuum, non per abſolutum.

MAgiſter Sententiarum in 3. diſt. 1. propter varia ſanctorum Patrum teſtimonia, perplexam ſatis iudicauit quæſtionem, quam Author in hoc articulo decidit, quam præterea commentatores, plura conglomerando, ſubobſcuram Tyroni Theologo reddiderunt. Illi præcipuè qui in materiâ de Trinitate, minùs attentè conſiderant ea, quæ de ſubſiſtentiis relatiuis, & de abſoluta; de exiſtentia ſimiliter abſoluta, & de exiſtentiis relatiuis, à recentioribus nouiter inuentis) fusè diſputantur; Vbi, quâ potuimus claritate, mentem S. Thomæ, eiuſque diſcipulorum non ſemel patefecimus, quam præcipuè ex Caietani doctrina, hîc & aliis in locis ſtudioſè collegimus, quorum aliqua breuiter hîc erunt inſinuanda. *Magiſter ſententiarum.*

Conueniunt ergo Thomiſtæ, quòd præter diuinam naturam, eiuſque exiſtentiam, dantur in Deo tres ſubſiſtentiæ relatiuæ, quæ tres ſubſiſtentiæ, ſiue perſonalitates relatiuæ, tres perſonas diuinas conſtituunt. Docent etiam communiter Thomiſtæ, quòd præter prædictas relatiuas ſubſiſtentias incommunicabiles, debemus in Deo *Dantur in DEO tres ſubſiſtentiæ relatiuæ, quæ tres perſonas cōſtituunt.*

Deo fateri ſubſiſtentiā abſolutā tribus relatiuis communicabilem, per quod à ratione perſonæ excluditur; quia perſona communicabilitatem à ſua eſſentia excludit; Nihilominùs meritò prædicta dicitur ſubſiſtentia, quia conſtituit eſſentiam per ſe exiſtentem, & independentem ab alio, quod eſt proprium ſubſtantiæ.

Conciliantur Thomiſtæ. Nec inficiabor, ſi cum aliquibus etiam Thomiſtis hanc ſubſiſtentiam abſolutam, ab exiſtentia abſoluta non diſtinguas, vel diuerſos Thomiſtarum ſenſus in re concordes, & dicas dari in Deo vnicam exiſtentiam abſolutam, quæ ſubſiſtentia etiam abſoluta vocari poteſt, eò quòd naturam faciat exiſtere per ſe.

Durandus admittit vnicam tantùm ſubſiſtentiā abſolutam in DEO. Quæ Doctrina olim diſplicuit Durando, qui vnicam tantùm ſubſiſtentiam abſolutam poſuit in Deo, & negauit ſubſiſtentias relatiuas, per quam ſubſiſtentiam abſolutam voluit perſonas ſubſiſtere, ſicut nos ponimus per abſolutam exiſtentiam exiſtere: Ne tamen negaret pluralitatem perſonarum in Deo, aſſerebat dari quidem proprietates relatiuas, quæ tribuunt ſolùm incommunicabilitatem, quæ eſt proprietas perſonalis.

Quo innixus fundamento in 3. diſt. 1. quæſt. 2. cunatur Durandus oſtendere, quòd perſonæ diuinæ conuenit, primò ratione eſſentiæ diuinæ, aſſumere terminatiuè, ita vt ad vnionem perſonalem Verbi cum naturâ humanâ, non conſequatur, ſed præexigatur vnio naturæ diuinæ cum naturâ humanâ.

Refertur, & Confutatur à Caietano. Hanc ſententiam ex Commentatoribus primus retulit, & doctiſſimè repulit Caietanus; quæ poſteà à cæteris omnibus Commentatoribus, omninò improbabilis, & periculoſa, ne dicam erronea, iudicata eſt. Eo præcipuè, quia, ſi fieret vnio in aliquo communi, illud, quod eſt commune toti Trinitati, eſſet homo, quia nihil eſt aliud eſſe hominem, quàm habere ſibi vnitam humanitatem: Ergo, ſi id, quod eſt commune perſonis, eſt homo, non ſolùm filius eſt homo, ſed etiam hic Deus communis Patri, & Spiritui ſancto. *Cenſura Durandi.*

Quam difficultatem vt effugiat, ponit Durandus duas vniones humanitatis ad Deum. Primam ad ipſius ſubſiſtentiam abſolutam, quia primò humanitas reddita eſt ſubſiſtens. Concedit tamen, quòd ex vi huius vnionis, nulla *Conatur effugere.* perſona determinatè dicta fuit homo, ſed ex ſecunda vnione, quā vult fuiſſe vnitam humanitatem proprietati filij, potiùs quàm Patris, & Spiritus ſancti.

Verùm pro clariori intelligentia veritatis, & confutatione prædictæ ſententiæ, & aliarum.

Dicimus Terminum immediatum vnionis hypoſtaticæ terminantem illam, vt quod, non eſſe eſſentiam, ſed perſonam Verbi, nec vllam in humanitate dari vnionem immediatam ad ſubſiſtentiam abſolutam Dei. *Concluſio.*

Volumus igitur, quòd ſolùm id, quod eſt propriùm filij, non verò aliquid toti Trinitati commune, naturam humanam aſſumpſerit.

Quæ veritas videtur definita in Concil. Toletano 11. in confeſſione fidei, vbi hæc habentur. *Solus filius formam ſerui accepit in ſingularitate perſona, non in vnitate diuina natura in id, quod proprium eſt filii, non quod commune Trinitati.* *Fuit Definita in Cōciliis.*

Pro hoc etiam ſolet communiter adduci ſexta Synodus act. 8. Vbi ſub finem dicitur ſolum Verbum eſſe Incarnatum: quia Pater, & Spiritus ſanctus nihil in Incarnatione habent cōmune, niſi benigniſſimam voluntatem. Quorum verborum ſenſus, hic eſt, quod effectio Incarnationis tribus perſonis ſit communis; quia per aliquod omnibus commune, Incarnationem efficiunt, ſcilicet eam volendo. Incarnari verò non eſt commune; quia non ad aliquid communiter terminatur. Reperies apud Suarez diſp. 12. ſect. 2. aliqua Patrum teſtimonia, quæ ſimiliter noſtrum dictum confirmant.

Præterea probatur concluſio ratione ſuprà inſinuatâ. Si id, per quod diuinum Verbum primò terminat humanitatem, non eſſet quid relativum ſibi proprium, ſed potiùs eſſet quid abſolutum, ſcilicet ſubſiſtentia abſoluta, quæ primò terminaret humanitatem, & ratione illius Verbum eamdem terminaret, vt voluit Durandus, Pater, & Spiritus ſanctus de facto eſſent incarnati, & non ſolùm diuinum Verbum: Illa enim, quæ per ſe primò conueniunt alicui perſonæ diuinæ ratione alicuius abſoluti, conueniunt etiam & omnibus perſonis. Abſoluta enim omnibus perſonis communia ſunt. *Probatur Concluſio ratione.* *Perfectiones abſoluta ſunt tribus perſonis diuinis cōmunes.*

Confirmatur.

Et confirmatur, quia ſi hæc vnio per ſe primò terminata eſt ad ſubſiſtentiam eſſentialem, ille, qui primò factus eſt homo, fuit hic Deus, vt noſtro modo concipiendi abſtrahit à perſonis, & eſt quid illis commune, & conſequenter ex vi huius vnionis, tàm Pater, quàm Spiritus ſanctus, eſt Deus.

Euaſio Durandi.

Vim huius argumenti, vt inſinuauimus, Durandus effugere conatur recurrendo ad proprietates Patris, & Spiritus ſancti, quæ humanitati vnitæ non ſunt. Vndè vult, quòd neque ex vi ſolius prædictæ primæ vnionis, ipſum Verbum ſit homo, ſed ſpecialiter dicitur Verbum factum homo ex vi vnionis ad ſuam proprietatem relatiuam. Sentit tamen Durandus, quòd ex vi prioris vnionis poſſit concedi cum addito, Patrem, in quantùm hunc Deum, eſſe hominem, Spiritum ſanctum, in quantum hunc Deum, ſimiliter eſſe hominem.

Præcluditur.

Verùm iuxtà ſanam, & Catholicam Doctrinam, Durandus non incedit. Iſta enim multiplicitas vnionis, altera immediatè ad abſolutum, altera ad proprietatem relatiuam, à ſenſu Eccleſiæ, Conciliorum, & Patrum aberrat. Prætereà falſum omninò reputandum, quòd Pater (etiam cum addito) poſſit dici Incarnatus; præſertim, cùm idem poſſit facilè inferri, quòd etiam ſine addito abſolutè poſſet dici Incarnatus, vt benè Suarez loco citato: nam, quòd Patri conuenit, in quantum eſt Deus, ſimpliciter poteſt de illo prædicari, & ſine illo addito, vt patet in his locutionibus, Pater creat, Pater ſanctificat, quæ non aſſeruntur de illo, niſi quatenùs Deus eſt.

Nulla perſona præter Verbum poteſt dici Incarnata, etiam cum addito.

Capvt II.

Prædicta veritas elucidatur magis, & Durando occurritur.

Vis Doctrinæ auctoris.

Ex quibus elucidatam cernes Authoris concluſionem in hoc articulo, quam ſic digeſſit, vt omnia, quæ in hac controuerſia dici poſſunt, comprehendat: Ait enim, eſſe terminum aſſumptionis, non conuenit naturæ diuinæ, ſecundùm ſeipſam, ſed ratione perſonæ, in quâ conſideratur. Et ideò primò quidem, & propriiſſimè perſona diuina dicitur aſſumere; ſecundariò autem poteſt dici, quòd etiam natura aſſumpſit naturam ad ſui perſonam & ſecundùm etiam hunc modum dicitur natura Incarnata, non quaſi ſit in carnem conuerſa, ſed quia naturam carnis aſſumpſit. Vndè Damaſcenus lib. 3. Orthodoxæ fidei c. 6. ait. Dicimus naturam Dei Incarnatam eſſe ſecundùm Beatos Athanaſium, & Cyrillum. Vbi vides non ſolùm determinatam veritatem, quòd eſſe terminum aſſumptionis non conuenit naturæ diuinæ ſecundùm ſeipſam, ſed ratione perſonæ; ſed etiam quomodò Patrum teſtimoniis occurrere poſſis, dum naturam Dei aſſumpſiſſe humanitatem dicunt; ſecundariò enim poteſt dici, quòd etiam natura aſſumpſit naturam ad ſui perſonam.

Quo ſenſu natura poteſt dici Incarnata.

Indè tamen non inferas duas vniones, alteram primariam, quâ humanitas vniatur perſonæ, ſecundariam alteram, quâ vniatur naturæ. Hoc enim à ſenſu Authoris alienum eſt, qui ſolùm intendit, quòd hæc vnio immediatè terminatur ad perſonam, & ex conſequenti ad naturam, tanquàm ad terminum ſecundarium propter vnitatem ſuppoſiti cum naturâ, & eſſentiâ; & proinde non cognoſcit, niſi vnam vnionem, quemadmodùm vna eſt generatio, quâ Petrus generatur, licèt ex conſequenti generetur homo animal viuens.

Nullatenùs admittendæ duæ vniones in Chriſto.

Solùm nobis reſtat aliquid dicendum circà modum Philoſophandi Franciſci Suarez, qui diſp. & ſect. citatâ benè redarguens Durandi ſententiam, ad eam declinare exiſtimat Dominicum Soto, & Victoriam, qui longè à Durando incedunt, quamvis cum aliis Thomiſtis non concordent, de quo videre poteris Medinam in expoſitione huius articuli.

Suarez malè interpretatur mentem quorundam Thomiſtarum.

Non ſolùm autem, vt dixi, prædictos inſignes Thomiſtas cum Durando ſentire Suarez exiſtimat, ſed omnes Thomiſtas qui cum S. Doctore, & veritate, vnicam tantùm exiſtentiam abſolutam in Deo cognoſcunt, nec per aliam Chriſti humanitatem exiſtere fatentur, ob quam rationem vult Thomiſtas adſtringi ad Durandum accedere.

Quaſi Thomiſtæ, qui negant, vt vidimus, vnionem eſſe factam primariò ad ſubſiſtentiam abſolutam,

velint

velint eſſe factam ad exiſtentiam abſolutam: Ita vt humanitas non mediante perſonalitate Verbi fuerit exiſtentiæ diuinæ vnita, ſed priùs intelligatur per illam extitiſſe, quàm Verbo intelligatur vnita; Cùm potiùs è contrà affirment, quòd exiſtentia, mediante perſonalitate Verbi, humanæ naturæ communicatur, & exiſtentia non aſſumit, nec terminat immediatè, & primariò naturam humanam, ſed à perſona aſſumptam reddit exiſtentem.

Fundamentum præcipuum Durandi.

Verùm occurramus Durando, cuius fundamentum præcipuum eſt illud, quod inſinuauimus, quia non ponit in Deo, niſi ſubſiſtentiam abſolutam, nos verò, qui cum cæteris Theologis tres ſubſiſtentias relatiuas agnoſcimus; facilè illius conatum eludimus. Ea verò, quæ affert ad has relatiuas ſubſiſtentias excludendas, non pertinent ad hunc locum, ſed diluta reliquimus in materiâ de Trinitate, præcipuè vbi de perfectione relatiuâ ponendâ, vel excludendâ agimus.

Eiuſdem acumen in medium affertur.

Eiuſdem verò Authoris acumen ad euadendum vim noſtri argumenti, quod ab inconuenienti deducimus, quod æquè benè Pater, & Spiritus ſanctus naturam humanam aſſumpſiſſe dicerentur, ſi aſſumptio primariò facta fuiſſet ad abſolutum.

Acumen inquàm Durandi in hoc conſiſtit, quòd, ſicut Eſſentia diuina, provt eſt in Patre, eſt ratio, ſeu principium quô generandi filium; non autem Paternitas, ſic ſubſiſtentia abſoluta, provt eſt in Verbo, ſit ratio immediatè terminandi naturam humanam, & non filiatio, ſeu ſubſiſtentia perſonalis; quia ratio terminandi, non eſt magis perſonalis, & relatiua, quàm eſſe principium generationis; & tamen prædicta ratio generandi conuenit Patri ſecundùm eſſentiam, vt connotat relationem, tanquàm conditionem requiſitam ad generandum, & hæc ratio non eſt communis toti Trinitati: Ergo ſimiliter terminare humanitatem, poteſt eſſe perſonale, & non conuenire toti Trinitati, ſed tantùm Verbo: licèt ratione eſſentiæ, & primariò terminet, quia non terminat, niſi vt connotat relationem filij, tanquam conditionem neceſſariam.

Confirmatur, & fuſiùs explicatur.

Confirmatur hoc, ſiue explicatur magis. In Patre Ratio, ſeu principium quô generandi filium, eſt aliquid abſolutum, ſcilicet eſſentia, & tamen indè non ſequitur, quòd generare ſit commune omnibus perſonis: ergo ſimiliter, quàmvis in Verbo ratio formalis terminandi Chriſti humanitatem ſit aliquid abſolutum, poſſet Incarnatio non eſſe communis omnibus perſonis, ſed propria ipſi Verbo.

Explicatur adhuc magis. In diuinis hoc habemus certum, quòd ea, quæ conueniunt alicui diuinæ perſonæ ratione alicuius abſoluti ſecundùm ſe ſumpti, conueniunt etiam aliis perſonis. Verùm, ſi ea conueniunt illi, ratione abſoluti, non ſecundùm ſe conſiderati, ſed vt determinati per aliquid relativum, illud non eſt neceſſe, quod conueniat omnibus aliis perſonis. Vndè, licèt diuina eſſentia ſit æterno Patri principium, & ratio generandi filium; quia tamen hoc munus non inducit, niſi provt eſſentia per Paternitatem determinatur. Ideò, quamvis eſſentia in ſe ſit aliquid abſolutum, & commune tribus perſonis, non proinde omnibus munus generandi attribuimus. Ergo, licèt ratio terminandi humanitatem ſit aliquid abſolutum; quia tamen hoc non præſtat, niſi vt determinatum per proprietatem perſonalem, & relatiuam Verbi, huic ſolùm tribuenda eſt aſſumptio, & non aliis perſonis in eodem abſoluto conuenientibus.

Quomodò, quæ conueniunt perſonæ diuinæ ratione alicuius abſoluti, conueniunt aliis perſonis.

Huic argumento communiter occurrunt Theologi, aſſignando diſparitatem, nam, quòd generare non conueniat omnibus perſonis, licèt Patri conueniat ratione diuinæ eſſentiæ, ſiue ratione abſoluti, ideò eſt, quia generatio eſt communicatio diuinæ naturæ ad intrà, & non ſupponit omnes perſonas iam conſtitutas, ſed potiùs eſt productio diuini Verbi. Verùm terminatio à diuino Verbo facta per aliquid abſolutum, ſupponeret omnes perſonas diuinas iam conſtitutas; & cùm illis non opponatur relatiuè, conſequenter eis conueniret, quæ enim conueniunt alicui perſonæ diuinæ, ratione alicuius abſoluti conueniunt, & omnibus, quando ſupponunt omnes perſonas iam conſtitutas, vt patet in creatione, in aſſumptione actiuâ, & in omnibus aliis actionibus ad extrà.

Occurritur præcipuo argumento Durandi.

Generatio in diuinis eſt Communicatio diuinæ naturæ ad intrà.

Imò patet hoc etiam in ipſiſmet actibus ad intrà: Actus enim notionales, qui conueniunt Deo ratione eſſentiæ, ſemper conueniunt perſonæ, vel perſonis,

Generare conuenit ſoli Patri; ſpirare autem eſt illi commune cum filio.

ſonis, quæ antecedenter ad illos conſtitutæ ſupponuntur. V.G. generare competit Patri, quia antè generationem intelligitur conſtitutus; Spiratio autem actiua, quæ ſupponit duas perſonas conſtitutas, Patris videlicet, & filij, non alteri tantùm, ſed vtrique competit, ſecùs Spiritui ſancto, cui nec generare, nec ſpirare conuenit, quia antecedenter ad hos actus non intelligitur conſtitutus. Vbi videbis, quàm malè Durandus in hac parte philoſophetur.

ARTICVLVS III.

Vtrùm abſtractâ perſonalitate per intellectum, natura poſſit aſſumere.

CONCLVSIO eſt affirmatiua. Quæ non probatur à S. Doctore, niſi ſoluendo argumentum in contrarium.

CAPVT VNICVM.

Stabilitur, & explicatur mens Authoris in hoc articulo.

Diuerſa cõſideratio intellectus circà diuina.

DOcet Author., quòd intellectus dupliciter ſe habet ad diuina. Vno modo vt, cognoſcat Deum ſicuti eſt, & ſic impoſſibile eſt, quòd circumſcribatur per intellectum aliquid à Deo, & quòd aliud remaneat: quia totum, quod eſt in Deo, eſt vnum, ſaluâ diſtinctione perſonarum, quarum tamen vna tollitur ſublatâ aliâ; quia diſtinguuntur ſolùm relationibus, quas oportet eſſe ſimul. Alio modo, ſe habet intellectus ad diuina, non quidem quaſi cognoſcens Deum vt eſt: ſed per modum ſuum, ſcilicet multipliciter, & diuiſim id, quod in Deo eſt vnum, & per hunc modum poteſt intellectus noſter intelligere bonitatem, & ſapientiam diuinam, & alia huiuſmodi, quæ dicuntur eſſentialia attributa, non intellectâ Paternitate, vel filiatione; quæ dicuntur perſonalitates.

Quâ poſitâ diuerſitate conſiderationis noſtræ circà diuina, ſuam Author ſtatuit concluſionem ſub his verbis.

Concluſio.

Et ſecundùm hoc abſtractâ perſonalitate per intellectum, poſſumus adhuc intelligere naturam aſſumentem.

Explicatur in duplici ſenſu.

Quod dictum in duplici ſenſu iuxtà Caietanum accipi poteſt. Vel vt ſi abſtractâ perſonalitate per intellectum, idem ſit, ac ſi dicas. Si natura diuina eſſet ſine perſonalitatibus, ad eum modum, quô illam tàm Iudæi quàm Gentiles concipiunt, poſſet naturam humanam aſſumere. Vel vt ſenſus ſit, quòd natura diuina, quæ modò in re coniuncta eſt perſonalitatibus, poſſit aſſumere alienam naturam per ea, quæ illi conueniunt, vt præintelligitur ipſis perſonalitatibus.

Aliqui ergo Theologi quæſitum, & concluſionem D. Thomæ iuxtà primum; aliqui iuxtà ſecundum ſenſum, intelligendam eſſe affirmant. Verùm cum Caietano ſentiendum eſt Authorem iuxtà primum ſenſum hanc quæſtionem agitaſſe.

Nec aliud eſſe ipſius intentum, niſi ſtabilire, quòd dato, quòd Deus eſſet ſine perſonalitatibus, adhuc naturam alienam poſſet aſſumere.

Determinatur ad primum ſenſum iuxtà mentem auctoris.

Et hanc eſſe mentem Authoris clarè colligitur in ſolutione ad primum, & ſecundum. Ad primum ſiquidem hæc ait inter cætera. Sicut igitur nunc poſitis proprietatibus perſonalibus in Deo, dicimus tres perſonas: ita excluſis per intellectum proprietatibus perſonalibus, remanebit in conſideratione noſtra, natura diuina, vt ſubſiſtens, & vt perſona; & per hunc modum poteſt intelligi, quòd aſſumat naturam humanam ratione ſuæ ſubſiſtentiæ, vel perſonalitatis. Et ad ſecundum ait; quòd etiam circumſcriptis per intellectum perſonalitatibus trium perſonarum, remanebit in intellectu vna perſonalitas Dei, vt Iudæi intelligunt, ad quam poterit terminari aſſumptio, ſicut nos dicimus, eam terminari ad perſonam Verbi.

Quibus Verbis, ni fallor, tenendum eſt quæſtionem ex mente ipſius procedere iuxtà primum ex aſſignatis ſenſibus, videlicet quòd, ſi Deus eſſet ſine tribus perſonalitatibus, prout Iudæi, & Gentes crediderunt, poſſet aſſumere alienam naturam, quia vnam perſonalitatem haberet, non ſolùm enim eſſet ſubſiſtens, ſed incommunicabiliter, haberetque rationem perfectæ perſonæ. Vndè crediderim ſecundum ſenſum, nullatenùs fuiſſe à

D Thoma

D. Thoma intentum, nec primariò, nec ſecundariò, quidquid alij Thomiſtæ dicant, & de quo aliquid infrà dicemus.

Admittitur communiter à Theologis; & Probatur.

Conueniunt itaque omnes Theologi in prædictâ concluſione S. Doctoris, quòd abſtractâ perſonalitate per intellectum, ideſt, datô per impoſſibile, quòd Deus non haberet tres perſonalitates, poſſumus concipere naturam aſſumentem, propter rationem ipſius S. Doctoris, quam ex ſolutione argumentorum adduximus, quia ſic excluſis perſonalitatibus à diuinâ Eſſentiâ, adhuc ſecundùm noſtram intelligentiam remanet natura, vt ſubſiſtens, & perſona.

Noua difficultas iuxtà ſecundum ſenſũ.

Mouent tamen aliqui Thomiſtæ cum Caietano eamdem quæſtionem iuxtà ſecundum ſenſum, de quo vnicum verbum dicendum eſt; fuerit ille intentus à D. Thoma, vel non.

Refelnitur vtcunque.

Et inquirunt, An Deus per ſubſiſtentiam abſolutam poſſit aſſumere, & communiter reſpondent affirmatiuè, quòd faciliter probari poteſt: illa enim ſubſiſtentia tribuit naturæ diuinæ infinitam rationem ſubſiſtendi, in quo caſu, ſi Deus fieret homo, quælibet perſona diuina eſſet homo, vt benè Caietanus, & poſt illum alij, & videtur clarum, quia, quod conuenit Deo vt ſic, conuenit omnibus perſonis, ſed eſſe hominem conuenit Deo vt ſic: Ergo. Vndè, ſicut modò Deitas, quamvis ſingulariſſima, eſt communis omnibus perſonis, ita illa humanitas, quamvis ſingulariſſima, eſſet omnibus perſonis communis, ſicut eadem ſingulariſſima humanitas illis communis eſſet, ſi à tribus perſonis immediatè aſſumeretur, vt videbimus articulo ſexto.

Aperitur mens D. Thomæ.

Verùm, quamuis hæc in Schola D. Thomæ & extrà, probabilia reputentur; ſaluo nihilominùs meliori iudicio, longè à mente ſancti Doctoris incedere crediderim: quia, dum ille de hac materiâ loquitur, & poſſibilem docet aſſumptionem in Deo, ſecluſis perſonalitatibus, ſupponit, quòd alia, & vera perſonalitas tunc adeſſet: quia à mente ipſius, proue & Patrum, & Conciliorum, aliena nimis eſt vnio facta in natura, & non in verâ perſonâ.

Diſcutitur ſententia opinantium vnionē Incarnationis potuiſſe fieri in natura, vt præintelligatur perſonalitatibus.

Et quamvis non me lateat, quòd Authores huius ſententiæ volunt, quòd ſubſiſtentia abſoluta induat, quantum ad aliquid, rationem, & conditionem perſonæ, per quam reddatur capax huius aſſumptionis, ſeu terminationis. Eſto quòd propriè non ſit perſona, & mentem Patrum, & Conciliorum volentium vnitatem non poſſe fieri, niſi in perſona, explicent in perſona, vel in aliquo habente conditionem perſonæ.

Tamen ſatiùs eſſe crediderim ab hoc metaphyſico adinuento abſtinere, quàm vel in minimo aduerſariis occaſionem dare oblatrandi, quòd quatuor perſonas conſtituimus in diuinis, etiamſi addatur, quòd ſubſiſtentia illa imperfectè habet rationem perſonæ; & magis ſobriè de illa ſubſiſtentia abſoluta loquendum exiſtimarim, & non tam aperto ore, ac aliqui loquuntur, tùm quia eſt res incerta, tùm quia periculum eſt, vt, dùm tot illi attribuis, à verò ſenſu Theologorum in aliis aberres.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm vna perſona diuina poſſit ſine aliâ naturam creatam aſſumere.

CONCLVSIO ex textu illata. Vna perſona poteſt aſſumere ſine alia aſſumente.

ARTICVLVS V.

Vtrùm qualibet perſona diuina potuerit humanam naturam aſſumere.

CONCLVSIO. Pater, vel Spiritus ſanctus potuit carnem aſſumere, ſicut & filius.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm plures perſonæ diuinæ poſſint aſſumere vnam numero naturam.

CONCLVSIO. Non eſt impoſſibile diuinis perſonis, vt duæ, vel tres, aſſumant vnam naturam humanam; Eſſet tamen impoſſibile, vt aſſumerent vnam hypoſtaſim, vel vnam perſonam humanam.

Patebit concluſio ex infrà dicendis.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm vna perſona diuina poſſit aſſumere duas humanitates.

PRIMA Concluſio in corpore eſt affirmatiua, & patebit ex infrà dicendis.

Secunda Concluſio ad ſecundum. Illa perſona in illo caſu eſſet vnus homo.

CAPVT PRIMVM.

Expenditur doctrina Articuli quarti, & quinti.

Concluſio.

IN articulo quarto docet Author diuinam perſonam, poſſe ſine aliâ humanam naturam aſſumere. Quod iam de fide certum reliquimus, dum oſtendimus de facto Filium Dei fuiſſe Incarnatum, & ex eadem fide habemus Patrem, & Spiritum ſanctum non fuiſſe Incarnatos; ergo vna perſona ſine aliâ poteſt Incarnari.

Demõſtratur ratione Theologica.

Quod etiam ratione poteſt Theologicè demonſtrari: quia quælibet diuina relatio terminat diuinam eſſentiam terminatione diſtinctâ, & conſtituit diuinam perſonam diſtinctam; & tamen illæ magis connectuntur in eſſentia, quàm in humanitate: ergò etiam poterit terminare diſtinctam perſonam humanam. Maior cum conſequentia patent: quia omnes relationes inter ſe habent ordinem originis, & identificantur cum eſſentia, & non cum humanitate: Ergo.

Oſtenditur quamlibet perſonã diuinam potuiſſe naturam humanam aſſumere.

Nec immorandum nimis eſt in examinanda veritate, quam Author habet articulo quinto. Vbi ſtatuit, quòd quælibet perſona diuina potuit humanam naturam aſſumere. Hoc enim in Theologia euidens ſimiliter eſt, & efficaciſſimè ab Authore oſtenditur: quia virtus diuina communiter, & indifferenter ſe habet ad omnes perſonas; eadem etiam eſt communis ratio perſonalitatis in tribus perſonis, licèt proprietates perſonales ſint differentes. Quandocumque autem virtus aliqua indifferenter ſe habet ad plura, poteſt ad quodlibet eorum ſuam actionem terminare. Sic ergò diuina virtus potuit naturam humanam vnire perſonæ Patris, vel Spiritûs ſancti, ſicut vniuit eam perſonæ filij: & ideò dicendum, quòd Pater, vel Spiritus ſanctus potuit carnem aſſumere, ſicut & filius.

Obijcitur primò contrà prædicta.

Et licèt, vt diximus, apud Theologum prædicta veritas ſic demonſtrata à priori appareat, prætermittenda non eſt difficultas, quam ex proprietatibus vnicuique perſonæ diuinæ debitis, triplici argumento Author ſibi obiicit. Et primò ſic. Per aſſumptionem humanitatis ad perſonam filij factum eſt, quòd Deus ſit filius hominis: ſed inconueniens eſſet, quòd eſſe filium hominis conueniret Patri, vel Spiritui ſancto: hoc enim vergeret in confuſionem diuinarum perſonarum: Ergo Pater, vel Spiritus ſanctus carnem aſſumere non poterit.

Reſpondetur.

Occurrit Sanctus Doctor, dicendo, quòd filiatio temporalis, quâ Chriſtus dicitur filius hominis, non conſtituit perſonam ipſius, ſicut filiatio æterna; ſed eſt quiddam conſequens Natiuitatem temporalem. Vndè, ſi per hunc modum, nomen filiationis ad Patrem, vel Spiritum ſanctum transferretur, nulla ſequeretur confuſio diuinarum perſonarum.

Obijcitur ſecundò.

Secundò ſic inſurgit. Per Incarnationem diuinam, homines aſſecuti ſunt adoptionem filiorum, ſecundùm illud ad Rom. 8. *Non accepiſtis Spiritum ſeruitutis iterùm in timore, ſed accepiſtis Spiritum adoptionis filiorum*: Sed filiatio adoptiua eſt participata ſimilitudo filiationis naturalis, quæ non conuenit, nec Patri, nec Spiritui ſancto: vnde dicitur ad Rom. 8. *Quos præſciuit, hos & prædeſtinauit conformes fieri imaginis filij ſui*: Ergo videtur,

tur, quòd nulla alia perſona potuerit Incarnari præter perſonam filij.

Reſpondetur.

Reſpondet, quòd filiatio adoptiua eſt quædam participata ſimilitudo filiationis naturalis: ſed fit in nobis appropriatè à Patre, qui eſt principium naturalis filiationis, & per donum Spiritus ſancti, qui eſt amor Patris, & Filij ſecundùm illud ad Galath. 4. *Miſit Deus Spiritum Filij ſui in corda veſtra clamantem Abba, Pater*: Et ideò, ſicut filio Incarnato, adoptiuam filiationem accipimus ad ſimilitudinem filiationis naturalis eius; ita in Patre Incarnato adoptiuam filiationem reciperemus ab eo, tanquàm à principio naturalis filiationis, & à Spiritu ſancto, tanquàm à nexu communi Patris, & Filij.

Filiatio adoptiua, quæ eſt participatio filiationis naturalis, quomodò fit in nobis.

Obijcitur denique.

Tertiò tandem obiicit: quia filius dicitur miſſus, & genitus natiuitate temporali, ſecundùm quòd Incarnatus eſt; ſed Patri non conuenit mitti, qui etiam eſt innaſcibilis, vt 1. part. quæſt. 43. art. 4. & alibi dictum eſt; ergo ſaltem perſona Patris non potuit Incarnari.

Reſpondet Author.

Ad hoc ait, quòd Patri conuenit eſſe innaſcibilem ſecundùm natiuitatem æternam, quòd non excluderet natiuitas temporalis; mitti autem dicitur Filius Dei ſecundùm Incarnationem, eò quòd eſt ab alio, ſine quo Incarnatio non ſufficeret ad rationem miſſionis.

Capvt. II.

An plures diuinæ perſonæ poſſint eandem numero naturam, ſeu humanitatem terminare.

Licèt aliqui ex antiquis Theologis in hoc puncto diſſentiant à D. Thoma, & negent poſſe plures diuinas perſonas vnam, & eamdem naturam aſſumere, communiter tamen iam omnes tàm intrà ipſius Scholam, quàm extrà, omninò aſſerendum exiſtimant.

Concluſio.

Plures perſonas diuinas poſſe immediatè ſecundùm perſonalitates ſibi proprias vniri eidem naturæ creatæ.

Et, cum hæc opinio neget impoſſibilitatem, potiùs ex ſolutione argumentorum ſtabilienda eſt, quàm ratione firmanda: Nihilominùs Author in argumento, ſed contrà Articuli ſexti illam hôc argumentô probat.

Probatur 1. in argumento ſed contrà.

Perſona Incarnata ſubſiſtit in duabus naturis, diuinâ ſcilicet, & humanâ: ſed tres perſonæ poſſunt ſubſiſtere in vnâ naturâ diuinâ: ergo etiam poſſunt ſubſiſtere in vna naturâ humanâ: Ita ſcilicet, quòd ſit vna natura humana à tribus perſonis aſſumpta.

Probatur 2. in corpore.

Deinde in corpore eamdem veritatem oſtendit ſic. Ex vnione animæ, & corporis in Chriſto, non fit neque noua perſona, neque noua hypoſtaſis, ſed fit vna natura aſſumpta in perſonam, vel hypoſtaſim diuinam; quod quidem non fit per potentiam naturæ humanæ, ſed per potentiam diuinæ perſonæ. Eſt autem talis diuinarum perſonarum conditio, quòd vna earum non excludit aliam à communione eiuſdem naturæ, ſed ſolùm à communione eiuſdem perſonæ. Quia igitur in myſterio Incarnationis, tota ratio facti eſt potentia facientis (vt Auguſtinus dicit in Epiſt. 3. ad Voluſianum) magis circà hoc eſt iudicandum ſecundùm conditionem diuinæ perſonæ aſſumentis, quàm ſecundùm conditionem naturæ humanæ aſſumptæ: ſic ergo non eſt impoſſibile diuinis perſonis, vt duæ, vel tres aſſumant vnam naturam humanam, hactenùs S. Thomas.

In myſterio Incarnationis tota ratio facti eſt potentia facientis.

Cuius doctrinæ ſenſum breui argumento perſtringere poſſumus, quod eſt allatum in Sed contrà, plures perſonæ diuinæ diſtinctæ poſſunt ſubſiſtere in eadem natura diuinâ: Ergo & in eadem natura creata, cum ex parte naturæ creatæ, nulla ad hoc reperiatur repugnantia, vt ſubeſt diuinæ omnipotentiæ, nec ex parte diuinarum perſonarum, quia earum conditio eſt talis, quòd vna earum non excludit aliam à communione eiuſdem naturæ.

Ex parte naturæ creatæ non repugnat, quod plures perſonæ poſſint ſubſiſtere in eadē naturâ, ſicut nec ex parte diuinarū perſonarum.

Et quia ſtatim humanis oculis apparet repugnantia ex parte naturæ creatæ, quod enim naturæ diuinæ propter ſui infinitatem conueniat eſſe in pluribus ſuppoſitis, infert potiùs hoc humanæ naturæ conuenire non poſſe.

Occurrit Caietanus obiectionibus.

Quibus, & ſimilibus obiectis, his verbis occurrit Caietanus. Aduerte, in-

quit, in hoc proceſſu, quòd Author vnico verbo excludit obiectiones arguentium ex cõditione naturæ, dicendo, quòd natura communis pluribus ſuppoſitis, eſt infinita, ſeu illimitata: quoniam hoc ſoli diuinæ conuenit naturæ, & ſimiliter, quòd quælibet natura finita eſt terminabilis totaliter vnico ſuppoſito. Hæc enim, & ſimilia in litterâ ſolvuntur, dum dicitur, quòd non per potentiam naturæ aſſumptæ, ſed per potentiam perſonæ aſſumentis hoc myſterium iudicandum eſt. Concedatur ergo, quòd vna numero natura ſuapte naturâ communis pluribus ſuppoſitis, eſt illimitata, ac infinita, & quòd nulla natura, niſi diuina, eſt huiuſmodi.

Sola natura diuina vna numero ex ſe eſt communis pluribus ſuppoſitis.

Et, ſi aſſumeretur ad plures perſonalitates, non propterea eſſet ſuâpte naturâ communis pluribus, ſed ex potentiâ facientis. Similiter, omnis vna numero forma ſubſtantialis ſuâpte naturâ vnica, totaliter terminatur perſonalitate propriâ: ſed ex hoc non habetur, quin diuina potentia poſſit pluribus alienis perſonalitatibus terminari: quoniam hoc nón per potentiam naturæ, ſed pet potentiam aſſumentis perſonæ fit.

Vult ergo Caietanus, quòd licèt in natura, quæ ex ſe poſtulat eſſe in pluribus ſuppoſitis, per connatnralem habitudinem ad illa, benè arguatur infinitas, provt ſolùm contingit in naturâ diuinâ. Eſſe tamen in pluribus ſuppoſitis per potentiam obedientialem, & omnipotentiam extrinſecam Dei, nullam in naturâ creatâ arguat infinitatem, nec afferat implicantiam. In pluribus, inquam, ſuppoſitis, ſiue perſonis diuinis, quarum conditio, vt diximus, hæc eſt, quòd vna earum non excludat aliam à communione eiuſdem naturæ, ſed ſolùm à communione eiuſdem perſonæ.

Poteſt tamẽ hoc conuenire naturæ per potentiã obedientialem, reſpectu Perſonarum diuinarum.

Inſurgit Scotus.

Inſurgit nihilominùs Scotus in 3. diſt. 1. quæſt. 2. vbi contrariam ſententiam tuetur, quia in omni dependentiâ eſſentiali, vnum dependens non dependet præcisè, niſi ab vno, quod totaliter terminat eius dependentiam: ſed in iſtâ vnione eſt dependentia eſſentialis vnius naturæ, & vna perſona terminat totaliter eam; ergo non poteſt eſſe dependentia ab aliâ, & ab aliâ totaliter etiam terminari.

Vrget idem Doctor ſubtilis.

Et vrget magis Scotus. Natura terminata per propriam ſubſiſtentiam nequit iuxtà mentem S. Doctoris ab aliâ, nec etiam à diuinâ perſonalitate terminari. Ergo à fortiori terminata per ſubſiſtentiam vnius diuinæ perſonæ, non eſt ampliùs terminabilis per aliam; in infinitum enim magis capacitatem naturæ explet ſubſiſtentia infinita, quàm naturalis creata, & propria ſubſiſtentia.

Occurrit accutiſſimè Caietanus.

Acutè occurrit Caietanus longo, & ſubobſcuro diſcurſu, cuius ſenſus hic eſt, quòd terminare non eſt cauſare, nec agere; Vndè impropria eſt hæc locutio, quòd Verbum Dei terminat dependentiam naturæ humanæ; Dependentia namque tantùm eſt effectus ad cauſam: nihilominùs aliquandò accipitur magis communiter. Vndè dicimus, quòd vnum relatiuum dependet ab alio relatiuo, & in hoc ſenſu non eſt impoſſibile, quòd vnum, & idem dependeat à pluribus; nam cadem relatio Patris terminatur ad plures filios, & dẽpẽdet totaliter intenſiuè à pluribus, & eadem eſt ratio in relationibus aliis, vt in æqualitate, ſimilitudine, &c. Ibi enim non eſt dependentia cauſalis, ſed dependentia largo modo, nempè in ratione termini. Non implicat igitut, quòd eadem humanitas dependeat in ratione termini totaliter à pluribus diuinis perſonalitatibus.

Implicat idem depẽdere à duobus cauſis totalibus, nõ tamen à duobus, tanquàm terminis.

Quare autem implicet, quòd aliquid dependeat à duobus tanquàm à cauſis totalibus, & non implicet, quòd dependeat à duobus tanquâm à terminis, docet Caietanns his verbis. *Quoniam dependentia cauſalis ponit imperfectionem, & indigentiam in cauſato; quæ, ſi ſublata totaliter eſt ab vnâ cauſâ, implicat, quòd remaneat indigens alterâ cauſâ; ſed dependentia non cauſalis poteſt ſine imperfectione, & indigentiâ inueniri; vt patet in relatiuis, quæ in diuinis ſine omni indigentia, & imperfectione inueniuntur. Ac per hoc poteſt aliundè, putà ex alterius conditione prouenire, quòd etiam terminet, quod iam terminatum eſt ab alio; Et ſic eſt in propoſito, Quòd non ex eo, quòd Filius Dei imperfectè terminet perſonaliter naturam humanam, neque ex eo quòd natura humana aſſumpta à Filio Dei remaneat imperfecta perſonaliter, prouenit, quòd Pater poteſt illam ad propriam perſonalitatem aſſumere, ſed hoc prouenit ex infinitate ſufficientia Patris.*

Conſideratis

Malè impugnatur Caietanus circà prædicta. Conſideratis omnibus, quæ ab aliis Commentatoribus ad prædictum argumentum ſoluendum afferuntur, nihil magis fundatum reperio, quàm hæc Caietani doctrina; quamvis non me lateat, quæ in propoſito fusè affert Vaſquez, nec quæ in reprobando Caietano meditatur Suarez.

Applicatur eius doctrina. Propoſitum igitur argumentum, quô vtimur ad oſtendendum, quòd idem effectus totalis non poſſit à duabus cauſis totalibus prouenire; quod eſt difficile, quia ab alterâ earum dependeret, & non dependeret &c. hîc iuxtà Caietanum, & veritatem, vim non habet, vbi de verâ dependentia non agitur.

Ad id verò, quod magis vrgebat, quare natura humana perſonata per propriam ſubſiſtentiam non poſſit aſſumi à perſona diuina, & poſſit perſonata perſonalitate vnius perſonæ diuinæ, aſſumi ab alia, patebit articulo ſecundo quæſtionis ſequentis, nec expedit eadem hîc adducere.

Capvt III.

An, ſi tres perſonæ diuinæ aſſumerent eandem humanitatem, eſſent ſimpliciter vnus homo, an plures.

Ratio quæſiti. Sanctus Doctor obiicit contrà veritatem capite ſuperiori ſtabilitam primò hoc argumentum: Quia poſito, quod duæ perſonæ diuinæ vnam, & eamdem naturam aſſumerent, aut eſſent vnus homo, vel plures, ſed non plures; ſicut enim vna natura diuina in perſonis pluribus non patitur eſſe plures Deos; ita vna natura humana in pluribus perſonis non patitur eſſe plures homines. Similiter etiam non poſſent eſſe vnus homo: quia vnus homo eſt iſte homo, qui demonſtrat vnam perſonam, & ſic tolleretur diſtinctio trium perſonarum diuinarum, quod eſt inconueniens.

Et reſpondet, quòd hâc poſitione factâ, ſcilicet, quòd tres perſonæ aſſumerent vnam humanam naturam, verum *Concluſio deducta ex reſponſione S. Doctoris.* eſſet dicere, quòd tres perſonæ eſſent vnus homo, propter vnam naturam humanam. Sicut enim nunc verum eſt dicere, quòd tres perſonæ ſunt vnus Deus propter vnam naturam diuinam, ſic verũ eſſet dicere, quòd eſſent vnus homo, propter vnã naturã humanam.

Placet hoc dictum S. Doctoris Capreolo, Bonauenturæ, & aliis ex antiquis, & Thomiſtis communiter à Capreolo, vſque ad noſtra tempora, licet aliter ſentiant Caietanus, Medina, & alij pauci.

Et probatur ipsâ ratione D.Thomæ inſinuatâ; ſicut enim nunc verum eſt dicere, quòd tres perſonæ ſunt vnus Deus propter vnam diuinam naturam, ſic verum eſſet dicere, quòd eſſent vnus homo propter vnam naturam humanam. *Probatur 1. ex eodem.*

Et confirmatur. Perſonæ diuinæ non multiplicantur in abſolutis, & in quibus non opponuntur, ſed non opponuntur in humanitate: ergo in illa non multiplicantur: ergo eſſent vnus homo ſimpliciter. *Confirmatur.*

Secundò probatur. Termini ſubſtantiui ſignificant pluraliter, vel ſingulariter ex vnitate, vel pluralitate formarum ſubſtantialium; ſed hîc tantùm eſſet vna forma ſubſtantialis, ſcilicet humanitas: Ergo. Maior probatur à S. Thoma 1. part. quæſt. 39. Quia termini ſubſtantiui ſignificant aliquid per modum ſubſtantiæ, & cum ſubſtantia per ſe habeat eſſe, per ſe debet habere vnitatem, vel pluralitatem: & ideò vnitas, vel pluralitas terminorum ſubſtantiuorum debet attendi à formâ, quia ab eodem res habet entitatem, & vnitatem, vel pluralitatem. Et propter hanc rationem tres perſonæ ſunt ſimpliciter vnus Deus ratione vnius Deitatis: quia Deus eſt terminus ſubſtantivus ſignificans formam ſubſtantialem Deitatis. *Probatur 2.* *Subſtantia, ſicut per ſe habet eſſe, ita & vnitatem.*

Confirmare hæc poſſumus ex his, quæ primâ parte quæſt. 36. art. 4. cap. 1. fusè explicuimus ab ſtabiliendum Patrem, & filium eſſe, & propriè dici debere vnum principium Spiritus ſancti; vbi aliqua etiam ex hac quæſtione addiximus. Et ex his ſimiliter, quæ ſtabiliuimus eadem primâ parte, q. 39. art. 3. capite vnico, & in ſeqq. articulis, quorum ſumma nunc fit, quia Pater, & Filius ſunt ſimpliciter vnus ſpirator, quia ratio ſpirationis eſt ſubſtantialis, & eſt tantùm vna, licèt perſonæ ſpirantes ſint duæ: ergo etiam tres perſonæ diuinæ, licèt ſint diſtinctæ, erunt ſimpliciter vnus homo propter vnitatem humanitatis, quæ eſt forma ſubſtantialis. *Confirmatur prædicta ratio.*

Obiicitur 1.

Quam doctrinam, vt ampliùs explicemus, ſic contrà illam inſurgimus. Vnitas termini ſubſtantialis concreti ſumitur ab vnitate ſuppoſiti, & non ab vnitate naturæ; ſed tunc eſſent tria ſuppoſita habentia humanitatem. Ergo eſſent tres homines. Maior patet; nam licèt naturæ ſubſtantiales multiplicentur in Chriſto, tamen Chriſtus ſolùm eſt vnus, quia eſt vnum ſuppoſitum. Ergo.

Præmittũtur aliqua ad Reſponſionem.

Reſpondetur prænotando, quod ad plurificationem termini ſubſtantiui requiruntur plures formæ ſubſtantiales propter rationem, quam adduximus ex S. Thoma in probandâ concluſione. Sed hoc non ſufficit, quia etiam requiritur pluralitas ſuppoſitorum, non vt ratio formalis, ſed vt conditio neceſſariò requiſita ad talem plurificationem concreti ſubſtantiui: Et propter hoc, ſi Verbum aſſumeret duas humanitates, non eſſet, niſi vnus homo, quia ad multiplificationem concreti ſubſtantialis, non ſolùm requiritur multiplicatio naturarum, vel formarum ſubſtantialium, tanquàm ratio huius multiplicationis; ſed tanquàm conditio neceſſaria, vt dictum eſt, requiritur etiam multiplicatio ſuppoſitorum, quæ, quia ibi non adeſſent, ideò eſſet vnus homo, vt videbimus articulo ſequenti.

Ad multiplicationem termini ſubſtantiui requiritur multiplicitas formarum, & ſuppoſitorum.

Et per hæc patet ad argumentum: ſolùm enim probat multiplicationem ſuppoſitorum eſſe requiſitam ad multiplicationem termini concreti ſubſtantiui; non autem probat non eſſe etiam requiſitam multiplicationem formarum.

Obiicitur ſecundò.

Secundò contrà concluſionem ſic inſurgere poteris. Subſiſtens in naturâ humanâ eſt homo; ſed ibi eſſent tres ſubſiſtentes in naturâ humanâ. Ergo tres homines

Reſpondetur.

Reſpondetur negando conſequentiam, variatur enim applicatio illius termini tres, in minori enim numerat ſuppoſita, in conſequentia verò, quia additur nomini ſignificanti naturam, numerat naturam, ſicut eadem ratione, non valet iſta, Deus eſt ſubſiſtens in Deitate, ſunt tres ſubſiſtentes, ergo tres Dij.

Nomen numerale adiūctum termino ſignificanti perſonam, indicat multiplicationem ſuppoſitorũ; adiunctum verò termino ſubſtantiuo ſignificanti naturam, arguit multiplicandas eſſe naturas.

Explicatur hoc, aduertendo, quòd, quando nomen numerale ponitur ſolum, vel adiungitur termino ſignificanti perſonam, vel ſuppoſitum vt ſic, tantùm ſuppoſita, vel perſonæ numerantur, ſi verò nomen numerale addatur termino ſubſtantiuo ſignificanti naturam, tunc naturæ numerantur. Si t exemplum: hæc eſt vera, Chriſtus eſt vnus, quia ly vnus ponitur ſolitàriè, & ità numerat tantùm perſonam, & propter hanc regulam dicit Author hic articulo ſexto ad primum, quòd in caſu noſtræ concluſionis tres perſonæ non eſſent ſimpliciter vnus: quia ly vnus, cùm ponatur ſolitariè, numerat perſonas, quæ cùm ſint tres, propoſitio eſt falſa. Vera tamen eſſet hæc propoſitio in illo caſu, tres perſonæ ſunt vnus homo, quia ly vnus additur ſubſtantiuo ſignificanti naturam, & ideò numerat naturas, quæ cùm ſit vna tantùm propoſitio, redditur vera.

Inſtantia contrà modò dicta.

Dices, ſi hæc regula incederet, ſequeretur, quòd, ſi Verbum diuinum aſſumeret duas humanitates, eſſet duo homines, quod eſt contrà D. Thomam art. 7. Et ſequela patet, quia nomen numerale additur termino ſignificanti naturam; ergo numerat naturas, ſed ſunt duæ naturæ humanæ. Ergo ſunt duo homines.

Diluitur ex præſuppoſitis.

Reſpondetur ex dictis, quòd ad multiplicationem concreti ſubſtantiui non ſolùm requiritur multiplicatio formarum, & naturarum: ſed etiam tanquàm conditio requiritur multiplicatio ſuppoſitorum. Et quia in caſu poſito non multiplicarentur ſuppoſita; ideò hæc eſſet falſa. Verbum diuinum eſt duo homines; Quamvis nomen numerale adiunctum eſſet termino ſubſtantino ſignificanti naturam. In caſu autem noſtræ concluſionis, quòd tres perſonæ aſſumerent vnam humanitatem, vera eſſet hæc, tres perſonæ ſunt vnus homo: quia nomen numerale, vnus, adiungitur ſubſtantiuo ſignificanri naturam, & nullum eſt impedimentum, provt erat in caſu præcedenti.

Oſtenditur variatio appellationis in argumento propoſitio.

Ex quibus habes manifeſtam ſolutionem ad propoſitum argumentum: quia in minori nomen numerale additur termino ſignificanti perſonam, dum dicitur, ſunt tres ſubſiſtentes, & in concluſione additur termino ſignificanti naturam, dum dicitur ſunt tres homines, & ita ly tres, in minori numerat perſonas, quæ verè ſunt tres, & in concluſione numerat naturam, quæ ſolùm eſt vna, & ideò eſt falſa propoſitio, & peccat conſequentia.

Quæ

Quæ benè conſiderata non ſolùm propoſita argumenta diluunt, ſed occurrunt apparenti cuidam contradictioni, quam aliqui ex Commentatoribus inueniunt in litterâ articuli ſexti; ibi enim Author, vt vidimus, in ſolutione ad primum ait, quòd, ſi tres perſonæ aſſumerent vnam naturam, eſſet vnus homo propter naturæ vnitatem, ſicut ſunt vnus Deus propter eamdem rationem. Et poſteà ſubdit, *quòd non poſſet argui ex hoc, quòd tres perſonæ ſunt vnus homo, quòd eſſet vnus ſimpliciter: Nihil enim prohibet dicere, quòd homines, qui ſunt plures ſimpliciter, ſint vnus quantum ad aliquid; putà vnus populus.* Quæ verba videntur omninò prioribus contradicere: quomodò ergo eſſent vnus homo, ſicut vnus Deus, & non eſſent vnus homo ſimpliciter, ſiquidem Deus eſt vnus ſimpliciter.

Solvitur contradictio apparens in textu.

Inferes ſolutionem ex dictis, quòd Author non dicit, quòd in illo caſu non eſſent vnus homo ſimpliciter, ſed dicit, quòd non eſſent vnus ſimpliciter. Quod eſt valdè diuerſum, quia ly vnus additum perſonis ſolitariè, dum dicitur, tres perſonæ non eſſent vnus, reddit, propoſitionem veriſſimam, quia appellat ſuper ipſas perſonas, quæ ſunt tres; quando verò, ly vnus, additur termino ſubſtantiuo ſignificanti naturam, dum dicitur eſſent vnus homo, propoſitio redditur vera, quia applicat ſuprà naturam, ſeu humanitatem, quæ eſt vna.

Stabilitur veritas Doctrinæ auctoris.

Veriſſima igitur eſt Authoris doctrina, quòd, ſicut tres perſonæ propter vnitatem vnius naturæ ſunt vnus Deus, ita in illo caſu propter vnitatem naturæ humanæ, dicendi eſſent vnus homo, & ſicut idem Angelicus Doctor 1. parte, quæſt. 31. art. 2. ad 4. docet, quòd, licèt tres perſonæ dicãtur vnum in genere neutro: non tamen dicuntur vnus maſculinè ſimpliciter, ſed ſolùm cum addito; ſicut, quòd, ſit vnus Deus, & ſic ſimpliciter vnus Deus dicuntur, licet non dicantur vnus, remoto ly Deus. Eodem modo hic D. Thomas docet, quòd tres perſonæ, aſſumptâ vnâ humanitate, non dicerentur vnus ſimpliciter, ſed cum addito optimè dicerentur vnus homo ſimpliciter, propter rationem inculcatam de termino numerali diuerſo modo addito.

Tres perſonæ in diuinis dicuntur vnum; ſed non vnus.

Caput IV.

Vnam perſonam diuinam poſſe aſſumere duas naturas humanas, nec proindè dici poſſe duos homines, ſed vnum hominem.

Prudenter Caietanus aduertit, quòd iſtæ quæſtiones, quæ hic mouentur de poſſibili, non ideò mouentur, vt diſcutiatur Dei potentia: ſed vt exinde Myſterium Incarnationis factæ magis innoteſcat. Manifeſtat ſiquidem ex his, quæ, diſcutiendo has quæſtiones, dicuntur, qualis, quantus, &c. eſt per ſe primò terminus Incarnationis, ſcilicet perſona Verbi, & qualis eſt huiuſmodi vnio ex reſpectu ad alias perſonas, & naturas.

Ratio huius quæſiti & ſimilium.

Statuit igitur primò Author in art. 7. quòd perſona diuina, præter naturam, quam aſſumpſit, poſſit aliam numero naturam humanam aſſumere.

Concluſio.

Quòd oſtendit dupliciter ſecundùm duplex importatum per aſſumptionem ſcilicet principium, & terminum, & quoad primum ſic. Qui poteſt in vnum, & non in amplius, habet potentiam limitatam ad vnum: ſed potentia diuinæ perſonæ eſt infinita, nec limitabilis ad aliquid creatum: ergo ex parte principij, ſiue potentiæ diuinæ, hoc non repugnat. Quoad ſecundum verò probatur ſic. Si non poſſet aſſumere aliam naturã, ſequeretur, quòd perſonalitas diuinæ naturæ eſſet ita cõprehenſa per vnam naturam, quòd ad eius perſonalitatem alia aſſumi non poſſet: ſed hoc eſt impoſſibile; quia increatum à creato comprehendi non poteſt: ergo.

Probatur.

Increatũ à creato comprehendi nequit.

Confirmatur, & explicatur hoc magis: quia perſona diuina non ſolùm eſt infinita in eſſendo, & cauſando, ratione naturæ diuinæ, ſed eſt infinita in terminando, ratione ſuæ perſonalitatis. Vt benè Caietanus, excelſa Dei balbutiendo, vt poſſumus, explicantes, dicimus, quòd infinitas diuina, vt eſt infinitas naturæ, ſeu infinitas naturalis, conſtituit infinitum ens, & infinitam cauſam: vt autem eſt perſonæ, ſeu perſonalis, conſtituit infinitam perſonam, vt ſic, quod claudit in ſe infinitatem in terminando, & ideò

Confirmatur, & explicatur.

Infinitas diuina extenditur ad naturam, & ad perſonam.

poteſt

poteſt quælibet diuina perſona ſubſiſtere non ſolùm in pluribus naturis, ſcilicet naturali, & aſſumptâ, ſed etiam in pluribus aſſumptis, & eâdem ratione in infinitis, ſi infinitæ ſimul inuenirentur.

Obiectio ex S. Doctore. Contrà hanc veritatem ſic ipſe Author inſurgit; quia factâ hac ſuppoſitione, quòd vna perſona diuina plures humanitates aſſumeret; illa perſona Incarnata nec eſſet vnus homo, quia non haberet vnam naturam humanam, nec poſſet dici, quòd eſſet plures, quia plures homines ſunt ſuppoſito diſtincti, & ibi eſſet tantùm vnum ſuppoſitum: Ergo prædicta poſitio eſt omninò impoſſibilis.

Prima ſolutio. Reſpondet S. Doctor, quòd poſſet videri dicendum, quòd prædictâ poſitione factâ ſequeretur, quòd eſſent duo homines propter duas naturas, abſque hoc, quod eſſent ibi duo ſuppoſita, ſicut è conuerſo tres perſonæ dicerentur vnus homo propter vnam naturam aſſumptam, vt ſuprà dictum eſt.

Reiicitur & noua adducitur. Sed hoc, inquit Author, non videtur eſſe verum, quia numquam nomen ab aliquâ formâ impoſitum pluraliter dicitur, niſi propter pluralitatem ſuppoſitorum. Homo enim, qui eſt duobus veſtimentis indutus, non dicitur duo veſtiti, ſed vnus veſtitus duobus veſtimentis, & qui habet duas qualitates, dicitur ſingulariter aliqualis ſecundùm duas qualitates, natura autem aſſumpta quantùm ad aliquid ſe habet per modum indumenti, licet non ſit ſimilitudo quantùm ad omnia.

Et ideò, ſi perſona diuina aſſumeret duas perſonas humanas, propter vnitatem ſuppoſiti, diceretur vnus homo habens duas naturas humanas; Sicut enim plures homines dicuntur vnus populus, propter hoc, quod conueniunt in aliquo vno: non autem propter vnitatem ſuppoſiti. Similiter ſi duæ perſonæ diuinæ aſſumerent vnam numero humanam naturam, dicerentur vnus homo, non vnitate ſuppoſiti, ſed in quantùm conueniunt in aliquo vno.

Si duæ perſonæ diuinæ aſſumerent vnam numero naturā humanā, dicerentur vnus homo, & quare.

Quæ Doctrina diſplicet aliquibus etiam Thomiſtis: in oppoſitum enim videtur inclinare ipſe S. Thomas, in 3. diſt. 1. quæſt. 2. art. 5. ad 2. Nihilominùs omninò ſentiendum eſt cum illo hîc, & ex dictis capite præcedenti manet ſtabilitum argumentum, quò S. Thomas, vt mox vidimus, conuincitur: videlicet, quòd nunquam nomen ab aliqua forma impoſitum, pluraliter dicitur, niſi propter pluralitatem ſuppoſitorum.

Vbi aduertenter Caietanus occurrens Scoto, qui ex hoc fundamento obiiciebat, quòd ſequeretur, quòd poſſemus dicere, quòd plures perſonæ ſūt plures Dij; ſiquidem tale concretū habet vnitatem, vel pluralitatem ex vnitate, vel pluralitate ſuppoſiti. Occurrit, inquam, Caietanus Scoto, quòd in littera non dicitur affirmatiuè multiplicari cōcretum, multiplicato ſuppoſito, ſed ponitur à S. Doctore vniuerſalis regula negatiuè, ſcilicet nunquam nomen ab aliquâ formâ impoſitum pluraliter dicitur, niſi propter pluralitatem ſuppoſitorum. Et iſta regula, inquit Caietanus, eſt vera tàm in concretis adiectiuis, quàm ſubſtantiuis, tàm ſubſtantialibus, quàm accidentalibus; ita quòd ſemper ad pluralitatem concretorum, exigatur pluralitas ſuppoſitorum: ſed cum hoc ſtat quòd pluralitas ſuppoſitorum non ſufficiat quandoque, & exigatur etiā pluralitas formæ ſignificatæ, vt de concretis ſubſtantiuis in articulo 3. quæſt. 34. primæ partis patet; & propterea, licèt vnitas ſuppoſiti, optimè inferat ſingularitatem concreti ſubſtantiui (quale eſt ly homo) non tamen multitudo ſuppoſitorum infert pluralitatem nominis ſubſtantiui. Et propterea non ſequitur: ergo tres perſonæ ſunt tres Dij, nec tres perſonæ, in caſu, quòd vnam humanitatem aſſumerent, dicendi eſſent tres homines, & ita benè ſequitur in noſtro caſu, quòd vna perſona aſſumens plures humanitates, non ſit tres homines, ſed vnus. Hæc omnia ex Caietano adduximus, vt videas, quàm fundatè ſuprà eadem protulerimus.

Scoto improbanti Doctrinam auctoris occurrit Caietanus.

Ad Pluralitatem cōcretorum exigitur, ſed non ſufficit, pluralitas ſuppoſitorum.

Concludentes igitur. Dicimus, quòd in ſubſtantiis, ſumitur multiplicatio à multiplicatione formarum, non tamen præcisè, ſed vt afficiunt ſecum ſuppoſita, & illa multiplicant. Vndè capite ſuperiori hanc eamdem doctrinam explanantes, diximus, quòd ad multiplicationem ſubſtantiuorum per ſe, & eſſentialiter requiritur multiplicatio formarum, ſed prætereà vt conditio, etiam multiplicatio ſuppoſitorum requiritur; quod ſi ſecùs contingat, & formæ non afferant

In ſubſtantiis multiplicatio ſumitur à multiplicatione formarum, vt ſecum afferunt ſuppoſita.

afferant ſecum ſuppoſita, non multiplicabuntur ſubſtantiua ex defectu prædictæ conditionis requiſitæ. Et ita optimè Caietanus reſpondet Scoto, prout nos etiam capite ſuperiori, quòd tres perſonæ in diuinis non dicuntur tres D.j ex defectu multiplicationis naturæ, quæ eſt forma ſubſtantialis, cuius multiplicatio per ſe requiritur in ſubſtantiuis, vt dictum eſt. In noſtro autem caſu, quòd vna perſona ſumeret tres naturas, ex defectu formarum, non oriretur, quòd non dicerentur plures homines, ſiquidem tres naturæ ibi adeſſent, ſed ex defectu conditionis requiſitæ, nempè ſuppoſitorum multiplicationis.

Arguitur 1. contrà prædicta. Contrà primum dictum, quòd vna perſona diuina poſſit aſſumere plures humanitates arguitur, quia hoc dato ſequeretur communicatio idiomatum inter illas naturas. V.G. quòd moriente Deo in vna, moreretur in altera, quod videtur falſum, quia illæ naturæ non vnirentur inter ſe; ergo, quod conueniret ratione vnius, non conueniret ratione alterius. Sequela probatur, quia ſubiecta in propoſitionibus ſupponunt materialiter pro ſuppoſitis; & ita, quando diceremus illum hominem mori, ſubiectum ſupponeret pro ſuppoſito diuino, ſed illud moritur in vna humanitate: ergo debemus dicere, quòd moritur ſuppoſitum alterius humanitatis, ſicut dicimus Deum mori, quia moritur ſuppoſitum humanum.

Reſpondet Caietanus. Caietanus in calce Commentarij ad articulum ſeptimum negat, quod ibi adeſſet communicatio idiomatum, ſiue communio conuenientium illi perſonæ ſecundùm vnam naturam aſſumptam, cum conuenientibus illi ſecundùm aliam aſſumptam: imò poſſe ſimul mori ſecundùm vnam, & viuere ſecundùm aliam. Et ſi V. G. ſecundùm primam naturam vocaretur Chriſtus, & iuxtà ſecundam vocaretur Ioannes, mortuo Chriſto, non poſſet dici mortuus Ioannes, ſed benè diceretur mortuus Deus, & Dei Filius: & ſimiliter viuo Ioanne tantùm, non benè diceretur viuus Chriſtus, ſed viuus Deus, & Dei Filius, & ſic de ſimilibus.

Non placet aliis Thomiſtis modus philoſophandi Caietani. Ita philoſophatur Caietanus, quem ſequitur Medina, & mihi ſatis arridet. Video tamen hoc diſplicere aliis Thomiſtis, qui oppoſitum dicunt eſſe expreſſum in D. Thoma in 3. ſententiarum, loco ſuprà citato, quem locum pluries attentè perlegens nihil horum ibi reperio, niſi caſum in argumento adductum ad aliud intentum.

Nihilominùs horum ratio pertinens eſt: licèt enim naturæ non vnirentur inter ſe, ſufficit tamen ad talem communicationem, quòd vnirentur in vno ſuppoſito, ſed illæ humanitates eſſent vnitæ in vno ſuppoſito: ergo. Minor cum conſequentia patet, & Maior probatur: quia ideò hæc eſt vera, Deus mortuus eſt, & hæc, hic homo, ſignato Chriſto, eſt Deus, quia, licèt non vniãtur inter ſe immediatè humanitas, & diuinitas, vniuntur tamen in vno ſuppoſito, ſed etiam tunc Ioannes, & Chriſtus eſſent vnum ſuppoſitum; ergo, quod diceretur de Ioanne poſſet dici de Chriſto abſolutè, ergo, ſi Deus moreretur in humanitate Ioannis, abſolutè poſſit dici Chriſtus moritur; ſicut modo de facto dicimus Deum mortuum eſſe, quia mortuus eſt in humanitate, quam aſſumpſit, quamvis diuinitas, nec ſit mortua, nec mori poſſit. Argumentum ergo nihil officit propoſitæ veritati. *Poteſt dici Deum mortuum eſſe, propter humanitatem ſibi coniunctam.*

Arguitur ſecundò, contrà ſecũdam veritatem à S. Doctore ſtabilitam. Contrà ſecundam veritatem à S. Doctore ſtabilitam aliquis poſſet arguere; quia dato, quòd Verbum ſimul aſſumeret naturam humanam, & naturam Agni, tunc non eſſet vnum animal, ergo nec vnus homo; ergo neque vnus homo, ſi aſſumeret duas humanitates. Conſequentia eſt manifeſta, quia, ſi pluralitas naturæ ſufficit, vt non ſit vnum animal; pluralitas humanitatum ſufficiet, vt non ſit vnus homo. Antecedens autem probatur: quia non eſſet in vna ſpecie animalis, ſed non datur vnum animal, quod non ſit in vna ſpecie animalis: ergo non eſſet vnum animal: ergo nec vnus homo.

Reſpondetur. Reſpondetur, quòd non debet collocari in ſpecie particulari animalis, niſi id, quod habet tantùm vnam ſpecificam animalitatem: & quia ibi reperiretur duplex ſpecifica natura; ideò licet propter vnitatem ſuppoſiti eſſet vnum animal, non deberet tamen collocari in aliqua ſpecie particulari animalitatis.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm fuerit magis conueniens, quòd persona Filij aſſumeret humanam naturam, quàm alia perſona diuina.

CONCLVSIO. Conuenientiſſimum fuit perſonam filij incarnari.

Probatur tripliciter, primò, quia ſimilia conuenienter vniuntur: ipſius autem perſonæ filij, qui eſt Verbum Dei, attenditur, vno quidem modo communis conuenientia ad totam creaturam: quia Verbum artificis, ideſt Conceptus eius, eſt ſimilitudo exemplaris eorum, quæ ab artifice fiunt; Vndè Verbum Dei, quod eſt æternus conceptus eius, eſt ſimilitudo exemplaris totius creaturæ: Et ideò, ſicut per participationem huius ſimilitudinis, creaturæ ſunt in propriis ſpeciebus inſtitutæ, ſed mobiliter; ita per vnionem Verbi ad creaturam non participatam, ſed perſonalem, conueniens ſuit reparari creaturam in ordine ad æternam, & immobilem perfectionem. Nam & artifex per formam artis conceptam, quâ artefactum condidit, ipſum, ſi collapſum fuerit, reſtaurat.

Per Verbũ, tanquã per ſimilitudinem exemplarem creaturarũ res non ſolùm fuerũt conditæ, ſed etiam reparandæ.

Hæc ratio, quâ nec melior forſitan, nec elegantior adduci poterat, ſufficiet nobis, remittimuſque ſtudioſum, tùm ad aliàs, quas Author hic habet, tum ad cæteras, quæ à Patribus ad hanc conuenientiam ſtabiliendam afferuntur.

QVÆSTIO IV.

De Modo vnionis ex parte naturæ humanæ aſſumptæ.

PERGIT Author ad conſiderandum vnionem ex parte Aſſumpti, vndè priùs conſiderat ea, quæ ſunt à Verbo aſſumpta.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm natura humanæ fuerit magis aſſumptibilis à Filio Dei, quàm aliqua alia natura.

CONCLVSIO. Sola natura humana eſt aſſumptibilis, loquendo de aſſumptibilitate congruitatis.

CAPVT VNICVM.

De aſſumptibilitate humanæ naturæ inter omnes alias, & de modo, quo Theologus in hac materia loqui debet.

NOn defuerunt Theologi exiſtimantes, quòd nec de abſolutâ Dei potentia alia natura præter humanam ſit aſſumptibilis. Verum tamen eſt, tùm apud S. Thomam, tùm apud omnes ferè Theologos, quòd, ſi diuinam omnipotentiam conſideremus, & infinitatem in perſonando, quam diuinam ſubſiſtentiam, ſeu perſonam, quæſtione ſuperiori, habere oſtendimus. *Ratio quæſiti.*

Poteſt quælibet natura ſubſtantialis etiam irrationalis, & inſenſibilis hypoſtaticè aſſumi à perſona diuina. *Concluſio 1.*

Quod præter ſuprà dicta, oſtendit id quod de facto contigit in triduo mortis Chriſti. Vbi cadauer eius, quatenùs eſt natura irrationalis, inſenſibilis, ſuſtentabatur hypoſtaticè à Verbo æterno: Ergo pari ratione quælibet natura ſubſtantialis, etiam inſenſibilis à naturâ diuinâ ſuſtentari poſſet. *Probatur.*

Hoc tamen non officit, quin abſolutè, & ſimpliciter loquendo aſſerere licitum ſit ſolam naturam humanam à diuinâ perſonâ eſſe aſſumptibilem. *Cõcluſio 2.*

Ità expreſsè Author hîc, cuius dicti rationem elegantiſſimam reddit in ſolutione ad primnm his verbis. *Creaturæ denominantur aliquales, ex eo quod competit eis ſecundùm proprias cauſas: non autẽ ex eo quod cõuenit eis ſecundùm cauſas primas, & vniuerſales. Sicut dicimus aliquem morbum incurabilem, non quia non poteſt* *Probatur ex D. Thoma.*

poteſt curari à Deo, ſed quia per propria principia ſubiecti curari non poteſt. Sic ergo dicitur aliqua creatura non eſſe aſſumptibilis, non ad ſubtrahendum aliquid potentia diuina, ſed ad oſtendendum conditionem creaturæ, quæ ad hoc aptitudinem non habet.

Quomodò alia alia naturæ præter humanā dicantur inaſſumptibiles.

Quibus Verbis S. Thomas manifeſtè docet, quòd poſſumus abſolutè dicere ſolam humanam naturam fuiſſe aſſumptibilem, & alias inaſſumptibiles, nou quia reſpectu diuinæ omnipotentiæ ſint tales, ſed quia iuxtà conditionem illarum ſunt inaſſumptibiles; nullam enim, vel neceſſitatem, vel congruentiam, ſiue conuenientiam, in ſe ad hoc habent. Vnde non minùs inaſſumptibiles dici poſſunt, quàm dicamus aliquem morbum incurabilem.

Hoc dixerim, vt Tyrones noſtri Theologi norint, quomodò indoctis de hoc myſterio loqui debeant: ſatius eſt enim abſolutè illis negare creaturarum præcipuè irrationalium, & inſēſibilium aſſumptibilitatem, quàm illorum pias aures offendere. Vndè Caietanus circà prædictam S. Thomæ doctrinam, quam mox ex ſolutione ad ſecundum adduximus, hæc ait.

Conciliantur loca D. Thomæ in ſpeciem cōtradictoria.

Hinc apparet Authorem non contradicere ſuis dictis in 3. ſentent. diſt. 2. quæſt. 1. art. 1. nec retractare illa, ſed altiùs, ac Theologo digniùs locutus eſt de aſſumptibili, ſententiam eamdem ſeruans, & ſermonem quaſi cohibens, vnde, & pertranſeundo in hac reſponſione, prætermittit diſcuſſionem conſequentium ad effectum diuinæ omnipotentiæ, ſi aſſumeret Angelum, aut lapidem: Vndè & nos Authoris veſtigia ſectantes, quæſtionem illam, an Deus poſſit aſſumere lapidis naturam, tanquam communiter acceptam, & ſufficienter diſcoſſam, & quaſi offenſiuam piarum aurium relinquendam duximus. Hæc Caietanus.

Aliquando à rigore ſcholaſtico deflectendū eſt, ne piæ aures offendantur.

Verùm hoc, quod ſuadere intendimus, paulò ampliùs explicantes, dicimus, quòd, ſi contingat Theologo de his diſcurrere, ſciat à Scolaſtico rigore deflectere. V. G. ſi ſermo ſit, quid ſi Deus aſſumeret naturam Leoninam? In rigore enim dialectico vera eſſet hæc propoſitio, Deus eſt Leo, eſt brutū animal; tamen abſolutè hæ propoſitiones negandæ ſunt, ſed hæ concedendæ, Deus aſſumpſit naturam Leonis, aſſumpſit naturam animalis irrationalis; potiùs enim negligenda eſt dialectica ſeueritas, quàm Chriſtiana pietas, & ſimplicitas offendenda. Vbi tacebo Gabrielis licentiam, de quâ videre poteris Valentiam punctu primo.

Concluſio tertia priores complectens.

Spectatâ igitur conuenientiâ, ſiue congruentiâ, ſola humana natura erat aſſumptibilis, ſiue illa ſolùm de potentiâ ordinariâ erat aſſumptibilis, vt S. Thomæ verbis vtar loco citato in ſententiariis.

Probatur.

In hâc concluſione omnes Theologi conneniunt, & ſic oſtenditur; quia in ſola natura humana inuenitur dignitas, & neceſſitas, quæ congruenter aſſumptibilem illam reddunt; dignitas quidem, quia poterat humana natura eleuari ad cognitionem, & amorem Dei beatificum, provt condecet naturam ſubſiſtentem in perſonâ diuina. Quod irrationabilibus creaturis competere n:qu:t: neceſſitas autem, quoniam ea ſola indigebat reparari per gratiam, & poterat reparari, quod non conuenit aliis; quamvis enim Angelica natura ſaltem ex parte, neceſſitate laboraret, verùm talis eſt illa neceſſitas, cui occurri non poteſt: Sunt enim Angeli inflexibilis arbitrij; vndè, qui ex illis ceciderunt, in malo ſunt obſtinati.

In ſola natura humana inuenitur dignitas, & neceſſitas, quā poſtulat aſſumptio.

Natura Angelica fuit ſine dubio aſſūptibilis à verbo.

Cæterùm, licèt Authoris modeſtiam, & Caietanum ſequamur in non diſcutiendo de aſſumptibilitate aliarum naturarum, vnicum tamen verbum non eſt prætereundum ad nutitiam diſcipulorum.

Et quidem de natura Angelica, nullus ferè Theologorum dubitat aſſumptibilem fuiſſe, quod ſatis clarè ex ſacra Scriptura colligitur, vbi aſſumptio humanitatis extollitur, tanquàm ſpeciale beneficium naturæ noſtræ factum, & non Angelicæ (quamvis non omnes Theologi conueniant, quomodò in Angelo natura, & ſubſiſtentia diſtinguantur) quod fundamentum non haberet, ſi natura Angelica non eſſet aſſumptibilis.

Imò, nec de naturâ ſubſtantiali etiam inanimi, vllus dubitare debet, & generalis regula poteſt eſſe, in qua omnes conueniunt, quòd omnis natura capax ſubſiſtentiæ immediatè in ſe, eſt aſſumptibilis à Verbo: quia talis natura non minus continetur intrà perfectionem, & cōtinentiā perſonæ diuinæ,

quàm natura bumana ; Naturæ verò imperfectæ, ſi ſint in tali ſtatu, vt ſint capaces propriæ ſubſiſtentiæ, pro illo ſtatu poſſunt aſſumi ad vnitatem ſubſiſtentiæ diuinæ: ſi verò non ſunt capaces propriæ ſubſiſtentiæ, vel exiſtentiæ, non ſunt aſſumptibiles immediatè.

Sint & omnis natura capax ſubſiſtentia.

Et per hoc in ſententia S. Thomæ, & eius diſcipulorum, excluditur ab hac immediatâ aſſumptione, materia prima denudata ab omni formâ, quia nequit etiam de potentia abſoluta exiſtere, ſeu ſubſiſtere materia prima ſine formâ, ſed mediante aliquâ formâ, erit aſſumptibilis.

Conueniunt etiam Thomiſtæ, quòd formæ accidentales à ſubiecto ſeparatæ non ſunt aſſumptibiles à perſonalitate diuinâ; benè tamen ab exiſtentiâ.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Filius Dei aſſumpſerit perſonam.

CONCLVSIO. Nullo modo Filius Dei aſſumpſit humanam perſonam.

Probatur in argumento ſed contrà ex Auguſtino lib. de fide ad Petrum cap. 2. Vbi dicit, quòd Deus naturam hominis aſſumpſit, non perſonam.

Deindè probatur ratione in corpore, illud quod aſſumitur, oportet præintelligi aſſumptioni, ſed perſona non præintelligitur in humanâ naturâ aſſumptioni, ſed magis ſe habet vt terminus aſſumptionis, ſi enim præintelligeretur, vel oporteret, quòd corrumperetur, & ſic fruſtrà eſſet aſſumpta, vel quòd remaneret poſt vnionem, & ſic eſſent duæ perſonæ, vna aſſumens & alia aſſumpta, quod eſt erroneum. Ergo.

Quod aſſumitur, debet præintelligi aſſumptioni.

CAPVT PRIMVM.

Inſinuantur aliqua ex ſtabilitis primâ parte circà ſubſiſtentiam, ad maiorem intelligentiam dicendorum.

CAietanus in commentario huius articuli abſolutiſſimum tractatum exhibet de ſubſiſtentiâ; ex quo nos in noſtris commentariis in primam part. quæſt. 3. art. 3. quatuor capitibus, eâ quâ potuimus claritate, & profunditate decerpſimus, quæ ſufficiunt Theologo ad plenam intelligentiam omnium, quæ tàm loco citato, quàm in materiâ de Trinitate, quam hîc, ſunt ſcitu neceſſaria, quæ Tyrones Theologi, qui Caietani expallent hauſtus, recolere poterunt, in quorum gratiam vnicum verbum ex ibi dictis hîc inſinuabimus.

Videnda quæ de ſubſiſtentiâ dicta ſunt in Commentariis ſuprà 1. partem.

Oſtendimus, quid ſuppoſitum addat ſuprà naturam ſingularem, & hoc tàm in ſubſtantiis compoſitis ex materiâ, & formâ, quàm in ſubſtantiis ſpiritualibus & ſtatuimus tanquàm certum in fide habendum eſſe, quòd præter ſingularitatem, ſiue indiuiduationem naturæ ſubſtantialis datur ſubſiſtentia, per quam conſtituitur natura ſubſtantialis in eſſe ſuppoſiti, & per ſe ſubſiſtentis; quod ſuppoſitum in naturâ rationali, vocatur perſona. Vndè perſona deffinitur à Boëtio quod ſit rationalis naturæ indiuidua ſubſtantia, & nos ſuppoſitum definiuimus eſſe ſubſtantiam completam, indiuiduam, ſubſiſtentem incommunicabiliter.

Duplex definitio perſonæ.

Diximus autem, quòd apud Catholicum in dubium verti non poteſt, quod præter ſingularitatem, & indiuiduationem ſubſtantiæ datur ſubſiſtentia. Siquidem ex fide babemus in Chriſto eſſe naturam humanam non communem, ſed indiuiduam, & ſingularem, vt ex dicendis patebit, & tamen nullam ibi adeſſe creatam ſubſiſtentiam, ſiue perſonalitatem; & in Deo fatemur tres perſonas in vna ſingulari naturâ. Singularitas ergo, & indiuiduatio naturæ alia ratio eſt à ratione perſonalitatis.

Singularitas, & indiuiduatio naturæ differt à ratione perſonalitatis.

Vidimus ibidem, quòd diſconueniunt Theologi poſitô, quòd diuer-

ſa ſit ratio ſuppoſiti, ſiue ſubſiſtentiæ à naturâ ſingulari in aſſignanda qualitate huius diuerſitatis, & inter alias, quæ à Caietano hîc afferuntur, Scoti ſententia inſurgit, qui in 3. diſt. t. quæſt. 1. affirmat, quòd perſona addit ſuprà naturam hanc aliquid intrinſecum conſtitutiuum perſonæ, negatiuum tamen; ita vt ſuppoſitum, ſiue ſubſiſtentia duplicem addat negationem ſuprà naturam indiuiduam, ſcilicet negationem dependentiæ actualis & aptitudinalis dependentiæ ab aliâ perſonâ, vel ſuppoſito; ita vt illud ſit ſuppoſitum, vel perſona, quod non dependet actu, vel aptitudine ab alio ſuppoſito.

Scoti ſententia circà hanc diuerſitatem.

Veram tamen ſententiam, & in viâ S. Doctoris omninò ſuſtinendam diximus, quòd ſuppoſitum, & natura in rebus creatis diſtinguuntur realiter: ita vt ſuppoſitum addat ſuprà naturam indiuiduam, & ſingularem, aliquid reale poſitiuum.

Suppoſitum addit aliquid reale poſitiuũ ſuprà naturã indiuiduã, & ſingularem.

In quo dicto omnes Thomiſtæ, præcipuè poſt Caietanum, conueniunt, illudque fusè loco citato cap. 2. ſtabiliuimus, tàm ex notis lumine naturali, quàm fidei; ſufficiat ad noſtrum propoſitum hæc ſola ratio, quod, cùm ponamus in diuinis perſonalitatem rem eſſe poſitiuam, & ex illa omnis perſonalitas in creatis nominetur: ſicut ex æterno Patre omnis paternitas in cœlo, & in terrâ nominatur. Ad ſoluendam analogiam videtur etiam, quòd in creatis, dicendum ſit perſonalitatem poſitiuam rem importare. Item hîc dicimus, perſonam Verbi in Chriſto ſupplere perſonam humanam.

Certum eſt autem, quòd non ſupplet ſubſtantiam, quam ſignificat perſona humana, ſeu hic homo.

Addidimus, quòd inter controuerſas opiniones in Shola S. Thomæ; alteram, aſſerentium quòd iſta realitas perſonalitatis, ſiue ſubſiſtentiæ, conſtitutiua ſuppoſiti, vel perſonæ, ſit entitas tanquàm res à re diſtincta ab ipsâ naturâ indiuiduâ: Alteram dicentium, modaliter tantùm, vel realiter formaliter eſſe diſtinctam. Prima erat eligenda tanquàm magis veritati conſona, melius enim hoc modo dicendi explicamus, quomodò Deus aſſumpſerit naturam ſingularem, & non ſuppoſitum, ſiue perſonam. Quæ ſufficiant ad intelligentiam dicendorum.

Duæ opiniones circà diſtinctionẽ iſtius Additi.

Caput II.

Vtrùm natura humana manens in propriâ perſonâ, & Verbo Dei, aſſumi potuerit.

Non eſt quæſtio, an perſona poſſit à diuinâ naturâ aſſumi, hoc enim ex ſe implicat. Cùm enim de ratione perſonæ, vt ſuprà dictum eſt, ſit incommunicabilitas alteri tàquàm ſuppoſito, implicat, quòd poſſit communicari, & aſſumi à diuinâ perſonâ; ſed controuerſia eſt de naturâ perſonatâ, propriâ perſonalitate, non in hoc ſenſu, quòd, ſi à perſonalitate natura ſeparetur, poſſit ipſa natura aſſumi, hoc enim eſt certum; ſi enim Deus deſtrueret perſonalitatem Patri, poſſet Verbum, vel alia perſona, eius humanitatem aſſumere; ſed difficultas eſt, an ſaluâ remanente naturâ in propriâ perſona, poſſit ipſa natura indiuidua à Verbo aſſumi, naturali ſubſiſtentia remanente, non tamen aſſumptâ; ita vt Verbum non aſſumat humanam ſubſiſtentiam, ſed tantùm naturam, propriâ tamen ſubſiſtentiâ terminatam.

Status quæſtionis.

Et licèt communis omnium Theologorum, tàm antiquorum, quàm iuniorum ſententia ſit (paucos ſi excipias inter modernos) de potentiâ Dei abſolutâ id fieri non poſſe. Scotus tamen in 3. diſt. 1. quæſt. t. qui, vt capite ſuperiori vidimus, conſtitutiuum ſubſiſtentiæ ponebat in aliquo negatiuo, exiſtimat, quòd iuxtà mentem S. Thomæ, qui docet ſubſiſtentiam eſſe aliquid poſitiuum realiter diſtinctum à naturâ indiuidua, ſuſtineri non poſſit hæc implicantia: de facto autem Scotus eam tuetur, eò quod apud ipſum, vt diximus, indubitatum ſit perſonalitatem ſolùm eſſe negationem ſuperadditam naturæ; negatio autem eſt inaſſumptibilis. Ita etiam Auteolus apud Capreolum diſtinctione citatâ.

Scotus.

Verùm quàmvis, vt diximus, Theologi concordent, quòd humanitas ſic remanens perſonata propriâ ſubſiſtentiâ, à diuinâ perſonâ aſſumi nequeat, in reddendâ tamen huius ratione valdè laborant; omnium tamen dictis maturè conſideratis, videbis tandem eodem argumento conuinci à Caie-

Sententia communis Theologorũ.

ietano excogitato, quàmvis ab illo, verbis tantùm videantur recedere, & propterea eorum dicta, tùm in alios impugnando, tùm in propriâ ſententia firmanda, referre inutile prorsùs eſſet.

Ratio igitur,quæ ab omnibus Thomiſtis ex Caietano affertur, & eligitur à Suarez diſp. 14 ſect. 1. tanquàm cæteris, quas affert, efficacior, hæc eſt. Implicat, quod eadem natura creata ſimul ſit in alieno ſuppoſito, & non in alieno; ſed hæc implicantia ſequeretur, ſi humana natura in propriâ perſonâ manens à diuinâ aſſumeretur: Ergo. Maior, & conſequentia patent, & minor probatur: nam eſſet in alieno ſuppoſito; ſiquidem à diuinâ perſonâ aſſumeretur, & non eſſet in illo; ſiquidem eſſet in proprio ſuppoſito.

Probatur effi. aciſſimâ ratione.

Contrà hanc rationem arguitur, quia eandem implicantiam inuenies, in hoc, quòd natura aſſumpta ab vnâ perſonâ diuinâ aſſumatur ab alia? ſiquidem eſſet in filio, quia ab illo fuit aſſumpta, & non eſſet in illo: ſiquidem eſſet in alio, nempè Patre, vel Spiritu ſancto.

Impugnatur hac ratio.

Et confirmatur. Non minùs, imò meliùs in infinitū terminatur, & completur capacitas ſubſiſtendi, ſiue (vt ità dicam) perſonabilitas huius indiuiduæ humanitatis per ſubſiſtentiam, & perſonalitatem Verbi, quam terminari, & compleri poſſet per propriam ſubſiſtentiam, & nihilominùs humanitas per Verbi ſubſiſtentiam perſonata poteſt aſſumi, & perſonari perſonalitate Patris, & Spiritus ſancti, vt ſuperiori quæſtione viſum eſt, & in hoc nulla eſt implicantia: ergo neque quòd natura propria perſonalitate perſonatâ aſſumatur à Verbo. Patet conſequentia, quia, ſi in infinitum melius terminatur, non minùs per hoc redditur incommunicabilis alteri ſuppoſito, quàm reddatur per ſubſiſtentiam propriam.

Roboratur obiectio.

Hoc argumentum vim aſſignatæ rationis non euacuat, diſparitas enim in hoc eſt, quòd natura per propriam perſonalitatem, (quia intrinſeca eſt connaturalis, & propria) conſtituitur ſubſiſtens per ſe, & incommunicabilis alteri, & ſic nequit ſubſiſtere in alieno ſuppoſito & implicat, quòd aſſumatur, quia per aſſumptionem ſubſiſteret in alio: eſſe autem per ſe, & eſſe in alio contradictionem inuoluit; at verò per ſubſiſtentiam Verbi humanitas non conſtituitur ſubſiſtens in ſe, ſed in alio. Quod non impedit, quin aſſumi queat ab aliâ perſonâ, vel à pluribus habentibus infinitatem in terminando, vt eſt Perſona Patris, & Spiritus ſancti; ab his enim perſonis eadem natura aſſumpta non haberet eſſe oppoſitum, illi eſſe, quod habet in perſona Verbi; ſicut enim in perſona Verbi habet eſſe in alieno ſuppoſito, ita & in illis. Plures autem modi eſſendi in alio, vt benè aduertit Durandus, quamvis ſint diſparati, non ſunt oppoſiti, prout opponuntur modus eſſendi in ſe, & non eſſendi in ſe, ſeu in alio, quos haberet natura, ſi propriâ, & diuinâ, ſiue alienâ perſonalitate ſimul terminaretur.

Reſpondetur ad argumentum.

Natura per propriam perſonalitatem conſtituitur incommunicabilis alteri; non verò per alienā, maximè ſi noua aduenīēs habeat infinitatem in terminando.

Dices, quamvis ſuppoſitum proprium naturæ humanæ ſit diſtinctum realiter ab illâ, & in illo natura ſubſiſtat, dicitur tamen natura ſubſiſtere per ſe, & non in alio. Licèt ergo perſona Verbi ſic diſtincta à natura, & in illâ natura humana ſubſiſtat, tamen non proindè negabitur, quòd non ſubſiſtat per ſe.

Inſtantia.

Contrà, quia modus ſubſiſtendi, quem habet humanitas in propria perſona, eſt longè diuerſus ab eo, quem habet in aliena perſona, quia in propria eſt, quaſi ſibi innixa; in aliena verò eſt omninò ſuſtentata ab aliâ: vndè eſſet ſibi innixa, & non ſibi innixâ, ſi propriâ & alienâ ſubſiſtentiâ ſubſiſteret.

Diluitur.

Ad id autem, quod in confirmatione argumenti tangitur, quòd infinitè meliùs terminatur humanitas per ſubſiſtentiam Verbi, quàm per propriam, ac per conſequens redditur magis incommunicabilis alteri perſonæ diuinæ, patet ex dictis, quæſtione ſuperiori, vbi oſtendimus, quomodò plures perſonæ diuinæ eamdem naturam poſſint aſſumere, nec aliqua ibi inuoluatur contradictio.

Ad Confirmationem Argumenti patet ex dictis.

Capvt

Capvt III.

An humanitas Chriſti habeat naturalem appetitum ad propriam perſonalitatem.

Sententia affirmatiua.

ALiqui, quos ſuppreſſo nomine refert Caietanus, & ſecutus eſt P. Vaſquez diſput. 34. exiſtimant humanitatem Chriſti, Verbi perſonalitate terminatam, naturaliter appetere propriam.

Concluſio eſt negatiua.

In oppoſitnm eſt ipſe Caietanus, Medina, Aluarez, & alij Thomiſtæ, & communiter Theologi, qui docent quòd, licèt humanitas Chriſti conſiderata ſecundùm ſe, habeat naturalem appetitum ad propriam perſonalitatem; tamen vt vnita Verbo talem appetitum non babet.

Probatur breuiter vtraque pars Concluſionis.

De primâ parte huius dicti non eſt dubjtandum, quia humanitas Chriſti conſiderata ſecundùm ſe eſt eiuſdem atomæ ſpeciei cum aliis, & ſimiliter certa eſt ſecunda pars concluſionis, quod bumanitas vt vnita, ſiue propter vnionem ad Verbum, non appetit propriam perſonalitatem. Nam potentia actuata per formam nobiliorem, quæ formaliter eminenter continet, & tribuit totum, quod tribuit forma inferior, & multò magis, vltrà non appetit inferiorem; ſed perſonalitas Verbi, vtpotè infinita in terminando, formaliter eminenter tribuit totum, quod propria perſonalitas humanitati tribueret: ergo eius appetitum abundè ſatiat. Maior patet in Beatis. Cùm enim Beatitudo ſupernaturalis præſtet totum, & multò magis, quàm beatitudo naturalis præſtaret, Beatus nullo appetitu appetit beatitudinem naturalem; Ergo ſimiliter.

Perſonalitas Verbi formaliter eminenter tribuit totum, quòd propria perſonalitas humanitatis tribueret.

Elucidatur hæc Doctrina alio exemplo.

Quod confirmatur alio exemplo. In beatitudine, materia noſtra non retinebit appetitum alterius formæ propter perfectam coniunctionem, & integrum dominium, quod forma tunc habebit ſuprà ipſam materiam, vt viſum eſt in materia de beatitudine, & hoc aduenit illi ex dote impaſſibilitatis & immortalitatis, & dignitati Beatorum conuenit, vt nihil eis inſit, quod ad Beatorum corruptionem nitatur, vel illam appetat: Ergo ſimiliter perfectiſſima terminatio diuinæ perſonalitatis, qua perſonat humanitatem, aufert ab illa omnem appetitum alterius perſonalitatis. Quæ ratio non ſolùm probat appetitum propriæ perſonalitatis in bomanitate Chriſti fuiſſe ligatum, vel ſopitum, ſed omninò ſublatum.

Inſtantia occurritur.

Nec obſtat, quòd, ſi humanitas relinqueretur à Verbo, ab illâ propria perſonalitas pullularet, illamque appeteret. Non, inquam, obſtat, quia remotâ formâ excludente talem appetitum, natura (quæ ſecundùm ſe habet naturalem appetitum, vt diximus) appeteret, & ſe in propriam perſonalitatem explicaret, ſicut remotâ beatitudine à Beato, materia prima illius illicò aliam formam appeteret, & tamen ſtante beatitudine, nullum talem appetitum habebat.

Noua ratio Caietani.

Hoc idem oſtendit alia ratio Caietani; quia aliàs humanitas Chriſti violenter eſſet ſub perſonalitate Verbi, cum nitatur in formam contrariam, quâ caret. Hoc autem repugnat ſuaui Dei diſpoſitioni, vt det ſubiecto oppoſitionem ad formam, quam perpetuò debet habere. Et ſequeretur etiam, quòd humanitas Chriſti maneret in æternum fruſtrata ſuâ inclinatione, hoc non eſt dicendum: Ergo.

Obijcitur.

Obiicies cum Vaſquez, quòd anima rationalis, licèt eminenter præhabeat & præſtet totum, quod inferiores formæ præſtare poſſunt, non tamen proinde tollit appetitum materiæ ad alias formas; ergò licet perſonalitas Verbi tribuat totum, quod propria præſtare poſſet, non proindè eius appetitum, & inclinationem ad propriam tollet.

Reſpondetur.

Reſpondetur, quòd anima rationalis in hâc vitâ continet eminentiori modo perfectiones omnium formarum in eſſendo, non tamen quantùm ad modum informandi, actuat enim amiſſibiliter materiam: Vndè materia amitteret eſſe, niſi per aliam ſuperuenientem formam conſeruaretur. Ideò appetit illam, nec anima rationalis eius naturalem appetitum in hac vita ſatiare poteſt. Secùs erit in patriâ, dum perfectiſſimè ſibi materiam ſubiiciet, & ſic inamiſſibiliter actuabit, vt diximus, & tunc tollet ab eâ omnem potentialitatem, & appetitum ad aliam formam. Cæterùm ſubſiſtentia Verbi, vtpotè infinita non ſolùm in eſſendo; ſed etiam in terminando,

Anima Rationalis in via actuat materiam amiſſibiliter; in Patriâ verò actuabit inamiſſibiliter.

nando, continet eminentiſſimo modo omnem perfectionem perſonalitatis propriæ, & indiſſolubiliter terminat naturam humanam. Vndè perfectiſſimè ſatiat, imò eius appetitum ad propriam perſonalitatem penitùs tollit.

ARTICVLVS III.

Vtrùm perſona diuina aſſumpſerit hominem.

CONCLVSIO. Non eſt propriè dictum, quòd Filius Dei aſſumpſit hominem: quia homo ſignificat naturam humanam, vt eſt in ſuppoſito. Ergo, ſi Filius Dei aſſumpſit hominem, ſequitur, quòd ſit in Christo proprium ſuppoſitum humanum, & ſic eſſent in illo duo ſuppoſita realiter diſtincta, quod eſt erroneum.

Reijcitur Ludouici Viues temeraria cenſura. Reiicienda hîc eſt loquaciſſimi Grammatici Ludouici Viues ignorantia, qui in lib. 9. Auguſt. de Ciuitat. Dei cap. 16. irridet S. Doctorem, alioſque Scholaſticos Theologos, qui hunc modum loquendi apud Patres Græcos, & Latinos & Concilia frequentiſſimum, ſcilicet quòd perſona diuina aſſumpſit hominem, refutent, & improprium aſſerant.

Cùm deberet potiùs S. Thomæ modeſtiam admirari, quam notat Caietanus. Reuerentiâ enim ad Sacros Doctores, inquit, hoc effecit, vt minùs Author expreſſerit in concluſione, quam probauerit in præmiſſis, ſatis enim patebat error, quòd in *Authoris modeſtia notatur à Caietano.* Chriſto eſſent duo ſuppoſita, ſi cum proprietate propoſitio, vt ſonat, eſſet accipienda. Vndè in ſolutione ad primum Author docet, quomodò piæ huiuſmodi locutiones ſunt exponendæ, vbicumque à Sacris Doctoribus ponuntur: vt dicamus hominem aſſumptum; quia eius natura eſt aſſumpta. Et quia aſſumptio terminata eſt ad hoc, vt Filius Dei ſit homo.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Filius Dei debuerit aſſumere humanam naturam abſtractam ab omnibus indiuiduis.

CONCLVSIO eſt negatiua. Probatur primò, quia nulla datur talis natura communis, niſi per operationem intellectus. Secundò, quia eſt contrà rationem formæ communis, quod ſit in perſonâ, ad quam terminatur vnio: quia natura ſubſiſtens in perſona eſt indiuidua. Tertiò, quia non haberet Chriſtus, niſi operationes communes, & conſequenter non potuiſſet per illas mereri.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Filius Dei naturam humanam aſſumere debuerit in omnibus indiuiduis.

CONCLVSIO. Non fuit conueniens, quòd humana natura in omnibus ſuis ſuppoſitis à Verbo aſſumeretur.

Hanc Author probat multipliciter. Primò, quia tolleretur multitudo ſuppoſitorum humanæ naturæ, quæ eſt ei connaturalis. Secundò, quia hoc derogaret dignitati Filij Dei Incarnati. Tertiò, quia vnum ſuppoſitum diuinū eſt Incarnatum. Ergo conueniens fuit, vt vnam ſolam humanam naturam aſſumeret. Quarto, quia ſalus Generis humani potuit ſufficientiſſimè per aſſumptionem humanæ naturæ reparari: Ergo ſuperflua eſſet aſſumptio omnium naturarum. Habes hoc vltimum in ſolutione ad tertium. *Quadruplex ratio Concluſionis.*

ARTICVLVS VI.

Vtrùm conueniens fuerit, quòd Filius Dei humanam naturam aſſumeret ex ſtirpe Adæ.

CONCLVSIO eſt affirmatiua. Probatur: quia fuit conueniens, vt ille ſatisfaceret, qui peccauit. Habes

Habes cæteras conuenientias hîc à S. Doctore inſinuatas, fusè à nobis deductas in principio huius tractatus, dum de Incarnationis conuenientiâ ſermo inſtaret.

QVÆSTIO V.

De modo vnionis ex parte partium humanæ naturæ.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm Dei Filius debuerit aſſumere verum corpus.

Conclvsio eſt affirmans. Probatur. Conueniens fuit Filium Dei aſſumere humanam naturam vt qu. 1. artic. 1. dictum eſt: Ergo & verum corpus, ſine quo non ſaluatur veritas naturæ humanæ.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Dei Filius debuerit aſſumere Corpus terrenum, ſcilicet carnem, & ſanguinem.

Conclvsio eſt affirmatiua. Probatur primò. Si corpus Chriſti fuiſſet cœleſte, vt voluit Valentinus, non ſaluaretur in eo veritas naturæ humanæ, quæ neceſſariò requirit carnem, & oſſa, &c.

Secundò probatur, quia hoc derogaret veritati eorum, quæ Chriſtus geſſit in corpore, non enim verè eſuriiſſet, nec ſitiſſet nec etiam paſſionem, & mortem ſuſtinuiſſet: hæc enim corpori cœleſti repugnant.

In principio huius operis fusè deduximus varios errores, & Hæreticorum inſanias contrà veritates in his duobus articulis ſtabilitas.

Capvt Primvm.

Quæ in humanitate fuerunt immediatè à Verbo aſſumpta, vbi ſpecialiter de ſanguine.

Qvod Verbum diuinum verum corpus humanum aſſumpſerit, & quòd omnia, quæ in illo anima rationali, ſiue formâ totius informantur, fuerint immediatè à Verbo aſſumpta, illique perſonaliter vnita, eâdem fide tenendum eſt, quâ credimus Chriſtum, & perfectum Deum, & perfectum hominem eſſe: quia, cùm omnia, quæ anima rationalis informat, ad perfectionem, & integritatem hominis ſpectent, ea indubitanter tenendum eſt à Verbo immediatè fuiſſe aſſumpta. De illis autem, de quibus inter Philoſophos, & Medicos eſt controuerſia, an animâ rationali informentur ſaltem ſecundùm aliquem gradum, & inter pertinentia ad perfectionem, ſeu integritatem naturæ, non eſt certum, An ſint recenſenda, necne. De illis inter Theologos poteſt eſſe dubium, an fuerit à Verbo diuino immediatè aſſumpta. *Status quæſtionis.*

Excipimus tamen ſanguinem, de quo quid ſentiendum ſit, mox diſputabimus; quamvis etiam de illo controuerſia ſit inter Philoſophos in libris de Generatione, & Corruptione, in qua probabilior ſententia, & Ariſtoteli, ac S. Doctori inhærens eſt aſſerentium, quòd informatur forma rationali totius, quia viuit, & creſcit, & augmentatur, licèt non informetur ſecundùm omnem gradum, & perfectionem animæ, ſed tantùm ſecundùm gradum vegetatiuum. Nam, vt benè Caietanus infrà quæſt. 54. in commentario artic. 2. §. ad hanc quæſtionem dicit: ſanguis, licèt ſit pars in potentiâ reſpectu carnis, & membrorum: eſt tamen cum hoc etiam pars in actu reſpectu totius animalis, ita quod eſt materia tranſiens partium poſteriorum, & materia permanens reſpectu totius, ſicut elementa in mundo ſunt partes in potentia, & materia tranſiens reſpectu mixtorum, & ſunt partes in actu, & materia permanens reſpectu vniuerſi. *Sanguis humanus informatur formâ totius, & eſt pars in actu totius animalis.*

Triplex cõpoſitio reperitur in animali.

Quod probatur ex eo,quòd triplex cõpoſitio in animali inuenitur, vt habetur in 2.de partibus animalium.Prima eſt compoſitio ex elementis, ſeu eorum virtutibus. Secunda eſt ex partibus ſimilaribus putà carne, oſſe,neruo, &c. Tertia eſt ex partibus eterogeneis, vt manu, &c. Ad primam autem compoſitionem ſpectat compoſitio animalis ex humoribus;quorũ vnus eſt ſanguis,& propterea,quemadmodùm componentia,tàm in ſecundâ, quàm in tertiâ compoſitione, ſunt partes in actu animalis, ita componentia in prima compoſitione firmanda ſunt quòd ſunt partes iu actu animalis.

Ex quâ doctrinâ optimè infert Caietanus, quòd, licet in reſurrectione non ſit opus ſanguine,vt eſt pars in potentia,eſt tamen opus illo,vt eſt pars in actu : alioquin non reſurgeret homo integer,deficeret enim ſibi aliqua partium eius in actu.

Quæ doctrina, licet ſine dubio in Philoſophiâ, & ex Theologiâ reſpectiuè omninò ſit admittenda, quia tamen in eâ non omnes concordant, confirmabit veritatem à nobis ſtabiliendam, ſed non erit illius potiſſimum fundamentum.

An ſanguis Chriſti fuerit immediatè aſſũptus à Verbo, vel ſolùm mediatè.

Celebris ergo fuit præcipuè inter antiquiores Theologos de ſanguine Chriſti controuerſia , an fuerit immediatè aſſumptus à Verbo, an verò ſolùm mediatè, eo modo,quo accidentia, quæ Chriſti corpus afficiebant,dicimus fuiſſe aſſumpta.

Opinio Durandi.

Durandus in quarto diſt. 10. qu. 1. numero 19. Partem negatiuam veriſſimam credit,ductus fundamento præteritæ doctrinæ oppoſito, & ex eadem iam ſoluto. Fundamentum, inquam, Durandi eſt, quòd ſanguis non informatur ab anima rationali, ac per conſequens non eſt pars corporis humani, ſed eius alimentum.

Sententia oppoſita Caietani.

Oppoſitam ſententiam ſequitur Caietanus hîc (quàmvis malè à Valentia citetur, & in hoc fallitur: quia Caietanus infrà quæſt. 54. artic. 2. diſtinguit inter ſanguinem vitalem, & nutrimentum , de quo inferiùs aliquid erit dicendum, ſed hic abſolutè loquitur Albertus magnus in tractatu de Sacrificio Miſſæ, Turrecremata cap. inuitat. de conſecratione diſt. 2. & alij plures, quos ſequuntur omnes Commentatores S.Doctoris hîc, tanquàm expreſſam ſententiam ipſius, non ſolùm hîc, ſed ad Hebr. 2. ſect. 4. & quodlib. 5. quæſt. 3. art. 5.

Concluſio.

Dicimus ergo ſanguinem Chriſti Domini proximè, & immediatè fuiſſe diuino Verbo vnitum,& adeò certum eſſe,vt oppoſitum ſit erroneum.

Probatur primò ex Scripturâ.

Hæc concluſio probatur primò ex Sacrâ Scripturâ,ex omnibus illis locis, in quibus ſignificatur Chriſti ſanguinem fuiſſe pretium noſtræ redemptionis, & ſimilia, vt ex illo Matth. 26. *Hic eſt enim ſanguis meus noui teſtamenti, qui pro multis eſſundetur in remiſſionẽ peccatorũ.* & Actor. 20. *In quo vos Spiritus ſanctus poſuit regere Eccleſiam Dei, quã acquiſiuit ſanguine ſuo.* Et ad Rom. 3. *Quem propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius, ad oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ.* Et ad Epheſ. 1. *In quo habemus redemptionem per ſanguinem eius.* Et ad Hebr. 9. *Quantò magis ſanguis Chriſti,qui per Spiritum ſanctum obtulit ſemetipſum Deo, & mundauit conſcientias noſtras ab operibus mortuis.* Et primæ Petr. 1. *Non corruptibilibus auro,& argento redempti eſtis,&c. ſed pretioſo ſanguine, quaſi Agni immaculati Chriſti,& incontaminati.* Et 1. Ioan. 1. *Sanguis Ieſu Chriſti Filij eius emundat nos ab omni peccato*, & Apocalypſ. 1. *Lauerunt Stolas ſuas, & dealbauerunt eas in ſanguine agni.*

Occurrit Gabriel Vaſquez.

Non me latet , quòd Gabriel Vaſquez diſp. 36. c. 6. ait, quòd tres Theologi,qui coram Pio II. quæſtionẽ hanc diſputarunt(vt Author eſt Syluester in Roſâ aureâ) prædictas Scripturas,& teſtimonia adduxerunt ; Quæ,inquit,nõ probant efficaciter,id quod contendimus; Nam efficacitas ſanguinis Chriſti, vt eſſet diues ad pretiũ,& vt vim haberet emundandi , & reconciliandi cum Deo cõſcientias noſtras, fuit per modũ meriti,cuius valor non ex re oblatâ,ſed ex offerente deſumitur. Quocircà, ſi Chriſtus ſolo ſudore ſuo,ſeu lachrymis vellet noſtram redemptionem perficere, ſicut reuerâ potuit, non minùs hæc omnia rectè dicerentur de ſudore Chriſti , ſeu lachrymis, vtpotè infiniti valoris, & efficacitatis in genere meriti, quàm de ſanguine dicuntur.

Reijcitur eius ſententia à cæteris Theologis.

Verùm hic modus philoſophandi Vaſquez meritò à cæteris Commentatoribus reiicitur, quia, vt benè Suarez diſp. 15. ſect. 6. ſi omnia conſiderentur, & prædictis teſtimoniis alia iungantur ; manifeſtè apparebit Scripturam, non ſolùm ſic extollere ſanguinis effuſionem , vt eius valorem ad ſolam dignitatem

dignitatem patientis reducat, ſed intentum ipſins eſſe ſanguinem propter perſonam illi immediatè coniunctam infiniti valoris extitiſſe. Addas, ſi placet, locum ad Hebr. 2. Quia ergo, inquit Apoſtolus, pueri communicauerunt carni, & ſanguini, & ipſe ſimiliter participauit eiſdem. Vbi æqualiter loquitur de participatione carnis, & de participatione ſanguinis: Ergo ſanguis fuit Verbo vnitus.

Expeditur locus Apoſtoli ad Hebraeos 2.

Vt taceam, quòd doctrina Vaſquez, quæ redemptionē noſtram ad meritū tantùm reducit, non currit, vt apparet ex his, quæ fusè in initio huius operis de ſatisfactione Chriſti diximus, vbi oſtendimus hanc etiā penſandam eſſe ex valore rei oblatæ, & quòd contrà ſenſum Scripturæ ſit aſſerere, quod nō magis pro nobis Chriſtus ſatisfecerit in Cruce moriendo, quàm ſudando, vel aliquam actionem pro nobis æterno Patri offerendo, quamvis omnes ex diuino ſuppoſito, à quo procedebant, infiniti valoris eſſent.

Satisfactio Chriſti non tantùm ex merito; ſed etiam ex valore rei oblatæ penſanda eſt.

Secundò probatur concluſio Auctoritate Eccleſiæ, in quo argumento Valentia, & alij plura afferunt Concilia. In Epheſ part. 1. Can. 5. ſic legitur. *Verbum factum eſt caro, & communicauit ſimiliter, vt nos carni, & ſanguini.* Et in eodem Concilio in Epiſt. ad Neſtorium dicitur: Verbum factum eſſe hominem aſſumptione carnis, & ſanguinis, & in Calcedonen. act. 1. Lecta, & approbata eſt quædam Epiſtola S. Cyrilli, in quâ Cyrillus, id quod dicitur Verbum caro factum eſt, ita interpretatur, id eſt carnem, & ſanguinem aſſumpſit. Item in Concil. Trid. ſeſſ. 13. cap. 3. ſanguis vnà cum corpore, & animâ numeratur inter partes Chriſti hominis à diuino ſuo ſuppoſito aſſumptus. Quibus adiungas definitionem Clementis VI. in Extrauag. Vnigenitus de pœnitentiis, & remiſſionibus. Vbi loquens de valore ſanguinis Chriſti hæc ait, *Quem in ara Crucis innocens immaculatus, non guttam ſanguis modicam, quæ tamen propter vnionem ad Verbum pro redemptione totius humani generis ſuffeciſſet, &c.* Eamdem concluſionem confirmant Theologi variis Patrum teſtimoniis, quos apud Commentatores videre poteris.

Probatur ſecundò Concluſio auctoritate Conciliorū.

Definitio Clementis VI.

Ratione denique eandem concluſionem ſic firmare poſſumus: nam, etiamſi non admittatur id quod ſuprà oſtendimus veriſſimū in Philoſophia, quòd ſanguis animâ rationali informatur; nullus tamen negabit partem eſſe integrantem humanam naturam: ſiquidē non ad aliud ordinatur, quàm ad illius conſeruationem, & abſque illo humana natura conſeruari, conſiſtere, & operari non poteſt: ergo omninò pertinet ad veritatem humanæ naturæ, ſed Verbum diuinum aſſumpſit quidquid ad veritatem humanæ naturæ pertinet: ergo aſſumpſit, & ſanguinem. Vndè S. Doctor infrà qu. 54. artic. 2. citato, & quodlib. 5. loco citato, & vbicumque de hoc loquitur, docet, quòd ſanguis, tanquàm ad veritatem humanæ naturæ pertinens, in corpore Chriſti reſurrexit, & propter eandem rationem (vt vidimus ex Caietano) erit in corporibus glorioſis.

Probatur tertiò ratione.

Verbum diuinum aſſūpſit omnes partes integrantes naturæ humanæ.

Capvt II.

Eadem Difficultas vlterius diſcutitur.

Contrà hanc veritatem, præter ea quæ ex dictis manent diluta, poteſt obiici vulgatum axioma ex Damaſceno, quòd Chriſtus ſemel aſſumpſit, nunquàm dimiſit; ſed Chriſtus aliquem ſuum ſanguinem dimiſiſſe videtur, ſcilicet illum quem fudit, vel illum quem in quibuſdam locis aſſeruatum vidimus, vel legimus: ergo ad minùs non omnem ſuum ſanguinem hypoſtaticè aſſumpſit.

Obiectio viam aperiens ad nonnullas difficultates.

Hoc argumentum viam nobis aperit ad differendum de aliquibus omninò hìc ſciendis. Aliqui igitur inter Thomiſtas ſequuntur opinionem de qua meminit S. Thomas quodlib. citato. Et dicunt, quòd datur duplex ſanguis. Alter nutrimentalis, qui non eſt perfectè decoctus, ideò volunt, quòd ad integritatem naturæ humanæ actu non pertineat; alter vitalis, ſeu naturalis, & perfectè decoctus, & ad integritatem humanæ naturæ hunc pertinere dicunt. Subinde de primo volunt non fuiſſe vnitum Verbo diuino immediatè, ſed hoc tantum decocto, & perfecto ſanguini concedunt. Sic Caietanus infrà quæſt. ſæpiùs citatā 54. art. 2. quem ſequuntur aliqui Thomiſtæ. Hâc viâ faciliter effugiunt vim argumenti, & aſſerunt ſanguinem effuſum à Chriſto, & non reaſſumptum, fuiſſe prędictum nutrimentalem ſanguinem,

Sanguis alter nutrimentalis, alter naturalis, qui ſolus pertinet ad integritatem naturæ.

cuius particulæ in diuerſis locis aſſeruantur.

Quæ ſententia, quamvis ſit probabilis inter Thomiſtas, mihi non multùm arridet. Cùm enim ſuprà dicta, quæ in confirmationem concluſionis adduximus è Scripturâ, Conciliis &c. indefinitè loquantur, ſcrupulum, & confuſionem ingerit huiuſmodi diſtinctio.

Concluſio.

Vndè dicendum iudico, quòd totus ſanguis, qui fuit in Corpore Chriſti, quique ab illo pro nobis in paſſione effuſus eſt, fuit immediatè vnitus Verbo hypoſtaticè.

Probatur ex D Thoma.

Hoc dictum videtur omninò ad mentem S. Doctoris in locis citatis, nam in fine articuli. 5. quæſt. 3. quodlib. 5. hæc ait. *Sed quia ſpecialiter fit quæſtio de ſanguine in paſſione effuſo pro redemptione humani generis, de hoc magis dicendum videtur, quòd totus in reſurrectione ad Corpus Chriſti redierit triplici ratione. Quarum prima accipi poteſt ex ætate Chriſti patientis; paſſus eſt enim in perfectiſſimâ ætate, in quâ maximè ea, quæ in homine inueniuntur, ad veritatem humanæ naturæ pertinere videntur, tanquàm ad maximam perfectionem adducta. Secunda ſumitur ex merito paſſionis: ſi enim ſanctorum Martyrum illæ partes, in quibus paſſionem pro Chriſto ſuſtinuerunt, quemdam priuilegiatum fulgorem in reſurrectione habent, vt Auguſtinus dicit 21. de Ciuitate Dei. Ergò multò magis Sanguis Chriſti, quem pro ſalute humani generis effudit, ad glorioſam reſurrectionem reparatus eſt. Tertia ratio poteſt ſumi ex ipſa virtute paſſionis: Sanguis enim ille in paſſione effuſus humanum genus ſanctificauit, ſecundùm illud ad Hebræos vltimo. Ieſus, vt ſanctificaret per ſanguinem ſuum populum, extrà portam paſſus eſt: humanitas autem Chriſti ſalutiſferam virtutem habuit ex virtute Verbi ſibi vniti, vt Damaſcenus dicit in 3. lib. Vndè manifeſtum eſt, quòd ſanguis in paſſione effuſus, qui maximè fuit ſalubris, fuit Diuinitati vnitus: Et ideò oportuit, quòd in reſurrectione iungeretur aliis humanitatis partibus: Sanguis autem Chriſti, qui in quibuſdam Eccleſiis oſtenditur, dicitur ex quadam imagine Dei percuſſâ miraculosè fluxiſſe: vel etiam aliàs ex corpore Chriſti.* Hæc D. Thomas. Et qu. 54. art. 2. ad 3. hæc ait. Totus ſanguis, qui de corpore Chriſti fluxit, cùm ad veritatem humanæ naturæ pertineat, in corpore Chriſti reſurrexit. Et eadem ratio eſt de omnibus particulis ad veritatem, & integritatem humanæ naturæ pertinentibus: ſanguis autem ille, qui in quibuſdam Eccleſiis pro reliquiis conſeruatur, non fluxit de latere Chriſti, ſed miraculosè dicitur effluxiſſe de quadam imagine Chriſti percuſſâ.

Chriſtus in reſurrectione totũ ſanguinem reaſſũpſit triplici ratione.

SS. Martyrum partes, quibus pœna inflicta eſt, præcipuum fulgorem in reſurrectione ſunt habituræ.

Vnde habeatur ſanguis ille qui in quibuſdã Eccleſiis aſſervatur.

Ex quibus manifeſtè habemus, quòd totus ſanguis, & præcipuè in paſſione effuſus, fuit Verbo immediatè vnitus, iuxtà mentem S. Doctoris, imò Scripturæ, Conciliorum, & Patrum; omnes enim indefinitè loquuntur: admiſsâ autem illâ diſtinctione, ſequitur, quòd non totus ſanguis, qui fuit in corpore Chriſti, fuit vnitus, ſcilicet ſanguis nutrimentalis; ergo neque totus ſanguis effuſus fuit vnitus: pars enim eius fuit nutrimentalis (provt ipſe Caietanus fatetur de ſanguine effuſo in horto) Conſequens autem videtur omninò falſum; totus enim ſanguis effuſus à Chriſto in Scripturâ, Conciliis, Patribus, & Pontificibus eiuſdem valoris cenſetur: Ergo malè huiuſmodi phyſica diſtinctio ſanguinis hîc adaptatur.

Omnis ſanguis effuſus à Chriſto cenſetur eiuſdem valoris.

Cæterùm Caietanus non improbat, quòd totus Chriſti ſanguis in paſſione effuſus, fuerit eiuſdem valoris, & Verbo vnitus. Sic enim philoſophatur, vt credibile iudicet, quòd tempore paſſionis, cùm ſanguis effuſus eſt, nihil ex nutrimentali ſanguine in Chriſti corpore repertum fuerit; & licèt de hoc rationem veriſimilem reddat; ſubdit tamen, hæc magis diuinare, quàm affirmare poſſumus: ideò nullus pertinax in propria opinione inueniatur, nullus dubia pro certis affirmet, ſed piè dubitando deuotionem ſuam proſequatur. Hæc ille tantus Doctor ſic modeſtè loquens, non meretur acrem cenſuram, quâ ab aliquibus afficitur.

Mens Caietani circà ſubiectam materiam.

Sed quidquid ſit de Caietani cum aliis ſenſu, exiſtimo omnem ſanguinem eiuſdem eſſe naturæ, & ſolùm penès magis, & minus perfectum diſtingui poſſe, & omnem ſimiliter ad veritatem, & integritatem naturæ pertinere, & eodem modo omnem fuiſſe à Verbo diuino immediatè aſſumptum, & per conſequens eiuſdem fuiſſe valoris, omnemque in paſſione effuſum remanſiſſe in triduo ipſi Verbo vnitum.

Omnis ſanguis Chriſti fuit eiuſdem naturæ, & eodem modò à Verbo aſſumptus.

Dixi ſanguinem effuſum remanſiſſe in triduo vnitum ad excludendum errorem aliquorum, qui aſſerere auſi ſunt,

ſunt, ſanguinem à Chriſto in paſſione effuſum, fuiſſe quidem immediatè vnitum diuino Verbo, dum erat in corpore, ſed dum ab hoc fuit ſeparatus, ab ipſo Verbo ſimiliter ſeparatum fuiſſe: atque adeò in triduo ante reſurrectionem caruiſſe vnione hypoſtaticâ.

Fuit vnitus Verbo in triduo mortis.

Cæterùm firmiter tenendum eſt ſanguinem Chriſti in triduo mortis manſiſſe hypoſtaticè vnitum Verbo; quod non minus certum reputatur nunc in ſcholis, quàm ſanguinem Chriſti immediatè fuiſſe aſſumptum.

Determinatio Clementis VI. & Inquiſitoris Arragonia animaduerſio in ſententes oppoſitum.

Et colligitur hoc dictum ex determinatione ſupra citatâ Clementis VI. in Extra. Vnigenitus, & referſit Commentatores aliam definitionem eiuſdem Clementis, quæ habetur in 2. part. Directorij Inquiſitorum. Vbi dicitur quòd, cùm frater Nicolaus Roſſelly ordinis Prædicatorum in corona Aragoniæ Inquiſitor Generalis, monuiſſet Clementem, quòd Barcinone puplicè prædicabatur, quòd in ſanguine Chriſti ſparſo in Cruce, non remanſerat diuinitas, nec ſanguis ille erat deificatus; Idem Clemens, maturo præhabito Conſilio, ſuis litteris parentibus eidem Inquiſitori iniunxit, vt dictum articulum tanquàm hæreticalem, & erroneum curaret reuocari ab his, qui illum pronuntiarant, & erroneum publicè declararet, ac ſolemniter damnaret, prout dictos Inquiſitor in Eccleſiâ Cathedrali Barcinonenſi præſtitit, de quo meminit Sylveſter ſuprà citatus tract. 3. quæſt. 3 t.

Firmatur ratione vera ſententia.

Et ratio ſuffragatur. Omnibus enim illis partibus manſit in triduo diuinum Verbum vnitum, quæ vtpotè ad integritatem naturæ pertinentes, à Chriſto reſurgente erant reaſſumendæ, vt Corpus Chriſti poſt reſurrectionem eſſet in ſumma integritate, & perfectione: Et ideò anima Chriſti, eiuſque corpus, quamvis inter ſe in triduo diſiuncta, erant immediatè diuino Verbo vnita; quia partes erant illius humanitatis, quæ debebant corpus Chriſti glorioſum iterùm componere, ſed hæc ratio æquè militat in ſanguine, quæ eſt pars humanitatis, vt ex dictis conſtat, & ad illius veritatem, & integritatem pertinet: ergo. Et ſicut non verificaretur Damaſceni Axioma, quod Deus ſemel aſſumpſit nunquam dimiſit, ſi corpus, vel anima in triduo non remanſiſſent vnita; ita ſimiliter non verificaretur, ſi ſanguis non remanſiſſet vnitus.

CAPVT III.

Quid ſentiendum ſit de particulis ſanguinis, quæ tanquàm à Corpore Chriſti emanatæ, in aliquibus Eccleſiis coluntur; Vbi de vnione ad Verbum, reſpectu aliorum, quæ ad humanitatem pertinent.

Reuocatur obiectio ſuperius propoſita.

REſtat ſoluendum argumentum ſuprà obiectum de particulis ſanguinis, quas ferunt à corpore Chriſti emanatas, & piè collectas, quæ in variis Chriſtianitatis Eccleſiis, piâ fidelium deuotione excoluntur. Quod quidem argumentum aliqui adeò magnificant, vt etiam Pontificum definitiones in fauorem vnius, vel alterius ex dictis particulis afferant. Quod quidem, vt benè aduertit Vaſquez diſp. 36. cap. 8. fundamentum non habet. Pius enim II. qui præcipuè adducitur in bullâ quadam ad Abbatem S. Mariæ Xantonenſis Diœceſis, ſolùm dicit non repugnare veritati fidei, affirmare Redemptorem noſtrum, ob ſuæ memoriam paſſionis aliquam partem ſanguinis in terris reliquiſſe, & ſimiliter Leo III. de ſanguine, qui Manticæ ſeruabatur, non diffiniuit illum fuiſſe Chriſti ſanguinem, ſed clarum miraculis, tanquàm veneratione dignum, approbauit.

Adducuntur definitiones Pontificum in eius confirmationem.

Maiorem difficultatē facit ſanguis Chriſti, qui ſeruatur in ampulla B. Magdalenæ apud S. Maximinum.

De ſanguine verò qui in Eccleſia Prædicatorum apud S. Maximinum in Gallo prouinciâ colitur, qui certè omnibus videtur anteponendus, ſi hiſtoriæ debita fides eſt adhibenda: anteponendus, inquam, quia ab ipſâ Mariâ Magdalenâ ad pedem Crucis vnà cum terrâ ipſo madefactâ religioſè collectus fuit. Vndè de illo non videtur, quòd poſſit currere S. Doctoris ſolutio, quod ex quadam Saluatoris imagine percuſſa emanauerit.

Verùm omninò ſuſtinenda videtur S. Doctoris ſolutio, quoad alias particulas alibi aſſeruatas. De prædictâ autem dicam, quæ vidi, ſæpiùs enim ſanctiſſimæ Peccatricis reliquias, & caput præcipuè veneratus ſum; vbi ex aureo buſto paruula chryſtallina ampulla pendet, quâ clauditur terræ particula ciceris, vel cuiuſquam ſimilis magnitudinem præferēs & veſtigiū guttæ ſanguinis, quaſi vmbra ſanguinea vi-

tro, vel Chryſtallo adhærens apparet. Ferunt, quòd in die Paraſceues horâ, quâ Chriſtus affixus eſt Cruci, ſanguineus ille fumus totam phialam obumbrat, quæ exigua tàm terræ, quàm ſanguinis apparentia, me induxit, vt credam Apoſtolorum Apoſtolam maiorem ſine dubio ſanguinis copiam collegiſſe, qui in illo triduo, ſicut reliquus ſanguis manebat immediatè Verbo vnitus, & Chriſto reſurgente, ad corporis ipſius venas rediit, & quod in gratiam Magdalenæ, & fidelium, miraculoſum illud veſtigium in vaſe remanſit: Dixi miraculoſum veſtigium, non enim placet quod Vaſquez exiſtimat particulam aliquam ſanguinis, à Verbo relictam in terris manſiſſe, non quidem in forma ſanguinis, ſed ſub colore illius, amiſſâ iam formâ ſanguinis; Quis enim nos cogit ad hoc vt dicamus, Chriſtum non ex integro totum ſuum ſanguinem reaſſumpſiſſe, ſi noluit, vt particulæ relictæ formam ſanguinis retinerent.

Quid circa huiuſmodi ſanguinis reliquias dicendum ſit cõſequenter ad ſolutionẽ D. Thomæ.

Sed ideò Vaſquez id dicit, quia non benè conciperetur, quòd manente particulâ ſanguinis in eodem ſtatu, non maneret ſimiliter vnita, prout voluit Valentia, qui non iudicat inconueniens aſſerere, quòd particulæ illæ, quæ remanſerunt, maneant Verbo vnitæ.

Diſcutitur opinio Vaſquez & Valentiæ.

Meliùs ergo in dictis perſiſtendum iudico, quòd tam in ſanguine prædicto quàm in reliquiis paſſionis, vt in ſpinis, in Clauis, ligno crucis, ſudario, & aliis ſanguinea veſtigia miraculosè impreſſa remanſerint, prout in ſacra Syndone, figura, & ſtatura corporis Chriſti remanſerunt, & in linteo à Veronicâ exhibito Ieſu Chriſti effigies tormentis deformata apparet.

Veſtigia ſolum ſanguinis remanſerunt in reliquiis Paſſionis.

De alio ſanguine adhuc magis clarè apparet veritas ſolutionis à S. Doctore traditæ, quam optimè confirmat Vaſquez loco citato teſtimonio Athanaſij in libro de paſſione imaginis Domini noſtri Ieſu Chriſti: Vbi à cap. 1. vſque ad 6. narrat hiſtoriam, quæ contigit Berithi in domo cuiuſdam Iudæi, qui vnà cum aliis ergà Chriſti imaginem eadem exercens ſupplicia, quæ Chriſtus à Iudæis perpeſſus erat, dum tandem latus eius lanceâ percutitur, ſanguis emanat, & applicantibus Iudæis vulneri amphoram, ſanguine repleuerunt, cuius virtutis experientiam facientes, omneſque ægrotos in Synagogam adductos, illo ſanguine conſperſos, priſtinæ ſanitati reſtitutos videntes, ad fidem Chriſti conuerſi baptizati ſunt. Epiſcopus autem illius Ciuitatis poſt maturam conſiderationem paruas phialas eodem ſanguine refertas in teſtimonium tanti miraculi ad varias Eccleſias tranſmiſit.

Hiſtoria notatu digniſſima de ſanguine fluente ab imagine Chriſti percuſſa.

Et in comprobationem huius, Athanaſius cap. 7. ſubdit. *Hic eſt ſanguis ille Dominicus, qui apud pleroſque repertus eſſe dicitur; nec eſſe aliter æſtimandum eſt à verè Catholicis, præter id quod ſcribitur à nobis, quaſi ex carne, & ſanguine Chriſti aliquid poſſit in mundo inueniri, niſi illud, quod in arâ altaris per manus Sacerdotum quotidiè ſpiritualiter efficitur.* Sic Athanaſius. Et benè Vaſques aduertit, quòd, licèt hic Athanaſius à quibuſdam non cenſeatur Magnus ille Athanaſius; tamen prædictus liber fuit alterius Athanaſij, non leuis autboritatis: ſiquidem prædicta hiſtoria recitata fuit ſub nomine Athanaſij & approbata in 7. Synodo. generali act. 4.

Refertur ab Athanaſio.

Diſcutitur huius auctoritas.

Ex hactenùs in hac controuerſiâ dictis, ſatis conſtat, quod de aliis humoribus non diſſimiliter, ac de ſanguine loquendum ſit; Quamvis enim de illis non ſit de fide, quod fuerint à Verbo immediatè aſſumpti, ſicut diffinitum vidimus de ſanguine; qnia tamen pertinent ad temperiem, compoſitionem, & integritatem Corporis humani, & ſine quibus corpus non viuit, & ſe habent, vt eius partes, omninò dicendum eſt fuiſſe ſimiliter immediatè à Verbo aſſumptos. Non loquimur de humoribus excrementitiis, qui eiiciuntur à corpore, tanquàm ſuperflui.

Alij humores non ſecùs ac ſãguis fuerũt à verbo immediatè aſſumpti.

Idem aſſerendum videtur de vnguibus, & capillis, de quibus probabilior ſententia fert habere vitam: nec ſe habent vt ſuperfluitates emittendæ, ſed potiùs pertinent ad ipſius corporis ornatum, & perfectionem; cum diſtinctione tamen de prædictis loquimur; quia indubitatum eſt, quòd, ſi capilli, & vngues à corpore Chriſti præſcindebantur, hoc ipſo vnionem ad Verbum amittebant. Quòd de ſanguine, & conſequenter de aliis humoribus non dicimus: imò de ſanguine vidimus certum eſſe, quòd ſeparatus à corpore in triduo remanſit vnitus Verbo. Et ratio id ſimiliter de aliis humoribus ſuadet, ſecùs de capillis & vnguibus reſecatis, quia hæc vt ſic, non ampliùs ad integritatem naturæ pertinebant.

Quid de vnguibus & Capillis ſentiendum ſit.

ARTI

ARTICVLVS III.

Vtrùm Filius Dei aſſumpſerit animam.

Conclvsio eſt affirmatiua.

Probatur ex ſacrâ Scripturâ Matth. 26. Chriſtus dixit. *Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem*. Et Ioan. 10. *Poteſtatem habeo ponendi eam*. Et ratio, ſuppoſitâ fide Incarnationis, id euidenter oſtendit: Anima pertinet ad ſpeciem humanæ naturæ: caro enim, & cæteræ partes hominis per animam ſpeciem ſortiuntur; ſed Filius Dei aſſumpſit veram naturam humanam, vt ſuprà oſtendimus, ergo & animam.

Corporea hominis partes ſpeciem ſortiũtur ab animâ.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Filius Dei aſſumere debuerit intellectum.

Conclvsio eſt affirmatiua.

Probatur ex illo Iſai. 52. *Ecce intelliget puer meus*. Vt probat Auguſtinus lib. de fide ad Petr. cap. 14. Ratione oſtenditur: ſi enim Chriſtus animam ſine mente habuiſſet, talis anima non fuiſſet capax gratiæ, nec potuiſſet mereri.

Errores contrà veritates prædictorum Articulorum ſunt ſimiliter à nobis adducti, & confutati in principio huius operis.

QVÆSTIO VI.

De Ordine aſſumptionis prædictæ.

Ordo Doctrina.

Peracta diſputatione de aſſumptione humanitatis, eiuſque partium, & de modo, quo fuerunt à Verbo diuino aſſumptæ, proſequitur S. Doctor ad inquirendum modum aſſumptionis, quoad ordinem in hac admirabili aſſumptione ſeruatum, tàm inter ipſam humanitatem, eiuſque partes, quàm inter partes ad inuicem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm Filius Dei aſſumpſerit carnem, mediante animâ.

Prima concluſio, ſecundùm ordinem temporis Filius Dei non aſſumpſit carnem mediante animâ.

Ordo temporis.

Probatur, quia Filius Dei non aſſumpſit priùs tempore animam, quàm carnem, ſed totam naturam humanam in eodem inſtanti ſibi vniuit.

Secunda concluſio. Secundùm ordinem dignitatis, anima media inuenitur inter Deum, & carnem; & ſecundùm hoc poteſt dici, quod Filius Dei vniuit ſibi carnem mediante animâ.

Ordo dignitatis.

Tertia concluſio. Secundùm ordinem cauſalitatis, ipſa anima eſt aliqualiter cauſa carnis vniendæ Filio Dei: non enim eſſet aſſumptibilis, niſi per ordinem, quem habet ad animam rationalem, ſecundùm quem habet, quòd ſit caro humana.

Ordo cauſalitatis.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Filius Dei aſſumpſerit animam, mediante Spiritu.

Conclvsio eſt affirmatiua. Explicabitur, & probabitur infrà.

ARTICVLVS III.

Vtrùm anima à Dei Filio priùs fuerit aſſumpta, quàm caro.

Conclvsio eſt negatiua, loquendo de prioritate temporis.

Probatur; quia, ſi ponatur, quòd anima fuerit priùs tempore creata, & poſteà Verbo vnita, ſequeretur, quòd anima illa aliquando habuiſſet propriam ſubſiſtentiam; & ſic, cùm fuiſſet

Anima Chriſti non potuit habere propriã ſubſiſtẽtiã, priuſquàm

à

à verbo aſſumeretur.

à Verbo aſſumpta, vel non eſſet facta vnio ſecundùm ſubſiſtentiam, vel corrupta fuiſſet ſubſiſtentia animæ præexiſtens.

ARTICVLVS IV.

Utrùm Caro Chriſti fuerit priùs à verbo aſſumpta, quàm animæ vnita.

Caro non eſt humana, niſi ab animâ rationali.

CONCLVSIO eſt negatina. Probatur. Caro non debuit anteà aſſumi, quàm eſſet caro humana: ſed, quod ſit caro humana, habet ab anima rationali: ergo non prius fuit aſſumpta, quàm animæ vnita, & per illam intelligatur facta caro humana.

ARTICVLVS V.

Utrùm tota humana natura ſit aſſumpta, mediantibus partibus.

CONCLVSIO. Deus aſſumpſit partes naturæ humanæ, mediante toto. Oſtendetur infrà.

CAPVT PRIMVM.

Examinatur veritas illorum quæ Author habet, præcipuè in primo Articulo.

Ratio quæſiti.

QVia materia quinque priorum articulorum eſt inter ſe connexa, permixtè de illa diſputare opus erit. Vndè litteram omnium articulorum præmiſimus. Et quidem de primâ concluſione articuli primi, quæ ab Incarnatione ordinem temporis omninò excludit, & quòd totam naturam humanam in eodem inſtanti Verbum diuinum ſibi vniuerit, apud nullum Catholicorum dubium eſſe poteſt ſicut, & omnes Catholici fatentur, quòd in eodem temporis momento, quô anima, & corpus hypoſtaticè à Verbo ſuſtentata fuere, intelligimus corpus, & animam fuiſſe producta, creatam ſcilicet animam, & corpus ex puriſſimis Virginis ſanguinibus, Spiritus ſancti virtute in eodem inſtanti formatum, & totam humanitatem, vt diximus, ſimùl ſimultate temporis, vel in eodem inſtanti, Verbo vnitam.

Verbum diuinum aſſumpſit in eodem inſtanti totã naturam humanam.

Cùm enim Corpus illud de Spiritu ſancto conceptum fuerit, non debuit, prout cætera humana corpora, in Materno vtero paulatim perfici, ſed in eodem inſtanti conceptum, & formatum fuit, & animæ vnitum, & à Verbo aſſumptum, vt iuxtà omnium ſententiam declaratum habemus à S. Doctore art. 4. præſertim ad 2.

Error hæreticorum exiſtimantium animã Chriſti extitiſſe, antequam vniretur corpori.

Quantùm verò ad animam: licet non defuerint hæretici volentes extitiſſe, antequam vniretur corpori, de quo inferiùs; tamen hoc non ſolùm eſt falſum in Chriſto, ſed in cæteris omnibus animabus, quæ in eodem inſtanti creationis infunduntur. In eodem ergo inſtanti omnia prædicta conſummata fuerunt; nec de hoc ordine temporis hîc dubitatur, & de ordine naturæ, in fieri, & in facto eſſe inter aſſumptionem, & productionem humanitatis ex dictis nõ ſemel in hoc tractatu, & ex dicendis ſatis conſtabit.

Reuocatur ſecunda Concluſio Primi Articuli.

Sed pro intelligentiâ ſecundæ concluſionis, quæ erat, quòd ordine dignitatis, & cauſalitatis filius aſſumpſit carnem mediante animâ.

Sciendum eſt hoc eſſe certum in doctrina Patrum, & Conciliorum: Carnem eſſe aſſumptam à Verbo mediante animâ.

Diſcutitur, & Probatur carnem Chriſti fuiſſe aſſũptã mediãte anima ſecundùm ordinem dignitatis.

Et in hoc omnes Theologi conueniunt vnio excepto Durando, qui nullum ordinem realem admiſit inter partes humanitatis, quoad aſſumptionem; quod quidem non ſolùm eſt contrà omnes, vt dictum eſt, ſed eſt manifeſtè falſum, quia medium hîc illud dicitur, ratione cuius aliquid aſſumitur, ſed anima fuit ratio, quare caro aſſumeretur à Verbo; vt enim ex ſuprà dictis conſtat, humana caro præ cæteris eſt aſſumptibilis, & nõ habuit aliundè eſſe humanum, quàm mediante animâ.

Multiplex aſſumptionis medium aſſignatur.

Ad cuius pleniorem intelligentiam, attendas, quòd medium aſſumptionis, poteſt eſſe multiplex. Aliud eſt medium colligantiæ, vt vocant Theologi, illud ſcilicet quod vnit duo, ſicur gluttinum vniens tabulas, dicitur medium colligantiæ; Aliud verò medium dicitur illud, quod eſt ratio aſſumendi aliud, quod adhuc eſt duplex. Aliud enim eſt medium congruentiæ, ſine quo poteſt quidem ſimpliciter aſſumi, ſed non congruenter; Aliud eſt medium

dium neceſſitatis,ſine quo res ſimpliciter aſſumi non poteſt.

Concluſio prima.

Dicendum ergo primò eſt,animam fuiſſe medium congruentiæ, vt caro aſſumeretur à Verbo.

Probatur.

Hæc concluſio eſt expreſſa S. Doctoris in corpore,art.1. & ad 3. Et probatur ratione inſinuatá: Nã natura humana eſt cæteris magis aſſumptibilis ſecundùm congruentiam, & propter diguitatem,& propter neceſſitatem,vt ex dictis quæſt.4.habemus, ſed vtrumque carni principaliter prouenit ab animâ; ergo anima fuit medium congruentiæ.

Confirmatur.

Et confirmatur, ſiue magis explicatur. Licèt abſolutè,& ſimpliciter quælibet natura ſit aſſumptibilis à Filio Dei,tamen ſecundùm congruentiam ſola intellectiua, & quæ remedio egebat,illoque frui poterat, ob flexibilitatem naturæ,ſed caro eſſe humanum,& intellectiuum,& egens remedio habet ab animâ;ergo hæc fuit mediũ cõgruẽtiæ aſſumptibilitatis reſpectu carnis.

Caro habet eſſe intellectiuum, & indigẽtiam remedij ab anima.

Concluſio ſecunda.

Dicendum ſecundò. Caro non fuit aſſumpta mediante animâ:ita vt anima fuerit vinculum vniens carnẽ ad Verbum,neque ita vt aſſumptio fuerit terminata ad ſolam animam, ſed etiam caro in ſeipsâ fuit aſſumpta, & vnita hypoſtaticè Verbo.

Probatur ex D. Thoma.

Hoc dictum eſt D. Thomæ infrà quæſt.50.art. 2. vbi hoc argumentum proponit. Remoto medio, ſeparantur extrema: ſed diuinitas vnita eſt carni mediante animâ, vt ſuprà quæſt. 6.art. 4. ſtabilitũ eſt:ergo videtur quòd,cùm in morte Chriſti, anima ſit ſeparata à carne, quòd per conſequens diuinitas ſit à carne ſeparata. Huic argumento S. Thomas ſic occurrit. *Verbum Dei dicitur vnitum carni mediante animâ, inquantum caro per animam pertinet ad humanam naturam, quam Filius Dei aſſumere intendebat: non autem ita quòd anima ſit quaſi medium ligans vnita. Habet autem caro ab animâ, quòd pertineat ad humanam naturam, etiam poſtquàm anima ſeparatur ab eâ, in quantum ſcilicet in carne mortuâ, remanet ex diuinâ ordinatione, quidam ordo reſurrectionis: & ideò non tollitur vnio diuinitatis ad carnem.* Hæc S. Thomas.

Quo ſenſu Verbũ Dei dicitur vnitum carni mediante anima.

Vbi non ſolùm habes ex ipſo Authore poſitam concluſionem,ſed probatã: quia in triduo mortis, quamuis anima à corpore fuerit ſeparata, tàm corpus quàm anima non fuerunt proindè ſeparata à Verbo;ergo anima non ſic fuit medium,vt eſſet vinculum vniens diuinitatem cum carne.

Et confirmatur:quia id,quod vnitur alteri non immediatè,ſed per aliquod vinculum,non vnitur illi perſonaliter; vt patet in accidentibus,quæ,quia verbo vniebantur mediâ humanitate,non vniebantur illi perſonaliter, nec ad illius ſubſiſtentiam trahebantur: ergo, ſi corpus medio vinculo vnitum fuit, non fuit perſonaliter Verbo vnitum, nec ſubſiſtit per illius ſubſiſtentiam, ſed per propriam,ac per conſequens in Chriſto fuiſſent duæ ſubſiſtentiæ, & duæ perſonæ.

Confirmatur ex hoc quod nihil poteſt vniri mediatè, & perſonaliter ſimul.

Cõcluſio 3.

Dicendum Tertiò, Animam, & carnem priùs fuiſſe inter ſe vnitas ordine executionis, quàm vnirentur Verbo.

Expẽditur.

Hæc concluſio videtur omninò ſuſtiuenda, quamvis inter recentiores non deſit, qui oppoſitum aſſerat; & velit,quòd ordine executionis anima, & caro priùs naturâ fuerint vnitæ Verbo, quàm inter ſe. Noſtra tamen concluſio eſt expreſſa S. Doctoris art.4. & probatur primò: quia humanitas præſupponitur aſſumptioni, vt ipſe D. Thomas multotiès aſſerit, quia id, quod aſſumitur, præſupponitur aſſumptioni; ſed humanitas non eſt, quamdiu anima, & caro non intelliguntur vnitæ: Ergo.

Probatur 1.

Probatur ſecundò.

Secundò probatur,quia aliàs in primo ſigno Incarnationis Deus non eſſet homo: Licèt enim haberet partes vnitas ad ſe; tamen, cùm illa inter ſe non eſſent vnitæ in illo primo ſigno, non potuit ibi eſſe homo.Conſequens non debet admitti: quia terminus primarius Incarnationis, vt in principio huius operis diximus, eſt Deum eſſe hominem.

Probatur tertiò.

Tertiò probatur. Nam in illo ſigno rationis Verbum non aſſumpſiſset carnem humanam,quod eſt cõtrà dictum Ioan. *Verbum caro factum eſt*; Quod iuxtà Patrum intelligentiam, idem ſignificat, quod factum eſt homo. Imò de facto Verbum diuinum aſſumpſiſset naturam irrationalem;quia antè vnionem cum animâ, caro non erat caro hominis,nec congruenter aſsumptibilis erat,nec poterat conſtituere Deum hominem; quia, quod non eſt caro hominis, non dat eſse hominem, nec poſset dici Verbum diuinum Incarnatum, nec illud poſset vocari primum

Si Verbum aſſumpſiſſet carnem, antequàm informaretur animâ, aſſumpſiſſet naturam irrationalem.

S instans,

inſtans, vel primum ſignum Incarnationis: ergo non priùs in aliquo ſigno, vi executionis, caro, & anima fuerunt vnita Verbo, quàm inter ſe vnirentur.

Confirmatur Concluſio ex S. Doctore.

Quod confirmari etiam poteſt ratione S. Doctoris 4. contrà Gentes cap. 44. quia aliàs Verbum diuinum vnitum fuiſſet carni informi, & ſuo vltimo complemento carenti, quod dedecet illud, quod eſt ptincipium omnium formarum & perfectionum.

Nec deſunt, qui exiſtiment, quòd ordine executionis, ſicut anima priùs fuit aſſumpta, quàm corpus, prioritate naturæ; quia fuit medium, vt dictũ eſt, aſſumptionis corporis: ita viciſſim corpus poſſe dici medium aſſumprionis reſpectu animæ, & priùs naturâ aſſumptum: ſicut enim anima eſt cauſa formalis carnis vt humanæ; ità caro eſt cauſa materialis, vt anima ſit humana, & cõſtituat humanitatem. Ergo, ſi propter primam cauſalitatem caro dicitur aſſumpta mediante animâ; ità propter ſecundam, anima dicetur aſſumpta mediante carne, & erit inter illa mutua cauſalitas, quoad aſſumptionem.

Improbatur opinio dicẽtium corpus poſſe dici medium aſſumptionis reſpectu animæ ſicut anima fuit medium reſpectu corporis.

Verùm iſte modus philoſophandi ſuſtineri non poteſt. Prioritas enim, de qua eſt ſermo, in hoc cõſiſtit, quòd id, qnod eſt prius, aſſumatur priùs vt quo, & ſit ratio, & mediũ aſſumendi aliud; ſed corpus non eſt ratio, nec medium aſſumendi animam; imò è contrà, vt diximus, anima eſt medium aſſumendi corpus: ergo.

Præterea hoc (præcipuè in via D. Thomæ) ſuſtineri nõ poteſt: poſſemus enim intelligere materiam exiſtere, priuſquam intelligeretur formata: Eô enim ordine, quô aſſumuntur, exiſtunt. Ergo, ſi in illo priori naturæ, materia aſſumitur ante formam, intelligitur exiſtere antè formam, quod in via D. Thomæ eſt impoſſibile.

Detegitur eorum æquiuocatio.

In hoc autem æquiuocantur Authores præfati modi dicendi, quòd caro eſt cauſa materialis informatiuis animæ, & ipſius humanitatis, ſed non eſt cauſa materialis aſſumptibilitatis animæ; ſed ipſa caro eſt, quæ redditur aſſumptibilis per animam, quia conſtituitur per illam in eſſe intellectiuo, & indigente remedio, in quo conſiſtit congruitas aſſumptionis.

Quod vt meliùs, & omnia hactenùs dicta percipi queant. Obſeruandum eſt cum Caietano differentiam inter animam, & carnem, reſpectu aſſumptionis, eam eſſe, quòd inter actionem aſſumptiuam, & actionem creatiuam vtriuſque hæc inuenitur diſpatitas, quòd reſpectu animæ nihil mediat, ſed reſpectu carnis mediat ipſius animatio; quia per actionem productiuam, caro non habet eſſe congruè aſſumptibilem, niſi ſit animata, ſed non eſt animata, niſi per animam. Verè ergo anima eſt cauſa media cauſans catnis aſſumptibilitatem, & conſequenter habemus realem ordinem naturæ, & cauſalitatis inter carnem, & animam, quoad aſſumptionem. Anima autem, vrpotè intellectiua, & egens remedio, immediatè poſt creationem, eſt aſſumptibilis. Licèt ergò corpus ſit quidem cauſa materialis reſpectu informationis animæ, & cõſtitntionis humanitatis, non proinde cenſendum eſt cauſa reſpectu aſsũptibilitatis animæ.

Doctrina Caietani diligenter obſeruanda ad intelligentiam prædictorũ.

CAPVT II.

Exploratur veritas aliorum, quæ in præcedentibus articulis Author ſtabiliuit.

Quâ ratione Filius DEI aſſũpſit animã, mediante ſpiritu.

IN ſecundo articulo ſtatuit S. Doctor Filium Dei aſſumpſiſſe animam mediante ſpiritu, ſiuè mente. Quod ſic explicat; ſicut enim Filius Dei dicitur aſſumpſiſse carnem mediante animâ, tùm propter ordinem dignitatis, tùm etiam propter congruitatem aſſumptionis, vt ſuprà ſtabilitum eſt; ita, ſi comparemus intellectum, qui ſpiritus dicitur, ad cæteras animæ partes, vtrumque horum inuenitur: non enim anima eſt aſumptibilis ſecundùm congruitatem, niſi per hoc quòd eſt capax Dei, ad imaginem eius exiſtens, quod eſt ſecundùm mentem, quæ ſpiritus dicitur.

Caietanus interpretatur ſenſum D. Thomæ.

Caietanus ſic ſenſum D. Thomæ interpretatur, quòd per animam intellexit potentiam vegetatiuam, & ſenſitiuam, & per ſpiritum potentiam intellectiuam, & ſenſus illius eſt, quòd Verbum diuinum aſumpſit potentias vegetatiuas, & ſenſitiuas, mediante potentiâ intellectiuâ, ſecundùm ordinem dignitatis, & cauſalitatis. Gabriel Vaſquez diſp. 38. cap. 1. & 2. eruditè oſtendit ſenſum, quô Patres dixerunt animam medio ſpiritu, ſeu mente aſumptam fuiſſe.

Nec

Error Origenis de creatione animarum ab initio mundi refertur in 6. Synodo Cōſtantinop. & confutatur à D. Thoma.

Nec opus eſt multùm immorari in ſtabiliendo aliam veritatem, quam ſtatuit Author art. 3. Videlicèt prioritate temporis animam à filio Dei priùs non fuiſſe aſſumptam, quàm carnem, quæ militat contrà errorem Origenis lib. 1. Periarchon, cap. 7. & 8. qui exiſtimavit omnes animas initio mundi fuiſſe creatas, deindè ſuo tempore vnamquamque corpori infundi, quod peculiariter dicit de animâ Chriſti: qui error in Generali refertur in ſextâ Synodo Conſtantinopolitanâ act. 11. & in oratione Sophronij ad finem; quæ oratio approbatur in act. 13. & ab aliis conciliis. Eundem errorem refellit S. Doctor 1. part. quæſt. 118. art. 3. & 2. contrà Gentes. cap. 83. & 84.

Probatur ſpecialiter animam Chriſti non fuiſſe creatam ab initio mundi.

Et ſpecialiter in propoſito de animâ Chriſti, efficaciſſimâ ratione hanc veritatem probat, & oppoſitum errorem refellit S. Doctor art. 3. Nam, ſi ponatur, quòd anima Chriſti fuerit tunc creata, & non ſtatim verbo vnita, ſequeretur, quòd anima illa aliquando habuiſſet propriam ſubſiſtentiam ſine verbo: & ſic, cùm fuiſſet à verbo aſſumpta, vel non eſſet facta vnio ſecundùm ſubſiſtentiam, vel corrupta fuiſſet ſubſiſtentia animæ præexiſtens. Similiter etiam eſt inconueniens, ſi ponatur, quòd anima illa fuerit à principio verbo vnita, & poſtmodùm in vtero Virginis incarnata; quia ſic eius anima videretur eſſe non eiuſdem naturæ cum noſtris, quæ ſimul creantur, dùm corporibus infunduntur.

Obijcitur contrà rationem D. Thomæ.

Videtur autem, quòd hoc vltimum, quod D. Thomas pro inconuenienti adducit, non vrgeat. Dicit enim, quòd anima Chriſti videretur eſſe non eiuſdem naturæ cum noſtris, quæ ſimul creantur, cùm corporibus infunduntur; non, inquam, videtur hoc vrgere contrà Origenem, qui poſuit omnes animas à principio creatas, vt dictum eſt, & etiam videtur non ſubſiſtere prædicta diverſitas in naturâ animæ: Creari enim à principio, & creari, dum infunditur, videtur accidere ipſi ſubſtantiæ animæ, ac proindè, ſi fuiſſet ab initio anima Chriſti creata, non videtur, quòd fuiſſet diſtinctæ naturæ ab illis, quæ, dum creantur, infunduntur.

Propugnatur, & aperitur mens S. Doctoris.

Ad primum, quod in argumento tangitur, ſic dicendum, quòd S. Doctor non intendit hîc Origenis errorem refellere, ſed iam repulſum ſupponit, & ſtabilitum, quòd animæ noſtræ creantur in corpore, ſive creantur, dum infunduntur; Et ex hoc arguit eodem modo ſentiendum eſſe de anima Chriſti: quod autem dicit, quia cenſeretur diverſæ naturæ à noſtris, diverſitatem ipſemet S. Doctor art. 4. ad 2. inſinuat dicens, quòd forma actu dat ſpeciem. Et ideò contrà rationem formæ eſſet, quòd præexiſteret naturæ ſpeciei, quæ perficitur per vnionem formæ ad materiam; & ita hæc differentia, quantùm ad originem animæ (ſcilicet) quòd fuerit ab initio, actu non dans ſpeciem, redundaret in diverſitatem naturæ. Hunc iudico ſenſum S. Doctoris, quô ſatisfit argumento, circà quod etiam philoſophatur Caietanus.

Reuocatur doctrina Articuli 5. & declaratur ſenſus Authoris.

Circà ea, quæ Author docet in art. 5. In quo inquirit, vtrùm tota humana natura ſit aſſumpta mediantibus partibus.

Diverſitas, & fœcunditas Commentatorum, ingenium Tyronis Theologi confundit. Senſum ergo S. Doctoris ex ipſius verbis potiùs venabitur; & imprimis hoc firmat (quod ſuprà iam adduximus) quòd, cum dicitur aliquid medium in aſſumptione incarnationis, non deſignatur ordo temporis: quia ſimùl facta eſt aſſumptio totius, & omnium partium; deſignatur autem ibi ordo naturæ, vndè per id, quod eſt prius in naturâ, aſſumitur id quod eſt poſterius, eſt autem aliquid prius in natura dupliciter. Vno modo ex parte agentis; alio modo ex parte materiæ: hæ enim duæ cauſæ præexiſtunt rei. Ex parte quidem agentis, eſt ſimpliciter primum illud, quod primò cadit in eius intentione, ſed ſecundùm quid, prius eſt illud, à quo incipit eius operatio. Et hoc ideò, quia intentio eſt prior operatione. Ex parte verò materiæ, eſt prius illud, quod priùs exiſtit in tranſmutatione materiæ.

Prius in natura ponitur eſſe, vel ratione agentis, vel ratione materiæ.

Quibus ſic ſtabilitis, ad intentum ſuum Author deſcendens docet, quòd in Incarnatione oportet maximè attendere ordinem, qui eſt ex parte agentis: quia, vt Auguſtinus dicit in epiſt. 3. ad Voluſianum, in talibus rebus tota ratio facti eſt potentia facientis. Manifeſtum autem eſt, quòd ſecundùm intentionem facientis priùs eſt completum, quam incompletum, & per conſequens totum, quàm partes.

Verbum diuinum aſſumpſit partes humanæ naturæ mediante toto.

Ex quibus infert dicendum eſſe, quòd Verbum Dei aſſumpſit partes humanæ naturæ, mediante toto.

Probatur Concluſio ex prædictis.

Quod probat ex ſuprà dictis; Sicut enim Verbum diuinum aſſumpſit corpus propter ordinem, quem habet ad animam rationalem, ita aſſumpſit corpus, & animam propter ordinem, quem habent ad humanam naturam.

Obiicitur ex Auguſtino.

Contrà quam doctrinam ſibi obiicit Auguſtinum in lib. de Agone Chriſtiano, vbi ait, quod inuiſibilis, & incommutabilis veritas per ſpiritum, animam, & per animam corpus, & ſic totum hominem aſſumpſit; ſed ſpiritus, anima, & corpus ſunt partes totius hominis: ergo totum aſſumpſit mediantibus partibus.

Reſpondet D. Thomas explicando mentem illius.

Et reſpondet S. Doctor, quòd ex verbis illis nihil aliud datur intelligi, niſi quòd Verbum aſſumendo partes humanæ naturæ, aſſumpſit totam humanam naturam, & ſic aſſumptio partium eſt prior in via operationis intellectu, non tempore: aſſumptio autem naturæ eſt prior in via intentionis, quod eſt eſſe prius ſimpliciter, vt dictum eſt.

In ordine intentionis totum fuit prius vnitũ verbo, quã partes eius.

Quantùm ad ordinem intentionis, nullus eſt qui à prædictâ doctrinâ diſcrepet, quòd ſcilicet priùs in hoc ordine fuerit vnitum totum, ideſt tota humanitas, quàm partes eius: Certum eſt enim Verbum diuinum intendiſſe totam, & integram humanam naturam aſſumere, nec in aliquâ tantùm parte ſiſtere, quia intendebat fieri homo. Ergo in intentione operantis, ſiue aſſumentis, priùs fuit conſideratum totum, quàm pars.

Similiter cõcordant Theologi, paucos ſi excipias, non interueniſſe hîc duas vniones: vnam, per quã tota humanitas, & aliam, per quam partes illius fuerint Verbo vnitæ, ſed vnam tantùm vnionem, quam optimè S. Doctor deſcribit in 3. diſt. 21. quæſt. 1. art. 1. quæſtiunc. 2. ad 5. Vbi ait, *Ex parte aſſumptorum, quæ diuiſa ſunt, duæ ſunt vniones in actu poſt mortem, ante autem erat vna in actu, & multæ in potentiâ. Vndè non oportet, quòd aliqua vnio fiat ibi de nouo, ſicut nec in diuiſione continui fit aliquid de nouo, in quantùm id, quod prius erat multa in potẽtia, vnum autem in actu, fit actu plura.* Idem repetit eadem diſtinctione ad Annibaldum quæſt. vnicâ art. 1. ad 4. vbi ait, quòd in morte Chriſti fuit vna vnio ad animam, & carnem ex parte perſonæ diuinæ, in quantùm relatio vnionis eſt ſecundùm rationem tantùm: ſed ex parte aſſumptorum, ſcilicet animæ & corporis, fuerunt duæ in actu, cùm prius eſſet vna tantùm in actu, & plures in potentiâ, & ſic non oportet, quòd fuerit ibi facta noua vnio: ergo ſecundùm S. Thomam, vnicâ duntaxat vnione, Verbum toti humanitati, & partibus eius antè mortem vniebatur.

In morte Chriſti fuit vnica vnio ex parte perſonæ, duæ verò ex parte aſſumptorũ.

Elucidatur magis præfata Doctrina.

Quæ doctrina poteſt magis explicari, quemadmodùm enim lignum V.G. vel quodlibet aliud corpus homogeneum (vt in exemplo Authoris ſiſtamus) eſt vnum ſuppoſitum in actu, & plura in potentiâ, quæ ſola diuiſione reducuntur in actum; ita vt, quæ priùs tantùm ſubſiſtebant vt quod in potentiâ, factâ diuiſione ſubſiſtant vt quòd in actu. Sic anima, & corpus in Chriſto prius ſubſiſtebant vt quòd in potentiâ tantùm, ſecutâ autem per mortem ſeparatione animæ à corpore, vtrumque ſeorſim ſubſiſtere cæpit vt quòd in actu, donec iterùm vnita, priorem ſubſiſtendi modum receperunt. Et, ſicut vnica eſt generatio, quâ totum lignum generatur, & fit ſubſiſtens vt quòd in actu, & quâ partes eius ſimul cum illo generantur, & fiunt ſubſiſtentes vt quòd in potentiâ; ita vnica eſt aſſumptio, & vnio, per quam tota humanitas fit ſubſiſtens vt quòd in actu, & partes eius ſimùl aſſumuntur, & fiunt ſubſiſtentes vt quòd in potentia.

Confirmatur ab inconuenienti.

Firmatur hæc doctina ab inconuenienti, quia alias deberemus dicere partes bis aſſumptas, & per duas vniones, alteram terminatam ad illas, alteram terminatam ad humanitatem. Conſequens eſt falſum, ergo. Sequela patet; quia per aſſumptionem totius, partes aſſumptæ ſunt. Implicat enim totum aſſumi, partibus non aſſumptis; ergo iterùm per aliam aſſumptionem terminatam ad ipſas, fuiſſent aſſumptæ, ergo bis. Falſitas verò conſequentis probatur: quia anima. V. G. bis ſanctificaretur, & glorificaretur.

Capvt

CAPVT III.

An Partes humanitatis ordine executionis ſint priùs aſſumptæ, quàm totum, vel è conuerſo.

Ratio quæſiti.

LIcèt primo intuitu ſuperfluæ videantur hæ metaphyſicæ quæſtiones, in re tamen Theologo vtiles ſunt. Et mirum eſt, quàm accuratè S. Thomas non ſolùm hîc, ſed in ſententiariis præcipuè, & vbique illas pertractet; iuuant enim ad intelligendum, quomodò partes ſeparatæ ab inuicem, anima ſcilicet, & corpus, remanſerunt in triduo vnitæ Verbo, quomodò non interuenit, niſi vnica vnio, & ad alia quæ hoc ineffabile myſterium concernunt.

In propoſitâ igitur controuerſiâ, ſi vellemus omnes ſententias in mediũ adducere, & minùs gratas reſpuere (in quo plus nimio Commentatorum diligentia abundat) octo poſſemus afferre, quas ad duas extremas reducere

Varia Cõmẽtatorum ſententiæ ad duas extremas reducuntur.

poſſumus: Altera eſt illorum, qui affirmant, quod ordine executionis partes priùs fuerunt aſſumptæ à Verbo, quàm totum; qui diſcrepant, aliqui enim id ſolùm de anima affirmant, & hi etiam diuiſi ſunt; Vel enim volunt, quòd anima priùs fuerit aſſumpta à

Prima.

Verbo, non ſolùm vt medium quô aſſumendi humanitatem, ſed vt res in ſe ſubſiſtens, & ipſa ſubſiſtentia terminata: deinde ex vnione animæ ad corpus, ex quo reſultauit tota humanitas, deriuata eſt ſubſiſtentia animæ ad humanitatem, & corpus. Vel hoc dicunt de ambabus partibus, & quòd prius fuerint aſſumptæ vt quod; alij exiſtimant, quòd vna, vel altera illarum aſſumpta fuerit priùs vt quô, quàm tota humanitas.

Secunda.

In alio extremo inſurgit ſententia exiſtimantium, quòd ordine executionis partes non fuerunt aſſumptæ, nec vt quòd, nec vt quô, priùs quàm tota humanitas; & quamvis vtraque ſententia inter præcipuos Thomiſtas currat, ſemper tamen mihi arriſit ſecunda; quamvis vtraque in littera D. Thomæ magnum habeat fundamentum, vt videbimus.

Concluſio.

Dicimus ergo partes, nec ordine intentionis, nec ordine executionis intelligi debent prius aſſumptæ, quàm tota humanitas.

Expẽditur, & ſtatus difficultatis proponitur.

Hæc concluſio quoad ordinem intentionis eſt certa, & omnibus communis, vt patet ex adductis cap. præcedenti. Tota difficultas reſtat de ordine executionis, & licèt primâ fronte videatur, quòd hæc concluſio contradicit Authori, in ſolutione ad primum cap. ſuperiori adductâ; Vbi ait, quòd Verbum aſſumendo partes humanæ naturæ, aſſumpſit totam humanam naturam, & ſic aſſumptio partium eſt prior in viâ operationis intellectu, non tempore; aſſumptio autem naturæ eſt prior in via intentionis, ſicque videtur eſſe prior ſimpliciter.

Aperitur mens D. Thomæ ex aliis locis.

Nibilominùs mens D. Thomæ ex aliis eius locis eſt explicanda, vbi fuſiùs hoc pertractat, in 3. diſt. 2. qu. 2. artic. 1. hæc ait, *Ad 3. quæſtionem dicendum, quòd partes originaliter ſunt priores toto, quaſi conſtituentes ipſum; totum autem completiuè eſt prius partibus, quia ratio naturæ completæ inuenitur priùs in ipſo tota, & ad partes eius prouenit mediante toto, in quantùm eius partes ſunt, vndè etiam ſunt in genere per reductionem, & ideò dicendum eſt, quòd quodammodò mediantibus partibus aſſumpſit totum, in quantum ſcilicet partes originaliter humanam naturam conſtituebant, cui per ſe aſſumptio debebatur, quodammodò autem partes mediante toto, in quantum ratio humanæ naturæ, quæ per ſe aſſumptibilis eſt, per priùs inuenitur in toto, & per hoc in partibus.*

Partes ſunt priores & poſteriores toto ſecundùm diuerſas conſiderationes.

Congruentia aſſũptibilitatis cõueniebat prius toti, quàm partibus humanitatis.

Senſus ergo S. Doctoris eſt, quòd partes non ſunt aſſumptibiles, niſi mediante tota humanitate, quia congruẽtia aſſumptibilitatis deſumitur ex dignitate, & neceſſitate, & hæc per ſe primò conuenit priùs humanitati, & non parti, ſicut & congruum erat, quòd aſſumeretur natura, & tota humanitas perfecta, quæ congruitas in partibus non inuenitur, & ita dicit, quòd, quia totum completiuè eſt prius partibus, quia ratio naturæ completæ inuenitur priùs in ipſo toto, & ad partes eius prouenit mediante toto in quantum eius partes ſunt, vndè etiam, inquit, ſunt in genere per reductionem. Pertinent ergo ad genus, & eſſe humanum reductiuè, ſed eſſe humanum eſt id, quod facit naturam aſſumptibilem: ergo partes non intelliguntur aſſumptibiles priùs, quàm totum, à quo aſſumptibilitatem ſortiuntur. Licèt ergò partes originaliter ſint priores toto,

quaſi conſtituentes ipſum totum, boc, vt ita dicam, materialiter ſe habet, & præſuppoſitivè, quod D. Thomas vocat originaliter; ſed formaliter omnis congruẽtia aſſumptibilitatis à toto derivatur ad partes. Et boc eſt, quod ipſe S. Doctor ad primum, loco citato ſubdit, quod ideò partes dicuntur prius aſſumi, quia cauſant originaliter aſſumptibilitatem totius.

Explicãtur verba D. Tuomæ in ſpeciem cõtraria prædictis.

Sic (ſalvo meliori iudicio) ſenſum illius textûs eruẽdum exiſtimo. Quando ergo hic art. 5. ad 1. dicit, quòd via operationis, partes priùs fuerunt aſſumptæ quàm totum, hoc ſolùm vult, quòd, quia partes, vt diximus origioaliter, ſiue materialiter conſtituunt, & cauſant totum, priuſquam intelligatur aſſumi, ideò dicuntur qnodammodò priùs aſſumi; non autem vult, quòd partes priùs perſonentur à verbo divino, quàm tota bumanitas, & prius illâ exiſtant.

Expediti à maiori difficultate, ſcilicet ab eo, quod poterat nobis obiici ex mente S. Doctoris, faciliùs propoſitam concluſionem ratione fundabimus: Ex oppoſitâ enim ſententiâ manifeſtè ſequitur, quòd partes, vel aliqua illarum bis fuerint aſſumptæ, ſemel in ſeipſis, prius quàm tota humanitas, & iterùm in tota bumanitate; hoc autem eſſe impoſſibile ſuprà oſtendimus.

Vnica fuit vnio verbi ad humanitatem, & partes eius.

Et Thomiſtæ in hoc debent cum S. Doctore conuenire, quòd in boc myſterio vnica tantùm fuerit vnio verbi ad humanitatem; ita vt non intervenerint ibi duæ vniones, Altera ad humanitatẽ, altera ad partes, quam vnionem S. Doctor docet fuiſſe vnam in actu, & multiplicem in potentiâ; quod fusè capite ſuperiori remanet explicatum; quòd autem multiplicarentur vniones, patet, quia implicat vniri totum, vel aſſumi, qu'n conſequentet vniantur eius partes: quia hæc humanitas idem eſt ac ſuæ pattes, vel ad minùs eſſentialiter includit illas; ergo aſſumuntur per aſſumptionem totius, & cùm iuxtà primam ſententiam, partes præſupponantur ad vnionem totius, iam vn:tæ, & perſonatæ, bis erunt vnitæ, & duplex erit ibi vnio.

Prætereà iuxtà mentem D. Tbomæ locis citatis, vt partes vniantur verbo, ſufficit vniri illi humanitatem, quod accidenter oſtendi poteſt: nam, vt forma, & natura habeant eſſe, & creentur à Deo, ſatis eſt, quòd totum immediatè creetur, & ſic ratiooe totius producuntur partes, & communicant exiſtentiæ totius; ergo, vt partes aſſumantur, ſatis eſt totum aſſumi, & pet hoc partes ın ſe ipſis erunt aſſumptæ.

Noua ratio ad Confirmationem prædictorũ.

Arguitur primò.

Omnia argumenta adverſariorum, quæ ex ratiooe procedunt (iam enim dılntum eſt, quod ex authoritate S. Doctoris obiici poterat) ad duo reduci poſſunt. Alterum Theologicum; alterum metaphyſicum. Primum procedit ab inconueoienti: Si enim partes non fuerunt priùs aſſumptæ vt quod, debemus admittere novum miraculum in morte Chriſte eueniſſe, dum corruptâ bumaoitate, partes remanſerunt Vetbo vnitæ, ſed Theologi conueniunt, quòd non ſunt hîc multiplicanda miracula ſine neceſſitate. Ergo. Sequela probatur: quia, ſi partibus fuit communicatum eſſe diuinum mediante toto; ergo ceſſante eſſe totius, & communicatione diuini eſſe ad illud, ceſſatet (niſi intereſſet nouum mıraculum, vel noua aſſumptio) communicatio eſſe diuini ad partes.

Reſpondet S. Doctor.

Huic argumento occutrit S. Doctot ſuprà articulo 1. ad 5. Dicens, quòd humanitas fuit medium aſſumendi partes vt in fieri, non vt in facto eſſe: Sicut anima fuit etiam medium aſſumendi corpus, vt in fieri, non in facto eſſe. Vndè etiam ſeparatum ab anima, manſit vnitum; non multiplicamus ergo miracula, ſed ex ipsâ vnione, provt facta eſt ad totum, inferimus, quòd remanent partes vnitæ Verbo, etiam corrupto toto: qnia natura huius vnioois talis eſt, vt dependcant partes à toto in fieri, non in facto eſſe; quia, vt plurièsdictum eſt, eſt vna vnio in actu, & plures in potentiâ.

Quomodò remãſerint partes vnita verbo, etiam corrupto toto.

Arguitur ſecundò.

Argumentum verò metapbyſicum, quod eſt Adverſariorum fundamentum, eſt. Quia perſonalitas, & exiſtentia Verbi communicatur humanitati eô modô, quô communicaretur illi propria perſonalitas, & exiſtentia, quia perſonalitas diuina ſupplet vicem perſonalitatis creatæ; ſed hæc communicaretur animæ priùs, quàm toti: etgo. Conſequentia patet, & minot probatur. Nam cum anima creetur, & creatio per ſe primò

conueniat

conuenit termino ſubſiſtenti, vt ſic, Anima priùs debet habere propriam ſubſiſtentiam, quæ deinde communicetur toti: Ergo ſaltem priùs fuit aſſumpta ad ſubſiſtentiam Verbi anima, quàm totum.

Diſcutitur obiectio.

Hoc argumentum inuoluit plures difficultates, quæ in materiâ de anima diſputantur, & iuxtà diuerſum ſenſum Theologorum, vel Philoſophorum ibi, oritur hîc, magna ex parte, Authorum diſcrepantia. Verùm hæc magis explicare, & in his Metaphyſicis quæſtionibus immorari inutile prorsùs nobis eſt. Quidquid enim accidat, dum anima in formatione hominum creatur, & corpori infunditur, nihil in hoc punčto ad propoſitum contrà nos.

Reſpondetur.

Dicimus ergo, quòd conceſſo toto, quod arguens intendit, aliter hîc philoſophandum eſt. Vnde in forma diſtinguimus illam minorem, ſcilicet, ſed ſubſiſtentia propria communicatur animæ, priuſquàm toti, diſtinguo minorem, animæ per eius completam, & non impeditam creationem communicatur priùs eſſe, & perſonalitas, tranſeat minor: Communicatur illi priùs, quandò non per creationem, ſed per aliam actionem impedientem, vel præuenientem creationem communicatur, nego minorem: quia tunc per ſe primò communicatur termino primario talis actionis, & quia anima Chriſti habnit eſſe, & ſubſiſtere, non per creationem, quæ fuit impedita, ſed per aſſumptionem, quæ primò, & per ſe fuit terminata ad totum; ideò non priùs fuit aſſumpta, quàm totum: Vbi meminiſſe debes eorum, quæ non ſemel in hoc opere diximus, quod non priùs intelligitur anima Chriſti creata, nec corpus productum, quam intelligantur aſſumpta, & creatio animæ, & Generatio Beatiſſimæ Virginis mediâ aſſumptione habuerunt ſuū terminum: Vnde creatio, quæ terminabatur ad faciendam animam ſubſiſtentem, & exiſtentem, non eſt ſortita ſuum effectum, ſed aſſumptio fecit illam ſubſiſtere, & Verbum diuinum aſſumendo totam humanitatem, illique communicando ſuam ſubſiſtentiam, & exiſtentiam, & mediante hâc aſſumptione totius, remanſerunt etiam partes ipſi Verbo aſſumptæ, & vnitæ hypoſtaticè, vt ſuprà explicatum eſt.

Anima Chriſti habuit eſſe, & ſubſiſterenō per creationem, ſed per aſſumptionem.

Quòd ſi dicas nos multiplicare miracula, cùm è contra poſſemus, magis connaturaliter loqui, & dicere quod ſeruet perſonalitas diuina (quæ perſonalitatem creatam ſupplet) eundem modum in perſonando, quem creata exercet.

Inſtantia.

Occurremus, quòd non eſt multiplicare miracula, ſed dicere, quod eſt dicendum, tanto miraculo poſito, quòd creatio non habuerit ſuum complementum, niſi mediâ aſſumptione, & hoc ſecundùm fidem ſic eſſe dicendum ex ſuprà dictis conſtat, aliàs poneremus creationem terminatam ad ſubſiſtentiam creatam, & Beatiſſimam Virginem non poſſemus Matrem Dei appellare, ſi eius actio non habuiſſet pro termino ipſum Deum, quod contigiſſet, niſi mediâ aſſumptione ſuum complementum, & terminum ſortita eſſet.

Occurritur.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm humana natura fuerit aſſumpta, mediante gratiâ.

CONCLVSIO. Gratia non poteſt intelligi vt medium, in aſſumptione humanæ naturæ.

Probatur: quia, nec gratia vnionis, nec gratia habitualis hoc præſtare poſſunt; Gratia enim vnionis eſt ipſum eſſe perſonale, quod gratis diuinitùs datur humanæ naturæ in perſona Verbi, quod quidem eſt terminus aſſumptionis: Gratia autem habitualis pertinens ad ſpiritualem ſanctitatem illius hominis, eſt effectus conſequens vnionem, iuxtà illud Ioan. 1. Vidimus gloriam eius, ſicut Vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Per quod datur intelligi, quòd ex hoc ipſo, quòd ille homo eſt vnigenitus à Patre, habet, quòd per vnionem habeat plenitudinem gratiæ, & veritatis.

Nec Gratia vnionis, nec gratia habitualis potuit eſſe mediū in vnione Verbi cū natura humana.

Si verò nomine gratiæ idem accipiamus, quod voluntas Dei aliquid gratis faciens, vel donans, ſic vnio facta eſt per gratiam, non ſicut per medium, ſed ſicut per cauſam efficientem.

DE

DE GRATIA CHRISTI.

OSTENDIMVS hactenùs, quomodò Dei Filius humanam aſſumpſit naturam; Conſtituendum nunc reſtat de coaſſumptis ab ipſo Dei Filio in humanâ naturâ. Et primò de his, quæ pertinent ad perfe-*Ordo Doctrinæ.* ctionem; ſecundò de his, quæ pertinent ad defectum: Circà primum conſideranda ſunt tria. Primò de gratiâ Chriſti: Secundò de ſcientiâ eius: Tertiò de potentiâ ipſius.

De gratiâ autem Chriſti duplicem conſiderationem Author ſubnectit. Primò conſiderat eius gratiam, ſecundùm quod eſt quidam ſingularis homo; deinde de eâdem gratiâ diſputat, ſecundùm quod eſt caput Eccleſiæ.

QVÆSTIO VII.

De gratiâ Chriſti, prout eſt quidam ſingularis homo.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm in animâ Chriſti ſit aliqua gratia habitualis.

Concluſio. CONCLVSIO. Neceſſe eſt ponere in Chriſto gratiam habitualem.

Probatur tripliciter. Ptubatur triplieiter. Primò, quia anima illa maximè propinqua eſt principio gratiæ. Secundò, quia anima illa nobiliſſimas operationes videndi, & amandi Deum habet. Tertiò, quia Chriſtus, vtpotè mediator, gratiam redundantem in alios habere debet.

De quâ neceſſitate hic eſt ſermo. Circà quam concluſionem optimè Caietanus aduertit, quod, ly neceſſe, non denotat neceſſitatem logicam, id eſt quòd impoſſibile ſit aliter ſe habere, quoniam non eſt hîc quæſtio de tali neceſſitate, nec rationes allatæ ad hoc tendunt, ſed eſt ſermo de neceſſitate ſecundùm ordinem rebus conſunum.

CAPVT PRIMVM.

In Chriſto fuiſſe gratiam habitualem, & quâ certitudine id tenendum ſit.

SVpponimus ex materiâ de gratiâ, quod gratia, quâ iuſti ſumus, eſt aliquid creatum intrinſecè inhærens nobis. Quæ veritas de fide contrà Hæreticos noſtri temporis aſſerentes nullam nos habere iuſtitiam inhærentem, quâ ſimus iuſti coram Deo, ſed noſtram iuſtitiam eſſe aliquid extrinſecum. *Gratia, quâ Iuſti ſumus, eſt nobis intrinſeca.* Veritas tamen prædicta conſtat primò ex ſacris litteris, ſecundæ ad Cor. 1. dicitur; *Vnxit nos Deus, qui & ſignauit nos, & dedit pignus Spiritûs in cordibus noſtris*: Sed vnctio, ſignaculum, & pignus Spiritûs ſancti ſignificant aliquid intrinſecè receptum in nobis: ergo. Ad Rom. 5. dicitur: *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis.* Quæ veritas etiam definitur in Concil. Tridentino, ſeſſ. 6. cap. 7. Vbi dicitur, Iuſtificationem non eſſe ſolam remiſſionem peccatorum, ſed ſanctificationem, & renouationem inferioris hominis per voluntariam ſuſceptionem gratiæ, & donorum. Et additur. *Vnica demùm formalis cauſa* (noſtræ ſcilicet iuſtificationis) *eſt iuſtitia Dei, non quâ ipſe iuſtus eſt, ſed quâ nos iuſtos facit.* *Definitur hæc veritas in Concil. Trid.*

Quam

Diſcrimen notandũ inter amorem Dei, & noſtrũ, in hoc quod iſte ſupponit; ille verò cauſat bonitatem.

Quam veritatem euidenter oſtendit S. Doctor prima ſecundæ, quæſt. 110. Theologicâ demonſtratione ſumptâ ex differentiâ, quæ verſatur inter amorem Dei, & amorem noſtrum. Nam noſter amor non cauſat bonitatem, quam amat, quin potiùs illam præſupponit: Amur verò Dei cauſat bonitatem, quam amat. Ergo amor ſupernaturalis, quô Deus diligit aliquos homines, & Angelos in ordine ad vitam æternam, cauſat in illis aliquod donum intrinſecè inhærens ipſis, quô redduntur iuſti, & ſancti, & intrinſecè conſtituuntur intrà rationem obiecti congrui diuinæ dilectionis; & hoc eſt eſſe gratum Deo; ac proinde ſunt grati, quaſi formaliter per aliquod intrinſècè inhærens: Gratia ergo eſt aliquid creatum intrinſecè nobis inhærens.

Donũ Gratiæ ad Duo præcipuè munia animæ confertur.

Hoc autem donum ad duo præcipuè munia in animâ ponitur, primò & principaliter, vt per illud anima habeat eſſe ſupernaturale, & efficiatur iuſta formaliter, & grata, ac diuinæ conſors naturæ, iuxtà dictum Petri in ſuâ ſecundâ cap. 1. *Maxima, & pretioſa nobis promiſſa donauit, vt per hæc efficiamini diuinæ conſortes naturæ.* Secundò ponitur gratia in nobis, vt ex illâ redundent Charitas, & alij habitus infuſi, per quos intellectus, & voluntas eleuentur, vt actiones ſupernaturales, fini ſupernaturali proportionatas, elicere valeant; quæ actiones ſic proportionatæ poſſint eſſe ſatisfactoriæ, & meritoriæ vitæ æternæ.

Gratia differt à cæteris habitibus in hoc quod habitus dantur ad operandum, gratia verò ad eſſe.

Ad quod meliùs percipiendũ, ſciendum eſt, quòd, quamvis gratia habitualis non ſit ſubſtantia, ſed accidens, & habitus (de quo aliquid inferiùs) in hoc tamen ab aliis habitibus diſtinguitur, quòd illi dantur immediatè ad operãdum; ſed gratia datur ad eſſe ſi quidem, vt diximus, per illam eleuamur ad eſſe ſupernaturale. Operatur autem gratia per alios habitus, qui eam conſequuntur, ad modum, quô anima operatur per potentias. Participat ergo aliquam perfectionem formæ ſubſtantialis, cùm pertineat, & afficiat immediatè eſſentiam animæ, tanquàm ſubiectum, quod perficit immediatè, & ſicut ex noſtrâ eſſentiâ oriuntur paſſiones; ita ex gratiâ, tãquàm ex quadam eſſentia participata in eſſe ſupernaturali, proueniunt quaſi paſſiones habitus infuſi operatiui; quamvis ipſa gratia non ſit eſſentia, ſed accidens, vt dictum eſt.

An ſit de fide Gratiã Chriſti fuiſſe habitum.

An autem hoc accidens ſit habitu, necne, docent Theologi loco citato communiter non eſſe omninò de fide, quòd ſit habitus, in quo puncto nihil aliud nobis eſt hîc dicẽdũ, ſed ſufficiat ſupponere eſſe errori proximum, negare illam eſſe habitum, & omninò erroneum non eſſe accidens, ſiue qualitatem permanentem in animâ.

Hoc dixerim ad excludendam aliquorum opiniunem, qui, loquendo de gratia Chriſti, dicunt eſſe de fide fuiſſe habitum, quod quidem non videtur rationabile, ſed potiùs eodem modo philoſophandum eſt de gratiâ Chriſti (de quâ nunc loquimur) ac de noſtrâ, cùm ſit eiuſdem ſpeciei: Verùm quidquid in hoc ſit.

Concluſio prima.

De fide tenendũ eſt in animâ Chriſti eſſe gratiam, quam vocamus habitualem, ſiue gratiam ſanctificantem.

Probatur auctoritatibus Scripturæ, & SS. Patrum.

Hæc concluſio deducitur ex variis Scripturæ Sacræ locis. Ioan. 1. *Plenum gratiæ, & veritatis.* Ioan. 10. Chriſtus de ſeipſo dicit. *Quem Pater ſanctificauit, & miſit in mundum, &c.* Luc. 1. *Quod naſcetur ex te, ſanctum vocabitur Filius Dei.* Vbi Bernard. homil. 4. ſuper miſſus eſt. Et Rupert. lib. 1. de operibus Spiritus ſancti capite 10. Interpretantur de ſanctitate, quæ fit per gratiam iuſtificantem; nam ſanctitas perſonalis ad vnionis gratiam ſpectans, ſatis explicatur ſequentibus Verbis, ſcilicet *vocabitur Filius Dei.*

Eandem veritatem confirmant omnia teſtimonia, quibus Chriſtus in Scripturis aſſeritur vnctus Spiritûs ſancti vnctione, de quâ in Pſal. 44. dicitur. *Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem, propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis.* Vbi ad litteram fit ſermo de Chriſto, teſte Apoſtolo, qui prædicta verba de Chriſto ad litteram intelligit, & hoc oleum lætitiæ nihil aliud apud Patres ſignificat, niſi Spiritûs sãcti Chariſmata, quorum præcipuum eſt gratia ſanctificans.

Oleum lætitiæ apud SS. Patres ſignificat Spiritus ſancti Chariſmata.

Vndè in Sacrâ Scripturâ, huiuſmodi Spiritus ſancti Chariſmata, vnctionis nomine deſignantur. Vt 1ª. Ioan. cap. 3. *Vnctio eius docet vos de omnibus,* & Iſai. 61. *Spiritus Dñi ſuper me, eò quòd vnxerit Dominus me, &c.* Quæ ad litterã de Chriſto loquuntur, teſte ipſo Chriſto Domino, qui hoc teſtimonium ſibi accõmodauit. Actor. 10. dicitur de Chriſto, quòd *vnxit eum Deus Spiritu ſancto, & virtute;* habetur

habetur hoc in Verbis prophetiæ Danieł. 9. *Et vngatur Sanctus Sanctorum.*

Eandem veritatem confirmant omnia loca Scripturæ, in quibus Spiritus ſancti dona Chriſto tribuuntur: vt Iſai. 11. *Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini, Spiritus ſapientia, & intellectus.* Vbi Verbum (requieſcet) denotat habitualem permanentiam gratiæ, & donorum ſpiritûs ſancti ipſam concomitantium in animâ Chriſti.

Referuntur alia loca Scripturæ ad propoſitum. Addas illud Iſai. cap. 42. *Ecce ſeruus meus, ſuſcipiam eum* & ibidem *dedi Spiritum meum ſuper eum.* In quo teſtimonio, vt benè Aſturicenſis aduertit, illud Verbum (ſeruus) denotat, quòd de Chriſto, vt homine, ſermo habetur, & illa verba (ſuper illum) denotant, quòd non de gratiâ vnionis, quâ Verbum factum eſt caro, ſed de gratiâ iuſtificante ſuperueniente Chriſto, ſit ſermo; nam, *Ponderatur locus Iſaiæ.* vt daretur Spiritus ſuper illum, neceſſe erat, vt ipſe ſervus Dei, ſcilicet Chriſtus, præextitiſſet, ſaltem ordine naturæ, ipſi infuſioni gratiæ. Quæ ponderatio æquè currit in ſuprà adducto teſtimonio Iſaiæ. *Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini.*

Prima Ratio Concluſionis. Eandem veritatem confirmant varia Patrum teſtimonia, quę apud Commentatores videri poterunt; & ſuadent rationes Theologicæ à S. Thoma adductæ: Quorum Prima deducitur ex vnione animæ Chriſti ad Verbum Dei; quantò enim aliquod receptivũ eſt propinquius cauſæ influenti, tantò magis participat de influentiâ ipſius. Influxus autem gratiæ eſt à Deo ſecundùm illud Pſal. 83. *Gratiam, & gloriam dabit Dominus.* Et ideò maximè fuit conueniens, vt anima illa reciperet influxum diuinæ gratiæ.

Secunda Ratio. Secunda Ratio S. Doctoris deducitur ex nobilitate illius animæ, cuius operationes oportebat propinquiſſimè attingere ad Deum per cognitionem & amorem, ad quod neceſſe eſt eleuari rationalem naturam per gratiam.

Tertia Ratio. Tertiò id probat propter habitudinem ipſius Chriſti ad genus humanũ; Chriſtus enim, in quantum homo, eſt mediator Dei & hominum, vt dicitur primæ ad Timoth. 2. & ideò oportebat, quòd haberet gratiam, etiam in alios redundantem, ſecundùm illud Ioan. 1. *De plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratiâ.*

Concluſio ſecunda. Dicendum eſt ſecundò Chriſtum habuiſſe hanc gratiam à principio ſuæ Incarnationis.

Contrarium videtur ſentire Hieronymus, qui Iſaiæ 6. inſinuat Chriſtum accepiſſe gratiam in Bapteiſmo; ſed intelligendus eſt de manifeſtatione gratiæ.

Concluſio ergo noſtra eſt omnium Catholicorum; licèt non conueniant, quô certitudinis gradu ſit notanda. *Communis eſt inter Catholicos.* Qui minus fauent, oppoſitum dicunt erroneum; meliùs tamen cum aliis dicendum crediderim, eſſe omninò de fide, & oppoſitum hæreſim manifeſtam: quia loca Sacræ Scripturæ ſuprà adducta, ſi non omnia; aliqua tamen, & plura alia omiſſa hoc denotant, vt illud. *Quod naſcetur ex te ſanctum,* & illud Pſal. 109. *Ex vtero ante luciferum genui te*; quod Vatablus ſic legit. *Tibi eſt Ros generationis tua in ſummo decore, & ſanctitate ex vtero Aurora.* *Probatur ex Scripturâ, & ratione.* Et ſuffragatur ratio: quia gratia hæc data eſt Chriſto, quia erat Filius naturalis iuxtà illud Ioan. 1. *Quaſi vnigeniti à Patre plenum gratia, & veritatis.* Ergo data eſt ei à principio. Patet, quia tunc poſita fuit ſufficiens cauſa ipſius.

CAPVT II.

Occurritur obiectionibus, quæ contrà prædicta fieri poſſunt.

Non inualidum argumentum cõtrà prædictas veritates obiici ſolet, cuius vim ad hæc panca reſtringimus, ſicut filiatio adoptiua, quæ eſt per gratiam, eſt quædam participatio filiationis naturalis; ita ipſa gratia habitualis eſt quædam participatio gratiæ vnionis, ſeu bonitatis infinitæ, quæ naturaliter eſt in perſonâ Chriſti; ſed in Chriſto, qui erat Filius Dei naturalis, non ponitur filiatio adoptiua, vt docet S. Thomas infrâ qu. 23. art. 4. Ergo ſimiliter, quia in Chriſto eſt gratia vnionis, & bonitas per eſſentiam, non debet poni in illo gratia habitualis, quæ facit bonum per participationem. *Obijcitur primò.* *Filiatio adoptiua non poteſt tribui Chriſto, vtpotè Filio DEI naturali.*

Et confirmatur, ſiue magis explicatur. Ad gratiam habitualem ſequitur filiatio adoptina. Ergo ſi in Chriſto eſſe non poſſit filiatio adoptiua, nec poterit eſſe gratia habitualis. *Confirmatur obiectio.*

Ad argumentom reſpondemus adducẽdo diſparitatem, quæ eſt, quòd filiatio

Reſpondetur ad Argumentum.

liatio refertur per ſe primò ad perſonam, & immediatè competit illi: & proptereà in Chriſto, non poteſt eſſe, niſi vnica filiatio naturalis: quia in illo eſt vnica perſona diuina, quæ extranea reſpectu diuinæ gloriæ eſſe non poteſt; Vnde repugnat illi filiatio adoptiua, vt infrà loco citato dicetur, & propter eandem rationem, inferiùs quæſt. 35. artic. 5. etiam docet S. Doctor in Chriſto eſſe vnicam duntaxat relationem filiationis, quâ refertur ad Patrem, in quantum Filius Dei naturalis; nam ad Matrem ſolùm refertur relatione rationis, eò quòd nulla relatio realis potuit in

Chriſtus refertur ad matrem ſola relatione rationis, & quare?

Chriſto ex tempore aduenire ratione ſuppoſiti, aut perſonæ. Gratia autem habitualis eſt immediata perfectio naturæ: ſubiectum enim proprium, & immediatum illius eſt anima rationalis, vt dictum eſt, quæ etiam in Chriſto eſt pars humanæ naturæ. Cùm ergo in Chriſto ſit duplex natura, diuina, & humana, quamvis gratia habitualis importet aliquid non naturaliter inhærens, poteſt ratione humanæ naturæ, Chriſto conuenire.

Reſpõdetur ad Confirmationem.

Ad confirmationem reſpondetur, quòd filiatio adoptiua ſequitur ad gratiam habitualem, quando ſuppuſitum eſt capax filiationis adoptiuæ, ſicut ſunt omnia ſuppoſita creata naturæ intellectualis. Suppoſitum autem Chriſti, cùm ſit increatum, cui per naturam competit gloriam habere, & omnia Patris bona, incapax eſt, vt per gratiam habitualem conſtituatur filius adoptiuus.

Cæterùm ad clariorem intelligentiam inſinuatæ ſolutionis, & vt Theologus meliùs occurrere poſſit moleſtiæ arguentis, notandum eſt, quòd filiatio adoptiua, neque eſt primarius, neque ſecundarius effectus gratiæ: quia eſt vera, & prædicamentalis relatio; gratia verò eſt forma abſoluta de prædicamento qualitatis. Filiatio ergo ado-

Filiatio adoptiua eſt Relatio cõſequẽs primarium effectũ Gratiæ.

ptiua eſt relatio conſequens primarium effectum gratiæ, dummodò gratia ſit in ſubiecto apto nato ad huiuſmodi relationem ſuſcipiendam, quod tunc accidit, quando ſubiectum ſecundùm ſe eſt extraneum à naturâ diuinâ. Chriſtus autem, cùm ſit Filius Dei naturalis, & conſequenter à diuinâ naturâ non extraneus, & illius humanitatis propter vnionem hypoſtaticam iure connaturalitatis debeatur gratia, & gloria: ideò Chriſtus etiam, vt homo, eſt incapax huius relationis, ſcilicet filiationis adoptiuæ, & ita gratia in illo non ſe explicat in hanc relationem, quia deficit ex parte ſuppoſiti extraneitas à naturâ diuinâ, quæ eſt conditio omninò neceſſaria, vt talis relatio fundetur, & emergat.

Declaratur ſubiectum proprium eius.

Contrà eandem veritatem obiicit ſibi Auctor tria argumenta, quæ omnia, quæ obiici poſſunt, comprehendunt. (Primum nunc, alia inferiùs adducemus) Gratia eſt quædam participatio diuinitatis in creaturâ rationali, ſecundùm illud ſecundæ, Petri 1. *Per quem maxima, & pretioſa nobis promiſſa donauit, vt per hæc efficiamini diuinæ conſortes naturæ.* Chriſtus autem eſt Deus, non participatiuè, ſed ſecundùm veritatem; ergo in eo non fuit gratia habitualis.

Obiicitur ſecundò.

Et reſpondet, quòd Chriſtus eſt verus Deus ſecundùm perſonam, & naturam diuinam: ſed, quia cum vnitate perſonæ remanet diſtinctio naturarum, anima Chriſti non eſt per ſuam eſſentiam diuina; Vndè oportet, quòd fiat diuina per participationem, quæ eſt ſecundùm gratiam.

Reſpondetur.

Quomodò Anima Chriſti ſit diuina.

Quòd, ſi adhuc inſtes: quia Chriſtus habet gratiam vnionis, quæ eminenter continet omnem perfectionem gratiæ habitualis: ergo non habet gratiam habitualem; nullum enim ſuppoſitum habet ſimul eandem formam formaliter, & eminenter, vt ſol non habet formaliter calorem, quia habet illum eminenter in luce, & ſic de aliis.

Inſtantia.

Dicemus, quòd, quando forma eſt eminentior entitatiuè, & executiuè, quia exequitur effectum proprium formæ inferioris, tunc doctrina in inſtantia allata currit; hac enim ratione non oportet, quòd homo habeat formam rationalem, & ſenſitiuam, & vegetatiuam formaliter: Quando verò illa forma eſt eminentior entitatiuè, & non executiuè, quia non exequitur effectum formæ inferioris; tunc allata doctrina non currit, vt patet in viſione beatâ; quamvis enim eſſentia diuina vnita, vt ſpecies, intellectui beato, eminenter in eſſendo ſit lumen gloriæ, ſcientia, voluntas, & intellectus: Nihilominùs cum illâ ponimus lumen gloriæ ſcientiam,

Diluitur.

Elucidatur hac Doctrina exemplo viſionis Beatificæ.

tiam, voluntatem, & intellectum: quia illa ſpecies non eſt omnia iſta eminenter executiuè. Cùm ergo gratia vnionis, licèt eminenter entitatiuè contineat perfectionem gratiæ habitualis, non contineat illam eminenter executiuè; ideò poſſunt eſſe ſimul gratia vnionis, & habitualis. Et hoc eſt, quod dicit Author, quòd, quia non obſtante vnitate perſonæ, remanet diſtinctio naturarum, anima Chriſti non eſt per ſuam eſſentiam diuina: Vndè oportet, quòd fiat diuina per participationem, quæ eſt ſecundùm gratiam (hoc eſt) quia, cùm Verbum diuinum non faciat humanitatem per ſuam eſſentiam diuinam; quamvis eminenter omnem perfectionem diuinitatis per participationem contineat, non tollit quin hæc participatio debeat fieri per gratiam.

Capvt III.

Quomodò gratia vnionis humanitatem Chriſti ſanctificet; Vndè neceſſitas gratiæ habitualis ex doctrina Authoris magis elicitur.

Ratio quæſiti.

QVæ in ſolutione præcipuè argumentorum, in hoc articulo Author nobis exponit, occaſionem dederunt Commentatorum eruditioni, & facundiæ ad plures inducendas diſputationes de modo, quô gratia vnionis Ieſu Chriſti humanitatem ſanctificet. Ex quo variè philoſophantur circà neceſſitatem gratiæ habitualis, & quid cenſendum eſſet de Chriſti operibus illa non ſtante, in quo licèt in re, ſaluo meliori iudicio, paucis exceptis, omnes tandem conueniant; in modo tamen loquendi abundant, & ſibi inuicem contradicunt.

Ponderãtur iterum Verba S. Doctoris, quæ faciunt ad propoſitum.

Cæterùm, ſi quis attentè verba S. Doctoris ponderet, præcipuè quæ habet in ſolutione trium argumentorũ, quæ ſibi obiicit, nihil magis deſiderandum, vel inquirendum iudicabit. In primâ igitur ſolutione capite ſuperiori à nobis ponderatâ, & ampliùs hîc conſiderandâ, ait, quòd Chriſtus eſt verus Deus ſecundùm perſonam, & naturam diuinam: ſed quia cum vnitate perſonę remanet diſtinctio naturarum, anima Chriſti non eſt per ſuam eſſentiam diuina; Vndè oportet, quòd fiat diuina per participationem, quæ eſt ſecundùm gratiam. Quam doctrinam ponderabimus adducto priùs ſecundo argumento, eiuſque ſolutione.

Obiicit ſibi D. Thomas.

Obiicit ergo ſibi ſecundo loco Author: quia gratia ad hoc eſt neceſſaria homini, vt per eam benè operetur, & etiam ad hoc quòd homo cõſequatur vitam æternam: ſed Chriſto ex hoc ſolo, quod erat naturalis Filius Dei, debebatur ei hæreditas vitæ æternæ, ex hoc etiam quod erat, per quod facta ſunt omnia, aderat illi facultas omnia benè operandi. Non ergo ſecundùm humanam naturam indigebat aliâ gratiâ, niſi vnione ad Verbum.

Reſpondet.

Et reſpondet, quod Chriſto, inquantum eſt naturalis Filius Dei, debebatur hæreditas æterna, quæ eſt ipſa beatitudo increata, per increatum actum cognitionis, & amoris Dei, eundem ſcilicet, quô Pater cognoſcit, & amat ſeipſum, cuius actûs anima capax non erat propter differentiam naturæ. Vndè oportebat, quòd attingeret ad eum per actum fruitionis creatum, qui quidem eſſe non poteſt, niſi per gratiam: ſimiliter etiam in quantum eſt Verbum Dei, habuit facultatem omnia benè operandi operatione diuinâ; ſed quia præter operationem diuinam, oportet poni in eo operationem humanam, oportuit in eo eſſe habitualem gratiam, per quam huiuſmodi operatio in eo eſſet perfecta.

Anima Chriſti non poteſt ad Deum attingere, niſi per actum creatum.

Gratia vnionis non ſanctificat formaliter Animam Chriſti; ſed tãtùm perſonaliter.

Ex qua doctrina ſatis clarè colligimus, quòd gratia vnionis non ſanctificat formaliter animam Chriſti, ſeu eius humanitatem, ſed tantùm perſonaliter, hoc enim ſignificant illa verba, anima Chriſti non eſt per ſuam eſſentiam diuina; Vndè oportet, quòd fiat diuina per participationem, quæ eſt ſecundùm gratiam, quòd in corp. articuli aliis verbis idem ſignificantibus expreſſerat dicens. Propter nobilitatem illius animæ, cuius operationes oportebat propinquiſſimè attingere ad Deum, per cognitionem, & amorem, ad quod neceſſe eſt eleuari rationalem naturam per gratiam. Vndè videtur, quòd S. Doctor pro eodem accipit, quòd anima fiat diuina per participationem, ac eleuetur ad eſſe ſupernaturale, ſiue (prout loquitur in prædictâ ſolutione ad ſecundum) perficiatur, vt operatio humanitatis poſſit eſſe perfecta.

Dicimus

Concluſio.

Dicimus ergo, quòd ex mente S. Doctoris aſſerendum eſt, quòd, licèt hic homo Chriſtus, (ſiue eius humanitas) ſanctus ſit, & Deo infinitè gratus, non ſolùm vt ſubſiſtens in diuinâ naturâ, ſed in humanâ, ſanctitate perſonali; tamen vt anima, ſiue humanitas ſit ſancta ſanctitate formali, & cenſeatur eleuata ad finem ſupernaturalem, ſiue vt cēſeatur facta diuina per participationem, & habeat facultatem omnia benè operandi operatione perfectâ, oportuit, quòd muniretur gratiâ habituali.

Communis eſt, ac impugnatur ſolùm in modo loquendi.

Crediderim quod ab hâc veritate, quæ eſt S. Doctoris, in re, nullus diſcrepare poſſit, ſed tota diſſenſio ad modum loquendi reducitur. Aliqui enim dicunt, quòd per gratiam vnionis Chriſtus vt homo ſolùm erat ſanctus, ſiue gratus, ſanctitate, & gratitudine radicali; qui modus loquendi aliis valdè diſplicet: exiſtimant enim, quòd per gratiam vnionis debeat dici Chriſtus ſanctus formaliter ſanctitate perſonali; præcipuè illi, qui aliquid per vnionem productum in humanitate affirmant, quem modum vnionis vocant (& nos quæſt. 2. improbauimus) verùm, quidquid ſit, Authores, qui dicunt Chriſti humanitatem fuiſſe per gratiam vnionis radicaliter ſanctam, ſine dubio non intendunt, quod abſolutè, & ſimpliciter non ſit Chriſtus vt homo, per ſolam gratiam vnionis ſanctus actualiter: ſed per ly radicaliter intendunt, quòd ſanctitas illa non ſit humanitati communicata per modum formæ, ſed ſolùm per modum termini, & ità dicunt eſſe ſanctam ſanctitate perſonali, & non formali; & qui hoc impugnant, non aliud certè dicere poſſunt, niſi velint terminis abuti.

Quo ſenſu dici poteſt Chriſti humanitatem fuiſſe per gratiam vnionis radicaliter ſanctam.

Diuiditur Concluſio.

Pro maiori claritate, & firmitate ſtabilitæ veritatis, oſtendemus priùs, quòd Chriſtus, vt homo, ex vi hypoſtaticæ vnionis ſimpliciter fuit ſanctus, gratus, & acceptus Deo ſanctitate, & gratitudine perſonali.

Probatur 1. pars ex Scripturâ.

Quod apud me eſt adeò certum quòd oppoſitum crediderim ſuſtineri non poſſe; ita enim ſentiunt communiter Patres, & non obſcurè indicant plura ſacræ Scripturæ loca ex ſuprà à nobis adductis, & aliis. Videtur omninò irrefragabile Archangeli Gabrielis teſtimonium, dum Beatiſſimæ Virgini Luc. 1. dixit, *quòd naſcetur ex te, ſanctum vocabitur Filius Dei*. Quibus verbis Chriſti ſanctitas non propter aliquam gratiam Chriſto infundendam enuntiatur, ſed ad ipſam Chriſti generationem, & naſcentiam reducitur, hoc enim ſonant illa verba, quod naſcetur ex te ſanctum, quaſi diceret, quia virtus altiſſimi obumbrabit tibi, & conceptionem, ſiue generationem tuam eleuando perficiet, & vſque ad diuinum Verbum perducet, ita vt priùs intelligatur ipſi diuino Verbo vnitum id quod naſcetur ex te, quàm conceptum, & natum, ideò ex te naſcetur Sanctum, & vocabitur filius Dei.

Probatur ſecundò ratione.

Et ratione, prædicta veritas conuincitur, vt enim ex infrà dicendis q. 24. art. 2. patebit, Chriſtus, ſecundùm quòd homo, prædeſtinatus eſt eſſe Filius Dei naturalis, vt verbis S. Doctoris vtar, & hoc nullo habito reſpectu ad habitualem gratiam, aut gloriam; non enim ad gratiam habitualem, vel gloriam Chriſtus prædeſtinatus eſt (vt loco citato fusè oſtendemus) ſed prædeſtinatio intrinſecè inuoluit Dei dilectionem, & ordine rationis hanc præſupponit: nam priùs intelligitur Deus diligere aliquem ad aliquod bonum, quàm ad illud prædeſtinet; ergo Chriſtus vt homo, gratiâ habituali ſecluſâ, ſicut eſſet prædeſtinatus, vt eſſet Dei Filius naturalis, ita vt eſſet dilectus à Deo.

Prædeſtinatio inuoluit, & ordine rationis præſupponit Dei dilectionem.

Probatur Tertiò.

Prætereà probatur. Vnio hypoſtatica eſt verè, & propriè gratia, & ità communiter à Theologis gratia vnionis dicitur, quæ facta fuit Chriſto non vt Deo, ſed vt homini: ergo ex vi eius Chriſtus vt homo, gratus eſt, & acceptus Deo, & ideò Sanctus.

Confirmatur, & explicatur.

Confirmatur, & explicatur hoc magis. Subſtantialis gratitudo, & ſanctitas perſonæ diuinæ, ex vi hypoſtaticæ vnionis communicata eſt Chriſti humanitati, non accidentaliter, ſed communicatione ſubſtantiali, quâ perſonalitas Verbi humanitati communicata eſt, & humanitas verè, & propriè perſonaliter terminatur, & completur ipſâ diuini Verbi perſonalitate; in qua ſubſtantiali communicatione conſiſtit gratia vnionis, ſed eſt inintelligibile, quòd hoc eſſe diuinum perſonale humanitati communicetur, & quòd ipſa non præcipuo amore à Deo diligatur; quia velle illi tantum bonum eſt ipſam diligere, & amare, dilectione præcipuâ: ergo non poteſt Chriſti humanitas non eſſe valdè grata. & accepta Deo, nec non eſſe ſanctiſſima

Gratia vnionis cōſiſtit in cōmunicatione ſubſtantiali perſonalitatis Verbi cum humanitate.

 ſanctitate

ſanctitate perſonali, quatenùs ad ipſam pertinet ipſa diuini Verbi perſonalitas eam perſonaliter complens, & terminans: & hoc ſufficiat ad ſtabiliendam primam partem noſtræ concluſionis.

Probatur ſecũda pars Concluſionis.

Secunda etiam pars prædictæ concluſionis, quòd, vt humanitas fieret ſancta ſanctitate formali, ſiue vt fieret diuina per participationem, indigebat gratiâ habituali, ſatis clarè oſtenditur; quia ſanctitas formalis, ſiue accidentalis participatio diuinæ naturæ eſt effectus formalis, & primarius gratiæ habitualis: ergo ex vi ſolius hypoſtaticæ vnionis haberi non poterat.

Confirmatur 1.

Et confirmatur. Potentia merè naturalis, niſi eleuetur, & fiat ſupernaturalis per aliquam formam ſupernaturalem, non poteſt elicere actus quoad ſubſtantiam ſupernaturales; & ideò primâ parte quæſt. 12. art. 5. oſtendimus, quod ſine lumine gloriæ inhærente non poteſt intellectus creatus eleuari ad videndum Deum per eſſentiam; ſed ex doctrinâ S. Doctoris ſuprà adductâ habemus, quòd per gratiam anima Chriſti eleuatur ad eſſe ſupernaturale, vt ſic poſſit elicere actus perfectè ſupernaturales, ideſt, tales quoad ſubſtantiam: Ergo ad operandum neceſſariò, erat illi ſuperaddenda gratia habitualis.

Potentia naturalis non poteſt elicere actus ſupernaturales, niſi per aliquam formam ſupernaturalem.

Confirmatur 2.

Secundò confirmatur, & explicatur magis; Licet enim Verbum diuinum tribuat eſſe ſubſtantiale diuinum, toti humanitati, quam ſuſtentat, & terminat; non tamen tribuit immediatè eidem humanitati, vt ſit principium formale quô ſupernaturalis operationis: ergo ad hoc debebat addi gratia.

Hoc intelligitur ſolùm de potentia ordinaria, non abſoluta.

Vbi aduerte, quòd, qui voluerit ſuſtinere, quòd etiam de potentiâ abſolutâ currat doctrina, & intentum D. Thomæ; & quòd ſine gratiâ non poſſent, etiam de hâc potentiâ, actiones Chriſti eſſe ſupernaturales, habebit fundamentum in præfatis argumentis, & in ipſo Authoris textu; quamvis ſine dubio, vt benè aduertit Caietanus, mens S. Doctoris videtur procedere de potentiâ ordinariâ. Audias obſecro Caietanum ſic loquentem.

Mens D. Thomæ aperitur à Caietano.

Vtrùm autem id, quod in ſecunda ratione dicitur, ſcilicet quòd neceſſe eſt rationalem creaturam per gratiam eleuari ad videndum, & amandum Deum, dicat neceſſitatem ſimpliciter, non eſt præſentis propoſiti, cui ſat eſt, quòd dicat neceſſitatem, ſecundùm ordinem rebus ſtatutum, & cõſonum: ſic enim animæ Chriſti conditiones exquirimus, & non ſemper de diuinâ omnipotentiâ diſſerimus. Sic Caietanus, & benè; minùs enim otioſum, imò intolerabile eſt, quòd in quolibet propoſito, dum myſteriom explicare contendimus, recurramus ad quid eſſet, ſi alius ordo rebus impoſitus fuiſſet.

ARTICVLVS II.

Vtrùm in Chriſto fuerint virtutes.

CONCLVSIO. Chriſtus habuit omnes virtutes.

Probatur. Gratia Chriſti fuit perfectiſſima: ergo ex ipſâ proceſſerunt virtutes ad perficiendum ſingulas potentias animæ, quantùm ad omnes animæ actus.

ARTICVLVS III.

Vtrùm in Chriſto fuerit fides.

CONCLVSIO. In Chriſto fides eſſe non potuit.

Probatur. Obiectum fidei eſt res diuina, non viſa, ſed Chriſtus à primo inſtanti conceptionis plenè vidit Deum per eſſentiam; Ergo.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm in Chriſto fuit ſpes.

CONCLVSIO. In Chriſto non fuit ſpes.

Chriſtus Beatus à Principio ſuæ conceptionis.

Probatur. De ratione ſpei eſt, quòd aliquis expectet id, quod nondum habet, ſed Chriſtus à principio ſuæ conceptionis plenè habuit fruitionem diuinam: ergo non habuit virtutem ſpei. Spes enim, in quantum eſt virtus Theologica, habet pro obiecto ipſum Deum, cuius fruitionem homo principaliter expectat per ſpei virtutem.

ARTI

ARTICVLVS V.

Vtrùm in Chriſto fuerint dona.

CONCLVSIO. Manifeſtum eſt, quòd in Chriſto fuerunt excellentiſſimè dona.

Definitio Doni. Probatur. Dona propriè ſunt perfectiones quædam potentiarum animæ, ſecundùm quòd ſunt natæ moueri à Spiritu ſancto. Manifeſtum eſt autem, quòd anima Chriſti perfectiſſimè à Spiritu ſancto mouebatur, ſecundùm illud Luc. 4. *Ieſus autem plenus Spiritu ſancto regreſſus eſt à Iordane, & agebatur à ſpiritu in deſertum.*

ARTICVLVS VI.

Vtrùm in Chriſto fuerit donum timoris.

CONCLVSIO. In Chriſto fuit timor Dei, nō quidem ſecundùm quod reſpicit malum ſeparationis à Deo per culpam, neque etiam ſecundùm quòd reſpicit malum punitionis pro culpâ; ſed ſecundùm quòd reſpicit diuinam eminentiam, prout ſcilicet anima Chriſti quodam affectu reuerentiæ mouebatur in Deum à Spiritu ſancto acta.

Quâ ratione timor DEI fuit in Chriſto.

Et quia hunc affectum reuerentiæ ad Deum, Chriſtus, ſecundùm quod homo, præ cæteris habuit pleniorem, ideò ei attribuit Scriptura plenitudinem timoris Domini.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm in Chriſto fuerint gratiæ gratis datæ.

CONCLVSIO. In Chriſto fuerunt excellentiſſimè omnes gratiæ gratis datæ.

Ad quid ordinantur Gratiæ gratis datæ. Probatur. Gratiæ gratis datæ ordinantur ad fidei, & ſpiritualis doctrinæ manifeſtationem; ſpiritualis autem doctrinæ, & fidei primus, & principalis Doctor eſt Chriſtus. Vndè manifeſtum eſt, quòd in ipſo excellentiſſimè fuerunt gratiæ gratis datæ, ſicut in primo, & principali fidei Doctore.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm in Chriſto fuerit Prophetia.

CONCLVSIO. In Chriſto fuit Prophetia.

Probatur. Chriſtus fuit non ſolùm comprehenſor, ſed viator, & cognoſcebat, ac dicebat, quæ procul ab aliorum erant notitiâ; ergo fuit Propheta. Elucidabitur hæc ratio infrà.

CAPVT PRIMVM.

Omnes virtutes ſupernaturales, quæ nullam intrinſecam imperfectionem in habente poſtulant, fuerunt Chriſto cum gratiâ infuſæ.

Ordo doctrinæ. DE omnibus virtutibus diſputandum nobis erit; an fuerint in Chriſto; & primò de Theologalibus, ſecundò de moralibus infuſis. Tertiò de moralibus acquiſitis: deinde de donis, & tandem de gratiis gratis datis; & quia ad intelligentiam huius tractatus ſummoperè neceſſaria ſunt, quæ in tractatu de virtutibus prima ſecundæ fusè diſſeruimus, ea nouitius Theologus recolere debebit.

Concluſio. Certum igitur apud omnes Theologos, vel melius dixerim Catholicos, eſt, quòd animæ Chriſti vnà cum gratiâ habituali inditæ fuere omnes ſupernaturales virtutes, quæ nullam intrinſecam imperfectionem exigunt in habente, ſiue de intellectualibus, ſiue de moralibus ſermo ſit, & cum hac reſtrictiuâ intelliges concluſionem Authoris in art. 2. quamuis videatur abſolutè concludere Chriſtum habuiſſe omnes virtutes, ſcilicet quæ imperfectionem in ſubiecto non requirunt.

Probatur ex Scripturâ. Roboratur hæc veritas omnibus ſacræ Scripturæ teſtimoniis (quorum præcipuis vtitur S. Doctor in his articulis) quibus innuitur, ſuper animam Chriſti ſpiritum Domini cum ſuis donis requieuiſſe, vt eſt illud præcipuum Iſai.

Iſai. 11. *Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini, ſpiritus ſapientia, & intellectus, ſpiritus Conſilij, & fortitudinis, ſpiritus ſcientia, & pietatis, & replebit eum ſpiritus timoris Domini.* Et illud Zacbar. 3. *Super lapidem vnum ſeptem oculi ſunt.* Et illud Iſai. 4. *Apprebendent ſeptem mulieres virum vnum.* Vbi Gloſſa ſeptem dona Spiritus ſancti, Chriſtum.

Et omnium Patrum conſenſus adbæret, qui non ſolùm gratiam iuſtificantem animæ Chriſti attribuunt, ſed omni Spiritus ſancti dono eam repletam affirmant.

Probatur ſecundò demonſtratione Theologicâ.

Idem demonſtratione Tbeologicâ efficaciter Author oſtendit art. 2. quod priùs primâ ſecundæ quæſt. 10. art. 4. ad primum docuerat, omnes ſcilicet ſupernaturales virtutes, & Spiritus ſancti dona, ex natura rei, effluere ex ipſa eſſentia gratiæ & bic ait, quòd, ſicut gratia reſpicit eſſentiam animæ, ita virtus reſpicit potentiam eius, vndè oportet, quòd, ſicut potentiæ animæ deriuantur ab eius eſſentia, ita virtutes ſint quædam deriuationes gratiæ, quantò autem aliquod principium eſt perfectius, tantò magis imprimit ſuos effectus, vndè, cùm gratia Chriſti fuerit perfectiſſima, conſequens eſt, quòd ex ipſa proceſſerint virtutes ad perficiendum ſingulas potentias animæ, quantùm ad omnes animæ actus.

Virtutes demanant à Gratia, ſicut à proximo Principio.

Confirmatur.

Et confirmatur. Omnes ſupernaturales virtutes, & Spiritus ſancti dona effluunt ab animâ, tanquam paſſiones ab eſſentia; ergo, niſi miraculosè hunc effluxum Deus ſuſpendat, quod ſine fundamento (imò irrationabiliter factum iudicaremus) in animam Cbriſti à gratia profluxerunt.

Obijcit S. Doctor.

Obiicit contrà præfatam veritatem ipſe S. Doctor, eò quòd non videtur fuiſſe conueniens, quòd Chriſtus habuerit omnes virtutes, ſicut patet de liberalitate, & magnificentiâ, quæ habent actum ſuum circà diuitias, quas Chriſtus contempſit: Temperantia etiam, & continentia ſunt circà concupiſcentias prauas, quæ in Chriſto non fuerunt.

Reſpondet.

Et reſpondet, quod liberalitas, & magnificentia commendantur circà diuitias, in quantum aliquis non tantùm appretiatur diuitias, quòd velit eas retinere, prætermittendo id quod fieri oportet: ille autem minimè diuitias appretiatur, qui penitùs eas contemnit, & abiicit propter perfectionis amorem. Et ideò in hoc ipſo, quòd Chriſtus omnes diuitias contempſit, oſtendit in ſe ſummum gradum liberalitatis, & magnificentiæ; licet etiam liberalitatis actum exercuerit, ſecundùm quod ſibi conueniens erat, faciendo pauperibus elargiri, quæ ſibi dabantur.

Quomodò liberalitas cum paupertate reperiri poſſit.

Temperantia fuit in Chriſto abſque Concupiſcentia.

Concupiſcentias autem prauas Chriſtus omninò non habuit; nec propter boc tamen excluditur, quin habuerit temperantiam, quæ tantò perfectior eſt in homine, quantò magis prauis concupiſcentiis caret. Vndè ſecundum Philoſopbum 7. Ethic. Temperatus in hoc differt à continẽte, quòd temperatus non habet prauas concupiſcentias, quas continens patitur; vndè ſic accipiendo continentiam, ſicut Philoſophus accipit, ex hoc ipſo quòd Chriſtus babuit omnem virtutem, non babuit continẽtiam, quæ non eſt virtus, ſed aliquid minus virtute.

In quo differt Temperatus à Continente.

Duo in virtutibus paſſionum moderatiuis reperiũtur, ſcilicet interior diſpoſitio, & exercitium actus.

Vbi benè Caietanus aduertit, quòd in virtutibus, quæ ſunt paſſionum moderatiuæ, duo inueniri poſſunt. Primùm eſt intùs in anima, & hoc eſt interior diſpoſitio appetitûs humani, vt ſic ſit diſpoſitus, ne abduci poſſit à recto propter paſſiones, & hoc eſt ſimpliciter neceſſarium haberi per virtutem, & quoad hoc, omnes morales virtutes moderatiuæ paſſionum optimè Saluantur in Chriſto, dùm animum ſic habituatum intùs habuit, tàm circà diuitias, quàm circà venerea, vt penitùs abiecerit illa à ſe ſecundum rectam rationem, & ideò ſummè in eo commendatur, & liberalitas, & magnificentia, & temperantia.

Secundum eſt quoad actus exercitium, & ſic non oportet Chriſtum omnis virtutis proprio actu exteriori vti: quoniam nunquam fuit tempus, quô conueniens eſſet perſonæ ſuæ, quòd vteretur omnibus, ſed aliquibus tantùm: nunquam enim fuit tempus vtendi magnificentiâ, quæ eſt circà magnos ſumptus; quia nunquam fuit conueniens, vt eſſet diues, & baberet, vndè magnos ſumptus faceret, qui, cum eſſet Dominus omnium, factus eſt egenus propter nos; & ideò in litterâ actu liberalitatis dicitur vſus, non autem actu Magnificentiæ. Sic Caietanus.

Magnificentia quãtùm ad ſecundum nũquam fuit in Chriſto.

Capvt II.

Non fuiſſe in Chriſto fidem.

IN noſtris commentariis, in 2.2.q.1. art.5. cap.2. & ſequenti, clarè oſtendimus rationem formalem ſub quâ obiecti fidei, eſſe reuelationem primæ veritatis, & obſcuritatem, ſiue rationem non viſi, ad illã intrinſecè pertinere, tanquàm conditionem neceſſariam: ita vt nequeat aliquid attingi de fide, quod attingenti ſit viſum, vel clarum: & ideò ad Hebr. 11° fides definitur quod ſit *argumentum non apparentium*; & cùm Chriſto Domino nihil fuerit non apparens iuxtà illud, quod ei Petrus dixit Ioan. vltimo. *Tu omnia noſti*. Ideò fides, quæ habet pro ubiecto rem diuinam non viſam, locum non potuit habere in intellectu Chriſti, qui à primo inſtanti ſuæ conceptionis plenè vidit Deum per eſſentiam. Ità S. Doctor hîc art. 3. in quo omnes Theologi conſentire tenentur.

In Chriſto non potuit eſſe fides, quia clarè omnia nouit.

Obijcitur 1. contrà veritatem ſtabilitam. Obiicere autem quis poteſt contrà hãc veritatem; quia potuit Deus Chriſto reuelare aliquid obſcurè, quod non videbat in Verbo; ergo potuit habere fidem illius reuelati eiuſdem rationis cum noſtrâ: Ille enim actus eſſet eiuſdem ſpeciei, cum actu, quô nos crederemus illud, qui noſter actus eſſet actus fidei.

Reſpondetur. Reſpondemus ex fusè dictis loco citato, quòd reuelatio de non pertinentibus ad communem ſtatum Eccleſiæ non pertinet ad fidem, ſed ad alia lumina putà Prophetiam, vel aliud; reuelari autem obſcurè aliquid pertinens ad communem ſtatum Eccleſiæ non potuit Chriſto, qui omnia ad illum pertinentia videbat in verbo, & ità in illò actus credendi alicui obiecto, quod non videret in verbo, non potuit eſſe actus fidei.

Inſtantia. Ingerit hîc difficultatem id, quod Author inſinuat in ſolutione ad 2. art. 3. Chriſtum meritum fidei habuiſſe. Videtur enim qnòd non ſtante fide, meritum fidei ſubſiſtere nequeat.

Diluitur. Ad hoc tamen dicimus, quòd S. Doctor loquitur de merito fidei non formaliter, ſed incluſo eminenter in merito obedientiæ; ſic enim dicit. Meritum fidei conſiſtit in hoc, quòd homo ex obedientiâ Dei aſſentit illis, quæ nun videt, ſecundùm illud ad Rum. 1. *Ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius*. Obedientiam autem ad Deum pleniſſimè habuit Chriſtus, ſecundùm illud ad Philipp. 2. *Factus eſt obediens vſque ad mortem*, & ſic nihil ad meritum pertinens docuit, quod ipſe excellentiùs non impleret.

Obedientia Chriſti ergâ Deum perfectiſſima.

Obijcitur 2. Inſuper contrà dicta obiici poteſt; quia ex doctrinâ cap. ſuperiori ex Authore adductâ habemus, quòd in Chriſto fuerunt liberalitas, & Magnificentia, quamvis defuerit Chriſto iſtarum virtutum materia, ſcilicet diuitiæ: Ergo, quamvis deſit Chriſto materia fidei, ſcilicet res obſcuræ reuelatæ, poteſt in ipſo fides remanere.

Reſpondetur. Reſpondemus, quòd in Chriſto, licèt deficeret materia liberalitatis, & magnificentiæ; non tamen deficiebat formalis ratio harum virtutum: quia prudentia iudicabat quando, & quomodò poſſent liberaliter, & magnificè diſtribui pecuniæ, & iuxtà illam erat Chriſtus diſpoſitus. Verùm in fide non deficiebat Chriſto pura materia fidei, omnes enim veritates fidei attingebat, ſed defectus erat penès rationem formalem obiecti fidei, obſcuram ſcilicet reuelationem: quia Chriſtus Dominus omnia, quæ ſunt de materia, & obiecto fidei clarè videbat in Verbo, & non poteſt idem intellectus eadem obiecta clarè, & obſcurè videre: quia involuitur ibi priuatiua oppoſitio, & contradictoria inſertur.

Materia liberalitatis deerat Chriſto; nõ tamen ratio formalis: fidei è contrà materiam habuit, ſed non rationẽ formalem.

Capvt III.

Spem Theologicam non fuiſſe in Chriſto, ſpecialiter oſtenditur.

QVantùm ad ſpem recolat Theologus, quæ de ſpe, vt eſt animæ paſſio, dicebamus in Commentariis noſtris ad q. 40. 1. 2. & de ſpe virtute Theologicâ ibidem q.62. & q. 67. Vbi S. Doctor art.4. inquirit vtrùm ſpes maneat poſt mortem in ſtatu gloriæ, ſed præcipuè ea, quæ diximus in Commentariis ad 2.2. quæſt. 18. art. 2. cap. 1. & ſequent.

Ibi referebamus Franciſci Suarez opinionem, qui diſp. 1. ſect. 2. in ſuo

Recoluntur opiniones Suaris & Vaſqueſij circa habitum ſpei in Beatis.

tractatu de ſpe aſſerebat in Beatis manere babitum ſpei, quoad ſubſtantiam eius, quamvis non eliciat in eis actum ſpei beatitudinis eſſentialis, & ideò dici poterat non manere ſub ratione ſpei, quod ſatis clarè, ſaluo meliori iudicio, refellebamus. Vidimus inſuper ibidem alium modum philoſophandi Gabtielis Vaſquez hîc diſp. 43. cap. 2. Hic enim Author exiſtimabat, quòd ad rationem ſpei Theologicæ ſufficiat, quòd ſub ratione diuini auxilij ſperetur quodcumque bonum, ſiue creatum, ſiue increatum dandum per alienam poteſtatem. Ex quo ſequitur, quòd actus ſpei etiam primarius poteſt in Beato reperiri; Siquidem appetere poteſt, & ferri in bonum creatum, vt futurum ſibi ex divino auxilio: Negat tamen in Beato de facto habitum ſpei reperiri; eſſet ſiquidem otioſus.

In Chriſto.

Qui Authores conſequenter, vnuſquiſque teſpectiuè iuxtà ſuam doctrinam, philoſophãtur in Chriſto. Suarez in ipſo ponit, ſicut in Beatis, habitum ſpei Theologicæ, quô ſibi deſiderabat Chriſtus viator gloriam corporis, & Beatus in patriâ ſibi deſideret eamdem corporis glotiam; qui actus ſupernaturalis eſt, & à nullo alio habitu elici poteſt, niſi ab habitu ſpei; excludit tamen à Chtiſto ſicut à Beato principaliorem, & difficiliorem actum ſpei, qui eſt ſperare viſionem beatificam. Ex oppoſito Vaſquez ponit in Chriſto, & Beato, omnem actum ſpei, & negat habitum.

Confutãtur in proprio loco.

Cæterùm, quia loco citato fusè oſtendimus, huiuſmodi modos philoſophandi, omnium Theologorum ſenſui repugnate; & abſolutè dicendum eſſe, quòd in patriâ non remanet ſpes, nec quoad habitum, nec quoad actum, patùm nobis hîc immorandum erit.

Aſſertio 1.

Dicimus tamen, quòd, quoad actum, adeò certum eſt in patria non remanere, vt Dominicus Bannes exiſtimauerit id teſtimonio Scripturæ conuinci poſſe, quô D. Thomas hîc vtitur ad Rom. 8. *Quod enim videt quis, quid ſperat.* Et ptimæ ad Cot. 13. idem videtur omninò aſſertum: Dùm dicitur, quòd ſola Charitas ex tribus virtutibus Theologicis manet. *Charitas nunquam excidit.* Præterea ad Hebræ. 11. fides dicitur ſubſtantia, ſiue fundamentum ſperandarum rerum: ergo illâ ſublatâ, aufertur ſpes.

Fundatur in Scripturâ.

Aſſertio 2.

De habitu verò ſpei, rem non eſſe adeò certam dicebamus, quamvis in viâ D. Thomæ vtrumque æquè eſſe certũ oſtenderimus, hoc dixerim, quia 1ª 2ª quæſt. 67. diſputantes de permanentia virtutum in patriâ, oſtendebamus, quòd alij habitus virtutum manent, licèt non ad eoſdem actus, quos habent in via, vel remanent ad otnatum; & ideò non videbatur adeò clarum, & fitmum, quod ad minus habitus ſpei, in patriâ non remaneat.

Probatur ex D. Thoma.

Verùm ratio adducta à S. Doctore quæſt. 18. citatâ art. 2. Et vbicumque de hâc materiâ tractandum occurrit, æquè conuincit impoſſibilitatem habitûs, ac actûs ſpei in patriâ.

Sic enim loquitur. *Subtracto eo, quod dat ſpeciem rei, reſolvitur ſpecies, & res non poteſt eadem remanere: ſicut remotâ formâ corporis naturalis, non remanet idem ſecundùm ſpeciem. Spes autem recipit ſpeciem à ſuo obiecto principali, ſicut & cæteræ virtutes. Obiectum autem principale eius eſt beatitudo æterna, ſecundùm quod eſt poſſibilis haberi ex auxilio diuino. Cùm ergo bonum arduum poſſibile non cadat ſub ratione ſpei, niſi ſecundùm quod eſt futurum; ideò, cùm beatitudo iam non fuerit futura, ſed præſens, non poteſt ibi eſſe virtus ſpei.*

Spes recipit ſpeciem ab obiecto principali, quod eſt beatitudo æterna.

Et eodem diſcurſu vtitur S. Doctor in diſputatis quæſt. 4. de ſpe, art. 4. vbi addit. *Manente igitur hoc obiecto principali, ſcilicet quòd bonum arduum, quod eſt beatitudo, ſit futurum, & poſſibile haberi reſpectu eius, qui ſperat, manet virtus ſpei. Et per hanc virtutem ſpei, ſperat aliquis non ſolùm futuram beatitudinem; ſed etiam alia ad hoc ordinata: & per eandem ſpem virtutem ſperat aliquis beatitudinem alteri, & quæcumque in beatitudinem ordinantur: ſed, ſi ſubtrahatur principale obiectum ſpei, ſecundùm quòd eſt virtus Theologica. Ita ſcilicet quòd Beatitudo æterna iam non ſit futura, ſed habita, ceſſat ſpecies huius virtutis. Poſſunt autem Sancti aliqua ſperare inhærendo diuino auxilio, vel ad ſe, vel ad alios pertinentia ſecundùm communem rationem ſpei; non autem ſecundùm propriam rationem ſpei, quæ eſt Theologica virtus, & huius exẽplum è contrario in malis accipi poteſt. Charitatis enim principale obiectum eſt Deus: vndè, quamdiu aliquis diligit Deũ, per eandem virtutẽ charitatis, diligit etiam proximum in Deo; ſed, ſi deſinat diligere Deum, poterit quidem diligere proximum ſecũdùm naturam,*

Poſſunt Beati aliqua ſperare ſecundùm communem rationem ſpei, non autem ſecundùm propriã rationem virtutis Theologicæ.

naturam, non tamen per virtutem Charitatis, cuius ſpecies ſoluitur remoto principali obiecto. Hæc D.Thomas.

Concluſio vtrámque aſſertionem complectẽs.

Ex quibus ad propoſitum de ſpe in Chriſto deuenientes, certa concluſio S.Doctoris in art.4.eſſe debet, in Chriſto Domino ſpem non fuiſſe, nec quoad habitum, nec quoad actum.

Probatur ex S.Doctore.

Sicut enim, inquit, de ratione fidei eſt, quòd aliquis aſſentiat his, quæ non videt, ita de ratione ſpei eſt, quòd aliquis expectet id, quod nondum habet, & ſicut fides, in quantum eſt virtus Theologica, non eſt de quocumque non viſo, ſed ſulùm de Deo; ita etiam ſpes, in quãtum eſt virtus Theologica, habet pro obiecto ipſum Deũ, cuius fruitionem homo principaliter expectat per ſpei virtutem. Chriſtus autem à principio ſuæ conceptiunis plenè habuit fruitionem diuinam, & ideò virtutem ſpei non habuit. Sic Author hîc.

Occurritur ex eodem.

Cæterùm his connectendo, quæ ſuprà ex ipſo S. Thoma retulimus, aliquam difficultatem ſulues, quam videntur afferre verba, quæ ipſe Author modò dictis addit, videlicet, *habuit tamen ſpem reſpectu aliquorum, quæ nondum erat adeptus, patà immortalitatem, & gloriam corporis, quam ſperare poterat.*

Soluitur inſtantia ex prallatis eiuſdem verbis.

Solues, inquam, ex mox recitatis ex quæſt.4. de ſpe. Dum enim hîc aſſerit, quòd Chriſtus habuit ſpem de beatitudine corporis &c. Loquitur de ſpe ſecundùm communem rationem ſpei, non autem ſecundùm propriam rationem ſpei, quæ eſt virtus Theologica. Qui actus ſpei potiùs deſiderium dicendus eſt, qoàm ſpes.

Et emendicare placebit ab ipſomet S.Doctore ea, quæ dicimus, & explicationem illorum, quæ hîc docet ex 3° ſententiarum diſt. 26. quæſt. 2. art. 5. quæſtiunc.2. vbi ait, *ſpes eſt de arduo, & difficili, & quia habenti gloriam eſſentialem, quæ in Dei viſione conſiſtit, quidquid aliud creatum eſt, parum eſt: Ideò non poteſt eſſe ſpes, neque de gaudio, quod de ſalute aliorum eis accreſcit, neque de gaudio, quod accreſcit animæ de gloriâ corporis; ſed poteſt de his eſſe deſiderium: & hoc deſiderium expectatio largè dicitur.* Hactenùs S. Thomas videas quæ diximus ſecunda ſecundæ loco citato cap. 2. vt facilius occurrere valeas contrà dicta obiicienti, quamvis ſatis ſuperque ex expoſitis vnuſquiſque occurrere valeat.

Spes non datur propriè, niſi de beatitudine, & quare?

Si autem inquiras, ad quã virtutem, vel habitum pertineat prædictum deſiderium, ſiue expectatio, quam Beatus habet de gloria proprij corporis, & Chriſtus vt viator habebat. Dicemus pertinere ad Charitatem.

Obiicitur 1. contra Concluſionem.

Quidquid autem ſit de Beatis. Obiicies ſpecialiter, quòd gloria corporis reſpectu Chriſti poterat cadere ſub obiecto ſpei Theologicæ; Gloria enim corporis reſpectu Chriſti erat bonum ſupernaturale futurum, & arduum; ergo continebatur intrà limites obiecti ſpei. Conſequentia videtur clara; & antecedens probatur. Chriſtus ſecundùm legem à Deo ſtatutam non poterat conſequi gloriam corporis, niſi mediante paſſiune, & morte, iuxtà illud Luc.vltimo. *Nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam*; ergu cunſecutiu gloriæ corporis fuit Chriſto difficilis, & ardua.

Diſcutitur obiectio.

Propter hoc argumentum, Aliqui Theologi exiſtimant aliter in propoſito loquendum eſſe de aliis Beatis, ac de Chriſto reſpectu gloriæ corporis: Quod enim nunc Beatus in patriâ non ſperet ſpe Theologicâ proprij corporis gloriam, videtur clarum ex dictis. Siquidem ab illo obiecto deficit ratio ardui; nullo enim medio labore de nouo adhibendo, Beatus gloriam ſui corporis ſtatuto tempore conſequetur, ſecùs in Chriſto, vt argumentum obiicit. Et videtur hoc eſſe ad mentem ipſius S.Doctoris, qui primâ ſecundæ quæſt.67.art. 4.ad 3. expreſsè negat in Beatis reperiri ſpem gloriæ futuræ, & tamen id affirmat hîc de Chriſto.

Mens D. Thomæ aperitur.

Verùm quoad mentem S.Doctoris, ſatis patet ex dictis. Quando enim hîc concedit in Chriſto ſpem de gloria corporis, loquitur de ſpe communiter dictâ, quod idem importat ac deſiderium, quam ſpem etiam concedit aliis Beatis: non autem loquitur de ſpe virtute Theologica, quam ſimiliter ab aliis Beatis excludit.

Reſpondetur 1. ad argumentum.

Ad argumentum autem dicimus, quòd difficultas conſequendi gloriam corporis in Chriſto Domino, non erat difficultas, quæ neceſſaria eſt ad obiectum ſpei: Difficultas enim ipſi neceſſaria inducit dubietatem, quamvis includat poſſibilitatem obiecti ſperati. Chriſtus autem erat certus de ſuâ beatitudine futura, quæ iam erat ſua, iure filiationis. Vnde ipſe diſcipulis dicebat. Nonne oportuit pati Chriſtum, &

Beatitudo propriè erat Chriſti iure filiationis.

ita intrare in gloriam ſuam, & ita arduitas, & difficultas non ſe tenebat ex parte obiecti ſperandi, ſed potiùs ex parte mediorum electorum, ſcilicet laborum, quos pro noſtrâ ſalute tolerandos ſuſceperat, priuſquàm gloriam animæ in eius ſanctiſſimum corpus redundaret.

Reſpondetur 2. & meliùs.

Quæ ad vbertatem doctrinæ dicta ſint, ſolidiùs enim argumento occurri poſſe crediderim, quod ſupponit falſum. Videlicet, quòd omne, quod eſt arduum, futurum, & poſſibile, poſſit eſſe obiectum ſpei virtutis Theologicæ (quidquid ſit de ſpe communiter dictâ) falſum, inquam, argumentum ſupponit: Nam, vt vidimus, Author in corpore art.4. hæc ait, & ſicut fides, in quantum eſt virtus Theologica, non eſt de quocumque non viſo, ſed ſolùm de Deo; ita etiam ſpes, in quantum eſt virtus Theologica, habet pro obiecto ipſum Deum, cuius fruitionem homo principaliter expectat per ſpei virtutem: fuerit ergo quid arduum, futurũ, & difficile reſpectu Chriſti Dñi, gloria corporis, necne, Indè arguens nihil contrà dicta poteſt concludere, nec quòd in Chriſto fuerit ſpes Theologica reſpectu talis gloriæ, ſed ſolùm, quòd hæc pertinet ad ſpem communiter dictam, ſiue deſiderium, quod in Chriſto (& etiam in aliis Beatis) ex charitate prouenicbat, quâ diligebat ſeipſum propter Deum: Sicut enim actus, quô Chriſtus deſiderabat gloriam nobis, ad charitatem pertinet, ita actus, quô deſiderabat gloriam ſibi.

Non omne arduum, ſed ſola DEI fruitio eſt obiectum beatitudinis.

Spes communiter dicta prouenit in Chriſto, & in Beatis, ex Charitate.

Nec vrget id, quod in primâ ſolutione tangebamus de certudine (quia Chriſtus certus eſſet de futurâ gloriâ ſui corporis) hæc enim certitudo ſpei non officeret, ſi alia ad ſpem neceſſaria concurrerent; ſicut enim in ſecunda ſecundæ Loco citato docuimus, animæ in purgatorio exiſtentes, quamvis ſint certæ de futurâ beatitudine eſſentiali, tamen ſpem habent de illâ, & Beatiſſima Virgo, quamvis certiſſima eſſet de ſuâ beatitudine, illam ſummoperè ſperabat ſpe Theologicâ: aderat enim ibi obiectum ſpei, nempè Dei fruitio, ſiue Deus vt fruendus, quod erat bonum futurum &c. Quod non aderat reſpectu Chriſti, qui ab inſtanti ſuæ conceptionis plenè habuit fruitionem.

Certitudo non officit ſpei.

Patet ab exemplo Beatiſſimæ Virginis & animarum exiſtentium in Purgatorio.

Capvt IV.

Fuiſſe in Chriſto Domino virtutes morales infuſas, illis exceptis, quæ eius perfectioni non repugnabant; Vbi ſpecialiter de pœnitentiâ.

LIcèt non defuerint Theologi, qui, vt refert Paludanus in 3. diſt. 23. quæſt. 2. exiſtimarint nullam in Chriſto fuiſſe virtutem infuſam, ſed ſufficientiſſimè per vnionem hypoſtaticam fuiſſe diſpoſitum ad illorum actus exercitium.

Communis Theologorũ ſententia.

Conſtans tamen ſententia eſt omnium Theologorum. Quòd ex gratiâ in Chriſto omnes virtutes morales emanarunt, de quibus præcipuè videtur loqui Author art. 1.

Qnod efficax ratio Theologica ab ipſo adducta, & à nobis ſuperiùs allata manifeſtat, imò Franciſcus Suarez adeò rigoroſè hoc intendit, quòd, ſicut dixit de ſpe, eam, vt vidimus, ex gratiâ in animam Chriſti effluxiſſe, dicit non diſſimiliter hîc virtutem pœnitentiæ ex eâdem effluxiſſe affirmat quantùm ad habitum, non verò quantùm ad actum, qui eſt dolere de peccato proprio.

Concluſio 1.

Cæteri autem Theologi communiter, illas tantùm virtutes infuſas in Chriſto fatentur, quæ eius perfectioni non repugnant, quatenùs erat Deus, & homo, & Beatus; vnde ſingulariter excludunt pœnitentiam.

Probatur 1. ex Scripturâ.

Et quia hæc eſt vera Sententia, erit nobis pro concluſione. Et probatur omnibus locis ſacræ Scripturæ, in quibus huiuſmodi virtutes recenſentur in Chriſto, vt de obedientiâ, patientiâ, manſuetudine, humilitate, & aliis, de quibus paſſim in Scripturis ſermo eſt, & conſequenter omnes virtutes infuſæ in illo fuerunt propter connexionem, quam habent adinuicem, fusè à nobis demonſtratam primâ ſecundæ q.65. & alibi; ita vt vna non poſſit eſſe ſine aliâ. Poterat autem eſſe aliqua difficultas de temperantiâ, magnificentiâ, & liberalitate, ſed hanc ſoluimus cap.1. cum S. Doctore, & Caietano.

Probatur 2. ratione.

Probatur autem concluſio ratione: quia ad perfectionem, & dignitatem operationũ Chriſti pertinebat, vt eius

potentiæ

potentiæ hiſce virtutibus exornarentur, vt ſuauiter, & connaturaliter earum actus elicerentur, & ſic cum omni perfectione; aliàs perfectiùs elicerentur in nobis, quàm in Chriſto. Et confirmatur, quia, ſi ex gratia, vt dictum eſt, oriuntur omnes virtutes infuſæ, quæ aliàs non repugnant ſubiecto in quo eſt, dicendum eſt, quòd effluxerint in animam Chriſti ab inſtanti ſuæ conceptionis. Siquidem gratia, à quâ oriuntur, ab inſtanti conceptionis fuit ipſi conceſſa.

Gratia, à qua oriuntur omnes virtutes, fuit conceſſa Chriſto ab Inſtanti ſua Conceptionis.

Ex quo etiam infertur, quòd, ſicut gratia Chriſti fuit ſumma, quæ potuit eſſe de lege, & maior, quàm tota gratia ſimul data omnibus ſanctis; ita virtutes ab illâ exortas fuiſſe ſummas in eodem gradu, quia cauſa non impedita producit effectum ſecundùm omnem ſuam virtutem.

Singularis fuit perfectio virtutum Chriſti.

Et vt ex Authore habemus art. 1. in ſolutione ad ſecundum, Chriſtus Dominus habuit virtutes perfectiſſimè vltrà communem modum, ſicut etiam Plotinus poſuit quemdam ſublimen modum virtutū, quas eſſe dicit animi purgati: quod melius percipies, ſi recolueris, quæ primâ ſecundæ, quæſt. 61. art. 5. cap. vnico diximus circà diuiſionem, quam Plotinus poſuit inter virtutes Cardinales, vt aliæ dicantur politicæ, aliæ purgatoriæ, aliæ purgati animi. Quæ diuiſio à Plotino virtutibus Cardinalibus acquiſitis applicata, à S. Doctore hîc, & loco citato ad morales infuſas applicari poſſe oſtendit, vt aliquæ ſint purgatoriæ, & aliæ purgati animi, Chriſti virtutes fuerunt purgati animi, & ex doctrinâ eiuſdem Authoris loco citato à nobis allata, poſſumus optimè ad has Chriſti Domini virtutes Cardinales accommodare ea, quæ ipſe virtutibus purgati animi attribuit, dum ait.

Diuiſio virtutū in Politicas, purgatorias, & purgati animi.

Tane ergo prudentia dicetur purgati animi virtus, ſi ſola diuina intueatur. Temperantia ſic dicetur, ſi terrenas cupiditates neſciat, & fortitudo, ſi paſſiones ignoret, & iuſtitia, ſi cum diuina mente perpetuo fœdere ſocietur; eam ſcilicet imitando. Et concludit S. Doctor dicens, quòd *has virtutes dicimus eſſe Beatorum, vel aliquorum in hâc vitâ perfectiſſimorum*: à fortiori ergo huiuſmodi virtutes purgati animi, in Chriſto, vt homine beato, & omnium perfectiſſimo prædictos effectus habuiſſe faciliter dignoſci poteſt.

Harū eminentia tribuitur virtutibus Cardinalibus Chriſti.

Docet autem Author in ſolutione citatâ artic. 2. quòd habitus iſti heroïci, vt diuini, ſiue purgati animi, non differunt à virtute communiter dictâ, niſi ſecundùm perfectiorem modum, in quantum ſcilicet aliquis eſt diſpoſitus ad bonum quoddam altiori modo, quàm communiter omnibus competat.

Ex quibus colligere poſſumus, quòd huiuſmodi virtutes fuerunt eiuſdem ſpeciei in Chriſto, & in nobis.

Fuerunt tamen eiuſdē ſpecies cum noſtris.

Et ad meliùs percipiendum, quem modum ſeruauerint in Chriſto, meminiſſe debes eorum, quæ diximus 1ª 2ª quæſt. 67. circà permanentiam virtutum moralium poſt hanc vitam, ſeu in ſtatu beatitudinis; Videbis enim, quomodò ex mente Auguſtini, & S. Doctoris virtutes Cardinales in Beato non manent quantùm ad id, quod eſt materiale in eis, licèt remaneant quantùm ad formale. Materiale dicit inclinationem partis appetitiuæ ad paſſiones, vel operationes moderandas, ſed quia moderatio iſta determinatur à ratione, ipſe ordo rationis eſt formale in omnibus virtutibus, & ita licèt in Patriâ locum non habeant concupiſcentiæ, & delectationes ciborum, & venereorum; neque etiam timores, & audaciæ circà pericula mortis, neque etiam diſtributiones, & communicationes rerum, quæ veniunt in vſum præſentis vitæ; tamen in Beato virtutes Cardinales eſſe poſſunt, quoad formale, & exercent munia ex S. Doctore ſuprà recenſita.

Virtutes Cardinales non remanēt in Beato, niſi ſecūdùm eſſe formale.

Quæ proportionabiliter applicare poteris in Chriſto Domino, quoad temperantiam, quamvis in illo non ſolùm ratione beatitudinis, ſed potiori ratione, ſcilicet vnionis hypoſtaticæ non tantùm concupiſcentiæ eſſe non potuerint; ſed fomes peccati fuerit omninò extinctus.

Sic proportionabiliter in Chriſto.

Dicimus ſecundò, In Chriſto non eſſe ponendam virtutem pœnitentiæ.

Concluſio ſecunda.

Hæc concluſio, quæ eſt inter Patres, & Theologos cōmunis, non benè fundaretur, ſi ad beatitudinem eſſentialē recurreremus, cum quâ peccatū cōpati non poteſt, & quæ ab inſtanti conceptionis fuit in Chriſto, & vellemus inde ſumere argumentum, quòd peccatum cum clara Dei viſione non compatitur, & conſequenter ibi pœnitentiæ locus non inuenitur: hæc enim

ratio inſufficiens ad denegandũ Chriſto virtutem pœnitentiæ meritò iudicatur; Cùm in cæteris beatis, etiam in his, qui nunquam mortaliter peccauerunt, imò neque venialiter, vt Beata Virgo, nihilominùs pœnitentia, cùm eorum beatifico ſtatu compatiatur.

Probatur efficaci ratione.

Sed hâc ratione efficaciter à Chriſto pœnitentiæ virtus excluditur: quia ab intrinſeco ex vi vnioni hypoſtaticæ peccatum ei repugnat, ac proindè etiam ab intrinſeco pœnitere repugnat; ſiquidem hoc reſpicit peccatum proprium.

Occurrit Suarez.

Nec multùm vrget, quòd Suarez obiicit, quia potuit Chriſtus habere hunc actum conditionatum, ſi haberem peccatum, dolerem de illo, quod ſufficit, vt habeat virtutem pœnitentiæ, ſicut de primo parente Author dicit 1. part. quæſt. 95. artic. 3. quòd habuit habitum pœnitentiæ; quamvis in ſtatu innocentiæ eſſet perfecta ſubiectio appetitûs ad rationem. Poteſt etiam Chriſtus habere ſimplicem deteſtationem, & odium peccati, quod eſt quidam actus pœnitentiæ; ergo, ſaltem quoad hoc, habuit habitum pœnitentiæ.

Solvitur eius obiectio.

Non, inquam, hæc vrgent; quia, vt benè Thomiſtæ, actus illi conditionati in Chriſto ferrentur circà obiectum intrinſecè incompoſſibile ipſi perſonæ, incompaſſibilitate ortâ non ex aliquo accidentali ſtatu, ſed ex propriâ ratione perſonæ, & ita tales actus conditionati eſſent circà materiam omninò impoſſibilem reſpectu ipſius Chriſti. Vndè non ſufficerent ad conſtituendam virtutem, niſi velis concedere, quòd debeant poni in Angelo virtutes moderatiuæ paſſionum corporalium, quia poſſunt habere actus conditionatos, ſi poſſent ieiunare, ieiunarent, &c. Et in Dæmonibus poneres actus peccatorum carnalium, ſiquidem poſſunt habere actum conditionatum circà illa.

Axioma notandum.

Cæterùm, quando actus conditionati ſunt circà materiam abſolutè poſſibilem perſonæ, & impoſſibilitas ab aliquo accidentali extrinſeco emendicatur; tunc reſpectu talium actuum virtus poteſt reperiri in ſubiecto; Vndè in Beato eſt habitus pœnitentiæ, & in Paupere manet magnificentia. Quod autem dicitur de ſimplici deteſtatione peccati, quæ potuit eſſe in Chriſto, non eſt ad propoſitum. Quia hæc deteſtatio, ſiue odium peccati non pertinet ad pœnitentiam, ſed ad Charitatem: Actus autem pœnitentiæ eſt deteſtatio, vt expiatiua & ſatisfactiua proprij peccati.

Simplex deteſtatio peccati pertinet potiùs ad Charitatẽ, quàm ad Pœnitentiam.

CAPVT V.

An in Chriſto fuerint virtutes morales ex genere ſuo acquiſibiles, propriis actibus acquiſitæ, vel potius infuſæ.

Sententia improbabilis Iuniorũ Thomiſtarum.

Refert Aſturicenſis quæſt. 6. quòd aliqui ſuo tempore ex iunioribus Thomiſtis, exiſtimauerint, quòd omnes virtutes morales ex ſuo genere acquiſitæ proceſſerunt ex gratiâ habituali in Chriſto per ſimplicem reſultantiam, ſicut de illis, quæ ſuo genere ſunt infuſæ, à gratiâ in primo conceptionis inſtanti in animam Chriſti effluxiſſe ſuprà ſtatuimus. Quod quidem bonæ Philoſophiæ, ac Theologiæ repũgnat. Cùm enim gratia Chriſto collata, fuerit eiuſdem ſpeciei, ac gratia habitualis cæteris infuſa, & ad hanc connaturaliter non ſequantur, niſi virtutes infuſæ, non videtur, quomodò ex gratiâ Chriſti effluere potuerint, & effluxæ non debeant dici potiùs ex ſuo genere infuſæ, quàm acquiſitæ.

Alij abeũt in diverſas ſententias. Prima.

Relictâ ergo hâc impoſſibili ſententiâ, non concordant Theologi. Alij enim proportionabiliter philoſophantur de his virtutibus, ac philoſophatur Author infrà quæſt. 9. art. 4. de ſcientiâ acquiſitâ, quam admittit fuiſſe in Chriſto propriis actibus acquiſitam. Ita iſti Authores exiſtimant, quòd Chriſtus Dominus propriis actibus, has morales virtutes ſibi comparauerit breuiſſimo tamen tempore. Nam cùm nullis paſſionibus impediretur, & tot ſupernaturalibus luminibus, & virtutibus iuuaretur, facillimum ipſi fuit intenſiſſimos actus circà materiam harum virtutum producere, eoſque habitus adipiſci.

Fundamentum illius.

Quæ ſententia fundamentum habet in Scripturâ præcipuè ad Hebr. 5. Cùm eſſet Dei Filius, didicit ex his, quæ paſſus eſt, obedientiam. Quod etiam videtur ſatis apertè innuiſſe idem Apoſtolus cap. præcedenti, inquiens. Non enim habemus Pontificem,

cem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris, tentatum per omnia.

Secunda. Alij Thomiſtæ iudicantes, quòd Chriſtus non debuit carere, nec per modicum tempus hoc virtutum ornamento ſibi poſſibili, & perſuaſum habentes perfectiorem modum habendi illas, eſſe, ſi propriis actibus fuiſſent acquiſitæ, contendunt à primo inſtanti ſuæ conceptionis Chriſtum illas acquiſiuiſſe, & eodem modo dicunt de ſcientiis ex genere ſuo acquiſitis. Ita docuit olim Salmanticæ Petrus de Herrera Magiſter meus, & inter Theologos noſtri temporis illuſtris.

Herrera. Quæ ſententia magis acuta, quam vera, & benè fundata, innumeras involuit difficultates propter ſpecies acquiſitas omnium rerum, materiam harum virtutum concernentium, quæ ſpecies elici debuerunt ex Phantaſmatibus, & hæc formari in primo illo inſtanti, in quo vix aliquo exteriori ſenſu Chriſtus vſus fuerat, & in quo actus omnium virtutum produci debuiſſent. Vt alia ſileamus, quæ hanc ſententiam, acumen, & eruditionem Authorum redolentem, à veritate aberrare manifeſtant.

Verior cæteris præli-gitur. Vndè communiter Theologi, aliis omnibus modis dicendi relictis, ſentiunt, has virtutes morales ex genere ſuo acquiſitas, fuiſſe per accidens Chriſto infuſas in primo ſuæ Incarnationis inſtanti, prout fuerunt Adamo in ſua creatione inditæ.

Quo præci-puè innititur funda-mento. Fundamentum præcipuum huius ſententiæ eſt, quòd digniùs, & perfectiùs fuerit Chriſto, has omnes virtutes per infuſionem accipere, quàm proprio exercitio acquirere, ſi per aliquod etiam breue tempus illis carere debuiſſet. Et argumentum maximas habet vires, quia morales virtutes, bonum ſimpliciter faciunt habentem, & proinde earum defectus non poteſt in ſuo genere, non videri magna imperfectio à Chriſto remouenda. Præterquam quòd difficillimum videtur, quòd potuiſſet Chriſto breui tempore occurrere occaſio exercitij omnium moraliū virtutum; debuiſſet ergo per multum temporis ſpatium illis carere.

Opinio ſin-gularis Medina. Nec ſilendum iudico, quòd Bartholomæus de Medina, quamvis nobiſcum ſentiat virtutes acquiſitas fuiſſe per accidens Chriſto infuſas in primo inſtanti, iudicat tamen, quod augmentum ſuſcipere potuerint mediis ipſius Chriſti operationibus, & earumdem virtutum actibus.

Oppoſitum autem cum Aſturicenſi, & aliis Thomiſtis ſentimus, quòd Chriſtus ab inſtanti ſuæ conceptionis accepit iſtas virtutes in ſummo gradu, ad quem poterant pertingere ex totâ naturæ facultate; & ita Chriſtus Dominus nunquam habuit actus intenſiores, & perfectiores ipſis habitibus, ſeu virtutibus; Vndè hæ nunquam potuerunt augeri per ſuas operationes. *Aſſertio.*

Quod videtur omninò dicendum: debitum enim erat naturæ, Deo vnitæ, vt nunquam carerer perfectione ſibi connaturali, & poſſibili; & proptereà ponimus virtutes à principio illi fuiſſe infuſas: ergo in ſummo gradu illas debemus perfectas ponere, ne perfectionem Chriſto poſſibilem, nec per breue tempus, denegemus. *Probatur.*

Obiicies, quod inſinuauimus, videlicet, quòd ſcientiæ ex genere ſuo acquiſitæ, fuerunt propriis actibus decurſu temporis à Chriſto comparatæ; nec tamen proinde imperfectionem arguimus fuiſſe in Chriſto, propter earum carentiam, eo tempore, quò nondum eas acquiſierat. Ergo eodem modo videtur philoſophandum de virtutibus. *Obiectio.*

Cæterùm iam inſinuauimus, quòd ſcientia, & quælibet intellectiua virtus, ſi moralis non ſit, non facit bonum ſimpliciter habentem, vt ex dictis in tractatu de virtutibus prima ſecundæ, videre poteris. Virtutes autem morales ſimpliciter bonum faciunt habentem. Inſuper, dum de ſcientiâ acquiſitâ erit ſermo, aliud diſcrimen agnoſces, videlicet, quòd, ſi ſcientia ex genere ſuo acquiſita, fuiſſet per accidens Chriſto infuſa, eius intellectus agens manſiſſet perpetuò priuatus propriô ſuô officiô, quod eſt illuſtrare phantaſmata ad ſpecies intelligibiles à rebus deſumendas. *Soluitur ex diſcrimine notando inter virtutes intellectiuas, & morales.*

Cæterùm ex infuſione iſtâ per accidens omnium virtutum moralium in animâ Chriſti, nulla ex eius potentiis aliquo exercito fruſtrata remanſiſſet; ſed poſſent exercere ſe, & exire in omnes actus ſibi proportionatos circà earumdem virtutum obiecta. Et ratio eſt manifeſta, nam operatio, qua virtus moralis acquiritur, eadem eſt ſecundùm ſpeciem cum illâ, quæ ab ipsâ virtute iam acquiſitâ elicitur; imò *Operatio, quâ virtus moralis acquiritur, eſt eadem ſpecie cum illa, quæ à virtute iam acquiſitâ elicitur.*

hæc

hæc elicita perfectior eſt illâ, quâ virtus acquiritur vtpotè potentiæ operanti connaturalior. Ex quo manifeſtè colligitur, quòd potentiæ animæ Chriſti per infuſionem harum virtutum nullo ſibi debito, & proportionato actu fruſtratæ remanſerunt, ſed potiùs mediâ hâc infuſione ab ipſis habitibus ad actus eiuſdem ſpeciei adhuc ſuauiùs, & perfectiùs efficiendos diſpoſitæ fuerunt.

Scientia vnica demonſtratione, virtus moralis autem non niſi pluribus actibus acquiritur.

Nec tacenda videtur alia differentia, quæ inter acquiſitionem ſcientiarum & virtutum moralium intercedit; & eſt quòd ſcientia longè faciliùs, & citiùs propriis actibus acquiri poteſt: nam vnicâ demonſtratione acquiritur habitus ſcientificus, at è contrà moralis virtus, non niſi multiplicatis actibus comparatur. Addas ex dictis de connexione virtutum moralium in prima ſecundæ, quod ſunt adeò inter ſe connexæ, vt nequeat vna ſine aliarum conſortio ſtatum perfectæ virtutis habere, ac proinde virtutum comparatio longè prolixius temporis ſpatium exigit. Omnes enim iam acquiſitæ eſſe debent, antequam vna in ſtatu virtutis acquiſita cenſeatur, ſecùs eſt de ſcientiis, quarum vna poteſt ſine aliâ acquiri.

Exponũtur auctoritates Apoſtoli ſuperiùs adducta.

Reſtat aliquid dicendum ad loca, quæ ex Apoſtolo in fauorem oppoſitæ ſententiæ adducta fuerunt. Dicimus ergo, quòd in illis locis non loquebatur Paulus de ſcientiâ Chriſti, ſed de experientiâ, vt exponit Gloſſa, & eſt communis ſenſus omnium interpretum, quia Chriſtus experimento cognouit, quæ, qualis, & quanta ſit virtutis obedientiæ difficultas. Quod alius locus adductus manifeſtè oſtendit, dum dicit, quòd non habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris; ſiquidem tentatus fuit per omnia; quaſi dicat nullum genus tribulationis poteſt nos aggredi, in quo non poſſimus confidenter recurrere ad Chriſtum ſummum Pontificem, qui pro nobis apud Patrem intercedat; experimento enim comprobauit, quàm dura ſit noſtra tribulatio, qui ad obediendum Patri, omnia tormenta, tribulationeſque ſuſtinuit, earumque vim propriis humeris librauit.

Capvt VI.

An in Chriſto fuerint Dona.

Summatim reuocantur quæ aliàs de donis dicta ſunt.

DE Donis ex profeſſo Author egit prima ſecundæ, quæſt. 68. Vbi fusè tractauimus de quidditate donorum, de differentiâ à virtutibus, eorum numero, & neceſſitate ad noſtram ſalutem, de eorum connexione, permanentiâ in patriâ, & perfectione in comparatione virtutum; quæ omnia erunt à ſtudioſo Theologo recolenda pro maiori dicendorum intelligentiâ.

Dona Spiritus ſancti ſunt permanentia.

Quod igitur hæc dona Spiritûs ſãcti ſint habitus, & dentur per modum permanentis, clariſſimè indicauit Iſaias, qui ea cap. 11. numerat, & in Chriſto Domino fuiſſe affirmat, dicens, *Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini, Spiritus ſapientiæ, & intellectûs, Spiritus conſilij, & fortitudinis, Spiritus ſcientiæ, & pietatis, & replebit eum Spiritus timoris Domini.* Vbi Verbum requieſcere, permanentiam ſignificat, quam Chriſtus Dominus promiſit diſcipulis, dum loquens de Spiritu ſancto, quem accepturi erant, dicit. Apud vos manebit, & in vobis erit.

Et in gratiam ſtudentium, aliquid ex dictis loco citato breuiter reſumemus, ex quibus patebit tàm quidditas donorum, quàm eorum munus; diſtinctio à virtutibus tàm infuſis, quàm acquiſitis, & eorum neceſſitas ad ſalutem.

Poteſt homo moveri, vel à principio intrinſeco, quod eſt ratio humana, vel ab extrinſeco, quod eſt ratio diuina.

Docet ergo D. Thomas loco citato, quòd homo à duobus principiis aptus eſt moueri, & dirigi, vel à principio intrinſeco, quod eſt ratio humana, vel à principio extrinſeco quod eſt ratio diuina, ſiue Deus. Ad opera igitur connaturalia ratio humana ſufficit, ſed quia potentiæ ſunt imperfectæ, oportet illas corroborare habitibus acquiſitis connaturalibus.

Neceſſitas virtutum Theologicarum, vnde ſumitur.

Cæterùm, quia homo ordinatur etiam ad finem ſupernaturalem, & excedentem, in ordine ad quem debent proportionati actus ſupernaturales exerceri, circà quos dirigendos ratio humana cum ſolis habitibus naturalibus non ſufficit; Ideò dantur homini virtutes Theologicæ, quæ ſe habent quaſi potentiæ in eſſe ſupernaturali, & quaſi lumen primorum principiorum in naturalibus, quibus proinde

proinde adduntur virtutes morales infuſæ, tanquàm diſpoſitiones ad opera particularia in vnâquaque materia; quia lumen primotum principiorum non ſufficit, & in prædictis conueniunt omoinò proportionaliter ordo naturæ,& ſupernaturalis.

Lumen naturale perfectum in homine; ſupernaturale verò imperfectum.

Deficit tamen in hoc proportio inter prædictos duos ordines : quia in naturalibus homo perfectè poſſidet lumen rationis, & ita illo ſufficientiſſimè poteſt dirigere ſuas actiones naturales, in finem naturalem ; at in ſupernaturalibus imperfectè poſſidet lumeo ſupernaturale, ſiue diuinum : Imperfectè enim cognoſcimus, & diligimus Deum ; ideò oportet, præter prædicta, ponere in illo aliquos hab.tus, quibus mediis à Deo moueatur in his, in quibus deficit lumen rationis etiam per prudentiam ſupernaturalem eleuatum, & huiuſmodi ſunt dona, quibus, cum vtimur, potiùs agimur ; quàm agamus, quamvis etiam agamus, ſed quia abſque vlla conſultatione rationis, & humanæ prudentiæ, impellimur fortiter, & ſuauiter ad opus, dicimur agi iuxtà illud ad Rom. 8. *Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, hi ſunt Filij Dei, & haredes.*

Qui mouẽtur inſtinctu diuino, non debent rationẽ humanam audire.

Quod etiam Philoſophus attigit, vnde 7. Moral. cap. de bonâ fortuna ait, quòd iis, qui mouentur per inſtinctum diuinum, noo expedit conſiliari ſecundùm rationem humanam, ſed quòd ſequantur interiorem inſtioctum ; quia mouentur à meliori principio, quàm ſit ratio humana. Quibus de Donis generaliter dictis ad noſtrum inſtiturum deucnientes.

Concluſio.

Manifeſtum eſſe dicimus in Chriſto fuiſſe excellentiſſimè dona.

Probatur ex D. Thoma.

Hæc concluſio non ſolùm teſtimonio Scripturæ adducto,& aliis conſtat; ſed probatur à priori à S. Doctore artic. 5. ex dictis. Dona enim propriè ſunt perfectiooes quædam potentiarum animæ, ſecundùm quòd ſunt natæ moueri à Spiritu ſancto, vt dictum eſt : manifeſtum eſt autem, quòd anima Chriſti perfectiſſimè à Spiritu ſancto mouebatur ſecundùm illud Luc. 4. *Ieſus autem plenus Spiritu ſancto regreſſus eſt à Iordane, & agebatur à Spiritu in deſertum.* Ergo in Chriſto fuerunt dona excellentiſſimè.

Obijcitur.

Inſurgit autem contrà haoc concluſionem S. Doctor : quia dona dantur in adiutorium virtutum : ſed id, quod eſt in ſe perfectum, non indiget exteriori auxilio. Còm igitur in Chriſto fuerint virtutes perfectæ, videtur, quòd in eo non fuerint dona.

Reſpondetur.

Et reſpondet, quòd illud, quod eſt perfectum ſecundùm ordioem ſuæ naturæ, indiget adiuuari ab eo, quod eſt altioris naturæ, ſicut homo, quantùmcunque perfectns indiget adiuuari à Deo, & hoc modo virtutes, quæ perficiunt potentias animæ, ſecundùm quod ducuntur ratione, quantumcunque ſiot perfectæ, indigent adiuuari per dona, quæ perficiunt potentias animæ, ſecundùm quod ſunt motæ à Spiritu ſancto.

Virtutes vltimã perfectionẽ deſumunt à donis.

Ad diſcerneodum autem pleniùs, quem actum dona habuerint in Chriſto, iuuabuot ea, quæ primâ ſecundæ, quæſt.68. io noſtris commentariis ad artic. 6. ex ipſo Authore adducebamus, & explicabamus : In illo articulo, inquirit Author ; vtrum dona Spiritûs ſancti remaneant in patriâ, & reſpondet, quòd dooa, quantùm ad eſſeotiam, perfectiſſimè erunt in patriâ. Quoad materiam verò, ſiue actus, quos in hâc vita habent, non remanebunt ; hîc enim habent aliquam operationem circà materiam, quam non habebunt in patriâ, ſicut ſuprà de virtutibus Cardinalibus dictum eſt.

Dona remanebũt in Patriâ quoad eſſentiã; non verò quoad materiam.

Seoſus ergo, vt ibi dicebamus, S. Doctoris eſt, quòd, licèt, quoad eſſentialia, dona in patriâ permaneant, tamen, quoad materiam, ſiue actus, quos in hac vita habent, non remanebunt. Vbi ſciendum eſt, quòd diuerſi actus, ſiue officia, quæ dona habent hîc, & in patriâ, non officiuot eſſentiali rationi donorum, ſed eadem eſſentia inuariata, ratione diuerſi ſtatûs, diuerſos ſortitur actus. Eſſentia igitur doni in hoc ſolùm conſiſtit, vt reddat ſubiectum facilè mobile, & diſpoſitum ad motus Spiritûs ſancti conuenientes, & proportionatos ſtatui, in quo exiſtit ; Vndè noo ſolùm non derogat eſſentiæ doni, quòd diuerſum habeat actum, & materiam in viâ, & in patriâ ; quin potiùs iſta diuerſitas actûs ſecundùm diuerſitatem ſtatus, eſt iuxtà illius eſſentiam, quæ

Diverſitas actuum non officit rationi eſſentiali donorum.

in vno ſtatu exigit tales actus, & in alio diuerſos, prout nec diuerſitas actûs, & materiæ derogat virtutibus in diuerſo ſtatu conſtitutis, vt ſuprà inſinuabamus.

Applicatur Chriſto præfata Doctrina. Hæc, quæ de donis reſpectu Beati dicimus, proportionabiliter applicanda ſunt de donis in animâ Chriſti Domini, circà ea, quæ videntur eius beatitudini repugnare. Quod ampliùs patebit capite ſequenti.

Capvt VII.

An Donum timoris fuerit in Chriſto, & quem actum habuerit.

Timor eſt de malo futuro. PLuriès cum S. Doctore de timore tractauimus; de illo enim, vt eſt paſſio, egimus primâ ſecundæ, qu. 42. & ſequent. Vbi S. Doctor ſtatuit timorem eſſe de malo futuro; ſicut enim ſpei obiectum eſt bonum futurum arduum poſſibile adipiſci; ita timor, vt paſſio, eſt de malo futuro difficili, cui reſiſti non poteſt. De timore autem, vt eſt donum, egimus in eâdem primâ ſecundæ, quæſt. 68. loco citato, & 2. 2. quæſt. 19. per totam. Et quia inter cætera dona, ſpecialis eſt de timore difficultas; ideò S. Doctor accuratè in prædicto loco 2. 2. artic. 1. ſpecialiter inquirit, vtrùm timor remaneat in patriâ, de quo fusè in noſtris commentariis ibidem. *Methodus auctoris.* Et hîc deſcendendo ad Chriſtum, poſtquam ſtabiliuit in illo omnia dona fuiſſe, addit articulum ſextum, in quo ſpecialiter inquirit de dono timoris, an in Chriſto fuerit.

Concluſio prima. Dicimus ergo in Chriſto fuiſſe donum timoris excellentiſſimè.

Probatur ex Scripturâ. Hæc veritas eſt de fide, prout patet ex adducto loco Iſaiæ cap. 11. vbi ſpecialiter Chriſtus timore Spiritûs ſancti replendus pronuntiatur, & eſt magis certum in Chriſto fuiſſe timorem, quàm in Beatis; licèt enim certiſſimum ſit, quòd in Beatis ſit donum timoris; tamen loca Scripturæ, quæ hoc indicant, interpretationem patiuntur, vt eſt ille ab Authore adductus. *Timor Domini ſanctus permanet in ſæculum ſæculi.* Et illud Iob. cap. 26. *Columnæ cœli contremiſcunt, & pauent ad nutum eius:* Vbi per columnas, plures ex Patribus Angelos beatos intelligunt: locus autem adductus ex Iſaia: nullam patitur interpretationem.

Vnde minùs conſideratè loqui videntur illi, qui dicunt actum timoris in Chriſto non fuiſſe propriè actum timoris, ſed ſimilem, & peiùs loquitur Durandus, dum concedit Chriſto habitum timoris, & negat actum. Firmâ igitur Fide tenendum eſt fuiſſe in illo, & quoad habitum, & quoad actum.

Donum timoris in Beatis admittendum. Prædicta autem loca, & alia, quamvis non tàm apertè, ſatis tamen innuunt in Beatis donum timoris eſſe, & in hâc ſententiâ communiter ſunt Patres, & Scholaſtici Doctores, & Eccleſia in præfatione Miſſæ cantat, tremunt poteſtates, & eſt adeò certa, vt oppoſitum non ſit tutum in fide.

Certiùs in Chriſto. De Chriſto autem, vt diximus, certa fides, ita vt oppoſitum ſit hæreſis, quam teſte Bernardo Epiſt. 190. ad Innocentium, ſuſtinebat olim Petrus Abailardus, & refutatur à Caſtro de hæreſibus Verbo Chriſtus, hæreſi 9.

Difficultas oritur circà obiectum timoris Chriſti, & Beatorum. Cæterùm non parùm inſudant Theologi in aſſignando obiecto huius timoris in Chriſto, & in Beatis. Cùm enim conſtet ex dictis, quòd timor reſpicit malum imminens poſſibile futurum, poſſibile, inquam, non ſolùm iuxtà iudicium ſpeculativum, ſed etiam practicum, vt enim Ariſtoteles aiebat, nemo timet, quòd cœlum ruat, etſi cœli ruinam ſpeculatiuè poſſibilem iudicet, ſed Chriſtus Dominus iudicio practico non poterat iudicare aliquod malum ſibi imminere; quia nullum malum pœnæ pro culpâ, aut ſeparationem à Deo timere poterat. Ergo.

Creſcit Difficultas. Quod confirmatur, ſiue explicatur magis ab ipſo S. Doctore argumento ſecundo. Dono timoris timet aliquis, vel ſeparationem à Deo, quod pertinet ad timorem caſtum, vel puniri ab eo, quod pertinet ad timorem ſeruilem, vt Auguſtinus dicit capite 9. ſuper Epiſt. Ioan. ſed Chriſtus non timuit ſeparari à Deo per peccatum, neque etiam puniri ab eo propter ſuam culpam, quia impoſſibile erat ei peccare; timor autem non eſt de impoſſibili; ergo non fuit in illo donum timoris.

Hanc difficultatem Author his verbis explicat. *Sic igitur dicendum eſt, quòd*

Determinatur obiectũ à S.Doctore. *quòd in Chriſto fuit timor Dei, non quidem ſecundùm quod reſpicit malum ſeparationis à Deo per culpam, neque etiam ſecundùm quod reſpicit malum punitionis pro culpâ, ſed ſecundùm quod reſpicit ipſam diuinam eminentiam, prout ſcilicet anima Chriſti quodam affectu reuerentiæ mouebatur in Deum à Spiritu ſancto acta.*

Quæ vltima verba (*ſed ſecundùm quod reſpicit ipſam diuinam eminentiam*) vt benè Caietanus, intelliguntur de ipsâ diuinâ eminentiâ, vt cauſa mali. *Quid per diuinã eminentiam intelligatur.* Si igitur conſideretur diuina eminentia, inquit Caietanus, ſecundùm ſuum poſſe, quod habet ad cauſandum malum, ſic proculdubio timendi rationem retinet, quia ſecundùm ſe habet poſſe cauſare malum: ſi verò conſideretur diuina eminentia, vt ſtat ſub determinatione diuinæ voluntatis ad non cauſandum executiuè malum, ſic non habet rationem timendi, quia hæc conditio reddit creaturam ſecuram, & certam de impoſſibilitate mali in effectum. Et quia ſic erat in Chriſto, ideò vtrumque de Chriſto dicitur, ſcilicet, & quòd non erat in eo timor mali poſſibilis fugiendi, ſcilicet per donum timoris & quòd erat in eo timor eminentiæ diuinæ potentis infligere malum; contemplando ſiquidem diuinam eminentiam, vt cauſam potentem, quantum in ſe eſt infligere malum, inſurgebat timor reuerentialis ad illam: quamvis ſciendo eminentiam illam eſſe cauſam determinatam ad non cauſandum in ſe huiuſmodi malum, ſecurus erat abſque ſuſpicione quacumque huiuſmodi mali. Sic Caietanus.

Quam doctrinam ex ipſo Authore clariùs explicabamus primâ ſecundæ, qu.68. citatâ, oſtendentes, quomodò donum timoris remanet in patriâ. Dicimus ergo, quòd timor filialis, vt eſt donum, habet pro obiecto primario diuinã eminentiã, prout potens eſt infligere malũ, & circà talem eminentiam mouetur timor reuerentialis. *Donum timoris filialis habet pro obiecto primario diuinã eminẽtiam; pro ſecundario verò culpã, & pœnam.* Obiectũ autem ſecundarium illius eſt culpa, vel pœna propter culpam, quod nihil refert, ſi non manet in patria, quia ibi timor tale obiectum ſecundarium non requirit, ſed adſunt omnia, quæ timor pro illo ſtatu exigit iuxtà doctrinam capite ſuperiori adductam. Iuxtà quem modũ, dicimus obiectum timoris Chriſti fuiſſe hanc diuinã eminentiam, prout ex ſe potens eſt infligere malum; quamvis Chriſtus certus fuerit tale malum ſibi imminere non poſſe, & non proinde timor in illo verâ, & eſſentiali ratione timoris carebat: reſpicere enim malum poſſibile reſpectu timentis, eſſentiale eſt timori, vt paſſio eſt, & timori, vt donum eſt pro iſto ſtatu, & non in ſtatu beatifico, & in humanitate Verbo vnitâ.

Quam doctrinam adhuc magis dilucidare poſſumus ex his, quæ adduximus 2. 2. qu.19. in commentariis noſtris cap.4. Vbi examinavimus, an donum timoris remaneat in Patriâ, & quem actum ibi habeat. Vbi S.Thomas docet, quòd timor filialis in Patriâ non habebit eundem actum omninò, quem habet modò. *Timor filialis in Patria non habebit eundẽ actum, quẽ habet in viâ.* Et ad hoc addit, quòd *fuga huius mali, quod eſt Deo non ſubiici, vt poſſibilis naturæ, impoſſibilis autem beatitudini, erit in patriâ: in viâ autem eſt fuga huius mali, vt omninò poſſibilis.*

Quibus paucis verbis complectitur doctrinam, quam mox ex Caietano afferebamus. *Elucidatur mens D. Thomæ circà ſubiectã materiam.* Vult igitur S.Doctor, quòd, quamvis, conſiderato ſtatu beatifico, impoſſibilis ſit ſeparatio Beati à Deo per culpam: tamen, quia poſſibilis eſt abſolutè, ſpectatâ præcisè naturâ ipſius Beati, fuga huius mali, quod eſt culpa, ſiue huius mali, quod eſt Deo non ſubiici, vt poſſibilis naturæ, Beato cõpetere poteſt. Timet igitur ſeparationem abſolutè poſſibilem, quamvis ratione ſtatûs noſcat ſibi impoſſibilem, & ratione huius impoſſibilitatis reſpectiuæ ad ſe ipſum, eximitur Beatus ab anguſtiâ, quam timentes Deum in hâc vitâ patiuntur ob poſſibilem perſonalem ſeparationem à Deo per culpam. Et hoc eſt, quod dicebat Caietanus, quòd, ſi conſideretur diuina eminentia ſecundùm ſuum poſſe, quod habet ad cauſandum malum, ſic timendi rationem retinet; ſi verò diuina eminentia conſideretur vt ſtat ſub determinatione diuinæ voluntatis ad non cauſandum executiuè malum, ſic non habet rationem timendi, &c.

Concluſio ſecunda. Concludimus ergo iuxtà ſenſum S. Doctoris, quòd obiectum timoris in Chriſto, ſicut & in Beatis, eſt diuina Eminentia, vt potens eſt infligere malum; ſic enim conſiderata poteſt excitare donum timoris reuerentialis, quamvis Chriſtus certus fuerit tale malum ſibi imminere non poſſe, vel

Obiectum timoris Christi eſt diuina eminentia, vt potens infligere malum.

vel (vt etiam aliâ phraſi,& verbis Authoris loco citato loquar) fuga huius mali, quod eſt Deo non ſubiici,vt poſſibilis naturæ ſecundùm ſe conſideratæ; impoſſibilis autem timenti, fuit in Chriſto, & hoc ſufficit, quia fugere hoc malum, vt omninò poſſibile, eſt actus timoris in viâ, & non in patriâ, ſiue in Chriſto.

Aſſignatur diuerſitas actuum timoris in via, & in Patria, ac Chriſto.

Ex quibus patet ad argumentum, quod ſolùm currit de timore pro iſto ſtatu, in quo donum timoris magis conformatur timori, qui eſt paſſio, & eſt fuga mali omninò poſſibilis futuri, & imminentis ipſi, qui timet. In Chriſto autem,& in patriâ donum timoris eſt fuga mali poſſibilis naturæ timentis, ſed non ipſi qui timet: quæ diuerſitas actuum in viâ, & in patriâ non officit, vt diximus, timoris eſſentiæ, de cuius ratione eſt reſpicere tanquàm primarium obiectum diuinam Eminentiam, vt potentem infligere malum; quod autem hæc diuina omnipotentia ſit determinata reſpectu iſtius, ad non infligendum illi hoc malum, accidit prædicto obiecto primario.

Capvt VIII.

Vtrùm in Chriſto fuerint Gratiæ gratis datæ.

Reuocatur Concluſio Articuli 7.

Qvod in Chriſto fuerint excellentiſſimè omnes gratiæ gratis datæ, oſtendit S. Doctor artic.7. efficaciſſima ratione; ſiquidem gratiæ gratis datæ ordinantur ad fidei,& ſpiritualis doctrinæ manifeſtationem: oportet enim eum, qui docet, habere ea, per quæ ſua doctrina manifeſtetur; ſpiritualis autem doctrinæ, & fidei primus, & principalis doctor eſt Chriſtus: ergo in illo excellentiſſimè fuerunt omnes gratiæ gratis datæ, ſicut in primo, & principali fidei Doctore.

Probatur ratione D. Thomæ.

Enumerantur ab Apoſtolo gratiæ gratis datæ.

Has autem gratias gratis datas enumerat Apoſtolus ad Epheſ.4. & primæ, Cor.12. vbi ait. *Alij per Spiritum datur ſermo ſapientiæ, alij autem ſermo ſcientiæ ſecundùm eundem Spiritum, Alteri fides in eodem Spiritu, alij gratia ſanitatum in vno Spiritu, alij operatio virtutum, alij prophetia, alij diſcretio Spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio ſermonum.* Quæ omnes numero nouem ad tres claſſes à S. Doctore reducuntur, nempè ad cognitionem, ſermonem & operationem. Ad cognitionem pertinet fides, prophetia, & diſcretio ſpirituum; Ad ſermonem quatuor, ſermo ſapientiæ, ſermo ſcientiæ, genera linguarum, & interpretatio ſermonum: Ad operationem verò pertinent gratia ſanctitatum,& virtus miraculorum.

Gratiæ gratis datæ, vt ſūt in Chriſto, differūt in tribus ab his, quæ ſūt in cæteris hominibus.

Differunt autem huiuſmodi gratiæ, prout ſunt in Chriſto, ab his, quæ aliis hominibus conceduntur, tripliciter. Primò, quia in Chriſto ſunt ſecundùm plenitudinem; In aliis verò ſecundùm menſuram, & donationem eiuſdem Chriſti. Secundò quia in aliis non reperiuntur omnes: in Chriſto autem omnes, vt diximus, reperiuntur. Tertiò, quia in Chriſto erant per modum habitus; vndè illis poterat vti, quando,& prout volebat; in aliis verò ſunt per modum actûs, & ita non pro libito illis vtuntur. Huius triplicatæ diuerſitatis rationem aſſignat Author in ſolutione ad primum, quia dantur hominibus per coniunctionem ad Deum. At verò Chriſtus, vt homo, coniunctus eſt Deo, vt inſtrumentum coniunctum; alij verò vt inſtrumenta ſeparata, & ita particulariter efficaciam recipiunt ad hos vel ad illos actus perficiendos; & ideò in aliis ſanctis huiuſmodi gratiæ diuiduntur, non autem in Chriſto.

Opinio ſingularis Valentiæ.

De Fide gratiâ gratis datâ Gregorius de Valentia hîc exiſtimat non fuiſſe in Chriſto. Hæc enim gratia ſignificat robur fidei; & cùm hæc non fuerit in Chriſto, non videtur, quomodò eius robur potuerit adeſſe.

Chriſtus habuit fidem, vt eſt gratia gratis data.

Tenendum, tamen omninò eſt hanc fidem non eſſe à Chriſto excludendam, hæc enim iuxtà aliquos Patres, & Doctores nihil aliud eſt, niſi quoddam donum interius ad prædicandum fidem publicè ſine erubeſcentiâ, quòd Chriſtus excellenter habuit. Et iuxtà alios Patres hæc gratia ſignificat virtutem imperandi elementis,& aliis rebus in fidei confirmationem; iuxtà illud Matth. 17. *Si habueritis fidem ſicut granum ſynapis, &c.* Et hoc etiam habuit Chriſtus. Secundùm alios ſignificat vim ſermonis ad explicanda fidei myſteria, quæ ſimiliter in Chriſto excellentiſſimè fuit, quod videtur indicare Marcus cap. 1. *Erat enim docens eos, quaſi poteſtatem habens,* & Ioan. 7. *Exclamabant turbæ, nunquam ſic locu-*

In quo hæc conſiſtit.

tus

tus eſt homo: Ergo nullo modo eſt Chriſto deneganda.

Suboritur difficultas. Quòd, ſi dixeris, quòd huiuſmodi gratiæ gratis datæ videntur omninò inutiliter in Chriſto poni, ſiquidem diſcurrendo per ſingularum operationes, inueniemus, quòd ad illas potentia inſtrumentalis animæ Chriſti extenditur; ſiquidem extenditur ad omnes operationes miraculoſas, ad quid ergo tot multiplicare habitus ad effectus particulares miraculoſos, cùm generaliter omnes ad præd ctam potentiam pertineant.

Reſoluitur. Si hoc, inquam, dixeris, faciliter diſtinctionem oſtendemus tibi inter prædictam potentiam, & gratias gratis datas: hæc enim ex obiecto, & fine petitur: obiectum enim harum gratiarum eſt illud munus, ad quod datur V.G. gratia ſanitatū habet pro obiecto exteriorem ſanitatem. Finis autem earum eſt confirmatio fidei. Obiectum autem poteſtatis animæ Chriſti eſt omnis ſupernaturalis immutatio, & finis eius eſt redemptio hominum, & ita habet obiectum abſtractius, & finem principaliorem.

De dono autem linguarum, quo non legimus Chriſtum vnquam fuiſſe vſum, hæc Author habet in ſolutione ad tertium; donum linguarum datum eſt Apoſtolis, quia mittebantur ad docendas omnes Gentes. Chriſtus autem in vnâ ſola gente Iudæorum voluit perſonaliter prædicare, ſecundùm quod ipſe dicit Math. 15. *Non ſum miſſus, niſi ad oues, quæ perierunt domus Iſrael.* Et Apoſtolus ad Rom. 15. dicit *Chriſtum Ieſum miniſtrum fuiſſe Circumciſionis.* Et ideò non oportuit, quòd loqueretur pluribus linguis; nec tamen defuit ei omnium linguarum notitia, cùm etiam occulta cordium ei non eſſent abſcondita, quorum voces ſunt ſigna; nec tamen inutiliter hanc notitiam habuit, ſicut non inutiliter habet habitum, qui eò non vtitur, quando non eſt opportunum.

Donum linguarum habuit Chriſtus, quamvis eo non fuerit vſus.

Alij dicūt non improbabiliter eo etiam vſum fuiſſe. Vel dicamus etiam dono linguarum Chriſtum fuiſſe vſum iuxtà illos, qui donum linguarum in hoc conſiſtere credunt (quod tamen non eſt de mente D. Thomæ) quod prædicator Euangelij proprio idiomate loquens ab omnibus intelligatur. Quod ſine dubio pluries contigit Chriſto, qui palàm, & publicè concionabatur, & ex omni natione ad ipſum audiendum populoſa concio coadunabantur. Nec deſunt plures, qui Chriſtum Dominum in priuatis colloquiis variis linguis locutum exiſtiment, de quo videre poteris Cæſarem Baronium 1. tom. Annal. anno Chriſti 31. à cap. 51. vſque ad 55. Vbi de Epiſtola à Chriſto Domino Syriaco idiomate ſcripta ad Albagarum Edeſſenorum Regem.

Caput IX.

In Chriſto verè fuiſſe donum prophetiæ.

Chriſtum Dominum verè & propriè fuiſſe prophetam, eſt certum ſecundùm fidem. *Concluſio.*

Conuinci hoc poteſt variis ſacræ Scripturæ teſtimoniis. Sufficiant, quæ Author affert in argumento ſed contrà art. 8. Nam de Chriſto Deuteron. 18. prædicitur. *Prophetam ſuſcitabit vobis Deus de fratribus veſtris*, & ipſe de ſe dicit Matth. 13. & Ioan. 4. *Non eſt propheta ſine honore, niſi in patriâ ſuâ.* *Probatur 1. ex Scriptura.*

Eandem veritatem ratione oſtendit Author in corpore eiuſdem articuli, quia prophetæ ſolùm eſt, quòd ea cognoſcat, & annunciet, quæ procul ſunt ab aliorum viatorum notitiâ, cum quibus ipſe conuerſatur, Nam propheta dicitur quaſi procul fans, vel procul videns; ſed Chriſtus Dominus quam plurima cognouit, & annuntiauit, quæ procul erant à ſenſibus viatorum, cum quibus ipſe habitauit, fuit enim viator ſecundùm corpus paſſibile, quamvis ſecundùm partem ſuperiorem fuerit comprehenſor: Ergo. *Probatur 2. ratione.*

Et quamvis hæc ita ſint certa, voluit Abulenſis quæſt. 64. ſuper cap. 11. Num. in Chriſto non fuiſſe propriè, & formaliter loquendo prophetiam, ſed ſolùm eminenter, hoc præcipuè ductus fundamento (quod pro primo argumento in contrarium ſibi obiicit S. Doctor) eò quòd prophetia importat quandam obſcuram, & imperfectam notitiam, ſecundùm illud numeri 12: *Si quis fuerit inter vos propheta Domini per ſomnium, aut in viſione loquar ad eum;* ſed Chriſtus habuit plenam, & apertam notitiam, tùm per viſionem Beatam tùm per ſcientiam infuſam: ergo non potuit habere prophetiam. *Obijcit Abulenſis.*

Et Confirmatur. Si Deus, vel ali-

 quis

Confirmatur obiectio.

quis Beatus reuelaret nobis futura, vel ea quæ procul ſunt à ſenſibus, non eſſet propriè Propheta, vt omnes fatentur; ſed Chriſtus ſecundùm ſuppoſitum erat Deus, & ſecundùm humanitatem erat Beatus: Ergo &c.

Reſpondetur ad argumentum.

Ad argumentum occurrimus. Non enim eſt de ratione Prophetiæ obſcura, & ænigmatica cognitio, quæ fiat per ſomnium, & viſionem, ſed in loco citato Numeri, vt ait D. Thomas, oſtẽditur comparatio áliorum Prophetarum, qui per ſomnium, & in viſione perceperunt diuina, ad Moyſem, qui palàm, & non per ænigmata Deum vidit, qui Propheta eſt dictus, ſecundùm illud Deuter. vltimo. *Non ſurrexit vltrà Propheta in Iſrael, ſicut Moyſes.* Per accidens ergo ſe habet ad lumen propheticum, quod ſit clarum, vel obſcurum, ſed hoc tantùm eſſentialiter requiritur ad Prophetiam, vt Propheta annunciet ea, quæ procul ſunt ab aliorum ſecum Viuentium notitiâ; & cùm Chriſtus ſecundùm corpus paſſibile, fuerit viator, potuit in eo eſſe Prophetia.

Cognitio ænigmatica non eſt de ratione eſſentiali Prophetiæ; ſed ſolùm prædictio futurorum.

Deus, Angeli, & Beati Prophetiæ donũ non habent, ſicut Chriſtus, & quare!

Si autem Deus, aut Angeli (inquit S. Doctor) *vel etiam Beati cognoſcunt, & annuntiant ea, quæ ſunt procul à noſtrâ notitiâ, hoc non pertinet ad prophetiam: quia in nullo, noſtrum ſtatum attingunt: Chriſtus autem antè paſſionem, noſtrum ſtatum attingebat, inquantum non ſolùm erat Comprehenſor, ſed etiam viator. Et ideò Propheticum erat, quòd ea, quæ erant procul ab aliorum Viatorum notitiâ & cognoſcebat, & annuntiabat. Et hâc ratione dicitur in eo fuiſſe prophetia.* Hæc D. Thomas.

Noua difficultas.

Nec hîc ſiſtit Scholaſticorum ingenium, ſed vltrà progreditur ad inueſtigandum, an lumen propheticum, quod fuit in Chriſto, diſtinctum fuerit à Scientiâ Beatâ, & infusâ ipſius.

Varia Thomiſtarum ſententia circà illam.

In quo diuerſimodè Thomiſtæ philoſophantur, & omnes probabiliter. Dicunt aliqui cognitionem propheticam Chriſti nun fuiſſe realiter à viſione Beatâ diſtinctam, ſed ratione tantùm; quia nimirùm viſionis obiectum eſt ſcientia Dei; Prophetiæ verò obiectum ſunt res creatæ in eſſentia viſæ, quatenùs ab eis procul erant Viatores, quibus à Chriſtu annuntiabantur, licèt Chriſto annuntianti eſſent proximæ. Ita videtur ſentire Caietanus, & ratio iuuat, quia, dummodò hæc viſio non excludat ſtatum viæ à vidente, & annuntiante (provt contigit Chriſto, qui ſimul erat comprehenſor, & viator) eſſentialia prophetiæ non excludit.

Prima.

Secunda.

Alij exiſtimant cognitionem propheticam Chriſti fuiſſe eamdem cum cognitione, quam habuit anima eius per ſcientiam infuſam, quatenùs ea reſpiciebat, quæ procul erant à ſenſibus illorum, cum quibus Chriſtus convivebat; quod videtur ab Authore inſinuatum in ſecundâ ſolutione, quam affert ad primum, dum ait dici poſſe quòd, licèt Chriſtus quoad partem intellectiuam habuerit plenam, & apertam notitiam; quaſdam tamen in parte imaginatiuâ ſimilitudines habebat, in quibus etiam poterat ſpeculari diuina, in quantum non ſolùm erat comprehenſor, ſed etiam viator. Quô dicendi tenore apertè videtur indicare, quòd ſcientia, & cognitio, quam Chriſtus per ſpecies infuſas habuit, & quâ poterat diuina in phantaſmatibus ſpeculari, fuiſſe propheticam.

Chriſtus ſimul erat viator, & comprehenſor.

Si autem iuxtà primum, vel ſecundum modum ſentire placeat, hoc apud te firmum eſſe debet, Donum prophetiæ, ſiue lumen propheticum in Chriſto fuiſſe per modum habitûs, ſicut de aliis gratiis gratis datis ſuprà dictum eſt, quod ex vtroque modo dicendi optimè infertur, & etiam ex eo quod Chriſtus erat inſtrumentum coniunctum Diuinitati. Potuit ergo pro libitò, donô prophetiæ vti, quod reliquis Prophetis, quibus prophetia per modum tranſeuntis conceditur, non eſt permiſſum.

Excellentia Prophetiæ Chriſti præ cæteris.

Addunt alij, etiam inter Thomiſtas, maximè conſentaneum videri, quòd in Chriſto præter prædictum modum prophetiæ, fuerit etiam alius, qui eſt per lumen propheticum per modum paſſionis, ſiue impreſſionis tranſeuntis.

Tertia ſententia.

Quod ſic oſtendunt, quia hoc modo philoſophandi ſaluatur cum omni proprietate, in Chriſto fuiſſe omnes gratias gratis datas propriè, & vnivocè ſumptas, & teſtimonia ſacræ Scripturæ Chriſtum Prophetam affirmantia. Et ratio adeſt; quia, licèt Chriſtus omnia per ſcientiam Beatam cognouerit, tamen adiuncta fuit illi ſcientia infuſa, quia eſt alterius rationis, & receptibilis in anima Chriſti, & oportet illam perfici omni perfectione ſibi poſſibili: Ergo ſimiliter, licèt per ſcientiam

Admittitur, & Probatur.

Chriſtus habuit ſciẽtiam infuſam; quamvis omnia per ſcienõiã Beatam noſſet.

tiam infuſam,& viſionem Chriſtus nouerit omnia; tamen, quia hoc lumen propheticum,per modum impreſſionis tranſeuntis ipſi non repugnat & aliàs eſt perfectio, non videtur ipſi deneganda.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm in Christo fuerit plenitudo Gratiæ.

PRIMA concluſio. In Chriſto fuit plenitudo gratiæ intenſiuè.

Probatur: quia Chriſtus habuit gratiam in ſummo: Ergo. Antecedens probatur, quia anima Chriſti erat propinquiſſima cauſæ gratiæ, vtpotè perſonaliter ipſi coniuncta. Quãtò autem propinquior, tantò magis gratiæ recipit. Ergo in ſummo propinqua, eſt in ſummo gratiæ, & præterea anima Chriſti accepit gratiam, vt ex ea transfunderetur in alios: Ergo habuit ſummam gratiam. *Anima Chriſti proxima fuit cauſa gratiæ.*

Secunda concluſio. Chriſtus habuit plenitudinem gratiæ, quantùm ad virtutem: quia habuit illam,vt vniuerſale principium in genere habentium gratiam: & ita habuit gratiam ad omnes effectus gratiæ: Ergo &c.

ARTICVLVS X.

Vtrùm plenitudo gratiæ ſit propria Christo.

PRIMA concluſio. Plenitudo gratiæ ex parte gratiæ,propria eſt Chriſto.

Secunda concluſio. Plenitudo gratiæ ex parte ſubiecti, nun eſt propria Chriſto, ſed communis eſt multis per Chriſtum.

Explicabuntur, & probabuntur infrà.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm Chriſti gratia ſit infinita.

PRIMA concluſio. Gratia vnionis, quæ eſt ipſum vniri perſonaliter Filio Dei, quod eſt gratis conceſſum humanæ naturæ, eſt gratia infinita. *Concluſio prima.*

Probatur. Vniri perſonaliter filio Dei eſt infinitum, ſecundùm quòd ipſa perſona Verbi eſt infinita: Ergo gratia vniunis eſt infinita.

Secunda concluſio. Gratia habitualis Chriſti, in quantum ens, eſt finita. *Secunda.*

Probatur: quia eſt in animâ Chriſti, ſicut in ſubiecto: Ergo eſt ens finitum. Probatur conſequentia: quia non excedit capacitatem ſui ſubiecti, quod eſt creatum.

Tertia concluſio. Gratia Chriſti conſiderata ſecundùm propriam rationem gratiæ, poteſt dici infinita, eò quod non limitatur: quia ſcilicet habet, quidquid poteſt pertinere ad rationem gratiæ. *Tertia.*

ARTICVLVS XII.

Vtrùm gratia Chriſti potuerit augeri.

PRIMA concluſio. Gratia Chriſti ex parte gratiæ, non potuit augeri. *Concluſio prima.*

Probatur. Gratia ordinatur ad vniendam creaturam rationalem cum Deo; ſed non poteſt eſſe, vel imaginari maior vnio cum Deo, quàm hypoſtatica, qualis fuit in Chriſto: Ergo.

Secunda concluſio. Etiam ex parte ſubiecti, Chriſti gratia augeri non potuit. *Secunda.*

Probatur: quia erat gratia comprehenſoris ſecundùm animam, quæ eſt immediatum ſubiectum gratiæ: Ergo illa gratia erat in termino, ac per conſequens etiam ex parte ſubiecti augeri non potuit, ſicut gratia Beatorum non augetur, quia eſt in termino.

Capvt Primvm.

Fuiſſe in Chriſto omnem plenitudinem gratiæ, eſſeque illi propriam.

Plenitudo gratiæ conſideratur, vel ex parte gratiæ, vel ex parte ſubiecti.

PLenitudo gratiæ iuxtà Authorem art. 10. vel conſideratur ex parte ſubiecti, vel ex parte ipſius gratiæ. Ex parte ſubiecti, cùm quis habet gratiam iuxtà conditionem ſuam; ex parte verò gratiæ, cùm quis habet illam in ſummo, quod magis infrà, ipſius Authoris verbis explicabitur.

Concluſio 1.

Dicimus ergo. Chriſtum non ſolùm eſſe plenum gratiæ, plenitudiue in proprio ſenſu acceptâ, id eſt, ex parte ſubiecti, ſed plenitudine ſumptâ ex parte gratiæ.

Probatur.

Probatur. Plenitudo gratiæ ex parte ſubiecti tunc adeſſe dicitur, quando gratia illi data fuit iuxtà dignitatem, & officium, ac munus, ad quod fuit deſtinatum; ſed dignitati Chriſti, ipſiuſque Redemptoris, & Saluatoris officio debetur omnis plenitudo gratiæ; quia enim eſt Filius Dei, debetur ei gratia in maximâ quantitate perfectionis, & intenſionis, quæ de potentiâ ordinaria dari poteſt, & adeò exuberans, & affluens, vt ad cæteros homines iuſtos deriuetur, tanquàm ex capite ad membra, ita vt in ordine gratiæ, Chriſtus ſit ſummum, & maximum in genere gratiæ, & cauſa cæterorum vt habentium gratiam: Ergo habuit plenitudinem gratiæ ex parte ſubiecti.

Cur debeatur Chriſto gratiæ plenitudo.

Ex quo non ſolùm habemus in Chriſto prædictam plenitudinem gratiæ, ſed etiam plenitudinem ex parte ipſius gratiæ: Quæ plenitudines in Chriſto coincidunt, quod non contingit in aliis ſanctis, nec etiam in Beatâ Virgine.

Plenitudo Gratiæ ex parte ſubiecti coincidit in Chriſto cum plenitudine eiuſdem ex parte gratiæ.

Coincidit, inquam, in Chriſto plenitudo gratiæ ex parte ſubiecti, cum plenitudine gratiæ ex parte gratiæ; quia plenitudo gratiæ ex parte gratiæ in hoc conſiſtit, quòd ſummum illum intenſionis gradum attingat, vltrà quē Deus ſe gratiam non daturum alicui ſubiecto decreuerit; ſed Deus ſic ergà Chriſtum ſe habuit, vt illi tanquàm vnigenito filio ſuo condecentem tantam dignitatem, & officium, ad quod deſtinabatur, gratiam conceſſit, & maiorem, quam vnquam alicui ſe daturum decreuerit: Ergo repleuit illum gratiæ plenitudine requiſitâ ex parte ſubiecti, & plenitudine gratiæ ex parte ipſius gratiæ.

Gratia habitualis Chriſti longè excedit omnem collectionem gratiæ hominum, & Angelorum.

Ex quo rationabiliter omnes Theologi hanc veritatem deducunt, quòd habitualis Chriſti gratia maior ſit intenſiuè, non ſolùm gratiâ cuiuſcumque ſancti in particulari; ſed quòd intenſiuè ſuperat, & longo interuallo excedit omnem collectionem gratiæ, quæ in cæteris hominibus, & Angelis reperitur.

Quæ veritas maximè decet Chriſti dignitatem, & confurmis eſt doctrinæ Patrum, & Theologorum vnanimiter docentium gratiam Chriſti immenſam eſſe, & ſummè plenam; & fauent omnia ſcripturæ loca, quibus innuitur non fuiſſe datum Chriſto ſpiritum ad menſuram; quod videtur omninò intentum S. Doctoris, dum ad magis explicandum hunc exceſſum gratiæ, de quo loquimur, aſſerit, vt diximus, gratiam Chriſto datam, fuiſſe plenam, tàm ex parte ſubiecti, quàm ex parte gratiæ; hoc enim in rigore importat Chriſti gratiam intenſiuè omnem gratiam cæteris datam collectiuè ſumptam ſuperare, & ſic gratia Chriſti omnem plenitudinem gratiæ verè complectitur.

Mens D. Thomæ circà propoſitum aperitur.

Quod non obſcurè Author ipſe inſinuauit 1. part. quæſt. 20. art. 4. ad primum, & ſecundum, dum dicit, quòd Deus Chriſtum diligit non ſolùm pluſquàm totum humanum genus, ſed etiam magis, quam totam vniuerſitatem creaturarum: quia ſcilicet ei maius bonum voluit, quia dedit ei nomen, quod eſt ſuper omne nomen, vt verus Deus eſſet.

Cõcluſio 2.

Ex quibus deducimus, & dicimus ſecundò plenitudinem gratiæ, Chriſto fuiſſe propriam.

Probatur 1. in argumento ſed contrà.

Hanc concluſionem probat Author art. 10. in argumento ſed contrà; prædicta enim plenitudo gratiæ attribuitur Chriſto, inquantum eſt vnigenitus à Patre, ſecundùm illud Ioan. 1. *Vidimus eum quaſi unigenitum à Patre plenum gratiæ, & veritatis:* Sed eſſe vnigenitum à Patre eſt proprium Chriſto: Ergo, & ſibi proprium eſt eſſe plenum gratiæ, & veritatis.

Probatur 2. in corpore articuli.

Et in corpore articuli inſinuatâ diſtinctione S. Thomas hoc magis explicat, & probat dicens, *quòd plenitudo gratiæ poteſt attendi dupliciter. Vno modo ex parte ipſius gratiæ: alio modo ex parte*

habentis

habentis gratiam. Ex parte quidem ipſius gratia dicitur eſſe plenitudo, ex eo quod aliquis pertingit ad ſummum gratia, & quantùm ad eſſentiam, & quantùm ad virtutem: quia ſcilicet habet gratiam, & in maximâ excellentiâ, quâ poteſt haberi, & in maximâ extenſione ad omnes gratia effectus; & talis gratia plenitudo eſt propria Chriſto. Ex parte verò ſubiecti dicitur gratia plenitudo, quando quis habet plenè gratiam ſecundùm ſuam conditionem, ſiue ſecundùm intenſionem, prout in eo eſt intenſa gratia vſque ad terminum præfixum ei à Deo, ſecundum illud ad Epheſ. 4. Vnicuique noſtrum data eſt gratia ſecundùm menſuram donationis Chriſti: ſiue etiam ſecundùm virtutem, in quantum ſcilicet habet facultatem gratia ad omnia, qua pertinent ad ſuum officium, ſiue ſtatum; ſicut Apoſtolus dicebat ad Epheſ. 3. Mihi enim omnium Sanctorum minimo data eſt gratia hac illuminare omnes &c. Et talis gratia plenitudo non eſt propria Chriſti, ſed communicatur aliis per Chriſtum. Hæc D. Thomas.

Plenitudo gratia, qua eſt propria Chriſto & qua cõmunicatur aliis per Chriſtum.

B. Virgo in quo ſenſu dicitur gratiâ plena.

Et ad 1. dicit, quòd Beata Virgo dicta eſt plena gratiâ, non ex parte ipſius gratiæ: quia non habuit gratiam in ſummâ excellentia, quâ poteſt haberi, nec ad omnes effectus gratiæ, ſed dicitur fuiſſe plena gratiâ per comparationem ad ipſam: quia ſcilicet habebat gratiam ſufficientem ad ſtatum illum, ad quem erat electa à Deo, vt eſſet, ſcilicet Mater Vnigeniti eius, & ſimiliter Stephanus dicitur plenus gratiâ, quia habebat gratiam ſufficientem ad hoc, quod eſſet idoneus Miniſter & teſtis Dei, ad quod erat electus. Et idem dicendum eſt de aliis: harum tamen plenitudinum vna eſt plenior alterâ, ſecundùm quod aliquis eſt diuinitùs præordinatus ad altiorem, vel inferiorem ſtatum.

B Stephanus, quomodò etiam plenus gratiâ.

Et in ſolutinne ad 2. explicat Author illud Apoſtoli ad Epheſ. 3. *Vt impleamini in omnem plenitudinem Dei* Quô videtur inſinuari, quòd plenitudn gratiæ non ſit prnpria Chriſto; Explicat, inquàm, quòd *Apoſtolus ibi loquitur de plenitudine gratia, qua eſt omnibus ſanctis communis, vt ſcilicet habeant gratiam ſufficientem ad merendum vitam æternam, qua in plenâ Dei fruitione conſiſtit; & hanc plenitudinem optat Apoſtolus fidelibus, quibus ſcribit.*

Capvt II.

De infinitate gratia Chriſti.

Qvamvis Author art. 11. ſatisfaciens quæſito, an Chriſti gratia ſit infinita, paucis ſe expediat, & vnico verbo concludat, *gratiam conſideratam ſecundùm propriam rationem gratia poſſe dici infinitam, quia habet quidquid poteſt pertinere ad rationem gratia; non enim data fuit Chriſto ad menſuram, nec diuiſim ſicut cæteris: Vndè Auguſtinus ab ipſo Authore relatus in ſolutione ad primum, exponens illud Ioan. 3. non enim ad menſuram dat Deus Spiritum Filio, ſcilicet Chriſto, dicit, Menſura diuiſio quadam donorum eſt: Alij enim datur per ſpiritum ſermo ſapientia, alij ſermo ſcientia: ſed Chriſtus, qui dat, non ad menſuram accepit.*

Gratia non fuit conceſſa Chriſto ad mẽſurã, nec diuiſim, ſicut cæteris.

Quamvis igitur S. Thomas breuiter, & dilucidè ab hac infinitate ſe expediat, non proindè Thnmiſtarum labor hic ſtetit, ſed infinitatem gratiæ, infinitâ philoſophandi vbertate proſequentes, varias, tùm phyſicas, tùm mnrales infinitates, diuerſoſque modos illas exponendi prntulerunt, quorum ſtudium olìm æmulatus, plus nimio in hoc argumento me inſudaſſe memini. Quibus relictis mentem S. Doctoris hîc indagabimus, & ea, quæ in hac parte neceſſaria Theologo ſunt, faciliter explicabimus.

Occaſio quæſiti.

Certum igitur eſſe debet apud omnes Theologos, præcipuè Thomiſtas, quòd gratia habitualis Chriſti, ſecundùm quod eſt quoddam ens, neceſſe eſt, quòd ſit ens finitum.

Concluſio 1.

Ita in terminis S. Doctor. Qund probat, qnia gratia eſt in animâ Chriſti ſicut in ſubiecto: Anima autem Chriſti eſt creatura quædam habens capacitatem finitam; Vndè eſſe gratiæ, cùm non excedat ſuum ſubiectum, nnn poteſt eſſe infinitum. Præterea hoc in viâ ipſius D. Thomæ eſt certiſſimum, vt enim ex quæſt. 7. 1. part. conſtat extrà Denm aliquod infinitum actu inueniri non poſſe, ſiue ſit infinitum ſecundùm eſſentiam, ſiuè ſecundùm quantitatem, ſiue ſecundùm qualitatem.

Probatur 1.

Denique in prnpoſito de gratiâ Chriſti hoc patet ab inconuenienti:

Probatur 2. ab inconuenienti. quia viſio, & charitas proportionantur intenſioni phyſicæ gratiæ; ſed viſio diuinæ eſſentiæ, & charitas in Chriſto, non habent intenſionem infinitam phyſicè: ſi enim viſio Chriſti Domini eſſet infinita intenſiuè, eſſet comprehenſiua Dei, & ſi eius charitas eſſet infinitè intenſa, Chriſtus amaret Deum, quantum amabilis eſt.

Cõcluſio 2. Dicendum ſecundò eſt. Gratia Chriſti conſiderata ſecundùm propriam rationem gratiæ, poteſt dici infinita.

Probatur. Hoc dictum ſimiliter eſt S. Doctoris, & communiter ab omnibus Theologis defenditur, & ratione ab ipſo Authore conuincitur: quia gratia Chriſti non limitatur: habet ſiquidē quidquid poteſt pertinere ad rationem gratiæ, nec datur ei ſecundùm aliquam certā menſuram id, quod ad rationem gratiæ pertinet, eò quòd ſecundùm propoſitum Dei, cuius eſt gratiam menſurare, gratia confertur animæ Chriſti, ſicut cuidam vniuerſali principio gratificationis in humanā naturā.

Confirmatur, & magis explicatur. Confirmatur hoc, & explicatur magis à S. Doctore; ſicut enim dicimus lucem Solis eſſe infinitam, non quidem ſecundùm ſuum eſſe; ſed ſecundùm rationem lucis, quia habet quidquid ad rationem lucis pertinere poteſt; ita dicere poſſumus gratiam Chriſti eſſe infinitam ſecundùm propriam rationē gratiæ, non ſecūdùm rationem ſpecificam ipſius gratiæ cōſtitutiuam: quia hæc pertinet ad intrinſecam eius entitatem, & iam diximus, quòd in ratione entis, ſiue in ratione talis eſſentiæ, & qualitatis, non habet infinitatem.

Sed aſſerimus, quòd poteſt dici infinita in ratione gratiæ, ſeu ſecundùm rationem gratificandi: In hac enim ratione gratificandi, tàm ſubiectum, in quo eſt, ſcilicet animam Chriſti, quàm alios homines, infinitatem quādam ſortitur: Poteſt enim ſe extendere ad gratificandum, ſiue ad effectus gratiæ cauſandos in omnibus hominibus, qui fuerunt, & erunt; & etiam omnibus poſſibilibus, ſi eſſent.

Gratia eſt in Chriſto, ſicut in principio vniuerſali. Eſt enim in Chriſto gratia, tanquàm in vniuerſali principio gratiæ; & ſicut quia lux in ſole eſt tanquàm in vniverſali principio illuminandi, & quantum eſt ex ſe, poteſt illuminare non ſolùm omnes homines, qui ſunt de facto in mundo, ſed omnes, qui eſſent (ſi præſens ſæculum in æternum duraret, & generatio hominum futura eſſet æterna) Solis lucem dicimus infinitam in eſſe illuminatiuo, ſic gratiam Chriſti poſſumus infinitam nuncupare in eſſe gratificatiuo, ſiue in eſſe gratiæ infinitate, inquàm, extenſiuā: Continētur enim in illā, tanquàm in vniuerſali principio, omnes effectus, ad quos gratia ſe poteſt extendere, & vt vniuerſale principium in tali genere omnes illos effectus includit, ſicut Sol, & Cœlum tanquàm vniuerſale principium omnes effectus huius mundi corruptibilis, & generabilis includunt.

Quia tamen hæc infinitas, eſt infinitas ſecundùm quid; licèt enim in eſſe gratiæ, ad omnes effectus ipſi gratiæ poſſibiles Chriſti gratia ſe extēdat, non tamen illos exequitur infinitè; vndè nec etiam in eſſe gratiæ, eſt ſimpliciter infinita, nec talem eſſe Author affirmat, ſed ſolùm ait, quòd conſiderata ſecundùm propriam rationem gratiæ, poteſt dici infinita. *Noua difficultas emergens.*

Ideò Theologi vlteriùs inquirunt, an ex alio capite gratia Chriſti infinita ſimpliciter dici poſſit.

Dicendum igitur tertiò. Gratiam Chriſti eſſe, & dici poſſe ſimpliciter, & abſolutè infinitam in eſſe gratiæ, infinitate moralis dignitatis. *Cõcluſio 3.*

Hanc veritatem negant Scotus, & Durandus in 3. diſt. 13. quæſt. 1. volunt enim Chriſti gratiam abſolutè eſſe finitam, & in hoc erunt tibi recolenda, quæ de infinitate ſatisfactionis Chriſti fusè quæſt. 1. art. 2. deduximus. Vbi proportionabiliter ſenſum Scoti conſiderare licebit, nec non, & aliorum nobiſcum quidem concordantium in prædictā veritate, & aſſerentium Chriſti gratiam eſſe ſimpliciter infinitam; hanc verò infinitatem ex modo aliquo phyſico in ipſa gratia Chriſti intrinſecè reſultare dicunt (ex eo quod ſit in tali ſubiecto) quem modum tanquàm impoſſibilem ſuprà excluſimus, tàm loco citato, quàm alibi. *Scotus, & Durandus ſentiunt oppoſitum.*

Hæc ergo concluſio eſt omninò ad mentem Authoris; non enim ſolam prædictam infinitatem in gratiā Chriſti agnouit, ſed aliam ex vnione ad diuinam perſonam, ad ipſam Chriſti gratiam deriuatam; vnde in ſolutione ad ſecundum art. 11. ait, quòd gratia Chriſti habet infinitum effectum, tùm propter infinitatem prædictam gratiæ, tùm propter vnitatem diuinæ *Mens authoris circà propoſitum aperitur.*

diuinæ perſonæ, cui anima Chriſti vnita eſt.

Quibus verbis Author infinitam dignitatem gratiæ Chriſti in eſſe moris inſinuat, quàm noſtrâ concluſione ſtabiliuimus, & quam cõmuniter Thomiſtæ oſtendunt ex his, quæ fusè in materia de Chriſti ſatisfactione diximus; operationes enim Chriſti Domini, quæ procedebant ex habituali gratiâ, habuerunt infinitum valorem moralem, quem ex ipsâ gratiâ participabant: ergo in ipsâ gratiâ præhabebatur hic infinitus valor moralis, & infinita dignitas: Ergo eſt infinita moraliter. Antecedens conſtat ex dictis in tractatu citato, in quo oſtendimus Chirſti meritum fuiſſe infinitũ in ratione meriti, & eius ſatisfactionem infiniti valoris in ratione ſatisfactionis: ſed opera meritoria, & ſatisfactoria Chriſti procedebãt ex gratiâ habituali, tãquàm ex proximo principio, licèt procederent ex gratiâ vnionis, tãquàm ex primâ radice, à quâ omnem valorẽ participabant. A gratia igitur habituali, tãquàm à proximo principio formali eumdem valorẽ participabunt; imò ab illâ ſolâ, tanquàm à primo formali principio, Gratia enim vnionis ad principium quod perſonale pertinet, & nõ ad formale. Conſequentia autem non indiget probatione; cùm enim tota perfectio, quæ in effectu reperitur, neceſſe ſit, quod præhabeatur & perfectiori modo in causâ; ſi perfectio operationũ Chriſti præhabebatur, tãquàm in principio quô, in ipsâ gratiâ habituali, à fortiori ipſa gratia habitualis infinitam æſtimationem, & dignitatẽ moralem, quam in operationibus Chriſti cognoſcimus, ex vnione ad Verbum participabat: Ergo, ſi Chriſti ſatisfactionem, & meritum ſimpliciter infinita dicimus, eâdem infinitate donatam ipſam Chriſti gratiam fateri debemus.

Probatur Concluſio.

Opera meritoria Chriſti procedebant ex gratia habituali, vt à principio proximo, & à gratiâ vnionis, vt à primâ radice.

Et confirmatur. Humanitas Chriſti ex vi vnionis hypoſtaticæ induit infinitam dignitatem vt omnes Theologi fatentur, & loco citato oſtendimus: Ergo à fortiori gratia, cùm ſit eiuſdem ordinis cum Verbo, participat infinitam dignitatem ex eâdem vnione ad illud.

Confirmatur concluſio.

Tota autem hæc moralis dignitas per ſe pertinet ad ipſam rationem gratiæ. Eſſe enim principium meriti, aut ſatisfactionis proprium eſt gratiæ munus; vndè perfectè, & infinitè ſatisfacere, & mereri ad ordinem gratiæ pertinere cenſendum eſt. Et ita hæc infinitas, & dignitas moralis gratiæ, ex qua habet eſſe principium infiniti meriti, & ſatisfactionis infinitæ, illam infinitè moraliter dignificat in ratione gratiæ.

Moralis, & infinita dignitas ſatisfactionis Chriſti prouenit à gratia.

Ex eâdem radice vnionis ad verbum adhuc magis infinitam dignitatem moralem in Chriſti gratiâ explicat S. Thomas art. 12. in ſolutione præcipuè ad ſecundum dicens, *virtus diuina, licet poſſit facere aliquid maius, & melius, quàm ſit habitualis Chriſti gratia; non tamen poſſet facere, quòd ordinaretur ad aliquid maius, quàm ſit vnio perſonalis ad filium vnigenitum à Patre.*

Prima illius radix eſt vnio ad Verbum.

Quibus paucis verbis multa complectitur; cùm enim gratia in eſſe gratiæ ordinetur ad ſanctificandam animam, cui infunditur, & gratia Chriſti ſanctificet, & exornet, ſiue congrua ſit diſpoſitio animæ vnitæ ipſi Deo, exercet hæc munia gratiæ propria in ſubiecto, quô (præter dictam vnionem) de potentia abſolutâ meliùs, & digniùs excogitari nequit, & in illo, vt ſuprà diximus, deſeruit ipſi diuino ſuppoſito, vt humano, vt principium quô operationis infiniti valoris, & dignitatis: ergo in eſſe gratiæ habitualis, Chriſti gratia eſt infinita ſimpliciter morali dignitate.

Gratia ordinatur ad ſanctificandam animam, cui infunditur.

Omnia argumenta, quæ contrà præfatas veritates obiici poſſent, vel ex dictis manent ſoluta, vel probant gratiam Chriſti non eſſe infinitam in eſſe entis, vel manent diluta in materia de ſatisfactione.

Capvt III.

An de potentiâ abſolutâ, gratia Chriſti potuerit augeri.

Procedit quæſitum de potẽtiâ abſolutâ: quia, loquendo de potentiâ ordinariâ, ex dictis in ſuperioribus capitibus liquidò conſtat Chriſti Domini habitualem gratiam augeri non poſſe, quia in eſſe entis, ſiue in intenſione fuit ſumma, vltrà quã Deus non decreuit gratiam vlli daturum, & ita habuit omnem perfectionem poſſibilem de potentiâ ordinariâ: de potentiâ autem abſolutâ in dignitate morali augmẽtũ non

Senſus quæſiti.

non patitur, vt oſtendimus, quia inſeruit animæ Deo vnitæ, ſiue ipſimet ſuppoſito diuino, vt humano, vt dicebamus, nec etiam in eſſe gratiæ extenſiuè augmentum pati poteſt, quia vt vidimus, extenditur gratia Chriſti ad omnes effectus poſſibiles gratiæ.

Status difficultatis.

Difficultas ergo eſt, an gratia Chriſti habeat in intenſione terminum intrinſecum; ita vt vltrà, nec de potentiâ abſolutâ, augeri poſſit, vel potiùs careat tali termino, poſſitque in infinitum Syncategorematicè augeri, quamvis certum ſit, quòd de facto nunquam in eſſe phyſico augmentum habuerit: ſiquidem (vt ex ſuprà dictis conſtat) in primo inſtanti conceptionis, gratia, & cætera chariſmata, ſicut & gloria fuerunt Chriſto collata in tota intenſione, quam diuina ſapientia præſcribendam duxit, vt eſſent congruæ proprietates vnionis hypoſtaticæ, & congruenter ſatisfacerent, & ornarent animam diuino Verbo vnitam, ac proinde augmentum, neque de facto, neque de potentiâ ordinariâ habere potuerunt; quia, vt diximus, fuerunt data in ſummo gradu de potentiâ ordinariâ poſſibili.

Gratia Chriſti nũquam in eſſe Phyſico augmẽtum habere potuit.

Cætetùm, priuſquã calamum amoueamus à conſideratione ſtatus, quem de facto gratia habitualis, cæteræque virtutes, & dona habuerunt in Chriſto, & ad intentam difficultatẽ examinandam reuertamur, occurrendum erit teſtimonio ſcripturæ, quod commune eſt, & eius explicatio doctrinalis erit; vnde illud art. 12. ſibi Author obiicit, Luc. 2. dicitur, *Et Ieſus proficiebat ſapientiâ, & ætate, & gratiâ apud Deum, & homines.*

Obijcitur auctoritas ſcripturæ contrà prædicta.

Cui teſtimonio occurrit dicens, quòd in ſapientiâ, & gratiâ aliquis poteſt proficere dupliciter. Vno modo ſecundùm ipſos habitus ſapientiæ, & gratiæ augmentatos, & ſic Chriſtus in eis non proficiebat: alio modo ſecundùm effectus, in quantum ſcilicet aliquis ſapientiora, & virtuoſiora opera facit, & ſic Chriſtus proficiebat ſapientiâ, & gratiâ, ſicut, & ætate, quia ſecundùm proceſſum ætatis perfectiora opera faciebat, vt ſe verum hominem demonſtraret, & in his, quæ ſunt ad Deum, & in his quæ ſunt ad homines. Sic S. Thomas. Quæ ſufficient ad ſciendum, quomodò de facto Ieſu Chriſti gratia, & virtutes non ſuſceperunt augmentum.

Occurritur.

Poteſt aliquis proficere in ſapientia, & gratiâ vel ſecundùm habitus, vel ſecundùm effectus.

Loquendo autem de poſſibili, & poſſibilitate abſolutâ, duplex in ſcholis indifferenter inter Theologos, tàm Thomiſtas, quàm alios, extrema inſurgit opinio. Altera negantium poſſibilitatem augmenti gratiæ habitualis Chriſti in eſſe phyſico; altera affirmantium, & vtraque fundamentum habet in litterâ art. 12. Inter negantes præcipuus eſt Caietanus hîc in commentario art. 11. & 12. quem pauci ex Thomiſtis ſequuntur. Præcipuum ipſius fundamentum ex authoritate S. Doctoris deſumitur tùm hîc, tùm alibi. Art. 12. hæc ait. *Ex parte formæ excluditur poſſibilitas augmenti in gratiâ Chriſti; quia, ſicut aliarum formarum eſt determinata menſura, & propria ex diuinâ ſapientiâ; ita, & gratia. Menſura autem cuiuſlibet formæ eſt per ordinem ad ſuum finem: finis autem gratiæ eſt vnio rationalis creaturæ ad Deum. Non poteſt autem eſſe, nec intelligi maior vnio, quàm, quæ eſt in perſona; & ideò gratia Chriſti pertingit ad ſummam menſuram gratiæ. Sic igitur manifeſtum eſt, quòd gratia Chriſti non poteſt augeri ex parte ipſius gratiæ.* Hactenùs Author. Quibus verbis manifeſtè excludit augmentum gratiæ, etiam de potentiâ abſolutâ. Alia teſtimonia ipſius S. Doctoris in fauorem huius ſententiæ conſultò omittimus; eadem enim erit omnium ſolutio: alia tamen inferiùs adducentur.

Duæ ſententiæ oppoſitæ circa propoſitam difficultatem.

Negatiua.

Cuiuſlibet formæ menſura eſt per ordinem ad ſuum finem.

Oppoſitum tamen ſentiunt communiter Thomiſtæ. Capreolus in 3. diſt. 13. quæſt. 2. art. 1. & alij recentiores. Suarez diſp. 22. ſect. 2. Vaſquez diſput. 47. cap. 3. & omninò eſt ad mentem S. Doctoris, ſufficiat conſiderare ea, quæ quæſt. 10. art. 4. ad 3. affert; loquens enim de viſione beatificâ animæ Chriſti, an de potentiâ abſoluta potuerit creſcere, ait, *Ad 3. dicendum, quòd, ſicut ſuprà dictum eſt de gratiâ, quòd non poteſt eſſe maior gratia, quàm gratia Chriſti per reſpectum ad vnionem Verbi. Idem etiam dicendum eſt de perfectione diuinæ viſionis, licèt, abſolutè conſiderando, poſſit eſſe aliquis gradus ſublimior ſecundùm infinitatem diuinæ potentiæ.* Ita D. Thomas.

Sententia affirmatiua.

Vbi vides, quomodò ipſemet S. Doctor explicat mentem ſuam, & in quo ſenſu in hac quæſtione dixerit, quòd non poteſt eſſe maior gratia, quã gratia Chriſti,

Mens D. Thomæ aperitur.

Chriſti, ſcilicet, ſi conſideretur ſecundùm reſpectum ad vnionem Verbi; ex quâ deſumitur eius infinitas moralis in eſſe gratiæ. Cęterùm abſolutè in ipſa gratiâ conſiderata, ſiue phyſicè ſecundùm ſuam eſſentiam, & in eſſe entis acceptâ, poteſt eſſe aliquis gradus ſublimior, ideſt poteſt augeri ſecundùm infinitatem diuinæ potentiæ.

Aſſertio prima.

Et iure optimo Angelicus Doctor quæſtione citatâ in prædicto ſenſu ſe hîc locutum fuiſſe dicit; licet enim artic. 12. in corpore præmiſerit doctrinam ſuprà adductam, quam in ſui fauorem Authores oppoſitæ ſententiæ interpretantur; ſenſum tamen ſuum apertè expoſuit artic. 12. ad 2. quòd ſic formaverat, augmentum gratiæ ſit per diuinam virtutem; virtus autem diuina nullo termino coarctatur: Ergo gratia Chriſti potuit eſſe maior.

Virtus diuina poteſt efficere aliquid maius Gratia habituali Chriſti; non tamen quòd ordinetur ad aliquid majus, quã ſit vnio perſonalis ad Verbum.

Et reſpondet *Ad ſecundum dicendum, quòd virtus diuina, licèt poſſit facere aliquid maius, aut melius, quàm ſit gratia habitualis Chriſti, non tamen poſſet facere, quòd ordinaretur ad aliquid maius, quàm ſit vnio perſonalis ad filium vnigenitum à Patre, cui vnioni ſufficienter correſpondet menſura gratiæ, ſecundùm definitionem diuinæ ſapientiæ.* Hæc D. Thomas.

En habes ab ipſius ore, quòd virtus diuina poteſt facere aliquid maius, aut melius, quàm ſit gratia habitualis Chriſti, quod idem eſt, ac ſi diceret, poteſt illam angere, & magis intenſam, ſi voluerit, facere, non tamen ad eius dignitatem moralem aliquid poteſt addere: quia non poteſt facere, quòd gratia ordinetur ad aliqnid maius, quàm ſit vnio perſonalis ad Filium Vnigenitum à Patre, quod eſt dicere, non poteſt aliquid addere, nec augere dignitatem moralem, quam gratia ex vnione ad Verbum participat; & ita ſuprà diximus hanc dignitatem eſſe moraliter infinitam, ſimpliciter in eſſe gratiæ.

Exponuntur vltima verba S. Doctoris in auctoritate relatâ.

Et ſubdit *cui vnioni ſufficienter correſpondet menſura gratiæ ſecundùm definitionem diuinæ ſapientiæ*; Quibus paucis verbis clariſſimè oſtendit habere gratiam Chriſti, menſuram ſibi à diuinâ ſapientiâ præſcriptam, quâ congruenter, & ſufficienter humanitatem Verbo vnitam ſanctificet & exornet, ſufficientiâ, & congruentiâ ab eodem ſic indicatâ, qui omnia in numero, pondere, & menſurâ conſtituit. Quod non obſtat quin de potentia abſoluta augeri queat.

Probatur aſſertio ratione D. Thomæ.

Deindè probatur Concluſio ratione ipſius D. Thomæ ſecundâ ſecundæ, quæſt. 24. artic. 7. quâ, licèt vtatur S. Thomas ad probandum charitatem nullum habere terminum intenſiuæ perfectionis, ſed poſſe intendi in infinitum ſyncategorematicè, currit tamen, & à fortiori etiam de gratiâ; à fortiori, inquam, quia gratia perfectior ſimpliciter eſt Charitate, illamque intrà ſuam eſſentiam, tanquàm in radice, præhabet, ſicut natura ſubſtantialis proprias paſſiones, tanquàm in radice complectitur.

Ratio igitur eſt. Gratia, nec poteſt habere terminum intenſionis ex defectu agentis, nec ex defectu formæ, nec ex defectu ſubiecti: ergo ex nullo capite. Conſequentia patet, & antecedens, quòd ex parte agentis gratia non habeat terminum, eſt manifeſtum. Virtus enim diuina, quæ eſt principium effectivum gratiæ eſt ſimpliciter infinita. Quod verò ex parte ipſius formæ, ſeu gratiæ, non habeat terminum, probatur: quia gratia eſt forma ordinis infiniti, & participatio infinitæ naturæ Dei: ita vt in hoc eius eſſentia conſiſtat, quòd ſit ipſius naturæ diuinæ participatio: ſed diuina eſſentia, vtpotè infinita, eſt infinitè participabilis; ergo gratia ex propriâ, & formali ſuâ ratione, nullam patitur determinationem, ſed in infinitum augeri poteſt; Quod verò nec ex parte ſubiecti limitari queat, etiam patet. Quia potentia obedientialis animæ, ſecundùm quam eſt receptiua gratiæ, eſt infinita, nec poteſt impleri, nec ab ipſo Deo; quia correſpondet eius omnipotentiæ, quæ eſt inexhauſtibilis: Ergo ex nullo capite repugnat gratiam in infinitum augeri.

Gratia terminum non admittit ex parte agentis, neque ex parte formæ, nec ex parte ſubiecti.

Cõfirmatur aſſertio.

Et confirmatur. Ideò Charitas ex propria, & formali ratione Charitatis, nullum intenſionis terminum exigit, quia fertur in Deum ſummè, & infinitè diligibilem: Ergo eâdem ratione idipſum erit aſſerendum de gratia, quæ eſt forma perfectior Charitate, & comparatur, vt diximus ad ipſam, ſicut eſſentia ad propriam paſſionem.

Occurritur auctoritate D. Thomæ.

Ex dictis faciliter occurres teſtimonio S. Doctoris, quo Authores oppoſitæ ſcientiæ præcipuè innituntur, & ſuprà retulimus ex art. 12. in corpore,

quâ inuiti tur ſentētia oppoſita.

quia D.Thomas nihil aliud ibi intendit, dum ait, ſicut aliarum formarum eſt à diuinâ ſapientiâ determinata propria menſura : ita & gratia, &c. Nihil aliud, inquam, intendit, niſi, quòd de potentiâ ordinaria præfixus eſt gratiæ habituali terminus in ordine ad finem, ad quem gratia ordinatur, qui eſt vnire creaturam rationalem ad Deum : quia autem, (inquit D. Thomas) non poteſt eſſe, nec intelligi maior vnio Creatoræ rationalis ad Deum, quàm, quæ eſt in perſonâ; ideò gratia Chriſti pertingit ad ſummam menſuram gratiæ. Quod idem eſt, ac ſi diceret, quia nequit dari anima, ſiue ſubiectum gratiæ, cui magis conueniat diuina participatio, ſiue vnio ad naturam diuinam, quæ fit accidentaliter per gratiam, quàm anima Chriſti, quæ ſubſtantialiter, & hypoſtaticè eſt ipſi Deo vnita; ideò huic gratiæ, quæ eſt in Chriſto, debetur omnis plenitudo, & intenſio, quæ poteſt gratiæ convenire iuxtà pondus, & menſurā à diuinâ prouidentiâ ipſi gratiæ de facto præſcriptam, & iuxtà hanc interprerationem, quæ omninò genuina eſt, & ad Authoris intentum, vt vidimus, exponenda erant alia S. Doctoris teſtimonia, quæ obiici poſſent.

Gratia Chriſti debetur omnis plenitudo, & intenſio, quæ poteſt gratia convenire.

Aſſertio ſecunda.

Concludimus ergo, quòd in hoc articulo 12. dum Author inquirit, an Chriſti gratia potuerit augeri, & reſpondet negatiuè, quæſitum, & reſponſio procedunt de potentiâ ordinaria reſpectu gratiæ in eſſe entis conſideratæ.

Occurritur ex D. Thoma.

Quòd, ſi obiicias S.Thomam art.11. vbi dicit, quòd neceſſe eſt dicere gratiam eſſe ens finitum : quia eſt in anima Chriſti, ſicut in ſubiecto; anima autem Chriſti eſt creatura quædam habens capacitatem finitam; Vndè eſſe gratiæ, cùm non excedat ſuum ſubiectum, non poteſt eſſe infinitum.

Reſpondetur, & explicatur mens D. Thomæ.

Faciliter reſpondebimus S. Doctorem ibi loqui de infinitate gratiæ ſimpliciter, & in genere entis, & ita optimè negat gratiam Chriſti hanc infinitatem habere, ſiue eſſe infinitam in actu; quod ratione adductâ efficaciter oſtendit, quia in animâ rationali non reperitur aliqua potentia, quæ ſit huius infinitatis ſuſceptiua; eò quòd omnis creatura ex propriâ ſui ratione, ad certum, & determinatum gradum, & genus entis eſt determinata, & ideò tantæ infinitatis, prout eſt infinitum in actu, eſt incapax : ſed non proinde negauit gratiam in ſuâ naturâ illimitatam eſſe, nec poſſe in infinitum ſyncathegorematicè intendi de potentiâ abſolutâ, nec potentiam obedientialem animæ dixit finitam, & limitatam vt eâdem ſyncathegorematicâ infinitate gaudere non valeat, reſpectu eiuſdem diuinæ omnipotentiæ.

Omnis creatura ex ſui ratione eſt determinata ad certum gradū, & genus entis.

Occurritur alteri inſtātia, quæ poſſet fieri ex eodē S. Doctore.

Eodem modo occurres his, quæ S. Thomas habet quæſt.29. de veritate artic. 3. ad ſextum, vbi apertè docet animæ Chriſti finitam ineſſe capacitatem ad gratiam ſuſcipiendam; loquitur enim de capacitate animæ in comparatione ad gratiam in eſſe entis infinitam ſimpliciter, & in actu.

Noua Inſtantia ex Scriptura.

Quod, ſi ad rationem recurras deductam ex comparatione gratiæ ad alias formas, ſeu qualitates, quibus omnibus datur certus terminus augmenti, vltrà quem augeri non poſſunt. Quod videtur ſapiens inſinuaſſe, dum Deo dicebat & refertur cap. 11. omnia in numero, pondere, & menſurâ diſpoſuiſti, & inde inferas eamdem in gratiâ legem videri ſeruandam.

Diluitur

Negabimus conſequentiam, quidquid ſit de Antecedenti; Qualitates enim naturales, quia potentias naturales limitatas, & finitas reſpiciunt, terminum augmenti ipſis potentiis proportionatum habent, quibus debent commenſurari.

Cæterùm, quia gratia non recipitur ſecundùm potentiam naturalem, ſed ſecundùm obedientialem, quæ eſt infinita, & gratia eſt participatio diuinæ naturæ, quæ in infinirum eſt participabilis; ideò hæc forma, nec ratione ſui, nec ratione ſubiecti, in intenſione limites admittit.

ARTICVLVS XIII.

Qualiter Gratia Chriſti habitualis ſe habeat ad vnionem.

Concluſio prima.

PRIMA concluſio. Gratia vnionis in Chriſto præcedit gratiam habitualem eius, non ordine temporis, ſed naturæ, & intellectus.

Probatur.

Probatur. Gratia habitualis ordinatur ad beoè agendum: Operatio autem præſuppõnit hypoſtaſim operantem: ergo priùs intelligitur in Chriſto vnio hypoſtatica, ſeu gratia vnionis, quàm gratia habitualis.

Secunda. Secunda concluſio in ſolutione ad ſecundùm. Gratia habitualis conſequitur vnionem hypoſtaticam, tanquàm eius naturalis proprietas.

Circà ambas concluſiones videas, quæ ſuprà quæſt. 2. præcipuè artic. 12. docuimus.

QVÆSTIO VIII.

De Gratiâ Chriſti, ſecundùm quod eſt caput Eccleſiæ.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm Chriſtus ſit Caput Eccleſiæ.

CONCLVSIO. Chriſtus conuenienter dicitur Caput Eccleſiæ ſecundùm ſimilitudinem humani Capitis.

Probatur. Sicut tota Eccleſia dicitur vnum corpus ad Rom. 12. ſecundùm ſimilitudinem corporis humani; ita conſequens eſt, quòd Chriſtus dicatur Caput Eccleſiæ ſecundùm ſimilitudinem humani Capitis.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Chriſtus ſit Caput hominum quantùm ad corpora, vel ſolùm quantùm ad animas.

CONCLVSIO. Tota humanitas Chriſti, ſecundùm ſcilicet animam, & corpus, influit in homines, & quantùm ad animam principaliter, & quantùm ad corpus ſecundariò.

Explicabitur, & probabitur infrà.

CAPVT VNICVM.

Explicatur, & ſtabilitur veritas prædictorum articulorum.

Aſſertio prima. INdubitata fides eſt Chriſtum Dominum Caput eſſe Eccleſiæ; & Eccleſiam corpus eſſe Chriſti. Sufficeret ad hoc teſtimonium adductum ab Authore in argumento ſed contrà ad Epheſ. 1. *Ipſum dedit caput ſuprà omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius*, & ad Coloſſ. 1. *Ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ*, ſecundæ ad Cor. 6. *Neſcitis quoniam corpora veſtra membra ſunt Chriſti.* *Probatur ex Scriptura in Argumento ſed contrà.*

Explicatur. Inſuper prædicta veritas defenditur ab omnibus Theologis Scholaſticis in tertio, diſt. 13. eamque luculenter explicat S. Thomas in his duobus articulis, ex quibus conſtat Chriſtum Dominum Caput eſſe Eccleſiæ, & ſecundùm corpus & ſecundùm animam; ita vt tota Chriſti humanitas ad rationem Capitis in Chriſto conſtituendam concurrat, & Eccleſia ſimiliter ſecundùm corpus, & animam eſt Chriſti corpus, omneſque fideles animâ, & corpore conſtantes, huius ſunt corporis membra, & influxus ab hoc capite deriuatos participant, qui non in ſolâ animâ ſiſtunt, ſed etiam ad corpus diffunduntur. Vno modo, in quantum membra corporis exhibentur arma iuſtitiæ in animâ exiſtenti per Chriſtum, vt Apoſtolus dicit ad Rom. 6. Alio modo, in quantum vita gloriæ ab anima deriuatur ad corpus, ſecundùm illud ad Rom. 8. *Qui ſuſcitauit Ieſum Chriſtum à mortuis, viuificabit, & mortalia corpora veſtra propter inhabitantem Spiritum eius in vobis.* *Influxus Chriſti capitis, non ſolùm in animam; ſed etiam in corpus fideliũ diffunduntur; & hoc dupliciter?*

Tres Conditiones capitis, ordo, perfectio, & virtus. Oſtendit autem S. Thomas artic. 1. Quomodò Chriſto Capiti, reſpectu corporis Eccleſiæ tres conditiones competunt, quæ in humano capite, ad cuius ſimilitudinem Chriſtus Caput Eccleſiæ dicitur; annumerantur, ſcilicet ordo, perfectio, & virtus: Ordo quidem, quia caput eſt primâ pars hominis, incipiendo à ſuperiori, & inde eſt, quòd omne principium conſueuit vocari caput, ſecundùm illud Ezechielis 16. *Ad omne caput viæ ædificaſti ſignum proſtitutionis tuæ.* Perfectio autem, quia in capite vigent omnes ſenſus, & interiores, & exteriores, cùm in cæteris membris ſit ſolus tactus. Virtus verò, quia virtus, & motus cæterorum

rum membrorum, & gubernatio eorum in ſuis actibus, eſt à Capite propter vim ſenſitivam, & motivam ibi dominantem.

Conveniunt Chriſto ſpiritualiter.

Hæc autem tria competunt Chriſto ſpiritualiter. Primò enim ſecundùm propinquitatem ad Deum, gratia eius altior eſt, & prior, (etſi non tempore) quia omnes alij acceperunt gratiam per reſpectum ad gratiam ipſius, ſecundùm illud ad Rom. 6. *Quos præſciuit, & prædeſtinauit, conformes fieri imaginis filij ſui, vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus.* Secundò verò perfectionem habet, quantùm ad plenitudinem omnium gratiarum ſecundùm illud Ioan. 1. *Vidimus eum plenum gratiæ, & veritatis*, vt etiam quæſtione ſuperiori oſtenſum eſt. Tertiò habet virtutem influendi gratiam in omnia mēbra Eccleſiæ ſecundùm illud Ioan. 1. *De plenitudine eius nós omnes accepimus.*

Præcipuè agitur hîc de Tertia Conditione

Duæ primæ conditiones, ſcilicet ordo, & perfectio huius Capitis, qui eſt Chriſtus, reſpectu membrorum ſui myſtici corporis, quod eſt Eccleſia, abundè conſpiciuntur ex omnibus in hoc opere deductis. De tertiâ conditione, virtute ſcilicet, quam hoc caput habet influendi gratiam, in omnia membra Eccleſiæ, in hac quæſtione præcipuè tractamus.

Aſſertio ſecunda.

Addimus, quòd Chriſtus non eſt Caput corporis Eccleſiæ, in quantum Deus in puritate naturæ diuinæ conſideratus; ſed in quantum Deus homo.

Expeditur.

Vbi Nouitius Theologus non exiſtimet, quòd negamus Deum caput eſſe Eccleſiæ: Cùm non ſolùm Eccleſiæ, ſed & totius creaturarum vniuerſitatis caput ſit, à quo omnis vita, motus, & eſſe ad illas deriuatur. *Quamuis non longè ſit* (vt Apoſtolus Actor. 17. aiebat) *ab vnoquoque noſtrum; In ipſo enim viuimus, & mouemur, & ſumus*; Sed loquimur in præſenti de capite viſibili, & ſimilis formæ cum membris.

Ad propoſitam igitur veritatem percipiendam, recurrant Tyrones noſtri, ad ea, quæ fusè in materiâ de ſatisfactione diximus. Vbi ſimili modo loquendi explicuimus principiũ quô, & quod ſatisfactionis. Dicimus ergo rationem capitis, neque ex humanitate præcisè, neque ex diuinâ naturâ, aut ex diuinitate præcisè, ſed ex vtroque ſimul ſumpto (diuersâ tamen ratione) Chriſto Domino conuenire; nam, ſicut humanitas illi fuit ratio merendi, & ſatisfaciendi; perſona autem diuina in ipsâ humanitate ſubſiſtens tribuit merito, & ſatisfactioni valorem infinitum, ita vt Chriſtum Deum hominẽ vnum eſſe principium ſatisfactionis dicamus; ſic humanitas ratio formalis eſt, quâ Chriſtus eſt Eccleſiæ caput: Verbum autem in humanitate ſubſiſtens confert Chriſto dignitatem, & valorem, omnemque perfectionem, quæ ad ſupremi capitis Eccleſiæ dignitatem, & officium eſt neceſſaria.

Ratio Capitis conuenit Chriſto ex vtraque naturâ diuinâ, & humana; ſub diverſâ tamẽ ratione.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Chriſtus ſit Caput omnium hominum.

CONCLVSIO. Chriſtus eſt Caput omnium hominum (diuerſimodè tamen) loquendo generaliter ſecundùm totum mundi tempus.

Explicabitur, & ſtabilietur infrà.

CAPVT PRIMVM.

An Chriſtus verè, & propriè ſit Caput omnium hominum, qui poſt peccatum Adæ fuerunt.

PRo intelligentiâ hîc dicendorum anteponendum eſt, quod Author hîc docet in corpore, hãc intercedere differentiam inter corpus hominis naturale, & corpus Eccleſiæ myſticum, quòd membra corporis naturalis ſunt omnia ſimul: Membra autem corporis myſtici non ſunt omnia ſimul, neque quantùm ad eſſe naturæ, quia corpus Eccleſiæ conſtituitur ex hominibus, qui fuerunt à principio mundi vſque ad finem ipſius: neque etiam quantum ad eſſe gratiæ; quia eorum etiam, qui ſunt eodem tempore, quidam gratiâ carent, poſtmodùm habituri, aliis eam iam habentibus.

Premittenda ad intelligentiam quæſiti.

Sic igitur inquit S. Thomas, membra corporis Chriſti accipiuntur non ſolùm ſecundùm quòd ſunt actu, ſed etiam ſecundùm quòd ſunt in potentiâ. Quædam tamen ſunt in potentiâ, quæ nunquam reducuntur ad actum. Quædam verò ſunt, quæ quandoque

Membra Corporis Chriſti quædã ſunt in actu; quædam verò in potentiâ.

reducuntur

reduceuntur ad actum, & hoc, ſecundùm triplicem gradum: Quorum primus eſt per fidem; ſecundus per Charitatem viæ, tertius per fruitionem Patriæ.

Concluſio prima. Dicimus ergo, quòd, generaliter loquendo, ſecundùm totũ tempus mundi, Chriſtus eſt Caput omnium hominum: ſed ſecundùm diuerſos gradus.

Probatur ſimul, & explicatur à D.Thom. Hæc concluſio eſt S. Doctoris, quam ſic explicat, & probat. Primò enim, & principaliter Chriſtus eſt Caput eorum, qui actu vniuntur ſibi per Gloriam. Secundò eorum, qui actu vniuntur ſibi per Charitatem. Tertiò eorum, qui actu vniuntur ſibi per fidem. Quartò verò eorum, qui ſibi vniuntur ſolùm in potentiâ, nondùm reductâ ad actum; quæ tamen eſt ad actum reducenda ſecundùm diuinam prædeſtinationem. Quintò eorum, qui potentiâ ſunt ſibi vniti, quæ nunquam reducitur ad actum; ſicut homines infideles in hoc mundo viuentes, qui non ſunt prædeſtinati, & aliàs ſemper in infidelitate manebunt, qui tamen ex hoc ſæculo recedentes, totaliter deſinunt eſſe membra Chriſti: quia iam, nec ſunt in potentiâ, vt Chriſto vniantur.

Chriſtus eſt Caput omnium hominum, ſed diuerſimodè ſecundùm diuerſos gradus. Ex quâ Authoris doctrinâ habemus Chriſtum Dominum eſſe caput omnium hominum, exceptis damnatis, diuerſimodè tamen ſecundùm diuerſos gradus. Eſt enim Caput omnium, qui ſunt membra Eccleſiæ, ſed omnes homines, exceptis damnatis, ſunt membra Eccleſiæ: Omnes enim illi, in quos Chriſtus influit dona gratiæ in actu, procul dubio ſunt membra illius; Cæteri etiam, qui etſi in actu talem influentiam non participent, poſſunt tamen illam participare, quantum eſt ex vi ſtatus; ergo ſunt Eccleſiæ membra; Vt enim aliquod ſit membrum Eccleſiæ, vt ex S. Doctore vidimus, non eſt neceſſe, quòd vniatur ipſi Capiti Chriſto; ſed ſufficit, quòd poſſit illi vniri, quantùm eſt ex vi ſtatûs.

Excluduntur tamen damnati à ratione membrorum. Verùm quia damnati, nec actu, nec potentiâ, influentiam huius capitis participant, meritò excluduntur; nomine autem damnati comprehendimus, tàm damnatos propter actualia, qui vltrà pœnam damni, ſunt in Inferno æternis cruciatibus addicti, quàm de illis, qui cum ſolo originali peccato deceſſerunt, qui in Limbo detinentur: De omnibus enim æqua ratio procedit; quia ad eos ſolùm Dominicæ Redemptionis beneficia perueniunt, pro quibus Chriſtus humani generis Redemptor æterno Patri meritum, & ſatisfactionem obtulit; quæ quidem pro omnibus hominibus obtulit, communicanda tamen per fidem, Charitatem, & alia ſalutis remedia: ergo ſolùm illis proderunt merita Redemptoris, qui Fidei, Charitatis, ac proinde Beatitudinis ſunt capaces; ſed damnati in inferno, aut in Limbo puerorum, neque fidem, neque Charitatem habent, neque illis poſſunt Sacramenta, & ſalutis remedia applicari: Ergo nullo modo Chriſti capitis influxus recipere queunt, ac per conſequens, nec in potentia membra Chriſti eſſe.

Beneficium aliquod recipiunt non ex Chriſti merito, & ſatisfactione; ſed ex communi prouidentia, & miſericordia diuina. Quidquid igitur beneficij diuinâ Bonitate largiente percipiunt, id non ex Chriſti merito, vel ſatisfactione reſultat, ſed ex communi diuinâ prouidentiâ, & infinitâ eius miſericordiâ, quæ in omni opere ſuæ diuinæ iuſtitiæ refulget. Indè eſt quòd, qui ſunt in inferno, citrà condignum puniuntur, & qui detinentur in Limbo, (vt ſatis piè dici poteſt) nonnullâ conſolatione ad ordinem naturalem pertinente releuantur.

Obijcitur contrà prædicta. Quod ſi obijcias, quòd damnati reſſuſcitabuntur à Chriſto, & eſt Iudex illorum, illoſque punit; ergo influit in illos.

Reſpondetur. Reſpondebimus, quòd ad rationem capitis requiritur, quòd influat, vel influere poſſit membris vitam, vel dona ſupernaturalia, ad eorum bonum ordinata, Chriſtus autem damnatis non influit vitam ſupernaturalem, ſed naturalem conſeruat ad eorum damnationem, tamen vt benè probat argumentum, Chriſtus Dominus dici poteſt caput damnatorum ſolùm politicum, quantùm ad vim punitiuam; quia eſt Dominus, & Iudex illorum puniens, & imperans illis, non tamen eſt caput eorum veluti naturale, & phyſicum influens eis gratiam, aut aliquid ſupernaturale ordinatum ad participationem naturalem ipſius capitis, & corporis eius. *Chriſtus poteſt dici Caput Politicum damnatorum, in quãtum eſt illorum Iudex.*

Videat Lector, quæ diximus ſecundâ ſecundæ, quæſt. 5. cap. 2. Vbi ex profeſſo inquirimus de Fide, quæ eſt in Dæmonibus, & hominibus damnatis; vbi ex S. Thoma ſpecialiter oſtendimus,

oſtendimus, quòd Fides, quæ eſt in Dæmonibus, non eſt donum gratiæ, ſed magis coguntur ad credendum ex perſpicuitate naturalis intellectûs, & hanc fidem non infuſam, nec laudabilem, ſed tantùm acquiſitam eſſe fidem, quæ eſt in damnatis, oſtendimus.

Fides dæmonum non eſt infuſa, ſed coacta.

Specialis difficultas eſt, quomodò Chriſtus Dominus poſſit eſſe caput non ſolùm fidelium noui Teſtamenti; ſed omnium fidelium, qui poſt Adæ peccatum, Chriſti præceſſerunt aduentum. Hoc, inquam, quamvis, veriſſimum ſit, ingerit difficultatem, in quâ parùm immorandum nobis erit.

Specialis, & præcipua difficultas.

Eâdem igitur certitudine, qua tenemus, & ſuprà oſtendimus, quòd fideles, qui Chriſti anteceſſerunt aduentum, gratiam, & iuſtitiam ex eius meritis acceperunt, affirmare debemus, eos Chriſti membra fuiſſe, & medio Chriſto capite, omnes ſpirituales influxus, quos à Deo acceperunt ad ipſos perueniſſe. Sicut igitur de Fide tenendum eſt, Chriſtum Dominum veram fuiſſe cauſam meritoriam gratiæ, omniumque ſupernaturalium donorum, quæ antiquis Patribus fuerunt à Deo collata; ita tenendum eſt Chriſtum Dominum caput eſſe reſpectu illorum.

Concluſio ſecunda.

Quod oſtendunt omnia loca Scripturæ, quibus aſſeritur, Chriſtum fuiſſe vniuerſalem totius humani generis Redemptorem, & ſalutis omnium hominum Authorē, & Conſummatorem. Aptiſſimum eſt illud Pauli ad Romanos tertio. *Quem propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius, ad oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ, propter remiſſionem præcedentium delictorum.* Quænam autem fuerint præcedentia delicta, quæ per Chriſti ſanguinem remiſſa fuerunt, explicat ipſe Apoſtolus ad Hebr. 9. dicens, *Et ideò noui teſtamenti mediator eſt, vt morte intercedente in redēptionem earum præuaricationum, quæ erant ſub priori teſtamento, repromiſſionem accipiant, qui vocati ſunt æternæ hæreditatis.* Vbi vides, quomodò præuaricationes, quæ fuerunt ſub veteri teſtamento, id eſt peccata eorum, qui fuerunt ſub lege Moſaïcâ, morte, & ſanguine Chriſti abolitæ ſunt, & remiſſæ; inde eſt, quod Ioan. in Apocalyp. ſua cáp. 13. Chriſtum Dominū vocat Agnum occiſum ab origine mundi; & Apoſtolus primæ ad Cor. 10. diſertiſſimis verbis hoc myſterium expoſuit; loquēs enim in propoſito, de antiquis Patribus ait. *Omnes eumdem potum ſpiritalem biberunt; bibebant autem de ſpiritali conſequente eos Petrâ, Petra autem erat Chriſtus.*

Probatur ex Scripturâ.

Quo ſenſu Chriſtus vocatur Agnus occiſus ab Origine mundi.

Chriſtus igitur, vt præuiſus, & præcognitus à Deo, & propter homines, eorumque ſalutem, futurus in tempore deſtinatus, Caput fuit antiquorum fidelium poſt lapſum Adæ, ita vt omnis ſpiritualis influxus, quem à Deo acceperunt, non aliter acceperint, niſi intuitu meriti, & ſatisfactionis Chriſti futuri, prout etiam ex fusè pluriès dictis in principio huius operis colligere poteris.

Quâ ratione fuit Caput antiquorum fidelium poſt lapsū Adæ.

Indubitatum etiam eſſe debet Chriſtum Dominum caput eſſe Iuſtorum in purgatorio exiſtentium. Sunt enim ipſi Chriſto coniuncti per fidem, & Charitatem, & ex influxu Chriſti, & virtute meritorum eius confirmationem & ſtabilitatem in gratiâ in illo punitionis loco participant, nec non & fidelium ſuffragiis iuuantur, & indulgentiis, quæ ex Eccleſiæ Theſauro, qui ex ſatisfactione Chriſti potiſſimum coaleſcit, à pœnis releuantur.

Nec nō Iuſtorum in Purgatorio exiſtētium.

Nec deſunt Theologi etiam inter Thomiſtas, qui affirment Chriſtum Dominum eſſe caput omnium hominum etiam in ſtatu innocentiæ; ita vt Adam pro illo ſtatu membrum Chriſti fuerit, idque eſſe ad mentem S. Doctoris credant, eò quòd in hoc articulo, vt vidimus ſtatuat, quòd Chriſtus eſt Caput omnium hominum accipiendo generaliter ſecundùm omne tempus mundi.

An Adam in ſtatu Innocētiæ mēbrum Chriſti fuerit.

Hoc tamen benè conſideratum in via D. Thomæ ſubſiſtere nequit, vt enim ex fusè deductis, quæſt. 1. art. 3. habemus, Chriſtus Dominus prædeſtinatus fuit vt Redemptor, & conſequenter ex vi præſentis decreti, non fuit caput ſtatûs innocentiæ de facto, nec vlla gratia à Chriſto, vt capite, dimanare potuit, quæ ab eodem, vt Redemptore non fuerit, & ex eius obedientiâ, & morte deriuata, quæ certè ad ſtatum innocentiæ non pertinent: vndè optimè Auguſtinus lib. de Correctione, & gratiâ cap. 12. inquit, in illis bonis Adam Chriſti morte non eguit.

Concluditur negatiuè ex mente D. Auguſtini & D. Thomæ.

Nec me latet ſubtilitas conſiderantium gratiam in ſtatu innocentiæ Adamo collatam formaliter, vel materialiter,

Subtilitas quorumdam affirmātium.

rialiter, ac proinde aſſerentium, quòd, licèt ſub formalitate ſtatus innocentiæ, prædicta gratia non collata fuerit per Chriſtum; entitatiuè tamen, & abſolutè ab ipſo proceſſiſſe, proceſſiſſe, inquam, vt reparandam.

Diſtinctio Suareſij ad propoſitum.

Nec etiam noſtram notitiam ſubterfugit ſubtilis diſtinctio Franciſci Suarez diſput. 23. ſect. 1. qui ait, quòd Chriſtus non ſolùm, vt Redemptor per mortem, ſed etiam, vt conſummator gloriæ per alia merita ipſius, dum viueret, contulit gratiam, & ſic potuit illam conferre Adamo pro illo ſtatu, etiamſi non fuiſſet gratia Redemptoris.

Reijcietur infrà.

Cæterum hunc modum philoſophandi Suarez ſubſiſtere non poſſe oſtendemus infrà, hoc enim eâdem viâ euadere conatur, dum gratiam, & gloriam eſſentialem Angelorum à Chriſto deriuatam affirmat.

Nulla gratia derivatur à Chriſto, quæ non ſit ab ipſo, vt Redemptore.

Hoc tamen firmiter à Thomiſta, vt conſequenter incedat, tenendum eſt nullam gratiam à Chriſto ſaluatore, vt Capite, deriuari poſſe, vt diximus, quæ non ſit etiam ab ipſo vt Redemptore. Prætereà ad quid (amabo) hæ ſubtilitates proficiunt, cùm nihil prorsùs ad gloriam ſaluatoris conducant; Dummodò enim ſaluemus, quòd ad omnes homines, nullo excepto, Chriſti Capitis influxus, & redemptionis beneficium peruenerit, & omnes per Chriſtum redempti fuerint: hoc ad dignitatem ſaluatoris, & Redemptoris gloriam ſufficit; Id autem ſaluatur. Nam, quamvis gratia primis Parentibus in ſtatu innocentiæ, ex merâ Dei liberalitate fuerit collata; tamen è peccato ſurrexerunt, & iuſtificati ſunt ex meritis Chriſti, quod eſt intentum D. Thomæ in hoc articulo, & in prædicto modo loquendi, quòd Chriſtus ſit caput omnium hominum, accipiendo generaliter ſecundùm totum tempus mundi: ergo nihil aliud intendit, niſi quòd nullus homo, vllo vnquam tempore fuit, qui membrum Chriſti non ſit præter damnatos, qui, dum viuerent, eius membra erant in actu, vel potentiâ, ſed deſinunt, dum damnantur, eius eſſe membra, quia iam Capitis influxus participare non poſſunt.

Primi Parentes iuſtificati fuerunt ex meritis Chriſti.

Caput II.

Veritates in præſenti quæſtione ſtabilitæ ex ſolutione argumentorum elucidantur.

Obijcitur primò.

Obiicit S. Doctor art. 1. contrà id, quod cum ipſo ſtabiliuimus, ſcilicet Chriſtum Dominum eſſe caput Eccleſiæ. Quia Caput influit ſenſum, & motum in membra; ſenſus autem, & motus ſpiritualis, qui eſt per gratiam, non influitur nobis à Chriſto homine: quia, ſicut Auguſtinus dicit in libro de Trinitate, nec etiam Chriſtus, ſecundùm quod eſt homo, dat Spiritum ſanctum, ſed ſolùm in quantum eſt Deus: Ergò Chriſto, ſecundùm quod eſt homo, non competit eſſe Caput Eccleſiæ.

Reſpondetur.

Huic argumento paucis occurrit Author, quibus complectitur naturam, & modum influxus, quem à Chriſto capite membra participant; ait enim, *Dicendum, quòd dare gratiam, aut Spiritum ſanctum conuenit Chriſto, ſecundùm quod Deus authoritatiuè: ſed inſtrumentaliter conuenit etiam ei ſecundùm quod homo, inquantum ſcilicet eius humanitas inſtrumentum fuit diuinitatis eius: & ita actiones ipſius ex virtute diuinitatis fuerunt nobis ſalutiferæ, vt potè gratiam in nobis cauſantes, & per meritum; & per efficientiam quandam. Auguſtinus autem negat Chriſtum ſecundùm quod homo eſt, dare Spiritum ſanctum per authoritatem: inſtrumentaliter autem, ſiue miniſterialiter etiam alij Sancti dicuntur dare Spiritum ſanctum, ſecundùm illud ad Galat. 3. Qui tribuit vobis Spiritum.* Hæc S. Thomas.

Conferre Gratiã conuenit Chriſto authoritatiuè, quatenùs eſt Deus; inſtrumentaliter verò, quatenùs eſt homo.

Influxus gratiæ dupliciter prouenit à Chriſto, ſcilicet per meritum, & per efficientiam Phyſicã inſtrumentalem.

Quibus inſinuat, quòd influxus gratiæ, & æternorum bonorum, qui ex Chriſto Capite, ſiue eius ſanctiſſimâ humanitate ad nos deriuatur, dupliciter proueniat, ſcilicet & per meritum, & per efficientiam phyſicam inſtrumentalem. Quod S. Doctor vbique, dum de hâc materiâ tractat, affirmat.

Et manifeſtiùs expreſſit infrà qu. 64. art. 3. dum de interiori effectu Sacramentorum hæc ait. *Dicendum, quòd interiorem Sacramentorum effectum operatur Chriſtus, & ſecundùm quod eſt Deus, & ſecundùm quod eſt homo: Aliter tamen, & aliter, nam ſecundùm quod eſt Deus, operatur in Sacramentis per authoritatem:*

ſecundùm autem quod eſt homo, operatur ad interiores effectus Sacramentorum meritoriè, & efficienter, ſed instrumentaliter. Dictum eſt enim, quòd paſſio Chriſti, quæ competit ei ſecundum humanam naturam, cauſa eſt noſtræ iuſtificationis, & meritoriè, & effectivè, non quidem per modum principalis agentis, ſiue per authoritatem, ſed per modum instrumenti, in quantum humanitas eſt instrumentum diuinitatis eius, vt ſuprà dictum eſt; ſed tamen quia eſt instrumentum coniunctum diuinitati in perſona, habet quamdam principalitatem, & cauſalitatem reſpectu instrumentorum extrinſecorum, quæ ſunt Miniſtri Eccleſiæ, vt ex ſuprà dictis patet.

Paſſio Chriſti eſt cauſa noſtræ iuſtificationis meritoriè, & effectiuè.

Objicitur ſecundò. Secundò ex eodem S. Doctore art. citato objicitur, Caput in homine eſt quoddam particulare membrum influentiam recipiens à corde; ſed Chriſtus eſt vniverſale principium totius Eccleſiæ: ergo non eſt Eccleſiæ caput.

Confirmatur objectio. Et confirmatur. Si Chriſtus eſt caput Eccleſiæ, ſequitur eum eſſe quoque ipſius Eccleſiæ membrum, & partem: Conſequens non videtur admittendum, eſſe enim partem, & membrum, imperfectionem importat. Ergo. Sequela probatur: quia caput in naturalibus (ad cuius ſimilitudinem Chriſtus caput Eccleſiæ dicitur) membrum eſt, & pars totius ſuppoſiti, cuius eſt caput, & certè membrum, genericum quid eſt, & ſuperius ad caput, & cæteras corporis partes; & ita hæc propoſitio eſt prædicatio eſſentialis, eſt caput, eſt membrum; ſicut iſta, homo eſt animal: ergo conſequentia æquè valebit. Chriſtus eſt Eccleſiæ caput: ergo eius membrum, licet præcipuum.

Reſpondetur ad argumentum. Ad argumentum reſpondet S. Doctor, quod caput habet manifeſtam eminentiam reſpectu exteriorum membrorum: ſed cor habet quamdam influentiam occultam: & ideò cordi comparatur Spiritus Sanctus, qui inviſibiliter Eccleſiam viuificat, & vnit: Capiti comparatur ipſe Chriſtus ſecundùm viſibilem naturam, ſecundùm quam homo hominibus præfertur.

Spiritus ſanctus eſt cor Eccleſiæ, ſicut Chriſtus eſt caput.

Reſp. ad confirmationem. Ad confirmationem, aliqui non dubitant reſponderi poſſe, concedendo Chriſtum Dominum appellari debere membrum, & partem Eccleſiæ, ità Turrecremata in ſuâ ſummâ Eccleſiaſticâ lib. 1. quod videtur expreſſum in S. Doctore 1. ad Cor. 12. lect. 3. & ab Apoſtolo ibidem inſinuatum, dum dicit, vos eſtis Corpus Chriſti, & membra de membro, id eſt de Chriſto, qui eſt potiſſimum Eccleſiæ membrum.

Oppoſitum tamen communiter ſentiunt Theologi, imò, & ipſe D. Thomas in 3. diſt. 13. quæſt. 2. art. 1. ad 4. Vbi dicit Chriſtum, neque membrum, neque partem Eccleſiæ eſſe appellandum, quod manifeſta ratio convincit; membrum enim, & pars dependentiam important à capite, & à cæteris membris, & partibus eiuſdem corporis; quæ dependentia omninò à Chriſto tollenda eſt, cùm ab ipſo totum Eccleſiæ corpus pendeat, & ipſe ab Eccleſiâ nullam habeat dependentiam, prout nullam ab ipſa perfectionem ſuſcipit.

Chriſtus nõ debet dici membrũ, & pars Eccleſiæ.

Vndè ſolidiùs, & veriùs prædictæ confirmationi occurrentes, dicimus, quòd in locutionibus metaphoricis illa conſequentia ab inferiori ad ſuperius non ſemper valet. Quod exemplo oſtendere poſſumus; licèt enim in Sacrâ Scripturâ Chriſtus Leo, & Agnus appelletur; non tamen proindè licet nobis inferre Chriſtum appellandum eſſe brutum, quamvis hoc prædicatum eſſentialiter ſuperius ſit Leoni, & Agno; vel, quia Deus ignis conſumens pluriès dicitur, non proinde inferre licitum nobis erit Deum elementum nuncupare; quamvis elementum prædicatum ſit eſſentiale, & ſuperius reſpectu ignis. Et huius diverſitatis ratio ſe offert, quoniam in ratione inferiori quandoque explicatur aliquid, quod poteſt per ſimilitudinem convenienter Deo applicari: Quod tamen in ratione ſuperiori minimè explicatur: imò ratio ſuperior aliquid importat, & exprimit indignum.

In locutionibus metaphoricis nõ ſemper valet conſequentia ab inferiori ad ſuperius.

Memineris obſecro eorum, quæ ſuprà in propoſito diximus, dum diſputabamus, an quælibet natura ſubſtantialis à diuino ſuppoſito ſit aſſumptibilis; Ibi enim tibi oſtendimus, quomodò Dialectica cum ſuis regulis obſequi divinitati debeat, & conſequentiæ, quæ in aliis materiis currerent, in his prædicationibus deficiunt.

Regulæ dialecticæ diuinis obſequi debent.

Ad teſtimonium ex Apoſtolo in confirmatione adductum, multipliciter Authores reſpondent. Aliqui enim volunt, quòd in Græcis Codicibus non legitur membra de membro, ſed membra ex partibus. Ita Chryſoſtomus, & cæteri Patres Græci, vel

Authoritas Apoſtoli in contrarium adducta explicatur.

ſequentes

ſequentes Caietani interpretationem illa dictio, *membro*, idem pollet (adhærendo etiam græcæ interpretationi) quòd ex parte; ac ſi diceret, vos eſtis aliqua pars membrorum corporis Chriſti, vel eſtis membra de membro, id eſt membra ad inuicem diuiſa, & ad diuerſas functiones, & operationes deſtinata. Alij etiam commodè hoc teſtimonium interpretantes dicunt, quòd Apoſtolus vocat Corinthios membra de membro, ideſt de ipſo Paulo, quaſi diceret vos eſtis membra Chriſti capitis, ſed quia per Euangelium, Ego ipſe in Chriſto vos genui, vt aliàs ipſe Paulus loquebatur, eſtis membra de me Chriſti membro. Videas S. Thomam in explicatione dicti loci.

Obijcitur 3. Obiicit præterea ſibi Anthor art. 3. quod Apoſtolus dicit ad Epheſ. 5. Chriſtus tradidit ſemetipſum pro Eccleſiâ, vt ipſe exhiberet ſibi glorioſam Eccleſiam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiuſmodi; ſed multi ſunt etiam fideles, in quibus inuenitur macula, aut ruga peccati; ergo nec etiam omnium fidelium Chriſtus eſt caput.

Reſpondetur. Reſpondet, quòd *eſſe Eccleſiam glorioſam non habentem maculam, neque rugam eſt vltimus finis, ad quem perducimur per Paſſionem Chriſti; vndè hoc erit in ſtatu patria, non autem in ſtatu via, in quo, ſi dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipſos ſeducimus, vt dicitur 1. Ioan. 1. Sunt tamen quadam peccata, ſcilicet mortalia, quibus carent illi, qui ſunt membra Chriſti per actualem vnionem Charitatis. Qui verò his ſubduntur, non ſunt membra Chriſti actualiter, ſed potentialiter, niſi fortè imperfectè per fidem informem, qua vnit Chriſto ſecundùm quid, & non ſimpliciter, vt ſcilicet per Chriſtum, homo conſequatur vitam gratia. Fides enim ſine operibus mortua eſt, vt dicitur Iacobi 2. Percipiunt tamen à Chriſto tales, quemdam actum vita, vt eſt credere: ſicut ſi membrum mortificatum moueatur aliqualiter ab homine.* Hæc D. Thomas.

Exiſtens in peccato mortali, nō eſt membrū Chriſti, niſi potentialiter, & imperfectè per fidem informem.

Obijcitur vltimò. Denique in eodem articulo ſibi obijcit; quia Sacramenta veteris legis comparantur ad Chriſtum, ſicut vmbra ad corpus, vt dicitur ad Coloſſ. 2. ſed Patres veteris teſtamenti Sacramentis illis ſuo tempore ſeruiebant, ſecundùm illud ad Hebr. 8. Qui exemplari, & vmbræ deſeruiunt cœleſtium; non ergo pertinebant ad corpus Chriſti, & ita Chriſtus non eſt caput omnium hominum.

Occurrit S. Thomas, quòd SS. Patres non inſiſtebant Sacramentis legalibus, tanquàm quibuſdam rebus, ſed ſicut imaginibus, & vmbris futurorum, idem autem eſt motus in imaginem, in quantum eſt imago, & in rem, & ideò antiqui Patres ſeruando legalia Sacramenta, ferebantur in Chriſtum per fidem, & dilectionem eandem, quâ & nos in ipſum ferimur: & ita Patres antiqui pertinebant ad idem corpus Eccleſiæ, ad quod nos pertinemus. *Reſpondetur.*

Antiqui PP. ferebantur in Chriſtum, eâdem fide, & dilectione, quâ & nos.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Chriſtus ſit caput Angelorum.

CONCLVSIO. Chriſtus non ſolùm eſt caput hominum; ſed etiam Angelorum.

Probatur in argumento ſed contrà ex Apoſtolo ad Coloſſ. 2. *qui eſt caput omnis principatûs, & poteſtatis*; ſed eadem eſt ratio de Angelis aliorum Ordinum: Ergo Chriſtus caput eſt Angelorum.

CAPVT PRIMVM.

An Chriſtus, in quantum homo, verè, & propriè ſit caput Angelorum.

CHriſtum Dominum non eſſe Angelorum caput, in quantum eſt homo, ſed ſolùm in quantum Deus, expreſſè docuit Dominicus Soto in 4. diſt. 49. quæſt. 4. art. 2. ad 3. quod videtur ſenſiſſe Bonauentura, & alij tàm ex Patribus, quàm Theologis. Verùm, ſi ad rationes, quibus Soto ad hoc aſſerendum ducitur, recurras, videbis, quòd ſenſus illius, prout etiam Bonauenturæ, & aliorum, ſit non eſſe tam propriè caput Angelorum, ſicut eſt caput hominum. Præcipuum enim argumentum, quo ad hoc ſentiendum Soto adducitur, eſt vnum ex allatis à S. Doctore hîc, videlicet quòd id, quod eſt propriè caput, debet eſſe eiuſdem naturæ cum membris. Et quod caput influit vitam, & ſenſum in membra, & Chriſtus non influit vitam gratiæ in Angelos; Ex quo, vt di-

Sententia negatiua D. Bonau. & Dominici Soto.

Benignè explicatur.

ximus, ſolùm inferri poteſt non eſſe tàm propriè caput Angelorum, ſicut eſt hominum.

Sicut & cenſura Medinæ contra illã. Vndè meritò nimis rigoroſa reputatur ab aliis Thomiſtis cenſura Bartholomæi de Medina, qui ad minùs temerariam prædictam ſententiam iudicat, verùm Medinæ iudicium non condemnabis, ſi mentem illius fuiſſe dixeris, prædictâ cenſurâ iuurere illos, qui abſolutè negarent Chriſtum eſſe caput Angelorum: itavt intenderent, quòd nec etiam ſecundùm aliquam rationem capiti propriam, poſſet Chriſtus abſolutè caput Angelorum nuncupari; hoc enim non ſolùm temerarium iudicarem, ſed omninò oppoſitum fidei; Conſtat enim, quòd ad minus, reſpectu Angelorum, *Quâ ratione Chriſtus eſt caput Angelorũ.* Chriſtus eſt caput per æternam illorum gubernationem, authoritatem, & dominium in ipſos, quam conditionem capiti propriam, Chriſto in ordine ad Angelos conuenire ex pluribus ſacræ Scripturæ locis oſtendi poteſt, vt inferiùs patebit, nec hoc Sotus, aut nullus Catholicus potuit negare.

Status difficultatis. Difficultas ergo inter Theologos ſolùm in hoc ſenſu poteſt incedere, an Chriſtus Dominus caput Angelorum dici poſſit, ſecundùm alias ſpeciales conditiones, ſcilicet ſecundùm influxum interiorem, vel ſecundùm ſimilitudinem in naturâ, vt benè aduertit Ioannes à S. Thoma diſp. 10. art. 3. ad maiorem tamen huius claritatem.

Cõcluſio 1. Dicimus primò. Chriſtus non ſolùm eſt caput hominum, ſed etiam Angelorum.

Hæc concluſio eſt Authoris hîc, quam primò probabimus eius ratione, quæ omnes conditiones capiti debitas cõplectitur; deinde ſigillatim de vnaquaque ſpecialiter loquemur, & quomodò in Chriſto capite, reſpectu Angelorum, reperiantur, demonſtrabimus.

Probatur 1. ratione D. Thomæ. Probat igitur S. Doctor præfatam ſuam concluſionem hâc ratione, vbi enim, inquit, eſt corpus, neceſſe eſt ponere vnum caput: vnum autem corpus ſimilitudinariè dicitur vna multitudo ordinata in vnum, ſecundùm diſtinctos actus, ſiue officia; ſed manifeſtum eſt, quòd ad vnum finem, qui eſt gloria diuinæ fruitionis, ordinantur, & homines, & Angeli: ergo corpus Eccleſiæ myſticum non ſolùm conſiſtit ex hominibus, ſed etiam ex Angelis.

Totius autem huius multitudinis, inquit S. Thomas, *Chriſtus eſt caput, quia propinquiùs ſe habet ad Deum, & perfectius participat dona ipſius, non ſolùm quàm homines, ſed etiam quàm Angeli, & de eius influentiâ non ſolùm homines recipiunt, ſed etiam Angeli. Dicitur enim ad Epheſ. 1. quod conſtituit eum, ſcilicet Chriſtum, Deus Pater ad dexteram ſuam in Cæleſtibus, ſuprà omnem poteſtatem, & principatum, & virtutem, & dominationem, & omne nomen, quod nominatur non ſolùm in hoc ſæculo, ſed etiam in futuro, & omnia ſubiecit ſub pedibus eius: Ergo Chriſtus non ſolùm eſt caput hominum, ſed etiam Angelorum. Vndè & Matth. 4. legitur quod acceſſerunt Angeli, & miniſtrabant ei.* Sic S. Doctor. *Chriſtus caput hominum, & Angelorũ ob influentiam in ipſos, & propinquitatẽ ad Deum.*

Quibus omnia, quæ dici poſſunt, comprehendit, quæ tamen à nobis elucidabuntur, & quidem circà primam conditionem, quam firmat S. Doctor ex 1° ad Epheſ. adeò certum eſt, vt ſuprà inſinuabamus, Chriſtum eſſe Angelorum caput, vt oppoſitum ſecundùm fidem ſuſtineri non poſſit. *Elucidatur doctrina authoris.* Sufficeret teſtimonium ab Authore adductum in argumento, ſed contrà ad Coloſſ. 2. Vbi dicitur de Chriſto, *Probatur 2. ex ſacrâ Scripturâ.* *qui eſt caput omnis principatûs, & poteſtatis*, ſed eadem eſt ratio de Angelis aliorum ordinum: ergo Chriſtus caput eſt Angelorum. Et vrget, quòd Apoſtolus loquitur de Chriſto vt homo eſt, ait enim, quòd in Chriſto habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & eſtis in illo repleti, qui eſt caput omnis principatûs, & poteſtatis. *Plenitudo diuinitatis non habitat in Chriſto corporaliter, niſi ſecundùm naturam humanam.* Certùm eſt autem, quod plenitudo diuinitatis non habitat in Chriſto corporaliter, ſecundùm diuinam naturam, ſed ſecundùm humanam. Vndè & ſubdit, in quo, & reſurrexiſtis per fidem operationis Dei, qui ſuſcitauit illum à mortuis. Reſurrectio autem ſolùm conuenit Chriſto, vt homo eſt, Ergo. Fauet, & illud Matth. 4. ab Authore nuper adductum, *Angeli acceſſerunt & miniſtrabant ei*, Et ſimiliter Matth. 24. *Mittet Angelos ſuos cum tubâ, & voce magnâ.* Omittimus omnia loca ſacræ Scripturæ, quibus Angeli tanquàm Chriſti Miniſtri, & ad eius obſequia parati introducuntur, nec non & illa, in quibus ipſum principem, & Dominum Angelorum eſſe, habemus, & totius Triumphantis Eccleſiæ principem, quæ de Chriſto vt homine loquuntur, quorum egregium à S.

Doctore

Doctore mox adductum vidimus ad Epheſ. 1.

Occurritur inſtantia. Nec obſtat, quòd Angeli non ſint omnimodè ſimiles Chriſto in naturâ ſpeciei, vt dici poſſit verè, & propriè caput Angelorum: quia, vt S. Doctor in ſolutione ad primum ait, influentia Chriſti ſuper homines principaliter quidem eſt quantùm ad animas, ſecundùm quas homines conueniunt cum Angelis in naturâ generis, licèt non in naturâ ſpeciei, & ratione huius conformitatis Chriſtus poteſt dici caput Angelorum, licèt deficiat conformitas, quantùm ad corpora.

Licèt ergo Chriſtus non ſit eiuſdem ſpeciei atomæ cum Angelis, ac eſt nobiſcum, ſufficit tamen, quòd conueniat in naturâ intellectuali quantùm ad animam cum illis, vt ſit propriè illorum caput.

Confirmatur 1. Concluſio. Prædicta confirmantur. Chriſtus, etiam, inquantùm homo, in ordine gratiæ eſt perfectior Angelis, influit in ipſos ſpiritualem motum, ſpirituales ſcilicet reuelationes, & illuminationes, iuxtà Dionyſium cap. 7. Cœleſtis Hierarchiæ exponentem illud Iſai. 63. *Quis eſt iſte, qui venit de Edom tinctis veſtibus de Boſra.* Nec non iuxtà Hieronymum ſuper cap. 3. ad Epheſ. circà illa verba, *vt innoteſcat principatibus, & poteſtatibus &c.* Gaudia etiam ſpecialia per Chriſtum competunt Angelis, iuxtà illud Lucæ 15. *Gaudium erit coram Angelis Dei ſuper vno peccatore pænitentiam agente*; Ergo verè, & propriè conueniunt Chriſto conditiones capitis, reſpectu Angelorum.

Confirmatur 2. Confirmatur adhuc, quæ diximus, ſiue magis explicantur. Chriſtus, vt homo, ſufficientem habet cum Angelis conformitatem, vt poſſit abſque improprietate caput eorum vocari, ſi cõueniat cum eis in gratiâ, & cæteris ſupernaturalibus chariſmatibus. Cùm enim Chriſtus non ſit caput Angelorum in ordine naturæ, ſed in ordine gratiæ, ſufficit conformitas in gratia, & ſpiritualibus donis ad gratiæ ordinem ſpectantibus, vt verè & propriè Angelorum caput dici poſſit. Sed hæc conuenientia, & conformitas ad rationem capitis deſiderata, pleniſſimè habetur in Chriſto reſpectu Angelorum. Ergo. Hanc rationem paucis illis verbis ſuprà adductis D. Thomas comprehendit, dum ait, adeſſe conuenientiam inter Chriſtum, & Angelos ſecundùm ipſam Chriſti animam, ex qua principalis influxus ad Angelos, & animas prouenit.

Sufficit conformitas in gratia, & donis ſpiritualibus, vt Chriſtus Angelorũ caput dici poſſit.

Ex ipſo corpore Chriſti poteſt aliqua perfectio ad Angelos deriuari. ob ſummam eius coniunctionem ad Deum. Imò S. Doctor in ſolutione ad tertium etiam ex Chriſti corpore aliquid perfectionis ad Angelos deriuari affirmat, dicens. Tamen humanitas Chriſti ex virtute ſpiritualis naturæ, ſcilicet diuinæ, poteſt aliquid cauſare, non ſolùm in ſpiritibus hominũ, ſed etiam in ſpiritibus Angelorũ, propter maximã eius coniunctionem ad Deum, ſcilicet vnionem perſonalem. Hæc D. Thomas. Ex quo inferre poſſumus, quòd Chriſtus etiam ſecundùm corpus, ſit caput Angelorum, quod radicaliter ex animâ prouenit, ex eius ſcilicet beatitudine, & gloriâ, quæ ad ipſam Chriſti carnem deriuatur: ergo omninò tenendum eſt, Chriſtum verè, & propriè eſſe caput Angelorum.

Capvt II.

Vtrùm Chriſtus, vt homo, ita ſit caput Angelorum, vt etiam gratiam, & gloriam eſſentialem ex eius influxu perceperint.

Prima ſententia. IN hâc difficultate, quæ celebris eſt inter Doctores, duas præcipuè extremas ſententias habemus. Prima aſſerit Angelos omnem gratiam, & eſſentialem gloriam ex Chriſti meritis aſſecutos fuiſſe, & Chriſtum fuiſſe cauſam Angelicæ prædeſtinationis. Ita Vigucrius in inſtitutionibus Theologicis cap. 3. §. 2. Ambroſius Catharinus libro de gloriâ Angelorum, & lib. 1. de eximiâ Chriſti prædeſtinatione, & alij ex antiquioribus, quos refert, & ſequitur Franciſcus Suarez hîc diſp. 42. ſect. 1. §. Dico tamen primò. Cabrera hîc, & alij extrà ſcholam D. Thomæ: Qui tamen non in omnibus concordant. Suarez enim ſect. 2. aſſerit, quòd Angelis data eſt gratia ex meritis, quæ Chriſtus habuit dum viueret, non autem ex meritis paſſionis eius; quia non eſt mortuus pro Angelis: Quâ diſtinctione, ſiue effugio vſus fuerat ſuprà, dum de gratiâ collata Adamo in ſtatu innocentiæ procedebat diſputatio.

Auctores illius non omninò cõueniunt.

Alij non dubitant aſſeuerare etiam paſſionem Chriſti, eiuſque mortem Angelis profuiſſe; & illius intuitu

Deum

Deum illos à peccato præſeruaſſe, non eodem modo, quò B. Virgo ex Chriſti paſſione, & meritis ab originali culpâ fuit præſeruata: hæc enim vt potè filia Adæ obnoxia erat culpæ originali contrahendæ ex vi naturalis ſuæ generationis: Vndè verè in Adam peccauit, & verè fuit redempta per Chriſti paſſionem, & mortem. Verùm Angeli, cùm nullo adſtricti eſſent debito ad culpam contrahendam; ideò præſeruati ex Chriſti meritis, & paſſione iuxtà hus Authores dicuntur: quia Deus, vt diximus, intuitu meritorum Chriſti, eiuſque paſſionis, & mortis ipſos in officio continuit, ne, ſicut alij, in peccatum laberentur.

Quidam ſentiũt Angelos ex Chriſti meritis, & paſſione fuiſſe præſeruatos.

Secunda ſẽtentia primæ omninò oppoſita.

In alio extremo ſiſtit ſecunda ſententia, & docet gratiam, & gloriam eſſentialem Angelis non prouenisse ex merito Chriſti, ſed eis collatam fuiſſe ex merâ Dei liberalitate, & voluntate, ex quâ ad æternam vitam prædeſtinati fuere. Hanc ſententiam, vt alios antiquiores omittamus, de quibus infrà redibit ſermo, eſt S. Doctoris hîc, omniumque eius diſcipulorum, quamvis aliqui immeritò excipere voluerint Caietanum, propter duo verba, quæ faciliter explicari poſſunt, quæ in commentario, quæſt. 7. art. 11. dixerat, videas quæ docet ſuprà quæſt. 1. art. 3. Vbi expreſsè habet Deum abſque præuiſione meritorum Chriſti, decreuiſſe conferre gratiam & gloriam Angelis.

Reijcitur à D. Thoma, & ab omnibus Thomiſtis.

Sententia media.

Nec multùm curandum eſt de aliâ ſententiâ, quaſi mediâ, quæ docet gratiam, & gloriam fuiſſe collatam Angelis duplici titulo. Altero diuinæ liberalitatis; altero titulo iuſtitiæ ex meritis Chriſti; de quâ pauca infrà.

Concluſio.

Sed dicendum nobis erit Chriſtum non meruiſſe gratiam, nec gloriam eſſentialem Angelis.

Diſcutitur.

Ita S. Doctor hic & in 2° diſt. 9. q. 1. art. 8. ad ſecundum & in 3° diſt. 13. quæſt. 2. art. 1. quæſtiunc. 1. & de veritate qœſt. 29. art. 7. ad 5. & alibi. Quæ quidem ſententia in viâ ipſius S. Doctoris, in quâ, ſi Adam non peccaſſet, Chriſtus Incarnatus non fuiſſet; itavt ex vi præſentis decreti, Chriſtos non venerit, niſi in carne paſſibili ad redimendum, eiuſque meritum per paſſionem, & mortem fuiſſe conſummatum, provt clarè, & fusè ſuprà quæſt. 1. artic. 3. oſtendimus, omninò ad conſequenter loquendum, eſt ſuſtinenda.

Ne igitur eadem inutiliter reperamus, ſuppoſitis ibidem ſtabilitis, vnico inſinuato argumento ex ratione deducto, noſtram ſententiam, & concluſionem firmabimus. Omnis gratia ex Chriſti meritis promanans eſt gratia Redemptoris, & gratia ſanans; ſed Angeli non ſunt participes redemptionis factæ per Chriſtum: Non enim Chriſtus Angelos redemit, neque pro ipſis mortuus eſt: Ergo.

Probatur ratione.

Confirmatur primò.

Confirmatur, vel explicatur adhuc magis, ſiue Chriſtus non veniſſet Adam non peccante, ſiue veniſſet, hoc certum eſt, quòd de facto, ex vi præſentis decreti, nulla gratia eſt à Chriſto, vt capite. quæ non ſit etiam ab ipſo, vt Redemptore, & per eius paſſiunem & mortem deriuata, ſed Chriſtus non eſt mortuus pro Angelis, vt fusè loco ſuprà adducto oſtendimus: ergo.

Chriſtus nõ eſt mortuus pro Angelis.

Confirmatur ſecundò.

Confirmatur ſecundò ex ratione Authoris quæſt. citatâ ſæpiùs ponderatâ & repetitâ, de his ſupernaturalibus nihil debemus aſſerere, niſi quæ inſinuantur in Scripturis; ſed in Scripturis non habemus, Chriſtum fuiſſe prædeſtinatum, ad promerendum gratiam, & gloriam eſſentialem Angelis, ſed tantùm hominibus: Ergo. Minor probatur tùm ex teſtimoniis in principio huius operis adductis, tùm ex his, quæ mox referemus.

Refertur auctoritas Apoſtoli.

Celebre eſt teſtimonium ad Hebr. 2. *Qui enim ſanctificat, & qui ſanctificantur, ex vno omnes: propter quam cauſam non confunditur fratres eos vocare, dicens, nuntiabo nomen tuum fratribus meis.* Et iterùm. *Ecce ego, & pueri mei, quos dedit mihi Deus; quia ergo pueri communicauerunt carni, & ſanguini, & ipſe ſimiliter participauit eiſdem.* Ex quibus verbis Theologi hoc deduennt argumentum; omnes qui ſanctificantur à Chriſto, vocantur pueri, & fratres eius; ſed Angeli non poſſunt vocari pueri, & fratres Chriſti: ergo non ſanctificantur ab illo. Conſeqnentia eſt bona ex terminis. Maior eſt propoſitio ab Apoſtolo poſita, dùm ait, quòd omnes, qui ſanctificantur, & ipſe qui ſanctificat, ſunt ex vno: Et propter hanc cauſam non confunditur fratres eos vocare. Ergo omnes, qui ſanctificantur, vocat Chriſtus fratres ſuos.

Ex ea deducitur argumentum.

Minor

Minor autem ſic probatur. Illi ab Apoſtolo dicuntur pueri,& fratres, qui cõmunicauerunt carni, & ſanguini; ſed Angeli non communicauerunt carni, & ſanguini, cùm ſint puri ſpiritus;ergo non vocantur pueri,& fratres Chriſti, ergo neque ſunt ſanctificati per Chriſtum.

Euangelicæ parabolæ applicantur ad propoſitum.

Præter alia loca Scripturæ, fauent Euangelicæ parabolæ de centeſima oue,ad quam quærẽdam Paſtor bonus venit, relictis nonaginta nouem, ſcilicet Angelis;nec non de decimâ drachmâ perditâ,& diligenter quæſitâ, & inuentâ:alium locum mox referemus non minus efficacem.

Auctoritates SS. Patrum.

Eadem ſententia communis ſemper fuit apud Patres. Auguſtinus in Enchiridion cap. 61. inquit, qui proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum; non enim pro Angelis mortuus eſt Chriſtus. Bernardus ſerm. in fer.quartam hebdomadæ ſanctæ ait, Mihi Paſſio Domini data eſt, quia alteri dari non potuit; Nunquid Angelo? Sed ille non eguit: Numquid Diabolo? Sed ille non reſurgit. Sed omne meritum Chriſti per Paſſionem, & mortem fuit conſummatum:Ergo,qui non eguit eius paſſione,& morte,eius merito non eguit.

Apoſtolus ſecundæ ad Cor.5.aiebat, ſi vnus pro omnibus mortuus eſt;ergo omnes mortui ſunt:ſed Angeli,qui perſeuerauerunt, nunquam fuerunt mortui per peccatum; ergo nullo modo poteſt dici,quòd Chriſtus pro illis mortuus ſit, qui ſolùm eſt mortuus pro mortuis.

Effugium Suareſio Praecluditur.

Nec proderit Suarez effugium ſuprà indicatum, videlicet Chriſtũ meruiſſe Angelis,non per paſſionem ſuam, & mortem, ſed per alia merita; Vt enim patet ex dictis, ſuſtineri non poteſt Chriſtum non fuiſſe mortuum pro Angelis: Et tamen illis gratiam, & gloriam eſſentialem meruiſſe; ſiquidem Chriſtus omne meritum morte ſuâ conſummauit pro his,quos ſanctificauit,eodem Apoſtolo ad Hebræ. 10. Sic aſſerente. *Vnâ oblatione conſummauit in aeternum ſanctificatos.* Ergo quicunq; ſanctificatus eſt per Chriſtum, illâ vnâ oblatione ſanctificatus eſt: quòd, ſi ab hâc oblatione deficit, à Chriſti ſanctificatione deficere concludendum eſt.

Chriſtus omne meritum morte ſuâ conſũmauit.

Omittimus validum argumentum, quod à poſteriori formari poteſt pro noſtrâ concluſione; videlicet quòd, ſi Angelis collata fuiſſet gratia, & gloria ex meritis Chriſti, non fuerint Angeli glorificati antè Chriſtum, oportebat enim, quòd expectarent, quòd ipſe priùs intraret in gloriam ſuam, ſicut, quia antiqui Patres non fuerunt iuſtificati,& glorificati,niſi per Chriſtum,non ſunt conſecuti gloriam, niſi poſt ipſum. Quod dicere de Angelis, eſt hæreticum,ipſo Chriſto Domino dicente, quòd Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei, qui in cœlis eſt.

Confirmatur denique Cõcluſio ab inconuenienti.

Capvt III.

Occurritur Aduerſariorum argumentis.

Arguitur 1. ex ſacrâ Scripturâ.

NEc deſunt Aduerſariis loca Scripturæ, quibus ſuam ſententiam confirment. Ad Epheſ. 1. dicitur. Inſtaurare omnia in Chriſto quæ in cœlis, & quæ in terrâ ſunt. Et videtur etiam adhuc magis vrgere, quod ad Hebr. 2. dicitur. *Decebat eum, per quem omnia, & propter quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, Authorem ſalutis eorum per paſſionem conſummari.* Sed huiuſmodi filij adducti in gloriam non erant homines,ſed Angeli; Nam antè paſſionem Chriſti,nullus hominum fuit glorificatus:Ergo ex meritis Chriſti prænisſis,Angeli boni conſecuti ſunt gratiam,& gloriam.

Reſpondetur ad primam Auctoritatem.

Ad primum teſtimonium, & ſimilia, quibus inſinuatur inſtauratio totius vniuerſi facta per Chriſtum, faciliter occurrimus, & ſpecialiter de reſtauratione in cœlis factâ; Chriſtus enim redimendo homines, Angelorum ſedes, ex quâ iniqui Angeli ceciderunt, impleuit, & ſic ruinas Cœlorum reſtaurauit. Ad aliud teſtimonium ex Hebr. 2. dicimus, quòd Apoſtolus ibi per filios non intelligit Angelos, ſed homines. Et illud verbum, in qno arguens ſiſtit videlicet (adduxerat) diuerſimodè ex ipſo S. Thoma lect. 3. in Commentariis dicti capitis, Thomiſtæ intelligunt. Primò ſecundùm intentionem itavt ſenſus ſit, quòd Chriſtus ſecundùm æternam prædeſtinationem iam adduxerat homines electos ad gloriam, vel illud Verbum explicari poteſt de adductione ad gloriam in executione;Et iuxtà hanc explicationem,præteritum

Ad ſecundum.

punitur pro futuro, iuxtà conſuetudinem Scripturæ, vbi aliquando id, quod reuerà erat futurum, ſignificatur per modum præteriti, ad innuendam propheticæ certitudinem, & eorum, quæ à Prophetâ dicuntur, infallibilem futuritionem, inſignis locus ad propoſitum, eſt ille Iſaiæ 9. Vbi annuntians Chriſtum venturum ait. *Paruulus enim natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis.*

Conſuetudo eſt ſcripturæ vſurpandi præteritũ pro futuro.

Arguitur ſecundo.

Magis adhuc vrgere videtur argumentum ex ipsâ Scripturâ illatum, vt ex illo ad Rom. 5. *Si enim vnius delicto multi mortui ſunt, multò magis gratia Dei, & donum in gratiâ vnius hominis Ieſu Chriſti in plures abundauit:* Ex quo Aduerſarij hoc deducunt argumentum. Gratia hominis Chriſti abundauit in plures, quàm delictum vnius Adam, ſed non in plures homines: ergo in plures Angelos. Conſequentia eſt clara; nam præter homines non ſunt plures, qui recipiunt gratiam, niſi Angeli. Minor eſt pluſquam euidens: ſi enim ſolùm intelligamus de hominibus, conſtat plures eſſe infectos peccato primi parentis, quàm redemptos de facto per Chriſtum, quoad efficaciam; quoad ſufficientiam verò in tot poteſt influere Adæ peccatum, ſi generarentur ex illo, quot Chriſtus reparare, ſi regenerarentur per illum.

Reſpondetur, & exponitur à D. Thoma teſtimoniũ Apoſtoli.

Adductum teſtimonium ſic S. Thomas in commentariis ſuper illud caput interpretatur, vt, ly plures, ſecundùm expoſitionem Auguſtini non ſumatur ibi comparatiuè, ſed abſolutè, vt idem valeat, ac multi. Et ſic argumentum Apoſtoli optimè incedit, ſi enim vnius delicto mortui ſunt multi; multò magis gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Ieſu Chriſti in plures, ſiue in multos abundauit.

Inſtantia ex D. Bernardo.

Vrget teſtimonium Bernardi ſerm. 22. ſuper Cantica, vbi ſibi obiicit. *At Angelis, inquis, quomodò redemptio fuerit, non video; neque enim authoritas Scripturarum vſpiam aſſentire videtur eos aliquando, aut peccato ſtetiſſe captiuos, aut morti obnoxios, vt neceſſariam haberent redemptionem:* Sic autem reſpondet. *Audi breuiter, qui erexit hominem lapſum, dedit ſtanti Angelo, ne laberetur. Sic illum de captiuitate eruens, ſicut hunc à captiuitate defendens. Et hâc ratione fuit æquè vtrique redemptio ſoluens illum, & ſeruans iſtum.* Hactenùs Bernardus.

Diluitur.

Reſpondemus verba Bernardi ſic eſſe intelligenda de Chriſto, vt ſenſus ſit, quòd per Chriſtum, inquantùm eſt Deus, ſteterunt Angeli boni, ſicut per ipſum Chriſtum, inquantùm eſt Deus homo, redẽptus eſt homo, qui ceciderat. Legendo textum Bernardi, hanc eſſe eius mentem manifeſtè percipies.

Defenditur D. Hieronymus à Ioanne à S. Thoma.

De teſtimonio, quod ex Hieronymo Aduerſarij obiiciunt ex cap. 1° & 2° epiſt. ad Epheſ. Videat ſtudioſus Lector, quæ piè, & eruditè adducit Ioan. à S. Thoma, diſp. 10. art. 3. §. Defenſio D. Hieronymi contrà Vaſquez, qui, quamvis nobiſcum ſentiat, & eruditè in fauorem eorum, quæ diximus ſcripturis vtatur; iniurioſâ tamen cenſurâ in Hieronymum inuehit, cùm potiùs ex ipſius verbis, ibidem, tanti Doctoris mentem indagare potuiſſet, eiuſque verba, quâ par eſt, reuerentiâ excipere.

Arguitur tertiò.

Obiiciunt prætereà Adverſarij ipſum S. Thomam, qui cap. 1. Ioan. lect. 10. ait, quòd etiam omnes Angeli de plenitudine eius, ſcilicet Chriſti, acceperunt; & ſuprà quæſt. 7. art. 9. ait. Quòd plenitudo gratiæ fuit data Chriſto, vt vniuerſali principio in genere habentium gratiam.

Reſpondetur, & explicantur authoritates D. Thomæ, quæ videntur fauere Aduerſariis.

Faciliter ad hæc occurrimus. In primo enim loco nihil aliud intendit D. Thomas, niſi quòd de plenitudine gratiæ Chriſti, etiam Angeli acceperunt; ſed non dicit quid acceperint: Vnde ex omnibus aliis locis, in quibus ex profeſſo de hâc materiâ loquitur, ipſius mentem, non aliam loco citato fuiſſe tenendum eſt, niſi, quòd Angeli receperunt gloriam accidentalem, & cætera accidentalia dona, & beneficia, de quibus ſuprà. Et in alio loco, dum ait, quòd plenitudo gratiæ fuit data Chriſto, vt vniuerſali principio in genere habentium gratiam, intelligitur reſpectiuè vnicuique ſuo modo, aliquibus gratias accidentales, aliquibus eſſentialem gratiam & gloriam. Et quòd talis fuerit ſenſus Authoris, patet ex eâdem quæſtione art. 11. Vbi ait. Gratia collata eſt animæ Chriſti, ſicut cuidam vniuerſali principio gratificationis in humanâ naturâ, quaſi diceret. Licèt Chriſto fuerit data plenitudo gratiæ, vt vniverſali principio

In quo ſenſu dicatur gratiã collatam eſſe animæ Chriſti, ſicut vniuerſali principio gratificationis in naturâ humanâ.

principio in genere habentium gratiam, quia omnis gratia, ſiue eſſentialis, ſiue accidentalis ab ipſo eſt; tamen ipſi non eſt collata gratia, ſicut vniuerſali principio ſanctificationis, ſeu gratificationis reſpectu omnium, qui ſunt gratiæ capaces; ſed ſolùm hoc habet in humanâ naturâ, quia hoc vniuerſale principium gratiæ non influit gratiam iuſtificantem, niſi hominibus.

Soluuntur ſummatim omnia argumenta ex ratione deducenda.

Omnia autem, quæ aduerſarius ex ratione poteſt obiicere, nullo modo probant intentum, nec Chriſtum Dominum fuiſſe prædeſtinatum pro ſalute Angelorum, ſed eſſe finem, propter quem, totius creaturæ, quod clarè, & fusè in principio huius operis oſtendimus, & ex dictis ibi, vnuſquiſque hîc omuium Aduerſariorum obiectionibus occurrere poterit.

Diſcutitur tertia ſententia.

Vnicum verbum nobis reſtat dicendum contrà illam tertiam ſententiam, quòd gratia, & gloria fuit data Angelis duplici titulo; quod quidem clariſſimè apparet falſum; quia, ſi ſemel intelligamus perfectam, & completam Angelorum prædeſtinationem, antequàm intelligamus Chriſti prædeſtinationem, & conſequenter, quòd Angeli, ex vi prædictæ prædeſtinationis, gratiam habuerint ſine meritis Chriſti, nequit intelligi, quomodò iſta prædeſtinatio per Chriſtum compleatur, ſiquidem prædeſtinatio eſt infallibilis, & immutabilis in efficacia tranſmittendi ad gloriam. Vide, ſi placet, quæ diximus in principio huius operis loco citato, dum in explicando ordine diuinorum decretorum laborabamus.

Gratia, & gloria non ſunt Angelis conceſſa duplici titulo liberalitatis diuinæ, & iuſtitiæ ex meritis Chriſti.

Noua obiectio.

Tandem, ſi ex dignitate Chriſti Aduerſarius contrà nos inſurgat, quaſi magis ad eius gloriam conducat, quòd gratiam, & gloriam Angelis meruerit; ſiquidem potuit.

Occurritur ex dictis.

Facilè etiam ex dictis loco citato occurremus, licet enim ex vi alterius decreti fuerit poſſibile Chriſto mereri gratiam, & gloriam Angelis; tamen ex vi præſentis decreti, quô prædeſtinatus eſt ſolùm Redemptor hominum, non potuit Angelis prædicta mereri, non impoſſibilitate deductâ ex invaliditate pretij, ſed ex vi decreti, & quòd gratia Chriſti non eſſet, niſi gratia Redemptoris, & meritum eius per paſſionem, & mortem conſummaretur; & qui non eſſet particeps huius meriti, non poſſet à Chriſto gratiam, & gloriam eſſentialem participare.

Non derogat dignitati Chriſti, quòd Angelis gratiam, & gloriam de facto non meruerit.

Nec proinde aliquid diminuitur de excellentiâ Chriſti, dum illi non tribuimus omnem perfectionem poſſibilem in actuali extenſione ſuorum meritorum; ſufficit enim, vt tribuamus illi infinitam extenſionem, quoad ſufficientiam, & ſolam illam in actu, quam debet habere ex vi decreti. Et ſi argumentum aliquid probaret, conuinceret Chriſtum actu meruiſſe, quòd Pater, & Spiritus ſanctus incarnarentur; quia hoc meritum erat illi poſſibile, & per conſequens iuxtà modum philoſophandi aduerſariorum, non fuerit illi denegandum, eò vel magis, quò in infinitum extollitur diuinæ charitatis Magnitudo, quod ſolùm propter miſerum hominem, homo fieri voluerit.

Reijcitur cenſura Petri de Cabrera.

Ex quibus ridiculam omninò iudicabis Petri de Cabrera cenſuram, qui ſententiam D. Thomæ, quam hactenùs ſtabiliuimus, dubitanter opinionem vocat; ſiquidem Chriſti dignitatem, & excellentiam tantoperè, vt dicit, diminuit.

ARTICVLVS V.

Vtrùm gratia Chriſti, ſecundùm quod eſt Caput Eccleſiæ, ſit eadem cum gratia habituali eius, ſecundùm quòd eſt quidam homo ſingularis.

CONCLVSIO. Gratia perſonalis, quâ anima Chriſti iuſtificata eſt, & gratia eius, ſecundùm quam eſt caput Eccleſiæ iuſtificans alios, eſt eadem ſecundum eſſentiam; differt tamen ſecundùm rationem.

CAPVT VNICVM.

Ex doctrina Authoris, & ex ſuprà dictis Concluſio articuli ſtabilitur.

Concluſio Probatur.

PRobat S. Doctor, gratiam capitalem in Chriſto non diſtingui eſſentialiter, ſed tantùm ſecundùm rationem à gratiâ perſonali, quâ eius ſãctiſſima anima iuſtificata eſt, hoc diſcurſu, quia vnumquodque agit, in quantum eſt ens actu, oportet, quòd

idem ſit actus, quo aliquid eſt actu, & quo agit, ſicut idem eſt calor, quô ignis eſt calidus, & quo calefacit; non tamen omnis actus, quô aliquid eſt actu, ſufficit ad hoc, quod ſit principium agendi in alia; cùm enim agens ſit præſtantius patiente, oportet, quòd agens in alia, habeat actum ſecundùm eminentiam quandam: Dictum eſt autem ſuprà, quòd in animâ Chriſti recepta eſt gratia ſecundùm maximam eminentiam; Et ideò ex eminentiâ gratiæ, quam accepit, competit ſibi, quòd gratia illa ad alios deriuetur: Quod pertinet ad rationem capitis; & ideò eadem eſt ſecundùm eſſentiam gratia perſonalis, qua anima Chriſti eſt iuſtificata, & gratia eius ſecundùm quam eſt caput Eccleſiæ iuſtificans alios, differt tamen ſecundùm rationem. Hactenùs S. Doctor.

Agens in alia debet habere quãdam eminẽtiam ſuprà ipſa.

Vbi vides, quòd gratia habitualis, quæ animam Chriſti ſanctificabat, propter eminentiam, ſiue infinitatem, & plenitudinem, quam habet ex vnione ad Verbum, ſortitur rationem gratiæ Capitalis. Recolenda igitur tibi erunt, quæ non ſemel in propoſito diximus, quòd Chriſti gratiæ ex vnione ad Verbũ cõpetit eſſe principium infiniti meriti, & ſatisfactionis infinitæ, quia Chriſtus, vt caput Eccleſiæ per gratiam, tanquàm per formale effectiuum principium proximum, influit ſupernaturalem vitæ, & motûs virtutem in homines fideles, qui ſunt ipſius membra: Ergo gratia habitualis Chriſti verè, & propriè gratia capitis appellatur.

Chriſtus, vt caput Eccleſiæ, influit ſupernaturalem vitæ & motus virtutẽ in fideles.

Quod ampliùs explicatur ex comparatione gratiæ abſolutè ſumptæ, & prout eſt in cæteris hominibus, & ipſius gratiæ, prout eſt in Chriſto: noſtra enim gratia, cùm in ratione gratiæ ſit finitæ, & limitatæ virtutis, ſolùm præſtat operi meritorio, quod ex ipsâ procedit totum id, quod requiritur ad cõmodum operãtis: Et ita gratia in nobis eſt forma conſtituens diuinæ naturæ participationem, quæ nos ordinat & refert in vltimum noſtrum, & ipſius gratiæ finem, quæ eſt ipſamet gratia per diuinam viſionem conſummata, & ibi ſiſtit.

Gratia hominum ordinatur ad bonum particulare habentis.

Cæterùm Gratia Chriſti, vt potè infinita, & illuminata in ratione gratiæ, ex vnione, vt diximus, ad Verbum, hoc habet ſpeciale, vt quodlibet opus ab ipsâ dimanans, dignum ſit ſecundùm ſe omni illô bonô, quod rationem præmij induere poteſt, ſiue ſit bonum ipſius habentis, ſcilicet Chriſti, ſiue alterius, & ſolùm illi deeſt vnica conditio, ſcilicet applicatio, ſiue ordinatio operis ad tale præmium conſequendũ. Applicat ergo Chriſtus Dominus gratiam ſuam habitualem, illâque vtitur, tanquàm principio, quoad opus ad noſtram ſalutem, ſiue ad totius Eccleſiæ cõmodum ordinatum; & ex hâc vnione, quam gratia ad Deum habet, & ex hoc miniſterio, quod ſuppoſito diuino exhibet, & opus ipſius hominis Dei infiniti valoris, vt quo, operatur, rationem gratiæ capitalis ſortitur.

Gratia verò Chriſti ad bonum vniuerſale.

Ex quibus facilè inferre poteris, quòd nec de potentiâ Dei abſolutâ gratia habitualis alicuius puri hominis, aut Angeli, quantumcùnque intenſa, intrà limites ſuæ naturæ, nunquam ſortiri poterit hoc priuilegium gratiæ capitalis, quamvis non deſint Theologi oppoſitum arbitrantes, ſed ſine fundamento, ſi totum valorem gratiæ Capitalis radicitùs è ſuppoſito diuino deſumimus, prout hîc, & fuſiùs in materia de ſatisfactione puri hominis, & hominis Dei, in principiò huius operis, in via D. Thomæ ſtabilitum relinquimus.

Gratia puræ creaturæ, quantumuis intenſa, nũquã ſortiri poteſt Priuilegium Gratiæ capitalis.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm eſſe Caput Eccleſiæ ſit proprium Chriſto.

PRIMA concluſio. Eſſe caput Eccleſiæ ſecundùm interiorem influxum gratiæ, eſt proprium Chriſto.

Probatur. Sola humanitas Chriſti habet virtutem iuſtificandi, quia ſola illa eſt coniuncta diuinitati.

Secunda concluſio. Influxus in membra Eccleſiæ, quantum ad exteriorem gubernationem, poteſt aliis conuenire, & ſecundùm hoc aliqui alij poſſunt dici capita Eccleſiæ, differenter tamen à Chriſto. Primò, quia Chriſtus eſt caput omnium eorum, qui ad Eccleſiam pertinent ſecundùm omnem locum, & tempus, & ſtatum: Alij autem homines dicuntur capita ſecundùm quædam ſpecialia loca; ſicut Epiſcopi ſuarum Eccleſiarum, vel etiam ſecundùm determinatum tempus, ſicut Papa eſt

Influxus in membra Eccleſiæ, quãtùm ad exteriorem gubernationem, poteſt aliis à Chriſto conuenire.

eſt Caput Eccleſiæ tempore ſui Pontificatus; vel ſecundùm determinatum ſtatum, ſcilicet vt ſunt viatores. Alio modo, quia Chriſtus eſt Caput Eccleſiæ propriâ virtute, & authoritate; Alij verò dicuntur capita, in quantum vicem gerunt Chriſti.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Diabolus ſit Caput omnium malorum.

CONCLVSIO. Diabolus eſt Caput omnium malorum ſecundùm exteriorem gubernationem.

Diabolus tentator ab initio. Probatur. Finis Diaboli eſt auerſio à Deo; Ergo, in quantum quicumque adducuntur peccando in hunc finem, ſub Diaboli gubernatione cadunt: Ergo Diabolus eſt omnium malorum Caput ſecundùm gubernationem. Antecedens probatur, ex hoc quòd Diabolus tentauit ab initio hominem à diuinis abducere.

Notanda eſt autem ſolutio ſecundi argumenti. Obiecerat enim ſibi Author, quòd non omnia peccata fiunt ex Diaboli ſuggeſtione; ſed aliquis peccare poteſt, & malus fieri ex proprij arbitrij motu; Ergo non erit Caput omnium malorum.

Reſpondet, quòd primum peccatum Diaboli propoſitum eſt ab omnibus ad ſeqnendum, quod quidam imitantur per ſuggeſtionem ipſius; quidam propriâ ſponte abſque nullâ ſuggeſtione. Et ſecundùm hoc omnium malorum Caput eſt Diabolus, inquantum ipſum imitantur. *Peccatores ſunt imitatores illius.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm Antichriſtus poſſit etiam dici Caput omnium malorum.

CONCLVSIO. Antichriſtus eſt omnium malorum hominum Caput tantùm, quoad malitiæ perfectionem.

DE SCIENTIA CHRISTI.

TRACTATVM de Chriſti ſcientiâ in duas præcipuas partes Author ſecat. In alterâ de ſcientiâ ipſius in communi diſputat, vbi de an eſt, omnium ſcientiarum, quæ in Chriſto fuerunt, agitur: in alterâ, ad vnamquamque illarum in particulari examinandam deſcendit.

QVÆSTIO IX.

De ſcientia Chriſti in communi.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm Chriſtus habuerit aliquam ſcientiam præter diuinam.

CONCLVSIO. Oportet in Chriſto eſſe ſcientiam creatam. Probabitur infrà.

CAPVT PRIMVM.

Explicatur, & ſtabilitur Concluſio.

VT S. Doctor in Corpore Articuli ſe explicat, ſcientia hîc largè accipitur pro qualibet cognitione intellectus humani; ita vt, dum in concluſione adductâ dicitur, quòd oportet in Chriſto eſſe ſcientiam creatam, idem ſonat, ac dicere oportet eſſe cognitionem creatam. *Aſſertio prima de ſcientiâ largè acceptâ.*

Quam veritatem tribus rationibus oſtendit. Primò propter animæ perfectionem; anima enim ſecundùm ſe *Probatur triplici ratione.*

conſiderata eſt in potentiâ ad intelligibilia cognoſcenda: quod autem eſt in potentia, eſt imperfectum, niſi reducatur ad actum, ſed non fuit conueniens, quòd Filius Dei humanam naturam imperfectam aſſumeret, ſed perfectam: Ergo oportuit, quòd anima Chriſti eſſet perfecta per aliquam ſcientiam, ſiue cognitionem, quæ eſſet propria eius perfectio: Ergo oportuit, quòd in Chriſto eſſet aliqua ſcientia, præter ſcientiam diuinam: alioquin anima Chriſti eſſet imperfectior animabus aliorum hominum.

Prima ratio.

Secunda. Secundò probat eandem concluſionem: quia, cùm quælibet res ſit propter ſuam operationem, vt dicitur in ſecundo de cœlo, fruſtrà haberet Chriſtus animam intellectiuam, ſi ſecundùm illam non intelligeret, quod pertinet ad ſcientiam creatam.

Tertia. Tertiò denique: quia aliqua ſcientia, ſiue cognitio creata pertinet ad animæ humanæ naturam, ſcilicet illa, per quam naturaliter cognoſcimus prima principia; ſed nihil naturalium Chriſto defuit; quia totam humanam naturam ſuſcepit: Ergo non eſt illi deneganda creata ſcientia, ſiue cognitio; Et ideò in ſexta Synodo quæſt. 5. & 6. damnata eſt poſitio negantium in Chriſto eſſe duas ſcientias, vel duas ſapientias.

Nihil defuit Christo, ex his, quæ pertinent ad integritatem humanæ naturæ.

Aſſertio ſecunda, de ſciētiâ ſtrictè ſumptâ. Loquendo autem de ſcientiâ ſtrictè pro habitu, licèt non ſit de Fide in Chriſto fuiſſe ſcientiam creatam; omnia enim teſtimonia Scripturæ, Conciliorum, & Patrum poſſunt de actuali cognitione explicari; periculoſum tamen eſt in Fide, & temerarium negare in Chriſto habitus intellectuales creatos, vt enim ex ſuprà dictis conſtat, fuerunt in Chriſto dona eiuſdem ſpeciei cum noſtris. Prætereà, de Fide eſt in intellectu cuiuſlibet Beati eſſe lumen gloriæ creatum, & in Chriſto ad minùs temerarium eſt negare idem lumen gloriæ creatum; & quia eſt habitus, temerarium conſequenter erit negare in illo habitus intellectiuos.

Probatur ex Scripturâ. Varia autem ſunt loca Scripturæ, quæ multiplicem ſcientiam in Chriſto inſinuant. Zachar. tertio, dicitur, *ſuper lapidem vnum*, ideſt, Chriſtum, *ſeptem oculi ſunt.* Ideſt multiplex ſcientia, vt exponit S. Doctor infrà quæſt. 11. art. 6. Idem indicant verba Apoſtoli ad Coloſſ. 2. *In quo ſunt omnes Theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ.* Illa diſtributio pluralis *omnes Theſauri* ſignificat ſciētiarum diuerſitatem. Et Apocal. 1. metaphoricè deſcribitur triplex ſcientia in Chriſto. Nam de illo vt filio hominis dicitur, quòd *habebat oculos ſicut flammam ignis, & facies eius fulgebat, ſicut ſol, & in manu habebat ſtellas ſeptem.* Vnde Flamma ignis lux eſt inferior; bene accipi poteſt pro ſcientiâ humanâ & acquiſitâ; ſol verò, & ſtellæ habent lucem ſuperiorem, & lux ſolis longè maior eſt luce ſtellarum: & lux ſuperior ſtellarum, & ſolis benè indicare poteſt ſcientiam ſupernaturalem animæ Chriſti; ita vt per lumen ſtellarum intelligatur ſcientia infuſa, quæ eſt ſupernaturalis ex ſe, & ſoli Chriſto conceſſa (vt ex infrà dicendis patebit) Per lucem autem ſolis, quæ prædictam longè antecellit, intelligitur ſcientia beata animæ Chriſti.

Triplex ſcientia Chriſti in præclarâ viſione adūbrata.

Concluſio. Verùm loquendo de ſcientiâ pro vt ad minus dicit actum, de Fide eſt in Chriſto fuiſſe aliquam ſcientiam, ſiue cognitionem intellectiuam creatam.

Eſt definitum in ſexta Synodo cōtrà Macarium. Hæc concluſio eſt contrà quemdam Macharium, & ſequaces damnatos in ſexta Synodo generali ab Authore, vt vidimus, adducta, qui negabant in Chriſto duas operationes intellectiuas, & conſequenter intellectionem creatam. Militat etiam concluſio contrà Hugonem de S. Victore opuſc. de anima Chriſti, & eius ſcientiâ; aſſeruit enim omnem cognitionem cuiuſlibet creaturæ eſſe ipſam increatam cognitionem Dei, illi communicatam, & conſequenter à fortiori id de Chriſto dicit.

Cōtrà Hugonem à S. Victore.

Probatur Concluſio. Probatur autem concluſio, tùm ex adductis, tùm ex aliis locis Scripturæ, vt ex illo ad Hebr. 5. *Didicit ex iis, quæ paſſus eſt, obedientiam*; addiſcere autem ſonat intellectionē creatam. Similiter legimus in Euangelio multotiès Chriſtum admiratum vt Matth. 8. & 14. Admirari autem dicit cognitionem creatam, quia dicit cognoſcere effectum, & non cauſam, quod increatę cognitioni competere nequit. Similiter in Euangelio legimus animam Chriſti triſtatam fuiſſe & turbatam, vt ipſe Chriſtus indicauit Matth. 26. & Ioan. 6. ſed animam turbari & triſtari ſupponit illam cognoſcere, at per cognitionem increatam anima cognoſcere non potuit, vt patebit ex infrà dicendis:

Anima Chriſti admirationi, & triſtitiâ ſubiecta.

dicendis: ergo debuit habere cognitionem creatam.

Caput II.

Exploratur robur rationum, quibus Author præfatam veritatem probat, & impugnantibus occurritur.

Arguitur primò.

OMnia, quæ ad excludendum à Chriſto creatam cognitionem adduci poterant, vno argumento Author complectitur. Sic enim arguit, Ad hoc neceſſaria eſt ſcientia, vt per eam aliqua cognoſcantur; ſed Chriſtus per ſcientiam diuinam cognoſcebat omnia; ſuperfluum igitur fuiſſet, quod in eo eſſet alia ſcientia.

Reſpondetur.

Et reſpondet, quòd *Chriſtus cognoſcit omnia per ſcientiam diuinam operatione increatâ, qua eſt ipſa Dei eſſentia: Dei enim intelligere eſt ſua ſubſtantia: Vndè hic actus non potuit eſſe anima Chriſti humana; Cùm ſit alterius natura: ſi igitur non fuiſſet in animâ Chriſti, aliqua alia ſcientia, præter diuinam, nihil cognouiſſet, & ita fuiſſet fruſtrà aſſumpta, cùm omnis res ſit propter ſuam operationem.* Sic D. Thomas.

Omne eſt propter ſuã operationẽ.

Diſcutitur ſolutio.

Circà prædicta Authoris verba, & inſinuatas rationes, quibus indicat non fuiſſe poſſibile, vt anima Chriſti increatâ ſcientiâ intelligeret, plus nimiò aliqui Thomiſtæ inſudarunt, cùm ſatis ſuperque ex Philoſophiâ habeamus per cognitionem vnius non poſſe alium cognoſcentem, & intelligentem dici. Verùm non innanis Theologorum labor eſt iudicandus: quia id etiam de potentiâ abſolutâ eſſe impoſſibile oſtendere conantur, quo ſemel ſtabilito, cùm ex aliâ parte (vt ex prædictis conſtat) habeamus Chriſtum intellexiſſe, ſiue cognouiſſe, euidentiâ Theologicâ demonſtrabimus hoc non feciſſe, niſi per creatam intellectionem, ſiue ſcientiam.

Status difficultatis.

Operæ pretium igitur etiam nobis erit aliquandiù hìc immorari ad prædictam impoſſibilitatem oſtendendam, & efficaciam conſequenter, rationum, tàm in corpore Articuli ab Authore adductarum, quàm illius, vel illarum, quas in mox recenſitâ ſolutione ad primum adducit.

Ratio igitur adducta ab Authore in præfatâ ſolutione in hoc conſiſtit, quòd intelligere Dei eſt ipſa eſſentia Dei: Ergo intelligere Dei non potuit eſſe actus animæ Chriſti: Ergo, ſi non fuiſſet in anima Chriſti, aliqua ſcientia præter diuinam, anima nihil cognouiſſet.

Summa rationis D. Thomæ.

Vis eius à Caietano demonſtratur.

Cuius rationis vim Caietanus dupliciviâ oſtendi poſſe demonſtrat, vel quod intelligere ſubſtantiæ ſuperioris non poteſt cummunicari, ita vt ſit intelligere, quo ſubſtantia inferior intelligit, vel ex dependentiâ intellectionis ab intelligente, quia ſcilicet intelligere eſt operatio vitalis intelligentis: de ratione autem operationis vitalis eſt, quòd ſit ab eo, cuius eſt operatio vitalis, alioquin viuere actualiter, non eſſet à viuete ſubſtantialiter, quod non videtur intelligibile, quia ſic anima non eſſet principium vegetandi, ſentiendi, appetendi, intelligendi, & ſecundùm locum mouendi, & ſic anima non eſſet anima.

Et confirmatur, quia, ſicut non eſt intelligibile, quòd Sortes generet Platonem, & actus generantis non ſit à Sorte, & ſimiliter, quòd Sortes motu animali progrediatur & motus eius non ſit ab ipſo; & ſimiliter quòd appetat, aut velit, & appetitus eius non ſit ab animâ; Ita non eſt intelligibile, quòd viuat vitâ intellectuali actuali, quæ nihil aliud eſt, quàm ipſum intelligere, & quod tale intelligere, tale viuere non ſit ab intelligente: Conſtat autem, quòd diuinum intelligere non poteſt dependere ab aliquâ creaturâ. Impoſſibile igitur eſt, quòd actus intelligendi, quô Deus intelligit, fiat actus intelligendi, quo creatura formaliter intelligat. Ex hâc igitur viâ, quòd actus vitalis cuiuſcumque viuentis, aut eſt ipſa ſubſtantia viuentis, aut eſt ab ipſa, concluditur impoſſibilitas propoſita. Hactenùs Caietanus.

Omnis actus vitalis, aut eſt ſubſtantia viuentis, aut eſt ab ipſâ.

Apud quem videre poteris alteram inſinuatam viam, per quam incedat, ſi voluerit, ille, qui vim prædictæ rationis intelligere noluerit, & ex illâ conuinci, fuiſſe omninò impoſſibile Chriſtum Dominum per increatam intellectionem cognoſcere. Vtriuſque viæ ſecuritatem luculenter exponit Ioannes à S. Thoma diſput. 11. artic. 1. Verùm ſatis ſuperque ad intentum ſufficiunt, quæ ex Caietano adduximus.

Alia via Caietani.

Ex

Ex dictis faciliter vnuſquiſque occurret omnibus, quæ contrà rationes capite ſuperiori ex S. Thomâ in Corp. Articuli adductas, obiici poterant, prout inſinuabimus.

Poſſet enim quis contrà primam rationem, ad quam cæteræ reducuntur, & in hoc conſiſtit, quòd, ſi in anima Chriſti non fuiſſet creata ſcientia, eſſet imperfectior cæteris animabus, quæ rerum ſcientiam, ſeu cognitionem habent.

Obiectio cõtra primam rationẽ c. 1. adductam.

Poſſet inquàm ſic obiicere, nã quod humanitas Chriſti non habeat propriam ſubſiſtentiam, & exiſtentiam, ad quam ordinatur, vt potentia ad actum, non arguit illam eſſe imperfectiorem noſtrâ humanitate, quia loco propriæ ſubſiſtentiæ, & exiſtentiæ, ſubſtituitur diuina longè ſublimior: Ergo ſimiliter, quòd anima Chriſti loco creatæ cognitionis increatam reciperet, quæ in infinitum meliùs ad omnia ſe extenderet, ad quæ ſe extendit creata cognitio, non ſolùm non argueret imperfectionem, vel potentialitatem in animâ, ſed infinitam potius in eſſe intelligibili actualitatem, ſeu actinitatem.

Solvitur ex antedictis.

Omnia hæc ex dictis diluta manent, & efficacia rationum ſubſiſtit, quia ſupponitur aliquid impoſſibile, nempè quòd potuerit Chriſtus per ſcientiam diuinam, & increatam intelligere, non minùs ac natura humana per diuinam ſubſiſtentiam, & exiſtentiam ſuppoſitatur, & exiſtit.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Chriſtus habuerit ſcientiam, quam habent Beati, & Comprehenſores.

CONCLVSIO. Oportuit, quòd cognitio beata in Dei viſione conſiſtens excellentiſſimè Chriſto homini cõueniret. Probabitur infrà.

CAPVT VNICVM.

Vtrùm ab inſtanti ſuæ creationis anima Chriſti ſcientiam beatam habuerit.

Aſſertio.

FVIſſe in Chriſto excellentiſſimè, ſcientiam Beatorum, quæ in diuinâ viſione conſiſtit, ſtatuit Author in hoc Articulo.

Probatur ratione.

Quod hoc diſcurſu oſtendit, homo eſt in potentiâ ad ſcientiam Beatorum, quæ in Dei viſione conſiſtit, & ad eam ordinatur, ſicut ad finem: Eſt enim creatura rationalis capax illius beatæ cognitionis, inquantum eſt ad imaginem Dei; Ad hunc autem finem beatitudinis homines reducuntur per Chriſti humanitatem ſecundùm illud ad Hebr. 2. Decebat eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, Authorem ſalutis eorum per paſſionem conſummare. Et ideò oportuit, quòd cognitio beata in Dei viſione conſiſtens excellentiſſimè Chriſto homini conueniret.

Ad finem vltimũ deducuntur homines per Chriſti humanitatem.

Aſſertio eſt de Fide.

Quæ veritas, abſolutè loquendo, non determinando, an Chriſtus viderit diuinam eſſentiam ante, vel poſt paſſionem, eſt de Fide, quod ex pluribus locis Sacræ Scripturæ colligi poteſt: ſufficiat illud Luc. 23. *Hodie mecum eris in Paradiſo.*

Sicut & animam Chriſti antè mortem Deum vidiſſe per eſſentiam.

Similiter de Fide tenendum eſt, Animam Chriſti ante paſſionem, & mortem vidiſſe Deum per eſſentiam, vt habetur ex pluribus locis Sacræ Scripturæ, præcipuè ex illo Ioan. 3. *Qui de Cælo venit, ſuper omnes eſt, & quod vidit, & audiuit, hoc teſtatur*, & cap. 8. *Ego, quod vidi apud Patrem meum, loquor.* Quæ teſtimonia de Chriſto, ſecundùm quòd eſt homo, intelliguntur, & Ioan. 12. Dicit Chriſtus, *Vbi ſum ego, illic & miniſter meus erit.* Quæ verba iuxtà intelligentiam S. Doctoris ibi, & aliorum Patrum dicta ſunt à Chriſto, qui, vt homo, erat in cœlo ratione beatitudinis, quam habebat, quando hæc dicebat. Hæc veritas à fortiori patebit ex mox dicendis.

Concluſio.

Dicimus igitur Animam Chriſti à primo inſtanti ſuæ conceptionis habuiſſe ſcientiam Beatorum, ſiue vidiſſe Deum per eſſentiam.

Hæc Concluſio eſt adeò certa, vt, quamvis non ſit omninò de Fide, oppoſitum tamen iuxtà communem Theologorum ſenſum eſt ad minus temerarium, & apud aliquos erroneum, & hæreſi proximum.

Probatur primò ex pluribus locis Sacræ Scripturæ.

Colligitur ex pluribus locis Sacræ Scripturæ Ioan. 1. dicitur, *Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre plenum gratia, & veritatis.* Inſuper S. Thomas infrà quæſt. 34. art. 4. probat eandem

eamdem veritatem ex illo Pſal. 64. *Beatus, quem elegiſti, & aſſumpſiſti*, ſed natura humana in primo inſtanti ſuæ conceptionis fuit aſſumpta à Verbo; Ergo in eodem inſtanti fuit beata; ſed beatitudo habetur per viſionem beatã: Ergo. Inſuper probatur ex illo Pſal. 21. De Ventre Matris meæ Deus meus es tu. Quo teſtimonio vtitur Euſebius Cæſarienſis lib. 10. demonſtrationum Euangelicarum, dicens, cùm adhuc intrà cellam geſtantis me in vtero laterem, te tamen Deum meum videbam.

Probatur ſecũdò, auctoritate D. Bernardi.

Eandem veritatẽ luculenter docet Bernardus Homil. 2. ſuper Miſſus eſt, dùm expendens illud Hier. 31. *Fœmina circumdabit virum*, hæc ait. *Vir erat Ieſus necdum etiam natus, ſed ſapientiâ, non ætate, animi vigore, non viribus corporis, maturitate ſenſuum, non corpulentiâ membrorũ; neque enim minùs habuit ſapientia, vel potiùs non minùs fuit ſapientia Ieſus conceptus quàm natus, paruus, quàm magnus. Siue ergo latens in vtero, ſiue vagiens in præſepio, ſiue iam grandiuſculus interrogans Doctores in Templo, ſiue iam perfectæ ætatis docens in populo, æquè profectò plenus fuit Spiritu ſancto, neque fuit hora in quacũque ætate ſuâ quâ de plenitudine illâ, quam in ſui conceptione accepit in vtero, vel aliquid minueretur, vel aliquid eidem adiiceretur, ſed à principio perfectus; à principio, inquam, plenus fuit Spiritu ſapientiæ, & intellectus.* Sic Bernardus.

Probatur tertiò ratione.

Ratione eadem veritas oſtenditur. Gratia Chriſti in primo inſtanti habuit ſuum complementum, quia, vt diximus quæſt. 7. fuit ſemper infinita, & habens omnem plenitudinem ſibi debitam: Ergo, ſi Chriſtus caruiſſet pro tunc viſione beatâ, gratia in illo non eſſet conſummata; deficeret enim illi perfectio, quam poteſt habere.

Probatur inſuper.

Prætereà, ſi in primo inſtanti non ponamus in Chriſto fuiſſe ſcientiam beatam, debemus ponere in illo pro tunc fuiſſe fidem; quod non eſt admittendum, vt conſtat ex dictis.

Operari ſequitur ad eſſe.

Inſupèr, natura humana à primo inſtanti conceptionis Chriſti fuit eleuata ad ſupremum eſſe, ſcilicet ad eſſe perſonale Verbi diuini: Ergo ab eodem inſtanti debuit eleuari ad ſupremam operationem ſibi poſſibilem; ſed ſuprema operatio poſſibilis cõmunicata animæ Chriſti, eſt viſio beata; Ergo à principio ſuæ creationis habuit illam.

Omnia, quæ contrà hanc concluſionem obiici poterant, comprehendit S. Thomas argumẽtis, quæ ſibi obiicit. Et primò, quia ſcientia Beatorum eſt per participationem diuini luminis. Iuxtà illud Pſal. 35. *In lumine ſuo videbimus lumen*; ſed Chriſtus non habuit lumen diuinum, tanquàm participatum, ſed ipſam diuinitatem in ſe habuit ſubſtantialiter immanentem: Ergo in illo non fuit ſcientia Beatorum.

Obiicitur primò ex D. Thoma.

Reſpondetur.

Reſpondet, quod diuinitas vnita eſt humanitati Chriſti, ſecundùm perſonã nõ ſecundùm eſſentiam, vel naturam; ſed cum vnitate perſonæ remanet diſtinctio naturarũ; Et ideò anima Chriſti, quæ eſt pars humanę naturæ per aliquod lumen participatum à naturâ diuina, perfecta eſt ad ſcientiam beatam, qua Deus per eſſentiam videtur.

Obiicitur ſecundò.

Secundò obiicit, quia Chriſtus Dominus fuit beatus ex hoc ipſo, quòd fuit Deo vnitus in perſonâ ſecundùm illud Pſal. 64. *Beatus quem elegiſti, & aſſumpſiſti*: non ergo oportet ponere in ipſo ſcientiam Beatorum.

Reſpondetur.

Reſpondet, quòd ex ipsâ vnione homo ille eſt beatus beatitudine increatâ, ſicut ex vnione eſt Deus: ſed præter beatitudinem increatam oportuit in naturâ humanâ Chriſti, eſſe quandam beatitudinem creatam, per quam anima eius in vltimo fine humanæ naturæ conſtitueretur.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Chriſtus habuerit ſcientiam inditam, vel infuſam.

CONCLVSIO. Oportet in Chriſto ponere ſcientiam infuſam.

Probatur in argumento ſed contrà ex illo ad Coloſſ. 2. *In Chriſto ſunt omnes Theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ abſconditi.*

CAPVT VNICVM.

Hæc veritas ſtabilitur.

Quid nomine ſcientiæ infuſæ intelligatur, & in quo differat ab acquiſitâ.

NOmine ſcientiæ infuſæ intelligimus ſcientiam ſupernaturalẽ per ſe, & ex naturâ ſuâ infuſam, ad diſtinctionem ſcientiæ acquiſitæ, de quâ infrà; quæ poteſt quidem aliquando ex Dei diſpoſitione infundi, ſicut primo parenti fuit infuſa, vel indita, quando fuit à Deo creatus; ſed non proinde abſolutè, & ſimpliciter potuit dici ſcientia infuſa, ſed per accidens.

Cõcluſio. Statnit ergo S.Doctor omninò ponẽdam eſſe in Chriſto ſcientiam infusã.

Expẽditur. Quod licèt non ſit certum ſecundùm fidem, eſt tamen omnium Theologorum mens: itavt temerarium eſſet oppoſitum aſſerere.

Probatur ratione efficaciſſimâ. Et efficaciſſimâ ratione id S. Doctor oſtendit. Decebat enim, vt natura humana aſſumpta à Verbo Dei, imperfecta non eſſet; omne autem, qnod eſt in potentiâ, eſt imperfectum, niſi redncatur ad actum: Intellectus autem poſſibilis humanns eſt in potentiâ ad omnia intelligibilia, reducitur autem in actum per ſpecies intelligibiles, quæ ſunt quædam formæ completiuæ ipſius; Et ideò oportet in Chriſto ponere ſeientiam infuſam, inquantũ per Verbum Dei, animæ Chriſti ſibi perſonaliter vnitæ, impreſſæ ſunt ſpecies intelligibiles ad omnia, ad qnæ intellectus poſſibilis eſt in potentiâ:

Cõfirmatur. Confirmatur, & explicatur hoc magis. Per Verbum Dei impreſſæ ſunt ſpecies intelligibiles menti Angelicæ in principio creationis rerum, vt patet per Auguſtinum ſecnndo ſuper Geneſim ad litteram. Et idcò, ſicut in Angelis, ſecundùm eundem Auguſtinum, lib. 11. de Ciuitate Dei c. 7. ponitur duplex cognitio. Vna ſcilicet matutina, per quam cognoſcuntur res in Verbo, & alia veſpertina, per quam cognoſcuntur res in propriâ naturâ per ſpecies ſibi inditas; Ita præter ſcientiam diuinam increatam, eſt in Chriſto ſecundùm eius animam ſcientia beata, quâ cognoſcit Verbum, & res in Verbo; & ſcientia infuſa, ſiue inditâ per qnam cognoſcit res in propriâ naturà per ſpecies intelligibiles humanæ menti proportionatas.

Duplex Angelorum cognitio, matutina ſcilicet, & veſpertina.

Inſtantia contrà rationem. Contrà quam rationem, & fundamẽtum præfâtæ veritatis poſſet quis inſurgere. Videtur enim Author falsũ ſupponere, quòd, ſi nõ poneremus in Chriſto hanc ſcientiam infuſam, poneremus humanam naturam in illo imperfectam, eò quòd humana natura ſit in potẽtiâ ad huiuſmodi ſpecies, & ſcientiam infuſam; quod tamen non ſubſiſtit, quia hæc ſcientia eſt ſupernaturalis, ac proinde humanitas non poteſt naturaliter dici imperfecta, ex eo quod careat illâ, ad quam naturaliter non eſt in potentia; ſed ad ſummum tantùm in illâ eſt potentia obedientialis ad has ſpecies per ſe infuſas.

Diluitur. Sed reſpondemus, quòd, licèt hæc perfectio non ſit debita humanitati Chriſti abſolutè conſideratæ, eſt tamẽ debita illi, prout eſt vnita Verbo, & quatenùs Chriſtus ordinabatur ad ſupernaturalem finem redemptionis, & primum Fidei magiſterium, & vt erat ſupremum Caput, & Dominus Vniuerſi, propter quem facta ſunt omnia, & cui incumbit omnia cognoſcere, & omnium ſaluti prouidere.

Chriſto incumbebat omnia cognoſcere, & omnium ſaluti prouidere.

Qnod clariùs percipies ex infrà dicendis. Cùm enim Chriſtus Dominus omnia cognoſcere, & ſcire debuerit per ſcientiam, quæ attingat res in propriâ natura per ſpecies intelligibiles humanæ menti proportionatas, & ad hoc non ſufficiat ſcientia acqniſita, vt docet D. Thomas infrà q. 12. art. 1. ad 3. Vbi ait, quòd ſecundùm iſtam ſcientiam (ideſt acquiſitam, de quâ ibi eſt ſermo) anima Chriſti non ſimpliciter cognouit omnia, ſed illa omnia, quæ per lumen intellectûs agentis homini ſunt cognoſcibilia. Vndè per hanc ſcientiam non cognouit eſſentiam ſubſtantiarum ſeparatarum; nec etiam ſingularia, præterita, præſentia, & futura: quæ tamen cognouit per hanc ſcientiam inditam, ſeu infuſam, neceſſariò hæc erat ponenda.

Chriſtus nõ potuit omnia noſſe per ſcientiam acquiſitam.

Hinc oritur neceſſitas infuſæ.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Chriſtus habuerit aliquam ſcientiam acquiſitam.

CONCLVSIO. In Chriſto eſt ſcientia acquiſita, quam aliqui vocant experimentalem.

Probatur in argumento ſed contrà ex illo ad Hebr. 5. *Cùm eſſet Filius Dei, didicit ex iis, quæ paſſus eſt, obedientiam.* Gloſſa, ideſt, expertus eſt: fuit ergo in Chriſto aliqua experimentalis ſcientia, quæ eſt ſcientia acquiſita.

CAPVT PRIMVM.

Oſtenditur veritas huius concluſionis.

Sententia oppoſita. AVthor hic ad ſcientiam ex naturâ ſuâ acqniſibilem deſcendit, & inquirit, An in Chriſto fuerit. In quo apud antiquos tempore ipſius S. Thomæ

mæ duplex verſabatur ſententia. Alia affirmantium; Alia negantium talem ſcientiam. in Chriſto, quæ ſententia fuit olim S. Doctoris, provt ipſe etiam hîc fatetur, vndè dicit, & ideò, quamvis aliter alibi ſcripſerim (ſcilicet in 3. ſent. diſt.4. quæſt.3. articulo 3.) dicendum eſt in Chriſto fuiſſe ſcientiam acquiſitam.

Concluſio.

Probatur.

Hoc dictum ab Authore probatur: quia nihil eorum, quæ Deus in noſtrâ naturâ plantauit, defuit humanæ naturæ aſſumptæ à Dei Verbo. Manifeſtum eſt autem, quòd in humanâ naturâ Deus plantauit non ſolùm intellectum poſſibilem, ſed etiam intellectum agentem: Ergo in Chriſto fuit non ſolùm intellectus poſſibilis, ſed etiam intellectus agens. Quæ potentiæ non fuerunt fruſtrà Chriſto conceſſæ: Ergo propriam operationem habuerunt. Propria autem operatio intellectus agentis eſt facere ſpecies intelligibiles actu, abſtrahendo eas à phantaſmatibus: Neceſſe eſt ergo dicere, quòd in Chriſto fuerint aliquæ ſpecies intelligibiles per actionem intellectus agentis in intellectu poſſibili eius receptæ, quod eſt eſſe in ipſo ſcientiam acquiſitam, quam quidam experimentalem nominant.

Propria operatio intellectus agentis, eſt facere ſpecies actu intelligibiles.

Determinantur cauſa, & ſubiecta ſcientiarum acquiſitæ, infuſæ, & Beatæ.

Quæ quidem propriè eſt ſcientia ſecundùm modum humanum, non ſolùm ex parte ſubiecti recipientis, ſed etiam ex parte cauſæ agentis: nam talis ſcientia ponitur in Chriſto ſecundùm lumen intellectûs agentis, quod eſt animæ humanæ connaturale. Scientia autem infuſa attribuitur animæ humanæ ſecundùm lumen deſuper infuſum, qui modus cognoſcendi eſt proportionatus naturæ Angelicæ. Scientia verò beata, per quam ipſa Dei eſſentia videtur, eſt propria & connaturalis ſoli Deo.

Obijcitur ex S. Doctore.

Obiicit autem ſibi S. Doctor aliqua, ex quorum ſolutione prædicta veritas magis eluceſcet. Obiectio eſt: quia potentia animæ Chriſti fuit impleta per ſpecies intelligibiles, diuinitùs inditas: Ergo non potuerunt ſuperuenire eius animæ aliquæ ſpecies acquiſitæ.

Cõfirmatur obiectio.

Et confirmatur. In eo, qui iam habet habitũ ſcientiæ, per ea, quæ à ſenſu accipit, non acquiritur novus habitus (quia ſic duæ formæ eiuſdem ſpeciei ſimul eſſent in eodem) ſed habitus, qui priùs inerat, Confirmatur, & augetur: Ergo, cùm Chriſtus habuerit habitum ſcientiæ inditæ, non videtur, quòd per ea, quæ ſenſu percepit, aliquam aliam ſcientiam acquiſierit.

Reſpondetur ad argumentum.

Ad argumentum reſpondet, quòd humana mens duplicem habet reſpectum. Vnum quidem ad ſuperiora, & ſecundùm hunc reſpectũ anima Chriſti fuit plena per ſcientiam inditam: Alius autem reſpectus eius eſt ad inferiora, id eſt ad phantaſmata, quæ ſunt nata mouere mentem humanam per virtutem intellectûs agentis: Oportuit autem, quòd etiam ſecundùm hunc reſpectum, anima Chriſti ſcientiâ impleretur, non quia prima plenitudo menti humanæ non ſufficeret ſecundùm ſeipſam; ſed oportebat eam perfici, etiam ſecundùm conformationem ad phantaſmata.

Duplex animæ reſpectus ad inferiora, & ſuperiora.

Ad Confirmationẽ.

Ad Confirmationem occùrrit dicens, quòd alia ratio eſt de habitu acquiſito, & de habitu infuſo. Nam habitus ſcientiæ acquiritur per comparationem humanæ mentis ad phantaſmata; vndè ſecundùm eandem rationem non poteſt alius habitus iteratò acquiri; ſed habitus ſcientiæ infuſæ eſt alterius rationis, vt potè à ſuperiori deſcendens in animã, non ſecũdùm proportionem phantaſmatum, & ideò non eſt eadem ratio de vtroque habitu.

Capvt II.

An prædicta ſcientia ex naturâ ſuâ acquiſibilis, fuerit propriis actibus à Chriſto Domino acquiſita, vel per accidens ipſi in primo inſtanti infuſa.

Sententia malè Conciliativa Reÿcitur.

OMittimus illorum ſententiã, qui omnia ſe concordaſſe credũt, aſſerendu hanc ſcientiam acquiſitam, ſiue naturalem, fuiſſe quidem à Chriſto Domino acquiſitam, ſed propriis actibus in primo inſtanti ſuæ conceptionis, quam ſententiam iunior ſequebar: verùm, quia infinitas inuolvit difficultates, & omninò eſt contrà mentem S. Thomæ, ab illâ recedendum duxi, & tanquàm inutilem relinquendam.

Sententia probabilior.

Probabilior igitur eſt ſententia aliorum, qui hanc ſcientiam per accidens Chriſto Domino infuſam fuiſſe ab inſtanti ſuæ conceptionis credunt; hâc enim viâ melius ſaluari poſſe exiſtimant, nihil debitum animæ Chriſti,

vllo vmquam tempore ipſi defuiſſe. Quod clariùs infrà deducemus.

Concluſio.

His tamen non obſtantibu;, certiſſimè cum S. Doctore tenendnm eſt fuiſſe hanc ſcientiam à Chriſto propriis actibus decurſu temporis acquiſitam, qnod rationes capite ſuperiori adductæ, quantùm materia patitur, euidenter oſtendunt.

Prima Obiectio.

Obiicies autem pro aduerſariis: meliùs enim apparet, vt Chriſtus ſemper habuerit talem ſcientiam, & ſic infuſam in primo inſtanti, quàm poſt temporis lapſum. Hoc enim, vt inſinuabamus, magis videtur Chriſto fauere; melius eſt enim, quòd ſemper habuerit ſcientiam, quàm quòd ad illam fuerit aliquando in potentiâ; & cùm aliàs Chriſto potuerit infundi in primo inſtanti ſuæ conceptionis, ſicut animæ Adami in primo inſtanti creationis fuit infuſa, non videtur ſic Chriſto deneganda.

Confirmatur.

Et confitmatut, Eadem enim ratio militat de Adamo, & de Chriſto: quia vterque datus eſt à Deo Doctor humani genetis, Ergo, ſi Adam, quia creatus inſtuctot ſuccedentis generis, habuit talem ſcientiam per infuſionem, multò magis Chtiſtus, qui datus eſt in Doctorem humani generis, debuit perfectus creari quoad animam, vt ſcilicet perfecta etiam eſſet ſcientia ex ſuo genere acquiſibili.

Reſpondetur.

Reſpondetur cum Caietano, quòd *rationabiliter hac ſcientia ia Chriſto ponitar per acquiſitionem, & noa per infuſionem, tùm ex parte ſcientia, tùm ex parte ſcientis, tùm ex perfectione modi ſciendi. Ex parte quidem ſcientia: quia acquiſitio, eſt talis ſcientia generatio per ſe (quoniam ipſa illius naturalis generatio eſt) Infuſio autem eſt talis ſcientia generatio per accidens; accidit enim ex miraculo, quòd infundatar; generatio autem per ſe, praſtat generationi per accidens. Ex parte verò ſcientis; quia nobilius eſt, quod ſe ipſum mouet, quàm quod ab alio mouetur (vt dicitur in 8. Phyſicor.) ſciens autē per inuentionem, ſeipſum mouet; ſciens per infuſionem, ab extrinſeco mouetur, hoc eſt, redacitar de potentiâ ad actum. Illud ergo eſt Chriſto attribuendum. Ex parte autem modi ſciendi, quia, ſicut in Chriſto fuit ſcientia beata, modo Beatorum, & ſcientia indita, modo indita, ita debuit eſſe ſcientia acquiſita modo acquiſita, vt nullus modus ſciendi conuenire potens Chriſto, illi defuerit.* Hæc Caietanus. Quibus paucis comprehendit omnia, quæ in hoc puncto dici poterant ad oſtendendam conuenientiam huius acquiſitæ ſcientiæ iuxtà modnm, quem Author ſtatuit.

Scientia propriis actibus acquiſita conuenit Chriſto tùm ex parte ſcientia, tùm ex parte ſcientis, tùm ex perfectione modi ſciendi.

Soluitur obiectio in formâ.

Ad propoſitam autem obiectionem ex eodem Caietano dicimus, quòd actus melior eſt potentiâ, cæteris paribus: In propoſito antem cætera non ſunt paria; nam eſſet motus ab alio, vbi nunc ponitur mouere ſeipſum, & careret connaturali, & per ſe modo generationis talis ſcientiæ, vt patet ex dictis, quæ præponderant illi præventioni actualis ſcientiæ.

Reſpondetur ad Confirmationē.

Ad confirmationem dicitur, quòd non eſt ſimilis ratio: quia Adam creatus eſt vt principinm naturæ humanæ in naturalibus, tam ſecundùm corpus, quàm ſecundùm animam, & qnia perfecta ſunt ſecundùm naturæ ordinem priora imperfectis, vt 12. Metaphyſ. dicitur; Ideò Adam, ſicut ſecundùm corpus creatus eſt perfectus in quantitate; Ita & ſecundùm animam creatus eſt perfectus in ſcientiâ: Chriſtus autem non eſt productus vt principium hominum in eſſe naturæ, nec in natnralibus pro hoc ſtatu, ſed vt Doctor Myſteriorum Dei, & regni cœleſtis; in cuius ſignum productus eſt ſecundùm corpus quantitatis imperfectæ, & ſimiliter ſecundùm animam in purâ potentiâ, quoad ſcientiam naturaliter acquiſibilem, & ſicut creuit ætate, & verè augmentum corporale habuit, ita creuit ſapientiâ; ſimul enim Euangeliſta hæc dicit. Nec docuit Mathematicam, aut Aſtrologiam, & huiuſmodi, ſed arcanum Trinitatis, & vias, ac ſecreta Regni Cœlorum. Hactenùs Caietanus.

Adã creatus eſt vt Principium hominum in naturalibus; Chriſtus verò, vt Doctor myſteriorum DEI.

Secunda Obiectio.

Ex quibus etiam faciliter occurres alteri obiectioni, quæ fieri ſolet contrà rationem S. Doctoris, quæ ſic habet, quòd intellectus agens in Chriſto eſſet fruſtraneus, ſi non poneremus in illo ſcientiam acquiſitam propriis actibus. Quæ ratio non videtur currere; non enim dicimus, qnòd in Adamo, Intellectus agens fuerit fruſtraneus; quamvis ponamus in illo ſcientiam per ſe acquiſibilem, per accidens infuſam.

Soluitur.

Reſpondemus, inquam, ex dictis, quòd tunc fruſtraneus deberet dici in Adamo, ſine fruſtrà conceſſus intellectus agens, ſi ipſi, vt primo principio, debita fuiſſet ſcientiæ acquiſitio, potiùs quàm infuſio, & illam non acquiſiuiſſet.

Chriſto debebatur cõnaturalis modus habendi ſcientias acquiſibiles.

acquiſiuiſſet. Cæterùm Chriſto Domino debebatur connaturalis modus habendi has ſcientias acquiſibiles, habendi ſcilicet per acquiſitionẽ; vnde, ſi non acquiſiuiſſet, eius intellectus agens ſuo miniſterio fruſtratus fuiſſet.

QVÆSTIO X.

De ſcientiâ Beatâ animæ Chriſti.

Ordo doctrinæ.

AGGREDITVR Author ſecundam partem tractatus de ſcientiâ Chriſti, in quâ quælibet ſciẽtiarum, quæ in Chriſto habetur, ſpecialiter conſideratur, omiſsâ ſcientiâ diuina, de quâ prima parte actum eſt. Vndè ſolùm agitur de tribus aliis; & primò de ſcientiâ beatâ; ſecundò de ſcientiâ inditâ; & tertiò de ſcientiâ acquiſitâ.

Omiſſis igitur, quæ de ſcientiâ beatâ, quæ in Dei viſione conſiſtit, dici poſſent & prima parte quæſt. 12. diſcuſſa ſunt, illa ſolùm Author affert, quæ propriè pertinent ad animam Chriſti.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm anima Chriſti comprehenderit Verbum, ſiue diuinam naturam.

CONCLVSIO. Anima Chriſti non comprehendit diuinam eſſentiam.

Probabitur infrà.

CAPVT VNICVM.

Doctrina articuli explicatur, & ſtabilitur.

Comprehẽſio ſumitur hic propriè, & ſtricto modo.

IMpropriam acceptionem huius vocis (comprehenſio) reiecimus 1. part. quæſt. 12. art. 7. cap. vnic. Scilicet prout comprehenſio nihil aliud importat, quàm rei conſecutionem, ſecundùm quam acceptionem communiter Beati comprehenſores dicuntur: videntes enim diuinam eſſentiam eam conſequuntur. Et proptereà fusè in materiâ de beatitudine, illam eſſentialiter conſtituimus in actu intellectûs, præcipuè, quia eſt conſecutiuus; ſed loquimur de comprehẽſione propriè dictâ, quæ eſt cognitio rei, quantùm cognoſcibilis eſt.

Definitur ſecundùm hanc acceptionem.

Quam definitionem iuxta diuerſum Authorum ſenſum clarè expoſuimus loco citato, vbi etiam ſtatuimus tanquàm certum de fide, de facto Deum à Beato non comprehendi; imò & Theologicâ demonſtratione, ex S. Authore art. citato deductâ, oſtendimus implicare, quòd detur creatura, quæ ſit vllo modo capax comprehendendi Deum: quia eſſentia diuina, cùm ſit infinita, exigit ex naturâ ſuâ, vt infinitè cognoſcatur: & quia impoſſibilis eſt creatura, quæ ſit infinita, implicat cognitionem creaturæ eſſe infinitam.

Concluſio.

Quâ veritate ſuppoſitâ concludit Author, animam Chriſti nullo modo comprehendere diuinam eſſentiam.

Probatur.

Quod ſic probat; quia ſic facta eſt vnio naturarum in perſonâ Chriſti, quòd tamen proprietas vtriuſque naturæ inconfuſa permanſerit; ita vt increatum manſerit increatum, & creatum manſerit intrà limites creaturæ; ſed eſt impoſſibile, quòd aliqua creatura comprehendat diuinam eſſentiam; quia infinitum non comprehenditur à finito, ergo anima Chriſti nullo modo comprehendit diuinam eſſentiam.

Oſtenditur illam eſſe de fide.

Prædicta concluſio, quæ ſpecialiter de Chriſto loquitur, cenſenda eſt omninò de fide, quidquid alij dubitent, & omnia teſtimonia ſacræ Scripturæ, quibus loco citato probauimus tenendum de fide, Deum incomprehenſibilem eſſe à creatura, probant etiam de animâ Chriſti: quia vt benè Author, quamvis fuerit à Verbo aſſumpta, limites creaturæ non reliquit.

Oppoſita ſententia damnatur ab Eccleſiâ.

Prætereà inter alias propoſitiones, quæ habebantur in libello fratris Auguſtini de Roma Archiepiſcopi Nazareni, damnatur in Concil. Baſilienſ. hæc propoſitio. Anima Chriſti videt Deum tàm clarè, & intensè quantùm clarè, & intensè Deus videt ſeipſum, & in directorio Inquiſitorum à fratre Nicolao Eymerico in Regno Aragoniæ Inquiſitore compoſito, part. 2. q. 12.

inter errores Arnaldi de Villanouâ Medici ſub anno 1317. damnata ab Inquiſitoribus fuit hæc propoſitio. Quàm citò anima Chriſti fuit vnita diuinitati, ſtatim ipſa anima ſciuit omnia, quæ Deus ſcit. Denique inutiliter plura addimus, poſt inſinuatam implicantiam, quòd creatura Deum comprebendat.

Obijcitur ex D. Thoma. Obiicit ſibi S. Doctor, Iſidorum aſſerentem, quòd Trinitas ſibi ſoli nota eſt, & homini aſſumpto: Igitur homo aſſumptus communicat cum S. Trinitate in illâ notitiâ ſui, quæ eſt ſanctæ Trinitati propria: huiuſmodi autem eſt notitia comprehenſionis: Ergo.

Reſpondetur. Et reſpondet, quòd homo aſſumptus conformatur diuinæ Trinitati in ſui cognitione, non ratione comprehenſionis, ſed ratione cuiuſdam excellentiſſimæ cognitionis præ cæteris creaturis.

Diſcutitur auctoritas D. Iſidori. Vbi prætereundum non eſt, quòd præfata verba Iſidori in margine huius articuli indicantur excerpta ex lib. 3. de ſummo bono cap. 3. Cùm tamen ibi non habeantur, vt benè aduertit Aluares hîc, potius enim loco citato hæc habentur. Trinitas ſibi ſoli integrè nota eſt, & humanitas à Chriſto ſuſcepta vt patet (inquit prædictus Author, ex nouiſſimâ editione, quæ apud nos extat) Et ſenſus eſt ſolum Deum comprehendere myſterium Trinitatis, & myſterium Incarnationis, ſeu Verbum diuinum in duabus naturis ſubſiſtens, quod eſt veriſſimum.

Verum non proinde negamus quòd prædicta verba non reperiantur apud Iſidorum, videbis enim illa cap. 42. in Exod. Quibus optimè adaptatur explicatio ex S. Doctore adducta, & conformatur his, quæ antecedenter & cõſequenter Iſidorus affert. *Error Frãciſci Suarez circà illam.* Et quia Franciſcus Suarez (vt videre poteris in cõmentario huius articuli) non viderat prædictam nouiſſimam Iſidori editionem, nec legitimum locum, ex quo ipſius verba excerpta fuerunt, ſed credidit prædictæ antiquæ lectioni, vel falſæ citationi Marginali, iudicauit interpretationem à S. Doctore adductam non quadrare Iſidori dictis, & intento. Collegit igitur D. Thomas illa verba ex Iſidoro, vbi verè habentur, & congruentem, & conſonam ipſius dictis, ac piam interpretationem adhibuit.

ARTICVLVS II.

Vtrùm anima Chriſti in Verbo cognouerit omnia.

PRIMA Concluſio. Anima Chriſti in Verbo cognouit omnia, quæ, quocunque modo ſunt, vel erunt, vel fuerunt, vel facta, vel dicta, vel cognita à quocunque, ſecundùm quodcunque tempus. *Concluſio prima.*

Secunda concluſio. Anima Chriſti non cognouit omnia, quæ ſunt in potentiâ diuinâ. *Secunda.*

Tertia concluſio. Anima Chriſti ſcit in Verbo omnia, quæ ſunt in potentia cuiuſlibet creaturæ, intellige de creatura quâlibet exiſtenti pro quâlibet differentiâ temporis. *Tertia.*

CAPVT VNICVM.

Expenditur doctrina Articuli.

ADvertit Author, quòd, cùm quæritur, an Chriſtus cognoſcat omnia in Verbo, ly omnia, poteſt dupliciter accipi, vno modo propriè, vt diſtribuat pro omnibus, quæ quocumque modo ſunt, vel erunt, vel fuerunt, vel facta, vel dicta, vel cogitata, à quocumque, ſecundùm quodcumque tempus, & ſic dicendum (inquit) eſt, quòd anima Chriſti in Verbo cognouit omnia. *Titulus articuli patitur duplicẽ ſenſum.*

Quod ſic oſtendit. Vnuſquiſque enim intellectus creatus in Verbo cognoſcit, non quidem omnia ſimpliciter, ſed tantò plura, quantò perfectiùs videt Verbum: nulli tamen intellectui beato deeſt, quin cognoſcat in Verbo omnia, quæ ad ipſum ſpectant. Ad Chriſtum autem, & ad eius dignitatem ſpectant quodammodò omnia, inquantum ei ſubiecta ſunt omnia. *Ad Chriſti dignitatem ſpectat omnia in verbo cognoſcere.* Ipſe etiam eſt omnium Iudex conſtitutus à Deo, quia filius hominis eſt, vt dicitur Ioan. 5. Et ideò anima Chriſti in Verbo cognoſcit omnia exiſtentia ſecundùm quodcumque tempus, & etiam hominum cogitatus, quorum eſt Iudex; ita vt, quod de eo dicitur Ioan. 2. *Ipſe enim ſciebat, quid eſſet in homine.* Poſſit intelligi, non ſolùm quantum

ad

ad ſcientiam diuinam,ſed etiam quantum ad ſcientiam animæ eius, quam habet in Verbo.

Terminus, omnia, poteſt ſumi largo modo, vt extenditur etiam ad ea, quæ ſunt in potentiâ.

Alio modo ly omnia, dum quærimus, an Chriſtus omnia cognoſcat in Verbo,poteſt accipi magis largè,vt extendatur non ſolum ad omnia, quæ ſunt actu, ſecundùm quodcumq; tempus; ſed etiam ad omnia, quæcumque ſunt in potentia,nunquam reducenda, vel reducta ad actum.

Concluſio 1.

Horum autem quædam ſunt in ſolâ potentiâ diuina, & huiuſmodi non omnia cognoſcit in Verbo anima Chriſti.

Probatur.

Quod ſic Author probat: quia hoc eſſet comprehendere omnia,quæ Deus poteſt facere, quod eſſet comprehendere diuinam virtutem, & per conſequens diuinam eſſentiam: Virtus enim qualibet cognoſcitur per cognitionem omnium, in quæ poteſt.

Cõcluſio 2.

Quædam vero ſunt(inquit S. Thomas) non ſolùm in potentiâ diuinâ,ſed etiam in potentiâ creaturæ, & huiuſmodi omnia ſcit anima Chriſti in Verbo.

Probatur.

Et hoc probat, nam anima Chriſti comprehendit in Verbo omnis creaturæ eſſentiam, & per conſequens potentiam, & virtutem, & omnia, quæ ſunt in potentiâ creaturæ. Intellige de creaturâ qualibet exiſtenti pro qualibet differentiâ temporis, non de quâlibet creaturâ poſſibili, aliàs comprehenderet Deum.

Obijcitur ex ſcripturâ.

Obiicit ſibi S. Doctor illud Marc, 13. *De die autem illo,vel horâ nemo ſcit, neque Angeli in cælo,neque filius, niſi Pater*, Ergo Chriſtus non omnia ſciuit in Verbo.

Reſpondetur,& explicantur loca ſcripturæ ad propoſitum.

Sanctus Thomas huic teſtimonio occurrit. Dicitur ergo Chriſtus neſcire horam Iudicij,quia non fecit ſcire: Interrogatus enim ſuper hoc ab Apoſtolis actor. 1. hoc eis noluit reuelare, ſicut è contrario legitur Geneſ. 22. Angelus diuinam perſonam repræſentans, dicit Abrahæ. *Nunc cognoui, quòd times Deum,& non peperciſti vnigenito filio tuo propter me.* Vbi,ly cognoui,idem importat, quòd cognoſcere feci. Dicitur autem Pater ſcire;quia huiuſmodi cognitionem tradidit filio. Vndè in hoc ipſo,quòd dicitur, *Niſi Pater*,datur intelligi,quod filius cognouit, & non

Chriſtus verè cognouit tempus Iudicij.

ſolùm quantùm ad diuinam naturam, ſed etiam quantùm ad humanam. Quia (vt Chryſoſtomus homil. 72. in Matth. argumentatur) ſi Chriſto homini datum eſt, vt ſciat qualiter oporteat iudicare, quod eſt maius, multò magis datum eſt ei ſcire quod minus eſt,ſcilicet tempus Iudicij.

Nouæ interpretationes auctoritatis obiectæ.

Præter dictam interpretationem S. Doctoris, quæ optima eſt, & ad mentem D. Auguſtini lib. 1. de Trinit. cap. 12. & lib. 83. quæſtionum cap. 60. Adeſt alia interpretatio Baſilij Epiſt. ad Amphilochium id eſt, quòd ſolus Pater ſcit diem iudicij à ſeipſo; filius autem non ſcit illum à ſeipſo,ſed à Patre, vndè ipſe aiebat. Doctrina mea non eſt mea, ſed eius, qui miſit me,Patris. Inſinuat alias duas Author noſter in calce prædictæ ſolutionis, quæ non tantùm præſtant; Altera eſt Origenis, altera aliorum, quos non nominat.

ARTICVLVS III.

Vtrùm anima Chriſti in Verbo cognouerit infinita.

CONCLVSIO. Anima Chriſti non ſcit infinita in actu, ſcit autem infinita, quæ ſunt in potentia creaturæ. Probabitur infrà.

CAPVT PRIMVM.

Examinatur veritas huius Articuli.

Ratio, & ordo quæſiti.

QVia propria, & præcipua difficultas huius articuli conſiſtit in concordia eorum,quæ hîc Author dicit, cum his quæ alibi dixerat, operæpretium erit priùs ea, quæ hîc docet, ſtabilire,vt ad concordiam deinde deueniamus, & concluſionis adductæ ſenſus aperiatur.

Dupliciter aliquid poteſt eſſe cognoſcibile ſicut ens, in actu ſcilicet, & in potentiâ.

Docet igitur Author,quòd dupliciter aliquid eſt cognoſcibile; vel ſecundùm ſe ipſum, vt ens in actu, vel non ſecundùm ſe, ſed ſecundum illud in cuius potentia exiſtit, vt ens in potentiâ; ſicut enim ens dicitur dupliciter,ſcilicet ſimpliciter vt ens in actu,& ſecundùm quid vt ens in potentiâ; ita ſcibile dicitur dupliciter; ita vt ens in actu dicatur ſecundùm ſe ſcibile, & ens in potentiâ dicatur ſcibile in alio.

Quantùm

Anima Chriſti non poteſt ſcire infinita in actu.

Quantùm igitur ad primum modum ſciendi, ſiue ſcientiæ. Anima Chriſti non ſcit infinita: quia non ſunt infinita in actu, etiamſi accipiantur omnia quæcunque ſunt in actu, ſecundùm quodcunque tempus, eo quòd ſtatus generationis, & corruptionis nõ durat in infinitum. Vndè eſt certus numerus non ſolùm eorum, quæ ſunt abſque generatione, & corruptione, ſed etiam generabilium, & corruptibilium.

Benè tamẽ in potentiâ.

Quantùm verò ad alium modum ſciendi, ſecundùm quòd res cognoſcitur per cognitionem alterius, in quo eſt in potentia; ſic anima Chriſti in Verbo ſcit infinita; ſcit enim (vt dictum eſt) articulo præcedenti, omnia, quæ ſunt in potentiâ creaturæ. Vndè, cùm in potentiâ creaturæ ſiut infinita, per hunc modum ſcit infinita, quaſi quâdam ſcientiâ ſimplicis intelligentiæ, non autem ſcientiâ viſionis.

Dubiũ mouetur à Caietano.

Contrà quam doctriuam primus inter Commentatores Caietanus mouit dnbium ad hominem contrà Authorem, quomodò poſſit hæc doctrina ſtare cum antedictâ. Dictum quippe in præcedenti articulo eſt, præcipuè ad tertium, Animam Chriſti ſcire quæcunque ſcit Deus ſcientiâ viſionis, & 1. part. quæſt. 14. art. 12. ipſe Author determinat Deum ſcientiâ viſionis cognoſcere infinita, & reprebendit, ac confutat rationem hîc allatam de finito ſtatu generationis, & corruptionis; Vndè videtur Author ſuæ oblitus doctrinæ, & ponere contraria, cùm dicit animam Chriſti neſcire infinita in actu, & negat infinita in actu ſecundùm quodcunque tempus, & ex aliâ parte dicit animam Chriſti ſcire omnia, quæ ſcit Deus ſcientiâ viſionis, & dicit illa eſſe infinita in actu, ſi ſumantur omnia, quæ ſunt, erunt, vel fuerunt in actu; quia cogitationes & affectiones creaturarum rationalium, quæ perpetuæ ſunt, in infinitum multiplicantur.

Reſoluitur ab eodem, & ab aliis.

Huic dubio ipſe Caietanus ſatisfacit, ex quo cæteri Commentatores, & Theologi, qni veſtigiis S. Doctoris inſiſtunt, hauſerunt omnia, quæ in boc punctо afferũt. Reſpondet igitur, quòd vtrumque dictum eſt verum diuerſimodè intellectum. Illud enim, quod S. Thomas hîc dicit, verificatur de entibus ſimpliciter, ſiue de ſubſtantiis, quæ ſunt actu ſecũdùm quodcunque tempus; hæc enim ſunt finita; Nam (vt fides docet) Mundus incepit, & generationes terminum habebunt, in primâ autem parte non itá reſtrictè loquitur Author, ſed tam de entibus ſimpliciter, quàm de entibus ſecundùm quid, quæ aliquando habuerunt, vel habebunt exiſtentiam, loquitur: quæ, vt patet, ſunt infinita, quia in infinitum actus intellectûs multiplicabuntur, & ſi non in tempore hoc continuo, in tempore autem diſcreto. Hanc omninò eſſe mentem Authoris Caietanus tripliciter oſtendit. Sufficit tamen nobis ſecunda probatio; quod Author, dum hîc aſſerit, Animam Cbriſti non cognoſcere infinita, quia non ſunt infinita in actu, omnia quæcunque ſunt in actu ſecundùm quodcunque tempus, vtitur hâc ratione, eo quòd, inquit, ſtatus generationis, & corruptionis non durat in infinitum. Vbi vides, quòd non comprehendit vniuerſaliter accidentia, ſed ſubſtantias.

Doctrina Caietani deducitur ex Doctrina Authoris.

Sensus igitur doctrinæ Authoris, inquit Caietanus, *eſt quòd omnia cognita ſcientiá viſionis, poſſunt dici, & infinita, & finita: finita quidem, ſi ly omnia diſtribuit pro entibus ſimpliciter: Infinita verò, ſi ly omnia, diſtribuit tàm pro entibus, quàm accidentibus entium. Et propterea vtrumque eſt verum ſcilicet, quòd ſcientia viſionis animæ Chriſti eſt infinitorum, & quod non eſt infinitorum.*

Poteſt dici ſcientiam viſionis eſſe & non eſſe infinitorũ.

Obiicit autem Author contrà ſtabilitam veritatem: qnia infinitum cognoſci, videtur repugnare definitioni infiniti, quam tradit Philoſophus 3. Phyſic. text. 63. quòd infinitũ eſt, cuius quantitatem accipientibus, ſemper eſt aliquid extrà accipere; Ergo impoſſibile eſt, quòd anima Chriſti ſciat infinita.

Obiicitur contrà prædicta.

Et præmiſſâ optimâ doctrinâ, argumento occurrit, dicens. *Sic ergo, ſi huiuſmodi infinitum cognoſci debeat ſecundùm modum ipſius cogniti, impoſſibile eſt, quòd cognoſcatur: eſt enim modus ipſius, vt accipiatur pars eius poſt partem; & hoc modo verum eſt, quòd eius quantitatem accipientibus, ſcilicet parte acceptâ poſt partem, ſemper eſt aliquid extrà accipere, ſed ſicut materialia poſſunt accipi ab intellectu immaterialiter, & multa vnitè; ita infinita poſſunt accipi ab intellectu, non per modum infiniti, ſed quaſi finitè, vt ſic ea, quæ ſunt in ſeipſis infinita, ſint in intellectu cognoſcentis finita. Et hoc modo anima Chriſti ſcit infinita inquantùm ſcit ea non*

Reſpõdetur.

Quæ ſunt in ſe ipſis infinita, poſſunt eſſe in intellectu cognoſcẽtis finita.

diſcurrendo

diſcurrendo per ſingula, ſed in aliquo vno, putà in aliquâ creaturâ, in cuius potentia exiſtunt infinita, & principaliter in ipſo Verbo.

Quibus paucis verbis, Author comprehendit omnia, quæ dici poterant circà modum, quô anima Christi, vel per ſcientiam viſionis, vel per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ cognoſcit infinita in Vebo, prout capite ſequenti magis eluceſcet.

Capvt II.

Explicatur amplius modus, quô anima Christi videt in Verbo infinita in actu.

Oſtendimus, quòd, loquendo de ſubſtantiis, & accidentibus permanentibus, anima Chriſti non cognoſcit in Verbo infinita in actu, ſed ſolùm in potentiâ: quia (vt dicebamus) nec in æternitate datur numerus ſubſtantiarum, aut rerum permanentium actu infinitus. Loquendo verò de accidentibus ſucceſſiuis, videlicet de cogitationibus futuris, cognoſcit in Verbo per ſcientiam viſionis infinita in actu; Deſcendentes autem ad explicandum modum, quo hæc ab animâ Chriſti cognoſcuntur.

Nec in æternitate datur numerus permanentium actu infinitus.

Dicimus Animam Chriſti non ſolùm habitualiter, ſed vnicâ actuali cognitione ſimul intueri in Verbo prædictas infinitas cogitationes.

Concluſio 1.

Hæc concluſio eſt S. Doctoris hîc, & aliis pluribus in locis, præcipuè 1. part. quæſt. 12. Vbi in art. 10. inquirit, verùm videntes Deum per eſſentiam, ſimul videant omnia, quæ in ipſo vident. Et reſpondet affirmatiuè, & videre poteris in noſtris commentariis ibidem cap. vnico, quomodò viſio beatifica ſit tota ſimul ſine vllâ prorsùs ſucceſſione: ita vt beati in Verbo ab initio ſuæ beatitudinis omnia videant, quæ videbunt in decurſu totius æternitatis, quæ eſt mens Auguſtini 15. de Trinit. cap. 16. Vbi inquit, *Non erunt volubiles noſtræ cogitationes ab aliis in alias euntes, atque redeuntes, ſed omnem noſtram ſcientiam ſimul vno conſpectu videbimus.*

Probatur ex S. Doctore.

Viſio Beatifica eſt tota ſimul ſine vllâ prorsùs ſucceſſione.

Idem docet S. Doctor quæſt. 20. de veritate art. 5. in corpore, & alibi ſæpè. Vbi ſemper adducit prædictam authoritatem Auguſtini, & concludit, vndè oportet ponere, quòd anima Chriſti omnia, quæ videt in Verbo, actu in eo videat; Et huic conſonat dictum Philoſophi, qui vult felicitatem non eſſe ſecundùm habitum, ſed ſecundùm actum tantùm. Vide rationem huius à priori, quam loco citato adduximus.

Adducitur authoritas D. Auguſtini à D. Thoma ad probandam Concluſionem.

Et confirmatur. Anima Chriſti actu videt omnia, quæ ad ſtatum ſuæ beatitudinis pertinent; ſed, vt ſuprà dictum eſt, omnia, quæ per ſcientiam viſionis à Deo videntur, ad ſtatum Chriſti beatitudinis pertinent. Ergo infinitæ cogitationes exiſtentes in æternitate, quæ à Deo intuitiuè, & per ſcientiam viſionis videntur, vnico actu ab animâ Chriſti per ſcientiam beatam cognoſcuntur.

Confirmatur 1.

Confirmatur adhuc, ſive explicatur hoc magis, ex doctrinâ articulo ſuperiori à S. Doctore adductâ, quòd vnuſquiſque intellectus creatus in Verbo cognoſcit non omnia ſimpliciter, ſed tantò plura, quantò perfectiùs videt Verbum, nulli tamen intellectui beato deeſt, quin cognoſcat in Verbo omnia, quæ ad ipſum ſpectant, vt 1. part. etiam vidimus, dum de viſione, & primâ ſecundæ, dum de beatitudine diſputauimus. Cùm enim beatitudo debeat perfectè appetitum rationalem ſatiare, nihil ſubterfugere debet Beati cognitionem, eorum, quæ ad proprium ſtatum pertinent. Et, cùm ad Chriſti Domini dignitatem, vt ſuprà ex S. Doctore attulimus, omnia quodammodò ſpectent tanquam ipſi ſubiecta; & inſuper ſit à Deo conſtitutus omnium Iudex; Ideò anima ipſius debuit cognoſcere omnia exiſtentia ſecundùm quodcunque tempus, & omnes hominū cogitationes, quæ eius iudicio ſubiectæ ſunt; & quidem humanæ cogitationes, quæ iudicium vniuerſale præcedent, quamvis ſint finitæ, infinitæ tamen erunt, quæ per totam æternitatem, vel ab Electis, vel à reprobis elicientur.

Confirmatur 2.

Intellectus beati cognoſcit in verbo omnia, quæ ad propriū ſtatum ſpectant.

Quæ quidem, ſi in propriâ menſurâ conſiderentur, & vna poſt aliam, nunquam erunt actu infinita, vt enim ex S. Doctore in calce capitis præcedentis diximus, nunquam ad vltimam deuenire poterimus: quia vnâ conſideratâ, ſemper remanebit alia conſideranda, ſed in menſurâ æternitatis erunt ſimul actu infinita, & in hâc menſurâ, Anima Chriſti per

Cogitationes electorū, ac reproborum finita, ſi in propriâ mēſura; infinita verò, ſi in menſura æternitatis conſiderentur.

per ſcientiam beatam illa attingit; quia ſcientia beata æternitate participatâ menſuratur. Pertinent autẽ hæc omnia ad Chriſti ſtatum, vt eſt omnium illorum Iudex, etſi non vt iudicanda; tamen vt iudicium iam factum conſequentia, quaſi per modum præmij in beatis, & per modum pœnæ in damnatis: ad dignitatem autem Iudicis pertinet ſe perfectè, & præmium, & pœnam, quæ conſequuntur iudicium: Ergo ſcientia beata animæ Chriſti vnico actu ad hæc cognoſcenda in Verbo ſe extendit.

Quâ ratione pertineăt ad ſtatum Chriſti.

Prætereà eadem veritas probatur, deſtruendo fundamentum, quô Scotus, & alij innituntur, & ſiſtimus in prædictâ Authoris doctrinâ, præcipuè in ſolutione ad primum, quando plura in ſeipſis cognoſcuntur immediatè, per ſpeciem propriam, & ſibi adæquatam, eò attentio ad ſingula fit remiſſior, quò ad plura extenditur cognitio, non autem quando illa plura cognoſcuntur in alio obiecto, prius cognito per vnam, & eandem ſpeciem, prout contingit in hâc ſcientiâ beatâ animæ Chriſti, quæ omnes has cogitationes cognoſcit in Verbo priùs cognito, & per vnam ſpeciem, ſcilicet eſſentiam diuinam, quæ eſt omnium ſimilitudo perfecta, ex quo fit infinitatem illam cognitionis, ſolùm eſſe infinitatem extenſiuam, & extrinſecam; non autem intrinſecam, & intenſiuam.

Eruitur fundamentum Scoti, & ſequacium.

Cõcluſio 2. Emergit indè ſolutio alterius dubij. An ſit dicenda ſcientia Chriſti infinita ſimpliciter. Dicimus ergo hanc ſcientiam non eſſe dicendam infinitam ſimpliciter in ratione ſcientiæ; ſed tantùm ſecundùm quid.

Probatur. Quæ veritas eſt S. Doctoris, & omnium eius diſcipulorum, & poteſt ampliùs confirmari: quia ſcientia in ratione ſcientiæ non deſumit ſuam perfectionem, ſeu infinitatem ex materiali infinitate obiecti, ſed ex perfectione luminis, per quod obiectum cognoſcitur, & efficacia virtutis cognoſcentis: ſed virtus cognoſcitiua animæ Chriſti, & ſimiliter lumen gloriæ, quô videt Deum, ſicuti eſt, vel infinitas cogitationes in Verbo, eſt ſimpliciter finitum, & limitatum: Ergo. Minor cum conſequentiâ patet, & maior eſt S. Doctoris quæſt. 20. de verit. art. 4. ad 10. Vbi ait. Scientiæ quantitas, quæ attenditur ſecundùm numerum ſcitorum, eſt ei quaſi per accidens, & materialis, & præcipuè, quando in multis ſcitis eſt vna ratio ſciendi, ſecùs enim eſſet, ſi diuerſis rationibus cognoſcerentur, ſed illa quantitas, quæ eſt ex efficaciâ cognitionis, ſcientiæ per ſe competit, quia talis quantitas attenditur ſecundùm exitum operationis intellectualis ab intellectuali virtute.

Multitudo ſcitorum cõuenit ſcientiæ per accidens, efficacia verè cognitionis, per ſe.

Prædictum aſſumptum cõfirmatur. Cognitio beatifica, quâ creatura intellectualis cognoſcit obiectum infinitum, nempe Deum, non eſt infinita ſimpliciter, quia, quamvis Deus ſit infinitus; cognitio tamen prouenit à finito lumine, & virtute cognoſcendi finitâ. Ergo infinitas materialis obiecti, non dat ſcientiæ infinitatem, ſed ex infinitate luminis eſt emendicanda.

Cognitio obiecti infiniti poteſt eſſe finita.

Vt autem Theologus meliùs percipiat, quomodò anima Chriſti per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ videat infinita in potentiâ creaturæ, & in Verbo, attentè perpendat doctrinam Authoris profundè, & clarè expoſitam in ſolutione ad 5. quam in principio huius operis, agentes de infinitate cuiuſcunque actionis Chriſti, expendimus. Quæ doctrina in ſumma hæc eſt, quòd, quia infinitum non eſt ſubſtantia quædam, ſed accidit rebus, quæ dicuntur infinitæ, ſicut infinitum multiplicatur ſecundùm diuerſa ſubiecta; ita neceſſe eſt, quòd proprietas infiniti multiplicetur, ita quòd conueniat vnicuique illorum ſecundùm illud ſubiectum. Eſt autem quædam proprietas infiniti, quod infinito non ſit aliquid maius; Sic igitur, ſi accipiamus vnam lineam infinitam, in illâ non eſt aliquid maius infinito, tamen in aliâ lineâ infinitâ, erunt plures partes etiam infinitæ præter iſtas. Et hoc etiam videmus in numeris accidere: nam ſpecies numerorum parium ſunt infinitæ, & ſimiliter ſpecies numerorum imparium, & tamen numeri pares, & impares ſunt plures, quàm pares.

Sũma Doctrina circà infinitatem actionis Chriſti.

Sic igitur (inquit S. Doctor) dicendũ eſt, quòd infinito ſimpliciter quoad omnia ſimpliciter, nihil eſt maius: infinito autem ſecundùm aliquid determinatum, non eſt maius in illo ordine; poteſt tamen accipi aliquid aliud maius extrà illum ordinem. Per hunc igitur modum infinita ſunt in potentiâ creaturæ; & tamen plura ſunt

Infinito ſimpliciter non eſt maius: infinito autem ſecũdũ aliquid determinatum non eſt maius in illo ordine.

in

in potentiâ Dei, quàm in potentiâ creaturæ;& ſimiliter anima Chriſti ſcit infinita, ſcientiâ ſimplicis intelligentiæ: Plura tamen ſcit Deus ſecundùm hunc ſciendi modum.

Quæ doctrina eſt valde notanda; ex illâ enim, vt benè Caietanus, elucеſcent ſolutiones multarum quæſtionum, & quòd non inconuenit vnum infinitum eſſe maius alio.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm anima Chriſti videat Verbum, ſeu diuinam eſſentiam clariùs, quàm alia creatura.

CONCLVSIO. Anima Chriſti præ cæteris creaturis perfectiùs videt ipſam primam veritatem, quæ eſt Dei eſſentia.

Participatio luminis, quo Beati fruuntur viſione diuina eſſentia, deriuatur à fonte diuini Verbi.

Probatur. Viſio Diuinæ eſſentiæ conuenit omnibus Beatis ſecundùm participationem diuini luminis deriuati in eos à fonte diuini Verbi; ſed anima Chriſti coniungitur propinquiùs Verbo Dei, & pleniùs recipit influxum luminis, in quo Deus videtur: Ergo.

Inſuper patet concluſio, ex omnibus dictis de excellentiâ, & infinitate gratiæ Chriſti.

QVÆSTIO XI.

De ſcientiâ inditâ, vel infuſâ animæ Chriſti.

Ordo doctrinæ.

ACCEDIT S.Doctor ad conſiderandam ſciētiam per ſe infuſam animæ Chriſti, quam dicimus abſolutè infuſam: quia, cùm ſit ſupernaturalis, non poteſt niſi per infuſionem haberi, ex oppoſito ad ſcientiam naturalem, quæ per ſe eſt acquiſita; quamvis aliquando per accidens infundatur. Et quia hæc ſcientia infuſa, de qua loquimur,eſt vnica, & ſoli animæ conceſſa, peculiaria, & difficilia in illius conſideratione occurrunt, quæ diſtinctè erunt inueſtiganda.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm ſecundùm ſcientiam inditam, ſeu infuſam, Chriſtus omnia ſciat.

CONCLVSIO. Anima Chriſti per ſcientiam inditam, nouit omnia, exceptâ diuinâ eſſentiâ.

Placuit cum Caietano ſic intentum Authoris vnico verbo comprehendere, quod mox enucleaturi ſumus.

CAPVT PRIMVM.

Expenditur littera, ex quâ Authoris intentum eluceſcit.

CVm in enodandis huius quæſtionis difficultatibus (quas profuſus aliquorum labor obſcuras nimis, Tyroni Theologo reddidit,) ad fontem Angelicæ doctrinæ, prout à Caietano exponitur, hîc nobis eſt recurrendum, eamque diſtinctè præmittere opus erit.

Præiacit S.Doctor fundamentum, de quo ſuprà quæſt. 9. art. 2. videlicet conueniens fuiſſe, vt anima Chriſti omninò eſſet perfecta, per hoc quòd omnis eius potentialitas ſit reducta ad actum. *Fundamentum S. Doctoris.*

In animâ igitur humana, ſicut in qualibet creaturâ, duplex potentia paſſiua conſideratur. Vna quidem per comparationem ad agens naturale; alia verò per comparationem ad agens primum, quod poteſt quamlibet creaturam reducere in actum aliquem, altiorem actu, ad quem reducitur per agens naturale, quæ vocari ſolet potentia obedientiæ in creaturâ. *Duplex potentia in creatura conſideratur, naturalis ſcilicet & obedientialis.*

Vtraque, inquit S.Doctor, potentia animæ Chriſti fuit reducta ad actum, ſecundùm hanc ſcientiam diuinitùs inditam, & potentia naturalis, & potentia obedientialis.

Et ideo dicendum eſt, quòd ſecundùm hanc ſciētiam anima Chriſti, primò quidem cognouit,quæcunque ab homine cognoſci poſſunt per virtu-

Vtraque reducitur ad actum in Chriſto per ſcientiam infuſam, quâ cognouit naturalia, & reuelata.

tem luminis intellectus agentis: ſicut ſunt quæcunque pertinent ad ſcientias humanas. Secundò verò per hanc ſcientiam cognouit Chriſtus omnia illa, quæ per reuelationem diuinam hominibus innoteſcunt, ſiue pertineant ad donum ſapientiæ, ſiue ad donum propheriæ, ſiue ad quodcunque donum Spiritûs ſancti: Omnia enim iſta abundantiùs, & pleniùs cæteris cognouit Anima Chriſti.

Non tamen eſſentiã diuinam.

Ipſam tamen Dei eſſent am, inquit S. Doctor, per hanc ſcientiam non cognouit; ſed ſolùm per primam, de quâ dictum eſt quæſtione præcedenti art. t.

Determinantur obiecta cognitionis per intellectum, ſapientiam, ſcientiam, & Conſilium.

Hanc doctrinam Author in argumento ſed contrà confirmat ex illo Iſaiæ 11. *Repleuit eum ſpiritu ſapientia, & intellectûs, ſcientia, & Conſily.* Sub quibus, inquit, compreheoduntur omnia cognoſcibilia: Nam ad ſapientiam pertinet cognitio omnium diuinorum. Ad intellectum autem pertinet cognitio omnium immaterialium. Ad ſcientiam autem pertinet cognitio omnium conclnſionum. Ad conſilium autem cognitio omnium agibilium: Ergo videtur, quòd Chriſtus ſecundùm ſcieotiam inditam ſibi per Spiritum ſanctum, habuerit omnium cognitionem.

Omnis potentia obedientialis in animâ Chriſti non eſt reducta ad actũ, ſed ſolum quæ reſpicit actum naturæ proportionatum.

Quod ſequentibus capitibus erit examinandum. Præmittimus nunc cum Caietano non eſſe intentum S. Doctoris, quòd omnis potentia obedientiæ in Chriſti animâ, ſit reducta ad actum; Cùm potentia obedientiæ in quâlibet creatura inexplebilis ſit. Attenditur enim ſecundùm ordinem ad id, quod Deus poteſt facere in creaturâ, ſed Author intendit, quòd omnis potentia obedientialis ad actum naturæ animæ proportionatum, ſit expleta in Chriſto, & ad actum reducta. Conſtat autem, quòd cognoſcere per reuelationes, eſt actus naturæ animæ proportionatus, tàm in ſtatu viæ, quàm patriæ; imò debitus, vt patet de reuelationibus neceſſariis, & factis Eccleſiæ tàm triumphanti, quàm militanti.

Capvt II.

An Chriſtus per ſcientiam infuſam cognoſcat omnia, quæ ab humano, vel Angelico intellectu natura iter ſciri poſſunt.

Sententia Scoti & Durandi,

Placuit Scoto, & Durando in 3. diſt. 14. res naturales non contineri ſub obiecto ſcientiæ infuſæ, de quâ loquimur, eò quòd huiuſmodi res ſunt obiectum ſciẽtiæ naturalis, & per ſciẽtiam naturalem à Chriſto cognoſcuntur (ſiue ſcientia naturalis ſit per accidẽs Chriſto infuſa, vt prædicti Authores ſentiunt, ſiue ſit propriis Chriſti actibus acquiſita) ſcientia autem infuſa eſt alterius ordinis, & non verſatur circà has res inferiores, ſed tantùm circà res ordinis ſuperioris. Et confirmatur: quia eiuſdem obiecti ſufficit vna ſcieotia in proprio genere, ſed horum naturalium habuit Chriſtus ſcientiam propriam, & connaturalem: Ergo fruſtrà hæc facultas ſcientiæ infuſæ tribnitur.

Eorũ fundamentum.

Nihilominùs cnm S. Doctore omnes eius diſcipuli, & Theologi ſentiunt oppoſitnm, vnde,

Concluſio 1.

Dicendnm, Animam Chriſti per ſcientiam, & ſpecies infuſas omnia cognouiſſe, quæ ab humano, vel Angelico intellectu ſciri naturaliter poſſunt.

Probatur ratione.

Hæc concluſio efficaciter probatur ex congruentia. Decebat enim animam Chriſti non ſolùm in Verbo, ſed etiam in proprio genere, altiori modo cognoſcere res omnes naturales, quàm cognoſcant ipſi Angeli: ſi autem ſolùm per ſcientiam acquiſitam, aut infuſam per accidens, illa cognouiſſet, ſine dubio ſcientia illa, & cognitio eſſet imperfectior cognitione, & ſcientiâ Angelicâ, quæ eſt per ſe infuſa, ſiue indita.

Diſcutitur vis huius rationis.

Ad vim hnius rationis penetrandam, recolenda tibi erunt, quæ diximus, 1. part. quæſt. 57. de Angelorum cognitione reſpectu rerum materialium. Vbi art. 1. oſtendimus certum eſſe Angelos cognoſcere res materiales per ſpecies intelligibiles in eis exiſtentes, ſiue inditas. Quod oſtendit S. Doctor hoc diſcurſu, quia talis eſt ordo

in

in rebus, quòd quidquid in inferioribus continetur deficienter & partiater, in ſuperioribus, vtpotè perfectioribus, contineatur eminenter.

Cùm ergo Angeli perfectiores ſint rebus materialibus, Deoque propinquiores, debent continere res inferiores perfectiùs. Omnia ergo materialia in ipſis Angelis præexiſtunt, ſimpliciùs quidem, & immaterialiùs, quàm in ipſis rebus, licèt multipliciùs, & imperfectiùs, quàm in Deo. Cùm autem omne, quod eſt in aliquo, ſit in eo per modum eius in quo eſt, & Angeli ſecundùm ſuam naturam ſint intellectuales, res materiales erunt in illis ſecundùm eſſe intelligibile per ſuas intelligibiles ſpecies : Ergo Angeli cognoſcunt res materiales per ſuas intelligibiles ſpecies : ſicut Deus per ſuam eſſentiam materialia cognoſcit, quia in illo, ſicut in ſummo rerum vertice, omnia superſubſtãtialiter præexiſtunt, ſecundùm ipſum ſuum ſimplex eſſe, vt Dionyſius dicit cap. 1. de diuinis nominibus.

Materialia præexiſtunt in Angelis, & quomodò.

Omnia verò ſunt in DEO ſuperſubſtantialiter.

Hic S. Doctoris diſcurſus à fortiori veritatem noſtræ concluſionis demonſtrat conueniens enim erat vt modus cognoſcendi materialia per ſpecies non à rebus acceptas, ſed à Deo inditas, qui Angelis eſt proprius, ſupernaturaliter & eminentiſſimo modo Chriſto viatori concederetur.

Concluſio ſecunda.

Dicendum ſecundò, per hanc ſcientiam Chriſtus cognouit omnia indiuidua.

Conſtat ex dictis.

Hæc concluſio, quæ ſimiliter eſt S. Doctoris, vt ex ſuprà dictis apparet, manifeſtabitur ex adductis 1. part. quæſt. citatâ art. 2. cap. vnic. Vbi ex profeſſo agimus de cognitione Angelicâ reſpectu ſingularium, & cum D. Thomâ oſtendimus.

Quòd, ſicut homo cognoſcit diuerſis viribus cognitiuis omnia rerum genera : intellectu quidem vniuerſalia, & immaterialia, ſenſu autem ſingularia, & corporalia: ita Angelus per vnam intellectiuam virtutem vtraque cognoſcit.

Quãtò aliquid eſt ſuperius, tantò virtus eius eſt magis vnita, & ad plura ſe extendit.

Quod ſimili diſcurſu Author demonſtrat: quia hoc rerum ordo habet, quòd, quantò aliquid eſt ſuperius, tantò habeat virtutem magis vnitam, & ad plura ſe extendentem. Sicut in ipſo homine patet, quòd ſenſus communis qui eſt ſuperior, quàm ſenſus proprius, licèt ſit vnica potentia, omnia cognoſcit, quæ quinque ſenſibus exterioribus cognoſcuntur, & quædam alia, quæ nullus ſenſus exterior cognoſcit, V. G. differentiam albi, & dulcis. Cùm ergo Angelus naturæ ordine, ſit ſuprà hominem, inconueniens eſt dicere, quòd homo quacumque ſuâ potentiâ cognoſcat aliquid, quod Angelus per vnam vim ſuam cognoſcitiuam, ſcilicet intellectum, non cognoſcat.

Quomodò Angelus ſingularia cognoſcit.

Deinde ibidem cum Angelico Doctore oſtendimus modum, quô intellectus Angelicus ſingularia cognoſcit. Qui eſt, quòd Angelus per ſpecies à Deo inditas, cognoſcit res, non ſolùm quantùm ad naturam vniuerſalem, ſed etiam ſecundùm earum ſingularitatem, quia ſpecies illæ ſunt exemplatæ ab Idæis diuinis.

Vndè ſpecies noſtri intellectus non ſe extendunt ad eadem ſingularia.

Nec ſuperfluum, imò neceſſarium erit (ſiquidem eodem modo proportionabiliter nobis Philoſophandum mox erit de ſpeciebus animæ Chriſti infuſis) in medium afferre pulcherrimam Authoris noſtri Doctrinam, quã loco citato adduximus excerptam ex quæſt. 8. de veritate artic. 11. in corpore, quæ radicitùs oſtendit, quare ſpecies, quæ ſunt in noſtro intellectu, non ſint efficaces ad cognoſcendum ſingularia, quod præſtant ſpecies Angelis inditæ.

Quia ſpecies, quæ ſunt in nobis, ſunt ſimilitudines ſolius formæ ; ſpecies verò Angelicæ ſunt ſimilitudines rerum, non ſolum ſecundùm formam, ſed etiam ſecundùm materiam, quia ſunt exemplatæ ab idæis diuinis. Vndè ſic concludit D. Thomas. *Rationes verò ideales in Deo exiſtentes ſunt effectiua rerum, non ſolùm quantùm ad formam, ſed etiam quantùm ad materiam : Et ideò ſimilitudines ſunt rerum, quantùm ad vtrumque, & propter hoc cognoſcitur res à Deo non ſolùm in vniuerſali natura ex parte formæ, ſed etiam in ſuâ ſingularitate ex parte materiæ. Sicut autem ab intellectu diuino effluunt res materiales ſecundùm formam & materiam, ad eſſendum ex vtroque, ita effluunt formæ intellectus Angelici ad cognoſcendum vtrumque. Et ideò per formas innatas cognoſcunt res in ſuâ ſingularitate, & vniuerſalitate, in quantùm ſunt ſimiles formis factiuis, ſcilicet ideis in mente diuinâ exiſtentibus : quamvis ipſæ non ſint rerum factiuæ.* Hæc D. Thomas.

Sicut res procedunt effectiuè ab intellectu diuino ſecundùm formam, & materiam, ita cognoſcuntur ab intellectu Angelico.

Si ergo Angelis datum eſt ſingularia

ria

A fortiori ab intellectu Chriſti.

ria cognoſcere per formas vniuerſales, quæ tamen ſunt ſimilitudines rerum, & quantùm ad principia vniuerſalia, & quantùm ad individuationis principia, cur ſpeciebus ſupernaturaliter animæ Chriſti infuſis, ipſique infuſæ ſcientiæ hoc erit denegandum?

Capvt III.

Occurritur aduerſario, & ſimul ſtabilita magis elucidantur.

EX prædictis habetur ſolutio ad omnia, quæ à Scoto obiiciuntur in 3. diſt. 14 citatâ, quæ nihilominùs inſinuabuntur.

Obiicitur primò ex Scoto.

Et primò, quia, ſi ita eſt, quòd Chriſtus per hanc ſcientiam omnia etiam ſingularia attigerit, debuit habere ſpecies intelligibiles infinitas, & ſolo numero diſtinctas in eodem ſubiecto, quod in viâ D. Thomæ ſuſtineri non poteſt.

Reſpondetur.

Huic obiectioni ex allatâ Doctrinâ occurrimus, negantes ſequelam: ſpecies enim illæ infuſæ Chriſto, vtpotè à Deo infuſæ, & ad ipſius diuinam eſſentiam exemplatæ, tantæ perfectionis ſunt, vt vna poſſit repræſentare totam latitudinem naturæ ſpecificæ, & omnia ſingularia ipſius; quod à fortiori, id, quod de Angelis diximus, euidenter oſtendit.

Obiicitur ſecundò.

Secundò inſurgit Scotus: quia ſpecies repræſentat rem, abſtrahendo ab exiſtentiâ: Ergo ſaltem notitiâ intuitiuâ, Chriſtus per hanc ſcientiam non nouit res ſingulares; quod tamen videtur D. Thomas intendere. Et confirmatur, notitia intuitiua eſt rei præſentis: Ergo non cognouit Chriſtus intuitiuè omnia ſingularia, ad minus futura.

Reſpondetur.

Specialiter de futuris infrà dicemus; Ex dictis tamen nunc occurrimus, quod illæ ſpecies adeò perfectæ ſunt, vt repræſentent exiſtentiam, & omnem rei modum. Ad id autem, quod in confirmatione argumenti tangitur, dicere poſſumus, quòd notitia intuitiua dicitur rei præſentis, non ideò, quia illæ res ſolum cognoſcantur hâc intuitiuâ notitiâ, quæ ſunt in præſentia cognoſcentis, ſed quia per illam cognoſcuntur res ita diſtinctè, & perfectè, quod illarum exiſtentiam, & ſingulares omnes earum modos, vt ſolemus cognoſcere res, quas in præſentiâ habemus, & hunc modum cognitionis vnico verbo infrà vocabimus cognitionem intuitiuam imperfectam. Et cùm hoc modo Chriſtus per hanc ſcientiam, cognouerit ſingularia etiam futura, illa quoque cognouit notitiâ intuitiuâ.

Quo ſenſu notitia intuitiva dicitur rei præſentis.

Obiicitur tertiò contrà rationẽ D. Thomæ.

Tertiò obiicit Scotus contrà rationem, quâ vtitur Author in ſolutione ad 3. ad probandum, quòd cognitio ſingularium erat huic ſcientiæ concedenda, videlicèt quòd cognitio ſingularium, eſto non pertineat ad perfectionem animæ intellectiuæ ſecundùm cognitionem ſpeculatiuam, pertinet tamen ad perfectionem eius, ſecundùm cognitionem practicam, quæ non perficitur abſque cognitione ſingularium, in quibus eſt operatio, vt dicitur artic. ſexto, & hîc. Vndè ad prudentiam requiritur memoria præteritorum, cognitio præſentium, & prouidentia futurorum, vt Tullius dicit in ſuâ Rhetoricâ. Quia igitur Chriſtus habuit donum prudentiæ ſecundùm donum conſilij, conſequens eſt, quòd cognouerit omnia ſingularia præſentia, præterita, & futura.

Contrà quam rationem, & concluſionem Articuli, Scotus iterùm inſurgit: quia ex plenitudine prudentiæ in animâ Chriſti, non habetur cognitio omnium ſingularium, ſed agibilium tantùm, cùm prudentia ſit ratio agibilium: extrà agibilia autem ſunt, & ſingularia factibilia, quæ ſpectant ad artem, & ſingularia, nec agibilia, nec factibilia, vt ſingularia ſpeculabilium, V.G. ſingularia arenæ, ſeminum, animalium, & huiuſmodi.

Præmittuntur aliqua ex Caietano ad ſolutionem obiectionis.

Pro ſolutione huius argumenti, & ampliori prædictorum notitiâ adducere non piget, quæ affert Caietanus in calce commentarij huius Articuli dicens. Ad tertium dubium, notandum eſt, quantùm ſeipſo doctior fuerit Author hîc, quoniam in 3. ſent. diſt. 14. quæſt. 1. art. 3. quæſtiunc. 1. & in quæſtionibus de veritate quæſt. 20. art. 6. modificans infuſam Chriſto ſcientiam, eximit ab eâ non ſolum diuinam eſſentiam, ſed ſingularia, vt cogitationes cordium: quia non pertinent hæc ad perfectionem humani intellectus, tàm ſecundùm naturæ, quàm gratiæ ſtatum.

Hic autem perſpicaciùs diſcernens intellectus

intellectus practici perfectionem, à perfectione intellectus ſpeculatiui humani, probat per hanc ſcientiam, animam Chriſti noſſe omnia ſingularia, præterita, præſentia, & futura: quia pertinent ad perfectionem intellectus practici. Et verè ſic eſt, non ſolùm de cogitationibus hominum, ſed de omnibus ſingularibus: quia omnia ſubiecta ſunt prouidentiæ Chriſti, inquantum eſt homo, vt patet ex authoritate Apoſtoli ad Hebr. 2. & ipſius Domini Matth. vltimo. Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terrâ.

Chriſtus per ſcientiã nouit omnia ſingularia ſecundùm omnes tẽporis differentias.

Ex plenitudine igitur prudentiæ non ſolùm monaſticæ, ſed politicæ, imò Regalis, imò Monarchiæ totius vniuerſi (cuius prudentiæ conſtat partem eſſe prouidentiam) rectè concluditur ad perfectionem intellectûs practici humani in Chriſto, etſi non in aliis hominibus, ſpectare cognitionem omnium ſingularium, quæ ſunt ſubiecta prouidentiæ ſuæ. Conſtat autem ex 1. ad Cor. 15. quòd omnia ſunt Chriſto homini ſubiecta, præter eum, qui ſubiecit ſibi omnia. Ergo ſolâ eſſentia diuina viſione exceptâ, anima Chriſti per ſcientiam infuſam ſcit, quæcunque ſcit Deus ſcientiâ viſionis. Et per hæc clarè patet reſponſio ad obiecta. Hactenùs Caietanus.

Hoc exigit perfectio eius intellectus practici.

Nec meretur Scoti argumentum, quod, eius ſententiam referentes, initio adduximus, vt vnico verbo dicamus, nullum eſſe inconueniens, quòd lumen ſuperioris ordinis non ſolùm ſuperiora, ſed etiam inferiora attingat: quia virtus, quò ſuperior, eò vniuerſalior, & poſſunt inferiora nobiliori modo attingi, quam connaturaliter attingi petant. Sub vnâ igitur ratione formali ſcientiæ infuſæ, anima Chriſti attingit omnia obiecta, quæ per ſcientiam naturalem, & diuinam reuelationem attingi poſſunt. Exemplum ſatis accommodatũ habemus in Theologiâ, quæ, quia ordinis ſuperioris ad omnes ſcientias philoſophicas, ſub vnâ, & eâdem ratione formali, attingit omnia, quæ ſub diuerſis à qualibet illarum attingnntur.

Attinguntur illa omnia ſub vnâ ratione formali ſcientiæ infuſæ.

Noua Difficultas.

Denique aliquantulùm nobis immorandum erit circà cognitionem, quam anima Chriſti habuit ſubſtantiarum ſeparatarum. Licèt enim ex dictis manifeſtè colligi poſſit hanc ſcientiam infuſam ſubſtantias ſeparatas cognoſcere; ſiquidem hoc conceditur Angelo, vt oſtendimus 1. part. quæſt. 56. artic. 2. cap. 1. Vbi vidimus quomodò vnus Angelus alium cognoſcat per ſpecies ſibi inditas; vndè & à fortiori id præclariſſimæ huic ſcientiæ eſt attribuendum; nihilominùs, quia ſpecialiter in ſolutione ad ſecundum hoc Auctor ſpecificat. Ideò,

Reſolvitur.

Dicendum eſt, quòd anima Chriſti Domini poterat cognoſcere ſubſtantias ſeparatas per modum, quô cognoſcit illas anima ſeparata.

Anima Chriſti poterat cognoſcere ſubſtantias ſeparatas, eo modò quo anima ſoluta à corpore.

Hoc dictum eſt S. Doctoris in ſolutione ad 2. vbi ait, quòd humana anima in ſtatu huius vitæ, quô eſt quodammodò ad corpus obligata, vt ſine phantaſmate intelligere nõ poſſit, nõ poteſt intelligere ſubſtãtias ſeparatas, ſed poſt ſtatum huius vitæ, anima ſeparata poterit aliqualiter ſubſtantias ſeparatas per ſe ipſas cognoſcere, vt in primâ parte dictum eſt. Et hoc præcipuè manifeſtum eſt circà animas Beatorum: Chriſtus autem ante paſſionem non ſolùm fuit viator, ſed etiam comprehenſor: vndè anima eius ſeparatas ſubſtantias poterat cognoſcere, per modum, quô cognoſcit anima ſeparata.

Duo obſeruanda ex Caietano.

Circà quam Doctrinam duo ex Caietano aduertenda ſunt. Primum, quòd, cùm dicitur animam ſeparatam cognoſcere ſubſtantias ſeparatas per ſe ipſas, non eſt ſenſus, quòd intelligantur per proprias ſubſtantias, vt ſpecies intelligibiles, ab animâ ſeparatâ; ſed eſt ſenſus, quòd per ſeipſas, hoc eſt per proprias ſpecies intelligibiles, & non, vt modò, fit per ſpecies rerum ſenſibilium. Et quod hic ſit ſenſus Authoris, eſt manifeſtum; ſiquidem ad primam partem ſe remittit, vbi in artic. 2. quæſt. 89. docuit animam ſeparatam cognoſcere ſubſtantias ſeparatas, per ſpecies diuinitùs ſibi influxas.

Quo ſenſu dicatur animam ſolutam è corpore intelligere ſubſtãtias ſeparatas per ſe ipſas.

Secundò aduertendum eſt, qnod, cùm de anima Chriſti dicitur, quòd cognoſcit ſubſtantias ſeparatas per modum, quô cognoſcit illas anima ſeparata, communicatio hæc in modo cognoſcendi intelligitur ſolùm, quoad ſubſtantialitatem modi cognoſcendi, & non quoad perfectionem. Hoc eſt quòd anima Chriſti communicat cum animâ ſeparatâ, in hoc quòd vtraque cognoſcit ſubſtantias ſeparatas per ſpecies à Deo influxas: ſed anima Chriſti tali modo cognoſcens, perfectè, & diſtinctè cognoſcit ſubſtantias ſeparatas, vt infrà art. 4. patet: Anima verò

Cõmunicatio hæc animæ Chriſti cũ animabus ſeparatis eſt quoad ſubſtantialitatem modi cognoſcendi. nõ autẽ quoad perfectionẽ.

ſeparata imperfectè nouit ſubſtantias ſeparatas, vt in primâ parte patet. Et propterea in litterâ hâc dicitur, quod anima ſeparata aliqualiter nouit ſubſtantias ſeparatas, & non dicitur abſolutè, quòd nouit illas. Sic Caietanus.

CAPVT IV.

An per ſcientiam infuſam nouerit Christus omnia illa quæ per reuelationem diuinam hominibus innoteſcunt. Vbi de cognitione cogitationum, & futurorum contingentium.

Ratio, & ordo quæſiti. DIſputauimus hactenùs de veritate primæ concluſionis ab Authore ſtabilitæ, videlicet animam Christi cognouiſſe, quæcunque ab homine cognoſci poſſunt per virtutem luminis intellectûs agentis; ſicut ſunt, quæcunque pertinent ad ſcientias, quibus adiecimus ea, quæ Angelus naturaliter cognoſcit, vt ſunt ſubſtantiæ ſeparatæ.

Reſtat nunc examinanda ſecunda concluſio Articuli, quòd per hanc ſcientiam cognouit Christus omnia illa, quæ per reuelationem diuinam hominibus innoteſcunt, ſiue pertineant ad donum ſapientiæ, ſiue ad donum prophetiæ, ſiue ad quodcunque donum Spiritûs ſancti.

Vbi ſpecialiter ſe offert difficultas de ſecretis cordium, & de futuris contingentibus, quæ ſæpiùs à Deo hominibus reuelata fuiſſe nouimus.

Aſſertio 1. Dicimus ergo primò. Anima Christi Domini per ſcientiam infuſam cognouit clarè, & diſtinctè cogitationes cordium actu exiſtentes, etiam ſecundùm quòd ſunt in intellectu, & prout pendent ex liberâ determinatione voluntatis.

Diſcutitur. Dixi, ſecundùm quod ſunt in intellectu, &c. quia in ſuo effectu poſſunt cogitationes cordis à quocunque cognoſci.

Probatur 1. Hæc igitur concluſio eſt communis inter Thomiſtas, & Theologos. Et probatur ex omnibus, quibus, vt antecedentibus, oſtendimus cognitionem harum cogitationum pertinere ad Christum, tanquàm ad ſupremum iudicem. Ad illum ergo pertinet cognoſcere cogitationes cordium bonas, & malas, vt præmium, & pœnam pro illis decernat.

Secundò probatur. Nam ex Sacrâ Scripturâ habemus, Christum multotiès ſecreta cordis penetraſſe Matth. 19. dicitur. *Et ecce quidam de Scribis dixerunt intrà ſe, hic blaſphemat; & cùm vidiſſet Deus cogitationes eorum, dixit, vt quid cogitatis mala in cordibus veſtris.* Et licèt poſſet dici, quòd hæc cognoſcebat ſcientiâ increatâ, vt Deus, vel ſcientiâ beatâ, vt homo; meliùs tamen dicendum videtur, ea etiam ſcientiâ inditâ cognouiſſe. Nam Christus ibi loquebatur vt homo, & ſupremus Doctor degens inter mortales, & cum illis differens, & diſputans. *Probatur 2.*

Præterea id oſtenditur ratione S. Doctoris, ſæpiùs inculcatâ: ſcientia enim indita ponitur in animâ Christi propter eius perfectionem, vt ſcilicet per eam reducatur in actum omnis potentialitas illius, tàm naturalis, quàm obedientialis (obedientialis inquã, ad actum, ſiue formam proportionatam naturæ animæ Christi, vt aſſumptæ, vt cap. 1. explicuimus) ſed in animâ Christi eſt potentia obedientialis ad cognoſcendum per ſcientiam inditam cogitationes cordium: Nam habere huiuſmodi cognitionem, non repugnat ex parte Dei, nec ex parte animæ Christi; quia illæ cogitationes continentur ſub adæquato obiecto, ad quod poteſt ſe extendere intellectus creatus per ſpecies inditas: Ergo. *Probatur 3. ratione D. Thomæ.*

Et confirmatur. Congruum eſt, vt per hanc ſcientiam inditam, altiori modo cognoſcat anima Christi omnia illa, quæ per diuinam reuelationem hominibus innoteſcunt; ſed cogitationes cordium per diuinam reuelationem pluribus Sanctis innotuerunt: Vndè Apoſtolus 1. ad Cor. 2. aiebat, nec oculus vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus his qui diligunt illum; nobis autem reuelauit Deus per Spiritum ſuum: Spiritus enim omnia ſcrutatur, etiam profunda Dei: Ergo à fortiori profunda cordium, & cogitationes liberas, quæ ſunt in creaturâ per reuelationem, ſiue per ſpecies à Deo infuſas, & ab eius idæis exemplatas, potuit anima Christi penetrare. *Confirmatur 1.* *Secreta cordium pluribus Sanctis per diuinam reuelationẽ innotuerũt.*

Confirmatur, & explicatur hoc magis. Licèt enim diuinitatis ſit argumentum, ipſique proprium, cordium intima *Confirmatur 2. & magis explicatur.*

intima penetrare, & propterea naturalem cognitionem horum ab Angelo 1. part. loco citato excluſimus, tamen quia horum cognitio in ſuo conceptu formali non includit infinitatem, poteſt ſupernaturaliter à Deo creaturæ communicari; ſicut, quia videre diuinam eſſentiam ſoli Deo conuenit, tanquàm proprium: ita vt nullis naturalibus viribus id aſſequi queat; quia tamen in ſuo conceptu formali non dicit infinitatem, ſupernaturaliter creaturæ conceditur. Potuit ergo eſſe in animâ Chriſti potentia obedientiæ ad tales cogitationes cognoſcendas; ad eam igitur explendam debuerunt infundi Chriſto ſpecies illas repræſentantes, & ſcientiâ inditâ, illas cognoſcere debuit.

Aſſertio ſecunda.

Dicendum eſt ſecundò per ſcientiam infuſam, animam Chriſti cognouiſſe futura contingentia etiam libera.

Probata manet ex dictis.

In hâc concluſione conueniunt ſimiliter Thomiſtæ, & alij communiter, nec indiget ampliori probatione, ſed omnibus, quæ pro præcedenti concluſione diximus, fulcita remanet; quamvis circà modum, quô hæc cognoſcuntur, maiorem difficultatem hæc cognitio futurorum præ ſe ferat, quàm cognitio exiſtentium, de quo mox erit ſermo.

Diſcordant tamen Theologi circà hanc notitiam futurorum, quæ erat in Chriſto extrà Verbum; volunt enim non pertinere ad ſcientiam infuſam, ſed potiùs ad prophetiam.

Verior tamen ſententia eſt, quam ſatis expreſsè hic Author habet, quòd hoc munus pertinebat in Chriſto ad ſcientiam infuſam. Ait enim, vt vidimus, quòd per ſcientiam inditam cognoſcit Deus omnia illa, quæ per reuelationem diuinam hominibus innoteſcunt, ſiue pertineant ad donum ſapientiæ, ſiue ad donum prophetiæ, &c. Ergo ea omnia, quæ prophetico lumine ab aliis cognoſcuntur, cognoſcuntur à Chriſto lumine huius ſcientiæ infuſæ.

Notitia futurorũ pertinet ad ſcientiã infuſam, in Chriſto.

Nec inficior, quòd præter hunc habitum ſcientiæ, quô cognoſcit futura, concedatur Chriſto lumen propheticum, per influxum tranſeuntem eiuſdem ſpeciei cum noſtro, vt enim ex ſuprà dictis videre poteris, hoc eſt probabiliſſimum; quod quidem lumen propheticum conceſſum fuit Chriſto viatori, nec remanet in beatis, & in iis qui procul ſunt in conuictu illorum, quibus debet prophetari. Verùm hæc cognitio eminenter prophetica, quam per ſcientiam infuſam Chriſtus habebat, in illo perſeuerat in patriâ, vbi eodem modo futura cognoſcit extrà Verbum, ac in viâ cognoſcebat.

Lumẽ Propheticũ fuit Chriſto cõceſſum.

Noua difficultas.

Vexat tamen Theologorum ingenium ſpeculatio modi, quo hæc futura contingentia per hanc ſcientiam à Chriſto cognoſci potuerint, de quo plura videre poteris apud Commentatores Thomiſtas, ſufficiat Tyroni Theologo, quæ hîc addimus.

Diſputant igitur Theologi, an notitia, quam Chriſtus Dominus per hanc ſcientiam infuſam habet de futuris contingentibus, ſit intuitiua, vel abſtractiua, quamvis in re omnes concordent; qui enim negant fuiſſe intuitiuam, ſi de intuitiuâ rigorosè loquantur, verum aſſerunt, quia cognitio intuitiua propriè dicta fertur in rem, vel provt exiſtentem in propriâ menſurâ, vel provt coëxiſtentem cognitioni in menſurâ ipſius; ſed futura contingentia non cognoſcuntur, vt actu exiſtentia in propriâ menſurâ, aliàs non eſſent futura, ſed præſentiâ, nec coëxiſtunt menſuræ cognitionis, quia cognitio iſta ſcientiæ infuſæ menſuratur tempore, in quo non coëxiſtunt futura contingentia, nullum enim actu eſſe habent in tempore, ſed tantùm ſunt illud habitura.

Notitia futurorum cõtingentium, quam Chriſtus habuit per ſcientiã infuſam, nõ fuit propriè intuitiva.

Quod amplius, & confirmari, & explicari poteſt: ideò cognitio beata animæ Chriſti fertur in futura contingentia intuitiuè; quia, licèt non ſint ſecundùm proprias exiſtentias actu in rerum naturâ; actu tamen exiſtunt in menſurâ æternitatis; ſecundùm quam beata Chriſti cognitio menſuratur; ſed futura contingentia non ſunt actu ſecundùm proprias exiſtentias in rerum naturâ, nec cognitio ſcientiæ infuſæ menſuratur æternitate, vt poſſit ferri ad illa, vt in tali menſurâ præſentia propriæ durationi: Ergo nullo modo intuitiuè propriè futura contingentia attingi poſſunt cognitione ſcientiæ infuſæ.

Prædicta veritas firmiùs ſtabilitur.

Quo fundamento Authores, qui ſcientiam infuſam ſolùm abſtractiuè attingere futura contingentia affirmant,

Diſcutitur ſententia oppoſita.

mant, hoc ſolùm probant, quòd intuitiuè propriè ea attingere nequeat.

Illi verò, qui aſſerunt intuitiuè hæc futura ab anima Chriſti videri per hanc ſcientiam infuſam (provt videntur ſentire S. Thomas, & eius diſcipuli) non ita ſtrictè hoc vocabulo (intuitiuè) vtuntut, ſed ſolùm intendunt, quòd anima Chriſti pet hanc ſcientiam ómnia futura contingentia in ſeipſis cognoſcit, ideſt in ptopriâ naturâ; quam cognitionem perfectiſſimam, vt mox diçemus, poſſumus intuitiuam impropriè nuncupare.

Dicimus ergo, quòd, quia ſpecies infuſæ ſunt exemplatæ à diuinâ eſſentiâ, ſubinde habent ab illâ hanc perfectionem, quòd, ſicut diuina eſſentia, cùm ſit vna, repræſentat præteritum, futurum, & præſens, non tantùm ſecundùm ſubſtantiam, ſed etiam ſecundùm conditiones accidentales; eodem modo proportionabiliter ſpecies infuſæ repræſentant id quod fuit, & erit. & per illas cognoſcuntut hæc futura ita diſtinctè, & perfectè, quoad illarũ exiſtentiam, & ſingulares omnes earum modos, vt ſolemus cognoſcere res, quas in præſentia videmus; & hoc modo dicimus Chriſtum per hanc ſcientiam cognouiſſe ſingularia etiam futura, & idem eſt de prætetitis.

Quâ ratione ſpecies infuſæ repræſentent praeſẽs, præteritum, & futurum.

Conciliãtur ſentẽtiæ oppoſitæ.

Et quia in hoc dicto cõueniunt tàm illi, qui dicunt notitiam habitam pet hanc ſcientiam fuiſſe abſtractiuam, quàm qui dicunt fuiſſe intuitiuã; ideò vno verbo, vt diximus, concordari poſſunt, dicendo fuiſſe intuitiuam impropriè: ita vt per ly intuitiuam, perfectionem huius ſcientiæ exprimamus, & per ly impropriè tigorem metaphyſicum, quem ly intuitiua præ ſe fert, vitare poſſimus.

Mens D. Thomæ.

Ex dictis, & ex ampliùs infrà dicendis conſtabit, quòd mens Authoris ſit, hanc ſcientiam eſſe habitum, quô vtebatur Chriſtus, provt volebat, ad quãcnnque rem cognoſcendam: quod dicimus ad excludendũ aliquorũ Theologorum nimis ſubtilem, ne dicã Chimericum modum philoſophandi, qui volunt Chriſti animam à principio cognouiſſe per hanc ſcientiam omnia ſimul actu; Qui modus fauet ſententiæ, quã, agentes de Chriſti virtutibus, reiecimus; Illorũ ſcilicet, qui ſuſtinebant, Chriſtum in primo inſtanti ſuæ conceptionis propriis actibus acquiſiuiſſe omnes virtutes morales, & ſcientias naturâ ſuâ acquiſibiles.

Reijcitur modus Philoſophandi quorundam Theologorum.

Capvt V.

An anima Chriſti per ſcientiam inditam euidenter cognouerit ſupernaturalia, & myſteria Gratiæ.

Non procedit quæſitum de ſupernaturalibus poſſibilibus; Certum eſt enim animã Chriſti per hanc ſcientiam nõ cognouiſſe omnia ſupernaturalia, nec omnia myſteria gratiæ, quæ per Dei omnipotentiam abſolutè fieri poſſunt, aliàs comprehenderet diuinã omnipotentiam, quoad ſupernaturalia, quod eſt impoſſibile, licet admittendũ ſit, aliqua myſteria gratiæ poſſibilia, inquantum erat Author gratiæ, & myſteriorum ſupernaturalium, & omnium hominum Doctor, Chriſtum Dominum cognouiſſe, quæ tamen nunquam extiterunt, vel exiſtent. Cæterùm loquimur in præſenti de ſupernaturalibus exiſtentibus in aliquâ menſurâ temporis.

Senſus quæſiti.

Dicendum primò, Animam Chriſti per hanc ſcientiam cognouiſſe quidditatiuè, & intuitiuè res creatas ſupernaturales in ſuâ ſubſtantiâ, vel modo ſuo pet proprias earum ſpecies, & in proprio genere.

Aſſertio prima.

Huic veritati ſubſcribunt omnes Theologi cum S. Doctote hîc, quod à priori oſtenditur repetitâ ſæpiùs ratione ipſius, quòd per hanc ſcientiam expleri debuit, tàm potentia naturalis, quàm obedientialis animæ Chtiſti ad omnia, quæ tàm lumine intellectus agentis naturaliter ſciri poſſunt, quàm ad omnia quæ per reuelationem innoteſcunt; ſed myſteria ſupernaturalia innoteſcunt pet reuelationem: Etgo per hanc ſcientiam illa Chtiſtus attingere debuit.

Probatur primò à priori.

Secundò, quia hæc omnia myſteria debuit Chriſtus petfectè cognoſcere, non ſolùm vt comprehenſot, ſed etiam vt viator; ſiquidem ea homines per fidem cognoſcunt, vt ſunt in viâ, & pet ſcientiam beatam in patriâ, & Fides Chriſto repugnabat, vt ex ſuprà dictis conſtat, & cùm aliàs ipſe Chriſtus ſit Author gratiæ, & ſupetnaturalium myſteriorum, & ſupremus eorum Doctor, debuit perfectam de his ſcientiam habere.

Probatur ſecundò.

Præteteà

Probatur inſuper. Præterea res iſtæ ſunt perfectionis finitæ:Ergo poſſunt repræſentari, prout in ſe ſunt per ſpecies creatas eiuſdem ordinis, ac proinde poſſunt lumine finito eiuſdem ordinis clarè, & quidditatiuè cognoſci,& aliàs ita congruebat, vt ſic à Chriſto cognoſcerentur: Ergo.

Summa argumentorū, quæ militant contrà aſſertionem. Aliqua ſolent contrà hanc veritatem obiici, quorum ſumma hæc eſt: quia, ſi per ſcientiam inditam cognouit Chriſtus omnia myſteria gratiæ, & quidditatiuè, ac perfectiſſimè, vt per hanc ſcientiam potuerit illa perfectè docere, & alios illuminare, vt inſinuatum eſt, ſequeretur, quòd euidenter etiam per hanc ſcientiam cognoſceret myſterium Trinitatis; ſed hoc eſt falſum, & contrà mentem Authoris hîc, vt clariùs infrà patebit: Ergo debuit Chriſtus per aliam notitiam hæc attingere, & non per hanc ſcientiam. Sequela probatur: quia multa myſteria gratiæ cognoſci non poſſunt perfectè ſine cognitione Trinitatis, & ordine ad illam: Ergo debuit per hanc ſcientiam non ignorari hoc myſterium. Antecedens probatur, *Sacramentū Baptiſmi cōfertur per Inuocationem SS. Trinitatis.* nam Sacramentum Baptiſmi datur per inuocationem Trinitatis,& conſequēter ſine eius cognitione cognoſci non poteſt. Similiter opus Incarnationis perfectum eſt per Spiritum Sanctum, & ipſe Spiritus Sanctus apparuit ſuper Chriſtum in ſpecie Columbæ, & ſuper Apoſtolos in igne.

Cōfirmatur prima obiectio. Præterea ipſa adoptio filiorū per gratiā eſt conformis imagini Filij Dei naturalis,& ipſa naturalis filiatio in Chriſto cognoſci non poteſt,non cognitā perſonā filij, ſine quā nō datur naturalis filiatio. Et alia multa ſunt in myſteriis gratiæ, quæ dependent à cognitione myſterij Trinitatis: Ergo, ſi iſta fuerunt à Chriſto quidditatiuè, ſcientificè, ac euidenter cognita, conſequenter dicendum eſt, quòd myſterium Trinitatis fuit etiam per hanc ſcientiam euidenter cognitum.

Cōfirmatur ſecundò & magis explicatur. Et confirmatur hoc, ſiue magis explicatur. Per hāc ſcientiā cognouit Chriſtus euidenter ſuam ſcientiam beatam, cùm ſit res creata, & ſupernaturalis: ergo cognouit euidenter terminum ſuæ viſionis beatificæ, aut ſaltem cognouit euidenter principium illius; ſed principium talis viſionis, eſt diuina eſſentia: ergo euidenter cognouit diuinam eſſentiam.

Hoc argumentum ſolùm probat, *Diſcutitur argumentū, & oſtenditur ſolùm conuincere, quod Chriſtus per ſciētiā infuſam cognouit myſterium Incarnationis quoad an eſt, non verò quoad quid eſt.* quòd Chriſtus Dominus per hanc ſcientiam cognouit euidenter diuinā eſſentiam, & ipſum myſterium Trinitatis,quoad an eſt,nō verò quoad quid eſt: Ad hoc enim,quòd hęc ſcientia attingere valeret eſſentiam diuinam,ſiue Trinitatem quoad quid eſt, oporteret quòd immediatè cognoſceret ipsū obiectum,vel in aliquo,in quo ipſum perfectius contineatur,quàm in ſe ipſo (vt in materiā de viſione explicuimus) cognitio autem diuinæ eſſentiæ,ſiue Trinitatis, quæ habetur per quidditatiuam cognitionem gratiæ, viſionis beatæ, Incarnationis, cæterorumque myſteriorum ſupernaturalium, non terminatur immediatè ad ipſam diuinam eſſentiam, vel Trinitatem, neque ad aliquod, in quo hæc perfectiùs contineantur, quàm in ſeipſis, & conſequenter non poſſunt quidditatiuè cognoſci, dum cognoſcuntur per ſpecies prædictorum myſteriorum,& per quidditatiuam, ac perfectam ipſorum cognitionem, ex quā infertur quidem, vt euidenter cognoſcantur, ſed tantùm quoad an eſt.

Quòd autem eſſentia diuina, & ipſa Trinitas perſonarum euidenter cognoſcatur quoad an eſt, per hanc ſcientiam,non ſolùm non eſt inconueniens, ſed veriſſimum,vt mox patebit.

Capvt VI.

An per ſcientiam infuſam Chriſtus cognouerit euidenter myſterium Trinitatis, quoad an eſt.

Senſus quæſiti. Svpponimus, tanquàm certum,per ſcientiam infuſam Chriſtum Dominum non cognouiſſe quidditatiuè Deum,nec Trinitatem, nec poſſe dari ſpeciem ad Deum ſic cognoſcendum extrà viſionem beatam: ſpecies enim repræſentans quidditatiuè Deum prout eſt in ſe, debet conuenire cum Deo in eodē gradu immaterialitatis. Nec aliquid facit, quòd hæc notitia ponatur ſolùm abſtractiua, vt optimè deducit Franciſcus Suarez in Metaphyſ. diſput. 30. ſect. 11. num. 12. & ſequent. lib. 2. de Angelis cap. 11. num. 5. Et ex profeſſo cum omnibus Thomiſtis in materia de viſione manifeſtum reliquimus, quidquid Scotus voluerit, qui admittit poſſe dari *Reiicitur Scoti ſententia.* cognitio

cognitionem quidditatiuam abſtractiuam Dei, quæ non ſit beatifica: quæ ſententia, ſi eſſet vera, parùm hîc eſſet diſputandum, an potuerit per hanc ſcientiam infuſam Chriſtus Dominus attingere Myſterium Trinitatis, quoad an eſt; à fortiori enim affirmatiuè eſſet reſpondendum, ſed difficultas vrget in viâ D. Thomæ, iuxtà prædictam doctrinam, quæ omnem ſpeciem intelligibilem creatam ad cognoſcendum quocunque modo diuinam eſſentiam, videtur excludere.

Concluſio. Nihilominùs dicendum eſt per hanc ſcientiam cognouiſſe Chriſtum myſterium Trinitatis euidenter, quoad an eſt.

Hæc concluſio communis eſt inter Thomiſtas, & alios Theologos ſequentes Caietanum, imò & S. Doctorem. Idem docet Ferrarienſis 3. contrà Gentes cap. 62. Suarez diſp. 27. ſect. 5. Petrus de Cabrera diſput. 5. §. 5. & recentiùs Gregorius Cipullo diſp. 7. §. 2. Ioan. à S. Thoma diſp. 13. art. 1.

Deducitur ex D. Thoma. Diximus, quòd Thomiſtæ in hoc ſequuntur Angelicum Præceptorem; quia in ſecundâ concluſione Articuli, quam ſæpiùs repetiuimus, hæc ait. Secundò verò per hanc ſcientiam cognouit Chriſtus omnia illa, quæ per reuelationem diuinam hominibus innoteſcunt, ſiue pertineant ad donum ſapientiæ, ſiue ad donum prophetiæ, ſiue ad quodcunque donum Spiritus ſancti, omnia enim hæc abundantiùs & pleniùs cæteris cognouit anima Chriſti: ipſam tamen Dei eſſentiam non cognouit per hanc ſcientiam, ſed ſolùm per primam. Hæc D. Thomas.

Auctores ſententiæ oppoſitæ. Oppoſitã ſententiam defendit Vaſquez diſp. 53. c. 1. Et Lorca hîc diſp. 60. Negant igitur Chriſtum Dominum per hanc ſcientiam cognouiſſe myſteriũ Trinitatis, quoad an eſt, quod adeò firmiter Vaſquez exiſtimat eſſe de mẽte S. Doctoris, vt credat, quòd Thomiſtæ prædicta vltima verba ex mox relatis non viderint. Vbi magis mirandum eſt, quòd ipſe antecedentia non conſiderauerit, in quibus Author dicit, omnia Chriſtum per hanc ſcientiam attigiſſe, quæ per reuelationem diuinã hominibus innoteſcunt, & licèt in hæc verba concludat, ipſam tamen Dei eſſentiam per hanc ſcientiam non cognouit, ſed ſolùm per primam, id eſt

Allucinatur Vaſquez. per beatam, hoc ſolùm intendit, quod clara viſio diuinæ eſſentiæ, ſiue cognitio quidditatiua diuinæ eſſentiæ haberi non poſſit extrà beatitudinem. Vndè non loquitur de cognitione diuinæ eſſentiæ, quoad an eſt.

Hoc enim de mente ipſius, & ſecundùm veritatem ſuſtineri non poteſt; ſi enim diuina eſſentia, quoad an eſt, euidenter non cognoſceretur à Chriſto per hanc ſcientiam, imperfectior hæc eſſet Philoſophiâ naturali, & longè inferior ſcientiâ Angelicâ; Angelus enim (vt de ipſo agentes, diximus) longè euidentiùs homine, & non ſolùm per effectus, ſed etiam per ſuam ſubſtantiam, tanquàm in imagine, clariſſimè Deum eſſe cognoſcit. Dum ergo Angelicus Doctor à ſcientiâ Chriſti, Dei eſſentiam cognoſci negat, de cognitione quidditatiuâ loquitur, & non de cognitione quoad an eſt, & dum dicit, omnia pleniùs, & perfectiùs cognouiſſe per hanc ſcientiam, quæ per reuelationem diuinitùs hominibus innoteſcunt, clarè innuit etiam myſterium Trinitatis, quoad an eſt, per ſcientiam inditam, Chriſtum cognouiſſe. *Aperitur mens D. Thomæ, & Verba eius ad legitimũ ſenſum reducuntur.*

Idem efficaciter ſuadet argumentum capite ſuperiori adductum: quia myſteria gratiæ ſaltem præcipua, cognoſci nequeunt quidditatiuè, non cognitâ Trinitate perſonarum, quoad an eſt.

In modo autem explicandi hanc cognitionem, Thomiſtæ diffunduntur: omnes tamen illorum philoſophandi modos perſtringentes, ad tres reducimus, ſcilicet, vel quòd cognouerit hoc myſterium Chriſtus per ſpeciem creatam immediatè, & proximè repræſentantem illud quoad an eſt, ſiue hoc quod eſt eſſe in rerum naturâ Deum trinum & vnum, vel per ſpeciem alicuius effectus ſupernaturalis, qui ſecundùm ſuam eſſentiam importet relationem ad Deum vnum, & trinum; Vel per teſtificationem, ſiue reuelationem Dei euidentem, quoad hoc quod eſt eſſe diuinam. *Aſſignantur tres modi explicãdi, quomodò Chriſtus cognouerit per ſcientiã infuſam myſteriũ Trinitatis, quoad an eſt.*

Primus modus defenditur à paucis, Placet Nazario controu. vnicâ qu. 6. improbatur tamen cõmuniter à Thomiſtis: Videtur enim hæc cognitio accedere ad intuitiuam, & quidditatiuam; nam per talem cognitionem cognoſceretur Deus in ſeipſo, ſicut & in ſe ipſo repræſentaretur per illam ſpeciem, cùm nõ repræſentaretur in alio, vel ad inſtar alterius, ſed immediatè, & ſecundùm eius propria. Et contrà *Diſcutitur Primus modus.* *Reijcitur.*

hunc

hunc modum dicendi militant, quæ fusè in materia de viſione, excludentes ſpeciem intelligibilem creatam repræſentantem Deum, adduximus, quæ benè perpenſa hunc modum dicendi condemnant.

Admittitur ſecundus.

Magis igitur arridet ſecundus modus, quem cum Cabrera diſp. 6.§.8. ſic explicamus, quod per ſpeciem infuſam, quâ Chriſtus certè, & euidenter ſuam viſionem beatificam quidditatiuè cognoſcit extrà Verbum, mediatè ſaltem determinatur ad cognoſcendum clarè, & evidenter, quoad an eſt, myſterium Trinitatis, cognitione abſtractiuâ.

Chriſtus cognouit modo prædicto myſterium Trinitatis per cognitionẽ viſionis beatificæ.

Cùm enim viſio beatifica ſit perfectiſſima, & expreſſa notitia intuitiua myſterij Trinitatis; eſt enim cognitio Dei, vt eſt in ſe, & Chriſtus quidditatiuè, & intuitiuè per actum huius ſcientiæ infuſæ cognoſcat ſuam viſionem beatam, & videat ſe videre Deũ, per hanc ſcientiam certò, & euidenter cognoſcit Trinitatem quoad an eſt; cognoſcendo enim quidditatiuè ſuam viſionem beatam, certò, & evidenter cognouit etiam omnia prædicata eſſentialia Dei, quæ per talem viſionem repræſentantur: Ergo etiam cognouit tres diuinas perſonas, quia illæ non minùs repræſentantur per viſionem beatam, quàm attributa eſſentialia.

Confirmatur, & explicatur hoc ampliùs. Chriſtus Dominus cognouit per ſcientiam infuſam quidditatiuè viſiones beatificas omnium Beatorum; ſiquidem cognovit naturam gratiæ per hanc ſcientiam, & ea, quæ ex gratiâ conſequuntur: Ergo, & gratiam conſummatam, quæ eſt viſio beata:

Ad cognitionem propriam, & quidditatiuam pertinet cognoſcere obiectum immediatum ſpecificatiuum illius.

pertinet autem ad cognitionem quidditatiuam alicuius viſionis cognoſcere proprium immediatum ſpecificatiuum illius, à quo intrinſecè dependet in quidditate; neque enim poteſt cognoſci quidditatiuè ſpecificatũ, ignorato ſpecificante; quia licèt ſpecificans extrinſecum ſit; dependentia tamen ab illo omninò intrinſeca eſt; ſed obiectum ſpecificatiuum viſionis beatæ eſt ipſe Deus in ſe, non ſolùm provt vnus; ſed etiam provt trinus: Ergo cognitâ viſione beatâ quiddiatiuè, ſicut non poteſt ignorari ſpecificativum ejus, ita neque myſterium Trinitatis ignorari poteſt.

Sic explicant aliqui Thomiſtæ modum, quò per ſpeciem ſcientiæ beatæ potuit Chriſtus attingere myſterium Trinitatis quoad an eſt.

Per cognitionem viſionis beatificæ Chriſtus non ſolùm myſterium Trinitatis, ſed & alia myſteria cognouit.

Et argumentum, quod in viſione beatâ formauimus, ad alia myſteria applicari poteſt, quæ ex parte obiecti notitiam Trinitatis, quoad an eſt, inuolvunt, vt eſt myſterium Incarnationis, in quo Chriſtus Dominus non ſolùm cognouit vnionem hypoſtaticam in communi, & in confuſo per hanc ſcientiam inditam, ſcilicet quod terminabatur ad ſubſiſtentiam Dei vt ſic, ſed cognouit hanc vnionem hypoſtaticam in indiuiduo, & ſecundùm omnes ſuas circunſtantias, ſecundùm quas de facto terminata eſt ad hypoſtaſim Verbi, & non ad aliam perſonam; vndè tres in Deo adeſſe perſonas per hanc ſcientiam cognitum fuit.

Tertius modus non improbabilis.

Et licèt, vt diximus, modus, quem mox explicuimus, magis arrideat, non tamen diſplicet alius loquendi modus ſatis communis inter Thomiſtas, qui myſteria ſupernaturalia, & præcipuè Trinitatis, docent fuiſſe à Chriſto Domino cognita per reuelationem in atteſtante, per quam reuelationem clarè cognoſcatur Deum eſſe, qui hæc myſteria reuelat.

Euidentia in atteſtante, an cum fide compatiatur.

Quamvis enim ſecundâ ſecundæ quæſt. 1. art. 5. in noſtris commentariis cap. 8. excludendam iudicauerimus à rebus fidei euidentiam in atteſtante, vtpotè fidei obſcuritati infeſtam, non proindè tenemur vniuerſaliter euidentiam in atteſtãte excludere; quamvis cum Bañes ibidem dixerimus huiuſmodi euidentiam nulli conceſſam fuiſſe, cui non fuerit conceſſum etiam lumen beatificum: vndè optimè poſſumus illam in Chriſto ponere, in quo non fuit fides, ſed viſio beata.

Nec haberi myſterium per hanc reuelationem dignitati Chriſti officit; ſiquidem ibidem demonſtrauimus, quòd cognito euidenter, quòd Deus eſt ipſe, qui reuelat, non poteſt remanere fides circà ipſum obiectum reuelatum; ſed myſterium ipſum reuelatum eſſe verum, cognoſcitur euidenter, quoad an eſt. Vnde hoc modo Chriſtus Dominus in atteſtante potuit myſterium Trinitatis, quoad an eſt, euidenter cognoſcere, & alia myſteria creata euidenter quidditatiuè percipere. Vndè libenter hanc etiã cognitionẽ euidentẽ in atteſtãte, & aliàs poſſibilem, in Chriſto admittimus.

Secundus modus tertio anteſertur.

Fateor tamen nunquam me capere potuiſſe, quomodò Thomiſtæ, qui hũc modum dicendi præcisè ſequuntur, hanc cognitionem poſſint ad ſciẽtiam infuſam trahere. Siſtat ergo ſtudioſus Theologus in prædicto ſecundo modo dicendi, quòd myſterium Trinitatis cognoſcitur, quoad an eſt, per hanc ſcientiam infuſam, miniſterio creatarum ſpecierum, quæ creata myſteria primò, & per ſe, & directè repræſentant; & vltrà concedat, ſi voluerit, prædictum modum notitiæ in atteſtante, vt nihil ex poſſibilibus modis hæc ſupernaturalia cognoſcendi, à Chriſti Domini clarâ notitiâ excludatur.

Omnia quæ obiici poterant, vel adducta, vel ſoluta remanent ex dictis.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Chriſtus hâc ſcientiâ vti potuerit, non conuertendo ſe ad phantaſmata.

CONCLVSIO eſt affirmatiua. Probabitur infrà.

ARTICVLVS III.

Vtrùm hæc ſcientia fuerit collatiua.

PRIMA Concluſio. Scientia infuſa animæ Chriſti non eſt collatiua ſecundùm acquiſitionem.

Secunda concluſio. Huiuſmodi ſcientia potuit eſſe collatiua quantùm ad vſum.

Explicabuntur, & probabuntur infrà.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm hæc ſcientia in Chriſto fuerit maior ſcientiâ Angelorum.

PRIMA concluſio. Scientia indita animæ Chriſti eſt multò excellentior ſcientiâ Angelorum, quantùm ad id, quod ſe tenet ex parte Dei influentis, quoad duo, hoc eſt multitudinem cognitorum, & certitudinem cognitionis.

Secunda concluſio. Scientia indita animæ Chriſti, quantùm ad id quod ſe tenet ex parte ſubiecti recipientis, eſt infrà ſcientiam Angelicam.

CAPVT VNICVM.

Prædictorum Articulorum doctrina expenditur.

IN ſecundo articulo firmat Author hanc veritatem. Quòd anima Chriſti per ſcientiam infuſam potuit intelligere, non conuertendo ſe ad phantaſmata.

Duplex ratio D.Thomæ.

Quod duplici ratione oſtendit, alteram inueniesin argumento ſed contrà, eò quòd anima Chriſti cognouerit quædam, quæ per phantaſmata cognoſci non poſſunt, ſcilicet ſubſtantias ſeparatas. Potuit ergo intelligere, non conuertendo ſe ad phantaſmata.

Anima Chriſti omninò dominabatur in corpus iuxtà conditiones animæ comprehenſoris.

Alteram rationem habet in corpore articuli, quæ deducitur ex vnâ ex conditionibus animæ comprehenſoris, vt erat Chriſti anima, vt nullo modo ſubdatur ſuo corpori, aut ab eo dependeat, ſed totaliter ei dominetur. Vndè & poſt reſurrectionem, ex animâ gloria redundabit ad corpus, ſed ex hoc anima hominis viatoris indiget ad phantaſmata conuerti, quòd eſt corpori obligata, & quodammodò ei ſubiecta, & ab eo dependens: Ergo animæ beatæ, quæ non dependent à corpore, & antè reſurrectionem, & poſt, intelligere poſſunt abſque conuerſione ad phantaſmata, ergo & hoc etiam oportet dicere de animâ Chriſti, quæ plenè habuit facultatem comprehenſoris.

Oritur dubium.

Contrà hanc rationem (vt aduertenter Caietanus) occurrere poteſt dubium, nam, cum ex prædicto diſcurſu deberet inferri, quòd anima Chriſti ſecundùm ſcientiam infuſam poteſt abſque conuerſione ad phantaſmata intelligere, non infertur dicta concluſio, ſed abſolutè, quòd abſque conuerſione ad phantaſmata, anima Chriſti poteſt intelligere.

Reſoluitur ex Caietano.

Ad quod breuiter dicendum cum ipſo Caietano, quòd Author ad præcipuum obſtaculum, mentem, & calamum applicuit, quod ſe tenet ex parte intellectus corpori in hâc vita alligati, & reliquit aliud obſtaculum, quod

ſe tenet ex parte ſcientiæ, quæ, quia independens à phantaſmatibus, vtpotè infuſa, dubitandum non erat, an ex ſuis meritis conuerſionem ad phantaſmata exigeret, fuſiùs Caietanus mentem ſuam aperit, quàm hîc explicemus.

In ſolutione ad tertium docet Author, quòd, licèt anima Chriſti potuerit intelligere non conuertendo ſe ad phantaſmata; poterat tamen intelligere ſe ad phantaſmata conuertendo.

Ex quo Thomiſtæ, & alij etiam communiter iuxtà mentem S. Doctoris eſſe affirmant, quòd ſcientiâ infusâ poterat vti Chriſtus ſine conuerſione ad phantaſmata, & poterat etiam pro libito illâ vti, conuertendo ſe ad phantaſmata.

Scientia poteſt eſſe diſcurſiua dupliciter, vel quoad acquiſitionem, vel quoad vſũ.

In articulo tertio præmittit Author diſtinctionem, quòd aliqua ſcientia poteſt eſſe diſcurſiua, vel collatiua dupliciter; Vno modo quantum ad ſcientiæ acquiſitionẽ, ſicut accidit in nobis, qui procedimus ad cognoſcẽdum vnũ per aliud, ſicut effectus per cauſas, vel è conuerſo. Alio modo poteſt dici aliqua ſcientia diſcurſiua, vel collatiua, quantùm ad vſum, ſicut interdùm ſcientes ex cauſis concludunt effectus, non vt de nouo addiſcant, ſed volentes vti ſcientiâ, quam iam habent.

Ex quâ doctrinâ concludit S. Doctor, quòd ſcientia animæ Chriſti non fuit diſcurſiua, vel collatiua primo modo: quia hæc ſcientia, de quâ nunc loquimur, fuit ſibi diuinitùs indita, non per inueſtigationem rationis acquiſita.

Scientia Chriſti potuit eſſe diſcurſiua tãtùm ſecundo modo.

Cæterùm ſecundo modo, ſcilicet quantùm ad vſum, ſciẽtia animæ Chriſti poterat eſſe collatiua, & diſcurſiua: Poterat enim ex vno aliud concludere prout ſibi placebat, ſicut Matth. 17. Cùm Dominus quæſiuiſſet à Petro, à quibus Reges terræ tributum acciperent, à filiis ſuis, an ab alienis? Petro reſpondente, quòd ab alienis, concluſit Chriſtus: Ergo liberi ſunt filij.

Hæc ſcientia igitur indita animæ Chriſti in ratione ſuæ ſpeciei, non eſt collatiua, ſiue diſcurſiua, ſed ſimplici intelligentiâ omnia repræſentat, lumen enim huius ſcientiæ perfectiùs repræſentat concluſionem in principiis, quàm lumen Angelicum; ſed Angeli propter perfectiſſimum lumen non habent ſcientiam diſcurſiuam: Ergo neque anima Chriſti. Eſt tamen hæc ſcientia ex parte ſubiecti diſcurſiua, ideſt, quòd Chriſtus vti potuit illâ cum diſcurſu; ſicut etiam poterat vti illâ, conuertendo ſe ad phantaſmata, quando volebat.

Et hoc ſolùm ex parte ſubiecti.

Aperitur mens S. Doctoris circà propoſitum.

Ex quibus colliges intelligentiam illius, quòd habet Author art. 3. in ſolutione ad tertium videlicet, quòd vti collatione, & diſcurſu, eſt naturale animabus beatis, non autem Angelis; intelligitur enim de potentiâ ad vſum, non de actu neceſſario. Similiter intelligitur aliud dictum à S. Doctore in 3° diſt. 31. quæſt. 2. art. 4. quòd animæ beatæ non diſcurrunt, nec ratiocinantur, intelligitur enim de neceſſitate non de liberâ voluntate ad diſcurſum. Loquimur de cognitione rerum, quam habent beatæ animæ extrà Verbum; quia ſcientia beata nullo modo eſt collatiua, vt ex ſuprà dictis conſtat.

Diſcurſus Chriſti Matth. 17. pertinet ad ſcientiam infuſam.

Sequuntur D. Thomam in hâc veritate communiter Theologi, quamvis non deſit, qui ab illâ diſcrepet, & prædictum diſcurſum relatum Matth. 17. ſcientiæ acquiſitæ attribuat, ſed immeritò: quia diſcurſus ille inuoluebat plura myſteria ſupernaturalia de libertate filiorum Dei, qui ſumus nos; Imò & de ipſo filio Dei, vt ex contextu apparet. Vndè non pertinebat diſcurſus iſte ad ſcientiam acquiſitam, ſed ad infuſam.

Noua ſolutio circà difficultatẽ propoſitam.

Et potiori iure reiicienda eſt aliorum ſolutio, qui dicunt Chriſtum protuliſſe quidem prædictum diſcurſum, non quòd in mente ſuâ diſcurreret, ſed vt ſe audientibus accommodaret. Nam, ſi Deus, vel Angelus in formâ humanâ nobis appareret, eodem diſcurſu vti poterant; & tamen nec Deus, nec Angelus diſcurrunt.

Reijcitur.

Reiicienda, inquam, eſt hæc ſolutio, quæ phantaſticam facit Chriſti Domini locutionem, vel metaphoricam, ſicut eſſet locutio, quâ Angelus in formâ humanâ hominibus appareret; & loqueretur. Vel eſſet, quâ Deus, ſi in formâ humanâ vellet apparere, loqueretur, vt docet S. Doctor; ſed locutio Chriſti Domini fuit vera, & propria locutio humana, veruſque actus vitalis: Verba autem in locutione humanâ ſunt ſigna internæ locutionis, & eorum, quæ ſunt in animâ: Ergo, ſicut Chriſtus locutione externâ, per diſcurſum vnum ex alio concludere voluit, ita etiam in mente vnum ex alio intulit.

Diſcurſus, & locutio Chriſti non fuere phantaſtica, ſed vera.

intulit. Ex his manet ſatis redargutus Vaſquez, eiuſque doctrina diluta, qui diſp. 51. cap. 3. aſſerit nullo modo Chriſtum hâc ſcientiâ vti potuiſſe cum diſcurſu.

Duplex cōſideratio ſcientia infuſa. In 4. art. comparat Author hanc ſcientiam, cum ſcientiâ Angelorum, & illius excellentiam ſuprà hanc extollit, & in quo minor fuerit, exponit. Præmittit autem duplicem conſiderationem, quam de ſcientiâ infusâ habere poſſumus, vel enim conſideramus eam, ſecundùm illud quod habuit à cauſa influente, vel ſecundùm id, quod habuit ex ſubiecto recipiente.

Scientia infuſa Animæ Chriſti in quo præſtantior, & minùs præſtans Angelicâ. Quantùm igitur ad primum, ſcientia indita animæ Chriſti fuit multò excellentior, quàm Angelorum ſcientia, & quantum ad multitudinem cognitorum, & quantùm ad ſcientiæ certitudinem, quia lumen ſpiritualis gratiæ, quod eſt inditum animæ Chriſti, eſt multò excellentius, quàm lumen, quod pertinet ad naturam Angelicam.

Quantùm autem ad ſecundum. Scientia indita animæ Chriſti eſt infrà ſcientiam Angelicam, ſcilicet quantùm ad modum cognoſcendi, qui eſt naturalis animæ humanæ, qui ſcilicet eſt per conuerſionem ad phantaſmata, & per collationem, & diſcurſum.

ARTICVLVS V.

Vtrùm hæc ſcientia fuerit habitualis.

CONCLVSIO eſt affirmatiua. Manifeſtabitur infrà.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm hæc ſcientia fuerit diſtincta per diuerſos habitus.

CONCLVSIO eſt affirmatiua. Cuius legitimus ſenſus mox patebit.

CAPVT VNICVM.

Exploratur, & ſtabilitur ſenſus S. Doctoris in prædictis concluſionibus.

IN art. 5. examinat Author, an hæc ſcientia infuſa animæ Chriſti fuerit habitualis, & reſoluit affirmatiuè.

Quud deducit ex hoc, quòd modus huius ſcientiæ inditæ animæ Chriſti, fuit ipſi ſubiecto recipienti conueniens. Animæ autem humanæ connaturalis eſt hic modus, vt quandoque ſit intelligens actu, quandoque in potentiâ. Medium autem inter puram potentiam, & actum completum, eſt habitus: eiuſdem autem generis ſunt medium, & extrema. Et ſic patet, quòd modus connaturalis animæ humanæ eſt, vt recipiat ſcientiam per modum habitûs: Ergo ſcientia indita animæ Chriſti fuit habitualis, & poterat eâ vti, quando volebat. *Scientia infuſa Chriſti fuit habitualis, quia conueniens ſubiecto recipienti.*

Magis autem explanatione indiget, quod Author ſtatuit art. 6. hanc enim habes concluſionem. Scientia indita animæ Chriſti fuit diſtincta ſecundùm diuerſos habitus.

Quod ſic oſtendit. Habitus ſcientiæ diuerſificatur in nobis ex diuerſitate generis ſcibilis; ſed reſpectu ſcientiæ inditæ animæ Chriſti, inuenitur diuerſitas generis ſcibilis: Ergo ſcientia indita animæ Chriſti diſtinguitur in diuerſos habitus. *Fuit diſtincta per diuerſos habitus, & quare?*

Vbi ſciendum eſt, quòd S. Doctor accipit hîc nomen habitus pro ſpeciebus intelligibilibus, quibus, quia non ſemper anima Chriſti vtitur omnibus actu, congruentiſſimè vocantur habitus. *Quid intelligat S. Doctor nomine habitus.*

Et quod hic ſit legitimus Authoris ſenſus, manifeſtè colligitur ex contextu litteræ, præcipuè in ſolutione ad tertium, vbi docet hanc ſcientiam, quantùm ad lumen, ſiue facultatem, quæ ſe tenet ex parte potentiæ, non multiplicari. Et deinde ſubdit. *Et ideò oportuit eſſe in animâ Chriſti proprias ſpecies ſingularum rerum, ad cognoſcendum cognitione propriâ vnumquodque, & ſecūdùm hoc oportuit eſſe diuerſos habitus ſcientiæ in animâ Chriſti.* Quod expreſſiùs docet in 3. diſt. 14. art. 3. quæſtiunc. 4. in corpore, vbi ait, *Anima Chriſti vno habitu omnia cognouit, quæ ad hanc ſcientiam pertinent, quamuis diuerſis ſpeciebus.*

Quæ

Habitus ſuperior attingit ſub vnicâ ratione formali, quæ ſub diuerſis ab inferioribus attinguntur.

Quæ doctrina manifeſtè etiam habetur ex ſuprà dictis. Scientia enim,& habitus ſuperior ſub vnicâ ratione formali attingit omnia, quæ ſub diuerſis rationibus ab inferioribus habitibus attinguntur; ſed ſcientia infuſa animæ Chriſti eſt in ſupremo ſcientiarum, præter beatam: Ergo ſub vnicâ ratione formali attingit omnia obiecta, quæ ab aliis omnibus habitibus attinguntur; ſed ſtante vnitate in ratione formali ſub quâ, ſtat conſequenter vnitas habitûs: Ergo hæc ſcientia erit vnus omninò habitus.

Cur autem ponantur in Chriſto plures ſpecies infuſæ, cùm poſſet poni vna tantùm, ſicut ponitur vnus habitus, quod videretur magis conueniens dignitati Chriſti, & perfectioni huius ſcientiæ.

Quare ponantur in Chriſto plures ſpecies infuſæ.

Ratio eſt, quòd habitus, ſeu lumen, vel facultas tenet ſe ex parte intellectus vt illius perfectio. Perfectio autem non proportionatur imperfectioni ſubiecti, quin potius eam tollit, & ſubiectum eleuat, præcipuè ſi ſit perfectio ordinis ſuperioris, prout eſt habitus ſcientiæ infuſæ, qui vt potè maximè ſuperior & excellens, conſequenter etiam eſt maximè vnus, & ſic perficit intellectum, vt ſub vnicâ ratione formali, diuerſiſſima attingere valeat, quæ propriæ naturæ relicta, non niſi per plures, & diuerſos habitus attingere poſſet: Species verò intelligibiles non confortant intellectum, nec ei dãt virtutem ad intelligendum, ſed ſupponunt illam, & ſolùm ſunt vicariæ obiectorum, quia hæc nõ poſſunt immediatè vniri potētiæ, & ita non debent perficere intellectum, eleuando illum ad modum intelligendi ſuprà conditionem ipſius; ſed potius ipſi conformantur. Cùm igitur connaturale ſit homini intelligere per ſpecies minus vniuerſales, quàm Angeli, ideò multiplicantur plures ſpecies in hâc ſcientiâ, & non per vnam, anima omnia cognoſcit, benè tamen per vnum lumen, & habitum.

Homo naturaliter intelligit per ſpecies minus vniuerſales, quàm Angelus.

Nec immorandum iudico in diſputatione, quæ ſolet hîc introduci, an prædictæ ſpecies infuſæ ſint naturales, vel potiùs ſupernaturales.

Quidquid enim aliqui Theologi velint, certiſſimum iudico (quod etiam videtur magis commune apud Theologos) fuiſſe has ſpecies ſupernaturales.

Quod efficaciter probari poteſt non ſolùm, cùm hoc magis deceat dignitatem huius ſcientiæ, & Chriſti, ſed quia ex ſuprà dictis ſtabilita remanet harum ſpecierum excellentia.

Species ſcientia infuſa Chriſti fuerunt ſupernaturales.

Diximus enim exemplatas eſſe à diuinâ eſſentiâ, repræſentare non ſolùm naturas rerum, ſed etiam ſingularia cum omnibus accidentibus, &c. futura contingentia, & ſecreta cordium, quæ ſupernaturalitatem harum ſpecierum conuincunt.

Et confirmatur. Species infuſæ animæ Chriſti, abſolutè loquendo, ſunt magis perfectæ, & clariùs, ac diſtinctiùs repræſentant obiecta per eãdem ſcientiam cognoſcibilia, quam ſpecies inditæ Angelis, etiam ſupremis, eò quòd anima Chriſti ſecundùm hanc ſcientiam eſt ſimpliciter ſuperior omnibus Angelis etiam ſupremis, quamuis ſecundùm quid, ſit inferior, vt ex ſupradictis conſtat. Sed nulla ſpecies intelligibilis naturalis ordinis eſt ſuperior ſpeciebus intelligibilibus inditis ſupremis Angelis: Ergo.

Præterea ſpecies intelligibiles debent proportionari lumini ſcientifico; aliàs non poſſet per eas clarè, & diſtinctè cognoſci obiectum in ſeipſo, ſed lumen ſcientiæ infuſæ eſt ordinis ſupernaturalis: Ergo & ſpecies.

QVÆSTIO XII.

De ſcientiâ Animæ Chriſti acquiſitâ.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm ſecundùm hanc ſcientiam Chriſtus cognouerit omnia.

CONCLVSIO. Anima Chriſti per ſcientiam acquiſitam ſciuit omnia illa, quæ poſſunt per rationem intellectûs agentis ſciri.

Patebit infrà.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Chriſtus in hâc ſcientiâ profecerit.

CONCLVSIO. Scientia acquiſita ſecundùm eſſentiam aucta fuit.

Explicabitur, & probabitur infrà.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Chriſtus aliquid ab homine didicerit.

CONCLVSIO. Chriſtus ab homine nihil didicit. Patebit infrà.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Chriſtus aliquid acceperit ab Angelis.

PRIMA Concluſio. Anima Chriſti perfecta eſt ſcientiâ experimentali ex ſenſibilibus, abſque Angelico lumine.

Secunda concluſio. Anima Chriſti perfecta eſt ex impreſſione ſuperiori, quoad ſcientiam infuſam à Deo immediatè.

CAPVT VNICVM.

Diſcutitur doctrina, quam Author habet in præcedentibus articulis.

Scientia acquiſita fuit in Chriſto, & quare?

PRæmittit Author in art. 1. id, quod ſuprà quæſt. 9. artic. 4. dictum eſt, quòd ſcientia acquiſita ponitur in animâ Chriſti propter conuenientiam intellectus agentis, ne eius actio ſit otioſa, quæ facit intelligibilia in actu: ſicut & ſcientia indita, vel infuſa ponitur in animâ Chriſti ad perfectionem intellectûs poſſibilis.

Ex quo infert, quòd, ſicut intellectus poſſibilis eſt, quo eſt omnia fieri; ita intellectus agens eſt, quo eſt omnia facere, vt dicitur in 3. de Animâ. Et ideò, ſicut per ſcientiam inditam ſciuit anima Chriſti omnia illa, ad quæ intellectus poſſibilis eſt quocunque modo in potentiâ; ita per ſcientiam acquiſitam ſciuit omnia illa, quæ poſſunt ſciri per rationem intellectus agentis.

Diſcrimen inter intellectū agentem, & poſſibilem.

In ſolutione argumentorum affert S. Doctor doctrinam, quæ ad multa in hâc materiâ poteſt deſeruire.

Primum argumentum ipſius erat, quòd hæc ſcientia per experientiam acquiritur, ſed Chriſtus non omnia expertus eſt: non igitur omnia ſecundùm hanc ſcientiam ſciuit.

Arguitur primò.

Subdit ſecundò arguens, ſiue potiùs præcedens confirmans, homo ſciẽtiam per ſenſum acquirit; ſed non omnia ſenſibilia ſenſibus corporalibus Chriſti fuerunt ſubiecta: Non igitur ſecundùm hanc ſcientiam omnia cognouit Chriſtus. Ad primum dicit, quòd ſciẽtia rerum acquiri poteſt non ſolùm per experientiam ipſarum, ſed etiam per experiẽtiam quarumdam aliarum rerum; cùm ex virtute luminis intellectus agentis, poſſit homo procedere ad intelligendum effectus per cauſas, & cauſas per effectus, & ſimilia per ſimilia, & contraria per contraria. Sic igitur, licèt Chriſtus non fuerit omnia expertus: ex his tamen, quæ expertus eſt, in omnium deuenit notitiam.

Arguitur ſecundò.

Reſpondetur ad primum argumentum.

Et ad ſecundum reſpondet, quòd, licèt ſenſibus corporalibus Chriſti non fuerint ſubiecta omnia ſenſibilia: fuerunt tamen ſenſibus eius ſubiecta aliqua ſenſibilia, ex quibus, propter excellentiſſimam vim rationis eius, potuit in aliorum notitiam deuenire, ſicut videndo corpora cœleſtia, potuit comprehendere eorum virtutes, & effectus, quos habent in iſtis inferioribus, qui eius ſenſibus non ſubiacebant. Et eâdem ratione ex quibuſcunque aliis in aliorum notitiam deuenire potuit.

Ad ſecundum.

Chriſtus ex quorundam ſenſibilium cognitione, potuit in aliorum notitiam deuenire.

Vtuntur hâc doctrinâ (ni malueris) abutuntur Theologi, de quibus quæſt. 9. mentionem fecimus, qui fingunt Chriſtum Dominum in inſtanti ſuæ conceptionis, omnes tàm virtutes morales, quàm has ſcientias ex genere ſuo acquiſibiles, propriis actibus acquiſiuiſſe:. Vndè dicunt, quòd, licèt

Abutuntur hâc Doctrinâ quidam Theologi.

nullam

nullam omninò tunc Chriſtus habuerit rerum experientiam; imò nec aliquid viderit ex ſolo cnntactu virginei, & materni vteri experiri potuit, quæ alinrum ſenſuum miniſterin indigebant; & ſic omnium habere phantaſmata, & ſpecies ſufficientes ſibi comparare, & inde actus proportionatns elicere, quæ certè ad oſtendendum ingenium plus valent, quàm ad firmandam veritatem.

Occurrit S. Doctor Tertio argumento.

In ſolutinne ad tertium occurrir S. Doctor nbiicienribus, quod ex dictis, latitudo ſcientiæ acquiſitæ æquipararet extenſionem ſcientiæ beatæ, vel infuſæ. Occurrit, inquam, quia per hanc ſcientiam nnn cognouit eſſentiam ſubſtantiarum ſeparatarum, nec etiam præterita, præſentia, & futura; quæ tamen cognouit per ſcientiam inditam, & vnicn verbn Chriſtus per ſcientiam acquiſitam cognouit nmnia, & ſolùm illa, quæ per lumen intellectûs agentis hnmini ſunt cognoſcibilia.

Duplex in ſcietia profectus ſecundùm eſſentiam, & ſecundùm effectum.

De profectu autem in hac ſcientia, lnquitur Aurhor in art. 2. vbi duplicem profectum ſcientiæ indicat. Alterũ ſecundùm eſſentiam, provt ſcilicet ipſe habitus ſcientiæ augetur: Alterum ſecundùm effectum, putà ſi aliquis ſecundùm eumdem, & æqualem ſcientiæ habitum, primò minnra aliis demnnſtret, & pnſteà mainra, & ſubtiliora.

Hoc ſolùm ſecundo modo dicitur Chriſtus profeciſſe.

Hoc autem ſecundo modn manifeſtum eſt, quòd Chtiſtus in ſcientiâ, & gratiâ profecit, ſicut & in ætate: quia ſcilicet ſecundum augmentum ætatis, npera mainra faciebat, quæ ſcilicet maiorem ſcientiam, & gratiam demõſtrabant: ſed quantùm ad ipſum habitum ſcientiæ, manifeſtum eſt, quòd habitus ſcientiæ infuſæ in en nnn eſt augmentatus, cùm à principio plenariè fuerit ſibi omnium ſcientia infuſa, & multò minùs ſcientia beata in eo augeri potnit.

Subdit autem S. Thnmas. *Si igitur præter habitum ſcientiæ infuſam, non ſit in animâ Chriſti aliquis habitus ſcientiæ acquiſita (vt quibuſdam videtur, & mihi aliquando viſum eſt) nulla ſcientia in Chriſto augmentata fuit ſecundùm eſſentiam, ſed ſolùm per experientiam, id eſt, conuerſione ſpecierum intelligibilium inditarum ad phantaſmata.* Videas hanc Authoris opinionem in 3° ſent. diſt. 14. quæſt. 3. art. 3.

Nulla actio naturalis Chriſto deeſſe potuit.

Verùm hîc ſeipſo doctinr factus, iudicauit incnnueniens eſſe, quòd aliqua naturalis actio intelligibilis, Chriſtn deeſſet. Cùm igitur extrahere ſpecies intelligibiles à phantaſmatibus, ſit quædam naturalis actio hnminis, ſecundùm intellectum agentem, cnnueniens videtur hanc etiam actinnem in Chtiſto ponere.

Et ex hoc ſequitur, quòd in animâ Chriſti aliquis habitus ſcientiæ fuerit, qui per huiuſmodi abſtractionem ſpecierum potuerit augmentari, ex hnc ſcilicet, quòd intellectus agens pnſt primas ſpecies intelligibiles abſtractas à phantaſmatibns, poterat etiam alias, & alias extrahere.

Obijcitur ex D. Thoma.

Obiicit ſibi S. Thnmas, quia proficere eſt imperfécti: qnia perfectum additionem nnn recipit, ſed in Chriſtn non eſt pnnere ſcientiam imperfectam: Ergo ſecnndùm hanc ſcientiam Chriſtus nnn prnfecit.

Reſpondetur.

Reſpondet, quòd hæc etiam ſcientia ſemper fuit perfecta ſecnndùm tempus, licèt nnn ſemper fuerit perfecta ſimpliciter, & ſecundùm naturam; Et ideò potuit habere augmentum.

Chriſtus omnium Magiſter nihil ab homine diſcere potuit.

Negat Author in 3. art. Chriſtum aliquid ab homine didiciſſe; cùm ipſe fuerit datus in præceptnrem, teſte Iſaiâ cap. 55. *Ecce teſtem populis dedi eum, Ducem, ac præceptorem gentibus.* Et ipſe Chriſtus ſit conſtitutus à Deo caput Eccleſiæ, quinimò omnium hominum, vt dictum eſt ſuprà, vt non ſolùm per ipſum gratiam acciperent; ſed etiam vt omnes ab en dnctrinam veritatis reciperent, vndè ipſe dicit Ioan. 18. *In hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum, vt teſtimonium perhibeam veritati:* Ergn non fuit conueniens eius dignitati, vt à quocunque homine doceretur.

Obijcitur denuò ex eodem D. Thoma.

Videtur autem aliquo modn vrgere tertium argumentum, quod Author ſibi in hunc modum nbiicit. Chtiſtns ſecundùm ſcientiam experimentalem, non omnia à principin ſciuit, ſed in eâ profecit, vt dictum eſt; ſed quilibet audiens ſermonem ſignificatiuum alicuius poteſt addiſcere, quod neſcit: Ergn Chtiſtus potuit ab hnminibus aliqua addiſcere, quæ ſecundùm hanc ſcientiam neſciebat.

Reſpondetur.

Et reſpondet, quòd Ieſus proficiebat in ſcientiâ experimentali, ſicut & in ætate: ſicut autem ætas oppnrtuna requiritur, ad hoc quod hnmo accipiat

ſcientiam per inuentionem, ita etiam ad hoc, quod recipiat ſcientiam per diſciplinam; Dominus autem nihil fecit, quod non congrueret eius ætati: & ideò audiendis doctrinæ ſermonibus, non accommodauit auditum, niſi illo tempore, quo poterat etiam per viam experientiæ talem ſcientiæ gradum attigiſſe. Vnde Gregorius dicit homil. 2. ſuper Ezechiel. Duodecimo anno ætatis ſuæ interrogare dignatus eſt homines in terrâ: quia iuxtà rationis vſum doctrinæ ſermo non ſuppetit, niſi in ætate perfectâ.

Chriſtus diſtulit proficere in ſcientia acquiſita, vt nihil faceret, niſi quod congrueret ætati.

Denique in vltimo articulo docet, quòd anima Chriſti perfectâ ſcientiâ experimentali ex ſenſibilibus, Angelico lumine non indiguit: quia ſufficit ad hanc ſcientiam lumen intellectus agentis; & multò minus anima Chriſti perfecta ex impreſſione ſuperiori, quoad ſcientiam immediatè à Deo infuſam, aliquid addiſcere ab Angelo debuit: Sicut enim anima illa ſuprà communem creaturæ modum, vnita eſt Verbo in vnitate perſonæ; Ità ſuprà communem hominum modum immediatè à Deo repleta eſt ſcientiâ.

Chriſtus nullo modo indiguit lumine Angelico ad ſcientiam acquiſitam, minùs ad infuſam.

Omnia, quæ contrà hanc veritatem obiici poterant, comprehendit Author ſuis argumentis, & Commentatores aliqui decerpunt ex primo argumento, quod Author ſic format: quia Luc. 22. dicitur, quòd apparuit Chriſto Angelus de Cœlo confortans eum; ſed confortatio fit per verba conſortatoris docentis, ſecundum illud Iob. 4. *Ecce docuiſti multos, & manus laſſas roboraſti, vacillantes confirmauerunt ſermones tui:* Ergo Chriſtus ab Angelo edoctus eſt.

Obijcitur contrà veritatem prædictam.

Occurrit dicens, *quòd illa confortatio Angeli non fuit per modum inſtructionis, ſed ad demonſtrandam proprietatem humanæ naturæ: Vnde Beda dicit lib. 6. in Lucam cap. 92. in documento vtriuſque naturæ, & Angeli ei miniſtraſſe, & eum confortaſſe dicuntur. Creator enim creaturæ ſuæ non eguit præſidio: ſed homo factus, ſicut propter nos triſtis, ita propter nos confortatur, vt ſcilicet in nobis fides Incarnationis ipſius confirmetur.*

Reſpondetur.

Quare Chriſtus triſtis, & ab Angelo cõfortatus.

* * *

QVÆSTIO XIII.

De potentiâ animæ Chriſti.

* * *

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm anima Chriſti habuerit omnipotentiam ſimpliciter.

CONCLVSIO. Impoſſibile eſt animæ Chriſti conuenire omnipotentiam.

Probatur in argumento ſed contrà. Illud, quod eſt proprium Dei, non poteſt conuenire alicui creaturæ; ſed proprium Dei eſt eſſe omnipotentem, ſecundùm illud Exo. 15. *Iſte Deus meus, & glorificabo eum*, & poſteà ſubditur, *omnipotens nomen eius:* Ergo anima Chriſti, cùm ſit creatura, non habet omnipotentiam. Ratio, quæ habetur in corpore, expendetur infrà.

Proprium DEI eſt eſſe omnipotentem.

CAPVT VNICVM.

Exploratur veritas Concluſionis.

VT optimè Author explicat in ſolutione ad primum, non controuertitur hîc, an omnipotentia Dei fuerit homini communicata; nam, vt ipſe loco citato, homo accepit ex tempore omnipotentiam, quam filius Dei habuit ab æterno per ipſam vnionem perſonæ, ex quâ factum eſt, vt, ſicut homo dicitur Deus, ita dicatur omnipotens: non quaſi ſit alia omnipotentia hominis, quàm filij Dei, ſicut nec alia Deitas; ſed eo quòd eſt vna perſona Dei, & hominis.

Omnipotẽtia DEI fuit homini Chriſto cõmunicata.

Sed difficultas eſt, vtrùm ſic fuerit omnipotentia ſimpliciter Chriſti humanitati communicata, vt Chriſtus non ſolùm ſecundùm Diuinitatem, ſed etiam ſecundùm humanitatem ſit omnipotens; ita vt ex vi vnionis hypoſtaticæ receperit anima, & tota humanitas Chriſti, aliquam virtutem, & facultatem in ſe, & intrà ſeipſam; vndè omnipotens dici poſſit.

Senſus quæſiti.

Gregorius

Vbiquiſtæ ſic dicti, quia immẽſitatẽ Chriſti humanitati tribuebant.

Gregorius de Valentia ſuprà qu. 2. punct. 3. refert, & refutat errorem Vbiquiſtarum, qui ſic appellantur, quia talem rationem vniunis hypoſtaticæ naturæ humanæ cum perſonâ Verbi diuini ponunt, vt humanitati præſentiam in omni loco concedant; quæ tamen eſt diuinæ naturæ proprietas; & quia humanam Chriſti naturam vbique eſſe affirmant, inde Vbiquiſtæ dicuntur, & ſicut proprietatem Deo ſoli conuenientem, & quæ immenſitati reſpondet, ponunt in Chriſto, ita de æternitate, & omnipotentiâ philoſophantur.

Concluſio.

In oppoſitum eſt S. Doctor hîc, aſſerens impoſſibile eſſe, quòd animæ Chriſti conueniat omnipotentia ſimpliciter.

Probatur ratione D. Thomæ.

Quòd efficaci diſcurſu oſtendit: quia in hoc myſterio, ita facta eſt vnio in perſunâ, quòd tamen remanſit diſtinctiu naturarum, vtrâque ſcilicet naturâ retinente id, quod ſibi eſt proprium. Potentia autem actiua cuiuſlibet rei conſequitur naturam ipſius; & ſic omnipotentia conſequenter ſe habet ad naturam diuinam: Cùm enim natura diuina ſit ipſum eſſe Dei incircumſcriptum; inde eſt, quòd habet potentiam actiuam reſpectu omnium, quæ poſſunt habere rationem entis. Similiter quælibet alia res habet potentiam actiuam, reſpectu eurum, ad quæ ſe extendit perfectio ſuæ naturæ, ſicut calidum ad calefaciendum; cùm igitur anima Chriſti ſit pars humanæ naturæ, impoſſibile eſt, quòd omnipotentiam habeat.

Potentia actiua cuiuſlibet ſubiecti conſequitur naturã ipſius.

Cõfirmatur.

Confirmatur, ſiue explicatur hoc magis. Natura humana, vnione hypoſtaticâ ſequutâ, remanſit cum ſuis proprietatibus naturalibus, ſicut diuina cum ſuis; ſed inter proprietates naturæ eſt potentia actiua ad operandum: quia potentia actiua cuiuſlibet rei ſequitur formam ipſius, quæ eſt principium agendi; forma autem, vel eſt ipſa natura rei, ſicut in ſimplicibus, vel eſt conſtituens ipſam rei naturam, in his ſcilicet, quæ ſunt compoſita ex materiâ, & forma: Ergo natura humana ſolùm habuit potentiam finitam ſibi debitam, & connaturalem creatam, & nullo modo omnipotentiam ſimpliciter, quæ eſt propria ſolius naturæ diuinæ.

Forma ipſa natura rei in ſimplicibus, eſt conſtituens naturam in compoſitis.

Nec omni potentia, nec

Deinde ſpecialiter prubatur hæc impoſſibilitas: quia omnipotentia ex parte termini attingit omne creabile, & factibile; ſed ad hoc non valet anima Chriſti, quia, nec vt inſtrumentum potuit aſſumi ad creandum, hoc enim nulli creaturæ eſt poſſibile, vt S. Thomas, & cum eo omnes eius diſcipuli 1. part. quæſt. 45. oſtendunt.

creatio etiã per modum inſtrumenti creaturæ cõceſſa sũt.

Denique hæc concluſio probari poteſt omnibus rationibus, quibus 1. part. qu. 25. Theologi oſtendunt omnipotentiam non eſſe creaturæ communicabilem: Ergo, nec animæ, vel humanitati Chriſti, quæ non obſtante vnione ad Verbum, retinuit id quod ſibi eſt proprium.

ARTICVLVS II.

Vtrùm anima Chriſti habuerit omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum.

Concluſio prima.

PRIMA concluſio. Anima Chriſti ſecundùm propriam virtutem, ſiue naturalem, ſiue gratuitam, habuit potentiam ad omnes illos effectus, qui ſunt ipſi animæ conuenientes, nempè ad corporis gubernationem, & illuminationem omnium per gratiam, & ſcientiam.

Secunda.

Secunda concluſio. Anima Chriſti, quatenùs eſt inſtrumentum Verbi, habuit virtutem inſtrumentariam ad omnes immutationes miraculoſas faciendas, ordinabiles in finem Incarnationis, qui eſt inſtaurare omnia, ſiue quæ in cœlis, ſiue quæ in terris ſunt.

Tertia.

Tertia concluſio. Anima Chriſti, etiam quatenùs eſt inſtrumentum Verbi, nullam habuit potentiam ad annihilandum.

CAPVT PRIMVM.

An Iuſtificatio noſtra, & alij ſupernaturales effectus, nec non miracula procedant à Chriſti humanitate, non ſolùm vt à causâ principali morali, ſed etiam phyſicâ.

IN hoc ſecundo Articulo agit S. Doctor de poteſtate, quam anima Chriſti habuit reſpectu immutationis crea-

Quid per potentiam immutandi creaturas intelligi debeat.

turarum, quo modo loquendi ſignificat virtutem executiuam miraculorum Chriſti conceſſam; quæ poteſtas, quia extenditur ad ea, quæ ſunt præter, vel ſuprà ordinem rerum, rectè exprimitur per potentiam ad immutandam creaturam; & quia eadem ratio currit de noſtra iuſtificatione, ac de aliis operibus ſupernaturalibus, & miraculoſis; ideò indifferenter Theologi hîc vberem diſputationem inducunt de concurſu phyſico, & morali, quem exercet humanitas Chriſti reſpectu iuſtificationis hominum, & ſupernaturallum effectuum, & miraculorum.

Senſus, & amplitudo quæſiti.

Diximus, humanitas Chriſti, licèt enim Author tantùm de beatiſſimâ eius animâ quærat; tamen, quia ea, quæ de animâ Chriſti in hac parte dicuntur, proportionabiliter extendi debent ad totam eius humanitatem, dum non propriâ, ſed diuinâ virtute operatur: ideò indifferenter de animâ, & totâ humanitate procedit diſputatio.

Et licèt ex dictis In principio huius operis, & in prima ſecundæ, ſæpiùs à nobis repetitis, pluſquàm notum ſit, quid cauſalitas moralis, quid phyſica importet; importunum tamen non erit vnico verbo eadem hîc inſinuare. Duplex ergo dicimus cauſæ genus, alterum phyſicum, morale alterum.

Cauſa Phyſica realiter influit in effectum; moralis verò extrinſecè tantùm illum attingit.

Phyſica cauſa illa eſt quæ realiter, & phyſicè influit in effectum, & quæ immediatè ſeipſa attingit ſubſtantiam effectus producti: Moralis verò cauſa extrinſecè tantùm effectum attingit, vel dum mouet alium ad illum efficiendum, vel per modum conſilij ſuaſionis, imperij, meriti, &c. V. G. Aggreditur Petrus Franciſcum, & occidit, Petrus cauſa mortis illius phyſica dicitur; ille autem, qui illum ad hoc opus ſuaſit, conſilium dedit, pecuniam obtulit, rogauit, &c. moralis cauſa illius homicidij cenſetur.

Diuiditur vtraq; cauſa in principalem, & inſtrumentalem.

Vtraque autem cauſa, tàm moralis, quàm phyſica, diſtinguitur in principalem, & inſtrumentalem. Principalis in genere moris, eſt illa, quam adduximus: Inſtrumentalis autem moralis, dici poteſt quælibet res, quâ cauſa moralis principalis vtitur, vt pecunia, oratio, ſupplicatio, &c. Quibus veluti inſtrumentis agens morale vtitur ad mouendum, & inclinandum voluntatem phyſicè operantis. Cauſa verò phyſica principalis, illa eſt, quæ virtute propriæ formæ attingit effectum; inſtrumentalis verò, quæ non virtute propriæ formæ attingit, ſed virtute tantùm agentis principalis in ſe receptâ.

Dicendum igitur eſt primò, quòd Chriſtus vt homo, ſiue eius humanitas eſt cauſa moralis principalis iuſtificationis animarum, & omnium miraculorum.

Concluſio prima.

Hæc concluſio nullâ prorsùs indiget probatione; vt enim ex fusè deductis in principio huius operis, dum de ſatisfactione actum fuit, & ex his, quæ docuimus quæſt. 7. & 8. abundè conſtat, quòd Chriſtus Dominus, morali influxu ſatisfactorio, & meritorio in nobis efficit gratiam, & omnia ſupernaturalia Chariſmata.

Probatur ex prædictis.

Cõfirmatur primò.

Vnico tamen verbo ſic poſitam concluſionem confirmabimus, Chriſtus, vt homo, & per operationes humanitatis gratiâ, & charitate perfectas, fuit cauſa meritoria charitatis, & omnium donorum ſupernaturalium, quæ nobis à Deo conferuntur: Ergo eſt cauſa principalis moralis noſtræ gloriæ: ſiquidem merens non eſt minùs cauſa moralis, quàm conſilians, ſuadens, & obſecrans, &c.

Cõfirmatur ſecundò.

Et confirmatur: quia omnis cauſa inſtrumentalis ſupponit principalem, à quâ mouetur: Ergo, ſi Chriſtus, vt homo, non eſt cauſa moralis principalis, ſed ſolùm inſtrumentalis gratiæ, &c. neceſſe eſt, vt aſſignemus ſuperiorem cauſam principalem moralem, cui principaliter meritum, & ſatisfactio adſcribantur, ſed hoc implicat: quia talis cauſa non poteſt eſſe, niſi Deus, cui per actus Deitatis repugnat eſſe cauſam meritoraim, & ſatisfactoriam; ſiquidem meritum, & ſatiſfactio inferioritatem ſupponit, vt in tractatu citato de ſatisfactione viſum eſt: Ergo.

Deus non poteſt per actus Deitatis eſſe cauſa principalis ſatisfactionis, & meriti.

Concluſio ſecunda.

Dicendum ſecundò, implicare contradictionem, quòd humanitas Chriſti ſit cauſa gratiæ phyſica principalis.

Cõtrà Medinam, qui grauiter, ſed immeritò à Suare reprehenditur.

Hæc concluſio eſt certa apud omnes Theologos communiter, quidquid Bartholomæus de Medina velit, qui Chriſtum vt hominem eſſe cauſam phyſica gratiæ principalem, ſecundariã tamen iudicat, ac proinde temeritatis nota à Franciſco Suarez inuritur, licèt immeritò, non ſolùm, quia aliquo

quo modo Medina explicari poterat, prout conatur Nazarius controuerſiâ primâ, ſed eò, vel maximè quòd temeritatis notâ illa aſſertio inurenda eſt, quæ nullâ graui authoritate, aut ratione fulcitur, ſed inſolenter,vel audacter inducitur, quod hîc non currit, cùm multa Scripturæ, & Patrum teſtimonia huic opinioni non à longè faueant, vt argumenta non infirma taceam.

Cæterùm, quidquid de hoc ſit,noſtra concluſio euidenter oſtenditur generaliter à S. Doctore, & Theologis, pluribus in locis, præcipuè primâ ſecundæ, quæſt.112. Vbi quæſitum articuli primi,hoc eſt, vtrùm ſolus Deus ſit cauſa gratiæ, & affirmatiuè reſpondet, eiúſque ratio ad hanc formam reduci poteſt.

Probatur primò à S. Doctore.

Implicat contradictionem, vt aliqua natura, inferior Deo, poſſit tanquàm cauſa principalis cauſare participationem perfectiſſimam ipſius eſſe diuini, per quam homo Deificatur, & efficitur Filius Dei; ſed huiuſmodi eſt gratia: Ergo. Minor cum conſequentiâ patet, & maior probatur. Implicat, quòd ignire, V.G. conueniat tanquàm cauſæ principali alicui, niſi ſit ignis, vel alicuius naturæ ſuperioris ipſo igne, quia à proportione minoris inæqualitatis agens non operatur vt cauſa principalis; Vndè natura inferior igne, nequit eſſe cauſa principalis generandi ignem; ſed per gratiam homines deificantur, & verè in filios Dei generantur; vnde in prima Canonica Ioan. 3. Gratia, & Charitas appellatur ſemen Dei: Ergo nulla creatura poteſt eſſe cauſa illius principalis, & homines principaliter deificare; ſiquidem quælibet natura creata in infinitum,eſt diuinâ inferior: Ergo.

Gratia, quæ eſt perfectiſſima participatio diuini eſſe,non poteſt cauſari principaliter à creaturâ.

Probatur ſecundò.

Secundò probatur. Si humanitas Chriſti, vt cauſa principalis, efficeret gratiam in aliis, vel hoc faceret per aliquam aliam qualitatem, & hoc eſt impoſſibile; quia oporteret, quòd hæc qualitas eſſet perfectior ipſâ gratiâ, quæ eſt communicatio diuini eſſe; vel præſtaret hoc per gratiam, quam in ſuâ propriâ animâ habet, tanquàm per principium formale agendi: quod non poteſt: quia gratia non eſt qualitas actiua ſui ſimilis, aliàs quicunque exiſtens in gratiâ poſſet gratificare,& ſimilem gratiam circà alios producere. Siquidem, vt ex ſupradictis conſtat, Gratia Chriſti in eſſe phyſico eſt eiuſdem ſpeciei cum gratiâ cæteris conceſſa. Similiter habitus operatiui, qui Chriſti gratiam comitantur, vt charitas, & cæteræ virtutes infuſæ, nequeunt producere per ſe ſibi ſimiles; cùm habitus non ſit productiuus per ſe alterius habitus, ſed tantùm actuum circà proprium obiectum.

Gratia non eſt qualitas productiua ſui ſimilis, quãuis perfectiſſima.

Et confirmatur. Cauſa ſecunda principalis attingit effectum virtute propriæ formæ; inſtrumentum verò, ſecundùm quòd mouetur à principali agente; ſed humanitas Chriſti non habet aliquam formam propriam, per quam phyſicè producat gratiam habitualem in nobis, & alios ſupernaturales effectus, ſed ſolùm eos attingit, quatenùs mouetur à Verbo Diuino: Ergo. Maior cum conſequentiâ patet, & minor probatur: quia illa forma debet eſſe ſupernaturalis, ſed non poteſt aſſignari aliqua forma propria ſupernaturalis, per quam humanitas Chriſti effectiuè producat gratiam habitualem; ſi enim aliqua aſſignabilis eſſet, maximè gratia habitualis, quæ eſt in animâ Chriſti, vel virtutes infuſæ, quæ ipſam comitantur, & hoc repugnat gratiæ, vt dictum eſt; non enim eſt forma operatiua, & propter hoc S. Doctor loco citato primâ ſecundæ, docet, gratiam immediatè ſubiectari in ſubſtantiâ animæ, & non in potentiis ipſius: Ergo nullo modo, vt cauſa principalis,& virtute propriâ humanitas Chriſti, vel alia quæcunque creatura poteſt phyſicè attingere productionem gratiæ.

Confirmatur Concluſio.

Non datur forma ſupernaturalis, per quã humanitas Chriſti effectiuè producat gratiam habitualem.

Omittimus loca Scripturæ, quæ ad hanc veritatem confirmandam adduci poterant, quibus aſſeritur ſolum Deum gratiam, & gloriam dare, & mundum de immundo conceptum ſemine efficere, & ſimilia.

Caput II.

An præter influxum moralem Chriſti, humanitas influat phyſicè inſtrumentaliter gratiam, & ad opera miraculoſa ſimiliter concurrat.

Ratio quæſiti.

SVppoſitâ veritate præcedenti capite ſtabilitâ, quòd humanitas Chriſti fuit cauſa moralis principalis, tàm

tàm gratiæ, quàm omnium effectuum ſupernaturalium, & miraculorum, quæ intelligitur de omnibus, quæ quocunq; tempore facta fuerunt ad finem Incarnationis, ſiue antè illam, ſiue poſt illam, & quæ fient; & inſuper ſuppoſito, quòd ad hæc, humanitas Chriſti, tanquàm cauſa principalis phyſica cōcurrere non poſſit Theologorum ſtudium vltrà procedit ad inueſtigandum, an ad prædicta omnia, humanitas Chriſti concurrat vt inſtrumentum diuinitatis.

Variæ auctorum ſententiæ ad duas præcipuas reducuntur.

In quâ controuerſiâ varias ſententias ad duas præcipuè reuocandas duximus. Prima negat humanitati Chriſti omnem phyſicam efficientiam, tàm in iuſtificatione animarum, quàm in miraculis, ſed ſolam moralem cauſalitatem ipſi adſcribit. Ita Durandus in 3. diſt. 14. quæſt. vltimâ. Scotus ibidem quæſt. 1. & in 2. diſt. 37. Petrus de Palude diſt. 14. qu. vltimâ, Quam ſententiam tenetur etiam Cano in quadam relectione de Sacramentis in genere part. 4. Vaſquez diſpnt. 57. cap. 5. & plures extrà Scholam S. Thomæ.

Sententia negatiua.

Affirmatiua.

In alio extremo inſurgit ſententia aſſerentium Chriſti humanitatem, tàm ad iuſtificationem animarum, quàm ad omnia miracula concurrere, non ſolùm per modum cauſæ moralis; ſed etiam vt inſtrumentum phyſicum Verbi diuini. Quæ ſententia eſt S. Doctoris hîc, & alibi, vt videbimus, & communis inter Thomiſtas, & Theologos, præcipuè recentiores.

Hæc in varias ſubpartitur opiniones.

Verùm hanc cauſalitatem phyſicam humanitati Chriſti attribuentes, non concordant. Aliqui enim (quod omninò eſt ad mentem S. Doctoris, & commune inter Thomiſtas) aſſerunt hanc eamdem cauſalitatem, humanitatem Chriſti habere, etiam nunc, dum in cœlo exiſtit, ac habebat, dum viueret; negant tamen hanc phyſicam efficientiam ipſi humanitati Chriſti, antequam in mundum veniret. Vnde negant gratiam antiquorum Patrum, & miracula antè Incarnationem patrata, ex cauſalitate inſtrumentali phyſicâ humanitatis Chriſti proceſſiſſe.

Non deſunt tamen, qui ad hoc etiam prædictam cauſalitatem extendant, docentes Chriſti humanitatem fuiſſe cauſam effectricem iuſtificationis antiquorum Patrum, vt per fidem apprehenſam: ita vt Chriſti humanitas, antequam in mundo exiſteret, effectiuè inſtrumentaliter cauſauerit gratiam, & iuſtitiam in Patribus antiquis, quatenùs eius apprehenſio per fidem aſſumebatur à Deo, vt inſtrumentum effectiuum ipſius gratiæ, pro quâ ſententiâ Capreolus, & Scotus citantur à Medina hîc.

Capreolus, & Scotus.

Alij è contrà prædictam Thomiſtarum ſententiam reſtringentes, docent Chriſti humanitatem eſſe quidem per ſe loquendo phyſicum inſtrumentum Verbi ad iuſtificationem, & omnia miracula, ſed hoc tantum ſortitam fuiſſe reſpectu miraculorum, quæ Chriſtus fecit in hâc vitâ mortali, & ad iuſtificationem illorum, quos, dum hîc degeret, à peccato mundauit, vt Magdalenam, & alios; negant tamen, quòd humanitas Chriſti nunc in cœlo exiſtens concurrat efficienter ad animarum iuſtificationem propter diſtantiam inter illam, & animas iuſtificandas, & cætera opera miraculoſa, quæ hîc fiunt. Exiſtimant enim, quòd, licèt inſtrumentum diuinæ virtutis ad quamcunque diſtantiam operari valeat; ſuadere tamen ſibi non poſſunt, quòd Verbum ſuâ humanitate, vt inſtrumento phyſico vtatur, ad operandum in tam diſtantem materiam, cùm hoc non videatur neceſſarium, & eſſet miraculum ſine neceſſitate. Quam ſententiam olim Magiſtro Victoriæ placuiſſe ferunt, & eam docet Andræas de Vega lib. 7. in ſeſſionem 6. Concil. Trident. cap. 14.

Franciſcus à Victoria & Andræas de Vega.

Denique aliqui, quos ſuppreſſo nomine refert Aſturicenſis quæſt. 6. Admittunt quidem Chriſti humanitatem exiſtentem in cœlo cauſare phyſicè in nobis gratiam, ſed hoc tantùm præſtare mediante miniſterio Angelorum, quos mittit ad inſtrumentaliter efficiendam gratiam, & iuſtitiam in nobis.

Aliorum opinio.

Cæterùm, ad clariùs in hâc graui difficultate incedendum, priùs redarguendi erunt prædicti modi limitantes, vel extendentes S. Doctoris ſententiam, vt illam deinde ſtabiliamus.

Et quidem vltimus modus philoſophandi, quòd Angelorum miniſterio Chriſtus gratiam in nobis efficiat, nec probabilitatis apparentiam, apud me vnquam habuit, vt taceam grauiorem cenſuram; ſufficeret ſolùm contrà illum, quòd ſine fundamento vllo Scripturæ,

Expungitur, & improbabile iudicatur, Chriſti humanitatem cauſare phyſicè gra-

tiã de cœlo miniſterio Angelorũ.

pturæ,Patrum,nec antiquorum Theologorum, vt noua ſententia emergit. Et quis vnquam, amabo, hæc aodiuit, quòd Aogelus efficaciter hominis mentem, & voluntatem immutet? Quis ſanctificatores, vt ita dicam, & ad abſoluendum homines, ſiue iuſtificandum, deſt.oatos Angelos audiuit vnquam? Verùm hoc ex confutatione ſententiæ, quæ, vt vidimus, deoegat efficientiam gratiæ humanitati Chriſti in Cœlo exiſtenti, magis confutabitur.

Eruitur fundamentũ huiuſce opinionis.

Et certè ad iudicandum de futilitate huius ſententiæ, ſufficeret eius fundamentum conſiderare, quod eſt vitare non oeceſſarium miraculum, quod ad tântam diſtantiam inſtrumentum à Deo eleuatum feratur, quaſi diuina virtus commuoicata inſtrumento à diſtantiâ loci dependeat: ita vt nequeat operari, oiſi in ſubiectum propinquum.

Humanitas Chriſti propriam efficientiã circà ſupernaturales effectus in cœlo retinet.

Verùm admiſſo etiam, quòd hoc eſſet miraculum, quare hoc Chriſto denegandum, cùm ad Chriſti humanitatis excellentiam commendandam, ioter omnia eius miracula, id ſit magis accommodatum, ipſique dehitum, qui pro noſtra iuſtificatione, & ſalute voluit incarnari, & taotùm pati. Dehuit ergo eamdem efficientiam ergà gratiam, & cæteros ſupernaturales effectus, in cœlo exiſtens retioere, quam inter moitales degens exercebat; nec conueniebat, quòd Angelorum miniſterio id præſtaret ipſe Chriſtus; ſoli enim illi debemus redemptionum, iuſtificatiooem, & ſanctitatem.

Reijcitur opinio dicentium Chriſtũ antè incarnationẽ phyſicè inſtrumentaliter cauſaſſe gratiã antiquorum Patrum.

Iure etiam optimo Thomiſtis falſum videtur (& à fortiori aliis Theologis phyſicam cauſalitatem humanitati Chriſti negantihus) prædictum aſſertum, quòd Chriſtus aotèquam veoiret in mundum, antiquorum gratiam inſtrumeotaliter phyſicè cauſauerit.

Manifeſtè enim apparet implicatio, quòd res, quæ ooo exiſtit, phyſicâ efficientiâ aliquem producat effectum; Efficere enim eſt aliqua effectricis cauſæ actualitas; Ergo, cùm ooo ſit prima, neceſſum eſt, vt præſupponat exiſtentiam, quæ omnium actualitatum eſt prima. Vnde fictitium videtur, quod Deus rem nullatenùs exiſtentem aſſumat, vt inſtrumentum phyſicum ad aliquid efficiendum.

Capvt III.

Inſinuata ſententia S. Doctoris circà harc phyſicam cauſalitatem humanitatis Chriſti ſtabilitur.

Status difficultatis.

EXpediti à faſtidioſâ multiplicitate modorum, quos Theologi in hoc puncto phyſicæ cauſalitatis humaoitatis Chriſti reſpecto gratiæ, & miraculorum adiouenerunt: Reſtat vt verã ſeotentiã, quam S. Doctoris eſſe diximus, ſtabiliamus.

Concluſio.

Diximus ergo, qoòd Chriſti humanitas per modum phyſici inſtrumenti cauſat noſtram iuſtificationem, & miracula.

Hæc ſententia eſt S. Doctoris hîc, & iofrà qu.48.art.6. & qu.52.art.1. & 2. & quæſt.56.art.1. & qu. 62. art.1. & 4. Et hâc tempeſtate communiſſima eſt inter Thomiſtas. Eandem ſequitur Valeotia hîc punct.2. & Suarez diſp.51. ſect.5. & alij.

Probatur ex Scripturâ.

Faueot huic ſenteotiæ plura Sacræ Scripturæ teſtimonia Ioan. 1. dicitur. *Gratia, & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt.* Vhi hoc verbum, facta, denotat phyſicam efficientiam, nec non & illa verba eiuſdem capitis, de pleoitudine eius omoes accepiouis. Idem indicare videntur, Ad Epheſ.1. *In quâ* (ſcilicet gratia) *gratificauit nos in dilecto Filio ſuo*, & Ioannis 20. Ipſe Chriſtus inſufflauit in diſcipulos ſuos, & dixit. *Accipite Spiritum ſanctum.* Matth. 9. *Vt ſciatis, quia Filius hominis habet poteſtatem in terrâ remittendi peccata.* Et aliæ adſunt plures Sacræ Scripturæ authoritates, ex quihus probahiliſſimè colligere poſſumus, Chriſti humànitatem phyſicum fuiſſe diuinæ virtutis inſtrumentum ad iuſtificationem, & ad miracula efficienda. Luc 6. dicitur. *Virtus de illo exibat, & ſanabat omnes.* Et 8. ipſe Chriſtus dicebat. *Ego noui virtutem de me exiiſſe.* Item Luc.5. dum ipſi Chriſto Leproſus dicebat, *Domine ſi vis, potes me mundare.* Et cap. 8. Chriſtus puellæ mortuæ dixit. *Surge*, & teſte Ioanne imperando dixit, *Lazare veni foras.* Et Matth. cap. 8. Plura adducuotur miracula Chriſti, ooo oratione, aut deprecatione, ſed authoritate, & imperio facta, ac pṛoinde non morali tantùm, ſed phyſicâ efficientiâ.

Diximus, quòd probabiliſſimè ex adductis, & aliis Sacræ Scripturæ locis

Diſcutiuntur praelata auctoritates Scripturæ. locis,hæc phyſica cauſalitas inferri poteſt: Nonimus enim, quod ad hoc non omninò conuincunt; quia aduerſarij, qui ſolùm moralem concurſum admittunt, ſic philoſophantur, quod Chriſtus moraliter concurrebat, vel quia orabat, vt miracula illa à Deo fierent, vel quia erat pactum inter Deum,& Chriſtum vt hominem,quod poſitâ aliquâ eius operatione, oratione, V. G. imperio, tactu,verbo, ſequeretur effectus miraculoſus, ſtatim immediatè à Deo productus; ideò moraliter illum attingebat; iuxtà quem modum poſſunt euadere, & vim argumenti declinare. *Aliam interpretationem patiũtur.*

Propugnatur intẽta, & Concluſioni accommodata. Nihilominùs contrà illos ſic vrgere poſſumus: quia humanitas Chriſti operatur iuſtificationem, & miracula virtute communi toti Trinitati:omnia enim opera ad extrà toti Trinitati attribui debent: Ergo operatur illa phyſicè inſtrumentaliter. Conſequentia patet: quia omnis virtus moralis, quæ in infinitate meriti, vel ſatisfactionis conſiſtit, attribuenda eſt tanquàm quid proprium perſonæ filij, qui ſolus eſt ſatisfaciens, & merens, vt ex dictis in tractatu de ſatisfactione ſatis conſtat. Antecedens autem, in quo eſt difficultas, probatur, tùm ex adductis ex Sacrâ Scripturâ, tùm ex aliis, in quibus iuſtificatio,& miracula verè effectiuè à Chriſto patrata iudicantur, Luc. 11. dicitur. *Si in digito Dei eiicio Dæmonia.* Et Ioan. 10. *Opera, quæ ego facio in nomine Patris mei.* Quæ loca de ſolâ cauſalitate morali verificari nequeunt.

Definitiones Conciliorum ad propoſitum referũtur. Adſtipulatur modus loquendi Conciliorum. Nam in Concilio Epheſ. 1. Can. 11. Definitur carnem Chriſti Domini eſſe viuificatricem propter vnionem ad Verbum,quod vitam habet diuinam; At caro Chriſti non eſt viuificatrix ſecundùm eſſe morale; nam tota moralitas actionũ Chriſti ad eius animam pertinet:Ergo habet virtutem viuificatricem in eſſe phyſico.Et in Concil. Trident. ſeſſ.6.cap.7. dicitur. Sacramentum Baptiſmi eſſe cauſam inſtrumentalem in iuſtificatione impij. Et ſanè Concilium de inſtrumento phyſico loquitur, in quo euidentiùs apparet vera inſtrumenti ratio: Ergo à fortiori id dicendum erit de Chriſti humanitate, cuius virtute omnia Sacramenta ſalutem noſtram operantur.

Qui diſcurſus aperit tibi viam ad concluſionem confirmandam omnibus, quibus in materiâ de Sacramentis in genere, Thumiſtæ oſtendunt, Sacramenta nouæ legis, non ſolùm moraliter, ſed phyſicè inſtrumentaliter gratiam cauſare: Illa enim omnia à fortiori hoc conuincunt de humanitate Chriſti, non ſolùm propter eius dignitatem; ſed quia eſt inſtrumentum coniunctum diuinitati. Verùm de iſtis in materiâ de Sacramentis erit ſermo. *Quod dicitur de Sacramentis nouæ legis, à fortiori humanitati Chriſti cõcedendum.*

Auctoritates SS. Patrum. Plura à Commentatoribus ad eamdem veritatem ſtabiliendam Patrum teſtimonia afferũtur: ſufficiat pro nunc Cyrillus Alexandrinus, qui lib. 2. in Ioan. cap. 15. inquit. Nam quemadmodùm ad facienda ſigna diuina verbis ſuis inerat virtus, ſic etiam ad perſuadendũ magnas vires habebat, & lib. 4. c. 14. ait non verbo ſolùm ſemper, verùm etiam tactu mortuos excitabat, vt oſtenderet corpus quoque ſuum viuificare poſſe. Et ſubdit, quod, ſi ſolo tactu ſuo corrupta reintegrantur, quomodò non viuemus, qui carnem illam guſtamus,& manducamus? Vbi vides, quòd Cyrillus tam de virtute ad patrandum miracula, quam ad ſanctificandum loquitur,& Chryſoſtomus homil. 26. in Matth. conſiderans illa verba Leproſi ad Chriſtum, ſi vis potes me mundare, aduertit quòd Leproſus non dicit, Domine, ſi oraueris, ſed ſi vis, omnia eius arbitrio, & poteſtati committens, quod Chriſtus illi reſpondens cõfirmauit dicens volo, Et deinde imperauit mũdare (ſic enim Hieronymus legendum eſſe docet) & Auguſt. tract. 24. in Ioan. cognoſcit poteſtatẽ multiplicandi, & augendi panẽ in manibus Chriſti repoſitam, quod accommodatiſſimo exemplo demõſtrat in virtute, quæ terræ ineſt, ad multiplicandas fruges ex paucis granis. Denique omnia teſtimonia Patrum, quæ innumera ſunt in fauorem phyſicæ cauſalitatis, in Sacramentis nouæ legis à fortiori hîc locum habent. *Cyrilli Alexandrini.* *Chryſoſtomi.* *D. Auguſtini.*

Probatur ſecundò ratione Concluſio. Denique ratione, noſtra concluſio à Thomiſtis oſtenditur: quia hic modus cauſandi gratiam, & ſanctitatem in animabus noſtris, & miracula faciendi potuit humanitati Chriſti communicari,& cedit in magnam eius dignitatem & gloriam: Ergo rationabiliter ſentit, qui aliàs Scripturæ Sacræ teſtimonio, Conciliorum, & Patum ſenſu innixus, illam ipſi communicatam fuiſſe affirmat.

Vnico

Vnico verbo omnia concludentes, dicimus Chriſti humanitatem per modum phyſici inſtrumenti, non ſolùm operatam eſſe omnia miracula, & iuſtificationem, quæ ab ipſo Chriſto proceſſerunt, dum erat in hâc vitâ mortali, ſed omnem iuſtificationem, & omnia opera miraculoſa, quæ poſt Incarnationem facta ſunt, atque fient vſque ad extremum iudicij diem, ita vt nihil ad hoc officiat diſtantia loci nec quòd nunc exiſtat in cœlo: & non ſolùm loquimur de his, quæ ab humanitate Chriſti tanquàm ab inſtrumento coniuncto procedunt, ſed de omni iuſtificatione, & opere miraculoſo, quæ ab ipſo Chriſto vt homine, mediis Sacramentis, vel hominum miniſterio, tanquàm ab inſtrumentis ab ipſo motis efficiuntur.

Omnia opera miraculoſa, & ſupernaturalia Chriſto tribuenda, etiam poſt Aſcenſionẽ eius in cœlum.

Capvt IV.

Per quam virtutem conſtituatur humanitas Chriſti cauſa inſtrumentalis phyſica effectuum ſupernaturalium.

Ratio quæſiti.

NOn fuit admodùm difficile ſtatuere Chriſti Domini humanitatem, non ſolùm moraliter, ſed phyſicè inſtrumentaliter efficere gratiã, & miracula; ſiquidẽ hoc Scriptura indicat, ſenſus Conciliorum, & Patrum confirmat, maior pars Theologorũ adſtipulatur, & ſummoperè condecet Chriſti dignitatem; verùm ingens difficultas occurrit ſpeculantibus modũ phyſicæ huius cauſalitatis, & per quam virtutem conſtituatur humanitas Chriſti cauſa inſtrumentalis phyſica gratiæ, & miraculorum.

Supponimus enim, quòd nulla cauſa, ſiue principalis, ſiue inſtrumentalis, in actum ſecundum prodire poteſt, quin priùs naturæ ordine fuerit conſtituta in actu primo; implicat enim, quòd cauſa effectiua operetur, niſi ſecundùm quod eſt cõſtituta in actu, vel formali, vel virtuali; nequit enim, quis dare, aut efficere, quod in ſe, vel formaliter, vel virtualiter non præhabeat; efficere enim nihil aliud eſt, quàm extrà ſeipsũ propriâ efficientiâ reponere, quod intrà ſe reconditum habebat, quod dictũ ſit reſpectiuè (vniuerſaliter tamẽ) tam de cauſa inſtrumentali, quàm principalis vnaquæque enim ſuo modo præhabere debet, & continere effectum, priùs ſaltem prioritate naturæ, quàm illum intelligatur producere.

Nulla cauſa poteſt effectum operari, quem non præhabet formaliter vel virtualiter.

Emergit inde difficultas; non enim apparet, per quam formam ſupernaturalem fiat humanitas Chriſti, proximè potens, ſiue virtuoſa in actu primo ad efficiendum inſtrumentaliter phyſicè iuſtificationem, cæteroſque ſupernaturales effectus, & miracula.

Status difficultatis.

In quâ difficultate Theologi varia dixere, præcipuos tamen modos id explicandi adducemus, reiectâ priùs illorum ſententiâ, quam fusè redarguit Suarez diſput. 31. ſect. 6. Illorum ſcilicet, qui Chriſti humanitatem, per ſolam coniunctionem, & actualem ſubordinationem ad virtutem Dei, vt principalis agentis rationem phyſici inſtrumenti ad effectus ſupernaturales patrandos ſortiri dixerunt: Itavt virtus illorum cauſatiua non ſit aliquid creatum, ſed ipſa increata Dei omnipotentia.

Variis modis reſoluitur.

Qui modus philoſophandi iure meritò reiicitur; ex vna enim parte ponit humanitatem inſtrumentum, & ex alia excludit, quomodò enim effectiuè inſtrumentaliter humanitas ad gratiam, & cætera concurret, ſi nihil efficiat, nec ab agente principapali virtus illi communicetur, per quam ab illo intelligatur eleuatum, & virtuoſum ad effectum producẽdum; ſed effectus ille erit potiùs immediatè â Deo productus, quàm medio inſtrumento; ſicut, ſi Pictor, vel Scribens virtutem penicillo, vel calamo ad artificiosè pingendum, vel ſcribendum, non tribueret: non poſſet artificiatum dici effectus inſtrumenti.

Reiicitur primus.

Caietanus in commentario huius articuli, paucis multa comprehendit, quæ non benè ab aliquibus Theologis intellecta parui penduntur, quaſi laborantia in petitioue principij; eò quòd dicat, quòd eatenùs phyſicè concurrit Chriſti humanitas ad animarum iuſtificationem, & opera miraculoſa, &c. quatenùs præſentat, & defert imperium diuinum practicum ad creaturas, circà quas Deus, vt cauſa principalis, hos ſupernaturales effectus operatur. Vbi non videtur explicatum, quomodò hęc delatio fiat, & per quam virtutem, hæc cauſa inſtrumentalis intelligatur phyſicè attingere effectum, quòd tamẽn in ſolutione argumentorum patebit, Caietanum non omiſiſſe.

Caietanus malè à quibuſdam arguitur.

Alius modus dicendi quorumdam Theologorũ.

Aliqui igitur Theologi aliter incedendum exiſtimarunt; Vndè dicunt, quod in Chriſti humanitate, etiam in parte corporea, & materiali impreſſa fuit quædam ſupernaturalis qualitas, virtute cuius, etiam ipſius Chriſti caro eſt effectiua gratiæ, & ſanctitatis in nobis. Et codem modo de Sacramentis nouæ legis philoſophantur: ita vt in ipſis rebus ſenſibilibus, ex qnibus Sacramenta conſtant, reperiatur ſupernatutalis qualitas diuinitùs impreſſa, virtute cuius Sacramenta gratiam efficiant in animâ ſuſcipientis, vt inſtrumenta Dei phyſica. Hanc ſententiam tenet Capreolus in 1. diſt. 1. quæſt. 1. Paludanus diſt. 36. & 50. & alij.

In varias adhuc opiniones diſtribuitur.

Non concordant tamen prædicti Authores, & alij, qui hanc ſententiam de qualitate impreſsâ humanitati Chriſti, ſiue Sacramentis tuentur. Aliqui enim ponunt illam corpoream, alij ſpiritualem, alij per modum permanentis, & alij per modum tranſeuntis.

Aſſertio.

In oppoſitum tamen dicimus, eſſe impoſſibile, quòd poteſtas, ſiue virtus humanitati Chriſti, aut alicui creaturæ collata ad iuſtificandum, vel efficiendum miracula, ſit aliqua qualitas completa, vel incompleta, materialis, ſiue ſpiritualis per modum permanentis, & tranſeuntis.

Diſcutitur.

Hoc dicto excludimus præfatam ſententiam, & omnes modos illam limitantes; & nobiſcum concordant hâc tempeſtate communiter Thomiſtæ cum Caietano hîc, & infrà quæſt. 62. artic. 4. Medina hîc, Bañez 1. part. quæſt. 45. art. 5. Et nouiſſimè id etiam ſtatuit Ioan. à S. Thoma diſp. 15. art. 3. Quod etiam docet Bellarminus lib. 2. de Sacramentis, cap. 11. Suarez diſp. 31. ſect. 5. & alij.

Probatur primò ratione D. Thomæ.

Probatur primò hoc dictum authoritate ſimul, & ratione S. Doctoris ſecundâ ſecundæ. quæſt. 178. art. 1. Vbi ad primum hæc ait. *Sicut prophetia ſe extendit ad omnia, quæ ſupernaturaliter cognoſci poſſunt; ita operatio virtutum ſe extendit ad omnia, quæ ſupernaturaliter fieri poſſunt, quorum quidem cauſa eſt diuina omnipotentia, quæ nulli creaturæ communicari poteſt: Et ideò impoſſibile eſt, quòd principium operandi miracula, ſit aliqua qualitas habitualiter manens in animâ.*

Principium operãdi miracula, non poteſt eſſe qualitas permanens.

Inſtantia.

Quòd ſi cum Capreolo dicas S. Doctorem loqui tantùm de qualitate impreſsâ per modum permanentis, non autem per modum tranſeuntis.

Occurritur.

Contrà, quia hæc ſolutio æquiuocationem involuit, & difficultatem non euadit; ſi enim qualitatem per modum tranſeuntis illam appelles, quæ breuiſſimo tempore in ſubiecto duret, non ſatisfacis; concedit enim qualitatem à Deo productam, quæ ab ipſo produci non poteſt, nec quòd breui tempore ſit duratura, eius producibilitatem facilitat: non enim impoſſibilitas ſumitur ex duratione, & permanentiâ, ſed ex productione, nec breuitas durationis producibile facit, quod eſt impoſſibile. Si autem per modum tranſeuntis intelligas qualitatem, quæ ex naturâ ſuâ non ſit tota ſimul, ſed petat habere partem poſt partem, implicas in adiecto, & ponis qualitatem, quæ non eſt qualitas.

Omnis qualitas in ſubiecto recepta, eſt finita & limitata.

Et confirmatur, ſiue magis vis Doctrinæ Authoris explicatur. Quæcunque enim qualitas creata, in ſubiecto creato recipi debet, & certis limitibus coarctari, nec poteſt ad quodcunque opus ſe extendere; ſed virtus factiua miraculorum, ſiue operatio virtutum, ſe extendit ad omnia, quæ ſupernaturaliter fieri poſſunt, & ad quæ diuina omnipotentia extenditur, quæ nulli creaturæ communicari poteſt: Ergo virtus operatiua miraculorum in Chriſti humanitate, qualitas eſſe non potuit.

Probatur ſecũdò Concluſio.

Secundò probatur concluſio, ſpecialiter quoad productionem gratiæ: ſi enim daretur aliqua qualitas productiua gratiæ, vel hoc haberet ex propriis: ita vt propriâ virtute gratiam produceret, vel non. Si primum, ſequeretur talem qualitatem eſſe perfectiorem formam, quàm ſit ipſa gratia; ſiquidem gratia ab illâ dependeret, tanquàm à principali cauſâ efficiente, & ſic gratia non eſſet participatio diuinæ naturæ, ſecundùm totam plenitudinem. Quod, ſi hoc fugiens ad primum recurras, & dicas, quòd talis qualitas ex naturâ ſuâ non eſt productiua gratiæ, inutiliter illam excogitaſti: Oporteret ſiquidem, qnòd hæc qualitas ad producendum gratiam per aliam qualitatem eleuaretur, quæ etiam qualitas eadem inſufficientiâ laboraret, & conſequenter procedendum eſſet in infinitum: Ergo hæc qualitas productiua gratiæ omninò fictitia eſt.

Gratia eſt inter qualitates perfectiſſima.

CAPVT V.

Refellitur alius modus explicandi hanc virtutem phyſicam inſtrumentalem, & quid iuxtà ſanctum Doctorem ſentiendum ſit.

Euaſio Franciſci Suarez.

FRanciſcus Suarez diſp. 31. ſect. 5. prædicta inconuenientia declinare cupiens, aliam viam euadendi excogitauit. Supponit ergo, quòd, ſicut in rebus creatis reperitur potentia obedientialis paſſiua, vt in eis, & ex eis Deus faciat, quidquid contradictionem non inuolvit; ita etiam in eiſdem creaturis obedientialis potentia actiua reperiatur, vt efficiant, vel potiùs Deus mediantibus ipſis, & inſtrumentaliter cōcurrentibus, efficiat quidquid fieri non repugnat; quæ quidem potentia actiua ſolâ ratione ab ipsâ creaturæ identitate ſecernitur, provt de potentiâ obedientiali paſſiuâ communiter Theologi philoſophantur.

Explicatur eius modus dicendi.

Per hanc ergo potentiam, docet hîc Author humanitatem Chriſti à diuinâ voluntate ſpeciali concurſu applicari ad efficiendum gratiam in animabus noſtris, & opera miraculoſa patrandum; ita vt hæc obedientialis actiua potentia non ſufficiat ſe ſolâ conſtituere Chriſti humanitatem ſimpliciter potentem ad operandum ſupernaturales effectus, ſed tantùm conſtituat humanitatem in proximâ potentiâ eleuabilem ad huiuſmodi effectus; ita vt hæc eleuatio non egeat fieri per aliquam ſuperadditam formam, aut qualitatem, ſed per ſolam applicationem diuinæ voluntatis, & ſpecialiſſimum Dei concurſum. Et hæc obedientialis potentia, vt coniuncta cum hâc Dei applicatione, & ſpeciali concurſu, eſt virtus ſupernaturalis ſufficiens conſtituere in actu primo ipſam Chriſti humanitatem etiam ſecundùm partem corpoream, ad efficiendum gratiam, alioſque ſupernaturales, & miraculoſos effectus.

Sic Suarez, & Authores, qui cum illo ſentiunt mentem ſuam explicant, & difficultatem euaſiſſe ſe credunt.

Quid de illo ſentiendum.

Verùm de hâc potentiâ obedientiali actiuâ (contrà quam inuehunt Thomiſtæ in materiâ de Sacramentis in genere) quid de illâ ſentiam, paucis concludam. Nec enim inficior, quòd potentia obedientialis paſſiua, quæ vniuerſaliter comprehendit, tam quæ per Dei omnipotentiam creatura pati poteſt, quàm, quæ per eamdem potentiam, vt illius inſtrumentum, agere valet, Suarez in duas diſtinguat potentias, vel duplici nomine inſcribat, & ipſam creaturam, provt dicit non repugnantiam ad omnia, quæ de illa Deus poteſt facere, eam ſubiiciendo, dicat eſſe in potentiâ obedientiali paſſiuâ, & eamdem creaturam, provt dicit non repugnantiam ad omnia, ad quæ Deus illam, vt inſtrumentum poteſt aſſumere, dicat eſſe in potentiâ obedientiali actiuâ: hoc enim parum refert, dummodò in hoc Suarez conueniat, provt videtur conuenire; Et infrà patebit, quòd tam potentia actiua, quàm paſſiua obedientialis nihil aliud ſit, quàm ipſa natura creaturæ, provt dicit non repugnantiam ad diuinam omnipotentiam.

Potentia obedientialis tã actiua quàm paſſiua, eſt ipſa natura creaturæ, vt ſubycitur diuina omnipotentiæ.

Aduertat ergo iunior Theologus, quòd Thomiſtæ negare non poſſunt potentiam obedientialem actiuam Chriſti humanitati, cæteriſque creaturis ineſſe; potentiam, inquam, obedientialem actiuam modo explicato, quam videbis expreſſam à S. Doctore in 4. diſt. 8. quæſt. 2. art. 3. ad 4. Vbi hæc ait. *Nulla creatura poteſt agere ea, quæ ſunt ſuprà naturam, quaſi principale agens; poteſt tamen agere, quaſi agens inſtrumentale à virtute increata motum: quia, ſicut creatura ineſt obedientia potentia, vt in eâ fiat, quidquid Creator diſpoſuerit; ita etiam vt eâ mediante fiat, quod eſt ratio inſtrumenti.* Hæc D. Thomas, Vbi manifeſtè vides, quòd in viâ D. Thomæ, vtramque potentiam creaturæ adeſſe, ab ipsâ creaturâ, ſolâ ratione diſtinctam fatendum ſit.

Diſcutitur iterùm, & reycitur modus dicendi Suareſij.

Quod ſi Suarez nihil aliud intenderet, concordes eſſemus. Verùm huic potentiæ obedientiali actiuæ innixus, ſibi ſuaſit per illam ſufficienter humanitatem Chriſti actuatam: ita vt ſine aliquâ aliâ virtute ei intrinſecè ſuperadditâ, efficiat Deus per illam, (& idem eſt de aliis creaturis, & de Sacramentis) quidquid non inuoluit contradictionem, iuſtificationem, & miracula operetur; quod ſuſtineri non poteſt, vt mox videbimus.

Aſſertio 1. Dicendum igitur eſt primò per prædictam potentiam obedientialem actiuam, ſine additione nouæ virtutis ſupernaturalis, nequit humanitas Chriſti, ſiue quælibet alia creatura inſtrumentaliter phyſicè concurrere ad iuſtificationem, & alios effectus ſupernaturales producendos.

Probatur in forma ex prædictis. Hæc concluſio euidenter educitur ex ſupradictis, quæ ad hanc formam argumenti reducimus. Potentia obedientialis paſſiua, iuxtà omnium conſenſum, non eſt aliud in creaturâ, quam non repugnantia ad Deum, vt in ipsâ, vel ex ipsâ faciat quidquid contradictionem non implicuerit: nec probabiliter poſſet aliud dici, niſi velit aliquis dicere, quòd aliqua entitas poſitiua ſupernaturalis congenita, & innata inſit creaturæ, quam potentiam obediẽtialem paſſiuam appellet, quod certè omnium calculo fictitium veniret reputandum. Ergo, ſi ex proportione ad potentiam obedientialem paſſiuam, ſtatuere debeamus in creaturis potentiam obedientialem actiuam, eodẽ modo chimæricum erit ſic eam fingere, vt hanc potentiam obedientialem actiuam dicamus veram virtutem actiuam ſupernaturalem ipſi creaturæ innatam, per quam creatura conſtituatur in actu primo ad ſupernaturales actiones; ſed potiùs conſiderabimus ibi ſolam non repugnantiam ad operandum ſupernaturales actiones inſtrumentaliter ex diuinâ operatione, & virtute, ſicut potentiam paſſiuam obedientialem conſideramus meram non repugnantiam ad ſuſcipiendum ſupernaturales actus.

Fictitia omninò eſt potẽtia obedientialis actiua quæ ſit virtus ſupernaturalis innata creaturæ.

Et confirmatur: quia, vel hæc actiuitas eſt ſupernaturalis, vel potiùs naturalis. Si naturalis, ergo improportionata eſt omninò ad ſupernaturales actiones, & effectus; ſi verò ſupernaturalis, fateri tenebimur, quòd ab Authore naturæ, & à naturalibus principiis creaturæ oritur virtus actiua ſupernaturalis, ſupernaturalium effectuum, & actionum productiua, & miraculorum effectrix; ſed hoc totum naturæ ordinem inuertit, & ponit, quòd natura virtutem conferat ſuprà ſeipſam, vndè virtus à naturâ data ſuperior eſſet totâ ipsâmet naturâ, à quâ oritur.

Nec etiam poteſt eſſe naturalis illa potẽtia.

Effugium Suareſij. Nec me latent, quæ profiſsè Suarez diſp. 31. ſect. 5. ad euadendam vim huius argumenti adducit, & à nobis fuit iam inſinuatum; Præcipuè enim §. ſed dicet aliquis, hæc ait. Reſpondetur hanc potentiam ſecundùm ſe eſſe quidem innatam: quia non eſt niſi ipſa entitas rei; tamen, quia modus agendi per illam, & concurſus ad hoc neceſſarius, nec naturalis eſt, nec rei debitus; ideò illa potentia ſecundùm ſe ſumpta eſt tantùm remota, nec conſtituit rem ex naturâ ſuâ ſimpliciter potentem ad ſic operandum, ſed propriè conſtituit capacem, vt eleuari poſſit à Deo ad huiuſmodi operandi modum. Hæc ille.

Præcluditur. Vbi vides, quòd huic potentiæ obedientiali actiuæ ſolùm tribuit capacitatem, & tota vis actiua, Diuino auxiliò tribuitur; ſine fundamento ergo dicitur, quòd illa potentia obedientialis ex parte creaturæ poſita, ſit actiua, cùm nullam ex ſeipsâ vim actiuam habeat, nullámque conferat actiuitatem, ad ſupernaturales effectus efficiendos. Neceſſum ergo erit aſſerere potentiam hanc obedientialem, in hoc tantùm ſenſu actiuam eſſe, quòd conſtituit creaturam capacem ſuſcipiendæ virtutis ſupernaturalis, ad operandum ſupernaturales actiones, & producendum effectus ordinis ſupernaturalis: Ad quid ergo ad hanc potentiam Suarez recurrit, vt euadat neceſſitatem diuinæ virtutis creaturæ communicandæ, vt cenſeatur eleuata ad hos ſupernaturales effectus?

Præter ſolitum plus nimio immorati ſumus in refellendo aliorum ſenſu, ſed conſultò id fecimus, ne ieiunum Tyronem Theologum de famoſis in ſcholis opinionibus relinquamus, & inermem ad eas redarguendas.

Aſſertio 2. Dicimus ſecundò, quòd humanitas Chriſti conſtituitur in actu primo in ratione inſtrumenti phyſici effectiui gratiæ, & miraculorum per virtutem creatam, quæ eſt motio, & eleuatio Dei, quâ mouetur ad producendum effectus ſupernaturales.

Probatur ex D. Thoma. Hæc concluſio inualuit iam apud Thomiſtas, & ſine dubio eſt ad mentem S. Doctoris. Ipſe enim infrà quæſt. 62. art. 1. Vbi inquirit, an Sacramenta ſint cauſa gratiæ, ait, *Duplex eſt cauſa agẽs, principalis, & inſtrumentalis. Principalis quidem operatur per virtutem ſuæ formæ, cui aſſimilatur effectus ſicut ignis ſuo calore calefacit; Et hoc modo non poteſt cauſare gratiam, niſi Deus: quia gratia*

Solus Deus eſt cauſa principalis gratiæ; Sacramenta verò ſunt cauſæ inſtrumentales.

tia nihil eſt aliud, quàm quadam participata ſimilitudo diuinæ naturæ. Cauſa verò inſtrumentalis non agit per virtutem ſuæ formæ, ſed ſolùm per motum, quô mouetur à principali agente: vnde effectus non aſſimilatur inſtrumento, ſed principali agenti; ſicut lectus non aſſimilatur ſecuri, ſed arti, quæ eſt in mente artificis. Et hoc modo Sacramenta nouæ legis cauſant gratiam: adhibentur enim ex diuinâ ordinatione hominibus ad gratiam in eis cauſandam.

Virtus cauſæ principalis eſt permanens & completa; inſtrumenti verò tranſiens & incompleta.

Et art.4. eiuſdem quæſt. in quo inquirit vtrùm in Sacramentis ſit aliqua virtus gratiæ cauſatiua, ait *inſtrumentum non operatur, niſi in quantum eſt motum à principali agente, quod per ſe operatur. Et ideò virtus principalis agentis habet permanens, & completum eſſe in naturâ: virtus autem inſtrumentalis habet eſſe tranſiens ex vno in aliud, & incompletum; ſicut & motus eſt actus imperfectus ab agente in patiens.* Et in ſolutione ad primum eiuſdem articuli ait, dicẽdum, quòd virtus ſpiritualis non poteſt eſſe in re corporeâ per modum virtutis permanentis, & completæ, ſicut ratio probat; nihil tamen prohibet in corpore eſſe virtutem ſpiritualem inſtrumentaliter, inquantùm ſcilicet corpus poteſt moueri ab aliqua ſubſtantia ſpirituali ad aliquem effectum ſpiritualem inducendum: ſicut & in ipſa voce ſenſibili eſt quædam vis ſpiritualis, ad excitandum intellectum hominis, inquantùm procedit à conceptione mentis. Et hoc modo vis ſpiritualis eſt in Sacramentis in quantùm ordinantur à Deo in effectum ſpiritualem.

Vis ſpiritualis poteſt eſſe in re corporeâ inſtrumentaliter.

Applicatur præfata doctrina ad ſubiectam materiam.

In quibus, & in aliis pluribus locis loquens S.Doctor de virtute productiua gratiæ in inſtrumentis ad hoc ordinatis, docet, nihil aliud eſſe quàm motum quem recipiunt, & idem omninò, quoad propoſitum, de virtute cauſatiuâ gratiæ inſtrumentaliter phyſicè, loquendum eſt in Chriſti humanitate.

Aperitur vis eiuſdẽ, & mens auctoris.

Et vis prædictæ Authoris doctrinæ in hoc conſiſtit, quòd cauſa inſtrumentalis non agit per virtutem ſuæ formæ, ſicut cauſa principalis. Et ideò hæc conſtituitur in actu primo in ratione cauſæ prius tempore, antequàm in actu ſecundo operetur. Vndè ignis, qui eſt cauſa principalis alterius ignis, per ſuam formam eſt in actu primo potens ignire: quia eſt cauſa principalis talis effectus; Vndè etiam, quando actu non producit ignem, eſt per ſuam virtutem ignitivus; & idem eſt de aliis potentiis, mediis habitibus diſpoſitis, & redditis virtuoſis, multo tempore, antequàm actu operentur: voluntas V. G. per habitum charitatis in actu primo eſt virtuoſa ad producendum actum charitatis: quia illum producit vt cauſa principalis. Cæterùm cauſa inſtrumentalis, quia non conſtituitur cauſa per virtutem, & formam propriam, ſed per virtutem illi à causâ principali eleuãte communicatam, tunc conſtituitur in actu primo, quando hanc virtutem à causâ principali accipit, non vt fiat per illam cauſa principalis, (provt contingeret, ſi per modum permanentis, virtus illi communicaretur, quod eueniret in ſententiâ, quam capite ſuperiori impugnauimus, ponentium hanc virtutem eſſe in inſtrumento permanenter, & per modum qualitatis) ſed vt inſtrumentaliter effectum cauſæ principalis attingat. Cauſa ergo inſtrumentalis, vt ſic, tantùm conſtituitur in ratione talis, pro illo tempore, aut inſtanti temporis, quo eleuatur, & inſtrumentaliter producit effectum.

Cauſa inſtrumentalis cõſtituitur in actu primo, quãdo recipit virtutem à causâ principali.

Aduertunt tamen Thomiſtæ, quòd, quando Sacramentum, & in propoſito humanitas Chriſti, ad iuſtificationem impij eleuatur, quæ in inſtanti fit, tantùm habet virtutem communicatam à principali agente, pro illo tunc, quô conſtituitur in eſſe inſtrumenti effectiui gratiæ; licèt in illo eodem inſtanti temporis, diſtingui debeat duplex naturæ inſtans; ita vt in priori cenſeatur Chriſti humanitas conſtituta in ratione inſtrumenti in actu primo, & in alio intelligatur producere inſtrumentaliter gratiam in actu ſecundo.

Humanitas Chriſti eleuata ad iuſtificationẽ impij, habet virtutẽ ab agẽte principali ſolùm in illo inſtanti, in quo fit.

Qui modus philoſophandi Thomiſtarum poteſt confirmari omnibus argumentis, quibus ſuprà virtutem per modum permanentis ab inſtrumento excluſimus: hoc enim poſito, quòd non poteſt inſtrumentum eleuari per qualitatem completam, vel incompletam, nec per potentiam obedientialem actiuam, provt capite ſuperiori oſtendimus, non reſtat per quid eleuetur, & conſtituatur in ratione inſtrumenti, vt ſic, niſi per virtutem creatam in inſtrumento receptam, quæ nihil eſt aliud, quàm ipſa motio, & eleuatio Dei, quâ mouetur ad producendum effectum ſupernaturalem.

Virtus recepta in huiuſmodi inſtrumentis eſt ſola motio & eleuatio DEI.

Quod

Quod in inſtrumentis artificioſis faciliter pro nũc exemplificari poteſt: ſerra enim V. G. mota per artem, non recipit aliam virtutem fabricandi ſcãnum, quam motum ſerrandi, hoc vel illo modo; ita inſtrumentum ad effectum ſupernaturalem eleuatũ, (aqua Baptiſmi V. G.) non recipit à Deo Authore gratiæ, virtutem aliam, præter motum, quô per eius miniſtrum, ex ſuâ ipſius inſtitutione mouetur, intentione faciendi hominem ei gratum. Et idem de humanitate Chriſti diuinâ virtute eleuatâ, & de omnibus aliis ſimilibus inſtrumentis, quoad cauſalitatem phyſicam, quam habent reſpectu ſupernaturalium effectuum, dicendum eſt. De quibus in materiâ de Sacramentis fuſiùs nobis erit agendum.

Elucidatur ab exemplo doctrina præfata.

Capvt VI.

An concedendum ſit, humanitatem Chriſti habere poteſtatem cauſandi gratiam, & effectus alios miraculoſos permanenter.

Ratio quæſiti.

Ex hactenùs dictis poſſet emergere in mente Tyronis Theologi æquiuocatio, quòd mens noſtra ſit excludere à Chriſti humanitate, vel à Sacramentis, quæ ſunt deputata inſtrumenta ad gratiam cauſandam, & ſpecialiter humanitas Chriſti inſtrumentum coniunctum ad prædicta omnia ſupernaturalia inſtrumentaliter, & phyſicè efficienda; quod, inquàm, velimus ab his excludere hanc deputationem, dum dicimus, quòd tam humanitas Chriſti, quàm quodlibet aliud inſtrumentum diuinæ virtutis, pro illo tunc, tantùm rationem inſtrumenti ſortitur, quando à Deo mouetur, & eleuatur. Ideò,

Aſſertio.

Dicimus, quòd humanitas Chriſti habet poteſtatem cauſandi gratiam, cæteroſque miraculoſos effectus permanenter, ſeu inchoatiuè, ſiue deputatiuè. Negamus tamen, quòd formaliter ſortiatur in actu primo per aliquam virtutem à cauſâ ſuperiori habitualiter inditam rationem inſtrumenti.

Diſcutitur.

Quod eſt dicere, quòd Chriſtus vt homo, quotieſcunque volebat, poterat in promptu habere vſum prædictæ poteſtatis cauſandi gratiam, & cæteros miraculoſos effectus phyſicè inſtrumentaliter. Cæterùm hoc non proueniebat ex aliquâ virtute, aut habitu permanente, ſed ex hoc quod diuina poteſtas præſtò erat Chriſto Domino, vt quotieſcunque vellet, ab ipsâ, tanquàm principali agente, moueretur.

Explicatur magis.

Explicatur hoc magis ex doctrinâ S. Doctoris infrà quæſt. 72. art. 3. ad ſecundum, quod procedebat ad probandum, non eſſe de neceſſitate Confirmationis, quòd Chriſma, quod in hoc Sacramento adhibetur, fuerit priùs ab Epiſcopo conſecratum: quia idem non debet bis conſecrari; ſed materia Sacramenti ſanctificatur in ipsâ collatione Sacramenti per formam verborum, quâ confertur Sacramentum, iuxtà dictum Auguſtini. Accedit verbum ad elementum & fit Sacramentum. Non ergo debet priùs Chriſma conſecrari, quàm hoc Sacramentum tradatur.

An Chriſma confirmationis, debeat priùs ab Epiſcopo conſecrari.

Cui argumento ſic Author occurrit. *Dicendum, quòd vtraque conſecratio Chriſmatis non refertur ad idem; ſicut enim inſtrumentum virtutem inſtrumentalem acquirit dupliciter, ſcilicet quando accipit formam inſtrumenti, & quando mouetur à principali agente ad effectum; Ita etiam materia Sacramenti duplici ſanctificatione indiget, per quam vnam, fit propria materia Sacramenti; per aliam verò applicatur ad effectum.*

Virtus inſtrumentalis dupliciter acquiritur, inchoatiuè & completè.

Et in 4. ſent. diſt. 1. quæſt. 1. art. 4. quæſtiunc. 2. ad ſecundum ait. *Dicendum, quòd inſtrumento datur virtus agendi inſtrumentaliter dupliciter. Vno modo, quaſi inchoatiuè, quando inſtituitur in ſpecie inſtrumenti; Et ideò dicit Hugo quòd continet gratiam, & ſanctificationem. Alio modo datur completè, quando actu mouetur à principali agente; ſicut, quando Carpentarius vtitur ſerrâ; Et ſimiliter completè, datur virtus Sacramentis in ipſo vſu Sacramentorum.*

Et iuxta doctrinam ipſius Authoris, ſecundâ ſecundæ quæſt. 171. art. 3. habemus, quòd, licèt prophetia ſit actus, tamen aliquis dicitur Propheta, etiamſi non habeat illum in actum: quia eſt deputatus ad recipiendam diuinam reuelationem.

A fortiori humanitas Chriſti ex ſolâ vnione ad Verbum, abſque aliquâ virtute ſuperaddita illi, à Verbo deriuata,

uata, obtinuit, vt aſſumeretur vt inſtrumentum ad cauſandam iuſtificationem hominum, & immutationes miraculoſas; ita videlicet, quòd per ſolam vnionem deputatiuè, & inchoatiuè habeat eſſe inſtrumentum. Et hác ratione dicimus habere vim instrumẽtalem per modum habitus, cui debetur motio actualis completiua instrumenti, vt operetur, quando voluerit. Hanc autem vim inchoatam non habet humanitas Chriſti (vt inſinuauimus) per aliquid, quòd effluat à Verbo, ſed per ſolam vnionem ad illud, per quam deputatur, vt inſtrumentum, imò vt in actu primo intelligatur, vt inſtrumentum virtuoſum, vt ſic, & à cauſâ principali eleuatum, requiritur in illâ aliqua virtus phyſica tranſiens, & infinita, quæ non poteſt à Verbo fluere, ſed à totâ Trinitate, quia opera ad extrà ſunt indiuiſa.

Quo ſenſu Humanitas Christi habeat vim inſtrumentalem per modum habitus, & per vnionem ad Verbũ.

Vnico ergo Verbo concludimus, quòd humanitas Chriſti poteſt permanenter habere poteſtatem ad effectus ſupernaturales inſtrumentaliter phyſicè producendos, quia per vnionem hypoſtaticam fuit deputata, vt inſtrumentũ ad prædictos effectus, cui debetur motio actualis cõpletiua, ſiue eueſatio ad illos, quando, & quomodò voluerit, non autem ſic poteſt dici habere poteſtatẽ permanenter, ſi per hoc intelligas virtutem, ſiue qualitatem aliquam habitualiter in ipsâ Chriſti humanitate permanentem, perquam valeat hos ſupernaturales effectus attingere: quia hoc modo potiùs poneres illam, cauſam principalem, quàm inſtrumentalem phyſicam horum effectuum, vt ex dictis ſatis ſuperque educere poteris.

Nec tamen inſit ei virtus aliqua permanent, quà poſſit ſupernaturales effectus attingere.

Capvt VII.

Afferuntur, & ſoluuntur præcipua argumenta, quæ militant contrà veritates ſuperioribus capitibus ſtabilitas.

Contrà primum dictum, quòd humanitas Chriſti ſit inſtrumẽtum phyſicum immutationum ſpiritualiũ, pugnant plura SS. Patrum teſtimonia. Dum enim de Miraculis à Chriſto editis loquuntur, videntur ſentire, quòd, quando Chriſtus Dominus infirmos ſanabat, vel mortuos ſuſcitabat, & alia miracula operabatur, eius ſanctiſſima humanitas rangebat quidem, loquebatur, imperabat; ſed virtus ſoli Diuinitati erat adſcribenda: Itavt Chriſtus vt homo, humana operaretur, & vt Deus, Diuina, & ſupernaturalia exequeretur. Et idem ſentiunt de iuſtificatione, & animarum ſanctificatione.

Arguitur 1. contrà hoc quod dicebatur humanitatem Chriſti eſſe inſtrumentum Phyſicum immutationum ſpiritualiũ.

Sufficeret teſtimonium Athanaſij ſerm.4. contrà Arrianos, vbi inquit. *Humano quidem more manum extendit; Diuinitùs autem morbum compeſcuit.* Addas Damaſcenum, qui in lib. Quomodò ad imaginem Dei facti ſumus, de huiuſmodi miraculis loquens, ait. Sicut, quando ſerra ignita ſcindendo vrit, altera eſt actio ſecandi, & altera vrendi, & à diuerſis principiis ſunt: ſic quando Diuinitas, tactu carnis ſanabat infirmum, alia erat propria humanitatis actio, & alia Diuinitatis, & finis humanæ actiouis in manu extenſione, & tactu poſitus erat; Diuinæ autem naturæ, in excitatione puellæ, & ſanatione infirmi.

Adducuntur auctoritates SS. Patrum.

Nec diſſimiliter videntur Sacra Concilia ſentire, conſideres dicta Sophronij in epiſt. quæ habetur 6. Synod. act. 11. Vbi ait. *Vnus duarum naturarum, ſecundùm alium diuina ſignacula operabatur, ſecundùm aliam humilia recipiebat.* Et in Concilio Lateranenſi 1°. ſub Martino I. conſultatione 5. can. 15. hæc habentur. *Si quis ſecundùm ſceleroſos hæreticos Dei virilem operationem, quam Græci dicunt Theandricum, vnam operationem inſipienter ſuſcipit; non autem duplicem eſſe confitetur ſecundùm ſanctos Patres, hoc eſt, diuinam, & humanam; &c. cõdemnatus ſit.* Vbi vides, quomodò ſancta Synodus operationem humanam Chriſti, contactum, V.G. infirmi, ab operatione Diuinâ, ſcilicet infirmi ſanitate, ſecundùm rem diſtinguit: hoc autem fieri non poſſet, ſi ipſa humanitatis actio ad ſanitatem pertingeret, vt Diuinæ operationis inſtrumentum; cùm actio inſtrumenti non diſtinguatur ab operatione principalis agentis.

Concilia œcumenica.

Actio inſtrumenti non diſtinguitur ab actione principalis agentis.

Prætereà hoc diſcurſu eamdem veritatem Aduerſarius infirmare contẽdit: quia, ſi nos ad ſaluandum innumera Scripturæ loca, quæ pluſquàm moralem concurſum humanitatis Chriſti ad prædicta opera clarè innuunt, ad

Diſcurſus aduerſariorũ contrà eamdem aſſertionem.

hanç

hanc phyſicam efficiētiam coarctatos nos iudicamus, voluntariè anguſtiamur, cùm loca omnia ſanctæ Scripturæ,& Patrum ſine vllâ violentia interpretari valeamus,ponendo ſolam moralem cauſalitatem, quæ eſt vera efficientia, & effectiua cauſalitas.

Item Auctoritate D. Auguſtini.

Vrgent ex Auguſtino, qui loquens de miraculis patratis à Sanctis lib. 22. de ciuit. Dei cap.9. hæc ait. *Vt, quæ per Martyres fieri dicuntur, eis orantibus tantùm,& impetrantibus, non etiam operantibus fiant, ſiue alia fiant iſtis, alia illis modis, qui nullo modo comprehendi à mortalibus poſſunt, ei tamen atteſtantur hæc fidei, in qua carnis in æternum reſurrectio prædicatur.* Vbi manifeſtè apparet, quòd ex mente Auguſtini nihil refert, ſiue dicas, quòd iſto, vel alio modo facta fuerint miracula; & conſequenter quòd loca ſacræ Scripturæ, in quibus hæc miracula narrantur, (& eodem modo, ac ea, quæ à Chriſto facta fuerunt) poſſunt omnia ſolâ cauſalitate morali intelligi facta fuiſſe.

Reſpondetur, & primò quidem ad teſtimonia SS. Patrum.

Huic argumento eruditè occurrit Suarez diſp. 31. ſect. 3. vbi varia Patrum teſtimonia pro noſtrâ ſententiâ adducit; nec in argumento adducta eam vllo modo infirmant; cùm in aliis locis iidem ſancti Patres hanc efficientiam phyſicam humanitati Chriſti attribuant, & in dictis locis ſolùm intendunt docere, quid humanitati ex propriâ virtute, & quid ex virtute Diuinitatis ſit adſcribendum; & ita diſtinguunt actionem quaſi præuiam humanitatis, vt eſt tactus, vel locutio, in quâ virtus humanitatis ſecundùm ſe terminatur, à principali effectu, ſuſcitatione mortui V. G. qui principaliter fit ex virtute Diuinitatis, non immediatè, ſed medio tactu, vel voce, aut alio ſimili actu humanitatis. Et hunc eſſe verum ſenſum, conſtat ex Damaſceno 3. de fide, cap.15. Vbi dicit, aliter paſſiones humanitatis tribui Chriſto Deo, & opera Diuinitatis Chriſto homini. Primum enim verum eſt propter ſolam communicationem idiomatum, non quia illæ paſſiones ad diuinitatem tranſeant: ſecundum verò non propter ſolam cōmunicationem idiomatum, ſed etiam, quia interdùm illa opera per ipſam humanitatem perfecta ſunt.

Quâ ratione Paſſiones humanitatis tribuantur Chriſto DEO, & opera diuinitatis Chriſto homini.

Reſp. ad diſcurſum aduerſarij.

Ad id verò quod aduerſarius intendebat, quòd loca Scripturæ, & Patrum faciliter poſſunt interpretari, ponendo ſolùm moralem cauſalitatem, negandum omninò; vt enim ex ſupradictis conſtat, clarè Scriptura, Concilia, & Patres veram,& phyſicam efficiētiam ſuis dictis declarant, nec ad ſalvandam veram,& realem efficientiam ſola cauſalitas moralis ſufficit; vnde aduerſarij diſcurſus omninò ruit.

Arguitur ſecundò ratione ex S. Doctore deſumptâ.

Præcipuum argumentum ex ratione petitum fundatur in doctrinâ S. Doctoris præcipuè, 1. part. quæſt.45. art. 5. Vbi docet, quòd inſtrumentum attingere nequit effectum principalis agentis, niſi duplici actione ad ipſum effectum concurrat; altera, quæ habetur ex actione, & virtute participatâ principalis agentis, & alterâ propria formæ naturali ipſius inſtrumenti, quæ diſpoſitiuè ſe habeat ad effectum principalis agentis. Cùm igitur hîc nulla actio propria humanitati attribui poſſit, quæ diſpoſitiuè ſe habeat ad effectum Dei principalis agētis, ſcilicet ad iuſtificādum, & cauſandum miracula, vt ex dicendis clarè conſtabit, non videtur, quomodò poſſit in viâ S. Thomæ ſuſtineri hæc phyſica inſtrumentalis cauſalitas in humanitate Chriſti, & idem eſt in Sacramentis nouæ legis.

Remittitur reſponſio ad ſequens caput.

Hoc argumentum ad implicatam difficultatem explicandam nos inuitat quod capite ſequenti præſtabimus.

CAPVT VIII.

Quid S. Doctor intendat, dum requirit in inſtrumento actionem præuiam, quæ diſpoſitiuè ſe habeat ad effectum principalis agentis.

Angelicus Doctor 1. part. quæſt. 45. art. 5. ſtatuit fieri non poſſe, quòd alicui creaturæ conueniat creare, neque virtute propriâ, neque inſtrumentaliter, ſiue per miniſterium.

Creatura non poteſt creationem attingere etiam inſtrumentaliter.

Quam concluſionem (relictâ cauſalitate principali, de quâ non eſt dubium, nec ad propoſitum facit) ſic de cauſâ inſtrumentali oſtendit; quia *cauſa ſecunda inſtrumentalis non participat actionem cauſæ ſuperioris, niſi in quantum per aliquid ſibi proprium, diſpoſitiuè*

ſitiuè operatur ad effectum principalis agentis; ſi enim nihil ibi ageret ſecundùm illud, quod eſt ſibi proprium, fruſtrà adhiberetur ad agendum, nec oporteret eſſe determinata inſtrumenta determinatarum actionum. Sic enim videmus, quòd ſecuris ſcindendo lignum, quod habet ex proprietate ſuæ formæ, producit ſcamni formam, quæ eſt effectus proprius principalis agentis: Illud autem, quod eſt proprius effectus Dei creantis eſt illud, quod præſupponitur omnibus aliis, ſcilicet eſſe abſolutè. Vndè non poteſt aliquid operari diſpoſitiuè, & inſtrumentaliter ad hunc effectum; cùm creatio non ſit ex aliquo præſuppoſito, quod poſſit diſponi per actionem inſtrumentalis agentis. Ergo impoſſibile eſt, quòd alicui creaturæ conueniat creare inſtrumentaliter. Hæc S. Doctor. Quæ ſunt attentè ponderanda, ex eis enim verum ipſius intentum eruemus, vt patebit.

Creatio nihil præſupponit, cum propr us effectus DEI creantis ſit eſſe abſolutè.

Ex hâc igitur Authoris doctrinâ inſurgit argumentum cap. ſuperiori inſinuatum ad excludendum omnem phyſicam cauſalitatem inſtrumentalem ab humanitate Chriſti, reſpectu gratiæ, & miraculorum.

Formatur Argumentum.

Sic ergo arguitur, certum eſt, quòd agens phyſicum agit per verum, & phyſicum contactum, ſed hunc humanitas Chriſti non habebat, circà ſubiecta, circà quæ multotiès operabatur miracula; cùm ſæpiùs circà res diſtantes miraculosè operaretur, prout contigit, quando puerum centurionis in domo domini ſui iacentem, à paralyſi incolumen reddidit, & ſimilia circà diſtantes miracula præſtitit, vbi nullus phyſicus contactus interueniebat.

Confirmatur 1.

Et hoc ſpecialiter confirmatur propter rationem à S. Doctore inſinuatã, quia multoties humanitas Chriſti non poteſt habere actionem præuiam circà ſubiectum, circà quod ſpiritualis immutatio facienda eſt? Quam enim, amabo, actionem præuiam ſibi propriam poteſt habere circà animam, quæ eſt ſubiectum gratiæ, & iuſtificationis? cùm operatio propria humanitatis ſit corporea, ac proinde improportionata cum ſubiecto ſpirituali, & altioris ordinis. Ergo ſaltem non poterit eſſe inſtrumentum phyſicum gratiæ.

Confirmatur 2.

Quod confirmari etiam poteſt: quia nulla potentia poteſt ferri extrà obiectum ſuum ſpecificatiuum, aliàs ſpecies ipſius variaretur; ſicut implicat potentiam viſiuam ferri in Angelum, vel rem non lucidam: ſed obiectum agentis corporei, cuiuſmodi eſt humanitas Chriſti, eſt corpus: Ergo implicat, quòd poſſit in rem ſpiritualem operari, & ad eam diſpoſitiuè ſe habere ad effectum principalis agentis.

Interpretãtes mentem D. Thomæ circà doctrinam ſuperiùs allatam.

Conati ſunt aliqui Theologi explicare prædictam doctrinam S. Thomæ: ita vt currat tantùm de inſtrumento connaturali ad effectum principalis agentis. Agens enim naturale, quod eſt fini æ, & limitatæ virtutis, non valet quâlibet re vti, ad quemcumque effectum, ſed iuxtà diuerſitatem effectuum diuerſis vtitur inſtrumentis, ad ſecandum, ſerrâ, ad ſcribendum, calamo, & ſic de aliis: Et ita niſi ſerra haberet actionem propriam, quæ diſponeret ad effectum principalis agentis, putà dentium acumen ad ſcindendum proportionatum, non eſſet, nec poſſet aſſumi, vt connaturale inſtrumentum ad effectum à principali agente intentum, ſcilicet ad artificiosè ſcindendum, & faciendum cathedram.

Cæterùm reſpectu diuinæ omnipotentiæ, quæ ad nullam inſtrumenti aptitudinẽ coarctatur, nulla omninò requiritur actio præuia, & propria ipſius inſtrumenti, quæ ad effectum principalis agentis diſponat. Vnde prædicti Theologi inquiunt, quòd, quando Angelicus Doctor aſſerit, creaturam non poſſe aſſumi, vt inſtrumentum ad creãdum, ob defectum huius præuiæ actionis, intelligit de inſtrumento connaturali, id eſt, quòd non poteſt creatura aſſumi, vt connaturale inſtrumentum ad creandum; quia, vt dictum eſt, in inſtrumento connaturali requiritur, quòd naturaliter habeat aliquam actionem diſpoſitiuam, & cùm nulla creatura hanc poſſit habere circà nihil, nequit habere naturalem proportionẽ, nec eſſe connaturale inſtrumentum diuinæ virtutis ad creandum, ſiue producendum aliquid ex nihilo. Sed non negat D. Thomas, quin poſſit creatura eſſe inſtrumentũ ad creandum, abſolutè ex diuinâ ordinatione, eodem prorsùs modo, quo poteſt eſſe inſtrumentum ad faciendum miracula: licèt ad illa nullam connaturalem diſpoſitionem, nec præuiam actionem habere poſſit.

Aſſerunt creaturam poſſe aſſumi vt inſtrumentum creationis, non quidem connaturale, ſed ex diuinâ ordinatione.

Reijcitur prædicta interpretatio.

Hoc effugium in via Thomiſtarum, & aliorum, qui in ſupradictis nobiſcū ſentiunt, non eſt tutum: Coouenitnt enim omnes Thomiſtæ de mente S. Doctoris eſſe omnimodam impoſſibilitatem in creaturâ ad creandum inſtrumentaliter, & de omni inſtrumento, etiam diuinæ virtutis, vniuerſaliter intelligendam eſſe exiſtimant præfatam doctrinam de prærequiſitâ diſpoſitione præuiâ ad effectum principalis agentis; vnde propoſiti argumenti vis nullo modo atteritur.

Ad quam euacuandam, & modum inſtrumentaliter operandi humanitatis Chriſti, & Sacramentorum explicandum, tot, & tàm varia Theologi excogitauerunt, vt iuniorum mens offuſcata, à veritate ieiuna diſcedat, quod vt euitemus, omnibus aliis modis philoſophandi relictis, ea afferemus quæ magis S. Doctori, & veritati conſona iudicabimus.

Vera adducitur.

Dicimus ergo, quòd (vt plures, & melioris notæ Thomiſtæ conſiderarunt) oon intendit S. Doctor, neceſſariū eſſe, quòd omne inſtrumentum habeat operationem, quæ ſuâ naturâ attingat, & diſponat ſubiectum, circà quod agēs naturale operatur. Hoc enim ſolùm requiritur in inſtrumentis naturalibus, vel artificioſis, ſed hoc tantùm ad rationem inſtrumenti docet eſſe requiſitum, vt habeat propriâ virtute aliquam operationem, quæ diſpoſitiuè ſe habeat ad effectum principalis agentis; eò quòd determinet ipſam agentis principalis virtutem, illamque ad ſubiectum, circà quod operatio facienda eſt, deferat, ſiue hæc delatio fiat connaturaliter, ſiue ex eleuatione ipſius principalis agentis. Quæ doctrina ſic ſummatim reſtricta, clariùs ex his, qoæ in ſequentibus capitibus afferemus, manifeſtabitur.

Ad Rationem inſtrumēti requiritur, vt habeat aliquā actionem præviam.

Aperitur germana mens D. Thomæ.

Et quòd hæc ſit mens ſancti Doctoris, euidenter colligitur ex doctrinâ ipſius ſecunda ſecundæ q. 178. art. 1. ad 1. quod ſic procedebat. Omnis gratia ponit aliquid in eo, cui datur, ſed operatio miraculorum non ponit aliquid in animâ hominis, cui datur: quia etiam ad tactum corporis mortui miracula fiunt, ſicut legitur 4. Reg. 13. quòd quidam proiecerunt cadauer in ſepulchro Eliſæi, quod, cùm tetigiſſet oſſa Eliſæi, reuixit homo, & ſtetit ſuper pedes ſuos: Ergo operatio miraculorum non pertinet ad gratiam gratis datam.

Reſpondet S. Thomas dicendo, quòd, *ſicut Prophetia ſe extendit ad omnia, quæ ſupernaturaliter cognoſci poſſunt: ita operatio virtutum ſe extendit ad omnia, quæ ſupernaturaliter fieri poſſunt. Et paulò inferius ſubiungit, quòd (ſcilicet miraculum) quandoque quidem fit præcedente oratione; ſicut, cùm Petrus Tabitam mortuam ſuſcitauit, vt habetur actor. 9. Quandoque etiam non præcedente manifeſtâ oratione, ſed Deo ad nutum hominis operante, ſicut Petrus Ananiam, & Saphiram mentientes, morti increpando tradidit, vt dicitur actor. 5. Vnde Gregorius in ſecundo Dialogorum dicit, quòd ſancti aliquando ex poteſtate miracula exhibent, aliquando ex poſtulatione; Vtrolibet tamen modo Deus principaliter operatur, qui vtitur inſtrumentaliter, vel interiori motu hominis, vel eius locutione, vel etiam aliquo exteriori actu, ſeu etiam aliquo contactu corporali, corporis etiam mortui. Vnde Ioſue 10. Cùm Ioſue dixiſſet, quaſi ex poteſtate, ſol contrà Gabaon non mouearis, ſubditur poſteà, non fuit antè, & poſteà tam longa dies, obediente Deo voci hominis.* Hæc S. Thomas.

Multiplici modo patrantur miracula.

Auctoris intentum.

Ex quibus, vt diximus manifeſtè exploramus Authoris intentum non eſſe, quòd actio inſtrumenti ex naturâ ſuâ attingat ſubiectum, circà quod agens principale operatur, ſed tantùm Author intendit hoc ad rationem inſtrumenti omninò eſſe neceſſarium, quòd aliquam actionem habeat, ſiue aliquid verè operetur, vel patiatur. Si enim hanc operationem, ſaltem latè dictam ab inſtrumento tollas, non poterit eleuari ad effectum principalis agentis, etiam in ordine ad diuinam omnipotentiam: niſi enim præintelligatur talis actio in inſtrumento, non eſt intelligibile, quomodò ad effectum principalis agentis eleuetur: Etenim, ſi nihil operatur, quomodò verificari poterit, quòd illo opere creaturæ, ſiue inſtrumenti, Deus vtatur potiùs quàm alio. Et hoc indicant prædicta verba, quæ in principio huius capitis ex S. Doctore adduximus; ait enim. Si igitur nihil ibi ageret, ſecundùm illud, quod eſt ſibi proprium, fruſtra adhiberetur ad agendum. Si enim Eliſæi oſſa V.G. non tetigiſſent recēter mortui cadauer in eius ſepulchro proiectum, quomodò dici poſſet,

Inſtrumentum debet aliquid operari, vt poſſit ſubdi Deo operāti, & ne fruſtrà adhibeatur.

poſſet, quòd Deus per contactum oſſium ſanctiſſimi Eliſæi, tanquàm per inſtrumentum, illum mortuum ſuſcitaſſet? Oportet ergo, quòd inſtrumentum aliquid operetur, vt poſſit ſubdi Deo operanti vt operans eſt, & ſic illius operatio eleuari ad effectum diuinæ virtutis.

Qui modus explicandi rem adeò difficilem, mentem S. Doctoris perſpicuè oſtendit, & humanitatis Chriſti, ac Sacramentorum phyſicam efficientiam ergà gratiam, & effectus miraculoſos attingendos conuincit.

Applicatur Doctrina auctoris ad ſolutionem argumentorum. Et diluit omninò argumentorum vim. Optimè enim ſic ſaluamus, quomodò humanitas Chriſti in cœlo exiſtens ad huiuſmodi concurrere valeat; ſi enim nullam proportionem, diſpoſitionem connaturalem, & proportionatam nullam, nec aliquem contactum phyſicum, vel præſentiam ad corpus, vel in loco, vbi gratia eſt efficienda, vel patrandum miraculum, ponimus eſſe requiſita, ſed ſolùm in inſtrumento, actionem aliquam etiam latè dictam requirimus, vt per illam, in lineâ agentis, inſtrumentum cenſeatur conſtitutum, ac illius actionis eleuatæ miniſterio, agens principale, & non ſe ſolo effectum attingere dicatur. Incaſsùm Aduerſarius laborabit, qui contactum phyſicum, & actionem præuiam, tanquàm diſponentem, & præparantem ſubiectum, ſanctum Doctorem requirere exiſtimauerat.

Capvt IX.

Quomodò prædicta non eneruent vim rationis, quâ S. Thomas oſtendit, creaturam non poſſe aſſumi, vt inſtrumentum ad creandum, vbi præcedens Doctrina magis explicatur.

Vis præcedentis Doctrinæ. Licèt hactenùs dicta ſatis inſtructos nos reddant, quæ fuerit S. Doctoris mens loco citato primæ part. ſiquidem ex ipſius Doctrinâ manifeſtè vidimus non adeò ſcrupuloſè de actione præuiâ, & propriâ inſtrumẽti ipſum ſentire, vt requirat præuiam actionem, quæ ſubiectum naturaliter attingat, aptum, & diſpoſitum reddat ad effectum principalis agentis, ſed ſufficiat quæcunque actio, ſiue etiam paſſio, ſiue etiam actus mentis, vt illo Deus vti poſſit inſtrumentaliter ad quemcunque effectum voluerit.

Licèt, inquam, hoc nobis ſufficiat ad mentem S. Doctoris in hâc grau difficultate aſſequendâ, & ſaluandum iuxtà illam phyſicam cauſalitatem humanitatis Chriſti, cæterorumque inſtrumentorum diuinæ virtutis ad ſanctificandum nos, & opera miraculoſa patranda. Non euitamus tamen validum argumentum, quod inde emergit ad oſtendendum inefficaciam rationis, quâ ipſe S. Thomas conuincitur loco citato ad iudicandum eſſe omninò impoſſibile, quòd creatura aſſumatur, vt inſtrumentum ad creandum. *Ratio quæſiti.*

Argumentum igitur ſic ad hominem contrà S. Doctorem (iuxtà noſtram intelligentiam) formari poteſt. Deus vti poteſt vt inſtrumento, ad iuſtificandum, & ad effectum miraculoſum, & ſupernaturalem, quâlibet creaturâ, dummodò ſaluetur, quòd aliquid (etiam largo modo) operetur: ſic enim optimè intelligi poteſt, quòd diuinus influxus non attingat effectum ſe ſolo, ſed mediâ cauſâ ſecundâ, quam eleuat. Et in hoc conſiſtit, ex dictis, omnis diſpoſitio, ſiue actio præuia ex parte inſtrumenti requiſita: Ergo eodem modo, quâcunque actione creaturæ vti poterit ad producendum eos ex nihilo, ſiue creandum. Non enim apparet aliqua diſparitatis ratio, ſublatâ neceſſitate diſpoſitionis verè, & ex ſe attingentis ſubiectum, illudque diſponentis ad effectum principalis agentis. Vel ergo ruit tota machina diſcurſus Angelici Doctoris, vel aliter de hâc phyſicâ actione præuiâ philoſophandum eſt, vel quod magis expeditum eſt, omninò negare licet, hanc phyſicam cauſalitatem in inſtrumentis diuinæ virtutis ad effectus ſupernaturales, & miraculoſos. *Nouũ Argumentum formari poteſt ex prædictis.*

Pro ſolutione huius argumenti difficilis, & maiori claritate eorum, quæ aliqua capite ſuperiori diximus, ſciendum eſt, quòd agens principale operari per inſtrumentum, in hoc conſiſtit eſſentialiter, quòd eius virtus, & operatio deferatur, & applicetur ad effectum, medio inſtrumento; itavt inſtrumentum non aliter concurrat ad effectum principalis agentis producendũ, quàm applicando, & deferendo ad ipſum effectum, virtutem agentis; non tamen *Præmittũtur aliqua ad ſolutionem.*

men eſt neceſſe, quòd ſit diuerſa, niſi tantùm formaliter, actio inſtrumenti ab actione cauſæ principalis: ſed tantùm actio cauſæ principalis efficitur propria actio inſtrumenti, ex eo quod in ipſo inſtrumento accipit aliquam determinationem, quaſi materialem, quam inſtrumentum cauſat per actionem ſibi connaturalem, & propriam V. G. ſecuris per actionem ſecandi, quæ eſt ſibi connaturalis, determinat actionem artificis; & ex tali virtute ſibi ab artifice communicatâ, actus ille ſecandi redditur artificioſior, & poteſt attingere effectum, quem ex ſe non poterat, & artificioſè ſecare.

Actio cauſa principalis determinatur per actionē propriā inſtrumenti.

Operatio naturalis inſtrumenti diſpoſitiuè ſe habet ad actionē agētis principalis, & applicatio nem virtutis eius ad effectum.

Ex quo ſequitur quòd operatio propria, & naturalis inſtrumenti diſpoſitiuè ſe habet ad duo. Primùm ad hoc, quòd operatio agentis principalis communicetur ipſi inſtrumento: quia, vt dictum eſt, ſi inſtrumentum nihil operaretur, non eſſet inſtrumentum, nec poſſet ſubdi agenti principali, & eleuari. Secundum in ordine ad effectum, ad hoc ſcilicet, vt inſtrumentum propriè deferat, & applicet virtutem principalis agentis ad effectum; ſi hoc enim non præſtaret, ſed agens principale immediatè attingeret effectum, nullo modo inſtrumentum rationem inſtrumenti induere poſſet.

Quid requiritur ad hoc vt Deus vtatur aliquâ creaturâ, tanquam inſtrumēto, ad miraculum.

Ad hoc ergo, vt Deus verè vtatur aliquâ creaturâ, vt inſtrumento, ad aliquod opus miraculoſum, requiritur, quòd opus illud, quod propriâ virtute immediatè attingere poterat, non attingat, niſi mediâ tali virtute, vt determinata per talem operationem creaturæ. Et hoc eſt creaturam deferre diuinum imperium ad alias creaturas, vt Caietanus loquitur; & malè à pluribus, vt ſuprà inſinuauimus, penetratur.

Vis rationis D. Thomæ.

In hoc ergo conſiſtit vis rationis S. Thomæ loco citato primæ partis. Si Deus aſſumeret creaturā, vt inſtrumētum ad creandum, actio Dei principalis agentis deberet attingere ens inquantùm ens, quia eſt effectus creationis; Et hoc non niſi, vt determinata in inſtrumento per actionem propriam inſtrumenti, ſed actio Dei, vt ſic determinata non valeret attingere ens, inquantum ens: Ergo. Maior patet ex dictis: Minor, quòd actio propria connaturalis inſtrumento non poſſet attingere ens, inquantùm ens, probatur: quia, cùm ſit actio determinata, habet determinatam habitudinem ad tale, vel tale ens, & ſic ex neceſſitate præſupponit ens: Ergo etiam diuina operatio, vt eſt determinata per propriam operationem inſtrumenti, habebit determinatam habitudinem ad tale, vel tale ens, & non erit productiua entis, in quantùm eſt ens.

Confirmatur, & magis explicatur præcedens Doctrina.

Confirmatur, ſiue explicatur hoc ampliùs. Inſtrumentum debet habere aliquam actionem præuiam ſibi propriam, per quam diſponat ad effectum principalis agentis, eius virtutem recipiendo, & determinando: Ergo, ſi Deus vtitur creaturâ, vt inſtrumento ad creandum, virtus diuina communicari debet actioni creaturæ, & ab illa determinari; Et ſic in actione creaturæ determinatâ, diuina virtus debet ferri ad effectum, & attingere illum; ſed actio propria Dei ſic determinata in inſtrumento per actionem propriam inſtrumenti, non valet attingere ens, inquantùm eſt ens: qui eſt effectus creationis: Ergo nequit virtus diuina creatiua determinari in inſtrumento, vel actio inſtrumenti diſponere ad creationem; & conſequenter nequit creatura aſſumi, vt inſtrumentum ad creandum. Primum enthymema conſtat ex præſuppoſitis Minor verò, quæ ſubſumitur, probatur: Actio propria, & connaturalis inſtrumento non poteſt attingere ens inquantùm eſt; ſed, cùm ſit actio determinata, habet determinatam habitudinem ad tale, vel tale ens; ſiquidem non eſt operatio vniuerſaliſſimæ cauſæ, quæ poteſt ſe extendere ad vniuerſaliſſimum effectum: ſed operatio cauſæ particularis, quæ particularem effectum reſpicit, & ſupponit neceſſariò ens, non poteſt attingere ens inquantùm ens; Ergo nequit virtus operatiua Dei, ſic determinata in inſtrumento attingere effectum non determinatum, ſed vniuerſaliſſimum, ſicut eſt ens, inquantùm ens.

Actio propria DEI determinata per actionem inſtrumenti, non poteſt attingere ens in quantū ens, & quare?

Vnde Creatura poteſt aſſumi vt inſtrumentum ad opus miraculoſum, non verò ad opus creationis.

Et in hoc apparet diſparitas, quare poſſit creatura aſſumi vt inſtrumentum ad opus miraculoſum, omnem naturæ facultatem excedens; & non poſſit aſſumi, vt inſtrumentum ad creandum; ſiquidem quodlibet aliud opus miraculoſum non eſt vniuerſaliſſimus effectus, & conſequenter

poteſt

poteſt virtus Dei determinata inſtrumento, illud attingere, & creatura, ſiue inſtrumentum, ad talem effectum diſponere determinando diuinam virtutem per pruprium, & connaturalem actionem, quod eſt habere actionem præuiam ad effectum. Quæ omnia in actu creandi non currunt, vt explicatum eſt.

Capvt X.

Ex doctrinâ traditâ occurritur cæteris, quæ ab Aduerſario obijci poſſunt.

Reuocatur præcipuum argumentū. VT vidimus, præcipuum argumentum Aduerſarij ad excludēdam ab humanitate Chriſti, & aliis Diuinæ virtutis inſtrumentis, phyſicam cauſalitatem, innitebatur doctrinæ S. Thomæ de actione præuiâ requiſitâ in inſtrumento, quæ non videtur aſſignabilis, reſpectu cauſalitatis gratiæ, & miraculorum, tùm, quia plura miracula Chriſtus præſtitit, in quibus nulla omninò præuia actio humanitatis poteſt deſignari, tùm etiam, quia actio corporea non poteſt in ſpiritum, & in animam agere, nec poteſt in diſtans; vbi multoriès miracula patrata fuerunt à Chriſto; imò nec de facto nunc exiſtens in cœlo, vbi multò magis diſtat, poteſt phyſicè, concurrere tanquàm inſtrumentum coniunctum, & eleuare inſtrumenta ſeparata, vel Sacramenta ad cauſandum gratiam, vel opera ſeruorum ſuorum, ad patranda miracula, &c.

Confirmatur ratio Aduerſarij. Quod confirmari poteſt, quia impoſſibile eſt, quòd aliquod agens phyſicum, ſiue ſit principale, ſiue inſtrumentale, agat in diſtans, quin priùs agat in propinquum, & hoc etiam de potentiâ Dei abſolutâ; iuxtà enim doctrinam S. Doctoris, nec Deus poteſt ſecum diſpenſare quantum ad hoc, quod eſt adeò certum, vt probemus Deum eſſe vbique, quia vbique operatur. *Requiritur aliquis contactus inter agens & paſſum.* Quæ ratio omninò inefficax eſſet, ſi Deus poſſet agere in diſtans; vnde commune eſt apud Philoſophos, inter agens, & patiens neceſſarium eſſe contactum, vel entitatiuum, vel virtualem; qui contactus non videtur poſſibilis reſpectu inſtrumenti phyſici, & corporei, &c.

Reſpondetur ad argumentum ex dictis. Ad hæc, vt diximus, reſpondemus ex dictis, non eſſe neceſſarium, quòd actio præuia requiſita in inſtrumentis diuinæ virtutis attingat ex ſe, & immediatè ſubiectum, in quo producitur effectus principalis agentis; nec quod ex naturâ ſua habeat proportionem, & diſpoſitionem, vt per illam reddatur magis apta, & proportionata ad effectum intentum à principali agente, ſed hoc ſolùm eſt requiſitum in naturalibus, vel in noſtris inſtrumentis artificioſis ordinatis ad auxilium artificis, qui ſine illis effectum attingere non poſſet. Sufficit ergo, vt actio præuia in his inſtrumentis diuinæ virtutis, attingat effectum principalis agentis, vt ab illo eleuata: Non enim, vt diximus, oportet ponere in inſtrumento phyſico duas actiones diſtinctas realiter, tanquàm rē à re, alteram propriam inſtrumento: alteram à principali agente participatam, ſed ſufficit vnica actio inſtrumenti, quæ eleuata à principali agente, eius attingit effectum, prout etiam videmus in inſtrumentis artificioſis; in ſerra enim non ponimus duas ſectiones, alteram propriam, alteram, prout ab artifice mouetur; diſtinguimus tamen in eadem actione, duplicem formalitatem: actio enim inſtrumenti, vt ei propria, diſtinguitur formaliter à ſeipsâ, vt eleuata. *Actio inſtrumenti, & actio principalis agentis, non differunt tanquàm res à re, ſed ſolùm ſecūdùm diuerſas formalitates.*

Occurritur incōuenienti, ex quo poſſet fundari inſtantia. Nec inconuenit, quòd inſtrumentum corporeum, ſiue eius actio virtute diuinâ eleuetur; ita vt agere poſſit in ſpiritum, non quidem contactu quantitatiuo, ſed contactu virtutis, quod Thomiſtæ cōmuniter exemplificant in Angelo, qui licèt ſit ſpiritus, contactu virtutis tangit corpus cœleſte, illudque mouet; ita & è conuerſo corpus virtute diuinâ, contactu virtutis poteſt contingere ſpiritum. Habemus etiam aptiſſimum exemplum in motu cœleſti, qui licèt ſit formaliter corporeus, & non vitalis, poteſt tamen producere inſtrumentaliter formalem vitam in rebus inferioribus, quia eſt virtualiter vitalis, vt procedit ab intelligentiâ motrice iuxtà doctrinam S. Doctoris.

Reſpond. ad confirmationem. Ad confirmationem reſpondetur, quòd naturaliter loquendo, requiritur, quòd agens, & paſſum ſint ſimul; Et ita loquuntur Philoſophi. Verùm ſupernaturaliter poteſt Deus vti inſtrumentaliter quâcunque creaturâ ad effectū, quem ipſe voluerit, etiamſi diſtet ab illâ. Nam, vt benè Caietanus hîc, diuina omnipotentia, ſicut

non

Omnipotētia diuina, nec alligatur inſtrumentis, nec locis adſtringitur.

non eſt alligata certis inſtrumentis; ita neque eſt adſtricta locis, aut propinquitatibus: Et ita, ſicut Deus poteſt ſine inſtrumento opus aliquod perficere; ita, poteſt non ſolùm per inſtrumentum illud efficere, ſed per quodcunqne, & vbicunque exiſtat & quantumcunque diſtet. Nec argumentum aliquid probat, quòd, quia Deus nequit ſecum diſpenſare ad operandum in diſtans, non poſſit ſubinde prædicto modo vti, & eleuare creaturam; non enim ex defectu poteſtatis prouenit, quòd Deus de potentiâ abſolutâ non poſſit agere in diſtans, ſed ex infinitâ perfectione ipſius, ſcilicet ex immenſitate, quæ facit, vt nihil poſſit eſſe ipſi diſtans.

Nihil eſt diſtans reſpectu DEI.

Renocatur, & reſpōdetur ad aliud argumentū deductū ex Chriſti miraculis.

Nec morabimur in adducendo alio Aduerſariorum argumento coaceruato ex pluribus miraculis, quæ Chriſtus Dominus in hâc vitâ geſſit; Vt quando ſicco veſtigio per mare Tyberiadis ambulauit, Lazarum ſolo imperio, & voce reſſuſcitauit, &c. in quibus, & ſimilibus Aduerſarius actionem præuiam non inuenit, & benè; non enim inuenitur ibi actio præuia, iuxtà Aduerſarij intelligentiam, ſed eam, quam nos ex mente S. Doctoris ſtatuimus, vnuſquiſque faciliter inueniet ibi: putà in primo miraculo, tactum pedum ſanctiſſimæ humanitatis; in ſecundo, vocem imperantis; Et ſic diſcurrendo per vnumquodque miraculum, non vna, ſed plures occurrent actiones, ſiue paſſiones, ſiue actus interiores excogitari potuerunt, quæ eleuari potuerunt ad miraculoſos effectus.

Adducitur nouum argumentum.

Nec etiam immorabimur adducentes aliud argumentum; quòd aliqua Chriſti miracula non potuerunt fieri, niſi mediante actione creatiuâ Dei, vt fuit obſcuratio ſolis in eius morte, & alia, quæ videntur fuiſſe patrata per ſubſtractionem diuini concurſus, ad quam humanitas Chriſti concurrere non potuit, &c.

Salvitur.

Non, inquam, immorandum nobis in hoc erit. Dato enim, quòd prædictum miraculum, & alia per creationem, annihilationem, vel aliam actionem ipſi Deo ſoli propriam, & creaturæ incommunicabilem fuerint facta, ad illa humanitas Chriſti concurrere non potuit. Et hoc ſufficit ad occurrendum aduerſario: Qui tamen in exemplo adducto de obtenebratione Solis valdè decipitur; illa enim fuit vera eclypſis, per interpoſitionem Lunæ inter, ſolem & terram, ſed miraculoſa, quia intempeſtiua, ſi Dionyſio Areopagitæ Fides eſt adhibenda, qui iuuenis tunc, ſed in Aſtrologiâ, ſicut, & in aliis ſcientiis naturalibus peritiſſimus, cernens hanc indebitam Soli à Lunâ illatam moleſtiam, exclamauit. Aut Deus naturæ patitur, aut tota mundi machina diſſolvitur. Quod miraculum fuit, & ipſi occaſio manus dandi, & aſſentiendi Paulo in Areopago, aliquot pòſt annis fidem prædicanti.

Dionyſij Areopagita ad Fidē Converſio:

Capvt XI.

An Chriſti Paſſio, eiuſque Reſurrectio noſtram per modum inſtrumenti phyſici operentur ſalutem.

Ratio quæſiti.

Nec omittendum cenſemus aliud Aduerſariorum argumentum, quod nobis præbebit occaſionem aliquid in honorem Chriſti paſſionis afferendi. Argumentum eſt. Si humanitas Chriſti effectiuè concurrit ſecundùm efficientiam phyſicam ad iuſtificationem, & animarum ſanctificationem; ſequitur, quòd Paſſio, & Mors Chriſti, ac eius Reſurrectio ſimilem habeant efficientiam, ad prædictam iuſtificationem; ſed hoc videtur pluſquàm falſum: Ergo. Sequela patet: Nam Chriſtus virtute Paſſionis, & Reſurrectionis ſuæ, omnem noſtram operatur ſalutem. Traditus eſt, inquit, Apoſtolus, ad Rom. 4. propter delicta noſtra, & Reſurrexit propter iuſtificationem noſtram. Minor verò ſimiliter patet; Id, quod actu non exiſtit, nullam phyſicam poteſt efficientiam præſtare: Cauſa enim efficiens operatur, prout eſt in actu; ſed Paſſio, & Reſurrectio Chriſti, cùm à tot ſæculis tranſierint, actu non exiſtunt: Ergo nequeunt eſſe cauſa phyſica noſtræ iuſtificationis: Ergo, nec humanitas, & alia.

Formatur quartū argumentum contrà Concluſionē ſuperiùs ſtabilitam.

Oritur inde difficultas.

Hoc argumentum induxit Medinam infrà quæſt. 56. art. 1. in ſolut. ad tertium, ad ventilandam hanc quęſtionem, num Chriſti Paſſio, eiuſque Reſurrectio per modū inſtrumenti phyſici noſtram ſalutem operentur.

In

In quâ quæſtione, quidam, qui aliàs nubiſcum ſentiunt in prædictis, negant hanc efficientiam phyſicam Chriſti Paſſioni ad animas iuſtificandas, ſed hanc efficientiam ſulis tribuunt Sacramentis, quibus ipſa Paſſionis virtus nobis applicàtur, ad hoc, præfato argumento conuicti. Inter affirmantes autem, & Paſſioni Chriſti hanc efficientiam tribuentes, non concors omnium eſt philoſuphandi modus.

Diverſa Theologorũ ſententia.

Sed punctum tetigit Caietanus infrà quæſt. 56. artic. 1. §. in reſponſione ad tertium, in quâ S. Doctor hæc habet. *Dicendum, quòd reſarrectio Chriſti non eſt propriè loquendo, cauſa meritoria noſtra reſarrectionis: ſed eſt cauſa efficiens, & exemplaris. Efficiens quidem, inquantum humanitas Chriſti, ſecundùm quam reſurrexit, eſt quodammodò inſtrumentum Diuinitatis ipſius, & operatur in virtute eius; vt ſuprà dictum eſt; Et ideò, ſicut alia, qua Chriſtus in ſuâ humanitate fecit, vel paſſus eſt, ex virtute Diuinitatis eius, ſunt nobis ſalutaria, vt ſuprà dictum eſt; ita & Reſurrectio Chriſti eſt cauſa efficiens noſtra reſurrectionis virtute diuinâ, cuius proprium eſt mortuos viuificare: Quæ quidem virtus præſentialiter attingit omnia loca, & tempora, & talis contactus virtualis ſufficit ad rationem huius efficientia.* Hæc D. Thomas.

Optimus Philoſophãdi modus Caietani.

Reſurrectio Chriſti habet à virtute diuinâ, quod ſit cauſa efficiens noſtra reſurrectionis.

Quibus & aliis, quæ immediatè ſubiungit, magnum lumen nobis præbet ad intelligentiam eorum quæ diximus, & ſpecialiter difficultatis, quam præ manibus habemus.

Caietanus igitur Authoris mentem perfectè attingens, hæc ait in reſponſ. ad tertiũ. *Aduerte, quòd humanitas Chriſti, qua eſt organum coniunctam perſonaliter Verbo Dei, eſt velut vniuerſale inſtrumentum Dei ad miracula facienda, vt ex ſuperiùs dictis habetur. Determinatur autem ad eſſe inſtrumentum ad hoc, vel illud opus miraculoſum per aliquam ipſius conditionem: Ità quòd ex hoc quòd paſſa eſt, intelligimus communicatam ſibi, per quamdam appropriationem virtutem remiſſiuam peccatorum, & ex hoc quod reſurrexit, communicata ſimiliter eſt ſibi virtus reſuſcitatiua mortuorum, & ſic de aliis ſimilibus inſtrumentalibus actionibus, qua humanitati Chriſti tribuuntur inſtrumentaliter, Deo autem principaliter: Sic enim Reſurrectio Chriſti dicitur cauſa noſtra reſurrectionis: quoniam per ipſam, vt dictum eſt, Chriſtus homo inſtrumentum efficax conſtitutus eſt ad reſuſcitandos homines in vitam æternam.* Hactenùs Caietanus.

Humanitas Chriſti vniuerſale DEI inſtrumentum determinatur, ad hoc vel illud miraculum per aliquã ſui conditionem.

Quam Doctrinam aliqui Thomiſtæ ſic interpretantur, quòd Chriſti humanitas fuit realiter per paſſionem immutata; Idcircò Paſſio Chriſti cenſetur virtualiter in ipsâ humanitate permanere: & dùm Deus aſſumit humanitatem, vt inſtrumentum effectivum ad noſtram iuſtificationem, virtualiter quoque ipſam paſſionem aſſumit, & proportionabiliter idem de reſurrectione dicunt.

Diſtinitur Doctrina Caietani.

Hanc intelligentiam Doctrinæ Caietani, notet Nouitius Theologus ne Caietanum ſiniſtrè intelligens, dum legit, communicatam Chriſti humanitati virtutẽ remiſſiuam peccaturum, exiſtimet Caietanũ ſentire cum ponẽtibus in illâ, qualitatẽ habitualiter pèrmanentem, quam impugnauimus, & eſt omninò contrà ipſius ſenſum.

Ex quibus patet ad argumentũ propoſitum; iuxtà enim præfatam Doctrinam paſſio, & Reſurrectio Chriſti, quàmvis actualiter non exiſtant in ſeipſis, ſunt tamen in ſuâ virtute: Manet enim Chriſti humanitas, quæ realiter fuit immutata per paſſiunem, & reſurrectionem. Et hoc ſufficit, quantùm eſt ex parte exiſtentiæ, vt paſſio, & reſurrectio Chriſti operentur inſtrumentaliter nuſtram ſalutem.

Reſpondetur ex dictis ad argumentum propoſitum.

Poſſet aliquis dicere, quòd, ſi hæc Doctrina ſubſiſteret, ſequeretur, quòd etiam reſpectu gratiæ ante Incarnationem conceſſæ, & miraculorum ante illam Patratorum, humanitas Chriſti, eiuſque paſſio fuiſſent inſtrumentum phyſicũ, quod ſuprà acriter impugnauimus. Sequela probatur; Dato enim, quòd exiſtẽtia non requiratur ad phyſicam efficientiam, res præteritæ eâ poterunt gaudere, ſicut futuræ reſpectu humanitatis, & Paſſionis Chriſti.

Inſtantia.

Verùm valdè diſtant illa, quæ Incarnationis exiſtentiam præceſſerunt ab his, quæ illam conſequuntur: quia ante exiſtentiam non fuerat humanitas Chriſti per paſſionem, & mortem realiter immutata, provt fuit poſt illius exiſtentiam, vt dictum eſt.

Præcluditur.

Denique arguenti, non poſſe humanitatẽ Chriſti, vel aliquid aliud creatũ concurrere ad productionem gratiæ: quia gratia creatur; Et in viâ D. Thomæ de potentiâ abſolutâ non poteſt, vt ſuprà oſtendimus, creatura aſſumi, vt inſtrumentum ad creandum.

Nouiſſimũ Argumentum.

Soluitur, & oſtenditur nihil facere ad propoſitum.

Dicimus cum Thomiſtis gratiã non creari, ſed educi de potentiâ obedientiali ſubiecti. Verùm hæc quęſtio nihil ad propoſitum facit; ſiue enim gratia à Deo immediatè creetur, ſiue educatur, vt diximus, de potentiâ ſubiecti. Certum eſt, quòd infunditur animæ, quæ iuſtificatur, & ad hanc infuſionem, ſiue iuſtificationem concurrit phyſicè inſtrumentaliter creatura eleuata, &c. Et, ſicut homo dicitur totum hominem generare, etiam vt cauſa principalis; licèt non attingat creationem animæ; ſed quia attingit diſpoſitiones concurrentes, & præparantes corpus ad animæ vnionem: Ita à fortiori inſtrumentum, eiuſque actio, quæ virtute diuinâ eleuatur ad prædictam iuſtificationem, iure optimo inſtrumentaliter ad illam concurrere dicendum eſt, etiam dato, quòd gratia creetur.

Poteſtas operãdi miracula fuit permanẽter in Chriſto, non per aliquam qualitatem intrinſecam, ſed quia eius humanitas erat inſtrumentum ad illa deputatum.

Argumenta, quæ tendunt ad ſtabiliendam virtutem phyſicam inſtrumentalem in humanitate, per modum cuiuſdam qualitatis permanentis, ſolùm probant in Chriſto fuiſſe permanenter, & habitualiter poteſtatem iuſtificandi, & faciendi miracula, non per qualitatem aliquam ipſi intrinſecam, ſed quia erat inſtrumentum coniunctum, & deputatum ad huiuſmodi ſupernaturales operationes præſtandas totiès, quotiès ſibi viſum eſt: ita vt volenti operari, diuina operatio, & eleuatio non deeſſet iuxtà ſtabilita, cap. 6. Et ex Doctrinâ traditâ ad reliqua, quæ obiici poſſent, abundè remanet ſatisfactum.

ARTICVLVS III.

Vtrùm anima Chriſti habuerit omnipotentiam, reſpectu proprij corporis.

PRima Concluſio. Anima Chriſti ſecundùm propriam virtutem non habuit omnipotentiam, reſpectu proprij corporis.

Secunda Concluſio. Anima Chriſti, vt eſt inſtrumentum Verbi, habuit omnipotentiam, reſpectu proprij corporis. Probabuntur infrà.

CAPVT VNICVM.

Stabilitur veritas harum concluſionum.

Anima Chriſti poteſt conſiderari, vel ſecundùm virtutẽ propriam, vel vt eſt inſtrumentum Verbo Dei vnitum.

DOcet Author, quòd anima Chriſti poteſt dupliciter conſiderari. Vno modo ſecundùm propriam naturam, & virtutem: Et hoc modo, ſicut nõ poterat immutare exteriora corpora à curſu, & ordine naturæ; ita etiam non poterat immutare proprium corpus à naturali diſpoſitione: quia anima ſecundùm propriam naturam habet determinatam proportionem ad ſuum corpus. Alio modo poteſt conſiderari anima Chriſti, ſecundùm quod eſt inſtrumentum vnitum Verbo Dei in perſonâ. Et ſic ſubdebatur eius poteſtati omnis diſpoſitio proprij corporis.

Aduertit tamen S. Doctor, quòd, cùm virtus actionis non propriè attribuatur inſtrumento, ſed principali agenti, prædicta omnipotentia magis attribuitur ipſi Verbo Dei, quàm animæ Chriſti.

Quid poterat ſecundum vtrãque conſiderationem.

Vult ergo S. Thomas, quòd, quia anima Chriſti habebat determinatã proportionem ad ſuum corpus; Ideò non omnia, ſed aliquid determinatum poterat reſpectu ſui corporis, conſiderando animam ſecundùm propriam virtutem. Omnia autem poterat inſtrumentaliter, vt eleuata à Diuinâ omnipotentiâ, quòd ſpecialiter hîc non probat, ſed ex dictis in ſuperiori articulo probatum reliquit, & nos fusè explicuimus; non autem intelligit omnipotentiam, adeò latè acceptam, vt includat creationem, & annihilationem, ad quas non poteſt, in ſententiâ ipſius, creatura aſſumi, vt inſtrumentum.

Mens D. Thomæ aperitur.

Quomodò exponenda Auctoritates Patrum circà propoſitum.

Et, vt benè Caietanus aduertit, ideò Author ſubdit, quòd hæc omnipotentia attribuitur potiùs Verbo Dei, quàm animæ Chriſti, vt ſcias ſanctorum Patrum teſtimonia interpretari; inuenies enim animæ Chriſti, aliquando ab illis denegatam, & attributam Verbo, & meritò: quia virtus actionis factiua principali agenti attribuitur ſimpliciter; inſtrumento autem præſertim ignoto, aut non attribuitur, aut etiam aufertur, & hoc modo videbis, quòd nullus ex Patribus præfatam concluſionem S. Doctoris negat, quòd animæ Chriſti, ſecundùm quod

quod eſt inſtrumentum vnitum Verbo Dei in perſonâ, eius poteſtati ſubdebatur omnis proprij corporis diſpoſitio.

Obijcitur primò ex S.Doctore.

Obiicit ſibi S.Doctor, quia in Chriſto fuit perfectiùs humana natura quàm in Adam, in quo ſecundùm originalem iuſtitiam, quam habuit in innocẽtiæ ſtatu, corpus habebat omninò ſubiectum animæ, vt nihil in corpore poſſet accidere contrà animi voluntatem: Ergo multò magis anima Chriſti habuit omnipotentiam, reſpectu ſui corporis.

Reſpondetur.

Huic argumento Author occurrit dicens, quòd non pertinebat hoc ad originalem iuſtitiam, quam Adam habuit in ſtatu innocentiæ, quòd anima hominis haberet virtutem tranſmutandi proprium corpus in quamcunque formam; ſed quod poſſet ipſum conſeruare abſque omni nocumento. Et hanc etiam virtutem Chriſtus aſſumere potuiſſet, ſi voluiſſet: ſed cùm ſint tres ſtatus hominum, ſcilicet innocentiæ, culpæ, & gloriæ, ſicut de ſtatu gloriæ aſſumpſit comprehenſionem, & de ſtatu innocentiæ immunitatem à peccato; ita & de ſtatu culpæ aſſumpſit neceſſitatem ſubiacendi pœnalitatibus huius vitæ.

Quid Chriſtus aſſumpſit de triplici hominum ſtatu. Innocentiæ ſcilicet, naturæ, & culpæ.

Obijcitur ſecundò.

Secundò obiicit, & eſt in ordine tertium argumentum. Ad imaginationem animæ, naturaliter corpus immutatur, & tantò magis, quantò magis anima fuerit fortis imaginationis, vt in primâ parte habitum eſt; ſed anima Chriſti habuit virtutem perfectiſſimã, & quantùm ad imaginationem, & quantùm ad alias vires: Ergo anima Chriſti fuit omnipotens, reſpectu ad corpus proprium.

Reſpondetur.

Reſpondet, quòd imaginationi, ſi fuerit fortis, naturaliter obedit corpus, quantùm ad aliqua, putà quantùm ad caſum de trabe in alto poſita: quia imaginatio nata eſt eſſe principium motus localis, vt dicitur in tertio de animâ, ſimiliter etiam quantùm ad alterationem, quæ eſt ſecundùm calorem, & frigus, & alia conſequentia: eò quòd ex imaginatione conſequenter natæ ſunt conſequi animæ paſſiones, ſecundùm quas mouetur cor, & ſic per commotionem Spirituum, totum corpus alteratur. Aliæ verò diſpoſitiones corporales, quæ non habent naturalem ordinem ad imaginationem, non tranſmutantur ab imaginatione, quantumcunque ſit fortis, puta figura manûs, vel pedis, aut aliquid ſimile.

Corpus non immutatur ad imaginationẽ animæ, niſi ſecũdùm paſſiones, quæ habent naturalem ordinem ad ip[...]

Obijcitur tertiò.

Præterea alij contrà Doctrinam traditam obiiciunt: quia omnis anima beata habet virtutem immutandi proprium corpus; habet enim virtutem agilitatis, & poteſt, cui voluerit, apparere, & non apparere, & ſimul apparere quibuſdam, & aliis non, & in quâcunque figurâ ſibi placuerit; ſed anima Chriſti à principio fuit Beata: Ergo.

Confirmatur obiectio.

Et confirmatur, quia de facto hæc anima Chriſti præſtitit, & prædicta operata eſt reſpectu proprij corporis; nam propriâ virtute exiuit de vtero Matris, illius integritate illæsâ, ambulauit ſuper aquas, occultauit ſe, & factus eſt inuiſibilis, cùm eum lapidare, vel de monte vellent præcipitem facere, &c. Ergo malè D. Thomas hanc omnipotentiam, & virtutem animæ Chriſti in proprium corpus denegat.

Reſpondetur primò.

Relictis aliis ſolutionibus, quæ difficultatem patiuntur, ſic occurrendum indico, & inprimis gratis arguenti concedere poſſumus, quòd anima Chriſti prædicta, virtute propriâ, præſtiterit; Non enim (ſiſtendo in mente Authoris hîc inſinuatâ) cogimur ad tribuendum animæ Chriſti, licèt beatæ, omnia quæ beato competunt, dummodò comprehenſionem illi concedamus, vt ex ſolutione ad primum adductâ, manifeſtè colligi poteſt. Verùm, etiam hoc concesso, & quòd prædicta, propriâ virtute, Chriſtus vt homo perfecerit; non inde omnipotentia reſpectu proprij corporis inferri poteſt, quod eſt intentum Authoris. Vndè, vt inſinuat in ſolutione ad tertium, non potuit anima Chriſti virtute propriâ mutare figuram manus, vel pedis, vel aliquid ſimile. Quod nec etiam præſtare poterit anima beata, virtute propriâ, poſt corporis reaſſumptionem.

Reſpondetur ſecundò.

Vel, ſi malueris, etiam eligere poteris viam æquè S. Doctori conformem, quam oſtendit tibi Petrus de Cabrera hîc. Dices ergo, quòd, quando S.Thomas denegat animæ Chriſti virtutem ad immutandum pruprium corpus, loquitur de propriâ virtute animæ, quatenùs anima humana eſt, hoc eſt, de virtute, quæ illi conuenit ſecundùm naturam animæ humanæ, vt

Anima Chriſti poteſt ſecundum aliquē ſtatum quæ non poteſt ſecundùm virtutē propriam, & naturalem.

patet ex ipſis verbis: Ait enim, animam Chriſti humanam, ſecundùm propriam virtutem, & naturam non poſſe, &c. non verò loquitur de virtute animæ Chriſti, quæ poteſt eſſe ei propria, ratione alicuius ſtatus, vt eſt beatificus. Quamvis igitur anima cuiuſlibet Beati, habeat vim ad immutandum corpus, non tamen hoc habet, vt anima, ſed vt beata, quod etiam habet anima Chriſti, ſed ſolùm diſtinguitur à Beato, quòd hæc virtus non eſt in illo impedita, prout fuit in Chriſto, dùm in hâc vitâ mortali degebat.

Cur à principio Conceptionis Chriſti gloria animæ non redundanis in corpus.

Et hoc videtur expreſsè intentum à S. Doctore infrà quæſt. 45. art. 1. vbi hæc ait. *Quod à principio conceptionis Chriſti, gloria animæ non redundaret ad corpus, diuinâ diſpenſatione factum eſt, vt in corpore paſſibili expleret myſteria Redemptionis noſtræ, non tamen propter hoc dempta eſt Chriſto poteſtas deriuandi gloriam animæ ad corpus.* Hæc D. Thomas. Et iuxtà hanc Doctrinam argumentum omninò ruit; non enim procedit contrà concluſionem S. Doctoris.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm anima Chriſti habuerit omnipotentiam, reſpectu executionis ſuæ voluntatis.

PRIMA Concluſio. Anima Chriſti, quidquid voluit per ſeipſam exequendum, potuit.

Secunda concluſio. Anima Chriſti, quidquid voluit efficiendum diuinâ virtute, potuit inſtrumentaliter, & non propriâ virtute, vt patet de operibus miraculoſis.

CAPVT VNICVM.

Expenditur Doctrina huius articuli, & obiicientibus occurritur.

Dupliciter potuit aliquid velle Chriſtus, vel per ſe, vel diuinâ.

IN hoc articulo, ſimiliter præſuppoſitâ diſtinctione progreditur Author; dupliciter enim anima Chriſti aliquid voluit. Vno modo quaſi per ſe implendum, & ſic dicendum eſt, quòd, quidquid voluit, potuit: Non enim conueniret ſapientiæ eius, vt aliquid vellet per ſe facere, quòd ſuæ virtuti non ſubiaceret. Alio modo voluit aliquid, vt implendum virtute diuinâ: ſicut reſurrectionem proprij corporis, & alia huiuſmodi miraculoſa opera; & hæc quidem non poterat propriâ virtute, ſed ſecundùm quod erat inſtrumentum diuinitatis, vt dictum eſt.

virtute implendum.

Obijcitur primò ex S. Doctore contrà prædicta.

Contrà quam Doctrinam ipſe Author obiicit. Dicitur enim Marc. 7. quòd ingreſſus domum, neminem voluit ſcire, & non potuit latere; non ergo potuit in omnibus exequi propoſitum ſuæ voluntatis.

Prima ſolutio.

Occurrit duplici ſolutione. Primò ex Auguſtino in lib. de quæſtionibus veteris, & noui teſtamenti, vbi ait, quòd factum eſt, hoc voluiſſe, dicendus eſt Chriſtus. Aduertendum eſt enim, quòd illud in finibus geſtum eſt Gentilium, quibus adhuc tempus prædicandi non erat. Vltrò tamen venientes ad fidem, non ſuſcipere, inuidiæ erat. A ſuis ergo noluit prædicari, requiri autem ſe voluit: & ita factum eſt.

Secunda ſolutio.

Secundò occurrit Author, quia poteſt dici, quod hæc voluntas Chriſti non fuit de eo, quod per eum faciendum erat: ſed de eo, quod erat faciendum per alios, quod non ſubiacebat humanæ voluntati ipſius. Vndè in epiſt. Agathonis Papæ, quæ habetur in ſextâ Synodo generali Conſtantinop. legitur: Ergone ille omnium Conditor, ac Redemptor, in terris latere volens, non potuit, niſi hoc ad humanam eius voluntatem, quam temporaliter eſt dignatus aſſumere, redigatur.

Obijcitur ſecundò.

Obiicit ſecundò Author, quòd Chriſtus præcepit aliqua facienda quorum contraria acciderunt, vt patet ex illo Matth. 9. dum Cæcis illuminatis comminatus eſt, dicens. Videte, ne quis ſciat: Illi autem exeuntes diffamauerunt illum per totam terram illam.

Reſpondet S. Doctor.

Occurrit Author ex Gregorio qui 19. Moral. dicit, Per hoc quod Dominus præcepit taceri virtutes ſuas, ſeruis ſuis ſe ſequentibus exemplum dedit, vt ipſi quidem virtutes ſuas occultari deſiderent: Et tamen vt alij eorum exemplo proficiant, prodantur inuiti. Sic ergo præceptum illud deſignabat

Quare Chriſtus permiſit manifeſtari virtutes, quas tamen taceri præcipiebat.

gnabat voluntatem ipſius, quia humanam gloriam refugiebat, ſecundùm illud Ioan. 8. Ego autem non quæro gloriam meam. Volebat tamen abſolutè, præſertim ſecundùm Diuinam voluntatem, vt publicaretur miraculum factum propter aliorum vtilitatem.

Obijcitur vltimò.

Denique obiicit: quia id, quod poteſt aliquid facere, non petit ab alio: ſed Dominus petiuit à Patre, orando illud, quod fieri volebat: Dicitur enim Luc. 6. Quòd exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei: ergo non potuit exequi in omnibus propoſitum ſuæ voluntatis.

Reſpõdetur.

Reſpondet, quòd Chriſtus orabat, & pro his, quæ virtute Diuina facienda erant, & pro his etiam, quæ humanâ voluntate erat facturus: quia virtus, & operatio animæ Chriſti dependebat à Deo, qui operatur in nobis velle, & perficere, vt dicitur ad Philipp. 2.

Mens D. Auguſtini, & D. Thomæ circà propoſitum aperitur.

Ex quibus colligere poſſumus ſenſum S. Doctoris eſſe, quòd, quidquid Chriſtus voluntate efficaci voluit adimplendum, ſiue per ſe, ſiue per alios, id omninò adimpletum fuit. Quæ videtur omninò fuiſſe mens Auguſtini loco in argumento ſed contrà, ab Authore adducto, de qq. veteris, & noui teſtamenti. Vbi ait, impoſſibile eſt, vt Saluatoris voluntas non impleatur, nec poteſt velle, quòd ſcit fieri non debere. Quæ verba intelligenda ſunt de hâc voluntate efficaci; hâc enim voluntate anima Chriſti non volebat, niſi quæ videbat, Deum velle voluntate abſolutâ, quæ illi nota erat, & cum quâ Chriſti voluntas ſemper conformabatur.

Volũtas efficax Chriſti diuinæ ſemper conformis.

Potuit Chriſtus aliqua velle voluntate inefficaci, quæ executioni mandata non ſunt.

Quidquid autem voluntas animæ Chriſti conditionalis, & inefficax, quæ vocatur velleitas, voluit, non non ſemper fuit impletum, quod euidenter ex Scripturâ colligimus. Voluit enim hâc voluntate inefficaci, vt Calix paſſionis à ſe tranſiret, quam tamen voluntate efficaci volebat exequi: hoc enim ſciebat eſſe Dei voluntatem; vnde dicebat, veruntamen non mea voluntas, ſed tua fiat: & ad hanc voluntatem inefficacem reducere poteris omnia exempla ab arguente allata, dum volebat latere, & non poterat, volebat, vt Cæci, & alij infirmi tacerent, & nemini dicerent, & diſſamabant illum, & magis clamabant: omnia enim illa inefficaci voluntate volebat, & prohibebat, ad noſtram inſtructionem, vt dictum eſt, & ſimul efficaciter volebat, vt ad ædificationem, & conuerſionem infidelium illa panderentur, prout erat Diuinæ voluntatis decretum.

Quæ verò voluit voluntate efficaci, ſaltem per ſe executioni mandanda, ſemper facta fuere.

Probabiliter etiam ex dictis aſſerere poteris, quòd omnia, quæ Chriſtus voluit per ſe exequenda, executioni mandata fuerunt, non verò omnia, quæ exequenda voluit per alios, iuxtà doctrinam traditam in ſolutione ad primum, & ſenſum verborum Agathonis adductum.

QVÆSTIO XIV.

De defectibus corporis aſſumptis à filio Dei.

Ordo Doctrinæ.

ABSOLVTA diſputatione de perfectionibus humanæ naturæ à filio Dei aſſumptæ, aggreditur Author tractatum de imperfectionibus, ſeu defectibus, quos Chriſtus in humanâ naturâ aſſumpſit; Et primò in hâc quæſtione agitur de defectibus corporis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm filius Dei debuerit aſſumere in humanâ naturâ, corporis defectus.

CONCLVSIO eſt. Conueniens fuit corpus aſſumptum à Filio Dei humanis infirmitatibus, & defectibus ſubiacere.

Oſtendetur infrà.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Chriſtus neceſſitatem his defectibus ſubiacendi aſſumpſerit.

Concluſio 1.

PRIMA concluſio. Corpus Chriſti ſecundùm neceſſitatem naturalem conſequentem materiam, ſubiectum fuit neceſſitati mortis, & aliorum huiuſmodi defectuum.

Secunda. Secnnda concluſio. Corpus Chriſti ſecundùm conditionem propriæ naturæ, ſubiacuit neceſſitati coactionis, repugnantis naturæ corporali; vt patet de clauo perforante, & flagello percutiente.

Tertia. Tertia concluſio. In Chriſto non fuit neceſſitas coactionis repugnantis voluntati diuinæ, aut humanæ abſolutè: ſed ſolùm ſecundùm naturalem motum voluntatis. Elucidabuntur infrà.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Chriſtus defectus corporales contraxerit.

CONCLVSIO. Chriſtus non contraxit defectus corporales, ſed voluntariè ſuſcepit. Explicabitur, & ſtabilietur infrà.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Chriſtus omnes defectus corporales hominum aſſumere debuerit.

CONCLVSIO. Non fuit conueniens, vt Chriſtus aſſumeret omnes defectus, ſeu infirmitates humanas. Oſtendetur infrà.

CAPVT PRIMVM.

Exploratur robur prædictarum Concluſionum, & afferuntur, quæ circà illas occurrunt.

Concluſio primi articuli reuocatur. PRimum à S. Doctore in hâc quæſtione dictum, ſcilicet conueniens fuiſſe, vt corpus à filio Dei aſſumptum humanis infirmitatibus, & defectibus ſubiaceret, eſt de fide.

Probatur 1. in argum. ſed contrà. Probatur à S. Doctore. Primò in argumento ſed contrà, ex illo ad Hebr. 1. *In eo in quo paſſus eſt ipſe, & tentatus potens eſt, & eis qui tentantur, auxiliari*: Sed ad hoc venit, vt nos adiuuaret. Vnde, & Dauid dicebat. *Leuaui oculos meos in montes, vndè veniet auxilium mihi.* Ergo conueniens fuit, vt filius Dei carnem aſſumpſerit, infirmitatibus humanis ſubiacentem, vt in eâ poſſit pati, & tentari; & ſic auxilium nobis ferre.

Probatur 2. ratione. Deinde S. Doctor eamdem conuenientiam oſtendit: quia ad hoc filius Dei, carne aſſumptâ, venit in mundum, vt pro peccato humani generis ſatisfaceret: vnus autem pro peccato alterius ſatisfacit, dum pœnam pro peccato alterius debitam in ſe ſuſcipit: Huiuſmodi autem defectus corporales, ſcilicet Mors, fames, ſitis, & huiuſmodi ſunt pœnæ peccati, quod eſt in mundum per Adam introductum, ſecundùm illud ad Rom. 5. *Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors.* *Defectus corporales ſunt pœna peccati.* Ergo conueniens fuit, quantùm ad finem Incarnationis, quòd huiuſmodi pœnalitates in noſtrâ naturâ ſuſciperet vice noſtrâ, ſecundùm illud Iſai. 53. Verè languores noſtros ipſe tulit.

Probatur 3. Secundò eadem conuenientia ab Authore oſtenditur propter fidem Incarnationis adſtruendam. Cùm enim natura humana, non aliter eſſet nota hominibus, niſi prout huiuſmodi corporalibus defectibus ſubiacet, ſi ſine illis defectibus filius Dei humanam naturam aſſumpſiſſet, videretur non fuiſſe verus homo, nec veram carnem habuiſſe, ſed phantaſticam, vt Manichæi poſuerunt, & ideò, vt dicitur ad Philipp. 2. *Semetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo.* *Defectus Chriſti manifeſtarunt veritatem humanæ naturæ.* Vnde, & Beatus Thomas per aſpectum vulnerum eſt ad fidem reuocatus, vt dicitur Ioan. 20.

Probatur 4. Tertiò eamdem concluſionem, ſiue conuenientiam probat Author, propter exemplum patientiæ, quod nobis exhibet, paſſiones, & defectus humanos fortiter tolerando. Vnde dicitur ad Hebræ. 12. *Suſtinuit à peccatoribus aduersùm ſemetipſum contradictionem, vt ne fatigemini animis veſtris deficientes.*

Confirmatur inſuper Concluſio varijs Scripturæ locis, vbi Chriſti ærumnæ & labores referuntur. Hanc veritatem pluribus ſacræ Scripturæ locis, præter adducta ab Authore, confirmare poſſemus; ſufficeret illud Luc. 22. *Nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam*; dum eamdem veritatem vniuerſa Euãgelij Hiſtoria confirmat. Ex quâ colligimus Chriſtum Dominum paſſum fuiſſe famem, Matth. 4. ſitim Matth. 27. Corporis fatigationem Ioan. 4. Quæ verificari

ficari non poſſunt, ſi corpus verè paſſibile non habuit: Non enim fides tolerat, vt dicamus in apparentiâ ſolùm, & non veritate hæc paſſum fuiſſe, Iſaiá in prædicto teſtimonio affirmante, verè languores noſtros ipſum tuliſſe, & infirmitates noſtras portaſſe. Imò Redemptionis, & mortis veritas rueret; Non enim verè mortuus eſſet, nec verè nos redemiſſet, nec verè reſurrexiſſet. Videantur, quæ diximus in principio huius operis, dum hæreticos, præcipuè Manichæos impugnabamus, alioſque omnes, qui Chriſtum non fuiſſe verum hominem, nec veram carnem habuiſſe, ſed phantaſticam blaſphemabant.

Error aſſerentium Chriſti corpus nõ fuiſſe paſſibile.

Nec defuerunt inter aſſerentes Chriſtum Dominum verum corpus aſſumpſiſſe, qui negarent illud fuiſſe paſſibile, & conſequenter humanis defectibus ſubiectum; cuius erroris Franciſcus Suarez diſp. 32. ſect.1. Authorem nuncupat Iulianum Halicarnaſſeum, ex Damaſc. hæreſ. 84. & Nicephoro lib. 17. hiſt. cap. 29. in quem errorem incidiſſe ferunt Iuſtinianum Auguſtum, qui tamen propter ignorantiam excuſatur. Vnde in 6. Synodo in præfat. & alibi, vbi de hoc Imperatore mentio habetur, inter Catholicos, & iuſtos numeratur. Videas Cæſarem Baronium tom. 1. Annal. anno Chriſti 60.

Imò, quod magis ponderandum videtur, Aliqui ex Patribus hunc errorem inſinuaſſe videntur, quorum teſtimonia aliqua inſinuat Ioan. à S. Thoma, & ad Catholicum ſenſum reducit.

Videtur à quibuſdam SS. Patribus inſinuari.

Sufficiet nobis pro defenſione Patrum, dum contra prædictam veritatem loqui videntur, Doctrina Authoris quæſt. ſeq. artic. 5. qui occurrens teſtimonio Hilarij 10. de Trinit. hæc aſſerentis. Cùm pro Chriſto mori, ſit vita, quid ipſe in mortis Sacramento doluiſſe æſtimandus eſt, qui pro ſe morientibus vitam rependit. Et infrà dicit, vnigenitus Deus hominem verum, non deficiens à ſe Deo ſumpſit, in quo quamvis, aut ictus incideret, aut vulnus deſcenderet, aut nodi concurrerent, aut ſuſpenſio eleuaret, afferrent quidem hæc impetum paſſionis; non tamen dolorem paſſionis inferrent.

Huic teſtimonio occurrit S. Thomas, *quòd in omnibus illis verbis, & ſimilibus Hilarius à carne Chriſti non veritatem doloris, ſed neceſſitatem excludere intendit: Vnde poſt præmiſſa verba ſubdit; Neque enim, cùm ſitiuit, aut eſuriuit, aut fleuit, bibiſſe Dominus, aut manducaſſe, aut doluiſſe monſtratus eſt; ſed ad demonſtrandam corporis veritatem, corporis conſuetudo ſuſcepta eſt; ita vt natura noſtra conſuetudine, conſuetudini ſit corporis ſatisfactum, vel cùm potum & cibum accepit, non ſe neceſſitati corporis, ſed conſuetudini tribuit: Et accepit Hilarius neceſſitatem per comparationem ad cauſam primam horum defectuum, quæ eſt peccatum, vt suprà dictum eſt, vt ſcilicet eâ ratione dicatur caro Chriſti non ſubiacuiſſe neceſſitati horum defectuum, quia non fuit in eâ peccatum; vnde ſubdit. Habuit enim, ſcilicet Chriſtus, corpus, ſed origini ſuæ proprium, neque ex vitiis humanæ conceptionis exiſtens, ſed in forma corporis noſtri, virtutis ſuæ poteſtate ſubſiſtens. Quantùm tamen ad cauſam propinquam horum defectuum, quæ eſt compoſitio contrariorum, Caro Chriſti ſubiacuit neceſſitati horum defectuum.* Hactenùs S. Thomas, qui aperit tibi viam ad rectam intelligentiam Patrum, quando hos defectus, vel neceſſitatem illos aſſumendi Chriſto denegare videntur.

Eorũ verba ad ſenſũ Catholicum Reducũtur à S. Doctore.

Habes in ſolutione ad ſecundum confirmatum, id quod quæſt. Superiori art. 3. in fine capitis dicebamus: ait enim S. Doctor, quòd ſecundùm naturalem habitudinem, quæ eſt inter animam, & corpus ex gloriâ animæ, redundat gloria ad corpus: ſed hæc naturalis habitudo in Chriſto ſubiacebat voluntati Diuinitatis ipſius, ex quâ factum eſt, quòd Beatitudo remaneret in animâ, & non deriuaretur ad corpus, ſed caro pateretur, quæ conueniunt naturæ paſſibili, ſecundùm illud, quod Damaſc. dicit; Quòd beneplacito Diuinæ voluntatis, permittebatur carni pati, & operari, quæ propria ſunt illi.

Gloria animæ Chriſti redundabat in corpus ex naturali habitudine quã ſubtrahebat diuinæ volũtati ipſius.

CAPVT II.

De neceſſitate aſſumendi hos defectus, & an dici poſſit illos Chriſtum contraxiſſe.

S. Doctor loquendo de neceſſitate ſubiacendi his defectibus, ſub diſtinctione progreditur. Vel enim loqui

Duplex neceſſitas, coactionis ſcilicet & naturæ. qui poſſumus de neceſſitate coactionis, quæ fit ab agente extrinſeco, & contrariatur naturæ, & voluntati, vel de neceſſitate naturali, quæ conſequitur principia naturalia, putà formam, ſicut neceſſarium eſt ignem calefacere vel materiã, ſicut neceſſariũ eſt corpus ex contrariis compoſitum diſſolui.

Secundùm quam corpus Christi defectibus ſubiectum eſt? Docet igitur, quòd, ſecundùm hãc neceſſitatem, quæ materiam conſequitur, corpus Christi ſubiectum fuit neceſſitati mortis, & aliorum huiuſmodi defectuum: quia, ſicut dictum eſt, beneplacito diuinæ voluntatis, carni permittebatur agere, & pati, quæ propria ſunt illi.

Loquendo autem de neceſſitate coactionis, ſecundùm quidem quod repugnat naturæ corporali, ſimiliter corpus Christi ſecundùm conditionem propriæ naturæ, neceſſitati ſubiacuit, & claui perforantis, & flagelli percutientis.

Secundùm verò quòd talis neceſſitas repugnat volũtati, manifeſtum eſt, quòd in Christo non fuit neceſſitas horum defectuum, neque per reſpectum ad diuinam voluntatem, neque per reſpectum ad voluntatem humanam Christi abſolutè, prout ſequitur rationem deliberantem; ſed ſolùm ſecundùm naturalem motum voluntatis, prout ſcilicet naturaliter refugit mortem, & etiam corporis nocumenta.

Obijcit S. Doctor cõtrà prædicta. Obiicit S. Thomas contrà hæc ſtabilita illud Iſai. 53. Oblatus eſt, quia ipſe voluit, & loquitur de oblatione ad paſſionem; ſed voluntas opponitur neceſſitati: Ergo Chriſtus non ex neceſſitate ſubiacuit corporalibus defectibus.

Reſpondet. Reſpondet, quòd Chriſtus dicitur oblatus: quia voluit, & voluntate diuinã, & voluntate humanã deliberatã; licèt mors eſſet contrà naturalem motum voluntatis humanæ.

Explicatur ſenſus quæſiti in 3. articulo. Ne autem iunior Theologus in errorem incidat, & congruè loqui ſciat, ſpecialem articulum, Author hîc addidit ad inquirendum, an Chriſtus corporales defectus contraxerit: vbi, vt benè Caietanus, nihil aliud vertitur in dubium, niſi an defectus corporales, qui in Chriſto fuerunt, fuerint non contracti, ſed aliter habiti.

Concluſio. Docet ergo S. Thomas, quòd Chriſtus non contraxit hos defectus, ſed eos ex propriã voluntate ſuſcepit, quod ſic *probatur in arg. ſed cõtra.* oſtendit in argumento ſed contra: quia huiuſmodi defectus contrahuntur ex peccato, ſecundùm illud ad Rom. 5. Per vnum hominem peccatum intrauit in hunc mundum, & per peccatum mors; ſed in Chriſto non habuit locum peccatum: Ergo huiuſmodi defectus Chriſtus non contraxit.

Id magis explicat in corpore: quia in verbo contrahendi intelligitur ordo effectus ad cauſam, vt ſcilicet illud dicatur contrahi, quod ſimul cum ſuã cauſã ex neceſſitate trahitur; Cauſa autem mortis, & horum defectuum in humanã naturã eſt peccatum, & ideò illi propriè dicuntur hos defectus contrahere, qui ex debito peccati hos defectus incurrunt, Chriſtus autem hos defectus non habuit ex debito peccati, accepit enim humanam naturam in illã puritate, in quã erat in ſtatu innocentiæ, & ſimili modo potuiſſet aſſumere humanam naturam abſque defectibus. Patet igitur, quòd Chriſtus non contraxit hos defectus, quaſi ex debito peccati eos ſuſcipiens, ſed ex propriã voluntate. *Probatur 2. in corpore.*

Obiicit ſibi, id enim, quod ex principiis naturæ cauſatur, ſimul cum natura trahitur, & ita contrahitur: ſed huiuſmodi pœnalitates cauſantur ex principiis naturæ humanæ; Ergo eas Chriſtus contraxit. *Obijcit D. Thomas.*

Reſpondet, quòd cauſa mortis, & aliorũ corporalium defectuum in humanã naturã eſt duplex. Vna quidem remota, quæ accipitur ex parte principiorum materialium humani corporis, inquantùm eſt ex contrariis compoſitum, ſed hæc cauſa impediebatur per originalem iuſtitiam, & ideò proxima cauſa mortis, & aliorum defectuum eſt peccatum, per quod ſubtracta eſt originalis iuſtitia, & propter hoc, quia Chriſtus fuit ſine peccato, dicitur non contraxiſſe huiuſmodi defectus, ſed voluntariè aſſumpſiſſe. *Reſpondet.* *Duplex cauſa mortis & aliorum defectuum.*

Capvt III.

Non fuiſſe conueniens, vt Chriſtus omnes defectus, & infirmitates corporales hominum aſſumeret.

Denique ſtatuit Author in hãc quæſtione Chriſtum Dominum illos ſolùm humanos defectus, præcipuè

Chriſtus ſolum aſſumpſit defectus naturales, & quos vocat Damaſcenus indetractibiles.

puè ad corpus attinentes aſſumpſiſſe, qui in omnibus hominibus communiter inueniuntur ex peccato primi Parentis, ſicut mors, fames, ſitis, & alia huiuſmodi, & hos defectus omnes Chriſtus ſuſcepit, quos vocat Damaſc. lib. 1. Orthod. fidei cap. 14. Naturales, & indetractibiles paſſiones: naturales quidem, quia conſequuntur communiter totam naturam humanam; indetractibiles autem, quia defectum ſcientiæ & gratiæ non important.

Conſultò diximus defectus humanos præcipuè ad corpus attinentes, licèt enim Author inquirat in art. 4. de defectibus corporalibus hominum; quia tamen, vt vniuerſalem doctrinam de defectibus humanis, qui non debuerunt à Chriſto aſſumi, traderet, inter annumerandos corporeos defectus, numerat etiam ignorantiam, quæ ad animi defectum pertinet; Ideò, vt omnes comprehenderemus, prædicto modo loquendi vſi ſumus.

Quos autem defectus aſſumere, conueniens Chriſto non fuiſſe, & quomodò prædictos omninò aſſumere debuerit, euidenter, quantum materia patitur, ex ſequenti Authoris diſcuſſu colligere licebit.

Chriſtus defectus humanos aſſumpſit ad ſatisfaciendum pro peccato humanæ naturæ, ad quod requirebatur, quòd haberet perfectionem ſcientiæ, & gratiæ in animâ. Illos ergo defectus Chriſtus aſſumere debuit, qui conſequuntur ex peccato communi totius naturæ, & non repugnant perfectioni, ſcientiæ, & gratiæ.

Non verò repugnantes perfectioni ſciẽtiæ, & gratiæ.

Non ergo fuit conueniens, vt omnes defectus, ſeu infirmitates humanas aſſumeret, ſed illos tantùm, qui in omnibus hominibus communiter inueniuntur ex peccato primi Parentis deriuatæ, prout eſt Mors, fames, ſitis & alia huiuſmodi; Illos autem defectus, qui repugnant perfectioni ſcientiæ, & gratiæ, ſicut ignorantia, pronitas ad malum, & difficultas ad bonum non debuerunt aſſumi.

Aut quibuſdam hominibus ex cauſis particularibus obueniẽtes.

Nec conueniens fuit, quòd Chriſtus aſſumeret defectus, qui non conſequuntur communiter totam naturam humanam propter peccatum primi parentis, ſed cauſantur in aliquibus hominibus ex quibuſdam particularibus cauſis, ſicut Lepra, & morbus caducus, & alia huiuſmodi; qui quidem defectus quandoque cauſantur ex culpâ hominis, putà ex inordinato victu; quandoque autem ex defectu virtutis formatiuæ: quorum neutrum conuenit Chriſto, quia, & caro eius de Spiritu ſancto concepta eſt, qui eſt infinitæ ſapientiæ, & virtutis errare, & deficere non potens, & ipſe Chriſtus nihil inordinatum, in regimine ſuæ vitæ, exercuit.

Oppoſita ſententia temeritatis notâ inuritur.

Prædicta à S. Doctore vniuerſaliter ab omnibus Theologis, adeò veritati & SS. Patrum doctrinæ cõſona reputãtur, vt non deſint, qui oppoſitum omninò temerarium iudicent. Sentiunt ergo non ſolùm omninò tenendum eſſe, non fuiſſe conueniens vt Chriſtus omnes humanas infirmitates aſſumeret, imò fuiſſe impoſſibile, vt benè Author innuit in argumento ſed contrà. Quædam enim infirmitates ſunt ſibi ipſis contrariæ, vtpotè ex contrariis principiis cauſatæ: Ergo non potuit eſſe, quòd Chriſtus omnes infirmitates humanas aſſumeret. Non ſolùm, inquam, in hoc omnes conueniunt, ſed temerarium iudicant aſſerere, quòd infirmitates, quæ ex particularibus cauſis originem trahunt, fuerint in Chriſto, & blaſphemum eſt, illas ipſi tribuere infirmitates, quæ ex inordinato victu procedunt, prout illas, quæ ex defectu virtutis formatiuæ originantur.

Nulla deformitas etiam corporis in Chriſto admittenda.

Ex quibus Theologi communiter inferunt nullam in Chriſto, neque in habitu corporis, neque in figurâ fuiſſe deformitatem; Nam eius corporis conſtitutiò vndequaque adeò præſtabat, vt ſpecioſiſſimus, & pulcherrimus eſſet, non muliebri pulchritudine, ſed virili, quæ omninò ipſum deceret. Et in hoc omnes Patres conueniunt, Nazianzenus orat. 2. de Paſchate, Chryſoſtom. homil. 10. in Matth. Hieronymus epiſt. 160. Auguſtinus in Pſal. 44.

Exponuntur Patres ſentientes oppoſitum.

Et benè Valentia hîc puncto 2. explicat aliquorum Patrum dicta, qui ſenſiſſe videntur Chriſtum fuiſſe potiùs abiectâ, & deſpicabili formâ, vel certè non admodum eleganti. Explicat, inquam, & docet intelligi debere, vel de deformitate, quam habuit Chriſtus in ipsâ paſſione, vel de ignobilitate ipſius humanæ naturæ infirmæ, & paſſibilis comparatæ cum Diuinitate, & necdum glorificatæ; ſed in vitâ egenâ, præſertim, & paupere, qualem Chriſtus egit.

Chriſtus nulli morbo obnoxius.

Bartbolomæus de Medina hîc, Suarez diſp. 32. ſect. 2. & alij diſputant, an Chriſtus pati potuerit aliquem morbum; & reſpondent negatiuè iuxta communem ſenſum Theologorum.

Argumentum, quo contrarium probari videtur.

Contrà quam veritatem videtur vrgere aliquo modo argumentum commune: quia, quantumuis virtus formatiua eſſet perfectiſſima in Cbriſto; vndè nec ex hâc parte, nec ex defectu vitæ regiminis, humorum corruptio, & infirmitas in ipſo originem habere potuerit; quia tamen cauſis extrinſecis habentibus de ſe virtutem ad corrumpendam humani corporis complexionem ſubiectus erat, videtur quòd poterat ægrotare.

Soluitur à Caietano.

In quo, relictis aliorum placitis, cum Caietano reſpondendum eſt non potuiſſe extrinſecas cauſas morbum in Chriſti corpure cauſare, obſtante optimâ, & ſingulari temperie, & complexione, quam ex vi virtutis formatiuæ habebat, quibus adiuugebatur eius ſumma prudentia, & cognitio eorum, quæ poterant nocere, & infirmitatem inferre.

Chriſtus mortē ſubijſſet, quamvis nō fuiſſet occiſus.

Non tamen inde inferas Chriſtum Dominum, nec etiam Senio confectum mori potuiſſe, ſi non fuiſſet occiſus, non inquam hoc inferas: Vt enim ex hactenùs à S. Doctore dictis colligi poteſt. Cbriſtus aſſumpſit neceſſitatem moriendi; ita vt etſi morte violentâ non occubuiſſet, ex intrinſecis ipſius naturæ mortuus eſſet.

An autem hoc contigiſſet ſine vllâ præuiâ infirmitate? Supponit deciſionem celebris quæſtionis inter Medicos, aliquibus aſſerentibus hominem ſine infirmitate aliquâ præuiâ mori non poſſe; Aliis conſtanter id negantibus, quibus ſubſcribo: Non enim video, quomodò iuxta rectam Philoſophiam per ſe, & ex intrinſecâ cauſâ repugnet corpori bumano, vſque ad mortem peruenire per mutuam actionem caloris naturalis, & alimenti; & conſumptionem humidi radicalis, abſque propria ægritudine antecedente; ſiquidem diſpoſitio naturalis, in quâ humanum corpus conſeruari poteſt, habet certum terminum ſaltem extrinſecum, & ſtatim ac illum attigit, deficit abſque præuiâ aliâ infirmitate, & vnio corporis, & animæ diſſoluitur, & ita contingere potuiſſet in Chriſto, ſi ſuæ naturæ relictus fuiſſet.

Nulla tamē in eo præceſſiſſet infirmitas.

Præclari dubij reſolutio.

QVÆSTIO XV.

De defectibus animæ à Chriſto aſſumptis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm in Chriſto fuerit peccatum.

CONCLVSIO eſt negatiua. Oſtenditur infrà.

CAPVT PRIMVM.

Fide, & ratione oſtenditur in Chriſto non fuiſſe peccatum.

De fide eſt Chriſtū non peccaſſe.

DOctrina S. Doctoris in hoc articulo, quâ ſtatuit in Cbriſto nullum vnquam fuiſſe peccatum, eſt certa ſecundùm fidem, & contrà aliquos Antiquos Hæreticos (prout colligere poſſumus ex Concilio Epheſ. Can. 10.) & nouam Caluini, aliorumque noſtri temporis blaſphemiam aliquod peccatum, vel impatientiam in Cbriſto aſſerentium: Caluinus enim in cap. 26. Matth. aſſerit Chriſtum Dominum in illis verbis in borto ad Patrem dictis. Veruntamen non mea voluntas, ſed tua fiat, correxiſſe, & caſtigaſſe petitionem priùs porrectam, *Pater ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte*, Et teſte Oſio lib. 1. de hæreſ. noſtri temporis, quidam ſectarij impatientiam inuenerunt in Chriſto, dum in Cruce aiebat, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me. Quorum verborum ſenſus, infrà erit exponendus. Quibus omnibus reiectis.

Caluini Blaſphemia.

Probatur 1. Cōcluſio articuli variis ſcriptura locis.

Prædicta Catbolica veritas variis ſacræ Scripturæ teſtimoniis oſtendi poteſt. Optima ſunt, quæ adducit

cit hîc Author. Dicebat enim Chriſtus, vt refert Ioan. 8. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Et dicitur primæ Petri 2. *qui peccatum non fecit* Et Ioan. 14. *Venit princeps mundi huius, & in me non habet quidquam* Et ſecundæ ad Corinth. 5. *Eum, qui non nouerat peccatum.* Et ad Hebræ. 4. *tentatum autem per omnia pro ſimilitudine, abſque peccato*,& ad Hebr. 7. *Qui non habet neceſſitatem quotidie, quemadmodùm Sacerdotes priùs pro ſuis delictis hoſtias offerre,*

Confirmatur auctoritate Concilij Epheſini.

Idem confirmatur ex Concilio Epheſ. Can. 10. citato, vbi hæc habes, qui dicit, quòd pro ſe obtulit ſemetipſum oblationem, & non potiùs pro nobis ſolis (non enim eguit oblatione, qui peccatum omninò neſciuit) Anathema ſit. Vbi apparet, quòd Concilium inuehit contrà aliquos Hæreticos, qui illis temporibus Chriſtũ peccatum habuiſſe,& propterea tàm pro ſe, quàm pro nobis ſatisfeciſſe dicebant. Expreſſam etiam habemus, quoad hoc diffinitionem in Concil. Roman. ſub Martino Can. 5. Nec immorabimur in referendis Sanctorum Patrum teſtimoniis, ſufficient enim, quæ cap. ſequenti ex illis adducemus, ad ſtabiliẽdum, quòd nec etiam de potentiâ abſolutâ peccatum in Chriſto inueniri potuit; Illa enim à fortiori probant de facto peccatum in Chriſto non fuiſſe.

Nec non Concilij Romani, & Patrum.

Probatur 2. Concluſio efficaciſſimà ratione.

Quod & confirmat Author efficaciſſimo diſcurſu, vt enim ſuprà dictum eſt, Chriſtus ſuſcepit defectus noſtros, vt pro nobis ſatisfaceret, & vt veritatem humanæ naturæ comprobaret, & vt nobis fieret exemplum virtutis: ſed ſecundùm hæc tria, defectum peccati aſſumere non debuit. Ergo. Maior cum conſequentiâ patet, & minor probatur. Et primò quidem, quia peccatum nihil operatur ad ſatisfactionem, quin imò virtutem ſatisfactionis impedit: quia, vt dicitur Eccleſiaſtici 34. *Dona iniquorum non probat altiſſimus.* Similiter etiam ex peccato non demonſtratur veritas humanæ naturæ: quia peccatum non pertinet ad humanam naturam, cuius Deus eſt cauſa; ſed magis eſt contrà naturam per ſeminationem Diaboli introductum, vt Damaſcenus dicit, lib. 2. cap. 30. Tertiò peccando exemplum virtutis præbere non potuit, cùm peccatum contrarietur virtuti. Ergo Chriſtus nullomodo aſſumpſit defectum peccati, nec originalis, nec actualis.

Chriſtus propter tria defectus noſtros aſſumpſit.

Obiicitur 1. ex ſcriptura.

Contrà hanc Catholicam veritatem videntur militare quædam loca Scripturæ ſacræ, quorum potiſſima à S. Doctore afferuntur hîc. Dicitur enim Pſ. 21. *Deus Deus meus reſpice in me, quare me dereliquiſti? longè à ſalute meâ, verba delictorum meorum*; ſed hæc verba dicuntur ex perſonâ ipſius Chriſti, vt patet ex hoc, quod ipſe ea in Cruce protulit: Ergo videtur, quòd in Chriſto fuerint delictâ.

Dupliciter aliquid dicitur de Chriſto ſcilicet ſecundùm proprietatem naturalem, & in perſona noſtrâ.

Huic argumento Author occurrit generalem,& optimam doctrinam adducendo; ait enim, *quòd, ſicut Damaſcenus dicit lib. 3. orthod fidei cap. 15. Dupliciter dicitur aliquid de Chriſto. Vno modo ſecundùm proprietatem naturalem, & hypoſtaticam, ſicut dicitur, quòd Deus factus eſt homo, & quod paſſus eſt pro nobis; Alio modo ſecundùm proprietatem perſonalem, & habitudinalem, prout ſcilicet aliqua dicuntur de ipſo in perſonâ noſtrâ; quæ ſibi ſecundùm ſe nullo modo conueniunt. Vnde & inter ſeptem regulas Ticonij, quas Auguſtinus lib. 3. de doctrinâ Chriſtianâ cap. 31. ponit, Prima ponitur de Domino, & eius corpore, cùm ſcilicet Chriſti, & Eccleſiæ vna perſona æſtimatur; Et ſecundùm hoc Chriſtus ex perſonâ membrorum ſuorum loquens dicit. Verba delictorum meorum, non quod in ipſo capite delicta fuerint.* Hæc D. Thomas.

Chriſtus membrorũ ſuorum delicta, ſua appellat.

Chriſtus igitur loquitur ibi non in perſonâ propriâ, ſed vice membrorum, quorum ipſe eſt caput, & vt ea repræſentans, & ſic delicta membrorum, ſua vocat: ſicut ipſe Chriſtus alloquens Saulum Eccleſiam perſequentem, vt refertur actor. 9. dicebat. Saule, Saule quid me perſequeris? Quia Saulus membra, nempè fideles, perſequebatur.

Monitum Aſturicenſis notatu dignum.

Benè tamen monet Aſturicenſis quæſt. 1. fol. 92. Theologo non licere pro libito hâc Metaphoricâ vti loquendi phraſi, quod non aduertens Auguſtinus de Roma Archiepiſcopus Nazarenus in Concil. Baſilienſ. ſeſſion. 2. damnatur, & benè (Abſtraho, an tunc Concilium Schiſmaticum eſſet, vel non adhuc defeciſſet) Extendens enim hic Author hunc loquendi modum, inferebat Chriſtum quotidie peccare: quia eius membra aſſiduè peccant. Vndè

Ii 2 benè

benè Cipullo arguit Ianſenium prædictam interpretationem communem Patribus reſpuentem, ad non incidendum in prædictum errorem Auguſtini de Roma, quaſi nulla eſſet differentia inter hanc propoſitionem, Chriſtus quotidiè peccat, & inter hanc, peccata noſtra ſunt peccata Chriſti, in ſenſu explicato.

Verùm quoad prædicta verba à Chriſto ad Patrem dicta; *Deus, Deus meus, vt quid me dereliquiſti*, quæ quamdam impatientiam, imò & deſperationem præ ſe ferre videntur, iuxtà blaſphemam hæreticorum noſtri temporis intelligentiam.

Quo ſenſu, & quare Chriſtus in cruce de derelictione Patris conqueſtus ſit.

Dicimus à Chriſto Dño illa verba pronunciata fuiſſe, vt doloris, & paſſionis ſuæ acerbitatem oſtenderet, & vt notum fieret eum verè, & propriè pati, & non ſolùm apparenter. Vndè Cyrillus lib. 1. ad Reginas ait: verba illa non dubitantis eſſe, ſed dolentis, & gementis; vti Exod. 32. Moyſes ad Deum dicebat, *Cur Domine, iraſcitur furor tuus?* Et Pſal. 42. Regius Vates, *Quare me repuliſti, &c.*

Obijcitur ſecundò, alia auctoritas Scripturæ.

Obiicit & aliud teſtimonium ipſe Author ex ſecundæ ad Cor. 5. Vbi dicitur, quòd Deus eum, qui non nouerat peccatum, ſcilicet Chriſtum, pro nobis peccatum fecit; ſed illud verè eſt, quod à Deo factum eſt. Ergo in Chriſto verè fuit peccatum.

Reſpõdetur, & explicatur quomodò Chriſtus dicatur à Deo factus peccatum.

Occurrit etiam doctrinaliter, quòd Deus fecit Chriſtum peccatum, non quidem vt in ſe peccatum haberet; ſed quia fecit eum hoſtiam pro peccato: ſicut & Oſeæ 4. dicitur. *Peccata populi mei comedent Sacerdotes.* Qui ſecundùm legem comedebant hoſtias pro peccato oblatas. Et ſecundùm hunc modum dicitur Iſai. 53. quòd Dominus poſuit in eo iniquitates omnium; quia ſcilicet eum tradidit, vt eſſet hoſtia pro peccatis omnium hominum, vel fecit eum peccatum, ideſt habentem ſimilitudinem carnis peccati, vt dicitur ad Rom. 8. Et hoc propter corpus paſſibile, & mortale, quod aſſumpſit.

Capvt II.

An, de potentiâ Dei abſolutâ, poſſit compati peccatum in humanitate à Verbo aſſumptâ.

Amplitudo quæſiti.

Plura comprehendit titulus præfixus. Primò an de potentiâ Dei abſolutâ, Chriſtus in humanâ naturâ peccare potuerit? Secundò, an potuerit humana natura infecta peccato mortali, aſſumi à Verbo maculâ peccati remanente.

Quoſdam Theologos non percipientes difficultatem, reprehendit Ioannes à S. Thoma.

Quoad primum, benè aduertit Ioannes à S. Thoma diſp. 16. art. 1. aliquorum recentiorum nimiam ſufficientiam in reprehendendo cæteros Theologos, qui huiuſmodi quæſtiones controvertunt, quod videtur ipſis omninò impertinens. Cùm enim Deus, nec ſit, nec eſſe poſſit Author peccati de quâcumque potentiâ, impertinenter videtur diſputari, an Chriſtus de potentiâ abſolutâ, in humanâ naturâ peccare potuerit. Vbi apparet, quòd prædicti Theologi non videntur attigiſſe punctum difficultatis: non enim vertimus in dubium, an Deus de potentiâ abſolutâ peccare potuerit, aut ſaltem auxilium creaturæ ad peccandum impendere; hoc enim eſſe omninò impoſſibile, indubitatum eſt apud omnes.

Status difficultatis, & verus ſenſus quæſiti.

Sed difficultas eſt, An, licèt de facto, ratione vnionis hypoſtaticæ, viſionis beatificæ, & cæterorum Donorum ſupernaturalium, quibus Chriſti anima exornabatur, peccare non potuerit, ſi de potentiâ abſolutâ ab humanitate Deus auferret omnia prædicta Dona ſupernaturalia, & eam tantùm relinqueret ſecundùm ſua naturalia, vnitam tamen hypoſtaticè Diuino Verbo, vel, ſi Deus humanitati Diuino Verbo vnitæ, non infudiſſet ſupernaturalia dona, ſed in puris naturalibus relictam, ſic vnitam conſeruaſſet, poſſet Chriſtus vt homo peccare; an potiùs ex vi præciſæ vnionis hypoſtaticæ, facta fuerit humanitas impeccabilis. Et in hoc ſenſu hæc quæſtio à Theologis diſputatur,

&c

& meritò ; non enim difficultate caret.

Opinio Durandi, Scoti, & aliorum. Durandus in tertio diſt. 12. quæſt. 2. Scotus in tertio, ſimiliter diſt. 12. qu. 1. Gabriel ibid. & Maſſilius in 3. qu. 9. art. 3. & alij ex Antiquioribus exiſtimarunt, Verbum non ſolùm naturam peccato infectam aſſumere potuiſſe de potentiâ Dei abſolutâ ; ſed etiam in naturâ aſſumptâ mortaliter peccare, licèt de facto nullum admiſerit peccatum, ſpecialiſſimâ Dei prouidentiâ interueniente.

Damnatur communiter à Theologis, & oppoſita aſſeritur. Ex oppoſito, cæteri omnes Scholaſtici cum Magiſtro in 3. diſt. 12. & Commentatores omnes cum S. Doctore id omninò de potentiâ abſolutâ repugnare oſtendunt, & prædictam ſententiam variis cenſuris iure merito inurunt. Capreolus erroneam credidit, & licèt nimis rigida hæc cenſurâ communiter reputetur ; Certum tamen apud omnes eſt, illam eſſe errori proximam, ſcandaloſam, maximè temerariam, contrà rationem, & vt execrabilem à Sholis reiiciendam, vtpotè militantem contrà communem SS. Patrum, ac Theologorum ſententiam.

Probatur primò aſſertio Authoritate Conciliorũ, & SS. Patrum. Probatur igitur hæc veritas (relictis aliis innumeris) ſequentibus Patrum teſtimoniis. Et primò, quòd Chriſtus peccare non potuerit, etiamſi ab eius humanitate omne ſpirituale donum creatum, ſiue actuale, ſiue habituale ſeparemus (ita vt ex ſolâ vnione hypoſtaticâ repugnantia oriatur ad peccatum) Intenditur à Sacris Conciliis, Patribus, qui Chriſti animam Deificatam eſſe dicunt, & impeccabilem. Ita enim definit ſexta Synodus generalis act. 17. dum refert, & probat Gregorij Nazianzeni Doctrinam in orat. 36. num. 56. prout docet humanam Chriſti voluntatem ita fuiſſe per vnionem ad Verbum Deificatam, vt non poſſit Diuinæ repugnare. Quam *Definitur in ſexta Synodo.* ſententiam eadem Sacra Synodus inſinuat act. octaua, referens Athanaſium contrà Apollinarem, quòd humanitas *D. Athanaſius.* Chriſti per vnionem ad Verbum facta eſt impeccabilis. Et ſerm. 2. contrà Arianos dicit eſſe immutabilem ad *D. Hilarius.* malum. Hilarius 6. de Trinit. dicit Chriſtum fuiſſe incapacem peccati, & 10. de Trin. ait, quòd tam repugnat Chriſto peccare, quàm non eſſe Chriſtum. *Origenes.* Origenes lib. 2. Periarchon, c. 6. eleganter explicat impeccabilitatem animæ Chriſti ex coniunctione ad Verbum, exemplo ſumpto ex ferro ignito, quòd, licet ſecundùm ſe ſit capax frigoris, verùm, dùm intrà fornacem detinetur, incapax frigoris dici poteſt. Auguſt. lib. de correpț. & gratiâ cap. 11. ait. *D. Auguſtinus.* *Nec enim metuendum erat, ne iſto ineffabili modo in vnitatem perſonæ à Verbo Deo natura humana ſuſcepta, per liberum voluntatis peccaret arbitrium, Cùm ſuſceptio iſta talis eſſet, vt natura hominis à Deo ita ſuſcepta, nullum in ſe motum malæ voluntatis admitteret* ; & de prædeſtinat. ſanct. cap. 15. & lib. 1. contrà duas Epiſtolas Pelagianorum cap. 18. idem Auguſtinus de Chriſto dicit, quòd *non ob aliud factus eſt inter Deum, & homines mediator, niſi quia ſolus ex hominibus non potuit eſſe peccator.*

Probatur ſecundò validiſſimâ ratione. Nec deſunt pro hâc veritate validiſſimæ rationes, quamvis inſipidè Durandus, magis contrà ſe verba deuota pugnare dicat, quàm efficax argumentum. Primum igitur, & potiſſimum contrà illum ſit. Actio animæ Chriſti, & humanitatis aſſumptæ eſt actio diuini ſuppoſiti ; actiones enim ſunt ſuppoſitorum iuxtà omnium Philoſophorum Scholam, vt verbis Concilij Florentini ſeſſ. 19. vtamur ; at impium, & blaſphemum eſt aſſerere ſuppoſitum diuinum poſſe peccare : Ergo impium, & blaſphemum eſt dicere Chriſtum etiam vt hominem, aut eius animam peccare poſſe.

Confirmatur primò. Et confirmatur : quia actio ab humanitate Chriſti elicita, alicui ſuppoſito tribuenda eſt, ſed non alij, niſi Diuino, quod vnicum in Chriſto nouimus : Ergo.

Confirmatur ſecundò. Confirmatur ſecundò. Omnia alia Chriſti opera diuino ſuppoſito tribuuntur, vt patet ex dictis in principio huius operis, dum de eius ſatisfactione ſermo eſſet, ac proinde hanc diximus, prout eius meritum infinitum : Ergo etiam peccatum Diuino ſuppoſito tribueretur. Conſequentia patet à paritate rationis ; nam humanitas eodem modo ſe habet in operibus ſatisfactoriis, & meritoriis, ac ſe haberet in peccaminoſis.

Occurrit Durando. Quod, ſi cum Durando occurras, dicendo actiones humanitatis Chriſti eſſe ſuppoſiti diuini, vt ſuſtentantis naturam, quæ peccat : non vt agentis, & mouentis naturam ad peccandum, & ita peccatum tribueretur Verbo

Diuino tantùm denominatiuè, tanquàm ſuſtentanti naturam, quæ operatur, non quòd aliquid conferat ad operationem & peccatum. Quod Durandus confirmat: quia, ſi tribueretur peccatum Verbo, tanquàm agenti, & mouenti humanitatem ad peccandum: Patri, & Spiritui ſancto, peccatum illud etiam attribuendum eſſet: ſiquidem opera ad extrà ſunt indiuiſa, & tota Trinitas mouet ad operationes ad extrà: ſed nullus dicet toti Trinitati peccatum tunc fore attribuendum: Ergo nec ſuppoſito Diuini Verbi, vt mouenti, ſed ſolùm illi denominatiuè attribui poteſt, vt ſuſtentanti naturam, quæ peccat.

Reijcitur eius ſolutio.

Verùm hæc ſolutio non ſolùm non euacuat vim argumenti, ſed plura inuoluit Fidei repugnantia, & Myſterio Incarnationis oppoſita, quod ſic oſtendo. Erroneum enim eſt dicere, quòd Verbum Diuinum in Myſterio Incarnationis deferat tantùm, & ſuſtentet humanitatem, & non ſit principale agens, & præcipuum principium actionis vitalis, cùm & ſuppleat vicem proprij ſuppoſiti, det eſſe, & propriam perſonalitatem, tribuat vires ad operandum: Conſtituit enim humanam naturam in actu, & vnumquodque operatur ſecundùm quod eſt in actu: Ergo, ſi humanitas Chriſti peccaret; actio peccaminoſa propriè tribueretur ſuppoſito diuino, vt humano, tanquàm elicienti vt quod illam actionem vitalem & peccatum.

Repugnat Verbũ eſſe ſuppoſitum humanitatis Chriſti, & non eſſe principium actionum illius.

Deinde error eſt in fide, quòd actiones per humanitatem Chriſti exercitæ, non ſint potiùs attribuendæ Verbo, quàm Patri, & Spiritui ſancto: Nam ſecundùm fidem, ſolus filius naſcitur ex Virgine, flagellatur, Crucem baiulat, & in illa moritur, meretur, & ſatisfacit, &c. Ergo, ſi humanitas Chriſti peccaret, actio peccaminoſa tribueretur ſuppoſito Diuino, vt elicienti illam, non tamen proindè Patri, & Spiritui ſancto, ex eo quod humanitas ſoli filio eſt vnita ſecundùm eſſe proprium filij, & non ſecundùm eſſe commune.

Error eſt actiones humanitatis Chriſti non eſſe potiùs attribuendas Verbo, quàm Patri, & Spiritui ſancto.

Ad id autem, quod Durandus dicebat, quòd actiones ad extra ſunt communes toti Trinitati, Dicimus id eſſe verum, quando ſermo eſt in genere cauſæ efficientis; verum, quando admiſcetur aliquid pertinens ad cauſam formalem, benè poteſt aliqua actio ad extra ſoli filio conuenire: Vndè, ſicut ſolus filius per proprietatem relatiuam terminat naturam humanam, & dat illi ſuam perſonalitatem; ſic ſolus filius operatur vt ſuppoſitum, & hypoſtaſis humanæ naturæ, ſicut ſolus filius naſcitur à Patre ab æterno.

Actiones ad extra eſſe communes toti Trinitati, intelligitur mere in genere cauſæ efficientis.

Confirmatur hoc, & explicatur. Licet tota Trinitas concurrat ad actiones humanitatis Chriſti, tamen ſola illa perſona poteſt, vt principium elicitivum proximum, & vt ſuppoſitum humanæ naturæ, tales actiones producere, quæ gerit vicem proprij ſuppoſiti humanæ naturæ, cui huiuſmodi modus concurrendi debebatur; ſed hoc ſolum præſtat perſona Verbi per ſuam ſubſiſtentiam relatiuam, per quam formaliter terminat naturam humanam: Ergo ſoli illi conuenit eſſe principium elicitiuum omnium actionum, quæ per humanitatem exercentur & non Patri, & Spiritui ſancto; Et, ſi hoc non eſt verum, Verbum Diuinum non gerit vicem ſuppoſiti humani, ac per conſequens humanam naturam non aſſumpſit, quod eſt hæreticum.

Cõfirmatur hoc, & magis explicatur.

Verbum diuinum gerit vicem ſuppoſiti humani.

Confirmatur hoc ampliùs. De ratione actionis, præcipuè vitalis, eſt intrinſeca dependentia à principio vitali intrinſeco, tam quod, ſcilicet ſuppoſito, quàm quo, ſcilicet naturâ, per quam ſuppoſitum operatur: ita vt, ſi principium quod operans non ſit intrinſecum, & proprium ſuppoſitum, vel gerens vices proprij ſuppoſiti naturæ, à quâ pronenit operatio, nec de potentia abſoluta tribui poterit illi vt elicienti. V.G. actio videndi, actio currendi, intelligendi, & huiuſmodi, nec de potentiâ Dei abſolutâ, poſſunt alteri conuenire, nec alium denominare videntem, currentem, intelligentem, &c. quàm proprium ſuppoſitum naturæ, per quam exercentur. Vndè, licet Deus, tanquàm prima cauſa, magis concurrat, & influat in actionem meam intelligendi, quam ego ipſe qui intelligo, non tamen poteſt Deus intelligere per meam intellectionem, nec ab illâ denominari intelligens (vt è conuerſo in ſimili oſtẽdimus ſuprà quæſt. 9. contrà errorem ponentium Chriſtum Dominum non aliâ intellectione intellexiſſe, niſi increatâ ipſius Dei) ſicut nec poteſt currere per meum curſum, neque per eum

Confirmatur inſuper.

Quam intrinſecè actiones vitales pendeat à principio vitali.

eum denominari currens; qnamvis ad curſum efficienter concurrat: quia non concurrit formaliter vt ſuppoſitum naturæ, per quam operatio curſûs exercetur.

Illatio ex dictis.

Patet ergo ex his, quòd actus peccati elicitus ab humanitate Chriſti, vtpotè actus vitalis, humanitati vt principio quo, & Verbo Diuino, vt gerenti ſuppoſitum naturæ humanæ, tribuentur vt quod, & illi ſuli, & non Patri, & Spiritui ſancto: ſiquidem ſolum Verbum eſſe poteſt intrinſecum principium quod talis actionis, vtpotè ſuppoſitum naturæ, per quam exercetur.

Operationes humanitatis Chriſti verè tribuenda diuino ſuppoſito.

Error inſuper eſt aſſerere, quòd operationes exercitæ per humanitatem Chriſti nun ſint tribuendæ potiùs diuino ſuppoſito, quàm, ſi per aliam humanitatem exercerentur; hoc enim eſt negare Incarnationis Myſter.um, & Deum eſſe hominem, & Verbum non potiùs aſſumpſiſſe humanitatem iſtam, quàm aliam: ſed hoc ponit Durandus, negando peccatum elicitum ab humanitate Chriſti, tribuendum eſſe ſuppoſito illius; ſiquidem hoc est dicere non eſſe illius ſuppoſitum: Ergo.

Grauioris cenſura notâ inuritur opinio Durandi.

Tandem etiam, ſi concedamus Durando, quod intendit, intolerabilem blaſphemiam non euadit; ſiquidem per illum actio peccaminoſa ad minus denominatiuè Deo eſſet tribuenda. Quibus omnibus conſideratis, ſi ſententia prædicta non meretur cenſuram erroris, certè huic modo philoſophandi Durandi, quem hactenùs refellimus, optimè congruit cenſura Capreoli, aſſerentis contrà hanc ſententiam potiùs flammis, quàm rationibus agendum eſſe.

Capvt III.

Confirmatur adhuc prædicta veritas, & quòd etiam repugnet aſſumi à perſonâ diuinâ naturam maculâ peccati infectam.

Secunda ratio Concluſionis.

SEcundò principaliter probatur noſtra ſententia ratione S. Doctoris in 3. diſt. 12. quæſt. 2. artic. 1. ſuppoſitum cuiuſcunque naturæ intellectualis, aut rationalis tenetur actiones eius dirigere, & earum defectus impedire, quod, ſi non præſtet, ei adſcribitur ad peccatum. Igitur, ſi Verbum diuinum non dirigat actiones humanæ naturæ aſſumptæ, & earum defectus non impediat, aſſumptæ naturæ peccata Diuino Verbo tribuentur, non per ſolam idiomatum communicationem, ſed tanquàm Authori ob prædictam rationem. Antecedens probatur: quia ſuppoſitum rationalis naturæ, quatenùs eſt ſuppoſitum, eſt agens vt quod, quatenùs verò eſt rationalis naturæ eſt agens per intellectum, & voluntatem. Operans autem per intellectum, & voluntatem tenetur opus legi naturali, & diuinæ conformare. Ergo omne ſuppoſitum rationalis, & intellectualis naturæ tenetur actiones intellectûs, & voluntatis talis naturæ, tanquàm ſuas dirigere & earum defectus impedire.

Agens per intellectum, & voluntatem tenetur opus ſuum legi naturali, & diuinæ conformare.

Confirmatur primò prædicta ratio.

Et confirmatur, Nam, vt Damaſcenus docet, Diuinitas, & Verbum in Chriſto regebat animam, & anima corpus; ſed operatio mala corporis tribueretur animæ: Ergo operatio mala animæ tribueretur Diuinitati.

Confirmatur ſecundò.

Confirmatur ſecundò: quia in vno eodemque ſuppoſito humano, eſt duplex appetitus, intellectivus, & ſenſitivus, & propter identitatem ſuppoſiti imputatur homini, non ſolùm, quod fit per appetitum intellectivum, ſiue voluntatem, ſed etiam id quod fit immediatè per appetitum ſenſitivum: Quia ſuppoſitum per voluntatem poteſt, & tenetur motus omnes inordinatos appetitûs ſenſitiui reprimere: Ergo ſimiliter, cùm Verbum ſit vnum ſuppoſitum duarum naturarum, & vnum agens, vt quod per duas naturas, atque adeò vnus Rector omnium operationum à ſeipſo procedentium, conſequens fit, vt actiones omnes per vtramque naturam exercitæ, ſiue bonæ, ſiue malæ illi attribuantur.

Verbo diuino tanquam ſuppoſito tribuuntur actiones vtriuſque naturæ Chriſti.

Occurritur denuò inſtantia Durandi.

Nec idem ſequeretur de Patre, & Spiritu ſancto, vt Durandus aſſerit; quia non habent rationem ſuppoſiti, reſpectu humanitatis aſſumptæ, prout Verbum habet, nec illis veniret imputanda actio, quam dirigere non tenentur, cùm hæc directio ſit debita ſolùm ſuppoſito naturæ, per quam operatio exercetur, aliàs peccaret Deus, qui poteſt, ſi vellet, impedire peccata,

quæ

quæ à creatura patrantur, & non impedit; Licet enim poſſit dare auxilium efficax, per quod tale peccatum impediretur, quia tamen ad hoc non tenetur, peccatum illi non imputatur. Licet ergo Pater, & Spiritus ſanctus poſſint impedire peccatum humanitatis aſſumptæ, præbendo auxilium, vt non peccaret: quia tamen ad id non tenebantur, illis non imputaretur, benè tamen Verbo Diuino, quod eſt ſuppoſitum naturæ operantis, & tenetur illius actiones dirigere, vt dictum eſt.

Vaſquez prædictas rationes infirmare conatur.

Ex hactenùs dictis occurres conatibus Gabrielis Vaſquez, qui prædictas rationes demonſtratiuas, quibus contrà Durandum communiter Theologi vtuntur, infirmare conatur.

Secunda pars quæſiti.

Quæ demonſtrationes conuincunt Chriſto Domino actum peccati repugnare, etiam de potentiâ abſolutâ. Verùm non tam apertè conuincerent, non potuiſſe humanam naturam peccato mortali infectam aſſumi, quod erat ſecundum punctum ſub quæſito comprehenſum, vndè addenda eſt.

Tertia ratio vtrumque complectens.

Tertia ratio, quæ vtrumque punctum amplectitur. Oſtendimus enim ſuprà quæſt. 7. quòd per ſolam vnionem hypoſtaticam, ſeclusâ quâcunqne gratiâ habituali, humanitas Chriſti erat formaliter grata, gratitudine perſonali & hypoſtaticâ, & obiectum congruum diuinæ dilectionis, non ſolùm radicaliter, ſed etiam formaliter; ſed quodcunque peccatum mortale, ſiue ſit actuale, ſiue permanens per modnm habitus, ſiue originale, talis eſt naturæ vt illum, in quo eſt, reddat Deo inuiſum, & inimicum, & impoſſibile eſt vnum, & eumdem hominem eſſe ſimnl Deo gratum, & inuiſum, amicum, & inimicum: Ergo.

Non ſolùm natura humana, ſed etiam eius opera Deificãtur per vnionem ad Verbum.

Et Confirmatur. Natura humana, eo ipſo quòd Verbo Diuino in vnitate perſonæ copulatur, ita ſanctificatur, & deificatur, vt eius etiam opera ſanctificentur, & deificentur, vt ſancti Patres loquuntur, quorum plura dicta videre poteris, apud Vaſquez, & alios hîc. Impoſſibile igitur eſt naturam peccato maculatam Verbo vniri.

Vbi inaduertenter non prætereas, quòd, etiamſi Chriſtus Dominus per ſeminalem propagationem conceptus fuiſſet, non contraxiſſet peccatum originale, quia hoc non contrahitur, antequàm contrahens intelligatur perſona ſubſiſtens, & exiſtens. Cùm igitur conſtet, quòd humanitas Chriſti ſubſiſtat ſubſiſtentiâ Verbi, & per eam deificetur, & infinitè ſanctificetur, priuſquàm intelligatur concepta & anima creata: quia hæc conceptio, & creatio non habuerunt complementum, niſi mediâ aſſumptione, vt pluriès in hoc opere diſtinctè dednximus, ideò, etiamſi per ſeminalem propagationem ab Adamo proceſſiſſet, cùm non priùs ſubſiſteret, quàm eſſet vnita, intelligeretur ſubinde ſanctificata, & grata, perſonali vt diximus, ſanctificatione, ac per conſequens incapax contrahendi originale peccatum.

Chriſtus etſi conceptus per ſeminalẽ propagationẽ, non contraxiſſet peccatum originale.

Obijcitur primò pro Durando.

Obiicies pro Durando: ſicut Deus eſt ſumma bonitas, cui repugnat peccatum, ita eſt vita æterna, cui opponitur mors, ſed Filius Dei in naturâ humanâ potuit mori: Ergo, & peccare.

Reſpondetur.

Reſpondetur non eſſe eamdem rationem de peccato, & de morte: quia peccatum eſt malum culpæ, quod non poteſt referri in Deum, nec etiam indirectè, vt in cauſam efficientem, nec ordinari ad Dei gloriam, tanquàm ad vltimum finem, quin potiùs, quantum eſt ex parte ſuâ, Deum verum deſtruit, & alium ſibi confingit; Vndè nequit Deus illud velle, neque diuino ſuppoſito attribui. Cæterùm mori eſt malum pœnæ, quod poteſt ad Dei honorem ordinari, & Deus illud velle, ſicut de facto vult mortem hominis; Vndè claudicat ſimilitudo obiecta. Accedit alia differentia inter prædicta, quòd mori conuenit Chriſto ratione humanæ naturæ, & ita per commnnicationem Idiomatum illud prædicatum conuenit Verbo diuino, & verè dicimus Deum mortuum eſſe pro nobis. At verò operari, & peccare in caſu argumenti non poſſet per ſolam communicationem Idiomatum Verbo Diuino attribui, vt demonſtrauimus, ſed tribueretur illi, vt principali operanti, & elicienti, quod diuinæ perfectioni repugnat.

Deo nõ poteſt attribui malum culpæ etiã indirectè, benè tamen malũ pœnæ.

Obijcitur ſecundò.

Secundò obiicies. Peccatum, ſicut habet repugnantiam cum gratia vnionis, ita & cum gratia habituali, ſeu

iuſtificante;

iuſtificante; ſed habens gratiam habitualem poteſt peccare mortaliter, per quod gratia habitualis excluditur: Ergo non repugnat habenti gratiam vnionis peccare mortaliter, ad minus admiſſo, quòd perderet gratiam vnionis.

Reſpondetur.

Reſpondemus longè diuerſam eſſe rationem de gratia habituali & de gratiâ vnionis: nam gratia habitualis non conſtituit ſuppoſitum, gratia verò vnionis illud conſtituit. Ex quo ſequitur, quod gratia habitualis, non eſt ratio, ſeu principium omnis operationis à ſuppoſito procedentis; Et ideò poteſt eius ſuppoſitum aliquid operari, per quod gratia deſtruatur, ſicut etiam aliis accidit habitibus. Cæterùm gratia vnionis eſt conſtitutiua ſuppoſiti, & ideò nulla eſſe poteſt operatio, quæ procedat à natura hypoſtaticè Verbo vnita, & non ab ipsâ vnione, vt conſtitutiua ſuppoſiti humani, ſiue à ſuppoſito Verbi, vt gerit vicem humani ſuppoſiti, & quia à Verbo nulla poteſt actio peccaminoſa procedere, ideò, &c.

Diſcrimen notandum inter gratiã habitualem, & gratiam vnionis.

Aliud diſcrimen.

Differunt prætereà; Nam gratia habitualis non reddit liberum hominis arbitrium immobile in bono, & ſic per peccatum mortale, quod eſt in hominis libertate, gratia amitti poteſt: At gratia vnionis reddit naturam aſſumptam immobilem in bono, multò magis, quàm vnio beatifica, eò quòd impeccabilitas naturæ aſſnmptæ, oritur ex impeccabilitate Diuini ſuppoſiti terminantis naturam aſſumptam. Quæ impeccabilitas longè antecellit impeccabilitatem conſequentem viſionem beatificam.

Gratia vnionis reddit naturã immobilẽ in bono; non autem habitualis.

De libertate Chriſti inferiùs agendum.

Argumentum verò ſatis difficile, quòd tangit Chriſti libertatem, quæ videtur læſa; imò & ipſius meritum, & ſatisfactio, quæ quidem ex obedientiâ procedentia, libertatem ad tranſgreſſionem præcepti videntur inuoluere; & tamen ex dictis omnis tranſgreſſio, vtpote peccaminoſa, Chriſto erat impoſſibilis de potentiâ abſolutâ. Huic, inquam, argumento fusè inferiùs ſuo loco nobis erit occurrendum. Cætera inter dicendum remanent adducta, & ſoluta.

ARTICVLVS II.

Vtrùm in Chriſto fuerit fomes peccati.

CONCLVSIO. In Chriſto non fuit fomes peccari.
Oſtendetur infrà.

CAPVT VNICVM.

Fomitem peccati, ſiue quoad habitum, ſiue quoad actum, repugnare Chriſto, etiam de potentiâ abſolutâ.

Reijcitur opinio Durandi aſſerentis fomitem peccati eſſe ipſum appetitum ſenſitiuum.

REiectâ ſententia Durandi in tertio diſt. 3. quæſt. 3. qui vult fomitem peccati nihil aliud eſſe, quàm appetitum ſenſitivum, iuxtà quem modum ſentiendi, nec à Chriſto, ſicut nec ab Adamo in ſtatu innocentiæ, nec à Beato in ſtatu gloriæ fomes peccati veniret excludendus. Reiectâ, inquam, hâc ſententiâ, quæ merito à Scholis venit eliminanda, provt alij modi philoſophandi in fide non tuti, quos aliqui Theologi ad explicandam fomitis peccati eſſentiam adinuenerunt.

Vera definitio fomitis peccati.

Certa apud Theologum Doctrina S.Doctoris eſſe debet, quam inuenies infrà quæſt. 27. art. 3. vbi hæc ait, *Fomes nihil aliud, quàm inordinata concupiſcentia ſenſibilis appetitûs, habitualis tamen: quia actualis concupiſcentia eſt motus peccati: Dicitur autem concupiſcentia ſenſualitatis, ſeu appetitûs ſenſibilis, eſſe inordinata, inquantum repugnat rationi, quod fit, in quantum inclinat ad malum, vel difficultatem facit in bono. Et ideò ad ipſam rationem fomitis pertinet, quòd inclinet ad malum, vel difficultatem faciat in bono.* Hæc S. Thomas.

Fomes dicit potiùs habitum, quàm actum.

Ex quibus habemus, quòd fomes peccati potius dicit habitum quàm actum, ſiue potiùs accipitur pro actu primo, quàm pro actu ſecundo: quia ſumptus pro actu ſecundo, eſt ipſe motus peccati, ad quem fomes inclinat. Ex quibus manifeſtè deducere poſſumus.

Concluſio.

Quòd, loquendo de facto, & de potentiâ ordinariâ, in Chriſto non fuit fomes peccati.

Diſcutitur.

In quo ſenſu concluſio articuli procedit, quæ eſt de fide, non ſolùm de fomite, vt dicit actum: quia, cum vt ſic, non aliud dicat, niſi ipſum peccatum, eâdem certitudine, & eiſdem teſtimoniis & rationibus, quibus remanet ſtabilitum in Chriſto peccatum non fuiſſe, & oppoſitum eſſe hæreticum, conſtat fomitem in Chriſto non fuiſſe.

Sed etiam loquendo de fomite propriè, vt dicit inclinationem ſenſualis appetitus, in id quod eſt contrà rationem, de fide tenendum eſt non fuiſſe in Chriſto.

Probatur 1. ex 5. Synodo generali, & Auctoritate SS. Patrũ.

Hæc concluſio conſtat ex 5. Synodo generali, Canone 12. vbi damnatur, qui dixerit Chriſtum fuiſſe tentatum concupiſcentiis & illecebris carnis, & hic fuit ſemper omnium Patrum ſenſus. Ita Auguſtinus lib. 1. contrà duas Epiſtolas Pelagianorum, cap. 11. Vbi loquens de concupiſcentiâ, & fomite peccati, ait, ***Quam Spiritui reſiſtentem*** (ſcilicet concupiſcentiam) ***ille tantummodò homo potuit non habere in carne mortali, qui non per ipſam ad homines venit.*** Et idem docuit lib. 2. de peccatorum meritis, & remiſſione cap. 26. & lib. 14. de Ciuitate, cap. 9. & lib. 4. hypognoſt. circà finem ait, contrariam ſententiam fuiſſe errorem Pelagianorum, & in eâdem ſententiâ fuiſſe, videbis alios omnes Patres, quos ſequuntur Theologi omnes cum Magiſtro in tertio diſt. 15. & cum S. Doctore hîc & infrà quæſt. 41. artic. 1. ad 3. vbi ait, ***Chriſtum non fuiſſe tentatum ex carnis concupiſcentiâ, quia huiuſmodi tentatio fieri non poteſt abſque aliquo peccato.*** Vbi aduertas, quòd, licet iuxtà ſententiam, quam ſecuti ſumus in noſtris commentariis in primam ſecundæ, non ſemel, licèt in aliis hominibus, tentatio, quæ prouenit ex concupiſcentia, & præuenit vſum rationis, non ſemper ſit peccatum veniale.

Omnis tentatio ſẽſualis fuiſſet peccatum in in Chriſto, & quare?

Verùm in Chriſto ſenſualis tentatio nullatenùs eſſe potuiſſet abſque peccato: quia ſemper præueniri potuit, & de facto præueniretur à ratione, & à directione Verbi, & conſequenter non eſſet excuſabilis, ſed voluntaria, & culpabilis.

Quàmvis hæc videantur procedere potiùs de fomite, prout dicit actum, quàm prout dicit habitum; tamen verè de vtroque procedunt, ſi ad radicem inſinuatam, directionem ſcilicet Verbi recurramus, prout recurrit Leo I. Epiſt. 11. ad Iulianum Epiſcopum Coënſem, vbi ait. Nihil carni ſuæ habebat aduerſum, nec diſcordia deſideriorum gignebat, compugnantiam voluntatum, ſenſus corporei vigebant, ſine lege peccati, & veritas affectionum ſub moderamine Deitatis, & mentis, nec tentabatur illecebris, nec cedebat iniuriis.

Auctoritas Leonis Papæ I.

Valet ad excludendũ à Chriſto tam habitum, quàm actum fomitis.

Vides, quomodò magnus hic Pontifex, ex eo, quòd humanitas Chriſti regebatur ſub moderamine diuinitatis, probat in eo nullum fuiſſe motum inordinatum appetitûs ſenſitiui; ſed hæc ratio æquè currere videtur, & in ipſo motu peccati, & in ipſa inclinatione ad illud, quæ omninò humanitati Deificatæ repugnare cenſenda eſt, & prauitas iſta talis inclinationis æquè in Deitatem redundaret.

Probatur. ratione Concluſio.

Aliâ autem vtitur ratione S. Doctor hîc: quia plenitudo gratiæ, quæ fuit in Chriſto, tanquàm in capite totius ſanctitatis, multò maiorem vim habebat ad impediendum, ne in carne ſanctiſſimâ, & appetitu illius, inordinati motus inſurgerent contrà rationem, quàm habuerit iuſtitia originalis in ſtatu Innocentiæ ad ſubiiciendum rationi omnes motus appetitûs ſenſitiui; ſed in ſtatu Innocentiæ nullus potuit inſurgere motus inordinatus appetitus ſenſitiui contrà rationem: Ergo à fortiori neque in Chriſti carne ſanctiſſimâ.

In ſtatu Innocentiæ nullus erat motus inordinatus cõtrà rationẽ.

Diſcutitur ratio S. Doctoris.

Circà quam rationem Authoris: quia contrà eius efficaciam aliqui inſurgunt. Aduertas, quòd S. Doctor, dum ad excludendum fomitem à Chriſto, recurrit ad plenitudinem gratiæ, quæ erat in Chriſto, non proinde intendit, quòd ſolùm ex hoc capite plenitudinis gratiæ excluſio fomitis habeatur in Chriſto, ſed certum in eius Doctrinâ (vt ex toto hoc opere deduci poſſet) haberi debet, quòd per gratiam vnionis omninò ablatus fuit à Chriſto Domino peccati fomes; ratione enim huius vnionis, vt inſinuauimus, humanitas non poterat exire in aliquem actum, qui à Verbo non eſſet præuentus, & à ratione, & per conſequens non poterat ibi adeſſe pronitas, & inclinatio, nec poſſibilitas ad actum rationi diſſonum. Vndè virtutes infuſæ animæ Chriſti non

fuerunt

Gratia vnionis ſufficiebat in Chriſto ad extinguendum fomitẽ peccati: Habitualis autem. & virtutes infuſæ additæ ſunt de congruo.

fuerunt ſimpliciter neceſſariæ ad extinguendum peccati fomitem, ſiquidem, vt diximus, ad hoc ſola vnionis gratia ſufficiebat, pertinebat tamen ad congruitatem & decentiam, vt natura humana Chriſti eſſet extrinſecè diſpoſita per gratiam habitualem, & virtutes proportionabiliter, ad gratiam vnionis, & vt ipſi plenitudini gratiæ, etiam recluſio fomitis deberetur.

Virtutes infuſæ, quantumvis inteſæ, nõ ſufficiunt ad extinguendum omninò fomitem peccati.

Vbi prætercà aduertendum tibi erit cum Caietano, quòd, licèt virtutes infuſæ quantumcunque creſcant in intenſione, non ſufficerent ad peccati fomitem extinguendum, tamen talis plenitudo gratiæ, & virtutum, quæ erant in tota ſua plenitudine, quam de potentiâ ordinariâ habere poſſunt, & inſuper erant in tali ſubiecto, hanc vim excludendi fomitem ſortiebantur, & inde eſt, quòd, quamvis in viris ſanctiſſimis virtutes infuſæ habuerint magnam perfectionem, & ad gradum heroicum peruenerint, vt in Apoſtolis, Ioanne Baptiſtâ, & aliis, qui primitias Spiritus habuerunt, non proinde hanc efficaciam extinguendi fomitem in illis ſortitæ ſunt, vt ex adducto teſtimonio Auguſtini & ex ipſo in lib. Retract. cap. 19. & lib. 1. contrà duas Epiſtolas Pelag. cap. 11. colligi poteſt. Vnde habere ex intrinſecis fomitem peccati ſublatum, ſoli Chriſto eſt tribuendum; ex ſpeciali tamen priuilegio, iuxtà Doctrinam S. Doctoris infrà quæſt. 27. citatâ artic. 3. & communem ſenſum Theologorum, fuit peccati fomes in beatiſſimâ Virgine extinctus in ipſa conceptione carnis Chriſti, *in qua* (inquit S. Doctor) *primò debuit refulgere peccati immunitas, credendum eſt, quòd ex prole redundauerit in Matrem, totaliter fomite ſubtracto, & hoc ſignatur Ezech. 43. Ecce gloria Dei Iſrael ingrediebatur per viam Orientalem, id eſt per Beatam Virginem, & terra, ideſt, caro ipſius, ſplendebat à Maieſtate eius, ſcilicet Chriſti.* Hæc D. Thomas.

Ex ſpeciali tamen Priuilegio fuit omninò extinctus in Beatiſſima Virgine Chriſtum concipiente.

Nec etiam de potentiâ abſolutâ fomes peccati potuit eſſe in Chriſto.

Loquendo autem de potentiâ abſolutâ eadem certitudine, quâ tenendum eſt in Chriſto non potuiſſe eſſe peccatum, tenendum ſimiliter eſt non potuiſſe adeſſe fomitem peccati: Nam, vt ex Doctrinâ S. Doctoris loco nuper citato colligitur, fomes peccati duplicem reſpectum importat ad malum culpæ, ſcilicet vt effectus illius, & vt illius cauſa; eſt enim effectus peccati originalis, & inducit ad peccatum actuale: quia excitat in appetitu motus à ratione exorbitantes. Eâdem ergo certitudine tenenda eſt impoſſibilitas fomitis in Chriſto, quâ tenemus impoſſibilitatem peccati.

Fomes peccati eſt cauſa, & effectus peccati.

Verùm non ibi ſiſtit ſpeculatio Theologorum: Aliquibus enim probabile viſum fuit, quòd, ſi Verbum humanitatem in puris naturalibus conſtitutam aſſumeret, poſſet reperiri fomes peccati, etſi non in ſenſu rigoroſo (quia verè non eſſet effectus culpæ originalis) ſed prout eſt conditio naturæ humanæ, quæ ex ſeipsâ nata eſt pati concupiſcentiæ motus à ratione exorbitantes.

Opinio quorumdam Theologorũ.

Reijcitur.

Verùm ex dictis tam articulo præcedenti, quàm hîc eodem modo, & propter eaſdem rationes excludendus tunc etiam eſſet peccati fomes: quia non poſſumus ponere appetitum ſenſitivum, in humanitate aſſumptâ à Verbo, in bonum ſenſibile inclinatum, abſque plenariâ ad rationem ſubiectione; hoc enim importaret appetitus in purâ naturâ conſtitutus, qui eo ipſo quòd aſſumeretur à Verbo, prædicta inclinatio abſque ſubiectione, periret, & appetitus omnimodam ſubiectionem ad rationem acquireret, in infinitum longè meliùs, quàm, ſi humanitati illi in purâ naturâ conditæ, iuſtitia originalis infunderetur.

ARTICVLVS III.

Vtrùm in Chriſto fuerit ignorantia.

CONCLVSIO. In Chriſto non fuit ignorantia.

Probatur: ſicut in Chriſto fuit plenitudo gratiæ, & virtutis, ita fuit plenitudo omnis ſcientiæ: Ergo, ſicut prima plenitudo excludit fomitem peccati, ita ſecunda excludit ignorantiam.

Caput Primum.

Vtrùm de facto, vel de potentiâ abſolutâ potuerit in animâ Chriſti eſſe Iudicium erroneum intellectus.

Ignorantia diuiſio in negativam, & privativam.

PRæſupponendum, ignorantiam aliam eſſe impropriam, quæ neſcientia propriè dicitur, ſiue ignorantia ſimplicis negationis; Alia eſt ignorantia propriè dicta, quæ dicitur ignorantia priuatiua, vt autem primâ ſecundæ quæſt. 76. art. 4. cap. vnico ex S. Thomâ docebamus ignorantia hæc priuatiua, ſiue propria in hoc à neſcientiâ differt, quòd neſcientia dicit ſimplicem ſcientiæ negationem; Vndè cuicunque deeſt aliquarum rerum ſcientia, poteſt dici neſcire illas, ſecundùm quem modum Dionyſius in Angelis neſcientiam ponit cap. 7. cœleſtis Hierarchiæ, & fuit etiam in ſtatu innocentiæ, quamvis feliciſſimo. Ignorantia verò priuatiua importat ſcientiæ priuationem, dum ſcilicet alicui deeſt ſcientia eorum, quæ poteſt, & tenetur ſcire; Et de hâc ignorantia eſt nobis ſermo in præſenti.

Quæſitum procedit de ſecundâ.

Aſſertio prima.

Dicendum igitur eſt primò certum eſſe ſecundùm fidem, quòd in Chriſto non fuit ignorantia priuatiua, ſiue eorum, quæ pertinebant ad ſuum ſtatum, & conditionem. Verùm certum etiam eſſe debet, fuiſſe in illo ignorantiam purè negatiuam, ſiue inſcientiam plurium.

Probatur prima pars.

Hæc concluſio quoad primam partem conſtat ex ſuprà dictis quæſt. 9. 10. & 11. ex quibus viſum eſt Chriſtum cognoſcere omnia, quæ ad ſuum ſtatum, & dignitatem pertinent, & ita dicitur Ioan. 1. plenus gratiæ, & veritatis.

Probatur ſecunda pars.

Secunda pars concluſionis etiam ex ſupradictis eſt manifeſta, quia anima Chriſti non ſcit omnia, quæ Deus ſcit ſcientiâ ſimplicis intelligentiæ; quia tamen illa non pertinent ad ſtatum ſuum, ideò propriè Chriſtus non dicitur ea ignorare, ſicut nec homo dicitur ignorans, quia non habet ſcientiam Angelicam; quamvis ei Deus illam communicare poſſit: quia tamen ad ſtatum hominis non pertinet, non poteſt ex illius defectu vocari ignorans.

Blaſphemum ergo eſt, ponere in Chriſto ignorantiam, & hoc eſt aſſertum Authoris in hoc articulo, vbi de ignorantiâ priuatiuâ currit diſputatio.

Aſſertio ſecunda.

Dicendum ſecundò eſt, quòd Chriſtus Dominus non habuit errorem poſitivum alicuius ſcientiæ, nec aliquam deceptionem.

Probatur.

Probatur: quia, ſi fuiſſet falſus, & deceptus, potuiſſet falſa loqui, & docere, nec eſſemus certi, vtrùm aliquando nos decepiſſet in his quæ docuit.

Hæc Doctrina eſt ſimiliter de fide, loquendo de facto, & de potentiâ ordinariâ.

Noua Difficultas emergit de potentiâ abſolutâ.

Loquendo autem de potentiâ abſolutâ, in primis certum eſſe debet, non potuiſſe habere ignorantiam culpabilem; alioquin potuiſſet habere peccatum: Nec diſſimiliter certum eſt, potuiſſe habere ignorantiam negatiuam multarum rerum, quas ſciuit ſecundùm humanitatem. Potuit enim Verbum diuinum aſſumere naturam in puris naturalibus, & tunc nullam habere ſcientiam, quam modò habet, & ignorare ſecundùm humanitatem, quæ modo ſcit, ſi Deus nullam ipſi ſcientiam voluiſſet infundere.

Status difficultatis.

Sed difficultas procedit de errore poſitiuo inculpabili.

In quo Authores, quos impugnauimus ſecundâ ſecundæ quæſt. 1. artic. 3. cap. 1. qui affirmabant, quòd, licèt Deus de potentiâ ordinariâ nunquam falſum dixerit, nec ſic mentiri poſſe; anſi tamen ſunt dicere, quòd de potentiâ abſolutâ falſum proferre poſſit. Hi enim conſequenter in Chriſto errorem poſitivum, de eadem potentiâ fatentur: Dato enim, quòd ſemel Deus mentiri, vel falſum dicere poſſit, nullum ſequitur inconueniens, quod in iudicium erroneum Chriſtus, non obſtante diuinâ directione, incidere potuiſſet.

Improbabilis quorumdam authorum opinio.

Aſſertio tertia.

Quia tamen loco citato erroneum iudicauimus, quòd, etiam de potentiâ abſolutâ, Deus falſum proferre poſſit. Ideò dicimus tertiò, Fieri non

poſſe

poſſe etiam de potentiâ abſolutâ Dei, vt anima Chriſti iudicium habeat erroneum in intellectu.

Probatur 1. ratione ab auctoritate D.Thomæ deducta.

Ad quam veritatem demonſtraodam, operæ pretium erit ex dictis loco citato argumentum afferre vnico aureo verbo à S. Doctore comprehenſum: Loquens enim de veritate primâ, ait, *ſub quâ nullum falſum ſtare poteſt, ſicut nec non ens ſub ente, nec malum ſub bonitate.* Vult ergo, quòd, ſicut repugnat Deo vt primo enti, eſſe non ens, ipſique, vt primo bono, eſſe malum ſic vt primæ veritati, dicere falſum, & mentiri.

Explicatur magis hæc ratio.

Quod poteſt magis explicari: Omnis enim falſitas, vel mẽdacium eſt deuiatio à veritate. Ergo, qui poteſt proferre falſitatem, ſiue mendacium, habet veritatem, quæ poteſt deficere, ſed veritas prima eſt pura, & indeficiens; aliàs non eſſet actus purus & infinitus in genere veri; Sicut, ſi in genere entis Deus admitteret potentialitatem, non eſſet actus purus in genere entis, & ſi admitteret malitiam, & poſſet eſſe malus, non eſſet actus purus in genere boni: Ergo eius veritas non poteſt à veritate deficere, & ad falſum, vel mendacium inclinare.

Probatur 2. à poſteriori.

Secundò idem probatur à poſteriori: Si enim Deus falſum proferret, vel mentiri poſſet de potentiâ abſolutâ, tota fides noſtra euerteretur; quomodò enim ſcire poſſemus, quòd Deus tali poteſtate non fuerit vſus, quando myſteria fidei reuelauit. Quod, ſi dixeris ipſum reuelaſſe ſe mentitum non fuiſſe, de hac reuelatione eadem currit difficultas: potuiſſet enim ex ſecretis, & occultis ſuis iudiciis ſimiliter mentiri in eâdem reuelatione, quâ ſe non mentitum dixiſſet. Tacemus alia, quæ loco citato diximus, quæ præfatam falſitatem conuincunt.

Quibus ſic ſtabilitis euidẽter adductam concluſionem ab inconuenienti deducimus: Si enim falſitas, & error ſpeculatiuus in intellectu Chriſti adeſſe poſſet, Verbo Diuino tribueretur, vtpotè cui incumbit directio omnium actuum humanitatis aſſumptæ; Quod ſi ideò Theologi, & præcipuè Thomiſtæ docent Angelum, & primum hominem in inſtanti ſuæ creationis non potuiſſe peccare, quia peccatum illud Deo tribueretur, vt Authori, & directori naturæ, multò magis Verbo Diuino falſitas attribuenda eſſet, cùm multò magis humanitatis aſſumptæ actiones ad eius directionem pertineant; Deus ſiquidem dirigebat prædictas naturas efficienter, ſed Verbum prætereà dirigit humanitatem, vt illius ſuppoſitum.

Ad Verbũ pertinet directio omnium actuũ humanitatis aſſumptæ.

Confirmatur ſecunda ratio.

Et confirmatur ex ſuprà inculcatis. Actiones naturæ ſunt actiones ſuppoſiti operantis per illam; Ergo iudicium erroneum animæ Chriſti, eſſet iudicium erroneum Verbi Diuini. Quod magis adhuc implicat, quàm, quòd Deus falſum creaturæ proferat.

Error practicus non potuit eſſe in intellectu Chriſti.

Nihil de errore practico diximus. Omnes enim conueniunt in intellectu animæ Chriſti eſſe non potuiſſe: hic enim error eſt proxima cauſa peccati: Vnde, ſicut Deus non potuit eſſe cauſa peccati, non potuit practicum errorem in intellectu Chriſti cauſare, aut permittere.

Nec etiam ſpeculatiuus.

Verùm etiam de errore ſpeculatiuo hoc argumentum currit, licèt enim intellectus ſpeculatiuus non ſit proxima regula operis, tamen eſt primum principium, & prima radix bonitatis, & malitiæ in operibus voluntatis; Vnde eſt commune proloquium; intellectus ſpeculatiuus extenſione fit practicus: Sicut ergo repugnat Deo eſſe cauſam erroris practici, repugnabit eſſe cauſam erroris ſpeculatiui.

Caput II.

An in Chriſto potuerit eſſe error in parte ſenſitiuâ.

Diſcrimen notandum inter Iudiciũ ſenſus, & iudiciũ intellectus.

PRo intelligentiâ quæſiti, aduertenda eſt differentia inter iudicium ſenſûs, & iudicium intellectûs, quòd iudicium ſenſûs non eſt de re abſolutè, ſed de eâ, vt repræſentatur per talem ſpeciem: Iudicium autem intellectûs eſt de re abſolutè. Et ratio huius differentiæ eſt: quia ſenſus, ſicut reſpicit ſingulare, provt hîc, & nunc, ita ipſum cognoſcit, & de eo iudicat, provt hoc, vel illo modo repræſentatur: Intellectus autem noſter res cognoſcit, provt abſtrahunt à materiâ, & ſecundùm ea, quæ conueniunt earum naturis abſolutè conſideratis.

Ex quo ſequitur, quòd intellectus noſter rem cognoſcens aliter, quàm eſt in ſe, ſit falſus: ſed ſenſus rem aliter cognoſcens, aut iudicans, quàm ſit ſecundùm ſe, verè, & propriè falſus

Intellectus rem cognoſcens aliter ac eſt in ſe, eſt falſus nō autem ſenſus, ſi cognoſcat prout per ſpeciem illi repræſentatur.

ſus non eſt, dummodò eam cognoſcat, & de eâ iudicet ſecundùm modum, quo per ſpeciem illi repræſentatur. Vnde oculus noſter cum ſenſu communi videns, & iudicans ſolem cubitalem & baculum, cuius medietas eſt in aquâ, eſſe curvum; etiamſi baculus ſit rectus, ſenſus non eſt falſus. Similiter nec phantaſia inhærens rerum ſimilitudinibus, tanquàm rebus ipſis, propriè, & ſimpliciter loquendo, eſt falſa. Et licèt Philoſophi aſſerant in ſenſu poſſe eſſe falſitatem; id intelligitur de falſitate impropriâ: quia ſcilicet ſenſus poteſt aliter cognoſcere rem, quàm ſe habeat, quæ non eſt propriè falſitas ſenſus, ſed propriè appellabimus illam falſitatem materialiter, nec imperfectionem ponit in ſenſu, quia ſenſus non eſt aptus natus cognoſcere res abſolutè ſumptas, ſed prout illi per ſpecies repræſentantur, ſiue ita ſint in re, ſiue aliter, vt dictum eſt.

Concluſio.

Ex quibus concludas, nullum in parte ſenſitiuâ in Christo, fuiſſe errorem, vel deceptionem, dum ſecundùm iudicium ſenſus iudicabat obiecta, ſecundùm quod per ſpecies illius, ſenſibus exterioribus, vel interioribus repræſentabantur prout contingit in nobis.

Extenditur ad Adamū in ſtatu Innocentia.

Idem docet S. Doctor de Adam in ſtatu innocentiæ 1. part. quæſt. 94. art. 4. ad tertium vbi ait, quòd, ſi aliquid repræſentatum fuiſſet ſenſui, vel phantaſiæ primi hominis aliter, quàm ſit in rerum naturâ, non tamen deceptus eſſet: quia per rationem veritatem diiudicaſſet.

Probatur auctoritate D. Thomæ.

Idem docet de veritate quæſt. 18. art. 6. ad 15. Vbi manifeſtè docens, quod mox dicebamus ait. *Quando ſenſus repræſentat, quod accipit, non eſt falſitas in ſenſu, vt Auguſtinus dicit in lib. de verâ Religione; ſed falſitas eſt in intellectu, qui iudicat hoc modo eſſe in rebus, ſicut ſenſus demonſtrat. Quod nunquam in Adam fuiſſet, quia, vel à iudicio ceſſaſſet intellectus, vt in ſomnis, vel in vigilando, de ſenſibilibus iudicans, verum medium habuiſſet.* Pari modo philoſophandum nobis erit de Chriſto.

Chriſtus abſque errore ſomniare potuit.

Ex his colligitur, quòd Chriſtus Dominus abſque errore, dormiendo ſomniare potuiſſet (quod aliqui negantes, negant ſubinde Chriſtum vnquam ſomniaſſe) vt enim dictum eſt, homo ſecundùm Phantaſiam in ſomniis inhærendo ſimilitudinibus, tanquàm rebus, nullam incurrit falſitatem, niſi concurrat etiam deficiens iudicium intellectus, quod in Chriſto locum non habuit, qui per ſcientias, quas habebat omnium eorum naturas nouerat, quæ ipſius ſenſibus obiici poterant.

Opinio Suareſij.

Aliter, & certè ſine fundamento, ſentit Suarez diſp. 14. ſect. 3. ait enim Chriſtum ita ſuâ virtute confortaſſe ſenſus exteriores, vt ſemper videret, ſeu apprehenderet res, prout verè ſunt in ſe, ſiue propè, ſiue diſtantes eſſent, & ſiue hoc, ſiue illo modo applicarentur.

Impugnatur.

Hoc, inquam, gratis, & ſine vllo fundamento dictum videtur: non enim vlla fuit imperfectio in Chriſto, vt ex dictis patet, quòd ſentiret obiecta eo modo, quo ſenſui per ſpecies repræſentantur, imò hoc eſt connaturale cognitioni ſenſitiuæ; vnde, videndo ſolem, non debuit videre illum in ſuâ magnitudine, ſed in magnitudine, quæ perfectiſſimæ potentiæ viſiuæ, ad tantam diſtantiam, in quâ Chriſtus erat, repræſentari poterat.

Quod ampliùs oſtendi poteſt. Obiectum ſiquidem ſenſibile, vtpotè agens finitæ virtutis, & actiuitatis, tantò minùs habet de actiuitate in ſenſum, quantò magis fuerit ab illo elongatum, vt patet diſcurrendo per omnes ſenſus. Cæterùm perſiſtendo in viſu, in quem viſibile agit per ſpeciem, quæ induit formam pyramidis, cuius baſis eſt in obiecto viſibili, & angulus in pupilla, & quò fuerit minor angulus, eò minus apparebit obiectum; tantò autem minor eſt angulus in pupillâ, quantò diſtantius eſt obiectum.

Vnde res à longè viſa apparent minores.

Ingens miraculum nō ſine neceſſitate, admittendum.

Igitur, non niſi magno interueniente miraculo (abſque vllâ prorsùs neceſſitate hîc ponendo) vi cuius non ſolùm potentia viſiua (& idem dicas de aliis proportionabiliter) ſed etiam obiectum ipſum confortaretur, nullomodo Chriſtus Dominus, res prout ſunt in ſeipſis, ad quamcumque diſtantiam videre potuiſſet, ſed omninò voluntariè videtur dictum, quòd Deus confortauerit omnia ſenſibilia, vt poſſent in potentiis ſenſitiuis Chriſti Domini habere maiorem actiuitatem. Ergo &c.

ARTI

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Anima Chriſti fuerit paſſibilis.

PRima concluſio. Anima Chriſti fuit paſſibilis paſſione corporali.

Secunda concluſio. Anima Chriſti fuit paſſibilis paſſione animali.

Manifeſtabuntur infrà.

ARTICVLVS V.

Vtrùm in Chriſto fuerit dolor ſenſibilis.

COnclvsio eſt affirmatiua.

Probatur, in illo, in quo eſt Læſio corporis, & ſenſus læſionis, eſt dolor ſenſibilis, ſed in Chriſto fuit vtrumque: Ergo. Probatur minor quoad primum; quia corpus Chriſti erat paſſibile, & mortale. Quoad ſecundum verò: quia anima Chriſti perfectè habuit omnes potentias naturales.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm in Chriſto fuerit triſtitia.

COnclvsio. Sicut in Chriſto potuit eſſe verus dolor, ita potuit in eo eſſe vera triſtitia.

Probatur: quia anima Chriſti potuit aliquid apprehendere interius, vt nociuum, Ergo potuit in eo eſſe vera triſtitia, ſicut & verus dolor.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm in Chriſto fuerit timor.

COnclvsio eſt affirmatiua.

Probatur ex Matth. 16. *Tum cæpit pauere, & tadere.*

Explicabitur infrà, in qun ſenſu admittat Author timorem in Chriſto.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm in Chriſto fuerit admiratio.

COnclvsio. Quantùm ad ſcientiam experimentalem, fuit admiratio in Chriſto, non verò quantùm ad ſcientiam Diuinam, Beatam, vel infuſam.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm in Chriſto fuerit ira.

COnclvsio. In Chriſto fuit ira ſecundùm ordinem iuſtitiæ, non verò ſecundum quod eſt peccatum.

Capvt Primvm.

An, & quomodò in Chriſto fuerint paſſiones.

PRo clariori dicendorum intelligentiâ recolat diligens Theologus ea, quæ in tractatu de paſſionibus animæ ex Authore adduximus & adiecimus, quibus addendo ea, quæ Author hic affert plenam aſſequetur intelligentiam omnium, quæ de paſſionibus animæ, vel corporis, quoad humanitatem Chriſti, deſiderari poſſent, & licèt Commentatores hanc quæſtionem omninò prætrire ſoleant, nos & Authoris doctrinam explicabimus, & quæ occurrunt, adiiciemus. *Recolenda, quæ de paſſionibus animæ dicta ſunt.*

Sciendum igitur eſt, quod aliquid dicitur paſſibile ſecundùm paſſionem in ſe receptam, vt autem S. Doctor in primo articulo docet, duplex eſt paſſio, Corporalis altera, altera animalis. Corporalis animæ paſſio eſt ſecundùm ipſam eſſentiam animæ non abſolutè ſumptam, ſed prout actu corpus informat: Nam, vt Author ait, cùm vnum ſit eſſe animæ, & corporis, neceſſe eſt, vt corpore perturbato per aliquam paſſionem, anima per accidens perturbetur ſcilicet quoad eſſe, quod habet *Duplex Paſſio Corporalis ſcilicet, & animalis.*

bet incorpore, à quo per alterationem poteſt ſeparari.

Paſſionis animalis definitio.

Animalis autem paſſio, de quâ præcipuè hîc Author agit, vt diximus primâ ſecundæ quæſt. 22. art. 1. cap. 1. Et cùm Authore ex Damaſc. lib. 2. fidei Orthod. definiuimus, nihil aliud eſt, quàm motus appetitiuæ virtutis ſenſibilis, ob boni, vel mali imaginationem. Quam definitionem ibi fusè explicatam ſupponimus. Hic verò motus, ſiue affectus duplex eſt, alter qui naſcitur ex notitiâ alicuius diſconuenientis, & habet ſe vt fuga, vt ira, timor, triſtitia, dolor, & odium, quæ propriiſſimè paſſiones dicuntur. Alter affectus eſt, qui ex cognitione oritur obiecti conuenientis, vt amor, delectatio, & gaudium, quæ propriè etiam paſſiones dicuntur, licèt non tam propriè, vt præcedentes, vt loco citatò videre poteris.

Affectus oriri poteſt ex notitia obiecti conuenientis, vel diſconuenientis.

Status quæſtionis.

De omnibus ergo recenſitis paſſionibus, tam corporeis, quàm animalibus progreditur in hâc quæſtione Authoris diſputatio; quamvis ſpecialiter de aliquibus in ſingulari diſputet, de quibus maior poterat eſſe difficultas, an fuerint in Chriſto.

In Chriſto fuerunt Paſſiones appetitus ſenſitiui.

De fide igitur eſt in Chriſto prædictas affectiones fuiſſe ad appetitum ſenſitiuum pertinentes, vt ex Euangeliſtis Ieſu Chriſti facta, & dicta referentibus, facilè vnuſquiſque colligere poterit; Et nos cum S. Doctore de his, de quibus ſpecialiter erit ſermo, eliciemus. Videas Petrum de Cabrera qui accuratè, hoc tractat.

Oſtenditur ſpecialiter in Chriſto fuiſſe Paſſionem corporalem.

Rem magis indiuiduantes, fuiſſe in Chriſto paſſionem corporalem euidenter oſtendit S. Doctor. Cùm enim Corpus Chriſti fuerit paſſibile, & mortale, neceſſe fuit, vt eius anima corporali paſſioni ſubiecta eſſet, quæ patitur per corporis læſionem, cùm anima Chriſti verè fuerit forma corporis, prout eſt anima noſtra.

Nec non Paſſiones animæ.

Loquendo autem de paſſionibus animæ, cùm hæ ſint affectiones appetitus ſenſitiui, quæ in Chriſto fuerunt, ſicut & cætera, quæ ad naturam hominis pertinent, neceſſariò in Chriſto conſtat eſſe ponendas. Vnde Auguſtinus lib. 14. de Ciuit. Dei cap. 9. ait. *Ipſe Dominus in formâ ſerui vitam agere dignatus humanam, adhibuit eas, vbi adhibendas eſſe iudicauit: neque enim, in quo verum erat hominis corpus, & verus hominis animus, falſus erat humanus affectus.*

Paſſiones Chriſti differunt à noſtris in tribus.

Docet autem S. Thomas, quòd huiuſmodi paſſiones aliter fuerunt in Chriſto, quàm in nobis, quantùm ad tria. Primò quidem quantùm ad obiectum: quia in nobis plerumque huiuſmodi paſſiones feruntur ad illicita, quod in Chriſto non fuit.

Paſſiones Chriſti vſū rationis nō præueniebant.

Secundò quantùm ad principium: quia huiuſmodi paſſiones frequenter in nobis præueniunt iudicium rationis; ſed in Chriſto omnes motus ſenſitiui appetitùs oriebantur ſecundùm rationis diſpoſitionem. Vnde Auguſtinus dicit 14. de Ciuitate, cap. 9. citato, quòd *hos motus certè diſpenſationis gratiâ, ita cùm voluit, Chriſtus, ſuſcepit animo humano, vt cùm voluit, factus eſt homo.*

Nec illam ſecum trahebant.

Tertiò quantùm ad effectum: quia in nobis quandoque huiuſmodi motus non ſiſtunt in appetitu ſenſitiuo, ſed trahunt rationem, quod in Chriſto non fuit: quia motus naturaliter humanæ carni conuenientes, ſic ex eius diſpoſitione in appetitu ſenſitiuo manebant, quod ratio ex his nullo modo impediebatur facere, quæ conueniebant. Vnde Hieronymus cap. 26. in Matth. ait, quod Dominus noſter, vt veritatem aſſumpti probaret hominis, verè quidem contriſtatus eſt: ſed ne paſſio in animo illius dominaretur, per propaſſionem dicitur, quòd cœpit contriſtari, vt paſſio perfecta intelligatur (nota hanc diuerſitatem) quando animo, ideſt, rationi dominatur: Propaſſio autem, quando eſt inchoata in appetitu ſenſitiuo, ſed vlteriùs non ſe extendit.

Propaſſio in quo differt à Paſſione.

Obijcitur ex auctore.

Obiicit ſibi Author ex Tullio lib. 4. Tuſculanarum, quòd paſſiones animæ ſunt quædam ægritudines: ſed in anima Chriſti non fuit aliqua ægritudo, nam ægritudo animæ ſequitur peccatum; Vnde Dauid Pſal. 40. aiebat. *Sana animam meam, quia peccaui tibi.* Ergo paſſiones animæ non fuerunt in Chriſto.

Reſpondet.

Reſpondet S. Thomas, quòd Tullius ibi loquitur ſecundùm opinionem Stoïcorum, qui non vocabant paſſiones, quoſcumque motus appetitûs ſenſitiui, ſed ſolùm inordinatos: Tales, autem paſſiones, manifeſtum eſt in Chriſto non fuiſſe.

CAPVT

Capvt II.

Triſtitiam, timorem, admirationem, & iram fuiſſe in Chriſto, & quomodò.

De fide eſt triſtitiam fuiſſe in Chriſto.

INdiuiduande tractatum de paſſionibus animæ in Chriſto, inquirit Author, an in illo fuerit triſtitia, & affirmatiuè reſpondet. Quæ veritas eſt de fide, & apertiſſimum affert ipſe Author teſtimonium ex Matth. 26. Vbi Chriſtus præ dilectis diſcipulis, de ſe loquens, ait. *Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem.* Quod, & Ambroſius 2. de fide cap. 3. *Suſcepit triſtitiam meam: confidenter triſtitiam nomino, qui crucem prædico.*

Inſtantia.

Quia tamen hîc difficultatem ingerere poterat, quòd anima Chriſti erat beata, & beatitudini triſtitia opponitur, ob delectationem ex diuinâ viſione reſultantem.

Diluitur.

Author occurrens docet, quòd delectatio Diuinæ contemplationis, ita per diſpenſationem Diuinæ virtutis retinebatur in mente Chriſti, quòd non deriuabatur ad vires ſenſitiuas, vt per hoc dolor ſenſibilis excluderetur. Sicut autem dolor ſenſibilis eſt in appetitu ſenſitiuo, ita & triſtitia; ſed eſt differentia ſecundùm motiuum, ſiue obiectum: Nam obiectum, & motiuum doloris eſt læſio ſenſu tactûs percepta: ſicut cùm aliquis vulneratur. Obiectum autem, & motiuum triſtitiæ eſt nociuum, ſeu malum interius apprehenſum, ſiue per rationem, ſiue per imaginationem (vt prima ſecundæ quæſt. 25. artic. 1. cum Authore vidimus) ſicut cùm aliquis triſtatur de amiſſione gratiæ, vel pecuniæ.

Diſcrimen inter dolorem ſenſibilem, & triſtitiam penès obiectū.

Ex quâ doctrinâ infertur, quòd, cùm potuerit anima Chriſti interiùs apprehendere aliquid vt nociuum, & quantùm ad ſe, ſicut paſſio, & mors eius fuit, & quantùm ad alios, ſicut peccatum diſcipulorum, vel etiam Iudæorum occidentium ipſum, potuit in Chriſto eſſe verus dolor, & ita potuit in eo eſſe vera triſtitia.

Verus dolor in Chriſto.

Notat tamen D. Thomas, quòd hæc ſcilicet tam triſtitia, quàm dolor, alio modo fuerunt in Chriſto, quàm in nobis, ſecundùm illa tria, quæ capite ſuperiori, loquendo de paſſionibus in cummuni, in Chriſto aſſignauimus, ſcilicet, & quantùm ad obiectum & quantùm ad principium, & quantùm ad effectum, quæ ibi remanent explicata.

Diuerſimodè tamen, ac in nobis.

Et in ſolutione ad primum art. 6. vniverſalem doctrinam ſuprà ex Hieronymo inſinuatam, & à nobis expreſsè notatam capite præcedenti applicat Author, occurrens teſtimonio Iſaiæ 42. Vbi Propheta ad litteram de Chriſto loquens, ait, *non erit triſtis, neque turbulentus.* Docet ergo, quòd triſtitia remouetur à Chriſto ſecundùm paſſionem perfectam; fuit tamen in eo initiata ſecundùm propaſſionem. Vnde dicitur Matth. 26. *Cœpit contriſtari, & mæſtus eſſe.* Aliud enim eſt contriſtari, & aliud incipere contriſtari, vt Hieronymus ibidem dicit. Triſtitia igitur, quam ponimus in Chriſto, fuit propriè propaſſio, ideſt, inchoata in appetitu ſenſitiuo, ſed vlteriùs non ſe extendens, nec in animo Chriſti dominium habens: perfecta autem paſſio tunc intelligitur, quando animo, id eſt, rationi dominatur, & hanc triſtitiam à Chriſto excludit Propheta.

Triſtitia Chriſti fuit propaſſio; non tamen Paſſio perfecta.

Habes, & in ſolutione ad 2. eiuſdem art. 6. animaduertendam doctrinam ad occurrendum, quæ philoſophicè poſſent Chriſti triſtitiam impetere; Aſſumens enim Author argumentum ex 12. prouerb. vbi dicitur, *Non contriſtabit iuſtum, quidquid ei acciderit.*

Huius dicti rationem ex Stoïcorum doctrinâ affert: quia nullus triſtatur, niſi de amiſſione ſuorum bonorum: Iuſtus autem non reputat bona ſua, niſi iuſtitiam, & virtutem, quas non poteſt amittere, alioquin ſubiiceretur Iuſtus fortunæ, ſi pro amiſſione bonorum fortunæ triſtaretur: ſed Chriſtus fuit maximè Iuſtus; Ergo.

Vnde iuſtus dicitur immunis à Triſtitia iuxtà Doctrinam Stoicorum.

Reſpondet S. Doctor, quòd ſicut Auguſtinus dicit 14. de Ciuit. Dei c. 7. pro tribus perturbationibus, ſcilicet cupiditate, lætitia, & timore, Stoïci tres eupathias, id eſt, bonas paſſiones in animo ſapientis poſuerunt, ſcilicet pro cupiditate voluntatem, pro lætitiâ, gaudium, pro metu, cautionem: ſed pro triſtitiâ negauerunt aliquid poſſe eſſe in animo ſapientis; quia triſtitia de malo eſt, quod iam accidit: Nullum autem malum exiſtimant poſſe accidere ſapienti. Et hoc ideò: quia non credebant aliquid eſſe bonum, niſi honeſtum, quod homines bonos facit,

Tres Eupathiæ in animo ſapientis opponuntur, tribus perturbationibus.

ſacit, nec aliquid eſſe malum, niſi inhoneſtum, per quod homines mali fiunt.

Bonum honeſtum præcipuum, ſed alia ſecundaria non excludens.

Clariori lumine Authot potitus, hunc philoſophandi modum corrigens, docet, quòd, quamvis honeſtum ſit principale hominis bonum, & inhoneſtum principale hominis malum (quia hæc pertinent ad ipſam rationem, quæ eſt principalis in homine) ſunt tamen quædam ſecundaria hominis bona, quæ pertinent ad ipſum corpus, vel ad exreriores tes corpori deſeruientes. Et ſecundùm hoc poteſt in animo ſapientis, eſſe triſtitia, quantùm ad appetitum ſenſitiuum, ſecundùm apprehenſionem huiuſmodi malorum: Non tamen ita, quòd iſta triſtitia perturbet rationem.

Triſtitia iuſti ſine rationis perturbatione.

Et ſecundùm hoc dicitut, quòd non contriſtabit Iuſtum, quidquid ei acciderit: quia ſcilicet ex nullo accidente, eius ratio perturbatur & ſecundùm hoc triſtitia ſnit in Chriſto, ſecundùm propaſſionem, non antem ſecundùm paſſionem.

Quoad timorem præmittit S. Doctor, quod fusè loco citato explicuimus, quod, ſicnt triſtitia cauſatur ex apprehenſione mali præſentis, ita timor cauſatur cx apprehenſione mali futuri. Apprehenſio autem mali futuri, ſi omnimodam certitudinem habeat, non inducit timorem. Vnde Philoſophus dicit in 2. Rhetoric. cap. 5. quòd timor non eſt, niſi, vbi eſt aliqua ſpes euàdendi; nam, quando nulla ſpes eſt euadendi, apprehenditur malum, vt præſens, & ſic magis cauſat triſtitiam quàm timorem.

Timor non eſt niſi de malo futuro, quod vitari poteſt.

Docet ergo S. Thomas, quòd timot conſideratus, provt Importat fugam de malo futuro, fuit in Chriſto, ſicnt triſtitia, provt importat fugam de malo præſenti. Cæterùm timot conſideratus ſecundùm incertitudinem futuri euentus; ſicut quando nocte timemus ex aliquo ſonitu, quaſi ignorantes, quid hoc ſit, & quantùm ad hoc timor non fuit in Chriſto.

Qua ratione fuit in Chriſto.

Caietanus explicare conatur, quomodò cum omnimodâ certitudine futuri euentûs, quam Chriſtus habebat, potuerit verè, & propriè in eo eſſe timor. In quo argumento memini me olim multùm inſudaſſe, quod tamen, re meliùs conſideratâ, inutile iudicaui: dummodò ergo in Chriſto verum timorem in hoc ſenſu ponamus, ſcilicet, provt dicit fugam mali futuri imminentis ineuitabilis, provt erant mala, de quibus Chriſtus timebat, licèt enim illa vitare potuiſſet ſecundùm virtutem Dininitatis; erant tamen inevitabilia, vel non de facili vitabilia ſecundùm infirmitatem carnis, vt docet Author ad tertium art. 7.

Etiam cum omnimoda certitudine futuri euentus.

Dummodò, inquam, hoc modo in Chriſto actum timoris demus, mentem Authoris; imò, & Scripturæ aſſequimur. Et parùm refert, quòd negemus in Chriſto timotem, iuxtà peripateticum rigorem. A quo etiam nobis recedendum, dum has paſſiones in Chriſto propaſſiones ponimus, quæ & modum à noſtris paſſionibus diuerſum ſeruant, quod Ariſtoteles non nouit.

Admiratio non fuit in Chriſto, niſi ſecundùm ſcientiam experimentalem.

De admiratione autem: qnia propriè eſt de aliqno nouo, & inſolito, & in Chriſto non poterat eſſe aliqnod nonum, & inſolitum, qnantùm ad ſciemiam Diuinam, neque etiam quantùm ad ſcientiam humanam, quâ cognoſcit res in Verbo, vel quâ cognoſcit res per ſpecies Inditas.

Reſtat, quòd ſolùm ponamus in Chriſto admirationem, quantùm ad ſcientiam experimentalem.

Et hunc etiam aſſumpſit ad noſtram inſtructionẽ.

Et aſſumpſiſſe Chriſtum hnnc affectum ad noſtram inſtructionem dicit S. Thomas, vt ſcilicet doceat eſſe mirandum, quòd etiam ipſe mirabatur; Vnde Auguſtinus primo ſuper Geneſ. ad litteram cap. 8. ait contrà Manichæos. Quòd mirabatur Dominns, nobis mirandum eſſe ſignificat, quibus adhuc opus eſt ſic moueri: Omnes ergo tales motus eius non perturbati animi ſigna ſunt, ſed docentis Magiſterium.

Obiicitur ex S. Doctore.

Obiicit Author ex Philoſopho 1° Metaph. quòd admiratio cauſatur ex hoc quòd aliquis videt effectum, & ignorat cauſam, & ſic admirari non eſt niſi ignotantis: ſed in Chriſto, non fuit ignorantia, Ergo.

Reſpondetur.

Occnrrit, quòd, licèt Chriſtus nihil ignoraret, poterat tamen aliquid de nouo occurrere experimentali eius ſcientiæ, ex quo admiratio cauſaretur.

Tandem

Tandem de irâ diſputans, ſta uit non potuiſſe eſſe in Chriſto iram per vitium, benè tamen iram per zelum.

Non potuit in Chriſto eſſe ira per vitium; benè tamen ira per Zelum.

Quod eleganter explicat, & probat ex his, quæ fusè, ex ipſo expendimus prima ſecundæ loco citato. Docet ergo, quòd ira eſt eff. ctus triſtitiæ, ex triſtitiâ enim alicui illatâ, conſequitur in eo circa ſenſitiuam partem, appetitus repellendi illatam iniuriam, vel ſibi, vel aliis. Et ſic ira eſt paſſio compoſita ex triſtitiâ, & appetitu vindictæ: Potuit autem in Chriſto eſſe triſt tia; appetitus autem vindictæ, quandoque eſt cum peccato, quando ſcilicet aliquis vindictam quærit abſque ordine rationis, & ſic ira in Chriſto eſſe non potuit: huiuſmodi enim dicitur ira per vitium, quandoque verò talis appetitus eſt ſine peccato, imò eſt laudabilis, putà cùm aliquis appetit vind ctam ſecundùm ordinem iuſtitiæ, & hoc vocatur ira per Zelum. Dicit enim Auguſtinus Tract. 10. in Ioan. quòd Zelo Domus Dei comeditur: quia omnia peruerſa, quæ v det, cupit emendare, & ſi emendare non poteſt, tolerat, & gemit & talis ira fuit in Chriſto.

ARTICVLVS X.

Vtrùm Chriſtus ſimul fuerit viator, & Comprehenſor.

CONCLVSIO eſt affirmatiua.

CAPVT VNICVM.

Explicatur, & ſtabilitur Doctrina Articuli.

Concluſio Articuli eſt de fide.

CHriſtum Dominum fuiſſe ſimul viatorem, & comprehenſorem, eſt de fide, & quidem fuiſſe comprehenſorem patet ex dictis quæſt. 9. & 11. fuiſſe etiam ſimul viatorem oſtendit Author ex illo Hierem. 14. *Quare quaſi Colonus futurus es in terrâ, & quaſi viator declinans ad manendum.*

Probatur ratione.

Quod & confirmat hoc diſcurſu. Aliquis dicitur viator, ex eo quod tendit in Beatitudinem; Comprehenſor autem dicitur ex hoc, quod iam Beatitudinem obtinet, ſecundùm illud primæ ad Cor. 9. *ſic currite, vt comprehendatis*, & ad Philip. 3. *ſequor autem, ſi quomodo comprehendam.* Hominis autem beatitudo perfecta conſiſtit in animâ & corpore, vt prima ſecundæ q. 4. art. 4. oſtendimus, in animâ quidem, quantùm ad id quod eſt ei proprium, ſecundùm quod mens videt, & fruitur Deo. In corpore verò, ſecundùm quod corpus reſurgit ſpirituale, & in virtute, & in gloriâ, & in incorruptione, vt dicitur primæ ad Cor. 1. Chriſtus autem antè paſſionem ſecundùm mentem plenè videbat Deum, & ſic habebat beatitudinem, quantùm ad id, quod eſt proprium animæ, ſed quantùm ad alia deerat ei beatitudo: Anima enim eius erat paſſibilis, & corpus paſſibile, & mortale, vt patet ex ſuprà dictis.

Chriſtus ſecundùm quam partem beatus & paſſibilis.

Et ideò Chriſtus ſimul erat Comprehenſor, in quantùm habebat beatitudinem propriam animæ, & ſimul viator, in quantùm tendebat in beatitudinem, ſecundùm id quod ei de beatitudine deerat.

Arguitur contrà concluſionem.

Occaſionem nobis offert ad prædictam doctrinam explicandam, id, quod S. Thomas habet in ſolutione ad tertium. Argumentum erat acutum: quia ſancti, quorum animæ ſunt in Cœlo, & corpora in ſepulchris, fruuntur quidem beatitudine ſecũdùm animam, quamvis eorum corpora morti ſubiaceant, & tamen non dicuntur viatores, ſed ſolùm comprehenſores: Ergo pari ratione, licèt corpus Chriſti fuerit mortale; quia tamen mens eius Deo fruebatur, videtur, quòd fuerit purus Comprehenſor, & nullo modo viator.

Reſpondetur.

Reſpondet, quòd non eſt eadem ratio de animabus Sãctorum, & de Chriſto propter duo: Primò quidem, quia animæ Sanctorum non ſunt paſſibiles, ſicut fuit anima Chriſti: ſecundò, quia corpora non agunt aliquid, per hoc quòd in beatitudinem tendant, ſicut Chriſtus ſecundùm corporis paſſiones in beatitudinem tendebat, quantùm ad gloriam corporis.

Ad intelligendum igitur id quod Author dicit in corpore, quòd Chriſtus in hâc vitâ habebat beatitudinem, quantùm ad id, quod eſt proprium animæ, ſed quantùm ad alia deerat ei beatitudo; quia & anima eius erat paſſibilis, quod & in mox adductâ ſolutione repetit.

Adnotandum eſt, quòd anima Chriſti poteſt dupliciter conſiderari, Primò ſecundùm mentem, ſeu partem ſuperiorem, quã habebat eſſe independenter à corpore, & proprias operationes intellectus, & voluntatis, quibus videbat Deum clarè, ſicut eſt in ſe, & eius præſentia fruebatur, ſecundùm hanc rationem Chriſtus fuit Comprehenſor ab inſtanti ſuæ conceptionis, vt quæſt. citatã oſtendimus. Secundò anima Chriſti poteſt conſiderari, quatenùs ante eius mortem informabat corpus paſſibile, & mortale, tribuendo illi gradum corporeum vegetatiuum, & ſenſitiuum, & vt erat principium aliarum affectionum ſeu paſſionum, quas in præcedentibus, fuiſſe in Chriſto ſtabiliuimus, & ſecundùm hanc rationem Chriſtus fuit viator, & ſecundùm corpus, & ſecundùm animam, quatenùs erat forma corporis, tribuens ei prædictos gradus &c. Et ita benè Author art. 4. huius quæſtionis docet, animam Chriſti eſſe paſſibilem paſſione corporali, & animali, vt vidimus, per quod indicat, quòd Chriſtus ſecundùm animam, vt eſt forma corporis, fuerit viator, & ſecundùm corpus informatum animâ rationali, & vt tribuit ei vitam vegetatiuam, & ſenſitiuam.

Anima Chriſti cõſideratur, vel ſecundùm partẽ ſuperiorem, vel ſecundùm quod eſt forma corporis paſſibilis.

Conſultò ergo in hoc articulo, non dixit Chriſtum fuiſſe comprehenſorem ſecundùm animam, ſed dicit, quòd Chriſtus ante paſſionem habebat beatitudinem, quantùm ad id, quod eſt proprium animæ, hoc eſt, quantùm ad mentem, vt innueret quòd, quantùm ad id, quod non eſt proprium animæ rationali vt ſic, ſed commune illi cum cæteris animabus, ſcilicet actuare, & dare eſſe vegetatiuum, vel ſenſitiuum, anima Chriſti ante paſſionem non erat beata.

Idem magis expreſſit S. Thomas q. 29. de veritate art. 6. ad quartum dicens, quòd gloria corporis ſequitur ex gloriâ animæ, quando anima eſt omni modo glorificata, ſecundùm ordinem ad Deum, & ſecundùm ordinem ad corpus: ſic autem anima Chriſti non erat glorificata, ſed ſolùm in ordine ad Deum; ſecundùm autem quod erat forma corporis, paſſibilis erat.

Erat ſolùm glorificata ſecundùm ordinem ad Deum, non ſecundùm ordinem ad Corpus.

DE CONSEQVENTIBVS AD VNIONEM HYPOSTATICAM.

HACTENVS Author egerat de Myſterio Incarnationis, quantùm ad ſubſtantiam vnionis, & aliis illam concernentibus; aggreditur nunc tractatum illorum, quæ hypoſtaticam vnionem conſequuntur, quem protrahit vſque ad quæſtionem 26. Vbi primò ſe offert.

QVÆSTIO XVI.

De conſequentibus vnionem, quantùm ad ea, quæ conueniunt Chriſto ſecundùm eſſe, & fieri.

CVm ad Theologum non ſolùm pertineat ea ſcire, quæ fides docet, ſed etiam modum loquendi in difficilioribus Myſteriis; Ideo in hâc quæſtione Author ad hoc adeò accuratè incumbit, vt nihil Doctori Catholico deſiderandum reſtet.

ARTI

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm hæc ſit vera, Deus eſt homo.

CONCLVSIO. Hæc propoſitio, Deus eſt homo, eſt vera, & propria, ſuppoſito Iocarnationis Myſterio cum fide Catholicâ.

CAPVT PRIMVM.

Veritas prædicta examinatur.

Prima explicatio huius propoſitionis, Deus eſt homo.

PPiloſophans Author circà hanc propoſitionem, Dèus eſt homo, ait, quòd ab omnibus Chriſtianis conceditur, non tamen ab omnibus ſecundùm eamdem rationem.

Quidam eoim hanc propoſitionem conceduot non ſecundùm propriam acceptionem horum termioorum. Nam Manichæi Verbum Dei dicunt eſſe hominem, non quidem verum, ſed ſimilitudinarium, in quantùm dicuot Filium Dei corpus phantaſticum aſſumpſiſſe, vt ſic dicatur Deus homo, ſicut æs figuratum dicitur homo, quia habet ſimilitudioem hominis.

Secunda. Similiter etiam illi, qui poſuerunt, quòd in Chriſto anima, & corpus non fuerunt vnita, noo poſſunt dicere, quòd Deus ſit verus homo, ſed quòd dicatur homo figuratiuè, ratione partium. Verùm vtraque harum opinionum ſuprà quæſt. quintâ à nobis improbata eſt.

Tertia. Nec defuerunt, qui è conuerſo poſuerunt veritatem ex parte hominis, ſed negauerunt veritatem ex parte Dei; Dixetunt eoim Chriſtum, qui eſt Deus, & homo, eſſe Deum non naturaliter, ſed participatiuè, ſcilicet per gratiam, ſicut & omnes ſancti viri dicuntur Dij; excellentiùs tamen Chriſtus præ aliis propter gratiam abundantiorem, & ſecundùm hoc, cùm dicitur Deus eſt homo, ly Deus, non ſupponit verum, & naturalem Deum, quæ fuit hæreſis Photioi in ſecunda quæſt. huius tractatus art. 6. à nobis repulſa.

Quarta. Alij concedunt quidem hanc propoſitionem cum veritate vtriuſque termini, ponentes Chriſtum, & verum Deum eſſe, & verum hominem, ſed tamen veritatem prædicationis non ſaluant; dicunt enim quòd homo prędicatur de Deo per quamdam coniunctionē, vel dignitatis, vel authoritatis, vel etiam affectionis, aut inhabitationis, & ſic poſuit Neſtorius Deum hominem eſſe, vt per hoc oihil aliud ſignificetur, quàm quòd Deus eſt homini coniunctus tali coniunctione quòd homo inhabitetur à Deo, & vniatur ei ſecuodùm affectum, & ſecundùm participationem auctoritatis, & honoris diuini.

Error aſſerentium duo fuiſſe ſuppoſita in Chriſto.

Et in ſimilem errorem inciduot, quicunque poount duas hypoſtaſes, vel duo ſuppoſita io Chriſto: quia oon eſt poſſibile intelligi quòd duorum, quæ ſunt ſecundùm ſuppoſitum, vel hypoſtaſim diſtincta, voum propriè prædicetur de alio, ſed ſolùm ſecundùm quamdam figuratiuam locutionem, in quantùm in aliquo coniuogūtur, putà, ſi dicamus Petrum eſſe Ioannem: quia habent aliquam coniunctionem ad inuicem. Quæ omnia ſuprà eâdem quæſt. 2. à nobis recenſita, & impugnata fuerunt.

Rejiciuntur hæ interpretationes, & vera adducitur.

His ergo iterum reiectis, ſupponendo ſecundùm veritatem Catholicæ fidei, quòd vera natura diuina vnita eſt cum verâ naturâ humanâ, non ſolùm in perſonâ, ſed etiam in ſuppoſito, vel hypoſtaſi.

Dicimus hanc propoſitionem eſſe veram, & propriam, Deus eſt homo, non ſolùm propter veritatem terminorum (quia ſcilicet Chriſtus eſt verus Deus, & verus homo) ſed etiam propter veritatem prædicationis.

Aſſertio probatur ab auctore.

Hanc cooclusionem probat Author ex regulâ dialecticâ. Nomen eoim ſignificans naturam communem io concreto, poteſt ſupponere pro quolibet contentorum ſub naturâ communi, ſicut hoc nomeo, homo, poteſt ſupponere pro quolibet homine ſingulari; Et ita hoc nomen, Deus, ex ipſo modo ſuæ ſignificationis poteſt ſuppooere pro perſooâ Filij Dei, de quo videre poteris, quæ diximus prima part. quæſt. 39. art. 4. cap. voico. De quolibet autem ſuppoſito alicuius naturæ, poteſt verè, & propriè prædicari nomen ſignificans illam naturam in concreto, ſicut de Socrate & Platooe propriè, & verè prædicatur homo.

Quia ergo perſona Filij Dei (pro qua ſupponit hoc nomē, Deus) eſt ſuppoſitum naturæ humaoæ, verè, & pro-

priè hoc nomen, homo, poteſt prædicari de hoc nomine Deus, ſecundùm quod ſupponit pro perſonâ Filij Dei.

Obijcitur.

Obijcit contrà hanc veritatem Author: quia omnis propoſitio affirmatiua in materiâ remotâ, eſt falſa; ſed hæc propoſitio, Deus eſt homo, eſt in materiâ remotâ: quia formæ ſignificatæ per ſubiectum, & prædicatum ſunt maximè diſtantes; Cùm ergo prædicta ſit affirmatiua, videtur quòd ſit falſa.

Reſpondetur.

Reſpondet, quòd, quando formæ diuerſæ non poſſunt conuenire in vnum ſuppoſitũ, tunc oportet, quòd propoſitio ſit in materiâ remotâ, cuius ſubiectum ſignificat vnam illarum formarum, & prædicatum aliam. Sed quando duæ formæ poſſunt conuenire in vnum ſuppoſitum, non eſt materia remota, ſed naturalis, vel contingens, ſicut, cùm dico album eſt muſicum. Natura autem diuina & humana, quamvis ſint maximè diſtantes, tamen conueniunt per Incarnationis Myſterium in vno ſuppoſito, cui neutra illarum ineſt per accidens, ſed per ſe.

Propoſitio non eſt in materia remota, cùm duæ formæ conueniunt in vnum ſuppoſitum.

Et ideò hæc propoſitio, Deus eſt homo, non eſt neque in materiâ remotâ, neque in materiâ contingenti, ſed in materiâ naturali; & prædicatur homo de Deo, non per accidens, ſed per ſe; ſicut ſpecies de ſuâ hypoſtaſi, non quidem ratione formæ ſignificatæ per hoc nomen, Deus, ſed ratione ſuppoſiti, quod eſt hypoſtaſis humanæ naturæ.

Caput II

Explicatur, & ſtabilitur magis, quomodò hæc propoſitio, Deus eſt homo, ſit vera, & propria, & in materiâ naturali.

Contrà veritates capite ſuperiori cum S. Doctore ſtabilitas, quòd hæc propoſitio, Deus eſt homo, ſit vera, & propria, & inſuper in materiâ naturali, tenuit olim Durandus in 3. diſt. 4. quæſt. 2. licet enim aſſerat prædictam propoſitionem eſſe veram, vult tamen quòd in ſenſu proprio, & ſermonis rigore ſeruato, potiùs Deus dicendus eſt humanatus, quàm homo. Vnde vult, quòd non ſit ità propria hæc propoſitio, Deus eſt homo, ſicut hæc, Petrus eſt homo. Vult inſupèr, quòd contrà Grammaticam tantùm, vel Dialecticam error incurri poſſit, quomodòcunque de hoc Myſterio loqui contingat, dummodò, qui loquitur, fidem Incarnationis teneat.

Opinio Durandi docẽtis Deum eſſe potiùs humanatũ quàm hominem.

Cæterùm meritò hunc philoſophandi modum, quoad vtramque partem, tanquàm temerarium, & manifeſtum errorem involuentem, omnes Theologi reiiciunt; Et quoad punctum principale, quòd proprietatem prædictæ propoſitionis lædit, mox dicturi ſumus. Quoad verò id, quod ſubdit, parùm ad fidem, vel Theologiam facere, quòd hoc, vel illo modo de hâc propoſitiòne ſentiamus, falſiſſimum eſt: quia ex verbis inordinatè prolatis incurritur hæreſis, & Catholicus non ſolùm in re, ſed in modo loquendi, debet ſe Eccleſiæ conformare; Et ideò, vt ſuprà diximus, tàm accuratè modum loquendi in hoc ineffabili Myſterio Author demonſtrat.

Reijcitur ab alijs Theologis.

Scotus prædictam propoſitionem, Deus eſt homo, non eſſe per ſe, & in materiâ naturali, ſed per accidens, & in materiâ contingenti exiſtimauit.

Scoti ſententia.

Verùm cum S. Doctore omnes Theologi in concluſionibus ex S. Doctore capite ſuperiori adductis, conueniunt, quòd hæc propoſitio, Deus eſt homo, ſit propriiſſima, & tam propria, ſicut hæc, Petrus eſt homo; Et inſuper, quòd ſuppoſito Myſterio Incarnationis, hæc propoſitio ſit per ſe, & in materiâ naturali, non ratione formæ importatæ per ſubiectum, ſed ratione ſuppoſiti, provt ex Authore in ſolutione ad primum adduximus.

Reijcitur iterùm, & vera ſtabilitur.

Ambæ huius dicti partes remanent efficaciter ratione, & Doctrinâ S. Doctoris ſtabilitæ, quam nihilominùs tanquàm omninò neceſſariam magis hîc inculcandam, & explicandam duximus.

Diſcutitur aſſertio.

Probatur igitur prima pars, quæ de proprietate huius propoſitionis loquitur. Primò, quia Chriſtus eamdem habet ſpecie naturam humanam cum cæteris hominibus: ergo non minùs propria eſt hæc propoſitio, Chriſtus eſt homo, quàm iſta, Petrus eſt homo.

Probatur prima pars.

Hæc ratio, quæ comprehendit vim diſcurſus S. Doctoris per totum articulum, tum in primâ parte illius, dum affert,

afferet, & refutat hæreſes contrà veritatem humanitatis, vel diuinitatis in Chriſto pugnantes : tùm in ſecundâ, dum Catholicam veritatem firmat.

Confirmatur prædicta ratio.

Sic confirmatur. Si hæc propoſitio, Deus eſt homo, eſt impropria, vel eſt propter improprietatem prædicati, & hoc pertinet ad hæreſim Manichæorum, & aliorum aſſerentium, quòd Chriſtus non habuit veram naturam humanam ; vel eſt impropria propter improprietatem ſubiecti, & hoc pertinet ad hæreſim Photini ponentis Chriſtũ non eſſe verum Deum: Aut eſt impropria, propter improprietatem copulæ, aut vnionis, & hoc eſt incidere in hæreſim Neſtorij aſſerentis, quòd per hoc quòd Deus ſit homo, nihil aliud ſignificatur, quàm quòd Deus eſt homini coniunctus tali coniunctione, ſcilicet quòd homo inhabitetur à Deo, & vniatur ei ſecundùm affectum, & ſecundùm participationem honoris Diuini : Ergo ex nullo capite inter Catholicos eſt dubitandum de proprietate huius propoſitionis.

Hæreſes Manichæorum, Photini, & Neſtorij.

Probatur inſuper.

Probatur prætereà concluſio: quia, ſi hæc propoſitio non eſt propria, etiam propoſitiones enuntiantes actiones, & paſſiones humanitatis, & proprietates hominis eſſent impropriæ, ſed hoc aſſerere eſt temerarium, & errori proximum: Ergo. Maior eſt euidens, & minor probatur. Nam Deus, vel Filius Dei verè, & propriè natus eſt de Virgine, mortuus, & Crucifixus pro nobis. Item in Concilio Epheſino diffinitur beatam Virginem eſſe verè, & propriè Matrem Dei, vt ex pluriès in hoc opere repertis conſtat: Ergo verè Deus eſt Filius hominis, & Filius Virginis: Ergo verè, & propriè dicendus eſt homo.

Probatur ſecunda pars Concluſionis.

Secunda pars addoctæ concluſionis, quòd hæc propoſitio, Deus eſt homo, eſt per ſe in materiâ naturali, non ratione formæ importatæ per ſubiectum, ſed ratione ſuppoſiti indiget explicatione.

Recolendum igitur eſt ex Dialecticis triplicem eſſe materiam propoſitionis. Prima eſt neceſſaria, ſeu naturalis, quando extrema neceſſariam, & naturalem habent connexionem adinuicem, vt in hâc, homo eſt rationalis, homo eſt riſibilis. Secunda eſt contingens, quando ſcilicet extrema contingenter, ſeu accidẽtaliter vniuntur adinuicem, vt in hâc, homo eſt Muſicus. Tertia eſt remota, quando ſcilicet extrema ſunt incompoſſibilia in eodem ſubiecto, vel pugnant ad inuicem, vt in hâc, homo eſt lapis, vel homo eſt hinnibilis.

Triplex materia propoſitionis, naturalis, contingens, & remota.

Duplex propoſitio per ſe, ſcilicet ratione formæ ſignificatæ per ſubiectum, & ratione ſuppoſiti tantùm.

Addat hîc Chriſtianus, & Catholicus Dialecticus diſtinctionem de duplici propoſitione per ſe, quæ ſine notitiâ Myſterij Incarnationis non fuerat cognita, & accuratiſſimè à S. Doctore, vt vidimus hîc, inſinuatur. Altera igitur eſt propoſitio per ſe, quæ eſt per ſe ratione formæ ſignificatæ per ſubiectum, vt hæc, homo eſt rationalis, vel homo eſt riſibilis: Altera eſt propoſitio per ſe ratione ſuppoſiti tantùm, & non ratione formæ, de quâ nullum inueniri poteſt exemplum niſi hîc, vbi vnum, & idem eſt ſuppoſitum intrinſecum duarum naturarum ſubſtantialium, diuinæ ſcilicet, & humanæ.

Secunda reperitur ſolùm in Myſterio Incarnationis.

Hæc igitur propoſitio, Deus eſt homo, eſt per ſe, non ratione formæ, ſed ratione ſuppoſiti ; Licèt enim ratio, propter quam hoc prædicatum, homo, conuenit huic ſubiecto, Deus, non ſit forma, ſeu natura diuina ; eſt tamen ſuppoſitum diuinitatis, vt ſubſiſtens in humanitate.

Hoc dicimus: quia in hâc propoſitione, Deus eſt homo, ly Deus, ſupponit pro filio Dei, licèt enim hoc nomen abſolutè prolatum accipiatur abſolutè, quia ſecundùm ſuam naturalem ſuppoſitionem, ſupponit pro habente Deitatem, abſque determinatione ad hoc, vel ad illud habens Deitatem, vt cùm dicitur, Deus Charitas eſt, poteſt tamen accipi, & conſiderari, vt contractum, & determinatum per aliquod prædicatum ad vnam Deitatis perſonam, vt in hac propoſitione, in quâ coarctatur ſubiectum ratione prædicati ad perſonam Filij Dei. Vnde pro eodem accipitur, Deus eſt homo, ac iſta Filius Dei eſt homo, ſicut hæc propoſitio, Deus generat: quia per ly generans, tanquàm per prædicatum ſoli Patri conueniens, eumdem ſenſum facit, ac ſi diceret, Pater generat, vt cum S. Doctore vidimus 1. part. quæſt. 39. artic. 4. ad tertium. Et hoc fundatur in regulâ dialecticorum, quæ habet, quòd talia ſunt ſubiecta, qualia permittuntur ab eorum prædicatis. Quod vnico verbo Author comprehendit in ſolutione

In hac propoſitione, Deus eſt homo, Deitas coarctatur ad perſonam filij.

Talia ſunt ſubiecta, qualia permittuntur ab eorum prædicatis.

ad

ad quartum, dicens, quòd hoc nomen, homo, prædicatur de Deoratione vnionis in perſonâ, quæ quidem vnio relationem importat.

Verùm ad id, quod dicebamus (de duplici propoſitione per ſe) reuertentes, dicimus, quòd, licèt ante Incarnationem, & ſine fide illius, Dialecticus non cognoſceret hunc modum propoſitionis in materiâ naturali, tantùm ratione ſuppoſiti; tamen ſiſtendo in ipſis Dialecticis principijs, propriiſſimè hanc propoſitionem in materiâ naturali reponimus, quod capite ſuperiori adducta ratio Authoris demõſtrat: quia hæc propoſitio, Deus eſt homo, poſt Myſterium Incarnationis eſt vera, & propria, vt fides docet & oſtendimus: Ergo pertinet ad aliquam materiam propoſitionis, ſed non ad materiam remotam: quia tunc eſt propoſitio in materiâ remota, cùm formæ importatæ per ſubiectum, & prædicatum non poſſunt conuenire in vnum ſuppoſitum, quod hîc non contingit, nec ſimiliter pertinet ad materiam contingentem; ad hanc enim neceſſariò requiritur, quòd altera formarum importata per ſubiectum, & prædicatum inſit per accidens ſuppoſito, vel ſubiecto, vt in hâc propoſitione homo eſt albus, vel album eſt homo; ſed natura humana non vnitur accidentaliter ſuppoſito Verbi, ſed ſubſtantialiter. Et multò minùs vnitur illi accidentaliter natura diuina: Ergo illa propoſitio non eſt in materiâ accidentali: Ergo à ſufficienti partium enumeratione debet eſſe in materiâ naturali.

Propoſitio per ſe ratione ſuppoſiti tantùm, in materiâ naturali reponenda.

Inſtantia.

Dices pro Aduerſario, quòd propoſitio prædicta poteſt eſſe in materiâ contingenti, ſeu libera in hoc ſenſu: quia ſcilicet natura humana non eſt vnita neceſſariò ex naturâ rei Diuino ſuppoſito, ſed liberè & per gratuitam Dei voluntatem.

Diluitur.

Contrà: quia, quòd vnio ſubſtantialis Verbi cum humanitate fuerit libera, non inde habetur, quòd verè non fuerit vnio ſubſtantialis, & ſimpliciter, & abſolutè, ac ſine addito talis tenenda, & dicenda ſit, vt ſuprà ex quæſt. 2. firmatum reliquimus: Ergo propoſitio in tali vnione fundata, eſt verè ponenda in materia naturali.

Cõfirmatur reſponſio.

Et confirmatur: quia, vt prædicatio ſit per ſe abſolutè loquendo, & non cum addito diminuente, ſufficit, quòd prædicatum ſit vnum per ſe cum ſubiecto, & non per accidens: ſed poſt Incarnationem humanitas habet vnum, & idem eſſe ſubſiſtentiæ, quod habet Filius Dei, relinquitur ergo, quòd hæc propoſitio Deus eſt homo, vel Filius Dei eſt homo, ſit per ſe abſolutè, & ſimpliciter, & in materiâ naturali.

Occaſio Erroris Durãdi.

Et in hoc decipitur Durandus ad dicendum hanc propoſitionem, Deus eſt homo, non eſſe ita propriam, ſicut hæc, Petrus eſt homo: quia hoc prædicatum non conuenit Deo, niſi accidentaliter, quaſi, vt propoſitio ſit propria, non ſufficiat, vt id, quod importatur per prædicatum verè conueniat ſubiecto formaliter, & per ſeipſum, ſiue tale prædicatum conueniat eſſentialiter, ſiue accidentaliter, ſiue ſit magis vel minùs idem cum illo ſubiecto, ſiue non.

In quo vt diximus, Durandus decipitur; nam vt ex communi conſenſu conſtat, nõ eſt minùs propria hæc propoſitio Petrus eſt albus quàm hæc, Petrus eſt homo, licèt prima ſit accidentaria, & ſecunda eſſentialis. At id quod importatur per hoc prædicatum, homo, nempe habens humanitatem, verè & propriè, & non per metaphoram, aut analogiam conuenit Deo hypoſtaticè vnito humanitati. Ergo hæc propoſitio, Deus eſt homo, eſt omninò propria, & tàm propria ſicut iſta Petrus eſt homo, quamvis in hâc ſecundâ prædicatum ſit de eſſentia ſubiecti, & magis idem cum illo ratione naturæ: quia ſcilicet realiter non habet naturam diuerſam ab humanitate, prout habet Deus.

Ex dictis faciliter occurres aliis, quæ pro Durando, & Scoto obiici poſſent.

ARTICVLVS II.

Vtrùm hæc ſit vera, homo eſt Deus.

CONCLVSIO. Hæc eſt vera, & propria, homo eſt Deus, ſuppoſito Incarnationis Myſterio.

CAPVT

CAPVT VNICVM.

Veritas prædictæ concluſionis exploratur.

EVacuatâ difficultate, quæ in ſtabiliendâ proprietate huius propoſitionis, Deus eſt homo, occurrebat, non erit difficile ſtabilire hanc eſſe veram, & propriam, homo eſt Deus, ſuppoſitâ veritate vtriuſque naturæ, Diuinæ ſcilicet, & humanæ, & vnione in perſonâ, & hypoſtaſi.

Hoc nomē, homo, ſupponit pro qualibet hypoſtaſi humanæ naturæ. Hoc enim nomen, homo, poteſt ſupponere pro qualibet hypoſtaſi humanæ naturæ, & ita poteſt ſupponere pro perſonâ Filij Dei, quam dicimus eſſe hypoſtaſim humanæ naturæ. Manifeſtum eſt autem, quòd de perſonâ Filij Dei, verè, & propriè prædicatur hoc nomen, Deus, vt vidimus prima part. *Aſſertio.* quæſt. 39. art. 3. & 4. Relinquitur ergo, quòd hæc ſit vera, & propria, homo eſt Deus.

Probatur Auctoritate Sacræ Scripturæ. Hæc veritas eſt de fide, & pro illâ optimum adducit Author teſtimonium in argumento ſed contrà. Dicitur enim ad Rom. 9. Ex quibus eſt Chriſtus ſecundùm carnem; qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula; ſed Chriſtus ſecundùm carnem eſt homo: Ergo hæc eſt vera, homo eſt Deus. Eamdem veritatem oſtendunt omnia alia loca Chriſti ſaluatoris Diuinitatem atteſtantia.

Inſinuabamus autem in exordio huius capitis, quòd, quidquid hîc difficultatem ingerere poſſet, ſuppoſitâ *Soluuntur difficultates ex prædictis.* Doctrinâ præcedentis Articuli, euaneſcebat: quia eodem modo ad hanc propoſitionem, homo eſt Deus, applicari poteſt, ac adaptauimus illi, Deus eſt homo, ſunt enim conuertibiles ſimpliciter, & per conuerſionem ſimplicem valet hæc conſequentia, Deus eſt homo. Ergo homo eſt Deus. Vnde, ſi vna eſt vera, vera erit, & altera.

Eſt igitur hæc propoſitio, homo eſt Deus, vera in primo modo dicendi per ſe ratione ſuppoſiti diuini, pro quo in illâ ſupponit hoc nomen, homo, Myſterio Incarnationis ſequuto.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Chriſtus poſſit dici homo Dominicus.

CONCLVSIO eſt negatiua. Explicabitur infrà.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm omnia, quæ conueniunt filio hominis, poſſint prædicari de Filio Dei, & è conuerſo.

PRIMA Concluſio. Ea quæ dicuntur de Chriſto, ſiue ſecundùm Diuinam, ſiue ſecundùm humanam naturam, dici poſſunt, tam de Deo, quàm de homine. *Concluſio prima.*

Secunda Concluſio. Quamvis ea, quæ prædicantur de Chriſto non diſtinguantur, quoad id, de quo dicuntur, ſcilicet quoad ſuppoſitum: diſtinguuntur tamen ſecundùm id, ſecundùm quod vtrumque prædicatur. *Secunda.*

Ex dicendis manebunt manifeſta, & ſtabilita.

ARTICVLVS V.

Vtrùm ea, quæ conueniunt filio hominis, poſſint prædicari de Diuinâ Naturâ, & de humanâ, ea quæ conueniunt Filio Dei.

PRIMA Concluſio. Ea, quæ ſunt vnius naturæ, non poſſunt de aliâ prædicari, ſecundùm quòd in abſtracto ſignificatur. *Concluſio prima.*

Secunda Concluſio. Ea, quæ ad vtramque naturam pertinent, poſſunt indifferenter prædicari de nominibus concretis. *Secunda.*

Quid his dictis Author intendat, videbimus.

Capvt Primvm.

Doctrina præcedentium articulorum expenditur.

Aſſertio prima.

STatuit inprimis Author, quòd loquendo de Chriſto, non poteſt verè, & propriè dici, quòd homo ille ſit Dominicus.

Probatur Authoritate D. Auguſtini.

Quod probat primò Authoritate Auguſtini lib. 1. retract. cap. 8. vbi ait, Non video vtrùm rectè dicatur, homo Dominicus Ieſus Chriſtus, cùm ſit vtique Dominicus.

Vbi Auguſtinus inſinuat rationem, quâ Author vtitur ad hoc firmandum, nam cùm dicitur homo, Chriſtus Ieſus deſignatur ſuppoſitum æternum, quod eſt perſona Filij Dei, ſiquidem eſt vnum ſuppoſitum vtriuſque naturæ. De perſona autem Filij Dei prædicatur Deus, & Dominus eſſentialiter, & ideò non debet prædicari denominatiuè: quia hoc derogat veritati vnionis. Vnde, cùm Dominicus dicatur denominatiuè à Domino, non poteſt verè, & propriè dici, quòd homo ille ſit Dominicus, ſed magis quòd ſit Dominus.

Ex ea deducitur ratio.

Nec prætereundum hîc eſt, quòd, vt refertur in ſolutione ad primum art. 3. Auguſtinus retractauit id quod in lib. 83. quæſtionum, quæſt. 36. dixerat ſub his verbis. *Monendum eſt, vt illa bona expectentur, quæ fuerunt in illo homine Dominico*, loquendo de Chriſto. Verba enim illa, & ſimilia retractauit in lib. retract. vndè poſt verba præmiſſa, ſubdit. *Vbicunque hoc dixi ſcilicet, quòd Chriſtus Ieſus ſit homo Dominicus, dixiſſe me nollem, poſteà quippe vidi non eſſe dicendum: quamvis nonnullâ ratione poſſet defendi: quia ſcilicet poſſet aliquis dicere, quòd dicitur homo Dominicus ratione humanæ naturæ, quam ſignificat hoc nomen, homo, non autem ratione ſuppoſiti.*

Chriſtus poteſt quodammodò dici Dominicus ratione humanæ naturæ.

Aſſertio ſecunda.

Statuit deinde S. Doctor, quòd ea, quæ dicuntur de Chriſto, ſiue ſecundùm diuinam, ſiue ſecundùm humanam naturam, dici poſſunt tam de Deo, quàm de homine.

Probatur Authoritate D. Cyrilli in Concilio Epheſino.

Quod oſtendit primò ex Cyrillo in Concilio Epheſ. 1. cui præfuit Can. 4. vbi dicitur. *Si quis duabus perſonis, vel hypoſtaſibus, eas, quæ in Euangelicis, & Apoſtolicis conſcriptionibus ſunt, diuidit voces, vel ea, quæ de Chriſto à Sanctis dicuntur, vel ab ipſo Chriſto de ſemetipſo, & aliquas quidem ex his, homini applicandas crediderit, aliquas verò ſoli Verbo deputauerit, Anathema ſit.*

Ratio definitionis Concilij.

Cuius definitionis ratio eſt: quia, cùm ſit eadem hypoſtaſis vtriuſque naturæ, eadem hypoſtaſis ſupponitur nomine vtriuſque naturæ. Siue ergo dicatur homo, ſiue Deus, ſupponitur hypoſtaſis diuinæ, & humanæ naturæ: Et ideò de homine poſſunt dici ea, quæ ſunt diuinæ naturæ, tanquam de hypoſtaſi Diuinæ Naturæ, & de Deo poſſunt dici ea, quæ ſunt humanæ naturæ, tanquàm de hypoſtaſi humanæ naturæ.

Subdit tamen S. Thomas, quòd, quamvis ea, quæ prædicantur de Chriſto, non diſtinguantur, quoad id, de quo dicuntur, ſcilicet quoad ſuppoſitum; diſtinguuntur tamen ſecundùm id, ſecundùm quod vtrumque prædicatur: quia nimirùm ea, quæ ſunt Diuinæ Naturæ, prædicantur de Chriſto ſecundùm Diuinam naturam: Ea autem, quæ ſunt humanæ naturæ, prædicantur de Chriſto ſecundùm humanam naturam. Et ratio eſt; quia in propoſitione, in quâ aliquid prædicatur de aliquo, non ſolùm attenditur quid ſit illud, de quo prædicatur prædicatum, ſed etiam ſecundùm quid de illo prædicetur. Vndè Auguſtinus dicebat in lib. 1. de Trinit. cap. 11. Diſtinguamus, quid in Scripturis ſonet, ſecundùm formam Dei, & quid ſecundùm formam ſerui.

Diverſa prædicata conveniunt Chriſto ſecundùm diverſitatem vtriuſque naturæ.

Proponitur noua difficultas.

Progreditur vltrà Author ad examinandum, an ea, quæ conueniunt filio hominis, poſſint prædicari de Diuinâ Naturâ; & è conuerſo ea, quæ conveniunt Dei Filio, prædicari poſſint de humanâ.

Aſſertio tertia.

Et reſpondet diſtinguendo, quòd ea, quæ ſunt vnius naturæ, non poſſunt de aliâ prædicari, ſecundùm quod in abſtracto ſignificatur: ea verò, quæ ad vtramque naturam pertinent, poſſunt indifferenter prædicari de nominibus concretis, ſiue illud nomen, de quo dicuntur, det intelligere vtramque naturam, ſicut hoc nomen, Chriſtus, ſiue ſolùm diuinam naturam, ſicut hoc nomen Deus, vel Filius Dei, ſiue ſolùm naturam humanam,

humanam, ſicut hoc nomen, homo, vel Ieſus.

Probatur. Veritatem huius dicti Author ſic oſtendit. Eà, quæ ſunt propria vnius, non poſſunt verè de aliquo prædicari, niſi de eo, quod eſt idem illi: At in Myſterio Incarnationis non eſt eadem natura diuina; & humana, ſed eadem eſt hypoſtaſis vtriuſque naturæ, quæ ſupponitur nominibus concretis vtriuſque naturæ. Ergo ea quæ ſunt vnius naturæ, &c. Maior patet exemplo: quia riſibile non conuenit,niſi ei quod eſt homo; & minor patet ex præcedentibus.

Capvt II.

Ex Doctrinâ Authoris in ſupradictis, & ſequentibus Articulis, ſequentes regulæ emergunt.

Ratio Tituli. PRo commoditate illorum, qui non tam attentè, vt par eſt, Authoris litteram conſiderant, ex illâ in totâ hâc quæſtione,& alibi, aliquas extraximus regulas, quæ vnà cum his, quæ in ſequentibus erunt afferenda, Tyronibus noſtris inſeruient ad ſtabiliendam perfectam, & tutiſſimam loquendi formam in hoc ineffabili Myſterio.

Prima Regula circà propoſitiones ſpectantes ad Myſterium Incarnationis. Prima regula eſt. Communicatio Idiomatum ex Incarnationis Myſterio conſequuta, non in hoc poſita eſt, vt, quidquid conuenit diuinæ perſonæ, aut naturæ, conueniat etiam humanæ naturæ, aut è contrà. Sed in hoc conſiſtit, quod de eadem perſonâ in duabus naturis ſubſiſtente, dicantur diuina, & humana prædicata.

Secunda Regula. Secunda regula. Nomina concreta ſignificantia naturam diuinam, vt hoc nomen, Deus, vel attributa, vt hoc nomen, æternus, omnipotens, infinitus, bonus, &c. prædicantur de nominibus concretis ſignificantibus humanam naturam, aut compoſitum ex vtrâque naturâ.

Tertia. Tertia regula. Nomina concreta ſignificantia naturam humanam, aut eius proprietates, verè, & propriè dicuntur de nominibus concretis ſignificantibus diuinam naturam in concreto, aut ſuppoſitum incarnatum, quod eſt Filius Dei. Vnde iſtæ propoſitiones ſunt veræ & propriæ, Deus, ſeu Filius Dei eſt homo, natus de Virgine, mortuus, paſſus, &c.

Quarta. Quarta regula nomen abſtractum ſignificans humanam naturam non prædicatur de Filio Dei, neque etiam de filio hominis. Vnde iſtæ ſunt falſæ, Filius Dei eſt humanitas, Chriſtus eſt humanitas, hic homo eſt humanitas.

Quinta. Quinta regula. Nomina abſtracta ſignificantia diuinam naturam, aut eius attributa, verè & propriè prædicantur, non ſolùm de Filio Dei, ſed etiam de filio hominis in concreto.

Sexta. Sexta regula. Prædicata ab humanitate ſumpta dici poſſunt de Deo tam abſolutè, quàm denominatiuè ſubſtantialiter, ſicut etiam prædicata deſumpta ex naturâ diuinâ, dicuntur non ſolùm abſolutè, ſed etiam denominatiuè ſubſtantialiter de homine Chriſto. Neutra tamen accidentali denominatione prædicantur. Vnde iſtæ ſunt veræ, Deus eſt humanatus, Deus eſt Incarnatus, Chriſtus eſt homo diuinus, ille homo (demonſtrato Chriſto) eſt diuinus, ſumendo hæc prædicata vt denominatiua ſubſtantialiter. Si verò ſumantur, vt denominatiua accidentaliter, falſæ prædictæ propoſitiones reddentur, quia ſignificant in Chriſto vnionem accidentalem, & diſtinctionem duarum perſonarum, aut diſtinctionem realem perſonæ Chriſti à Deo. Et quoniam in hâc propoſitione, Chriſtus eſt homo Dominicus, dictio illa Dominicus, propriè, & ſecundùm vſum loquentium, eſt denominatiua accidentaliter, ac proinde ſignificat alteram ex prædictis diſtinctionibus, ideò abſolutè falſa eſt. *Prædicata ſumpta ab humanitate, poſſunt dici de DEO ſicut diuina de homine Chriſto denominatiuè ſubſtantialiter, nō verò accidentaliter.*

Septima. Septima regula. Habetur ex Authore quæſt. 19. de verit. art.9. ad primum, his verbis, *Illa, quæ nata ſunt conuenire perſonæ ratione ſui ipſius, non poſſunt dici de Chriſto, ſi habent repugnantiam ad proprietates perſonæ æternæ, quæ ſola in eo eſt, ſicut patet in hoc nomine, Creatura: Ea verò, quæ non ſunt nata conuenire perſonæ, niſi ratione naturæ, vel partis naturæ, poſſunt dici de Chriſto, quamvis habeant repugnantiam ad perſonam æternam, & hoc propter dualitatem naturarum ſicut pati, mori, & alia huiuſmodi.*

Octaua. Octaua regula. Prædicata, quæ dicuntur de Chriſto, poſſunt etiam de Filio Dei prædicari, regulariter loquendo.

Diſcutitur, & ratio huius aſſignatur. Hæc regula patet, quia idem eſt ſuppoſitum Chriſti, & Filij Dei. Dicitur autem regulariter loquendo, quia quædam ſunt propoſitiones, in quibus prædicatum determinat hoc ſubiectum Chriſtus, vt ſtet pro compoſito, quatenùs tale eſt, ſicut iſta, Chriſtus eſt perſona compoſita, ex humanitate, & diuinitate. Chriſtus eſt terminus reſultans ex vnione hypoſtaticâ duarum naturarum.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm hæc ſit vera, Deus factus eſt homo.

Conclvsio. Hæc eſt vera, Deus factus eſt homo.
Probabitur infrà.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm hæc ſit vera, Homo factus eſt Deus.

Conclvsio eſt negatiua. Manifeſtabitur infrà.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm hæc ſit vera, Chriſtus eſt creatura.

Conclvsio. Abſolutè non eſt dicendum, Chriſtus eſt creatura, ſeu minor Patre, ſed cum determinatione, ſcilicet ſecundùm humanam naturam.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm hæc ſit vera, iſte homo, demonſtrato Chriſto, incepit eſſe.

Conclvsio eſt negatiua.

ARTICVLVS X.

Vtrùm hæc ſit vera, Chriſtus ſecundùm quod homo, eſt creatura.

Vid Author in hoc ſentiat, oſtendetur infrà.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm hæc ſit vera, Chriſtus ſecundùm quod homo, eſt Deus.

Esolvetvr infrà.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm hæc ſit vera, Chriſtus ſecundùm quod homo, eſt hypoſtaſis, vel perſona.

Vid in hoc dicendum, mox apparebit.

Capvt Primvm.

Adducitur, & exploratur Doctrina præcedentium articulorum.

Progrediens Author in Tractatu, quem ad inſtruendum Theologum, vt congruè in hoc Myſterio loqui ſciat, ſubnectere decreuerat, poſtquàm magis genericè de propoſitionibus fuit locutus, deſcendit ad examinandas aliquas in particulari, an verè de Chriſto, vel de Deo, ſeu Filio Dei in carne, vel poſt carnem aſſumptam verificari poſſint. *Ordo Doctrinæ.*

Et primò docet hanc propoſitionem eſſe veram, Deus factus eſt homo. *Aſſertio prima.*

Quam demonſtratiuè oſtendit: quia vnumquodque dicitur eſſe factum illud, quod de nouo incipit prædicari de ipſo; eſſe autem hominem verè prædicatur de Deo, vt art. 1. huius quæſtionis dictum eſt; ita tamen, quòd non conuenit Deo eſſe hominem ab æterno, ſed ex tempore per aſſumptionem humanæ naturæ: Ergo hæc eſt vera, Deus factus eſt homo. *Probatur primò demonſtratiuè.*

Vbi

Qua ratione Deus dicitur factus homo.

Vbi docet, quòd in omnibus his, in quibus humana natura incipit eſſe in ſuppoſito de nouo creato, fieri hominem eſt fieri ſimpliciter; Deum autem fieri hominem, non eſt Deum fieri ſimplicitèr: quia Deus dicitur factus homo, eò quòd humana natura incipit eſſe in ſuppoſito diuinæ naturæ ab æterno præexiſtente; & ideò verè debet concedi iſta, Deus factus eſt homo.

Abſque quod aliqua mutatio illi aduenerit.

Inſupèr valdè notanda eſt doctrina, quam habet in ſolutione ad ſecũdum, quomodò etiãſi dicamus, quòd Deus factus ſit homo, nullam proindè mutationem in Deo ponimus. Ait igitur, quòd fieri importat, quòd aliquid prædicetur de nouo de altero; Vnde quandocunque aliquid de nouo prædicatur de altero, cum mutatione eius, de quo dicitur, tunc fieri eſt mutari. Et hoc contingit in omnibus, quæ abſolutè dicuntur: Non enim poteſt albedo, aut magnitudo de nouo aduenire alicui, niſi per hoc quod de nouo mutatur ad albedinem, vel magnitudinem. Ea verò, quæ relatiuè dicuntur, poſſunt de nouo prædicari de aliquo abſque eius mutatione: ſicut homo de nouo fit dexter abſque ſuâ mutatione, per motum illius, qui fit ei ſiniſter. Vnde in talibus, non oportet omne, quod dicitur fieri, eſſe mutatum: quia hoc poteſt accidere per mutationem alterius, & per hunc modum Deo dicimus. *Domine, refugium factus es nobis.*

Eſſe hominem conuenit DEO ratione vnionis, quæ eſt quædam relatio.

Eſſe autem hominem conuenit Deo ratione vnionis, quæ eſt relatio quædam: Et ideò eſſe hominem prædicatur de nouo de Deo, abſque eius mutatione, per mutationem humanæ naturæ, quæ aſſumitur in diuinam perſonam. Et ideò, cùm dicitur, Deus factus eſt homo, non intelligitur aliqua mutatio ex parte Dei, ſed ſolùm ex parte humanæ naturæ. Hæc D. Thomas.

Prob. 2. aſſertio ex Scripturâ.

Hæc veritas, quam ex S. Doctore adduximus, eſt certa ſecundùm fidem. Potiſſimum teſtimonium pro illâ poteſt eſſe id quod adducit ex 1° Ioan. *Verbum caro factum eſt.* Vbi Athanaſius in epiſt. ad Epictetum ait. Quod id, quod dicitur Verbum caro factum eſſe, ſimile eſt, ac ſi diceretur, quod Deus homo factus ſit. Et ad Rom. 1. dicitur. *De filio ſuo, qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundùm carnem* Et ad Galat. 4. *Miſit Deus filium ſuum factum ex muliere.* Et in Symbolo Niceno dicitur. *Et homo factus eſt.*

Chriſtus dicitur factus potiùs quàm genitus propter duo.

Vbi benè Bartholomæus de Medina aduertit, quòd in Sacris litteris, & Conciliis, vbi fit mentio de generatione Chriſti temporali, & humanâ, vſurpatur hoc participium, factus, potiùs quàm genitus, ex duplici motiuo: Primò ad diſcernendum inter generationem æternam, & temporalem: Nam ſecundùm generationem æternam filius Dei dicitur genitus, non factus; debuit ergo vocabulum proprium eius temporali generationi adaptari: Et ita cum proprietate dicitur, filius Dei factus eſt homo. Secundò ad oſtendendum, quòd generatio hæc temporalis, & humana omnem naturæ ordinem & curſum tranſcendit, cùm non ſit ex virili ſemine, ſed ex Spiritu ſancto, & beneplacito Dei: Vocabulum enim, facio, ſignificat cum proprietate factionem, & actionem, cuius principium eſt voluntas; at verò, genero, ſiue gigno, ſignificat actionem, cuius principium eſt natura. Vnde artifex cum proprietate dicitur facere ſtatuam. Patrem autem non ita propriè dicimus facere filium, ſed generare. Propriiſſimè ergo Verbum Dei in generatione temporali non genitum, ſed factum dicimus, ad denotandum non virili ſemine genitum, ſed ex beneplacito diuinæ voluntatis: Vnde canit Eccleſia in hymno Natiuitatis. Non ex virili ſemine, ſed myſtico ſpiramine, Verbum Dei factum caro.

Verbum, facere, dicit ordinem ad voluntatẽ, gignere autem ad naturam.

Aſſertio ſecunda.

Deinde docet Author hanc propoſitionem, Homo factus eſt Deus, eſſe in rigore falſam.

Probatur.

Quod probat. Homo in dictâ propoſitione ſupponit pro ſuppoſito diuini Verbi ſubſiſtente in humanitate: Non enim eſſe Deum verificatur de homine ratione humanæ naturæ, ſed ratione ſui ſuppoſiti: ſuppoſitum autem illud humanæ naturæ, de quo verificatur eſſe Deum, eſt ſuppoſitum diuini Verbi: ſed de hoc ſuppoſito dici non poteſt factum eſſe Deum, cùm ſemper, & eſſentialitèr ſit Deus. Ergo.

Oppoſita Scoti ſententia.

Oppoſitum huius concluſionis tenuit olim Scotus in 3° diſt. 7. quæſt. 2. Gregorius eâdem diſt. quæſt. vnic. artic. 2. Exiſtimant enim tam veram

eſſe hanc propoſitionem, homo factus eſt Deus, ſicut præcedens, Deus factus eſt homo.

Objicitur ex Authore.

Objicit autem contrà hanc veritatem ipſe Author Auguſtinum primo de Trin. cap. 13. vbi ait. Talis erat illa ſuſceptio, quæ Deum hominem faceret, & hominem Deum: Sed ratione illius ſuſceptionis hæc eſt vera, Deus factus eſt homo: Ergo ſimiliter hæc eſt vera, homo factus eſt Deus.

Reſpondetur.

Reſpondet, quòd illud Verbum Auguſtini intelligendum eſt in illo ſenſu, ſecundùm quod ex illâ ſuſceptione Incarnationis factum eſt, vt homo eſſet Deus, & Deus eſſet homo. In quo ſenſu ambæ locutiones ſunt veræ, quamvis hic non ſit ſenſus proprius huius propoſitionis, homo factus eſt Deus. Quod facilè percipies, attentè legendo textum Articuli ſeptimi; & eâdem Doctrinâ occurres omnibus aliis Patrum teſtimoniis, quæ objici poſſent.

Ad maiorem autem explicationem eorum, quæ diximus, & quæ ex fallaciâ mentem Tyronum moleſtant, addendam duximus Doctrinam Authoris in ſolutione ad quartum citati Articuli.

Terminus poſitus in ſubiecto, ſupponit materialiter; in prædicato verò formaliter.

Dicit igitur, quòd *terminus in ſubiecto poſitus tenetur materialitèr, id eſt, pro ſuppoſito: Poſitus verò in prædicato tenetur formalitèr, id eſt, pro naturâ ſignificatâ. Et ideò, cùm dicitur, homo factus eſt Deus, ipſum fieri non attribuitur humanæ naturæ, ſed ſuppoſito humanæ naturæ, quod eſt ab æterno Deus: Et ideò non conuenit ei fieri Deum. Cùm autem dicitur, Deus factus eſt homo, factio intelligitur terminari ad ipſam humanam naturam. Et ideò propriè loquendo, hæc eſt vera, Deus factus eſt homo; ſed hæc eſt falſa. Homo factus eſt Deus, ſicut, ſi ſortes, cùm priùs fuerit homo, poſteà factus eſt albus, demonſtrato ſorte, hæc eſt vera, hic homo hodie factus eſt albus: hæc tamen eſt falſa, hoc album hodie factum eſt homo. Si tamen ex parte ſubiecti poneretur aliquod nomen ſignificans naturam humanam in abſtracto, poſſet hoc modo ſignificari vt ſubiectum factionis, putà, ſi dicatur, quòd natura humana facta eſt Filius Dei.* Hæc D. Thomas.

Soluuntur argumenta Scoti ex variatione appellationis.

Ex quibus faciliter colliges, quomodò occurrere debeas contendentibus pro Scoto, per conuerſionem ſimplicem rectè ſequi, Deus factus eſt homo, ergo homo factus eſt Deus, Non enim hic adeſt conuerſio ſimplex, propter prædictam variationem appellationis acutè ab Authore explicatam.

Capvt II.

Hæc non eſt vera, Chriſtus eſt creatura.

Aſſertio prima.

Docet Author, quòd non eſt abſolutè dicendum, Chriſtus eſt creatura; ſed cum determinatione, ſcilicet ſecundùm humanam naturam.

Probatur.

Quod hoc diſcurſu oſtendit. Teſte Hieronymo, ex verbis inordinatè prolatis incurritur hæreſis: Vnde cum hæreticis, nec nomina debemus habere communia, ne eorum errori fauere videamur. Ariani autem hæretici Chriſtum eſſe dixerunt creaturam, & minorem Patre, non ſolùm ratione humanæ naturæ, ſed etiam ratione diuinæ perſonæ. Et ideò non eſt abſolutè dicendum, quòd Chriſtus ſit creatura, vel minor Patre, ſed cum determinatione, ſcilicet ſecundùm humanam naturam.

Quæ diuinæ perſonæ nullo modo ſecundùm ſe ipſam cõuenirẽ poſſunt ſimpliciter dici de Chriſto ratione naturæ humanæ.

Subnectit Author regulam vniuerſalem, videlicet, quòd ea, de quibus ſuſpicari non poteſt, quòd diuinæ perſonæ conueniant ſecundùm ſeipſam, poſſunt ſimplicitèr dici de Chriſto, ratione humanæ naturæ; ſicut ſimplicitèr dicimus, Chriſtum eſſe paſſum, mortuum, & ſepultum; ſicut etiam in rebus corporalibus, & humanis, ea quæ in dubitationẽ venire poſſunt, an conueniant toti, vel parti, ſi inſunt alicui parti, non attribuimus toti ſimplicitèr, ideſt ſine determinatione: Non enim dicimus, quòd Æthyopus eſt albus, ſed quod eſt albus ſecundùm dentes: Dicimus autem abſque determinatione, quòd eſt criſpus, quia hoc non poteſt ei conuenire, niſi ſecundùm capillos.

Noua difficultas.

Cæterùm, quamvis apud Theologos indubitata ſit prædicta concluſio, quòd non ſit abſolutè concedenda hæc, Chriſtus eſt creatura; ſed tantùm cum addito, ne cum hæreticis conueniamus: Diſſentiunt tamen, an in rigore neganda ſit, tanquam verè & realitèr falſa. D. Bonauentura, quem ſequitur Vaſquez, & alij tam antiqui, quàm moderni, exiſtimat, quòd poſſit in rigore ſermonis

moniſconcedi, ſecluſo prædicto ſcandalo.

Aſſertio ſecunda. Communior tamen inter Theologos ſenrentia eſt, quòd non ſolùm ad ſcandalum, ſed ad falſitarem vitandam, negari prædicta propoſitio debear.

Eſt de mẽte D. Thomæ. Er quamvis ad primam ſententiam ſaris inclinare videarur S. Doctor hîc, magis in ſecundam inclinar, vt apparot ex Lirrerâ; Er manifeſtè illam tuerur in 3° diſt. 11. quæſt. 1. art. 2. in corp. Vbi hæc air. *Creatio propriè reſpicit eſſe rei, vnde dicitur in libro de cauſis cap. 4. quòd eſſe eſt per creationem; alia verò per informationem. Eſſe autem ſimpliciter & per ſe, eſt ſuppoſiti ſubſiſtentis. Alia verò dicuntur eſſe, in quantum ſuppoſitum in eis ſubſiſtit: vel eſſentialiter, ſicut materia & forma, & ſic natura ipſa dicitur eſſe: vel accidentaliter, ſicut accidentia dicuntur eſſe. Eſſe ergo dictum ſimpliciter de ſuppoſito, ſignificat eſſe perſonale ipſius: Eſſe verò ſecundùm quòd conueniat parti, vel accidenti, non dicitur ſimpliciter de ſuppoſito, ſed ſuppoſitum dicitur eſſe in eo: vnde, cùm dicitur, Chriſtus eſt, ſignificatur eſſe ipſius, non autem eſſe ipſius naturæ, vel accidentis, vel partis. Cum autem fiat vnio naturarum in eſſe ſuppoſiti, eſſe, ſecundùm quod Chriſtus ſimpliciter eſſe dicitur, eſt eſſe increatum, vnde non poteſt dici creatura. Non tantùm ad euitandum errorem Arij, vt quidam dicunt, ſed etiam ad vitandum falſitatem. Poteſt tamen dici, quod aliquid creatum eſt in Chriſto, ſcilicet humana natura: quia eſſe, quamuis ſit vnum, tamen reſpectum habet ad naturam humanam, ſecundùm quam humana natura dicitur eſſe in Chriſto, vel partes, aut accidentia eius: vnde, ſicut eſſe aliquo modo ad naturam pertinet, & ad partes & accidentia eius, ita & creatio.* Hæc S. Thomas.

Eſſe per ſe, & ſimpliciter non eſt niſi ſuppoſiti.

Poteſt dici aliquid creatum eſſe in Chriſto.

Ex auctoritate D. Thomæ deducitur ratio ad probandam aſſertionem. Quibus non ſolùm habes, falſam eſſe in rigore hanc propoſitionem, Chriſtus eſt creatura; ſed optimam rationem ad id oſtendendum: quia creatio propriè reſpicit eſſe rei, quod ſimpliciter & per ſe eſt ſuppoſiti ſubſiſtentis. Eſſe igitur, ſecundùm quod Chriſtus ſimpliciter eſſe dicitur, eſt eſſe increatum. Ergo non poteſt dici creatura.

Confirmatur 1. & explicatur vis huius rationis. Confirmatur, & magis explicatur vis huius rationis ex eodem S. Doctore 4° Contrà gentes cap. 48. Vbi hæc ait. *Creari eſt fieri quoddam: cùm autem fieri terminetur ad eſſe ſimpliciter, eius eſt fieri, quod habet eſſe ſubſiſtens; & huiuſmodi eſt indiuiduum completum in genere ſubſtantiæ: Quod quidem in natura intellectuali dicitur perſona, aut etiam hypoſtaſis. Forma verò, & accidentia, & etiam partes non dicuntur fieri, niſi ſecundùm quid, cùm & eſſe non habeant in ſe ſubſiſtens, ſed ſubſiſtant in alio. In Chriſto autem non eſt alia hypoſtaſis, vel perſona, niſi Verbi Dei, quæ eſt increata. Non igitur ſimpliciter poteſt enuntiari, quòd Chriſtus ſit creatura, licèt cum additione poſſit hoc dici, vt dicatur creatura ſecundùm quod homo.* Hactenùs Author.

Confirmatur 2. Confirmarur ſecundò ex eodem S. Doctore quæſt. 29. de verirare art. 1. ad primum vbi aſſignar doctrinam, quam pro ſeptimâ regulâ ſupra adduximus, his verbis. *Illa, quæ nata ſunt perſonæ conuenire ratione ſui ipſius, non poſſunt dici de Chriſto, ſi habent repugnantiam ad proprietates perſonæ æternæ, quæ ſola in eo eſt, ſicut patet de hoc nomine, Creatura*, &c.

Occurritur teſtimoniis SS. Patrum in ſpeciem oppoſitis. Vt aurem occurrere ſciamus Patrum reſtimoniis, dum aliquando dicunt de Deo, ſiue de Chriſto, quòd ſir factus, Creatura, & ſimilia, vt expreſſè Leo Papa. Noua, inquir, & inaudira conuenrio: Deus qui eſt, & erar, ſir crearura. Vr, inquam, his occurrere poſſimus, docet Aurhor, quòd aliquando ſancti Doctores, causâ breuiraris dererminatione omiſſa, nomine creaturæ vtuntur circà Chriſtum: Eſt ramen in eorum dictis ſubintelligenda determinario, inquantum homo.

Inſtantia. Dices, quòd non ſolùm Doctores, ſed ipſemer Chriſtus Dominus abſolurè dixit. Parer maior me eſt: Ergo hæc, Chriſtus eſt minor Patre, eſt Crearura, & ſimiles abſolurè proferri poſſunr.

Diluitur à Caietano. Occurrir, & benè Caietanus quòd ex verbis Chriſti anrecedentibus dererminatio ſubintelligirur manifeſtè. Vnde propoſitio illa ſaluaroris nihil aliud imporrat, niſi, ſum minor Patre ſecundùm humanitarem.

Regula ſuperius ſtabilita reuocatur ad ſolutionem argumentorum. Omnia aurem argumenta, quæ obiici poſſent, facilem habent ſolurionem, ſi prædictâ Authoris regulâ vraris; quòd ea, de quibus ſuſpicari non poreſt, quòd diuinæ perſonæ conueniant ſecundùm ſeipſam, poſſunr ſimpliciter dici de Chriſto, ratione humanæ naturæ, ſicur ſimplicirer dicimus Chriſtum eſſe paſſum, mortuum,

&

& ſepultum. Vnde malè ex prædictis prædicatis, quæ cum veritate Chriſto attribuuntur, Aduerſarius infert, quòd etiam hoc prædicatum, creatura, Chriſto poſſit attribui.

Capvt III.

Hæ propoſitiones, Chriſtus incipit eſſe; Hic homo, demonſtrato Chriſto, incipit eſſe, & ſimiles ſunt falſæ.

Temporalia dicta de Chriſto ſecũdùm naturam diuinam ſunt omninò falſa.

PRæmittimus, certum eſſe apud omnes Catholicos, quod hæc propoſitio, filius Dei incipit eſſe, Verbum Diuinum incipit eſſe, & aliæ huiuſmodi, in quibus terminus concretus poſitus in ſubiecto ſignificat de formali tantùm Naturam diuinam, ſunt falſæ etiam poſt Incarnationem, & tanquam hæreticæ damnandæ.

Et patet: quia in prædictis propoſitionibus ſubiectum ſolùm ſignificat ſuppoſitum diuinum, cum his, quæ ad Naturam diuinam pertinent, ſed hæc non inceperunt eſſe in tempore: Ergo etiam poſt myſterium Incarnationis, huiuſmodi propoſitiones non ſunt concedendæ, ſed hæreticæ reputandæ.

Status difficultatis.

Verùm dubium occurrit de propoſitionibus, in quibus ſubiectum importat de formali ſignificato vtramque naturam, diuinam ſcilicet, & humanam, eâdem Verbi perſonâ ſubſiſtentem; vt hæc, Chriſtus incepit eſſe, Emanuel incepit eſſe, & ſimiles. Currit etiam difficultas in propoſitionibus, in quibus ſubiectum ſolùm importat de formali ſignificato Naturam humanam in ſuppoſito diuini Verbi ſubſiſtentem, vt ſi dicamus. Hic homo, demonſtrato Chriſto, incepit eſſe, Ieſus incepit eſſe, & huiuſmodi.

Opinio Scoti, & Durandi.

Scotus in 3° diſt. 11. quæſt. 3. vult, quòd in rigore locutionis ſint concedendæ. In quod videtur inclinare Durandus, & ſequitur Vaſquez diſp. 67. cap. 4. & 5.

Aſſertio oppoſita S. Doctoris.

Verùm S. Doctor hîc art. 9. vult non eſſe dicendum, quòd ille homo, demonſtrato Chriſto, inceperit eſſe, ſi nihil addatur: Et à fortiori hæc erit falſa, Chriſtus incepit eſſe.

Probatur duplici ratione.

Et hoc duplici ratione. Primò quidem: quia hæc locutio eſt ſimpliciter falſa, ſecundùm ſententiam Catholicæ fidei, quâ ponimus in Chriſto vnum ſuppoſitum, & vnam hypoſtaſim, ſicut & vnam perſonam: Secundùm hoc enim oportet, quòd, cum dicitur, iſte homo, demonſtrato Chriſto, deſignetur ſuppoſitum æternum, cuius æternitati repugnat incipere eſſe: Ergo hæc eſt falſa, Hic homo incepit eſſe.

Prima ratio.

Nec obſtat, inquit S. Thomas, quòd incipere eſſe conuenit humanæ naturæ, quæ ſignificatur per hoc nomen, homo; quia terminus in ſubiecto poſitus non tenetur formaliter pro naturâ, ſed magis materialiter pro ſuppoſito; vt ſuprà dictum eſt.

Occurritur Inſtantiæ.

Secundò probat, non eſſe prædictam propoſitionem abſolutè proferendam, etiamſi eſſet vera ad euitandam hæreſim Arij; quia, ſicut perſonæ filij Dei attribuit, quòd eſſet creatura, & quòd eſſet minor Patre, ita attribuit ei, quòd eſſe inceperit, dicens; Quòd erat, quando non erat: Et ſenſus eſt, erat duratio, in quâ non erat filius.

Secunda ratio.

Et ad authoritates Doctorum eodem modo occurrendum eſſe docet; prout ſuprà docuerat, dum videntur abſolutè concedere Chriſtum eſſe creaturam; videlicet, quòd loca Patrum, quæ affirmare videntur, Chriſtum eſſe incepiſſe, ſunt intelligenda cum determinatione, vt ſcilicet dicamus, quòd homo Ieſus Chriſtus ſecundùm humanitatem incepit eſſe. Sic interpretatur Auguſtinum ſuper Ioan. Vbi dicit, Priuſquàm mundus eſſet, nec nos eramus, nec ipſe mediator Dei, & hominum, homo Ieſus Chriſtus. Quaſi dicat Auguſtinus, quòd homo Ieſus Chriſtus non fuit, antequàm mundus eſſet ſecundùm humanitatem.

Reſpõdetur ad auctoritates SS. Patrum in ſpeciem aduerſantiũ.

Et vt etiam fallaciis occurrere nouitius noſter Theologus noſcat, vnam Author ſibi obiicit. Chriſtus incepit eſſe homo: ſed eſſe hominem eſt eſſe ſimpliciter: Ergo ille homo incepit eſſe ſimpliciter.

Obijcitur 1. fallacia.

Occurrit, quòd cum hoc verbo, incipit, non ſequitur argumentum ab inferiori ad ſuperius: Non enim ſequitur, hoc incipit eſſe album: ergo incipit eſſe coloratum. Et hoc ideò: quia incipere importat nunc eſſe, & non priùs; non autem ſequitur, hoc non erat priùs album: ergo non erat priùs coloratum. Eſſe autem ſimpliciter eſt ſuperius ad eſſe hominem; Vnde non ſequitur, Chriſtus

Detegitur.

ſtus incepit eſſe homo: ergo incepit eſſe.

Obijcitur ſecundò.

Comprehendit prætereà omnia argumenta, quibus Aduerſarius innititur, paucis verbis iam adductis in probatione concluſionis, quæ in formam tertij argumenti ſic exhibet. Homo importat ſuppoſitum humanæ naturæ; ſed Chriſtus non ſemper fuit ſuppoſitum humanæ naturæ: Ergo ille homo incepit eſſe.

Reſpõdetur.

Reſpondet, quòd hoc nomen, homo, ſecundùm quod accipitur pro Chriſto, licèt ſignificet humanam naturam, quæ incepit eſſe, tamen ſupponit ſuppoſitum æternum, quod eſſe non incepit. Et ideò, quia ſecundùm quod ponitur in ſubiecto, tenetur pro ſuppoſito, ſecundùm autem quod ponitur in prædicato refertur ad naturam, ideò hæc eſt falſa, homo Chriſtus eſſe incepit, ſed hæc eſt vera, Chriſtus incepit eſſe homo.

Falſa eſt hac propoſitio, homo Chriſtus eſſe incepit; hac autem Chriſtus incepit eſſe homo, veriſſima.

Quæ doctrina non ſemel ab Authore in hac quæſtione adducta, valdè tibi commendatur; Et eâ occurres Vaſquez, qui vim prædictorum conatur eludere, & diſtinctionem inducere inter hanc, iſte homo (demonſtrato Chriſto) incepit eſſe, & hanc, Chriſtus incepit eſſe. Prima enim ſibi videtur ſolùm ſignificare ſuppoſitum diuinum ſubſiſtens in naturâ humanâ, in qua reuerâ incepit ſubſiſtere: ſecunda verò ſignificat ſuppoſitum diuinum ſubſiſtens in naturâ diuinâ & humanâ; Et quia in Naturâ diuinâ fuit ab æterno, ideò hæc eſt falſa, & non illa.

Vaſquez præfatam doctrinam infirmare fruſtrà conatur.

Verùm huiuſmodi conatus fruſtranei apparebunt, ſi attendas, vt dixi, ad Authoris doctrinam. In ambabus enim prædictis propoſitionibus, ſubiectum æquè tenetur materialitèr pro ſuppoſito diuini Verbi, ac per Conſequens tam falſa eſt vna, ac alia.

CAPVT IV.

Vtrùm hæ; Chriſtus, ſecundùm quod homo, eſt creatura; ſecundùm quod homo, eſt Deus; ſecundùm quod homo eſt hypoſtaſis, ſint veræ.

VT nihil Author indubitatum in hâc materiâ relinquat, ad examen aliarum propoſitionum progreditur, quas ſub hoc titulo comprehendimus.

Aſſertio prima.

Docet igitur primò, hanc propoſitionem, Chriſtus ſecundùm quod homo, eſt creatura, eſſe magis concedendam, quàm negandam. Cæterùm, cùm in prædictâ propoſitione hoc nomen, homo, poſſit reſumi in reduplicatione, vel ratione ſuppoſiti, vel ratione naturæ; certum eſt, quòd, ſi reſumatur ratione ſuppoſiti, cùm ſuppoſitum humanæ naturæ in Chriſto ſit æternum & increatum, propoſitio erit falſa: Si verò reſumatur ratione humanæ naturæ, erit vera, quia ratione humanæ naturæ, ſiue ſecundùm humanam naturam, conuenit Chriſto eſſe creaturam.

Diſcutitur.

Hoc nomẽ, homo, poteſt ſumi, vel pro ſuppoſito, vel pro natura.

Verùm, cùm nomen ſic reſumptum in reduplicatione, magis propriè teneatur pro naturâ, quàm pro ſuppoſito: reſumitur enim in vi prædicati, quod tenetur formalitèr: Idem enim eſt dicere, Chriſtus ſecundùm quod homo, ac ſi diceretur, Chriſtus ſecũdùm quod eſt homo: Ideò eſt magis concedenda, quàm neganda.

Potiùs tamen vſurpatur pro natura.

Subdit tamen Author, quòd, ſi aliquid adderetur, per quod traheretur ad ſuppoſitum, propoſitio eſſet magis neganda, quàm concedenda: putà, ſi diceretur, Chriſtus ſecundùm quod hic homo, eſt creatura: quia ly hic trahit ad ſuppoſitum, quod eſt æternum.

Non benè dicitur, quod Chriſtus, ſecundùm quod hic homo, eſt creatura.

Docet ſecundò, magis eſſe negandam, quàm concedendam hanc propoſitionem, Chriſtus ſecundùm quod homo, eſt Deus.

Aſſertio ſecunda.

Quod oſtendit ſimili diſcurſu, quo præcedentem concluſionem oſtendimus, Iſte enim terminus, homo, in reduplicatione poſitus, poteſt dupliciter accipi: Vno modo quantùm ad naturam, & ſic non eſt verum, quòd Chriſtus, ſecundùm quod homo, ſit Deus: quia humana natura eſt diſtincta à diuinâ ſecundùm differentiam naturæ. Alio modo poteſt accipi ratione ſuppoſiti, & ſic, cùm ſuppoſitum naturæ humanæ in Chriſto, ſit perſona filij Dei, cui per ſe conuenit eſſe Deum, verum eſt, quòd Chriſtus, ſecundùm quod homo, ſit Deus.

Probatur eadem ratione, quâ prima.

Nihilominùs, quia terminus in reduplicatione poſitus, magis propriè tenetur pro naturâ, quàm pro ſuppoſito. vt ſuprà diximus: Ideò magis eſt iſta neganda, Chriſtus, ſecundùm quod

quòd homo, eſt Deus, quàm ſit affirmanda.

Poteſt dici, quòd Chriſtus ſecundùm quòd homo, eſt hypoſtaſis, ſi ſumatur homo ratione ſuppoſiti, non autẽ ſi ſumatur ratione naturæ.

Tandem huic Theologicæ, & Dialecticæ ſimul quæſtioni finem imponẽns, diſcurrit circà hanc propoſitionem, Chriſtus ſecundùm quòd homo, eſt hypoſtaſis, vel perſona. Et docet, quòd, ſi iſte terminus, homo, accipiatur ratione ſuppoſiti, manifeſtum eſt quod, ſecundùm quod homo, eſt perſona. Si verò accipiatur in ratione naturæ; ita vt intelligatur, quòd naturæ humanæ competat eſſe in aliquâ perſonâ, ſic etiam propoſitio eſt vera: Omne enim, quod ſubſiſtit in humanâ naturâ, eſt perſona. Si autem idem terminus accipiatur ratione etiam humanæ naturæ, in diuerſo tamen ſenſu; ita vt importet, quòd Naturæ humanæ in Chriſto propria perſonalitas debeatur cauſata ex principiis humanæ naturæ, propoſitio erit falſa: quia Chriſtus in hoc ſenſu, ſecundùm quod homo, non eſt perſona, humana enim natura non eſt per ſe ſeorsùm ſubſiſtens à diuinâ naturâ, quod requirit ratio perſonæ.

Alius diſcurſus S. Doctoris.

Alitèr videtur ipſe Author diſcurrere in tertio diſt. 10. quæſt. 1. artic. 2. quæſtiunc. 1. Vbi idem inquirens, ſub his verbis reſpondet. *In Chriſto non eſt, niſi vna perſona, quæ eſt ab æterno: Nullum autem æternum conuenit Chriſto, ſecundùm quod homo, propriè loquendo, vt patet ex prædictis: Vnde hæc non eſt vera; Chriſtus, ſecundùm quod homo, eſt perſona, niſi replicetur ſuppoſitum hominis, vt dicatur, Chriſtus ſecundùm quod iſte homo, eſt perſona.* Hoc enim verum eſt. Sic S. Thomas.

Et ibidem ad ſecundum ait: Quòd etiam nec Petrus, inquantum homo eſt perſona: ſed ſecundùm quod iſte homo; quia hæc non eſt per ſe, Homo eſt perſona; ſed hæc, Iſte homo eſt perſona.

Mens eius aperitur.

Sentit ergo S. Doctor abſolutè hanc propoſitionem, Chriſtus, ſecundùm quod homo, eſt hypoſtaſis vel perſona, negandam eſſe, ſi in ſenſu proprio, & formali accipiatur.

Conciliantur eius verba hic, cum alibi dictis.

Nec oppoſitum in hoc articulo ſentit: licèt enim hanc propoſitionem in duplici ſenſu acceptam, veram, vt vidimus, eſſe dicat; neuter tamen illorum ſenſuum eſt proprius, & formalis huius propoſitionis. Cæterùm ſenſus, in quo, loco mox adducto ex 3. ſent. hanc propoſitionem accipit, eſt formalis & proprius, & in hoc negandam aſſerit. Quem ſenſum ſequuntur non ſolùm omnes eius diſcipuli, ſed ferè omnes Theologi. Vnum excipias Vaſquez diſputat. 69. cap. 2. Aſſerit enim in nullo proprio ſenſu, quem verba reddere poſſunt, præfatam propoſitionem eſſe falſam.

Nomen in reduplicatione poſitū ſumitur potiùs pro naturâ, quàm pro ſuppoſito.

Nihilominùs fundamentum S. Thomæ, & aliorum validum eſt: quia nomen in reduplicatione poſitum, magis tenetur pro naturâ, quàm pro ſuppoſito. Ergo in prædictâ propoſitione, ly homo, tenetur pro naturâ humanâ, cui nullomodo conuenit eſſe perſonam, vel hypoſtaſim; Et ita propoſitio eſt falſa.

DE

DE PERTINENTIBVS AD VNITATEM IN CHRISTO.

Ordo Doctrinæ.

ABSOLVTO Tractatu eorum,quæ in Chriſto vnionem ſequuntur, quantùm ad eſſe, & fieri, progreditur Author ad inueſtigandum ea,quæ ad vnitatem in Chriſto in communi ſpectant: Nam de his, quæ pertinent ad vnitatem, vel pluralitatem in ſpeciali, ſuis locis determinandum eſt; prout ſuprà fuit determinatum, quòd in Chriſto non eſt vna tantùm ſcientia; Et infrà determinabitur, quòd in illo non eſt vna tantùm Natiuitas.

Conſiderat ergo primò de vnitate, Chriſti quantùm ad eſſe: Secundò quantùm ad velle: Et tertiò quantùm ad operari.

QVÆSTIO XVII.

De pertinentibus ad vnitatem Chriſti quantùm ad eſſe.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm Chriſtus ſit vnum, vel Duo.

CONCLVSIO. Chriſtus eſt vnus maſculinè, & vnum neutraliter.

CAPVT VNICVM.

Explicatur, & examinatur veritas prædicta.

Duplex ſenſus quæſiti.

PRæmittendum eſt, quòd in duplici ſenſu quæri poteſt, an Chriſtus ſit vnum, vel duo; videlicet an ſint duo diuiſiuè; ita vt in Chriſto ſint duæ res diſtinctæ, quarum quælibet ſit Chriſtus, vel an Chriſtus ſit duo complexiuè ſimul, ſicut Petrus ex materiâ, & formâ. In primo ſenſu locum habebat hæc quæſtio, dum vigebant hæreſes negantes Chriſti diuinitatem, & duplicem perſonam in ipſo ponentes, vel non veram vnionem naturæ humanæ ad diuinum ſuppoſitum, contrà quos errores olim Concilia pronuntiarunt, Vnde in Epheſino 1° can. 2. ſic diffinitur. *Si quis non confitetur vnum Chriſtum cum propriâ carne, eumdem ſcilicet Deum, & hominem ſimul, anathema ſit.* Et in can. 3° dicitur. *Si quis in Chriſto diuidit ſubſtantias poſt vnionem, anathema ſit.*

Concilium Epheſinũ.

Determinatur ſenſus quæſiti.

In ſecundo ergo ſenſu procedit hîc Authoris quæſitum, in quo omnes Theologi refellunt Durandum in 3° diſt. 6. quæſt. 1. num. 13. aſſerentem, quòd Chriſtus non eſt dicendus abſolutè, & abſque additamento vnum, nec plura neutralitèr, ſed ſolùm cum additamento; vt ſi dicamus, Chriſtus eſt vnum ſecundùm ſuppoſitum, & duo ſecundùm naturas. Quâ ſententiâ tanquam periculoſâ relictâ, (prout etiam aliâ Gregorij Ariminenſis in 1° diſt. 28. quæſt. 1. ad argumentum decimum ſeptimum, & decimum octauum autumantis, quòd Chriſtus eſt duo complexiuè. Quod meritò erroneum ab aliis reputatur, licèt benè ab aliquibus Gregorius Ariminenſis excuſetur: quia non dum Concilium Conſtantienſe celebratum fuerat, in quo ſeſſ. 15. contrà errores Ioannis Hus, præfata propoſitio damnatur.)

Rejciuntur ſententia Durandi, & Gregorij Ariminenſis.

Concluſio.

Dicimus, quòd Chriſtus eſt vnus, & vnum ſimpliciter, & omnibus modis, & magis vnum, & vnus, quàm Petrus.

Probatur efficaciſſima ratione.

Probatur efficaciſſimo diſcurſu Authoris: quia vnitas, vel pluralitas in Chriſto non eſt deſumenda ex vnitate, vel pluralitate naturarum, ſed ſuppoſitorum; ſed in Chriſto eſt vnicum ſuppoſitum ſecundùm fidem, & maximè vna perſona: Ergo eſt vnum. Maior probatur, aſſignando differentiam inter naturam humanam, & diuinam reſpectu ſuppoſiti, & perſonæ Verbi. Differunt igitur natura humana & diuina in hoc, quòd diuina natura dicitur de Chriſto tam in ab-

Natura diuina dicitur de Christo tam in abstracto, quàm in concreto, humana autem solum in concreto.

ſtracto quàm in cõcreto, ſiquidem Chriſtus eſt Deus, & ſua Deitas; quia in Deo non differũt quod eſt, & quo eſt: Humana autem natura dicitur de Chriſto in concreto, & in ratione ſuppoſiti, non tamen in abſtracto; Et ita Chriſtus eſt homo, non ſua humanitas: quia natura humana realitèr diſtinguitur à Chriſto, ſiue à ſuppoſito Chriſti. Ex quo fit, quòd duæ naturæ Chriſti, diuina ſcilicet, & humana dicantur de Chriſto in cõcreto, & ſic ſignificantur, vt in ſuppoſito, ſaltem indiſtinctè: Nam Deus ſignificat habentem Deïtatem, & homo ſignificat habentem naturam humanam. Ergo eſſe vnum, vel duo conuenit Chriſto ratione ſuppoſiti.

Vnitas vel dualitas, ſumitur à ſuppoſito.

Cùm ergo in illo non ſit, niſi vnum ſuppoſitum non poteſt dici duo; ſed verè eſt vnum, & vnus ſimpliciter, & omnibus modis.

Confirmatur, & explicatur.

Et confirmatur, ſiue magis explicatur ex regulâ adducta ab Authore in 3. diſt. 6. quæſt. 2. art. 1. ad 2. *Quod termini numerales ſe habent communiter ad perſonam, & naturam: vnde, loquendo de vnitate perſonali, eſt tantum vna in Chriſto, ſecundùm quam dicitur vnus Chriſtus: loquendo autem de vnitate naturali, eſt duplex vnitas. Non tamen ſequitur, quòd Chriſtus ſit vnum, & vnum: quia vnum, quod de Chriſto prædicatur, non refertur tantùm ad naturam: ſed ad ſuppoſitum naturæ, quod non geminatur.* Hæc S. Thomas.

Et propterea ipſemet Author, vt vidimus ſuprà quæſt. 3. art. 7. ad 2. docet, quòd, ſi vna perſona Diuina aſſumeret duas naturas humanas, propter vnitatem ſuppoſiti: diceretur vnus homo habens duas naturas humanas: quia nunquam nomen ab aliquâ formâ impoſitum pluraliter dicitur, niſi propter pluralitatem ſuppoſitorum.

Nomen ab aliqua forma impoſitum nunquam dicitur pluraliter, niſi propter pluralitatẽ ſuppoſitorum.

Quod exemplificat: nam homo, qui eſt duobus veſtimentis indutus, non dicitur duo veſtiti, ſed vnus veſtitus duobus veſtimentis: & qui habet duas qualitates, dicitur ſimpliciter aliqualis ſecundùm duas qualitates. Cùm ergo in Chriſto vnicum tantum habeamus ſuppoſitum in duabus naturis ſubſiſtens, relinquitur, quòd Chriſtus ſit vnus maſculinè & vnum neutralitèr.

Occurrit auctor inſtantia ex Patribus deſumpta.

Occurrit autem Author omnibus, quæ ex Patribus contrà prædictam concluſionem obiici poſſent, dum aliquando dicunt, quòd Chriſtus ſit aliud, & aliud; ex quo videtur inferri poſſe, quod ſit duo: nam aliud, & aliud duo ſunt.

Reducũtur ad legitimũ ſenſum eorũ auctoritates.

Occurrit, inquam, Author ad 2. docens, quòd prædicta propoſitio, & ſimiles ſunt ad hunc ſenſum reducendæ, ac ſi dicant, Chriſtus eſt habens aliam naturam.

Confirmatur Concluſio.

Denique poſita concluſio omnibus illis ſacræ Scripturæ teſtimoniis confirmari poteſt, in quibus Chriſtus vnus dicitur, vt ex illo ad Timoth. 1. *Vnus & mediator Dei, & hominum, homo Chriſtus Ieſus.* Et in Symbolo Niceno. *Et in vnum Dominum Ieſum Chriſtum.* Et in Symbolo Apoſtolorum. *Vnicum Dominum noſtrum.* Et in Symbolo Athanaſij. *Qui cùm Deus ſit & homo, non duo tamen, ſed vnus eſt Chriſtus.*

Symbolum D. Athanaſij.

Videantur, quæ diximus ſuprà quæſtione 3. artic. 6. & 7. Et quæ diximus oſtendentes vnionem hypoſtaticam eſſe omnium vnionum maximam; prædicta enim omnia ad propoſitum faciunt.

ARTICVLVS II.

Vtrùm in Chriſto ſit tantum vnum eſſe.

CONCLVSIO eſt affirmatiua: Stabilietur infrà.

CAPVT PRIMVM.

Quomodò de exiſtentia, reſpectu cuiuſcunque eſſentiæ, Philoſophetur S. Thomas; & quid alij ſentiunt.

Recoluntur dicta ſuperiùs.

SVprà q. 4. artic. 2. cap. 1. aliqua præmittenda iudicauimus ex Caietano præcipuè ibidem excerpta, & à cæteris Thomiſtis communiter recepta, circà ſubſiſtentiam, de quo argumento fuſiùs in noſtris Commentariis ad 1. part. quæſt. 3. art. 3. variis capitibus diſputauimus, Quæ omnia Tyroni Theologo neceſſaria ad intelligentiam dicendorum, erunt perluſtranda, ſed præcipuè cauebit, ne exiſtentiam, de quâ mox dicturi ſumus, cum ſubſiſtentiâ confundat: diſtinguntur enim inter ſe realiter, ſicut ab ipſâ naturâ ſimiliter diſtinguntur, & iuxtà probabiliorem, & vtiliorem ad hoc Myſterium Incarnationis explicandum, ſententiam, hæc diſtinctio realis, inter prædicta, eſt tãquam res à re.

Suppoſitũ diſtinguitur realiter à natura in creatis.

Suppoſitum igitur, & natura in rebus creatis diſtinguntur realiter tanquam res à re: ita vt ſuppoſitum addat ſuprà naturam indiuiduam & ſingularem, aliquid reale poſitiuum, tãquam res à re diſtinctum ab illâ.

De

Iuniores Theologi multiplicãt exiſtentias, iuxtà eſſentias rerum.

De exiſtentiâ verò aliqui ex iunioribus Theologis antiquos aliquos ſecuti, non valentes capere, quo pacto res aliqua alitèr exiſtat,quàm per exiſtentiam ſibi propriam & intrinſecam, & quaſi inhærentem, tot exiſtentias multiplicant, quot ſunt rerum eſſentiæ. Vnde, docent, quòd in homine alia eſt exiſtentia materiæ primæ, alia formæ, alia totius compoſiti, & alia perſonalitatis terminantis naturam humanam, & conſtituentis humanum ſuppoſitum ſeu perſonam.

Eamdem partialitatẽ in vtriſque admittunt.

Addunt, quòd, ſicut partes ſubſtantiales compoſiti imperfectæ ſunt, in eſſe ſubſtantiali,& eſſentiali: Ita & earum exiſtentiæ; Et ſicut partes ſubſtantialitèr conſideratæ perficiuntur, & complentur per formam ſubſtantialem totius compoſiti: Ita perſonales exiſtentiæ earumdem partium, ſecundùm rationem exiſtentiæ perficiuntur, & complentur per exiſtentiam totius compoſiti, & ab ipſâ pendent, ſecundùm quòd munus exiſtentiæ exequuntur; Et ita quæcunque partialis exiſtentia modum quemdam habet exiſtentiæ,nam,ſicut in exiſtentia accidentis non ſufficit ipſum extrà ſuas cauſas reponere, ſed dependenter à ſubſtantiâ, & ab eius exiſtentiâ: Ita partialis exiſtentia nequit ipſam ſubſtantialem partem in rerum naturâ ſtatuere, niſi dependenter à toto compoſito, & a totali eius exiſtentiâ.

Magis aberrant dum exigunt exiſtentiam ad entitatẽ actualẽ cuiuſlibet rei.

Mens igitur horum Doctorum eſt, quòd in qualibet re,exiſtentia ita habet rationem primi actûs, & primæ formæ,vt impoſſibile omninò ſit,quòd res aliqua intelligatur vt entitas actualis, niſi per exiſtentiam; Ita vt nec conceptu etiam præciſiuo intelligi queat, & concipi res aliqua in ratione actualis entitatis, quin in tali conceptu intrinſecè & formalitèr claudatur exiſtentia: quia actualitas cuiuſcunque entitatis eſt effectus formalis exiſtentiæ; comparatur enim eſſe(iuxtà hunc modum philoſophandi) ad exiſtentiam, ſicut actus ad puram potentiam in ratione entis.

Franciſcus Suarez eã doctrinam à creatis ad diuina extendit.

In hâc Doctrinâ perpetuus eſt Franciſcus Suarez, & illâ innixus, à creatis ad diuina progrediens tertio de Trin. cap. 5. num. 8. hæc ait. Atque hinc tandem fundatur principalis ratio pro hâc ſententiâ: quia exiſtentia nihil aliud eſt, quàm actualis entitas, vel, ſi ita loqui velimus, quàm actualitas ipſius entitatis: ſed tres proprietates perſonales, ac diuinæ ſunt tres entitates actuales, realitèr inter ſe diſtinctæ, & ratione, ab entitate eſſentiæ: Ergo ſunt tres exiſtentiæ relatiuæ realiter inter ſe diſtinctæ, & ratione ab exiſtentiâ eſſentiæ.

Et in hâc 3. part. quæſt. 3. artic. 1. diſput. 11. ſect. 2. ait. Quocircà,ſi verum eſſet illud principium, ſiue ille modus ſentiendi de exiſtentiâ, contraria ſententia mihi probabilior videretur: quia tamen exiſtimo exiſtentiam in omni re tam diuinâ, quàm creatâ, nihil aliud eſſe, quàm vniuſcuiuſque rei actualem entitatem, ideò huic ſententiæ adhæreo, ſicut ſemper adhæſi. Hæc Suarez, cum quo conueniunt ferè omnes Patres ſocietatis, conueniunt, inquam, quantum ad hoc vltimum, quòd exiſtentia in omni re nihil aliud ſit, quàm eiuſdem rei actualis entitas; Et quòd tot multiplicantur exiſtentiæ, quot res ſubſtantiales, ſiue partiales ſint, ſiue totales. Eſto non omnes cum illo concordent in multiplicandis in Deo exiſtentiis.

Sequuntur illum plures aliȷ ex iunioribus.

Impugnant verò omnes Thomiſtæ.

Ex aduerſo cum S. Doctore omnes Thomiſtæ perfectam doctrinam acritèr refellunt, & in Philoſophia ſuſtineri non poſſe oſtendunt, quod hîc ſupponimus: Non enim ex principiis philoſophicis exiſtentiam creatam ab humanitate Chriſti excludere conabimur, cùm id non ſit noſtrum inſtitutum hîc,ſed ex propriis, & ex hoc myſterio deductis.

Diſtinctio realis admittẽda inter exiſtentiã & quãlibet eſſentiam creatam.

Docet ergo S. Thomas, & cum eo omnes eius diſcipuli in Phyſicâ,& Metaphyſicâ, & ſatis euidenter oſtendunt interuenire diſtinctionem realem entitatiuam inter exiſtentiam, & quamlibet eſſentiam creatam, & efficacitèr ſuadent,quòd,ſemèl admiſſo eſſentiam creatam entitatiuè eſſe ſuam exiſtentiam, ſaluari non poſſet, quin etiam eſſentialitèr & quidditatiuè ſit eadem, & per conſequens quòd exiſtere ſit eſſentiale ipſi creaturæ, præter alia plura incommoda, quæ oriuntur, conceſsâ præfatâ indiſtinctione eſſentiæ ab eſſe, in creatis.

Euaſio aduerſariorũ:

Nec me latet via, per quam euadere conantur præfati Authores, qui contendunt exiſtentiam identificari cum omni eſſentiâ conſtitutâ in actu, & quomodò etiam ipſi fatentur in

creaturâ compoſitionem inter eſſentiam, & exiſtentiam creatam, quàm à Deo excludunt,& quomodò conantur oſtendere diuerſitatē inter Deum, & creaturam; non ex non identitate reali inter eſſentiam, & exiſtentiam: ſed quia exiſtentia non ſolùm eſt idem realiter cum eſſentiâ Dei, ſed eſt propriè, & formalitèr de eius eſſentiâ, quod creaturæ non competit.

Præcluditur ex dictis prima parte. Hæc, inquam, non me latent, vt videre poteris ex his quæ deduxi prima part. quæſt. 3. artic. 4. cap. vnic. Vbi videbis,quantùm inſudare debeant ad fundandam compoſitionem ex eſſe, & eſſentiâ in creaturâ, poſitâ omnimodâ identitate eſſentiæ, & exiſtentiæ in illâ.

Et minùs vacat refellere multiplicitatem illam exiſtentiarum, quam in compoſito ſubſtantiali coaceruant, vnicuique parti ſuam attribuentes. *Multiplicatio exiſtētiarum à Phyſicis refellitur.* Quæ Doctrina multa implicantia inuoluit, quæ noſtris Phyſicis diſputanda relinquimus. Sufficit nobis viam ſtrauiſſe ad diſcurrendum de exiſtentiâ in Chriſto.

CAPVT II.

Humanitatem Chriſti tantùm Diuini Verbi exiſtentiâ exiſtere oſtenditur.

Opinio Suarezij. FRanciſcus Suarez hîc diſput. 36. ſect. 1. primò dicit eſſe impoſſibile, quòd humanitas exiſtat in rerum naturâ per exiſtentiam increatam Dei, ſeu Diuini Verbi, vnde neceſſe eſt, vt exiſtat per exiſtentiam propriam,& creatam.

Plures alios ad ſuā ſententiam trahere conatur. Hanc dicit communiorem ſententiam Theologorum, quam deſumpſit ex Altiſiodorenſi lib. 3. ſummæ tract. 1. cap. 1. quæſt. 8. Alberto in tertio diſtinct. 6. quæſt. 2. artic. 4. & ex Scoto, Durando, Gabriele, & Almaino ibidem. Bonauentura diſt. 5. artic. 2. qu. 2. ad argumenta, & ex Paludano qu. 3. qui contendit hanc ſententiam non eſſe oppoſitam S. Doctori.

Cōuincitur Doctrinâ ſuperiùs ſtabilitâ. Conuincitur Suarez, & qui cum eo ſentiunt,Doctrinâ capite ſuperiori ſtabilita, iuxtà enim illum fieri non poteſt, vt aliquid ſit ens in actu, ſeu concipiatur tanquam actualis entitas,quin in ſuo conceptu formalitèr,& extrinſecè excludat exiſtentiam, ita vt nec per abſtractionem præciſiuam, intellectus poſſit vnum ab altero ſeparari,manente vero conceptu vtriuſque.

Axioma. Quod ſic confirmat generali principio à nobis ſuprà inſinuato. Impoſſibile enim eſt concipere effectum aliquem formalitèr conſtitutum per aliqnam formam, aut per actum intrinſecum ſimilem formæ, quin in illo includatur talis forma: quia cauſa formalis,vel actus quaſi formalis, concurrit ad ſuum effectum, vel quaſi effectum, intrinſecè, & per ſeipſum illum conſtituendo; & ideò intimè includitur in conceptu conſtituti: Conſtat autem, inquit, entitatem actualem vt ſic, intrinſecè & qnaſi formalitèr conſtitui in eſſe entitatis actualis per exiſtentiam. Ergo impoſſibile eſt concipere entitatem actualem vt ſic, quin in illâ intrinſecè includatur exiſtentia: ſed humanitas Chriſti, vt condiſtincta à Verbo, intelligitur eſſe aliqua actualis entitas, quam ipſa ſecum affert,& illam à Verbo formalitèr non recipit: Ergo intelligitur eſſe exiſtens per exiſtentiam propriam, & creatam omninò à Verbo diſtinctam. Patet Conſequentia ex dictis: quia idem eſt eſſe entitatem exiſtentem, quod entitatem actualem.

Quid ſentiat Suarez de exiſtentia humanitatis Chriſti. Secundò dicit Suarez, quòd creata exiſtentia humanitatis Chriſti non eſt omninò perfecta & completa in genere ſubſtantiæ, & ideò habet potiùs rationem inexiſtentiæ, quàm exiſtentiæ ſimplicitèr Quod probat: quam per hanc exiſtentiam non habet humanitas Chriſti, vt in ſe exiſtat, ſeu per ſe, & independenter ab alio, exiſtit enim in Verbo, à quo dependet, vnde caret vltimo termino, & complemento ſuo, & habet modum exiſtendi in alio.

Ex quibus apparet, quomodò conſequentèr omninò, & eodem modo, quo loquitur de aliis exiſtentiis creatis,quas in compoſito ſubſtantiali multiplicat, quòd vna poteſt compleri per aliam, & rationem inexiſtentiæ reſpectu illius habere, loquitur de exiſtentiâ humanitatis Chriſti, reſpectu diuinæ Verbi exiſtentiæ.

Aſſertio, ſeu oppoſita ſententia D. Thomæ & omnium Thomiſtarum. In oppoſitum exurgit S. Thomæ ſententia, humanitatem Chriſti non propriâ, ſed Verbi tantùm exiſtentiâ exiſtere. Sequuntur S. Doctorem omnes eius diſcipuli. Capreolus in tertio diſt. 6. Caietanus & Medina hîc, Ferrarienſis

ſis quarto contrà Gentes c. 35. Bañez 1. part. quæſt. 3. art. 4. dub. 1. Aluarez ſuprà quæſt. 2. diſput. 4. Nazarius hîc Controuerſiâ vnicâ, Cabrera hîc diſp. 1. & alij plures.

Fundamentum illius oppoſitum fundamēto adverſary.

Quæ ſententia in Metaphyſica ſupponit principium omninò oppoſitum fundamento prædicto, quo aduerſarius innititur, ſcilicet exiſtentiam, & eſſentiam in rebus creatis realitèr, ſeu ex naturâ rei ita diſtingui, vt poſſit natura creata in eſſentiâ ſuâ conſeruari, & priuari ſuâ exiſtentiâ, & per alienam terminari.

Probatur anctoritate, ſexta Synodi generalis.

Cæterùm valido argumento ex hoc myſterio Thomiſtæ hanc veritatem probant; Et primò aurhoritate ſextæ Synodi Generalis act. 11. vbi in Epiſt. Sophronij ab eâdem Synodo approbatâ, ſic habetur. *Simul quippe Caro, ſimul Dei Verbi Caro: ſimul Caro animata rationalis, ſimul Dei Verbi Caro animata rationalis. In illo itaque, & non in ſemetipſa habuit exiſtentiam vnam.* Et inferiùs. *Naſcitur Deus humano corpore, ſimiliterque & habitu animam rationalem, & incorpoream habens, quod ipſe in ſemetipſo, & nequaquam alter rationali animauit Spiritu, & Virginem generantem conſeruauit, & ὄντως eum propriè & veraciter demonſtrauit.*

Euaſio aliquorũ præcluditur.

Nec valet, vt benè Aſturicenſis arguit, aliquorum euaſio, qui dicunt Sophronium exiſtentiæ nomine ſubſiſtentiam intelligere; Non, inquam, valet: nam, licet certum ſit, quòd potiſſimum intentum Sophronij, & Patrum illius Concilij fuerit aduersùs Neſtorium, & alios hæreticos, qui ambas naturas diuinam, & humanam eadem Verbi ſubſiſtentiâ perſonalitèr ſubſiſtere negabant. Cæterùm non proinde, dum Sophronius nomine exiſtentiæ vtitur, dicendum eſt ſubſiſtentiam ſignificare voluiſſe: Nouerat ſapientiſſimus ille quid exiſtentia, quid ſubſiſtentia importent; Et valdè ad intentum prædictum ipſius, & Concilij faciebat oſtendere humanitatem Chriſti non aliâ exiſtentiâ extitiſſe, quàm increatâ: Nam hâc ratione maiorem, & ſtrictiorem, magiſque ſubſtantialem vnionem inter Verbum, & humanitatem conſtituimus, ac proinde magis à Neſtorio recedimus.

Secundum effugium.

Nec feliciùs Sophronij mentem explicabit, qui dixerit illum nihil aliud ibi intendiſſe, niſi, quòd humanitas non priùs tempore extiterit, quàm Verbo fuerit vnita.

Obſtruitur.

Non, inquam, feliciùs, licèt enim intentum Sophronij fuerit, oſtendere humanitatem non priùs tempore extitiſſe, quàm Verbo fuerit vnita: Hoc tamen habemus, hanc vnitatem ex noſtrâ ſententiâ confirmare voluiſſe: quoniam, inquit, humanitas nullam propriam vnquam exiſtentiam habuit, ſed per Verbi exiſtentiam ſemper extitit, vnamque communem cum illo exiſtentiam habuit.

Tertium effugiũ Suareſij, & aliorum.

Quod, ſi per aliam viam, quam Suarez, & alij demonſtrant, ſecurum tibi pares effugium, & aſſeras, quòd Chriſti humanitas, etiamſi propriam habeat exiſtentiam, exiſtit nihilominùs per exiſtentiam Verbi, quatenùs Verbi perſonalitas, per quam terminatur, peculiarem habet exiſtentiam, quam ipſi humanitati communicat: Et quòd hæc exiſtentia Verbi complet exiſteſtentiam humanitatis, & hæc habet potiùs rationem inexiſtentiæ, vt ipſius Suaris verbis vtar;

Occluditur.

Sic validè tibi occurram: Nam, vel humanitas per propriam exiſtentiam priùs naturâ extitit, quàm fuerit Verbo vnita, & per illius exiſtentiam extiterit; vel non extitit: ſi primum dicas, cõtrà Sophroniũ loqueris: concedit enim, quòd humanitas propriâ exiſtentia extiterit, cùm non pendeat ab exiſtentiâ Verbi in hoc, quòd extrà cauſas exiſtat. Nam, ſi in primo vnionis inſtanti fuit verum dicere humanitatem exiſtere propriâ exiſtentiâ, priùs naturâ, quàm Verbi perſonalitate terminaretur: neceſſum eſt concedere, quòd humanitas in hoc, quòd eſt actu extrà ſuas cauſas exiſtere, non pendet à Verbo, nam, ſi penderet, non priùs exiſteret, quam ei exiſtentia Verbi communicaretur; Et ſi tunc non pendebat in exiſtendo ab exiſtentiâ Verbi, neque modò pendet, & conſequentèr non verè dicit Sophronius Chriſti humanitatẽ non in ſeipsâ, ſed in Verbo exiſtẽtiam habere. Qui modus loquendi manifeſtam innuit dependentiã humanitatis à Verbo, in hoc, quod eſt actu exiſtere.

Si Humanitas priùs natura extiterit, quã fuerit Verbo vnita, nõ pendet à Verbo in exiſtendo.

Eruitur fũdamentum Suareſij.

Si ſecundum dicas, & affirmes humanitatem non priùs naturâ extitiſſe, quàm fuerit à Verbo aſſumpta; & quòd propria humanitatis exiſtentia non ſufficiebat eam conſtituere in actu extrà ſuas cauſas, niſi vt coniuncta perſonalitati, & exiſtentiæ diuini Verbi.

Euertis

Euertis ex integro Suarez fundamentum: ideò enim neceſſariam propriam humanitati exiſtentiam eſſe contendit, vt ſaluari poſſit, quòd humanitas, priuſquàm à verbo fuerit aſſumpta, fuerit vera, realis, & actualis entitas, quod ſine exiſtentia habere non poſſe aduerſarij credunt, nec talis concipi, nec quòd intelligatur habere veram, & realem rationem extremi à Diuino verbo aſſumendi.

Validius occurritur ſententia, & inſtantiis aduerſariorum.

Prætereà ſic vrgeo, quòd iuxta aduerſariorum mentem dicere non vales, quòd per propriam illam exiſtentiam, humanitas non potuit concipi exiſtens. Iuxtà aduerſarios, inquam, hoc proferre non vales: Illa enim exiſtentia talis eſt, & tantæ efficaciæ, vt, ſi humanitas illa non aſſumeretur à verbo, verè iuxtà aduerſarios per illam exiſtentiam toti humanitati intrinſecam, & vt ita dicam, inhærētem, verè exiſteret, prout cæteræ humanitates exiſtunt. Ergo falſum eſt, quòd per illam non præintelligatur humanitas exiſtere, quòd, ſi non præintelligitur exiſtens, nec intelligetur entitas, nec indiuidua, nec reale extremum aſſumptibile, iuxtà aduerſarij doctrinam.

Demōſtratur eos Sophronio cōtradicere.

Denique ad oſtendendum, quòd aduerſarius cum Sophronio non concordat, attendendū eſt, quòd hic non præcisè dixit humanitatem vnam habere exiſtentiam in verbo: ſi enim hoc ſolùm dixiſſet, aliquo modo aduerſario faueret; ſed dixit, quòd *humanitas non in ſemetipsâ, ſed in illo vnam exiſtentiam habuit.* Excluſit ergo omnem propriam exiſtentiam ab humanitate, illique ſolùm conceſſit eam, quam communem habet cum verbo, & in verbo.

CAPVT III.

Ex prædictis, validâ ratione Theologicâ, prædicta veritas confirmatur.

Accedit auctoritas Leonis Papæ ad definitionem Concilij ex Sophronio.

INter validas rationes, quibus prædicta creata exiſtentia à Chriſti humanitate repellitur, fortiſſima eſt, quam Thomiſtæ deducunt ex prædicta Sophronij doctrinâ, cui concordat Leo Papa Epiſt. 11. Vbi ait. Natura quippe noſtra non ita aſſumpta eſt, vt priùs creata poſt aſſumeretur, ſed vt ipsâmet aſſumptione crearetur. Ergo ex mente Leonis, Chriſti humanitas nullum accepit eſſe, niſi dependenter ab aſſumptione.

Ordo naturæ inter aſſumptionē humanitatis, creationem animæ, & generationē actiuam Beatiſſimæ Virginis.

Vim huius rationis facilè penetrabit Nouitius Theologus ex his, quæ pluriès in hoc opere inculcauimus, dum ſermo eſſet de ordine, quem aſſumptio humanitatis, creatio animæ, & generatio actiua Beatiſſimæ Virginis inter ſe habuerunt. Ab hâc enim doctrinâ multùm huius controuerſiæ intelligentia, & reſolutio dependet. Diximus igitur, quòd, licèt in eodem inſtanti humanitas fuerit aſſumpta, creata, ſiue genita reſpectiuè; diſtinguimus tamen varia inſtantia naturæ, ſiue dependentiæ in fieri, & facto eſſe, inter prædictas actiones; Et quòd priùs naturâ in fieri intelligitur Matris concurſus ſiue generatio corporis, & animæ creatio; tamen in facto eſſe priùs intelligimus humanitatem aſſumptam, quam creatam, priùs aſſumptam quàm genitam: quia actio creatiua animæ, & generatiua Beatæ Virginis non habuerunt ſuum complementum, niſi mediâ aſſumptione, à qua fuerunt præuentæ, vnde creatio, quæ terminabatur ad dandum proprium ſuppoſitum, & exiſtentiam illi humanitati, & actio Beatiſſimæ Virginis, quæ terminabatur ad faciendum purum hominem, priuſquàm terminarentur, præuentæ mediante aſſumptione, feliciùs terminum attigerunt; Et humanitas nullam accepit perſonalitatem, niſi ipſius verbi, eiuſque ſubinde exiſtentiâ exiſtit, & generatio Virginis, quæ humanum ſuppoſitum aſſecuta fuiſſet, ad ipſum diuinum ſuppoſitum attigit, & dum ad generandum hominem tendebat, ipſum Deum genuit.

Terminus proprius creationis animæ Chriſti, & generationis Deiparæ.

Aliàs modus Philoſophandi.

Aliter Philoſophatur Suarez, nec capere poteſt, quomodò humanitas priùs intelligatur aſſumpta, quàm creata, & exiſtens; quia, vt ex dictis conſtat, capere non poteſt, quomodò potuerit intelligi verum ens reale, & extremum aſſumptibile, & non intelligi exiſtens.

Reijcitur ex auctoritate præallata Leonis Papæ.

Verùm præfatam doctrinam S. Doctoris, eiuſque diſcipulorum manifeſtè præ ſe ferunt Leonis verba recenſita, præcipuè illa. Vt humanitas ipsâmet aſſumptione crearetur. Non dixit in aſſumptione, ſed aſſum-

ptione,

ptione, vt prædictam doctrinam vno verbo exprimeret, non vt eamdem actionem eſſe creationem, & aſſumptionem diceret (provt aliqui voluerunt, quos ſuprà impugnauimus) Et dum dicit non ita naturam eſſe aſſumptam, vt priùs creata, pòſt aſſumeretur, manifeſtè omnem aliam exiſtentiam ab humanitate excludit, & in exiſtendo eam omninò dependentem ab aſſumptione iudicauit.

Maximum Inconueniēs ex illo ſequeretur.

Ex quibus validum hoc argumentum emergit. Si humanitas Chriſti propriâ exſtentiâ, & ſibi connaturâli exiſtit, ſequitur quòd Beata Virgo non ſit formalitèr appellanda Dei Genitrix, & Mater, quod eſt hæreſis in Concil. Epheſ. primo can. 1. & can. 13. Et in Concil. ſecundo, & tertio Conſtantinopol. quæſt. 5. & 6. & in Concil. Lateran. primo damnata. Sequela probatur: quia iuxta aduerſarium, tota Chriſti humanitas ſecundùm animam, & ſecundùm corpus præſtitit aſſumptioni, ita vt priùs natura fuerit creata, & tota humanitas priùs natura fuerit concepta, quàm aſſumeretur à Verbo. Dixi iuxtà aduerſarium: quia hic, vt teneatur humanitatem, priuſquàm aſſumeretur à Verbo, veram, & actualem fuiſſe entitatem, & actuale aſſumptionis extremum, vult, quòd habuerit propriam, & inſeparabilem, (vt putat) à ſuâ entitate actuali, exiſtentiam. Ergo priùs naturâ, quàm Deus eſſet homo, & homo Deus, peractum fuit & abſolutum totum afficium, & Dei creantis animam, & Beatæ Virginis totam humanitatem concipientis, & generantis. Conſequentia euidentèr probatur: Totum enim officium maternum à Beata Virgine in Chriſti generatione præſtitum, non attigit aſſumptionem humanitatis cum Verbo: Hoc enim non ad Virginem generantem, ſed ad ſolum Deum attinebat: ſed totum Virginis officium ſtetit in productione humanitatis, quæ idcircò vera fuit generatio: quia, vt mox dicebamus, humanitatem produxit tali productione; quæ, niſi diuinâ præueniretur operatione, humanum etiam efficeret ſuppoſitum. Sed tota productio humanitatis fuit abſoluta, & conſummata ante aſſumptionem; eo quòd humanitas habuit totum eſſentiæ, & exiſtentiæ ſibi debitum in ratione humanitatis, priuſquam aſſumeretur à Verbo. Ergo antequàm humanitas ab illo aſſumeretur, ceſſauit tota humanæ generationis operatio. Sed tunc neque erat Deus, neque Chriſtus, ſed humanitas: Ergo Beatiſſima Virgo humanitatem genuit, non Chriſtum, neque Deum, neque eius actio Chriſtum, vel Deum attigit.

Hæreſis negantium B. Virginem DEI genitricem appellandam eſſe, damnatur in pluribus Conciliis.

Quid Deus, & quid Virgo præſtiterint in Cõceptione Chriſti.

Confirmatur, & explicatur amplius præfata Doctrina.

Confirmatur hoc, & explicatur ampliùs. Si fingamus humanitatem à Beatâ Virgine productam per aliquod inſtans temporis præſtitiſſe aſſumptioni cum propriâ exiſtentiâ, verè tunc Beatiſſima Virgo nequiret dici Deum, vel Chriſtum genuiſſe, ſed ſolùm eius humanitatem: ſed idem omninò ſequitur, ſi aſſeratur humanitatem Chriſti habuiſſe propriam exiſtentiam priùs naturâ, quàm fuerit aſſumpta: Ergo. Maior à nullo reuocatur in dubium, & Minor probatur: quia, ſi generatio humanitatis priùs naturâ conſummata fuit, quam aſſumeretur à Verbo, omninò per accidens ſe habet reſpectu talis generationis, quòd humanitas in eodem inſtanti, aut tempore ſequenti fuerint aſſumpta, in vtroque enim caſu actio Beatiſſimæ Virginis intelligitur conſummata ante aſſumptionem, vnde, ſicut nec in vno, ita nec in alio potuit appellari Mater Dei, vel Mater Chriſti.

Inſtantia.

Occurres cum Suarez humanitatem cum ſuâ propriâ exiſtentiâ eſſe terminum formalem generationis illius; tamen vltimus terminus qui generatur, non eſt humanitas, ſed hic homo: quia illa humanitas, & exiſtentia illius non in ſe fit, ſed in Verbo; & ideò Verbum dicitur generari, & naſci ex Virgine.

Diluitur.

Contrà: quia hoc eſt à dictis recedere; nam, vt ſuprà dicebamus, aduerſarius hoc firmum habebat, quòd verè per exiſtentiam propriam humanitas intelligebatur exiſtere ante aſſumptionem, & quòd per exiſtentiam Verbi exiſtere non poterat, & modò exiſtentiam humanitatis in Verbo fieri affirmat: Ergo non intelligebatur illa exiſtentia ante aſſumptionem, nec humanitas per illam exiſtens: Ergo non intelligebatur ens; nec in-

telligi poterat hæc, nec ſingularis, nec aſſumptibilis ante aſſumptionem. Hæc enim omnia iuxtà aduerſarium, humanitas non poteſt intelligi, quòd habeat, niſi intelligatur exiſtens, vt pluriès diximus.

Capvt IV.

Eadem veritas confirmatur aliis rationibus ex Authore, in hoc Articulo.

Adducūtur plura incōuenientia cōtra ſententiam ponentium exiſtētiam creatā in Chriſto.

SEntentiam ponentium in Chriſto exiſtentiam creatam, adhuc impugnare poſſumus ex his, quæ habet Author in hoc 2. artic. Et primò in argumento ſed contrà ſic arguit. Vnumquodque ſecundùm hoc dicitur ens, ſecundùm quod dicitur vnum: quia vnum, & ens conuertuntur. Si ergo in Chriſto eſſent duo eſſe, & non tantùm vnum, Chriſtus eſſet duo, & non vnum.

Primū Inconueniens.

Confirmatur: quia ex duobus entibus in actu non poteſt fieri vnum ens per ſe: Ergo ex duabus naturis exiſtentibus in actu per proprias exiſtentias, provt eſſent natura diuina, & humana, non poſſet fieri vnum ſimplicitèr.

Secundum.

Secundum ineonueniens eſt, quòd poſſet dici, quòd Chriſti humanitas non exiſtit in Verbo, ſed in ſemetipsâ, quod non ſolùm Thomiſtæ, ſed nec vllus Theologus benè peritus admittere poteſt, nec aduerſarius admittit: Non enim videretur, quomodò concedi poſſet hominem ſimplicitèr eſſe Deum, & Deum ſimpliciter eſſe hominem, ſi abſolutè concederetur humanitatem non in Deo, ſed in ſeipsâ exiſtere. Sequela probatur: quia humanitas non exiſtit, iuxtà aduerſarium, exiſtentiâ Verbi. Ergo non exiſtit in Verbo. Conſequentia probatur: Nihil enim aliud eſt exiſtere in aliquo, quam exiſtere per exiſtentiam eius, & dependenter ab illâ.

Si humanitas Chriſti in ſeipſa exiſteret, nō poſſet cōcedi hominem ſimpliciter eſſe Deū, & è converſo.

Recurſus aduerſarij cōtradictionē inuoluit.

Video recurſum aduerſarij ex ſupradictis, & quomodò ponit, quòd exiſtentia humanitatis habeat modum inexiſtentiæ in Chriſto, & ſic ſubordinetur exiſtentiæ diuinæ, & ab ipsâ quodammodò actuetur. Sed non video, quomodò ſibi non contradicat, dum modò vult, quòd humanitas non poſſit per exiſtentiam Verbi exiſtere, & tandem, quòd per exiſtentiam Verbi exiſtat, & exiſtentia humanitatis modò veram habeat rationem exiſtendi, modò rationem inexiſtentiæ, & non minùs dependenter faciat naturam exiſtere, quàm ſi non adeſſet; dum humanitas illâ exiſtentiâ freta, tam parùm in ſe intelligatur exiſtere, quàm accidens, quòd nullâ propriâ gaudet exiſtentiâ.

Probatur Concluſio præcipuâ ratione S. Doctoris.

Probatur prætereà concluſio ratione Authoris in corpore huius artic. 1. quæ in idem redit, ac præcedens. Vnio accidentalis, & vnio perſonalis, ſeu hypoſtatica in hoc differunt inter ſe, quòd ea, quæ vniuntur accidentalitèr, habent duplex eſſe; ea verò quæ hypoſtaticè ſeu perſonalitèr, habent vnum eſſe tantùm: ſed humana natura vnitur Verbo Dei perſonalitèr, ſeu in perſonâ. Ergo humana natura, & Filius Dei habuerunt vnum eſſe tantùm. Maior probatur: Quando homo fit albus, aliud eſſe eſt hominis albi, aliud eſt eſſe albi. Cæterùm eſſe capitatum, eſſe corporeum, eſſe animatum, vnum tantùm eſſe eſt, non multiplex: quia vniuntur perſonalitèr caput, corpus, anima. Quod vſque adeò verum eſt, quòd, ſi poſt conſtitutam perſonam ſortis, adueniant ei pedes, manus, oculi (quod per miraculum fieri poteſt) non acquirit ſortis novum aliquod eſſe, ſed tantùm nouam relationem ad partes, quas de nouo acquirit. Et ſicut per eſſe, quod habebat, referebatur prius ad partes, quas habebat: Ita per idem eſſe refertur poſteà ad manus, & cæteras partes, quas acquirit. Ad eumdem modum Filius Dei refertur per eſſe antiquum præexiſtens Incarnationi, ad naturam humanam, quam de nouo aſſumpſit, in Incarnatione; cùm tamen anteà non referretur, niſi ad diuinam naturam. Ergo, vel dicendum eſt humanitatem non eſſe vnitam perſonalitèr Verbo diuino, vel ponendum eſt in Chriſto tantùm vnum eſſe.

Aduenientibus nouis partibus, nō acquiritur nouum eſſe.

Noua ratio Cōcluſionis ex authore.

Inſupèr ex Authore ſic arguimus, exiſtentia eſt proprietas perſonalis primò & per ſe conueniens perſonæ, deinde naturæ, ratione perſonæ: ſed

ſed proprietates perſonales non multiplicantur in Chriſto, ſicut nec perſonæ: Ergo. Maior probatur: quia ſuppoſitum, ſiue perſona eſt id,quod primò, & per ſe generatur, non natura, neque eſſe: ſed generari eſt acquirere eſſe: Ergo eſſe primò, & per ſe conuenit ſuppoſito, & perſonæ: ſed in Chriſto eſt tantùm vna perſona: Ergo vnum eſſe. Huius rationis efficacia eruditiſſimè demonſtratur à Caietano hîc.

Vltima ratio.

Denique ſuam ſententiam Thomiſtæ optimè ſuadent: Cùm enim non repugnet, quòd humana natura, non propriâ, ſed Diuini Verbi exiſtentiâ exiſtat, & aliunde ex hoc quàm plurimùm ipſi, dignitatis adueniat, rationabiliùs credendum eſt ita factum eſſe; & quòd Deus voluerit in hoc ineffabili Myſterio humanam naturam ſic dignificare,& extollere, vt in ipsâ ſummo modo poſſibili omnis plenitudo diuinitatis corporalitèr inhabitaret. Quòd autem nulla in hoc inueniatur repugnantia, inde Thomiſtæ arguunt: quia iuxtà ſanam Philoſophiam, exiſtentia non eſt eſſentialis perfectio naturæ creatæ: ſed terminus quidam complens, & terminans ipſam naturam,ſicut perſonalitas,ſeu ſubſiſtentia. Ergo, ſicut potuit diuinum Verbum vices creatæ ſubſiſtentiæ per ſuam increatam ſupplere, ita ſupplere potuit vices humanæ exiſtentiæ per increatam, & infinitam exiſtentiam.

Plurimùm dignitatis aduenit humanitati Chriſti ab exiſtentia Verbi.

Thomiſtæ aſſerentes Verbum diuinum non potuiſſe,etiã de potentia abſoluta,aſſumere humanitatem iam exiſtẽtem.

Nec deſunt Thomiſtæ, qui non ſolùm de facto, & de potentiâ ordinariâ, humanitatem Chriſti non habuiſſe propriam exiſtentiam affirment: ſed etiam credant fieri non poſſe de potentiâ abſolutâ, vt Verbum diuinum aſſumeret humanitatem exiſtentèm propriâ exiſtentiâ creatâ.

Fundatur eorum ſententia in Doctrina Authoris, & Ariſtotelis.

Quod certè non videtur alienum à mente, & Doctrinâ Authoris in Articulo, & aliqua ex præfatis argumentis eò vſque pertingere poſſent, & Doctrina Thomiſtarum multùm his fauet: ſuppoſitum enim eſt vnicum, & immediatum ſubiectum ſuſceptivum exiſtentiæ; ſicut corpus affectum quantitate eſt vnicum, & immediatum ſubiectum ſuſceptivum figuræ: Ergo, vt humanitas recipiat exiſtentiam, & exiſtat, neceſſe eſt, vt priùs ſubſiſtat perſonalitate propriâ, vel diuinâ: ſed humanitas cum propriâ perſonalitate nun eſt aſſumptibilis à Verbo, vt ſuprà oſtendimus: Ergo, & humanitas exiſtens priùs propriâ exiſtentiâ, non erit aſſumptibilis.

Hæc, inquam, in viâ Ariſtotelis, & D. Thomæ, optimè incedunt: Exiſtimo tamen non inde manifeſtam implicationem nos poſſe deducere, vt aſſeramus nec de potentiâ Dei abſolutâ, alitèr fieri poſſe. Arbitrio ergo ſtudioſi Theologi relinquatur, quid in hâc controuerſiâ, loquendo de potentiâ abſolutâ, maluerit affirmare.

Non tamẽ eſt omninò certa.

CAPVT V.

Occurritur ponentibus creatam exiſtentiam in Chriſti humanitate.

ADuerſariorum argumenta, quæ ex omnimodâ identitate inter exiſtentiam, & eſſentiam cuiuſcunque rei procedunt, ad præſentem diſputationem non pertinent, & tamen ex dictis diluta manent, oppoſitis enim principiis Thomiſtæ incedunt: Vndè, ſolùm ea negando, occurreres.

Argumenta metaphyſica ex dictis facilè ſoluenda.

Vnum, vel alterum argumentum Theologicum obijcere poteris: quia, ſi humanitas exiſtit immediatè per exiſtentiam Verbi; ſequitur, quòd vnio eſt immediatè facta non in perſonâ, ſed in naturâ. Conſequens aduerſatur fidei, vt enim ex ſuprà dictis habemus, Eutychis error fuit vnionem fuiſſe factam in naturâ. Sequela probatur: quia exiſtentia (præcipuè in viâ Thomiſtarum, qui non concedunt in diuinis tres exiſtentias relatiuas) non eſt propria ſolius Verbi, ſed toti Trinitati communis, tanquam eſſentiale, & Dei quidditativum prædicatum. Ergo, ſi humanitas vnita eſt diuinæ exiſtentiæ, ſeu Verbo vt exiſtenti, neceſſum eſt dicere, quòd fuerit vnita diuinitati, vt eſt communis tribus perſonis, id eſt, ſecundùm quòd habet exiſtentiam tribus perſonis communem: Et ita omnes tres perſonæ aſſumpſiſſent naturam humanam, quod repugnat fidei: Vel ſaltem eſſet concedendum in Myſterio Incarnationis

Argumentum Theologicum.

Error Eutychis.

nationis interueniſſe duas vniones ſubſtantiales, alteram humanitatis cum exiſtentiâ Dei abſolutâ, & increatâ; alteram humanitatis exiſtentis cum ſuppoſito Verbi, ſiue cum eius ſubſiſtentiâ relatiuâ, quod ex ſuprà dictis quæſt. 3. certum eſt non conuenire.

Reſpondetur. Reſpondetur, quòd vnio humanitatis ad Verbum non fuit primò terminata ad exiſtentiam: ſed ad ipſam perſonalem ſubſiſtentiam Verbi, & ita non in naturâ, ſed in perſona facta eſt: quamvis certum ſit Chriſti humanitatem mediatè, & quaſi ſecundariò vnitam quoque fuiſſe diuinitati, & exiſtentiæ Verbi, quæ intrinſecè in ipsâ Verbi perſonâ clauditur. In quo videre poteris, quæ fusè à nobis deducta fuerunt, dum de compoſitione perſonæ Chriſti diſputatio vrgeret, quam diximus compoſitam ex humanitate, & diuinitate, perſonâ, & perſonalitate Verbi.

Quâ ratione vnio humanitatis Chriſti facta fuit in perſona non in natura.

Occurritur Inſtantiis. Nec ex dictâ mediatâ vnione cum exiſtentiâ diuinâ intrinſecè clausâ in ipsâ Verbi perſonâ, poteſt inferri, quòd aliæ perſonæ humanam naturam aſſumpſerint, & ſint incarnatæ; ſed ſolùm quòd Verbum eſt Incarnatum, non autem Pater, vel Spiritus ſanctus, & conſequentèr Verbum tantùm, eſt homo: Incarnatio enim non attenditur ex termino mediato, ſed ex immediato.

Actiones non multiplicantur propter terminos ſecūdarios. Nec etiam inde ſequitur conſtituendas eſſe duas ſubſtantiales vniones: quia actiones non multiplicantur propter terminos ſecundarios; ſed vna, & eadem actio per ſe primò attingit terminum primarium, & per ſe ſecundò attingit ſecundarium. Ex eo igitur, quòd humanitas vnita eſt Verbo Dei hypoſtaticè, & facta eſt aliquid diuinæ perſonæ, ſcilicet natura eius, debet conſequentèr exiſtere eâdem exiſtentiâ, quâ diuina Verbi perſona exiſtit, abſque nouâ vnione ſubſtantiali.

QVÆSTIO XVIII.

De pertinentibus ad vnitatem Chriſti, quantùm ad eius voluntatem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm in Chriſto ſint duæ voluntates.

CONCLVSIO. Neceſſe eſt dicere, quòd in Chriſto ſunt duæ voluntates; vna ſcilicet diuina, & alia humana. Stabilietur infrà.

ARTICVLVS II.

Vtrùm in Chriſto fuerit aliqua voluntas ſenſualitatis præter rationis voluntatem.

CONCLVSIO. In Chriſto fuit voluntas ſenſualitatis, ſeu ſenſualitas dicta voluntas participatiuè.

Explicata, & probata manebit ex infrà dicendis.

ARTICVLVS III.

Vtrùm in Chriſto fuerint duæ voluntates, quantùm ad rationem.

PRIMA Concluſio. In Chriſto eſt vna tantùm voluntas humana, eſſentialitèr, & non participatiuè dicta.

Secunda Concluſio. In Chriſto ſunt duæ voluntates, ſcilicet voluntas vt natura, & voluntas vt ratio.

ARTI

ARTICVLVS IV.

Vtrùm in Chriſto fuerit liberum Arbitrium.

CONCLVSIO. In Chriſto fuit liberum arbitrium.

Probatur. In Chriſto voluntas ponitur vt ratio: Ergo electio, Ergo liberum arbitrium. Patebit infrà.

CAPVT VNICVM.

Expenditur doctrina præcedentium articulorum.

Hæretici ex diuerſis rationibus conuenientes ad negandū plures voluntates in Chriſto.

Licèt plures hæretici in hoc conuenerint, quòd in Chriſto non ſit, niſi vna ſola voluntas; ex diuerſo tamen motiuo io hunc errorem conuenerunt. Apollinarius, qui negauit animam intellectualem in Chriſto, & aſſeruit, quòd Verbum eſſet il'i loco animæ, vel etiam loco intellectûs, conſequentèr diuinam tantùm voluntatem in Chriſto poſuit. Eutyches verò, & omnes, qui poſuerunt vnam naturam compoſitam in Chriſto, cogebantur etiam ponere vnam ſolam voluntatem in eo. Non diſſimiliter Neſtorius: quia poſuit vnionem Dei, & hominis eſſe factam ſecundùm affectum & voluntatem, poſuit vnam tantùm voluntatem in Chriſto, ſcilicet humanam.

Error Macharij Antiocheni, Cypri Alexandrini, & Sergij Conſtantinopolitani.

Ex alio capite poſtmodùm Macharius Antiochenus Patriarcha, & Cyprus, ſeu Cypus, vel Typus Alexandrinus, & Sergius Conſtantinopolitanus, & quidē eorum ſequaces, licèt ponerent in Chriſto duas naturas ſecundum hypoſtaſim vnitas; vnam tamen voluntatem in illo aſſerebant: quia opinabantur, quòd humana natura in Chriſtu nunquam mouebatur proprio motu, ſed ſolùm ſecundùm quòd erat mota à diuinitate, vt patet ex Epiſtolâ Synodicâ Agathonis Papæ miſsâ ad Synodum Conſtantinopoli celebratam (de quâ mox) & lectâ in act. quarta & receptâ in octaua.

Aſſertio prima.

Contrà quos omnes errores in ſexta Synodo Generali Conſtantinopoli celebratâ act.4. In epiſt. Agathonis dicitur, quòd in Chriſto ſint duæ voluntates, iuxtà quod olim Prophetæ de Chriſto, & ipſe nos erudiuit, & Sanctorum Patrum nobis tradidit Symbulum duas naturales voluntates in eo, & duas naturales operationes prædicantium. Idem diffioitur in Concil. Lateran. ſub Martino primo conſultatione 5. can. 13. vbi ſic dicitur. *Si quis ſecundùm ſceleroſos hæreticos in Chriſto Deo (vnitis ſubſtantialiter ſaluatis) & à Sanctis Patribus noſtris piè prædicatis duabus voluntatibus, & duabus operationibus, diuinam, & humanam, ſubterfugit ſimùl confiteri, aſſerens contrà Sanctorum doctrinam, & vnam voluntatem, & vnam operationem, ſit condemnatus.*

Definita manet ex 6. Synodo, & Concilio Lateranenſi.

Probatur 1. ex Scripturâ.

Eamdem veritatem probat Author in argumento, ſed contrà, ex illo Luc. 12. Pater, ſi vis, transfer calicem iſtum à me verumtamen non mea voluntas, ſed tua fiat. Quod inducens Ambroſius lib. 2. de fide ad Gratianum Imperatorem cap. 3. dicit. Sicut ſuſceperat voluntatem meam, ſuſcepit triſtitiam meam. Et Lib. 10. in Lucam ſuper hæc verba, ait. Voluntatem ſuam ad hominem retulit, Patris ad diuinitatem: Voluntas enim hominis eſt temporalis, voluntas diuinitatis æterna.

Probatur 2. demonſtratione Theologicâ.

Eamdē veritatē Theologicè auctor demonſtrat. Vt enim ex ſuprà dictis, & ex fide habemus, filius Dei aſſumpſit humanam naturam perfectam: ſed ad perfectionem humanæ naturæ pertinet voluntas, quæ eſt naturalis eius potentia, ſicut & intellectus: Ergo filius Dei humanam voluntatem aſſumpſit in humanâ naturâ: ſed per aſſumptionem humanæ naturæ, filius Dei nullam diminutionem paſſus eſt in his, quæ pertinent ad diuinam naturam, vt etiam ex dictis, & ex fide habemus: Ergo, & diuinam, & humanam voluntatem in Chriſto fateri debemus.

Aſſertio ſecunda.

Deinde deſcendit Author ad ſtabiliendum in Chriſto fuiſſe voluntatem ſenſualitatis, ſeu ſenſualitatem, ſiue appetitum ſenſitiuum, qui voluntas dici poteſt, ſiue rationalis per participationem, in quantum eſt natus obedire rationi.

Probatur.

Quæ veritas eâdem ratione proportionabilitèr patet, ac præcedens, vt enim ex fide habemus, filius Dei humanam naturam aſſumpſit cum omnibus, quæ pertinent ad perfectionem

Christus aſſumpſit ea, quæ pertinent ad perfectionē naturæ noſtræ animalis.

ipſius naturæ bumanæ: In humanâ autem naturâ includitur etiam natura animalis, ſicut in ſpecie includitur genus. Oportet ergo quòd filius Dei aſſumpſerit, cum humanâ naturá, etiam ea, quæ pertinent ad perfectionem naturæ animalis, inter quæ eſt appetitus ſenſitiuus, qui ſenſualitas dicitur.

Omnis motus appetitus ſenſitiui in Chriſto fuit voluntarius.

Et, vt henè Caietanus aduertit. Omnis motus appetitûs ſenſitiui in Chriſto fuit voluntarius (quoniam etiam motus proprij ſenſualitatis in propria obiecta, voluntarij erant; nam voluntariè eſuriit, & vnamquamque virium propria exercere diſpoſuit) ideò in Chriſto appetitus ſenſitiuus ſemper rationalis, & ſemper participatiuè voluntas in quolibet ſuo actu fuit.

Ratio quæſiti D. Thomæ in ſecūdo articulo.

Et propterea crediderim (quòd etiā ipſe Caietanus indicat) quòd S. Thomas, dum de voluntate in Chriſto agit, quæſtionem de appetitu ſenſitiuo ſubnectit ſub his terminis. Vtrùm in Chriſto fuerit aliqua voluntas ſenſualitatis, præter rationis volūtatem: quia enim, vt diximus, omnis motus appetitûs sēſitiui in Chriſto fuit voluntarius, & conſequenter ſemper rationalis, meritò poſt ſtabilitam voluntatem humanam eſſentialiter rationalem, debuit ſtabilire aliam volūtatem in Chriſto, quam vocat voluntatem ſenſualitatis; Et meritò, quia, vt diximus, hoc ſpeciale habuit ſenſualitas in Chriſto, quòd ſemper fuit rationalis, & ſemper participatione voluntas in quolibet ſuo actu. De quo argumento plura videre poteris ſuprà à nobis deducta, dum de defectibus animæ à Chriſto aſſumptis diſputatio procederet.

Aſſertio Tertia.

Addit S. Doctor ad tollendam, vt crediderim, æquivocationem, quæ oriri poterat ex boc termino, voluntas; qui (vt vidimus in prima ſecundæ dum de actibus humanis ſermo erat) & potentiam nominat, & actum. Addit, inquam, quòd voluntate acceptâ pro potentiâ, eſt vna tantùm voluntas humana eſſentialiter, & non participatiuè dicta in Chriſto. Si verò voluntas dicat actum, in Chriſto ſunt duæ voluntates, ſcilicet voluntas vt natura, & voluntas vt ratio; ſiue voluntas finis, & voluntas eorum, quæ ſunt ad finem. Voluntas vt natura, vocatur à Damaſceno Teliſis, id eſt, ſimplex voluntas, & voluntas, quæ eſt vt ratio dicitur Buliſis, id eſt, conciliatiua voluntas. Vides, quid de iſtis actibus diximus primá ſecundæ.

Quid ſint voluntas vt natura & voluntas, vt ratio.

Aſſertio quarta.

Denique ſtatuit S. Doctor in Chriſto fuiſſe liberum arbitrium.

Probatur 1.

Quod firmat in argumento ſed contrà ex illo Iſai. 7. *Butyrum & mel comedet, vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum*, quod eſt actus liberi arbitrij. Ergo in Chriſto fuit liberum arbitrium.

Probatur 2.

Probatur boc inſuper ex dictis. Nam, cùm in Chriſto ponatur voluntas, vt ratio, neceſſe eſt etiam ponere electionem, & per conſequens liberum arbitrium. Hanc veritatem magis ſtabiliemus infrà quæſt. 19. vbi etiam, quæ difficultatem ingerere poſſent, præcipuè circà indifferentiam requiſitam ad liberum arbitrium, fusè à nobis deducentur.

ARTICVLVS V.

Vtrùm voluntas bumana Chriſti fuerit omninò conformis diuinæ voluntati.

Concluſio prima.

PRIMA Concluſio. Chriſtus ſecundùm voluntatem ſenſualitatis, & ſecundùm voluntatem rationalem, per modum naturæ poterat aliud velle, quàm Deus.

Secunda.

Secunda Concluſio. Chriſtus ſecundùm voluntatem per modum rationis ſemper idem voluit, quod Deus. Infrà erunt manifeſta.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm in Chriſto fuerit contrarietas voluntatum.

CONCLVSIO. In Chriſto nulla fuit contrarietas voluntatum.

Fundabitur infrà.

Capvt Primvm.

Quomodò ſtet, quòd voluntas Chriſti fuerit omninò conformis diuinæ voluntati; Et tamen aliud aliquando voluerit, quàm Deus.

Methodus auctoris obſeruanda. AD benè examinandam conformitatem, quam habuit voluntas humana Chriſti cum diuinâ voluntate, iuxtà prædicta ponit Author in Chriſto ſecũdùm naturam humanam multiplicem voluntatem, ſcilicet voluntatem ſenſualitatis, quæ participatiuè voluntas dicitur, & voluntatem rationalem, ſiue conſideretur per modum naturæ, ſiue per modum rationis.

Filius DEI antè paſſionem permittebat viribus animæ, & corporis agere, & pati quæ ſunt eis propria. Præmittit ſubinde id, quod ſuprà vidimus quæſt. 14. art. 1. quòd, ex quâdam diſpenſatione, filius Dei ante ſuam paſſionem permittebat carni agere, & pati, quæ ſunt ei propria. Et ſimilitèr etiam permittebat omnibus viribus animæ agere, & pati, quæ propria. Manifeſtum eſt autem, quòd voluntas ſenſualitatis refugit naturalitèr dolores ſenſibiles, & corporis læſionem; ſimiliter etiam voluntas, vt natura, repudiat ea, quæ ſunt naturæ contraria, & quæ ſunt ſecundùm ſe mala, putà mortem, & alia huiuſmodi.

Concluſio. Ex his concludit Author, quòd Chriſtus ſecundùm voluntatem ſenſualitatis, & ſecundùm voluntatem rationalem per modũ naturæ, poterat aliud velle, quàm Deus, Cæterùm ſecundùm voluntatem per modum rationis, ſemper idem voluit, quod Deus.

Probatur 1. pars. Et hoc manifeſtè oſtendit. Voluntas ſenſualitatis, vt dictum eſt, naturalitèr refugit, & læſionem corporis, & dolores ſenſibiles; Et voluntas, vt natura, repudiat, & contraria naturæ, & ſecundùm ſe mala: Sed filius Dei permittebat, vt dictum eſt, carni agere, & pati, quæ ſunt eis propria, & ſimiliter omnibus viribus animæ agere, & pati. quæ propria: Ergo potuit Chriſti voluntas ſenſualitatis, & rationalis voluntas, vt natura, refugere, & aliud velle, quàm Deus.

Probatur 2. pars. Cæterùm ſecundùm voluntatem, quæ eſt per modum rationis, Chriſtus ſemper idem volebat, quod Deus. Deus enim volebat mortem Chriſti non abſolutè conſideratam ſecundùm ſe, ſed ex ordine ad finem, nimirùm ad reparationem generis humani: ſed voluntas humana Chriſti voluit eamdem mortem in ordine ad hunc finem, vt patet ex illo Matth. 26 *Verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu.* Ergo ſecundùm voluntatem per modum rationis ſemper idem voluit, quod Deus. *Voluntas Chriſti conformis voluntati diuinæ, quantùm ad finẽ mortis ſuæ.*

Memini, quòd in Commentariis ad primam ſecundæ quæſt. 19. art. 9. & 10. quatuor capitibus explicabam omnia, quæ ad claritatem præſentis doctrinæ facere poſſunt. Quærit enim ibi Author, vtrùm bonitas voluntatis dependeat ex conformitate ad voluntatem diuinam, & an neceſſarium ſit voluntatem humanam conformari voluntati diuinæ in volito, ad hoc quod ſit bona.

Ad hoc vt Voluntas ſit bona, debet conformari voluntati diuinæ. Et dicebamus, quòd in dubium reuocari non poteſt, requiri ad hoc quod voluntas ſit bona, quod conformetur volũtati diuinæ; vnumquodque enim rectum, & bonum eſt, in quantum attingit ad propriam menſuram: ſed diuina voluntas eſt propria menſura actûs voluntatis humanæ. Ergo per conformitatem ad illam eſt rectus.

Difficultas circa huiuſmodi conformitatẽ. Sed difficultatem diximus conſiſtere in explicandâ qualitate huius conformitatis; Quæ, & qualis ſit iſta conformitas, ſine quâ actio humana moraliter bona dici non poſſit. Quod explicantes ſic ſtabiliebamus, quòd, vt humana operatio bona ſit, debet eſſe conformis diuinæ voluntati in volito formali. Et ſubiungebamus, quòd non tenemur conformari diuinæ voluntati in volito materiali: Imò quòd non eſt ſemper laudabilis iſta conformitas in volito materiali, pro quo adducebamus Auguſtinum in Enchyrid. cap. 101. vbi ait, quòd homo aliquando bonâ voluntate poteſt velle oppoſitum eius, quod tunc fieri vult Deus, vt cùm bonus filius dolet de morte parentis. Rursùs fieri poteſt, vt hoc velit homo voluntate malâ, quod Deus vult bonâ, vt, ſi malus filius velit mori patrem, velit hoc etiam Deus. *Reſolvitur ex dictis in Commentariis ad primam ſecundæ.*

Sanctorum deſiderium, quomodo aliquando oppoſitum voluntati diuinæ. Et ſacræ Scripturæ aſtipulantur, in quibus repræſentatur Sanctorum deſiderium diuinæ voluntati oppoſitum, vt cùm Dauid aiebat. Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt. Et Paulus. Cupio diſſolvi &c.

Et ratio S. Doctoris, loco citato, hoc euidentèr

euidenter oſtendit: Nam, quæ Deus vult bona ſunt, & ab ipſo ſunt ſub bona ratione volita, vt propter bonum iuſtitiæ, vel bonum vniuerſi, vel propter aliud commune, & vniuerſale bonum: Eadem autem, reſpectu noſtri, poſſunt habere rationem mali, & ſecundùm particularem rationem nobis diſconuenire. Stat ergo, quòd reſpectu eiuſdem, ſit beneplacitum Dei, & repugnantia ex parte noſtrâ, non vt eſt beneplacitum Dei, & vt eſt bonum vniuerſi, & bonum Diuinum, ſed vt eſt malum particulare: Et hoc propriè non eſt repugnare diuinæ voluntati.

Voluntas diuina reſpicit bonū vniuerſi, humana verò bonum particulare.

Imò, vt optimè ibidem S. Doctor, iſta difformatio à diuinâ voluntate eſt potiùs conformatio: quia, dum creatura diſcordat à diuina voluntate in genere cauſæ materialis, concordat illi in genere cauſæ efficientis: quia diuina voluntas vult iſtam diſcordantiam, & vult creaturam ſub ratione mali particularis fugere, quod diuina voluntas ſub ratione boni diuini vult; & totam hanc diſcordantiam vult Deus propter ſuam bonitatē, vnde in tali diſcordantiâ materiali, magis conformatur voluntas creata cum voluntate diuinâ in volito formali.

Quomodò creatura poſſit ſimul conformari, & diſcedere à diuina voluntate.

Quod expreſſit Anſelmus in lib. de ſimilitudinibus cap. 159. vbi dicit. Non enim ſemper debemus velle, quod Deus vult; ſed hoc debemus velle, quod Deus vult nos velle debere. Voluit autem Deus Beatum Martinum ab hâc vitâ tollere; ſed, ſi eius diſcipuli hoc tunc voluiſſent, crudeles vtique extitiſſent; at voluerunt, quod Deus voluit, ſed voluerunt, quod Deus voluit eos velle debere, & viam iuſtitiæ tenuere.

Velle debemus, quod Deus vult nos velle debere.

Sentiunt ergo Patres, & S. Doctor, & recta ratio id ſuadet, quòd, dum à diuinâ voluntate per difformitatem materialem diſcedere videmur, magis conformamur illi in volito formali, ſiue in ratione cauſæ finalis, ſiue etiam efficientis, in quibus conſiſtit eſſentialis conformitas, vt ibidem ex S. Doctore in 1° diſt. 48. quæſt. 1. oſtendebamus.

Diſcordantia materialis à voluntate diuinâ confert ad Cōformitatem in volito formali.

Ex quibus liquidò conſtat, quomodò humana Chriſti voluntas fuerit ſemper omninò conformis diuinæ voluntati in volito, licèt ſecundùm voluntatem ſenſualitatis, & ſecundùm voluntatem rationalem, per modum naturæ, aliud al. quando materialiter, (vt ſic dicam) vellet quàm Deus: quia hoc Deus volebat, vt ſic vellet. Permittebat enim, vt diximus, carni agere, & pati, quæ ſunt ei propria, & idem omnibus viribus animæ permittebat, ad effectum, vt Chriſtus magis pro nobis pateretur.

Humana Chriſti voluntas, quomodò ſēper diuinæ conformis.

Capvt II.

Non fuiſſe in Chriſto contrarietatem voluntatum.

Docet Author, quòd, licèt voluntas naturalis, & voluntas ſenſualitatis in Chriſto aliquid aliud voluerit, quàm voluntas diuina, & voluntas rationis ipſius, non tamen fuit aliqua contrarietas voluntatum.

Aſſertio.

Quæ veritas eſt de fide, determinata in ſexta Synodo Generali in Epi. Agathonis ad eam tranſmiſsâ, quæ lecta fuit act. 4. & recepta act. 8. Et ſic habet. *Prædicamus duas naturales voluntates non contrarias (iuxtà quod impy aſſerunt heretici) ſed ſequentem eius humanam voluntatem, & non reſiſtentem, vel reluctantem, ſed potiùs ſubiectam diuinæ eius, atque omnipotenti voluntati.*

Probatur 1. ex 6. Synodo generali.

Eamdem veritatem oſtendit S. Doctor eâdem ferè doctrinâ, quam capite ſuperiori ex ipſo, ex dictis in prima ſecundæ, adduximus.

Docet igitur, quòd contrarietas non poteſt eſſe, niſi oppoſitio attendatur in eodem, & ſecundùm idem: Si autem ſecundùm diuerſa & in diuerſa exiſtat diuerſitas, non ſufficit hoc ad rationem contrarietatis, ſicut nec ad rationem contradictionis, putà quòd homo ſit pulcher, aut ſanus ſecundùm manum, & non ſecundùm pedem. Ad hoc ergo, quòd ſit contrarietas voluntatum in aliquo, requiritur primò quidem, quod ſecundùm idem attendatur diuerſitas voluntatum. Si enim vnius voluntas ſit de aliquo, ſecundùm quamdam rationem vniuerſalem, & alterius voluntas ſit de eodem non fiendo ſecundùm quamdam rationem particularem, non eſt omninò contrarietas voluntatum: putà, ſi Rex vult ſuſpendi latronem propter bonum publicum, & aliquis eius conſanguineus nolit eum ſuſpendi propter amorem priuatum, non erit contrarietas voluntatis, niſi fortè in tantum ſe extendat

Probatur 2. ratione D. Thomæ.

Prima conditio requiſita ad contrarietatem voluntatū.

tendat voluntas hominis priuati, vt bonum publicum velit impedire, vt conſeruetur bonum priuatum: Tunc enim circà idem attenditur repugnantia voluntatum.

Secunda conditio.

Secundò autem requiritur ad contrarietatem voluntatis, quod ſit circà eamdem voluntatem. Si enim homo vult vnum ſecundùm appetitum rationis, & vult aliud ſecundùm appetitum ſenſitiuum, non eſt hic aliqua contrarietas, niſi fortè appetitus ſenſitiuus intantum prævaleat, quòd vel immutet, vel retardet appetitum rationis: ſic enim iam ad ipſam voluntatem rationis perueniret aliquid de motu contrario appetitûs ſenſitiui.

Applicatur præfata Doctrina voluntati Chriſti.

Ex quibus manifeſtè habemus veritatem prædictæ concluſionis, quia aliud volebat Chriſtus vnâ voluntate, & aliud aliâ; & vna voluntas erat de aliquo faciendo ſecundùm quamdam rationem vniuerſalem, & alia de eodem non faciendo ſecundùm rationem particularem.

Confirmatur, & magis explicatur prædicta ratio.

Quod ampliùs explicat, & roborat Author: quia neque voluntas naturalis, neque voluntas ſenſualitatis repudiabat illam rationem, ſcilicet quâ diuina voluntas, & voluntas rationis humanæ in Chriſto paſſionem volebat. Volebat enim, etiam voluntas abſolutè in Chriſto, ſalutem humani generis, ſed eius non erat velle hoc in ordine ad aliud: Motus autem ſenſualitatis ad hoc ſe extendere non valebat. Prætereà, quia neque voluntas diuina, neque voluntas rationis in Chriſto impediebatur, aut retardabatur per voluntatem naturalem, aut per appetitum ſenſualitatis.

Voluntas diuina, & rationis in Chriſto non refugiebat motum voluntatis naturalis & ſenſualitatis.

Similitèr etiam nec è contrario voluntas Diuina, vel voluntas rationis in Chriſto refugiebat, aut retardabat motum voluntatis naturalis humanæ, & motum ſenſualitatis in Chriſto: Placebat enim Chriſto ſecundùm voluntatem diuinam, & etiam ſecundùm voluntatem rationis, vt voluntas naturalis in ipſo, & voluntas ſenſualitatis, ſecundùm ordinem ſuæ naturæ mouerentur. Patet ergo, quòd in Chriſto nulla fuit repugnantia, vel contrarietas voluntatum. Hæc S. Thomas, quæ omninò conſonant prædictis.

Obiectio.

Notanda eſt doctrina, quam habet in ſolutione ad tertium art. 6. quia enim Lucas 22. cap. narrat, quòd Chriſtus factus in agoniâ prolixiùs orabat. Videtur inde inferri poſſe, fuiſſe in illo contrarietatem voluntatum: quia agonia importat quamdam compugnationem animi in contraria tendentis.

Solvitur & oſtenditur quâ ratione agonia fuit in Chriſto antè Paſſionem.

Docet igitur S. Thomas, quòd agonia non fuit in Chriſto quantùm ad partem animæ rationalem, ſecundùm quod importat concertationem voluntatum ex diuerſitate rationum procedentem: putà, cùm aliquis ſecundùm quòd ratio conſiderat vnum, vult hoc; & ſecundùm quod conſiderat aliud, vult contrarium. Hoc enim contingit propter debilitatem rationis, quæ non poteſt iudicare, quid ſit ſimplicitèr melius; quod in Chriſto non fuit: quia per ſuam rationem iudicabat ſimpliciter eſſe melius, quòd per eius paſſionem impleretur voluntas diuina circà ſalutem generis humani: fuit tamen in Chriſto agonia quantùm ad partem ſenſitiuam, ſecundùm quod importat timorem infortunij imminentis, vt dicit Damaſcenus in lib. 3. cap. 18. 20. & 23.

QVÆSTIO XIX.

De pertinentibus ad virtutem Chriſti, quantùm ad operationem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm in Chriſto ſit vna tantùm operatio Diuinitatis, & humanitatis.

CONCLVSIO. In Chriſto ſunt duæ operationes.

Explicabitur, & ſtabilietur infrà.

ARTICVLVS II.

Vtrùm in Chriſto ſint plures operationes humanæ.

CONCLVSIO. Multò magis eſt vna operatio in Chriſto, quàm in quocunque alio homine. Dilucidabitur ex dicendis.

CAPVT PRIMVM.

Duas in Chriſto ponimus Operationes, Diuinam ſcilicet, & humanam.

Obſeruatio Caietani.

VT benè Caietanus, Tituli præiactorum Articulorum accuratâ egent annotatione, vt Authoris intentum exploretur. Cùm enim vnum multipliciter dicatur, conſequens eſt vt operatio vna multipliciter dicatur. Vt autem Author in primo Articulo inſinuat, & in ſequenti apertè teſtatur, ſermo eſt de operationis vnitate, ſecundùm principium actiuum, non quodcunque, ſed proprium, hoc eſt virtute propriâ agens; Ita vt operatio vna appelletur, quæ eſt ab vno tantùm actiuo principio virtute propriâ. Quod ſi à pluribus actiuis principiis ſecundùm ſuas proprias virtutes eſt, non eſt operatio vna.

Vnitas operationis ſumitur hic ſecundùm principium actiuum.

Senſus quæſiti.

Idem ergo eſt quærere, an diuinitatis, & humanitatis in Chriſto ſit vna tantùm operatio, ac quærere, an in Chriſto ſit vnum tantùm principium operandi virtute propriâ.

Occaſio eiuſdem.

Ad quod quærendum, motus eſt Author occaſione aliquorum hæreticorum, vel ponentium in Chriſto vnam naturam compoſitam, ex Deitate, & humanitate, & conſequentèr ponentium vnam tantùm confuſam operationem ex vno tantum principio confuſo; vel ponentium in Chriſto ſolam Deitatem eſſe actiuam propriâ virtute; humanitatem verò eſſe purum inſtrumentum ſine propriâ virtute, prout dixerunt hæretici ſubtrahentes à Chriſto voluntatem humanam, ſeu eius actum, de quibus ſuprà.

Concluſio.

Contrà quos omnes militat Catholica veritas, quam Author in 1. art. firmat. In Chriſto Domino duas eſſe operationes, diuinam ſcilicet, & humanam.

Definita fuit in Cõcil. Lateranenſi.

Habetur diffinita in Concil. Lateran. 1. cap. 12. verbis ſuprà à nobis relatis, videlicet. *Si quis ſecundùm ſceleroſos hæreticos in Chriſto Deo, vnitis ſubſtantialitèr, ſaluatis, & à ſanctis Patribus noſtris piè prædicatis duabus voluntatibus, & duabus operationibus diuinam & humanam ſubterfugis ſimul confiteri, aſſerens contrà Sanctorum doctrinam, & vnam voluntatem, & vnam operationem, ſit condemnatus.* Idem diffinitur in ſexta Synodo Generali act. quarta, octaua, & nona, cuius verba Author in calce corporis articuli ſic refert. *Duas naturales operationes indiuisè, inconuertibilitèr, inconfusè, inſeparabilitèr, in eodem Domino Ieſu Chriſto vero Deo noſtro glorificamus*, hoc eſt, diuinam operationem, & humanam operationem.

Et in ſexta Synodo generali.

Probatur demonſtratione Theologica.

Eamdem veritatem Theologicâ demonſtratione oſtendit Author. Vbicunque enim mouens, & motum habent diuerſas formas, ſeu virtutes operatiuas, ibi oportet, quòd ſit alia operatio mouentis, & alia operatio propria moti, licèt motum participet operationem mouentis, & mouens vtatur operatione moti, & ſic vtrumque agat cum communione alterius, ſed in Chriſto humana natura habet propriam formam, & virtutem, per quam operatur; & ſimilitèr diuina habet propriam operationem: Ergo humana natura habet propriam operationem diſtinctam ab operatione diuinâ, & è conuerſo.

Diuina natura in Chriſto vtitur humana, ſicut inſtrumẽto, & hæc eadem ratione participat operationem diuina natura.

Et tamen diuina natura vtitur operatione naturæ humanæ, ſicut operatione ſui inſtrumenti; & ſimilitèr humana natura participat operationem diuinæ naturæ, ſicut inſtrumentum participat operationem principalis agentis. Et hoc eſt, quod dicit Leo Papa in Epiſt. ad Flauian. quæ eſt decima cap. 4. Agit vtraque forma, ſcilicet tam natura diuina, quàm humana in Chriſto cum alterius communione, quod proprium eſt: Verbo ſcilicet operante, quod Verbi eſt, & carne exequente, quod carnis eſt.

Si verò eſſet vna tantùm operatio diuinitatis, & humanitatis in Chriſto, oporteret dicere, vel quòd humana natura

Inconueniẽtia quæ ſequerentur ex opinione oppoſitâ.

natura non haberet propriam formam, & virtutem (de diuina enim hoc dici eſt impoſſibile) ex quo ſequeretur, quòd in Chriſto eſſet tantùm diuina operatio: vel oporteret dicere, quòd ex diuinâ virtute, & humanâ, eſſet conflata in Chriſto vna virtus, quorum vtrumque eſt impoſſibile. Nam per primum horum ponitur natura humana in Chriſto eſſe imperfecta: per ſecundum verò ponitur confuſio naturarum.

Capvt II.

Ex ſolutione argumentorum prædicta veritas magis elucidatur.

Obiicitur 1. auctoritas D. Dionyſij.

PLura ſcitu neceſſaria complectitur ſolutio argumentorum, quæ contrà præfatam veritatem Author ſibi obiicit: Vnde diligenter erit expendenda. Et primò cùm ſibi obiecisset authoritatem Dionyſij in ſecundo capite de diuinis nominibus, vbi ait. Diſcreta autem eſt benegniſſima circa nos Dei operatio per hoc quod ſecundùm nos, ex nobis integrè, verèque humanatum eſt Verbum, quod eſt ſuprà ſubſtantiam, & operari, & pati quæcumque humanæ eius, diuiuæque operationi cõgruunt.

Vox Theãdrica quid ſignificet.

Vbi videtur vnam operationem nominare, humanam, & diuinam, quæ in græco dicitur Theandrica, id eſt, Dei-virilis; videtur igitur eſſe vna operatio compoſita in Chriſto.

Occaſione huius argumenti, accuratiſſimè Author mentem Dionyſij exponit, & meritò: quia hæretici, vocabulo à Dionyſio adinuento, ſcilicet, actio Theandrica, ſiue Dei-virilis, abutentes, ſuadere conabantur Dionyſium vnam tantùm operationem poſuiſſe in Chriſto, vel confuſam reſultantem ex vnione diuinitatis, & humanitatis, vel conſiderantes humanitatem Chriſti eſſe inſtrumentum diuinitatis, & vnam eſſe actionem inſtrumenti, & cauſæ principalis, ſic vnicam ponebant, & appellandam eſſe dicebant Theandricam operationem in Chriſto.

Eâ abuſi ſunt hæretici.

Mens, & modus loquendi D. Dionyſij explicatur à D.Thom.

Docet igitur S. Thomas, quòd Dionyſius loco citato ponit in Chriſto operationem Theandricam, id eſt, diuinam virilem, vel diuinam humanam, non per aliquam confuſionem operationum, ſeu virtutum vtriuſque naturæ, ſed per hoc quòd diuina operatio eius, vtitur humanâ; & humana eius operatio participat virtutem diuinæ operationis. Vnde, ſicut ipſe Dionyſius dicit in Epiſtolâ ad Caium, quæ incipit, Quæris tu quidem &c. Super hominem operabatur ea, quæ ſunt hominis: quod monſtrat Virgo ſupernaturaliter concipiens, & aqua inſtabilis terrenorum pedum ſuſtinens grauitatem. Manifeſtum eſt enim, quòd concipi eſt humanæ naturæ, ſimilitèr & ambulare, ſed vtrumque fuit in Chriſto ſupernaturalitèr. Et ſimilitèr diuina operabatur humanitùs: Sicut cum ſanauit leproſum tangendo, vnde in eadem Epiſtolâ ſubdit. Non ſecundùm Deum diuina faciens, non humana ſecundùm hominem; ſed Deo homine facto, nouâ quadam Dei, & hominis operatione.

Chriſtus humana diuinitus, & diuina humanitùs operabatur.

Quòd autem intellexerit Dionyſius duas eſſe operationes in Chriſto; vnam diuinæ naturæ; aliam autem humanæ, patet ex his, quæ dicit cap. 2. de diuinis nominibus, vbi ait.

Noua auctoritas Dionyſij ad Confirmandam Concluſionem.

Quòd his, quæ pertinent ad humanam eius operationem, Pater, & Spiritus ſanctus nullâ ratione communicant, niſi quis dixerit ſecundùm benigniſſimam, & miſericordem voluntatem, in quantum ſcilicet Pater, & Spiritus Sãctus ex ſuâ miſericordiâ voluerunt Chriſtum agere, & pati humana. Addit autem, & omnem ſublimiſſimam, & ineffabilem Dei operationem, quam homo pro nobis factus adimpleuit, immutabilis profectò Deus, & Dei Verbum.

Sic igitur patet, inquit S. Thomas, quòd alia eſt operatio humana, in quâ Pater, & Spiritus ſanctus non communicant, niſi ſecundùm acceptationem miſericordiæ ſuæ, & alia eſt eius operatio, inquantum eſt Dei Verbum, in quâ communicant Pater, & Spiritus ſanctus.

Obiicitur 2. contrà prædicta.

Verùm pro maiori horum claritate, ſic arguere poſſumus, præcipuè contrà mox dicta. Omnes operationes ad extrà ſunt communes toti Trinitati; ſed operationes humanitatis Chriſti erant actiones ad extrà: Ergo erant communes toti Trinitati: Ergo malè diſtinguuntur in Chriſto duæ operatio-

nes; & dicitur, quòd alia ſit humana, in quâ Pater, & Spiritus ſanctus non communicaot, niſi ſecundùm acceptationem miſericordiæ ſuæ, & alia eius operatio eſt, inquantum eſt Dei Verbum, in quâ communicant Pater & Spiritus ſanctus.

Reſpõdetur. Occurrimus ex doctrinâ non ſemel à nobis in hoc opere exhibitâ, videlicet, quòd operationes humanæ Chriſti dupliciter conſiderari poſſunt. Primò ex parte effectûs ad extrà cauſati: ſecundò ex parte modi cauſandi per cõmuoiooem vnius eiuſdemque ſuppoſiti operantis humana per diuinam naturam, & diuina per humanam. Si primo modo conſidereotur huiuſmodi operationes, tribuendæ ſunt ex æquo toti Trinitati, & tribus perſonis. V. G. Illuminatio cæci nati, remiſſio peccatorum, infuſio gratiæ, erãt operationes ex parte effectûs ad extra cauſati, communes ex æquo toti Trioitati: Operatio enim ad extrà toti Trinitati eſt communis, vnde Chriſtus Ioan. 5. aſſerit. *Pater meus vſque modo operatur, & ego operor.* Et c. 14. *Pater in me manens ipſe facit opera.* Si autem ſecundo modo conſiderẽtur, erant propriæ ſoli filio: quia, licèt eſſeut operationes ad extra, erant tamẽ elicitæ ab humanitate Chriſti, quã ſolus filius ſuſtentabat, vt eius ſuppoſitum; Quare actiones importantes illum modum eliciendi nequeunt dici, nec prædicari, niſi de ſolo filio: quia iſte ordo ad ſuppoſitum eliciens pertinet ad genus cauſæ formalis.

Operationes humanæ Chriſti poſſunt conſiderari vel ex parte effectus, ad extra cauſati, vel ex parte modi cauſandi.

Quid commune toti Trinitati, quidve proprium filio in operationibus hominis Dei.

Exempli gratiâ, Reſurrectio Lazari, vel illuminatio cæci nati, ſi conſiderẽtur vt effectus ad extra, æqualiter omnibus tribus perſonis, tanquam cauſæ priucipali, & vniuerſali erant attribuẽdæ: quia tamen actiones vitales, putâ vox illa, Lazare veni foras; vel linitio ex ſaliuâ, & luto, oculis cæci, Chriſti manibus applicata, præter prædictã cauſalitatem tribus perſonis communem, reſpiciebat diuinam Verbi perſonam, mediante naturâ humanâ vitaliter operãtem, vt quod, illas actiones, quarum humana natura erat principium quo. Et hoc genus cauſalitatis, tanquam principij coniuncti elicientis per humanam naturam illas actiones, nec perſonæ Patris, nec Spiritûs ſancti conuenire potuit. Siquidem nec Pater, nec Spiritus ſanctus habebant rationem ſuppoſiti humani, ſiue humanitatem illam terminabant. Ideò optimè Patres diſtinguebant in Chriſto duas operationes, & dicebant, quòd alia eſt humana, in qua Pater & Spiritus ſanctus non communicant, niſi ſecundum acceptationem miſericordiæ ſuæ, &c.

Præterea ſic ſibi obiiclt Author. *Obijcitur 3.* Principalis agentis, & inſtrumenti eſt vna ſola operatio; ſed humana natura in Chriſto fuit inſtrumentum diuinæ: Ergo eadem eſt diuinæ, & humanæ naturæ in Chriſto operatio.

Reſpondet, quòd inſtrumentum dicitur aliquid agere, ex eo quod mouetur à principali agente; quod tamen, præter hoc, poteſt habere propriam operationem ſecundùm ſuam formam. Sic igitur actio inſtrumenti, ioquantùm eſt inſtrumentum, non eſt alia ab actione principalis agentis: poteſt tameo habere aliam operationem, prout eſt res quædam. Sic igitur operatio, quæ eſt humanæ naturæ in Chriſto, inquantum eſt ioſtrumentum Diuinitatis, non eſt alia ab operatione Diuinitatis: Non enim eſt alia ſaluatio, quâ ſaluat humanitas Chriſti, & diuinitas eius. Habet tamen humana natura in Chriſto, inquantùm eſt natura quædam, quamdam propriam operationem, præter diuinam, vt ſuprà viſum eſt. *Reſpõdetur.*

Operatio humana naturæ in Chriſto non eſt alia ab operatione diuinitatis.

In tertio autem, & quarto argumento ex principiis philoſophicis Author contrà præfatam veritatem inſorgit. Quia in Chriſto ſunt duæ naturæ in vnâ hypoſtaſi, vel perſonâ, neceſſarium eſt eſſe vnum, & idem eſſe, quod pertinet ad hypoſtaſim, vel perſonam: Sed operatio pertinet ad hypoſtaſim, vel perſonam: Nihil enim operatur, niſi ſuppoſitum ſubſiſtens; Vnde ſecundùm philoſophum actus ſuot ſingularium: Ergo in Chriſto vna eſt, & eadem operatio Diuinitatis, & humanitatis. *Obijcitur 4.*

Reſpoodet, quòd operari eſt hypoſtaſis ſubſiſtentis: ſed ſecundùm formam, & naturam, à qua operatio ſpeciem recipit: Et ideò à diuerſitate formarum, ſeu naturarum eſt diuerſa ſpecies operationum: Sed ab vnitate hypoſtaſis eſt vnitas ſecundùm numerum, quantùm ad operationem ſpeciei. Sicut ignis habet duas operationes ſpecie differentes, ſcilicet illuminare, & calefacere, ſecundùm dlfferentiam lucis, *Reſpondetur.*

Diverſa ſpecies operationis ſumitur à diverſitate formarum.

lucis, & caloris; & tamen eſt vna numero illuminatio ignis ſemel illuminantis. Et ſimilitèr in Chriſto oportet, quòd ſint duæ operationes ſpecie differentes, ſecundùm duas naturas: Quælibet tamen operationum eſt vna numero in Chriſto ſemel facta, ſicut vna ambulatio, & vna ſanatio.

Obiicitur quintò.

Quod ampliùs explicatur in ſolutione ad quartum, quod erat. Sicut eſſe eſt hypoſtaſis ſubſiſtentis, ita & operari; ſed propter vnitatem hypoſtaſis eſt in Chriſto vnum eſſe: Ergo etiam propter eamdem vnitatem eſt in Chriſto vna operatio.

Reſpond.

Et acutiſſimè reſpondet, quod eſſe, & operari eſt perſonæ à naturâ, alitèr tamen, & alitèr. Nam eſſe pertinet ad ipſam conſtitutionem perſonæ, & ſic, quantum ad hoc, ſe habet in ratione termini: Et ideò vnitas perſonæ requirit vnitatē ipſius eſſe completi, & perſonalis; ſed operatio eſt quidam effectus perſonæ ſecundùm aliquam formam, vel naturam, vnde pluralitas operationum non præiudicat vnitati perſonali.

Obiicitur ſextò.

Tandem quatuor aureis Verbis omnia hactenùs dicta Author complectitur in ſolutione ad quintum, quod ſic procedebat. Vbi eſt vnum operatum, ibi eſt vna operatio; ſed idem operatum erat Diuinitatis, & humanitatis, ſicut ſanatio leproſi, vel ſuſcitatio mortui: Ergo videtur, quòd in Chriſto ſit vna tantùm operatio Diuinitatis, & humanitatis.

Reſpond.

Et reſpondet, quòd *aliud eſt proprium operatum operationis diuinæ, & operationis humanæ in Chriſto: ſicut operatum proprium Diuinæ operationis eſt ſanatio leproſi; operatum autem humanæ naturæ eſt eius contactus. Concurrunt autem ambæ operationes ad vnum operatum, ſecundùm quod vna natura agit cum communione alterius, vt dictum eſt.* Dixerat enim, vt vidimus, quòd diuina natura vtitur operatione naturæ humanæ, ſicut operatione ſui inſtrumenti; & ſimilitèr humana natura participat operationem diuinæ naturæ, ſicut inſtrumentum participat operationem principalis agentis.

Ambæ operationes diuinæ, & humanæ naturæ poſſunt concurrere ad vnicum operatum.

Obſervatio Caietani.

Et circà hanc ſolutionem benè Caietanus ait. Vide, nouitie, quòd cum propriis operatis ſingularium operationum (diuinæ ſcilicet, & humanæ) ſtare dicitur, vnitatem operari reſpectu vtriuſque: Non per viam proprietatis, ſed per viam concurſus ſeu communionis: nunquam enim operatum proprium vnius operationis, eſt operatum proprium alterius, vt in principio reſponſionis docemur: ſed operatum proprium vnius poteſt eſſe operatum commune ſibi, & alteri operationi, vt ſanatio leproſi eſt proprium operatum diuinæ operationis, & cum hoc eſt commune operatum dictæ diuinæ operationi, & humano contactui participanti diuinam operationem, vt in caſu reſponſionis docemur. Sic ille.

Prædicta eluceſcent ex ſuprà dictis de modo, quo inſtrumentum concurrit, & à diuinâ virtute eleuatur ad effectum ſupernaturalem; & de actione præuiâ propriâ ipſius inſtrumenti, &c.

CAPVT III.

Quomodò intelligi debeat, quòd in Chriſto tantùm fuit vna operatio humana.

Quæ ſit, ſeu dicatur operatio ſimpliciter humana.

PRæmittit Author in artic. 2. id quod primâ ſecundæ ad tractatum de actibus humanis præmittebamus, videlicet, quòd illa operatio dicitur eſſe ſimplicitèr humana, quæ à ratione procedit per voluntatem, ſiue, vt ibi dicebamus, quæ à deliberatâ voluntate procedit: Operatio autem, quæ eſt in homine, & non à deliberatâ voluntate procedit, potiùs actio hominis, quam actio humana dicenda eſt.

Aſſertio.

Ideò ex parte principij, à quo habet actio, quòd ſit, & dicatur humana, tantùm fuit in Chriſto vna operatio humana.

Probatur.

Quod ſic ex Authore oſtendimus. Quando agens inferius non agit per propriam formam, ſed ſecundùm quòd mouetur ab alio, eadem eſt operatio ſuperioris agentis, & inferioris; ſed omnes operationes Chriſti ſenſitiuæ potentiæ, non dicuntur humanæ, ſecundùm aliquam formam propriam, ſed quatenùs mouentur à ratione: Ergo in Chriſto eſt vna operatio humana, ſicut & vna natura humana, & vna ratio, ſiue ex parte principij, à quo actio dicitur humana, tantùm fuit vnica actio humana in Chriſto.

Explicatur mens. & *intentum an* *Ctoris.*

Vbi vides, quòd Author non agit de vn tate numerali, aut ſpecifica, aut genericâ operationum Chriſti Domini, ſic enim plures ſunt in illo (vt benè in litterá dicitur) ſicut in quolibet alio homine, humanæ operationes, de qua pluralitate primâ ſecundę egimus, vbi vidimus humanas actiones diſtingui genere, & ſpecie ex parte obiecti, ex quo ſpecificatio actuum humanorum deſumitur, qui tamen actus ex parte principij actiui (quantumlibet aliunde diuerſi,) vna tantummodò operatio humana ſunt, quoniam vnica tantum eſt ratio, ſen obiectum à quo tanquam à principio effectiuo vt dirigente, omnes illæ actiones habent, quòd ſint humanæ.

Specificatio actuum humanorum deſumitur ab obiecto.

Quanam operationes rationem actus humani ſortiantur.

Conuenit ergo omni homini, quòd actiones, quæ à deliberatâ voluntate illius procedunt, ſint humanæ. Prætereà omnes actiones, & paſſiones appetitûs ſenſitiui (vt vidimus primâ ſecundę) hominibus, pecudibuſque communes, poſſunt à ratione, & voluntate moueri, & rationem actus humani ſortiri.

Nulla ex operationibus Chriſti ab eâ excluditur, & quare?

Hoc autem ſpeciale fuiſſe in Chriſto dicimus (propter maximam eius perfectionem) quòd omnes eius actiones, nullâ exceptâ, erant humanæ, ita vt ex deliberatione rationis procederent.

Et quidem, qnòd illæ actiones, quæ in Chriſto procedebant à voluntate deliberatâ per rationem, eſſent verè, & propriè humanæ, nullum eſt dubium; ſiquidem in aliis hominibus huiuſmodi actiones humanæ ſunt.

Verùm nec diſſimilitèr de operationibus procedentibus in Chriſto, ab appetitu ſenſitiuo dicendum eſſe affirmamns, ſiquidem, vt conſtat ex plurièes in hoc opere dictis, actiones illæ ſemper erant in Chriſto ex deliberatione rationis, & motione voluntatis, & non poterant præuenire rationem ipſam, ſed eius directionem ſequebatur. Ergo erant actiones verè, & propriè humanæ.

Etiam operationes animæ vegetatiuæ in Chriſto erant humanæ.

Solùm difficultas eſſe poteſt de actionibus animę vegetatiuę, videlicet nutritione, & augmentatione, & de illis, quæ procedunt ſecundùm naturam elementi. Quæ omnes operationes in homine humanæ eſſe non poſſunt, nec directioni, ſiue imperio rationis, & voluntatis ſubijci.

Cæterùm de his etiam dicimus, quòd, quamvis, vt procedebant à principiis naturalibus, dicerentur Chriſto Domino naturales, poterant tamen vocari actiones humanæ in Chriſto.

Et probatur: quia voluntas humana Chriſti perfectum dominium habebat ſuper principia naturalia, ex quibus tales operationes procedebant: Ideò optimè poterant ad ipſum Dominium voluntatis, prædictæ actiones referri, tanquam ad primum principium totius compoſiti.

Authoritas D. Thomæ ad propoſitum.

Et Confirmatur ex S. Doctore, qui in calce corporis Articuli ait. *Ipſa etiam operationes naturales, & corporales aliqualitèr ad eius voluntatem pertinebant, inquantum voluntas eius erat, vt caro eius ageret, & pateretur, qua ſunt ſibi propria.* Hæc Author. Cùm igitur potuiſſet, ſi voluiſſet, huiuſmodi operationes impedire, & potiùs ſinebat, vt caro ageret, & operaretur illas vt ſibi proprias, optimè ex eius deliberatâ voluntate proceſſiſſe fateri debemus.

Vnica operatio humana fuit potiùs in Chriſto, quàm in cæteris hominibus.

Ex quibus cum S. Doctore tandem concludimus *multò magis in Chriſto fuiſſe vnam operationem humanam, quam in quocunque alio homine.*

Vnde in ſolutione ad primnm ait. Quòd *operatio partis ſenſitiua, & etiam nutritiua, non eſt propriè humana, ſicut dictum eſt: & tamen in Chriſto huiuſmodi operationes fuerunt magis humana, quàm in aliis.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm actio humana Chriſti potuerit eſſe ſibi meritoria.

CONCLVSIO. Chriſtus potuit aliquid ſibi mereri.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Chriſtus aliis mereri potuerit.

CONCLVSIO. Meritum Chriſti extendit ſe ad alios, vt membra ipſius.

DE MERITO CHRISTI.

ALIQVA de merito Chriſti diſputantur, quæ ipſi merito, & ſatisfactioni communia ſunt, vt de eius valore, finitumne, vel infinitum ſit: à quo hæc infinitas originem trahat, & ſimilia, quæ fusè in principio huius operis, de ſatisfactione diſputantes, ſtabilita reliquimus. Quæ vtpote difficillima, longâ concertatione diſcutienda fuerunt, & nunc ad meritum ex integro transferenda erunt, dum ad propria Tractatûs de Merito properamus.

CAPVT PRIMVM.

In Chriſto Domino reperiri omnes conditiones requiſitas, vt eius operatio meritoria ſit.

Meritum definitur.

VT docent Commentatores D. Thomæ primâ ſecundæ qu. 114. Meritum eſt opus liberum bonum, ſiue internum, ſiue externum, ex quo acquiritur ius ad mercedem præſuppoſito pacto. Ex qua definitione colligunt Theologi plures conditiones requiſitas ad rationem meriti hominis apud Deum, de quo ſolo merito hîc agimus.

Sex conditiones meriti ex hac definitione deducta.

Prima conditio eſt, quòd actio meritoria ſit libera: quia in naturalibus, nec meremur, nec demeremur. Secundò requiritur, quòd operatio ſit bona ex obiecto, & omnibus circunſtantiis, nam actus malus moralitèr non meretur præmium, ſed pœnam. *Odio* (inquit ſapiens cap. 14.) *ſunt Deo impius, & impietas eius.* Tertiò, quòd procedat à ſubiecto grato. Quartò requiritur, quòd formalitèr, vel virtualitèr referatur in finem ſupernaturalē; quia charitas eſt, quæ coniungit actus aliarum virtutum cum vltimo fine; & ideò ex imperio charitatis habent, quòd ſint meritorij vitæ æternæ. Quintò requiritur, quòd ſit actio viatoris, & inde eſt, quod, nec beati, nec damnati, qui ſunt in termino, mereri, vel demereri poſſunt. Sextò exigitur, quòd adſit ex parte Dei promiſſio præmij, & ex parte operantis, opus ordinetur ad tale præmium conſequendum.

Status difficultatis.

Quæ omnes conditiones examinantur, & acceptantur communitèr à Theologis loco citato, omneſque Chriſto Domino competere certum eſt. Aliquid tamen (circà primam conditionem) de requiſitis ad libertatem in communi dicemus.

Ad libertatem non requiritur facultas ad oppoſita cõtrariè; ſed ſufficit ad oppoſita cõtradictoriè.

Sciendum igitur eſt, quòd ad libertatem non requiritur neceſſariò facultas ad oppoſita cõtrariè, vt ad faciendum bonum, vel malum, ſed ſufficit facultas ad oppoſita contradictoriè, vt ad operandum, & non operandum. Ita S. Thomas quæſt. 24. de veritate artic. 3. ad tertium. Et probatur, nam in Deo reperitur perfectiſſimè liberum arbitrium (vt primâ part. qu. 19. vidimus) Et tamen in Deo non eſt facultas ad faciendum bonum, vel malum, ſed tantùm ad bonum: Illius enim perfecta ſunt opera. Ex quo ſequitur, quòd poſſe peccare non pertinet ad rationem formalem liberi arbitrij, ſed potiùs eſt quædam imperfectio arbitrij creati, competens illi, eò quòd factum eſt ex nihilo. Quam rationem aſſignat Auguſtinus lib. de vitiis, & concupiſcentia cap. 28. & alibi non ſemel. Vnde S. Thomas primâ part. quæſt. 62. artic. 8. ad tertium ait, quòd liberum arbitrium diuerſa eligere poſſit, ſeruato ordine finis, hoc pertinet ad perfectionem libertatis eius: ſed quòd eligat aliquid diuertendo ab ordine finis, quod eſt peccare, hoc pertinet ad defectum libertatis. Et idem docet quæſt. 24. de verit. artic. 3. ad ſecundum.

Potentia ad peccandum eſt imperfectio liberi arbitrii, non conditio ad eius rationē formalem requiſita.

Ad hoc quòd actio

Vt ergo operatio aliqua ſit perfectè libera, & ex hac parte poſſit induere

ſit libera, ſufficit libertas quoad exercitiũ in agente.

duere rationem meriti, ſufficit, quòd eliciens illam poſſit illam elicere, & non elicere, ſiue ſufficit quòd ſit liber quoad exercitium illius, ſiue libertate contradictionis, quod idem eſt: Non tamen requiritur, quòd poſſit eligere illam, & oppoſitum, ſiue quod ſit liber quoad ſpecificationem, vel libertate contrarietatis.

Colligitur perfectiſſima Chriſti libertas tùm in agẽdo, tùm in patiendo ex locis Scripturæ.

Veram igitur, & perfectiſſimam libertatem fuiſſe in Chriſto Domino oſtendimus ſuprà cum Authore ex illo Iſaiæ, 7. *Butyrum, & mel comedet, vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum.* Electio autem actus eſt liberæ voluntatis: Vnde ex hoc loco Baſilius, & Cyrillus optimè colligunt in Chriſto Domino veram fuiſſe libertatem, quæ ſine dubio in perfectione antecellit omnem, quam in cæteris hominibus inueſtigare poteris, etiamſi ad Adam recurras in ſtatu innocentiæ conſtitutum. Quam libertatem in patiendo expreſſit Iſaïas cap. 53. *Oblatus eſt, quia ipſe voluit.* Et ipſe Dominus de ſeipſo loquens Ioan. 10. *Ego pono animam meam.*

Nec nõ ex definitionibus Cõciliorum.

Eamdem veritatem colligimus ex diffinitione Conciliorum Lateranenſis ſub Martino primo, & Conſtantinopolitani ſexti, quâ ſancitur ſecundùm fidem in Chriſto Domino verè duas eſſe naturas cum ſuis proprietatibus, duaſque operationes ſecundùm proportionem vtriuſque naturæ, cum igitur libertas ſit proprietas naturæ humanæ, & magna eius perfectio, ſecundùm quam attenditur modus operandi hominis, vt homo eſt, & in Chriſto ſecundùm fidem fateri tenemur naturam humanam cum propriis perfectionibus, & cum modo operandi humano, & vt ex ſuprà dictis abundè habetur, in dubium reuocari non poteſt, quòd iuxtà eamdem fidem in operibus Chriſti libertatem aſſerere debeamus.

Cõfirmatur eadem veritas à fortiori, exemplo beatorum.

Quod à fortiori confirmare poſſumus, ex eo quod in beatis (licèt ſint omninò in termino, & impeccabiles) veram libertatem fatemur: Ergo multò magis debemus eam cognoſcere in Chriſto: licèt enim ab intrinſeco, ratione vnionis hypoſtaticæ, vt ſuprà vidimus, & etiam ratione beatitudinis ſit impeccabilis, hoc nullo modo infringit, vt diximus, vires libertatis, ad quam non requiritur, niſi indifferentia contradictionis; & indifferentia contrarietatis, ſcilicet potentiæ ad faciendum bonum, vel malum, potiùs eſt imperfectio in habente libertatem, quàm ipſius libertatis perfectio.

Reijcitur ſententia Theologorũ ſalvantium Chriſti libertatem, in hoc quòd nõ operaretur ex coactione.

Nec me latet quoſdam Theologos reduxiſſe hanc Chriſti libertatem ad voluntarium, id eſt, quòd Chriſtus non operabatur ex coactione, ſed voluntariè, licèt neceſſariò, quo modo etiam actiones in diuinis, licèt ſint neceſſariæ, poſſent liberæ vocari: Verùm hæc ſententia meritò à cæteris Theologis tanquam erronea exploditur, & contraria prædictis diffinitionibus Conciliorum, & ſenſui Patrum: Ex illis enim, vt diximus, euidentèr colligitur in Chriſto Domino fuiſſe verè liberum arbitrium, de cuius ratione eſt vera ad vtramque partem indifferentia, vt in noſtris Commentariis in quæſt. 19. & art. 12. part. 1. abundè oſtendimus.

Oſtenditur cæteras conditiones meriti, convenire actionibus Chriſti.

De ſecundâ conditione requiſita ad meritum, ſcilicet, quoad actio ſit omnimodè bona tã ex obiecto, quàm circunſtantiis; ſicut, & de tertiâ, quòd procedat à ſubiecto grato; nec non, & de quartâ, quod formalitèr, vel virtualitèr referatur in finem ſupernaturalem, provt etiam de quintâ, quòd ſit actio viatoris, pluſquàm euidentèr conſtat ex dictis tam in materia de ſatisfactione, quàm in toto hoc opere reſpectiuè.

Non diſſimilitèr de ſextâ conditione, quod adſit ex parte Dei promiſſio præmij, & ex parte operantis ordinetur opus ad conſequendum tale præmium, certum eſt in Chriſto reperiri, vt ex ſuprà dictis in tractatu de ſatisfactione cap. 10. videre poteris; nec non, & per totum decurſum huius operis.

Caput II.

Chriſtum Dominum de facto meruiſſe apud Deum; & in primo inſtanti ſuæ conceptionis.

Ratio quæſiti.

NOn defuerunt Theologi, qui, quamvis Chriſtum meruiſſe non negent; dicunt tamen, quod ſpeciali miraculo hoc meritum debeat adſcribi: Cùm enim meritum de potentiâ ordinariâ ab imperio charitatis præcipuè dependeat, & iſti Authores

credant

credãt actum charitatis in Chriſto non fuiſſe liberum, iudicauerunt, quòd ad conſtituendum Chriſti meritum, potentia Dei abſoluta concurrerit. In hanc ſententiam videtur inclinare Scotus in tertio diſt.18. & 19. qui, vt videre poteris apud Petrum de Cabrera hîc, aſſerebat Chriſtum Dominum ſolùm meruiſſe ex quodam priuilegio, & miraculo: ita vt connaturali modo ſuo operandi relictus, mereri non potuerit. Licèt Scotus, vt benè Ioann. à S. Thoma, ſolùm aſſeruerit difficile eſſe explicare, quomodò Chriſtus potuerit mereri, cùm fuerit beatus, & perfectè vnitus vltimo fini ab inſtãti ſuæ conceptionis. Sed quidquid ſit.

Opinio quorundam Theologorũ merita Chriſti ſpeciali miraculo tribuẽtium.

Communitèr Theologi ſentiunt, quòd ſuppoſito Incarnationis Myſterio ſecundùm legem, & potentiam Dei ordinariam, omni nouo ſecluſo miraculo, Chriſtus, & mereri potuit, & de facto meruit apud Deum.

Concluſio prima.

Hæc Concluſio, quoad primam partem, quæ de potentiâ loquitur, probatur: quia operationes Chriſti ſine nouo miraculo habebant conditiones requiſitas ad rationem meriti, quas capite ſuperiori deſcripſimus: Ergo connaturale ipſis erat, vt ſecundùm modum, quo à Chriſto eliciebantur, eſſent verè, & propriè meritoriæ.

Probatur prima pars.

Confirmatur, & explicatur hoc magis. Impoſſibile eſt concipere Chriſtũ viatorem abſque poſſibilitate ad merẽdũ: cùm enim nõ aliis greſſibus viator ad patriam tendens, ducatur, niſi operibus meritoriis, his ſecluſis, viator intelligi nequit; ſed Chriſtus ex ipſo Incarnationis inſtanti, quandiu mortalem vitam egit, viator fuit, ſecundùm inferiorem animæ partem: Ergo habuit poteſtatem ad merendum, ſiue ad ambulandum ad præmium.

Confirmatur, & magis explicatur.

Secunda pars Concluſionis, quæ Chriſtum Dominum de facto meruiſſe affirmat, eſt de fide. Et ſolet à Commentatoribus variis Scripturæ teſtimoniis conuinci, quorum plura à nobis in materiâ de ſatisfactione adducta ſunt: fauent enim ad vtrumque, & ad meritum, & ad ſatis factionem: Non enim potuit dari ſatisfactio, quin ſimul daretur meritum. Sed quidquid ſit, en tibi teſtimonium Iſaï. 35. *Pro eo quòd laborauit anima eius, videbit, & ſaturabitur, &c.* Et ibidem. *Si poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longæuum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur.* Egregium eſt illud Apoſtoli ad Philip. ſecundo, quod refert Author in argumento, ſed contrà artic. 3. *Factus eſt obediens vſque ad mortem. propter quod, & Deus exaltauit illum.* Et aliud ſimilitèr ab Authore relatum art. 4. Dicitur enim ad Rom. 5. *Sicut per vnius delictum, in omnes homines in condemnationem; ſic & per vnius iuſtitiam, in omnes homines in iuſtificationem vitæ.* Et ad Hebr. 5. dicitur, quòd Chriſtus lachrymas ad Deum fundens exauditus ſit pro ſuâ reuerentiâ. Et Apoc. 5. *Dignus eſt agnus, qui occiſus eſt, accipere gloriam, & virtutem.*

Probatur ſecunda pars.

Auctoritates Scripturæ ad propoſitum.

Eamdem veritatem habet. Trident. ſeſſ. 6. cap. 7. dum Chriſtum cauſam fuiſſe meritoriam iuſtificationis noſtræ diffinit. Item Clemens VI. in extra. Vnigenitus, ſimilitèr diffiniuit docens Eccleſiæ Theſaurum ex meritis Chriſti conſtare.

Confirmatur ſecunda pars Cõcluſionis definitione Concilij Tridẽt. & Clem. VI.

Omittimus Patrum teſtimonia, & cætera omnia, quæ ex authoritate procedunt: quia fusè à nobis agentibus de ſatisfactione, deducta fuerunt, & indifferentèr de ſatisfactione, & merito procedunt, ac loquuntur.

Ratione Theologicâ à priori hæc veritas confirmatur ex dictis; in Chriſti enim operationibus reperiebantur vniuerſæ conditiones ad meritum requiſitæ; fuerunt ſiquidem liberæ, virtuoſæ, propter Deum factæ, à ſubiecto modis omnibus grato, & accepto, & in ſtatu viæ conſtituto, & operante ex pacto, & promiſſione diuinâ, formali, vel æquiualenti, vt ex materiâ de ſatisfactione conſtat: Ergo nulla apparet ratio, quæ Chriſtum apud Deum non meruiſſe, ſuadere poſſit.

Probatur inſuper eadem pars à priori.

Non tamen ſic certum eſt apud Theologos, quandò hoc meritum incepit. Siquidem Albertus in tertio diſt. 18. art. 6. Bonauentura diſt. 1. quæſt. 1. Alenſis 3. part. qu. 16. memb. 2. art. 1. & alij pauci crediderunt Chriſti meritum non incepiſſe à primo inſtanti Incarnationis.

Quo tẽpore inceperit meritum Chriſti.

Contrà quos omnes certiſſima veritas apud Theologum, vel meliùs dicam Catholicum, ſtabilienda eſt, Chriſtũ Dominũ in primo ſuæ Incarnationis inſtanti verè, & propriè meruiſſe.

Concluſio ſecunda.

Hanc veritatem ob reuerentiam prædictorum Theologorum; & quia aliquo modo effugere poſſunt teſtimonium Apoſtoli mox adducendum, nõ dixerim omninò de fide, licèt benè

Diſcutitur, an ſit de fide.

Bartholomæus de Medina hîc, oppoſitum parùm tutum in fide iudicauerit. Et probatur ex illo Apoſtoli ad Hebr. 10. vbi loquens de Chriſto ait. *Ingrediens mundum dixit, hoſtiam, & oblationem noluiſti, &c. Tunc dixi ecce venio, vt faciam voluntatem*, &c. Et certè quòd operatio, de quâ loquitur Apoſtolus, fuerit meritoria, in dubium reuocari non poteſt, nam ſubiunxit. *Quâ voluntate ſanctificati ſumus*: Ergo ſatiſfactoria fuit, & meritoria. Nec dubitandum ſimilitèr eſt operationem illam fuiſſe à Chriſto elicitam in primo inſtanti; non enim dixit, ingreſſus mundum, ſed ingrediens.

Effugium quorumdam Theologorũ. Hoc tamen effugium ſuprà indicatum, præfatis Theologis reſtare poſſet, quòd ad verificationem prædictorum verborum, non ſit neceſſarium, quòd in primo inſtanti ingreſsûs in mundum, ſiue Incarnationis, opus illud exciterit, ſed ſufficit ad verificandum prædicta verba, quòd continuò poſt primum Incartionis inſtans, ſiue tempore immediatè ſequenti, operatio ſequuta fuerit. Optimè enim ſic etiam verificatur, quod ingrediens mundum, &c.

Præcluditur, & auctoritas Apoſtoli ad rigoroſum, ac legitimũ ſenſum reducitur. Sed quid, amabo, vrget, vt Verba Apoſtoli non intelligantur de opere in primo inſtanti facto; ſed de tempore immediatè ſequenti? In quo non tam propriè accipi poteſt verbum illud ingrediens, cùm potiùs tunc ingreſſus dici poſſit. Vt ſonant ergo, verba intelligenda ſunt, & merè voluntariè, ne dicam temerariè, opus Chriſti meritorium à primo inſtanti, venit excludendum.

Quod ampliùs roboratur. Chriſtus in primo illo inſtanti Incarnationis, vt ex pluriès dictis in hoc opere, plenum vſum rationis habuit, & gratiæ, ac ſcientiæ plenitudine perfectus fuit.

Probatur Concluſio ratione. Quæ ergo ratio adduci poterit, ob quam prima illa operatio, quam in primo illo inſtanti habuit, quæ quaſi primitiæ ſanctiſſimæ illius voluntatis, & libertatis æterno Patri offerebatur, non eſſet ſupernaturalis Dei amor, & acceptatio paſſionis, & mortis in Redemptionem humani generis. Quod, ſi Theologi, vt Vidimus in Tractatu de Angelis, ipſis concedunt actum meritorium in primo inſtanti, prout etiam Protoparenti Adamo, cur Chriſto Domino id negabimus?

Videat Theologus, quę fusè diximus in calce Commentariorum ad primam ſecundæ de actu cõuerſionis in Deum, ad quem ex præcepto (iuxtà mentem S. Thomæ) tenetur puer in primo inſtãti, quoad vſum rationis peruenerit. Iuuabunt enim, & à fortiori ad capiendum, quomodò Chriſtus Dominus in primo inſtanti Incarnationis potuit habere vſum liberi arbitrij. *Applicatur Doctrina de actu Conuerſionis in Deũ in primò rationis vſu.* A fortiori, inquam; Poſſet enim aliquis dicere, quòd in puero, licèt vſus libertatis, & rationis non peodeat per ſe ex temporis ſucceſſione, pendet tamen per accidens, propter corporis impedimentum: quia operatio intellectûs in nobis ab vſu phantaſmatum dependet, quod in Chriſto locum non habuit, quia (vt ex pluriès repetitis, præcipuè de ſcientiis inditis Chriſto ab inſtanti conceptionis, conſtat) habuit præter lumen beatificum ſcientiam infuſam, quæ in ſuo exercitio à phantaſmatibus non pendet. *Scientia infuſa Chriſti, non pendebat in ſuo exercitio à phantaſmatibus.* Ergo potuit in primo illo inſtanti, ratione, voluntate, ac libertate vti, non minùs ac potuit Angelus.

Confirmatur, & magis explicatur veritas ſtabilita. Confirmatur, ſiue explicatur hoc ampliùs. Ex dictis in Tractatu de ſatiſfactione, habemus, quod in illo inſtanti manifeſtata fuerint Chriſto omnia beneficia ſuæ humanitati collata, & finis ſuæ Incarnationis, Dei ſcilicet gloria ex Redemptione generis humani per mortem ipſius Chriſti perficienda; Et aliàs, vt ex toto hoc opere conſtat, in illo eodem inſtanti fuerint eidem Domino noſtro collata omnia principia neceſſaria ſupernaturalis actionis. Et nullum, vt diximus, ex parte corporis, potuit adeſſe impedimentum. Omninò ergo irrationabile eſt aſſerere, quòd in illo inſtanti Authorem ſupernaturalem ſuper omnia non dilexerit, & in Dei gloriam, noſtramque Redemptionem, & ſalutem, acceptabile ſacrificium, & hoſtiam ſe æterno Patri non obtulerit. Irrationabilitèr, inquam, hic actus Chriſto denegaretur, etiam non ſtante aperto Pauli teſtimonio, quod adduximus. *Cenſura ſententia oppoſita.* Certè omiſſionem ſimilis actûs damnabilem iudicares in quâlibet purâ creaturâ, quæ diuino afflata, & illoſtrata lumine; & ſupernâ voluntate, & præcepto ad aliquod opus impulſa, voluntati Dei illicò non ſe conformarit.

Caput

Capvt III.

Eadem veritas confirmatur magis, & oſtenditur meritum Chriſti non fuiſſe interruptum.

Auctoritas D. Auguſtini adducitur.

EAmdem veritatem confirmat Angelicus Doctor infrà quæſt. 34. artic. 3. (vbi de hoc ex profeſſo diſputat) authoritate Auguſtini ſuper Exodum dicentis. Non habuit omninò Chriſtus iuxtà animæ meritum, quo potuiſſet proficere. Potuiſſet autem, inquit S. Thomas, proficere in merito, ſi in primo inſtanti ſuæ conceptionis non meruiſſet: Ergo.

Noua Ratio S. Doctoris.

Duplex ſãctificatio puerorum ſcilicet, & adultorum, quæ, eſt perfectior.

Huius perfectionẽ habuit Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis.

Idem oſtendit Theologicâ demonſtratione, & Doctrinâ, quâ non ſemel in hoc opere vſi ſumus. Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis ſanctificatus fuit per gratiam: Eſt autem duplex ſanctificatio: vna quidem adultorum, qui ſecundùm proprium actum ſanctificantur: alia autem puerorum, qui non ſanctificantur ſecundùm proprium actum Fidei, ſed ſecundùm fidem parentum, vel Eccleſiæ. Prima autem ſanctificatio eſt perfectior, quàm ſecunda: ſicut actus eſt perfectior, quàm habitus: Et quod eſt per ſe, eo, quod eſt per aliud. Cum ergo ſanctificatio Chriſti fuerit perfectiſſima (quia ſic ſanctificatus eſt, vt eſſet aliorum ſanctificator) conſequens eſt, quòd ipſe ſecundùm proprium motum liberi arbitrij in Deum, fuerit ſanctificatus, qui quidem motus liberi arbitrij eſt meritorius. Vnde conſequens eſt, quòd in primo inſtanti ſuæ conceptionis Chriſtus meruerit.

Obijcit D. Thomas.

Obijcit ipſe S. Doctor loco citato, contrà, quòd Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis meruerit, Aſſertam veritatem. Quia ſic ſe habet liberum arbitrium ad merendum, ac, ad demerendum; ſed Diabolus in primo inſtanti ſuæ creationis non potuit peccare, vt in 1. part. habitum eſt: Ergo neque anima Chriſti in primo inſtanti ſuæ creationis, quod fuit primum inſtans conceptionis Chriſti, potuit mereri.

Reſpondet.

Et reſpondet, quòd liberum arbitrium non eodem modo ſe habet ad bonum, & ad malum: Nam ad bonum ſe habet per ſe, & naturalitèr; ad malum autem ſe habet per modum defectus, & præter naturam. Sicut autem Philoſophus dicit ſecundo de cœlo textu 18. poſterius eſt, quod eſt præter naturam, eo quod eſt ſecundùm naturam: quia id, quod eſt præter naturam, eſt quædam exciſio ab eo quod eſt ſecundùm naturam. Et ideò liberum arbitrium creaturæ in primo inſtanti creationis poteſt moueri ad bonum merendo, non autem ad malum peccando, ſi tamen natura ſit integra.

Quod eſt præter naturam, poſterius eſt eo, quod eſt ſecundùm naturam.

Nouum dubium proponitur.

Dubium autem eſt inter Theologos, an hoc meritum, quod in primo inſtanti Incarnationis incepit, fuerit vnquam interruptum vſque ad inſtans mortis. Et ſemper mihi magis placuit illorum ſententia, qui nunquam fuiſſe interruptum aſſerunt à primo inſtanti vſûs rationis, vſque ad inſtans mortis eius excluſiuè.

Aſſertio.

Probatur.

Quæ ſententia non alitèr probari poteſt, niſi quia nulla vrget neceſſitas, vt meritum Chriſti interruptum fuiſſe credamus: Et aliàs in Chriſti honorem, & dignitatem cedit, quòd ſemper continuauerit in actibus virtutum ſupernaturalium, quæ in primo inſtanti ſuæ conceptionis fuerunt illi infuſæ: Ideò non videtur ipſi rationabilitèr denegandum: ſed omnes huiuſmodi actus in Chriſto fuerunt meritorij: meruit enim Chriſtus per omnium virtutum actus, ſicut & nos meremur: Ergo & meritum ipſius nunquam fuit interruptum.

Nulla adeſt neceſſitas admittendi interruptionem in merito Chriſti.

Nec multùm inſudabimus ad oſtendendum nullam adeſſe neceſſitatẽ ad ponendum interruptionem in merito Chriſti, ſi ſupradicta attẽdas, videlicet quòd non ſolùm ſcientia beata animæ Chriſti, ſed etiam ſcientia ipſi infuſa, non dependet à phantaſmatibus, vt in actum prodeat: Et idem eſt de cæteris actibus virtutum, quæ per ipſam ſcientiam infuſam regulantur.

Virtutes infuſæ nunquam otioſæ in Chriſto.

Intellectus igitur, & voluntas Chriſti Domini, prout ipſi infuſæ virtutes, nunquam otioſæ fuerunt: ita vt Chriſtus in continuo eſſet exercito alicuius ex prædictis virtutibus. Et conſequentèr eius meritum nunquam fuit interruptum, ne quidem phyſicè: de interruptione enim morali, nullum poteſt eſſe dubium, operationem Chriſti virtuoſam nunquam fuiſſe interruptam: quia moralitèr loquendo, quod tempore oportuno fit, non intelligitur interruptum, in quo

ſenſu ipſe ſaluator dicebat. Oportet ſemper orare, & non deficere. Quod præceptum, ſiue conſilium adimplet, qui aſſiduè orationi incumbit, quamvis ad alia vitæ neceſſaria diuertat.

Error aſſerentium Chriſtum meruiſſe poſt mortẽ, vel antè mortem lanceâ percuſſum fuiſſe.

Nec omittendum, quod aliqui (vt refert Aſturicenſis loco citato) continuatum meritum Chriſti produxerunt vſque poſt mortem: Et fuit illis errandi occaſio, quòd Sancti Patres Sacramentorum virtutem ex latere Chriſti lanceâ vulnerato effluxiſſe aſſerant. Alij, vt hunc errorem vitarent, & ne Chriſtum poſt mortem meruiſſe dicerent, & aliàs teſtimonium prædictum ſanctorum PP. explicare neſcientes, affirmare auſi ſunt Chriſtum ante mortem lanceâ percuſſum fuiſſe, quod ipſi textui Euangeliſtæ contradicit.

Quâ ratione virtus Sacramentorum effluxit è latere Chriſti pẽdentis in cruce.

Verùm Patres, qui prædicto modo loquendi vſi ſunt, certè non dixerunt vulneri Chriſti iam mortui aliquid ineſſe meriti, ſed quòd virtus Sacramentorum ex illo vulnere effluxerit. Cùm enim per totius ſanguinis Chriſti effluxum opus noſtræ Redemptionis fuerit conſummatum, & vltimum ſanguinis, quod in Chriſti corpore remanebat, lateris apertione effluxerit, meritò cum illo Sacramenta effluxiſſe Patres dixerunt. Eò vel magis, quòd obiectiuè, lateris vulnus, & inde pretioſi ſanguinis fluxus meritorius, & conſummatorius Redemptionis dici poteſt: quia Chriſtus Dominus tale vulnus, & iniuriam mortuo corpori ſuo inferendam voluit, & acceptauit: Non diſſimilitèr ac meritoriæ fuiſſent in acceptatione Chriſti, iniuriæ, quæ potuerunt decerni, vt cadaueri ipſius Chriſti infligerentur, quæ tamen non fuerunt, nec decretæ, nec inflictæ, quin potiùs ita diuinâ prouidentiâ diſponente, honorificè ſepultum fuit, & copioſo aromate tum à Nicodemo effectiuè, tum à mulieribus proſecutiuè inunctum.

Fluxus ille ſanguinis meritorius fuit, vt conſummatorius Redẽptionis.

Capvt IV.

Occurritur obiicientibus in contrarium; Et ſpecialitèr Chriſtum in actu Charitatis meruiſſe oſtenditur.

Obiectiones iam ſolutæ.

PLura poſſent obiici ad probandum Chriſtum mereri non potuiſſe, quę, vt potè æquè militantia contrà ſatisfactiunẽ, de eâ fusè tractantes adduximus, & ſoluimus: vt eſt illud. Quòd ille, qui meretur, expectat aliquid ſibi conferendum ab alio tanquam à ſuperiori, quod arguit inferioritatem, & indigentiam in perſonâ merente, & ſimilia.

Arguitur primò hìc.

Verùm ſpecialitèr hìc contrà meritum Chriſti difficillima reſtant nobis ſoluenda argumenta. Et primò Chriſtus neque meruit, neque mereri potuit per actum charitatis: Ergo per nullum actum potuit mereri. Conſequentia videtur omninò certa, præcipuè in viâ S. Thomæ, vt videre poteris primâ ſecundæ qu. 114. art. 3. vbi ait. Quòd Charitas eſt prima radix meriti: & quòd ab illâ omnes actus virtutis rationem meriti participant: Omnes enim aliarum virtutum actus ex relatione ad Deum, ſummum bonum, & vltimum finem ſemper naturalem, quam ex Charitate, tanquam ex formâ omnium virtutum, participant, rationem meriti ſortiuntur: Ergo, ſi actus charitatis in Chriſto expers meriti fuit, omne meritum ab ipſo omninò excluditur. Antecedens autem, nempe quòd per actum charitatis Chriſtus mereri non potuerit, non minus euidentèr oſtenditur: Nam actus charitatis, quo humana Chriſti voluntas, etiam in viâ diligebat Deum, neceſſarius erat, ſiquidem eſt actus beatificus, quem ab inſtanti Incarnationis, vt ex ſupradictis conſtat, habuit. Sed Operatio neceſſaria eſt incapax meriti; vt enim conſtat ex dictis, vna, & præcipua ex conditionibus requiſitis ad meritum, eſt libertas operis: Ergo.

Charitas eſt prima radix meriti, & forma omnium virtutum.

Roboratur argumentũ.

Imò ex prædictâ viſione beatâ, quam Chriſtus ab inſtanti ſuæ Incarnationis habuit, per quam vidit omnia, quæ ad eius ſtatum pertinebant, nouitque proindè omnes actus, quos in tota æternitate facturus erat, eoſque ita à diuinâ prouidentiâ diſpoſitos, & præordinatos, ac proindè infallibilitèr futuros.

ros. Et cùm aliàs humana Chriſti voluntas non potuerit diuinæ repugnare prouidentiæ, imò ſe totam ipſi conformarit, non potuit non elicere talis actus pro loco, & tempore, quo ſciebat fuiſſe à diuinâ prouidentiâ præordinatos: Ergo humana Chriſti voluntas non liberè, ſed neceſſariò operabatur, aliàs, ſi libertatem habuit non operandi, pro tempore, quo nouit talem operationem diuinitùs fuiſſe diſpoſitam, habuiſſet quoque libertatem ad repugnãdum diuinæ prouidentiæ, & ad diuinam voluntatem non ſe conformandum, quod eſt abſurdum.

Non facilè ſoluitur à Theologis.

Non parùm inſudant Theologi in ſoluendo hoc argumento, illiſque contingit, quod in præcipuis difficultatibus occurrit, vt faciliùs in aliorum ſenſum inuehant, quàm aptam ſolutionem inueniant. Aliqui igitur difficultati ſuccumbentes, aſſerunt Chriſtum non meruiſſe per actum charitatis, ſed per actus aliarum virtutum, vel forſitan per actum charitatis ergà proximum non ergà Deum. Sic Vaſquez diſp. 74. cap. 3. quia nullus actus amoris Dei in Chriſto fuit liber, ſed omninò neceſſarius. Quæ ſententia non diſcrepare videtur à ſenſu Alexandri de Ales 3. part. quæſt. 17. memb. 1.

Diuerſis modis occurrũt huic difficultati.

Primus modus.

Reÿcitur à Thomiſtis.

Contrà quem modum philoſophandi meritò Thomiſtæ inſurgunt: quia S. Thomas art. 3. in ſolutione ad primum hæc ait. *Nec tamen per charitatem meruit, in quantum erat charitas Comprehenſoris, ſed in quantum erat viatoris.* Et quæſt. 29. de verit. art. 6. ad ſextum dicit, quod *eâdem charitate Chriſtus fruebatur, & merebatur.* Vnde, in viâ D. Thomæ, non ſoli actus aliarum virtutum, ſed actus Charitatis erat in Chriſto præcipuè meritorius, vt ex eius doctrinâ ſuprà euidentèr oſtendimus.

Aliter ab eiſdem adinuenitur.

Vnde alitèr plures Thomiſtę, vt Ferrarienſis 3° contrà gentes cap. 62. Soto 3. de naturâ, & gratiâ cap. 7. Medina hîc, & alij reſpondendum iudicarunt, quòd duplex charitatis actus in Chriſto venit conſiderandus: Alter per viſionem beatam regulatus, quo Deus, vt viſus, diligitur: alter, qui fertur in Deum cognitum per ſcientiam infuſam. Primum autem dicunt neceſſarium, nec meritorium; ſecundum dicunt Chriſto fuiſſe liberum quoad exercitium, & meritorium.

Duplex actus charitatis in Chriſto.

Hæc ſolutio probabiliſſima eſt in viâ S. Thomæ. Verùm difficilitèr euadere poteſt vnum, vel alterum argumentum, quo alij Thomiſtæ contrà eam inſurgunt. Sequeretur enim ex prædictâ poſitione, quòd duo accidentia ſolo numero diſtincta eſſent in eodem ſubiecto, quod in viâ Ariſtotelis & S. Thomæ impoſſibile eſt. Quòd autem duplex ille amor, alter regulatus per lumen beatificum, alter per ſcientiam infuſam, pluſquàm numero diſtinguantur, difficile eſt concipere, & admiſſo quòd diſtinguerentur ſpecie, in aliud forſitan maius inconueniens incurritur, dum duo habitus charitatis ſpecie differentes conſtituuntur, vnico tantùm obiecto formali remanente: Diuerſa enim apprehenſio, formalitèr obiectum diuerſificare non poteſt, præcipuè iuxtà Caietanum, de quo videre poteris, quæ primâ ſecundæ quæſt. 1. & alibi in eâdem parte dicebamus de ſpecificatione habituum differentes.

Inſurgunt alij Thomiſtæ contrà vltimam ſolutionem.

Inconueniẽtia, quæ ex ea ſequerẽtur.

Noua ſolutio aliorum Thomiſtarum.

Alij Thomiſtæ, vt prædicta deuitent, vnicum habitum, & actum charitatis in Chriſto conſtituunt, qui quidem actus, vt regulatus per ſcientiam beatam, erat neceſſarius, & conſequẽtèr vt ſic expers meriti, vt verò ab infuſa procedebat, erat omninò liber, & meritorius. Adhibent ad hoc explicandum, exemplum non ineptum: Contingit enim quandoque, quòd vnus, & idem motus ſit ſimplicitèr naturalis, quemdam tamen violentiæ modum ab extrinſeco principio participet, V. G. Cùm quis proiicit lapidem deorsùm, motus ille ſimplicitèr eſt naturalis, deſcenſus enim naturalis eſt lapidi, & nihilominùs habet aliquid tunc violentiæ admixtum ex impulſu proiicientis.

Diſcutiuntur præfatæ ſolutiones, & melior adducitur.

Verùm, quamvis prædictæ ſolutiones, quæ ſupponunt meritum Chriſti in actu charitatis ergà Deum, in viâ D. Thomæ ſint probabiles, magis tamen omnium adæquatam ſemper credidi, quam adhibet Aſturicenſis, & poſt illum communior videtur inter Thomiſtas. Aſſerit igitur Chriſtum meruiſſe per ipſummet charitatis actum, quo diligit Deum clarè viſum, qui fuit meritorius, non prout beatificus, ſed prout fuit actus viatoris.

Hæc doctrina eſt omninò expreſſa S. Doctoris, vt ex teſtimonio ſuprà allegato manifeſtè conſtat. Tota autem difficultas ad hoc reducitur, quomo-

Emergit Noua difficultas.

dò actus ille beatificus iouariatus potuerit eſſe ſimul actus viatoris, & meritorius. Ad quod explicandum vtitur Aſturicenſis idoneo exemplo (iuxtà doctrinam à nobis primâ ſecundæ, dum de intentione, & aliis voluntatis actibus ſermo erat, ſtabilitam) videlicet, quòd, ſicut finis acquirendus poteſt eſſe obiectum duorum actuum, nempe volitiunis, & intentionis; volitionis quidem, pruvt eſt in ſe booum quoddam, quâ ratiuoe eſt propter ſe appetibile: Intentionis verò, quatenùs talitèr eſt bonum, quòd eſt ratio appetendi media. Vnde intentio reſpicit finem ſub formaliſſimâ ratione fiois, quatenùs ſcilicet eſt acquiſibilis per media, quibus ipſe finis appetibilitatem tribuit.

Finis acquirendus poteſt eſſe obiectum duorum actuum.

Duplex cōſideratio vltimi finis, ſeu bonitatis diuinæ.

In propoſito igitur bonitas diuina, ſiue ratio vltimi finis poteſt per ſemetipſā cōſiderari, ſecūdùm quod eſt appetibilis, & fruibilis, ſi ſic loqui licet, nullo habito reſpectu ad aliquid extrinſecum. Alio modo provt eſt ratio volendi alia, quæ conuenientiam aliquam habent cum ipsâ bonitate finis conſecutâ. Primo modo conſiderata diuina bonitas amatur, & diligitur à beato, dilectione neceſſariâ, neceſſitate quoad ſpecificationem, & quoad exercitium: Ita vt beatus noo ſolùm oppoſitum amare oequeat; ſed oeque ab actuali eius amore ceſſare. Et eâdem neceſſitate ſimiliter eâdem bonitate fruitur: Ita vt neque ab eius amore, neque ab eius fruitione diuelli queat. Cæterùm eadem diuina bonitas ſecundo modo cooſiderata non diligitur amore neceſſario, oec talem dilectionem ſtatus beatificus expoſcit, ad quem, ſicut oec creaturarum cognitio, ita nec creaturarum amor per ſe pertinet. Vnde neque per ſe requirit amorem diuinæ bonitatis, provt eſt ratio actualis amoris creaturæ.

Sub quâ ratione ametur à beato quoad ſpecificationem, & quoad exercitium.

Inde habes, quòd, ſicut volitio finis, provt eſt bonum in ſe, & propter ſe amabile, & iotentio eiuſdem finis pro vt amatur, vt acqoiſibilis per media, realitèr quandoqoe coïocidunt in vnum, & eumdem actum, in quo duplicem illam rationem volitionis, & intentionis diſtinguimus. Ita amor diuinæ bonitatis iam habitæ, & conſecutæ vnus eſt, & idem actus, qui per ſe primò reſpicit ipſam, vt eſt io ſe infinita, & ſumma bonitas, & ſuper omnem bonitatem diligibilis: Et ſecundariò eamdem diuinam bonitatem reſpicit per reſpectum ad creaturas, quatenùs eſt ratio volendi, & amandi ipſas. Priore ratione conſiderata diuinæ bonitatis dilectio, eſt actus beatificus, & omninò neceſſarius: poſteriori verò modo conſiderata, neque pertinet neceſſariò ad beatificum ſtatum, neque neceſſarius actus eſt, ſed ſimplicitèr liber.

Idem eſt actus amoris ergà diuinam bonitatē, vt eſt diligibilis in ſe, & vt eſt ratio diligēdi creaturas.

Et, vt beoè prædictus Author, non eſt mirandum, quòd vnus, & idem actus ſupernaturalis dilectioois Dei, in voluntate beati vtramque cooditionem, & neceſſitatis, & libertatis induat; cùm ſit quædam connaturalis participatio diuioi amoris, quo Deus ſuam diligit bonitatem, in quo geminam hanc conditionem ſummâ cum excellentiâ reperimus, nam, provt Deus infinitam ſuam booitatem diligit, eius dilectio ſummè naturalis, & oeceſſaria eſt. Quateoùs verò eſt ratio actualis dilectionis creaturarum, ipſamet diuina bonitas liberè ab eâdem diuinâ voluntate diligitur. Nullâ enim diuioa voluotas, neceſſitate cogitur ad diligeodum creaturam aliquam, & ex conſequeoti neque neceſſitatur ad amandam ipſam diuioam bonitatem, provt eſt actu formalis ratio diligendi creaturas, id eſt, pro vt actu exequitur officium rationis formalis in creaturarum dilectione.

Amor beatificus eſt ſimul neceſſarius, & liber, ſicut diuinus.

Difficultas quæ tangitur in confirmatione argumenti, manebit diſſoluta capite ſequenti, & ſexto.

Capvt V.

Refelluntur diuerſa Theologorum placita de merito in ordine ad alios actus, quos Chriſtus habuit in præcepto.

Contrà eamdem veritatem, quòd Chriſtus meruerit, acriùs hîc inſurgit argumentum. Si eoim aliquod meritum io Chriſto cognoſcendum eſt, ad obedieotiam maximè referri debet; ſiquidem Apoſtolus præmium Chriſto collatum ad eius obedientiam retulit; dicit enim ad Philip. 2. *Humiliauit ſemetipſum factus obediens vſque ad mortem &c. propter quod, & Deus exaltauit illum &c.* Et ad Rom. 5. *Sicut per inobedientiam vnius hominis peccatores conſtituti*

Argumētū Theologorū negantium Chriſtum meruiſſe, eò quod non fuerit capax obediētiæ.

ſtituti

ſtituti ſunt multi: Ita & per vnius obedientiam iuſti conſtituentur multi: Sed Chriſtus non fuit capax obedientiæ, quia non erat capax præcepti: præceptum enim non imponitur, neque imponi poteſt, niſi ei, qui eſt capax culpæ: præceptum enim obligat ſub culpâ eum, cui imponitur: culpa autem impoſſibilis erat Chriſto.

Præceptum ſupponit capacitatẽ culpæ in eo, cui imponitur.

Cõfirmatur primò.

Præterea, ſi Chriſto Domino fuiſſet impoſitum præceptum moriendi pro hominibus, ablata fuiſſet ipſi libertas circà paſſionem, & mortem: cùm enim voluntas Chriſti ſit impeccabilis, non poſſet non adimplere præceptum ſibi impoſitum, nec ſubinde poſſet non acceptare mortem pro hominibus: Ergo non potuit ex obedientiâ operari meritoriè.

Cõfirmatur ſecundò.

Et confirmatur, & ſimul probatur, quòd nec in obſeruatione alicuius præcepti Chriſtus mereri potuerit. Voluntas Chriſti neceſſariò amabat Deũ: Ergo ex vi eiuſdem amoris determinata erat, vt neceſſariò amaret etiam illa omnia, quæ neceſſaria erant ad conſeruationem illius: huiuſmodi autem ſunt actus, qui cadunt ſub præcepto: amor enim Dei eſſe non poteſt ſine obſeruatione præceptorum: Ergo ex vi, & intrinſecâ diſpoſitione amoris beatifici, tales actus non erant liberi, ſed neceſſarij, per conſequens nullatenùs per actus, quos ſub præcepto Chriſtus habebat, mereri potuit.

Amorem DEI ſequitur obſeruantia præceptorũ.

Effugium aliorũ Theologorum.

Quidam Theologi fugientes difficultatem negant præceptum moriendi fuiſſe Chriſto impoſitum; & aiunt quòd, cùm in ſacris litteris legimus impoſitum fuiſſe Chriſto prædictum præceptum, id intelligendum eſt non de præcepto propriè, & ſtrictè, ſed de re ei iniunctâ per manifeſtationem voluntatis non habentis vim præcepti, & idem conſequentèr de obedientiâ Chriſti Domini dicunt, quòd non fuerit propria, ſed lata, & metaphorica: quia obedientia propriè dicta eſt correlatiua ad præceptum propriè dictum.

Malè ſentiunt de obedientia Chriſti.

Alij aſſerunt Chriſtum habuiſſe præceptum moriendi, liberè tamen illud adimpleuiſſe: quia, quamuis ſuppoſito præcepto, non maneret liber circà ſubſtantiam actûs, prout cadit ſub præcepto, tamen manebat liber circà eamdemmet ſubſtantiam eiuſdem actûs, prout ex motiuo alterius virtutis, quæ non cadit ſub præcepto V.G. prout volebat mori pro hominibus ex motiuo fortitudinis, aut miſericordiæ, de quo non fuerat ipſi præceptum iniunctum. Ita Vaſquez hîc diſp.74.cap.5.

Aliud Placitum Theologorum.

Noua ſententia non multùm diſcrepans præcedenti.

Proximè accedit ſententia illorum, qui dicunt Chriſto impoſitum fuiſſe præceptum moriendi, quantùm ad ſubſtantiam actûs, non quantùm ad circunſtantias loci, temporis, intentionis, actûs, &c.

Præterea alij ſic philoſophantur, vt nullum præceptum impoſitum fuerit Chriſto, niſi præuiſâ eius voluntate: ita nimirùm, vt in primo ſigno rationis, præuiderit Deus voluntatem Chriſti determinatam ad ſubeundam mortem pro redemptione generis humani, & cupientem, quòd imponeretur ſibi præceptum moriendi, vt ſic magis meritoriè, & ſatisfactoriè pro nobis pateretur. Ad eum modum, quo Religioſus aliquem actum virtutis exercere cupiens, à Prælato expoſcit, vt illũ ei iniungat, & formalitèr præcipiat, vt per hoc magis meritoriè in prædicto opere ſe exerceat, & propterea in ſecundo ſigno rationis impoſuit Deus Chriſto, quod, quia ſic ex præuiſâ Chriſti voluntate impoſitum, non læſit liberam adimpletionem illius, nec conſequentèr meritum.

Vltimus modus philoſophandi aliorum.

Elucidatur exemplo.

Capvt VI.

Refelluntur efficacitèr prædicta ſententiæ, & ſtabilitur præceptum moriendi Chriſto impoſitum.

In contrarium ſententia Thomiſtarum, & communis inter Theologos eſt, Chriſto Domino fuiſſe impoſitum præceptum moriendi, non ſolùm quantùm ad ſubſtantiam, ſed etiam quoad omnes circunſtantias, & hoc nullo modo tollere rationem liberi, & meritorij in actu, quo tale præceptum acceptauit, & impleuit, ſicut nec tollit in adimpletione omnium præceptorum Decalogi.

Communis Thomiſtarũ ſententia.

Et quidem fuiſſe Chriſtum Dominum capacem diuini præcepti, dubiũ non deberet eſſe apud Theologum: quia humana voluntas Chriſti erat libera, & non erat ſuprema regula ſuarum operationum, cùm ſit creatura: Ergo

Voluntas Chriſti quâ ratione capax præcepti.

Ergo habet regulam ſuperiorem, voluntatem nempe diuinam, eiuſque legem. Et confirmatur: quia Chriſtus, ſecundùm quod homo, eſt inferior Deo, & ſubditus illi. Ergo eſt capax præcepti; Sicut etiam eſt capax religionis, fortitudinis, & aliarum virtutum.

Chriſtus ſolutus a lege veteri; non tamen ab æterna, & naturali.

Et ita, licèt Chriſtus Dominus non fuerit obligatus legi veteri, vt docet S. Thomas infrà quæſt. 37. art. 3. ad quartum; neque etiam aliis legibus poſitiuis communibus, quod indicat illud Matth. 17. *Ergo liberi ſunt fily, &c.* Tamen verè Chriſtus fuit obligatus, in quantum homo, legi æternæ & naturali, vt habemus ex eodem S. Doctore primâ ſecundæ quæſt. 93. art. 4. ad ſecundum, potuitque ſpeciali aliqua Dei lege, & peculiari præcepto obligari.

Præceptum moriendi Chriſto impoſitũ fuiſſe habetur ex Scripturâ.

Quale fuit præceptum moriendi, & redimendi genus humanum, quod impoſitum fuiſſe Chriſto, oſtendit ipſe Author infrà quæſt. 47. art. 2. Et clarè habetur ex illo Ioan. 10. *Hoc mandatum accepi à Patre &c.* & Ioan. 14. *Sicut mandatum dedit mihi pater, ſic facio.* & Pſal. 39. *Vt facerem volũtatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Quem locum, vt plurìes in hoc opere vidimus, Apoſtolus ad Hebr. 10. explicat de voluntate, quâ Chriſtus ſubiecit ſe Patris voluntati in ordine ad mortem ſuam, & ſanctificationem noſtram.

Nec non ab illo fuiſſe executioni mandatum.

Et ipſe Chriſtus non ſolùm ſibi fuiſſe impoſitum præceptum & moriendi, & redimendi humanum genus, apertè fatſus eſt, vt refert Ioannes loco citato; Sed etiam ex eodem Ioan. cap. 15. ſic Chriſtum loquentem accepimus. *Et ego Patris mei præcepta ſeruaui.* Quod & poteſt intelligi de præceptis Decalogi, & ſpecialitèr de præcepto patiendi, & moriendi pro noſtrâ redemptione, quæ, quia multis operibus Chriſti fuit operata, plurali nomine deſcribitur. Et ego Patris mei præcepta ſeruaui. Et hæc eſt communis ſententia Sanctorum Patrum.

Quâ ratione Chriſtus impleuit omnia præcepta moralia, ceremonialia, & iudicialia.

Addas, ſi placet, quæ S. Doctor habet infrà quæſt. 47 art. 2. præcipuè in ſolutione argumentorum. Quæ breuiter, & eleganter præſtrinxit Caietanus dicens. *Memento colligere ex reſponſione ad primum, & tertium, quòd Chriſtus ſuâ paſſione adimpleuit legem totam: Charitate quidem, & obedientiâ ſummâ, adimpleuit omnia præcepta moralia: ſacrificio ſummo ſui ipſius, omnia ceremonialia: ſatisfactione ſummâ tanta pœna, omnia iudicialia. Et ſi his iunxeris, quod in his tribus clauduntur mandata omnia iuris diuini, iuris naturalis, & iuris poſitiui, ſecundùm genus; videbis, quòd Chriſtus in ſuâ paſſione impleuit omnem iuſtitiam omnis generis iuris, & præcepti.*

Exploditur opinio negãtium veram obediẽtiã in Chriſto.

Ex quibus facilitèr deduci poteſt, quomodò omninò à Scholis explodi debeat illorum ſententia, quam capite ſuperiori adduximus, Qui verum præceptum Chriſto factum fuiſſe negant, & conſequentèr veram obedientiam ab ipſo excludunt.

Nec non modus dicendi à Vaſque excogitatus.

Ex his etiam habes, quomodò reiicere poſſis ſecundum modum dicendi excogitatum à Vaſquez, quem Thomiſtæ efficacitèr impugnant, & Suarez diſp. 37. ſect. 3. Et vnico Verbo eius inſufficientiam clarè ſic oſtendimus: ſequeretur enim ex illo, Chriſtum nihil meruiſſe ex formali motiuo obedientiæ, quod aduerſatur Sacris litteris, vt ex loco citato ad Philip. 2°. Habemus. *Factus eſt obediens vſque ad mortem &c. propter quod & Deus exaltauit illum, &c.* Namly, propter quod, denotat, quòd propter obedientiam formalitèr meruit. Sequela probatur: nam facere aliquid ex motiuo obedientiæ, eſt facere illud ſub eâ ratione, & eo modo, quo iniunctum eſt. Nam, ſi alitèr fit, non fit ex motiuo obedientiæ, quatenùs fit talitèr: Ergo, ſi præceptum auferret libertatem à Chriſto Domino circà actum, qui præcipitur ſub eâ ratione formali, quâ præcipitur, Chriſtus Dominus non meruit ex motiuo formali obedientiæ.

Impugnatur alia ratione.

Prætereà contrà prædictum modum, & alium ſuprà adductum illi adhærentem, ſic inſurgo. Omnia motiua, & omnes circumſtantiæ, quæ fuerunt de facto adhibitæ à Chriſto Domino in exhibitione ſuæ mortis, & voluntatis acceptandi illam, fuerunt prædefinitæ ab ipſo Deo, iuxtà illud Luc. 22. *Filius hominis, ſecundùm quod definitum eſt, vadit.* Et Ioan. 13. *Sciens Ieſus, quia venit hora eius,* id eſt, tempus, & hora per diuinam voluntatem diſpoſita, ob quam rationem tempus Incarnationis vocatur ab Apoſtolo plenitudo temporis, quod etiam denotat locus ille Ioan. 14. adductus. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio.* Et Theologi ponderandam

Circunſtãtiæ mortis Chriſti prædefinitæ à DEO.

dam iudicant illam particulam, ſicut, habet enim ſpecialem emphaſim ad intentum. Et actor 4. dicitur, quòd *Conuenerunt aduerſùs puerum ſanctum tuum Ieſum Herodes, & Pontius Pilatus facere, quæ manus tua, & conſilium tuum decreuerunt fieri.* Sed Chriſtus Dominus in primo inſtanti ſuæ conceptionis vidit huiuſmodi prædefinitionem voluntatis diuinæ circà omnes circunſtantias, quæ de facto fuerunt adhibitæ: Ergo Chriſtus Dominus ex diuino præcepto tenebatur ſe conformare cum diuinâ voluntate in volito formali, id eſt, acceptando illud obiectum ſub eâ ratione, quâ erat volitum à Deo; hoc enim eſt ſe conformare in volito formali, vt ex dictis primâ ſecundæ quæſt. 19. art. 10. & in hoc opere conſtat. Ex hoc autem ſequitur euidentèr (ſuſtinendo, quod Aduerſarius tenet) neque ſubſtantiam illius actus, neque circunſtantiam ex his, quæ de facto fuerunt adhibitæ, fuiſſe liberas Chriſto Domino, ac proinde nullo modo meruiſſe per ſuam mortem, quod planè eſt erroneum.

Quid ſit conformari voluntati diuinæ in volito formali.

Vltimus modus dicendi capite præcedẽti relatus confutatur ex prædictis.

Habes etiam ex dictis, vnde refellere valeas vltimum modum philoſophandi adductum. Præceptum enim, quod Chriſtus habuit à Patre, non fuit voluntatis humanæ Chriſti adinuentum, ſed diſpoſitio, & præordinatio diuinæ providentiæ. Et ideò dicitur ad Hebr. 10. *Ideò ingrediens mundum dicit: Ecce venio, vt faciam, Deus volũtatem tuã.* Tuam, inquit, quia nimirùm altiſſimo conſilio ſanctiſſimæ Trinitatis decretũ fuit, vt Chriſtus pro ſalute generis humani moreretur, vt adductus locus Act. 4. apertè inſinuat. Conuenerũt, &c. facere, quæ manus tua, & conſilium tuum decreuerunt fieri. Et Chriſtus ad Patrem dicebat. Verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis, fiat: Ergo non fuit impoſitum præceptum ex præviſione voluntatis Chriſti illud expoſcentis.

Capvt VII.

Quid communitèr iuniores Thomiſtæ ſentiant in hac difficultate.

Ratio quæſiti.

NOn fuit admodùm laborioſum prædicta Theologorum placita refellere, & ſtabilire Chriſto fuiſſe impoſitum præceptum patiendi, & moriendi cum omnibus motiuis, & circũſtantiis, & ex verâ obedĩetiâ Chriſtum Dominũ operatum fuiſſe, prout Deus decreuerat &c. Verùm reſtat nobis enacuandā difficultas, quam argumentũ initio ſuperioris capitis nobis affert, quod diuerſimodè formatur, ſed tota difficultas tandem ſequenti diſcurſu à nobis præſtringitur.

Difficultatis modus ſuperius inſinuatus.

Quod non valet intellectus capere, quá ratione iſta cohæreant, ſcilicet quòd voluntas Chriſti ſit omninò, & ab intrinſeco determinata ad non offendendum Deum, & violãdum ẽius præceptum; & tamen quòd non ſit determinata conſimili determinatione ad acceptandam mortem ſibi præceptam, & ad ſubeundam illam, & ad cætera opera, ad quæ ex præcepto Chriſtus tenebatur: cùm ipſa non acceptatio mortis ſit offenſa Dei, & formalis tranſgreſſio diuini præcepti, & idem ſit de præceptis Decalogi.

Modus cõmunis inter Thomiſtas conciliandi libertatẽ Chriſti obedientiam cum eiuſdẽ impeccabilitate.

Inualuit inter iuniores Thomiſtas modus explicandi, ſiue concordãdi libertatem Chriſti in actu obedientiæ cum præcepto, eiuſque impeccabilitate, quẽ fusè deducit Dominicus Bañes 1. part. q. 19. art. 10. & fundat tribus documentis, quorum tertium, quod potiſſimè obſeruandum commendat, eſt: Quod libertas actus voluntatis, quæ in ipſa formalitèr exiſtit, conſurgit ex radice actûs intellectûs, videlicèt ex tali actu, & iudicio intellectus. Proponit etenim intellectus volũtati obiectum, quod de ſe ipſo indifferens eſt ad aſſecutionem obiecti voluntatis, neque cum illo neceſſariam cõnexionem habet, & nihilominùs iudicat ordinabile eſſe ad finem voluntatis, vel ad aſſecutionem illius, vel ad participãdum aliquam bonitatem ex fine, & tunc iudicat, vt ordinetur ad finem, & tunc voluntas eligit, & in tali electione formalitèr eſt libera. Quæ libertas oritur tanquam ex radice, ex prædicto intellectûs iudicio. Habemus itaque neceſſarium eſſe ad libertatem actûs voluntatis, quòd indifferentia medij eligendi iudicetur per intellectum, & ſimul iudicetur tale mediũ determinandũ ad finem. Quod quidem iudicium practicũ eſt, & cum electione voluntatis neceſſariò cõiunctũ, tanquã radix efficax, vnde originatur actualis libertas operantis per voluntatem. Hæc Bañez.

Libertas quomodò radicaliter eſt in intellectu.

Quinam ſit propriè actus illius.

Et ſubdit. Hoc documentum vehementèr obſeruent, qui in quæſtionibus

Doctrina Banneſij notanda.

de merito, & ratione merẽdi diſſoluẽdi ſerrare noluerint: Id quod ego non alitèr oſtendo, quàm ex prædictis. Etenim Deus eſt maximè liber, & tamen in ipſo non alia ratio libertatis inuenitur, reſpectu illorum, quæ extrà ſe vult: niſi, quia iudicat illa non habere neceſſariam connexionem cum fine, ſed eſſe ſecundùm ſe indifferentia; Iudicat tamen ordinabilia eſſe ad finem, & iudicat ordinanda eſſe. Et hæc ratio, quare velit ordinare, liberum facit. Vide ergo, Theologe, (inquit Bañes) an iniuriam faciamus libero noſtro arbitrio, dum ita colligimus. Tantò perfectiùs rationalis, & intellectualis creatura erit liberâ in ſuâ operatione, quantò eius operatio diuinæ operationis liberæ magis aſſimilabitur, ad cuius imaginem, & ſimilitudinem ſecundùm intellectum, & voluntatem facta eſt.

Creatura eò perfectiùs libera quò magis accedit ad diuina operationis ſimilitudinem.

Illatio ex prædictis.

Ex quibus hic Author colligit, quòd quotieſcunque actus voluntatis oritur ex prædictâ radice iudicij, ſemper erit liber: Et rursùs quòd quidquid anteceſſerit, vel comitabitur, vel ſuperuenerit ad actum voluntatis, ſi non tollat iudicium illud circà medium reſpectu finis, non deſtruet libertatem operationis.

Subſumunt ergo Thomiſtæ, quòd, cùm præceptum ſuperueniens non tollat prædictam indifferentiam iudicij ab intellectu Chriſti, conſequentèr relinquit voluntatem in ſuâ plenâ libertate.

Ex his tamen nõ ſoluitur difficultas.

Quod certè difficultatem non euacuat: Videtur enim, quòd præceptum omninò tollat prædictam indifferentiam iudicij, & reddat rem præceptam medium neceſſarium ad vltimum finem. Quod magis adhuc vrget in præceptis Decalogi, vtpotè indiſpenſabilibus, ac proinde omninò connexis cum amore vltimi finis.

Recurſus ad diſtinctionem de ſenſu compoſito, & diuiſo, non ita opportunus.

Quod Thomiſtæ conſiderantes, dum in ſoluendo argumento (quod mille modis inuertitur) inſudant, recurrunt ad ſolitam diſtinctionem de ſenſu diuiſo, & compoſito, de potentiâ ſimultatis, & ſimultate potentiæ, quod non modicam obſcuritatem affert; diuerſimodè enim hac diſtinctione videntur vti hîc, ac vtantur in materiâ de gratiâ, & aliqui ſic philoſophantur, vt non modicam occaſionem præbeãt oblatrãtibus contrà prædictam diſtinctionem de ſenſu diuiſo, & compoſito, quæ à pluribus (in Galliâ præcipuè) ſiniſtrè intelligitur, & non ad verum ſenſum, quo Thomiſtæ prædictas diſtinctiones in materiâ de gratiâ vſurpant. Et proptereà alitèr huic difficultati occurrendum arbitramur.

Capvt VIII.

Excogitatur alia via ad ſoluendam, vel euadendam difficultatem.

INhærentes igitur prædictæ doctrinæ, nec non & his, quæ eruditè excogitauit Aſturicenſis de neceſſitate ſimùl, & libertate actûs Charitatis, vt ſuprà retulimus.

Actus amoris beatifici in Chriſto liber ſimul, ac neceſſarius.

Supponendum volumus primò eumdem actum amoris beatifici in Chriſto fuiſſe neceſſarium ſimùl, & liberum, neceſſarium quidem reſpectu bonitatis diuinæ abſolutè conſideratæ, prout habet rationem finis vltimi: liberum verò reſpectu eiuſdem bonitatis, vt eſt in exercitio ratio diligendi creaturas præſertim rationales, ſiue homines, pro quorum ſalute, tanquam pro fine proximo, Chriſtus paſſus eſt. Et generalitèr loquendo, Charitatem Chriſti fuiſſe neceſſariam in omnibus, quæ referebat ad Deum, tanquàm finem vltimum; & liberam in aliis, quæ referebat ad ipſum, vt erat ratio volendi finem proximum, ſeu ſalutem hominum.

Omnes Chriſti virtutes, & operationes ab imperio charitatis.

Supponendum eſt ſecundò Chriſtum Dominum ex imperio huius charitatis beatificæ, ſuas omnes exercuiſſe virtutes, & operationes elicuiſſe. Modus enim operandi ex imperio charitatis, præſertim perfectiſſimæ, ſiue beatificæ, eſt omnium nobiliſſimus, proindéque Chriſto attribuendus: Et ſpecialitèr obedientia Chriſti, ſiue obſeruantia præcepti à Patre impoſiti, fuit ex Charitate, vt expreſsè docet D. Thomas infrà q.47.art.2.ad tertium. Nam, cùm ſibi obieciſſet, quòd Charitas eſt excellentior virtus, quàm obedientia: ſed Chriſtus legitur ex Charitate paſſus, ſecundùm illud ad Epheſ. 5°. *Ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis.* Ergo paſſio Chriſti magis debet attribui Charitati, quàm obediẽtiæ. Reſpõdet: *Dicendum, quòd eâdem ratione Chriſtus paſſus eſt ex charitate, & obediẽtiá: quia & præcepta charitatis ex obediẽtia impleuit, & obediens*

Quomodò charitas, & obedientia cõcurrerunt ad Paſſionẽ Chriſti.

obediens fuit ex dilectione ad Patrem præcipientem.

Oſtenditur ex prædictis quomodò ſtante præcepto mortis, ſubſiſtat libertas in obedientia Christi.

His ſuppoſitis, probatur primò, quomodò ſtante præcepto mortis, ſubſiſtat libertas in obedientiâ Chriſti, ſiue in obſeruantiâ talis præcepti. Qualis eſt enim Charitas Chriſti imperaos, talis eſt ipſa obedientia executioni mandata, cum huiuſmodi Charitas ſit regula talis obedientiæ, & omne regulatum debeat regulæ ſuæ eſſe proportionatum; Sed Charitas Chriſti, prout reſpiciebat Deum abſolutè, vt finem vltimum, erat neceſſaria: prout verò reſpiciebat Deum, vt erat ratio diligendi ſalutem hominum, tanquam finem proximum, erat libera. Ergo ſimilitèr obedientia Chriſti, ſiue obſeruantia præcepti ſibi à Patre impoſiti, reſpectu eiuſdem finis vltimi erat neceſſaria, & reſpectu eiuſdem finis proximi erat libera.

Noua ratio aſſertionis modò ſtabilita.

Probatur ſecundò, quòd cum eâdem libertate ſubſiſtat impeccabilitas Chriſti, in quo eſt punctum difficultatis: quia ille peccare non poteſt, qui nō poteſt ab vltimo fine deficere: Omne enim peccatū, eſt aliquis defectus circà fioem vltimum; ſed Chriſtus, ſtante libertate, quam retinuit in obedientiâ ſuâ, ſeu obſeruantiâ, & executione præcepti mortis, non poterat deficere circà finem vltimum: Ergo non poterat peccare, ſed omninò impeccabilis erat. Probatur minor, quia huiuſmodi libertas, vt iam diximus, in præcedenti ratione, non conueniebat huic obedientiæ Chriſti, ſeu obſeruantiæ præcepti, quatenùs ordinabatur ad Deum, vt finem vltimum; ſed tantùm, quatenùs ordinabatur ad ſalutem hominum, vt finem proximum: Nam charitas Chriſti ipſum, & omnia ipſius opera neceſſitabat circà finem vltimum: Ergo libertas Chriſti non inducebat poſſibilitatem alicuius defectûs reſpectu finis vltimi, & ſic non impediebat impeccabilitatem Chriſti.

Confirmatur vtraque ratio.

Confirmatur vtraque ratio. Debemus conſiderare charitatem Chriſti, vt emanationem, & participationem Amoris Diuini, ſed in amore diuino hæc doo optimè conciliantur, impeccabilitas, ſcilicet & libertas: Nam, quatenùs Deus neceſſitatur ad amorem ſui, ſibique tanquam primæ regulæ neceſſariò adhæret, ita vt ab eâ deuiare non poſſit, eſt impeccabilis, quatenùs verò ſe habet indifferentèr ad amorem creaturarum, eſt liber. Ergo ſimilitèr Charitas Chriſti, quatenùs facit, vt Deum neceſſariò diligat, ipſique tanquam primæ regulæ ſuorum operum ita adhæreat, vt ab eâ deuiare noo poſſit, reddit eum impeccabilem, quatenùs verò facit, vt indifferentèr diligat eamdem bonitatem, vt eſt in actu exercito ratio diligendi creaturas, reddit eum perfectè liberum.

Charitas Chriſti eſt emanatio Amoris diuini liberi ſimul & impeccabilis.

Obijcitur.

Obiicies. Poſſe non obſeruare præceptum, eſt poſſe peccare: Sed, ſi Chriſtus fuit liber in ſuâ obedientiâ, ſiue in obſeruantiâ præcepti mortis, potuit non obſeruare ipſum. Ergo potuit peccare. Maior conſtat: Nam omiſſio præcepti, quando ioſtat eius obligatio, eſt peccatum. Ergo poſſe illud non obſeruare, ſeu omittere eſt poſſe peccare. Minor non eſt minùs euidens. Nam libertas exigit, vt ita fiat aliquid, quòd poſſit non fieri: Ergo, ſi Chriſtus fuit liber in obſeruantiâ præcepti, ita obſeruauit, vt potuerit non obſeruare.

Reſpondetur.

Reſpondeo, diſtioguendo Maiorem. Poſſe non obſeruare præceptum, quatenùs refertur ad Deum abſolutè, vt finem vltimum eſt poſſe peccare, concedo: poſſe non obſeruare ipſum, quatenùs refertur ad ſalutem hominum, vt finem proximum, eſt poſſe peccare, nego: Iam enim diximus, nullum eſſe peccatum, quod non importet aliquem defectum circà finem vltimum. Et ſimilitèr diſtinguenda eſt minor: quia Chriſtus potuit quidem non obſeruare præceptum mortis, quatenùs ordinabatur ad finem proximum, & ſic erat liber in eius obſeruantiâ; ſed non potuit non obſeruare ipſum, quatenùs ordinabatur ad finem vltimum, ſic enim erat neceſſitatis in eius obſeruantiâ, prout ſatis patet ex dictis.

Omne peccatum importat defectum circà finem vltimum.

Inſtantia.

Inſtabis. Qui vult neceſſariò finem, vult etiam oeceſſariò media ad illum ordinata; ſed obſeruantia præcepti quocunque modu conſiderata, etiam reſpectu finis proximi, ſiue ſalutis hominum, erat medium ordioatum ad Deum, tanquam finem vltimum. Ergo, ſi Chriſtus voluit obſeruare præceptum, neceſſariò per reſpectum ad finem vltimum, voluit etiam obſeruare ipſum neceſſariò per reſpectum ad finem proximum, vel, ſi fuit liber in executione præcepti ſub hac poſteriori conſideratione, fuit

etiam liber in eius executione ſub illâ priori conſideratione.

Reſpondeo, diſtinguendo maiorẽ: *Diluitur.* Quando media neceſſariam habent connexionem cum ipſo fine, ita vt aſſecutio finis dependeat ab huiuſmodi mediis, concedo, quòd ille, qui vult neceſſariò finem, velit etiam neceſſariò media; quando non habent neceſſariam connexionem cum finis aſſecutione, nego. Executio autem præcepti, quatenùs erat ordinata ad Deum, abſolutè ſecundùm ſuam bonitatem, & in ratione finis vltimi conſideratum, neceſſariam connexionem habebat cum ipſius aſſecutione: Et ſic Chriſtus Dominus, qui neceſſariò diligebat Deum ſic conſideratum, neceſſitabatur etiam ad executionem præcepti ſic ſumpti, ſed executio eiuſdem præcepti, quatenùs erat ordinata ad diuinam bonitatem, vt erat ratio diligendi homines, eorumque ſalutem tanquam finem proximum, non habebat neceſſariam, ſed indifferentem connexionem cum aſſecutione Dei, vt finis vltimi, cùm pluribus aliis mediis poſſet obtineri huiuſmodi finis à Chriſto Domino, & ſic, licet Chriſtus neceſſario diligeret Deum vt finem vltimum, liberè tamen diligebat ſalutem hominum, & liberè exequebatur præceptum mortis, vt ordinatum ad huiuſmodi finem proximum. *Chriſtus Deum neceſſariò; homines ſaluandos liberè diligebat.*

Dices. Saltem ſequitur, Chriſtum non fuiſſe liberum in præceptis Decalogi, & ſic ea obſeruando, non meruiſſe. *Vrgetur.* Probatur iſta conſequentia: quia huiuſmodi præcepta ſunt media neceſſariò connexa cum aſſecutione finis vltimi, cùm amor Dei ſubſiſtere non poſſit ſine obſeruantia huiuſmodi præceptorum, & idcircò ſint indiſpenſabilia, etiam ſecundùm abſolutam Dei potentiam, vt docent communitèr Thomiſtæ.

Reſpondeo, iſta etiam præcepta duplici modo conſiderari poſſe; vel prout obſeruantia eorum ordinabatur ad *Soluitur omninò.* Deum abſolutè ſecundùm ſe conſideratum, tanquam finem vltimum; vel prout ordinabatur ad ipſum conſideratum, vt eſt ratio diligendi homines, & volendi eorum ſalutem. Verum eſt obſeruantiam huiuſmodi præceptorum, quatenùs ad Deum ordinabantur pro cuius amore Chriſtus ea obſeruabat, fuiſſe neceſſariam, & cum aſſecutione finis vltimi neceſſariò connexam; ſed tamen obſeruantia eorumdem præceptorum, prout ordinabatur ad Deum, vt erat ratio diligendi homines, pro quorum ſalute, & exemplo, tanquam fine proximo, Chriſtus huiuſmodi præcepta obſeruabat, erat libera; & indifferentem tantùm cum aſſecutione finis connexionem habebat: Similique modo huiuſmodi præcepta erant indiſpenſabilia, ſcilicet prout ad Deum ipſum ordinata, non autem prout relata ad ſalutem hominum: quia, licèt non poſſet Deus diſpenſare in obſeruantiâ huiuſmodi præceptorum, quatenùs ex ipſius amore procedebat, benè tamen quatenùs procedebat ex amore hominum, cùm potuiſſet velle, vt Chriſtus non obſeruaret præcepta Decalogi propter hominum ſalutem, ſed ſolummodò propter ſuam maiorem gloriam. *Obſeruãtia præceptorũ Decalogi, quatenus ordinabatur in Deũ ſecundum ſe neceſſaria in Chriſto; libera verò, vt referebatur in Deum ſecundum quod erat ratio diligendi homines.*

Hactenùs dicta, quamnis huius Hydræ capita renaſcentia non reſcindant, aliquo modo Tyronis Theologi intellectum illuſtrabunt ad euadendam difficultatem, ſi non omninò ſoluendam: Eſt enim hæc germana ſoror illius, quam primâ parte de dininâ libertate diſputabamus, cuius claram intelligentiam ex ipſis Chriſti Domini meritis in æternâ beatitudine expectamus.

DE

DE HIS, QVÆ CHRISTVS MERVIT.

Ordo Doctrinæ.

FIRMATA veritate, quòd Chriſtus Dominus potuerit mereri, & de facto meruerit, examinandum eſt quod D. Thomas in artic. tertio, & quarto diſputat, an humana Chriſti actio potuerit eſſe ſibi meritoria, & an aliis Chriſtus mereri potuerit. Vbi grauis difficultas occurreret de merito ipſius in ordine ad Incarnationem, meruueritne Chriſtus illam, vel ſaltem de potentiâ abſolutâ eam merere potuerit, De quo argumento fusè ſuprà quæſt. 2. in Commentariis ad artic. 11. tractauimus, & ſtabiliuimus non ſolum Chriſtum non meruiſſe, ſed nec mereri potuiſſe ſuam Incarnationem, nec quoad ſubſtantiam, nec quoad circunſtantias, nec quoad continuationem. Ibique quid de merito aliorum hominum circà eamdem Incarnationem ſentiendum ſit, abunde diſputauimus.

Chriſtus nec meruit, nec mereri potuit ſuam Incarnationem.

Ad ea igitur, quæ ſunt præſentis loci, calamum applicantes, examinandum reſtat, quid Chriſtus Dominus ſibi, & quid nobis merere potuerit, & meruerit.

CAPVT PRIMVM.

An Chriſtus meruerit ſibi de facto, vel ſaltem de potentiâ abſolutâ mereri potuerit gratiam, vel gloriam eſſentialem.

Ratio, & ſtatus quæſiti.

SVppoſitis his quæ quæſt. 2. ſtabiliuimus, videlicet Chriſtum, vel eius humanitatem nec meruiſſe de facto, nec mereri potuiſſe Incarnationem, ſiue vnionem ſuæ humanitatis ad Verbum, per merita, quæ illam præceſſerunt, loquendo de rebus, vt de facto diſpoſitæ fuerunt.

Reſtat nobis inquirendum de merito reſpectu gratiæ, & gloriæ eſſentialis animæ Chriſti. Et quidem, loquendo de potentiâ abſolutâ, non procedit quæſtio in præſenti in hoc ſenſu, an Chriſtus iuxtà hanc potentiam mereri potuerit gloriam eſſentialem animæ, & alia dona, quæ gloriam conſequuntur: alio enim ordine rebus impoſito, indubitatum debet eſſe apud omnes, quòd, ſi Verbum diuinum aſſumpſiſſet naturam humanam, illamque habituali gratiâ ſanctificaſſet, nec tamen per claram Dei viſionem glorificaſſet (quod fieri potuit, cùm nullam implicantiam inuoluat) potuiſſet tunc Chriſtus mereri gloriam animæ multò meliùs, quàm quilibet Iuſtus per opera bona charitate informata, illam mereatur. Sed diſputatio procedit ſeruato ordine, quem in hoc Myſterio Deus ſeruandum voluit.

Non procedit quæſtio de Potentiâ abſolutâ, ſed iuxtà ordinē ſeruatum in hoc myſterio.

Dicendum igitur eſt, Chriſtum Dominum de facto, nec meruiſſe ſuam gratiam, nec gloriam animæ eſſentialem, nec ſuam ſcientiam.

Concluſio,

Hæc concluſio eſt expreſſa S. Doctoris hîc artic. 3. in Corpore, vbi vtitur hoc diſcurſu. *Qui habet aliquid per meritum proprium, habet quodammodò illud per ſeipſum. Vnde nobiliùs habetur id, quod habetur per meritum, quàm id, quod habetur ſine merito. Quia autem omnis perfectio, & nobilitas Chriſto eſt attribuenda,*

Probatur auctoritate D.Thomæ.

Omnis perfectio Chriſto attribuenda,

 buenda,

buenda, conſequens eſt, quod ipſe per meritum habuerit illud, quod alij per meritum habent, niſi ſit tale, vt eius carentia magis dignitati Chriſti, & perfectioni præiudicet, quàm per meritum accreſcat: Vnde nec gratiam, nec ſcientiam, nec beatitudinem animæ, nec diuinitatem meruit: quia cùm meritum non ſit, niſi eius, quod nondum habetur, oporteret, quòd Chriſtus aliquando iſtis caruiſſet, quibus carere magis diminuit dignitatem Chriſti, quam augeat meritum. Hæc D. Thomas.

Cenſura ſententiæ oppoſita à Medina.

Hæc concluſio, hac tempeſtate ab omnibus Theologis pro indubitatâ habetur: Adeò vt Bartholomæus de Medina dicere non dubitauerit oppoſitum eſſe omninò temerarium, quamvis communitèr etiam hæc cenſura nimis rigida videatur, attentâ præcipuè authoritate aliquorum antiquorum Doctorum, quorum aliqui, vel noſtram concluſionem abſolutè negarunt, vel oppoſitum probabile iudicarunt.

Nimis rigida.

Efficacia rationis D. Thomæ.

Efficacia autem rationis adductæ ex S. Doctore ad probandum intentum, ſupponit, quòd gratia, gloria eſſentialis, & ſcientia priùs intellectæ fuerunt in animâ Chriſti, quàm operatio, quod ſic expenditur: Et primò de gratiâ habituali, vt cõſtat ex dictis, omnis Chriſti operatio meritoria, & illa præcipuè, quam in primo inſtanti Chriſtus habuit (de quâ Apoſtolus ad Hebr. 10. & ſuprà fusè locuti ſumus) per quam Chriſtus nos ſanctificauit, ex virtute charitatis, aliiſque infuſis virtutibus humanitatis, obedientiæ, religionis, &c. proceſſit, ſed huiuſmodi virtutes ex naturâ ordinis gratiæ, ſiue de potentiâ ordinariâ, habitualem gratiam in ſubiecto præſupponunt, cùm gratia ſit prima earum radix, & vti eſſentia ad proprias paſſiones, ad illas comparetur. Ergo omnis Chriſti ſupernaturalis, & meritoria operatio præſupponit gratiam habitualem, ex quâ, tanquam ex primâ radice effectinâ, proceſſit, ac per conſequens non potuit eſſe meritoria primæ gratiæ: quia principium meriti non cadit ſub merito. Minor & Conſequentia patent, & Maior, probatur: quia omnis operatio animæ Chriſti fuit perfecta in ſuo genere: Ergo eius ſupernaturalis operatio, & prima præſertim, quæ fuit quaſi radix totius meriti Chriſti, & adeò ab Apoſtolo commendatur, proceſſit ex ſupernaturalibus virtutibus animæ Chriſti infuſis. Antecedens conſtat, & conſequentia probatur ex pluriès repetitis in primâ ſecundæ in materiâ de virtutibus, & ex dictis etiã in hoc opere. Operatio enim ſupernaturalis, quæ non procedit ex habitu infuſo in operantis potentiâ reſidente, imperfecta cenſetur. Siquidem perfectio operationis exigit, vt potentia per formam ſibi connaturalem, & intrinſecam operetur, vt modo connaturali, & proportionato, & non quaſi ab extrinſeco.

Probatur ſpecialiter gratiam præſupponi ad omnem operationẽ ſupernaturalem, & meritoriam Chriſti.

Principium meriti non cadit ſub merito.

Quid exigat perfectio operationis.

Confirmatur, & explicatur hoc magis. Voluntas humana Chriſti non potuit viribus naturæ in actum ſupernaturalis dilectionis Dei prodire: Ergo ad hoc neceſſarium illi, fuit ſupernaturale aliquod principium, quod quidem (cùm ante gratiam non potuerint eſſe habitus charitatis) non potuit aliud eſſe niſi auxilium ſupernaturale: Et cùm operatio ex illo proueniens non ſit in ſuâ ſpecie perfecta, cùm auxilium non habeat rationem principij effectiui purè intrinſeci ad modum formæ actuantis, & perficientis voluntatem, optimè inde colligimus, quòd operatio illa Chriſti Domini non fuiſſet in ſuo genere perfecta. Ergo operatio meritoria Chriſti ſupponit gratiam.

Confirmatur 1. ratio prædicta.

Idem argumentum ſecundò confirmatur. Ex vi hypoſtaticæ vnionis magis immediatum ordinem habuit gratia habitualis ad animam Chriſti, quàm omnis operatio intellectus, aut voluntatis; nam gratia habitualis, vel fuit propria paſſio ab ipsâ gratia vnionis proueniens per ſimplicem reſultantiam in anima Chriſti, vt aliqui voluerunt: Vel, licèt per nouam actionem Dei illi fuerit infuſa (vt quæſt. ſecunda docuimus) hoc tamen fuit ad modum proprietatis naturalis, eo quod eſſet ei connaturali iure debita, ratione ipſius hypoſtaticæ vnionis, quod ad intentum noſtrum idem eſt, ex hac enim immediatâ gratiæ ad Chriſti animam habitudine, manifeſtè colligitur gratiam habitualem, quamcunque operationem ſupernaturalem in animâ Chriſti præceſſiſſe.

Confirmatur ſecũdò.

Gratia habitualis in Chriſto habuit ſaltem modum proprietatis naturalis reſpectu vnionis hypoſtaticæ.

Quod autem attinet ad gloriam, non minùs idem efficacitèr probabitur: Et primò conſimili ratione, ac pars præcedens probata fuit. Lumen gloriæ immediatiorem habuit habitudinem ad Chriſti animam, quam qnælibet alia

Oſtenditur Chriſtum non potuiſſe mereri gloriam eſſentialem animæ.

ipſius

ipſius animæ ſupernaturalis operatio: lumen enim gloriæ eſt prima virtus, ſeu primus habitus competens gratiæ ſecundùm ſuam naturam (ſicut viſio beata, quæ eſt propria operatio luminis gloriæ, eſt potiſſima gratiæ conſummatio, & perfectio) & ex ſe primò illam afficeret, ſiue ad illam ſequeretur; niſi per accidens alitèr contingeret in nobis viatoribus, in quibus gratia, vtpotè extrà perfectum ſuum ſtatum, prima virtus, quam emittit, ſiue primus habitus, qui ex illâ procedit eſt lumen, ſiue habitus fidei. Non ſic in Chriſto, in quo ex gratiâ in ſuo perfecto ſtatu, & præcipuo, ac adæquato ſubiecto conſtitutâ, conſummata perfectio, lumen videlicèt beatificum, emanat: Ergo antecedentèr ad omnem operationem, & meritum, habuit Chriſtus Dominus eſſentialem animæ beatitudinem.

Lumen gloria eſt Primus habitus à gratia per ſe procedens.

In nobis autem eſt lumen fidei, & quarè?

Hoc idem inſupèr oſtenditur ex eo quod omne meritum Chriſti ex eſſentiali eius animæ gloriâ originem traxit: Ergo non potuit cadere ſub Chriſti merito: Principium enim meriti non cadit ſub merito, vt ſæpiùs repetiuimus. Aſſumptum facile ex dictis oſtenditur, prima enim operatio, in quam intellectus Chriſti Domini prorupit, fuit viſio beatifica: Non enim potuit eſſe actus fidei, vel ſimilis obſcura cognitio, vt potè eſſentiali ipſius gloriæ, quam in eodem inſtanti habuit, repugnans: Ergo non potuit ex merito præcedentis operationis Chriſto concedi. Hæc ratio latiùs expendetur ex modò dicendis, ex quibus à fortiori concluſio ſtabilita patebit.

Omne meritum Chriſti a gloria eius eſſentiali originem traxit.

Loquendo autem de potentiâ abſolutâ eſt res non, adeò certa, nec admodùm neceſſaria, & iuxtà diuerſum modum philoſophandi Theologorum in ſtabiliendâ ſcientiâ regulatiuâ meriti Chriſti, & aliis principiis, diuerſa in hoc ipſorum ſententia emergit.

Emergit noua difficultas de potentia abſoluta.

Nobis tamen manifeſtum eſt, quòd ſeruato ordine rebus impoſito, nec de potentiâ abſolutâ, Chriſtus Dominus mereri ſibi potuit gratiam, nec gloriam eſſentialem.

Concluſio ſecunda.

Et probatur: quia hic ordo de facto ſeruatus eſt. quod Chriſtus meruerit per gratiam, & per charitatem beatificam; ſed principium meriti non poteſt cadere ſub merito. Ergo ipſa gratia, & gloria ſub merito Chriſti cadere non potuerunt. Maior cum cõſequentiâ patet, & Minor adhuc magis explicatur: quia meritum ſe habet ad præmium, vt via ad terminum: vt diſpoſitio ad formam: vt prius ad poſterius: vt cauſa ad effectum. Ergo implicat, quòd id, quod eſt primum principium meriti habeat rationem præmij, aliàs idem reſpectu eiuſdem, ſecundum eamdem rationem eſſet ſimplicitèr prius, & poſterius, via & terminus, diſpoſitio & habitus, cauſa & effectus.

Probatur vtraque pars.

Quomodò meritum ſe habeat ad præmium.

Confirmatur, & explicatur hoc ampliùs. Omnis Chriſti operatio meritoria procedebat à gratiâ, & charitate animæ Chriſti. Ergo gratia, & charitas fuit principium omnis meriti ipſius.: ſed non fuit in Chriſto, niſi charitas beatifica. Ergo hæc fuit principium omnis meriti: ſed charitas beatifica ſupponit viſionem beatificam, à quâ procedit, & per quam regulatur. Ergo poſito quòd Chriſtus meruerit per gratiam, & hanc beatificam charitatem, prout de facto ita contigit, nequiuit de potentiâ abſolutâ mereri ſuam beatitudinem eſſentialem, quæ in clarâ Dei viſione conſiſtit.

Confirmatur, & magis explicatur.

Charitas Chriſti beatifica.

Capvt II.

Arguitur contrà præfatas veritates.

Qvòd, ſi ſaltem gloriam, eſſentialem, Chriſtum Dominum ſibi meruiſſe inferas ex hoc, quòd anima ipſius fuit ſanctificata per propriũ actũ liberi arbitrij in primo inſtanti conceptionis, qui quidem actus fuit meritorius, vt ſuprà retulimus ex S. Doctore infrà quæſt. 34. artic. 3. & velis, quòd per illum actum, beatitudinem animæ ſuæ meruerit, quamvis non meruerit gratiam habitualem, ſicut ex eodem S. Doctore primâ ſecundæ quæſt. 112. artic. 1. ad primum habemus. Quod nos, dum Iuſtificamur, meremur de condigno vitam æternam, quamvis non mereamur noſtram Iuſtificationem.

Argumentum, ſeu illatio ex dictis ad probãdũ Chriſtũ ſibi meruiſſe gloriam eſſentialem.

Si hoc, inquam, inferas, Reſpondebimus, quòd, licèt Chriſti Domini anima in primo inſtanti conceptionis ſe diſpoſuerit ad ſuam iuſtificationem per actum liberi arbitrij, tamen ille actus fuit quidem meritorius gloriæ

Refellitur primò.

corporis,

Actus liberi arbitrij in Christo meritorius gloriæ corporis, non animæ.

corporis, quam nondũ habebat, non tamen gloriæ animæ, quã iam habebat, & quæ erat principium illius meriti, & prædictũ actum liberi arbitrij regulabat. Reliqui autem homines, qui iuſtificantur per actus liberi arbitrij, nondũ habent in re gloriam animæ, ſed ſolùm in ſpe. Et ita in illis, actus liberi arbitrij, quo ſe diſponunt, eſt meritorius, non gratiæ, quæ iam habetur, ſed gloriæ, quæ nondum habetur, vt in ſolutione ab arguente allegatâ docet S. Doctor.

Refellitur ſecundò, & Clarius.

Vel clariùs ex noſtro ſuprà deducto, & mox indicato fundamento occurras, quòd in nobis gratia, & charitas conſummata non eſt principium merendi, ſed terminus, vnde benè poteſt cadere ſub merito. At verò gratia, & charitas conſummata, ſiue beatifica in Chriſto fuerunt principium merendi, & ideò non potuerunt cadere ſub merito.

Arguitur ſecundò ex Scriptura.

Cæterùm ex ſacrâ ſcripturâ argumentum aduerſarius deſumit ex illo Iſai. 53. *Pro eo quod laborauit, videbit, & ſaturabitur, &c.* Vbi videtur, quòd Propheta manifeſtè innuit viſionem, quâ Chriſti anima diuinam eſſentiam intuetur, datam illi fuiſſe, vt præmium meritorij laboris.

Reſpondetur.

Occaſione huius teſtimonij plura eruditè affert Aſturicenſis ful. 523. Breuitèr tamen occurrimus, aſſerentes ibi non fieri ſermonem de beatificâ animæ Chriſti viſione, vt videre poteris apud expoſitores, qui, quamvis in aſſignando litterali ſenſu prædictorum verborum diſcrepent, in hoc tamen conueniunt, vaticinium illud

Exponitur locus Scripturæ.

ad Chriſti reſurrectionem eſſe referendum, vel ad ea, quæ Chriſto poſt glorioſam ſui corporis immortalitatem contigere, ſecuti Iuſtinum Martyrem, qui in ſecundo Dialogo pro Chriſtianis ait, quòd, cùm Iſaïas à principio illius capitis manifeſtè de Chriſti paſſione loquatur: Ab illis tamen verbis. *Generationem eius quis enarrabit?* Ad Chriſti reſurrectionem ſermonem conuertit, & ad ea, quæ poſt reſurrectionem, Chriſto, & eius Eccleſiæ contigerunt.

Fuſius elucidatur.

De quâ autem viſione, & ſaturitate loquatur Propheta, diuerſimodè Patres loquuntur. Hieronymus viſionem, & ſaturitatem refert ad fructum paſſionis Chriſti, qui in militanti Eccleſiâ reſultauit. Inquit enim, videbit (ſcilicet Chriſtus) poſt reſurrectionem, & aſcenſionem ſuam, Eccleſiam in toto orbe diffuſam, & multiplicatam, eiuſque fide ſaturabitur.

Noua interpretatio.

Alij hanc viſionem ad ipſam Chriſti reſurrectionem referunt, eò quòd Chriſti corpus examine iacens in ſepulchro, & in mortis tenebris conſtitutum, reſurgens vidit lucem. Huic interpretationi (vt benè Vincentius) cõſentire videtur illud Michææ ſeptimo, qui in perſonâ Chriſti mortem alloquens, ait. *Nec læteris inimica mea, ſuper me, quia cecidi; conſurgam, cùm ſedero in tenebris, Dominus lux mea eſt.* Ac ſi dicat. Cùm mortuus in ſepulchro iacuero, Dominus mihi lucem reſtituet, me ad immortalem, & glorioſam vitam ſuſcitando. Videas ſcripturiſta præfatum Authorem.

Denique, quia omnia, quæ ab Aduerſatio obiici poſſunt, prædicto fundamento, quòd principium meriti non cadit ſub merito, facilè diluuntur: Non erit extrà rem vnicum argumentum contrà prædictum fundamentum obiicere.

Arguitur tertiò contrà præcipuum Concluſionis fundamentum.

Quando iuſtus per actus intenſiores habitu gratiæ præexiſtentis, meretur augmentum habitûs, eadem gratia, & charitas aucta vt ſex, exempli gratia, eſt principium effectivum meriti (quoniam à ſolâ gratia remiſsâ, vt vnum, procedere non poteſt meritum, vt ſex: quia effectus nunquam excedit virtutem ſuæ cauſæ efficientis) & ſimiliter eſt terminus eiuſdem meriti: quia augmentum gratiæ datur in præmium operationis meritoriæ procedentis ex gratiâ, vt conſtat ex Concilio Tridentino. Ergo non implicat contradictionem, quòd aliquid ſit principium merendi, & terminus meriti.

Occurritur.

Plura circà materiam, quæ argumento tangitur, à nobis expoſita ſunt ſecundâ ſecundæ, dum de augmento charitatis diſputatio curreret. Vnico tamen verbo hîc ſufficientèr occurrimus, quòd maior illa intenſio actûs ſuprà habitum gratiæ præexiſtentis, non procedit efficacitèr ab habitu intenſo, vt ſex, qui eſt terminus meriti,

Habitus præexiſtens ſimul cum gratiâ actuali poteſt eſſe principium actus intenſioris ſe.

ſed ab habitu præexiſtenti intenſo vt vnum, qui quidem habitus cum auxilio actuali gratiæ intenſo, vt ſex, habet ſufficientem, & proportionatam virtutem, vt producat actum intenſum vt ſex, qui meretur augmentum habitûs, & ſic, nec effectus excedit vir-

tutem

tutem ſuæ cauſæ, nec idẽ eſt principiũ, & ſimul terminus eiuſdem meriti. Vide, quæ diximus loco citato, & in hoc opere quæſt. 2. dum oſtendimus Chriſtum non meruiſſe Incarnationem, & efficaciam prædicti fundamenti, principinm meriti oon cadit ſub merito, adhuc magis expreſſimus.

Capvt III.

De merito Chriſti in ordine ad gloriam ſui corporis, nominiſque exaltationem, &c.

Ratio quæſiti.

IN articulo tertio ſubnectit Author præcedenti doctrioæ, hanc veritatẽ. Dicendum, quòd Chriſtus gloriam corporis, & ea, quæ pertinent ad exteriorem eius excellentiam, ſicut ſunt aſcenſio, veneratio, & alia huiuſmodi, habuit per meritum, & ſic patet, quòd aliquid ſibi mereri potuit.

Occaſione huius doctrinæ, quæ veriſſima eſt, imò de fide, vt infrà patebit, inquirunt communitèr Commentatores, an Chriſtus gloriam ſui corporis, & cætera receoſita, ſuique nominis exaltatiooem de facto meruerit.

Vbi ex vnâ parte acies Hæreticorum nobis occurrit, & ex aliâ aliquid dicendum inter Catholicos.

Aſſertio.

Dicimus ergo primò. Chriſtus verè ſibi meruit claritatem, & exaltationem ſui nominis, nec non & ſui corporis immortalitatem, & gloriam.

A Calvino impetitur.

Vtraque pars concluſioois ſolitá impietate à Caluino impetitur lib. 2. inſtit. eap. 17. ſect. 6. & apud Catholicos deber eſſe indubitata, quamvis non vniformiter omninò loquantur, provt mox patebir.

Probatur prima pars auctoritate ſcriptura.

Cæterùm prima pars Cõcluſioniseſt omninò de fide, & manifeſtis Sacræ Scripturæ teſtimoniis coovincitur, ad Philip. 2. *Factus eſt pro nobis obediẽs vſque ad mortẽ, mortẽ autem Crucis: propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, vt in nomine Ieſu omne genu flectatur, &c.* Vbi moderni Theologi contrà prauam intelligentiam Calvini (qui teſtimonium prædictum nihil aliud importare contendit, niſi quod mors, & paſſio Chriſti gloriam eius præceſſerint) ponderãt cũ ſanctis Patribus vocabulum illud, propter quod, manifeſtè cauſam meritoriã exprimit. Vnde iure merito Auguſtinus tract. 114. in loan. ait. Humilitas claritatis eſt meritum, claritas humilitatis eſt præmium. Er Ambroſius hoc Pauli teſtimonium exponens, inquit. Quid, & quantum humilitas mereatur, oſtendit verbis prædictis.

Malè exponitur à Calvino locus Apoſtoli.

In quo differant Catholici circà Concluſionem præfatam.

Diximus, quòd noo vniformitèr Theologi in prædicto aſſerto incedendũ eſſe credunt: Aliqui enim, licèt pro indubitato habeant gloriã ſui corporis meruiſſe, hoc tamen non tam certum, nec omninò de fide iudicant, ac quòd meruerit exaltationẽ ſui nominis, &c. Et ad hoc firmandum non alio fundamento ducuntur, niſi quòd omnia teſtimonia Sacræ Scripturæ, quæ meritum in Chriſto reſpectu gloriæ ſuæ innuunt, poſſunt commodè referri ad exaltarionem, & gloriam ſui nominis.

Cæterùm huiuſmodi modus diſtinguendi, vel interpretandi ſcripturæ loca præciſè de gloriâ, ſiue exaltatione nominis, ſemper mihi volũtarius viſus eſt, & refellendus; vndc cum aliis communiter ſentiẽdum eſt vtramque partem concluſionis eſſe de fide: Et teſtimonia, & ratio, provt apparebit, æquè vtramque partem confirmant.

Auctoritates ſcripturæ non niſi de gloria & immortalitate corporis intelligenda.

Et certè aliqua ſcripturæ teſtimonia, nõ niſi de gloriâ, & immortalitate Corporis Chriſti intelligi poſſunt. Luc. 24. Diſcipulis in Emaus cuoribus, ipſe Chriſtus dicebat. *Nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam?* Prętereà ad Hebr. 5. inducitur Chriſtus orans Parrem ſub hâc formâ. *Qui in diebus carnis ſuæ preces, ſupplicationeſque ad Deum, qui poſſit illũ ſaluum facere à morte, cum clamore valido, & lachrymis offerẽs, exauditus eſt pro ſuâ reuerentiâ.* Ex qno teſtimonio apertè colligitur Chriſtũ deprecatum fuiſſe Patrẽ, vt ipſum à morte liberaret glorioſa reſurrectione, & fuiſſe à Deo exauditum pro ſuâ reuerentiâ. Quod etiam expreſſir Regius Vates Pſal. 15. Vbi loqueos in perſonâ Chriſti cantabat. *Propter hoc lætatum eſt cor meum, & exultauit lingua mea, inſuper & caro mea requieſcet in ſpe: quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem.* Non me larent Hæreticorum blaſphemiæ, & impietate refertæ interpretationes, quibus prædicto Pauli reſtimonio occurrere conantur, de qnibus videatur Bellarm. Tom. 1. controu. ſecuodâ generali controu. lib. 4. cap. 8.

Bellarmino.

Probatur ſecundò ratione vtraque pars aſſertionis.

Ratione vtraque pars Theologicè cōuincitur, ex diſcurſu, & doctrinâ Authoris art. 3. Habere aliquod donū per ſe eſt Nobilius, quàm habere illud per aliud: ſemper enim cauſa, quæ eſt per ſe, potior eſt eâ, quæ eſt per aliud. Hoc autē dicitur aliquis habere per ſe ipſū, cuius eſt ſibi aliquo modo cauſa; ſed poteſt aliquis eſſe cauſa ſibi alicuius boni habendi, inquantū ſcilicet in hoc ipſo Deo cooperatur: Et ſic ille, qui habet aliquid per meritum proprium, habet quodammodò illud per ſeipſum. Vnde Nobilius habetur id, quod habetur per meritū, quàm id, quod habetur ſine merito. Quia autem omnis perfectio, & nobilitas Chriſto eſt attribuenda, conſequens eſt, quòd ipſe per meritum habuerit omne illud quod mereri, imperfectionem in illo non arguit, pro. vt diximus, quòd accidiſſet, ſi gratiā, & eſſentialem gloriā ſibi meruiſſet: quia ex hoc inferretur, quòd aliquādo caruiſſet gratiā, viſione, & ſcientiā beatâ, quod non contingit in præſenti: Ergo meruit omninò gloriam, & immortalitatem ſui corporis, ſuique nominis exaltationem, &c.

Chriſtus meruit id omne, cuius meritum nō arguit imperfectionē.

Confirmatur, & explicatur ampliùs.

Quod cōfirmatur, & explicatur ampliùs. Chriſtus Dominus ſecundùm fidem, vt ex ſuprà dictis habetur, fuit viator; eiuſque operationes, vt oſtēdimus, omnes conditiones ad meritum requiſitas habuerunt: Ergo de facto Chriſtus Dominus ſibi omnia meruit, quæ ſub eius merito cadere poterāt: ſed prædicta optimè cadere poterant ſub merito: Ergo illa meruit. Minor probatur: quia de illis non currit fundamentalis ratio, ob quam gloriam eſſentialē ab ipſius merito excluſimus: quia principium meriti hîc non cadit ſub merito, nec debemus aliquid ab eius merito auferre, quod potuerit per meritum ſibi acquirere: cùm magis perfectum ſit rem habere per meritum, quàm ſine merito, niſi tale quid ſit, vt eius carentia magis dignitati Chriſti, & perfectioni præiudicet, quàm per meritum acceſſcat, vt verbis Authoris vtamur.

Perfectius eſt aliquid per meritū acquirere, quàm ſine meritô poſſidere.

Obijcit primo Caluinus.

Caluini argumenta in hoc conſiſtūt, non quòd legimus in ſcripturis Chriſtum aliquid pro ſe meruiſſe, ſed totum pro nobis, vt ex toto cap. 17. Ioan. & ad Rom. 4. & alibi, vbi Chriſtus inducitur traditus propter delicta noſtra, & reſurgens propter iuſtificationem noſtram. Quod confirmatur: ſi enim Chriſtus meruit gloriam ſui corporis, ſuique nominis exaltationem, videtur inde manifeſtè inferri poſſe, quòd non tantùm ipſi ob Redemptionem ſimus adſtricti, ſiquidem etiam pro ſeipſo paſſus eſt.

Reſpondetur.

Faciliter huic argumento Catholicus occurret, quod iure optimo tantoperè in Scripturis Chriſti charitas ergà nos commendatur, & quòd pro nobis paſſus, & mortuus ſit. Licèt enim ex ipsâ ſcripturâ habeamus etiam meruiſſe ſibi, quæ diximus; non tamen proinde aliquid ex eius beneficientiā ergà nos decerpitur, imò infinita eius bonitas commendatur magis ex eo quòd prædictis, quæ naturali iure erant ſibi debita, voluit in hâc vitâ cadere, vt pro nobis capax eſſet paſſionis, & mortis: Et quòd ea habere noluit, niſi per meritum eiuſdem paſſionis, & mortis, vt diſcamus, quanta nos debeamus pati ad illa comparanda. Vnde, rigoroſè loquendo, dicere poſſumus, quòd Chriſtus ſuâ paſſione, & morte nihil ſibi lucratus eſt. In hoc ſenſu, quod ſic patiendo, & moriendo, ea acquiſiuerit, quæ ſi non pateretur, & mereretur, habere non poſſet. Omnis ergo Chriſti operatio ad humani generis vtilitatem, & commodum eſt referenda.

Commendatur Charitas Chriſti erga nos in ſcripturâ.

Obijcitur ſecundò.

Arguit contrà prædictam veritatem de gloriâ corporis ipſe Author: Quicunque enim habet id, quod eſt principale, non propriè meretur id, quod ex illo habito ſequitur: ſed Chriſtus habuit gloriam animæ, ex quâ ſecundùm communem ordinem ſequitur gloria corporis, vt Auguſtinus dicit in Epiſt. 56. ad Dioſcorum: In Chriſto tamen diſpenſatiuè factū eſt, quòd gloria animæ non deriuaretur ad corpus. Non ergo Chriſtus meruit gloriā corporis.

Diverſimodè reſpondent Catholici.

Occaſione huius argumenti, non tacebo, quod Scotus in 3. diſt. 18. quæſt. vnicâ docet, Chriſtum non immediatè per ſe, ſed indirectè ſui corporis gloriam meruiſſe, & directè per ſe primò ſolùm remotionem illius impedimenti, quo ex peculiari diſpoſitione gloria animæ detinebatur, ne refunderetur ad corpus.

Scotus.

Magiſter ſententiarum.

Cæterùm Magiſter ſententiarum diſtinctione citatâ, & cum eo S. Doctor ibi, & hîc, ac communitèr Theologi fatentur abſolutè, Chriſtum directè, & per ſeipſum corporis ſui gloriam meruiſſe; & loca Scripturæ, quæ de merito reſpectu huius gloriæ abſolutè loquuntur, non debent ad iſtas metaphyſicas

pbyſicas diſtinctiones,& anguſtias redigi. Quomodò autem gloria corporis aliàs conſequens gloriam animæ, potuit cadere ſub merito, mox videbis.

Reſpondet S.Doctor. Reſpondet ig.tur ad præfatum argumentum S. Doctor, quòd redundantia glor.æ ex animâ ad corpus, eſt ex diuinâ ordinatione ſecundũ congruentiam humanorum meritorum, vt ſcilicet, ſicut homo meretur per actum animæ, quem exercet in corpore; ita etiam remuneretur per gloriam animæ redundantem ad corpus. Et propter hoc non ſolùm gloria animæ, ſed etiam gloria corporis cadit ſub merito, ſecundùm illud ad Rom. 8. *Viuificabit, & mortalia corpora veſtra, propter inhabitantem ſpiritum eius in vobis.* Et ita potuit cadere ſub merito Chr.ſti.

Obſeruatio Caietani. Vbi Caietanus ait. Aduerte reſponſionem cõſiſtere in diſtinctione Maioris argumenti aſſumpti, ſcilicet habito principali, acceſſorium non propriè cadit ſub merito. Diſtinguitur enim acceſſorium dupliciter, vel abſolutè, vel ſecundùm congruentiam humanorum meritorum. De primo, tranſeat maior, ſed de ſecundo negatur: Gloria autem corporis eſt ad gloriam animæ acceſſoria, ſecundùm congruentiam humanorum meritorũ, ex diuinâ ordinatione: & ideò ſub merito cadere poteſt.

Capvt IV.

De his, quæ nobis Chriſtus Meruit.

Ratio, & ſtatus quæſiti. COnſultò in titulo inquirimus de his, quæ nobis Cbriſtus meruerit; licèt enim nõ ſolùm nobis, ſed aliis, ſcilicet Angelis, meruerit; Cæterùm, quia de hoc argumento fusè quæſt. 8. art. 4. tribus capitibus diſputauimus, in quibus examinauimus, an Chriſtus verè, & propriè ſit caput Angelorum, & hoc ita, vt etiam gratiam, & gloriam eſſentialem ex eius influxu, & merito perceperint; & tandem quid Angelis Cbriſtus meruerit, ac proinde nihil reſtat hîc de illis videndum; Prout etiam diſputatum reliquimus, an Chriſtus meruerit gratiam proto-parentis in ſtatu innocentiæ, vt videre poteris non ſolùm quæſt. citatâ, ſed alibi non ſemel in hoc opere.

Certum eſt Chriſtũ nobis aliqua meruiſſe. Nec ſimilitèr immorabimur in ſtabiliendo, quòd Chriſtus nobis meruerit, hunc enim fidei articulum contrà

hæret.cos ſtabilitum reliquimus ſuprà quæſt. 1. art. 2. cap. 5. Vbi oſtendimus Chriſtum Dominum cæleſtia bona nobis promeruiſſe, & pro vniuerſis noſtris peccatis ſatisfeciſſe, & ſatisfaciendo pro malo, promeruiſſe bonum: Eius enim operatio fuit ſimul, & infinitè ſatisfactoria, & meritoria; Et denique, omnia quæ de valore actionis Chriſti, vt ſatisfactoriæ, in toto illo tractatu vberrimè diſcuſſa ſunt, eodem modo applicanda ſunt eidem actioni, vt meritoriæ. *Applicãda hic, quæ de Chriſti ſatisfactione dicta ſunt.*

In quo differant meritum, & ſatisfactio. Licèt enim meritum per ſe reſpiciat bonum ipſius merentis; nam eſſentialis iuſtitia meriti in eo conſiſtit, vt quis det alteri id quod ſuum eſt, vt ab eo per modum præmij recipiat aliquid ex bonis ipſius præmiantis; Et ſatisfactio non reſpiciat per ſe primò bonum, & commodum ſatisfacientis, ſed eius, cui fit ſatisfactio: hæc enim per ſe primò deſtinatur ad reparandum læſionem honoris, vel famæ contrà iuſtitiam illatam: Quæ reparatio non eſt per ſe primò bonum ſatisfacientis, ſed eius, cui debetur ſatisfactio: Vnde dici ſolet, quòd meremur nobis, & ſatisfacimus alteri.

Aſſertio prima. Hæc tamen diuerſitas nihil officit ad intentum, & vtraque ratio ſatisfactoria, & meritoria in Chriſti actione reperitur, & æquâ certitudine vtrãque rationem Chriſti Domini operibus adſcribẽdam Catholicus affirmat, vnde, nec verbum addendum hîc eſt ad ſtabiliendum Chriſtum Dominum de condigno, & ex rigore iuſtitiæ nobis meruiſſe, ſed ad examinandum, quæ nobis promeruit, properamus.

In quo argumento, relictis hæreticis, non omninò Catholici concordant, prout mox patebit.

Dicendum igitur primò eſt, Chriſtũ Dominum meruiſſe nobis gratiam, & gloriã, omne donũ, ſiue omnia chariſmata Spiritûs ſancti, quæ in cordibus noſtris diffunduntur ad vitam noſtram inſtituendam, & ad beatitudinem obtinendam, fidem, ſpem, gratiam, illius augmentum, charitatem, inſpirationẽ, illuminationem, omnia denique dona ſpiritualia, & ſupernaturalia, poſt peccatũ originale, hominibus cõceſſa.

Eſt de fide quantùm ad Primã partem. Hæc Concluſio quantùm ad primam partem, quæ de gratiâ iuſtificante, & gloriâ loquitur, eſt de fide; & vt ſic in pluribus Conciliis diffinita, Mileuitano præcipuè can. 3. vbi hæc

habetur. *Item placuit, vt quicunque dixerit gratiam Dei, in qua iuſtificamur per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, ad ſolam remiſſionem peccatorum valere, &c.*

Definita in Concilio Mileuitano, & Tridentino.

Vbi manifeſtè innuitur gratiam iuſtificantem è meritis Ieſu Chriſti nobis concedi. Et in Concil. Trid. ſeſſ. ſexta de Iuſtificat. cap. 3. ſic habetur. *Nam, ſicut reuerá homines, niſi ex ſemine Adæ propagati naſcerentur, non naſcerentur iniuſti, cum ex propagatione per ipſum, dum concipiuntur, propriam iniuſtitiam contrahant: Ita niſi in Chriſto renaſcerentur, nunquam iuſtificarentur; cum eá renaſcentiá per meritum paſſionis eius, gratia, quá iuſti fiunt, illis tribuatur.*

Controuertitur inter Catholicos, an Chriſtus meruerit diſpoſitiones præuenientes gratiam.

Verùm quoad diſpoſitiones præuenientes ipſam gratiam, ipſiuſque augmentum, eſt inter Catholicos diſputatio. Capreolus in tertio diſt. 18. quæſt. vnicâ. art. 3. in ſolutione ad argumenta Scoti contrà quartam concluſionem ait, Quòd diſpoſitiones præcedentes ipſam gratiam, vt fides informis, timor ſeruilis, vocatio, & alia huiuſmodi, ex merito Chriſti non proueniunt, ſecùs de diſpoſitionibus concomitantibus ipſam gratiam, vt eſt fides formata, contritio, pœnitentia, & huiuſmodi: hæc enim omnia nobis Chriſtum promeruiſſe credit.

Quid ſentiant Capreolus.

Driedo, & alij.

Driedo lib. de captiuit. & redempt. Generis humani tract. 2. cap. 2. part. 3. art. 4. aſſerit, Chriſtum non promeruiſſe nobis fidem: quia hæc ex purâ Dei miſericordiâ conceditur, licèt concedat meruiſſe noſtram gratiam. Ricardus Iapper Decanus Louanienſis primo Tomo ſuorum articulor. artic. 6. paginâ mihi 241. aſſerit, quòd non eſt ex meritis Chriſti, quòd hic paruulus baptizetur potiùs, quàm alius, & fiat ei applicatio mortis Chriſti in eius ſalutem, ſed poſt quàm baptizatur, & abluitur, ex meritis Chriſti iuſtificatur. His accedunt alij ex antiquis.

Reijciuntur horum auctorum ſententia, & vera adducitur.

Cæterùm horum Authorũ ſententia nullatenùs meo iudicio ſuſtineri Catholicè poteſt. Sufficeret teſtimonium Apoſtoli ad Epheſ. primo. Benedictus Deus, & Pater Dñi noſtri Ieſu Chriſti, qui benedixit nos omni benedictione ſpirituali in cæleſtibus in Chriſto. Vbi omnia dona ſpiritualia per ipſum nobis collata eſſe ſine vllâ reſtrictione aſſeritur.

Probatur ex D. Thoma.

Et S. Doctor, vt vidimus ſuprà qu. 7. artic. 9. docet in Chriſto fuiſſe plenitudinem gratiæ: quia data illi fuit iuxtà dignitatem, & officium, ac munus, ad quod fuit deſtinatus: & quia dignitati Chriſti, & ipſius Redemptoris, & Saluatoris officio, debetur omnis plenitudo gratiæ. Cùm enim ſit Filius Dei, debetur ei gratia in maximá quantitate perfectionis, & adeò exuberans, & affluens, vt ad cæteros homines iuſtos deriuetur, tanquam à capite ad membra. Ita vt in ordine gratiæ, Chriſtus ſit ſummum, & maximum in illo genere, & cauſa cæterorum, vt habentium gratiam, vel habentium quodcunque donum ſpirituale ad gratiam, & gloriam ordinatum.

Confirmatur ſecunda Aſſertio, & denuò confutatur ſententia oppoſita.

Præthereà hæc ſententia redarguitur, & cõcluſio noſtra ampliùs cõfirmatur, magis explicando doctrinã adductam, decerptam ex Apoſtolo ad Epheſ. primo. Vbi in eius calce, hæc habentur. *Et omnia ſubiecit ſub pedibus eius: & ipſum dedit caput ſuprà omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius, & plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur.* Non ait, omnia in omnibus inchoat, ſed adimplet. Ergo omnia Chariſmata veniunt à Chriſto, & per Chriſtum. Et c. 4. ſubiungit. *Veritatem autem facientes in charitate, creſcamus in illo per omnia: qui eſt Caput Chriſtus, ex quo totum corpus compactum, & connexum per omnem iuncturam ſubminiſtrationis ſecundùm operationem in menſuram vniuſcuiuſque membri, augmentum corporis facit, in ædificationem ſui in Charitate.*

Applicantur ad propoſitum auctoritates Apoſtoli.

Quid clarius dici potuit, ad explicandum, quòd omnis operatio, omniſque motus, vis, & efficacia, quam habent Chriſtiani homines, habent à Chriſto, & per Chriſtum, quemadmodùm membra à capite vitam, & efficaciam recipiunt, ratione cuius viuunt, & operantur?

Noua adducitur.

Poſſemus prætereà idem ex eodem Apoſtolo ad Rom. 5. oſtendere illis verbis. *Non ſicut delictum, ita & donum.* Quòd expendimus qu. 1. cùm de efficaciâ ſatisfactionis Chriſti ſermo haberetur, & in hoc opere non ſemel. Prędictis enim verbis Apoſtolus oſtendit ſuperabundantiam, & excellentiam doni per Chriſtum collati, ſuprà malitiam, & damnum nobis illata per peccatum Adæ: ſed omnia noſtra mala ab hoc peccato venerunt: Ergo omnia bona à Chriſto, & per Chriſtum. Videat diligens Theologus Medinam hîc, qui plura alia loca ad intentum eruditè expendit.

CAPVT

Capvt V.

Sigillatim præfatæ ſententiæ redarguuntur.

Refutatur in ſpeciali ſententia Capreoli.

PRætereà ſpecialitèr contrà Capreolum de diſpoſitionibus præuiis probatur concluſio, nam in Concil.Trident. ſeſſ.6.cap.5.diffinitur *Iuſtificationis exordium in adultis à Deo per Chriſtum Ieſum præueniente gratiâ ſumendum eſſe*. Et cap. 6. 7. & 8. declarat Concilium, quodnam ſit hoc exordium, & diſpoſitio, & enumerat fidem, ſpem veniæ, deteſtationem peccati, diuinæ iuſtitiæ timorem, quo peccatum concutitur, propoſitum ſuſcipiendi Baptiſmum, & inchoandi nouam vitam, ac ſeruandi mandata. Quæ omnia ſunt per Chriſtum, iuxtà Concilij decretum.

Auctoritate Concilij Trid.

Nec non ratione.

Et rationabilitèr: quia, ſicut agẽs inducens formam, etiam producit diſpoſitiones non ſolùm ipſam concomitantes, ſed etiam præuias, licèt imperfectæ ſint, & informes tempore, quo præcedunt formam, vt patet in igne calefaciente. Sed recenſitæ diſpoſitiones ſunt eiuſdem ordinis cum gratiâ, & ſunt ſupernaturales, quamuis informes, & tempore præcedentes ipſam gratiam: Ergo Chriſtus qui nobis promeruit illam, etiam promeruit prædictas diſpoſitiones.

Cõfirmatur hæc ratio.

Confirmatur, & vrgetur ampliùs. Si enim ſententia Capreoli eſſet vera, ſequeretur, quòd Chriſtus non meruiſſet nobis primam gratiam: Omne enim agens, quod non habet virtutem ad introducendas omnes diſpoſitiones neceſſarias ad al quam formam in paſſo, nequit producere formam, ad quam illæ diſpoſitiones ordinantur. Ergo, ſi Chriſtus non meruiſſet omnes illas diſpoſitiones antecedentes ad gratiam, neque illam gratiam meruiſſet, quod eſt hæreticum, & à prædictorum Authorum mente alienum.

Obſeruatio in gratiam Capreoli, & veterum Theologorum.

Vbi aduertendum iudicarem, non eſſe mirum, quòd aliqui ex antiquis Theologis, vt ſupradicti, & alij, ſic, vel alitèr à nobis diſſentiant: quia illorum tempore, hæc non fuerunt adeò declarata, prout præſtitit Concilium Tridentinum.

Elucidatur exẽplo præfata doctrina.

Quemadmodùm igitur anima vegetatiua, & ſimilitèr caput habent efficientiam in partes actu componentes totum, & in partes etiam, quæ actu non ſunt, ſed in potentiâ, & ſimilitèr habent efficientiam in cibum, alitèr tamen, & alitèr iuxtà partium diuerſitatem: Ita Chriſtus in homines iuſtificatos influit, & in peccatores fideles, atque etiam infideles; diuerſimodè tamen, & alitèr atque alitèr, tanta enim eſt excellentia Chriſti in ratione capitis, vt non ſolum influat in membra corpori coniuncta, ſed etiam habeat virtutem faciendi ex non membris membra, & influendi in membra ſeparata, quæ tantùm ſunt membra in potentiâ, vt illa corpori ſuo coniungat. Vnde totum illud, quod ordinatur etiam remotè ad hoc, vt homo efficiatur membrum Chriſti, pertinet ad virtutem Chriſti, inquantum eſt caput: Ergo meruit diſpoſitiones omnes, Illuminationes, &c. quæ ad iuſtificationem ordinantur: vel non meruit, vt diximus, iuſtificationem, quod eſt hæreticum.

Efficacia virtutis Chriſti, in quantùm eſt caput Eccleſiæ.

Refellitur ſententia Driedo negãtis Chriſtum nobis fidem meruiſſe.

Specialitèr contrà Driedo negantem Chriſtum meruiſſe nobis fidem militat Apoſtolus ad Philipp. 1°. Vobis datum eſt pro Chriſto non ſolùm, vt in illum credatis, ſed vt pro ipſo patiamini. Quod & colligitur ex Concil. Mileuitano Can.4. vbi dicitur. Donum Dei eſſe non ſolùm ſcire, quid facere debeamus, ſed & dirigere, vt faciamus, & vtrumque datur nobis per Chriſtum, ſed per fidem ſcimus, quid facere debeamus, Ergo datur nobis per Chriſtum. Et ſimilitèr Concil. Trid. ſeſſ. 6. cap. 8. citato, explicat in eo ſenſu hominem iuſtificari per fidem: quia fides eſt prima radix, & initium iuſtificationis: Ergo, ſi Chriſtus non meruit nobis fidem, nec iuſtificationem meruit.

Capvt VI.

Præcedens veritas magis ſtabilitur, & meritum Chriſti cauſam vniuerſalem eſſe noſtræ ſalutis.

Aſſertio prima.

CÆterùm ſpecialitèr inquirere iuuat de donis, quæ conceduntur homini poſt iuſtificationem.

Dicendum igitur eſt Chriſtum Dominum meruiſſe omnia dona gratiæ, quæ poſt iuſtificationem conferuntur, videlicèt augmentum gratiæ, & gloriæ, ſatisfactionem pro pœna temporali,

quæ remanet dimiſſâ culpâ; remiſſionem peccatorum venialium; donum perſeuerantiæ; & deniq; cuncta dona ſpiritualia, quæ hominibus iam iuſtificatis conferuntur: Ita vt illud ipſum, quod iuſtis conceditur, tanquam merces ſuorum operum, & ex iuſtitiâ, conferatur etiam ex meritis Chriſti, & ex nouâ applicatione meritorum Chriſti.

Quod iuſtis conceditur ex iuſtitia, confertur etiam ex meritis Chriſti.

Opinio ſingularis Ruardi.

Cogit nos ad ſubnectendum præfatis, hoc dictum ſic digeſtum, vt vides, prædictus Ruardus Tapper, qui art. 7. de ſatisfact. paginâ 140. hæc ait. Nec tamen vitam æternam ex communicatione meriti Chriſti nos meremur, ſed ex dignitate, & virtute, quam ex merito mortis eius accepimus. Philoſophatur igitur hic Author ad modum, quo ſe habent viuentia, quæ eo ipſo, quòd vitam adipiſcuntur, non pendent in ſuis operationibus à generante, ſed à principio intrinſeco viuente. Sic homo, poſtquàm eſt genitus à Chriſto, & per primam gratiam iuſtificantem adeptus eſt vitam, non pendet in ſuis operationibus à Chriſto generante.

Reijcitur ex aſſertione.

Contrà hanc doctrinam noſtra Concluſio conſurgit, ſtabiliens, quòd de facto augmentum gratiæ, & omnia dona, quæ iuſtificato conferuntur, procedunt ex actuali applicatione meritorũ Chriſti: Ita vt hæc non ſolùm concurrant ad tribuendam peccatori primam gratiam ad operandum, ſed ſimul etiã ad omnia opera meritoria, quæ homo iam iuſtificatus facit ex gratiâ.

Quæ veritas patet ex omnibus dictis in præcedentibus capitibus, & quæ in tractatu de gratiâ Chriſti capitis quæſt. 8. deduximus, nec non ex pluriès in hoc opere repetitis.

Probatur aſſertio ratione.

Ex quibus validnm argumentum ſic formare poſſumus. Cauſa vniuerſalis non ſolùm tribuit virtutem cauſæ particulari ad operandum; ſed etiam ſimul cum ipſa concurrit ad operationem; ſed meritum Chriſti eſt cauſa vniuerſalis noſtræ ſalutis, vt ex prædictâ quæſt. 8. patet, & expreſsè docet S. Thomas quæſt. 29. de verit. art. 2. ad quartum, Ergo non ſolùm concurrit, ad tribuendum peccatori primam gratiam ad operandum, ſed etiam ſimul concurrit ad omnia opera meritoria, quæ homo iam iuſtificatus facit ex gratia: Ita vt omnis noſtra iuſtificatio dependeat in fieri, & conſeruari à iuſtitiâ Chriſti, ſicut lumen à Sole, vt aptè Dominicus Soto lib. 3. de naturâ, & gratiâ cap. 6. expreſſit. Omne enim meritum noſtrum, valorem emendicat, & virtutem, atqne iuſtitiæ rationem, ex noua applicatione meriti Chriſti: non quòd ſint duo merita, ſed vnum duntaxat fundatum in gratiâ, & in merito Chriſti.

Iuſtificatio noſtra pendet in fieri, & conſeruari à iuſtitia Chriſti, ſicut lumen à ſole.

Vnicum tamen eſt meritũ vtriuſque Iuſtitiæ.

Sicut igitur virtus cauſæ particularis proximæ, & virtus cauſæ vniuerſalis diuerſos effectus non producunt, ſed vnum, & eumdem: Ita in præſenti conſideratur meritum Chriſti, vt cauſa vniuerſalis totius meriti noſtri: Et ita ſuppoſitâ lege, quòd Chriſtus ſit cauſa meritoria vniuerſalis, nequit intelligi, quòd ſit nouum meritum in cauſâ particulari, & proximâ, & non nouus concurſus cauſæ vniuerſalis. Sic poſito, quòd ſol eſt cauſa vniuerſalis omnium generabilium, nequit intelligi, quòd homo generet hominem, quin per nouum concurſum, diſtinctum à concurſu, quo ipſe ſol iam à triginta annis concurrit ad productionem huius hominis, qui modò generat alium, concurrat ad actionem generandi, quam hic homo exercet hîc, & nunc.

Confirmatur veritas prædicta auctoritatibus ſcripturæ.

Hoc manifeſtè indicant omnia ſacræ Scripturæ loca ſuperiùs adducta, Imò pluriès in hoc libro, quibus innuitur omnem vim, & efficaciã ad quodcunque opus noſtrum à Chriſto, tanquam à Capite in membra deriuari. Quod & indicauit ipſe Chriſtus, qui vt refertur Ioan. 15. dicebat. *Ego ſum vitis, & vos palmites, qui manet in me, &c.* Per quod denotat, quòd, ſicut non ſolum vita palmitum, & illorum vigor viti tribuitur, ſed omnis illorum fructificatio, ſic omne opus bonum, quod homines faciunt, huic viti verè tribuendum eſt, ex quâ habeat non ſolùm viuere, ſed & fructus dignos pœnitentiæ ferre.

Nec non Concilij Trident.

Quod eâdem metaphorâ, & ſpiritu expreſſit etiam Concil. Trid. ſeſſ. 6. citatâ cap. 16. his verbis. *Cùm enim ipſe Chriſtus, tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites in ipſos iuſtificatos iugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorum opera ſemper antecedit, & comitatur, & ſubſequitur, & ſine qua nullo pacto Deo grata, & meritoria eſſe poſſent, &c.* Eamdem Doctrinam pluriès in eâdem Sanctâ Synodo expreſſam reperies: Ergo omnia dona, quæ iuſtificatis conferuntur, procedunt ex actuali applicatione meritorum Chriſti.

Aliàs

Aliàs non eſſet verum dicere, quòd Chriſtus prædeſtinatis integram ſalutem meruiſſet, provt fides docet.

Aſſertio 2. Denique dicendum, Chriſtum meruiſſe nobis omnia bona temporalia, vt ordinantur ad ſpiritualia.

Communis eſt, & munitur auctoritate Eccleſiæ. Hæc eſt communis ſententia inter doctiſſimos Theologos, tam intrà ſcholam D.Thomæ, quàm extrà. Quam ipſa Mater Eccleſia ſuadet, dum à Deo poſtulat hæc dona temporalia per Chriſtum Dominum noſtrum. Chriſtus enim (vt ex dictis in hoc Opere liquidò conſtat) non proponitur ab Eccleſiâ, vt merus interceſſor, ſed tanquam mediator, qui nobis meruit ea, quæ per ipſum petimus. Ergo meruit nobis hæc bona temporalia, quatenùs ad ſpiritualia referuntur, & ordinantur. Quod exprimitur in illis Collectis, in quibus Eccleſia per Chriſtum petit hæc bona ad prædictum finem ſupernaturalem. Vt in Oratione pro pluuiâ, in quâ rogat, *vt præſentibus ſubſidiis ſufficientèr adiuti, ſempiterna fiduciatiùs appetamus*: Ergo.

Confirmatur ratione. Et confirmatur. Quilibet homo iuſtus meretur ſibi bona temporalia, vt ad ſpiritualia referuntur, & ordinantur; ſed quidquid cadere poteſt ſub merito puri hominis iuſti, multò magis cadit ſub merito Chriſti, in quo puri hominis meritum fundatur, & ex quo efficaciam habet: Ergo Chriſtus hæc bona nobis promeruit. Minor cum conſequentiâ patet, & Maior eſt doctrina S. Doctoris primâ ſecundæ q. 114. art. 10. qui eſt vltimus in illo libro, in quo Author inquirit, an temporalia bona cadant ſub merito.

Et reſpondet affirmatiuè, præmittens, quod illud, quod ſub merito cadit, eſt præmium vel merces, quod habet rationem alicuius boni. *Bonum hominis duplex, vnum ſimpliciter, alterum ſecundùm quid.* Bonum autem hominis eſt duplex; vnum ſimplicitèr, aliud ſecundùm quid. Bonum hominis ſimplicitèr eſt vltimus finis eius ſecundum illud Pſal. 72. *Mihi autem adhærere Deo bonum eſt*: Et per conſequens omnia illa, quæ ordinantur, vt ducentia ad hunc finem, ſimplicitèr cadunt ſub merito: Bonum autem ſecundùm quid, & non ſimplicitèr, hominis, eſt, quod eſt bonum ei, vt nunc: vel quod ei eſt ſecundùm quid bonum: Et huiuſmodi non cadunt ſub merito ſimplicitèr, ſed ſecundùm quid.

Ex quâ doctrinâ ſic concludit. *Secundùm hoc ergo dicendum eſt, quòd, ſi temporalia bona conſiderentur, prout ſunt vtilia ad opera virtutum, quibus perducimur in vitam æternam, ſecundùm hoc directè, & ſimplicitèr cadunt ſub merito: ſicut & augmentum gratiæ, & omnia illa, quibus homo adiuuatur ad perueniendum in Beatitudinem poſt primam gratiam.* *Bona temporalia, vt ordinantur ad ſpiritualia, cadunt ſub merito.* Hæc S.Thomas. Sed, vt diximus, omne noſtrum meritum eſt ex Chriſto: Ergo prædicta bona noſtra temporalia ipſe nobis meruit.

Argumenta, quæ contrà veritates in hoc, & ſuperiori capite ſtabilitas militant, adducentur infrà cap.8.

CAPVT VII.

An Chriſtus Dominus etiam noſtram prædeſtinationem meruerit.

PRæmittenda eſt doctrina S. Doctoris, quam expendebamus 1. part. quæſt. 23. art. 5. cap. vnico. In quo inquirit S. Doctor, vtrùm præſcientia meritorum ſit cauſa prædeſtinationis, & docet, quòd, cùm prædeſtinatio includat voluntatem, non quidem formalitèr ſed connotatiuè, inquirenda eſt ratio prædeſtinationis eo proportionali modo, quo inquiritur ratio diuinæ voluntatis. Certum eſt autem non poſſe aſſignari cauſam diuinæ voluntatis ex parte actûs volentis, ſed tantum ex parte volitorum, inquantùm ſcilicet Deus vult eſſe aliquid propter aliud. *Nullus ergo fuit ita inſanæ mentis*, inquit S. Doctor, *qui diceret merita eſſe cauſam diuinæ prædeſtinationis, ex parte actûs prædeſtinantis: Sed hoc ſub quæſtione vertitur, vtrùm ex parte effectûs, prædeſtinatio habeat aliquam cauſam: Et hoc eſt quærere, vtrùm Deus præordinauerit ſe daturum effectus prædeſtinationis alicui propter merita aliqua.* Hæc S. Thomas. *Doctrina D. Thomæ valdè notanda.* *Recoluntur alibi dicta de merito prædeſtinationis.*

Sic ergo inquirimus, an Chriſtus meruerit noſtram prædeſtinationem; ita vt amor Chriſti, & meritorum eius fuerint reſpectu diuinæ voluntatis ratio prædeſtinãdi homines. Quod quæſitum clariùs etiam explicari ſolet, & in idem redit: An Chriſtus, ſiue prædeſtinatio Chriſti (quod in propoſito idem eſt) fuerit cauſa omnium effectuum prædeſtinationis noſtræ. *Senſus quæſiti.*

Nec omittendum eſt, quod de Chriſto Domino poſſumus inquirere, an fuerit

fuerit cauſa efficiens, vel finalis, vel vtrumque noſtræ prædeſtinationis. De ipſo, vt causâ finali, iam fusè à nobis actum eſt ſuprà quæſt. 1. art. 3. dum diuinorum decretorum ordinem (vt noctuæ, Solis lumen) intuentes, ſtabilitum reliquimus Chriſtum Dominum primum omnium prædeſtinatorum, & primogenitum totius creaturæ, & cauſam finalem, & propter quam omnia condita ſunt, & ordinata, & conſequentèr eius prædeſtinatio, ſiue ipſe Chriſtus cauſa finalis noſtræ prædeſtinationis dicendus eſt.

Chriſtus eſt cauſa finalis noſtræ Prædeſtinationis.

Cæterùm, quoad cauſam efficientem, cùm hæc ſit duplex, vel phyſica, vel moralis, in duplici ſenſu poteſt quæſtio incedere: An Chriſtus noſtram præſtinationem effecerit, vel phyſicè, vel moralitèr. Quoad primum, iam diſputatum eſt ſuprà quæſt. 13. Vbi de potentiâ animæ Chriſti. Et fusè vidimus, quomodò Chriſtus, ſiue eius humanitas, eſt inſtrumentum phyſicum coniunctum diuinæ virtutis ad omnes effectus ſupernaturales & miraculoſos, & ſic cauſa Phyſica noſtræ prædeſtinationis, ſiue omnium effectuum prædeſtinationis noſtræ. Solùm ergo reſtat cauſa efficiens moralis, & meritoria, de quâ nunc inquirimus; & de causâ exemplari quæſt. 24. erit ſermo.

Difficultas ſolum procedit, an fuerit cauſa efficiens moralis.

In quâ diſputatione duplicem habemus extremam ſententiam. Altera placuit olim paucis ex antiquis; omnibus videlicèt ſuperiùs relatis, qui contendebant Chriſtum Dominum, vel non meruiſſe nobis fidem, vel prævias diſpoſitiones ad gratiam: Hi enim conſequentèr affirmare non poſſunt Chriſtum noſtram prædeſtinationem meruiſſe; ſiquidem in propoſito hoc idem importat, ac quòd Chriſtus meruerit nobis omnes prædeſtinationis noſtræ effectus.

Sententia negatiua.

Inde conſequentèr emergit altera oppoſita ſententia, quæ docet Chriſti prædeſtinationem, ſiue Chriſtum eſſe ſimplicitèr noſtræ prædeſtinationis meritoriam cauſam, ſiquidem promeruiſſe affirmat vniuerſos noſtræ prædeſtinationis effectus. Ita D. Thomas infrà quæſt. 24. art. 4. & in 3°. diſt. 10. quæſt. 3. quæſtiunc. 3. Bonauentura ibidem quæſt. 2. Albertus ibidem art. vlt. Durandus eâdem diſt. quæſt. 3. & communitèr Thomiſtæ.

Affirmatiua.

…nclusio.

Dicendum igitur eſt, Chriſtum meruiſſe noſtram prædeſtinationem.

Sufficeret pro hac Concluſione teſtimonium Apoſtoli ad Epheſ. 1°. *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti, & immaculati in conſpectu eius, in charitate.* Et immediatè ſequitur. *Qui prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum in ipſum.* Vbi Theologi ponderant illam dictionem, In, tanquam finalem cauſam importantem: fuit enim, vt diximus, Chriſtus Dominus noſtræ prædeſtinationis finis: Illa autem particula, per, cauſam denotat meritoriam. Quam Apoſtolicam phraſim, ſiue modum loquendi Concilium Tridentinum imitatur, dum enim Chriſtum cauſam eſſe meritoriam noſtræ ſalutis oſtendere vult, vtitur eàdem particulâ, per. Per Redemptionem, inquit, quæ eſt in Chriſto Ieſu. Videas quæ ſuprà loco citato ex ſacrâ Scripturâ, & præcipuè ex Apoſtolo adduximus, ad probandum ex amore ergà Chriſtum, æternum Patrem noſtram ſalutem voluiſſe.

Probatur 1. auctoritate Apoſtoli, & Concilij Trident.

Secundò probatur concluſio inſinuatâ ratione Theologicâ, quæ ſuppoſitis ſuprà ſtabilitis veritatibus, eſt efficaciſſima. Chriſtus meruit nobis omnes effectus prædeſtinationis noſtræ, omniáque media, quibus ad ſalutem prædeſtinati perueniunt; ſed, qui omnes effectus prædeſtinationis meretur, integrum prædeſtinationis ordinem meretur. Ergo.

probatur 2. ratione.

Hoc confirmat dictum Apoſtoli in hoc Tractatu ſæpiùs repetitum ad Epheſ. 1. *Qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cæleſtibus in Chriſto.* Prædeſtinatio enim eſt potiſſima ſpiritualis benedictio; & ſi non adueniret per Chriſtum potiſſima benedictio nobis fuiſſet ſine Chriſto conceſſa, & immeritò Apoſtolus vniuerſalitèr locutus fuiſſet, & dixiſſet, quòd Deus benedixit nos omni benedictione ſpirituali in Chriſto.

Confirmatur.

Ponderatur dictum D. Pauli.

Argumenta, quæ in contrarium militare poſſent, ex dictis hîc, & ſuprà diluta manent: Tota enim vis illorum in hoc poſita erat, quòd ex merito Chriſti non omnia dona ſupernaturalia proceſſerint, putà vel non omnia præcedentia iuſtificationem iuxtà aliquos, vel non omnia ſubſequentia iuxta alios, vel nulla temporalia bona ex Chriſti merito prouenisse, quæ omnia ex dictis falſa eſſe conſtat: quia

Obiectiones ex dictis iam ſoluta.

ergo Chriſtus meruit omnes prædeſtinationis effectus, ſiue conſiſtant in bonis ſpiritualibus, ſiue in temporalibus ad ſalutem ordinatis: ergo noſtram prædeſtinationem meruit.

Occurritur alteri argumento.

Vnde corruit etiam aliquorum argumentum, qui ex eo quòd Chriſtus ſuam Incarnationem, ſuáque merita non meruerit, colligebant ipſum non eſſe totius noſtræ prædeſtinationis cauſam. Corruit, inquam: Nomine enim Prædeſtinationis, vt explicuimus, non intelligitur totus effectus prædeſtinationis corporis myſtici, ſcilicet Chriſti, & membrorum ſimùl collectiuè, ſed nomine prædeſtinationis Chriſti intelligimus noſtram prædeſtinationem, ſiue totum effectum prædeſtinationis noſtræ conſideratum in nobis, quatenùs diſtinguimur tanquam membra à Capite Chriſto: Et ſic certum eſt noſtram prædeſtinationem Chriſtum meruiſſe: quia omnes effectus noſtræ prædeſtinationis meruit. Et nihil obſtat, quòd ſuam prædeſtinationem non meruerit: quia eius prædeſtinatio non ingreditur lineam effectûs noſtræ prædeſtinationis, ſed potiùs illius eſt cauſa.

Potuit Chriſtus noſtrã prædeſtinationem abſque ſuâ mereri.

Inſtantia.

Nec ſimilitèr obſtat, quòd Chriſti prædeſtinatio ortum habuerit ex voluntate, quâ Deus mederi voluit humano generi, ipſumque à peccati miſeriâ liberare.

Diluitur.

Licèt enim humano modo loquendi, ex voluntate redimendi hominem Chriſtus prædeſtinatus ſit: Hæc tamen voluntas non fuit actus prædeſtinationis noſtræ, neque formalitèr ad prædeſtinationem attinebat: Sed præſuppoſitiuè ſe habuit. Non enim aliquem, vel aliquos in particulari homines attigit, ſed totum humanum genus indiſcriminatim reſpiciebat; Vnde Chriſtus, & eius merita extrà ordinem noſtræ prædeſtinationis, & ad illam præintelliguntur. Proinde ex prædicto generali amore ergà genus humanum malè infertur, quòd Chriſti prædeſtinatio hominum prædeſtinationem non præceſſerit, & quòd ex eo quod Chriſtus ſuam Incarnationem, ſeu prædeſtinationem, & merita non meruerit, nec ſubinde meruerit noſtram.

Voluntas Chriſti ad redimendũ hominem nõ formaliter, ſed præſuppoſitiuè ſe habuit ad prædeſtinationem noſtram.

Capvt VIII.

Obiiciuntur aliqua contrà veritates capite quarto, & quinto ſtabilitas.

Præcipuum fundamentum aduerſariorum.

Avtores, qui exiſtimarunt, quòd diſpoſitiones antecedentes gratiam, & iuſtificationem, non procedebant ex merito Chriſti, præcipuè innitebantur Scripturæ ſacræ locis, in quibus indicatur, vocationem beneficium omninò gratuitum, & ſoli Deo eſſe tribuendum, & ſimilia, quæ videre poteris fusè à nobis deducta in materiâ de ſatisfactione.

Argumẽt. 1. ex ſcriptura.

Vnum tamen non omittam in propoſito teſtimonium ex Ioan. 6. *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum.* Vbi manifeſtè videtur ſignificari, quòd ad acceſſum ad Chriſtum, & ad participationem eius meriti, prærequiratur aliquod Dei ſpeciale beneficium, putà fides, vel aliquis impulſus, quibus ad accedendum ad Chriſtum, homo fortitèr, & ſuauitèr impellatur, vel trahatur, vt ſubindè poſſit eius meriti particeps fieri: Ergo hæc pulſatio, ſiue conſimilis diſpoſitio antecedens, Chriſti merito non eſt adſcribenda.

Reſpondetur, & expenditur locus ſcripturæ.

Occurrunt Theologi facilitèr, quòd prædictis verbis non excludũtur Chriſti merita, quibus homo ad ipſũ Chriſtum trahitur, ſed potiùs illo modo loquendi ſignificatur, quòd illa merita, per quæ homo trahitur, ipſe Chriſtus à Patre recognoſcit. Cùm enim hæc merita non conſiſtant, niſi in eius operibus, & hæc opera fateatur Chriſtus ſe à Patre habere; vnde Ioan. 5. dicebat. *Opera, quæ dedit mihi Pater, teſtimonium perhibent de me.* Iure optimo dicere potuit, quòd nemo venit ad ipſum, niſi tractus à Patre: ſiquidem nemo ad Chriſtum venit, niſi virtute operum Chriſti, quæ à Patre habetur. Propria ergo cauſa efficiens auxilij diuini eſt ipſe Deus: Chriſtus verò cauſa inſtrumentalis phyſica, principalis autem in genere moris, ſiue meritoria. Potuit ergo Deo, & ſibi, vocationem, & ſalutem noſtram attribuere. In prædicto teſtimonio ipſi Deo, tanquam cauſæ principali, attribuit, alibi ſibi ipſi adſcribit.

Argumẽt. ſecundò.

Secundò obiicies. Prima gratia iuſtificans,

ſtificans, quà reconciliamur Deo, non eſt ex meritis Chriſti. Ergo non omnia dona hominibus conceſſa prædicto merito ſunt tribuenda. Conſequentia patet, antecedens probatur: quia de primâ gratiâ dicit Apoſtolus. Si grat a, non ex operibus, vel non ex meritis. Et ad Rom. 4. idem met ait. *Ei qui non operatur, credenti autem in eum, qui iuſtificat impium, reputatur fides eius ad iuſtitiam, ſecundum propoſitum gratiæ Dei*, vel ſecundùm Dei placitum, & gratuitam Dei voluntatem. Et idem Apoſtolus alibi ait. *Iuſtificati gratis per gratiam ipſius.*

Reſpondetur.

Reſpondetur, quòd, licèt prima gratia non ſit ex meritis noſtris, eſt tamen ex meritis Chriſti, prout manifeſtè docuit ipſe Apoſtolus ad Rom. 3. *Iuſtificati gratis per gratiam ipſius, per Redemptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu.* In quo ſignificatur, quòd gratis iuſtificati ſumus, vel abſque vllis propriis meritis, non tamen abſque meritis Chriſti.

Occurritur Inſtantiæ.

Si verò inſtes, quòd iuſtificari ex meritis, & iuſtificari ex merâ Dei bonitate repugnant: Reſpondebimus, quòd ex meritis nos iuſtificauit, & ita non gratis reſpectu Chriſti merentis, ſed ex iuſtitia: Verùm gratis, & ex immensâ ſuâ bonitate talem ſatisfactorem, & merentem nobis donauit. Quod explicuit Apoſtolus ſequentibus verbis ſubdens. Quem propoſuit Deus propitiationem.

Arguitur tertiò. ex D.Thoma.

Alitèr ſoluit S. Doctor non diſſimilem obiectionem, quam in hunc modum format art. 4. Merces, quam quis meretur, debetur ſecundùm iuſtitiam, & non ſecundùm gratiam, vt patet ad Rom. 4. Si ergo Chriſtus meruit ſalutem noſtram, ſequitur, quòd ſalus noſtra non ſit ex gratiâ Dei, ſed ex iuſtitia, & quòd iniuſtè agat cum eis, quos non ſaluat, cùm meritum Chriſti ad omnes ſe extendat.

Reſpõdetur, & oſtenditur quomodò meritum Chriſti, & peccatum Adæ ad nos deriuatum ſit.

Et reſpondet, quod, *ſicut peccatum Adæ non deriuatur ad alios, niſi per carnalem generationem: ita meritum Chriſti non deriuatur ad alios, niſi per generationem ſpiritualem, quæ fit in Baptiſmo, per quam homines Chriſto incorporantur, ſecundùm illud ad Galat. 3. Omnes, quotquot in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis; & hoc ipſum eſt gratia, quòd homini cõceditur regenerari in Chriſto, & ſic ſalus hominis eſt ex gratiâ.* Sic Author. Quæ ſolutio coïncidit cum præcedenti.

DE

DE CONVENIENTIBVS CHRISTO PER COMPARATIONEM AD PATREM, ET PATRIS AD IPSVM.

SVBNECTIT Author Tractatum de his, quæ conueniunt Chriſto in ordine ad Patrem: Quorum quædam dicuntur de ipſo ſecundùm habitudinem ipſius ad Patrem, putà quòd eſt ei ſubiectus, quòd ipſum orauit, quòd ei in Sacerdotio miniſtrauit. Quædam verò dicuntur, vel dici poſſent, ſecundùm habitudinem Patris ad ipſum, putà ſi Pater eum adoptaſſet, & quòd eum prædeſtinauit. Vbi primùm occurrit conſiderandum de ſubiectione ipſius ad Patrem. Secundò de eius oratione, tertiò de ipſius Sacerdotio. *Subpartitio dicendorum.*

QVÆSTIO XX.

De ſubiectione Chriſti ad Patrem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm dicendum ſit Chriſtum eſſe ſubiectum Patri.

CONCLVSIO. Chriſtus Deo Patri ſubiectus fuit ſecundùm bonitatem, ſeruitutem, & obedientiam. Explicabitur, & ſtabilietur infrà.

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſtus ſit ſubiectus ſibi ipſi.

PRIMA Concluſio. Si hæc propoſitio, Chriſtus eſt Dominus, vel ſeruus ſui ipſius, intelligatur ratione alterius hypoſtaſis, vel perſonæ, eſt falſa.

Secunda Concluſio. Chriſtus ſecundùm humanam naturam eſt ſibi ſubiectus, ſecundùm naturam diuinam.

CAPVT PRIMVM.

An abſolutè, & abſque addito hæc propoſitio in rigore vera ſit, Chriſtus eſt ſubiectus Patri.

EX triplici ſubiectione, quam humana natura ex ſui conditione habet ad Deum, videlicet, vel ſecundùm gradum bonitatis, provt ſcilicet Diuina natura eſt ipſa eſſentia bonitatis, & natura creata habet quamdam participationem huius diuinæ bonitatis, quaſi radiis illius bonitatis ſubiecta; vel ſecundùm quod humana natura ſubiicitur Deo, quantùm ad Dei poteſtatem, provt ſcilicet natura humana, ſicut & quælibet creatura ſubiacet operationi diuinæ diſpoſitionis; vel denique provt ſpecialiter humana natura Deo ſubiicitur, quantum ad proprium ſuum actum, in quantum ſcilicet propria voluntate obedit mandatis eius. *Triplex ſubiectio creaturæ erga Deum.*

Reperitur in Chriſto ergà Patrem.

Ex bac, inquam, ſubiectione naturæ bnmanæ ad Deum, colligit Author triplicem ſubiectionem Chriſti ad Patrem, quam ex ſacrâ Scripturâ oſtendit. Primam quidem ex illo Matth. 19. *Quid me interrogas de bono? Vnus eſt bonus Deus.* Vbi Hieronymus ſuper dicta Verba tom. 9. dicit. Quod, quia eum magiſtrum vocauerat bonum, & non Deum, vel Dei filium confeſſus erat, dixit, bominem quamvis ſanctum in comparatione Dei, non eſſe bonum. *Subiectio bonitatis.* Secunda etiam ſubiectio Chriſto attribuitur, inquantùm omnia, quæ circà humanitatem Chriſti acta ſunt, diuinâ diſpoſitione geſta creduntur. Vnde Dionyſius cap. 4. cæleſtis Hierarcb. dicit, quòd Chriſtus ſubiicitur Dei Patris ordinationibus: Et hæc eſt ſnbiectio ſeruitutis, *Seruitutis.* ſecundùm quòd omnis creatura Deo ſeruit eius ordinationi ſubiecta, iuxtà illud ſapientiæ 16. *Creatura tibi factori deſeruiens.* Et ſecundùm hoc etiam filius ad Pbilip. 2°. dicitur formam ſerui accepiſſe. Tertiam etiam ſubiectionem attribuit ſibi ipſe Cbriſtus Dominus Ioan. 8. dicens. *Quæ placita ſunt ei, facio ſemper.* Et hæc eſt ſubiectio obedientiæ. *Obediẽtia.* Vnde dicitur ad Philip. 2. quòd factus eſt obediens Patri vſque ad mortem.

Status difficultatis.

Et, licèt prædicta Authoris doctrina à nullo in dubium reuocari poſſit; meritò tamen dubitant Theologi, an abſolutè, & abſq; vllo addito ſit concedendum Cbriſtum eſſe Patri ſubiectum.

Placitum Medina.

Bartholomæus de Medinâ docet cũ aliis bîc, prædictam propoſitionem in rigore locutionis eſſe veram, & concedendam, quamuis nulla addatur determinatio. Sicut abſolutè concedimus hanc. Chriſtus eſt mortuus. Quæ ſententia, quamvis ſit probabilis, non tamen eſt ad mentem Authoris.

Concluſio.

Dicimus igitur prædictam propoſitionem, abſolutè prolatam, non eſſe concedendam.

Probatur 1. auctoritate, & ratione D. Thomæ.

Probatur: nam S. Thomas in ſolutione ad primum hæc ait. *Dicendum, quod, ſicut non eſt ſimpliciter intelligendum, quòd Chriſtus ſit creatura: ſed ſolùm ſecundùm humanam naturam, ſiue apponatur ei determinatio ſiue non: ita etiam non eſt ſimplicitèr intelligẽdum, quòd Chriſtus ſit ſubiectus Patri; ſed ſolùm ſecundùm humanam naturam, etiamſi hæc determinatio non apponatur, quam tamen conuenientiùs eſt apponere ad euitandum errorem Arij, qui poſuit filiũ minorem Patre.* Hæc D. Thomas. Sed quod non intelligitur ſimplicitèr, non enunciatur ſimplicitèr. Ergo ex mente S. Thomæ dicta propoſitio abſolutè prolata, eſt falſa.

Ea ſolùm, Quæ cõueniunt Chriſto ratione perſonæ, sũt illi attribuenda ſine addito.

Et clariùs ipſe Autbor art. ſequenti ait, quòd, *cùm boc nomen Chriſtus ſit nomẽ perſona, ſicut boc nomen filius, illa per ſe, & abſolutè poſſunt dici de Cbriſto, quæ conueniunt ei ratione ſuæ perſonæ, quæ eſt æterna, & maximè huiuſmodi relationes, quæ magis propriè videntur ad perſonam, vel hypoſtaſim pertinere, ſed ea, quæ conueniunt ſibi ſecundùm humanam naturam, ſunt potiùs attribuenda cum determinatione, vt videlicèt dicamus Chriſtum eſſe ſimplicitèr maximũ, & Dominum, & præſidentem: Quòd autem ſit ſubiectus, vel minor, eſt ei attribuendum cum determinatione, ſcilicet ſecundùm humanã naturam* Hactenùs S. Doctor. Ergo ſentit prædictam propoſitionem abſq; determinatione eſſe negandam.

Probatur 2. ratione.

Et ratio etiã adſtipulatur: quia Cbriſto conuenis eſſe ſubiectum Patri, inquantùm conuenit eſſe creaturã, nihil enim Deo ſubiicitur, niſi Creatura, ſed de Chriſto non abſolutè dicitur, quòd ſit creatura: Ergo neq; quòd ſit ſubiectus. Et cõfirmatur: Eſſe ſubiectum eſt eſſe minorem, ſed non eſt abſolutè minor, ergo neque abſolutè ſubiectus.

Probatur 3. alia ratione.

Probatur prætereà aliâ ratione eiuſdem S. Doctoris, quâ ſuprà vſi ſumus, ex quæſt. 16. art. 8. Quando aliquod prædicatum conuenire poteſt toti, ſi inſit ſolùm alicui parti, non attribuitur toti ſimplicitèr, id eſt, ſine determinatione: Non enim dicimus abſolutè, quòd Æthyops eſt albus, ſed quòd eſt albus ſecundùm dentes. Si verò prædicatum ſit tale, vt de eo dubitari non poſſit, quòd ſoli parti cõueniat, tunc dicitur abſolutè, & ſimplicitèr de toto. Et ita dicimus abſolntè, Petrus eſt criſpus. Sed ſubiectio, & ſeruitus poſſunt toti, & parti competere. Ergo, cùm ſolùm conueniunt Chriſto ratione partis, ſcilicet ratione humanæ naturæ, abſolutè, & ſimplicitèr non debent prædicari de ipſo.

Occurritur Inſtantiæ.

Nec refert, quòd in Sacris litteris, Cbriſtns aliquando dicatur ſubiectus Patri, obediens, vel minor, aut inferior: Ibi enim eſt ſermo de Chriſto ſecundùm bumanitatem, & licèt prædicta determinatio non apponatur ſubintelligitur, vt ex Authore ſuprà habemus: Et non apponitur, quia ex antecedentibus, & conſequentibus clarè patet

tales

tales propoſitiones cum tali determinatione eſſe intelligendas, provt cum Authore ſuprà quæſt.16. artic. 8. in ſimili de hac propoſitiooe, Chriſtus eſt creatura, philoſophandum eſſe docuimus.

Capvt II.

An in rigore hæc propoſitio ſit vera, abſque vlla determinatione, Chriſtus eſt ſervus Dei.

Occaſio quæſiti.

ORitur præſens difficultas, an concedi debeat abſolutè, quòd Chriſtus eſt ſervus Dei, vel Chriſtus eſt Dominus, vel ſervus ſui ipſius, vel quòd Verbum Dei eſt Dominus hominis Chriſti. Oritur, inquam, hæc diſputatio ex diuerſo modo loquendi Græcorum, & Latinorum. Cyrillus enim, & Damaſcenus cum Epheſinâ Synodo primâ, negant Chriſtum ſubiectum ſibi. Auguſtinus verò Chriſtum ſibi ſubiectum ſecundùm humanitatem affirmat.

Conciliantur diuerſi modi loquēdi SS. Patrū preclarâ diſtinctione D. Thomæ.

Vbi S. Thomas præmittit, quòd, cùm dicitur Chriſtus ſubiectus ſibi ipſi, vel Chriſtus eſt Dominus, vel ſervus ſui ipſius, vel quòd Verbum Dei eſt Dom.nus hominis Chriſti, vel quòd Chriſtns eſt ſervus Dei, hoc poteſt intelligi dupliciter. Vno modo, vt intelligatur hoc eſſe dictum ratione alterius hypoſtaſis, vel perſonæ, quaſi alia ſit perſona Verbi Dei dominantis, & alia hominis ſeruientis, quod pertinet ad hæreſim Neſtorij. Vnde in condemnatione Neſtorij dicitur in prædictâ Synodo Epheſinâ prima, cui præfuit Cyrillus cap.6. ſi quis dicit Deum, vel Dominum eſſe Chriſti ex Deo Patre Verbum, & non magis eumdem confitetur, ſimùl Deum, & homioem, vt pote Verbum factum carnem, ſecùndum ſcripturas, Anathema ſit. Er hoc modo negatur à Cyrillo, & Damaſceno, & ſub eodem ſenſu negandum eſt, Chriſtum eſſe minorem ſeipſo, vel eſſe ſibi ſubiectum.

Alio modo poteſt intelligi ſecundum diuerſitatem naturarum in vnâ perſonâ, vel hypoſtaſi: Et ſic dicere poſſumus ſecundùm vnam earum, in quâ cum Patre conuenit ſimul, eum cum Patre præeſſe, & dominari. Secundùm verò alteram naturam, in qua nobiſcum conuenit, ipſum ſubeſſe, & ſeruire: Et per hunc modum dicit Auguſtinus lib.1. de Trin. cap.7. filium eſſe ſeipſo minorem.

Sic S. Doctor Latinos Patres cum Græcis concordat, & concludit, provt capite ſuperiori dicebamus, quòd, cùm hoc nomen Chriſtus ſit nomen perſonæ, illa per ſe, & abſolutè poſſunt dici de illo, que conueniunt ei ratione ſuæ perſonæ, quæ eſt æterna. Ea verò, quæ conueniunt ſibi ſecundùm humanam naturam, ſunt potiùs attribuenda cum determinatione, cuiuſmodi ſunt, quòd ſit ſubiectus, vel ſervus, vel minor.

Quæ cōueniunt Chriſto ratione humana naturæ, ſunt illi attribuenda cum determinatione.

Specialitèr autem diſputant Theologi de prædictâ propoſitione, Chriſtus eſt ſervus Dei. In quâ diſputatione aliqui in altero extremo affirmant abſque vllo additamento eſſe veram, & concedendam: ſiquidem in ſacris litteris frequentèr Chriſtus ſervus appellatur abſque vllâ limitatione. Iſaï. 42. dicitur. *Ecce ſervus meus, ſuſcipiam eum.* Qui locus de Chriſto exponitur ad litteram Matth. 12. Et licèt apud Matthæum non legatur ſervus meus, ſed puer meus; nihilominùs Hieronymus ſuper Iſaïam vertit ſervum. Item Zachar. tertio dicitur. *Adducam ſervum meum orientem.* Ezechiel. 34. *Suſcitabo ſuper eos Paſtorem vnum ſervum meum* Dauid, & alij pluribus in locis quæ colliguntur à Medinâ, & Suarez, qui hanc ſententiam tuentur, quam variis Patrum teſtimoniis confirmant.

Sententia affirmans.

In altero extremo oppoſito inſurgit Vaſquez diſput.80. cap.3. & ſeqq. & alij, qui aſſerunt prædictam propoſitionem eſſe omninò falſam, etiam poſito quocunque additamento: Et loca Scripturæ in quibus Chriſtus ſervus dicitur in ſenſu Metaphorico eſſe intelligenda affirmant, provt illa, in quibus Chriſtus leo, vel lapis dicitur.

Negans.

Potiſſimum fundamentum horum Theologorum deſumitur ex diffinitione Concilij Francofordienſis contrà Elipandum Archiepiſcopum Toletanum, qui temeratiè auſus eſt docere Chriſtum eſſe filium adoptivum, & ſervum, & vtrumque damnat Concilium. Et Adrianus Papa in Epiſt. ad Epiſcopos Hiſpaniæ, acritèr eos reprehendit, qui Chriſtum ſervum appellant, eoſque impios, & ingratos liberatori ſuo, & Deo odibiles vocat. Adducunt etiam in ſui fauorem huius

Quo præcipuè nititur fundamento.

ſententiæ defenſores plures ex Patribus, quos apud Vaſquez videre poteris.

Concluſio. Dicendum tamen contrà vtramque ſententiam eſt, & iuxtà mentem Authoris, quòd, licèt hæc propoſitio, Chriſtus eſt ſervus Dei abſque determinatione prolata, ſit in rigore locutionis falſa, additâ tamen determinatione, ſcilicet ſecundùm humanitatem, eſt vera, & concedenda.

Probatur prima pars. Ex dictis hìc, & capite ſuperiori, non erit difficile primam huius dicti partem ſtabilire: Eodem enim modo loquendũ eſt de hàc propoſitione Chriſtus eſt ſervus Dei: ac de illâ, Chriſtus eſt ſubiectus Patri, & Chriſtus eſt creatura: ſiquidem ſubiectio, & ſeruitus, de quâ loquimur, eſt ſeruitus naturalis, quam creatura habet ad Deum: Ergo, ſicut hæc non eſt vera abſolutè, Chriſtus eſt creatura: Ita nec hæc, Chriſtus eſt ſervus

Probatur ſecunda pars. Secunda autem pars eiuſdem dicti probatur etiam ex ſuprà dictis: quia Chriſtus ſecundùm humanitatem eſt verè, & propriè creatura. Ergo ſecundùm eamdem humanitatem eſt verè, & propriè ſub dominio Dei, & conſequenter ſervus. Hæc conſequentia probatur: nam Dominus, & ſervus dicuntur correlatiuè, ergo, ſi Deus titulo creationis eſt verus Dominus Chriſti ſecundùm humanitatem, neceſſe erit dicere, quòd Chriſtus ſecundùm humanitatem eſt verè & propriè ſervus Dei.

Seruitus Creatura duplex. Verùm pro maiori intelligentiâ huius veritatis aduertat Nouitius Theologus, ſeruitutem alteram legalem eſſe, alteram naturalem; prout colligere poſſumus ex dictis ex Authore artic. 1. Naturalis eſt, quâ iure creationis quælibet creatura naturalitèr eſt Deo ſubiecta, & ſub eius Dominio. *Naturalis.* Quòd, ſi creatura rationalis ſit, tenetur Deo ſubiici, eius parere præceptis, ipſum colere, & revereri, ac denique tanquam ſupremum verum conditorem confiteri, ſecundùm quam ſeruitutem etiam Adam verè & propriè in ſtatu innocentiæ, ſervus Dei erat.

Et legalis. Seruitus verò legalis, & quæ nomine ſeruitutis communiter inſignitur, eſt vilis quædam conditio hominis, qui in pœnam delicti, vel ob aliam ſimilem cauſam in captiuitatem redactus eſt, ratione cuius iam non cenſetur ſui iuris, ſed libertatem, & omnes actiones habet ſub dominio alterius. Vnde fit, vt neque bona propria poſſideat, neque cum proprio Domino in bonis propriis ipſius communicet, nec habeat ius ad hæreditatem illius. Quæ quidem ſeruitus non eſt naturalis, nec à naturâ originem trahere potuit, ſecundùm quam vnus homo non eſt alterius ſervus: ſed hæc ſeruitus iure gentium, vel ciuili introducta eſt, vnde dicitur legalis.

Hanc contrahit homo per peccatũ reſpectu peccati, tum reſpectu DEI. Similem ſeruitutem contrahit homo per peccatum non ſolùm reſpectu ipſius peccati, in quantùm ſubiicitur illi, vnde dicitur. Qui facit peccatum ſervus eſt peccati. Sed etiam reſpectu Dei. Cum enim homo ex ſe ſit capax amicitiæ Dei, & acquirendi ius ad hæreditatem, & participationem cum Deo in bonis æternis, ſi per gratiam eleuetur, fit per peccatum incapax omnium horum bonorum, & in captivitate conſtituitur, & ſtatu ſeruili in quo ſenſu videtur Chriſtus vſurpaſſe hanc vocem ſerui, dum diſcipulis ſuis aiebat. Iam non dicam vos ſeruos, ſed amicos.

Seruitus Chriſti fuit ſolùm naturalis. Certum igitur eſſe debet apud omnes Catholicos, Chriſtum Dominum non fuiſſe ſervum Dei, ſeruitute legali; ſiquidem in illo peccatum non fuit, neque dolus inuentus eſt in ore eius: ſed noſtra concluſio de ſeruitute naturali loquitur, & de illa tot Scripturæ loca loquuntur, quæ omninò verificari debent de Chriſto ſecundùm humanam naturam.

Reijcitur opinio Vaſquezij, & aliorum. Vnde omninò in hoc reiiciendus eſt Vaſquez, & alij, qui in ſenſu metaphorico prædicta loca interpretanda aſſerunt: Hoc enim eſt valdè periculoſum; & datur, hoc modo philoſophandi, hæreticis anſa ad ſimiles interpretationes recurrendum, dùm contrà illos teſtimonio Scripturæ vtimur, & contrà Regulam ab Auguſtino allatam, & totiès à nobis inculcatam procedunt, dum, nullâ vrgente neceſſitate, in proprio ſenſu verba Sacræ Scripturæ intelligere recuſant.

Cõfirmatur Concluſio auctoritatibus SS. Patrum. Poſſemus noſtram concluſionem innumeris Patrum teſtimoniis roborare, ſufficiat vnum, vel alterum. Hieronymus ſuper illud Iſaï. 42. *Ecce ſervus meus ſuſcipiam eum, electus meus, complacuit ſibi in illo anima mea; dedi ſpiritum meum ſuper eum, indicium gentibus proferet*, ait. Nec mirum, ſi ſervus

vocetur

Hieronymi. vocetur ſactus ex muliere, ſactus ſub lege, qui cùm in forma Dei eſſet, humiliauit ſe, formam ſerui accipiens, & habitu inuentus, vt homo.

Idem Hieronymus, explicans illud ad Tit. 2. *Paulus ſeruus Dei.* ait. Hæc ſeruitus non eſt illa, de quâ ipſe Apoſtolus ait: Neque enim accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterùm in timore: Verùm nobilis ſeruitus, de quâ, & Dauid ad Deum loquitur. Ego ſervus

Auguſtini. tuus, & filius ancillæ tuæ. Auguſtinus Epiſt. 178. ait. Secundùm hanc regulam, hoc eſt, ſecundùm diuerſas naturas, modò pauper, modò diues, modò æqualis, modò Dominus, modò

Ambroſij. ſervus. Ambroſius lib. 5. de fide ait. *Non igitur præiudicet, quòd ſubiectus dicitur, cui non præiudicat, quòd ſervus legitur.*

Occurritur præcipuo argumento Adverſariorum. Ad argumentum, quo innituntur Authores ſecundæ ſententiæ, Reſpondemus adductum concilium tantùm excludere à Chriſto ſeruitutem legalem, aut pœnalem, quæ ex peccato oritur, & non loqui de ſeruitute naturali. Quod patet ex verbis illius, versùs finem, vbi ſic habet. Et hoc volumus audire, an Adam primus humani generis pater liber ſit conditus, an ſervus. Si ſervus, quomodò tunc imago; ſi liber, cur non magis Chriſtus? Et infrà. Vnde Adam ſervus ſactus eſt, niſi ex peccato? Quæ verba manifeſtè oſtendunt, non loqui Concilium de ſeruitute naturali, ſed de ſeruitute ex peccato contractâ. Et ideò additur. Nos per illum adoptiui ſumus, non ille nobiſcum adoptivus: Nos per illum à ſeruitute liberati, non ille nobiſcum ſervus.

Satisfit teſtimoniis Patrum in ſpeciem oppoſitis. Aſſignat autem Author artic. 2. in ſolutionibus argumentorum modum, quo debemus occurrere teſtimoniis Patrum, dum videntur negare, Chriſtũ ſibi, vel Deo fuiſſe ſubiectum, ſervum, & ſimilia: Ideò enim negant Chriſtum eſſe Dominum ſui ipſius, &c. Secundùm quod per hoc importatur pluralitas ſuppoſitorũ, quæ requiritur ad hoc quòd aliquis ſimpliciter ſit Dominus alicuius: Poteſt tamen aliqua ratio dominij, & ſeruitutis ſeruari, prout idem eſt Dominus, & ſervus ſui ipſius ſecundùm aliud, & aliud: Et ita poteſt dici Chriſtus ſervus ſui ipſius ſecundùm humanitatem: Dominus ſui ipſius ſecundùm diuinitatem: ſicut ſecundùm diuerſas partes hominis, quarum vna eſt ſuperior, & alia inſerior dicit Philoſophus 5. Ethic. cap. vlt. Quòd eſt hominis ad ſeipſum iuſtitia, inquantùm iraſcibilis, & concupiſcibilis obediunt rationi.

Videas apud Franciſcum Suarez validè redargutos prædictos Authores ſecundæ ſententiæ, qui adeò mordicùs eam tuentur, vt audeant doctrinam, quam hactenùs cum S. Doctore, & cæteris omnibus Theologis, & iuxtà Patrum ſenſum deduximus, vt erroneam carpere. *Suarez acriter invehit in adverſarios.*

QVÆSTIO XXI.

De Oratione Chriſti.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm Chriſto competat Orare.

CONCLVSIO. Chriſto, ſecundùm quod eſt homo, conuenit orare.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Chriſto conueniat orare ſecundùm ſuam ſenſualitatem.

CONCLVSIO. Chriſtus non orauit ſecundùm ſenſualitatem eliciti uè, ſed orauit ſecundùm ſenſualitatem materialitèr.

Explicabitur, & ſtabilietur infrà.

ARTICVLVS III.

Vtrùm conueniens fuerit Chriſtum pro ſe orare.

CONCLVSIO eſt affirmatiua. Oſtendetur infrà.

ARTI

ARTICVLVS IV.

Vtrùm oratio Chriſti ſemper fuerit exaudita.

CONCLVSIO. Omnis Chriſti oratio procedens ab abſolutâ eius voluntate, fuit exaudita.

CAPVT PRIMVM.

De Oratione Chriſti pro nobis.

Conſtat ex Scriptura Chriſtum vt hominem oraſſe.

QVòd Chriſto, ſecundùm quod eſt homo, & humanam voluntatem habet, competat orare, certum omninò eſt: Cùm enim de fide ſit Chriſtum in hâc vitâ oraſſe, & non ratione Diuinitatis, conſequentèr ratione humanæ naturæ aſſũptæ orationem illi competere dicendum eſt. Oraſſe Chriſtum paſſim in Euangelio legimus. Sufficeret teſtimonium adductum à S. Doctore in argumento, ſed contrà art. 1. ex cap. 6. Lucæ. *Factum eſt in illis diebus, exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.*

Idẽ Probatur à S. Doctore.

Eamdem veritatẽ oſtendit Author hoc diſcurſu. Oratio eſt quædam explicatio propriæ voluntatis apud Deum, vt eam impleat. Ergo, ſi in Chriſto eſſet tantùm voluntas diuina, non competeret ei orare: quia voluntas diuina per ſeipſam eſt effectiua eorum, quę vult: ſed quia in Chriſto eſt alia volũtas diuina, alia humana, & volunras humana non eſt per ſeipſam efficax ad implendum, quæ vult, niſi per virtutẽ diuinam: Inde eſt, quòd Chriſto, ſecundùm quod eſt homo, & humanam voluntatem habet, competit orare.

Aſſignãtur rationes, propter quas Chriſtus Patrẽ orauerit.

In ſolutione ad primũ oſtendit Author, quòd, licèt Chriſtus poſſet perficere omnia, quæ volebat, ſecũdùm quòd Deus (licèt ſecundùm quod homo, non habuerit omnipotentiam ſimplicitèr, vt ſuprà qu. 13. art. 1. viſum eſt) Nihilominùs tamen ipſe idem Deus exiſtens, & homo, voluit ad Patrem orationem porrigere, non quaſi ipſe eſſet impotens, ſed propter noſtram inſtructionem: primò vt oſtenderet ſe eſſe à Patre. Vnde ipſe dicit Ioan. 11. Propter populum, qui circunſtat, dixi (ſcilicet verbo orationis) vt credant: quia tu me miſiſti. Vnde Hilarius 10. de Trin. dicit. *Non prece eguit, pro nobis orauit, ne filius ignoraretur.* Secũdò vt nobis exẽplũ orandi darer. Vnde Ambroſius dicit li. 5. in Luc. *Noli inſidiatrices aperire aures, vt putes filium Dei quaſi infirmum rogare, vt impetret, quod implere non poſſit:* Poteſtatis enim auctor, obedientiæ Magiſter, ad præcepta virtutis, ſuo nos informat exemplo. Vnde & Auguſtinus tract. 104. ſuper Ioan. ait. *Poterat Dominus in formâ ſerui, ſi hoc opus eſſet, orare ſilentio: Sed ita ſe Patri exhibere voluit precatorem, vt meminiſſet noſtrum ſe eſſe Doctorem.*

Emergit noua difficultas.

Nec omiſit Author aliud, quod poterat ingerere difficultatem, videlicet quomodò potuerit Chriſtus petere aliquid, cùm perfectè ſciret circà omnia quid eſſet futurum: Hoc enim non videtur ſub oratione cadere: ſicut non oramus, quòd ſol oriatur cras, neque etiam conueniens eſt, quòd aliquis orando petat, quod ſcit nullo modo eſſe futurum.

Reſolvitur.

Dicit ergo Author ad ſecundum, quòd inter alia, quæ Chriſtus ſciuit futura, ſciuit quædam eſſe fienda propter ſuam orationem, & huiuſmodi non inconuenientèr à Deo petiit.

Alia ſuboritur.

Diſputant autem Theologi, an Chriſtus exiſtens in Cœlo verè, & propriè pro nobis oret.

Oratio Chriſti in cœlo duplex, expreſſa ſcilicet, & interpretatiua.

Duplicitèr poteſt intelligi Chriſtum pro nobis nunc in Cœlo orare, vel oratione expreſſâ, petendo nobis diuinæ pietatis ſubſidium, vel oratione tantùm interpretatiuâ per ſua merita, quæ diuino conſpectui præſentia ſunt, ſiue etiam exhibendo ſeipſum præſentem, & cicatrices vulnerum, quæ pro nobis pati dignatus eſt, re ipsâ repræſentando & oſtendendo.

Quòd ergo Chriſtus Dominus aliquo ex prædictis modis, pro nobis nunc oret in Cœlo, apud Catholicos indubitatum remanet. Placet tamen aliquibus, quòd ſecundo modo tantùm oret, alij vtroque modo ipſum orare affirmant.

Aſſertio.

Dicendum igitur eſt, quòd Chriſtus non ſolùm tacitâ, & interpretatiuâ inſinuatione, ſed expreſſâ voluntatis ſuæ repræſentatione, ac manifeſtatione pro nobis orat in Cœlo.

Communis eſt, & ad mentem D. Thomæ.

Ita ſentiunt Suarez diſp. 45. ſect. 2. §. Difficultas verò ſupereſt. Cabrera, & alij plures. Imo hæc eſt ſententia S. Doctoris pluribus in locis. In quarto diſt. 15. quæſt. 4. art. 6. quæſtiunc. ſecunda

cunda ad primum. Et ad Rom. 8. lect. 7. & ad Hebr. 7. lect. 4. vbi ait. Interpellat pro nobis, primò humanitatem ſuam, quam pro nobis aſſumpſit, repræſentando: Item ſanctiſſimæ animæ ſuæ deſiderium, quod de ſalute noſtrâ habuit, exprimendo. Et primæ Ioan. ſecundo ait. Chriſtum placare Patrem, oſtendendo naturam ſuam cicatricibus ſignatam, & allegando ſua merita, & intercedendo ex officio ſuo.

Inſinuatur in Scriptura.

Eſtque hæc veritas conformis ſcripturæ, vt ex pluribus eius locis oſtendi poteſt. Ipſe Chriſtus dicit Ioan. 14. *Rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis.* Et primæ Ioan. ſecundo. *Aduocatum habemus apud Patrem.* Quæ, & alia ſcripturæ loca, ſi, vt ſonant, intelligenda ſunt, prout ita fieri debet, cùm inde nulla abſurditas ſuboriatur, noſtram concluſionem manifeſtant. Videas ad hoc apud Suarez, & Cabrera, plura ſanctorum Patrum teſtimonia.

Probatur ratione Theologicâ.

Nec deficit ad hoc firmandũ Theologica ratio. Non enim dedecet Chriſtum in cœlis exiſtentem oratio, eò quòd Filius Dei, ſiquidem Filius Dei erat in viâ, & tamen orauit. Nec dedecet, quia beatus: quia etiam beati orant. Nec officit, quòd oratio ſit actus ſubiectionis, & humiliationis: quia etiam in cœlo hanc exercet in ordine ad Patrem. Ergo.

Confirmatur.

Confirmatur præterea. In omni ſtatu Chriſtus pro ſalute hominum operatur, quidquid tali ſtatui non repugnat: ſed oratio non repugnat ſtatui beatifico: quia eſt actus Religionis Deo debitus: Et Chriſtus in cœlo, ſecundùm quod homo, colit Deum cultu Religionis; illum enim adorat, laudat, eique gratias agit. Ergo etiam orare poteſt.

Quâ ratione habemus acceſſum ad Patrem per Chriſtum.

Item nos habemus acceſſum ad Patrem per Chriſtum, non ſolùm quia in nomine ipſius petimus: ſed etiam quia per ipſum noſtras orationeſque offerimus, & ipſe poſtulat, vt exaudiantur: Ergo.

Obijcitur primò.

Nec deſunt Aduerſario argumenta. Et primò: quia omnia, quæ ad humanam redemptionem ſpectant in morte Chriſti conſummata fuere: Ergo ſuperfluè inducitur hæc Chriſti in Cœlis oratio, quâ nihil obtinendum reſtat. Et aliundè hæc oratio in noſtrum exemplũ exerceri iam non poteſt: Ergo nullo modo Chriſtus pro nobis orat.

Reſpondetur.

Reſpondetur, quòd, licèt omnia, quæ ad noſtram Redemptionem ſpectant, ſint in morte Chriſti conſummata quoad ſufficientiam; Non tamen quoad efficaciam; ſed multa reſtant implenda, & perficienda per opera, & orationes ſanctorum, vt innuit Paulus ad Coloſſ. 1. Adimpleo ea, quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne mea, &c. Quæ orationes effectum ſortiuntur per orationem Chriſti petentis, vt exaudiantur, & impleantur.

Salus noſtra cõſummata in morte Chriſti quoad ſufficientiã, non quoad efficaciã.

Obijcitur ſecundò.

Obijcies ſecundò morem Eccleſiæ, quæ in ſuis orationibus Chriſtum Dominum deprecans, dicit. Miſerere mei, Propitius eſto mihi, & ſimilia, nec vnquam Chriſtum orat, vt Patrem interpellet pro nobis.

Reſpond.

Reſpondetur ex Doctrinâ Authoris in primam Ioan. ſecundo vbi docet, ſimpliciter non eſſe dicendum Chriſto. Ora pro nobis, ſed exaudi nos, & Miſerere nobis; tum ad vitandum errorem Arij, & Neſtorij: tum quia oratio ſimpliciter dirigitur ad perſonam, quæ eſt diuinum ſuppoſitum, cuius non eſt petere, ſed donare.

Vnde Chriſtus inuocatur, vt benefactor, nõ vt interceſſor.

Nec diſplicet Doctrina plurium Theologorum, quòd, ſi quis norit rationes diſtinguere, & cõſiderare Chriſtum, vt hominem in Cœlo orantem, & pro nobis ſuâ merita æterno Patri repræſentantem, non erit illicitum, nec indecorum in priuatis orationibus ab illo poſtulare, vt ſuæ orationis nos participes efficiat, & efficacem ſuorũ meritorum applicationẽ nobis obtineat, atque vt orationẽ noſtram ſuæ coniungat, & offerat Patri: Dixi in priuatis orationibus, in publicis enim debemus nos Eccleſiæ conſuetudini conformare, & ab illis abſtinere, quæ ignorantibus ſcandalum præbere poſſent.

Poteſt tamẽ vtroque modo interpellari in orationibus priuatis.

Capvt II.

De Oratione Chriſti pro ſeipſo.

Orare ſecũdùm ſenſualitatem dupliciter intelligitur.

Reſtat nobis vnum verbum concernens Orationem Chriſti abſolutè circà ea, quæ docet Author art. 2. Videlicèt, quòd orare ſecũdùm ſenſualitatem poteſt dupliciter intelligi: vno modo ſic, quòd ipſa oratio ſit actus ſenſualitatis; Et hoc modo Chriſtus ſecundùm ſenſualitatem non orauit: quia ſenſualitas eiuſdem naturæ, & ſpeciei fuit in Chriſto, & in nobis. Et per conſequens motus ſenſualitatis non poteſt ſenſibilia tranſcendere,

cendere, nec in Deum aſcendere, quod requiritur ad orationem. Secundò quia oratio importat quamdam ordinationem, provt ſcilicet aliquis deſiderat aliquid quaſi à Deo implendum,& hoc eſt ſolius rationis: Vnde oratio eſt actus rationis, vt docet ipſe Author ſecundâ ſecundæ qu. 83. art. 1.

Oratio rationis actus.

Alio modo poteſt dici aliquis orare ſecundùm ſenſualitatem: quia ſcilicet eius ratio orando proponit, quod eſt in appetitu ſenſualitatis ipſius, & ſecundùm hoc Chriſtus orauit ſecundùm ſenſualitatem, inquantùm ſcilicet oratio eius exprimebat ſenſualitatis affectum, tanquam ſenſualitatis aduocata. Et hoc ex triplici ratione Chriſtus præſtare potuit. Primò vt oſtenderet ſe veram naturam humanā ſuſcepiſſe cum omnibus naturalibus affectibus. Secundò vt oſtēderet, quòd homini licet ſecundùm naturalem affectum aliquid velle, quod Deus non vult. Tertiò vt oſtendat, quòd proprium affectum debet homo diuinæ voluntati ſubiicere. His de oratione Chriſti in communi ſtabilitis.

Potuit Chriſtus triplici ratione precibus ſuis exprimere ſēſualitatis affectum.

Videamus quid de conuenientiâ orationis in ordine ad ſeipſum. Docet ergo S. Thomas Conveniens fuiſſe Chriſtum pro ſe orare.

Concluſio.

Quæ veritas de fide tenenda, patet omnibus illis teſtimoniis, quibus habemus Chriſtum pro ſe oraſſe, cùm nihil indecens operari poſſit. Ioan. 17. Ad Patrem dicebat. *Clarifica filium tuum.* Docet autem S. Thomas, Chriſtum pro ſe oraſſe dupliciter: vno modo exprimendo affectum ſenſualitatis, vt dictum eſt, vel etiam voluntatis ſimplicis, quæ conſideratur, vt natura, ſicut, cum orauit à ſe calicem paſſionis transferri: Alio modo exprimendo affectum voluntatis deliberatæ, quæ conſideratur vt, ratio, ſicut, cùm petiit gloriam Reſurrectionis: Et hoc rationabilitèr, Chriſtus enim ad hoc vti voluit oratione ad Patrem, vt nobis daret exemplum orandi, & vt oſtenderet Patrem ſuum eſſe Authorem, à quò & æternalitèr proceſſit, ſecundùm diuinam naturam, & ſecundùm naturam humanam ab eo habet, quidquid boni habet, vt ſuprà dictum eſt. Sicut autem in humanâ naturâ quædam bona habebat à Patre iam percepta; ita etiam expectabat ab eo quædam bona nondum habita, ſed percipienda: Et ideò, ſicut pro bonis iam perceptis in humanâ naturâ gratias agebat Patri, recognoſcendo eum Authorem, vt patet ex illo Matth. 16. & Ioan. 11. Ita etiam vt Patrem Authorem recognoſceret, ab eo orando petebat ea, quæ ſibi deerant ſecundùm humanam naturam, putà gloriam corporis, & alia huiuſmodi. In quo etiam nobis exemplum dedit, vt de perceptis muneribus gratias agamus, & nondum habita, orando poſtulemus.

Eſt de fide.

Chriſtus pro ſe orauit dupliciter.

Gratias agebat, & nōdum percepta bona impetrabat.

Obiicit ipſe Author contrà hanc veritatem Hilarium lib. 10. de Trin. dicentem. Cùm ſibi non proficeret deprecationis ſermo, ad profectum tamen noſtræ fidei loquebatur. Ergo videtur, quòd Chriſtus non ſibi, ſed nobis orauerit.

Obiicitur primo ex D. Hilario.

Reſpondet S. Thomas quòd *Hilarius loquitur quantùm ad orationem vocalem, qua non erat ei neceſſaria propter ipſum, ſed ſolùm propter nos: vnde ſignanter dicit, quòd ſibi non proficiebat deprecationis ſermo: ſi enim deſiderium pauperum exaudit Dominus, vt in pſal. 9. dicitur, multò magis ſola voluntas Chriſti habet vim orationis apud Patrem: vnde ipſe dicebat Ioan. 11. Ego ſciebam, quoniam ſemper me audis, ſed propter populum, qui circumſtat, dixi, vt credant, quia tu me miſiſti.*

Reſpondetur.

Oratio Chriſti vocalis ſolùm propter nos.

Obiicit inſupèr & Cyprianum, qui in lib. de Orat. Dominicâ ait. Pacis, & vnitatis Magiſter noluit ſigillatim, & priuatim preces fieri, vt quis, cùm precatur, pro ſe tantùm precetur; ſed Chriſtus illud impleuit quod docuit, Ergo nunquam pro ſe ſolo oravit.

Obiicitur ſecundo ex D. Cypriano.

Occurrit, quòd ipſa gloria, quam Chriſtus orando petebat, pertinebat ad ſalutem aliorum, ſecundùm illud ad Rom. 4. *Reſurrexit propter iuſtificationem noſtram*: Et ideò illa etiam oratio, quam pro ſe faciebat, erat quodammodò pro aliis. Sicut & quicunque homo aliquod bonum à Deo poſtulat, vt vtatur illo ad vtilitatem aliorum, non ſibi ſoli, ſed etiam aliis orat.

Reſpondetur.

Vtrùm autem oratio Chriſti ſemper fuerit exaudita ſiue pro ſe, ſiue pro aliis.

Noua difficultas.

Docet Author omnem orationem Chriſti procedentem ab abſolutâ eius voluntate fuiſſe exauditam. De quo argumento nihil occurrit nobis ampliùs addendum his, quæ non ſemel in

Oratio Chriſti procedēs ab abſoluta eius voluntate

hoc

fuit ſemper exaudita. hoc opere diximus. Recolas, obſecro, ſpecialitèr, quæ ſuprà quæſt. 13. art. 4. cap. vnic. ex ipſo Authore docuimus: & nihil in hoc puncto tibi deſiderandum remanebit.

Variè exponunt SS. Patres orationē Chriſti pro trāſlatione Calicis. Non tamen refugimus hîc adnotare Doctrinam Authoris in ſolutione ad primum, circà petitionem Patri à Chriſto porrectam, & à Matthæo relatam cap. 26. Quòd illa petitio de tranſlatione Calicis diuerſimodè à ſanctis exponitur. *Hilarius.* Hilarius enim ſuper Matth. dicit. Quòd autem, vt à ſe tranſeat, rogat, non vt ipſe prætereatur, orat: ſed vt in alterum id, quod à ſe tranſit accedat. Atque ideo pro his orat, qui paſſuri poſt ſe erant, vt ſit ſenſus, quomodò à me bibitur Calix iſte Paſſionis; ita ab his bibatur ſine ſpei diffidentiâ, ſine ſenſu doloris, ſine metu mortis.

Hieronymus. Vel ſecundùm Hieronymum, ſuper illum locum Matth. 9. ſignantèr dicit, Calix iſte, hoc eſt populi Iudæorum, qui excuſationem ignorantiæ habere non poſſunt, ſi me occiderint, habentes leges, & Prophetas, qui vaticinantur. *Dionyſius Alexand.* Vel ſecundùm Dionyſium Alexandrinum. Quòd dixit tranſfer calicem iſtum à me, non hoc eſt, non adueniat mihi: niſi enim aduenerit, transferri non poterit: ſed, ſicut, quod præterit nec intactum eſt, nec permanens, ſic ſaluator lenitèr inuadentem tentationem flagitat pelli.

Ambroſius, & alij. Ambroſius autem lib. 10. in Luc. homil. 15. & Origenes homil. 35. in Matth. Chryſoſt. homil. 84. in Matth. Afferunt, quòd hoc petiit, quaſi homo, naturali voluntate mortem recuſans.

Conciliātur omnes interpretationes cum efficacia orationis Chriſti. Sic ergo, inquit Author, ſi intelligatur, quòd petierit per hoc alios Martyres ſuæ paſſionis imitatores fieri ſecundùm Hilarium, vel ſi petiit, quòd timor bibendi Calicis eum non perturbaret, vel quòd mors eum non detineret: omninò impletum eſt, quod petiuit, ſi verò intelligitur petiiſſe, quod non biberet calicem mortis, & paſſionis, vel quod non biberet ipſum à Iudæis, non quidem eſt factum, quod petiit: quia ratio, quæ petitionem propoſuit, nolebat, vt hoc impleretur: ſed ad inſtructionem noſtram volebat demonſtrare nobis ſuam voluntatem naturalem, & motum ſenſualitatis, quem, ſicut homo, habebat.

Circà relatam expoſitionem Dionyſij vide, quæ acutè, & doctè affert Caietanus in ſolutione ad primum, art. 4.

QVÆSTIO XXII.

De Sacerdotio Chriſti.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm conueniat Chriſto eſſe Sacerdotem.

CONCLVSIO. Chriſto maximè conuenit eſſe Sacerdotem.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Chriſtus ſimul fuerit Sacerdos, & hoſtia.

CONCLVSIO. Chriſtus non ſolùm Sacerdos, ſed ſimul fuit hoſtia perfecta, ſcilicet pro peccato, pacifica, & holocauſtum.

Explicabitur, & ſtabilietur infrà.

ARTICVLVS III.

Vtrùm effectus Sacerdotij Chriſti ſit expiatio peccatorum.

CONCLVSIO. Chriſti ſacerdotium habet plenam vim expiandi peccata.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm effectus Sacerdotij Chriſti non ſolùm ad alios pertinuerit, ſed etiam ad ipſum.

CONCLVSIO. Non conuenit Chriſto effectum Sacerdotij ſui recipere.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Sacerdotium Chriſti permaneat in æternum.

CONCLVSIO. Sacerdotium Chriſti eſt æternum quoad conſummationem.

Ex dicendis manebit declarata, & explicata.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Sacerdotium Chriſti fuerit ſecundùm ordinem Melchiſedech.

CONCLVSIO eſt affirmatiua.

CAPVT PRIMVM.

Eſſe Chriſtum Sacerdotem, & ſimul hoſtiam.

Aſſertio prima.

STatuit S. Doctor, quòd Chriſto Domino maximè conuenit eſſe Sacerdotem.

Probatur.

Quod probat ex eo, quòd propriè officinm Sacerdotis eſt eſſe mediatorem inter Deum, & populum, inquantùm ſcilicet diuina populo tradit. Vnde dicitur Sacerdos, quaſi ſacra dans, ſecundùm illud Malach. ſecundo, *legem requirent ex ore eius*, ſcilicet Sacerdotis. Et iterùm, in quãtùm preces populi Deo offert, & pro eorum peccatis Deo aliqualitèr ſatisfacit. Vnde Apoſtolus dicit ad Hebr. quinto. Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis. Hoc autem maximè conuenit Chriſto: nam per ipſum diuina dona hominibus ſunt collata, ſecundùm illnd ſecundæ Petri primo Per quem (ſcilicet Chriſtum) maxima, & pretioſa nobis promiſſa donauit, vt per hæc efficiamini diuinæ conſortes naturæ. Ipſe etiam humanũ genus Deo reconciliauit, ſecundùm illnd ad Coloſſ. primo. In ipſo complàcuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia. Ergo Chriſto maximè conuenit eſſe Sacerdotem.

Sacerdotis nomen, & officia.

Conueniũt Chriſto.

Vnde Sacerdotes vocentur Angeli.

Habes in ſolutione ad primum in 1. art. quod poteſtas Hierarchica conuenit quidem Angelis, inquantùm, & ipſi ſunt medij inter Denm, & hominem: Vnde ipſe Sacerdos, inquantùm eſt medius inter Deum, & populum, Angeli nomen habet, inxtà illud Malach. ſecundo Angelus Domini exercituũ. Chriſtus autem maior Angelis fuit, non ſolùm ſecundùm diuinitatem, ſed etiã ſecundùm humanitatem, inquantùm habuit plenitudinem gratiæ, & gloriæ. Vnde etiam excellentiori modo Hierarchicam, ſen Sacerdotalem poteſtatem præ Angelis habuit: ita etiam quòd ipſi Angeli fuerunt miniſtri Sacerdotij eius, ſecundùm illnd Matth. 4. Acceſſerunt Angeli, & miniſtrabant ei: ſecundùm tamen paſſibilitatem carnis modicò ab Angelis minoratus eſt, & ſecundùm hoc conformis fuit hominibus viatoribus in Sacerdotio conſtitutis.

Angeli miniſtri Sacerdotij Chriſti.

Acuta Caietani obſervatio.

Verùm, quia teſtimonium prædictum ex Matthæo à S. Doctore adductnm non videbatur primâ fronte ad propoſitum facere, dum Angeli cibaria eſurienti Chriſto miniſtrantes, quaſi miniſtri eius Sacerdotij ab ipſo Authore inducuntur. Ex proptèr acutè Caietanus ait. *Conſidera, nouitie, quòd tota vita Chriſti in terrâ fuit oblatio pro humano genere: Et proptereà Angeli Chriſto poſt ieiunium, & tentationem miniſtrantes, in his, quæ ad refectionem corporis ſpectabant, miniſtri Sacerdotij Chriſti dicuntur.*

Arguitur.

Arguit prætereà Author contrà ſtabilitam veritatem ex figurâ ad figuratum. Ea, quæ fuerunt in veteri teſtamento, fuerunt figuræ Chriſti ſecundùm illud ad Coloſſ. 2. Quæ ſunt vmbræ futurorum. Sed Chriſtus non traxit carnis originem ex ſacerdotibus veteris legis: dicit enim Apoſtolus ad Hebr. 7. Manifeſtum eſt; quòd ex Iuda ortus ſit Dominus noſter, in quâ tribu nihil de Sacerdotibus Moyſes locutus eſt. Prætereà in veteri lege, quæ eſt figura Chriſti, non fuit idem legiſlator, & Sacerdos: Vnde dixit Dominus ad Moyſem legiſlatorem Exod. 28. Applica Aaron fratrem tuum, vt ſacerdotio fungatur mihi. Chriſtus autem eſt lator nouæ legis: Ergo non conuenit illi eſſe Sacerdotem.

Reſpondetur, & oſtẽditur, cur Chriſtus

Reſpondetur, quòd, quia ſacerdotium veteris legis erat figura ſacerdotij Chriſti, noluit Chriſtus naſci de

ſtirpe

naſci voluerit de ſtirpe Sacerdotum veteris legis.

ſtirpe figuralium Sacerdotum, vt oſtenderetur non eſſe omninò idem Sacerdotium; ſed differre ſecundùm verum à figurali: Et quia Chriſtus tanquam omnium caput, omnium gratiarum perfectionem habebat, vnde meritò gratias, quas particulatim alij habent, & alius eſt legiſlator, alius Sacerdos, & alius Rex, ſimùl in eo eſſe debuerunt tanquam in fonte omnium gratiarum. Vnde dicitur Iſai. 33. Dominus Iudex noſter, Dominus Legifer noſter, Dominus Rex noſter: Ipſe veniet, & ſaluabit nos.

Aſſertio 2.

Inſupèr fides docet Chriſtum Dominum fuiſſe etiam hoſtiam pro nobis æterno Patri oblatam iuxtà illud Apoſtoli ad Epheſ. 5. Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis.

Chriſtus igitur, inquantùm homo, non ſolùm fuit Sacerdos, ſed etiam hoſtia perfecta, ſimul exiſtens hoſtia pro peccato, & hoſtia pacifica, & holocauſtum.

Eſt ad mentem D. Thomæ.

Hæc veritas eſt expreſſa S. Doctoris in calce articuli ſecundi: Et pro illius intelligentiâ recolenda eſt doctrina ipſius Authoris primâ ſecundæ quæſt. 102. art. 3. ad octauum vbi ait, quòd Triplex erat ſacrificiorum genus in lege Moſaïcâ. Quoddam erat, quod totum comburebatur, & hoc dicebatur holocauſtum, quaſi totum incenſum.

Triplex ſacrificium antiquæ legis.

Huiuſmodi enim ſacrificium offerebatur Deo ſpecialitèr ad reuerentiam Maieſtatis ipſius, & amorem bonitatis eius, & conueniebat perfectionis ſtatuì in impletione conſiliorum, & ideò totum comburebatur, vt, ſicut totum animal reſolutum in vaporem, ſurſùm aſcendebat: ita etiam ſignificaretur totum hominem, & omnia, quæ ipſius ſunt, Dei Dominio eſſe ſubiecta, & ei eſſe offerenda.

Holocauſtũ, cur totũ comburebatur.

Sacrificiũ pro peccato quid?

Aliud autem erat ſacrificium pro peccato, quod offerebatur Deo ex neceſſitate remiſſionis peccati: & conueniebat ſtatui pœnitentium in ſatisfactione peccatorum, quod diuidebatur in duas partes. Nam vna pars eius comburebatur: Alia verò cedebat in vſum Sacerdotum, ad ſignificandum, quòd expiatio peccatorum fit à Deo per miniſterium Sacerdotum, niſi quando offerebatur ſacrificium pro peccato totius populi, vel ſpecialitèr pro peccato Sacerdotis. Non enim debebant in vſum Sacerdotum venire ea, quæ pro peccato eorum offerebantur, vt nihil peccati in eis remaneret: Et quia hoc non eſſet ſatisfactio pro peccato. Si enim cederet in vſum eorum, pro quorum peccatis offerebatur, idem eſſe videretur, ac ſi non offerretur.

Hoſtia pacifica.

Tertium ſacrificium vocabatur hoſtia pacifica, quæ offerebatur Deo, vel pro gratiarum actione, vel pro ſalute, & proſperitate offerentium ex debito beneficij, vel accipiendi, vel accepti: Et conuenit ſtatui perficientium in impletione mandatorum: Et iſta diuidebatur in tres partes, nam vna pars incendebatur ad honorem Dei: alia pars cedebat in vſum Sacerdotum: tertia verò pars in vſum offerentium, ad ſignificandum quod ſalus hominis procedit à Deo dirigentibus miniſtris Dei, & cooperantibus ipſis hominibus, qui ſaluantur.

Vis rationis D. Thomæ.

Quibus præmiſſis facilè percipies vim diſcurſus Authoris in hoc art. 2. Ait igitur, quòd homo indiget ſacrificio propter tria: Vno quidem modo ad remiſſionem peccati, per quod à Deo auertitur; & ideò Apoſtolus dicit ad Hebr. 5. Quòd ad Sacerdotem pertinet, vt offerat Dona, & ſacrificia pro peccatis: Secundò vt homo in ſtatu gratiæ conſeruetur, ſemper Deo inhærens, in quo eius pax, & ſalus conſiſtit. Vnde & in veteri lege immolabatur hoſtia pacifica pro offerentium ſalute, vt habetur leuit. 3. Tertiò ad hoc, quòd ſpiritus hominis perfectè Deo vniatur, quod maximè erit in gloriâ. Vnde & in veteri lege offerebatur holocauſtum, quaſi totum incenſum, vt dicitur Leuit. 1.

Offeruntur ſacrificia propter tria.

Hæc humanitatis Chriſti beneficio conſecuti ſumus.

Hæc autem omnia per humanitatem Chriſti nobis prouenerunt; nam primò quidem noſtra peccata deleta ſunt, ſecundùm illud ad Rom. 4. Traditus eſt propter delicta noſtra. Secundò gratiam nos ſaluantem per ipſum accepimus, ſecundùm illud ad Hebr. 5. factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ. Tertiò per ipſum perfectionem gloriæ adepti ſumus ad Hebr. 10. Habemus fiduciam per ſanguinem eius in introitum ſanctorum, ſcilicet in gloriam cæleſtem. Ergo Chriſtus, inquantum homo, non ſolùm fuit Sacerdos, ſed etiam hoſtia perfecta, vtpotè exiſtens ſimul, & hoſtia pro peccato, & ho-

ſtia pacifica, & holocauſtum.

Obiicitur 1.

Obiicit Author contrà prædictam veritatem: quia Sacerdotis eſt hoſtiam occidere; ſed Chriſtus non ſeipſum occidit: Ergo ipſe non fuit ſimul Sacerdos, & hoſtia.

Reſpondetur.

Reſpondet, quòd Chriſtus non ſeipſum occidit, ſed ſeipſum voluntariæ morti expoſuit, ſecundùm illud Iſai. 53. Oblatus eſt, quia ipſe voluit: & ideò dicitur ſeipſum obtuliſſe.

Obiicitur 2.

Præterea obiicit: quia Sacerdotium Chriſti magis eſt ſimile Sacerdotio Iudæorum, quod erat à Deo inſtitutum, quam Sacerdotio Gentilium, quo dæmones colebantur. In veteri autem lege nunquam homo in ſacrificium offerebatur, quod maximè reprehenditur in ſacrificiis Gentilium, ſecundùm illud Pſal. 105. Effuderunt ſanguinem innocentem, ſanguinem filiorum ſuorum, & filiarum ſuarum, quas ſacrificauerunt ſculptilibus Chanaan: Ergo in Sacerdotio Chriſti non debuit eſſe, ipſe homo Chriſtus, hoſtia.

Diſcrimen inter ſacrificia Iudæorum, & gẽtilium.

Reſpondetur.

Occurrit, quod hominis Chriſti occiſio poteſt ad duplicem voluntatem comparari: Vno modo ad voluntatem occidentium, & ſic non habet rationem hoſtiæ; non enim dicuntur occiſores Chriſti hoſtiam Deo obtuliſſe, ſed grauitèr deliquiſſe. Et huius peccati ſimilitudinem gerebant impia gentilium ſacrificia, quibus homines Idolis immolabant. Alio modo poteſt conſiderari occiſio Chriſti per comparationem ad voluntatem patientis, qui voluntariè ſe obtulit paſſioni: Et ex hac parte habet rationem hoſtiæ, in quo non conuenit cum ſacrificiis Gentilium.

Occiſio Chriſti voluntatem occidentiũ, & patientis complectitur.

Capvt II.

An Sacerdotium Chriſti habeat hunc effectum, qui eſt, expiare peccata.

Ratio, & Senſus quæſiti.

Conſultò hoc modo formauimus quæſitum, ad examinandum intentum Authoris in art. 3. dum quærit, vtrùm effectus Sacerdotij Chriſti ſit expiatio peccatorum. Vt enim benè Caietanus monet, non quæritur hîc, an ſola expiatio peccati ſit effectus Sacerdotij Chriſti: nec quæritur an expiatio pèccatorum ſit à ſolo Sacerdotio Chriſti: ſed an Sacerdotium Chriſti habeat hunc effectum, qui eſt, expiare peccata. Nec eſt quæſtio hîc de modo habendi hunc effectum, an ſcilicet effectiuè, an meritoriè, an alio modo, ſed abſolutè.

Concluſio.

Docet ergo Author, quòd Chriſti Sacerdotium habet plenam vim expiandi peccata.

Probatur 1. ex ſcriptura.

Quæ veritas eſt de fide, & manifeſtè probatur in argumento ſed contrà art. 3. ex illo Apoſtoli ad Hebr. 9. Sanguis Chriſti, qui per Spiritum ſanctum ſeipſum obtulit immaculatum Deo, emundabit conſcientiam noſtram ab operibus mortuis, ad ſeruiendum Deo viuenti. Opera autem mortua dicuntur peccata. Ergo Sacerdotium Chriſti habet virtutem emundandi peccata.

Probatur 2. ratione.

Deinde probatur ratione Theologicâ. Ad perfectam enim emundationem peccatorum duo requiruntur, ſecundùm quòd duo ſunt in peccato, ſcilicet macula culpæ, & reatus pœnæ. Macula quidem culpæ deletur per gratiam, quâ cor peccatoris conuertitur in Deum: Reatus autem pœnæ totalitèr tollitur per hoc, quòd homo Deo ſatisfacit, vtrumque autem horum efficit Sacerdotium Chriſti. Nam virtute ipſius, gratia nobis datur, quâ corda noſtra conuertuntur ad Deum, ſecundùm illud ad Rom. 3. *Iuſtificati gratis per gratiam ipſius, per redemptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu, quem propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius.* Ipſe etiam pro nobis plenariè ſatisfecit. Ergo Chriſti Sacerdotium habet plenam vim expiandi peccata.

Peccatum conſtat ex duobus ſcilicet maculâ Culpæ, & reatu pœnæ.

Obiicitur.

Obiicit contrà hanc veritatem Author: Soliùs enim Dei eſt peccata delere, iuxtà illud Iſai. 43. *Ego ſum, qui deleo iniquitates tuas propter me:* Sed Chriſtus non eſt Sacerdos ſecundùm quod Deus, ſed ſecundùm quod homo: Ergo Sacerdotium Chriſti non eſt expiatiuum peccatorum.

Reſpondet S. Doctor.

Reſpondet, quòd, licet Chriſtus non fuerit Sacerdos, ſecundùm quòd Deus, ſed ſecundùm quòd homo, vnus tamen & idem fuit Sacerdos, & Deus: Et ideò, inquantùm eius humanitas operabatur in virtute Diuinitatis, illud ſacrificium erat efficaciſſimum ad delenda peccata. Propter quod Auguſt. 4. de Trin. cap. 14. dicit. *Vt quoniam quatuor conſiderantur in omni ſacrificio; cui offeratur, à quo offeratur, quid offeratur, pro quibus offeratur: Idem ipſe vnus, veruſ-*

Quatuor conſideranda in quolibet ſacrificio.

que

que mediator, per ſacrificium pacis reconciliant nos Deo, vnum cum illo maneret, cui offerebat: vnum in ſe faceret, pro quibus offerebat. Vnus ipſe eſſet, qui offerebat, & quod offerebat.

Monitum Caietani.

Habes hîc aduertentiam Caietani, & confirmatam doctrinam in hoc opere à nobis ſtabilitam. Monet ergo Caietanus, quòd, cùm dicitur, quòd inquantùm Chriſti humanitas operabatur virtute Diuinitatis, ſacrificium Chriſti erat efficaciſſimum ad delenda peccata per gratiam, *Non intelligas humanitatem Chriſti concurrere inſtrumentalitèr ad creandum gratiam in animâ; ſed intelligito, quantùm ad creationem ſpectat, concurrere inſtrumentalitèr diſpoſitiuè, & meritoriè: Nata eſt enim gratia ſecundùm illam viam creari in patiente diſpoſito, ſicut anima rationalis. Et propterea licèt creatio abſolutè refutet inſtrumentum; creatio tamen rei in patiente diſpoſito, non refutat inſtrumentum, & ſacrificium Chriſti inuenitur efficaciſſimum ad cauſandam gratiam iuſtificantem: ſicut ſemen humanum benè diſpoſitum, inuenitur efficax ad cauſandam animam rationalem producendi hominis.*

Quâ ratione humanitas Chriſti concurrat inſtrumentalitèr ad creandum gratiam in animâ.

Veriùs tamen dicitur ſecundùm Authoris doctrinam, humanitatem Chriſti operari virtute Diuinitatis inſtrumentalitèr deletionem peccatorum per gratiam, non creatione, ſed infuſione productam, vt ſuperiùs monſtratum eſt authoritate eius, & ratione. Hactenùs Caietanus.

Aperitur mens D. Thomæ circà hoc.

Capvt III.

Effectum ſui Sacerdotij Chriſtus ſecundùm quid participauit, non ſimplicitèr.

QVærens deinde Author, an effectum huius Sacerdotij etiam ipſe Chriſtus participauerit, videtur in corpore articuli abſolutè negare ex ipſo participaſſe. Vbi, ni fallor, intentum Authoris eſt præcipuè loqui de effectu prædicto, id eſt, de expiatione peccati, vt ex rationibus, quibus vtitur, facilitèr dignoſci poteſt: hoc enim vtitur diſcurſu. Dictum eſt art. 1. quòd Sacerdos conſtituitur medius inter Deum, & populum: Ille autem indiget medio ad Deum, qui per ſeipſum accedere ad Deum non poteſt, & talis ſacerdotio ſubijcitur, effectum ſacerdotij participans, hoc autem Chriſto non competit: Dicit enim Apoſtolus ad Hebr. 7. Accedens per ſemetipſum ad Deum ſemper viuens ad interpellandum pro nobis. Et ideò Chriſto non conuenit effectum ſacerdotij in ſe ſuſcipere: ſed potiùs ipſum aliis communicare.

Chriſtus non participauit effectum ſui Sacerdotij, quãtùm ad expiationẽ peccati.

Quod & ratione cõfirmat: Primum enim agens in quolibet genere ita eſt influens, quod non eſt recipiens in genere illo: Sicut Sol illuminat, ſed non illuminatur, & ignis calefacit, ſed non calefit. Chriſtus autem eſt fons totius ſacerdotij: Nam Sacerdos legalis erat figura ipſius; Sacerdos autem nouæ legis in perſonâ ipſius operatur, ſecundùm illud 2. ad Cor. 2. Nam & ego, quod donaui, ſi quid donaui, propter vos in perſonâ Chriſti. Ergo non competit Chriſto effectum ſacerdotij recipere.

Confirmatur 1. aſſertio prædicta nouâ ratione.

Verùm clariùs in argumento, ſed contrà, vbi refert ſynodum Epheſinam primam, cui præfuit Cyrillus part. 1. can. 10. Vbi ſic legitur. *Si quis dicit Chriſtum pro ſe obtuliſſe oblationem, & non magis pro nobis ſolùm (non enim indiguit ſacrificio, qui peccatum neſcit) anathema ſit.* Sed in ſacrificio offerendo, inquit S. Doctor, potiſſimè ſacerdotis conſiſtit officium: Ergo Sacerdotium Chriſti non habuit effectũ in ipſo Chriſto.

Confirmatur ſecundò authoritate Concilij Epheſini.

Vbi manifeſtè vides, quòd, dum Author excludit effectum Sacerdotij ab ipſo Chriſto, intelligit de effectu, vt reſpicit neceſſitatem expiandi peccatum, quòd quidem non videtur excludere omninò effectum Sacerdotij ab ipſo Chriſto: ſiquidem hic non ſolùm conſiſtit in expiatione peccati, ſed in aliis beneficijs.

Declaratur mens authoris.

Cæterùm ſi prædicta, quæ Author habet, poterant Theologum inducere ad credendum, quòd mens ipſius ſit omnem effectum omninò ſui Sacerdotij à Chriſto excludere: Ea, quæ in ſoluẽdis argumẽtis affert, dilucidè eius mentem aperiunt, vt mox videbimus.

Cùm enim ſibi obieciſſet hoc argumentum. Ad officium Sacerdotij pertinet pro populo orare, ſecũdùm illud 2. Machab. 1. Orationem faciebant Sacerdotes, dum conſummaretur ſacrificium: ſed Chriſtus non ſolum pro aliis orauit, ſed etiam pro ſeipſo, vt ex ſuprà dictis conſtat, & expreſsè indicat Paulus ad Hebr. 5. dicens, quòd in diebus carnis ſuæ preces, ſupplicationeſque ad Deum, qui poſſit illum

Obijcit ſibi S. Doctor.

ſaluum

ſaluum facere à morte, cum clamore valido, & lachrymis obtulit. Ergo Sacerdotium Chriſti effectum habuit non ſolùm in aliis, ſed etiam in ſeipſo.

Reſpondet.

Sic occurrit. Dicendum, quòd oratio etiamſi conueniat Sacerdotibus: non tamen eſt eorum officio propria: cuilibet enim conuenit, & pro ſe, & pro aliis orare, ſecundùm illud Iacobi vltimo. Orate pro inuicem, vt ſaluemini. Et ſic poſſet dici, quòd oratio, quâ Chriſtus pro ſe orauit, non erat actus Sacerdotij eius: ſed hæc reſponſio videtur excludi per hoc quod Apoſtolus ad Hebr. 5. cum dixiſſet. Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech, ſubdit. Qui in diebus carnis ſuæ, preces, &c. vt ſuprà. Et ita videtur, quòd oratio, quâ Chriſtus orauit, ad eius Sacerdotium pertineat.

Oratio non eſt munus proprium Sacerdotis.

Occurritur huic reſpõſioni.

Noua adducitur.

Et ideò (ſubdit Author) *oportet dicere, quod alÿ Sacerdotes effectum Sacerdotÿ ſui participant, non inquantùm Sacerdotes, ſed inquantùm peccatores, vt infrà dicetur. Chriſtus autem, ſimpliciter loquendo, peccatum non habuit, habuit tamen ſimilitudinem peccati in carne, vt dicitur ad Rom. 8.*

Chriſtus ſolùm ſecundùm paſſibilitatem participauit effectum ſui Sacerdotij.

Ex quibus ſic concludit. *Ideò non ſimpliciter dicendùm eſt, quod ipſe effectum Sacerdotÿ participauerit, ſed ſecundùm quid, ſcilicet ſecundùm paſſibilitatem carnis. Vnde ſignanter dicit Apoſtolus. Qui poſſit illum ſaluum facere à morte.*

Obſeruatio Caietani.

Quibus verbis, vt benè Caietanus aduertit, Author non totaliter excludit Chriſtum ab effectu ſui ſacerdotij: ſed docet, quomodò cautè loqui debeamus, & dicere, quòd ſecundùm quid, inquantùm ſcilicet erat paſſibilis, participauit Sacerdotij ſui effectum, ſimpliciter autem non: Tùm quia non habuit peccatum: tùm quia non indiguit Sacerdotio propter primam rationem allatam, ſcilicet quia Sacerdos conſtituitur medius inter Deum, & populum, quia per ſeipſum accedere ad Deum non poteſt; quod Chriſto non competit, qui per ſemetipſum ad Deum ſemper viuens accedit ad interpellandum pro nobis.

Argumenta facilè ſoluuntur ex dictis.

Mente Authoris ſic expoſitâ, faciliter occurres omnibus, quæ ex quæſt. 19. & Commentariis noſtris cap. 2. Vbi de merito Chriſti in ordine ad gloriam ſui corporis, &c. Statuimus. Obiicere poſſes ſcilicet Chriſtum Dominum multa ſibi meruiſſe, &c. Hæc enim omnia, inquantùm erat paſſibilis, aſſecutus eſt, ſecundùm quam rationem effectum Sacerdotij participauit.

CAPVT IV.

Chriſti Sacerdotium in æternum permanere; & quomodò fuerit ſecundùm ordinem Melchiſedech.

Duo conſideranda in officio Sacerdotis, oblatio ſcilicet, ac conſummatio Sacrificij.

CONſiderat S. Thomas duo in officio Sacerdotis. Primò quidem ipſam oblationem Sacrificij. Secundò ipſam Sacrificij conſummationem, quæ quidem conſiſtit in hoc, quod illi, pro quibus Sacrificium offertur, finem Sacrificij conſequuntur: finis autem Sacrificij, quod Chriſtus obtulit, non fuerunt bona temporalia, ſed æterna, quæ per eius mortem adipiſcimur (vnde dicitur ad Hebr. 9. Quod Chriſtus eſt aſſiſtens Pontifex futurorum bonorum) ratione cuius Chriſti ſacerdotium dicitur eſſe æternum. Et hæc quidem conſummatio Sacrificij Chriſti præfigurabatur in hoc ipſo, quòd Pontifex legalis ſemel in anno cum ſanguine hirci, & vituli intrabat in ſancta ſanctorum, vt dicitur leuit. 16. cùm tamen hircum, & vitulum non immolaret in ſanctis ſanctorum, ſed extrà: Et ſimiliter Chriſtus in ſancta ſanctorum, id eſt, in ipſum cœlum intrauit, & nobis viam parauit intrandi, per virtutem ſanguinis ſui, quem pro nobis in terrâ effudit.

Figura conſummationis Sacrificij Chriſti.

Sacerdotium igitur Chriſti æternum dicitur à Regio Vate pſal. 109. Tu es Sacerdos in æternum. Ad litteram enim ibi Propheta loquitur de Chriſto iuxtà intelligentiam Apoſtoli ad Hebr. cap. 6. & 7.

Vnde colligitur æternitas eius Sacerdotij.

Ac proinde in hoc concordat omnium ſanctorum doctrina, & ratio inſinuata à S. Thoma, quare ſic Chriſti ſacerdotium ſit æternum, eſt aperta; quoniam virtus hoſtiæ ſemel à Chriſto oblatæ manet in æternum, quoad conſummationem glorię, in quâ omnes beati conſummantur per Chriſtum. Vnde Paulus ad Hæbr. 10. vnâ oblatione conſummauit ſanctificatos in æternum.

Poteſt etiam æternum dici Sacerdotium Chriſti: quia quantum eſt ex ſuâ propriâ virtute, ſic expiat peccata, & gratiam

gratiam infundit, ac pœnam tollit, vt ſi infiniti eſſent homines, & mundus in æternum duraſſet, æterni eſſent huiuſmodi effectus. Dicitur etiam æternum: quia poſt Chriſti ſacerdotium nullum aliud ſacerdotium erit.

Quòd verò Chriſti ſacerdotium fuerit ſecundùm ordinem Melchiſedech, habemus etiam ex fide. Dicitur enim pſal. citato 109. *Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.*

Quâ ratione Chriſtus Sacerdos ſecundùm ordinẽ Melchiſedech.

Quomodò autem hoc intelligatur, explicat S. Thomas his verbis. *Ideò Sacerdotium Chriſti dicitur eſſe ſecundùm ordinem Melchiſedech, propter excellentiam veri ſacerdotij ad figurale ſacerdotium legis.*

Excellentia Sacerdotij Chriſti melius repræſentatur per ſacerdotium Melchiſedech, quam per Leuiticum.

Quam excellentiam ipſe Author oſtendit: quia legale ſacerdotium fuit figura ſacerdotij Chriſti, non quidem quaſi adæquans veritatem, ſed multùm ab eâ deficiens; tùm quia ſacerdotium legale non mundabat peccata: tùm etiam quia non erat æternum, ſicut ſacerdotium Chriſti. Hæc autem excellentia ſacerdotij Chriſti ad ſacerdotium Leuiticum, fuit figurata in ſacerdotio Melchiſedech, qui ab Abraham decimas ſumpſit, in cuius lumbis decimatus eſt quodammodò ipſe ſacerdos legalis. Sacerdotium ergo Melchiſedech, qui recepit quodammodò decimas à ſacerdotio legali, & ſic erat ipſi ſuperius, benè præfigurabat excellentiam veri ſacerdotij Chriſti ad figurale ſacerdotium legis.

Capvt V.

Prædicta magis elucidantur, & quid de perſonâ Melchiſedech ſentiendum.

Cæterùm pro maiori explicatione prædictorum, aliqua circà perſonam Melchiſedech hîc erunt adducenda.

Refert Hieronymus Errorem Origenis, & Didymi circà perſonã Melchiſedech.

Hieronymus In Epiſt. ad Euagrium hæc ait. Statim in fronte Geneſeos in primâ homiliarum Origenis reperi ſcriptum de Melchiſedech, in quâ multiplici ſermone diſputans, illuc deuolutus eſt, vt eum Angelum dixerit, iiſdemque penè argumentis, quibus ſcriptor tuus, qui Melchiſedech Spiritum ſanctum facit. Tranſiui ad Didymum ſectatorem eius, & vidi hominem penitùs in Magiſtri eſſe ſententia. Sic Hieronymus. In hunc errorem Origenis alij ex antiquis inciderunt, minùs adhuc inſipientes quàm quidam, qui crediderunt Melchiſedech fuiſſe vnigenitum ipſum, ac naturalem Dei filium, qui in humanâ ſpecie Abrahæ apparuerit. Alij hæretici alitèr circà perſonam Melchiſedech errauerunt. De quo argumento eruditè Bartholomęus de Medina hîc in expoſitione articuli ſexti.

Errores aliorum fusè notantur à Medina.

Aſſertio prima.

Cæterùm ſecundùm fidem tenendum eſt, quòd Melchiſedech fuerit purus homo, vt patet ex 14. Geneſis & ad Hebr. 7. Vbi de Melchiſedech fit ſermo, tanquam de puro, & vero homine, iuxtà verum, ac legitimum ſenſum ſcripturæ, & ſanctorum. Similiter certum eſt ſecundùm ſcripturam fuiſſe Regem Salem, vt in locis citatis habetur. Verùm hoc incertum eſt, an Salem ibi nominata, fuerit Hieroſolyma, prout placet Hieronymo in quæſtionibus Hebraïcis ſuper Geneſim, vel aliud oppidum in Regione Sichem, quod etiam Hieronymo non diſplicet in Epiſt. ad Euagrium.

Quid certũ, quidve incertum de Melchiſedech.

Dignitas.

Patria.

Genus.

Incertum ſimilitèr eſt, vnde Melchiſedech genus traxerit, licèt probabile apud Patres, & Doctores habeatur, quòd Melchiſedech fuerit Sem filius Noë, vt enim ex ſacris litteris colligi poteſt, Sem ſuperuixit Abrahæ triginta quinque annis: quæ ſententia non diſplicuit Hieronymo locis citatis, & placet Caietano ſuper Geneſim. Scriptura autem, quæ dum introducit aliquem, de eius parentibus, & Genealogiâ certos nos reddit, tamen dum Melchiſedech, perſonam adeò illuſtrem repræſentat, eius parentes, & Genealogiam reticet; vnde Apoſtolus ad Hebr. 7. vocat illum ſine Patre, ſine Matre, ſine Genealogiâ, neque numerum dierum, neque finem vitæ habentem. Ex quo modo loquendi, occaſionem errandi prædicti hæretici ſumpſerunt: ſed Apoſtolus ex hâc ſcripturæ attentâ omiſſione, perſonam Melchiſedech figuram Chriſti fuiſſe accuſatiſſimè arguit.

Non fit mẽtio de Parentibus illius in Scripturâ.

Vt ergo docet S. Thomas art. 6. in ſolutione ad tertium, ideò Mel-

chiſedech dictus eſt ſine patre, & ſine matre, & ſine Genealogiâ, & quòd non habet initium dierum, neque finem: non quia iſta non habuerit; ſed quia in Scriprurâ Sacrâ iſta de eo non leguntur. Et per hoc ipſum, vt Apoſtolus ibidem dicit, aſſimilarus eſt Filio Dei, qui in terris eſt ſine Patre, & in cœlis ſine Matre, & ſine Genealogiâ, ſecundùm illud Iſaï. 53. *Generationem eius quis enarrabit?* & ſecundùm diuinitarem neque principium, neque finem dierum habet.

Ideòque dicitur ab Apoſtolo ſine Patre, ſine Matre, & ſine Genealogia.

Aſſertio ſecunda.

Certum tamen ex fide etiam habemus Melchiſedech fuiſſe Sacerdotem, id enim teſtatur Scriptura Geneſ. 14. pſal. 109. & ad Hebr. 5. & 7.

Quæ veritas militat contrà aliquos Rabbinos contendentes ex litterâ, Abraham Sacerdotem fuiſſe, non Melchiſedech. De eius tamen Sacrificio magis incertum eſt: Nam, licèt Geneſis loco citato introducarur Melchiſedech Rex Salem proferens panem, & vinum: Erat enim Sacerdos Dei altiſſimi, & benedixit Abrahæ, &c. Non tamen inde videtur inferri, Melchiſedech Sacrificium obtuliſſe: Vnde aliqui contendunt, quòd panem, & vinnm Abrahæ, eiuſque comitibus laſſis ex itinere, ad refectionem tantùm obrulerit.

Non ita cõſtat de eius Sacrificio.

Benignè exponendus Caietanus, dicẽs Melchiſedech panem, & vinum obtuliſſe, non ad Sacrificium, ſed ad refectionem.

In quem ſenſum cum aliquibus inclinaſſe videtur Caietanus, licèt crediderim potiùs iuxtà mentem Hebræorum tunc locutum magis, quàm iuxtà proprium ſenſum, nam hic in calce Commentarij ad artic. ſextum hæc ait. *Et ſic, cùm Chriſtus dicitur Sacerdos ſecundùm ordinem Melchiſedech, intelligitur de ordine aſſimilationis in materiâ Sacrificij: Nam panem, & vinum aſſumi inſtituit in ſuo memoriali Sacrificio, pro materiâ Euchariſtiæ, ſicut Melchiſedech panem & vinum obtulerat in Sacrificium.* Hæc Caietanus.

Certiſſimum itaque apud Catholicum eſſe debet, ſic innuente Sacrâ Scripturâ, Sacerdotem Melchiſedech panem, & vinum in Sacrificium Deo obtuliſſe. Geneſ. 14. dicitur. Melchiſedech Rex Salem proferens panem & vinum: Erat enim Sacerdos Dei altiſſimi. Vbi vides, quòd reddit rationem oblationis panis & vini per Melchiſedech factæ, quia erat Sacerdos, vt intelligas oblationem illam Sacrificium fuiſſe: Et in hâc ſententiâ communitèr ſunt Patres, & Eccleſia.

Innuit oppoſitũ Scriptura.

Aſſertio tertia.

Vnde Chriſtus dicatur Sacerdos ſecundùm ordinem Melchiſedech.

Stabilito, quòd Melchiſedech fuerit verus Sacerdos Dei altiſſimi, ſecundùm eius ordinem, Chriſtus Sacerdos in æternum dicitur, ſcilicet ſecundùm ordinem figuræ: quia, vt vidimus ex S. Doctore, Sacerdotium Melchiſedech excellentiùs præfigurabat Chriſti ſacerdotium futurum, quàm præfiguraret ſacerdotium Leuiticum: quia Abraham, qui pater fuit Leui, & Aaron, Decimas obtulit Melchiſedech, ſubindè ipſe Leui, & Aaron (à quibus ſacerdotium legale propagatum eſt) qui in lumbis erant Abrahæ Decimas Melchiſedech offerentis, offerebant ſimilitèr: ſacerdotium ergo legale Decimas obtulit ſacerdotio Melchiſedech, & ſic inferioris & imperfectioris ſacerdotij ſpecimen exhibuit, & conſequentèr optimè in ſacerdotio Melchiſedech præfigurata eſt excellentia Sacerdotij Chriſti ſuprà legale ſacerdotium. Hæc ratio, quam ex S. Doctore adducimus, fuit ab illo ex Apoſtolo ad Hebr. 7. excerpta, vbi luculentèr deductam videre poteris, ibique habes multa, in quibus Melchiſedech Filio Dei aſſimilatur.

Sacerdotiũ Legale Decimas obtulit ſacerdotio Melchiſedech.

Non inconuenit Chriſtum totius ſacerdotij fontem ab alio præfiguratum fuiſſe.

Nec inconuenit, quòd Chriſtus fons totius ſacerdotij, tanquam principalis Sacerdos, dicatur ſecundùm ordinem Melchiſedech, cùm potiùs alia ſacerdotia ſecundùm ordinem ipſius dici deberent. Quia, vt S. Thomas ad primũ ait, Chriſtus non dicitur eſſe ſecundùm ordinem Melchiſedech, quaſi principalioris ſacerdotis, ſed quaſi præfigurantis excellentiam ſacerdotij Chriſti, ad ſacerdotium Leniticum.

Obijcitur contrà vltimam aſſertionem.

Quod, ſi obiicias. Sacerdotium veteris legis propinquius fuiſſe ſacerdotio Chriſti, quàm ſacerdotium, quod fuit ante legem: ſed Sacramenta tantò expreſſiùs ſignificabant Chriſtum, quantò propinquiora fuerunt Chriſto. Ergo ſacerdotium Chriſti magis debet denominari ſecundùm ſacerdotium Legale, quàm ſecundùm ſacerdotium Melchiſedech, quod fuit ante legem.

Reſpondetur.

Reſpondebimus cum S. Doctore, quòd in ſacerdotio Chriſti duo poſſunt conſiderari, ſcilicet ipſa oblatio Chriſti, & participatio eius. Quantùm ad ipſam oblationem, expreſſiùs figurabat ſacerdotium Chriſti ſacerdotium Legale per ſanguinis effuſionem,

Sacerdotiũ Chriſti expreſſius repræſentatũ per legale, quãtùm ad oblationem; per Sacerdotium verò Melchiſedech quantùm ad participationẽ.

ſionem, quàm Sacerdotium Melchiſedech in quo ſanguis non effundebatur; ſed quantùm ad participationem hnius Sacrificij, & eius effectum, in quo præcipuè attenditur excellentia ſacerdotij Chriſti ad ſacerdotium legale, expreſſius præfigurabatur per ſacerdotium Melchiſedech, qui offerebat panem, & vinum ſignificantia Eccleſiaſticam vnitatem, quam conſtituit participatio Sacrificij. Vnde etiam in nouâ lege verum Chriſti Sacrificium communicatur fidelibus ſub ſpecie panis, & vini.

QVÆSTIO XXIII.

De Adoptione Christi.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm Deo conueniat filios adoptare.

CONCLVSIO. Deo conuenit adoptare. Patebit infra.

ARTICVLVS II.

Vtrùm adoptare conueniat toti Trinitati.

CONCLVSIO. Adoptare homines in Filios Dei, conuenit toti Trinitati.

Probatur: quia facere quemcunque effectum in creaturis, commune eſt toti Trinitati: Ergo. Deducetur infrà.

ARTICVLVS III.

Vtrùm adoptari ſit proprium rationalis Creaturæ.

CONCLVSIO. Adoptari conuenit creatnræ rationali ſoli, non omni. Ex dicendis manebit dilucidata.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Chriſtus, ſecundùm quod homo, ſit Filius Dei adoptiuus.

CONCLVSIO. Chriſtus nullo modo poteſt dici Filius Dei adoptiuus. De quo fusè erit diſputandum.

CAPVT PRIMVM.

De fide tenendum eſt Deo conuenire filios adoptare, & indubitantèr hæc eſt propriè adoptio.

Aſſertio.

QVòd ſecundùm fidem Catholicam Deus aliquos ſibi adoptet in filios, diſertis verbis Apoſtolus ad Epheſ. 1. docuit. *Prædeſtinauit nos*, inquit, *in adoptionem filiorum*: ſed prædeſtinatio Dei non eſt irrita: Ergo Deus aliquos ſibi adoptat in filios.

Probatur à S. Doctore.

Quod, & Author hoc diſcurſu euidentèr oſtendit: Nã aliquis homo adoptat alium ſibi in filium, inquaotùm ex ſuâ bonitate admittit eum ad participationem ſuæ hæreditatis; Deus autem eſt infinitæ bonitatis, ex quâ contingit, quòd ad participationem bonorum ſuorum ſuas creaturas admittit: Et præcipuè rationales creaturas, quæ, inquantùm ſunt ad imaginem Dei, factæ ſunt capaces beatitudinis diuinæ; quæ quidem conſiſtit in fruitiooe Dei, per quam etiam ipſe Deus beatus eſt, & per ſe ipſum diues, inquantum ſcilicet ſe ipſo fruitur.

In quo conſiſtat adoptio.

Hæreditas quid? & quæ filiorũ DEI.

Hoc autem dicitur hæreditas alicuius, ex quo ipſe eſt diues: Et ideò, inquantùm Deus ex ſuâ bonitate admittit homines ad Beatitudinis hæreditatem, dicitur eos adoptare.

Hoc autem, inquit S. Doctor, plus habet adoptio diuina, quàm humana: quia Deus hominem, quem adoptat, idoneum facit per gratiæ munus ad hæreditatem cæleſtem percipiendam. Homo autem non facit idoneum eum, quem adoptat: ſed potiùs eum iam idoneum eligit adoptando.

Diſcrimen inter Adoptionem diuinam, & humanam.

Ex quibus non ſolùm habemus, quòd Deo conuenit filios adoptare, ſed quòd plus hæc diuina adoptio habeat, quàm humana.

Ad quam veritatem, quoad vtramque partem, magis roborandam, non erit inutile conditiones adæquatam, & propriam adoptionem filiorum in humanis requiſitas in medium afferre, vt igitur Iuriſconſulti colligunt ex l. prima, & ſecunda ff. de Adopt. & Inſtitut. Tres præcipuæ conditiones ſunt ad humanam adoptiuam filiationem requiſitæ. Prima, quòd perſona, quæ adoptatur, ſit extranea, id eſt, quòd ex ſeipſâ, & ex vi propriæ natiuitatis non habeat ius ad hæreditatem, ad quam adoptatur. Secunda, quæ ex prædictâ, magnâ ex parte, oritur, eſt, quòd adoptio ſit actio ſimplicitèr liberalis, & gratuita, ita vt neque ſit debita naturali debito, neque alio titulo onerоſo, putà emptionis, venditionis, aut ſimilis contractûs. Tertia conditio requiſita, eſt adoptati in filium conſenſus, dummodò talis ſit capax; nemo enim alteri ſubiicitur, niſi volens. Ac ſubinde ad hanc filiationem in eo, qui non eſt rationis compos, neceſſariò requiritur, vt intercedat voluntas Principis, aut Patris, aut alterius, in cuius poteſtate eſt ille, qui adoptatur.

Tres Conditiones ad adoptionem humanam requiſita.

Ex quibus conditionibus ad humanam adoptionem requiſitis, facilè dignoſci poterit proportionabilitèr, quæ conditiones ſint neceſſariæ ad diuinam adoptionem, de quâ loquimur; Imò abſque nullâ improprietate, aliqui Theologi prædictas diſcurrentes, omnes in diuinâ hâc adoptione facilitèr reperiunt.

Reperiuntur proportionabiliter in diuina.

Et quidem de primâ; neceſſarium omninò eſt ad hanc diuinam adoptiuam filiationem, quòd perſona, quæ adoptatur ſit ſecundùm ſe extranea à diuinâ naturâ, & ab hæreditate cœleſtium bonorum. Similitèr hæc diuina adoptio eſt omninò gratuita, & liberalis, & ex merâ adoptantis voluntate procedens, ſiquidem per ſolam Dei gratiam fieri poteſt, quæ omnem titulum oneroſum ex ſuâ propriâ ratione, & eſſentiâ excludit, Teſte Paulo ad Rom. 11. *Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non eſt gratia.*

Prima.

Secunda.

CAPVT II.

Veritas, & Excellentia huius adoptionis magis oſtenditur.

ACcuſatiòe Iacobus Apoſtolus in ſuâ Canonicâ cap. 1. ait. *Voluntariè genuit nos verbo veritatis.* Quibus verbis profundum Myſterium à S. Doctore hìc inſinuatum, explicuit, vt indicaret non ſolùm eſſe veram adoptionem, & liberam, ſed in ipſo genere adoptionis longè perfectiorem. Voluit enim (iuxtà Caietani ponderationem) docere, quòd hæc adoptio non eſt purè extrinſeca, qualis eſt humana; ſed reuerâ eſt communicatiua naturæ generantis, & adoptantis in ipſo adoptato, & genito. Communicatiua, inquam, non ſubſtantiali communicatione, ſed accidentariâ per gratiam, quæ, quamvis ſit forma accidentalis, eſt tamen quædam ſubſtantialis Dei naturæ participatio, iuxtà illud Ioannis (toties in hoc opere repetitum) Maxima, & pretioſa nobis promiſſa donauit, vt per hæc efficiamur diuinæ conſortes naturæ. Vnde & ipſe Ioannes in prima ſuâ Canonicâ cap. 3. aiebat. Videte, fratres, qualem charitatem dedit nobis Pater, vt Filij Dei nominemur, & ſimus: quia per hanc adoptionem non ſolùm nominamur filij extrinſecè ad æternam hæreditatem adoptati, & admiſſi, ſed verè Filij Dei ſumus, diuinæ naturæ participes, & conſortes per gratiam effecti.

Inſinuatur in Canonica D. Iacobi excellentia adoptionis divinæ ſuprà humanam.

Quæ quidem prærogatiua non extrahit (vt malè aliqui Theologi) hanc adoptionem à verâ ratione adoptionis: ſiquidem à merâ liberalitate diuinâ, hoc diuinæ naturæ conſortium, in huius adoptionis filiis, non excludit. Voluntariè ergo Deus genuit nos, & ad conſortium ſuæ diuinitatis vocando, filios effecit, & hæredes, & vt verbis prædictis Authoris vtamur, Deus hominem quem adoptat, idoneum facit per gratiam ad hæreditatem cœleſtem percipiendam. Homo autem non facit idoneum eum, quem adoptat, ſed potiùs eum iam idoneum eligit adoptando.

Hæc tamen prærogatiua non obeſt veræ rationi adoptionis.

Concludendum eſt ergo, quòd hæc adoptio, vera adoptio eſt, & in genere adoptionis, omnem, quæ in humanis reperitur,

Aſſertio.

reperitur, adoptionem excellit. Licèt enim hoc non tam certum ſit, ac primum, quod diximus, nos filios Dei adoptiuos eſſe; cùm tamen verba ſacræ Scripturæ, prout ſonant, ſint intelligenda, quando manifeſta non obſtat ratio, indubitatum debet eſſe apud Theologum hanc veram, & propriam adoptionem eſſe, tot ſacræ Scripturæ teſtimoniis ſuffragantibus.

Tres obiectiones cõtrà prædicta breuiter perſtringũtur.

Quæ verò contrà præfatas veritates obiici poterant, paucis Author comprehendit. Primò enim videtur, quòd nulla perſona poſſit eſſe extranea à Deo, qui eſt omnium Creator. Secundò, quòd adoptio ipſi repugnet: Hæc enim introducta videtur in defectum filiationis naturalis, & in Deo inuenitur naturalis filiatio. Tertiò quia adoptatio fit, vt in hæreditate adoptantis quis ſuccedat: ſed in hæreditate Dei non videtur aliquis poſſe ſuccedere: quia ipſe nunquam decedit: Ergo.

Reſpondetur ad primum.

Reſpondetur ad primum, quòd homo in ſuâ naturâ conſideratus, non eſt extraneus à Deo, quantùm ad bona naturalia, quæ recipit; eſt tamen extraneus, quantùm ad bona gratiæ, & gloriæ, & ſecundùm hoc adoptatur.

Ad ſecundum.

Ad ſecundum dicimus, quòd hominis eſt operari ad ſupplendum ſuam indigentiam: non autem Dei, cui cõuenit operari ad communicandum ſuæ perfectionis abundantiam. Et ideò, ſicut per actum creationis communicatur bonitas diuina omnibus creaturis, ſecundùm quamdam ſimilitudinem: ita per actum adoptionis communicatur ſimilitudo naturalis filiationis hominibus, ſecundùm illud ad Rom. 8. *Quos præſciuit conformes fieri imagini filij ſui.*

Ad tertiũ.

Ad tertium dicendum, quòd bona ſpiritualia poſſunt ſimul à pluribus poſſideri, non autem bona corporalia: Et ideò hæreditatem corporalem nullus poteſt percipere, niſi ſuccedens decedenti: hæreditatem autem ſpiritualem ſimul omnes ex integro accipiunt, ſine detrimento Patris ſemper viuentis.

Hæreditas ſpiritualis abſque detrimento Patris, & Cohæredum per ipſi poteſt.

Quamvis poſſet dici, inquit S. Thomas, quòd Deus decedit, ſecundùm quod eſt in nobis per fidem, & incipiet in nobis eſſe per ſpeciem: ſicut Gloſſa dicit ad Rom. 8. ſuper illud. Si filij, & hæredes.

De tertiâ conditione ad adoptionem requiſitâ, nihil dicimus: quia, cùm Deus ſit omnium Dominus, ad eius adoptionem hæc conditio non requiritur: quia citrà vllius iniuriam, etiam nolentes poteſt ſuæ dominationi ſubiicere. Vnde, ſi Deus dormienti iuſtificantem gratiam infunderet, verè filium ſuum adoptiuum conſtitueret, quamvis nec conſtituti, nec alterius pro illo, ibi conſenſus interueniret.

Tertia conditio adoptionis humana ad diuinam minimè requiſita.

Transfertur tamen ab aliquibus.

Licèt optimè Theologus hanc etiã conditionem ad adoptionem filiorum Dei transferre poſſit; quamuis enim in iuſtificatione & adoptione paruulorum nullus expectetur eorum conſenſus, adeſt tamen, dum paruulus ſacro Fonte abluitur, & in filium generatur, & adoptatur, Eccleſiæ conſenſus; cuius authoritate Baptiſmus confertur, quin imò & ipſius Chriſti ſupremi Eccleſiæ capitis conſenſus adſtipulatur, & in adultis proprium Deus expectat conſenſum, iuxtà illud. Qui creauit te ſine te, non ſaluabit te ſine te.

Capvt III.

Adoptari conuenit ſolùm creaturæ rationali; & adoptare toti Trinitati.

Concluſio 1.

Adoptari conuenit ſoli creaturæ rationali, non tamen omni, ſed ſolùm habenti charitatem, quæ eſt diffuſa in cordibus noſtris, per Spiritum ſanctum, vt dicitur ad Rom. 5. Et ideò ad Rom. 8. Spiritus ſanctus dicitur Spiritus adoptionis filiorum.

Probatur 1.

Hæc concluſio eſt S. Doctoris hîc art. 3. & eſt de fide. Siquidem filij adoptati ſunt hæredes Dei, vt patet ad Rom. 8. ſed talis hæreditas conuenit ſoli rationali creaturæ. Ergo ſoli illi eſt proprium adoptari, non tamen omni, ſed ſolùm habenti charitatem, & gratiam, per quam hæc adoptio fit, vt patet ex dictis.

Probatur 2.

Hanc veritatem oſtendit Author forti & eleganti diſcurſu. Filiatio adoptionis eſt quædam ſimilitudo filiationis naturalis, filius autem Dei naturalitèr procedit à Patre, vt Verbum intellectuale, vnà cum ipſo Patre exiſtens.

Triplicitèr Creatura poteſt aſſimilari verbo.

Huic ergo Verbo triplicitèr poteſt aliquid aſſimilari. Vno quidem modo ſecundùm rationem formæ, non autem ſecundùm intellectualitatẽ ipſius: ſicut forma domûs exteriùs conſtitutæ aſſimilatur verbo mentali Artificis ſecundùm

dùm ſpeciem formæ, non autem ſecundùm intelligibilitatem: quia forma Domûs in materiâ non eſt intelligibilis, ſicut erat in mente Artificiis. Et hoc modo Verbo æterno aſſimilatur quælibet creatura, cùm ſit facta per Verbum.

Secundùm rationem formæ.

Quoad intellectualitatem.

Secundo modo aſſimilatur creatura Verbo non ſolùm quantùm ad rationem formæ, ſed etiam quantùm ad intellectualitatem ipſius, ſicut etiam ſcientia, quæ fit in mente diſcipuli, aſſimilatur Verbo, quod eſt in mente Magiſtri. Et hoc modo creatura rationalis etiam ſecundùm ſuam naturam, aſſimilatur Verbo Dei.

Quoad vnitatem.

Tertio modo aſſimilatur creatura Verbo Dei æterno, ſecundùm vnitatem, quam habet ad Patrem: Quod quidem fit per gratiam, & charitatem, vnde Dominus orat Ioan. 17. *Vt ſint vnum, ſicut & nos vnum ſumus.* Et talis aſſimilatio perficit rationem adoptionis. quia ſic aſſimilatis debetur hæreditas æterna.

Ex his reſtat manifeſtum, quod adoptari conuenit ſoli creaturæ rationali, non tamen omni, ſed ſolùm habenti charitatem.

Occurritur Inſtantia ex ſcriptura.

Quod, ſi aliquando in Scripturis Deus videtur vocari Pater irrationalium creaturarum, vt Iob. 38. *Quis eſt pluuiæ pater, vel quis genuit ſtillas roris!* Non propriè dicitur Pater per adoptionem, ſed Pater vocatur per creationem, ſecundùm primam prædictam participationem ſimilitudinis, ſcilicet ſecundùm rationem formæ.

Cõcluſio 2.

Adoptare autem homines in filios Dei, toti Trinitati conuenire oſtendit S. Thomas art. 2. primò quia eius eſt adoptare nos in filios, quem nos Patrem poſſumus nominare. Vnde dicitur ad Rom. 8. *Accepiſtis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba pater:*

Probatur 1.

Sed cùm Deo dicimus Pater noſter, hoc pertinet ad totam Trinitatem: ſicut & cætera nomina, quæ dicuntur de Deo relatiuè ad creaturam. Ergo adoptare conuenit toti Trinitati.

Probatur 2.

Deinde hoc eleganti diſcurſu eamdem veritatem oſtendit, & prædicta à nobis capite ſuperiori confirmar. Hæc eſt differentia inter filium Dei adoptiuum, & naturalem, quòd filius Dei naturalis eſt genitus, non factus: filius autem adoptiuus eſt factus iuxtà illud Ioan. 1. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.* Dicitur autem quandoque filius adoptiuus eſſe genitus propter ſpiritualem regenerationem, quæ eſt gratuita, non naturalis: Vnde dicitur Iacobi 1. *Voluntariè genuit nos Verbo veritatis.*

Generare in diuinis eſt proprium Patri facere autem commune tribus perſonis.

Licèt igitur generare in diuinis ſit proprium perſonæ patris, tamen facere quemcumque effectum in creaturis eſt commune toti Trinitati propter vnitatem naturæ: quia vbi eſt vna natura, oportet, quòd ſit vna virtus, & vna operatio. Vnde Dominus dicit Ioan. 5. *Quæcumque ille fecerit, hæc & filius ſimiliter facit.* Ergo adoptare homines in filios Dei conuenit toti Trinitati.

Obijcitur 1.

Vbi valdè notanda eſt doctrina, quam habet Author in ſolutione ſecundi, & tertij, ſic enim arguit. Homines per adoptionem efficiuntur fratres Chriſti ſecundùm illud ad Rom. 8. *Vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus.* Fratres autem dicuntur, qui ſunt filij vnius Patris. Vnde & Dominus dicit Ioan. 20. *Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum.* Ergo ſolus Pater Chriſti habet filios adoptiuos.

Reſpondetur.

Reſpondet, quòd nos per adoptionem efficimur fratres Chriſti, quaſi eumdem Patrem habentes cum ipſo: qui tamen alio modo eſt Pater Chriſti, & alio modo eſt Pater noſter. Vnde ſignantèr Dominus Ioan. 20. Seorsìm dixit, *Patrem meum*, & ſeorsìm dixit, *Patrem veſtrum*: Eſt enim Pater Chriſti naturalitèr generando, quod eſt proprium ſibi: Eſt autem Pater noſter, voluntariè aliquid faciendo, quod eſt commune ſibi, & filio, & ſpiritui ſancto. Et ideò Chriſtus non eſt filius totius Trinitatis, ſicut nos.

Pater æternus eſt Pater Chriſti naturaliter; hominũ autem voluntariè.

Obijcitur 2.

Deinde obiicit. Ad Galat. 4. dicitur. *Miſit Deus filium ſuum, vt adoptionem filiorum Dei reciperemus, quoniam autem eſtis filij Dei, miſit Deus ſpiritum filij ſui in corda veſtra, clamantem Abba, Pater.* Ergo eius eſt adoptare, cuius eſt filium, & Spiritum ſanctum habere, ſed hoc eſt ſolius perſonæ Patris. Ergo adoptare conuenit ſoli perſonæ Patris.

Reſpondetur.

Reſpondet quòd, ſicut ſuprà dictum eſt, filiatio adoptiua eſt quædam ſimilitudo filiationis æternæ; ſicut omnia, quæ in tempore facta ſunt, ſimilitudines quædam ſunt eorum, quæ ab æterno fuerunt. Aſſimilatur autem homo ſplendori æterni filij per gratiæ claritatem, quæ attribuitur Spiritui ſancto,

Quâ ratione adoptio appropriatur ſingulis perſonis.

Et ideò adoptatio, licèt ſit cõmunis toti Trinitati, appropriatur tamen Patri vt actori; filio, vt exemplari; Spiritui ſancto, vt imprimenti in nobis huius ſimilitudinem exemplaris.

Obſeruatio Caietani.

Vbi benè Caietanus ait. *Memento differentia inter proprium, & appropriatum: & videbis adoptionem noſtram, non propriam alicui perſonæ diuinæ, ſed communem tribus: Appropriatam autem Patri vt actori (& ideò peculiaritèr dicitur ipſe Pater noſter) filio vt exemplari (& ideò frater noſter, quaſi ſimilis communicans in Patre) Spiritui ſancto, vt quaſi executori in ſuo appropriato, quod eſt charitas, quâ ſumus filij Dei: & ideò Spiritus ſanctus dicitur ſpiritus adoptionis filiorum.*

Capvt IV.

Magis explicatur, quibus conueniat adoptio.

Suboriuntur dubia ex prædictis.

QVia S. Doctor in fine corporis art. 3. docet, quòd adoptari ſoli conuenit habenti charitatem (vt vidimus, & firmauimus capite ſuperiori) plura inde emergunt dubia, de quibus fusè Bartholomæus de Medina hîc, ex quo Iuniores Thomiſtæ aliqua non prætereunda ſumpſerunt.

Adoptio filiorum fit per gratiã habitualẽ.

Optimè ergo Author ex differentiâ inter adoptionem diuinam & humanam iam à nobis indicatâ, videlicèt quòd Deus adoptando facit hominem idoneum ad recipiendam hæreditatem, & adoptio in humanis hanc idoneitatem ſupponit. Ex hoc, inquam, optimè infert, quòd hæc adoptio fit per gratiam habitualem; per illam enim ſolùm conſtituitur homo idoneus ad recipiendam hæreditatem, quæ eſt beatitudo, & fruitio Dei.

Quod etiam ampliùs ex dictis manet explicatum, & confirmatum: ſicut enim in humanis, filius adoptiuus eiuſdem debet eſſe naturæ cum adoptante; Ita proportionabilitèr in diuinis, vt aliquis adoptetur, particeps debet fieri naturæ Dei adoptantis, quod creatura intellectualis aſſequitur per gratiam, per quam fit conſors diuinæ naturæ: Et ideò, inquit S. Thomas, dicitur ad Rom. 8. Spiritus ſanctus, Spiritus adoptionis filiorum.

Conuenit etiam Angelis.

Ex quâ doctrinâ, euidentiâ Theologicâ colligimus, Angelos eſſe filios Dei adoptiuos. Vbi cum S. Doctore in ſolutione ad ſecundum art. 3. aduertas, quòd, licet filiatio Dei videatur in Scripturâ propriè attribui Angelis, vt ex illo Iob. 1. *Quadam autem die, cùm veniſſent filij Dei, vt aſſiſterent coram Domino, &c.* Nihilominus dicendum, quòd Angeli dicuntur filij Dei filiatione adoptionis: non quia ipſis primò conueniat, ſed quia ipſi primò adoptionem filiorum receperunt.

Nec non Patribus veteris Teſtamenti.

De fide etiam tenendum eſt Patres veteris Teſtamenti, & Iuſtos antiquæ legis fuiſſe verè, & propriè filios Dei adoptiuos.

Ad Rom. enim 9º dicitur. *Qui ſunt Iſraëlitæ, quorum adoptio eſt filiorum.* Et Matth. 15. *Non eſt bonum ſumere panem filiorum, & mittere canibus.* Et Matth. 8. Chriſtus loquens de Iudæis ait. *Filij autem Regni eiicientur in tenebras exteriores.* Et Exod. 4. *filius meus primogenitus Iſraël*; Nec non dicitur Iſai. 10. *filios enutriui & exaltaui.* Et innumera alia loca Scripturæ eamdem veritatem confirmant.

Opinio ſingularis Caſtrenſis.

Quibus tamen non obſtantibus, Leo Caſtrenſis in Commentario ſuper c. 1. Iſaiæ, explicans prædicta verba, *filios enutriui, &c.* aſſerere auſus eſt, quòd ſancti, & prædeſtinati non fuerunt propriè filij Dei adoptiui ante Incarnationem Verbi, inductus ad hoc aliquorum Patrum dictis, quos ad genuinum ſenſum reducere debuiſſet, dum indicare videntur, quòd Iudæi typicè, & ſecundùm figuram ſunt filij Dei appellati.

Fundatur in Scriptura.

Fauent prædicto Authori aliqua ſacræ Scripturæ loca; Ex his tamen videtur magis vrgere teſtimonium Apoſtoli ad Rom. 8. *Quicunque Spiritu Dei aguntur, Ij ſunt filij Dei: non enim accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterùm in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum.*

Reijcitur à D. Thoma, & explicatur auctoritas Apoſtoli.

Cui occurrit S. Doctor ſuper illum locum lect. 3. dicens. *Timor fecit ſeruos, non autem amor, ſicut timor facit ſeruitutem, ita amor charitatis facit libertatem filiorum: Lex igitur vetus data eſt in timore, quem ſignificant tonitrua, & alia huiuſmodi: Et ideò lex vetus per inflictionem pœnarum inducens ad mandata Dei ſeruanda, data eſt in ſpiritu ſeruitutis, & ideò hic dicit, qui ſpiritu Dei aguntur &c. non enim iterum in nouâ lege, ſicut in lege veteri fuit, accepiſtis ſpiritum ſeruitutis in timore ſcilicet pœnarum, ſed accepiſtis ſpiritum ſcilicet charitatis, qui eſt*

adoptionis

adoptionis filiorum. Non autem hoc dicitur, quaſi ſit alius, & alius ſpiritus; ſed quia idem eſt ſpiritus, ſcilicet qui in quibuſdam facit timorem ſeruilem, in aliis facit amorem, quaſi quoddam perfectum. Hæc D. Thomas.

Perfectiùs conuenit Adoptio Iuſtis nouæ legis quam antiquæ.

Non intendit ergo Apoſtolus excludere adoptionem à lege veteri, ſed oſtendere excellentiam nouæ ſuper veterem, licèt enim ſecundùm fidem Catholicam tenendum ſit, vt diximus, Patres veteris teſtamenti, & cæteros iuſtos antiquæ legis fuiſſe verè, & propriè filios Dei adoptiuos, tamen iuſti, Euangelicæ legis, perfectiùs adepti ſunt adoptionem filiorum, quàm illi: Imò, quamuis iuſti prioris legis fuerint verè, & propriè filij adoptiui, vt diximus, ſimul tamen ad nos comparati, fuerunt filij per figuram.

Confirmatur hæc excellentia, & magis explicatur.

Quæ doctrina apud omnes Theologos iam recepta, paulò ampliùs à nobis erit explicanda. Itaque non intendimus, quòd omnes iuſti in lege Euangelicá in ſanctitate excellant omnes iuſtos veteris teſtimenti: Hoc enim dicere eſſet erroneum: ſed hoc tantùm dicimus (& hoc loca ſcripturæ, quæ poſſunt obiici indicant) quòd ius adoptionis perfectius eſt in nouâ lege, quàm in veteri: hæc enim ſolùm dabat ius ad hæreditatem paternam: Adoptio autem in nouâ lege non ſolùm dat ius, ſed etiam poſſeſſionem, quam antiqua præſtare non potuit, donec veniret plenitudo temporis, & ipſe ſaluator hæreditatis, & gloriæ portas aperiret.

Iuſti veteris legis tāquàm paruuli; nouæ verò filij adulti.

Et iuſti antiquæ legis erant quidem filij, ſed quaſi paruuli adhuc, & vt elegantèr ait Apoſtolus ſub Pædagogo, & tutore: Vnde, ſicut paruulis parentes ſecreta non communicant; ita non fuerunt ipſis maiora myſteria Diuinitatis notificata, quæ in nouâ lege tanquam grandioribus & iam adultis reuelata ſunt filiis. Vnde myſterium Trinitatis occultum illis fuerat, & tamen nobis per eamdem fidem vnà cum aliis plurimis manifeſtatū eſt: quā excellentiam expreſſit ipſe Saluator, dum referente Ioan. 15. aiebat. *Iam non dicam vos ſeruos, quia ſeruus neſcit quid faciat Dominus eius; vos autem dixi amicos: quia omnia, quæcumque audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Videas Medinam, qui piè ac eruditè plures excellentias noſtræ adoptionis ſuper antiquam recenſet.

Medina.

Comparata denique filiatio Patrum ad noſtram, habet ſe vt figura iſtius, ſicut imperfectum figurat magis perfectum: Sicut ea quæ fiunt in nouo teſtamento, præfigurant ea, quæ geruntur in Patriâ. Et quia omnia in figurâ contingebant illis, vt ait Apoſtolus, Sacerdotium ipſorum præfigurabat noſtrum, illorum Sacramenta, noſtra: Ita illorum adoptio noſtram potuit adumbrare.

Filiatio Patrum antiquorum eſt quaſi figura noſtra.

Noua difficultas.

Mouet dubium Medina de præſcitis in gratiâ conſtitutis, an pro tunc ſint verè dicendi filij adoptiui. In quâ difficultate meritò reiiciunt Theologi Gabrielem in 3. diſt. 10. quæſt. vnic. aſſerentem, quòd præſcitus, dum eſt in gratiâ, non eſt propriè, & ſimplicitèr filius Dei adoptiuus. Hoc ductus fundamento: quia præſcitus, quamuis in gratiâ conſtitutus, non eſt præordinatus per diuinam voluntatem ad hæreditatem, ſiue ad gloriam.

Opinio Gabrielis.

Reijcitur.

Meritò, inquam, reiicitur hæc ſententia tanquam temeraria, imò & fauens hæreſi Ioannis Hus, qui aſſerebat præſcitus nunquam poſſe eſſe iuſtos, & viua membra Eccleſiæ. Quod damnatum fuit in Concilio Conſtantienſi, ſeſſ. 15. Vbi inter errores prædicti Ioannis Hus ponitur art. 5. *Præſcitus, etſi aliquando ſit in gratiâ ſecundùm præſentem iuſtitiam, tamen nunquam eſt pars ſanctæ Eccleſiæ, & prædeſtinatus ſemper manet membrum Eccleſiæ, licèt aliquando excidat à Gratiâ aduentitiâ, ſed non à gratiâ prædeſtinationis.*

Concilium Conſtantiēſe.

Verum ex iam dictis euidentèr colligitur, omnes præſcitos, toto tempore, quo ſunt in gratiâ, eſſe verè, & propriè filios Dei adoptiuos, licèt non ita perfectè, ſicut iuſti prædeſtinati.

Præſciti, quamdiu ſunt in gratia, veri filij DEI.

Colligitur, inquam, & probatur à priori: ſiquidem fundamentum filiationis Dei adoptiuæ eſt gratia, & charitas. Ergo præſciti, qui ſunt in gratiâ, & charitate, ſunt pro illo tempore filij Dei adoptiui.

Occurritur argumento Gabrielis.

Ad argumentum autem Gabrielis, facilitèr Theologus occurrit, quia non eſt de ratione filij adoptiui, quòd in executione poſſideat hæreditatem Patris adoptantis, ſed ſufficit, quòd habeat verum ius, & hæreditatem, & eam ſuo tempore acquirat, niſi per eum ſteterit. Et hoc modo præſciti, quamdiu ſunt in gratiâ, habent ius ad gloriam, ſed de facto nunquam illis confertur: quia propriâ voluntate impedimentum

tum peccando exhibent, nec vſque ad finem perſeuerant.

Prædeſtinati in peccato mortali exiſtentes non ſunt filij DEI.

E contrariò propter eamdem rationem prædeſtinati, quandiu ſunt in peccato mortali, non ſunt filij Dei adoptiui, nec ſecundùm præſentem iuſtitiam habent ius ad hæreditatem æternam.

Diluitur Inſtãtia ex Auguſtino.

Poſſent contrà hoc vrgere aliqua loca Patrum, præcipuè illud Auguſtini de correct. & gratiâ cap. 9. dum ait, quòd præſciti non ſunt veri filij Dei. Sed Auguſtinus (vt benè Aluares in expoſitione art. 3. num. 10.) loquitur de filiatione, quæ attenditur ſecundùm electionem æternam, & prædeſtinationem ad gloriam.

Et ſcriptura.

Ita etiam explicatur illud primæ Ioan. 2. *Ex nobis prodierunt, ſed non erant ex nobis: Nam ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent vtique nobiſcum.* Ita vt ſenſus ſit. Ex nobis fuerunt ſecundùm præſentem iuſtitiam, & gratiam, quâ iuſtificati ſunt, & filij Dei per adoptionem facti, ſed non erant ex nobis, ſecundùm æternam Dei electionem, & prædeſtinationem ad gloriam: Nam, ſi hoc modo ex nobis fuiſſent, hoc eſt, ſi prædeſtinati eſſent, permanſiſſent vtique nobiſcum, & perſeueraſſent in gratiâ vſque in finem.

CAPVT V.

Chriſtus, ſecundùm quod homo, non eſt filius Dei adoptiuus.

Status difficultatis.

NOn eſt nobis hîc cum hæreticis diſputandum, nam, vt benè S. Doctor artic. 4. ait, ſecundùm illos, qui ponunt in Chriſto duas perſonas, vel duas hypoſtaſes, ſeu duo ſuppoſita nihil rationabilitèr prohiberet Chriſtum hominem dici filium adoptiuum, ſed ſtando in fide Catholicâ, & ponendo in Chriſto vnicam tantùm perſonam, poteſt currere difficultas, ſi ponatur, quòd filiatio poteſt denominare Chriſtum ratione ſolius naturæ, ſicut paſſio, Crucifixio, Natiuitas, & huiuſmodi: ſecundùm hoc enim poſſet Chriſtus ratione naturæ humanæ aſſumptæ in gratiâ, & gloriâ beatitudinis participatæ, dici filius adoptiuus: Sicut dicitur beatus beatitudine participatâ, ratione naturæ aſſumptæ.

Sententia Durandi, & aliorũ.

Sic voluit Durandus in 3. diſt. 4. quæſt. 1. & concedi poſſe Chriſtum, vt hominem, eſſe filium Dei adoptiuum. Quæ ſententia reputatur probabilis à Ricardo ibidem diſt. 1. quæſt. 10, Licèt magis in oppoſitam inclinet. Quam viam videtur etiam ſecutus Scotus in 1. ſimilitèr diſt. 10. quæſt. 1. & alij pauci, qui omnes tandem in hoc ſunt, vel quòd in hac propoſitione, Chriſtus, inquantùm homo, eſt filius Dei adoptiuus reduplicatur ſola humanitas, & ſenſus ſit, quòd humanitas eſt adoptata, vel reduplicatur vtrumque, & ſenſus ſit, quòd Chriſtus ſecundùm humanitatem, vel ratione humanitatis eſt filius adoptiuus.

Diſcutitur.

Concluſio.

Cæterùm firmat S. Doctor hanc concluſionem, quòd Chriſtus nullo modo poteſt dici filius Dei adoptiuus.

Probatur 1.

Et ad excludendum fundamentum inſinuatum, ſcilicet, quòd in prædictâ propoſitione, ly inquantum, poſſit reduplicare naturam, hoc ſolido in Theologiâ, & Philoſophiâ diſcurſu procedit, videlicèt, quòd filiatio propriè conuenit hypoſtaſi, vel perſonæ, non autem naturæ: Et cùm in Chriſto non ſit alia perſona, vel hypoſtaſis, quàm increata, cui conuenit eſſe filium per naturam, & filiatio adoptionis eſt participata ſimilitudo filiationis naturalis, & nequeat aliquid dici participatiuè, quod per ſe dicitur: Ideò Chriſtus, quia eſt filius Dei naturalis, nullo modo poteſt dici filius adoptiuus.

Filiatio cõuenit perſonæ, non naturæ.

Confirmatur 1. & magis explicatur hæc ratio.

Confirmatur, ſiue magis hæc ratio explicatur. Filiatio, ſiue naturalis, ſiue adoptiua, non conuenit naturæ, ſed ipſi tantùm ſuppoſito. Huius propoſitionis aſſumptæ veritatem diuerſimodè Thomiſtæ oſtendere conantur. De quo videre poteris Aſturicenſem quæſt. 1. mihi fol. 126. qui varios modos refert & refellit: quibus relictis, efficacia dictæ propoſitionis in hoc videtur firmanda, quòd filiatio adoptiua Dei per gratiam collata, non poteſt pertinere ad Chriſti humanitatem immediatè, ita vt Chriſtus poſſit ratione humanitatis, ne ei filius adoptiuus conſtitui, ſed ſolùm ratione diuini Verbi, quod eſt humanitatis ſuppoſitum: ſed diuino Verbo nequit immediatè competere adoptiua filiatio. Igitur Chriſtus per habitualem gratiam neque eſt, neque

eſſe poteſt adoptiuus Dei filius. Conſequentia eſt euidens: Si enim filiatio Dei adoptiua, nec ratione humanitatis, nec ratione ſuppoſiti Chriſto conuenire poteſt, quo pacto Chriſtus adoptiuus Dei filius eſſe potuit per gratiam. Maior probatur: quia filiatio naturalis per ſe primò, & immediatè non naturam, ſed ſuppoſitum reſpicit, vt proximum & immediatum ſubiectum: quia naſci, & generari, & ſimilitèr natum & genitum, in quibus rationibus proximè fundatur filiationis relatio, ad ſuppoſitum immediatè referuntur.

Confirmatur 2.

Secundò idem argumentum confirmare poteris ex inſinuatâ doctrina ab ipſo Authore art. 4. vbi ait. Quòd filiatio propriè conuenit hypoſtaſi vel perſonæ, non autem naturæ: Vnde & in primâ parte dictum eſt, quod filiatio eſt proprietas perſonalis. Vt intelligas, quòd doctrina, quam ipſe Author affert dictâ primâ parte quæſt. 33. Vbi docet, quòd filiatio in diuinis eſt proprietas perſonalis, poteſt optimè ad propoſitum accommodari ad probandum filiationem adoptiuam non pertinere ad naturam, ſed ad ſuppoſitum: quia adoptiua filiatio à naturali, & ab æternâ filiatione exemplatur, ſicut ab æternâ paternitate, omnis paternitas in cælo, & in terrâ nominatur, fauet etiam doctrina ipſius Authoris infrà quæſt. 32. artic. 3. & in 3. diſtinct. 10. quæſtion. 2. artic. 2, quæſtiunc. 3. & in 4. contrà Gentes cap. 4. Et de veritate quæſt. 29. art. 1. ad primum.

Filiatio adoptiua exemplatur ab æternâ, & naturali.

probatur 2. Concluſio.

Secundò principalitèr probatur Concluſio ratione, quam Author affert in ſolutione ad ſecundum prædicti Articuli quarti. Cum enim ſibi obiecisſet Auguſtinum in lib. de præd. ſanctor. cap. 15. Sic loquentem. Eâdem gratiâ ille homo eſt Chriſtus, quâ gratiâ ab initio fidei quicunque homo eſt Chriſtianus. Et ſub hâc propoſitione ſic ipſe Author ſubſumeret; Sed alij homines ſunt Chriſtiani per gratiam adoptionis. Ergo & ille homo eſt Chriſtus per adoptionem, & ita videtur eſſe filius adoptiuus.

Explicatur à S. Doctore auctoritas D. Auguſtini.

Occurrit S. Doctor, quòd ſimilitudo illa Auguſtini, eſt intelligenda quantùm ad principium: quia ſcilicet, ſicut ſine meritis quilibet homo habet vt ſit Chriſtianus; ita ille homo ſine meritis habuit, vt eſſet Chriſtus. Eſt tamen differentia quantùm ad terminum: quia ſcilicet Chriſtus per gratiam vnionis eſt filius naturalis, alius autem per gratiam habitualem eſt filius adoptiuus. Gratia autem habitualis in Chriſto, non facit de non filio filium adoptiuum, ſed eſt quidam effectus filiationis in animâ Chriſti, ſecundùm illud Ioan. 1. vidimus gloriam eius quaſi vnigeniti à Patre plenum gratiæ, & veritatis.

Vis rationis D. Thomæ oſtenditur à Caietano.

Efficaciam rationis in prædictâ doctrinâ incluſam ſic Caietanus enucleat, *quòd, ſicut in humanis, is, qui eſt filius naturalis &c. non adoptatur in filium, ſed hæreditas illi debetur, quia filius: Ita Chriſtus, vt homo, habet quidem omnia bona patria, & vita, quæ debentur filiis adoptiuis; ſed non ex vi, ſeu iure adoptionis; ſed ex hoc quod eſt filius Dei naturalis, habet in naturâ aſſumptâ hæreditatem Dei: Ita quòd non fuit opus Chriſto ad hoc vt natura ſua humana haberet dona patria & vita, vt adoptaretur à Deo, quoniam ex hoc ipſo, quòd erat Dei naturalis filius, debebatur ſibi, vt natura aſſumpta haberet illam, teſtante hoc Ioanne. Vidimus, inquit, gloriam eius, ſcilicet Verbi Incarnati, gloriam quaſi vnigeniti à Patre, plenum gratia & veritatis.*

Diſcrimen inter duplicem beatitudinem, & filiationem in Chriſto.

Et hinc patet, ſubdit Caietanus, *quòd non eſt eadem ratio de Beatitudine duplici in Chriſto, ſcilicet diuinâ, & participatâ; & de filiatione duplici, ſcilicet naturali, & adoptiuâ. Illa enim dualitas neceſſaria eſt, vt natura aſſumpta ſit perfecta: ſed iſta non eſt neceſſaria, nec conueniens dignitati Chriſti: quoniam derogat dignitati filij veri, quod hæres fiat adoptione.* Sic Caietanus.

Adoptio debet fieri ex mera gratia, & liberalitate adoptantis.

Adhuc vis rationis prædictæ magis explicabitur, ſi eam ad hanc formam redegeris. Adoptio (vt ex ſupradictis conditionibus liquet) debet ex ſola adoptantis gratiâ adoptato competere, ita vt, ſi bona, ad quæ quis adoptatur, alio titulo ſint ei debita, ratio adoptionis non ſubſiſtat: ſed gratia Chriſti habitualis, & gloria ſimilitèr, non fuerunt datæ Chriſto ex merâ Dei liberalitate, ſed ex vi hypoſtaticæ vnionis connaturalitèr ipſi debebantur, vt non ſemel in hoc opere fusè deduximus: Ergo ibi non relinquitur filiationi adoptiuæ locus.

CAPVT

Capvt VI.

Vtrùm hoc dictum: Chriſtus, ſecundùm quod homo, eſt filius Dei adoptiuus, aduerſetur fidei.

Ratio quæſiti.

Licèt omnes Theologi communitèr in hoc concordent, quòd ſententia affirmans, Chriſtum, vt hominem, eſſe filium Dei adoptiuum, ſit ad minus temeraria & periculoſa, vt faciliter ex teſtimoniis, & rationibus capite ſuperiori adductis colligi poteſt; & ex eo quod aduerſetur communi Theologorum ſententiæ, vnum ſi excipias Durandum, cui ſolùm addere poteris paucos, qui eius ſententiam probabilem reputarunt, quos ſuprà recenſuimus: Tum quia nullâ probabili ratione innititur, imò & Theologicis argumentis efficaciſſimis retunditur; vnde periculoſam dicimus hanc ſententiam: inducit enim in errorem multiplicantium in Chriſto ſuppoſita.

Variis Cenſuris ſubiacet opinio Durandi.

Licèt, inquam, in hoc omnes conueniant, diſcordant tamen, quòd plures erroris cenſurâ dictam ſententiam damnandam credunt, aliis non ita ſeuerè iudicantibus. Et tota ratio diſcordandi emergit ex diuerſo modo penetrandi diffinitionem, & mentem Concilij Francofordienſis ad inſtantiam Caroli magni congregati, authoritate Adriani primi, contrà Elipandum Epiſcopum Toletanum, & Felicem Epiſcopum Vrgelitanum, qui dicebant Chriſtum eſſe filium adoptiuum, inquantùm erat homo, vel ſecundùm humanitatem. Aliqui enim exiſtimant Concilium prædictum Francofordienſe, & Adrianum in illa diffinitione ſolùm hæreſim Neſtorianam damnare voluiſſe, ſiue errorem multiplicantium in Chriſto ſuppoſita, in quem errorem modus loquendi prædictorum Epiſcoporum videbatur incidere.

Diffinitio Cōcilij Francofordienſis diuerſimodè explicatur.

Alij exiſtimant Concilium, & Adrianum diffiniſſe ſpecialitèr contrà Elipandum, & Felicem, eorumque aſſertum, ac proindè tanquam erroneum eſſe denitandum. Ita Bartholomæus de Medina hîc, quamvis quæſt. ſequenti alitèr ſentiat. Aluares diſput. 75. Cabrera diſp. 2. Vaſques diſput. 86. cap. 6. & ſeqq. Qui Authores fusè oſtendere conantur errorem Elipandi in prædicto Concilio damnatum, non fuiſſe errorem Neſtorij: quia Elipandus, vt ex propriæ ipſius confeſſionis verbis Vaſquez, & Aluares oſtendunt, nunquam Neſtorianus fuit, ſed expreſse ſemper confeſſus fuit in Chriſto eſſe vnicam dumtaxat perſonam diuinam in duabus naturis ſubſiſtentem; & nihilominùs eius Confeſſio damnata fuit in eo, quod aſſerit Chriſtum eſſe adoptiuum humanitate.

Elipandus quâ ratione in eo Concilio damnatus.

Declaratur intentum Concilij, & Adriani 1.

Quod confirmant, quia Concilium, & Adrianus nullum adducunt teſtimonium ſacræ Scripturæ, dum prædictos redarguunt, ad probandum in Chriſto eſſe vnicam duntaxat perſonam diuinam. Sed totis viribus in hoc ſunt, vt teſtimoniis Scripturæ oſtendant, quòd Chriſtus, etiam inquantùm homo, ſit filius Dei naturalis, & non adoptiuus. Hoc ergo ex profeſſo contrà Elipandum diffinire voluerunt.

Benignè nimis ſentiunt Caietanus. Suarez, & alij de opinione Durandi.

Franciſcus Suarez diſp. 49. ſect. 2. §. Dico tamen, nimis benignè videtur ſentire, dum exiſtimat quidem, communem ſententiam eſſe certiſſimam; ſed in hoc ſolùm gradu certitudinis, vt oppoſitum non ſit admodùm veriſimile, & probabile. Nec mirum, quòd Caietanus, & alij, qui ſcripſerunt, antequàm fides prædicti Concilij adeò certa eſſet prout nunc, aſſeruerint peccare tantùm in philoſophiâ, illum, qui exiſtimans filiationem, & adoptionem competere poſſe naturæ, ob id dixerit hanc eſſe veram, Chriſtus inquantùm homo, eſt filius Dei adoptiuus.

Nec ideò damnandi, quia non conſtat à longo tempore de autoritate præfati Cōcilij.

Cæterùm ſemper credidi, quòd hâc tempeſtate, hæc propoſitio: Chriſtus in quantùm homo, eſt filius Dei adoptiuus, etiam ſumptâ illâ particulâ, inquantùm, ſeu ſecundùm quòd homo, vt determinet naturam humanam, ſit erronea; & hunc fuiſſe errorem Felicis, & Elipandi in prædicto Concilio Francofordienſi, & ab Adriano damnatum. Quod accuratè legenti Concilium, & Adriani Epiſtolam, patebit.

Dixi hâc tempeſtate: quia, ſi tempore Durandi prædictum Concilium ignorabatur, vel non erat authenticum; imò, ſi vſque ad noſtra ferè tempora de huius Concilij authori

authoritate non ſatis in Eccleſiâ conſtabat, nec inter reliqua Concilia circumferebatur; Nunc tamen operâ, & ſtudio Laurentij Surij Chartuſiani de hæreticorum latebris vindicatum habetur in 3. Tom. Conciliorum ſtatim poſt ſeptimam Synodum Generalem; & pro illo Robertus Bellarminius Controu. 4. generali part. 2. eruditè, provt ſolet, decertat. Et authoritate Sedis Apoſtolicæ cenſetur nunc recognitum: Et Epiſtola Adriani, poſt longam diſputationem Romæ habitam, tanquam authentica & approbata, inter Decretales inſeritur.

Capvt VII.

Obii iuntur, & ſolvuntur, quæ militant contrà ſtabilitas veritates.

Arguitur 1. POtiſſimum argumentum, ex bis quæ contrà ſtabilitam veritatem militant, eſt, quod adoptiua filiatio eſt effectus formalis gratiæ ſaltem ſecundarius, ac per conſequens inſeparabilis à formâ: ſed Chriſtus Dominus habet gratiam habitualem, Ergo hæc conſtituit ipſum, vt hominem, filium Dei adoptiuum.

Reſpondetur. Ad hoc negamus filiationem adoptiuam eſſe effectum formalem gratiæ: Eſt quidem effectus illius, eamque ſequitur, quando ſuppoſitum eſt capax filiationis adoptiuæ, ſicut ſunt omnia ſuppoſita creata naturæ intellectualis. Suppoſito autem Chriſti, cùm ſit increatum, & filius Dei naturalis, repugnat adoptiua filiatiu; & cui per naturam competit gloriam habere, & omnia Patris bona, incapax ille eſt, vt per gratiam habitualem conſtituatur filius adoptiuus.

Videas, quæ diximus ſuprà in Commentariis noſtris ad quæſt. 7. & art. 1. cap. 2. Vbi hoc argumentum ſoluebamus, & oſtendebamus quomodò filiatio adoptiua, neque eſt primarius, neque ſecundarius effectus gratiæ: qu a eſt vera, & prædicamentalis relatio: Gratia verò eſt forma abſoluta de prædicamento qualitatis: filiatio ergo adoptiua, vt ibi dicebamus, eſt relatio conſequens primarium effectum gratiæ, dummodò gratia ſit in ſubiecto apto nato ad huiuſmodi relationem ſuſcipiendam: Quod tunc accidit, quando ſubiectum ſecundùm ſe eſt extraneum à naturâ diuinâ, provt eſt ſuppoſitum intellectuale creatum.

Filiatio adoptiua eſt relatio conſequens primarium effectum gratiæ in ſubiecto apto.

Arguitur ſecundò. Secundò ſic cum Durando obiicies. Chriſtus, inquantum homo, verè, & propriè eſt filius Dei: ſed inquantùm homo, non eſt filius Dei naturalis, nam hoc conuenit Chriſto, inquantùm æternalitèr eſt genitus à Patre, non autem inquantùm eſt temporalitèr genitus ex Matre. Ergo inquantùm homo, eſt filius Dei adoptiuus.

Reſpondetur ac detegitur occaſio erroris Durandi. Hoc argumentum Durandum decepit; Cuius tamen ſolutio ex hactenùs dictis facilitèr apparebit. Suppoſitâ enim veritate (iam pluriès in prædictis capitibus inculcatâ, & à S. Doctore firmitèr ſtabilitâ) quòd filiatio non ad naturam, ſed ad ſuppoſitum pertinet; & ſolùm ſuppoſitum poteſt dici filius, ſiue naturalis, ſiue adoptiuus; & natura neque filius, neque filia dici poteſt: Et ſic filiatio nullo modo in naturâ humanâ Chriſti eſſe poteſt, manifeſtè colligitur, quod hæc propoſitio, Chriſtus inquantum homo, eſt filius Dei adoptiuus, facit hunc ſenſum: Chriſtus, vt ſubſiſtit in naturâ humanâ, eſt filius adoptiuus, qui ſenſus eſt falſus. Nam Chriſtus ſubſiſtens in naturâ humanâ, eſt verus filius Dei naturalis.

Inſtantia. Quod ſi aliquis vrgeat, quòd dictio illa, inquantùm, poteſt reduplicare ſuprà humanitatem.

Diluitur. Reſpondeas, provt diximus, quòd abſurdum eſt, quòd natura ſit filia vel filius; vnde non poteſt deſignare naturam, ſed ſuppoſitum, & ſi deſignet naturam eſt falſa, & abſurda: Semper ergo reduplicabit ſuper ſuppoſitum, & erit falſa: quia, vt diximus, facit ſenſum, quòd ſuppoſitum diuinum ſit filius adoptiuus: Nec vt ſubſiſtens in naturâ humanâ denominationem nouæ filiationis induere poteſt: quia filiatio naturæ non conuenit, & participata filiatio Diuino ſuppoſito, & naturali filio repugnat.

Arguitur tertiò. Tertiò obiicies. Chriſtus vt homo, ex vi gratiæ habitualis acceptus eſt, & admiſſus ad participatam hæreditatem bonorum cæleſtium. Ergo & adoptiuus eſt Dei filius. Antecedens eſt

eſt manifeſtum, & placuit quibuſdam Theologis de hâc participatâ hæreditate diuinâ intelligere verba Apoſtoli ad Hebr.primo.

Filiatio adoptiua quid?

Quem cunſtituit hæredem vniuerſorum, &c. Et conſequentia probatur: Nam filiatio adoptiua nihil aliud eſt, quàm ius alicui gratis collatum ad hæreditatem obeuodam eorum bonorum, quæ ipſi aliàs non debebantur: ſed Chriſto vt homioi non erant debita bona cœleſtia, ad quorum hæreditatem fuit acceptatus, & admiſſus, niſi ratione gratiæ habitualis, per quam ipſi fuit collatum ius ad hæc cœleſtia bona percipienda. Ergo.

Reſpondetur.

Reſpondetur, quòd Chriſti humanitati ex vi hypoſtaticæ vnionis, iure connaturalitatis, debitæ fuerunt gratia, & gloria, ordine tamen quodam; nam ex eo quòd gratia diſponit ad gloriam, quia hæc eſt gratia coonſummata: priùs ordine naturæ fuit illi debita gratia, quam gloria, quod debitum omninò excludit rationem adoptionls.

Debitum gloriæ excludit rationem adoptionis.

Etſi nec gratia, nec gloria deberetur Chriſto, adoptiua filiatio non poſſet ei convenire.

Quin imò daro, quòd gratia, & gloria, etiam ſuppoſitâ vnione hypoſtaticâ, nullo iure humanitati Chriſti deberentur (quod nec rationi conſonat, & à ſanâ doctrinâ dixerim diſſonare) ſed merè gratis, & liberalitèr ei fuiſſent collatæ, oon apparet, vnde locum inuenire poſſet adoptiua filiatio; ſiquidem gratia, & gloria ad ipſam humanitatem pertinent, quam eleuant, & perficiunt: filiatio verò adoptiua: quia eſſet in Chriſto ipſum humaoitatis ſuppoſitum, verbum ſcilicet æternum, immediatè reſpiceret, & cùm hoc ſit Filius Dei naturalis, repugnat ei adoptiua Dei filiatio.

Inſtantia.

Quòd ſi ampliùs vrgeas, quòd hæreditas gratiæ, & gloriæ competit Chriſto, quâ ratione eſt Dei Filius; ſed non competit ei, provt eſt filius naturalis: quia hæreditas Chriſti, provt eſt naturalis Dei filius, non eſt participata, & limitata Cœleſtium bonorum poſſeſſio, ſed ſubſtantialis, & infinita. Ergo competit ei, provt eſt adoptivus Dei filius.

Occurritur.

Dicemus, quòd Cœleſtium bonorum hæreditas competit Chriſto, provt eſt naturalis Dei filius. Et ad probationem dicimus, quòd hæreditas, quæ reſpondet Chriſto, quatenùs abſolutè, & ex vi tantum generationis æternæ, eſt Filius Dei naturalis, eſt infinita, æterna, imparticipata, & ſubſtantialis Cœleſtium bonorum poſſeſſio. Illa verò hæreditas, quæ competit Chriſto, quatenùs, vt homo, per gratiam vnionis eſt Filius Dei naturalis, eſt hæreditas participata, & limitata: Et ſic accidentaria poſſeſſio eorumdem bonurum.

Diſcrimen inter hæreditatẽ quæ reſpondet Chriſto, vt Deus eſt, & vt homo eſt.

Arguitur quartò.

Nec omittenda eſt Doctrina, quàm habet Author artic. 4. cùm enim ſibi obiecisſet Chriſtus ſecundùm quòd homo, eſt ſervus: ſed digniùs eſt eſſe filium adoptivum quàm ſervum. Ergo multò magis Chriſtus, ſecundùm quòd homo, eſt filius adoptivus.

Reſpondetur.

Reſpondet, quòd *eſſe creaturam, & etiam ſeruitus, vel ſubiectio ad Deum non ſolùm reſpicit perſonam, ſed etiam naturam, quod non poteſt dici de filiatione: Et ideò non eſt ſimilis ratio.* Hæc D. Thomas.

QVÆSTIO XXIV.

De Prædeſtinatione Chriſti.

Ordo Doctrinæ.

IN vltimâ hâc quæſtione ex his, quæ Scholaſticum puluerem terunt in Tractatu de Incarnatione, diſputat Author alterum ex his, quæ dicuntur de Chriſto Domino ſecundùm habitudinem Patris ad ipſum, quæ (vt vidimus) duo in propoſito ſunt: alterum, an Pater eum adoptarit (de quo ſuperiori quæſtione actum eſt) alterum an pater eum prædeſtioauerit.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm Chriſto conueniat prædeſtinatum eſſe.

CONCLVSIO. Chriſtus eſt prædeſtinatus.

Probatur in argumento, ſed contrà, ex Apoſtolo ad Rom. 1. *Qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute.*

ARTICVLVS II.

Vtrùm hæc ſit falſa. Chriſtus, ſecundùm quod homo, eſt prædeſtinatus eſſe Filius Dei.

CONCLVSIO. Dicendum eſt, quòd Chriſtus, ſecundùm quòd homo, eſt prædeſtinatus eſſe Filius Dei. Oſtendetur infrà.

CAPVT PRIMVM.

Quid ſenſerit Apoſtolus in prædicto loco ad Rom. primo. Et ſternitur via ad intelligentiam dicendorum in hoc Tractatu.

Ratio quæſiti.

NE forſitan alicui ſuperfluus hîc Authoris labor videatur: ſiquidem de hominum prædeſtinatione iam parte primâ actum reliquerat; & conſequentèr de Chriſti prædeſtinatione iam diſputatum crederet; ſiquidem non fuit prædeſtinatus, niſi vt homo, ſiue ſecundùm humanitatum, quæ in Chriſto eiuſdem rationis eſt, ac in aliis. Sciendum eſt eius prædeſtinationem longè diuerſæ rationis eſſe à cæterorum hominum prædeſtinatione. Chriſtus enim ſingulari modo præ aliis eſt prædeſtinatus: Nos enim prædeſtinamur, vt ſimus filij adoptiui, Chriſtus autem, ſicut ſingulari modo præ aliis eſt Dei filius naturalis: ita quodam ſingulari modo eſt prædeſtinatus. Et hunc ſingularem modum aggreditur Author hîc inueſtigandum.

Prædeſtinatio Chriſti ſingularis, & diuerſa à Prædeſtinatione cæterorum.

Quæ diſputatio inter Theologos ortum habuit ex Apoſtolo, qui ad Rom. 1. loquens de Chriſto, ait. Qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute.

Circà quod teſtimonium hæc Author habet ad ſecundùm hîc artic. 1. *Dicendum, quòd, ſicut dicitur in gloſsâ ordinariâ ſuper illud ad Rom. 1. Qui prædeſtinatus eſt Filius Dei. Quidam dixerunt prædeſtinationem intelligendam eſſe de naturâ, non de perſonâ: quia ſcilicet humana natura facta eſt hæc gratia, vt vniretur Filio Dei in vnitate perſonæ: ſed ſecundùm hoc locutio Apoſtoli eſt impropria propter duo. Primò quidem ratione communi. Non enim dicimus naturam alicuius prædeſtinari, ſed ipſum ſuppoſitum: quia prædeſtinari, eſt dirigi in ſalutem, quod quidem eſt ſuppoſiti agentis propter Beatitudinis finem. Secundò ratione ſpeciali: quia eſſe Filium Dei non conuenit humanæ naturæ: Eſt enim hæc falſa, humana natura eſt Filius Dei: Niſi forte quis velit ſic exponere extortâ expoſitione. Qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute, ideſt, prædeſtinatum eſt, & humana natura vniretur Filio Dei in perſonâ.*

Malè interpretātes auctoritatē Apoſtoli.

Docet ergo Author in quo ſenſu, Apoſtoli dictum ſit intelligendum (de quo ampliùs in ſolutione ad tertium, vt mox videbimus) Et quidem, ſi iuxtà Origenis intelligentiam Apoſtolus in prædicto loco ad Rom. locutus fuiſſet, nulla inde emergeret difficultas: Origenes enim (vt Author habet in ſolutione ad tertium) ſuper Epiſt. ad Rom. dicit hanc eſſe litteram Apoſtoli. Qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute: Ita quòd non deſignetur aliqua anteceſſio; & ſic nihil habet difficultatis. Voluit Ergo Origenes, vt benè Caietanus, litteram Apoſtoli ſic eſſe punctuandam, videlicèt, quòd ly prædeſtinatus, ſit adiectivũ ſubiecti, & non ſit pars copulæ, ſeu prædicati; ita vt ſenſum faciat, Qui prædeſtinatus, tanquam ſi dixiſſet, qui omnipotens, vel quodvis aliud appoſuiſſet ſubiecto: Et ſubdit deinde copulam cum prædicato, ſcilicet, eſt Filius Dei in virtute. Et ſic littera nihil habet difficultatis: Quoniam verum eſt, quòd Chriſtus eſt prædeſtinatus, & quòd eſt Filius Dei in virtute.

Ad legitimum ſenſũ reducitur à D. Thoma.

Origenis interpretatio euacuat difficultatẽ.

Imò Origenes impium exiſtimauit affirmare Chriſtum eſſe prædeſtinatum: quia id fouere Arianam perfidiam iudicauit, quæ docebat Chriſtum eſſe creaturam, & non Deo coæternum: Hoc Origenes ducebatur fundamento, quòd prædeſtinari pertinet ad illos, qui nondum ſunt: Ille autem, qui ſemper fuit, ſicut Filius Dei, prædeſtinari non potuit.

Alij verò, ſubdit S. Thomas in prædictâ ſolutione ad tertium anteceſſionem, quæ deſignatur in hoc participio, prædeſtinatus, referunt non ad id quod eſt eſſe Filium Dei, ſed ad eius manifeſtationem, ſecundùm illum conſuetum modum loquendi in Scri-

Aliorum expoſitio.

pturis,

ptutis, quo res dicuntur fieri, quando innoteſcunt, vt ſit ſenſus, quòd Chriſtus prædeſtinatus eſt manifeſtari Filius Dei.

Reijcitur à S. Doctore.

Sed ſic non propriè, inquit Author, prædeſtinatio accipitur: Nam aliquis dicitur propriè prædeſtinatus, ſecundùm quod dirigitur in finem beatitudinis: Beatitudo autem Chriſti non dependet ex noſtrâ cognitione.

Aliter legunt Chryſoſtomus, & Patres græci.

Chryſoſtomus cum aliquibus aliis Doctoribus Græcis non legit, qui prædeſtinatus; ſed definitus, ſiue declaratus, ſiue manifeſtatus eſt Filius Dei in virtute, ſecundùm ſpiritum ſanctificationis. Græcos ſecuti ſunt alij, vt videre poteris apud Medinam in expoſitione articuli primi, qui refert Pagninum docentem hanc lectionem eſſe ſequendam, & omnibus anteponendam: In eâ enim nullus remanet ſcrupulus, quia Paulus demonſtrare voluit Chriſtum eſſe declaratum à Deo Filium Dei, & verum Deum ex virtute hoc eſt ex poteſtate faciendi miracula, & ex miſſiune ſancti Spiritûs, &c.

Illa tamen vox, Prædeſtinatus ſecũdùm proprietatem ſermonis eſt intelligẽda.

Cæterùm prædicta propoſitio Apoſtoli eſt intelligenda ſecundùm proprietatem ſermonis, & ſic eſt veriſſima, vt eam intelligit S. Doctor, & cum eo Doctures Latini omnes. Vetus enim latina editio tanquã authentica & irrefragabilis eſt amplectenda, ſuper de quidẽ & ſiquidẽ aſſerit, quòd Chriſtus eſt prędeſtinatus Filius Dei, in proprietate ſermonis vox illa, prædeſtinatus accipienda eſt: Et ſecundùm quod hæc vox, prædeſtinatio, ſonat in Sacrâ Scripturâ, à quâ Theologus hanc vocem emend icauit. Sed in Sacrâ Scripturâ hæc vox, prædeſtinatio, ſtat pro præordinatione, quam Deus fecit ab æterno, vt patet ex illo Actor. 4. *facere, quæ manus ſua, & conſiliam ſuum decreuerunt fieri.* Et ſecundæ ad Cor. ſecundo. *Loquimur Dei ſapientiam in Myſterio, quam prædeſtinauit Deus ante ſecula in gloriam noſtram.* Ad Rom. 8. *Quos præſciuit, & prædeſtinauit.* Ad Epheſ. 1. *Prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum.* Optimè ergo Author ait, quòd prædeſtinatio non eſt in dicto loco Pauli accipienda pro manifeſtatione, aut declaratione; ſed pro præordinatione, & prædeterminatione.

Emergit difficultas.

Quo ſtabilito magna emergit difficultas in explicandâ hâc Chriſti prædeſtinatione in Filium Dei, quam paucis verbis ipſe Author in prædictâ ſolutione comprehendit, ex quibus ſimilitèr omnia à nobis in hoc tractatu dicenda, erunt decerpenda, vt videbis.

Paucis reſoluitur à D.Thoma.

Et ideò, inquit, *meliùs dicendum eſt, quòd illa anteceſſio, quam importat hoc participium, præordinatus, non refertur ad perſonam ſecundùm ſeipſam; ſed ratione humanæ naturæ: quia ſcilicet perſona illa, etſi ab æterno fuerit Filius Dei, hoc tamen non fuit ſemper, quod ſubſiſtens in naturâ humanâ fuerit Filius Dei. Vnde Auguſtinus dicit in lib. de Prædeſt. Sanctor. cap. 15. Prædeſtinatus eſt Ieſus, vt, qui futurus erat ſecundùm carnem Filius Dauid, eſſet in virtute Filius Dei.* Hæc D. Thomas.

Capvt II.

An Chriſtus ſit prædeſtinatus, ſiue ſit prædeſtinationis obiectum.

Occaſio quæſiti.

Conabimur hìc explicare, quæ paucis S. Doctor circà quæſitum comprehendit: Ait enim, quòd, *ſicut ex his, quæ in 1. part. quæſt. 23. artic. 1. & 4. dicta ſunt, prædeſtinatio propriè accepta, eſt quædam diuina præordinatio ab æterno, de his, quæ per gratiam Dei ſunt fienda in tempore. Eſt autem hoc in tempore factum per gratiam vnionis à Deo, vt homo eſſet Deus, & Deus eſſet homo: Nec poteſt dici, quòd Deus ab æterno non præordinauerit hoc ſe futurum in tempore: quia ſequeretur, quòd diuinæ menti aliquid de nouo accideret; Et ideò oportet dicere, quòd ipſa vnio naturarum in perſonâ Chriſti, cadat ſub æternâ Dei prædeſtinatione, & ratione huius Chriſtus dicitur eſſe prædeſtinatus.* Hæc D. Thomas.

Vnio naturarum in Chriſto cadit ſub diuinâ Prædeſtinatione.

Expenditur Doctrina Authoris.

Quibus verbis non ſolùm docet Incarnationem Chriſti, ſiue vnionem, vel aſſumptionem humanitatis ad verbum fuiſſe prædeſtinatam; ſiue fuiſſe prædeſtinatum ab æterno, quòd Verbum in tempore humanam naturam aſſumeret, (de quo nulla poteſt eſſe difficultas, vt diſcurſus expoſitus demonſtrat) ſed inſupèr addit, quòd ratione huius prædeſtinationis Chriſtus dicitur eſſe prædeſtinatus. Quod erit à nobis examinandum, & diſtinctè aſſignanda erunt ſubiectum, & terminus huius ineffabilis prædeſtinationis.

Duplicitèr aliquis poteſt dici Prædeſtinatus.

Et ad maiorem claritatem, operæpretium erit recolere ex his, quæ de prædeſtinatione in communi primâ

parte

parte dictum reliquimus, quòd dupliciter aliquis poteſt dici prædeſtinatus, ſcilicet, vel abſolutè non explicando terminum, ad quem prædeſtinatus eſt, in quo ſenſu mox diximus, quòd vnio duarum naturarum diuinæ, & humanæ in vno ſuppoſito, quæ dicitur vnio hypoſtatica, fuit ab æterno prædeſtinata. Vel explicando terminum, ad quem aliquis prædeſtinatus eſt, vt, ſi dicamus Petrum prædeſtinatum ad gloriam, in quo ſenſu quatuor poſſunt conſiderari. Primum eſt Dei prædeſtinantis actus. Secundum eſt prædeſtinationis ſubiectum, illud ſcilicet, in quo actus Dei prædeſtinantis ſubiectatur, putà ſitne intellectus, vel voluntas, vel vtrumque, & quomodò. Tertium obiectum prædeſtinationis, id eſt, perſona, vel res quæ prædeſtinatur. Quartum eſt res, ad quam prædeſtinatur, quæ terminus prædeſtinationis appellatur. In prædeſtinatione Petri hæc omnia inuenies: Deum prædeſtinantem, actionem, qua prædeſtinat, obiectum prædeſtinationis nempe Petrum, & terminum nẽpe gloriam. De duobus primis, nihil nobis hìc reſtat agendum, ſed fusè de illis primâ part. actũ eſt, & in principio huius operis abundè deductum relinquimus, quem locum ſeruet in decretis Diuinæ prouidentiæ, Incarnationis decretum; ſed tota difficultas verſabitur circà duo vltima, ſcilicet circà obiectum, & terminum prædeſtinationis Chriſti.

Quatuor conſideranda in prædeſtinatione ad gloriam.

Status difficultatis.

Concluſio prima. Dicendum igitur primò eſt. Chriſtus ſecundùm quod Deus, ſeu naturalis Dei filius, non eſt prædeſtinationis obiectum, nec poteſt dici prædeſtinatus.

Eſt de fide definita in Concilio Toletano. In hâc Concluſione omnes Catholici, tanquam in re certâ ſecundùm fidem, conueniunt, & ſolet pro illâ communitèr adduci Concilium Toletanum vndecimum, quod in profeſſione fidei ſic habet. *Hic tamen* (ſcilicet Chriſtus) *per hoc, quod de Deo Patre ſine initio prodiit, natus tantùm, nam nec factus, nec prædeſtinatus accipitur.*

Colligitur ex Scripturâ. Eamdem veritatem accutiſſimè S. Doctor, vt vidimus artic. 1. (& ex illo poſteà cæteri omnes) ab Apoſtolo cap. primò prædicto ad Rom. inſinuatam aduertit: ſic enim loquitur. *Qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundùm carnem, qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute.* Vbi vides, quòd priuſquàm Paulus Chriſtum prædeſtinatum eſſe diceret, præmiſit verba, quæ ad eius humanitatem pertinent, videlicet. Qui factus eſt ei ex ſemine Dauid, ſecundùm carnem, vt oſtenderet, quòd non attribuebat prædeſtinationem Chriſto, vt Deo, & ſecundùm quod in diuinâ naturâ ſubſiſtit.

Probatur ratione Theologicâ. Præterea ſic oſtenditur Concluſio ratione Theologicâ deductâ ex conditionibus à Theologo præfixis, ſiue cognitis, tanquam ſimplicitèr neceſſariis ad prædeſtinationem. Hæ ſiquidem Chriſto, prout in diuinâ naturâ ſubſiſtit, ſiue, ſecundùm quod eſt naturalis Dei filius, conuenire non poſſunt. Prima enim ex dictis conditionibus eſt, quòd ex vi prædeſtinationis aliqua fiat gratia, ei qui prædeſtinatur: ſed Chriſto ſecundùm prædictam conſiderationem nulla poteſt gratia fieri, nullumque donum aut beneficium conferri: Ergo. Secunda conditio eſt, quòd prædeſtinans ſuperioritatem aliquam habeat ſupra prædeſtinatum: Quæ conditio Chriſto vt Deo, conuenire non poteſt.

Conditiones neceſſariæ ſimplicitèr ad prædeſtinationem.

Concluſio ſecunda. Dicendum eſt ſecundò, quòd Chriſtus Dominus, prout ſubſiſtens in humanitate aſſumptâ, eſt prædeſtinationis obiectum.

Probatur primò authoritate Concily Toletani. Hanc concluſionem Theologi colligunt ex prædicto loco ad Rom. 1. & ex prædicto Concilio Toletano loco citato, vbi ſic dicitur. Per hoc tamen quòd de Mariâ Virgine eſt (ſcilicet Chriſtus) & factus, & prædeſtinatus eſſe credendus eſt.

Probatur ſecundò ratione. Et oppoſitâ præcedẽti ratione Theologus eamdem veritatem oſtendit: Nam in Chriſto, prout in humanâ naturâ ſubſiſtit, inueniuntur omnes conditiones ad veram prædeſtinationem recenſitæ. Nam Chriſtus, prout in humanâ ſubſiſtit naturâ, inferior eſt Deo, & gratuitum beneficium poteſt ab illo ſuſcipere. Ergo vt ſic verè poteſt eſſe prædeſtinatus, ſiue prædeſtinationis obiectum. Quin imò teſtimonium Apoſtoli ſaluari nõ poſſet, nempe Chriſtum eſſe prædeſtinatum, ſi enim Chriſto, vt ſubſiſtenti in naturâ diuinâ, prædeſtinatio repugnat, ad ſaluandum eſſe prædeſtinatum neceſſum eſt dicere hoc illi conuenire, vt eſt ſuppoſitum naturæ humanæ, ſiue quòd prædeſtinatio conuenit Chriſto, ſecundùm quod homo eſt.

Dubium ſuboritur. Dubitant autem aliqui Theologi, an

an abſolutè & cum proprietate poſſit hæc propoſitio,Chriſtus eſt prædeſtinatus,concedi.

Et licèt Paludano in 3.diſt.7.art.3. & aliis videatur neganda,niſi addatur ſpecificatiua,inquantùm homo.

Sententiarum diverſitas circà illius reſolutionem vnde procedit?

Tamen ſemper mihi, cum aliis(& facilè dixerim cæteris Theologis, & præcipuè Thomiſtis) viſum eſt prædictam propoſitionem abſolutè eſſe concedendam. Tota autẽ huius diuerſi modi ſentiendi, vel loquendi ratio conſurgit ex diuerſo modo concipiendi,quid formalitèr importet hæc vox,Chriſtus;Authores enim ſecũdæ opinionis volunt,quòd in hac propoſitione,Chriſtus eſt prædeſtinatus, ſumatur ly Chriſtus formalitèr ratione humanitatis,quã de formali credunt importare hanc vocẽ,Chriſtus; Et ita eumdem ſenſum volunt importari per prædictam propoſitionem Chriſtus eſt prædeſtinatus abſolutè prolatam, ac per hanc Chriſtus, inquantùm homo, ſeu ratione humanitatis eſt prædeſtinatus,quæ omnium calculo veriſſima eſt.

Fulciuntur dialecticâ regulâ:quia prędicatum illud, prædeſtinatus,cùm interiorem animi conceptionem deſignet, fertur ſuprà ſubiectum ratione formalis ſignificati ipſius ſubiecti:Quod quidem formale ſignificatum, vt ſentiunt iſti Theologi,non eſt, prout aduerſarij autumant,videlicèt, quòd hæc vox, Chriſtus, in ſuo formali ſignificato importet ex æquo vtrãmque naturam diuinam,& humanam, ſed potiùs quòd per modum formalis naturæ, humanitatem tantùm deſignet, ſicuti vox, Petrus, & diuinitatem importet quidem, ſed ex parte ſuppoſiti, ex eo ſcilicet quòd diuinitas per ſe concurrit ad conſtitutionem ſuppoſiti Diuini Verbi, ad cuius diuinum eſſe perſonale humanitas fuit aſſumpta. Vnde hæc vox,Chriſtus, formaliſſimè ſumpta non diuinitatem, ſed humanitatem in formali conceptu explicat.

Hæc vox, Chriſtus, humanitatem de formali conceptu ſignificat.

Et certè hæc dialectica ſpeculatio omninò veritati accedere videtur, vt optimè inſinuat Aſturicenſis: Nam ex contrariâ ſententiâ ſequeretur,quòd propoſitiones, in quibus vox,Chriſtus,ponitur ex parte prædicati,ſi factionẽ,aut prędeſtinationẽ, vel quid ſimile diuinitati repugnans importent, ſint omninò falſæ, quod nec etiam aduerſarius concedit. Sequela probatur, in hac propoſitione, Deus factus eſt Chriſtus; Vbi ſi vox, Chriſtus, formalitèr ſumpta non ſolam humanitatem,ſed ex æquo diuinitatem formalitèr importaret, propoſitio eſſet, falſa & hæretica, quatenùs factio ſuprà diuinitatem fertur: Et tamen prædicta propoſitio, Deus factus eſt Chriſtus, ab aduerſario, & ab omnibus debet concedi. Ergo falſum eſt, quòd in illâ propoſitione, Chriſtus eſt prædeſtinatus,vox, Chriſtus, ex æquo non ſolam humanitatem,ſed ex æquo diuinitatem formalitèr importet.

Abſurdum conſequens ex oppoſitâ ſententiâ.

Conciliantur hæc cum prædictis.

Nec Nouitius noſter Theologus in ſcrupulũ quaſi in ſcopulum incidat,dum recolit,quæ initio huius operis circà importatum per hanc vocem, Chriſtus,dicebamus;videlicèt quòd hæc vox abſolutè prolata ſignificat vnam perſonam ſubſiſtentẽ in duabus naturis diuinâ ſcilicet & humanâ:quia hoc nõ negamus: ſed dicimus, quòd hæc vox per modum formalis naturæ ſolùm dicit, & importat humanitatem, ſicut hæc vox,Petrus; diuinitatem verò deſignat ex parte ſuppoſiti, vt diximus.

Capvt III.

Vtrùm Chriſtus, inquantùm homo, ſit prædeſtinatus ad filiationem Dei naturalem.

Gravis difficultas.

Aggredimur pręcipuam huius Tractatûs difficultatem, quæ conſiſtit in aſſignando termino prædeſtinationis Chriſti. Satisfacit Author quæſito ſequenti concluſione, in art.2. vbi inquirit, vtrùm hæc ſit falſa, Chriſtus, ſecundùm quod homo, eſt prædeſtinatus eſſe Filius Dei.

Sententia D. Thomæ.

Dicens, quòd Chriſtus, ſecundùm quod eſt homo, eſt prædeſtinatus eſſe Filius Dei.

In quâ concluſione,vt vides,& decernit,quæ hactenùs diximus;ſcilicet quòd Chriſtus eſt prædeſtinatus, ſecundùm quod homo: & docet,quid ſentiendum ſit de termino prædeſtinationis Chriſti; ſcilicet non eſſe alium,præter filiationẽ Dei naturalem. Et quia hanc veritatem ex Authoris præcisè verbis, & doctrinâ, tam in hoc,quàm in præcedẽti articulo, erit à nobis explicanda,operæpretiũ erit ea,quæ in corpore huius ſecũdi Articuli ait, in medium afferre: ſic ergo ſequitur.

Inſinuatur ab eodẽ terminus prædeſtinationis Chriſti.

Dicendum,quòd in prædeſtinatione duo poſſunt conſiderari. Vnum quidẽ ex parte ipſius prædeſtinationis æternæ;& ſecundùm hoc importat anteceſſionem quamdam,reſpectu eius, quod ſub prædeſtinatione cadit. Alio modo poteſt conſiderari ſecundùm effectum temporalẽ, qui quidem eſt aliquod gratuitum Dei donum. Dicendum eſt ergo, quòd ſecundùm vtrumque iſtorum attribuitur prædeſtinatio Chriſto,ratione ſolius humanæ naturæ. Nã humana na-

Duo in prædeſtinatione conſideranda, vnũ æternum,& aliud temporale.

tura

tura non fuit ſemper Verbo vnita, & ei etiam hoc per gratiam eſt collutum, vt filio Dei in perſonâ vniretur: Et ideò ſolùm ratione humanæ naturæ prædeſtinatio competit Chriſto: Vnde Auguſtinus de prædeſt. ſanctor. cap. 15. ait. Prædeſtinata eſt iſta humana natura tanta & tam excelſa ſubuectio, vt quò attolleretur altiùs, nõ haberet. Hoc autẽ, inquit S. Thomas, dicimus cõuenire alicui ſecundùm quod homo, eſt quod ei conuenit ratione humanæ naturæ. Et ideò dicendum eſt, quod Chriſtus, ſecundùm quod homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei. Hæc Author.

Aduerſantur dictis auctoris.

Contrà hanc ſententiam, & veritatem, quam S. Doctor habet, ſentit Scotus, qui in 3. diſt. 7. quæſt vnicâ dicit humanitatem Chriſti prædeſtinatam eſſe, & ad vnionem cum Verbo, & ad ipſam animæ ſuæ gloriam, principaliùs tamen, & vltimatè ad gloriam. In quo in duobus Authori contradicit: Altero, quòd Author negat humanitatẽ prædeſtinatam fuiſſe vel ad gloriam, vel ad filiationem naturalem; ſed Chriſtum vt hominem dicit eſſe prædeſtinatum: Altero, quòd S. Doctor negat gloriam animæ eſſe ſimplicitèr terminum prædeſtinationis Chriſti, ſed hunc ponit filiationem naturalem.

Scotus.

Durandus.

Durandus in 3. diſt. 7. q. 3. alitèr à ſenſu S. Doctoris, & veritate recedit: Exiſtimat enim, quòd, licèt latâ quâdam, & impropriâ acceptione, dici poſſit Chriſtus prædeſtinatus filius Dei naturalis, propriè tamen, & ſecundùm ſermonis rigorem, id non eſt concedendum: quia, inquit, terminus formalis prædeſtinationis Chriſti non eſt eſſe filium Dei naturalem; ſed ſupernaturalis animæ Chriſti beatitudo, ſicut de prædeſtinatione aliorũ hominũ dicitur; vnde Durandus peiùs adhuc dicit, quã Scotus: Scotus enim, licèt aſſignet pro præcipuo termino prædeſtinationis Chriſti ſupernaturalẽ animæ eius beatitudinem; non tamen omninò negauit filiationem Dei naturalẽ ad Chriſti prædeſtinationem pertinere, quamuis, vt vidimus, errauerit, dum hãc prædeſtinationem, non tam ad Chriſtũ, quàm ad eius humanitatem retulit, tanquam ad propriũ obiectum: Dicit enim humanitatem prædeſtinatam fuiſſe ad hypoſtaticam vnionem cũ Verbo, quæ eſt vna ex ſententiis, quas (vt ſuprà vidimus) S. Thomas impugnat. Cæterùm contrà hos modos philoſophandi.

Diſcutiuntur opiniones vtriuſque.

Concluſio 1.

Dicendum eſt cum S. Doctore primò, quod Chriſti humanitas non fuit prædeſtinata, vel ad gloriam, vel ad filiationem Dei naturalem; Nec Chriſtus fuit prædeſtinatus ſimplicitèr ad gloriam.

Prima pars probatur: quia gloria animæ Chriſti conſiſtit in operatione, nempe in viſione diuinæ eſſentiæ; ſed operari non pertinet ad naturam, ſed ad ſuppoſitum, quod per naturam, tanquam per formam operatur, vt milliès in hoc opere demonſtrauimus: Ergo.

Probatur 1. pars.

Secunda pars ſic oſtenditur: Nam, vt ex Authore cap. 1. inſinuauimus, quando aliquid ad diuerſa bona ordinatur, tantùm dicitur prædeſtinari, reſpectu præſtantioris. Cùm ergo humanitas Chriſti fuerit à Deo ordinata ad vnionem hypoſtaticam, & ad gratiam habitualem, & Beatificam viſionem, nec poſſit cadere in dubiũ, quòd vnio hypoſtatica, & gratiæ, & viſioni in infinitum præſtet. Ergo ad hanc vnionem potiùs dicetur humanitas illa prædeſtinata, quàm ad gratiam, vel gloriam. Ergo ad filiationem naturalem, vt oſtendimus, ſiue vt eſſet filius Dei naturalis, Chriſtus eſt prædeſtinatus.

Probatur 2. pars.

Vnio hypoſtatica præſtat gratiæ, & viſioni beatificæ.

Cõfirmatur, & explicatur hoc magis: Melius eſt enim vniri Deo ſubſtantialitèr, & ſecundùm ſuam entitatem; quàm accidentalitèr, & ſecundùm participationem: ſed per vnionem hypoſtaticam vnitur humanitas Deo priori modo; & ratione viſionis beatæ ſecũdo. Ergo vnio hypoſtatica eſt maius bonum; & conſequentèr Chriſtus ad illam eſt prædeſtinatus, ſiue vt eſſet filius Dei.

Confirmatur hoc, & magis explicatur.

Secundò probatur principalitèr hæc ſecunda pars cõcluſionis. Prædeſtinatio tantùm poteſt habere pro termino bonũ, quod ex gratiâ prædeſtinato confertur: ſed Chriſto Domino, vt homini, eſt cõnaturalis & debita gloria animæ; imò & omnis naturalis perfectio, quæ ad ipſam gloriam diſponit (vt pluriès in hoc libro oſtẽdimus) Ergo non fuit prædeſtinatus, nec ad gloriã, nec ad gratiã, nec ad aliquid huiuſmodi. Minor, in quâ eſt difficultas, vt diximus, ſæpiùs à nobis demõſtrata fuit, ſuppoſitâ enim vnione hypoſtaticâ humanitatis Chriſti ad Verbum, debita ſunt illi omnia prædicta, habeãt, vel non habeant propriè, vel impropriè per modum naturalis proprietatis, quod ad propoſitum non refert. Maior autem probatione non indiget: Eſt enim, vt vidimus, vna ex conditionibus ad verã prædeſtinationem requiſitis, quòd bonũ, ad quod quis prædeſtinatur, ſit gratuitum.

Probatur inſuper 2. pars Concluſionis.

Chriſto vt homini, debetur gloria animæ, & omnis perfectio naturalis ad illam diſponens.

Dicendum ſecundò, quòd terminus prædeſtinationis Chriſti eſt eſſe filium Dei naturalem ex gratiâ vnionis. Et ita veriſſima eſt Concluſio Authoris, quòd Chriſtus, inquantùm homo, prædeſtinatus eſt, vt ſit Filius Dei naturalis.

Concluſio 2.

Cum S. Doctore ſentiunt omnes Thomiſtæ; & omnes ferè Scholaſtici cum

Magiſtro

Communis eſt,& innititur auctoritate SS. Patrum.

Magiſto in 3.qu.7.in eâdem veritate cõcordant. Quæ inſupèr veritas plurimis Sanctorum Patrum teſtimoniis ab expoſitoribus confirmari ſolet. Auguſtinus lib.de Prædeſt.ſanctor.c.15. adducitur à S.Doctore, vt ſuprà c.1.vidimus; & inſupèr Auguſtinus eodem cap.apertè inquit. *Ipſum Dominum gloriæ,inquantùm homo factus eſt Dei filius,prædeſtinatum eſſe didicimus.* Et paulò pòſt. *Prædeſtinatus eſt ergo Ieſus,vt,qui futurus erat ſecundùm carnem Filius David, eſſet tamen in virtute Filius Dei.* Anſelmus explicans ſæpiùs repetitum teſtimonium Pauli,inquit. *Prædeſtinatus, id eſt præordinatus à Deo Patre ſecundùm humanitatem, hoc eſt, ſolâ gratiâ prædeſtinatus, vt qui futurus erat ſecundùm carnem Filius David, eſſet tamen in virtute diuinitatis Filius Dei.*

Probatur ratione.

Ratione etiam ſic eadẽ veritas oſtenditur: Chriſto enim, inquantùm homo eſt, conuenit ex gratiâ vnionis eſſe filiũ Dei naturalem. Ergo per prædeſtinationem. Quidquid enim in tempore conuenit ex gratiâ,eſt ab æterno à Deo prædeſtinatum. Ergo eſſe Filium Dei naturalẽ,eſt terminus prædeſtinationis. Hæc conſequentia probatur:quia eſſe Filium Dei naturalem,eſt ſummũ omnium,quę ex gratiâ conueniunt Chriſto: Ergo illi debetur ratio termini prædeſtinationis; quæ, vt ſuprà vidimus, reſpicit potiſſimum, quod confertur prædeſtinato.

Prædeſtinatio eſt ad ſummam gratiarum.

Capvt IV.

Stabilitur magis præfata veritas, elucidando terminum, & obiectum huius prædeſtinationis.

EX dictis conſtat omninò cum S.Doctore dicendum eſſe, quòd terminus prædeſtinationis Chriſti ſit eſſe Flium Dei naturalem, ſiue quòd Chriſtus inquantùm homo, prædeſtinatus eſt, vt ſit Filius Dei naturalis.

Fulcitur Concluſio præcipuè auctoritate D.Pauli.

Et hoc præcipuè ad ſaluandum Apoſtoli dictum ad Rom.1. Qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute. Quæ verba, vt ſonant, intelligenda omninò ſunt, & iuxtà illa dicere debemus,quòd Chriſtus inquantùm homo,ſit obiectum prędeſtinationis: Terminus verò ſit eſſe Filius Dei naturalis.

Verba illius in proprio ſenſu intelligenda ſunt.

Dixi omninò, vt ſonant,verba Pauli eſſe intelligenda, id eſt,de verâ prædeſtinatione, & non manifeſtatione, &c. prout vidimus c.1. Sequimur enim, vt videmus,noſtram vulgatam, quæ ita legit; prout etiam legerunt plures ex grauioribus Patribus, Tertullianus lib.contrà Praxeam, Ambroſius, & Hieronymus ſuprà hunc locum, Auguſt. lib.1.de prædeſt.ſanctor. c.13.& lib.2.cap.vlt. & alibi, Athanaſius lib.de aſſumpt.hominis. Quos recentiores Patres ſecuti ſunt, Bernardus lib.5.de Conſiderat.ad Eugeniũ, Anſelmus ſuper hunc locum Apoſtoli, & alij communitèr Sacrorum Bibliorum Interpretes poſt Concil. Trid. à quo nobis præſcribitur ſeſſ.4 vt legendo,& concionãdo vulgatam ſequamur.

Quidquid habeãt Patres, & græca editio.

Licèt ergo,vt dicto cap.1. vidimus,& Author refert, aliqui ex Patribus alitèr legendum iudicauerint(vel nimis rigorosè, & litteralitèr ſenſui Græco innixi, vel quia de propriâ prædeſtinatione Paulũ loqui non poſſe crediderunt,non capientes, quomodò hæc prædeſtinatio ad filiationem Dei naturalem, præiudicium non induceret diuinitati ipſius Filij Dei)omninò nobis, vt diximus, tenendum eſt, & præfatam veritatem ex dicto Apoſtoli teſtimonio potiſſimè firmare debemus.

Non ſtatuitur certa ſecũdum fidem noſtra ſententia,ob reverentiã SS. Patrum.

Vbi prætermittendum non erit,quid de certitudine illius Theologus cenſere debeat,& quamvis primâ facie attentis, quæ mox, & ſuperiùs diximus, videatur certa ſecundùm fidem. Nihilominùs ob reuerentiam tot Patrum,qui alias interpretationes prædicto Pauli teſtimonio adhibuerũt,graui cenſurâ,aliter ſentientes, Theologus non audet inurere. Hoc tamen nõ obſtat,quin prædicta illius loci intelligentia,non ſit veriſſima,& adeò certa, vt oppoſitum ſequi (hac præcipuè tempeſtate,quâ habemus vulgatam Concilij Tridentini authoritate firmatam, & omnibus antepoſitam) non ſit tutum,imò temerarium.

Grauior Difficultas.

Hæc facilitèr dicuntur: verùm obiectum,& terminum, & inter hæc diſtinctionem aſſignare in hac ineffabili prædeſtinatione, difficile nimis Theologis ſemper viſum eſt. Et vt difficultatem breuitèr perſtringam.

Arguitur primò.

Sic arguo.Id,quod eſt terminus prædeſtinationis, debet eſſe prædeſtinato poſterius tempore,vel naturâ:ſed eſſe Filiũ Dei naturalem,nec tẽpore, nec naturâ eſt poſterius Chriſto, vt homo eſt:Ergo non eſt terminus prædeſtinationis Chriſti.Minor probatur,Chriſtus,inquantùm homo,non eſt ſola natura,ſed ſuppoſitũ includens dininam Verbi perſonalitatẽ, & conſequentèr filiationem Dei naturalem, quæ eſt ipſa perſonalitas: Ergo Chriſtus,vt homo, qui ponitur,vt obiectum huius prædeſtinationis, ſiue qui prædeſtinatur, nullo modo præcedit id, quod eſt eſſe Filiũ Dei, quod aſſignatur

pro termino hnius prædeſtinationis, ſiue ad quē Chriſtus vt homo prędeſtinatur.

Arguitur ſecundò, & vrgetur.

Secundò arguitut, ſiue confirmatur, & vrgetut magis argumentum. Terminus formalis prædeſtinationis nequit inclndi in proprio eiuſdem prædeſtinationis obiecto: ſed eſſe Filium Dei naturalem intrinſecè clauditur in Chriſto, qui eſt propriū huius prædcſtinationis obiectū: Ergo eſſe naturalem Dei filium non eſt terminus per ſe, & formalis prædeſtinationis Chriſti. Maior conſtat ex illo præſuppoſito fundamēto, de quo ſuprà, quòd terminus prædeſtinationis ex gratiâ, & gratuitâ, ac liberali donatione, debet prædeſtinato conuenire; ſed hæc cōditio locū non haberet, ſi prædeſtinationis terminus intrinſecè clauderetur in obiecto prædeſtinationis eiuſdē. Et Minor eſt euidens: Chriſtus enim importat diuinum Verbum in naturâ humanâ ſubſiſtens. Ergo, dum dicitur, Chriſtus eſt prædeſtinatus, ſioe eſt obiectum prædeſtinationis, clauditur ibi filiatio Dei natutalis, ſiue idem eſt, ac, ſi dicas, Filius Dei naturalis, vt ſubſiſtens in humanâ naturâ, prædeſtinatus eſt, vt ſit Filius Dei naturalis.

Confirmatur ſecundum Argumentum.

Confitmatur ſecundò, ſiue tota difficultas magis perſtringitut. Eſſe filium, non conuenit humanitati, ſed ſuppoſito, vt ex ſupra dictis conſtat, & ſuppoſitum eſt filius; filius enim eſt, qui ſuppoſitat, & habet eſſe filium naturaliter, & eſſentialitèr: Ergo non ex vi prædeſtinationis; ad prædeſtinationem enim exigitur anteceſſio in illo, qui prædeſtinatur, & quòd illi fiat gratia reſpectu termini prædeſtinationis, ſiue quod id, ad quod prædeſtinatur, gratis detur.

Diſcutitur præcipuum.

His, & aliis modis formari ſolet argumentum, ad quod ſolnendum, plura eruditè certè Iuniores Theologi excogitarunt; & longè plura ad ea refellendum paſsìm afferri ſolent, dum vnuſquiſque ſenſum proprium anteponendum iudicat, provt in conſimilibus obſcurioribus difficultatibus accidere ſolet.

Aſturicēſis reſpōſio cæteris præſtat.

Quibus, ad arcendam à Diſcipulorū mentibus confuſionē, ex induſtriâ prætermiſſis, præponā cæteris à Thomiſtis excogitatis, ſtudium Aſturicenſis, ex quo, qui recentiùs inter illos ſcripſerunt, prædictorum ſolutionem hauriunt.

Compoſitio Chriſti conſiſtit in mutua diuinitatis, & humanitatis acceptione.

Præmittit igitnr prædictus Author fol. mihi 961. primò doctrinam, quam fusè ſæpiùs in hoc opere elucidauimns, qnòd compoſitio Chriſti conſiſtit in quâdam mutuâ, & alternâ humanitatis à diuinitate, & diuinitatis, ſeu diuini ſnppoſiti ab humanitate acceptione; ita vt Verbū, in diuinitate ſubſiſtens, accipiat ab humanitate, quòd ſit ſuppoſitum humanum, & verus homo: humanitas verò à diuinitate, vel, vt formaliùs loquamur, à Diuino Verbi ſuppoſito, quòd ſubſtantialitèr exiſtat; ita vt homo ſit Deus, & verus Dei filius.

Terminus qui, & obiectum quod coincidunt in prædeſtinatione Chriſti: non tamen terminus quo, & obiectum quo.

Præmittit ſecundò, quòd, ſi loquamur de termino prædeſtinationis Chriſti, vt eſt terminus qui, & de obiecto quod eiuſdem prædeſtinationis, ipſe Chriſtus eſt, & tetminus, & obiectum prædeſtinationis ſuæ: ſi verò de termino quo, & de obiecto quo fiat ſermo, non ita coïncidunt obiectum, & terminus prædeſtinationis Chtiſti; Tetminus enim quo, eſt ipſa Verbi ſubſiſtentia humanitati gratuitò communicata: Obiectum autem quo, eſt ipſa humanitas, provt ipſi communicatur Verbi ſubſiſtentia.

Quid conferat humanitas Chriſto ad hoc vt ſit Filius DEI naturalis.

Intendit ergo hic Author, quòd, licèt in vno & eodem Chriſto Domino ratio termini, & ratio obiecti prædeſtinationis coïncidant; illas tamen oportet ſecernere, & dicere, quòd Chriſtus ratione humanitatis, haber eſſe prædeſtinationis obiectum: quia ratione humanitaris prædeſtinatur, vt per gratiam vnionis ſir naturalis Dei filius. Licèt igitur ratione humanitatis, non habeat Chriſtus, quòd ſit Dei filius; habet tamen, quòd ſit Dei filius pet gratiam vnionis, non ad hunc ſenſum, quòd ipſa humanitas aliquâ ratione ſit filia, aut conſerat Chriſto diuinam filiationem: ſed quòd conſtituat Chriſtum quaſi ſubiectū capax, vt ei per gratiam competat illamet naturalis Dei filiatio, quæ diuino verbo ſecundùm ſe cōſiderato, purè naturalis eſt, & neceſſaria. Et quia diuina filiatio nequit eſſe prædeſtinarionis Chriſti terminus, niſi provt formalitèr induit rationem gratuiti doni, idcircò humanitas ſimplicitèr eſt prima, & fundamentalis ratio, ex qua Chriſtus haber, vt ſit ſuæ prædeſtinationis obiectum.

Terminus prædeſtinationis Chriſti.

Ex oppoſito hic Anthot philoſophatur de prædeſtinationis tetmino, docens quòd prima, & formalis ratio, ex quâ Chriſto competit eſſe terminum prędeſtinationis, eſt, non humanitas, ſed ipſamet Verbi ſubſiſtētia, quatenùs propter ſnam excellentiam, & infinitatē eſt apta nata ſeipſam communicare (& de facto ſe hnmanitati communicat) per gratiā vnionis ſubſtātialitèr extraneæ naturæ.

Licèt ergo, vt dicebamus, Chriſtus ſit terminus qui, prædeſtinationis ſuæ, & ſit etiam obiectum quod ipſins, humanitas conſideratur, vt ratio obiectiua, ac proinde dici poteſt obiectū quo; ſnbſiſtētia au-

tem

tẽ Verbi perſonalis eſt ratio termini prędeſtinationis Chriſti,& poteſt etiam vocari terminus quo. Chriſtus autem,qui vtramq; rationem in concreto ſumptam complectitur, & eſt obiectum quod, & terminus qui prædeſtinationis ſuæ.

Denique ad inueſtigandam prioritatẽ inter obiectum,& terminum huius prædeſtinationis, aduertit Aſturicẽſis, quòd priùs ordine rationis ſeu etiã naturæ,intelligimus in Chriſto pręcedere id,quod primùm dictũ eſt pertinere ad eius cõpoſitionẽ: Vnde priùs,noſtro modo concipiendi, cum fundamento in re intelligimus Deum humanatum, quàm hominem Deificatum: quia priùs naturæ ordine factum eſt, quòd Verbum eſſet ſuppoſitum humanũ,eſſetque verus homo(quod accepit ab humanitate,quam ſibi aſſumpſit) quàm quòd homo eſſet verus Deus, filiuſque Dei naturalis.

Prius in Chriſto intelligitur Deus humanatus, quàm homo Deificatus.

Quod inſinuaſſe videtur Ioannes primo c. dũ ait. *Verbum caro factum eſt*,& ſubdit. *Et vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre.* Videtur enim, quòd priorihus illis verbis, verbum caro factum eſt, deſignat id,quod nos priùs in hoc myſterio contigiſſe dicebamus,ſcilicet verbum eſſe carnem, eſſe hominẽ, ſiue eſſe ſuppoſitum humanum. Et poſteriorihus verbis, id,quod ſecutum eſt, oſtendit, dum enim ait. *Et vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre*, innuit hominem Deïficatum,& factum voigenitum Filium Dei.

Fundatur hæc prioritas rationis in Scripturâ.

Capvt V.

Ex dictis ſoluuntur obiecta, & difficultas magis enodatur.

EX quibus acutè,'& eruditè excogitatis, apparentem ſatis ſolutionẽ ad obiecta adducemus.Et ad primum dicimus, quòd in hâc prædeſtinatione terminus eſt poſterior naturâ obiecto; & diuinum verbum,vt ſuppoſitum humanum,ſicut ordine executionis intelligitur prius in Myſterio Incarnationis: ita & ordine naturæ præceſſit,vt obiectum prædeſtinatioois, proprium eius terminum, qui fuit, quòd humanum illud ſuppoſitum verus eſſet Deus, quod fuit primò intentum in hoc Myſterio; & ſicut primum in intentione,ita intelligitur fuiſſe vltimum in executione. Quod enim Deus primò io Chriſti prædeſtinatione iotcodit, non fuit, quòd Verbum eſſet homo, hnmanumque ſuppoſitũ fieret:ſed præcipuum intentum fuit, quòd homo eſſet Deus: Vt ſic homo,qui peccauerat, ſatisfaceret; quod non poterat ad æqualitatem, nec de condigno, niſi ad eſſe diuioum natura humaoa eleuaretur; & ſecundus Adam de Cœlo cæleſtis mederetur malis, quæ intulit primus Adam de terrâ terrenus.

Reſpondetur ad primum Argumentum capite ſuperiori relatũ.

Quid præcipuè Deus intendit in Incarnatione.

Verùm,quamuis hæc videãtur aliquo modo occurrere difficnltati, quã prima Obiectio affert,certè non euadunt illas, quas cõfirmationes adiunctæ obiiciunt: Sic enim arguo:quia ex prædicto modo aſſignandi prædeſtinationis obiectum, dando illi prioritatem in ordine ad terminum,ſcilicet quòd obiectũ huius prædeſtinationis ſit, qnòd Verbum ſit factũ ſuppoſitum humanum,non poteſt ſuſtineri,quòd terminus,ad quem prædeſtinatur,adueniat ex gratiâ:Ex omnimodâ enim neceſſitare conſecutũ fuiſſet,quòd homo verus eſſet Deus, & vnigenitus Dei filius.Ergo non ex aliquâ gratiâ aduenit, quòd Chriſtus ſit filius Dei naturalis,& ad hoc prædeſtinatus:quod enim conuenit ex gratuitâ Dei prædeſtinatione,non conuenit ex debito naturali, ſiue ex neceſſitate.

Reuocantur alia argumenta, ſeu cõfirmationes primi.

Reſpondetur,quòd prædicta neceſſitas non oritur ex obiecto quo prædeſtinationis Chriſti(nimirùm ex humanitate aſſumptâ, ratione cuius duntaxat cõuenit Chriſto eſſe prædeſtinationis obiectũ modo ſuperiùs explicato) ſed oritur prædicta neceſſitas ex obiecto quod eiuſdem prædeſtinationis, nimirùm ex ſuppoſito Verbi terminante naturã humanam,quam aſſumpſit. Vnde argumẽtũ ſolùm conuincit,quòd terminus prædeſtinationis,ſcilicet eſſe filium Dei naturalem,competat per naturam Chriſto ſecuodùm ſuppoſitum,ſiue ratione diuinæ naturæ,& non ex gratiâ vnionis, vel ex prædeſtinatione gratuitâ. Non tamen probat,quòd eſſe filium Dei naturalem non competat Chriſto (inquantùm eſt homo,ſiue ratione humanitatis) ex gratuitâ Dei prædeſtinatione, & ex gratiâ vnionis.

Reſpondetur ad primam.

Ad ſecundam Obiectionem concedimus, quòd obiectum prædeſtinationis Chriſti includit terminum prædeſtinationis eiuſdem;imò abſolutè,& ſimpliciter coïncidunt terminus qui, & obiectũ quod huius prædeſtinationis, vt explicuimus. Cæterùm non eſt eadem ratio termini,& ratio obiecti, ſiue non eſt idẽ obiectum quo, & termious quo,vt vidimus; Et hoc ſufficit ad ſaluandam formaliſſimam diſtinctionem inter obiectũ & terminum,& ad ſaluandam anteceſſionem obiecti reſpectu termini; anteceſſionem,inquam,rationis, ſeu etiã naturæ.Chriſtus igitur, ſecũdùm qnod ho-

Ad ſecundam.

Chriſtus ſecundùm quod homo, eſt huius prædeſtina-

tienis obiectū, ſecundum verò quod eſt naturalis DEI filius, eſt terminus illius.

mo, eſt huins prædeſtinationis obiectū: ſecundùm verò quod eſt naturalis Dei filius, habet, quod ſit eius terminus, hoc eſt, ab humanitate, vt à primâ formali radice, habet, quòd ſit obiectum, & à diuinâ Verbi ſubſiſtentiâ, provt humanitati cõmunicatâ, habet rationem termini.

Inſtantia Aſturicenſis contrà prædicta.

Obiicit tamen contrà prædicta ipſe Aſturicẽſis cum aliis, quòd illud obiectũ prædeſtinationis, quod ponimus, ſcilicet quòd Verbum ſit ſuppoſitum humanũ, cùm fuerit opus ſupernaturalis ordinis, ſummæq; excellentiæ, nõ potuit nõ eſſe alicuius prędeſtinationis terminus: Ergo reſpectu eius reſtat explicandũ, quodnã fuerit pręſuppoſitum obiectũ, huius prędeſtinationis. Prędictus ergo modus philoſophandi non euacuat difficultates. Hoc argumẽtum premit Aſturicenſem.

Diluitur à S Doctore in articulo.

Cæterùm nõ latuit S. Doctorẽ, imò eſt tertiũ argumentum, quod ſibi art. 2. obiicit ſub hac formâ. *Hoc ab æterno prædeſtinatur, quod eſt aliquando fiendum in tempore: ſed magis hæc eſt vera, filius Dei factus eſt homo, quam iſta, homo factus eſt filius Dei. Ergo magis hæc eſt vera, Chriſtus, ſecundùm quod eſt filius Dei, prædeſtinatus eſt eſſe homo; quam è conuerſo, Chriſtus, ſecundùm quod eſt homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei.*

Et reſpondet, quòd, ſicut Auguſtinus dicit lib. de prædeſt. ſanctor. cap. 15. Ipſa eſt illa ineffabiliter facta hominis à Deo Verbo ſuſceptio ſingularis, vt filius hominis ſimul propter ſuſceptum hominem, & filius Dei propter ſuſcipientem vnigenitum Deum, veraciter, & propriè diceretur. Et ideò, quia illa ſuſceptio ſub prædeſtinatione cadit, tanquã gratuita, vtrũque poteſt dici, ſcilicet quod & filius Dei prædeſtinatus ſit eſſe homo, & filius hominis prædeſtinatus ſit eſſe filius Dei. Quia tamen gratia non eſt facta filio Dei, vt eſſet homo; ſed potiùs humana natura, vt filio Dei vniretur, magis propriè poteſt dici, quòd Chriſtus, ſecundùm quòd homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei; quàm quod Chriſtus, ſecũdum quod filius Dei, eſt prædeſtinatus eſſe homo. Hæc D. Th.

Magis propriè dicitur, quòd Chriſtus ſecundùm quod homo, prædeſtinatus eſt eſſe filius DEI, quàm è cõuerſo.

Aperitur mens D. Thomæ.

Vult igitur S. Doctor non eſſe abſolutè, & cum proprietate concedẽdũ, quòd Deus fuerit prædeſtinatus, vt eſſet homo: eò quòd nulla ei in hoc facta fuerit gratia, ſed potiùs humanę naturę vt, filio Dei vniretur. Illud igitur primum, quod à nobis cõſtitutum fuit huius prædeſtinationis obiectum, ſcilicet Verbũ eſſe ſuppoſitum humanũ, propriè non eſt terminus alicuius prædeſtinationis, Et ita nõ oportet ibi diſtinguere rationẽ obiecti à termino. & obiectum quærere quod præſupponatur.

Capvt VI.

Omnia hactenùs dicta paucis ab Authore comprehenduntur.

Vis doctrinæ Authoris.

VT Author omnia, quæ in hâc materiâ dici poſſent, paucis perſtringeret, difficultatẽ omnium argumentorum vnico cõcluſit argumẽto ſecundo, quod art. 1. ſibi obiicit in hunc modũ. In Chriſto duo eſt conſiderare, ſcilicet naturam humanam, & perſonam: ſed non poteſt dici, quòd Chriſtus ſit prædeſtinatus ratione humanæ naturæ: quia hæc eſt falſa, humana natura eſt filius Dei: ſimilitèr etiam neque ratione perſonæ, quia illa perſona non habet ex gratiâ, quòd ſit filius Dei, ſed ex naturâ. Prædeſtinatio autem eſt eorum, quæ ſunt ex gratiâ, vt dictum eſt 1. part. quæſt. 23. art. 5. Ergo Chriſtus nõ eſt prædeſtinatus filius Dei.

Prædeſtinatio tribuenda perſonæ Chriſti, non ſecundùm ſe, ſed vt ſubſiſtit in humana natura.

Ad hoc argumentum Author poſt aſſignatam doctrinam, quam cap. 1. retulimus circà intelligentiam illius dicti ad Rom. 1. Qui prædeſtinatus eſt filius Dei &c. ſubdit in hæc verba. *Relinquitur ergo, quòd prædeſtinatio attribuatur perſonæ Chriſti, non quidem ſecũdùm ſe, vel ſecundùm quod ſubſiſtit in diuinâ naturâ, ſed ſecundùm quod ſubſiſtit in humanâ naturâ. Vnde, cum prædixiſſet Apoſtolus. Qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundùm carnem, ſubiunxit. Qui prædeſtinatus eſt filius Dei in virtute; vt daret intelligere, quòd, ſecundùm hoc quod eſt factus ex ſemine Dauid ſecundùm carnem, eſt prædeſtinatus filius Dei in virtute. Quãuis enim ſit naturale illi perſonæ ſecundùm ſe conſiderata, quòd ſit filius Dei in virtute, non tamen eſt ei naturale ſecundùm humanam naturam, ſecundùm quam hoc ſibi conuenit, per gratiam vnionis.* Hæc Author.

Diſcutiuntur vltima verba D. Thomæ.

Vbi conſideranda ſunt vltima illa verba, *Quamuis enim naturale ſit illi perſonæ &c.* vſque in finem: Includunt enim rationẽ omniũ, quæ hîc dici poſſunt. Licèt enim naturale ſit perſonæ Verbi ſecundùm ſe cõſideratæ, quòd ſit filius Dei in virtute, & conſequẽter nequeat perſona Verbi ſecundùm ſe conſiderata eſſe obiectũ prædeſtinationis, ſiue ille, qui prædeſtinatur: Nec filiatio Dei naturalis poſſit reſpectu illius ſic conſiderati, habere rationẽ termini huius prædeſtinationis, qui debet eſſe gratuitus, & nõ naturalis: quia tamẽ nõ eſt illi perſonæ naturale ſecũdùm humanam naturã, quòd ſit filius Dei in virtute, ſed ſecundùm illã hoc ſibi conuenit per gratiã vnionis; ideò optimè Chriſtus, vt homo, conſtituitur ſubiectum huius prædeſtinationis: ita vt humanitas ſit ratio formalis, per quam perſona Chriſti conſtituitur capax fiendi

Terminus Prædeſtinationis debet eſſe gratuitus, non naturalis.

fiendi ſubiectũ prædeſtinationis,& recipiendi gratiã filiationis,ad quam prædeſtinatur,& peruenit per gratiam vnionis.

Prædeſtinatio poteſt conſiderari vel ſecundùm præuiſionem æternã, vel ſecundùm effectum tẽporalem.

Hoc ampliùs expreſſit Author art. 2. in Corpore dicẽs,quòd *in prædeſtinatione duo poſſunt conſiderari,vnum quidem ex parte ipſius prædeſtinationis æternæ,& ſecũdùm hoc importat anteceſſionem quandã reſpectu eius,quod ſub prædeſtinatione cadit. Alio modo poteſt conſiderari ſecundùm effectum temporalem,qui quidem eſt aliquod gratuitũ Dei donum. Dicendũ eſt ergo,quòd ſecundùm vtrũque iſtorum attribuitur prædeſtinatio Chriſto ratione ſolius humanæ naturæ. Nam humana natura non ſemper fuit Verbo vnita,& ei etiã hoc per gratiã eſt collatum,vt filio Dei in perſonâ vniretur. Et ideò ſolùm ratione humanæ naturæ prædeſtinatio cõpetit Chriſto. Hoc autẽ diximus conuenire alicui ſecũdùm quod eſt homo,quod ei cõuenit ratione humanæ naturæ: Et ideò dicendum eſt, quòd Chriſtus, ſecundùm quod homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei.* Hæc D. Thomas.

Secundùm vtrumque conuenit Chriſto ratione humanæ naturæ.

Et ne Tyrones Theologi æquiuocãdi occaſionem incurrerent, dum audiunt, quòd Chriſtus ſecundùm quod homo, eſt prædeſtinatus: Ideò in ſolutione ad ſecũdum Author Ait;quòd *aliquid poteſt cõuenire alicui homini ratione humanæ naturæ dupliciter: Vno modo ſic,quòd humana natura ſit cauſa illius,ſicut eſſe riſibile conuenit Sorti ratione humanæ naturæ, ex cuius principiis cauſatur: Et hoc modo prædeſtinari non conuenit nec Chriſto, nec alteri homini ratione humanæ naturæ: Alio modo dicitur cõuenire aliquid alicui ratione humanæ naturæ,cuius humana natura eſt ſuſceptiua; & ſic dicimus Chriſtum eſſe prædeſtinatum ratione humanæ naturæ: quia prædeſtinatio refertur ad exaltationẽ humanæ naturæ in ipſo.* Hæc Author.

Poteſt aliquid conuenire homini ratione humanæ naturæ dupliciter.

Obſeruatio Caietani.

Vbi benè Caietanus aduertit,quòd ex hâc doctrinâ S. Doctoris colligimus diſtinctionem ex ly ſecundùm quid,ſeu in quãtum,vel reduplicatiuè,vel ſpecificatiuè. Cùm ergò in propoſito dicimus, quòd prædeſtinatio cõuenit Chriſto ratione humanæ naturæ,vel quod idẽ eſt, ſecundùm humanã naturã,prædictæ particulæ nõ ſumuntur reduplicatiuè:quia ſic dicunt cauſam,vt docent Dialectici: Et in propoſito prædicta propoſitio redderet hunc ſenſum, quòd ex principiis humanæ naturæ cõueniret Chriſto prædeſtinari:ſed ly ratione humanæ naturæ, ſumitur hîc ſpecificatiuè,cùm enim ſola humana natura in Chriſto ſit capax ſuſcipiẽdi gratiã,& eleuari:Ideò ſolùm ratione illius diuinum ſuppoſitum poteſt reddi capax prædeſtinationis,& induere rationẽ obiecti;& ita dicimus humanitatẽ eſſe ſubiectũ quo huius prædeſtinationis,& verè dicimus, quòd Chriſtus, ſecundùm quod homo, eſt ſubiectum quod prædeſtinationis, quæ habet pro termino filiationem Dei naturalem.

Diſtinctio notanda inter has propoſitiones, Chriſtus Prædeſtinatus eſt filius DEI, & Chriſtus factus eſt filius DEI.

Deniq; habes in ſolutione ad tertiũ art. 2. diſtinctionẽ inter has duas propoſitiones,ſcilicet: Chriſtus prædeſtinatus eſt filius Dei: & Chriſtus factus eſt filius Dei. Sic igitur Author loquitur. *Et eſt cõſiderãdũ,quòd,licet hoc participium,prædeſtinatus,importet anteceſſionem,ſicut & hoc participium factus,aliter tamen,& aliter. Nam fieri pertinet ad ipſam rem,ſecundùm quod in ſe eſt,prædeſtinari autem pertinet ad aliquẽ, ſecundùm quod eſt in apprehenſione alicuius præordinãtis. Id autem,quod ſubeſt alicui formæ,vel naturæ ſecundùm rem,poteſt apprehẽdi,vel prout eſt ſub forma illa,vel etiam abſolutè: Et quia abſolutè non conuenit perſonæ Chriſti,quod inceperit eſſe filius Dei,conuenit autem ei,ſecundùm quòd intelligitur, vel apprehenditur, vt in naturâ humanâ exiſtens (quia ſcilicet hoc aliquando incepit eſſe, quòd in naturâ humanâ exiſtens eſſet filius Dei.) Ideò magis eſt hæc vera, Chriſtus eſt prædeſtinatus filius Dei,quàm iſta,Chriſtus eſt factus filius Dei.* Hæc D. Thomas.

Quod ſubeſt alicui formæ,poteſt apprehendi vel prout eſt ſub illa forma, vel abſolutè.

Aliud notandum cũ Caietano.

Circà quam ſolutionem hæc retine cũ Caietano: Quòd iſta eſt impropria, Chriſtus factus eſt filius Dei,multò plus,quàm illa,Homo eſt factus Deus: quia homo poteſt habere ſuppoſitionem ſimplicem, Chriſtus autem pro perſonâ ſupponit. Et proptereà locutiones iſtæ non ſunt extendendæ,ſed piè exponẽdæ,& reducẽdæ ad ſenſum ſimplicis ſuppoſitionis pro humanâ naturâ in concreto, iuxtà hoc quod in litterâ dicitur. *Aliquando incepit eſſe,quòd exiſtens in naturâ humanâ eſſet filius Dei.* Hoc enim veriſſimũ eſt de exiſtente in naturâ humanâ, cõmuniter loquendo: quãuis hic exiſtẽs in naturâ humanâ nunquã inceperit eſſe Deus, propter falſitatem exponentis negatiuę,quæ eſt,hic exiſtẽs in naturâ humanâ immediatè antè non fuit Deus: Hic enim eſt Deus heri,hodie,& in ſæcula. Vide quæ cum Authore diximus c. 1. ſcribentes ſuper q. 16. Ibi enim videbis,quòd Authothor dicit,quòd hæc præſuppoſitio, Homo factus eſt Deus,eſt in rigore falſa.

ARTICVLVS III.

Vtrùm prædeſtinatio Chriſti ſit noſtræ prædeſtinationis exemplar.

Concluſio prima.

PRIMA Concluſio. Prædeſtinatio Chriſti, conſiderata ſecundùm ipſum actũ prædeſtinationis, non poteſt dici exemplar noſtræ prædeſtinationis.

Secunda.

Secunda Concluſio. Si prædeſtinatio

Chriſti

Chriſti conſideretur ex parte termini, vel effectûs, ſic eſt exemplar noſtræ prædeſtinationis.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm prædeſtinatio Chriſti ſit cauſa noſtræ prædeſtinationis.

Concluſio prima.

PRIMA Concluſio. Prædeſtinatio Chriſti conſiderata ſecundùm ipſum prædeſtinantis actum, non eſt cauſa noſtræ prædeſtinationis.

Secunda.

Secunda Concluſio. Si conſideretur prædeſtinatio ſecundùm terminum, ſic prædeſtinatio Chriſti eſt noſtræ prædeſtinationis cauſa.

CAPVT VNICVM.

Expenditur doctrina Authoris in præcedentibus Articulis.

Senſus quæſiti. *Cauſa efficiēs duplex eſt, Phyſica, & moralis.*

RECOLAS, obſecro, inter cętera, quę de Merito Chriſti q.19. dicebamus; ea præcipuè, quæ c.6. Vbi, An Christus Dominus etiam noſtram prædeſtinationē meruerit, attulimus. Ibiq; videbis, quòd de Chriſto Dño poſſumus inquirere, an fuerit cauſa efficiēs, vel finalis, vel vtrūq; noſtræ prædeſtinationis. De ipſo, vt cauſâ finali, fuſè à nobis actum eſt ſuprà q.1. art.3. dum de diuinorū decretorū ordine ſermo erat, & de Chriſto ſaluatore diximus cauſam finalē fuiſſe noſtræ prædeſtinationis. De causâ verò efficienti, quę duplex eſt, vel phyſica, vel moralis, in duplici ſenſu poteſt quæſtio incedere, An Chriſtus noſtram prædeſtinationem effecerit. Et de efficiētiâ phyſica diſputatū eſt ſuprà q.13. Vbi de potentiâ animæ Chriſti egimus: De efficientiâ verò morali, quæ eſt per modum meriti, fusè in prædicto tractatu de merito actū eſt, & ad hunc proprium locum reſeruauimus cauſam exemplarē, pro qua explicandâ.

Status difficultatis. *Duplex Prædeſtinationis conſideratio.*

S. Thomas docet, quòd prædeſtinatio duplicitèr poteſt conſiderari: vno modo ſecundùm ipſum actū prædeſtinantis; & ſic prædeſtinatio Chriſti non poteſt dici exemplar noſtræ prædeſtinationis: vno enim modo, & eodem actu æterno, prædeſtinauit Deus nos, & Chriſtum.

Chriſti Prædeſtinatio eſt exemplar noſtra ſecūdùm effectū, & hoc duplicitèr.

Alio modo, poteſt prædeſtinatio cōſiderari ſecundùm illud, ad quod aliquis prædeſtinatur, quod eſt prædeſtinationis terminus, & effectus; Et ſecundùm hoc prædeſtinatio Chriſti eſt exēplar noſtræ prædeſtinationis, & hoc duplicitèr. Primò quidē quantùm ad bonum, ad quod prædeſtinamur: Ipſe enim eſt prædeſtinatus ad hoc, quod eſſet Dei filius naturalis: Nos autem prædeſtinamur ad filiationem adoptionis, quæ eſt participata ſimilitudo filiationis naturalis. Vnde dicitur ad Rom.8. *Quos præſciuit, & prædeſtinauit conformes fieri imaginis Filij ſui.*

Alio modo, quantùm ad modum conſequendi iſtud bonum, quod eſt per gratiam, quod quidem in Chriſto eſt maniſeſtiſſimū: quia natura humana in Chriſto, nullis ſuis præcedentibus meritis, eſt vnita filio Dei, *& de plenitudine eius nos omnes accepimus*, vt dicitur Ioan. 1.

Prædeſtinatio Chriſti non eſt cauſa noſtra ſecundùm actū; benè tamen ſecundùm effectum.

In art.4. docet Author, quòd, ſi cōſideretur prædeſtinatio ſecundùm ipſū prędeſtinationis actū, prædeſtinatio Chriſti nō eſt cauſa noſtræ prędeſtinationis, cùm vno, & eodē actu Deus prædeſtinauerit Chriſtū, & nos. Si autē conſideretur prędeſtinatio ſecundū terminū prædeſtinationis, ſic prædeſtinatio Chriſti eſt cauſa noſtræ prędeſtinationis: ſic enim Deus præordinauit noſtrā ſalutem, ab æterno prædeſtinando, vt per Ieſum Chriſtū cōpleretur. Sub prædeſtinatione enim æternâ nō ſolùm cadit id, quod eſt fiendū in tēpore, ſed etiā modus & ordo, ſecundùm quem eſt complendū in tempore.

Obijcitur.

Obiicit ſibi S. Thomas tertio loco hoc argumentum: Remotâ causâ, remouetur effectus, ſed remotâ prædeſtinatione Chriſti, non remouetur noſtra prædeſtinatio: quia etiāſi Filius Dei non incarnaretur, erat alius modus poſſibilis noſtræ ſalutis, vt Auguſtinus dicit in lib.13. de Trin. c.10. Prædeſtinatio ergo Chriſti non eſt cauſa noſtræ prædeſtinationis.

Reſpondetur.

Reſpondet, quòd, ſi Chriſtus non fuiſſet Incarnandus, Deus præordinaſſet homines ſaluari per aliam cauſam; ſed quia præordinauit Incarnationem Chriſti, ſimul cum hoc præordinauit, vt eſſet noſtræ ſalutis cauſa.

Summa Doctrina Auctoris.

Vides igitur, quòd in hoc art.4. ſpecialitèr agit S. Thomas de prædeſtinatione Chriſti, vt causâ efficiente, vel etiā finali noſtræ prędeſtinationis, & in genere ſtatuit prędeſtinationē Chriſti noſtræ prędeſtinationis fuiſſe causā, quod probat in argumēto ſed cōtrà, ex Apoſt. ad Epheſ. 1. *Prædeſtinauit nos in adoptionē filiorum per Ieſum Chriſtū.* Illa enim particula, per, denotat cauſalitatē. De quo argumento, vt diximus, pluribus in locis in hoc opere egimus, vt videre poteris in Commentariis ad totam qu.1.8.13.& 19.& alibi.

Fidei tandem præſidio, potiùs quàm humanó lumine freti, in immenſo ineffabilis Myſterij pelago portum quærimus, & vela colligere licèt, expectantes beatam ſpem, & aduentum gloriæ magni Dei, & ipſius ſaluatoris noſtri, cuius merito facie ad faciem intueamur, quæ nunc per ſpeculum, & in ænigmate contemplantes, balbutiendo elucidare conati ſumus.

INDEX

INDEX
LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ.

P. paginam C. columnam deſignat.

EX VETERI TESTAMENTO.

Ex Geneſi.

Cap. II. *IN quocunque enim die comederis ex eo, morte morieris.* pag.38.c.1

Cap.III. *Omnis quippe caro corruperat viam ſuam.* p.2.c.1

Cap. XIV. *Melchiſedech Rex Salem panem, & vinum obtulit: erat enim Sacerdos Dei altiſſimi, & benedixit Abraha.* p.346.c.1

Cap.XXII. *Nunc cognovi, quòd times Deum, & non peperciſti unigenito filio tuo propter me.* p.199 c.1

Ex Exodo.

Cap. I V. *Filius meus primogenitus Iſraël.* p.351.c.2

Cap. XV. *Iſte Deus meus, & glorificabo eum: Omnipotens nomen eius.* p.220.c.1

Cap.XXXII. *Cur Domine iraſcitur furor tuus.* p.252.c.1

Cap.XXVIII. *Applica Aaron fratrem tuum, vt ſacerdotio fungatur mihi.* p.340.c.2

Ex Numeris.

Cap.XII. *Si quis fuerit inter vos Propheta Domini, per ſomnium, aut in viſione loquar ad eum.* p.156.c.2

Ex Deuteronomio.

Cap.XVIII. *Prophetam ſuſcitabit vobis Deus de fratribus veſtris.* p.165.c.2

Ex libro Iob.

Cap. I. *Quadam autem die, cum veniſſent filij Dei, vt aſſiſterent coram Domino.* p.351.c.2

Cap.I V. *Ecce docuiſti multos, & manus laſſas roboraſti, vacillantes confirmarunt ſermones tui.* p.220.c.1

Cap. XXVI. *Columnæ cœli contremiſcunt, & pavent ad nutum eius.* p.162.c.1

Cap. XXXVIII. *Quis eſt pluvia Pater, vel quis genuit ſtillas roris?* p.350.c.1

Ex libro Pſalmorum.

Pſal. XV. *Propter hoc lætatum eſt cor meum, & exultavit lingua mea; inſuper, & caro mea requieſcet in ſpe. quoniam non derelinques animam meam in inferno, &c.* p.321. c.2

Pſal. XVIII. *Timor Domini ſanctus permanens in ſæculum ſæculi.* p.162.c.2 *Deus Deus meus reſpice in me, quare me dereliquiſti? longè à ſalute mea verba delictorum meorum.* p.251.c.2

Pſal. XXI. *De ventre matris meæ Deus meus es tu.* p.193.c.1

Pſal. XXXV. *In lumine tuo videbimus lumen.* p.193.c.2

Pſal. XXXIX. *Vt facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* p.312.c.1

Pſal. X L. *Sana animam meam, quia peccavi tibi.* p.264.c.2

Pſal. XLII. *Quare me repuliſti.* p.252.c.1

Pſal. XLIV. *Dilexiſti Iuſtitiam, & odiſti iniquitatem; propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis.* p.98. & 145.c.2

Pſal. LXIV. *Beatus quem elegiſti, & aſſumpſiſti.* p.193.c.1

Pſal. LXXII. *Mihi autem adhærere DEO bonum eſt.* p.327.c.1

Pſal. LXXXIII. *Gratiam, & gloriam dabit Dominus.* p.146.c.1

Pſal. LXXXVIII. *Quod exprobraverunt inimici tui Domine, quod exprobraverunt commutationem Christi tui.* p.41.c.1

Pſal. CV. *Effuderunt ſanguinem innocentem, ſanguinem filiorum ſuorum, & filiarum ſuarum ſculptibilibus Chanaan.* p.342.c.1

Pſal. CIX. *Ex vtero antè luciferum genui te.* p.146.c.2

Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech. p 344.c.1.& ſeqq.

Pſal. CXIX. *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus, eſt.* p.295.c.2

Pſal. CXX. *Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi.* p.246.c.1.& 2

Pſal. CXXIX. *Apud Dominum miſericordia, & copioſa apud eum Redemptio.* p.33.& 40.c.2

Pſal. CXLIV. *Benedicat omnis Caro nomini ſancto eius.* p.2.c.1

Ex Proverbiis.

Cap. III. *Ne dicas amico tuo vade, & reuertere, cras dabo tibi, cum ſtatim poſſis dare.* p.60.c.1

Cap. VIII. *Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum, antequam quidquam faceret à Principio.* p.50.c.1

Cap. XII. *Non contriſtabit iuſtum quidquid ei acciderit.* p.265.c.2

Ex libro Sapientiæ.

Cap. XI. *Omnia in numero, pondere, & menſura diſpoſuiſti.* p.174.c.2

Cap. XIV. *Odio ſunt Deo impius, & impietas eius.* p.303.c.1

Cap. XVI. *Creatura tibi factori deſerviens.* p.332.c 1

Ex libro Eccleſiaſtici.

Cap. XXXIV. *Dona iniquorum non probat altiſſimus.* p.251.c.1

Ex Iſaia.

Cap. I. *Filios enutriui, & exaltavi.* p.351.c.2

Cap. IV. *Apprehendent ſeptem mulieres virum vnum.* p.152.c.1

Cap. VII. *Butyrum, & mel comedet, vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum.* p.294.c.2.& 304.c.1

Cap. IX. *Parvulus enim natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis.* p.186.c.1

Cap. X. *Conſummatio abbreviata inundabit iuſtitiam.* p.33.c.2

Cap. XI. *Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini, Spiritus Sapientiæ, & intellectus.* p.146.c.1.160.c.2.& 204.c.1

Spiritus conſilij, & fortitudinis, Spiritus ſcientiæ, & pietatis, & replebit eum Spiritus timoris Domini. p.152.c.1

Cap. XXXIII. *Dominus Iudex noſter, Dominus legifer noſter, Dominus Rex noſter, veniet, & ſalvabit nos.* p.341.c.1

Cap. XXXV. *Pro eo quòd laboravit anima eius, videbit, & ſaturabitur.* p.305.& 320.c.1

Cap. XLII. *Ecce ſervus meus, ſuſcipiam eum, dedi ſpiritum meum ſuper eum.* p.6.33.c.2.146.& 186.c.1

Electus meus, complacuit ſibi in illo anima mea, dedi ſpiritum meum ſuper eum; iudicium gentibus proferet. p.334.c.2

Non erit triſtis, neque Turbulentus. p.6.265.c.2.

Cap. XLIII. *Ego ſum, qui deleo iniquitates tuas propter me.* p.342.c.2

Cap. LI. *Propè eſt iuſtus meus, egreſſus eſt ſalvator meus.* p.33.c.2

Salus autem mea in ſempiternum erit, & iuſtitia mea non deficiet. ibid.

Cap. LIII. *Verè languores noſtros ipſe tulit.* p.246.c.2

Oblatus eſt, quia ipſe voluit. p.248.304.& 342.c.1

Generationem eius quis enarrabit. p.320.& 346.c.1

Et Dominus voluit eum conterere in infirmitate, ſi poſuerit in peccato animam ſuam, videbit ſemen longævum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur. p.38.c.2

Cap. LV. *Ecce teſtem populis dedi eum, ducem ac præceptorem gentibus.* p.219.c.2

Cap. LXI. *Spiritus Domini ſuper me, eò quòd vnxerit Dominus me.* p.145.c.2

Cap. LXIII. *Quis eſt iſte, qui venit de Edom tinctis veſtibus de Boſra.* p.183.c.1

Ex Hieremia.

Cap. XIV. *Quare quaſi colonus futurus es in terra, & quaſi viator declinans ad manendum.* p.267.c.1

Cap. XXXI. *Fœmina circumdabit virum.* p.193.c.1

Ex Ezechiele.

Cap. XVI. *Ad omne caput viæ ædificaſti ſignum proſtitutionis tuæ.* p.173.c.2

Cap. XXXIV. *Suſcitabo ſuper eos Paſtorem vnum ſervum meum.* p.333.c.2

Cap. XLIII. *Ecce gloria DEI Iſraël ingrediebatur per viam orientalem, & terra ſplendebat à maieſtate eius.* p.259.c.1

Ex Daniele.

Cap. IX. *Et vngatur ſanctus ſanctorum.* p.146.c.1

Ex Oſea.

Cap. IV. *Peccata populi mei comedent Sacerdotes.* p.252.c.1

Ex Michæa.

Cap. VII. *Ne leteris inimica mea ſaper me, conſurgam cum ſedero in tenebris, Dominus lux mea eſt.* p.320.c.2

Ex Malachia.

Cap. II. *Legem requirent ex ore eius.* p.340. c. 1

Ex Zacharia.

Cap. III. *Super lapidem vnum ſeptem ocali ſunt.* p.152.& 190.c.1
Adducam ſervum meum orientem. p.333.c.1

EX NOVO TESTAMENTO.

Ex Euangelio Matthæi.

Cap. IV. *Angeli acceſſerunt, & miniſtrabant ei.* p.182.c.2
Cap. VIII. *Filÿ autem regni eÿcientur in tenebras exteriores.* p.351.c.2
Cap. IX. *Et ecce quidam de ſcribis dixerunt intrà ſe, hic blaſphemat, & cùm vidiſſet Deus cogitationes eoram, dixit, vt quid cogitatis mala in cordibus veſtris?* p.208.c.2
Vt ſciatis, qaia filius hominis habet poteſtatem in terra remittendi peccata. p.225. c. 2
Videte ne quis ſciat. p.244.c.2
Non eſt opus valentibus medicus, ſe malè habentibus. p.59.c.2
Cap. XIII. *Non eſt Propheta ſine honore, niſi in Patria ſua.* p.165.c.2
Cap. XV. *Non ſum miſſus, niſi adoues quæ perierunt domus Iſraël.* p.165.c.1
Non eſt bonum ſamere panem filioram, & mittere canibus. p.351.c.1
Cap. XVII. *Si habueritis fidem ſicut granum ſinapis.* p.164.c.2
Ergo liberi ſunt filij Dei. p.312.c.1
Cap. XVIII. *Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei, qui in cælis eſt.* p.185.c.2
Cap. XIX. *Quid me interrogas de bono, vnus eſt bonus Deus.* p.332.c.1
Cap. XXIV. *Mittet Angelos ſuos cum tuba, & voce magna.* p.182.c.2
Cap. XXVI. *Hic eſt enim meus ſanguis noui teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatoram.* p.130.c.2
Cœpit contriſtari & mæſtus eſſe. p.265.c.2
Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. p.135.& 265.c.1
Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. p.250.c.2

Veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. p.295.c.2
Cap. vlt. *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra.* p.98.c.2.& 207.c.1

Ex Euangelio Marci.

Cap. I. *Erat enim docens eos, quaſi poteſtatem habens.* p.164.c.2
Cap. XIII. *De die autem illo, nemo ſcit, neque Angeli in cælo, neque filius, niſi Pater.* p.199.c.1
Cap. XIV. *Cœpit pauere, & tædere.* p.263. c. 1
Cap. XV. *Deus Deus meus vt quid dereliquiſti me.* p.252.c.1

Ex Euangelio Lucæ.

Cap. I. *Quod naſcetur ex te, ſanctum vocabitur filius DEI.* p.64.94.c.2.105.c.1.145.& 146.c.2.& 149.c.1
Per viſcera miſericordia Dei noſtri. p.93. c. 2
Cap. II. *Ieſus autem proficiebat ſapientiâ, & ætate, & gratiâ apud Deum & homines.* 172.c.1
Cap. III. *Facite ergo fructus dignos pænitentiæ.* p.26.c.2
Cap. IV. *Ieſus autem plenus Spiritu ſancto regreſſus eſt à Iordane, & agebatur à Spiritu in deſertum.* p.151.& 161.c.1
Cap. V. *Domine, ſi vis, potes me mundare.* p.225.c.1
Cap. VI. *Factum eſt in illis diebus, exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.* p.336.& 345.c.2
Cap. VI. *Virtus de illo exibat, & ſanabat omnes.* p.225.c.2
Cap. VIII. *Ego noui de me virtutem exiiſſe.* ibid.
Cap. XI. *Si in digito DEI eÿcio dæmonia.* p.226.c.1
Cap. XIV. *Pater in me manens ipſe facit opera.* p.300.c.1
Cap. XV. *Gaudium erit coram Angelis ſuper vno peccatore pænitentiam agente.* p.183. c. 1
Cap. XVIII. *Filius hominis veniens, putas inveniet fidem in terra?* p.60.c.1
Cap. XIX. *Venit filius hominis quærere, & ſalvum facere quod perierat.* p.52.c.2
Cap. XXII. *Filius hominis ſecundùm quod definitum eſt, vadit.* p.312.c.2
Pater ſi vis, transfer calicem iſtam à me. 293.c.2
Factus in agonia prolixiùs orabat. p.297. c. 2

Cap. XXIII. *Hodie mecum eris in Paradiſo.* p.192.c.2
Cap. vlt. *Nonne hac oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam.* p.155.& 246.& 321.c.2.

Ex Euangelio Ioannis.

Cap. I. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.* p.350.c.1
Verbum caro factum eſt. p.5.137.c.2.& 277.c.1
Quaſi vnigeniti à Patre plenum Gratia, & veritatis. p.145.146.168.192.354.c.2.& 365.c.1
De Plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia. p.94. & 174.c.1
Gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. p.225.c.2
Cap. II. *Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud: ille autem dicebat de templo corporis ſui.* p.63.c.2
Ipſe enim ſciebat quid eſſet in homine. p.198.c.2
Cap. III. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret, vt omnis, qui credit in eum, non pereat.* p.52.& 93.c.2
Lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quàm lucem. p.58.c.1
Qui de cælo venit, ſuper omnes eſt, & quod vidit, hoc teſtatur. p.192.c.2
Cap. IV. *Non eſt Propheta ſine honore, niſi in Patria ſua.* p.165.c.2
Cap. V. *Pater meus vſque modò operatur, & ego operor.* p.300.c.1
Quacunque ille fecerit, hac & filius ſimiliter facit. p.350.c.2
Opera, qua dedit mihi Pater, teſtimonium perhibent de me. p.329.c.2
Cap. VI. *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum.* p.329.c.2
Cap. VII. *Exclamabant Turba, nunquam ſic locutus eſt homo.* p.164.c.2
Cap. VIII. *Qui me miſit, mecum eſt, & non reliquit me ſolum, quia ego, qua placita ſunt ei, facio ſemper.* p.63.& 332.c.2
Ego, quod vidi, apud Patrem meum loquor. p.192.c.2
Quis ex vobis arguet me de peccato. p.251.c.1
Antequàm fieret Abraham, ego ſum. p.65.c.1
Cap. X. *Ego Pono animam meam.* p.304.c.1
Poteſtatem habeo ponendi eam. p.135.c.1
Hoc mandatum accepi à Patre. p.312.c.1
Ego, & Pater & vnum ſumus. p.65.c.1
Quem Pater ſanctificauit, & miſit in mundum. p.145.c.2
Opera, qua ego facio in nomine Patris mei. p.226.c.1
Cap. XI. *Ego ſciebam, quoniam ſemper me audis, ſed propter populum qui circumſtat, dixi, vt credant, quia tu me miſiſti.* p.338.c.2.
Lazare Veni foras. p.225.c.2
Cap. XII. *Vbi ſum ego, illic & miniſter meus erit.* p.192.c.2
Nunc Princeps huius mundi eijcietur foras. p.44.c.2
Cap. XIII. *Sciens Ieſus, quia venit hora eius.* p.312.c.2
Cap. XIV. *Sicut mandatum dedit mihi Pater.* p.312.c.1.& 2
Rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis. p.337.c.1
Venit Princeps huius mundi, & in me non habet quidquam. p.251.c.1
Cap. XV. *Ego ſum vitis, & vos palmites, qui manet in me, &c.* p.326.c.3
Ego Patris mei pracepta ſervavi. p.312.c.1
Iam non dicam vos ſervos, quia ſervus neſcit quid faciat Dominus eius; vos autem dixi amicos, quia omnia, quacunque audivi à Patre meo, nota feci vobis. p.352.c.1
Cap. XVII. *Clarifica filium tuum.* p.338.c.1
Hac eſt vita aterna, vt cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum. p.2.c.2
Clarifica me tu Pater apud temetipſum claritate quam habui, priuſquàm mundus eſſet apud te. p.98.c.2
Vt ſint vnum, ſicut & nos ſumus. p.350.c.1
Cap. XVIII. *In hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum, vt teſtimonium perhibeam veritati.* p.219.c.2
Cap. XX. *Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum.* p.350.c.2
Accipite Spiritum ſanctum. p.225.c.3
Cap. vlt. *Tu omnia noſti.* p.153.c.1

Ex Actibus Apoſtolorum.

Cap. IV. *Convenerunt adverſùs puerum ſanctum tuum Ieſum Herodes, & Pontius Pilatus facere qua manus tua, & conſilium tuum decreverunt fieri.* p.313.& 359.c.1.

Cap. IX. *Saule Saule quid me perſequeris?* p.251.c.2
Cap. X. *Vnxit eum Deus Spiritu ſancto, & virtute.* p.145.c.2
Cap. XVII. *Quamvis non longè ſit ab vnoquoque noſtrum; in ipſo enim viuimus, & mouemur, & ſumus.* p.176.c.1
Cap. XX. *In quo vos Spiritus ſanctus poſuit regere Eccleſiam DEI, quam acquiſiuit, ſanguine ſuo.* p.130.c.2

Ex Epiſtola D. Pauli ad Romanos.

Cap. I. *De filio ſuo qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundùm carnem.* p.277.& 360.c.1
Qui Prædeſtinatus eſt filius DEI in virtute. p.56.& 357.c.2
Ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius. p.153.c.1
Inviſibilia enim ipſius à creatura mundi per ea, quæ facta ſunt intellecta, conſpiciuntur. p.12 c.1
Cap. II. *Loquimur Dei ſapientiam in myſterio, quam prædeſtinavit Deus ante ſæcula in gloriam noſtram.* p.359.c.1
Cap. III. *Iuſtificati gratis per Gratiam ipſius, per Redemptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu.* 330.& 342.c.2
Cap. III. *Quem propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius ad oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ propter remiſſionem præcedentium delictorum, in ſuſtentatione DEI ad oſtenſionem iuſtitiæ eius.* ibid. p.33. 44.58.130. 178.c.1
Cap. IV. *Ei qui non operatur, credenti autem in eum, qui iuſtificat impium, reputatur fides eius ad Iuſtitiam ſecundùm propoſitum gratiæ DEI.* p.330.c.1
Traditus eſt propter delicta noſtra, & Reſurrexit propter iuſtificationem noſtram. p.240.338.& 341.c.2
Cap. V. *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis.* p.144.c.2
Sed non ſicut delictum, ita & donum; ſi enim vnius delicto multi mortui ſunt, multò magis Gratia DEI, & donum in gratia vnius hominis Ieſu Chriſti in plures abundavit, & non ſicut per vnum peccatum, ita & donum: nam iudicium quidem ex vno in condemnationem; Gratia autem ex multis delictis in iuſtificantionem. p.27.58. c.2.186.c.1.305.324.c.2
Cap. VI. *Neſcitis, quoniam corpora veſtra membra ſunt Chriſti.* p.174.c.2
Empti eſtis pretio magno. p.40.c.2
Reconciliati ſumus DEO per mortem filij eius. p.44.c.2
Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors. p.54.c.1. 246.& 248.c.2
Cap. VIII. *Qui ſuſcitavit Ieſum Chriſtum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora veſtra propter inhabitantem Spiritum eius in vobis.* p.175.c.2.& 324.c.1
Quicunque enim Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filij DEI, & hæredes. p.161.c.1.& 351.c.2
Non accepiſtis Spiritum ſeruitutis iterùm in timore, ſed accepiſtis Spiritum adoptionis filiorum. p.114.& 351.c.2
In quo clamamus Abba Pater. p.350.c.1
Quod enim videt quis, quid ſperat. p.154. c.1
Quos præſciuit, hos & Prædeſtinavit conformes fieri imagini filij ſui. p.176. 349. 359.c.1.& 368.c.2
Cap. IX. *Qui ſunt Iſraëlitæ, quorum adoptio eſt filiorum.* p.351.c.2
Ex quibus eſt Chriſtus ſecundùm carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. p.273.c.1
Cap. X. *Finis legis Chriſtus ad Iuſtitiam omni credenti.* p.99.c.1
Cap. XI. *Si autem Gratiâ, iam non ex operibus; alioquin Gratia iam non eſt gratia.* p.348.c.1
Cap. XV. *Dico enim Chriſtum Ieſum miniſtrum fuiſſe Circumciſionis propter veritatem DEI ad confirmandas promiſſiones Patrum: gentes autem ſuper miſericordia honorare Deum.* p.101.c.2.& 165.c.2

Ex Epiſtola I. ad Corinthios.

Cap. I. *Qui factus eſt nobis ſapientia à DEO, & Iuſtitia, & ſanctificatio & Redemptio.* p.33.c.2
Cap. II. *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis aſcendit quæ præparauit Deus his, qui diligunt illum.* p.10.c.1. & 208.c.2
Cap. III. *Omnia veſtra ſunt; vos autem Chriſti, Chriſtus autem DEI:* p.50.c.1
Cap. VI. *Qui adhæret DEO, vnus Spiritus eſt cum eo.* p.63.c.2
Cap. IX. *Sic currite, vt comprehendatis.* 267.c.2
Cap. X. *Omnes eumdem potum ſpiritualem biberunt, bibebant autem de ſpirituali conſequente eos Petra: Petra autem erat Chriſtus.* p.178.c.2
Cap. XII. *Alij per Spiritum datur ſermo ſapientiæ; alij autem ſermo ſcientiæ ſecundùm eumdem Spiritum, alteri fides in eodem*

dem Spiritu, alij gratia ſanitatum in vno Spiritu, alij operatio virtutum; alij Prophetia, alij diſcretio Spirituum, &c. p.164. c. 1.

Cap. XIII. *Charitas nunquam excidit.* p.154. c. 1

Cap. XV. *Non prius quod ſpiritaale eſt, ſed quod animale, deinde quod ſpiritale: Primus homo de terra terrenus, ſecundus homo de cælo cæleſtis.* p.59.c.2.& ſeq.

Ex Epiſtola II. Corinth.

Cap. I. *Vnxit nos Deus, qui & ſignavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus noſtris.* p.144.c.2

Cap. V. *Si vnus pro omnibus mortuus eſt: ergo omnes mortui ſunt.* p.38.& 185.c.1

Omnia autem ex DEO, qui nos reconciliavit ſibi per Chriſtum, & dedit nobis miniſterium reconciliationis, quoniam quidem Deus erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi, non reputans illis delicta ipſorum, & poſuit in nobis verbum reconciliationis: pro Chriſto ergo legatione fungimur, &c. p.43. c. 1

Eum, qui non noverat peccatum. p.251. c. 1

Cap. VI. *Vos eſtis templum DEI vivi, ſicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis.* p.65.c.1

Ex Epiſtola ad Galatas.

Cap. II. *Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me.* p.40.c.1

Si enim per legem Iuſtitia: ergo gratis Chriſtus mortuus eſt. p.20.c.1

Cap. III. *Chriſtus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum.* p.44. c. 2

Ordinata per Angelos in manu mediatoris. p.59.c.2

Cap. IV. *Vbi venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege, vt eos, qui ſub lege erant, redimeret; & adoptionem filiorum reciperemus.* p.52.c.2.59.c.1.103.& 277.c.2

Miſit Deus Spiritum filij ſui in corda veſtra, clamantem Abba Pater. p.115.c.1 & 350.c.2

Ex Epiſtola ad Epheſios.

Cap. I. *Elegit nos in ipſo antè mundi conſtitutionem.* p.50.c.1

Benedictus Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cæleſtibus in Chriſto. p.324.c.1.& 328.c.2

Elegit nos in ipſo antè mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti & immaculati in conſpectu eius, in Charitate. p.328.c.2

Qui prædeſtinavit nos in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum in ipſum. ibid. 347. c.2.359.c.1.& 368.c.2

In qua gratificavit nos in dilecto filio ſuo. p.225.c.2

In quo habemus Redemptionem per ſanguinem eius. p.130.c.2

Vt notum faceret nobis Sacramentum voluntatis ſuæ ſecundùm beneplacitum eius, quod propoſuit in eo in diſpenſatione plenitudinis temporum. p.13.c.2

Inſtaurare omnia in Chriſto; quæ in cælis, & quæ in terra ſunt. p.4.c.1.& 85.c.2.

Ipſum dedit Caput ſuprà omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius. p.175.c.2

Et plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur. p.324.c.2

Cap. II. *Propter nimiam Charitatem ſuam, qua dilexit nos.* p.93.c.2

Vt innoteſcat principatibus & poteſtatibus. p.183.c.1

Vt impleamini in omnem plenitudinem DEI. p.159.c.1

Cap. V. *Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem, & hoſtiam DEO in odorem ſuavitatis.* p.30.c.2.& 341. c. 1

Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſemetipſum tradidit pro ea. p.40.c.1

Ex Epiſtola ad Philippenſes.

Cap. I. *Vobis datum eſt pro Chriſto non ſolùm vt in illum credatis, ſed vt pro ipſo patiamini.* p.325.c.2

Cap. II. *Hoc enim ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu, qui, cum in forma DEI eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem DEO, ſed ſemetipſum exinanivit formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus vt homo; humiliavit ſemetipſum factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltavit illum.* p.5.29.c.1.153.246.305.& 312.c.2

Et donavit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen. 98.c.2.& 321.c.1

Cap. III. *Sequor autem, ſi quo modo comprehendam.* p.207.c.2

Ex Epiſtola ad Coloſſenſes.

Cap. I. *Chriſtus primogenitus omnis creaturæ,*

quoniam in ipſo condita ſunt univerſa in cælis, & in terris, viſibilia, &c. p.49.c.2
Omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt, & ipſe eſt antè omnes & omnia in ipſo conſtant, & ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex mortuis. p.50. c.1. & 173. c.2
In ipſo complacuit omnem plenitudinem inhabitare. p.63 c.2
Et per eum reconciliare omnia. 340.c.1
Adimpleo ea, quæ deſunt Paſſionum Chriſti in carne mea, pro corpore eius, quod eſt Eccleſia. p.43.& 337.c.2
Cap. II. *In quo ſunt omnes Theſauri Sapientiæ, & ſcientiæ.* p.190.c.1.& 193.c.2
Delens, quod adverſùm nos erat, Chyrographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipſum tulit de medio, affigens illud cruci, & expolians Principatus, & poteſtates traduxit confidenter palam triumphans illos in ſemetipſo. p.28.& 33.c.1
Quæ ſunt umbra futurorum. p.340.c.2

Ex Epiſtola I. ad Timoth.

Cap. I. *Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus, quòd Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum peccatores ſalvos facere.* p.52.c.2
Cap. II. *Vnus enim Deus, unus & mediator DEI, & hominum, homo Chriſtus Ieſus, qui dedit Redemptionem ſemetipſum pro omnibus.* p.26.c.1

Ex Epiſtola II. ad Timoth.

Cap. II. *Ne quando Deus det illis pænitentiam ad cognoſcendam veritatem, & reſipiſcant à Diaboli laqueis, à quo captivi tenentur ad ipſius voluntatem.* p.26.c.1

Ex Epiſtola ad Titum.

Cap. I. *Paulus ſervus Dei.* p.335.c.1
Cap. II. *Apparuit benignitas, & humanitas ſalvatoris noſtri Dei.* p.93.c.2
Dedit ſemetipſum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate. p.26.c.1

Ex Epiſtola ad Hebræos.

Cap. I. *Tantò melior Angelis effectus, quantò differentiùs præ illis nomen hæreditavit, ad quem enim aliquando Angelorum dixit Deus, filius meus es tu, ego hodiè genui te?* p.98.c.2
Cap. II. *Decebat eum, per quem omnia, & propter quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem ſalutis eorum per Paſſionem conſummari.* p.185.& 192.c.2
Qui enim ſanctificat, & qui ſanctificantur ex uno omnes: propter quam cauſam non confunditur fratres eos vocare dicens, nuntiabo nomen tuum fratribus meis. p.184.c.2
Ecce ego & pueri mei, quos dedit mihi Deus; quia ergo pueri communicaverunt carni, & ſanguini; & ipſe ſimiliter participavit eiſdem. ibid.
In eo, in quo paſſus eſt ipſe, & tentatus potens eſt & eis, qui tentantur, auxiliari. p.246.c.1
Cap. III. *Cùm eſſet DEI filius, didicit ex his, quæ paſſus eſt, obedientiam.* 158.190.& 194. c. 2
Cap. IV. *Non enim habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris tentatus per omnia.* p.158.c.2.& ſeq.
Tentatum autem per omnia pro ſimilitudine abſque peccato. p.251.c.1
Cap. V. *Omnis pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis.* p.340.c.1
Qui in diebus carnis ſuæ preces, ſupplicationeſque ad Deum, qui poſſit illum ſalvum facere à morte, cum timore valido, & lachrymis offerens exauditus eſt pro ſua reverentia. p.321.& 343.c.2
Factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ: p.341.c.2
Cap. VII. *Si ergo conſummatio per Sacerdotium Leviticum erat, quid aliud neceſſarium fuit ſecundùm ordinem Melchiſedech, alium ſurgere, &c.* p.20.c.2
Accedens per ſemetipſum ad Deum, ſemper vivens ad interpellandum pro nobis. p.343. c. 2
Qui non habet neceſſitatem quotidiè quemadmodùm Sacerdotes., priùs pro ſuis delictis hoſtias offerre. p.251.c.1
Cap. IX. *Quantò magis ſanguis Chriſti, qui per Spiritum ſanctum obtulit ſemetipſum DEO, emundabit conſcientias noſtras ab operibus mortuis.* p.130.& 342.c.2
Et ideò novi teſtamenti mediator eſt, ut morte intercedente Redemptionem earum prævaricationum, quæ erant ſub priori teſtamento, repromiſſionem accipiant, qui vocati ſunt æternæ hæreditatis. p.178.c.2
Hoſtiam, & oblationem noluiſti: corpus autem aptaſti mihi. p.4.c.1
Ideò ingrediens mundum dicit, Ecce venio, ut faciam Deus voluntatem tuam. p.305. & 306.c.1
In qua voluntate ſanctificati ſumus. ibid.
Vnâ oblatione conſummavit in æternum ſanctificatos. p.185.c.1.& 344.c.2
Habentes fiduciam in introitu ſanctorum in

ſanguine Chriſti. p.44.& 341.c.2

Cap. XII. *Suſtinuit à peccatoribus adverſum ſemetipſum contradictionem, vt ne fatigemini animis veſtris deficientes.* p.246.c.2

Ex Epiſtola Iacobi.

Cap. I. *Voluntariè genuit nos Verbo veritatis ſua.* p.348.& 350.c.2

Cap. II. *Fides ſine operibus mortua eſt.* p.181.c.1.

Ex Epiſtola I. D. Petri.

Cap. I. *Non corruptibilibus auro & argento Redempti eſtis, ſed pretioſo ſanguine quaſi Agni immaculati Chriſti, & incontaminati.* p.130.c.2

Cap. II. *Qui peccatum non fecit.* p.251.c.1

Ex Epiſtola II. D. Petri.

Cap. I. *Per quem maxima, & pretioſa nobis promiſſa donauit, vt per hae efficiamini diuina conſortes natura.* p.145.c.1.147.c.2.340.c.1.& 348.c.2

Ex Epiſtola I. D. Ioannis.

Cap. I. *Sanguis Ieſu Chriſti filij eius emundat nos ab omni peccato.* p.130.c.2

Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus. p.181.c.1

Cap. II. *Advocatum habemus apud Patrem.* 337.c.1

Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris, non pro noſtris autem tantùm, ſed etiam pro totius mundi. p.33.& 58.c.2

Ex nobis prodierunt, ſed non erant ex nobis; nam, ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent vtique nobiſcum. p.353.c.1

Vnctio eius docet vos de omnibus.

Cap. III. *Videte fratres qualem Charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei nominemur, & ſimus.* p.348.c.2

Ex Apocalypſi.

Cap. I. *Dilexit nos, & lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo.* p.40.43.c.1.& 44.c.2

Habebat oculos ſicut flammam ignis, & facies eius fulgebat ſicut ſol & in manu habebat ſtellas ſeptem. p.190.c.1

Cap. V. *Dignus eſt Agnus, qui occiſus eſt, accipere divinitatem, &c.* p.98.c.1.& 305.c.2

Cap. VII. *Iſti ſunt, qui laverunt ſtolas ſuas in ſanguine agni.* p.43.c.1

INDEX
RERVM NOTABILIVM.

Prior numerus paginam, poſterior columnam indicat.

A

Actio.

ACTIONVM Chriſti dignitas deſumitur ab vtroque principio, magis tamen à principio quod. 31. c. 1.
Omnis Chriſti Actio eſt reflexiua ſuprà ſuppoſitum, ideòq; infiniti valoris. 32. c. 1. & 2.
Actiones Chriſti habebant vim ſatisfaciendi pluribus titulis diuerſarum virtutum. 36. c. 1.
Actiones Chriſti quomodò ordinatæ ad noſtram liberationem. 44 & 45. c. 1
Actiones diſtinguntur in productiuas termini, & vnitiuas tantum. 84. c. 1, & 2.
Creatio animæ, productio humanitatis Chriſti, & aſſumptio eius ad verbum ſunt tres Actiones realiter diſtinctæ. 85. c. 4, & ſeqq.
Actio creatiua animæ Chriſti, & productiua humanitatis eiuſdem non ſunt diuerſæ ſpeciei ab aliis. 86. c. 1.
Actiones ſunt ſuppoſitorum. 94. c. 2
Ad dignitatem Actionũ Chriſti pertinet, vt eius potentiæ virtutibus infuſis ornentur. 151. c. 2. & ſeq.
Nulla Actio naturalis intelligibilis Chriſto deeſſe potuit. 219. c. 2
Actio Inſtrumenti non diſtinguitur ab actione principalis agentis, niſi ſecundùm diuerſas formalitates. 235. & 239. c. 2
Hæc determinatur per illam. 238. c. 1
Actio DEI determinata per actionem Inſtrumenti, non poteſt attingere ens in quantum ens. ibid. c. 2
Actiones ad extrà eſſe communes toti Trinitati, intelligitur in genere cauſæ efficientis. 254. c. 1
Actiones vitales quàm intriuſecè pendeant à principio vitali. ibid. c. 2
Actiones non multiplicantur propter terminos ſecundarios. 291. c. 1
Vt Actio ſit perfectè libera, ſufficit libertas quoad exercitium. 304 c. 1

Actus.

Actus eſt magis naturalis ſubiecto, quàm potentia. 13. c. 1
Actus amoris dignitas attenditur ex dignitate rei amatæ, & ex dignitate amantis. 24. c. 1
Idem dicendum proportionaliter de actu honoris. ibid
Actus ſatisfacientis pro genere humano debuit habere efficaciam infinitam, quidquid ſit de infinitate culpæ. ibid. c. 1
Poteſt vnico Actu pluribus præceptis, ac debitis ſatisfieri. 36. c. 2
In Actibus diuini intellectus, quæ prioritas & quæ poſterioritas reperitur. 47. c. 2
Actus ſunt ſuppoſitorum, & non formarum. 72. c. 1
Quando Actus conditionati ſunt circà materiam abſolutè poſſibilem perſonæ, licèt impoſſibilem ab aliquo extrinſeco accidentali, verè ſupponunt virtutem in ſubiecto. 158. c. 1
Actus pœnitentiæ eſt deteſtatio vt expiatiua peccati. ibid. c. 2
Actus omnis vitalis aut eſt ſubſtantia viuentis, aut eſt ab ipſa. 191. c. 2
Actus eſt melior potentiâ cæteris paribus. 196. c. 2
Actus humani ſpecificantur ab obiecto. 302. c. 1
Actus liberi arbitrij in Chriſto fuit meritorius gloriæ corporis, non animæ, 310. c. 2

Adam.

Adam in ſtatu innocentiæ non fuit propriè membrum Chriſti. 178. c. 1
Fuit tamen iuſtificatus ex meritis Chriſti. 179. c. 1
Adam creatus eſt, vt eſſet principium hominum in naturalibus. 196. c. 2
Adam in ſtatu Innocentiæ nullum errorem ſenſus expertus eſſet. 262. c. 1

Adoptare.

Adoptari conuenit ſoli non omni creaturæ rationali. 347. c. 1. & ſeqq.
Adoptare homines in filios Dei conuenit toti Trinitati. ibid.

Adoptio.

Adoptio conſiſtit in hoc quòd quis alium recipiat in participationem ſuæ hæreditatis. 347. c. 2
Adoptio diuina in quo differt ab humana. ibid.
Tres conditiones ad Adoptionem humanam requiſitæ. 348. c. 1
Reperiuntur proportionabiliter in diuina ibid.
Adoptionis diuinæ ſuprà humanam excellentia inſinuatur in Canonica D. Iacobi. ibid. c. 2
Hæc Prærogatiua non obeſt veræ rationi Adoptionis. ibid. & ſeq.
Tertia conditio Adoptionis humanæ non requi-

rient ad diuinam. 349.c.2
Transferent tamen ab aliquibus. ibid.
Adoptio qua ratione conuenit ſingulis perſonis diuinis. 351.c.1
Adoptio filiorum fit per gratiam habitualem. ibid.
Adoptio perfectiùs conuenit iuſtis nouæ legis, quàm Patribus veteris teſtamenti. 352.c.1
Adoptio debet fieri ex mera gratia, & liberalitate adoptantis. 354.c.2

Affectus.

Affectus oritur ex notitia obiecti conuenientis, vel nociui. 264.c.1

Agens.

Agens per intellectum, & voluntatem tenetur opus ſuum legi naturali, & diuinæ conformare. 255.c.2
Agens inducens formam, debet etiam introducere diſpoſitiones præuias. 325.c.1

Amor.

Amor Dei differt à noſtro in hoc, quòd iſte ſupponit, ille verò cauſat bonitatem in obiecto. 145.c.1
Idem actus Amoris fertur in diuinam bonitatem vt eſt diligibilis in ſe, & vt eſt ratio diligendi creaturas. 310.c.1
Amor beatificus eſt ſimul neceſſarius, & liber, ſicut diuinus. ibid.c.2
Etiam in Chriſto. 314.c.2
Amorem Dei ſequitur obſeruantia præceptorum. 311.c.1

Angelus.

Angelorum ruinæ reſtauratæ à Chriſto per aſſumptionem hominum ad ordines eorum. 4.c.1
Angelus non cognouit euidenter poſſibilitatem Incarnationis. 11.c.1.& 2
Angeli non habent donum Prophetiæ, & quare. 166.c.1
Angeli, & homines ordinantur ad eumdem finem, ſcilicet gloriam diuinæ fruitionis. 182.c.1
Angelorum caput eſt Chriſtus & quâ ratione. ibid. & ſeqq.
Angeli quamdam perfectionem participant ex Chriſti corpore, ob ſummam huius coniunctionem ad Deum. 183.c.2
Si Angelis collata fuiſſet gratia & gloria ex meritis Chriſti, non fuiſſent glorificati antè Chriſtum. 185.c.2
Angeli dicuntur ſtetiſſe per Chriſtum, in quantum Deus eſt. 186.c.2
Quid de plenitudine gratiæ Chriſti acceperint. ibid.
Angelis non fuit collata gratia duplici titulo ſcilicet liberalitatis diuinæ, & iuſtitiæ ex meritis Chriſti. 187.c.1
Angelorum duplex eſt cognitio, matutina ſcilicet, & veſpertina. 194.c.1
In Angelis præexiſtunt materialia immaterialiter. 205.c.1
Angelus per ſpecies à DEO inditas cognoſcit ſingularia. ibid.c.2
Angelus longè euidentiùs homine Deum cognoſcit. 212.c.2
Angelorum miniſterio Chriſtus non vtitur ad cauſandam phyſicè gratiam. 224.c.2. & ſeq.
Angeli dicuntur à Dionyſio neſcientiam habere 260.c.1.
Angeli fuerunt miniſtri Sacerdotij Chriſti. 340.c.2
Angeli ſunt filij adoptiui DEI. 351.c.1.& 2

Anima.

Anima Chriſti erat glorificata ſecundùm ordinem ad Deum, non autem ſecundùm ordinem ad corpus. 98.c.2
Anima rationalis in via actuat materiam amiſſibiliter; in patria verò actuabit inamiſſibiliter. 127.c.2
Anima Chriſti non potuit habere propriam ſubſiſtentiam, priuſquam à verbo aſſumeretur. 135 c.2
Anima Chriſti fuit medium congruentiæ, reſpectu carnis aſſumendæ à verbo. 137.c.1
Anima Chriſti habuit eſſe, & ſubſiſtere per aſſumptionem à verbo. 143.c.1
Nec tamen eſt diuina per eſſentiam, ſed ſolùm per participationem. 147.c.2
Anima Chriſti non poteſt Deum attingere, niſi per actum creatum. 148.c.2
Animam Chriſti non potuiſſe per ſcientiam increatam cognoſcere, quomodò intelligitur. 191 c.1.& 2
Anima Chriſti non comprehendit diuinam eſſentiam. 197.c.1
Anima Chriſti cognouit in verbo omnia præterita, præſentia, futura, & quæ ſunt in potentia cuiuſlibet creaturæ. 198.c.2
Non tamen omnia, quæ ſunt in potentia diuina. ibid.
Anima Chriſti neſcit infinita, niſi in potentia. 199. c.1.& ſeqq.
Videt autem vnica actuali cognitione infinitas cogitationes in verbo. 201.c.1 & 2
Anima Chriſti perfectiùs contemplatur primam veritatem quàm cæteræ creaturæ. 203.c.1
Per ſcientiam infuſam omnia nouit, excepta diuinâ eſſentiâ. 203.& 204.c.2
Oppoſita Scoti, & Durandi ſententia refellitur. ibid.& ſeq.
Anima Chriſti poterat cognoſcere ſubſtantias ſeparatas, eodem modo, quo anima corpore ſoluta. 207.c.2
Quo ſenſu dicatur hanc intelligere ſubſtantias ſeparatas per ſe ipſas. ibid.
Communicatio hæc Animæ Chriſti, cum animabus ſeparatis eſt quoad ſubſtantialitatem modi cognoſcendi, non autem quoad perfectionem. 207.c.2
Anima Chriſti per ſcientiam infuſam clarè cognouit cogitationes cordium, etiam vt erant in intellectu. 208.c.5
Nec non futura contingentia, etiam libera. 209. c.5
Anima Chriſti cognouit per ſcientiam infuſam omnia ſupernaturalia quidditatiuè, & intuitiuè. 210.c.2
Anima Chriſti vtpotè comprehenſoris, omninò dominabatur in corpus. 214.c.2
Cognouit per ſcientiam acquiſitam quæcunque poſſunt ab intellectu agente cognoſci. 217. c.2.& ſeqq.
Profecit in illa, non tamen ſub hominum,

aut

aut Angelorum magiſterio. 218.c.1
Anima Chriſti acquiſiuit perfectionem ſcientiæ experimentalis à ſenſibilibus; infuſæ verò à DEO. ibid.
Anima Chriſti ſecundùm propriam virtutem habuit potentiam ad omnes effectus ſibi conuenientes. 221.c.2. & ſeq.
Quatenùs eſt inſtrumentum verbi, habuit virtutem ad omnes immutationes miraculoſas ordinabiles in finem Incarnationis. ibid.
Nullam tamen habuit potentiam ad annihilandum. ibid.
Anima Chriſti poteſt conſiderari ſecundùm propriam virtutem, vel vt eſt inſtrumentum verbi. 242.c.1. & 2
Solùm iuxtà ſecundam conſiderationem habebat omnipotentiam reſpectu ſui corporis. ibid.
Anima Chriſti poteſt ſecundùm aliquem ſtatum, quæ non poteſt ſecundùm virtutem naturalem. 244.c.1
Anima Chriſti, quidquid voluit per ſeipſam exequendum, potuit ſimpliciter. ibid.& c.2
Quidquid autem voluit efficiendum diuinâ virtute potuit ſolùm inſtrumentaliter. ibid.
Anima Chriſti fuit paſſibilis paſſione corporea, & & animali. 263.c.1
Anima Chriſti conſideratur vel ſecundùm partem ſuperiorem, vel ſecundùm quòd eſt forma corporis paſſibilis. 268.c.1
Erat ſolùm glorificata ſecundùm ordinem ad Deum, non ſecundùm ordinem ad corpus. ibid.c.2

Antichriſtus.

Dies Antichriſti in quo ſenſu dicuntur abbreuiati propter electos. 104.c.2
Antichriſtus eſt Caput omnium malorum quantùm ad malitiæ intenſionem. 189.c.2

Apoſtolus.

Apoſtoli cæteris ſanctis ſuperiores. 4.c.2

Arcanum.

Arcana Cordium pluribus ſanctis per diuinam reuelationem innotuerunt. 208.c.2

Argumentum.

Argumentum negativum ex ſacrâ Scriptura deductum, quandonam cenſetur efficax. 54.c.1

Aſſumere, Aſſumptio.

Quod Aſſumitur, debet præintelligi Aſſumptioni. 124.c.1
Aſſumptio animæ præceſſit aſſumptionem carnis in Chriſto, non quidem tempore, ſed dignitate, & cauſalitate. 135.c.2.& ſeqq.
Aſſumptio poteſt fieri multiplici medio. 136. c.2.& ſeqq.
Aſſumptio, ſeu Aſſumptibilitas priùs convenit toti, quàm partibus. 141.c. 2. & ſeqq.

Axioma.

Axioma. Impoſſibile eſt, vt duorum ſuppoſito differentium vnum de altero prædicetur. 65. c.1
Axioma. Defectus exempli circà rem ſupernaturalem, non arguit eius impoſſibilitatem, applicatur. 74.c.1
Axioma, quod advenit poſt eſſe completum, non advenit accidentaliter, ſi trahatur in communionem illius eſſe completi, benè tamen, ſi non det illi eſſe ſubſtantiale. 79.c.1. & 2
Axioma. In æternis, & immutabilibus non datur aliqua continuatio. 97.c.1
Axioma. In ſcripturis tunc res dicitur fieri, quando apparet, applicatur. 98.& 358.c.2
Axioma. Quantò aliquod receptivum eſt propinquius cauſæ influenti, tantò magis participat de influentia ipſius. 146.c.1
Axioma, de ſupernaturalibus nihil debemus aſſerere, niſi quæ inſinuantur in ſcripturâ, applicatur. 184.c.2
Axioma. Quælibet res eſt propter ſuam operationem. 190.& 191.c. 1
Axioma, operari ſequitur ad eſſe, applicatur. 193. c.1
Axioma. Quantò aliquid eſt ſuperius, tantò virtus eius eſt magis vnita, & ad plura ſe extendens. 205.c.1
Axioma. Impoſſibile eſt concipere effectum aliquem conſtitutum per aliquam formam, aut per actum intrinſecum ſimilem formæ, quin in illo includatur talis forma. 286.c.2

B

Beatitudo.

Beatitudo debita erat Chriſto iure filiationis. 56. c.1
Beatitudinis obiectum eſt ſola fruitio DEI. ibid.
Beatitudo conſiſtit in acto, non in habitu. 201. c.2

Beatus.

Beati poſſunt aliqua ſperare ſecundùm communem rationem ſpei: non autem ſecundùm rationem propriam virtutis Theologicæ. 154. c.2
Idem poteſt dici de Chriſto. 155.c.1
Beati non habent donum Prophetiæ, & quare. 166.c.1
Beati vident in verbo, quæcunque ad ipſos ſpectant. 198.& 201.c.2
Vident initio ſuæ beatitudinis quæcunque videbunt decurſu totius æternitatis. 201. c. 1
Beatorum animæ nullatenùs ſubdentur corpori. 214.c.2
Sed potiùs corpora ſubdentur ipſis, & quomodò. 243.c.2
Beati verâ gaudent libertate, quamvis impeccabiles. 304.c.1

Bonitas.

Bonitatis divinæ immenſitas in aſſumptione carnis. 2.c.1
Bonitatis triplex ordo in Deo. 53.c.1. & 2
Ex Bonitate habitus, malitia priuationis penſanda eſt. 22.c.2
Bonitas diuina poteſt conſiderari, vel vt diligibilis in ſe, vel vt eſt ratio diligendi alia. 310
Idem actus amoris poteſt ferri in illam ſub vtraque conſideratione. ibid.

Bonum.

Bono ſummo conuenit ſe ſummo modo communicare. 13.c.1
Bonum honeſtum præcipuum eſt, ſed alia non excludit. 266.c.1
Bonum hominis duplex, vnum ſimpliciter, alterum ſecundùm quid. 327.c.1
Bona temporalia ordinata ad ſpiritualia cadunt ſub merito. ibid.c.2

C

Caput.

Capitis tres conditiones ſunt ordo, perfectio, & virtus. 173.c.2
Quomodò conueniant Chriſto reſpectu Eccleſiæ. 174.c.1
Ratio Capitis conuenit Chriſto ex vtraque natura, diuina; & humana, ſub diuerſa tamen ratione. ibid.
Caput debet eſſe eiuſdem naturæ cum membris. 181.c.2
Caput eſſe Eccleſiæ proprium eſt Chriſto quantùm ad interiorem influxum, ſed non quantùm ad exteriorem gubernationem. 188.c.1

Caro.

Caro non eſt humana, niſi ab Animâ rationali. 136.c.1
Caro Chriſti non fuit priùs tempore à verbo aſſumpta, quàm animæ vnita. ibid. & ſeqq.
Fuit aſſumpta mediante animâ ſecundùm ordinem dignitatis. ibid.
Caro habet eſſe intellectivum, & indigentiam remedij ab anima. 137.c.1
Caro eſt cauſa materialis informationis animæ, ſed non eius aſſumptibilitatis, 138.c.1.& 2
Caro Chriſti viuificatiua propter vnionem ad verbum. 216.c.1
Caro ſeu corpus non immutatur ad imaginationem animæ, niſi ſecundùm paſſiones, quæ habent naturalem ordinem ad ipſam. 243.c.1.& 2
Caro aſſumpta à verbo debuit humanis defectibus ſubiacere. 245.c.1.& ſeqq.
Neceſſitas illa ſubiacendi, fuit neceſſitas coactionis repugnantis naturæ corporali, non autem voluntati diuinæ. ibid.

Cauſa.

Cauſa facti in ſcriptura aſſignata cenſetur præcipua. 54.c.1
Cauſa formalis continet effectum actu. 107.c.1
Cauſa Phyſica realiter attingit effectum; moralis verò ſolùm extrinſecè illum attingit. 222.c.1
Vtraque diuiditur in principalem & inſtrumentalem. ibid.
Cauſa debet effectum ſuum præhabere formaliter, vel virtualiter. 117.c.1
Cauſa inſtrumentalis conſtituitur in actu primo, dùm recipit virtutem à cauſa principali. 231.c.2
Cauſa mortis, & aliorum defectuum corporalium duplex eſt, remota, quæ eſt materia, & proxima, quæ eſt peccatum. 248.c.2

Charitas.

Charitas virtutum omnium Regina. 41.c.1
Charitas poteſt aliquando differre ſubſidium amico. 60.c.1
Charitas nullum intenſionis terminum exigit, & quare. 173.c.2
Charitas eſt prima radix meriti, & prima omnium virtutum. 308.c.2
Charitatis duplex actus in Chriſto conſequens duplicem ſcientiam, beatificam ſcilicet, & infuſam. 309.c.1
Omnes Chriſti virtutes, & operationes ab imperio charitatis. 314.c.2
Charitas Chriſti beatifica. 319.c.2
Charitas Chriſti eſt emanatio amoris diuini liberi ſimul, & neceſſarij. 315.c.1
Charitas Chriſti ergà nos maximè commendatur in ſcriptura. 321.c.2

Chriſtus.

Chriſtus quomodò obiectum viſionis beatæ, & fidei. 2.c.2
Chriſtus poteſt eſſe obiectum veræ ſcientiæ 3.c.1
De Chriſto tractat Theologia vt ordinatur in Deum. ibid.c.2
Chriſtus meruit à primo inſtanti ſuæ Conceptionis. 4.c.1
Chriſti Diuinitas, & humanitas in ſcripturâ inſinuatæ. 6.c.2
Chriſtus pro nobis ſatisfecit, ac nos redemit. 26.c.1.& 2
Chriſti confidentia ab Apoſtolo notata arguit æqualitatem ſatisfactionis illius. 28.c.1
Chriſti ſatisfactio fuit ad æqualitatem, & infinita. ibid.c.2
Valor infinitus illius tribuendus eſt ſuppoſito, non naturæ. ibid.
Chriſti actiones dignitatem vindicant à principio quo, & à principio quod. 31.c.2
Omnis Chriſti actio eſt reflexiua ſuprà ſuum ſuppoſitum. 32.c.1
Chriſti ſatisfactio fuit ex toto rigore iuſtitiæ. 33.c.1.& 2
In Chriſto duplex eſt voluntas, diuina ſcilicet, & humana. 34.c.1
Chriſti mors quare dicitur commutatio. 41.c.1
Chriſtus ſolus vt Deus homo, poterat ſatisfacere ad æqualitatem. ibid.c.2

Chriſti

Notabilium.

Chriſti ſatisfactio eſt ſufficiens etiam pro infinitis, ſed per modum cauſæ vniverſalis. 43.c.1
In hoc ſaluatur eius infinitas. ibid.& c.2
Quælibet operatio Chriſti pro nobis oblata habuit ſufficientem vim ad nos liberandum à peccato. 43.c.2.& 44. c.1
Fuit etiam pignus abundantiſſimi pretij in cruces ſoluendi. ibid.
Singulis Chriſti operibus ſingularis reſpondet Gratiæ effectus. ibid.c.2
Chriſti dignitas ab Apoſtolo commendata ex hoc quòd ſit filius, & primogenitus omnium creaturarum. 49.c.1
Chriſtus prior, & poſterior ordine naturæ, & gratiæ in diuerſo genere cauſæ. ibid.c.2
Quomodò dicatur primogenitus omnis creaturæ. ibid.
Chriſtus non poteſt intelligi prædeſtinatus, niſi vt Redemptor. 57.c.1
Chriſtus venit in mundum ad delendum non ſolùm peccatum originale, ſed etiam actuale. 58.c.1
Præcipuè tamen venit propter originale. ibid.c.2
Chriſtus eſt dux omnium hominum ad gloriam conſummatam per ſuam reſurrectionem. 60.c.1
Chriſti humanitas, eſt verè, & realiter compoſita compoſitione tùm Phyſica tùm metaphyſica 69.c.1
In Chriſto reperitur compoſitio ex divinitate, humanitate, & perſona verbi. 71.c.1. & 2
Humanitas non vnitur immediatè diuinitati, ſed verbo. ibid.
Hæc propoſitio, Chriſtus eſt diuinitas & humanitas, damnata fuit in Concilio Conſtantienſi. 74.c.2
In Chriſto eſt duplex ratio ſubſiſtendi, ſcilicet natura, & perſonalitas verbi. 75.c.1
Chriſtus dicitur homo vniuocè. 76.c.2
In Chriſto vera fuit vnio animæ, & corporis. ib.
Definita fuit hæc veritas in pluribus Cõciliis. ib.
Chriſtus includit Creaturam, & Creatorem. 80.c.2.
In quo ſenſu Crucifixores Chriſti vocentur Deicidæ. 87.c.1.
Nulla Chriſti opera fuerunt meritoria vnionis hypoſtaticæ. 93.c.1
Nec etiam de potentia abſoluta, actiones Chriſti, ſiue antecedentes, ſiue conſequentes Incarnationem potuerunt eſſe meritoriæ illius. 94. c. 2.
Chriſti opera præcedentia vnionem verbi, fuiſſent alterius ſuppoſiti. 96.c.1
Chriſtus mereri non potuit circunſtantias ſuæ Incarnationis. ibid.c.2
Nec etiam continuationem illius. ibid. & ſeq.
Chriſtus, vt homo, fuit temporali mutationi ſubiectus. ibid.
Chriſtus, quomodò claritatem, & nomen obtinuit. 98.c.2
Chriſtus, vt homo, nullum ab antiquis Patribus beneficium accepit. 103.c.1
Chriſti Perſona non conſtituitur per filiationem temporalem, ſed per æternam. 114.c 2
Chriſtus in Reſurrectione totum ſanguinem reaſumpſit triplici ratione. 132.c.1
In Chriſto Anima & Caro fuerunt priùs, ordine executionis, vnitæ inter ſe, quam vnirentur verbo. 137.c.2
Chriſti Animam non fuiſſe creatam ab initio mundi probatur ſpecialiter. 139.c.1
Chriſtus eſt mediator Dei, & hominum. 146.c.1
Chriſtus habuit gratiam habitualem à principio ſuæ Incarnationis. ibid.c.2
Chriſtus refertur ad matrem ſolâ relatione rationis, & quare. 147.c.1
Chriſti humanitas, ex vi vnionis hypoſtaticæ fuit ſimpliciter ſancta ſanctitate perſonali. 149. c. 1. & 2
Indigebat tamen gratiâ habituali, vt fieret ſancta ſanctitate formali. 150.c.1
In Chriſto fuerunt omnes virtutes. ibid. c.2 & ſeqq.
Excipiuntur fides, & ſpes. ibid.
Chriſtus fuit Beatus à principio ſuæ Conceptionis. ibid.
In Chriſto fuerunt dona excellentiſſimo modo. 151.& 161. c. 1.
Timor Dei tamen non fuit in illo, ſecundùm quod reſpicit malum ſeparationis à Deo per culpam, aut malum pœnæ, ſed vt reſpicit diuinam eminentiam. 151.c.1.& ſeqq.
In Chriſto fuerunt omnes gratiæ gratis datæ. ibid.
Etiam Prophetia. ibid.c.2
Chriſtus Liberalitatem prodidit in diuitiarum contemptu. 152.c.2
Chriſtus videbat in verbo omnia pertinentia ad communem ſtatum Eccleſiæ. 153.c.1
Chriſto deerat Liberalitatis materia, non tamen ratio formalis; fidei è contra materiam habuit, non rationem formalem. ibid.c.2
Chriſti virtutes ſingularem ſibi Perfectionem præ aliis vindicant. 157.c.1
In Chriſto non eſt admittenda virtus Pœnitentiæ. ibid.c.2
Chriſtus habuit donum linguarum, quamvis valdè incertum ſit eo vſum fuiſſe. 165.c.1
Chriſtum fuiſſe Prophetam eſt de fide. ibid. c. 2
Excellentia eius Prophetiæ notatur. 166.c.2
Chriſtus erat ſimul viator, & comprehenſor. ibid.
Chriſtus habuit ſcientiam infuſam, quamvis per beatam omnia noſſet. ibid.
In Chriſto fuit Plenitudo Gratiæ. 167.c.1
Ejus anima propinquiſſima fuit cauſæ illius. ib.
Chriſti Gratia infinita non potuit augeri ex parte gratiæ, nec ex parte ſubjecti. 168.c.1
Plenitudo gratiæ ſecundùm vtramque conſiderationem coincidit in Chriſto. ibid.
Chriſti Gratia non fuit ad menſuram. 169.c.2
Chriſtus convenienter dicitur Caput Eccleſiæ. 175. c. 1. & 2.
Chriſti capitis influxus non ſolùm in animas, ſed etiam in corpora fidelium diffunduntur, & hoc dupliciter. ibid.
Chriſtus non eſt Caput corporis Eccleſiæ præcisè in quantum Deus, ſed in quantum Deus homo. 176.c.1
Chriſtus eſt Caput omnium hominum ſecundùm diverſos gradus. 177. c. 1. & 2
Excluduntur tamen damnati à ratione membrorum. ibid.
Chriſtus tamen poteſt dici Caput Politicum damnatorum, in quantùm eſt illorum Iudex. ibid.
Chriſtus in quo ſenſu dicatur Agnus occiſus ab origine mundi. 178.c.1
Qua ratione Capitis nomen gerit ergà fideles antiquæ Legis. ibid.c.2
Nec non ergà Iuſtos exiſtẽtes in Purgatorio. ib.
Non tamen ergà Adamũ in ſtatu Innocentiæ. ib.

Chriſtus confert gratiam ſanctificatiuè vt Deus, inſtrumentaliter verò vt homo. 179.c.2
Chriſtus operatur interiorem Sacramentorum effectum quatenùs eſt Deus, & quatenùs eſt homo. 179.c.2.
Chriſtus non debet dici membrum, & pars Eccleſiæ. 180.c.2
Chriſtus eſt Caput Angelorum æquè ac hominum 181.c.2.& ſeqq.
Hanc qualitatem ſibi vindicat ob influentiam in ipſos, & propinquitatem ad Deum. 182.c.2
Vt Chriſtus ſit caput Angelorum ſufficit cõformitas in gratia, & donis ſpiritualibus. 183.c.1
Etiam ex Chriſti corpore poteſt aliqua perfectio ad Angelos deriuari, & quomodò. 183.c.2
Chriſtus non meruit gratiam, nec gloriam eſſentialem Angelis. 184.c.1
Chriſtus non eſt mortuus pro Angelis. ibid. c.2
Chriſti dignitati nullatenùs derogat, quod Angelis gratiam, & gloriã de facto non meruerit. 187.c.2
Chriſtus vt caput Eccleſiæ, influit ſupernaturalem vitæ, & motus virtutem in omnes fideles. 188.c.1
Chriſti gratia ordinatur ad bonũ vniuerſale. ib.c.2
Chriſto proprium eſt eſſe caput Eccleſiæ ſecundùm interiorem gratiæ influxum. ibid.
Poteſt tamen qualitas hæc quantũ ad exteriorem gubernationem aliis à Chriſto conuenire. ibid.
Chriſtus habuit ſcientiam, ſeu cognitionem creatam. 189.c.1.& 2
Non tamen eſt de fide in eo fuiſſe ſcientiam creatam ſtrictè ſumptam. 190.c.1
Chriſto nihil defuit ex his, quæ pertinent ad integritatem humanæ naturæ. ibid.
Chriſto incumbebat omnia cognoſcere, & omnium ſaluti prouidere. 194.c.2
Chriſtus non potuit omnia noſſe per ſcientiam acquiſitam. ibid.
Chriſtus habuit ſcientiam acquiſitam, ſeu experimentalem. ibid.& ſeqq.
Chriſtus propriis actibus, & decurſu temporis acquiſiuit ſcientiam experimentalem. 195.c.2. & ſeq.
Chriſtus datus eſt mundo, vt eſſet Doctor myſteriorum Dei. 196.c.2
Chriſto debebatur connaturalis modus habendi ſcientias acquiſibiles. 197.c.1
Ad Chriſti dignitatem ſpectat omnia in verbo cognoſcere. 198.c.2
Chriſtus verè cognouit diem iudicij. 199.c.1
Chriſtus per ſcientiam infuſam cognouit omnia, quæ ab humano, vel angelico intellectu cognoſci poſſunt. 204.c.2
Cognouit etiam per eamdem ſcientiam omnia indiuidua. 205.c.1
Necnon omnia ſingularia, ſecundùm omnes temporis differentias. 207.c.1
Attinguntur hæc omnia ſub vna ratione formali. ibid.
Chriſto fuerunt omnia ſubiecta. ibid.
Chriſtus per ſcientiam infuſam ſolùm cognouit Myſterium Incarnationis quod an eſt, non verò quoad quid eſt. 211.c.2
Sic etiam cognouit euidenter Myſterium Trinitatis. 212.c.1
Et hoc non per ſpeciem propriam creatam, aut reuelationem, ſed probabiliùs per ſpeciem effectus ſupernaturalis. ibid.c.2.& ſeq.
Chriſtus per cognitionem viſionis beatificæ potuit cum myſterio Trinitatis plura alia cognoſcere. 213.c.2
Chriſtus vti potuit ſcientia infuſa abſque conuerſione ad phantaſmata. 214.c.1.& 2
Potuit etiam pro libito conuertere ſe ad phantaſmata. 215.c.1
Chriſti diſcurſus Matth. 17. relatus pertinet ad ſcientiam infuſam. ibid.c.2
Chriſti diſcurſus, & ſermo non fuere phantaſtici, ſed veri. ibid.
Chriſtus ex quorumdam ſenſibilium cognitione potuit in aliorum notitiam deuenire. 218.c.2
Chriſtus dicitur in ſcientia profuiſſe ſolùm ſecundùm effectum. 219.c.1
Diſtulit autem proficere in ſciẽtia acquiſita, vt nihil faceret, niſi quòd congrueret ætati. 220.c.1
Chriſtus nullatenùs indiguit Lumine Angelico ad ſcientiam acquiſitam, minùs verò ad infuſam. ibid.
Chriſtus Triſtis, & ab Angelo confortatus propter nos. ibid.
Chriſtus, vt homo, eſt cauſa moralis principalis iuſtificationis animarum. 222.c.2
Implicat tamen eumdem eſſe Cauſam Phyſicam Gratiæ principalem. ibid.& ſeq.
Chriſtus antè Incarnationem non potuit Phyſicè inſtrumentaliter cauſare gratiam. 225. c.1
Chriſtus quid aſſumpſit de triplici hominum ſtato, ſcilicet Innocentiæ, culpæ, & gloriæ. 243.c. 1
Chriſtus potuit aliquid velle per ſe, vel diuina virtute implendum. 244.c.1. & 2
Vnde permiſit manifeſtari virtutes, quas tamen tacere præcipiebat. 245.c.1
Chriſtus potuit aliqua velle voluntate inefficaci, quæ executioni mandata non ſunt. ibid.
Quæ verò voluit voluntate efficaci, ſaltem per ſe executioni mandanda, ſemper factá fuere. ibid. c. 2
Chriſtus non contraxit, ſed voluntariè ſuſcepit defectus corporales. 246.c.1. & ſeqq.
Nec adhuc omnes ſuſcepit ſed ſolùm naturales, & quos vocat D. Damaſcenus indetractibile paſſiones. ibid.& 249.c.1
Non aſſumpſit defectus repugnantes perfectioni ſcientiæ, & gratiæ, aut quibuſdam hominibus ex cauſis particularibus obuenientes. ibid. & ſeq.
In Chriſto nulla deformitas etiam corporea eſt admittenda. 249.c.2
Chriſtus ſpecioſus forma præ filiis hominum. ibid.
Chriſtus nulli morbo fuit obnoxius. 250.c.1
Chriſtus mortem ſubijſſet, quamvis non fuiſſet occiſus. ibid.
Nulla tamen in eo præceſſiſſet infirmitas. ibid.
Chriſtum non peccaſſe eſt de fide. ibid. c.2
Chriſtus propter tria defectus noſtros aſſumpſit. 251.c.1
De Chriſto poteſt aliquid dici, vel ſecundùm proprietatem naturalem, vel in perſona noſtra. 251.c.2.
Chriſtus mẽbrorum ſuorum delicta ſua appellat. ib.
Chriſtus in quo ſenſu de Patris derelictione in cruce conqueſtus ſit. 252.c.1
In quo ſenſu dicatur factus Peccatum. ibid.
Chriſtus, etſi conceptus per ſeminalem propagationem, non contraxiſſet peccatum originale. 256.c.2.
In Chriſto non fuit fomes peccati. ibid.
Nec quoad actum nec quoad habitum, quem potiùs dicit. 257.c. 2. & ſeqq.
Chriſtus nec ignorantiam propriè dictam, nec errorem poſitiuum, nec aliquam deceptionem habere potuit. 260.c.1

Chriſtus nullum errorem aut deceptionem paſſus eſt in parte ſenſitiua. 262.c.1.& 2

Sic etiam abſque errore ſomniare potuit. ibid.

In Chriſto fuit verus dolor ſenſibilis,& vera triſtitia. 263.c.1.& ſeqq.

Fuere etiam timor, & admiratio quantùm ad ſcientiam experimentalem tantùm. ibid.& 266. c.2.

Hanc aſſumpſit ad noſtram inſtructionem. ibid.

In Chriſto non potuit eſſe ira peccati, benè tamen ira Zeli. 263.& 267.c.1

Chriſtus ſecundùm quam partem beatus, & paſſibilis. ibid.c.2

Chriſtus non poteſt propriè dici homo Dominicus. 273.c.2.& ſeqq.

Quæ de Chriſto dicũtur ſecũdùm vtrãque naturã, dici poſſunt tàm de Deo, quàm de homine.ib.

Diſtinguntur tamen ſecundùm prædicatum.ibid.

Quæ ſunt vnius naturæ, non poſſunt prædicari de alia in abſtracto ſignificata; quæ verò ad vtramque pertinent,poſſunt indifferenter prædicari de nominibus concretis. ibid.

Chriſto conueniunt diuerſa prædicata ſecundùm diuerſitatem naturarum,ex quibus componitur. 274.c.2

Chriſtus dicitur factus potiùs quàm genitus propter duo. 277.c.2

De Chriſto non poteſt abſolutè dici, quòd ſit Creatura. 278.c.2.& ſeq.

Poteſt tamẽ dici quòd ſit paſſus mortuus &c.ib.

Chriſtus ſecundùm quòd homo, poteſt dici hypoſtaſis. ſi homo ſupponat pro ſuppoſito, non autem ſi ſupponat pro natura. 282.c.1

Chriſtus eſt vnus, & vnum ſimpliciter. 283.c.1. & ſeq.

In Chriſto eſt vnica voluntas humana eſſentialiter dicta,ſeu ſumpta pro potentia. 292.& ſeqq.

Eſt tamen in eo volũtas vt natura,& voluntas vt ratio,ſeu volũtas finis,& medioꝛũ. ibid.& 294.c.1

Chriſtus aſſumpſit ea,quæ pertinent ad perfectionem naturæ noſtræ animalis. ibid.c.1

In Chriſto non fuit contrarietas voluntatum. 294.& 296.c 1.& ſeqq.

Chriſti agonia fuit ſolùm quantum ad partem ſenſitivam. 297.c.2

Chriſtus humana divinitùs, & divina humanitùs operabatur. 299.c.2

In Chriſto fuit vnica operatio humana ex parte principij etiam præ cæteris hominibus. 301.c.2. & ſeqq.

Chriſti operationes,etiam quæ pertinent ad appetitum ſenſitivum, & animam vegetativam, erant humanæ. 302.c.1.& 2

Chriſtus ſibi,& aliis mereri potuit. ibid. & ſeqq.

Chriſtus perfectiſſimam habuit libertatem,303.c.2. & ſeqq.

Non ſalvatur tamen eius libertas in hoc quòd non operaretur ex coactione. 304.c.2

Chriſtus meruit per ipſummet actum Charitatis, quo diligebat Deum clarè viſum.309.c.2.& ſeq.

Chriſtus ſolutus erat à lege veteri; non tamen ab æterna,& naturali. 312.c.1

Chriſtus adimpleuit omnia præcepta moralia, ceremonialia,& iudicialia. ibid & c.2

Chriſti virtutes, & operationes fuerunt omnes ab Imperio Charitatis. 314.c.2

Chriſtus, Deum neceſſariò, homines liberè diligebat. 316.c.1

Chriſtus de facto non meruit ſibi gratiam,nec gloriam eſſentialem,nec ſcientiam. 317.c.2.& ſeqq.

Nec etiam de potentia abſoluta, ſeruato rerum ordine potuit mereri. 319.c.1.& 2

Chriſtus verè ſibi meruit claritatem, nominis exaltationẽ,& ſui corporis immortalitatem. 321.c.1

Chriſtus meruit id omne, cuius meritum non arguit imperfectionem. 322.c.1

Quænam nobis ipſis meruit. 323.c.2

De fide eſt illum gratiam,& gloriam nobis meruiſſe. ibid.& ſeq.

Meruit etiam diſpoſitiones antecedentes Gratiam. 324.c.1

Chriſtus meruit omnia dona Gratiæ, quæ poſt iuſtificationem conferuntur. 325.c.2.& ſeq.

Meruit etiam nobis bona temporalia,vt ordinantur ad ſpiritualia. 327.c.1

Chriſtus eſt cauſa finalis noſtræ prædeſtinationis. 328.c.1

Eſt etiam cauſa meritoria illius. ibid.& c.2

Chriſtus potuit noſtram Prædeſtinationem abſque ſua mereri. 329.c.1

Chriſtus eſt ſubiectus Patri ſecundùm bonitatem, ſeruitutem, & obedientiam. 331.c.1. & ſeqq.

Hæc tamẽ propoſitio, Chriſtus eſt ſubiectus Patri,abſolutè prolata,non eſt concedenda. 332.c.1

Addita tamen determinatione ſecundùm humanitatem, eſt vera. 334.c.1

Ea ſolùm, quæ Conueniunt Chriſto ratione perſonæ,ſunt illi attribuenda ſine addito. 332.c.2.

Chriſtum eſſe ſervum Dei dupliciter intelligitur. 331.c.2.& 333.c.1.

Chriſto Convenit orare, ſecundùm quòd eſt homo. 335.c.2.& ſeqq.

Chriſti oratio ex abſolutâ eius voluntate procedens fuit ſemper exaudita. 336. c.1.& ſeqq.

Rationes,propter quas Chriſtus oravit,aſſignantur. ibid.

Per Chriſtum acceſſum habemus ad Patrem, & quâ ratione. 337.c.1

Vnde Chriſtus invocatur vt benefactor, non vt interceſſor. 337.c.2

Chriſtus orauit pro ſe dupliciter. 338.c.1

Gratias agebat, & nondùm percepta bona impetrabat. ibid.

Chriſto maximè convenit eſſe ſacerdotem.339.c.2. & ſeq.

Fuit etiam hoſtia perfecta. ibid.

Chriſti ſacerdotium habet plenam vim expiandi peccata. ibid.

Chriſtus cur naſci noluerit de ſtirpe ſacerdotum veteris legis. 340.c.2.& ſeq.

Chriſti ope triplicem ſacrificiorum finem conſecuti ſumus. 341.c.2

Chriſti occiſio voluntatem occidentium, & patientis complectitur. 342.c.1

Chriſtus non participauit effectum ſui ſacerdotij quantùm ad expiationem peccati, & quare. 343.c.1

Sed ſolùm quantùm ad Paſſibilitatem. 344.c.1

In Chriſto prius intelligitur Deus humanatus, quàm homo Deificatus. 365.c.2

Chriſtus ſecundùm quòd homo, eſt prædeſtinationis obiectum, ſecundùm verò quòd eſt naturalis Dei filius, eſt terminus illius. 365.c.2.& ſeq.

Chriſtus magis propriè dicitur ſecundùm quòd homo, prædeſtinatus filius Dei, quàm è converſo, 366.c.1

Chriſtus, quare dicatur Sacerdos ſecundùm ordinem Melchiſedech. 346.c.2

Chriſtus fons totius Sacerdotij debuit ab alio præfigurari. ibid.
Chriſtus nullo modo poteſt dici filius Dei adoptiuus. 347.& 353.c.2
Chriſtus ſecundùm quòd homo, Prædeſtinatus eſt eſſe filius Dei. 358.c.1
Non tamen poteſt dici, quòd prædeſtinatus ſit ſecundùm quòd Deus, ſeu naturalis Dei filius. 360.c.1
Sed ſolum prout eſt ſubſiſtens in humanitate aſſumpta. ibid.c.2
Chriſtum eſſe prædeſtinatum abſolutè debet concedi. 361.c.5
Hæc vox, Chriſtus, humanitatem de formali conceptu ſignificat. ibid.
Chriſtus non fuit prædeſtinatus ſimpliciter ad gloriam. 362.c.1
Chriſto, vt homini, debetur gloria animæ, & omnis perfectio naturalis ad illam diſponens ibid.c.2

Circumſtantia.

Circumſtantiæ mortis Chriſti fuerunt à Deo prædefinitæ. 313.c.1

Cogitatio.

Cogitationes electorum, ac reproborum finitæ in propria menſura; infinitæ verò in menſura æternitatis. 201.c.2

Cognitio.

Cognitio ænigmatica non eſt de ratione eſſentiali Prophetiæ, ſed ſolùm prædictio futurorum. 166.c.1
Cognitio rei quantùm cognoſcibilis eſt, dicitur propriè comprehenſio. 197.c.2
Cognitio alicuius infiniti poteſt eſſe finita. 202.c.2
Cognitio intuitiua eſt rei præſentis, & quomodò. 206.c.1
Cognitio futurorum Contingentium pertinebat ad ſcientiam infuſam, in Chriſto. 209.c.1
Non tamen fuit propriè intuitiua ſicut Cognitio beata illius. 109.c.2
Ad Cognitionem propriam, & quidditatiuam pertinet obiectum immediatum ſpecificatiuum illius. 113.c.1
Per Cognitionem viſionis beatificæ Chriſtus non ſolùm Myſterium Trinitatis, ſed etiam alia cognouit. ibid.

Cognoſcere.

Cognoſcere poſſibilitatem, & Cognoſcere impoſſibilitatem Incarnationis euidenter, non ſunt contradictoria. 15.c.1
Poteſt aliquid cognoſci dupliciter, in actu ſcilicet, & in potentia. 199.c.2

Compoſitio.

Compoſitio vera reperitur inter compoſitum ſubſtantiale, & formam accidentalem. 71.c.1
Compoſitio non conuenit Chriſto, niſi in quantum eſt homo. 73.c.1
Compoſitio illa perſonæ ex naturis potiùs eſt ratione numeri, quàm ratione partium. ibid.c.2
In ea Compoſitione humanitas trahitur ad ſubſiſtentiam Verbi. 75.c.1
Compoſitio triplex in animali videlicet ex elementis, ex partibus ſimilaribus, ac etetogeneis. 230.c.1
Compoſitio Chriſti conſiſtit in mutua diuinitatis, & humanitatis acceptione. 364.c.1

Concilium.

Concilium Francofordienſe quâ ratione & auctoritate congregatum. 355.c.1
In eo damnati fuere Elipandus, & Felix, & qua ratione. ibid.& c.2

Creatio.

Creatio terminatur ad eſſe immediatè, ſi non fuerit impedita; mediatè verò, ſi præuenta fuerit. 88.c.1
Hoc vltimum accidit in Creatione animæ Chriſti. ibid.
Creatio animæ Chriſti poteſt conſiderari in fieri, vel in facto eſſe. ibid.c.1
Creatio nihil præſupponit, & quare. 235.c.1

Creatura.

Creaturæ nec conuenit, nec inconuenit ſecundùm ſuam conditionem, vnio cum Deo. 14.c.2
Sed ſolùm ſecundùm potentiam obedientialem. ibid.
Creatura pura, quantùmcunque Deo grata, non potuit etiam de potentia Dei abſolutâ ſatisfacere ad æqualitatem pro ſalute generis humani. 20.c.1.& ſeqq.& 41.c.2.
Creaturam vniri Deo excedit limites perfectionis naturæ. 50.c.1
Creatura quælibet ex ſui ratione eſt determinata ad certum gradum, & genus entis. 174.c.2
Creatura non poteſt diuinam eſſentiam comprehendere. 197.c.2
Creatura non poteſt concurrere ad creationem etiam per modum inſtrumenti. 221.& 234.c.2
Benè tamen ad miraculum, & vnde hoc diſcrimen. 238.c.2
Creatura quomodò poſſit ſimul conformari, & recedere à diuina voluntate. 296.c.1
Creatura eò perfectiùs eſt libera, quò magis accedit ad diuinæ operationis ſimilitudinem. 314.c.1
Creatura tripliciter Deo ſubiicitur ſecundùm bonitatem, ſeruitutem, & obedientiam. 331.c.2
Creatura poteſt tripliciter aſſimilari verbo quoad formam, quoad intellectualitatem, & quoad vnitatem. 349.c.2.& ſeq.

D

Damnatus.

Damnati excluduntur à vera ratione membrorum Chriſti. 175.c.1
Beneficium aliquod recipiunt non ex Chriſti merito, & ſatisfactione, ſed ex communi prouidentia. ibid.c.2

Dependentia.

Dependentia propriè ſumpta eſt ſolius effectus ad cauſam. 116.c.2
Communiter vſurpata conuenit etiam relatiuis, & aliis. ibid.

Dependere.

Implicat idem Dependere à duabus cauſis totalibus; non tamen à duobus tanquàm terminis, & quare. 116.c.2

Deus

Deus eſt ſubiectum primarium mediatum tertiæ partis ſummæ Theologiæ. 3.c.2
Deum inter, & creaturam eſt diſtantia infinita in eſſe entis, ſuperabilis tamen in ratione termini. 7.c.1

Deum

Deum implicat informare, non terminare; inhærere, non adhærere. ibid. c. 2
Deus non mutatur in vnione verbi cum natura humana. 8. c. 1
Deus nihil inconueniens operatur. 11. c. 2
Dei attributa elucent in Incarnatione. 12. c. 1.
Dei natura eſt ipſa Bonitas. ibid.
Deus in Incarnatione vniuit ſe creaturæ, & creaturam ſibi. 14. c. 1
Secundus modus loquendi melior eſt primo. ibid.
Quare Deus non aſſumpſit naturam Angelicam, ſicut humanam. 16. c. 2
Deus ex Iuſtitia tenebatur acceptare ſatisfactionem Chriſti, ſuppoſito decreto. 17. & 18. c. 2. & 39. c. 1.
Poterat Deus ex mera liberalitate hominem reparare. ibid.
Quomodò Deus poteſt obligari ex Iuſtitia. 38. c. 1
Neceſſitas, quâ inducitur ad meritum Chriſti acceptandum prouenit ab intrinſeco. 39. c. 1. & 2
Deus infinitè Liber eſt ad omnia, quæ operatur ad extrà. ibid.
Quare Deus exigat cooperationem hominis ad ejus ſalutem. 43. c. 2
Dei, ſeu verbi inhabitatio in ſanctis maximè differt ab Incarnatione. 64. c. 2
In Deo natura & perſona idem ſunt ſecundùm rem, ſed differunt ſecundùm modum ſignificandi. 65. c. 2
Deus non fuit mutatus, ſed ſola creatura per vnionem hypoſtaticam. 82. c. 1
Dantur in Deo tres ſubſiſtentiæ relativæ, quæ tres perſonas conſtituunt. 108. c. 2
Præter illas admittenda eſt ſubſiſtentia abſoluta tribus relativis communicabilis. 109. c. 1
Deus per ſubſiſtentiam abſolutam non poteſt aſſumere naturam. 113. c. 1
Deus dicitur mortuus propter humanitatem aſſumptam. 121. c. 2
Dei intelligere eſt ipſa ejus eſſentia. 191. c. 1 & 2
In Deo ſunt omnia ſuperſubſtantialiter. 205. c. 1
Dei proprium eſt eſſe omnipotentem. 220. c. 2
Fuit eius omnipotentia Chriſto communicata. ibid.
Deus non poteſt per actus Deitatis eſſe cauſa ſatisfactionis, & meriti. 222. c. 2
Deus ſolus eſt cauſa principalis Gratiæ. 231. c. 1
Quomodò Deus vtitur aliqua creatura, tanquam inſtrumento, ad miraculum. 238. c. 1
Dei omnipotentia, nec alligatur inſtrumentis, nec Locis adſtringitur. 240. c. 1
Nihil eſt diſtans reſpectu ipſius. ibid.
Deo non poteſt attribui malum culpæ etiam indirectè; benè tamen malum pœnæ. 256. c. 2
Deum eſſe hominem variè à diuerſis intelligitur 269. c. 1
Deus dicitur factus homo, in quantùm humana natura incepit eſſe in ſuppoſito diuino. 277. c. 1
Deus humanam naturam aſſumpſit abſque aliqua ſui mutatione, ibid.
Quid Deus præſtitit cum B. Virgine in Conceptione Chriſti. 289. c. 1
Deo Convenit filios adoptare. 347. c. 1

Quid præcipuè Deus intendit in Incarnationis myſterio. 365. c. 1

Diabolus.

Diabolus tentator eſt ab initio. 189. c. 1
Peccatores ſunt imitatores illius. ibid. c. 2

Diſcrimen.

Diſcrimen inter Probationis, & ſolutionis naturam. 80. c. 1
Diſcrimen inter naturam, & perſonam manifeſtat diverſus modus ſignificandi. 66. c. 1
Diſcrimen notandum inter vnionem beatificam, & hypoſtaticam. 92. c. 2
Diſcrimen inter Meritum de Condigno, & de Congruo aſſignatur. 99. c. 2. & ſeq.
Diſcrimen notandum inter amorem Dei, & noſtrum. 145. c. 1
Diſcrimen inter virtutes intellectiuas, & morales aſſignatur. 152. c. 2
Diſcrimen inter Corpus naturale hominis, & Corpus myſticum Eccleſiæ notatur. 174. c. 2
Diſcrimen inter intellectum agentem, & poſſibilem. 218. c. 2
Diſcrimen inter cauſam Phyſicam, & moralem aſſignatur. 222. c. 1
Diſcrimina notanda inter gratiam habitualem, & gratiam vnionis. 257. c. 1.
Diſcrimen notandum inter iudicium ſenſus, & iudicium intellectus explicatur. 261. c. 2
Diſcrimen inter dolorem ſenſibilem, & Triſtitiam penès objectum. 265. c. 1
Diſcrimen inſigne inter ſacrificia Iudæorum, & Gentilium. 342. c. 1
Diſcrimen inter adoptionem diuinam, & humanam. 347. c. 2
Diſcrimen inter duplicem beatitudinem, & filiationem Chriſti. 354. c. 2
Diſcrimen inter hæreditatem, quæ reſpondet Chriſto, vt Deus eſt, & vt homo eſt. 357. c. 2

Diſtantia.

Inter humanitatem, & perſonalitatem verbi eſt Diſtantia infinita in ratione entis; non tamen in ratione determinantis, & determinabilis. 92. c. 2

Diſtinctio.

Diſtinctio rationis poteſt reperiri inter duo extrema realia. 69. c. 2
Diſtinctio realis eſt inter exiſtentiam, & quamlibet eſſentiam creatam. 285. c. 2
Diſtinctio notanda inter has propoſitiones, Chriſtus prædeſtinatus eſt filius Dei, & Chriſtus factus eſt filius Dei. 367. c. 2

Donum.

Dona in Chriſto fuerunt excellentiſſimo modo. 151. & 161. c. 1
Dona remanebunt in patria quoad eſſentiam; non verò quoad materiam. ibid. c. 2
Donorum eſſentiam non mutat actuum diuerſitas. ibid.
Applicatur hæc doctrina Donis Chriſto collatis. 262. c. 1

Donum timoris fuit in Christo excellentiſſimo modo ibid.

E

Effectus.

EFfectus naturales ducunt ſolùm in cognitionem Dei creatoris, non Redemptoris. 10.c.1

Electio.

Electio Prædeſtinatorum præceſſit in diuino intellectu mundi Conſtitutionem. 50.c.1
Electio Abrahæ quàm opportuna fuerit. 60.c.2

Error.

Errores varij hæreticorum circà Incarnationis myſterium. 6.c.1
Circà Corpus Chriſti. ibid.
Circà animam eiuſdem. ibid.
Circà vnionem vtriuſque. ibid. & ſeq.& 61. c. 1.
Errores Iudæorum circà Chriſtum confutantur ex veteri teſtamento. ibid.c. 2.
Eorum pervicaciam ſecuti ſunt antiqui hæretici. 25.c.1.& ſeq.
Error Petri Abailardi negantis homines poſt peccatum primi Parentis captiuos teneri ſub Diaboli ſervitute. 26.c.1
Error hæreticorum noſtri temporis Chriſti Incarnationem facientes velamen iniquitatis noſtræ. ibid.
In hoc Lutherus Melancton, & Calvinus confutantur ex ſcripturà, & Concilio. ibid. & ſeqq.
Error Neſtorianorum dicentium Chriſtum non ſolùm eſſe duo neutraliter, ſed etiam duos maſculinè refertur, & confutatur. 29. c. 1. & 2.
Error Eutychis dicentis vnicam fuiſſe naturam in Chriſto refertur,& damnatur. 61. & 291. c. 2
Error Macarij Antiocheni valdè ſimilis. ibid.
Error Theodori Moſveſteni, & Neſtorij fuſiùs refertur. 63. c.2
Huius error circà maternitatem Beatiſſimæ Virginis. 64.c.1
Error Concedentium vnicam hypoſtaſim in Chriſtô, non vnicam perſonam refertur, & confutatur. 67.c.2
Damnatur in Concilio Epheſino, & Conſtantinopolitano. II. 68.c.1
Errores Catholicorum ab hæreſibus Neſtorij, & Eutychetis ad extrema declinantium. 78.c.1
Errores Durandi, & Palatior circà vnionem ſubſtantialem Chriſti referuntur, & confutantur. 79. c.1
Error ponentium nouum modum in humanitate productum tanquàm terminum vnionis hypoſtaticæ. 82.c.1.& ſeqq.
Eius occaſio indigitatur. ibid.c.2
Error hæreticorum exiſtimantium animam Chriſti extitiſſe,antequàm vniretur corpori. 136.c.2
Error Origenis de creatione omnium animarum ab initio mundi refertur in Synodo Conſtantinop. & confutatur. 139.c.1
Error vbiquiſtarum immenſitatem Chriſto attribuentium refellitur. 221.c.1
Error aſſerentium Corpus Chriſti non fuiſſe paſſibile. 247.c.1
Videtur à quibuſdam SS.Patribus inſinuari, ſed eorum verba ad Catholicum ſenſum reducit D. Thomas. ibid.& c.2
Error eſt dicere actiones humanitatis Chriſti non eſſe potiùs attribuendas verbo, quàm Patri, & ſpiritui ſancto. 254.c.1
Error practicus,aut ſpeculatiuus,etiam inculpabilis nullatenùs eſſe potuit in Chriſto. 261.c.1. & 2
Error aſſerentium fuiſſe duo ſuppoſita in Chriſto. 262.c.2
Error Macarij Antiocheni, Cypri Alexandrini,& Sergij Conſtantinopolitani negantium duas voluntates in Chriſto. 293.c.1.
Error aſſerentium Chriſtum poſt mortem meruiſſe,vel antè mortem Lanceâ percuſſum eſſe damnatur. 308.c.1
Error Origenis,& Didymi circà perſonam Melchiſedech. 345.c.1
Errores aliorum circà eumdem confutantur à Medina. ibid.c.2

Eüpathia.

Eüpathiæ tres totidem animi perturbationibus in ſapiente oppoſitæ. 263.c.2

Exiſtentia.

Exiſtentia diſtinguitur realiter ab eſſentia. 284.c.2
Exiſtentiarum multiplicatio, & partialitas malè à quibuſdam aſſeritur. 285.c.1. & ſeqq.
Exiſtentia non requiritur ad entitatem actualem rei. ibid.
Exiſtentia diſtinguitur realiter ab eſſentia in creatis. ibid.c.2.& 287.c.1

F

Fides.

FIdes definitur ab Apoſtolo argumentum non apparentium. 153.c.1
Ideò non potuit eſſe in Chriſto, qui omnia novit. ibid. & 150. c.2
Fuit tamen in illo fides, vt eſt gratia gratis data. 164.c.2
Fides hæc conſiſtit in quodam dono interiori prædicandi publicè fidem abſque erubeſcentia. ibid.
Fides, & dilectio antiquorum Patrum ergà Chriſtum eadem fuit ac noſtra. 181.c.2
Dionyſij Areopagitæ ad Fidem converſio. 240.c.2

Fieri.

Fieri aliquando importat mutationem, aliquando non. 8. c.2
Fieri hominem, importat mutationem in materia,non in Perſona. ibid.c.2

Filiatio.

Filiatio temporalis non conſtituit perſonam Chriſti,ſed eſt quiddam cóſequens Natiuitatem ipſius ex vtero Virginis. 114.c.2
Filiatio adoptiua eſt ſimilitudo participata filiationis naturalis. 115.c.1. & 146. c.2.

Filiatio adoptiva non poteſt tribui Chriſto, cum ſit Filius Dei naturalis. ibid.
Filiatio adoptiva eſt relatio conſequens primarium effectum Gratiæ. 147.c.1
Filiatio Patrum antiquorum fuit quaſi figura noſtræ. 352.c.2
Filiatio Convenit Perſonæ, non naturæ. 353.c.2
Filiatio adoptiva exemplatur ab æterna, & naturali. 354.c.1
Filiatio adoptiva eſt relatio conſequens primarium effectum gratiæ in ſubiecto apto. 356.c.1
Filiatio adoptiva non poſſet Chriſto convenire, etſi nec gratia, nec gloria illi deberetur. 357.c.1

Filius.

Filius Dei non ſolùm acquiſiuit eſſe relativum, ſed etiam ſubſtantiale naturæ humanæ. 8.c.2
Filius dicitur mitti ſecundùm Incarnationem, quia eſt ab alio. 115.c.1
Filium inter Perſonas Incarnari fuit convenientiſſimum, & quare. 122.c.1
Filius Dei nullatenùs aſſumpſit Perſonam. 124.c.1.
Filius Dei non dicitur propriè aſſumpſiſſe hominem, & quare. 128.c.1
Filius Dei non debuit aſſumere naturam humanam abſtractam ab omnibus individuis. 128.c.2.& ſeqq.
Nec etiam contractam ad omnia individua. ibid.
Filius Dei debuit naturam humanam aſſumere ex ſtirpe Adæ. ibid.
Filius Dei debuit aſſumere verum corpus. 129.c.1.& ſeq.
Et hoc Conſtans ex Carne & ſanguine. ibid.
Aſſumpſit etiam animam, & intellectum. 135.c.1
Filius Dei aſſumpſit animam mediante ſpiritu. ibid.c.2.& 138.c.2.
Filius Dei antè Paſſionem ſuam permittebat viribus animæ, & corporis, agere & pati, quæ ſunt eis propria. 295.c.1
Præſciti, ſeu Prædeſtinati ſunt veri filij Dei, quandiu ſunt in gratia. 351.c.2
Non autem, dùm exiſtunt in peccato mortali. 353.c.1

Finis.

Finis eſt duplex, ſcilicet finis cuius, & finis cui. 51.c.2
Finis Incarnationis eſt Dei gloria ex Redemptione generis humani perficienda. 306.c.2
Finis acquirendus poteſt eſſe obiectum duorum actuum. 310.c.1
Finis vltimus poteſt conſiderari, vel vt eſt appetibilis in ſe, vel vt eſt ratio appetendi alia. ibid.

Forma.

Forma non conſtituit ſpeciem, niſi per hoc quod eſt actus materiæ. 76.c.2
Nulla Forma finita poteſt tribuere effectum formalem alterius. 106.c.2
Formæ cuiuſlibet menſura eſt per ordinem ad ſuum finem. 172.c.2
Forma eſt ipſa natura in ſimplicibus, & conſtituit naturam in Compoſitis. 221.c.1
Non datur Forma ſupernaturalis, per quam humanitas Chriſti Phyſicè producat gratiam habitualem. 223.c.2
Quod ſubeſt alicui formæ, poteſt apprehendi, vel vt eſt ſub illa forma, vel abſolutè. 367.c.1

G

Generatio.

Generatio temporalis Chriſti habet terminum eiuſdem rationis, ac noſtra. 78.c.2
Generatio in diuinis attribuitur Patri: non autem eſſentiæ, & quare. 96.c.1
Eſt communicatio diuinæ naturæ ad intrà. ibid.
Generatio convenit ſoli Patri in diuinis; ſpiratio autem eſt illi communis cum filio. 111.c.1
Facere autem eſt commune tribus perſonis. 350.c.2

Gloria.

Gloria Dei fuit vltimus finis prædeſtinationis Chriſti, & quomodò. 57.c.1
Gloria corporis quandonam ſequitur ex gloria animæ. 98.c.1
Gloria animæ Chriſti non redundabat in corpus, vt in carne paſſibili myſteria Redemptionis expleret. 244.c.1
Quamvis redundare debuiſſet ex naturali habitudine, quæ tamen ſubiacebat diuinæ voluntati ipſius. 247.c.2
Gloriæ debitum excludit rationem Adoptionis. 357.c.1

Gratia.

Gratia habitualis non poteſt præintelligi in humanitate Chriſti ad vnionem Verbi. 92.c.1
Antè Gratiam nulla ſunt merita. 95.c.1
Prima Gratia eſt principium omnium meritorum, vnde non poteſt cadere ſub merito. ibid. c.2.
Gratia vnionis ex natura ſua perſeuerans, ideòque immutabilis. 97.c.2
Gratia collata antiquis Patribus pendebat ex meritis Chriſti, non in genere cauſæ efficientis, ſed finalis. 99.c.1
Gratia vnionis eſt primum principium effectivum meritorum Chriſti. ibid.c.2
Gratia data fuit antiquis Patribus intuitu meritorum Chriſti venturi. 103.c.1
Gratia vnionis, aut habitualis, in quo ſenſu dicatur naturalis Chriſto. 104.c.2.& ſeqq.
Gratia convenit Chriſto non ſolum concomitanter, ſed etiam ex vi nativitatis. 105.c.1
Gratia habitualis Chriſti non debet cenſeri proprietas illius. ibid.c.2
Non poteſt dimanare à Verbo, neque ab humanitate. ibid.
Tribuitur toti Trinitati, ſed ſpecialiter ſpiritui ſancto. ibid.
Non poteſt dimanare per Phyſicam reſultantiam. 106.c.1
Gratia non potuit eſſe medium aſſumptionis humanæ naturæ à Verbo. 143.c.2
Gratia tamen, vt ſignificat voluntatem Dei gratis aliquid facientem, fuit cauſa huius vnionis. ibid.
Gratiam habitualem dari in Chriſto eſt de fide. 144.c.1.& 145.c.2.& ſeq.
Gratia, quâ iuſti ſumus, eſt nobis intrinſeca. ibid.c.2
Gratiæ donum ad duo præcipuè munia animæ confertur. 145.c.1

Gratia differt ab habitibus in hoc quòd iſti dantur ad operandum, illa verò ad eſſe. 145.c.1
Gratia habitualis fuit in Chriſto à principio ſuæ Incarnationis. 146 c.2. & 157.c.1
Gratia vnionis continet Perfectionem gratiæ habitualis eminenter entitativè, ſed non executiuè. 147.c.1.& ſeq.
Gratia vnionis non ſanctificat formaliter animam Chriſti, ſed ſolùm perſonaliter. 148.c.2.
Gratia vnionis conſiſtit in communicatione ſubſtantiali Perſonalitatis verbi cum humanitate. 149.c.2.
Gratiæ gratis datæ ad quid ordinantur. 151.c.1
E Gratia Chriſti omnes Virtutes morales in eo emanarunt. 156.c.2
Gratia Chriſto collata fuit ejuſdem ſpeciei, ac gratia habitualis cœteris infuſa. 158.c.2
Gratiæ gratis datæ numero nouem ad tres claſſes reducuntur à D. Thoma. 164. c.1. & 2
Vt ſunt in Chriſto, differunt in tribus ab his, quæ ſunt in cœteris hominibus. 164.c.2
Gratiæ Plenitudo fuit in Chriſto tàm ſecundùm intenſionem, quàm ſecundùm virtutem. 167.c.1 & ſeqq.
Eſt propria Chriſto ea parte gratiæ, non ex parte ſubjecti. ibid.
Quænam communicatur alijs per Chriſtum. 169.c. 1
Gratia vnionis eſt infinita: habitualis verò eſt finita. ibid.c.2. & ſeq.
Poteſt tamen Gratia Chriſti ſecundùm propriam rationem dici infinita. ibid.
Gratia Chriſti non potuit augeri ea parte gratiæ, nec ex parte ſubjecti. ibid.& 172.c.1.& 2
Hoc intelligitur de potentia ordinaria. 174.c.1. & 2
Gratia habitualis Chriſti longè excedit omnem collectionem gratiæ hominum, & Angelorum. 168. c. 2
Gratia eſt in Chriſto, ſicut in principio vniverſali 170.c.1
Gratia Chriſti eſt, & dici poteſt ſimpliciter infinita in eſſe Gratiæ infinitate moralis dignitatis. ibid.c.2.
Gratiæ proprium munus eſt eſſe principium meriti, & ſatisfactionis. 171.c.1.&2
Gratia ordinatur ad ſanctificandam animam, cui infunditur. 171.c.2
In Gratia ſicut, & ſapientiâ poteſt quis proficere, vel ſecundùm habitus, vel ſecundùm effectus. 172.c.1.
Gratia terminum non admittit ex parte agentis, nec ex parte formæ, nec ex parte ſubiecti. 173.c.2
Gratiæ Chriſti debetur omnis plenitudo, & intenſio, quæ poteſt gratiæ convenire. 174.c.1
Gratia vnionis in Chriſto præcedit gratiam habitualem eius ordine naturæ, & intellectus. 174. c.2.
Gratia habitualis conſequitur vnionem hypoſtaticam tanquàm naturalis eius proprietas. 175. c. 1.
Nulla Gratia deriuatur à Chriſto, quæ non ſit ab ipſo vt Redemptore. 179.c 1
Gratiam conferre convenit Chriſto auctoritatiuè, quatenùs eſt Deus: inſtrumentaliter verò, quatenùs eſt homo. 179.c.2
Gratiæ influxus prouenit à Chriſto per meritum, vel per efficientiam Phyſicam inſtrumentalem. ibid.
Gratia in quo ſenſu dicitur collata Chriſto, ſicut vniuerſali principio ſanctificationis. 186.c.2
Gratia Perſonalis Chriſti eſt eadem ſecundùm eſſentiam, ſed diuerſa ſecundùm rationem à gratia capitis. 187. c.2
Gratia hominum ordinatur ad bonum particulare habentis. 188.c. 1.
Gratia verò Chriſti ad bonum vniuerſale. ibid c. 2.
Gratia puræ creaturæ, quantumvis intenſa, nunquam ſortiri poteſt Privilegium gratiæ capitalis. ibid.
Gratia Chriſti in primo inſtanti fuit completa. 193. c.1.
Gratia eſt perfectiſſima participatio divini eſſe. 253.c.1.
Non poteſt cauſari principaliter à creatura. ibidem.
Gratia non eſt qualitas productiua ſibi ſimilis. ibid.c.2
Quamvis ſit omnium qualitatum perfectiſſima. ibid.& 228. c. 2
Gratia vnionis reddit naturam immobilem in bono: non autem habitualis. 257.c.1
Gratia vnionis ſufficiebat in Chriſto ad extinguendum fomitem peccati; Licet habitualis, & virtutes infuſæ additæ fuerint de congruo. 259. c. 1
Gratia habitualis Chriſti præſuponitur ad omnem actionem meritoriam, & ſupernaturalem ipſius. 319.c.1
Habuit ſaltem modum proprietatis naturalis reſpectu vnionis hypoſtaticæ. 318.c.2
Gratia eſt fundamentum filiationis adoptivæ Dei. 352.c.2

H

Habitus.

HAbitus ſuperior attingit ſub vnica ratione formali, quæ ſub diverſis ab inferioribus attinguntur. 217.c.1.
Habitus non eſt productivus per ſe alterius habitus. 223.c.2
Habitus primus à Gratia per ſe procedens eſt Lumen gloriæ. 319.c.1.
In nobis tamen eſt Lumen fidei, & quare. ibid.
Habitus præexiſtens ſimul cum Gratia actuali poteſt eſſe principium actus intenſioris ſe. 320. c. 2

Hæreditas.

Hæreditas filiorum Dei quænam ſit. 347.c.2
Hæreditas ſpiritualis abſque detrimento Patris, & Cohæredum percipitur. 349.c.1

Hæreſis, Hæreticus.

Hæreſis Neſtoriana vnde dicta, & primam originem traxit. 64.c.1
Damnata fuit in Concilio Epheſino. ibid. c. 2
Refertur iterùm cum Eutychetiana extremè oppoſita. 77.c.2
Hæreſis inducens peccatum in Chriſtum damnatur in Concilis Epheſino, & Romano. 351.c.1
Hæreſes Neſtorij, Photini, & Manichæorum referuntur. 271.c.1
Hæreſis incurritur ex verbis inordinatè prolatis. 378.c.2.
Hæreſis negantium Beatiſſimam Virginem Dei genitricem

genitricem appellandam eſſe damnatur in pluribus Conciliis. 289.c.1
Hæretici conuenientes ex diverſis motivis ad negandas duas voluntates in Chriſto 293.c.1

Homo.

Hominis Reparatio conſiſtit in remiſſione culpæ, & collatione Gratiæ. 15.c.1
Homo purus pro toto genere humano ſatisfacere non poterat. ibid.& 19.c.2
Nec etiam pro peccato actuali. 20.c.1
Homo tenetur ad ſuam ſalutem cooperari. 43.c.2
Homo initio mundi fuit in duplici ſtatu, Innocentiæ ſcilicet, & lapſus. 59.c.2
Hominis cuiuſcunque operatio non potuit eſſe meritoria Incarnationis ex condigno. 93.c.1
Corporeæ Hominis partes ſpeciem ſortiuntur ab anima. 135.c.1
Homo poteſt moveri vel à principio intrinſeco, quod eſt ratio humana, vel ab extrinſeco, quod eſt ratio diuina. 160.c.2
Homines, qui moventur inſtinctu diuino, non debent rationem humanam audire. 161.c.1
Homines deducuntur ad finem vltimum per Chriſti humanitatem. 192.c.2
Homo naturaliter intelligit per ſpecies minùs vniverſales, quàm Angelus. 217.c.1
Homo in ſtatu Innocentiæ nullum expertus fuiſſet motum inordinatum appetitus ſenſitiui. 258.c.2
Hoc nomen, Homo, ſupponit pro qualibet hypoſtaſi humanæ naturæ. 273.c.1
Hominem eſſe convenit DEO ratione vnionis, quæ eſt quædam relatio. 277.c.1
Hoc nomen, Homo poteſt ſumi vel pro ſuppoſito, vel pro natura, potiùs tamen vſurpatur pro natura. 281.c.2
Homo poteſt ſibi mereri bona temporalia, vt referuntur ad ſpiritualia. 317.c.1
Homini poteſt aliquid conuenire ratione naturæ humanæ dupliciter. 367.c.1

Humana natura.

Humanæ naturæ duplex motus de imperfecto ad perfectum notatur à Caietano. 60.c.1
Humana natura Chriſti dignior, quia ſubſiſtit in verbo, quàm ſi ſubſiſteret in ſe. 66.c.2
Prius intelligitur aſſumpta à verbo, quàm creata & exiſtens. 67.c.1
Humana natura quomodò mutata in myſterio Incarnationis. 85.c.1
Humana natura eſt magis & minus in filio DEI, quàm filius in Patre, ſecundùm diverſas conſiderationes. 90.c.1
Humana natura eleuatur in Deum dupliciter ſcilicet per eſſe perſonale, & per operationem. 91.c.1
In ſola Natura humana inuenitur dignitas, & neceſſitas, quam poſtulat aſſumptio perſonæ diuinæ. 123.c.2
Humana natura manens in propria perſona non poterat aſſumi à verbo. 126.c.1
Humana natura non debuit aſſumi à verbo abſtracta ab omnibus indiuiduis. 128. c.2.& ſeq.
Nec etiam contracta ad omnia individua. ibid.
Humanæ naturæ partes nec ordine intentionis nec ordine executionis intelligi debent prius aſſumptæ quàm tota humanitas. 141.c.1
Humana natura, eiuſque actiones Deificatæ fuerunt per vnionem ad Verbum. 216.c.1

Humanitas.

Humanitas Chriſti ſecundùm ſe conſiderata habet appetitum ad propriam perſonalitatem. 127.c.1
Non tamen vt eſt vnita verbo. ibid.
Humanitas Chriſti propriam efficientiam circà ſupernaturales effectus in Chriſto retinet. 251.c.1
Per modum Phyſici inſtrumenti cauſat noſtram iuſtificationem, & miracula. ibid.c.2
Humanitati Chriſti concedendum à fortiori, quod dicitur de ſacramentis novæ legis. 226.c.2
Humanitas Chriſti nequit per ſolam potentiam obedientialem inſtrumentaliter Phyſicè concurrere ad effectus ſupernaturales. 230.c.1
Sed conſtituitur in actu primo inſtrumentum Phyſicum effectivum Gratiæ & miraculorum, per virtutem creatam, quæ eſt motio & eleuatio Dei. ibid.c.2
Humanitas Chriſti eleuata ad iuſtificationẽ impij habet virtutem ab agente principali in eo ſolùm inſtanti in quo fit. 231.c.2
Humanitas Chriſti habet virtutem cauſandi gratiam, & miracula permanenter. 232.c.1.& 2
Non tamen ſortitur rationem inſtrumenti per aliquam virtutem habitualiter à cauſa ſuperiori inditam. Ibid.
Humanitas Chriſti habet vim inſtrumentalem ad ſanctificandum per ſolam vnionem ad verbum. 233.c.1
Nec tamen ineſt ei virtus aliqua permanens ad ſupernaturales effectus. 233.c.1
Humanitas Chriſti vniverſale DEI inſtrumentum determinatur ad hoc vel illud miraculum per aliquam ſui conditionem. 241.c.1
Humanitas Chriſti ſolùm exiſtit per exiſtentiam verbi. 286.c.2.& ſeqq.
Si Humanitas priùs natura extiterit, quàm fuerit verbo vnita, non pendet à verbo in exiſtendo. 287.c.2
Nec poteſt concedi hominem ſimpliciter eſſe Deum, & è converſo. 290.c.1
Humanitati Chriſti maxima dignitas advenit ab exiſtentia verbi. 291.c.1
Humanitas Chriſti concurrit Inſtrumentaliter ad creandum Gratiam in anima, & quâ ratione. 343.c.1
Humanitas Chriſti non fuit prædeſtinata ad gloriam, nec ad filiationem Dei naturalem. 362.c.2

Hypoſtaſis.

Hypoſtaſi attribuuntur operationes, & proprietates naturæ. 68.c.1

I

Ignorantia.

Ignorantia dividitur in negativam & privativam. 260.c.1
Ignorantiam propriè dictam in Chriſto non fuiſſe, eſt de fide. ibid.& ſeqq.
Potuit tamen habere ignorantiam negativam. ibid.

Immutabilitas.

Immntabilitas eſt ratio à priori æternitatis. 97.c.1

Incarnatio.

Vis huius termini. 2.c.3
Incarnationis nomen improbatur ab infidelibus. ibid.
Incarnationis puſſibilitas oſtenditur. 4.c.2.& ſeqq.
In eius convenientia includitur. 5.c.3
Incarnationis myſterium probatur ex Scriptura. 5.c.2
Ex verbis Chriſti. ibid.
Ex factis eiuſdem. ibid.
Incarnationis poſſibilitas nequit euidenter cognoſci ſolo lumine naturali. 9.c.2
Opinio Gregorij de Valentia circà hoc rejicitur. ibid.
Incarnationis myſterium ſuperat captum intellectus humani. 10.c.1
Incarnationis Convenientia explicatur. 11.c.2 & ſeqq.
Io Incarnatione elucent attributa divina Bonitatis,inſtitiæ, ſapientiæ &c. 12.c.3
Incarnatio eſt ſumma DEI communicatio. 13.c.1.& 2
In ea communicantur tres ordines Bonitatis diuinæ. ibid.c.2
Incarnationis Myſterium impletnm eſt abſque quod Deus ſit aliquo modo à ſuo ſtatn immntatus. 14.c.1
Incarnatio fuit ſolùm neceſſaria ſecundùm quid. ibid.c.2
Explicantur Pattes aſſerentes eam fuiſſe neceſſariam ſimpiiciter. ibid.
Incatnationis vtilitas ad promovendum hominem in bonum. 15.c.1
Ad removendum eumdem à malo. ibid. c.2
Incarnatio maximum dinini ergà nos amoris argumentum, & noſtri ergà Deum incentivum. ibid.
Incatnatio manifeſtat dignitatem humanæ naturæ. ibid.
Incarnatio fuit medium convenientiſſimum omnium,quæ Deus de ſuâ potentia abſoluta potnis eligere ad Reparationem generis humani. 16.c.3
Incatuationis beneficio ſumns perfectè reparati quantùm ad Animam; imperfectè quantùm ad corpus. 17.c.2
Iucarnationis opus ordinatum à DEO contrà peccatum. 47.c.1.& 52.c.2
Incarnatio verbi fuit priùs intenta, & prævisa, quàm ordo naturæ, & gratiæ. 49.c.2.& ſeqq.
Nec non quàm peccatum intelligatur permiſſum. ibid.
Incarnatio fuis volita in remedium peccati. 51.c.1
Incarnatio Chriſti fuis volita propter ſe, & propter noſtram ſalutem ſub diverſa ratione. ibid. & ſeqq.
Incatnationis neceſſitas in ſcriptura colligitur ex peccato primi Parentis. 51.c.2
Iocarnationis Convenientiæ, & vtiiitates reducuntur omnes ad remedium peccati. 55.c.2
Incarnationis decretum connectitur cum paſſibilitate carnis aſſumptæ. 57.c.3
Iocarnatio fuit volita per ſe,licet occaſione peccati. ibid.c.3
Incatnationis totale motivum non fuit ſola liberatio à peccato originali. 58.c.2.& ſeq.
Incarnatio non fuiſſet conveniens ab initio mundi,neque ſtatim poſt peccatum. 59.c.1. & ſeq.
Non debuit etiam differri vſque ad finem mundi. ibid.
Incatnationem meruerunt de congruo SS. Patres antiquæ legis. 93.c.1.& 101.c.2
Incarnatio cauſa efficiens omninm meritorum non potuit habere rationem præmij. 95.c.2
Incarnatio non ſolùm fuit cauſa Phyſica, ſed etiam moralis meritorum Chriſti. ibid.
Incarnatio Verbi eſt reformatiua totius humanæ naturæ. 100.c.2
Incarnatio eſt bonum ſimpliciter infinitum. 101.c.1
Incarnatio non potuit cadere ſub merito hominis etiam quantùm ad Circunſtantias. ibid.
Incarnatio potuit dupiici titulo executioni mandari ſcilicet propter æternum DEI decretum, & propter meritum de congruo SS.Patrum. 104.c.1
Io Iocarnationis myſterio tota ratio facti eſt potentia facientis. 115.c.2
Incarnationis opus perfectum eſt à Spiritu ſancto. 211.c.1
Ex Incarnationis myſterio conſequitur communicatio Idiomatum. 273.c.2.& ſeqq.
In quo hæc conſiſtat. 275.c.1

Infinitas.

Infinitas gratiæ,& Charitatis ſolùm eſt ex parte finis. 25.c.2
Peccati verò eſt offenſiua iuris infiniti. ibid.
Iufinitas eſt quoddam accidens. 55.c.1.& 202.c.2
Iufinitas diuinæ virtutis eluxit in modo productionis rerum ex nihilo. 56.c.1
Infinitss quid præſtes in perſonalitate Verbi. 107.c.3
Infinitas dinina extenditur ad naturam,& ad perſonam. 119.c.2

Infinitum.

Infinitum omnibns modis non poteſt eſſe, niſi vnum. 45.c.1
Iofinito ſimpliciter & omnibns modis,non eſt maius; benè tamen infinito ſecundùm quid. ibid. c.2
Proprietates infiniti determinantur per ſubiectum. ibid.
Infinitum definitur,cuins quantitatem accipientibus ſemper eſt aliquid extrà accipere. 200.c.2
Infinita in ſe ipſis poſſunt eſſe finita in intellectu cognoſcentis. ibid.c.2
Infinitæ electorum, ac reproborum Cogitationes, quâ ratione pertinent ad ſtatum Chriſti. 202.c.1
Infinito ſimpliciter non eſt aliquid maius; infinito verò ſecundùm aliquid determinatum, non eſt maius in illo genere. ibid.c.2

Inſtrumentum.

Iuſtrumentum ex ſui ratione petit habere actionem præviam. 236.c.3.& 238.c.2
Debet etiam aliqnid operari, dum aſſumitur à DEO, per quod poſſit illi ſubdi, & ne fruſtrà adhibeatur. 236.c.2

Intellectus.

Intellectus.

Intellectus poteſt Deum cognoſcere vel vt eſt in ſe, vel ſecundùm modum proprium cognoſcendi. 111.c.1
Intellectus agentis proprium munus eſt facere ſpecies actu intelligibiles. 195.c.1
Intellectus humanus duplicem habet reſpectum ad ſuperiora, & ad inferiora. ibid.c.2
Intellectus Beati videt in Verbo omnia, quæ ad proprium ſtatum ſpectant. 201.c.2
Intellectus humani ſpecies non feruntur ad ſingularia, & quare. 205.c.2
Sicut res procedunt à diuino Intellectu affectivè ſecundùm formam, & materiam; ita cognoſcuntur ab intellectu Angelico. ibid.
A Fortiori ab intellectu Chriſti. 206.c.1
Intellectus cognoſcens rem aliter ac eſt in ſe, eſt falſus; non verò ſenſus, ſi cognoſcat prout per ſpeciem illi repræſentatur. 262.c.1

Iuſtitia.

Iuſtitiæ opus eſt Redemptio. 16.& 17.c.1
Conditiones Requiſitæ ad ſalvandum rigorem Iuſtitiæ enumerantur, & explicantur. 19.& 33.c.2
Vbi non ſervatur, ad creditoris fauorem recurrendum eſt. 35.c.1
Iuſtitia propriè dicta requirit diverſitatem ſuppoſitorum. 35.c.1
Non poteſt eſſe inter Patrem & filium iuxtà doctrinam Ariſtotelis. 36.c.1
Ad Perfectionem Iuſtitiæ quid requiritur. 37.c.2
Deum ex Iuſtitia obligari, quomodò intelligitur. 38.c.1
Iuſtitia commutativa conſiſtit in æqualitate dati, & accepti. 39.c.1
Conſtituit mutuam dependentiam inter eos, in quibus reperitur. ibid.
Ad Iuſtitiam commutativam qoid requiritur. 39.c.2
Iuſtitia Commutativa eſt perfecta. 41.c.1
Ad illam pertinet Redemptio. ibid.
Iuſtitiæ commutativæ Chriſti non correſpondet in Deo alia Iuſtitia commutativa formaliter, ſed ſolùm eminenter. 42. c. 1. & ſeqq.
Rigor Iuſtitiæ eminentalis quid ſit. ibid.
Contrà Iuſtitiam eſt petere per ſe ſatisfactionem maiorem offenſa, non verò ſi petatur per accidens, & ratione alicuius Circumſtantiæ. 46.c.1
Debitum Iuſtitiæ non tollit voluntarium. ib.c.2
Iuſtitiæ partes ſunt Religio & pœnitentia, & quâ ratione. ibid.
Quod ex Iuſtitia fidelibus conceditur, etiam ex meritis Chriſti confertur. 326.c.1
Iuſtificatio noſtra pendet in fieri, & conſervari à Iuſtitia Chriſti, ſicut lumen à ſole. ibid. & c.2
Vnicum eſt meritum vtriuſque Iuſtitiæ. ibid.

Iuſtus.

Iuſti veteris legis tanquàm parvuli; Iuſti autem nouæ veluti filij adulti. 352.c.1

L

Lex.

Legis Moſaicæ invaliditas ad Iuſtificandos homines. 20.c.2
Legis datæ per Moyſem opportunitas. 60.c.1
Lex antiqua fuit lex timoris; nova autem Lex amoris. 351.c.1

Liberalitas.

Liberalitas quomodò cum Paupertate compati poteſt. 152.c.1
Liberalitas perfectè fuit in Chriſto; non tamen magnificentia quantùm ad exercitium actus. ibid. & 153.c.2

Libertas.

Ad Libertatem non requiritur facultas ad oppoſita contrariè, ſed ſufficit ad oppoſita contradictoriè. 303.c.2
Libertas eſt radicaliter in intellectu, & quomodò. 313.c.1
Libertatis proprius actus conſiſtit in electione. ibid.

Lumen.

Lumen naturale perfectum in homine; ſupernaturale verò imperfectum. 161.c.1
Lumen ſolis dicitur infinitum, in quantùm habet quidquid requiritur ad rationem lucis. 170.c.1
Lumen Propheticum fuit Chriſto Conceſſum. 209.c.1
Lumen gloriæ eſt primus habitus à Gratia per ſe procedens. 359.c.1

M

Malitia.

Malitiæ moralis infinitas pendere poteſt à pluribus circumſtantiis. 23.c.2

Materia.

Materia prima non eſt aſſumptibilis immediatè à Perſona diuina. 124.c.1
Materia corporis humani non appetit in cœlo aliam formam. 127.c.1.& 2

Medium.

Medium aſſumptionis multiplex aſſignatur. 136. c. 2

Melchiſedech.

Melchiſedech fuit purus homo. 345.c.1.& 2
Fuit Rex Salem. ibid.
Patria, & Genus illius explorantur. ibid.
Vnde dicitur ab Apoſtolo ſine Patre, ſine Matre, & ſine genealogia. 346.c.1
Verè fuit Sacerdos, ſed non ita conſtat de eius ſacrificio. ibid.
Dicunt aliqui illum panem, & vinum obtuliſſe ſolùm ad refectionem. ibid.

Membrum.

Membra Corporis Chriſti quædam ſunt in actu; quædam verò in Potentia. 374.c.2. & ſeq.

Mereri.

Ad Merendum ſufficit, vt operans habeat dominium ſuorum actuum. 34 c.2
Nullus poteſt mereri quod iam habet. 95.c.1

Meritum.

Meritum.

Meritum de potentia ordinaria antecedit præmium. 94.c.2
Principium Meriti non cadit ſub merito. ibid.
Meritum eſt cauſa præmij, non per modum cauſæ finalis, ſed potiùs efficientis. 95.c.1
Meritum non poteſt inveniri priùs natura in humanitate Chriſti, quàm intelligatur Verbo vnita. 96.c.1
Meritum de condigno, & de congruo in quo differunt. 99.c.2
Omne Meritum ordinatur ad beatitudinem. 100.c.1
Meritum de Condigno malè diſtinguitur à quibuſdam Theologis. 100.c.2
Meritum omne Creaturæ eſt ſimpliciter finitum. 101.c.1
Meritum de congruo requirit diſpoſitionem gratiæ, & amicitiæ Dei in merente. 101.c.2
Nullam inducit obligationem, ſed ſolam Condecentiam in præmiante. ibid.
Meritum definitur opus liberum bonum, ex quo acquiritur ius ad merendum præſuppoſito pacto. 303.c.1
Sex Conditiones Meriti inde deducuntur. ibid.
Conveniunt omnes actionibus Chriſti. 304.c.2
Meritum Chriſti incepit à primo inſtanti Incarnationis. 305.c.2
Nec vnquam fuit interruptum vſque ad mortem eius. 307.c.2
Meritum omne Chriſti à gloria eius eſſentiali proceſſit. 319.c.1
Meritum quomodò ſe habeat ad præmium. ib.c.2
Perfectius eſt aliquid per Meritum acquirere, quàm ſine merito poſſidere. 322.c.1
Meritum Chriſti quomodò ad nos derivatum. 330.c.2

Miraculum.

Miracula poſſunt fieri, vel poteſtate, vel poſtulatione. 236.c.2
In Miraculo vna Creatura defert imperium divinum ad alias. 238.c.1
Miraculorum poteſtas fuit permanenter in Chriſto, & quomodò. 242.c.1
Miraculum præſertim continuum non ſine neceſſitate admittendum. 262.c.2

Modus.

Modus ab aliquibus excogitatus in vnione humanitatis cum perſona Verbi eſt impoſſibilis. 83.c.2
Modus ille non poſſet pertinere ad eſſentiam, ſubſiſtentiam, aut exiſtentiam humanitatis Chriſti. ibid.
Eſſet omninò inutilis. 84.c.1

Motus.

Motus eſt actus exiſtentis in potentia. 12.c.2
Motus omnis appetitus ſenſitivi fuit in Chriſto voluntarius. 294.c.2
Motus idem poteſt eſſe naturalis ſimpliciter, & violentus ſecundùm quid. 309.c.2

Munus.

Munera induunt conditionem offerentis. 32.c.2

Myſterium.

Myſteria fidei, quomodò oſtenduntur poſſibilia, & quomodò credibilia. 10.c.1

N

Natura.

IN Natura humana duplex capacitas attendi poteſt; vna ſecundùm ordinem potentiæ naturalis, altera ſecundùm ordinem divinæ Providentiæ. 56.c.1
Inter Naturam divinam & humanam in Chriſto non cadit vnio media ſicut cauſa; ſed ſicut effectus conſequens naturarum coniunctionem. 82.c.2
Non magis requiritur ad ſubſiſtendum in aliena natura, quàm ad ſubſiſtendum in infinitis. 106.c.2
Naturæ diuinæ conuenit ſecundariò aſſumere naturam creatam. 108.c.2
Natura diuina in quo ſenſu poſſit dici Incarnata. 110.c.2
Natura diuina vna numero poteſt eſſe communis pluribus ſuppoſitis. 116.c.1
Poteſt tamen hoc convenire naturæ creatæ per potentiam obedientialem reſpectu divinarum perſonarum. ibid.
Natura quælibet ſubſtantialis poterat aſſumi à Verbo. 122.c.2.& 124.c.1
Sola tamen humana de congruo erat aſſumptibilis. ibid.& ſeqq.
Quâ ratione aliæ naturæ dicantur inaſſumptibiles. 123.c.1
Natura Angelica fuit verè aſſumptibilis à Verbo, ibid.c.2
Naturæ ſingularitas, ſeu individuatio differt à ratione perſonalitatis. 124.c.2
Natura per propriam perſonalitatem conſtituitur incommunicabilis alteri; non verò per alienam; maximè, ſi noua adveniens habeat infinitatem in terminando. 126.c.2
Natura diuina dicitur de Chriſto tam in abſtracto, quam in concreto: humana verò ſolùm in concreto. 284.c.1
Natura divina vtitur humanâ, ſicut inſtrumento, & hæc eadem ratione participat operationem divinæ naturæ. 298.c.2
Quod eſt præter Naturam, poſterius eſt eo, quod eſt ſecundùm Naturam. 307.c.2

Naturale.

Naturale poteſt aliquid eſſe ſecundùm formam, vel ſecundùm materiam. 12.c.2
Illud ſemper actu ineſt, iſtud verò quandoque ſecundùm potentiam tantùm. ibid.

Neceſſitas.

Neceſſitas duplex eſt, coactionis ſcilicet & naturæ. 248.c.1

Nomen.

Nomen numerale adiunctum termino ſignificanti perſonam, indicat multiplicationem ſuppoſitorum; adiunctum verò termino ſubſtantiuo ſignificanti naturam, eam quoque multiplicat. 118.c.2

Nomen in reduplicatione poſitum ſumitur potiùs pro natura, quàm pro ſuppoſito. 282.c.2
Nomen ab aliqua forma impoſitum nunquàm dicitur pluraliter, niſi propter pluralitatem ſuppoſitorum. 284.c.1
Nomen hoc, Theandricum, idem ſignificans ac Dei-virile à D. Dionyſio adinventum. 290.c.1.
Eo aboli ſunt hæretici. ibid.

O

Obiectum.

Obiectum Tertiæ Partis ſummæ D. Thomæ. 2. c.1. & 2
Obiectum Tractatus Incarnationis eſt Chriſtus. ibid. & ſeqq.
Obiectum ſcientiæ, an poſſit eſſe quid ſingulare. ibid. c. 2
Obiectum materiale idem eſt viſionis beatæ, fidei, & Theologiæ. ibid.
Obiecta intellectus, ſapientiæ, ſcientiæ, & conſilij determinantur. 204.c.1
Obiecta à longe viſa vnde appareant minora. 262. c. 2
Obiectum doloris in quo differt ab obiecto triſtitiæ. 265.c.1

Oleum.

Oleum lætitiæ apud SS. Patres ſignificat Spiritus ſancti Chariſmata. 145.c.2

Operatio.

Operatio, quâ virtus moralis acquiritur, eſt eiuſdem ſpeciei, cum illa, quæ à virtute iam acquiſita elicitur. 159.c.2
Operatio propria intellectus agentis eſt facere ſpecies actu intelligibiles. 595.c.1
Operatio naturalis inſtrumenti diſpoſitiuè ſe habet ad actionem principalis agentis, & applicationem virtutis eius ad effectum. 238.c.1
Operationes duæ divina ſcilicet, & humana ponendæ in Chriſto. 297.c.2. & ſeqq.
Operationis vnitas deſumitur à principio activo. 298.c.1
Operationes humanæ Chriſti poſſunt conſiderari, vel ex parte effectus, vel ex parte modi cauſandi. 300.c.1
In Operationibus hominis Dei quid commune toti Trinitati, quidvè proprium filio. ibid.
Operatio humanitatis Chriſti non eſt alia ab operatione divinitatis illius. ibid. c. 2
Diverſa ſpecies Operationis ſumitur à diverſitate formarum. 301.c.1
Operationes divinæ & humanæ naturæ Chriſti poſſunt concurrere ad vnicum operatum. ibid.
Operatio ſimpliciter humana eſt illa, quæ à ratione per voluntatem procedit. ibid. c. 2
Quænam Operationes ſortiantur rationem actus humani. 302.c.1
Nulla ex Operationibus Chriſti ab ea excluditur. ibid.
Operationis perfectio exigit, vt potentia per formam ſibi connaturalem operetur. 318.c.2

Opinio.

Opinio Alenſis de ſcientia vnionis refertur, & reiicitur. 9.c.2
Opinio Scoti dicentis meritum Chriſti fuiſſe intrinſecè finitum. 26.c.2
Opinio Aſturicenſis dicentis ſatisfactionem Chriſti à pluribus virtutibus proceſſiſſe. 40.c.1
Opinio Scoti, & aliorum dicentium Incarnationem prius ordine intentionis fuiſſe præviſam & volitam, quàm præviſum, & permiſſum peccatum. 48.c.1. & 2
Quàm periculoſa, & cui cenſuræ ſubiaceat. 54. c.1. & 2
Opinio aſſerens Chriſtum meruiſſe vnionem humanitatis ad Verbum in Reſurrectione reiicitur. 97.c.2
Opinio Durandi admittentis vnam duntaxat ſubſiſtentiam abſolutam in Deo. 109. & 111.c.1
Opinio aſſerentium vnionem Incarnationis potuiſſe fieri in natura præintellecta perſonis diſcutitur. 113.c.2
Opinio dicentium Corpus Chriſti poſſe dici medium aſſumptionis reſpectu animæ, ſicut animam medium reſpectu corporis, refertur & improbatur. 138.c.1
Opinio Dominici Soto dicentis Chriſtum eſſe caput Angelorum ſolùm inquantùm Deus eſt, diſcutitur. 181.c.2
Opinio aſſerentium Angelos ex Chriſti meritis, & Paſſione fuiſſe præſervatos, refertur, & reiicitur. 184.c.1
Opiniones variæ circà cauſalitatem Phyſicam Gratiæ ab humanitate Chriſti referuntur. 224. c.1. & 2
Opinio dicentium Chriſti humanitatem per ſolam coniunctionem, & ſubordinationem ad virtutem Dei, rationem Phyſici inſtrumenti ad ſupernaturales effectus ſortiti, reiicitur. 227.c.2
Opinio aſſerentium Verbum in natura aſſumpta peccare potuiſſe reiicitur. 253.c.1
Cuinam cenſuræ ſubiaceat. ibid. & 254.c.1
Opinio Durandi ſentientis fomitem peccati eſſe ipſum appetitum ſenſitivum, reiicitur. 257.c.2
Opinio Durandi dicentis Deum eſſe potiùs dicendum humanatum, quàm hominem, diſcutitur, ac reiicitur. 270.c.1. & 2
Occaſio deceptionis illius. 272.c.2
Opinio Suareſij dicentis impoſſibile eſſe, quòd humanitas exiſtat per exiſtentiam increatam Dei, refertur, & confutatur. 286.c.1. & ſeqq.
Eruitur eius fundamentum. 287. & 288.c.
Deducitur ad maxima inconvenientia. 289. c.1. & ſeqq.
Opinio quorumdam Theologorum Chriſti merita ſpeciali miraculo tribuentium reiicitur. 305.c.1
Opinio negantium veram obedientiam in Chriſto exploditur. 311.c.2
Opinio Durandi dicentis, Chriſtum vt hominem, eſſe Filium Dei adoptivum fusè diſcutitur. 353. c.2. & ſeqq.

Opus.

Opus bonum hominis iuſtificati meretur vitam æternam. 31.c.1
Opera Dei ad extrà indiuiſa, & communia tribus perſonis. 35.c.2
Opera Chriſti præcedentia vnionem Verbi fuiſſent alterius ſuppoſiti. 96.c.1
Opera Chriſti, aut cuiuſcunque alterius hominis non potuerunt eſſe meritoria Incarnationis. 99. c.2. & ſeqq.
Opus Incarnationis eſt opus miſericordiæ. 100.c.1
Opera ſupernaturalia & miraculoſa ſunt Chriſto tribuenda etiam poſt Aſcenſionem eius in cœlum. 217.c.1
Opera divinitatis quâ ratione attribuuntur Chriſto vt homini. 234.c.1

Opera meritoria Chriſti procedebant, à Gratia habituali, vt à ptincipio proximo; à Gratia verò vnionis, vt à prima radice. 171.c.1

Oratio.

Oratio Chriſti ab abſolutâ voluntate procedens fuit ſemper exaudita. 336.c.1.& 338.c.2.& ſeq.
Oratio eſt explicatio propriæ voluntatis apud Deum, vt eam impleat. ibid.
Orario Chriſti in cœlo duplex, expreſſa ſcilicet, & interpretativa. ibid.c.2
Oratio eſt actus Religionis Deo debitus. 337.c.2
Oratio Chriſti non potuit eſſe actus ſenſualitatis. ibid.c.2
Potuit tamen Chriſtus ex triplici ratione precibus ſuis exprimere ſenſualitatis affectum. 338.c.1
Oratio eſt actus rationis, & quare. ibid.
Oratio Chriſti vocalis fuit ſolùm propter nos. ibid. c.2
Oratio Chriſti pro tranſlatione Calicis variè à Patribus exponitur. 339.c.1
Oratio non eſt munus proprium Sacerdotis. 344 c.1

Ordo.

Ordo rationis reperitur inter attributa divina. 47.c.2
Eodemque modo inter volitiones diuinas. ibid.
Tres ordines, ſecundùm quos poteſt ſe Deus creaturis communicare, enumerantur. 48.c.1
Ordo naturæ præſupponitur ad ordinem gratiæ, & hic ad ordinem vnionis hypoſtaticæ. ibid.
Vterque Ordo naturæ, & gratiæ ingreditur decretum Prædeſtinationis Chriſti. 49.c.2
Ordo naturæ, & gratiæ poſterior eſt vnione hypoſtatica in genere cauſæ finalis; prior verò in genere cauſæ materialis. 51.c.1
Manifeſtatur hæc doctrina exemplo. ibid.
Ordo naturæ attenditur vel ex parte agentis, vel ex parte materiæ. 139.c.2
In Ordine intentionis totum fuit priùs vnitum, Verbo, quàm partes eius. 140.c.1
Ordo naturæ inter aſſumptionem humanitatis, creationem animæ, & generationem actiuam B. Virginis præſcribitur. 288.c.2

P

Pars.

Partes ſunt priores & poſteriores toto ſecundùm diverſas conſiderationes. 141.c.2
Advenientibus novis partibus non acquiritur novum eſſe. 290.c.2

Paſſio.

Paſſio Chriſti ſatisfactoria quantùm ad ſufficientiam pro omnibus, & quantùm ad efficaciam pro electis. 40.c.1
A Paſſione Chriſti ſpecialiter dimanavit virtus ſacramentorum. 44.c.1
Paſſio Chriſti eſt cauſa noſtræ Iuſtificationis effectiuè, & meritoriè. 180.c.1
Paſſiones quâ ratione tribuuntur Chriſto, vt Deo. 234.c.1
Paſſionis diviſio in corporalem & animalē. 263.c.2
Vtriuſque definitio, ſeu deſcriptio. ibid.& ſeq.
Paſſiones appetitus ſenſitivi fuerunt in Chriſto. 264.c.1
In eo tamen vſum rationis non præveniebant, nec illam ſecum trahebant. ibid.c.2
Differunt Paſſiones Chriſti à noſtris in tribus. ib.
Propaſſio in quo differt à Paſſione. ibid.
Ad Paſſionem Chriſti concurrunt Charitas, & obedientia. 314.c.2

Pater.

Pater æternus eſt Pater Chriſti naturaliter: hominum autem voluntariè. 350.c.2
Patres veteris teſtamenti fuerunt verè filij adoptivi Dei. 351.c.2

Peccator.

Peccatores ſunt imitatores, & membra Diaboli. 189.c.2

Peccatum.

Peccati gravitas colligitur ex dignitate offēſi. 20.c.1
Peccati Originalis infinitas ex triplici capite deſumitur. ibid.c.2
Quâ ratione poteſt deſumi ab extrinſeco. 21.c.2
Peccatum quomodò vergit in contemptum Dei. 22.c.1
Peccatum tendit ad deſtructionem divini eſſe. ibid.
Peccatum mortale eſt in genere iniuriæ ſimpliciter infinitæ. 23.c.1
Non tamen proinde dicendum eſt ſimpliciter infinitum omnibus modis. ibid.& 27.c.1
Peccatum originale habet infinitatem extenſiuam. 25.c.1
Peccatum commiſſum contrà perſonam infinitam exigit ſatisfactionem infinitam. ibid.
Gravitas illius non poteſt compenſari per actum Charitatis. ibid.
Peccati actus quatenùs eſt res, cadit ſub dominio Dei. 34.c.1
Peccatum ſe habet per accidens ad naturam humanam, & intentionem Dei. 57.c.2
Peccatum Originale fuit occaſio præcipua Incarnationis Chriſti. 58.c.1.& 2
Eſt malum totius naturæ. ibid.
Peccati ſimplex deteſtatio pertinet potius ad Charitatem, quàm ad Pœnitentiam. 158.c.2
In Peccato mortali exiſtens non eſt membrum Chriſti, niſi in potentia. 181.c.1
Peccati fomes definitur inordinata concupiſcentia ſenſibilis appetitus. 257.c.2
Fuit extinctus in Beatiſſima Virgine Chriſtum concipiente. 259.c.1
Eſt cauſa, & effectus peccati. ibid.c.2
Peccatum omne importat defectum circà finem vltimum. 315.c.2
Peccatum Adæ quomodò ad nos derivatū. 330.c.2
Peccatum conſtat ex duobus ſcilicet malo culpæ, & reatu pœnæ. 342.c.2

Perfectio.

Perfectiones abſolutæ in divinis ſunt communes tribus perſonis. 509.c.2
Omnis Perfectio eſt Chriſto attribuenda. 317.c.2

Perſona.

Perſona divina verè exercuit operationes humanas in natura aſſumpta. 29.c.1
Perſona myſtica conſtitui poteſt ex capite, & membris. 38.c.1
Perſonæ rationem non habet omne individuum, etiam in genere ſubſtantiæ rationalis. 67.c.1
Perſona Chriſti non eſt compoſita ſecundùm ſe, benè tamen vt ſubſiſtit in natura. 68. c. 2. & ſeqq.
Definita fuit hæc veritas abſolutè in pluribus Conciliis. 70. c.1. & 2
In quo ſenſu dicat D. Thomas abeſſe à perſona Chriſti veram rationem compoſitionis. 76. c.2
Perſonæ diuinæ vnitas major eſt, quam vnitas numeralis, aut quælibet alia. 89. & 90. c. 2
Perſonæ competit proprijſſimè aſſumere naturam. 506.c.1.
Perſona creata nullatenùs poteſt aſſumere alienam naturam. 106.c.1.& ſeqq.

Propria

Notabilium.

Propria Perſonæ incommunicabilitas in quo conſiſtit. 108. c. 1
Nulla Perſona præter verbum, poteſt dici Incarnata etiam cum addito. 110. c. 1
Quæ conveniunt vni perſonæ diuinæ ratione alicujus abſoluti, conueniunt etiam aliis, & quomodò. 111. c. 2
Vna Perſona diuina poteſt naturam creatam aſſumere ſine alia. 113. c. 2. & ſeqq.
Aliæ Perſonæ potuerunt carnem aſſumere ſicut verbum. ibid.
Plures Perſonæ diuinæ poſſunt aſſumere vnam numero naturam; non tamen vnam perſonam. 114. c. 1. & ſeqq.
Perſona diuina vnica manens poſſet aſſumere duas humanitates. ibid.
Si tres Perſonæ diuinæ aſſumerent vnicam naturam humanam, eſſent vnicus homo. 117. & 120. c. 1
Perſonæ diuinæ non multiplicantur in abſolutis. ibid. c. 2
Tres Perſonæ dicuntur ſimpliciter vnum, ſed non vnus. 119. c. 1.
Perſona definitur rationalis naturæ indiuidua ſubſtantia. 124. c. 2
Quæ Perſonæ diuinæ nullo modo Conueniunt, poſſunt dici ſimpliciter de Chriſto ratione naturæ humanæ. 278. c. 2

Perſonalitas.

Perſonalitas verbi eadem manens eſt diuina, & humana ſecundùm diuerſos reſpectus. 69. c. 2
Duplex illa ratio ſubſiſtendi, quamvis realis, ſolâ ratione diſtinguitur. 70. c. 1
Perſonalitas verbi veram rationem extremi ſortitur, in compoſitione, quæ reperitur in Chriſto 72. c. 1
Perſonalitas irrecepta poteſt plures naturas terminare. 107. c. 2
Perſonalitate per intellectum abſtractâ, natura poteſt intelligi aſſumens. 112. c. 1. & ſeqq.
Perſonalitas verbi tribuit formaliter eminenter totum, quod propria Perſonalitas humanitati tribueret. 127. c. 1

Pœna.

Pœnæ culpis noſtris debitæ, mors, Tyrannis Diaboli, ingreſſus cœli occluſus. &c. 27. c. 2
Ab his erepti fuimus per Chriſtum. ibid.

Potentia.

Potentia alia naturalis, alia obedientialis. 56. c. 1. & 203. c. 2
Potentia perſonæ diuinæ non limitatur per aliquid creatum. 119. c. 2
Potentia naturalis non poteſt elicere actus ſupernaturales, niſi per aliquam formam eiuſdem ordinis. 150. c. 1
Potentia diuina extenditur ad aliquid maius gratia habituali Chriſti. 163. c. 1
Non tamen poteſt ordinari ad aliquid maius, quam ſit vnio perſonalis ad verbum. ibid.
Potentia vtraque naturalis, & obedientialis reducitur ad actum in Chriſto per ſcientiam infuſam. 204. c. 1.
Potentia actiua cuiuſlibet ſubjecti conſequitur naturam ipſius. 221. c. 1
Potentia immutandi Creaturas idem eſt ac virtus executiua miraculorum. 222. c. 1
Potentia obedientialis nihil aliud eſt quam natura creaturæ, vt ſubditur diuinæ omnipotentiæ. 229. c. 2
Fictitia prorsùs eſt potentia obedientialis actiua, quæ ſit virtus ſupernaturalis innata creaturæ. 230. c. 1
In quo ſenſu poteſt dici actiua. ibid. c. 2
Potentia non poteſt ferri extrà ſuum obiectum adæquatum, & ſpecificativum. 235. c. 1. & 2
Potentia ad peccandum eſt imperfectio liberi arbitrij, non Conditio ad formalem eius rationem requiſita. 303. c. 2

Præceptum.

Præceptum ſupponit capacitatem culpæ in eo, cui imponitur. 311. c. 1
Præceptum moriendi fuit Chriſto impoſitum, & quantùm ad ſubſtantiam, & quantùm ad omnes circunſtantias. ibid. c. 2. & ſeqq.
Neque hoc tollit rationem liberi, & meritorij in actu, quo tale Præceptum acceptauit & impleuit. ibid. & 315. c. 1
Præceptorum obſeruantia quatenùs ordinabatur in Deum ſecundùm ſe, erat neceſſaria in Chriſto; libera verò, vt referebatur in Deum, ſecundùm quòd erat ratio diligendi creaturas. 316. c. 2

Prædeſtinatio, Prædeſtinatus.

Prædeſtinatio Dei eſt perfectiſſima Prouidentia. 54. c. 2
Non ſolùm reſpicit ſubſtantiam rei, ſed etiam ſingulas circunſtantias illius. ibid. & ſeqq.
Prædeſtinatio ſupponit præſcientiam futurorum. 56. c. 2
Prædeſtinatio antiquorum Patrum omne meritum, illorum præceſſit; imò fuit cauſa illius. 103. c. 1
Prædeſtinatio inuoluit, & ordine rationis præſupponit Dei electionem. 149. c. 2
Prædeſtinationis noſtræ cauſa finalis, & meritoria Chriſtus. 328. c. 1. & ſeqq.
Prædeſtinatio Chriſti ſingularis, & diuerſa à Prædeſtinatione cœterorum. 338. c. 1
Prædeſtinari proprium eſt ſuppoſiti. 358. c. 2
Prædeſtinatio eſt quædam diuina præordinatio de his, quæ ſunt fienda in tempore. 359. c. 2
Prædeſtinatus poteſt aliquis dici dupliciter, vel abſolutè, vel explicando terminum. ibid. & ſeq.
Tres conditiones ſimpliciter neceſſariæ ad Prædeſtinationem. 360. c. 2
Prædeſtinatio conſtat ex duobus, vno æterno, & alio temporali. 361. c. 2. & ſeqq. & 367. c. 1
Prædeſtinatio eſt ad ſummam gratiarum. 363. c. 1
Prædeſtinatio tribuitur perſonæ Chriſti non ſecundùm ſe, ſed vt ſubſiſtit in natura humana. 366. c. 2
Prædeſtinatio Chriſti conſiderata ſecundùm actum prædeſtinantis, non poteſt eſſe noſtræ Prædeſtinationis exemplar. 367. c. 2. & ſeqq.
Benè tamen ſi conſideretur ex parte termini. 368. c. 1. & 2
Eodem modo cenſenda eſt noſtræ prædeſtinationis cauſa. ibid. c. 2

Prædicatum.

Prædicata deſumpta ab humanitate poſſunt dici de Deo, ſicut diuina de homine Chriſto denominatiuè ſubſtantialiter; non verò accidentaliter. 275. c. 2

Præmium.

Præmium datum Chriſto non fuit Infinitum Phyſicè, ſed moraliter. 45. c. 2

Principium.

Principium cognoſcendi in ſupernaturalibus eſt determinatio diuinæ voluntatis. 3. c. 1
Principium viſionis beatificæ conſtat ex intellectu, lumine gloriæ, & eſſentia diuina habente rationem ſpecici. 79. c. 2
Principium operandi miracula non poteſt eſſe qualitas permanens. 228. c. 1
Principium meriti non cadit ſub merito. 318. c. 1

Index Rerum

Proloquium.

Proloquium,qui ſolvit probabiliter , ſolvit euidenter, applicatur. 10.c.2

Promiſſio.

Promiſſio facta abſque conditione onetoſa,pertinet ad fidelitatem. 38.c.2

Propoſitio.

Propoſitio hæc,Deus eſt homo , eſt vera non ſolùm propter veritatem terminorum ; ſed etiam propter veritatem prædicationis. 269.c.1.& 2

Eſt in materia naturali. 270.c.2

Propoſitio non eſt in materia remota , cum duæ formæ conueniunt in vnum ſuppoſitum. ibid.c.2

Propoſitionis triplex materia naturalis, contingens, & remota. 271.c.1

Propoſitio poteſt eſſe per ſe,vel ratione formæ, vel ratione ſuppoſiti. 271.c.2

Vtraque pertinet ad materiam naturalem. 272.c.1

In hac Propoſitione, Deus eſt homo,Deitas coarctatur ad perſonam filij. 271.c.2

Propoſitionum ſubiecta talia ſunt , qualia permittuntur ab eorum prædicatis. ibid.

Hæc etiam Propoſitio,homo eſt Deus,eſt vera & propria. 272.c.2

Propoſitio hæc,Deus factus eſt homo, eſt veriſſima; non autem hæc, homo factus eſt Deus. 276.c.1 & ſeqq.

Propoſitio hæc, Chriſtus eſt creatura, non eſt vera, niſi cum determinatione , ſcilicet ſecundùm humanam naturam. ibid.

Poteſt tamen dici aliquid creatum eſſe in Chriſto. 279.c.1

Propoſitio hæc, iſte homo, demonſtrato Chriſto, incepit eſſe,eſt falſa. ibid.& 280.c.1.& 2

Hæc tamen Chriſtus incepit eſſe homo , eſt veriſſima. 281.c.1

Propoſitio hæc , Chriſtus ſecundùm quod homo, eſt creatura , concedi poteſt. ibid.c.2

Hæc autem, Chriſtus ſecundùm quod homo, eſt Deus , debet potius negari. ibid.

Q

Qualitas.

Qualitas permanens nequit eſſe principium operandi miracula. 228.c.1

Qualitas omnis in ſubiecto recepta eſt finita , & limitata. ibid.c.2

R

Redemptio.

Redemptio quot modis fieri potuit. 16.c.1

Redemptio eſt opus iuſtitiæ. ibid.& 17.c.1

Hæc magis elucet in aſſumptione naturæ humanæ. ibid.c.2

Redemptio potuit ſolùm fieri per operationem procedentem à Deo hypoſtaticè vnito naturæ humanæ,vel Angelicæ. 17.c.1

Redemptio noſtra tribuitur ſolùm Paſſioni Chriſti, & quare. 44.c.1.& 2

Redemptor.

Redemptor debuit eſſe Deus,& homo. 15.& 16.c.1

Regula.

Regulę octo circà propoſitiones de myſterio Incarnationis ſtabiliuntur,& explicantur. 275.c.1.& 2

Regula Dialectica , in locutionibus metaphoricis, ab inferiori ad ſuperius non valet conſequentia, applicatur. 180.c.2

Relatiuum.

Relatiua ſunt aliquando mutua,aliquando non.8.c.1

Reparatio.

Reparatio hominis non potuit fieri per imperfectam ſatisfactionem puræ creaturæ, vel per perſonam divinam vnitam alicui naturæ,præter humanam. 17.c.1

Reparatio naturæ humanæ fuit imperfecta quantùm ad corpus. ibid.c.2

Ad Reparationem hominis quid requiritur , & ſufficit. 18.c.2

Reſurrectio.

Reſurrectio Chriſti habet à virtute divinâ,quòd ſit cauſa efficiens noſtræ Reſurrectionis. 241.c.1

S

Sacerdos.

Sacerdotis nomen , & officia. 340.c.1

Oſtenditur illa Chriſto convenire. ibid.

Sacerdotes vnde dicantur Angeli. ibid.c.2

Sacerdotis officium complectitur oblationem , & conſummationem Sacrificij. 344.c.2

Sacerdotium.

Sacerdotium Chriſti fuit perfectè expiativum peccatorum. 339.c.2.& ſeqq.

Sacerdotij ſui effectum debuit Chriſtus recipere. ib.

Sacerdotium Chriſti eſt æternum quoad Conſummationem. 340.c.1.& 344.c.2

Eſt ſecundùm ordinem Melchiſedech, & quâ ratione. ibid. & 345.c.1

Sacerdotij Chriſti excellentia meliùs repræſentatur per Sacerdotium Melchiſedech, quàm per Leuiticum. ibid.

Sacerdotium legale decimas obtulit Sacerdotio Melchiſedech. 346.c.2

In Sacerdotio Chriſti conſiderantur oblatio,& participatio eius. ibid.

Quantùm ad oblationem,expreſſiùs repræſentatur per legale;quantùm ad conſummationem verò, per Sacerdotium Melchiſedech. 347.c.1

Sacramentum.

Sacramentorum virtus à tota Chriſti vita , ſed ſpecialiter ab eius Paſſione dimanavit. 44.c.2

Sacramentum Euchariſtiæ finis eſt aliorum , & quare. 50.c.2

Sacramenta habent à Chriſto virtutem remittendi peccata. 58.c.2

Sacramentorum effectus cauſatur à Chriſto , ſecundùm quod eſt Deus , & ſecundùm quòd eſt homo; ſub diuerſa tamen ratione. 179.c.2.& ſeqq.

Sacramentum Baptiſmi confertur per invocationem ſanctiſſimæ Trinitatis. 211.c.1

Sacramenta novæ legis ſunt Phyſica inſtrumenta iuſtificationis impij. 226.& 231.c.1

Chriſma , quod adhibetur in Sacramento Confirmationis, debet priùs ab Epiſcopo conſecrari. 232.c.2

Sacramentorum virtus fluxit à Latere Chriſti pendentia in cruce,& quâ ratione. 308.c.1

Sacrificium.

Sacrificium triplex antiquæ legis,holocauſtum,ſacrificium pro peccato,& hoſtia pacifica. 341.c.1

Cur holocauſtum omninò comburebatur. ibid.

Sacrificium pro peccato , & hoſtia pacifica quid. ibid.& c.2

Sacrificia offeruntur propter tria. ibid.

In Sacrificio ſunt quatuor conſideranda cui, quid, à quo, & pro quibus offertur. 342.c.2

Figura conſummationis ſacrificij Chriſti in ingreſſu Pontificis Legalis in ſancta ſanctorum. 344.c.1

Salus.

Salus noſtra fuit conſummata in morte Chriſti quoad ſufficientiam; non verò quoad efficaciam. 337.c.2

Sanctificatio.

Sanctificatio duplex eſt puerorum ſcilicet,& adultorum, quæ eſt perfectior. 307.c.1
Huius perfectionem habuit Chriſtus à primo inſtanti ſuæ Conceptionis. ibid.

Sanguis.

Sanguis humanus informatur forma totius. 129.c.2
Eſt pars in actu reſpectu totius animalis. ibid.
Ideò reaſſumendus fuit in reſurrectione. 139.c.2
Sanguis Chriſti proximè, & immediatè fuit aſſumptus à verbo diuino. 130.c.2.& ſeq.
Idem dicendum de aliis humoribus, vnguibus, capillis,&c, 134.c.2
Sanguinis Chriſti gutta vnica ſuffeciſſet ad Redemptionem totius generis humani. 131.c.1
Sanguis alter naturalis, alter nutrimentalis.ibid.c.2
Primus ſaltem numerandus inter partes integrantes naturæ humanæ. ibid.
Sanguis Chriſti in Paſſione pro nobis effuſus fuit vnitus verbo hypoſtaticè. 132.c.1
Sangnis Chriſti in quibuſdam Eccleſiis, ſeruatus vnde habeatur. ibid.
Quid circà illum definierint Pontifices. 133.c.2
Quid dicendum de illo, qui colitur in Eccleſia ff. Prædicatorum apud S. Maximinum. ibid.
Quid etiam ſentiendum de illo,qui fluxit ab imagine Chriſti percuſſa Berithi. 134.c.1.& 2
Omnis Sanguis à Chriſto effuſus cenſetur eiuſdem valoris. ibid.c.2
Fuit eiuſdem valoris & eodem modo à verbo aſſumptus. ibid.
Sangnis Chriſti fuit verbo vnitus in triduo mortis. 133.c.1
Determinatio Clementis VI.& Inquiſitoris Aragoniæ animaduerſio in ſentientes oppoſitũ. ibi.
Sanguinis ſolùm veſtigia remanſerunt in Reliquiis Paſſionis. 134.c.1
Sanguinis fluxus è Latere Chriſti fuit conſummatiuus Redemptionis. 308.c.1

Satisfactio.

Satisfactio neceſſaria ad Redemptionem hominis requirit virtutem infinitam. 16.c.2
Satisfactio poteſt dici ſufficiens dupliciter,perfectè ſcilicet,& imperfectè. 18.c.2.& 19.c.1
Satisfactio puri hominis pro peccato non poteſt eſſe ſufficiens adæquatè. ibid.
Satisfactio definitur redditio voluntaria æquivalentis pro æquivalenti. 19.c.1
Satisfactio in quo differt à ſatispaſſione. ibid.c.1
Satisfactio Chriſti fuit infinita in ratione ſatisfactionis. 27.c.1
Valor eius in eſſe moris; non in eſſe entis conſideratur. ibid.
Fuit valoris infiniti ſimpliciter, & intrinſecè. ibid.& ſeq.
Satisfactio Chriſti prævalet Peccato Adami.28.c.1
Æqualitas illius colligitur ex conſideratia Chriſti. ibid.
Valor eius infinitus tribuendus ſuppoſito, non naturæ. 29.c.1
Satisfactio Chriſti vt actio Phyſica, tribuenda eſt humanitati Chriſti tanquam principio quo; ſuppoſito autem diuino vt humano, tanquàm principio quod. 29.c.2
Satisfactio eſt actus inferiotis. ibid.& 222.c.2
Huius Principium totale eſt Deus homo. 30.c.1
Eſt ex propriis & ab intrinſeco non ſolum condigna,ſed & ſuperabundans. ibid. & c.2
Satisfactio creſcit ex ſubiectione ſatisfacientis. 31.c.1
Satisfactio Chriſti fuit ex toto rigore iuſtitiæ. 33.c.1.& ſeq.
Satisfactio, quæ verſatur in datis, & acceptis, requirit ad perfectam Iuſtitiam, vt fiat ex bonis creditoris. 34.c.1
Non tamen illa,quæ verſatur in compenſatione iniuriæ,ſive detracti honoris. ibid.
Quid requiritur ad vtramque. ibid.c.2
Satisfactio Chriſti debuit fieri tribus perſonis, & quare. 35.c.1
Vnde dicitur facta Patri in ſcripturâ. ibid.
Habuit veram rationem iuſtitiæ ergà Patrem,ſicut ergà ſe. ibid.c.2
Satisfactio, ſicut & delictum capitis redundat in membra. 38.c.1
Satisfactio Chriſti non poteſt ad aliam virtutem, præterquam iuſtitiam pertinere. 41.c.1
Poteſt tamen Charitati, obedientiæ, & aliis attribui imperativè. ibid.c.2
Satisfactio Chriſti fuit ſufficiens etiam pro infinitis hominibus, ſed per modum cauſæ vniverſalis. 43.c.1
In hoc ſalvatur eius infinitas. ibid.& c.2
Omnes Satisfactiones Chriſti ſimul ſumptæ fuerunt maioris valoris,quàm vnica extenſivè; non tamen intenſivè. 45.c.1
Satisfactio Chriſti non tantùm ex merito offerentis,ſed etiam ex valore rei oblatæ penſanda eſt. 131.c.1
Satisfactionis Chriſti dignitas provenit à Gratia. 171.c.2
Prima radix illius eſt vnio ad Verbum. ibid.

Scientia.

Scientiarum naturalium,& ſupernaturalium diſcrimen circà obiectum. 3.c.1
Scientia dari poteſt de actionibus ſingularibus Chriſti. 3.& 4.c.1
An Scientia ſemper ſupponat ſua principia. ibi.c.2.& ſeqq.
Scientia vnicâ demonſtratione acquiritur, 160.c.1
Dari Scientiam creatam in Chriſto eſt de fide. 89.c.1.& ſeqq.
Scientia triplex Chriſti præclarâ viſione adumbrata. 190.c.1
Scientia beatorum excellentiſſimè convenit Chriſto. 192.c.1
Scientia infuſa in quo differt ab acquiſita. 193.c.2 & 203.c.1
Vtraque debet in Chriſto admitti.ibi.& 195.c.1
Determinantur cauſæ, & ſubiecta ſcientiarum infuſæ, acquiſitæ, & beatæ. 195 c.1
Scientia ex naturâ ſuâ acquiſibilis fuit à Chriſto propriis actibus decurſu temporis, acquiſita. 196.c.1.& 2
Convenit Chriſto tùm ex parte ſcientiæ,tùm ex parte ſcientis, tùm denique ex parte modi ſciendi. ibid.
Scientia viſionis poteſt dici eſſe, & non eſſe infinitorum,& quomodò. 200
Scientia Chriſti eſt tantùm infinita ſecundùm quid in ratione ſcientiæ. 202.c.1.& 2
Multitudo ſcitorum convenit ſcientiæ per accidens: efficacia verò cognitionis per ſe. ibid.c.2
Scientia infuſa animæ Chriſti non eſt collativa ſecundùm acquiſitionem, benè tamen ſecundùm

vnum. 214.c 1.& ſeqq.
Scientia infuſa animæ Chriſti ſuperior eſt ſcientiâ Angelorum ex parte Dei influentis: inferior autem ex parte ſubiecti. ibid. & ſeqq.
Scientia poteſt eſſe diſcurſiua, vel quoad acquiſitionem, vel quoad vſum. 215.c.1
Scientia diſcurſiua non conuenit Angelis. ibid.
Scientia beatorum nullatenùs eſt collatiua. ibid.c.2
Scientiæ infuſæ duplex conſideratio. 216.c.1
Scientia infuſa animæ Chriſti fuit habitualis. ibid. & ſeqq.
Fuit diſtincta per diuerſos habitus, & quomodò. ibidem.
In ſcientia poteſt fieri duplex profectus ſecundùm eſſentiam, & ſecundùm effectum. 219.c.1
Hoc ſolum ſecundo modo Chriſtus dicitur in ſapientiâ profeciſſe. ibid.
Scientia infuſa Chriſti non pendebat in ſuo exercitio à phantaſmatibus. 306.c.2

Scriptura Sacra.

Scripturæ mos eſt vſurpandi præteritum pro futuro. ibid.

Servitus.

Seruitus alia naturalis, alia legalis. 334.c.1
Vtriuſque definitio traditur. ibid.
Seruitutem legalem contrahit homo per peccatum. ibid. c.2
Seruitus Chriſti fuit ſolùm naturalis. ibid.

Species.

Species noſtri intellectus non feruntur ad ſingularia, & quare. 205.c.2
Species infuſæ repræſentant præſens, præteritum, & futurum, & quomodò. 210.c.1
Species intelligibiles non dant virtutem ad intelligendum, ſed ſupponunt. 217.c.1
Sunt vicariæ objectorum. ibid.
Species ſcientiæ infuſæ Chriſti fuerunt ſupernaturales. ibid.

Spes.

Spei virtus non fuit in Chriſto, ſicut nec in beatis. 150.c.2.& 154.c.1. & ſeqq.
Spes recipit ſpeciem ab obiecto principali, quod eſt beatitudo. 153.c.2
Spes non datur propriè, niſi de beatitudine. 155.c.1
Spes communiter dicta proueuit in Chriſto, & beatia ex charitate. 156.c.1
Spei non officit certitudo. ibid.
Exemplum huius habes in beatiſſima Virgine, & animabus in Purgatorio exiſtentibus. ibid.

Spiritus Sanctus.

Spiritus S. eſt cor Eccleſiæ. 180.c.1

S. Stephanus.

S. Stephanus in quo ſenſu dicitur Gratiâ plenus. 169.c.1

Subſiſtentia.

Subſiſtentia diuina poteſt conſiderari in eſſe entis, & in eſſe termini. 7.c.2

Subſtantia.

Subſtantia ſicut per ſe habet eſſe; ita & vnitatem. 117.c.2
Subſtantiæ multiplicantur ad multiplicationem formarum, vt ſecum afferunt ſuppoſita. 120.c.2

Suppoſitum.

Suppoſitum definitur ſubſtantia completa indiuidua ſubſiſtens incommunicabiliter. 124.c.2
Suppoſitum addit aliquid reale poſitiuum ſuprà naturam indiuiduam, & ſingulare. 125.c.1
Duæ opiniones circà diſtinctionem iſtius additi à natura referuntur. ibid.
Solius ſuppoſiti eſt eſſe per ſe, & ſimpliciter. 279.c.1.
Suppoſitum diſtinguitur realiter à natura in creatis. 284.c.2

T

Temperantia.

Temperantia fuit in Chriſto abſque concupiſcentia. 152.c.2
In quo differt à Continentia. ibid.

Tentatio.

Omnis Tentatio ſenſualitatis fuiſſet peccatum in Chriſto, & quare. 258.c.1

Terminus.

Terminus vnionis hypoſtaticæ non eſt modus aliquis ſubſtantialis in humanitate productus. 83.c.1
Eſt autem relatio conſequens ad vnionem, & reſultans ex mutatione adueniente in humanitate ex conjunctione ad verbum. ibid.
De ratione Termini creati eſt, quòd limitetur à natura, cuius terminus eſt. 107.c.2
Terminus vt quod vnionis hypoſtaticæ, non eſt eſſentia, ſed perſona verbi. 109.c.2
Termini ſubſtantiui ſignificant pluraliter, vel ſingulariter ex vnitate, vel pluralitate formarum ſubſtantialium. 117.c.2. & ſeq.
Terminus, Omnia, poteſt ſumi largo modo, prout extenditur etiam ad ea, quæ ſunt in potentia. 199.c.1
Terminus poſitus in ſubiecto ſupponit materialiter; in prædicato verò formaliter. 278.c.1
Terminus proprius creationis Animæ Chriſti, & generationis Deiparæ aſſignatur. 288.c.2
Terminus prædeſtinationis Chriſti inſinuatur. 361.c.2. & ſeqq.
Terminus qui, & objectum quod coincidunt in Prædeſtinatione Chriſti: non tamen terminus quo, & objectum quo. 364.c.2
Terminus Prædeſtinationis debet eſſe gratuitus, non naturalis. 366.c.2

Timor.

Timor eſt de malo futuro. 162.c.1
Timoris donum fuit in Chriſto excellentiſſimè. ibid.
Perſeuerat in beatis. ibid.c.2
Timoris huiuſmodi objectum eſt eminentia diuina. 163.c.1. & ſeqq.
Timor Caſtus, & Servilis in quo differant. 162.c.1
Timor filialis habet pro obiecto primario diuinam eminentiam, pro ſecundario culpam, & pœnam. 163.c.1
Timor filialis non habebit in Patriâ eumdem actum, quem habet in viâ. ibid.c.2
Aſſignatur diuerſitas horum actuum. 164.c.1
Timor non eſt niſi de malo futuro, quod vitari poteſt. 266.c.1
Timor verè fuit in Chriſto etiam cum omnimodâ certitudine futuri eventus. ibid. & c. 2

Triſtitia.

Triſtitia Chriſti fuit propaſſio; non autem paſſio perfecta. 265.c.2
Vnde Iuſtus dicitur immunis à Triſtitia iuxtà doctrinam Stoïcorum. ibid.
Triſtitia iuſto accidit ſine rationis perturbatione. 266.c.1

V

V

Verbum.

Verbum eſt exemplar omnium creaturarum. 121.c.1
Per illud res non ſolùm fuerunt conditæ, ſed etiam reparandæ. ibid.
Verbum diuinum aſſumpſit omnes partes corporis humani. quæ informantur forma totius, 129.c.2
Verbum diuinum aſſumpſit in eodem inſtanti totam naturam humanam. 136.c.1
Verbum DEI quo ſenſu dicatur vnitum carni, mediante animâ. 137.c.1
Si Verbum diuinum aſſumpſiſſet carnem, antequàm informaretur anima, aſſumpſiſſet naturam irrationalem. ibid. c.2
Verbum diuinum aſſumpſit partes humanæ naturæ mediante toto. 140.c.1
Verbum non poteſt eſſe ſuppoſitum humanitatis Chriſti, quin ſit principium actionum illius. 254.c.1
Verbum divinum gerit vicem ſuppoſiti humani in Chriſto. 254.c.2
Illi tribuuntur actiones vtriuſque naturæ Chriſti. 255.c.2
Verbum nec naturam peccato infectam aſſumere, nec in naturâ aſſumptâ peccare potuit. 259.c.1 & ſeqq.
Ad Verbum pertinet directio omnium actuum humanitatis aſſumptæ. 261.c.1
Verbum divinum ſecundùm quoſdam Theologos non potuit, etiam de potentia DEI abſoluta, aſſumere humanitatem iam exiſtentem. 291. c.1 & 2 *V. Chriſtus*.

Velle.

Velle debemus quod Deus vult nos velle. 296.c.1

Virgo Deipara.

Virgo Maria concurrit vt cauſa principalis ad productionem humanitatis Chriſti. 86.c.1
Nullo modo autem ad creationem eius animæ, aut ad aſſumptionem illius. ibid.
Quid requiritur, & ſufficit ad hoc vt Virgo dicatur mater DEI. 87.c.1
Qua ratione meruit portare Chriſtum Dominum. 93. & 102.c.1
Virgo beatiſſima meruit eum gradum ſanctitatis, quem decebat matrem DEI. ibid.
Meruit Incarnationem de congruo, non de condigno. ibid. & ſeq.
Virgo DEIpara, in quo ſenſu dicitur Gratia plena. 169.c.1
Fuit omninò libera à fomite peccati in Conceptione Chriſti. 259.c.1
Virginem Beatiſſimam eſſe propriè matrem DEI definitum eſt in Concilio Epheſino, ac pluribus aliis. 271.c.2.& 289.c.1
Virgo Beatiſſima quid præſtitit in Conceptione Chriſti. ibid.

Virtus.

Virtutes dimanant à Gratia, ſicut à proximo principio. 152.c.1
In Virtutibus Paſſionum moderatiuis duo reperiuntur, ſcilicet interior diſpoſitio, & exercitium actus. ibid.c.2
Virtutes omnes infuſæ ſunt in Chriſto admittendæ, dummodò eius perfectioni non repugnent. 156.c.2
Virtutum Chriſti excellentia. 157.c.1
Virtutum diuiſio in Politicas, purgatorias, & purgati animi. ibid.
Virtutes Chriſti fuerunt eiuſdem ſpeciei, ac noſtræ. ibid.c.2
Virtutes Cardinales non remanent in Beatis, niſi ſecundùm eſſe formale. ibid.
Sic proportionaliter fuerunt in Chriſto. ibid.
Virtutes morales ex genere ſuo acquiſibiles, fuerunt per accidens Chriſto infuſæ. 159.c.1
Habuit illas in ſummo gradu ab inſtanti ſuæ Conceptionis. ibid.c.2
Virtus non niſi pluribus actibus poteſt comparari. 160.c.2
Virtutum Theologicarum neceſſitas, vnde oritur. ibid.
Virtutes vltimam perfectionem deſumunt à donis. 161.c.2
Virtus collata humanitati Chriſti, ad iuſtificandum, aut patrandum miracula non poteſt eſſe qualitas, ſive completa, ſiue incompleta, materialis, vel ſpiritualis, per modum permanentis, aut tranſeuntis. 228.c.2
Virtus Cauſæ principalis eſt permanens & completa; inſtrumenti verò tranſiens, & incompleta. 231.c.1
Virtus ſpiritualis poteſt eſſe in re corporeâ, vt in inſtrumento. ibid.
Eſt autem hæc Virtus ſola motio, & eleuatio DEI. ibid.c.2
Virtus inſtrumenti acquiritur dupliciter, inchoatiuè ſcilicet, & completè. 232.c.2
Virtutes infuſæ, quantumvis intenſæ, non ſufficiunt ad extinguendum fomitem peccati. 259.c.1
Virtutes infuſæ Chriſti, ſicut eius potentiæ nunquàm otioſæ fuerunt. 307.c.2
Virtutis Chriſti, in quantum eſt Caput Eccleſiæ, efficacia. 325.c.2

Veritas.

Contrà Veritatem nulla poteſt fieri demonſtratio. 10.c.2

Vnio.

Vnio diuinæ eſſentiæ cum intellectu creato per modum ſpeciei fit per intimam, & mutuam inhæſionem. 7.c.2
In Vnione verbi cum naturâ humanâ mutatur homo, non Deus. 8.c.1
Vnio Verbi Incarnati in natura eſt impoſſibilis. 61.c.1.& 2
Vnio ex duobus, vel pluribus poteſt fieri tripliciter. 62.c.1
Vnio Incarnationis non poteſt fieri ex duobus integris perfectis remanentibus. ibid.
Neque ex eiſdem perfectis ſiue tranſmutatis, ſiue non. ibid.& c.2
Vnio verbi Incarnati eſt facta in perſona. 63. & 292.c.1
Quomodò non in natura, & quare fides Catholica hanc vnionem agnoſcat. ibid.
Diſcrimen inter Vnionem affectivam, & hypoſtaticam. 64.c.1
Vnio verbi diuini facta eſt in ſuppoſito, ſeu hypoſtaſi. 67.c.2.& ſeq.
Vnio Animæ, & corporis verè fuit in Chriſto. 76.c.1.& 2
In quo differt ab Vnione earumdem partium in aliis hominibus. 77.c.1
Vnio verbi & humanitatis non eſt facta ſecundùm naturam, nec ſecundùm accidens, ſed medio modo. ibid.c.2 & ſeqq.
Quomodò dicatur eſſe ſecundùm ſubſtantiam. 78.c.1

Vnio, quæ conſideratur in perſona Chriſti, ſolùm eſt in D E O ſecundùm rationem. 97.c.2
In humanitate verò eſt realiter, & quid creatum, ibid. & ſeqq.
Vnio hæc deſcribitur relatio quædam inter duas naturas coniunctas in vna perſona filij D E I. 80.c.1
Vnionis hypoſtaticæ nomine tria poſſunt intelligi. ibid.
Vnionis hypoſtaticæ terminus diverſus eſt ſecundùm diverſas conſiderationes. 81.c.2.& ſeq.
Inter divinam, & humanam naturam non cadit Vnio media ſicut cauſa, ſed ſicut effectus conſequens naturarum coniunctionem. 82.c.2
Vnio materiæ cum forma in compoſito naturali non requirit medium. ibid. & ſeq.
Minus verò vnio humanitatis cum perſona Verbi. 83.c.1
Vnio differt ab aſſumptione tripliciter. 85.c.s
Vnio duarum naturarum in Chriſto eſt maxima vnionum ex parte eius, in quo extrema vniuntur; non verò ex parte eorum, quæ vniuntur. 86.c.2.& ſeqq.
Vnio trium perſonarum in eſſentia maior eſt vnione hypoſtatica ex parte eorum, quæ vniuntur. 89.c.1
Vnio eò maior eſt, quò terminus eſt magis vnus. ibid.
Vnio hypoſtatica eſt ſimpliciter maxima vnionum, 90.c.1.& 2
In quo ſenſu Vnio Incarnationis maior eſt vnione animæ, & corporis. 90.c.2
Vnio duarum naturarum in Chriſto facta eſt per gratiam, ſi gratia ſumatur pro gratuita DEI voluntate; non verò ſi ſumatur pro gratia habituali. 91.c.1.& ſeq.
Vnio Incarnationis eſt invariabilis, & permanentior, qu[..]àm gratia. 97.c.1
Eſt vna in actu, & duæ in potentia. ibid.
Nulla datur in humanitate Chriſti Vnio immediata ad ſubſiſtentiam abſolutam DEI. 109.c.2
Vnio humanitatis Chriſti immediatè terminatur ad perſonam, & ex conſequenti ad naturam. 110.c.2
Nullatenùs ideò admittendæ duæ vniones in Chriſto. ibid.
Niſi ex parte aſſumptorum in morte Chriſti. 140.c.2
Vnio accidentalis, & Vnio perſonalis in quo differunt. 290.c.2
Vnio duarum naturarum in Chriſto cadit ſub divina prædeſtinatione. 359.c.2
Vnio hypoſtatica præſtat Gratiæ, & viſioni beatificæ. 362.c.2

Vnire, & Vniri.

Vniri in natura conſiſtit in hoc quòd ex duabus naturis reſultet tertia. 61.c.1
Vniri in perſona quid. ibid.
Quidquid intrinſecè ineſt alicui perſonæ, vnitur ei in perſona. 64.c.2
Quod vnitur mediatè, non vnitur perſonaliter. 137. V. Vnio.

Vnitas.

Vnitas, vel dualitas ſumitur à ſuppoſito. 284.c.1

Vnum.

Vnum ſubſtantiale eſt magis vnum, quàm vnum accidentale. 89.c.2

Voluntas.

Voluntas Chriſti efficax per modum rationis ſemper fuit divinæ conformis. 245.& 295.c.s
Voluntates duæ neceſſariò in Chriſto ponendæ. 292.c.2.& ſeqq.
Voluntas ſenſualitatis, & participativa fuit etiam in Chriſto. ibid.
Poterat tamen ſecundùm voluntatem ſenſualitatis, & ſecundùm voluntatem rationalem per modum naturæ aliud velle, quàm Deus. 294.c.2 & ſeqq.
Voluntas Chriſti fuit conformis divinæ voluntati quantùm ad finem mortis ſuæ. 295.c.2
Voluntas, vt ſit bona, debet conformari voluntati divinæ. ibid.
Sanctorum deſideria quomodò illi aliquando opponuntur. ibid.
Voluntas divina reſpicit bonum vniverſi; humana verò bonum particulare. 296.c.s
Ad Voluntatum cōtrarietatem requiritur, quòd ſit de eodem ſecundùm idem. ibid.c.2
Voluntas diuina & rationis in Chriſto non refugiebat motum voluntatis naturalis, & ſenſualitatis. 297.c.1
Voluntati divinæ conformari in volito formali quid. 305.c.2
Voluntas Chriſti erat capax præcepti, quia erat libera, nec erat ſuprema regula ſuarum operationum. 311.c.2
Voluntas Chriſti ad redimendum hominem non formaliter, ſed præſuppoſitivè ſe habet ad Prædeſtinationem noſtram. 329.c.1

F I N I S.

Errata.

Ex lege eſt pag. 27. col. 1. & pag. 44. c. 2. Gratia l. Gratiæ 51. & 174. c. 1. fine l. fide 65. c. 1. Allata l. allatæ 66. c. 1. diſtincto l. diſtincta 68. c. 1. Intendebat l. Intendebant 70. c. 2. vnico l. vnio 76. c. 1. Anima l. animæ 77 c. 1. huiuſmodi l. huius modi 83. c. 2. Parte l. Patre 90. c. 1. poſſit l. poſſet 121. c. 2. Shola l. Schola 125. c. 1. aſſumptus l. aſſumptas 131. c. 1. accidenter l. evidenter 142. c. 1. fuit l. fuerit 150. c. 1. illorum l. illarum 156. c. 2. angere l. augere 173. c. 1. innanis l. inanis 191. c. 1. Pru- tiam l. prudentiam 206. c. 2. evelatio l. eleuatio 235. c. 1. aſſequendā l. aſſequendā 237. c. 2. Dominicus l. Dominus 274. c. 1. Æthiopus l. Æthiops 276. c. 2. perfectam l. Præfatam 283. c. 2. afficium l. officium 289. c. 1. fuerint l. fuerit ibid. c. 2. ſortis l. Sortes 290. c. 2. Incar- tionis l. Incarnationis 306. c. 1. talis l. tales 309. c. 1. potuerint l. potuerit 318. c. 2. ſedum l. ſecundùm 333. c. 1. humanitatom l. humanitatem 358. c. 1.

005666209

K